

R. 1063

ANNALES
 ECCLESIASTICI
 AUCTORE
 CÆSARE BARONIO
 SORANO
 E CONGREGATIONE ORATORII
 S. R. E. PRESBYTERO
 CARDINALI
 TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
 ET SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO
 UNA CUM CRITICA HISTORICO-CHRONOLOGICA
 P. ANTONII PAGII
 DOCTORIS THEOLOGI

Ordinis Minorum Convent. S. Francisci.

In qua rerum narratio defenditur, illustratur, suppletur, ordo temporum corrigitur, & Periodo Græco-Romana munitur.

Additur præterea Dissertatio Hypatica ejusdem PAGII; & Epistola consularis Henrici CARD. NORISII. In hac vero editione Fasti Consulares ab A.U.C. 709. ad annum Christi 567. illustrantur, suppletur, & castigantur.

Accedunt animadversiones in Pagium, & præcipue circa Chronologiam inferioris ævi ab eo digestam.

Tomus Decimustertius.

LUCÆ

Typis LEONARDI VENTURINI MDCCXLIII.

De Superiorum Licentia.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

R. 1063

ANNALES
 ECCLESIASTICI
 AUCTORE
 CÆSARE BARONIO
 SORANO
 E CONGREGATIONE ORATORII
 S. R. E. PRESBYTERO
 CARDINALI
 TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
 ET SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO
 UNA CUM CRITICA HISTORICO-CHRONOLOGICA
 P. ANTONII PAGII
 DOCTORIS THEOLOGI

Ordinis Minorum Convent. S. Francisci.

In qua rerum narratio defenditur, illustratur, suppletur, ordo temporum corrigitur, & Periodo Græco-Romana munitur.
 Additur præterea Dissertatio Hypatica ejusdem PAGII; & Epistola consularis Henrici CARD. NORISII.
 In hac vero editione Fasti Consulares ab A.U.C. 709. ad annum Christi 567. illustrantur, suppletur, & castigantur.
 Accedunt animadversiones in Pagium, & præcipue circa Chronologiam inferioris ævi ab eo digestam.

Tomus Decimustertius.

LUCÆ

Typis LEONARDI VENTURINI MDCCXLIII.
 De Superiorum Licentia.

ANNALES ECCLESIASTICI.

JESU CHRISTI
ANNUS
762.

PAULI PAP.
ANNUS
6.

CONSTANT. COPRON. IMP.
ANNUS
22.

I.
Constant.
persequi-
tur Mo-
nachos.

EQVITVR ordine tempo-
ris septingentesimus sexa-
gesimus secundus Christi
annus, Indictione decima-
quinta notatus, quo Im-
per. Constantinus immen-
so odio flagrans in mona-
chos, quos præ cæteris sibi in promul-
ganda hæresi adversarios sæpe expertus
fuit, maxime vero anno superiori, cum
adversum Andream Cretensem monachum
fuiſſet sibi certandum: cum audisset in
Auxentiano monte, in Bithynia posito,
degere magni nominis Stephanum mona-
chum gratia miraculorum illustrem, po-
rentemque sermone ad cohortandum alios,
ut adversus debacchantem hæresim forti
confiterent animo, ad eumque habere
confugium plurimos, in hunc ipsum mo-
vere bellum, necessarium sibi duxit, ut
Ann. Eccl. Tom. XIII.

perficere posset, quod conabatur (si lice-
ret) hæresim stabilire. Sed quem scit
maxime martyrii cupidum, haud armis
expugnandum tentat sed verbis. Ad hoc-
que virum eloquentem mittit, qui viro
suadeat subscribere decretis pseudoconci-
lii Oecumenici nominati. Id quidem fa-
ctum est hoc anno, antequam bellum Bul-
garicum pararetur, quod anno sequenti
esse confectum, ex auctore, qui res gestas
eiusdem Stephani est prosequutus, qui &
hoc vivebat tempore, & iis omnibus po-
tuit interesse, certum exploratumque ha-
betur, ut sequenti anno ostensuri fumus.
Modo autem primi hujus certaminis Ste-
phani ex eodem auctore totidem verbis
hic describamus historiam, quæ sic se ha-
bet (a):
*Imperator hujusce Stephani virtutem au-
diens, secumque istud perpendens, quod
A si hunc*

(a) Apud
Jo. Dam.
in fin.
II.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO- ROMANÆ 6255.
SÆC. VIII.
Anno E-
ræ Hæsp.
DCCC.
Anno He-
gira
CXLV.
inchoato
die 31.
Mart.
ser. 5.
A.C. 762.
I.
AD num.I. & seqq. Baronius narrat perse-
cutionem a Constantino Imp. adversus
Monachos Sacrarum Imaginum Defensores ex-
citata, ex Metaphrasæ in Vita Sancti Ste-

phani Junioris, quam in fonte legere poteris *Constanti-*
in Vita Sancti Stephani Auctore Stephano Dia-
cono Ecclesiæ Constantinopolitanae, Interprete *persequi-*
Jacobo Loppino Monacho Benedictino Tom. I. *tur Mon-*
Analect. Græc. pag.456. & seqq. Hanc perse-
cutionem ad præsentem annum pertinere recte
deducit Baronius ex bello Bulgarico verna-
tempestate sequentis Christi anni inchoato,
cujus in laudata mox Vita pag.460. his ver-
bis mentio est: *Illi milites oratione a Sancto*
pollulata, se in Imperatoriam Urbem receperunt,
indeque cum Imperatore in Europam adversus
Scythas profecti sunt.
Hoc anno Indictione XV. Paulus Papa Mo-
nasterium Sancti Sylvestri in monte Soracte
cum tribus aliis vicinis Pippino Francorum Re-
gi donavit, ut liquet ex Epistola XII. Codi-
cis Carolini ab eo ad Pippinum scripta, in
qua

II.

CHRISTI
762.PAULI PAP.
6.CONST. COPRON. IMP.
22.Constant.
Imp. ag-
greditur
persequi
S. Step-
hanum.

si hunc quoque retibus suis includeret, favoreque ipsius, ac presidium sibi ad-
jungeret, execrando suo dogmati magnum
ob ingentem virtutis illius claritatem at-
que splendorem robur conciliaret: Calli-
stum quemdam Patricii ordinis, summa
secum familiaritate devinctum, atque suam
honestam apprimè callentem, & eximia di-
cendi facultate præditum, ad se accersit,
eumque ad sanctum virum legat, his ver-
bis utens: Ad Auxentanum montem con-
tende, ac Stephano, qui illic delitescit,
atque ex Immemorandorum classe, ac nu-
mero est (ita enim impium solere vocare
monachos, dictum est superius) persua-
de, ut concilii decretis assentiatur, &
subscribat: sicque eum alloquere: Pii ac
rectissime de religione sentientes Impera-
tores Constantinus, & Leo benevolentia
erga te, quia virtute, & sanctitate de-
lectaris, impulsus, te Orthodoxi Concilii de-
creto nunc edito, & promulgato subscribere
jubent. Tu vero, & caricas ipsi, & pal-
mas ferens, amygdala item, aliaque nonnul-
la, quibus vir Dei colenda pietatis stu-
dio devotus ali consuevit. Norat enim
& ipse, quanta esset illius continentia,
pene ut etiam hoc virtutis genere cum spi-
ritibus a materia remotis contenderet.

III.
Quæ Ste-
phanus
ad Calli-
stum.

Callistus itaque quam celerrime pote-
rat, ad montem profectus, sancto viro
Imperatoris mandata exponit, eaque om-
nia, quæ alliciendi, atque insectandi
vim habebant, in medium profert, ipsum-
que ad subscribendum pertrahere conatur.
Verum pietatis corona erat Stephanus,
zeloque atque virtute Protomartyris simi-
lis. Tamquam enim qui Dominum a de-
setris suis esse semper provideret, ac pro-
pterea nullo hæresis impetu concuteretur,
ad perniciosum illum nuntium his verbis
usus est: At ego nec huic decreto, ac falsi

PAGIUS

Paulus
PP. ali-
qua Mo-
nasteria
Pippino
Regi do-
nat.

qua Pontifex ait: quoniam constat præcelsæ Exi-
miæ vestra a nobis petisse Monasterium, scilicet
Beati Silvestri Pontificis atque Confessoris,
situm in monte Soracte, nec non & alia illi
tria subiacentia Monasteria, Sancti scilicet Pri-
mi Martyris Stephani, & Beati Andrea Aposto-
li, atque Victoris, cum universis rebus ac pos-
sessionibus, locis etiam & diversis presidiis, vel
omnibus eis generaliter pertinentibus in integrum.
Ecce præcelsæ Excellentie vestre & voluntati an-
nuentes, per hujus Præcepti seriem, nostrum
Monasterium Beati Silvestri, cum prædictis al-
liis tribus ei subiacentibus Monasteriis, id est,
Beati Stephani, atque Beatorum Andrea & Vi-
ctoris cum omnibus eis generaliter & in integro
pertinentibus, a presenti quinta decima Indi-
ctione, & in perpetuum, pro sustentatione pere-
grinorum, & alimonis fratrum nostrorum, Chri-
sti pauperum, atque Monachorum, illis nunc
& in posterum spiritalem vitam degentium, firmi
stabilitate vobis concedimus, & per vos in
præfato venerabili Monasterio, hanc nostram A-
postolicam exarationis Præceptionem perenniter
permanendam, concedimus atque largimur. Qua-

hujus concilii vaniloquio subscribam, nec
illud unquam comprobabo, nec amarum-
dulce (a), nec tenebras lucem dicam, (*) Isai.
ne Prophetae maledictionem in caput meum
pertraham. Sacrarum autem imaginum
causa promptum mihi, ac proclive est mor-
tem oppetere, Imperatoris minas, qui has
delere ausus est, nihil moranti. Hæc ubi
dixit, cavam manum statim ostendens:
Etiam si mihi (inquit) tantulum dumtaxat
sanguinis esset, id tamen pro Chri-
sti imagine profundere minime dubitarem.
Quos vero ab eo ad me cibos attulisti,
referas sane licet; quoniam (ut cum di-
vina scriptura loquar b) oleo peccatoris (b) Psal.
non impinguetur caput meum, nec here-
ticorum cibis guttur meum deliniatur. 15. Psal.
140.

Hæc oratione audita, Callistus maximo
pudore suffusus revertitur, atque Impe-
ratorem adiens, omnia ei narrat. Ille
autem iræ ac furoris nube obducitur, ac
statim sicarios una cum Callisto mittit,
eisque imperat, ut sanctum virum e cel-
la sua in vertice montis sita abstrahant,
ac protinus ad inferius monasterium de-
ductum, illic cum summa cura, ac vigi-
lantia inclusum tenerent, quoad arbitra-
ri suo de eo constituerit. Sic igitur di-
cto citius, id, quod imperatum fuerat,
exequi contententes, ad speluncam ve-
niunt, & sanguinario animo insiliunt, o-
stioque statim calcibus effracto, pium vi-
rum per vim foras irabunt. Ac cerne-
re erat rem proborum oculis admiratione
dignam, ac memorandam. Etenim ex in-
genti quadam continentia, & domiciliis
humilitate, atque angustia, tibia ipsius
in femoribus adhaerant, ut nec ullo mo-
do stare, vel moveri posset. Quod cum
amentes homines perspexissent, summa ad-
miratione perfusi sunt, atque ex severitate
& feritate animos ad commiserationem in-
fle-

Stephanus
arripitur,
& ducitur
captivus.

L

fle-

tenus vestro studia ea, quæ ad laudem Redem-
ptoris Nostri, & meliorem statum prædictorum
venerabilium Monasteriorum, pertinere nescun-
tur, in omnibus, Deo auspice, pro aeterna Ex-
cellentie vestra memoria, & maxima remunera-
tionis mercede, nihilominus proficiant. Baronius
anno DCCLXVII. num. II. refert argumenta
quarundam Pauli Epistoliarum quas non vide-
rat, atque juxta Centuriatores sect. VIII. pag.
725. argumentum Epistolæ XXV. istud esse:
Gratias agit pro defensione Ecclesiæ, cum abhor-
tatione ad Pippinum, ut pergat omnimodam S.
R. E. exaltationem facere. De suo erga Pippi-
num amore, & quod nihil sine ejus voluntate
facere velit, largissime promittit. Pro Monaste-
rio in Soractis monte a Pippino sibi donato gra-
tias agit. Verum in laudata Epistola XII. Cod.
Carol. de Monasterio Soractensi contrarium di-
citur, neque in ea mentio de Defensione Ec-
clesiæ, aut de promisso quod nihil sine eo fa-
cere velit.

Fundatum hoc anno Monasterium Prumiense
a Pippino Francorum Rege, Berrade ejus con-
jugis rogatu, quod triginta quinque circiter
pas-

III.

CHRISTI
762.PAULI PAP.
6.CONST. COPRON. IMP.
22.V.
Stephani
in carcere
Canti-
cum.

flexerunt. Ac duo quidem ex ipsis (sunt
enim inter malos, & flagitiosos homines
seminali quidam, atque ejusmodi, ut eo-
rum improbitati remedium afferri possit)
concepta ex sancti viri ærumna commise-
ratione, confertis manibus acceptum eum
sufferebant. Mox autem ad Patris Au-
xentii cœmeterium venientes, eum una
cum monachis illis, quibuscum versaba-
tur, incluserunt, atque ipsi pro foribus
excubabant, imperium aliquod, & nun-
tium a Tyranno expectantes.

At enim vero generosus ille, atque exi-
mia virtute præditus Stephanus tot mole-
stis affectus, ac facinorosi cujusdam ho-
minis ritu, in custodiam conjectus, ani-
mo non concidit: verum una cum sociis
suis alta, & modulata voce psallebat:
IMPOLLUTAM IMAGINEM TUAM O
BONE ADORAMUS est cantici principium.
Ac deinde quid aliud hujusmodi
ab ipsis psallebat: In cogitationum mearum
latrones incidi, ab iisque mihi misero
mens abrepta est. Hæc idcirco, quod
avulsus fuerat ab illo specu in super-
cillio montis sito, ubi puriorem contem-
plationis fructum gustabat. Pergit auctor.
At ii, quibus custodia commissa fuerat,
pro foribus stantes, atque, quod ab eis
cantabatur, audientes, atque veluti ex-
cantari sese propter illos existimantes,
capita movebant, seque miseros ducebant,
quod a monachis, qui nihil sceleris ad-
mississent, atque inique inclusi tenerentur,
optimo jure latrones appellarentur.

Cum autem sex dies jam effluxissent,
in quibus pius ille vir nihil cibi gusta-
rat: septimo die affuit quidam a Tyranno
missus, qui sanctum virum ob id quod
recens acciderat (nuntiatum enim fuerat
Ann. Eccl. Tom. XIII.

bellum a Scythis inferri) cella sua re-
stituit. Hic finis Imperatoris hoc anno
conatus, sed non Callisti Patricii: qui
novis machinis oppugnare virum sanctum
aggreditur; agens nimirum, ut calu-
mniis eum potius profcindat, quam ferro
sauciet, gloriosorem inde putans, si-
bi parare triumphum, quam si necem
inferat; ex qua sciret majorem ac Or-
thodoxis illi parari laudem, & glo-
riam immortalem, qui cum essent in per-
petuum celebraturi Martyrem. Contra
vero si calumniis eum superet, fore, ut
concitata, & ubique sparsa ejus sancti-
tatis fama dispareat, atque penitus evan-
nescat, tuncque fieri, ut nullum infer-
re damnum hæresi possit celebritas ejus
nominis infamia profusus extincta, immo
magnam ea ex re fieri accessionem per-
veræ sectæ, cujus adversarii inventi es-
sent operibus scelestissimi. Quas vero
interim dum Imperator adversus Scythas
pararet arma, Callistus adversus sanctum
paret insidias, ab eodem auctore sic ac-
cipe:

Ceterum ille natus potius, hoc est,
pessimus, quam Callistus, cum unum ex
sancti viri discipulis nomine Sergium, de
quo jam nos verba facturos esse, promi-
simus, remotis arbitris accersivisset, mi-
sero illi persuadet, ut non Judam solum
prodicionis reum agi sinat, sed ipse quo-
que rursus patris, & præceptoris sui pro-
ditorem se præbeat. Confestim igitur in
ipsius perniciem medicari non desit, at-
que omnem artem adhibere, quo magnum
illum virum cassibus suis implicatum te-
neret. Ut autem, se frustra laborare, &
nihil efficere, perspexit (cur enim sacram
illam animam, atque ab omni reprehen-
sio-

VI.

A 2

sio-

PAGIUS
Fundatur
Monaste-
rium Pru-
miense.

passuum millibus ab Urbe Trevirensi distum
est, & clara nobilissimorum hominum tum era-
ditione, tum Sancti Benedicti disciplinae fama
præcellentium illustre extitit. Ei Assuerus Vir
magnæ Sanctitatis a Pippino Rege præfectus
est, ut docet Wandelbertus Monachus Pru-
miensis, qui sæculo nono floruit, in libro de
Miraculis Sancti Goaris Eremitæ, cap. ultimo,
cujus Cella seu Monasterium, paulo supra Con-
fluentes Mosellæ & Rheni situm, post trien-
nium sociatum fuit cum Prumiensi, ut infra
videbimus. Monasterii Prumiensis conditum Bro-
werus in Annalibus Trevirensibus, & cum eo
Coitius in annum DCCLX. conferunt. Ve-
rum Labbens Tom. VI. Concil. pag. 1698. re-
fert, se habere Diploma foundationis nobilissi-
mæ hujus Abbatie, concessam die XIII. Aug.
anno XI. regnante Pippino gloriosissimo Rege, id-
eoque anno Christi currenti, quo mensis
Augusto annus XI. Pippini in cursu erat. Pru-
miensis Monasterii initia non prætermittere vi-
sum, quia ejus non raro in Annal. Ecclesiast.
mentio occurret.

IV.
Conven-
tus Atti-
nensis I.

Labbens ibidem pag. 1702. refert fragmen-
tum Conventus Attinensis, in quo leguntur
nomina Episcoporum viginti septem, & Abba-
tum septemdecim, qui pro causa religionis ac

salute animarum congregati Synodali Conventu
inter cetera statuerunt, ut unusquisque illorum,
quorum nomina in hoc indiculo subterscripta re-
periuntur, & quando quislibet de hoc sæculo mi-
graverit, centum Psalteria, & Presbyteri ejus
specialis Missas centum cantent. Ipse autem E-
piscopus per se XXX. Missas impleat, nisi in-
firmitate, aut aliquo impedimento prohibeatur:
tunc roget alterum Episcopum pro se cantare.
Abbas vero qui non sunt Episcopi, roget E-
piscopos, ut vice illorum ipsas XXX. Missas ex-
pleant: & Presbyteri eorum centum Missas, &
Monachi centum Psalteria psallere meminerint.
Nihil aliud de hoc Concilio superest. Inter
subscriptions Episcoporum legitur Vvilibarius
Episc. de Monast. S. Mauricii, qui non videtur
alius a Vilicario Archiepiscopo Viennensi, qui
post Saracenorum irruptionem dimisso Ar-
chiepiscopatu factus est Monachus in Mona-
sterio Agaunensi Sancti Mauricii, & deinde
Abbas. Subscribit etiam Folerius Episco-
pus Civit. Tungræ. Coitius anno DCCLXV.
num. XVII. confundens Conventum Attinia-
ensem post triennium coactum cum eo qui hoc
anno indicus est, ait in omnibus Leodicensium
seu Tungorum Episcoporum Catalogis, Ful-
cario anno DCCLX. ut ipse putat demortuo, pro-

Callisti
Patricii
fraudes
composi-
tar adver-
sus S.
Stepha-
num.

CHRISTI
762.PAULI PAP.
6.CONST. COPRON IMP.
22.

sonis nota immunem aggrediebatur,) *fluzim a sancto ovili digreditur, velut nimirum filius improbus, atque alienus, a semita recta claudicans, atque ad eum, qui legendis Nicomedienfis oræ veltigalibus præerat, Aulicalamum nomine, accedit, eumque socium, & adiutorem in his quæ adversus sanctum virum struebantur, adhibet.*

VII.

Ambo igitur in capitulis sui perniciem inito consensu, libellum in eum calumniis refertum perversissimo animo conscribunt. In quo primum illud inserunt, eum Imperatoris tamquam hæretici memoriam execrari, & diris devovere, eumque Syrum, atque Vitelium appellare. Per Syrum Nestorianum intelligi, certum est, per Vitelium, nescimus, sicut & pariter ignoramus, quid sit quod tradit Theophanes, eumdem Constantinum Imperatorem ignominie causa appellatum ab Andrea Cretensi Martyre, Civilianum. Si autem conjectura res agenda est, fortasse vox illa, Vitelius, deducta est, βωλιος, quod significat igneam gurgitem, unde βωλιος, qui est in profundo, sicque ea voce significatum, Constantinum in profundum impietatis decidisse, juxta illud: Peccator cum in profundum venerit, contemnit. Et vox Civilianus, a Græco pariter βωλιος, quod significat improbum, maleficum, securi dignum. Sed pergit auctor, aliam recensere in eum comparatam calumniam, nempe ipsum, ait, adversus ipsius Im-

PAGIUS

proxime perperam subici *Agilfridum*, qui tempore quo Carolus M. Desiderium Langobardorum Regem ex Italia captivum adduxit, vivebat; indeque infert, *Fulericum* seu *Fulericum* a Fulgario seu Fulcario distinguendum esse. At duobus Attiniacensibus Conventibus suis annis redditus, hæc pluresque difficultates, quæ huc usque enatae sunt circa annos emortuales Episcoporum & Abbatum in hoc primo Conventu Attiniacensi subscriptorum, evanescent. *Fulgarius* in diversis Epistolarum a Zacharia Papa scriptarum editionibus, varie nuncupatur, ut ipsemet Cointius an. DCCLX. num. XVII. fatetur: *Fulericus* in Baroniana, *Fulericus* in Seraniana, *Fulgarius* in Biniana, & *Fulcarius* in Sirmoindiana. Quare series Episcoporum Leodiensium sic dirigenda. *S. Hubertus* an. DCCLXVII. ad Deum migravit, & *Sanctus Florebertus* ejus filius ante clericatum genitus post aliquot menses ei successit ineunte anno DCCLXVIII. ut ibidem ostendi, & *annis XIX. præfuit* eidem Ecclesie juxta Molanum in Natalibus Sanctorum Belgii: ideoque obiit *Florebertus*, non anno DCCLXIV. ut idem Molanus, nec anno, DCCLXV. ut Cointius, nec anno DCCLXVI. ut Henchenius in ejus Vita ad diem XXV. Aprilis scripsere, sed anno DCCLXVII. Eum excepit *Fulcarius*, seu *Fulericus*, qui, teste *Ægidio* in Additionibus ad Anselmum, *præfuit Ecclesie Leodiensi annis XV.* sicque hoc anno post coactam Synodum Attiniacensem ad Superos transit, eique *Agilfridus*, qui anno septingentesimo septuagesimo quarto Ecclesiam Leodiensem regebat, successit.

peratoris majestatem technas moliri, aliaque permulta, quæ ob prolixitatem, atque inutilem loquacitatem, intempestivum, ac supervacaneum est commemorare.

Postremo autem de proba illa, atque præclara Anna, quam ipse mundum fuga relinquentem in monacharum numerum, atque ordinem adscripserat, hoc ponunt: *Quod mulierem quandam, nobili loco natam, fraude circumventam, monasticis institutis initiasset, atque in inferiori monasterio teneret, cum eaque noctu, ad ipsum ascendente, consuetudinem haberet. Ad hæc ipsius ancillam pecunia corrumpunt, eique tum libertatem, tum aulici cujusdam connubium pollicentes, hoc persuadent, ut adversus eam simul ac sanctum virum consentanea iis diceret, quæ illi in illo calumniis pleno libello contexuerant. Sed quoniam ista insignis femina fuerit Anna, ex eodem auctore dicamus, qui superius hæc de ipsa habet:*

Mulier quædam illustris, atque honesta, marito haud ita pridem orbata, festinanter sanctum virum adiit. Cumque se viduam, atque liberorum expertem, ac proinde solam esse, ipsi narrasset, nihil aliud sibi superesse, dicebat, quam ut monastica veste, cujus se incredibili quodam desiderio veneri assererat indueretur. Ille autem eam longa oratione instructam, ac salutiferis præceptis sedulo eruditam dimisit, his verbis ad extremum utens: Vide cum

VIII.
Ingens
calumnia
de Anna
vidua.IX.
Anna vi-
dua mo-
nasticam
amplecti-
tur vi-
tam.V.
Duo Con-
ventus
Attiniacenses di-
stinguendi.

Labbeus & Cointius citati utrumque Conventum Attiniacensem confundentes laudatum Decretum anno DCCLXV. quo alter Conventus Attiniacensis habitus conditum putarunt. At duos conventus Attiniaci (quod Oopidum est ad lavam Axonæ ripam, in valle Bargesi vulgo *Atigni*) distinguendos esse eruo ex Wandelberto in libello citato, qui ait Pippinum Regem positum in Palatio, quod *Attiniacum* vocatur, cum ad generalem populi Conventum simul *Assuerus Abbas* venisset, commississe eidem *Assuero* Cellam Sancti Goaris, ut postea vocata fuit, eamque cum Monasterio Prumiensi tunc primum conjunctam fuisse, uti in secundo Conventu Attiniacensi explicabimus. Quamobrem cum *Assuerus*, qui interfuit Conventui Attiniacensi non subscripserit cum aliis Abbatibus XVII. præfato Decreto Conventus Attiniacensis, in quo Cellam Sancti Goaris obtinuit, diversus est ab illo, cui Abbates XVII. subscribere. Nec satisfacit responsio Cointii dicentis, *Assueri* nomen ex libello Wandelberti laudato restituendum esse, quod alius Francorum Conventus apud Attiniacum, post erectum Prumiense Monasterium a Pippino Rege celebratus non invenitur. Wandelbertus enim intelligit Conventum anno DCCLXV. habitum, ad quem referri non potest Decretum a XVII. Abbatibus subscriptum; cum in eo *Assueri* nomen non legatur, & ex Wandelberto, qui annum congregati Conventus non exprimit, restitui non possit. In Annalibus Francorum loca, in quibus Francorum Conventus per hæc

tem-

CHRISTI
762.PAULI PAP.
6.CONST. COPRON IMP.
22.

cum quo pacificeris: ac si qua te anima cura tenet, id, quod promissisti, mox præsta, nec te cunctantem mors invadat. Pia igitur illa mulier ad matrem rediens, ac Patris sermonem in intimis cordis penetrabilibus abditos tenens, facultates omnes suas auro commutat, eoque magna ex parte pauperibus erogato, confestim parentes, propinquos, vicinos, amicos relinquens ad divinum Stephanum se confert, non parvam auri illius portionem secum gestans. At ille asperiori orationis genere ad eam utens: Cum tu (inquit) ex Salvatore ipso audieris ejus discipulum esse minime posse, qui non bonis omnibus renuntiaverit: quoniam modo contempto, ac pro nibilo habito hoc præcepto, partem aliquam mundi retines?

X.

Hæc ut mulier audiit, ipsius perspicaciam ad stuporem usque admirans: Nonne (inquit) honorande Pater, avara, spiritualis potius (nisi me animus fallit) cupiditas impulit, ut auri aliquid mihi reliqui facerem: quod videlicet id per tuas sanctas manus erogari, majoremque mihi tua opera utilitatem comparari cuperem. Tum ille: Alienorum delictorum scintillas manibus meis extinguere nullo modo sustineo. Vereor enim, ne quæ ca-

PAGIUS

tempora habiti sunt, memorantur; sed qua in villa aut Oppido Conventus hoc anno habitus fuerit, nullibi legitur. Indee elicio, illum *Attiniaci* indictum fuisse, in eoque supradictum Decretum, in quo *Assueri* nomen cum aliis Abbatibus non apparet, statum. [1]

VI.

Pippinus Rex contra *Walfarium* Aquitanie Ducem tertia vice profectus est, idque currenti anno, ut docet Auctor secundæ Appendix ad continuationem *Fredegarii*: postquam,

*rum furtim succedatur, maximumque in animo meo incendium excitet. Id enim nonnullis, dum non satis animam attendunt, usu venire comperit habeo. Illud autem omnino perspicuum est, quod qui seminat, idem suis quoque manibus metit. Hæc loquutus, eam quidem rursum ad matrem redire, haudquaquam utile esse judicavit. Caterum ut vicinis locis una cum pio Marino peragratis, ipsamet suis manibus pecuniam illam distribueret, imperavit. Quo munere cum perfuncta fuisset, tum denique monastica eam veste induit, atque ad mulierum monasterium transmittit, *Autistireque* etiam, atque etiam mandat, ut summam ipsius curam gerat, manumque ei ad virtutis studium amplectendum porrigat, seduloque opituletur. Atque hæc quidem ita se habuerunt. Quomodo autem hæc ipsa per calumniam gravissimi criminis rea constituta quaestionibus dirissimis subiecta fuit, dicemus anno sequenti, quo contigit.*

XI.

Caterum quod spectat ad persecutionem Constantinii Copronymi, non ea tantum fuit adversus sacras imagines, eorumque veneratores fideles, sed magis exarhit adversus monachos, quos immenso cum infectaretur odio, illud adjecit, ut

Constant.
Imp. pro-
hibet mo-
nachos
fieri.

inquit, *Pippinus Rex Urbem Arvernæ cepit, Annus III. Regionem illam totam vastavit. Sequenti anno, belli A- idest, anno, undecimo Regni ipsius, cum uni- quitanici. versa multitudine Gentis Francorum Bitonicas venit, castra metatus est undique, & omnia, quas in gyro fuerunt, vastavit. Circumfessit Urbem munitione fortissimam, ita ut nullus egredi ausus fuisset, aut ingredi potuisset. Cum machinis & omni genere armorum circumdedit eam vallo; multis vulneratis plurimisque interfecit, fra-*

NOTÆ

[1] Conventum quandam Francorum hoc anno habitum Attiniaci; ac proinde uno eodemque in loco duplicem diversis annis conventum celebratum fuisse, alterum hoc anno, aliud vero 765. vix credo. Apud Mabillonium tom. 1. Annalium Ord. S. B. Append. 2. num. XXVI. legitur diploma Pippini pro construendo Monasterio Prumiensi datum in *Trisgodios* villa publica mense Augusto die XIII. anno XI. regnante Pippino &c. Subscribunt huic Chartæ Episcopi novem cum comitibus & principibus plane multis. Pertinere hæc ad annum 762. nemo prudens dubitaverit; & cum tot nomina Episcoporum, & comitum legantur non inani profectus conjectura deduci posset, prodiisse in Conventu; qui hoc anno de more habebatur in villa, quæ hic *Trisgodios* dicitur. Quamquam enim conventus mense Maio haberi consueverint, nihil prohibet quominus extraordinaria forte de causa ad duos vel tres menses differrentur. Simili exemplo Conventus Wormatiensis IV. non major, ut moris erat, sed aprilis mense celebratus fuisse legitur in Chronico Moissiacensi ad An. 786. Similis pariter Conventus ad villam Duriam anno 775. ad Julium mensem prolatus fuit ut Pagius ad An. 775. animadvertit. Hæc si admittantur, plura ad emendationem Ecclesiasticæ Historiæ deducemus. Primo duplex Attiniacensis Conventus præfatis omnibus Historicis ignoratus, commentitius est. Secundo Episcopi illi, & Abbates quorum nomina Conventui Attiniacensi apud Labbeum subscripta leguntur, ad Conventum anni 765. reipsa pertinent. Hoc autem, in quo rei cardo versatur, ulterius probatur, quia & si concesserimus diploma illud Pippini non in ipso Conventu anni 762. (utpote qui Maio mense de more celebrandus fuerat) sed post duos tresve menses prodiisse, vix tamen persuaderemur Episcopos illos qui Diplomati subscripserunt, & Regi tunc præfentes aderant, eosdem pariter & Conventui parum ante hæc celebrato non interfuisse. Si autem intererant, cur non omnium illorum, sed trium tantummodo ex illis nomina decreto Conventus Attiniacensis subdantur? Fit igitur ut Conventus Attiniacensis Labbeanus non quidem anno 762. sed potius anno 765. habitus teneatur. Quod vero *Assueri* Abbatis nomen cæteris non accenseatur; id quidem monstri loco habendum non est, cum rara sint vetusta Concilia quorum subscriptiones integre ad nos usque pervenerint. MANST

ut lege sancita vetarit, ne quis amplius monachus efficeretur, sicque ad monachismum omnis via praelusa penitus esset. Testatur id quidem Theodorus Studita, hujus temporis scriptor, in oratione, quam de sancto Platone conscripsit, ubi primum de latebris ejusdem sancti Platonis agens, hæc ait: Constantinus ille impiis cogitationibus fervens, malitiæ domicilium, multorum capitum draco, ejus hæresis propugnator, quæ sanctis imaginibus bellum indixit, monastici ordinis acerbissimus persecutor tunc regnabat. At quisquam nostrorum Nazareorum, monachorum videlicet, non fuit exterminatus? Aut quis latens non in medium prolatus? Quisve eorum, qui ei resistebant, non ad impietatis barathrum detractus? Ita ut scubi aliquis eorum, qui insignes erant, relictus fuisset, tamquam scintilla quedam in occulto, & ob-

scuro loco jacens, ita latuerit, ut pro mortuo haberetur apud eos, qui adhuc supererant. Talis fuit nosser Elias Plato scilicet, a Domino ipso servatus iis in locis, in quibus exercitationi monasticæ operam navabat, non ejus manibus captus, qui novus Achab dici poterat. Et inferius cum de Irene pia Augusta agit: Postra vero quam capit regnare Christi cultrix Irene, quæ pacem ipsam, ut cognoimento, ita & re attulit, in cuius Regno cum aliis bonis & monasticæ vitæ inenudæ facultas & janua patefacta est, quæ olim ab impio Imperat. clausa fuerat. Sic igitur ex his omnibus satis liquet fuisse vetitum usque ad Irenem Augustam, ne quis posset monasterium ingredi. Quomodo autem hac etiam de re magnam persecutionem conslarit idem Imperator adversus S. Stephanum, de quo supra, dicemus anno sequenti.

Sep-

PAGIUS

fractisque muris cepit Urbem, & restituit eam Ditioni sua jure pralio; & homines illos, quos Venafarius ad defendendam ipsam Civitatem dimiserat, clementia sua pietatis absoluit, dimissisque reversi sunt ad propria. Unibertum Comitum & reliquos Comites, quos ibidem invenit, sacramentis datis secum adduxit uxores eorum ac liberos in Franciam ambulare præcepit, muros ipsius Bitonica Civitatis restaurare jubet, Comites suos in ipsam Civitatem ad custodiendum misit. Inde cum omni exercitu Francorum usque ad Castrum, quod vocatur Toarcius, veniens. Cumque in gyro castra posuisset ipse, Castrum mira celeritate captum atque successum est, & Posaconos, quos ibidem invenit, una eum ipso Comite secum duxit in Franciam. Pippinus Rex Christo Duce, cum omni exercitu Francorum, cum multa præda & spoliis, iterum reversus est ad Sedem propriam. Quæ hoc anno gesta esse produnt etiam Annalistræ Nazarianus, Tilianus, Bertinianus & Metensis eum Reginone. Addit Annalistræ Metensis Pipp-

pinum Pascha celebrasse in Carisiaco & Natalem Domini in Gentillaco villa. Notabis obiter annos Pippini Regis ab anno Christi DCCLII. ab his Auctoribus vetustissimis semper deduci, ideoque Epocham istam amplius in controversiam non vocandam.

Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. cap. 3. loquens de Almanfore Saracenorum Califa ait: Anno CXLV. (Hegiræ scilicet) iussit Almanfor adificari Civitatem Bagdadum; eamque fundavit eo tempore, quod unanimi consensu elegerant Astrologi. Dicitur autem fuisse præteritum viride, in quo tugurium erat Eremita cui nomen erat Bagdadi; atque ab eo hoc nomen traxisse. Almanfor autem eam appellavit Madinat-SSalami (id est, Civitatem Pacis.) Utique absoluta fuit adificatio ejus, facta est Sedes Chalifis Abbasidarum. Loquitur & de ædificatione hujus Urbis Califarum Babyloniorum Sede nobilis Abulpharao in Historia Dynastiæ ad eundem Hegiræ annum.

VII.

Bagdadum postea Sedes Kalipharum conditur.

I. Septingentesimus sexagesimus tertius adest annus, prima Indictione signatus, quo Stephanus Martyr calumniis pressus, multaque perpeffus, exulare jubetur. Sed quomodo ista se habuerint, exacte sunt referenda; ac primum quod ad tempus spectat, diligentior ejus ratio habenda est. Cum enim anno quadragessimono ejusdem Stephani ejus exilium contigisse, martyrii ejus Acta restentur, idemque incidisse tempore belli cum Scythis, nempe Bulgaris initi: hoc quidem anno id oportuit evenisse: quadragessimus enim nonus hic fuit annus ætatis ejusdem Stephani, quem natum vidimus, cum S. Germanus creatus est Constantinopolitanus Episcopus, anno Redemptoris septingentesimo decimoquarto; sed & hoc anno idem bellum Bulgaricum accidisse, Theophanes auctor est,

II. Bellum Bulgaricum bene confectum.

Hoc namque anno, prima Indictione, septimo Kalendas Julii, Imperatorem Constantinum ad bellum profectum tradidit, vicissimque Bulgaros, atque de iisdem, redeuntem Constantinopolim, egisse triumphum: quum ingratus pingues hostias litavit satanæ: nam inter alia eundem sanctissimum virum Stephanum post multa ludibria relegavit.

Calumniarum libellus adversus S. Stephanum compositus.

Cum enim calumniarum libellus adversus eundem sanctum opera Callisti Patricii, Sergiique monachi confectus esset: eum ad Imperatorem, agentem in castris, miserunt. Quid illic ipse, habent hæc Acta: Hoc cum scripissent per militem quendam ad Imperatorem, qui tum in Scythiarum locis morabatur, libellum mittunt. Ille igitur lucri cujusdam instar, eum accipiens, ac leonem jam in vinculis habens, ad Antherum, qui vicariam ipsi in urbis gubernatione operam navabat, epistolam quam primum scribit hoc exemplo.

Ad monasterium illud, quod ad Auxentiani montis radices situm est, summa

celeritate proficiscere. In eo enim quædam Immemorandorum scorta sub pietatis prætextu degunt: quarum tu unam, cui nomen Anna est, assumptam, per publicos equos quam celerrime ad nos mitte.

Ille igitur scelerati Regis sceleratorum præfectus simulatque litteras accepit, militum agmine cinctus, ad monasterium proficiscitur, ac sacras illas mulieres, tertia hora laudes Deo canentes, offendit: Confestim itaque milites, quibus ipse scriptus erat, gladios stringunt, ac Christi sponsas circumdant. Ita divina laudatione incondito clamore compressa, Christi famule, qua fugerent, non habentes, partim intra sacri altaris cancellos sese protinus abdebant, partim venerandum divina mensa peplum subibant, partim ad montem excurrere tentabant, sed ab inevitabilibus illis prædonibus retinebantur. Quorum impetum domus illius Præfecta, Abbatissa videlicet, minime ignorans (etenim in sua cella quiescebat) mulier etate quidem proveccta, caterum in perferendis laboribus vegeta, intrepido animo ad eos egreditur: atque: Quid perpetratis (inquit) cum Christiani sitis? Quid in mulieres divino cultui consecratas, que nemini unquam injuriam ullam inferre in animo habuerunt, impetum fecistis?

III. Satellites pervadunt monasterium monialium.

Hi autem venerandæ illius anus libertatem summopere admirantes, atque, eam Antistitem esse, intelligentes, insolenti illo impetu suo statim in diversum mutato, non sine quodam pudore, ac reverentia leniter ad eam his verbis utuntur: Annam Stephani amatam nobis dede. Hoc enim Imperatoris edictum poscit. Ipsa autem eam protinus, ac quamdam alteram cum ea nomine Theopbanam accersens: Abite, inquit, ad Imperatorem, ac prudenter ipsi respondete. Caterum quoad ejus fieri poterit providendum vobis est, ne per fraudem aliquam in prædam incidatis. Postquam

IV. Anna cum Theophana mittitur ad Imp.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6256. SÆC. VIII. Anno Eræ Hispan. DCCCL. Anno Hegiræ CXLVI. inchoato die 20. Mart. fer. 2. A.C. 763. I.

© 16. B. D 4. P. 3. April. Indiæ. z. JESU CHRISTI 763. PAULI PAPÆ 7. CONSTANTINI COPRONYMI 44. & 23. LEONIS IV. 13.

Num. I. ad XIX. Theophanes an. XXII. Constantini Imp. Kalend. Septemb. præcedentis Christi anni inchoato, narrat bellum

Bulgaricum a Constantino Imp. gestum, quod Post Bel-Bulgari suo Duce occiso Teletsem quendam sibi lum Bul-Ducem præfecissent. Mensis Junii die XVII. Imperator Thraciam versus perrexit, & Junii Stephanus die trigesimo, Indictione prima, feria hebdomadæ quinta, Teletes cum Romanis prælium legatus conferuit, duravitque pugna ab hora quinta usque ad vesperam, & maximus Bulgarorum numerus certamine illo deletus. Imperator prospero victoriam successu clatus, armis omnibus cum toto exercitu instructus Urbem triumphum ducens ingressus est, currenti sc. anno, quo bellum illud inchoatum. Quare cum Stephanus Diaconus in Vita S. Stephani Junioris pag. 460. & seqq. asserat, Imperatorem persecutionem movisse adversus hunc Sanctum Martyrem Sacratum Imaginum Defensorem, cum adversus Sic-

quam igitur adductæ sunt, atque ille eas adesse comperit, disungi ab invicem jubet, ac deinde accitam Annam ad hunc modum affatur.

Quæstio habetur de Anna

Mibi quidem nullo modo omnino dubium est, quin ea omnia vera sint, quæ de te ad me perlata sunt. Caterum eo te acciri volui, ut tu quoque libere, ac submota omni dissimulatione, cuncta detegas nimirum quoniam pacto præstigiator ille, ac sceleratus huc te adduxerit, ut & bonorum tuorum possessionem relinqueres, ac paternam nobilitatem pro nihilo duceres, ac denique hanc tenebrarum vestem indueres. Perspicuum videlicet est (quemadmodum etiam a quibusdam intellexi) id illum tibi idcirco suavisse, ut te tamquam scorto abuteretur. Verum quid tandem in eo pulchritudinis perspexisti, ut tu in eam fraudem incideres?

V. Annæ animi fortitudo.

At casta illa mulier, turpibus his verbis auditis: Absit (inquit) Imperator, ut hac de causa paternas opes abjecerim, atque ornatum omnem exuerim, ut animam meam hujusmodi libidinibus in servitutem addicerem. Verum qui hæc de me detulerunt (ut cum a Davide loquar) acuerunt linguam suam sicut serpentes, venenum aspidum sub labiis eorum. En igitur corpus meum tibi proponitur, ferro, igni, verberibus excrucietur; nihil aliud quamdiu mihi spiritus, ac vita superpetet ex Anna audies, quam, quod verum est. Sanctum & justum virum hunc esse, animæque meæ salutem attulisse, perspectum habeo.

(a) Psal. 139.

Obrigit ad hæc Tyrannus, horæque parte haud exigua vocis usu caruit, summumque lævæ manus digitum (ut illi in more erat) præmordens, ac dexteram manum in orbem torquens, hanc quidem sedulo custodiri, jubet, ipsius autem comitem, invitam licet, & repugnantem, domum reverti. Quo etiam, ut rediit, Antistita sua, ac magno Stephano cuncta exponit.

VI.

At vero Imperator non multo post, confecto ex animi sententia bello, Constantinopolim redit: ac parum admodum, aut nihil omnino de publicarum rerum administratione laborans; hoc unum serio agit, ac negociis omnibus anteponit, nempe ut Stephanum retribuis implicatum teneat. Annam itaque, de qua verba fecimus, in Phiale carcere includi jubet (est autem ille mire caliginosus, atque inferno propemodum haud absimilis) ac de-

PAGIUS

Seythas bellum incubebat, ejus exilium accurate a Baronio consignatum. Quia tamen Sanctus Stephanus anno DCCXV. in lucem prodiiit, ut suo loco ostendi, non vero anno DCCXIV. ut habet hic Baronius, annum XLIX. ætatis paulo post exilium inchoavit, ut ipsemet Stephanus Diaconus pag. 486. testatur, dum

inde per cubicularium quemdam hæc ei significat: Parce tibi ipsæ, mulier, animumque induc honeste vivere, atque abjecto hoc tenebrarum indumento, cum Imperatrice vitam degere. Caterum crastino die, cum interrogaberis, fac coram omnibus vera dicas. Præsto enim est ancilla tua, quæ etiam si ea, quæ perpetrata sunt, insciari volueris, te convincet. Ego autem veritatis patronus, ac propugnator membratim, ac frustatim carnes tuas lacerabo, faciamque, ut intelligas, quantum Imperator, qui te hæc monet, valeat, quantum rursus Immemorandorum Antistes Stephanus. Sin autem hoc tibi persuaderi sinas, ut nomen ejus aperte deferas, ipsiusque voluptates, ac libidines palam prodas, maximos a nobis honores, ac munera consequeris.

VII.

Hæc ut pia Anna audivit, nihil aliud, quam meras nugas hæc omnia esse ducens, breve responsum dedit, hoc unum inquit: Dei voluntas fiat. At Imperator cum ingentem hominum cœtum ante palatii carcerem postridie mane collegisset, ut qui, se ipsi, quod volebat, persuasurum esse, confideret: nudam eam in omnium conspectu sisti jubet, virgarumque face in ipsius oculis, & aspectu posito: Hæc, inquit, non ad spectaculum duntaxat, incutiendumque tibi terrorem adhibui, sed ut tergum tuum, & ventrem vis constindam, nisi execrandos Stephani concubitus, hodierno die, in aperiunt proferas.

Ad quæ cum casta illa mulier, animique magnitudine præstans, ad Christi exemplum obticisset: Tyrannus oculos in eam iracunde conciciens, ac meretricem eam, quæ pudicitia amore tenebatur, scelesto ore appellans, flagris eam crudeliter affici jubet. Cum itaque ipsa a quatuor valentissimis hominibus distenta fuisset, ac per dæm & ventre, & tergo tundere-tur, nihil aliud ab ipsa audiri poterat, quam hoc solum. Non novi hominem, quemadmodum ipse ais. Non novi, Domine miserere. At vero verspellis illa ancilla, atque animo etiam adhuc magis servili, ac scelesto, Imperatoris jussu in ipsius conspectu stans, manus adversus eam prætendebat, ac ne conspuere quidem ipsam verebatur. Cumque nonnulli ipsius calamitate sese commoveri fingerent, atque in aurem insusurrantes, ipsam admonerent, ut ea, quæ Imperatoris voluntati consentanea essent, diceret, atque ad hunc modum cruciatu eximeretur: Illa in pristina a-

Annæ castissime femine constantia in tormentis.

narrato ejus in Preconnesum Hellepontis insulam accessu ait, eum ibidem sese recepisse in exiguam caveam sua ætatis anno XLIX. hoc Christi anno circa finem mensis Augusti incepto. Quare S. Stephanus hoc quidem anno Constantinopolim, ut judicaretur, ductus, sed non nisi insequenti in exilium missus.

VIII.

nimi fortitudine, ac tolerantia perstans, a vero minima desistebat. Ut autem eam verberum multitudine confectam, ac pene spiritum exhalantem Tyrannus vidit, subfello exurgens, celeri cursu in palatium se abdidit, eam in uno quodam urbis monasterio includi jubens, & quidem ita, ut omni corporis cura destitueretur. Quid postea de Anna factum sit, nihil amplius auctor, ad res Stephani intentus: ibi quidem diem clausisse extremum, Martyro dignum, putamus. At quod terribile Dei judicium fuit in ancillam illam, Anne domine suæ calumniam tantam inferentem, ita idem auctor narrat in fine: Nec versuta quidem illa ancilla, quæ sanctum virum, & heram suam accusaverat, jussum Dei judicium effugit. Nam cum trans urbem ad Aulicalam pervenisset, seque fabulam detecturam esse, confirmaret, & quoniam modo ut sancto viro calumniam strueret, sabornata fuisset, nisi ipse, quod promiserat, expleret: Id ille metuens, cuidam eorum, qui legendis Bityniæ tributis præerat, eam in maritimum collocat. Prægnans autem facta, gemellos filios in lucem edit. Cæterum sub mediam noctem repente conturbati infantes illi, arreptis maternis mammillis, horrendumque in modum excessis, eam protinus necant, atque una cum ea viperini illi fetus extinguuntur. Hæc miserandæ fuit ancillæ poena.

IX.

Cum autem Imperator ea se spe frustratum videret, ut in Stephanum agere posset occasione delicti cum Anna prætexti: ad alias adversus eum fraudes comparandas convertit animum: illaque ex omnibus facilius, atque securior visa est, si eum pietatis ergo sui faceret transgressorem edicti. Magnis namque poenis agendum sanxerat adversus eos, qui in monachum reciperet aliquem in monasterio. Effecit igitur, ut carissimus sibi aulicus, simulans fugam ab aula, abierit ad Stephanum, ut inter monachos assumeretur: quod post multas preces tandem obtinuit. Cujus rei gratia causa patuit, qua in ipsum agere jure posset. Sed quibus hæc artibus fuerint concinnata, & coloribus ficta, eundem auctorem audi, qui hæc de Imperatore subjungit: Ipse autem & varios, ac multiplices insidiarum modos animo versare non desinebat, quo sanctum virum morte afficeret. Quocirca postridie cum Georgium quemdam cognomento Syncretum nitidum, ac vigentem juvenem, ipsique carissimum accivisset, privatim eum ita alloquitur: Quantam, o Georgi, tui erga me amoris vim esse ais? Insuper illam (inquit ille) Imperator, nec in mensuram ullam cadentem. Tum Imperator: Audes ac igitur pro hac tua erga me benevo-

Novam molitur Imperator fraudem in Stephanum.

lencia mortem oppetere? Et quidem libenter, inquit ille, ac summa cum animi voluptate istud fecerim. Hic Imperator animo latissimo ipsum osculatus: En, inquit, novum quoque Isaac. Ac deinde: Nec ut mea causa mortem subeas, Georgi, nec ut membrum aliquod tibi adimâ sinas, nec denique ut quicquam aliud hujusmodi suscipias, nunc jubeo: verum hoc unum, ut ad Auxentianum montem properare te conferas, cumque omni memoria indigno Stephano agas, eique persuasideas, ut tibi monasticum habitum imponat, ac te in suorum album adscribat. Quod cum contigerit, statim ad nos quam celerrime poteris, redeas.

X. Georgius se confert ad Stephanum.

Ille autem hunc sermonem prompto, ac lubenti animo excipiens, atque ad hanc fraudem obeundam, ab eo (ut erat in hujusmodi rebus ingeniosissimus) plurimis verbis instructus, & eruditus, confestim ad montem ascendit ac sub nemoroso quodam loco, ac virgultis pleno delitescens, media nocte demonibus non absimilis egreditur, atque ad monasterium accedens, voces, ad ciendam misericordiam comparatas, emittebat: Misere mini mei (inquit) misere mini, Christiani omnes, qui hic habitatis, nec me a feris abripi, aut in præcipitium, ac voraginem ruere, sinite. Oberravi enim in via, nec quid faciam habeo. Hæc & alia quædam cum simulatissimo animo quereretur, Stephanus vir humanus, & ad misericordiam propensus, exaudiens, Marinum monachum accessit (res enim commentitiæ simplex illa, ac fuci, & malitiæ expertis anima fidem adhibebat) atque Abi propere, inquit, ac lugentem istum, quicumque tandem ille sit, huc admitte, ne pereat.

Ille igitur confestim admissus, ad ipsius genua se abiicit, atque (o Deus bone) quanta cum simulationis larva impurus ille, & execrandus usitatum illud, Benedicti Patris summe venerande, pronuntiavit. Postquam autem sanctus vir ipse bene precatus est, ipsumque exurgere jussit: tum ab indumentis, tum a facie, ac genis prorsus abrais eum agnovit; siquidem eraso mento erat: nam id omnibus Tyrannus edixerat, in hoc nimirum Deo adversam legem sanciens, Mosem videlicet dicenti (a): Loquere ad populum, ac prohibe, ne barbam in rotundum radant, aut eam implexam gerant. Etenim ut in aliis omnibus rebus, sic in hac quoque ipsi adversari contendebat. Atque omnibus tam juvenibus, quam senibus barbam ad cutim usque radere præceperat, ut qui eos tamquam salaces equos ad bene semper curandam cutim, atque ad lascivie studium extimularet.

(a) Levit. 19.

Cum igitur hinc, eum ex Imperatoris classe esse consecisset, percussabatur ab eo, undenam esset, & quo pergeret. Ille autem

XI.

CHRISTI
763.

PAULI PAP.
7.

CONST. COPRON. IMP.
23.

Georgij
artes ad
fallendum
composi-
tae.

tem (ac vide quæso hominis malitiam) quin ex aulicorum numero esset, minime inficias ibat. Cæterum (inquit) dum flagitiosissimis Imperatoris sententiam & ego, & socii mei sequimur, pene in Judæismum præcipites abrepti sumus, atque in ingens animæ periculum jam incidimus. Ego vero quo in malo versarer, tandem aliquando persentiscens, ad tuæ sanctitatis pedes (ut vides) properanter veni, ut angelicum hunc habitum, cujus desiderio tenor, a te obtineam. Quocirca ne me, quæso, abiicias, honorande pater; nec tamen indignum, a præclara hac spe-lunca remotæas. Tum ille nomini suo respondens Stephanus: Nequeo, inquit, si-li hujusmodi rem aggredi, ne quid mihi periculi a Tyranno creetur. Ille autem statim figmentum suum, ac simulationem adigens, atque id omni studio contendens, ut fabulam eam, quam agebat, quoad ejus fieri posset, ab omni suspitione vendicaret. Ac propterea quo sanctum virum ad id, quod expetebat, alliceret; Rationem (inquit) Deo pro anima mea reddes, nisi me hodierno die sine ulla cunctatione detonsam in monachorum ordinem adscribas: nihil enim mihi alioquin superest, quam ut statim ad prioris vitæ institutum revertar.

XII.
Georgius
factus mo-
nachus.

At venerandus ille vir hoc sermonem commotus (norat enim omnia pro nihilo ducere, cum de animæ salute agi existimaret,) etiam si periculum hac in re situm est, inquit, tamen quia te sincero animi affectu accessisse, dixisti: non committam, ut contra Dominicum præceptum te foras eiciam. Cæterum attento animo sis, oportet, peccataque tuam adversus omnem ærumnam præmunias. Sic enim suos Dominus explorare solet. Hoc sermone habito, mundanam vestem ipsi detrahit, atque obedientiæ vestimento eum induit. Atque ita impostor ille ad tertiam usque diem perstitit, non tam decipiens, quam ipsemet a demone, qui eum ad hujusmodi facinus abripiebat, deceptus.

Querela
Impera-
toris de
Georgio
facto mo-
nacho.

Nec vero subdolum Tyrannum hoc fugit: verum interim dum hæc peragebantur, ingentem hominum multitudinem in theatro colligens, ac gradus eos, in quibus purpuratorum corona stare consueverat, ascendens, mœroreque profligati hominis larvam induens: Nulla mihi reliqua vitæ pars est, inquit, præ veteratoris Deo in vestigiis horum horum agnitis nequitia. Cum autem populus ad istud exclamasset: Quonam modo hæc, cum hujusce habitus ne vestigium quidem, illum in tua urbe superstiti? Ille editiori voce: Insidias eorum, inquit, nullo pacto ferre queo. Omnes enim meos subdolo animo circumventos ad se pertraxerunt, atque adamatis suis tenebris manciparunt. Nunc autem, tanquam ne nunc

quidem iis, quæ perpetrarunt, contenti graviora prioribus adicerent, ac Georgium meum, quem (ut scitis) amore complectebam, a latere meo abreptum, avulsimque, monachum (o terra, o sol!) effecerunt. Hæc me intolerando quodam mœrore excrucians, Cæterum cura nostra in Dominum conicienda est, nobisque ad eum preces adhibendæ, atque ille brevi (quod expetimus) in apertum proferet.

Ad hunc modum præstigator ille, ac vanus, quod curarat, atque imperarat, ac veteratorio animo molitus fuerat, jam jamque eventurum erat, ante prædicit, ut vatis famam consequeretur, qui densissimis tenebris, ac scelere plenus erat. Cum autem ii, qui aderant, quique nihil ad veritatem sed ad gratiam omnia sua tum factæ, tum dicta referrebant, tritum illud, ac per vulgatum dixissent: (a) Cor regis in manu Dei est: & orantem te Deus omnino exaudiet, con-cionem solverunt.

Porro admirandum Stephanus execrandum illum, ac Mali malum discipulum post tertium diem accersit, plurimisque instructum detondet, & monastico habitu adornat, atque ut Salomonis verbis utar (b) in aurem auream nari porcine imponit. Ille autem nihil divina illa præcepta moratus (qui enim? cum in male-volam animam sapientia intrare profecto nequeat:) montem tanquam ignotus quispiam, ac supax miles relinquens, ad aulam abiit. Imperator vero libenter eum excipit, ac læto animo amplectitur, non ob sanctum habitum, ut oportebat, sed ob id potius, quod eum abiectisset, hincque ipse iusti viri de medio tollendi natibus causam esset.

Confestim igitur omnibus cujuscumque ætatis hominibus, ad publicum theatrum sub matutinum tempus ipsius jussu coactis: stans ille eodem quo prius loco, alta quadam voce, ac mira lætitia perfuso animo: Vicit (inquit) fortuna mea: præcesque meas Dominus exaudivit. Papa, cujus hominis! Immo vero earum potius principis tenebrarum auditor existit. Cum autem multitudo pro suo more ipsi applausisset, atque ista ad gratiam, & obsequium comparata rursus dixisset: Quando autem o here, te Dominus non exaudivit? Ipse hoc sermone delectatus, ac jucunde arri-dens: Revelavit mihi, inquit, Deus quem quærebam. Quem si vultis, hodierno die vobis monstrabo. Ac simul spectandum eum produxit. Promiscua itaque illa multitudo, simulatque ipsum conspexit, quo tempore magis adhuc obsequeretur: Hunc (inquit) male de te meritum, malum ac nefas est intueri. Obruncetur ergo quamprimum nefandus iste, obruncetur. Quæ cum dicerent, id quidem

XIII.
Impera-
tor vult
videri
Propheta
ac pius.

(a) Prov.
21.

(b) Prov.
11.

XIV.
Novam
spectacu-
lum in
Theatrum
inducitur.

CHRISTI
763.

PAULI PAP.
7.

CONST. COPRON. IMP.
23.

XV.

dem dicebant, quod illum pati oportebat. Cæterum ab Imperatoris mente ac sententia prorsus aberrabant.

Quocirca statim Tyranno ita jubente, sacram ipsi eponidem detrahit: eamque ad populum una cum cuculio (nam ita appellari consuevit) abiiciunt, quæ ex templo ab impuris illis, ac sceleratis conculcata sunt. Ut autem cruciferum quoque analabum hoc est, redimiculum, ut etiam ipsum deticerent, nefario illi demere cæperunt: manibus acceptum illud Imperator undique contorquebat, quidnam istud esset, sciscitans.

Habitu
ludibrium
de indu-
mentis
monasti-
cis.

Tum Senator quidam, ut nomine, ita etiam re Dracontius: Proiciatur, inquit Imperator, hic quoque satanei laquei furis, dignus ipse proculdubio ejusmodi laqueo. Quod etiam cum illico factum fuisset, is quoque a plebe pro vitis cernebatur. Et quidem res præclare indigno homini recte detrabebatur: at non ita recte a scelestis, ac sacrilega multitudine per contumeliam obtrebantur. Post autem quatuor homines pro corpore acceptis profani illius vestibus, tanquam pelle aliqua ipsum statim exuunt, atque ejus loco militarem vestem ipsi imponunt, caputque ipsius galea cingunt.

Cumque eum prius, inspectante turba, undis eluissent (ad expiandam scilicet spurcitiam eam, quam in sacro illo habitu contraxerat,) ac Judaicum in modum (quid enim aliud dicam?) ipsi quoque res divinas, ac sacras ludibrio habuissent (o quonam pacto hæc vel aures dumtaxat ferent?) tum denique suis manibus Imperator ense ipsius humeris appenso, eum Hippocomi dignitate ornat. Atque hanc Georgius abnegati magistri mercedem tulit, quemadmodum Judas pro negato Christo triginta talenta. Hunc tandem consecuta est finem comœdia, quam ipse Imperator adinvenit atque in theatrum recitandam produxit. At quorsum hæc omnia? Quid in his agendis Imperator vaserimus prætendebat? nihil aliud post ludibrium religionis, quam ut Stephani male habendi occasionem videri posset nactus esse legitimum. Quod infelix ex sententia tandem est consequutus. Nam hæc ea, quæ sunt dicta sequuntur:

XVI.
Incenso
monaste-
rio di-
spergunt
mona-
chi Ste-
phani.

Confestim itaque multitudo impetu facto, sancti viri discipulos disturbat, ac monasterium una cum templo igni absumit, sanctumque virum illum latronum in-star spelunca abreptum ad Chalcedonis navale abducit. Quanam lingua calamitates eas quas in tam longo itinere perferendas habuit, oratione complecti queat? Alii enim eum magno impetu traherant, alii fustibus a tergo feriebant, alii in vallem eum devolvebant, alii rivas ejus calcibus laniabant: erant e-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

stiam qui in venerandam ejus faciem conspuerent; alii denique petulantiori animo præditi castis palmarum ramis ante ipsum incedebant, cachinnantes, & illudentes, & sexcenta in eum disceria jacientes. Quidnam porro hæc ab impio Judæorum furore distabant? Ut autem nullo in eum genere contumeliarum prætermisso, ad litus pervenerunt, tum demum lembo impostum ad Philippici monasterium (id autem Chrysopoli haud longe a Byzantio situm est) fortem virum abducunt. Ubi etiam illum custodientes, de ipsius statu Imperatorem certiores faciunt. Quem, ubi atrocem illam hujusce viri raptationem, & contumelias incensumque monasterium audisset: lætitiâ inde concepit, atque dictum statim promulgasse, quo capitalem penam in eum sanciebat, qui ad Auxentianum collem, vel solum appropinquare ausus fuisset.

Stephanus
ducitur
ad Imp.

XVII.
Decernit
exilium
Stephano
Imperat.

Post hæc autem ad eum misisse Imperatorem Episcopos, atque Patricios, produnt, Acta, qui eum convincerent disputando, & suaderent cedere, ipsi Imperatori. Qui cum de subscribendo eo, quod dicebatur ab ipsis, Concilio Oecumenico verba fecissent; ab eodem convicti sunt, asserente, nequaquam illud conciliabulum ulla ex parte consistere posse, tantumque abesse, ut Oecumenicæ Synodi nomen habere possent. Recitavimus eam disputationem, cum de ipso Concilio pluribus superius actum est, ut non sit opus eadem hic repetere, sed tantum, quæ post disputationem sunt sequuta, narrare de exilio ejus ab Imperatore decreto. Nam subdit auctor: Imperator autem ob hæc ira percitus, Stephanum ad Hellepontis partes, hoc est, ad Proconnesum exilis causa mittit.

S. Ste-
phanus
deporta-
tur in
Procon-
nesum.

At quomodo Deus Sanctum suum, ubicumque esset, miraculorum virtute illustrans, reddidit clariorem: eadem ostendunt Acta. Ita plane Deus hoc modo, penes quos esset Catholica Fides, ex sequentibus eam signis evidenti argumento monstravit. Sed audiamus quid auctor de eo afferat, antequam discederet: Ubi (inquit) septem & decem integros dies in illo monasterio ita consumpsit, ut nihil prorsus cibi attingeret, tametsi alioqui Imperator plurima ad eum alimenta mitteret: nam ea ille rursus remittebat, nullum prorsus ex eis degustans. Per hos autem dies gravissimo morbo correptus hujusce monasterii Præfectus, quantum quidem ad medicos attinebat, vitæ spem omnem abiecerat: mittit itaque ad sanctum virum, eumque ad se veniat, rogat: quo, inquit, alter alteri extremam salutem dicamus: incertum est enim, an nona hora apud vivos adhuc futurus sis. Quod ubi audit, statim ad eum accessit: ac dein-

B 2

de

de cum manu ejus collum tenuisset, labia quidem ipsa precatationis causa movebat, febris autem, quae morbum pepererat, a corpore profugiebat. Quid postea? Poculum suum vino mero impletum ei adbibendum porrigit: quod cum hausisset, statim plurimus sudor ex ipso manavit, & dicto citius, sanitati restitutus est. Cum igitur ei non tam extremum, quam jucundum osculum praevisisset, illinc excedens, profectorem suam (ut cum Propbeta loquar) in mari statuit, atque in eam navim, quae parata erat ascendens, exultatum profectus est, in Proconnesum scilicet.

XVIII. Cumque desertissima quaeque insula loca peragrasset, in speluncam admiratione dignam incidit (Cissadam eam incolae nuncupabant) in qua Christi avia Anna templum erat. Hac igitur re oblectatus, atque hujusmodi locum non sine numine divino sese invenisse ratus, domicilium ex eo sibi constituit, barbarum, quae illic nascebantur, radices luculente cujusdam, & opiparae mensae instar habens. At vero omnes ipsius discipuli ab Auxentiano monte depulsi, tamquam oves undique oberabant, pastorem suum quarentes. Tandem autem eum, cum ad Proconnesum venissent, invenerunt, duobus tantum exceptis, qui a praclarissimo illo ovili, ut a divino duodenario (a) Judas, vel potius a Paulo (b) Demas, & Hermogenes, sese avulserant, ac pro monastico habitu mundanum induerant, nimirum Sergio, de quo ante verba fecimus, qui etiam inventivum, atque execrandum adversus virum sanctum volumen condidit, & ter misero Stephano, qui cum presbyter, ac supradicti Callisti minister primum extitisset, ac deinde a sancto viro in monachorum album adscriptus fuisset, atque in montis monasterio sacerdotis munus obisset, postea tamen & monasticum habitum, & Deum ejuravit, atque ab ipso Tyranno mundana veste indutus, quem prius vitam abicere oportebat, nefariam illam vocem emisit: (o scelerata labia, o impuram, & foetidam linguam!) Hodierno die, here, a satanicis faucibus operata tua ereptus, ac tenebroso amictu exutus, splendidam pallium indui. Cujus execrando sermone Tyrannus summpere delectatus, Sophiani palatii ministrum eum

(a) Marc. 14. (b) 2. Tim. 4.

PAGIUS II. Ex IV. patriarchis Orientis tres stabant a Sacris Imaginibus.

Ad num. XIX. Narrat Baronius ex Theophane, ad annum Constantini Imp. XXIII. Kalend. Septemb. hujus Christi anni inceptum, Theodorum Antiochiae, Theodorum alterum Hierosolymorum, & Cosmam Alexandriae Patriarchas cum suffraganeis Episcopis die Sanctae Pentecostes anathemati subjecisse Epiphaniae Episcopum, qui quod sacra vasa distraxisset, & pretium eorum restituendi impotens esset, in Constantini Imp. sententiam adversus sacras Imagines transisset. Sed peracta haec anno se-

constituit. Quo etiam crebro commeans, gaudii patrem eum, qui multis luctibus dignus erat, appellabat.

His itaque solis ab ovili sacrosancto avulsis, caeteri omnes in Proconnesum (ut a me dictum est) appulsi, monasterium construxerunt. Quin & a philosophica ista vitae degenda ratione, ne divini quidem Stephani mater absuit: verum una cum sorore insulam illam adiens, contubernum ipsius amplexa est. Illic itaque divinus Stephanus extructa columna, ac supra eam angustissima quadam adicula, in ea sese inclusit annos jam novem, & quadraginta natus. Haec res ad praesentem annum spectantes. Quando autem ob ingentia ab eo edita miracula motus invidia Imperator revocaverit eum Constantinopolim, ubi & martyrium consummavit, suo loco dicturi sumus.

Hoc eodem anno tres Patriarchae anathemate damnarunt Cosmam Episcopum Epiphaniae in Syria, de quo Theophanes ita narrat: Cosmas autem quidam Episcopus erat Epiphaniae, quae est civitas Aemae Syriae: quibusdam autem ex civibus Epiphaniae ad Theodorum Patriarcham Antiochenum accusationem contra eundem Cosmam super diminutione sacrorum vasorum facientibus. Cum ille minime potuisset restituere, discessit ab Orthodoxa Fide, consentaneus Constantini Imperatoris haeresi, sacris adversus imaginibus: quem communi sententia Theodorus Antiochenus Patriarcha, atque Theodorus Hierosolymitanus, atque Cosmas Alexandrinus cum Episcopis, sibi subiectis, die sancto Pentecostes post lectionem sancti Evangelii consonanter anathematizarunt singuli in sua civitate. Haec Theophanes, qui & de irruptione Turcarum in Armeniam hoc anno fieri cepta, & sequenti anno rursus repetita, agit. Sic igitur (quod observatio dignum est) egressio eorum e portis Caspiis eo tempore ponitur, cum adversus sacras imagines, & Deo dicatos homines scelestissimi Imperatoris effervere- ret indignatio.

Sed quae tunc monstruosa portenta futurorum malorum praesagia sint ostensa divinitus, ad compescendam grassantem impietatem, Theophanes, qui aderat, ita narrat: Eodem anno a Kalendis Octobris factum

quenti; cum Theophanes annum a Kalendis Septemb. non vero a Kalend. Januarii, ut putavit Baronius, exordiat. Sed incertum, an hoc vel sequenti anno contigerit quod refert Baronius ex Theophane ad annum Constantini Imp. XXIII. Hoc eodem anno Turci Caspiis portis egressi plurimis per Armeniam occisis captivorum collegere turmas, & domos repetiverunt.

Ad num. XX. Theophanes ad annum XXIII. Constantini Imp. scribit: Eodem pariter anno,

Auxentiani Monachi in Proconneso edificavit monasterium.

XIX. Cosmas Episcopus Epiphaniae transfuga ad haereticos.

Turcarum egressio e portis Caspiis.

XX.

III.

Prodigi- fa gla- cies.

Etum est gelu magnum, & amarissimum; non solum in terra nostra, verum etiam in Oriente, & multo magis in Septentrionali parte, ut pelagus Ponti usque ad centum miliaria praeglaciei rigore in lapidis duritiam fuerit versus, habens cubitos in superficie ad profundum triginta; cunctis nimirum regionibus ab ipsa Lycia usque ad Danubium, & Euphrate fluvium, Danasti quoque, & Danapri, atque Necropela, necnon & per reliquas ripas usque ad Mesembriam, & Moesiam similiter patientibus. Cumque hujusmodi gelu nive fuisset cooperium, super alios viginti cubitos crevit; ita ut mare arida conformaretur, & pedibus calcaretur in superficie glaciei a Cazaria, & Bulgaria, quin & adjacentibus insulis, tam ab hominibus, quam ab agrestibus, & mansuetis animalibus. Februario vero mense ipsius secundae Indictionis hujusmodi gelu per jussionem Dei in multas, ac diversas in speciem montis factas concisiones in Danapsiam, & Hieron descendit, taliter per angustum pelagus pervenerunt ad urbem, usque ad Propontidem, & Abydum, & insulas omnes, maritimos thoros, & ripas impletes, quarum videlicet concisionum inspectores, & nos ipsi exitimus, descendentes super unam earum cum quibusdam triginta coactaneis nostris, &c.

Ingentem haec secutam esse siccitatem, ita ut fontes arefcerent, idem tradit, si-

PAGIUS Sedit hyems in Oriente & in Occidente.

mensis Octobris exordio frigus ingens & asperissimum non in hac modo Regione, sed & per Orientem, Septentrionem, & Occidentis plagam incubuit: adeo ut in Boreatibus Ponti maritimis mare ad centum millia in longum, in profundum vero cubitos triginti praefrigore in lapidis duritiam concreverit, &c. Indictionis autem secundae mense Februario glacies hujusmodi Dei iussu in multa ac varia frustra montium speciem praesentia disrupta est &c. Ejusdem quoque anni mense Martio stella quasi e caelo decidere visa sunt: adeo ut cuncti orientorum hujusmodi spectatores effecti saculi praesentis consummationem advenisse conjectarent. Siccitas subinde & ventorum ariditas talis incubuit, ut fontes ipsi aruerint. Horrendam illam hyemem pluribus describit Nicephorus in Breviario pag. 43. ejusque meminere varii Annalistarum Francorum, ex quibus aliqui eam hoc anno, aliqui anno sequenti collocant, quia illi ad hyemis principium, isti ad tempus quo magis saevit, respiciunt.

IV. Annus IV. belli Aquitanici.

Hoc anno Pippinus Francorum Rex quartam adversus Vvaifarium Aquitaniae Ducem expeditionem suscepit. De ea haec habet Annalista Metensis: Anno Dominicae Incarnationis DCCLXIII. Pippinus Rex habuit Placitum generale Francorum in Nivernus. Inde ob infidelitatem Vvaifarum perdidit Ducem quartum iter in Aquitaniam direxit. In eodem quoque Placito Tassilonem Ducem Bajuvariorum habuit. Qui postpositis sacramentis, & jurjurando, quod quondam Regi Pippino avunculo suo promiserat, sine licentia ejus ad usque Bajuvarium fugit, & nunquam amplius faciem Regis Pippini videre me-

gnaque de caelo visa, adeo ut, ultimam imminere diem, homines existimarent.

Sed solus Imperator ex tot prodigiis non solum nullam esse consecutus utilitatem, sed in deterius prolapsus, quem gestabat in animo Nestorianismum, propalare studens, illum primo Constantini Patriarchae in aures ingessit, sed ab eo repulsum quievit a proposito haeresis divulgandae, ratus nimirum, frustra in alios laboraturum, si ipsum, de quo adeo bene meruerat, Constantinum adeo aversum invenit. Sed audi Theophanem: Imperator accersito Patriarcha, dicit ei: Modo quid vos lederet, si dicerimus Θεοτόκον Χριστότοκον? At ille hunc complexus ait: Miserere domine, ne ad contagionem tuam veniat sermo iste. Nonne vides qualiter divulgetur, & anathematizetur Nestorius in tota Ecclesia? Qui respondens, ait: Ego discere volens, interrogavi: verum usque ad te sermo. Ita versipellis cum videret non recipi quod proposuit, ignorantiam simulavit.

Vides in Constantino (quod itidem superius dictum est) quod vidisti in Leone ejus parente, negatore & ipsum, fuisse Christi divinitatis, ut intelligas per quos diabolus haeresim adversus imagines in medium protulit: adeo ut tantum ostendere unde originem duxerit, & per quos primum fuerit promulgata, hoc sit eam plenissime confutata. Quod

XXI. Constant. Copronymus Nestorianus.

Quos Patriarchas habeant Novatores.

runt. Porro Rex Pippinus iter agens per Aquitaniam, usque Cadurcum pervenit, utriusque obnoxam perdidit siquidem Vvaifarum, totam illam Regionem vastavit, & villas in Franciam reversus est. Facta est autem eodem anno hyems valida. Celebravit quoque Rex Pippinus Natalem Domini in villa quae dicitur Longlave, & Pascha similiter. Idem habent varii alii Francorum Annalistarum. Erat Longlave vel Longolarium villa Regia in sylva Arduenna & Diocesi Leodicensi. Conventus Nivernensis hoc anno habiti meminere etiam Eginhardus, & varii Annalistarum.

Monasterium Laureshamense conditum fuit hoc anno ultra Rhenum in Episcopatu Wormacienfi a Vvillifvinda & Gangore Comite ejus filio, ejusque primus Abbas Chrodegangus Episcopus Metensis renunciatus, ut liquet ex Diplomate ejus fundationis a Marquardo Frechero publicato, datoque anno duodecimo Domino nostro Pippino Rege sub die III. Idus Julii, ut ejus initio legitur. In vulgato quidem Chronico Laureshamensi apud Freherum & Duchesnium legitur, anno Dominicae Incarnationis DCCLXIII. Pippini vero Regis Francorum anno XII. At loco anno DCCLXIII. reponendum anno DCCLXIII. ut annus XII. Pippini cum mense Julio copulatus evidenter demonstrat. In hoc virorum Monasterium Chrodegangum Corpus S. Nazarii transfuisse anno sequenti visuri sumus. Vocatur illud vulgo Laureham.

Haribertus Murbachiensis Abbas & Dodo Comes Romani directi sunt a Pippino Rege, ut Pippini Paulum Papam, qui sibi a Langobardis timebat, certiore redderet de firmo proposito sum-

VI. erga Paulum summa.

CHRISTI
763.PAULI PAP.
7.CONST. COPRON. IMP.
23.

Quod impossibile fuerit, ut Spiritus sanctus ipsos afflaverit, qui Christi essent divinitatis negatores. Disce pariter quos sint æmulati nostri temporis Novatores in sacras imagines hostes, & in mona-

chos infensissimi, nempe Constantinum Copronymum facem omnium scelestissimorum Imperatorum: & tu prudens discere discipulos a magistro.

Chri-

PAGIUS magnaque constantia, quam Pippinus in causis Apostolicis perficiendis gerebat, pauloque post reversi sunt in Franciam cum Legatis Pontificiis, Joanne Subdiacono & Abbate, ac Petro primo Defensore, gratulatoriisque literis ad Pippinum pro sincero atque constanti erga Sedem Apostolicam studio, ut videre est in Codice Carolino Epist. XVIII. a Paulo Papa data: *Ferebatur, inquit Paulus, & hoc in eisam vestris apicibus, quis id, quod & præfentes de parte vestra velle habuistis, nos debere cognosci, scriptis nequaquam propalare noluitis, sed informatis de singulis causarum meritis præ-*

fatis vestris Missis, qua nostris deberent innovescere auribus, & ita, juxta ut a vobis præcepta sunt, egerunt, quod quidem nos de singulis, qua nobis affati sunt, liquidius eos informavimus, qualiter nostram vitam a Deo instituta Regali Vestra potentia enarrare debeant. sed & præfentes nostros Missos, idest, Joannem subdiaconum & Abbatem, atque Petrum primum Defensorem cum eis pariter ad Vestra Regalia direximus fastigia, &c. Meminit harum Litterarum Baronius anno DCCLXVII. numer. II. Epist. XXIII.

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno Era
re Hisp.
DCCCLII.
Anno
Hegire
CXLVII.
inchoato
die 9.
Mart. fer.
5.

A. C. 764.
I.
Transla
tio SS.
Naboris,
& Nazarii
& Gorgo
nii
Marty
rum.

AD num. I. Reliquiarum SS. Gorgonii, Naboris & Nazarii Translationem, seu Romam in Galliam adductionem perperam illigavit Sigebertus in Chronico cum præfenti anno; Monachus enim Anonymus Gorziensis, qui medio sæculo X. Historiam Translationis Sancti Gorgonii in Monasterium Gorziense a Mabillonio Sæc. III. Benedictino part. II. recitatam descripsit, postquam retulit, Chrodegangum Episcopum Metensem illud Monasterium condidisse, ait; Romanum adit Apostolicum Paulum nomine, poscens sibi dari pignora aliqua Sanctorum, qua has insignirent partes Regionis. Qui concitus volente Deo ejus annuus præbetur, tradidit ei tria corpora Sanctorum Martyrum, Gorgonii, Naboris, & Nazarii. Sanctum Naborum Martyrem Hilariaco delegavit Monasterio, Sanctum autem Nazarium eisdem religiosam feminam tradidit, que in prædio sua ultra Rhenum, quod dicitur Lorfan, collocavit, eo quod idem prædium suum una cum filio suo Sancto Stephano tradidisset; Beatum vero Gorgonium pene se statuit in loco, qui dicitur Gorzia, anno ab Incarnatione Domini DCCCLXV. Verum loco horum verborum, quod dicitur, Lorfan, legendum, quod dicitur Lauresham, ut liquet ex Rabano Mauro in suo Martyrologio ad diem XII. mensis Junii, quo istius Translationis mentionem facit, eamque in annum sequentem confert, sicuti Notkerus in suo Martyrologio, Marianus Scotus, Monachus Laureshamensis in Chronico Hildensheimense, Lambertus Schafnaburgensis, & tam Annalista Petavianus quam Fuldenis. Quia vero Chrodegangus hoc anno Romam ad illas Reliquias a Pontifice Romano petendas se contulit, & insequenti eas transtulit, ut insinuat Monachus Gorziensis citatus, hinc factum, ut aliqui, hoc anno de ea Translatione egerint. Facta ea die incerto, licet in Martyrologiis laudatis & quibusdam aliis inscribatur ad diem XII. mensis Junii, que cum nec anno currenti, nec sequenti in Dominicam incidat, evidens est eam alio die præctam fuisse.

II. Monasterium Gorziense, quod plarium Sanctorum seminarium fuit, inter bella sæculo XV. gesta subversum, tandemque in Collegium duodecim Canonicorum redactum. Ibi etiamnum

JESU CHRISTI
ANNUS
764.PAULI PAP.
ANNUS
8.CONTSANT. COPRON. IMP.
ANNUS
24.

I. Christi Redemptoris sequitur annus septingentesimus sexagesimusquartus, Indictione secunda notatus, quo cum jam fama increbuisse in Gallias, per sanctissimum Pontificem Paulum plurimum Sanctorum corpora esse e cœmeteris in Urbem translata, eorum cupidi Franci

Sanctorum cultus studiosissimi, mittunt De sacris Legatum Romam ad eum Pontificem, SS. Marrogantes, ut aliqua ex Sanctorum cor- tyrum poribus recens inventis darentur in Gal- reliquis lias transferenda. Functum tradunt hac in Gallias legatione (a) Crodogandum religiosissi- translati, mum virum Metensem Episcopum, at- (a) Sigeb. que hoc anno. in Chron.

Reliquiæ Sancti Gorgonii coluntur, Monasterium Laureshamense hodie promiscue Laureshamense & Cœnobium Sancti Nazarii appellatur. Denique Cœnobium, quod a se condidit Sanctus Fridolinus Abbas Hilariacum in memoriam Sancti Hilarii Pictaviensis Episcopi nuncupavit, & a se reparatum S. Sigibaldus Metensis Episcopus Nova Cella appellatione donavit, post translata illuc Sancti Naboris Reliquias, hujus Martyris tanquam novi Patroni nomen ferre coepit, quod etiamnum gerit.

Annalista Metensis hoc anno scribit; Pippinus gloriosus Rex Conventum Francorum habuit in Civitate, qua vocatur Voormacia. Eodem anno inter fines Regni sui ea, qua pacis sunt disponens, simul & de causis, qua erant inter illum & Vvaifarum (Aquitaniae Ducem) atque Tassilonem (Bavariae Ducem) pertractans, in nullam partem exercitum duxit; & celebravit Natale Domini in Carisiaco & Pascha similiter. Idem habent Annalists Loiseleanus, Laureshamensis, & Bertinianus cum Reginone. Quid actum sit in Conventu illo generali Francorum, ignotum, nisi quod Pippinus dedit Comitatum dilectis filiis suis ut produnt Annales Petavianis & Mafiacensibus, in quibus tamen hic Conventus in annum superiorem perperam retrahitur.

Pippinus, ut suum erga Sedem Apostolicam & Paulum Pontificem studium in dies magis ac magis testaretur, Anthymum Spatarium & Synesium Eunuchum Constantinæ Imp. Oratores, nec videre, nec audire voluit, nisi præfentibus Legatis Apostolicis; disputationibus interfuit, quas utrique inter se de observatione fidei Orthodoxæ & pia Patrum traditione; postea cum Anthymo, qui Conitanti-nopolim redibat, suos quoque misit Oratores, per quos Imperatorem cunctis de rebus certiorrem fecit; Romam vero direxit Flavium Capellanum una cum Legatis Apostolicis Joanne Subdiacono & Abbate atque Pamphilo Defensore Regionario, per quos deferri curavit ad Papam non literas modo, quæ gestis negotii seriem omnem complectebantur; sed & exemplar ipsarummet, quas acceperat a Constantino, vel eidem Imperatori rescripserat. Paulus amplissimas gratias egit, misso protinus Legato cum literis, quæ fidem rerum supra memoratarum faciunt, atque insuper explicant, quid Pontifex in causa Tassilonis egerit. Tassilo Dux Bavariæ postquam a Pippino recessit, Paulum Pontificem sæpius rogavit, ut pacis inter eum & Pippinum componendæ causâ Legatos in Franciam mitteret. Annuit Paulus, Philippum Presbyterum & Ursulum cum literis ad Pippinum direxit mense Maio, sed illi cum Ticinum venissent a Desiderio Langobardorum Rege, qui filiam suam in matrimonium Tassiloni, vel jam collocaverat, vel brevi se collocaturum sperabat, prohibiti sunt ulterius progredi. Quo comperto Pontifex eadem

III.
Pippinus
Conventum
generalem
Vormacia
indie
xit.

IV.
Legati
Pontificis
& Imperatoris
eram Pippino de disputa-
tant.

CHRISTI
764.PAULI PAP.
8.CONST. COPRON. IMP.
24.

que accepisse ab eo corpora sanctorum Martyrum Gorgonii, Naboris, & Nazarii. Verum potius dixerimus ex eis partem, quam ipsa integra accepisse corpora: siquidem ut taceamus de cæteris; ipsius Gorgonii corpus usque hodie reconditum habetur in basilica Vaticana in Confessione sancti Gregorii Papæ. Porro qui hæc de translatione tradunt, ha-

berent, repositum Gorgonium in Gorzia, Naborem in Illyriaco, & Nazarium in cœnobio Lorisham. Verum Naboris, & Nazarii sacras reliquias pluribus in locis jam diu ante fuisse divisas atque honorifice collocatas alibi diximus in Notis. Quo igitur tempore Sanctorum cultus perfidia Imperatoris in Oriente tantopere labefactatur, in Occidente &

PAGIUS

dem literas ad Pippinum transmisit per alium Legatum, quem jam insinuavimus ab eo dictum in Franciam. Statim ac prædicti Joannes & Pamphilus reversi fuerunt. Perierunt hæc literæ, & Tassilo non legitur in gratiam cum Pippino rediisse. Sed Ep. XX. Codicis Caroli Pippino Regi data rerum superius enunciatarum confirmationem continet. Ex ea præcipua excerpto.

V. Pippinus Paulo PP. significavit gesta in Francia & a Imperatorem scripta.

Remeantibus ad nos Missis nostris, quos ad vestram prælaram Excellentiam dirictos habuimus, Joanne videlicet Subdiacono & Abbate, atque Pamphilo Defensore Regionario spiritualis Matris vestrae, Sancta nostra Ecclesia una cum vestro Misso Flavino Capellano, attulerunt nobis honorabiles & nimis desiderabiles Christianitatis tuæ literas, &c. Porro innoteuit Benignitas vestra, qualiter nostri ac Imperatoris Missi a vobis suscepti sunt, & quemadmodum illis, de singulis, qua prælario culmini vestro affati sunt, respondere studuistis, eos, pro amore Eautoris vestri Beati Petri, nequaquam suscipi, aut illis responderi acquiescentes absque nostrorum Missorum presentia. Sed & ipsi nostri Legati ea ipsi nobis retulerunt, &c. Itaque & literas, quas nobis simulationis & illusionis causa Missi Imperiales attulerunt, nobisque a vobis directæ suscipientes, earum agnovimus seriem, &c. Sed & ea qua præfati nostri Missi cum Imperialibus Missis de observatione fidei Orthodoxæ, & pia Patrum traditione in vestri presentia disputantes altercati sunt, nobis liquidius per eadem vestra scripta innouistis, simili modo nobis minutius intimastis, &c. Interea & hoc innoteuit Christianitati vestrae quod jam sepius petisse dignoscitur Tassilo Bavariarum Dux, ut nostros Missos ad vestram prælaram Excellentiam dirigi annuissemus, ut ea inter vos pervenirent, qua passim sunt. Unde vos data occasione libentissime nostros Missos, id est, Philippum dilectum filium nostrum Presbyterum, atque Ursulum nostrum etiam sacilem ad vestri presentiam visi sumus direxisse, transfacto Maio mense, eo videlicet modo, ut qualiter vestra fuisset voluntas, ita peragere debuissetis. Et properantibus ipsis nostris Missis usque Ticinum adversa suspitione arreptus Desiderius Langobardorum Rex, minime eos permisit ad vestram a Deo conservatam Excellentiam pertransire, tamen & easdem literas, quas vobis dirigebamus infra hæc nostra scripta Christianitati vestrae transmisimus.

VI.

Itaque & hoc a Deo protecta Christianitati vestrae actum duximus intimandum, quod relictis Imperialibus literis vobisque delatis per præfatum Anthimum Spatarium & Synesium Eun-

chum, quas nobis ob earum seriem intuendam, Legati pro amore Beati Petri Eautoris vestri, dirigere Imperiales dignati estis, reperimus in eis adnoctum, quod falso quæ vestri ac nostri homines, qui ipsas Imperiales syllabas, qua vobis nobisque directæ sunt, vel Imperatoris diriguntur, interpretantur non juxta ut ibidem exaratum est, sed aliud pro alio false interpretari audent, & Missi qui inter partes properant, fuisse in non sicut illis iniungitur, sed acceptationis terpretatione corrupti, alia pro aliis deserunt, &c. tas.

Dum & vos satisfacti estis de vestris hominibus, simili modo & nos de nostris, quod nullo modo hoc agere penitus præsumant, &c. Sed in hoc vehementer idem Imperator irascitur, & occasionis versutias adhibet pro eo, quod nequaquam stitimus ei prædicandum ob constitutionem Sanctarum Imaginum & fidei Orthodoxæ integritatem. Nam illud in ipsis suis apicibus afferunt, quod dilectus filius noster Christophorus Primicerius & Consiliarius sine nostra auctoritate, nobis quasi ignorantibus, suggestiones illas, quas sepius ei direximus fecisset; & alias pro aliis ejus ac vestris Missis relegisset, & in hoc testem & Judicem proferimus Deum quod ita nequaquam est. Nihil enim ipse noster Consiliarius extra nostram voluntatem aliquando egit, vel agere præsumpsit, quoniam nostri Prædecessoris ac Germani, Domini Stephani Papa, simul & noster sincerus atque probatissimus fidelis extitit, & in omnibus exiit, & satisfacti sumus de ejus immaculata fide de firma cordis constantia, & ob hoc credimus illud, quod nobis false proferatur non improperium, sed brevii corona nobis a Deo computatur, &c. At vero Christianitas vestra suos jubet inquirere Missos & in omnibus vos satisfaciatis, quoniam mendacium contra vos idem asseruit Imperator, eo quod cam direximus suggestionem, eis relegentes pariter cum ipsis quas direximus & confirmavimus, tamen & ejus exemplar a nobis vobis directum apud vos habere videmini. Harum literarum argumentum tantum viderat Baronius, ut ipsemet indicat anno DCCLXVII. num. II. Ep. XXII.

VII.

In libello de Constructione Nova Corbeie, seu de Translatione Sancti Viti Martyris in Saxoniæ, Translato scripto ab Anonymo Corbeie Novæ Monacho, tit. 55. A. billonio Sæc. IV. Benedict. part. I. legitur corpora Sanctorum Martyrum Alexandri, Hippolyti & Viti, Romæ in Galliam translata esse, Pippino tum Rege, & Fulrado tum Abbate Sandio-nysiano; sed cum annus, quo hæc Translatio facta, in eo non notetur, de ea hic agemus, ut Translatio Sancti Viti, ad Monasterium Novæ Corbeie, que contigit an. DCCCXXXVI. melius intelligatur. At itaque Anonymus, Fulradum assumtis devotis quibusdam Viris, Pippino Rege consentiente, se se Romam contulisse, ut inde aliqua Sanctorum corpora in in suum Monasterium transferre posset. Rediit Roma Fulradus cum Reliquiis Sanctorum Martyrum Alexandri & Hippolyti, & Vir quidam laicus ejusdem Abbatis consanguineus cum

CHRISTI
764.PAULI PAP.
8.CONST. COPRON. IMP.
24.

apud Italos, & Francos (ut vides) & apud Hispanos etiam magis magisque flo-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

ruit, ut quæ dicta sunt de reliquiis S. Vincentii Martyris, satis ostendunt.
C Sep.

PAGIUS

cum corpusculo Beatissimi pueri ac Martyris Viti, cui Ecclesiam in suo prædio in Dioecesi Parisiensi sito ædificavit. Mansit autem in eodem loco corpus Beatissimi Martyris usque ad annum XXIII. Prissimi Imperatoris Ludovici, & DCCCXXXVI. Incarnationis Dominice, inquit Anonymus. Cum in Martyrologio Romano recensentur Alexandri supra XXX. & Hippolyti

V. dicam tantum Anonymum vocare Sanctum Vitum puerum & Martyrem Lucanum, qui sub Valeriani & Diocletiani temporibus passus sit. Sed loco Valeriani, legendum, Maximiani, qui Diocletiani Collega in Imperio fuit. De posteriori Translatione S. Viti, vide quæ anno DCCCXXXVI. dicemus.

JESU CHRISTI ANNUS 765.

PAULI PAP. ANNUS 9.

CONSTANT. COPRON. IMP. ANNUS 25.

I. S. Steph. jussu Imp. revocatur Constantinopolim.

Septingentesimus sexagesimus quintus Redemptoris annus vertitur, Indictione tertia inchoata, quo Imperator Constantinus odio exæstans in Monachos Orthodoxos ob cultum sanctorum imaginum, revocat ab exilio sanctum Stephanum Confessorem ex insula Proconneso, ultimum de eo sumpturus supplicium. Quod ad tempus spectat, errare videtur Theophanes, dum habet hoc anno abstractum ipsum a monasterio Auxentiani montis, & Constantinopolim ductum ad martyrium consummandum. Cæterum, ejus martyrii acta habent, hoc anno, post biennium scilicet ab exilio esse Stephanum revocatum Constantinopolim, martyrium vero post annum ab eodem consummatum. Qua autem occasione idem Imperator, eum revocandum, putavit, ex iisdem Actis quam sincerissime scriptis accipies: Accidit enim, ut cum ingentia in dies ab eo miracula edita noscerentur, quod ab illis mirum in modum ejusdem Imperatoris redargueretur impietas, ipsum e medio tollendi pessimus homo pessimum consilium inivit. Deus enim per eum divinitus ostensis signis rudis populo, qui nesciret litteris concertare, satis aperte significavit, penes quos vere esset Fides Catholica. Quid enim aliud vera miracula, quam vox Dei cælitus clamans, ac comprobans ex eis Fidem, cum ejusmodi gratia negata sit semper hæreticis, ut vera miracula possent edere?

II. At quænam fuerint tanta ista a Stephano signa edita, quorum fama pervenerit Constantinopolim, atque adeo ipsum exagitaverint Imperatorem, jam

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6258. SAC. VIII. Anno Era Hisp. DCCCIII. Anno Hegiræ CNLV. II. inchoato die 27. Febr. ser. 4. A.C. 765. I. AD num I. & seqq. Theophanes anno Constantinopoli Imp. XXV. Kalend. currentis S. Stephani Junioris, quod contigisse ait mensis Novembris die vigesimo. Verum cum in hujus Sancti Martyris Vita a Metaphraste scripta, & in ea quam Stephanus Diaconus Constantinop. ex qua suam ipse Metaphrastes collegit, legatur illum obiisse quinquagesimo tertio suæ ætatis anno, mensis Novembris, die

audi: atque primum de ejus vitæ instituto toto isto biennio in columna transacto: Perinde autem (inquit auctor) ac si magnos consecrata vitæ labores tum primum inisset, ita seipsum asperverim quibusque certaminibus debebat, non secus videlicet ac si certamen ipse secum instituisset, atque id contenderet, ut una cum ætate labores quoque novis incrementis cumularet. Quam ob causam divina quoque miraculorum gratia ipse insedit, atque admirabilium operum admirabilis effector extitit. Cæcus enim quidam juxta illum Evangelicum a nativitate cæcum, ad eum adiens, supplicisque easdem voces una cum pari fide mittens, lucem, quam, nemo non expectavit, obnixè sibi dari rogabat. Ipse autem, ut qui modeste atque humiliter de se sentiret primum detrectabat. Cum vero ille supplex, instaret: Si fidem (ad eum inquit) in Deum habes, si imaginis ipsius cultor es: lucem, ac rerum, ab eo admirabili modo conditarum, pulchritudinem intueri. Vix hæc dixerat, cum ille apertis oculis ac purgata ea quæ in ipsis offusa erat cecitate, latus ac lucem cernens ambulabat: restisq; omni exceptione major miraculi, a Stephano editi. Atque hoc primum, & maximum in ea insula beati viri miraculum extitit.

Alterum autem atque eo posterius (quamquam huius scio, an potentia inferius censeretur debeat) hujusmodi fuit. Femina cuidam haud obscuro loco nata quæ Cyzici degebatur, filius erat novennis a malo demone divexatus. Quo secum assumpto mater in insulam profecta est. Ut autem ipse ad-

vigesima octava, confectaque Sanctum Martyrem natum esse anno, quo S. Germanus Patriarcha Constantinopolitanus dictus est, post diem nempe XV. mensis Augusti, anni DCCXV. manifestum videtur Theophanem in anno scuti in die Martyrii hallucinatum esse, & hoc Martyrium anno tantum DCCLXVII. quod recte Baronius contigisse. Loppinus enim Vir Cl. in Præfatione ad Tom. I. Analect. Græc. qui primus Vitam a Stephano compositam publicavit, ait se usum esse quatuor MSS. uno Bibliothecæ Regiæ, & tribus Bibliothecæ Colbertinæ, omnibus antiquis & optimæ notæ. Observat quidem in MS. Regio haberi, τὸ πεντηκοντὸν ἔτος id est, quinquagesimo suæ ætatis anno & in eo deesse vocem τριῶν id est, tertio; sed qui in lectione MSS. versati sunt, norunt quæ fuerit alias Librariorum audacia aut oscitantia. Existimavit enim aliquis sciolus locum illum corruptum esse; cum juxta Theophanem Sanctus Stephanus Martyrium hoc Christi anno fecerit. Sed cum Stephanus Diaconus in hac Vita describenda accuratus sit, eamque in lucem emisit XLII. post S. Stephani obitum an-

Virtute facrarum imaginum Stephanus multa miracula edit.

Cæcus curatur.

III.

Arreptius curatur.

IV.

Alia ab eo edita miracula.

PAGIUS

II.

CHRISTI ANNUS 765.

PAULI PAP. ANNUS 9.

CONST. COPRON. IMP. ANNUS 25.

admirandi viri cubiculum vel solum per-spexit, tumultuari, & astuare, ac nunc sublimis in altum ferri, nunc rursus in terram allidi cœpit, inconditas quasdam voces in sanctum virum emittens, demone nimirum, dum movebatur, ipsum movente vinque ei, dum vim ejus pate-retur, afferente. At mater ejus viscera non minus, quam illius, disforqueban-tur (quid enim aliud cum mater es-set?) tum lacrymas interne flammæ in-dices profundebat, tum voces quibus mi-sericordiam moveret, emittebat: Misere-scat te mei (inquit) miserescat te, ejus, qui longe graviore mœroris demo-ne conficitur. Unigenitus enim mihi bic-est, atque hoc uno spes omnis mea nite-batur. Hæc & alia, quæ dolor vehe-mens ingerebat, adiciens, commovet sanctum virum ad commiserationem. De quo idem auctor ista subiicit: Hujus igitur luctibus commotus Ste-phanus, uni discipulorum imperat, ut crucis signum universo pueri corpori ad-hibeat. Ipse autem intra se collectus at-que animæ oculum attollens, eum, qui celerrime salutem afferre poterat, invo-cabat. Atque ipse quidem lacrymis per-fusus precabatur: ille autem humi ma-gno cum impetu dejectus, amissâ voce-jacebat. Ipse surgere eum, atque ad se-venire jubebat. Ille jussis obsequabatur. Demum eum, adorata Christi imagine, matri suæ sanum, atque incolumem tra-dit. Subiicit & aliud miraculum de mu-liere, quæ Heraclea Thraciæ venerat, ad sanctum virum, ut a fluxu sanguinis curaretur, & alia de aliis ejus preci-Ann. Eccl. Tom. XIII.

bus e maris tempestate liberatis. Post hæc de ejus matre, atque sorore hoc ipso secundo exilii anno ex eadem insula ad cælum vocatis: atque ad potremum de milite ab infirmitate incurabili, hoc eodem anno, reddito sanitati. At vero quomodo hujus miraculi occasione ex eo loco dimoveri, & Constantinopolim mitti ab eodem Imperatore jubetur, idem Auctor sic narrat: Eodem tempore miles quidam, nomine V. Stephanus genere Armenius, ab Europa partibus profectus, qui dimidia sui parte contabuerat, totusque præ morbo humi vergebatur cum magna illa miracula, quæ a magno hoc viro designabantur, intellexisset: ad eum perrexit, atque ad ejus pedes accidens, ea postulare cœpit, quæ & ipse accipere summo opere optabat, & ille facile præbere poterat: At ille, qui fide erga Dominum, ac benevolentia præditus erat, miraculum ad ipsum transfert. Cumque ei qui agrotabat, ut & ipse, & Matris imaginem adoraret, imperasset, atque ille id faceret: sanum eum prorsus, ac valentem reddidit. Ut igitur ad commilitones suos se recepit, quæ-rebatur ex eo quanam ratione convales-cisset: ille autem eam minime reticebat, ni-mirum: Monachus quidam (dicebat) Ste-phanus nomine qui apud Proconnesum in angustiissima quadam edicula degit, duas me imagines adorare jussit, unam quæ Christi alteram quæ Deiparæ, dicebatur: ac protinus convalesci, corpusque omnino ce-rexi. At impii illi, ac conscelerati, manus non sine magno terrore complaudentes: C 2 Væ

Paulus PP. Pippino jussu mitti rogavit, qui Desiderium Langobardorum Regem apud Ticinum convenirent, atque inde Romam duo proficiscerentur Ticino, tertius in Franciam rediret Pippino responsum Desiderii laturus; hic enim nihil eorum restituerat, quæ coram Francis Legatis toties promiserat se redditurum; imo literas scripserat nimis re-fertas, quas Paulus æque Pippino deferendas curavit: Agnoscat Eximietas Vestra, inquit Paulus, in Epist. XXIV. Cod. Carol. ad Pip-pinum data, intinuisse nobis quosdam sinceris-simos fideles spiritualis Matris vestra, Sancta no-stra Ecclesia, quod sex Patricii deferentes se-cum trecenta navigia, simulque & Siciliensium solium in hanc Romanam Urbem absoluti a Regia Urbe ad nos properant. Quid ii velint agere, aut pro qua diriguantur causa rei veritatem ignoramus. Hoc tantum nobis nunciatum est, quod ad nos progredi, & ad Vestram summe laudabilem Præcellentiam in Franciam ingredi sunt dis-positi, easdemque nobis destinatas literas infra hac nostra scripta Vestra Excellentia direximus intuen-das. Itaque & hoc conservanda Eximietati ve-stra innotescimus, quod quemadmodum in præ-sentia Missuum vestrorum consistit cum Desiderio Langobardorum Rege, ut nostras Romanorum jus-titias ex omnibus Langobardorum Civitatibus ple-nius primitus acciperemus, & ita postmodum ad

V. Miles gibbus curatur.

Paulus PP. Pippino jussu mitti rogavit, qui Desiderium Langobardorum Regem apud Ticinum convenirent, atque inde Romam duo proficiscerentur Ticino, tertius in Franciam rediret Pippino responsum Desiderii laturus; hic enim nihil eorum restituerat, quæ coram Francis Legatis toties promiserat se redditurum; imo literas scripserat nimis re-fertas, quas Paulus æque Pippino deferendas curavit: Agnoscat Eximietas Vestra, inquit Paulus, in Epist. XXIV. Cod. Carol. ad Pip-pinum data, intinuisse nobis quosdam sinceris-simos fideles spiritualis Matris vestra, Sancta no-stra Ecclesia, quod sex Patricii deferentes se-cum trecenta navigia, simulque & Siciliensium solium in hanc Romanam Urbem absoluti a Regia Urbe ad nos properant. Quid ii velint agere, aut pro qua diriguantur causa rei veritatem ignoramus. Hoc tantum nobis nunciatum est, quod ad nos progredi, & ad Vestram summe laudabilem Præcellentiam in Franciam ingredi sunt dis-positi, easdemque nobis destinatas literas infra hac nostra scripta Vestra Excellentia direximus intuen-das. Itaque & hoc conservanda Eximietati ve-stra innotescimus, quod quemadmodum in præ-sentia Missuum vestrorum consistit cum Desiderio Langobardorum Rege, ut nostras Romanorum jus-titias ex omnibus Langobardorum Civitatibus ple-nius primitus acciperemus, & ita postmodum ad

Miles eju-
rans cul-
tum SS.
Imaginum
divinitus
punitur.

Vae tibi (inquunt) qui in idololatriam
proruisti; confestim itaque eum apud sum-
mum Thraciae Praefectum deferunt. Qui
cum de eo quaestionem habuisset, nulla in-
terposita mora, eum ad Imperatorem mi-
sit. Is vero cum accuratius eum exami-
nasset, atque recuperata valetudinis mo-
dum intellexisset, pro ea, qua labora-
bat soliditate, non intellexit. Verum
quod ipsi summo studio erat, percunctaba-
tur eum, qui morbo liberatus fuerat, an
in simulachrorum cultu perstaret. Qui
cum ingenti poenitudine se affici, atque
hujusmodi simulachra execrari, dixisset:
Tyrannus, ut ei impietatis mercedem re-
ferret, Centurionem eum creavit. Cete-
rum vindex Dei iustitia e vestigio in-
gratum illum persecuta est: nam cum sta-
tim ab aula reverteretur, atque in equum
conscendere pararet, ille subito sal-
titans, in terram ipsum prostravit, atque
contrivit; nec calcibus in eum insilire de-
stitit, quoad ille ingrati animam evo-
nuisset.

VI.
Stephanus
revocatus
in carce-
rem de-
truditur.

Tyrannus igitur tamquam hinc arre-
pta ansa, sanctum virum quamprimum e
Proconesso ad se adduci jubet; illud ad-
dens, quod ne exilio quidem multatus
sibi temperasset, quin plebem idolis cul-
tum adhibere doceret. Cum ergo illinc
abductus esset; ut in Phiala per quam
obsuro ergastulo tum vinculis ferro ma-
nibus, tum pedibus ad lignum ferro astric-
tis includeretur, edixit. Interiectis au-
tem quibusdam diebus, ad Heliacum, qui
Pharus dicitur, duobus tantum primariis
ordinis viris comitatus, sanctum virum
prelo esse, jubet. Cum autem ad eum idem
sanctus Stephanus ductus fuisset, a pio
quodam viro nummum petiit, eumque cu-
culle suae furtim imposuit.

Tyrannus itaque cum eum vidit, ex-
clamare cepit: O vim mihi illatam, o

calamitatem, o arrogantiam! Videte a
quonam Imperium meum contumelia affi-
ciatur, a quonam ludibrio habeatur. Cum
autem vir sanctus nihil omnino respondi-
set, verum humi defixus haereret: Ty-
rannus eum iracunde prospiciens, ignem-
que (ut dici solet) spirans, atque ut
ipsi in more positum erat, manum in or-
bem contorquens, atque exclamans: Non
mibi respondes (inquit) scelestum cap-
put? At ille: Si me ita leviter conde-
mnare in animo habes, Imperator, sup-
plicio quam celerrime affice. Sin autem
huc me idcirco adesse iussisti, ut me in-
terrogares, ac vicissim audires: iracun-
diam lenitate tempera, atque aequo ani-
mo & interroga, & audi. Tum Impera-
tor: Dic age, quibusnam paternis decre-
tis minime parimus, ut apud te in ha-
reticorum numero censamur? Quoniam
(inquit ille) venerandarum imaginum pi-
cturam multis ante temporibus a divinis
Patribus traditam, scelerate ab Ecclesiis
ejecistis, Tyrannus autem: Ne has, in-
quit, imaginum picturas dicas (neque e-
nim sunt) sed plane idololorum picturas:
Quidnam porro idolis cum Sanctis com-
mune est?

Hic vero sanctus vir ille: Non, inquit,
cum imagines adoramus, materiae cultum
aut venerationem tribuimus: verum ima-
ginum honor ad exemplar transit, quem-
admodum a Basilio dictum est. Quid
(inquit Tyrannus) aequum est ea, quae
a Patribus ante praedicata sunt, quaeque
& multa & perobscura sunt, ac neque
mente comprehendit, neque verbis ullis
explicari possunt, per colores in sensum
cadentes exprimere, atque in materia
adorare, cum eorum essentia nemini, nisi
quantum ad infinitatem (ut Gregorii ver-
bo utar) attinet, explorata sit? Minime
vero (ait sanctus vir) Equis enim mor-

Constant.
cum Ste-
phano
congrega-
tus.

VII.
Stephani
defensio
pro ima-
ginibus.

PAGIUS

vicem ex omnibus nostris Civitatibus integras
Langobardis faceremus iustitias, freti in hujus-
modi ejus pollicitatione, quam in praesentia
praedictorum Missuum vestrorum exhibuit, nostros
Missos direximus ad easdem recipiendas facien-
dasque iustitias. Ipse vero varias exhibens occasio-
num versutias, nequaquam nobis primum, ut
constitit, plenarias de omnibus suis Civitatibus
facere voluit, quas exquirimus iustitias, & ita
idem suas in integro ex omnibus nostris Ci-
vitatibus recipere; sed singillatim tantummodo
de una Civitate facere, & de alia recipere ma-
luit, volens per hoc dilationem inferre, ne
pars nostra Romanorum propriam consequatur ju-
stitiam.

III.
Et Deside-
rium Re-
gob. Lan-
gob. sibi
voluisse
satisfacere.

Et ecce nostri Missi nihil impetrantes ad nos
sine effectu reversi sunt, & plures depraedationes
ex tunc, atque multa & inaudita mala, in-
nostris immittit finibus. Unde ecce confestim
dixit literas, per quas confidens in sua fero-
citate, Deum pra oculis non habens, nec Beatum
Principem Apostolorum Petrum metuens, commi-
natione nobis direxit, & inania detractionum

verba pertulit, quas & de praesenti infra haec
nostram exarationis seriem vestro praesulido &
a Deo instituto Culmini direximus, &c. De o-
mnibus vero subtili enarratione, praesenti Coni-
berto, vestro fidelissimo Vasso, injunximus cuncta
liquidius vestra Regali potentia suggerere. Sed
& hoc obnixè postulamus benignam Excellentiam
Vestram, ut Missos vestros aptos, quales vobis
placuerint, ad nos dirigere debeatis, qui in no-
stro inveniantur esse auxilio. Unus tamen ex eis
usque Ticinum properare debeat, ut dum cum
Desiderio Rege locutus fuerit, quicquid eis in-
responsis reddiderit, Vestra Excellentia renunciet.
Reliqui vero duo cum vestro disposito & ordi-
natione apud nos conjungere festinent, ut in vo-
stro, ut dictum est, consistant auxilio.

Antequam in Pippini manus haec venissent li-
terae, scripsit ei Desiderius nihil a Langobar-
dis tentatum contra Romanum Pontificem. Quod etiam
ubi Paulus per Andream & Gundericum a Deside-
rario directos rescivit, eos cum Desiderio. Le-
gatis coram se vocavit in colloquium, toto-
que negotio palam factum quam primum in Fran-

IV.
Significat
etiam
Deside-
rium su-
as.

(a) 1. Joan.
1.
(b) Dan. 7.

VIII.

Incorpo-
rea etiam
pingi pos-
se, & jus-
ta a do-
mino
sculpi.
(c) Exod.
25.

yalium, qui quidem mentis compos sit,
divinitatis naturam, quae & materia ca-
ret, & omnem mentis captum fugit, co-
loribus & materia conflatis pingi posse,
dixerit? Cujus enim forma ne mente qui-
dem delineari potest: quoniam tandem mo-
do ipsa coloribus exprimi queat? At nos
cum Christum in imagine pingimus, divi-
nitatis naturam haudquaquam pingimus,
verum Theandricam eam formam, quae in
nostra specie apparuit, quamque Aposto-
lica manus contrectarunt; quemadmodum
alicubi ait Theologus Joannes (a): Quod
vidimus, & manus nostrae contrectave-
runt.

Hic attende, Lector, non tantum pin-
gi non debere divinam naturam, sed nec
posse, quod incorporea cum sit, non ca-
dit sub sensibus. Ceterum haud erroris
arguenda sancta Ecclesia est, quod Patrem
& Spiritum sanctum expertes corporis
per imagines representare coloribus con-
suevit: siquidem corporeas illas imagi-
nes ipsa per picturam representat, qui-
bus sanctis Patribus per visum innotuere.
Quod enim ostensus est Danieli (b) An-
tiquus dierum sedens in throno: eam-
dem S. Ecclesia similitudinem reddit,
dum Patrem ipsum per senis imaginem
coloribus representat. Sic de spiritu san-
cto, uti apparuit, sive per columbae spe-
ciem, sive per ignem, sive per aquam,
ita pariter pingi ab Ecclesia consuevit.
Dicendum id ipsum de Angelicis spiri-
tibus, qui licet invisibiles nobis sint,
per visibiles tamen, quibus apparuere,
formas, & sicut Moyse (c) praecipuum
est in Arca, aliisque in locis effigiari:
ita & Catholica Ecclesia ex prototypo
per colores eas imagines deducere con-
suevit. Ut plane omnes imagines, quae
per characteres stylo scriptae esse in sa-
cris litteris, reperiuntur, eandem peni-

cillo coloribus reddere esse licitum, ju-
dicetur: id namque pure pieque semper
sancta Ecclesia custodivit, quae & ante
adventum Christi, jussu Dei, incorpo-
reos spiritus, & invisibiles per imagines
(ut saepe dictum est) representavit. Sed
redeamus ad Stephanum, serio graviter-
que admodum cum Constantino Impera-
tore causam agentem his verbis:

Quod si mihi dictum illud Moyses (d) IX.
in medium protuleris: Non facies tibi si-
militudinem ullius rei, tam ex iis, quae
in caelo, quam ex iis, quae in terra sunt:
hunc tibi Moysen ostendo, duorum Che-
rubim effigiem auro efficientem. Quibus
de rebus ad hunc quoque modum divinus
Apostolus disseruit (e): Et Cherubin ob-
umbrantia Propitiatorum. Quin ipsum
quoque Propitiatorium, & Tabernacu-
lum testimonii, & sancta sanctorum, an
non caelestium figuram exprimebant? quem-
admodum idem Apostolus rursus ait: Um-
brae caelestium deservimus. Quid igitur
sceleris admittimus, cum Christi for-
mam humanitatis aspectam in imaginem pin-
gimus, & adoramus? Quid autem? An
cum Crucem, etiam, ex quacumque tan-
dem materia confecta sit, adoramus, rei
condita cultum adhibere videmur, adora-
tionem materiae tribuentes? Sed & templa
sancta, & sacrosancta vasa a nobis adora-
nata nullam nobis reprehensionem notam
inurunt, siquidem ea per Christi invococa-
tionem in sancta mutari persuasum habe-
mus.

(d) Exod.
20.
(e) Hebr.
9.
Respon-
det ad ta-
citas ob-
jectiones
Stepha-
nus.

+ Figu-
ram & i-
magine in
sic appel-
lat cor-
pus, &
sangui-
nem
Christi,
quod sci-
licet sub
specieb.
panis, &
vini idem
Christi
corpus,
& sanguis
representetur,
quibus &
contine-
tur.

Quid? An tu quoque corporis & san-
guinis Christi antitypa ab Ecclesia pro-
scribes, ut quae imaginem, & veram fi-
guram tenent? quae & adoramus, &
sculamur, & eorum perceptione sanctita-
tem consequimur. Vos igitur inter san-
ctum, ac profanum minime distinguentes,
Christi imaginem non secus atque Apo-
li-

PAGIUS

ciam remisit, cum alia Epistola, quae XIV.
est Cod. Carol, quae apud Pippinum de men-
dacio Desiderii graviter questus auxilium pe-
tiit, quia Langobardi Senogallium ferro &
igne vastarant, caesis incolis abactaque praeda,
nec minori clade Castrum Valentis in Campa-
niam jam percusserant: Quas praclara Excel-
lentia Vestra misit literas, ait Paulus, afferen-
tibus Andrea & Gunderico solertissimis Viris Chri-
stianitatis vestrae Missi, acceptantes suscepimus,
&c. De eo vero quod innuit Excellentia Vestra,
vobis a Desiderio Langobardorum Rege esse in-
nuatum, nullam malitiam vel invasionem a Lan-
gobardis in nostris partibus fuisse illatas, omni-
no credat nobis benevola Excellentia vestra non
veridice in hoc vobis direxit. Etenim be-
nignissime sili & spiritalis noster Compater, Chri-
stianissime Rex, dum tanta, ab eisdem Lan-
gobardis de vastatione in nostris finibus ac Civita-
tibus facta fuissent, & a nobis ex hoc anno-
nata fuisset, comminationis suae ad nos direxit
litteras, quas necessitate coacti infra nostras Apo-
stolicas litteras hoc praeterito anno Vestra Excel-

lentia direximus intuendas. Hostiliter quippe
in Civitate nostra Synagaliensi pergentes ferro
& igne, quae extra eandem Civitatem consiste-
bant, devastaverunt, & plurimam exinde au-
ferentes praedam aliquantos ibidem interfecerunt
homines. Similiter & in partes Campaniae, id-
est, Castrum nostrum, quod vocatur Valentis hostili-
ter invadentes, talia sicut Pagani gentes egerunt,
de quibus usque hactenus nequaquam iustitiam
ab eis recipere valuimus. Et ideo Excellentia
Vestra direximus, ut vestrum annuissetis dirigere
Missum, quatenus ejus praesentia inter partes ju-
stitias perveniret, ut non ex hoc aliqua a vo-
stra vel Langobardorum parte ad easdem perve-
niendum iustitias perveniret. Unde pro vestra
amplissima satisfactione ad probationem fecimus,
in praesentia praedictorum vestrorum fidelium Mis-
sorum cum tantis iniquitatibus, & cognoverunt
nostram veritatem, & eorum mendacium, &
ob hoc non possumus tantas ab eis nobis illatas
malitias tacere, sed necesse nobis Vestro Regali
Culmini, utpote post Deum hujus Provinciae
Liberatori, cunctis innotescere, quo per vos o-
mnis

CHRISTI
765.PAULI PAP.
9.CONST. COPRON IMP.
25.

linis statuam, Deiparaque item non secus ac Dianæ idolum appellare, minime horruistis: quin ipsam quoque pedibus protrivistis, & exussistis. Ad hæc Imperator: O cæca mente perditæ, inquit, ac supra omnes immemorandos oblivione dignæ! His imaginibus proculcatis, Christumne proculcavimus?

X. Cum vero ille vere in divinis rebus solers Stephanus in morem eorum, qui bellica laude præstant, adversarium suomet telo ferire, ac per ea ipsa, quæ dixerat, profligare cupiens, manum in cucullam immittens, atque inde nummum, in quo impius ille sculptus erat extrahens; eumque quemadmodum Christus olim, Cæsaris nummum Judæis ostendens: (a) Cujusnam (inquit) est hæc imago, & superscriptio? Eo autem mirante, ac respondente, cujus tandem alius, quam Imperatorum? Quid (inquit vir divinus) si quis eum contumeliosè in terram projectum pedibus terat, penas ne aliquas luet? Quidni autem dixerunt ii, qui adstant, cum Imperatoriam effigiem proculcasset? Ad hæc vir sanctus, gravem quendam ex imo pectore gemitum emittens, ac eum magno animi dolore exclamans: O immanem, inquit, cæcitatem! Si pro mortalis Imperatoris forma, & effigie gravissimas penas irrogandas esse, dixistis: Quas tandem penas eum subiturum esse, putatis, qui Filii Dei, & Matris ipsius effigiem conculcarit, ignique tradere minime dubitavit? Vix hæc dixerat, cum nummum eum pedibus protrivisset.

XI. Cum autem ii qui adstant, ferarum ritu accurrissent, ut sanctum virum præcipitem in mare deicerent (audax enim, & præceps est assentatio, dum obsequiis aliquem demereri nimirum studet, mediocritatis omnes fines excedit) Imperator lenitatem simulans, quo iracundiæ haudquaquam obnoxius videretur, qui eam ingentem, atque arcanam in animo insidentem habebat: in præfens quidem eos

PAGIUS. Annis istius Provincia a vobis redempta populus ad suam pertinere valeat justitiam. Baronius anno DCCLXVII. num. II. citat utriusque Pauli Papæ Epistolæ argumentum, Epist. XVII. & XXXVII.

V. Annalista Metensis hoc anno scribit: Principes Francorum, qui commorabantur in partibus Burgundiæ, multa certamina contra Aquitanios & Vascones habuerunt. Nam Vasarius Mancionem Comitem consobrinum suum ad instigandum Francis cum manu valida direxit. Cui occurrerunt Pippini Regis Comites Ansvaldus & Galimannus, imoque certamine ipsum Mancionem cum plurimis sociis suis interfecerunt. Hilpingus quoque Comes Arvernorum cum magna multitudine irruit in pagum Lucoviensem, cui occurrit Adalardus Comes Cabillonensis cum cæteris Comitibus, fortiterque certamen interunt. In quo pralio eum innumerabilibus interfecit, Hilpingus quoque cecidit. Amanucus etiam Comes

prohibet, atque ab hujusmodi conatu abducit: Cæteram sanctum virum collo aligari, ac manibus a tergo vinciri jussum ad publicum Prætorii carcerem amandat, ut videlicet ob protritam Imperatoris imaginem penas, a lege constitutas, lucret. Hæc nimirum lenis ille ac facilis, cunctosque injuriarum oblivione superans. Nam qui Christi imaginem proculcarant, atque in ignem conjecerant, si sua imaginis vindices sedebant, atque ultricem hujusce facinoris legem proferebant. Et quis autem amentiam eorum satis rideat, immo potius eorum vecordiam, & cæcitatem satis deplorare queat?

At spiritu divino majorem in modum afflatus Stephanus, simulatque vel ipsum carceris limen attingit, pectore incallescens atque ab eo, quo præditus erat, perspicaci spiritu concitatus dierum suorum meritam in lingua sua loquutus est, his verbis utens: Hæc est præsentis vitæ meæ requies: Hic enim saltem usque ad exitum spiritum habitare, necesse est: quoniam pro imaginis Christi honore banc sedem elegi secundum illud Davidicum: (b) Hæc requies mea in sæculum sæculi: hic habitabo, quia elegi eam. Quoniam autem usque ad annum Domini septingentesimum sexagesimum, septimum in Prætorio carcere nimirum usque ad obitum egisse Stephanum, Acta ejus Martyrii tradunt, cum nonnisi post sequentem annum necatum constet; carcerem illum Prætorianum anni unius sequenti potius anno contigisse videri potest, de quo ea, quæ sunt digna memoria suo loco anno sequenti opportunius dicturi sumus.

Jam vero reliqua, eadem quarta Indictione Constantinopoli ab eodem Constantino Imperatore adversus cultores sacrarum imaginum, & religiosos monachos gesta, a Theophane relata videamus, ait enim: Multos etiam Principes ac milites accusatos, quod imagines ado-

dum in partibus Turonorum vastandis veniret, ab hominibus Vulfardi Abbatis Monasterii S. Martini interfectus est. Remisanius vero avunculus Vasarii ad Regem Pippinum confugit: quem Rex benigne suscipiens, multis numeribus honoravit. Eodem anno Rex Pippinus Convantum habuit ad Attinacum villam, & eo anno in nullam partem exercitum duxit. Celebravit autem Natalem Domini in Aquigrani & Pascha similiter.

Convantum Attinacensem hoc anno habitum memorant etiam Regino in Chronico, & Annalista Loifelianus, Bertinianus, & Eginhardus in Annal. nam in Appendice ad Continuationem Fredegarii, quæ hoc & præcedenti anno in Gallis gesta præposuere, & valde confuse narratur. Hujus Convantum meminit Vandelbertus Diaconus & Monachus Prumiensis qui sæculo sequenti vixit, in fine libri, quem de miraculis Sancti Goaris Heremite composuit, quem recitat Mabillonius Sæc. II. Benedi-

Detruditur in publicum carcerem Stephanus.

De exitu suo vaticinatur.

(b) Psal. 38.

XIII.

VI. Convantum Attinaci Pippinus celebrat.

CHRISTI
765.PAULI PAP.
9.CONST. COPRON. IMP.
25.

Adversus SS. Imagines juramentum exigitur.

rarent, diversis penis affecti, & immatissimis tradidit verberibus. Jusjurandum etiam generale ab omnibus, sub Imperia suo degentibus, exegit, ne quisquam adoraret imagines, cum quibus & Constantinum falsè nominis Patriarcham super ambonem ascendere, & exaltare pretiosa ligna, & jurare fecit, quod non esset ex eis, qui adoraret imagines. Cui mox ut exmonachus Stephanites efficeretur, persuasit, & carnis vesceretur,

PAGIUS

Jicino. Ait enim Assuerum Abbatem primum Monasterii Prumiensis anno DCCLXII. conditi ad illum venisse, & a Pippino Rege obtinuisse Cellam seu Monasterium Sancti Goaris, paulo supra confluentes Mosellæ & Rheni stum: Cuius quodam tempore: inquit Vandelbertus, de Alfiacro loquens, iter a Monasterio (nempe Prumiensi) in Vangionum Provincia ageret, & occasione via ad Sanctum Goarem declinasset, ubi cum Rectoris nomine præerat quidam Erpingus nomine, neque commoditatem aliquam rerum necessariorum nascisci potuisset, rem, ut erat gesta, paulo post Principi retulit pessimum esse dicens eo loco humanitatem hospitalitatis omnem negari, ubi quondam sub Beato Viro (scilicet Goare) singulariter virtus eadem viguisset. Pollicitur Rex fore hæc emendanda cum temporis opportunitas arripisset. Itaque non multo post positus in Palatio quod Attinacum vocatur, cum ad generalem populi Convantum simul Abba Assuerus venisset, evocatum ad se Princeps super his, quæ de Cellæ Beati Viri dicta ab eo fuerant, commonefecit, eique regendam commisit. Ab eo tempore hæc Cellæ Monasterio Prumiensi conjuncta remansit. Vandelbertus vero in proemio laudati libri ait, ea tantum a se commemorari, quæ ab annis plus minus VI. &

atque ad mensam regiam citharados admitti pateretur. Sed non in longum tardata ultio, hunc homicidam debitis penis tradidit. At quænam ista fuerit, suo loco dicitur anno sequenti. Præter alia sacrilegia, execrandum facinus idem Constantinus Imp. adiecit, ut nobilem Ecclesiam S. Pelagiæ Martyris fuerit demolitus, locumque illum damnatorum, sepulturæ subiecerit. Hæc Cedrenus hoc anno.

Se-

LXX. gesta noscuntur, & sub ejusdem libri finem asserit, se narrationem suam perducere ad annum DCCCXXXIX. Incarnationis Dominicæ. Quare cum nullus Convantum Attinaci per hæc tempora habitus fuerit, nisi annis DCCLXII. & DCCLXV. Vandelbertus non nisi de ultimo intelligi potest, satisque ipsemet indicat, numerum illorum annorum LXXVI. non rigorose a se determinari, cum dicat, plus minus VI. & LXX. Labbeus Tom. VI. Concil. & Cointius hoc anno num. II. & seqq. ad secundum hunc Convantum Attinacensem perperam referunt, quæ ad priorem pertinent, ut ibidem ostendimus.

Anno gratiæ DCCLXV. Ethelwaldus Molla, Rex Northanhumbrorum cum Osfrivum Ducem fortissimum sibi rebellantem peremisset; non multo post idem ex hac Vita decessit; cui Ealredus trinepos Ida successit VIII. annis, inquit Westmonasteriensis. Initium Ealredi, seu Alredi, vel Alredi, vel Alcredi hoc etiam anno collocant Continuatores Bedæ, Hovedenus, & Annalista Mailroensis.

Facta hoc anno Translatio Reliquiarum SS. Naboris, Nazarii & Gorgonii, ut anno superioris dictum est.

VII. Moritur Ethelwaldus Rex Northumbriae.

JESU CHRISTI ANNUS 766.

PAULI PAP. ANNUS 10.

CONST. COPRON. IMP. ANNUS 26.

CHRISTI 766.

PAULI PAP. IO.

CONST. COPRON. IMP. 26.

I. S Equenti anno Domini septingentesimo sexagesimo sexto, Indictione quarta, Constantinopoli magis magisque grassatur persecutio adversus cultores sacrarum imaginum, atque cultores vite monasticae. Sed primum quam expertus est Constantinus a Deo vindictam ob sevitiam adversus pios, anno superiori, exhibitam, a Theophane ista audies, qui ait: Denique duodecimo Kal. Februarii, quarta Indictionis motus est Imperator contra Bulgaros, & direxit ad Aebelon duo millia sexcenta chelandia, extruens ea, & armans ex cunctis militiis ordinibus. Quae cum in Thoris stationem fixissent, stante Aquilone, contrita sunt pene omnia, ita ut Imperator extenderet retia, & mortuos educere, ac sepelire praeceperit. His admonitus, tantum abest, ut resipuerit, ut homo peccati deteriori adjecerit. Nam subdit:

Paro decimo sexto Kal. Septembris, ejusdem quartae Indictionis publice difamavit, & debonestavit habitum monachorum in hippodromo praecipiens unumquemque monachum manu tenere mulierem & taliter transire per hippodromum sumptis injuriis ab omni populo cumulatis. Haec in monachos.

Similiter (subdit Theophanes) & octavo Idus Septembris ducti sunt ad ludos Circenses Principes decem & novem, & debonestati sunt, quasi mala contra Imperatorem consiliati fuerint, non veraciter accusati, sed quia invidabat eis, eo quod essent formosi, & robusti, & ab omnibus collaudati. Quibusdam vero ex eis & ob religionem tenitis, eo quod ad praedictum inclusum Stephanum essent ingressi, & passiones ejus publice divulgarent, quos & interfecit. Quorum praecipui sunt Constantinus Patricius, & dudum Logotheta Dromi, cui nomen imposuit Podopagurum & hujus frater Strategius Spatharius, & Domesticus Excubitorum, Antiochus

Logotheta Dromi factus, & Praetor Siciliae, David Spatharius, & Comes obsequii, Theophylactus protospatharius, & alii, quos cum in Hippodromo ludo palam traduci, & ab omni populo conspu, & maledici fecisset, sententiam dedit: & illos quidem duos fratres Constantinum, & Strategium, intra venationis septa capitis animadversione punivit, multo super eos universa plebis facto lamento: adeo ut cum hoc didicisset Imperator, indignaretur, & Procopium Praefectum cederet, & ab administratione depelleret, tamquam id fieri permittentem: ceteros autem oculis privatos in exilium destinavit, quos & per singulos mittens, cum esset & omni crudelitate plenus, ad loca, in quibus degebant, catenis & flagris vapulare, jubebat.

Porro tertio Kalendas Septembris ejusdem quartae Indictionis, insanens idem malevolus adversus equivocum suum, & consentaneum suum Patriarcham; & inventis quibusdam clericis, ac monachis, instruxit illos, ut dicerent: Audivimus Patriarcham cum Podopagurum adversus Imperatorem loquentem. Et misit eos ad Patriarcham, ut arguerent illum. Cumque ille negaret, fecit eos ad pretiosa ligna jurare, fatentes, ac dicentes: A Patriarcha haec maledicta audivimus. Inter haec ergo misit, & bulla signavit Patriarcham, & hunc exilio relegavit apud Hiberiam, & rursus apud Principem insulam. Insuper Theophanes inferius eodem anno de persecutoris insatiabili crudelitate haec addit:

Is autem, qui Christianis ineffabilibus Dei iudiciis imperabat, fortassis ut Jezabel quondam, vel vesanus Achab, multo pejora, quam Arabum sit insania, sub Imperio suo positus Oribodoxis Episcopis, monachis, laicis, praelatis, atque subiectis ostendit: ubique intercessionem sanctae Virginis & Dei Genitricis, & omnium

agit de Martyrio S. Stephani Junioris, de Monastico habitu, instituto publice tradudo in Circo, de pluribus Viris illustribus Constantini Imp. crudelitate morti traditis, variisque ejus erga Sacras Imágenes & Sanctorum Reliquias irreverentiis, quae Baronius ex Versione Anastasii in medium adducit. Idem narrat Nicephorus in Breviario. Ait inter cetera Theophanes, mensis Augusti die tricesimo Indictione quarta, quae in cursu fuit usque ad Kalend. Septemb. Imperatorem Constantino Patriarchae ejusdem sententiae conforti accusatores subornasse, ipsumque postea in exilium misisse. Paulo post subdit: Ceterum mensis Novembris die decimo sexto quinta Indictionis Nicetas a Sclavis originem ducens Eunuchus, praeter fas Canonum Constantinop. Patriarcha Imperatoris

III. Patriarcha haereticus digna passus.

Copronymus alter Achab.

Sevit Constantinus Imp. in Proceres & in Defensores Sacrarum Imaginum.

miuum Sanctorum in scriptis, ac sine scripto ut inutiles repellens, per quas nobis manat omne suffragium; & sanctas eorum reliquias efficiens, & invisas reddens. Sicubi insignis quisquam audiebatur, ad animarum sanitatem, & corporum, vel sicut moris est, a pie agentibus honorari: mox mortem adversus hujusmodi, tamquam impie agentem, minabatur: sui autem proscriptioes, exilia, & tormenta.

IV. Quid in S. Euphemiam sacri legus Imperat.

(a) Psal. 33.

Deo autem gratissimum lipsanum, reliquias sacras scilicet, utpote quidam thesaurus possessoribus habitus, auferebatur, invisibile de cetero efficiendum. Tale quid & in pretiosissimum laudabilis Martyris Euphemiae lipsanum profanus hic Imperator gessit: in profundum id cum loculo jacens, non ferens eam ex se super omnem populum suavitatem unguenti reddentem, & argumentum ejus adversus intercessionem Sanctorum deliramenta. Sed Deus, qui custodit ossa sibi placentium, secundum divina (a) eloquia, illasum hoc conservavit, rursus ostensurus illud apud Lemnum insulam. Per nocturnam ergo visionem apparens, elevandum praecipit, & conservandum. Sub Constantino enim, & Irene piis Imperatoribus, Indictione quarta, anno Redemptoris videlicet nonagesimo sexto post septingentesimum cum decenti honore rediit ad templum suum, quod ipse quidem tanquam inimicus Ecclesiarum, commune fecit armentarium, serquiliunisque fore, decrevit. Illi vero repurgatum hoc, iterum sacraverunt ad redargutionem quidem hujus impietatis, ostensionem autem horum pietatis. Hoc autem obstupendum, & scriptura dignum miraculum post viginti duos annos post iniqui Principis mortem, una cum piissimis Imperatoribus, & Tarasio sanctissimo Patriarcha nos vidimus, & cum eis amplexi sumus, licet indigni, magnam gratiam promerentes. Haec ipse.

V. (b) Apud Metaphr. die 11 Jul.

Sed quod dicit Theophanes stupendum atque scriptura dignum miraculum, ipsum ab ejusdem temporis scriptore (licet nomen non sit (b) expressum) scriptis mandatum: scias, licet in eo a Theophane discrepet, dum factum id sub Leone parente Copronymi tradit, Theophanes vero, ut audisti, contigisse affirmet sub Constantino ejus filio Imperatore. Porro rem gestam sic narrat, petens exordium a translatione ejusdem S. Euphemiae reliquiarum Chalcedone Constantinopolim, tempore Heraclii Imperat. In eo templo, quod est prope id quod dicitur Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS sastragio consecratur. Constantinus Monachus & Episcopus Syllae Patriarcha Constantinop. ab Imperatore renunciatus fuerat anno DCCLIII. ideoque sedit annos XIII. non vero XII. ut legitur in Chronico Nicephori & in Tabulis

Hippodromum, erant ejusdem beatissimae reliquiae integrae, intactae, illaesae. E Chalcedone enim cum arca translata fuerant Constantinopolim, propter eam, quae tunc fuerat, Persarum, incurfionem. In arca autem fuerat divina ara collocata, quae super sanctissimas habebat reliquias. Super eam autem peragebatur intemerati corporis, & sanguinis Domini Jesu Christi Dei nostri sacruentum mysterium.

In eadem vero arca erat parvum foramen, quod etiam stat nunc usque in hodiernum diem, quod intus ferre potest quasi manus hominis magnitudinem. In qua cum ego quoque indignus aliquando ausus essem manum inferre, & loculum tetigissem, sensi bonum odorem, & gratiam apprehendi. Dicam autem quoque causam foraminis, quod divino consilio, & providentia factum est. Quando enim venerabiles, & miraculorum effectrices reliquiae erant Chalcedone, cum impii Perse eum locum occupassent in diebus Heraclii Imper. moti invidia diaboli, quem colebant; cum palea, & lignorum magnum acervum circa arcam congestissent: eam statuerunt comburere cum venerabilibus, quae in ipsa erant, reliquiis. Sed nihil valuit eorum barbaricum, & daemoniacum inceptum: cum Deus (prout scriptum est c) fervet omnia ossa eorum, qui propter ipsum decertant. Ossa ergo ejus ignis omnino non tetigit; nisi solum, quod cum ex arca forma globi restitisset, providit, ut facilius daretur ingressus ad reliquias iis, qui volunt haurire gratiam curationum, nempe per prius dictum foramen.

VI.

De corpore S. Euphemiae Chalcedone posito.

(c) Psal. 33.

Sed quod ad foramen spectat, puto Lector, fuisse hanc opinionem auctoris potius, quam veram ipsius causam. Siquidem longe ante incurfionem Persarum, oportuit extitisse in arca illa veneranda foramen ad hauriendum, quod ex sacris illis reliquiis fluebat sanguine mixtum unguentum, ut suis locis saepe superius dictum est. Cum alioqui absque etiam ejusmodi scaturigine unguentorum soleret in sacris Martyrum loculis foramen relinqui, per quod demitterent sudariolum, quod S. Gregorius appellat brandeum, quo tactu sacrarum reliquiarum gratiam curationum haurirent, ipsum vero loco reliquiarum haberi soleret. Visum est ejus rei exemplum his diebus, cum haec scriberem in theca marmorea, in qua foramen ad opus, quo diximus, inerat. Sed de hac inventionem dicturi sumus inferius in Paschali Pontifice. Modo coeptam prosequamur historiam. D Erat

VII. Quid foramen in sepulchris Martyrum.

Theophanis. Quod si praefata omnia post mortem S. Stephani Junioris patrata sunt, eaque tam a Theophane quam a Nicephoro male aligetur cum mensis Novembris superioris Christi anni, haec anno sequenti accidisse oportet.

PAGIUS SÆC. VIII Anno Eræ Hispan. DCCCIV. Anno Hegiræ CXLIX. inchoato die 16. Febr. fer. 1. A.C. 766. I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6259.

19. E. D. 7. P. 6. April. Indict. 4.

JESU CHRISTI 766.

PAULI PAPÆ 10.

CONSTANTINI COPRONYMI 47. & 26.

LEONIS IV. 16.

Num. I. ad XIV. Theophanes anno Constantini Imp. XXV. & XXVI. priori Kalend. Septem. praecedentis Christi anni, posteriori Kalend. Septemb. currentis Christi anni inchoatis

CHRISTI
766.PAULI PAP.
10.CONST. COPRON. IMP.
26.VIII.
Unguentum mirificum ex corpore S. Euphemiae.

Erat, inquit, magna fides eorum qui habitabant Constantinopoli (ut superius diximus) in templo, & reliquiis omni ex parte benedictae Euphemiae: & consuebant omnes, instar fluvii haurientes curaciones: ex pretiosis enim ejus reliquiis exibat sanguis plenus bono odore, qui quidem tamquam unguentum a Deo suppeditatum dabatur agrotantibus: & erat quidem fidelibus miraculum terribile, & venerandum; infidelibus autem, & iis qui aliter sentiebant, dedecus, & ignominia.

Tunc autem ille execrandus, & perniciosus Imperator temeraria usus audacia, noctu ingressus cum quibusdam, qui erant suae sectae, impetum fecit in reliquiis omni ex parte benedictae Martyris Euphemiae: & cum arcam aperisset, abstrulit reliquias benedictae Martyris, cum loculo, qui eas continebat. Cum parata autem haberet alia ossa mortui exsiccata, ea jecit intra arcam, & cum eam rursus texisset, recessit. Venerandas autem benedictae Euphemiae reliquias cum ligneo loculo deposuit in quadam domo oratoria ex iis, quae illic erant in Regia. Quamobrem ejus sorores, & filiae, aromatibus unguentis & luminibus id adorabant clanculum propter insignem gratiam, & miraculorum magnitudinem.

IX.

Cum haec restitisset sceleratus, trajecit in Bucoleontem, & Ferreum carcerem, & projecit in fluctum maris. Et die sequenti cepit adversus benedictam Euphemiam movere suam sceleratam, & execrandam linguam, eam insectans, & dicens: Abite, & videte quantum errabant, qui dicebant, esse salvas, & integras benedictae Euphemiae reliquias, & eas asserabant effundere unguenta. Illi autem cum abiissent, & vidissent, non esse in carne pretiosas Euphemiae reliquias sed arida, quae ab ipso projecta fuerant ossa: ea conspuerunt, & maledictis sunt infectati. Dum frandem autem, & ludibrium, & meras nugae dixisset esse curaciones, arcam everterunt, & cum ea arcam sanctam, templumque * destruerunt. Eduxerunt vero arcam extra suggestum, quod erat habitaculum virorum qui non erant baptizati & erant ineruditi. Eos autem, qui erant bello capti ex Gentibus, & Regiae dabantur spolia, illic exonerabant. Alii autem armorum opifices, & sordidarum, ac illiberalium artium artifices, cum fixissent in eo fornaces, fecerunt domum saecularem, quae aliquando fuerat templum. In sancto autem suggesto utpote loco occulto, requisita corporis facientes excrementa corporis deponebant. O mi Christe, tuam tunc patientiam! Haec ego quoque postquam vidi totus plenus lacrymis, & ejaculatu egressus sum, admirans omnipoten-

Imperator sacri-legus quid in Martyrem.

* destruerunt. Profanatio loci sancti.

tis Dei tolerantiam, atque permissionem. Et haec quidem facta sunt tempore praedicti impij Imperatoris.

Sed quoniam Dominus est virtutum, qui invictam habet potentiam, & vires, quae subsannari nequeant (Deus enim re vera non irridetur) audiamus, quid Christus Deus noster providit in reliquiis benedictae Euphemiae. Nam dum ea jactate sunt in mare, providentia Dei summe misericordis, cymba quorundam duorum fratrum virorum piorum egreditur e portu Sophiarum, quae dicuntur. Et dum ipsi parum quid e portu navigant: ecce loculus (quem, ligneum fuisse, dictum est) qui cum fluente descendebat, fuit prope navem. Extractus itaque fuit a viris illis piis, & repositus in navigio, ipsis existimantibus, se mundanum aliquem ferre thesaurum. Sublatis autem velis, navigarunt, ut exirent in ostio Abydi. Cum autem parum aperivissent loculum: vident reliquias, & suavi odore repleti, sunt admirati, neque sciebant, quid agerent, nisi quod solummodo invocabant Dominum, ut eis revelaretur, sanctum ne esset, an commune.

Illi autem nocte vident gloriam maximam, & lumina, & cereos, & viros candidis vestibus indutos, & Christum laudantes. Rursusque bono odore repleti nautae, agnoverunt, eas esse sanctas reliquias. Magna ergo gaudium affecti, clam profecti sunt propter metum Tyranni, ut thesaurum ferrent in suam patriam.

Postquam autem venissent in insulam, quae dicitur Lemnos, accidit eis magna tempestas; & cum incidissent in promontorium insulae, in quo fuit asper locus, & plane aptus ad naufragium, de salute desperabant. Cum Deus autem per intercessionem benedictae Euphemiae corripuisset navem una cum fluctibus, superato periculo, inventi sunt in loco tranquillo, & cum Deo gloriam emisissent, convenientem honore tribuere reliquiis.

Angebantur autem, & dubitabant, cuiusnam essent Sancti reliquiae. Illa autem nocte acceperunt revelationem reliquiarum per ejus nominis enuntiationem. In illa enim insula sanctae Glyceriae jacebant reliquiae. Dicta autem nocte visa est egredi ex insula Christi Martyr Glyceria, & haec e navi exisse, & se invicem esse complexae. Et cum dixisset, quae ex insula erat ingressa, ei, quae e navi exierat: Salve Martyr Christi Euphemiae benedicta, & se invicem salutastis: rursum per se recedebant. Tunc e somno excitati, cum lacrymis, & gemitibus pretiosus acceperunt reliquias, & loculum sunt amplexi praclaris naviculis Sergius, & Sergonas (haec enim erant eorum nomina:) cum fuisset autem dies, enavigarunt, volentes ire in suam patriam. Et cum

X.

Reliquiae S. Euphemiae re-pertae.

Cognitae reliquiae, esse.

XI.

Quomodo detectae esse S. Euphemiae.

CHRISTI
766.PAULI PAP.
10.CONST. COPRON. IMP.
26.

eum processissent usque ad viginti circiter miliaria, vento spirante contrario, vel inviti reversi sunt in locum, unde solverant. Rursus vero cum paucis post diebus experiri voluissent, uterentur secundae navigatione: iterum reversi sunt. Hoc enim cum semel, bis, terque probassent, nec ullo modo possent in suam irrepatriam; reversis, & ad portum appulsi, illa nocte visa est illis Christi Martyr Euphemiae, dicens: Cur contenditis me huc, & illuc circumagere? nolo ulterius progredi; neque hinc eo proficisci, quo me vultis ducere. Haec cum dixisset: rursum dixit eis: Non satis fuit, quod Chalcedone translata sum Byzantium, & in mare projecta fuerm, & hic steterim? Cur autem me vultis circumagere in partes inferiores? hoc a me quidem fieri non potest. Nolite hoc facere, sed facite ut hic quiescam.

XII. Haec cum audissent, bonum capientes consilium, & quae jubebat Martyr, impigre exequi statuentes, edificaverunt domum oratoriam, & cum omne onus navigii consumpsissent, & suas facultates Deo, & Martyri obtulissent, seipsos tonderunt, dicentes: Non dimitemus, o benedicta Martyr, tuas venerandas reliquias, sed hic usque ad vitam terminum tuis reliquiis divinis assidebimus. His ita gestis, sanctissimus Lemni Episcopus venerandum templum edificavit in illis temporibus. Visum est ergo, ut illic portarentur sacrae B. Euphemiae reliquiae ad dedicationem templi, quod ab eo constructum fuerat. Et cum supplex judisset preces, & venisset ad reliquias benedictae Euphemiae, & illic totam noctem transegisset: ab eo visa est in somnis Martyr Christi, dicens: Ne aggrediaris facere, quod statuisti: non obediam enim huc in re tuae sanctitati; sed abi ad sororem meam, & in martyrio sociam Glyceriam, & ego illam rogabo: ipsa enim se tibi tradet ad hoc, ut impleas, quod desideras. Exprectus autem sanctissimus Episcopus, fecit ut ei juberat benedicta Christi Martyr. Et haec quidem facta sunt illis temporibus. Vere (ut Theophanes dixit) stupendum, & scriptura dignum miraculum. De translatione autem, ejusque

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS II. S. Stephanus Junior anno sequenti obiit.

A num. XIV. ad XXI. Sanctus Stephanus Junior anno DCCLXIV. qui aetatis ejus erat XLIX. relegatus est in insulam Preconesum, ut supra ostendimus; Stephanus vero Diaconus in ejus Vita pag. 493. ait, ejus matrem ad eum migrasse anno secundo ejusdem habitationis & exilii. Tum pag. 495. refert, Imperatorem Sanctum Virum & Preconeso redire jussisse, huncque per undecim menses quos in Praetorio exegit, paululo panis & aquae vocalibus tribus vixisse. Tandemque scribit Stephanus Diaconus: Porro Sanctus Dei Martyr Stephanus obiit quinquagesimo tertio sua aetatis anno, men-

revelatione Constantinopolim in locum pristinum, ex eodem auctore inferius suo dicturi sumus tempore, quo id fieri contigit. Sed quae sunt anni hujus reliqua, prosequamur.

Hoc eodem anno (idem ipse inquit Theophanes) sexto Kalendas Decembris ejusdem quintae Indictionis, captae mensis Septembris, decreto Imperatoris promovetur Nicetas Eunucus & slavus ortus irregulariter, Patriarcha Constantinopolis. Et inferius: Eadem die, & Indictione quinta provehit sui sensus Pratores, & operarios, sua nequitia condignos, Michaellem scilicet Edessenum in themate Orientalium, & Michaellem Laconodracoem in Traceis; super Bucellarios vero Manem, a manu, id est, insania, nominatum. Sed quis est idoneus ad enarrandum horum scelerata piacula, quae partim a nobis in suis perstringuntur locis? omnia enim opera si conscribentur, quae ad rationem imperantis sunt effecta, nec ipsum arbitror (ut proprie cum (a) Evangelista dicam) capere mundum eos, qui scribendi sunt, libros. Haec tamen res anni hujus Theophanes.

Sed invidiam degentem in carcere, Stephanum Confessorem, de quo post illa, quae dicta sunt anno superiori, haec in ejus Actis, scriptis mandata, fidelissime reperitur: In interiori carcere conclusus eximia virtutis monachos trecentos quadraginta duos, ex variis locis collectos, atque in eodem carcere condemnatos invenit, qui partim nares, partim aures excisas habebant, partim evulsos oculos, partim amputatas manus, ob id videlicet, quod pro venerandarum imaginum pictura, & erectione lucubrationes edidissent. At quidam alii plagarum notas adhuc circumferebant: alii praclaras genas, pice illitas, atque ambustas habebant: alii caput ad ludibrium abrasum. Quorum varios istos, ac multiplices cruciatus divinus Stephanus cernens, patientia nomine beatos eos predicabat; ac contra, lacrymis dignum sese judicabat, ut qui in earumdem plagarum partem cum illis minime venisset, nec pro Christi imagine membrorum excisionem quoque pertulisset.

D 2 At

se Novembri, die vigesima octava. Quare cum anno DCCXV. post diem XV. mensis Augusti, quo Sanctus Germanus consecratus est Patriarcha Constantinop. in lucem prodierit, Martyrium ejus anno tantum sequenti consignandum juxta Stephanum Diaconum & Metaphrastem, quem secutus est Baronius. Stephani autem Diaconi auctoritatem hac in re potior videri quam Theophanis & Nicephori Patriarchae, jam anno superiori diximus. Inscriptus est Martyrologio Romano ad diem XXI. Novemb.

XIII. Nicetas pseudo-episcopus Constantinop.

a) Jo. ult.

XIV. Monachi Confessores in carcere detenti.

XV. Carcer convertus in monasterium.

At divini illi Patres, ut primum sanctum virum conspexerunt, ad eum tamquam ad magistrum, & praeceptorem accesserunt, ut ab eo salutis praeceptis erudirentur. Itaque ex Pratorio monasterium factum est: quippe cum illic omnis monasticae vitae forma, ac regula ad usum observaretur. Ii autem, quibus carceris custodia mandata erat, quisque sancti viri famam jam pridem audierant, tum demum animi quoque ipsius statum, ab ea tranquillitate, quae in ipsius moribus elucebat, quantum fieri poterat, conjectantes, ad eum, tamquam ad Dei Angelum, animas convertebant, eique summam reverentiam, ac venerationem tribuebant, adeo ut quidam etiam eorum, remotis arbitris, eadem ad uxorem suam diceret, quae olim Manue ille (a): Mor-te moriemur, praeter Tyranni hujus furore: Virum enim perinde, ac Deum, hodie na die vidi; hunc inquam in vincula con-jectum monachum, quem Auxentianum vo-cant.

(a) Jud. 13.

Sapiens autem illa mulier non frigide, ac negligenter ad haec verba effecta, ve-rum per concinnam, atque prudentem ad virum interrogationem vitae sancti hujus Patris rationem omnem perscrutata, clam in carcerem ingressa est, acceptisque ve-nerandis ipsius pedibus, ab eo, ut pro se precaretur, ipsaque vicissim, ei, quae opus essent, ministraret, postulabat. At divinitus inspiratus Stephanus preces quidem ei annuit, & concessit: ceterum adduci non poterat, ut quicquam ab ea susciperet. Instabat autem rursus illa, dicens: Quidnam est, quamobrem tu exi-guam fidei erga te meae promptitudinem tam obstinate reiecis? Quamquam enim id ipsa non merear, tuam tamen moderatio-nem, ac benignitatem ad indignos quo-que indulgenter sese dimittere, comper-tum habeo. Quemadmodum enim (b) Sa-reptibana illa quondam Eliae farinam, & (c) Suanitidis Eliseo cubiculum hospiti-rii causa praebebat, ac beata illa (d) vidua duos in summa sua penuria obolos erogabat, ac denique (e) Samaritana illa ex fonte hauritam aquam Deo porri-gebat: ad eundem etiam ipsa modum cum pari fide aliquid in te conferre beneficii studeam, ne, quaeso, desiderio meo excidam.

(b) 3. Reg. 17. (c) 4. Reg. 4. (d) Marc. 12. (e) Joan. 4.

XVI. Mulier se prodit Ca. holi- cam.

Ille vero rursus id constanter recusa- bat, non quidem ob naturae contumaciam, aut ipsius indignitatem id officii in se re-putiari, dicens (ego enim, inquit, inquit, memet indignum, atque omnium pestre- mum duco) sed quia ab eo prohiberetur, qui cum haereticis quicquam commune ha-beri vetuerat: neque enim meminisse, se cum imaginum hostibus ullum umquam com-mercium habuisse, aut aliquid omnino ab eorum manibus accepisse. Haec ut illa au-

dit, humi sese provolvens, quid non di- cebat, quid non faciebat, ut offende- ret, quam ab haereticorum societate at- que commercio semper abhorruisset? Absit hoc a me (inquit) venerande Pater, ut Christi, aut Matris ipsius, aut ullius sancti imaginem contempserim. Scio enim, me a Patre nostro Germano didicisse, quas poenas daturi sunt, qui eo audaciae proruperint.

Ceterum fac, quaeso, ut nec vir meus nec custodum quisquam resciscat, quod pietati tuae indicare cupio: atque ego re ipsa omnem dubitationem tibi eximam. Haec locuta statim domum recurrit, atque aperta arca, tres imagines arcanae e-duxit, unam Dei Genitricis filium secu- lis omnibus antiquiorem complacentis, duas alias Petri & Pauli Apostolorum. Quas, ut ipso inspicente, religiose ad- oravit, ipsi postea porrexit: Accipe, ista, inquit, atque hinc tibi mei, hoc est, mulieris peccatricis memoria refri- cetur. Ad hunc modum piis ipsius mori- bus comprobatis petitioni cedit, ac de- inceps Sabbato, ac Dominico die ad eum ipsa panis uncias sex, aque non plus tribus poculis afferebat. Tantulum enim singulis hebdomadae ipse cibi, ac potus fuit totos undecim menses, quos in Pratorio trans- egit.

Pia mu- lier pro- fert sacras imagines.

Ex his intelligis, Lector, congressum hunc religiosae feminae cum S. Stephano contigisse hoc anno mense Octobris, cum constet, eum martyrium consummasse, anno sequenti mense Novembris: quod quidem apparet ex eo, quod auctor nu-meret menses undecim, ex quo cibum ab eadem muliere accipere coepit, cum tamen haud diu ante in eodem ipse car- cere mansisset. Sed audi quae post haec eadem Acta reddant:

Tempus carceris.

Quadam autem die una cum ceteris ca- ptivis sedente viro divino, de supplicis illis quae iustis viris ab iniquis iniquissi- mi Imperatoris Praefectis variis locis il- lata fuerant, sermo ortus est. Siquidem in medium progressus Antonius quidam e Creta oriundus, vir fortis, & qui for- tibus certaminibus egregie defunctus fue- rat: Quonam modo (inquit) praecleara. Pauli Monachi certamina vobis ob ocu- los proponere queam? Aut quonam pacto ea sine lacrymis commemorem? Princeps quidam Cypri Praefectus erat nomine Theo- phanes, cognomento Lardotyros. Hic cum sanctum virum, ut in eum inquireret, accepisset, ad Heracliti Pratorium eum duxit: proposita autem erat humi Chri- sti in Cruce protensi imago, unaque i- tem cruciatus instrumentum quod catapul- tam vocant. Atque ad eum Praefectus (scelerata inquam illa lingua, atque in- quitatem in excelsum loquens) unam e duobus tibi Paule proponitur, nimirum,

XVII. Narratio Antonii Cretensis.

Marty- rium S. Pauli mo- nachi.

ut aut calcata imagine, vitam obtineas, aut hoc tormenti genere discrucieris: hoc autem dicens puerorum larvis leonem per- terrefacere velle videbatur.

Statim enim generosus ille vir magna voce exclamans: Absit a me, inquit, Domine Jesu Christe unigenite Fili Dei ut Theandricam hanc imaginem pedibus teram; atque haec loquens statim humi se curvans, osculum ei fixit, re ipse planum faciens, quam nihil iudicis mi- nas moraretur. Ille itaque confestim i- racundia totus aestuans, nudari sanctum- virum, atque in catapulta extendi ju- bet, ubi cum tortores duabus tabulis i- psum firmissime compressissent, ac ferreis pectinibus totum ipsum corpus exarassent prono capite suspenderunt: ac deinde non exiguo igne infra eum accenso, ita demum holocaustum, Deo gratum, ipsam effecerunt.

XVIII. Theothe- ricti Con- fessoris narratio.

Hoc eo commemorante, patribusque la- cbrymis madentibus Theosterictus quidam hoc nomen merito consequutus, vir senex ac sacerdotii dignitate ornatus, qui ex pio illo monasterio erat quod Peleceta nun- cupatur, atque & nasum abscissum, & ge- nus ferrenti pice, ac bitumine illitas, miserumque in modum ambustas habebat (hos enim cruciatus pietatis causa pertule- rat) prodiens ipse quoque in medium superio- ribus sermonibus haec adiecit: Impossibi- le est, impossibile inquam est, ut vel hic ipse Antistes noster, Stephanus scilicet, sicis oculis ista commemoret: Quam- enim oratione quisquam illius, qui tum-

Praefecti Asiae cru- delitas.

Asiam cum imperio obtinebat, furorem, amplecti possit? cui Lachanodracon qui- dem cognomentum erat, verum ipsius fel, atque iracundia, draconis quoque virus amaritudine superabat. Ad quem beatus Stephanus: Narra, quaeso, pa- ter, nihil omitte eorum, quae tum con- tingerunt, verum omnia oratione prose- quens. Etenim per eiusmodi exempla cum animi promptitudine, tum robore, imple- ti, ad eundem zelum praeparatur: si quidem voluntas Dei hoc tulerit, ut pro divina ipsius imagine nos quoque certa- men subeamus. Tum igitur Theosterictus inchoatum sermonem in hunc modum pro- sequitur.

XIX. Monachi Confesso- res, & Marty- res.

Cum incruentum sacrificium in Mona- sterio nostro celebraretur (erat autem, vespera sanctae, ac magis quintae feriae in qua Christus Judaeis tradendus erat) hic draconis nomen habens Tyranni iussu cum magna militum manu in monasterium impetum fecit: ac mylicum quidem sacrum evortit, mysticis videlicet hymnis protinus silentio compressis: lectissimos au- tem monachos duodequadragesima vinculis ferreis adstrinxit; reliquos vero partim, verberibus crudellem in modum lacera- vit, partim coram barbam, pice illitam

exussit, naribus prius amputatis: quo- rum numerum ipse quoque augeo, quemad- modum faciei meae notae certissime testan- tur. Quibus impius ille nondum exple- tis, universum monasterium postea in- flammavit, ipsas quoque Ecclesias una- cum reliquis aedificiis concremans. Mox autem praedictos duodequadragesima patres ad extremos Epyhesi fines relegavit, ubi cum eos in veteris balnei fornice conclu- sisset, ac deinde aditum obstruxisset, in hunc modum eos e vita migrare coegit.

Cum usque adeo tristes tragodiae nar- rarentur, atque omnes in gemitu, ac lacrymas prorumperent, rogatus a patri- bus Stephanus, ut ad mitigandum eorum merorem orationem aliquam haberet, in- timo corde ingemiscens: Gratias, inquit, Deo agere possumus, fratres, ac patres, gratias inquam ei agere de omnibus re- bus, quae praeter voluntatem accidunt. Etenim gratiarum actio cum patientia- conjuncta, coronas nobis neccere con- suevit. Quocirca etiam si igne, aut gla- dio, aut maris profundo, aut, praecipitio, aut alio quodam mortis genere nos multent, qui impietatis scelere sese devinxerunt, prono, atque alacri animo cuncta perferamus. Habemus enim velut exemplar quoddam, in quod intuemur, claros illos patres, qui ante nos exite- runt, & per martyrium Deo vitam con- fecerunt, nimirum sanctum illum Petrum Blachernis in vincula coniectum; qui cum spectante Imperatore pro Christi imagine nervis atrocissime concideretur, nullum ignavi, ac timidi animi specimen in eo cru- ciatu edidit; verum acerbioribus eum- plagus verberum laceravit, Julianum al- terum & Apostatam appellans: atque in his tormentis gratias Deo agens, animam exhalavit.

Gratiae Deo in persecu- tione a- genda.

Petrus Martyr.

XX. Joannes Abbas Monagr. Mar- tyr.

Habemus item Joannem Monagriae Prae- fectum, quem tyrannus cum nullo omni- no terrore afficere potuisset, neque addu- cere, ut Christi, Matrisque ipsius ima- ginem pedibus protereret, sacco inclusit, gravique ipsi saxo appenso, in profundum mare dejecit.

Sed quis tandem est, qui omnia faci- nora enumerando recensere possit, quae per omnes Tyranni provincias Praefectores, qui eum crudelitate superabant, adversus san- ctos viros designarunt? Immo vero quis est, qui Sanctorum adversus eos contem- tionem, atque ad extremum usque spiri- tum patientiam ullo sermone referre queat? Quorum si nos exemplum sequamur, bea- ti profecto erimus, ut qui exiguis labo- ribus amplissimas opes nobis ipsis aggera- mus (a): Neque enim condignae sunt (a) Rom. 8. passiones hujus temporis ad futuram glo- riam, quae revelabitur in nobis. Haec & alia his plura ad excitandos, & acuen- dos eorum animos, qui una cum eo vin- cti

Ei tenebantur, accommodata cum dixisset, orationi sua finem imposuit. Ita auctor unus ex intimis ejus, qui ista optime perspecta habuit. Cæterum ipse Stephanus Auxentiani martyrium non ante, quam ad finem anni sequentis contigisse, ejusdem Acta demonstrant.

Hoc pariter anno Abdallam Principem Sarracenorum in Oriente esse defunctum, Theophanes auctor est, sub quo Christi Ecclesiam persecutionem esse passam, testatur his verbis (a): Abdallas cum Anira fungeretur honore, multa mala Christianis sub principatu suo de gentibus demonstravit: siquidem & Cruces Ecclesiarum abstulit, & vigilias nocturnas celebrare, & litteras discere prohibebat. Hæc ipse: magis certum est ipsum vixisse Abdallam usque ad annum Christi septingentesimum septuagesimum quintum, ut suo loco dicemus. Sed ad res jam Occidentales.

(a) Sigeb. in Chron. hoc anno Regio. in Chron. an. seg. lib. 4. c. 67.

PAGIUS III. Concilium Gentiliense.

Ad num. XXI. & seqq. Synodus apud Gentiliacum vix una Jevca Parisiis distans anno tantum sequenti celebrata, Reginone & Adone in Chronicis, Eginardo in Annal. & Annalisticis Loiffiano & Tiliario testibus. Eginhardus in Annal. anno DCCLXVII. de ea habet: Orta questione de Sancta Trinitate & de Sanctorum Imaginibus, inter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam, id est, Romanos & Græcos, Rex Pippinus conventu in Gentiliaco villa congregato, Synodum de ipsa questione habuit, id est ut loquitur Ado, utrum Spiritus Sanctus sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio, & de Sanctorum Imaginibus, utrumne fingenda an pingenda essent in Ecclesiis. Existimat Baronius Constantinum Legatos misisse, qui huic Synodo interfuerint; quod veteres Annalisticæ tradant, adornatam fuisse Legationem ab eodem Imp. ad Pippinum Regem, & inter alia munera misisse Organum musicum. Verum Legatio illa & Organum ad Pippinum an. DCCLVII. missa ut ibidem ostendimus. Legati non semel in Franciam ad Pippinum a Constantino missi. Stephanus enim III. Papa Legatos Constantinopoli in Franciam directos, qui Gisilam Pippini filiam filio Constantini Imp. in matrimonium tradi postularent, in Epistola XLV. Cod. Carol. ad Carolum & Carolomannum Reges ejusdem Pippini filios post hujus obitum scripta ita testatur: Constantinus Imp. nitebatur persuadere sancta memoria mitissimo vestro genitorum, ad accipiendam coniugio filii sui germanam vestram, nobilissimam Gisilam. Verosimile itaque est, Græcos, qui Synodo Gentiliacensi adfuerunt, eos esse qui de Gisilæ nuptiis verba fecerant. Quæstionis de processione Spiritus Sancti ex Filio movendæ causa hæc fuit. Cum Occidentales Græcos hæreticos appellarent ob bellum Sacris Imaginibus ab illis illatum, Græci Latinos vocabant hæreticos, quod Spiritum Sanctum ex Filio procedere assererent, indeque Pippinus Rex Synodum Gentiliacensem convocandam duxit, in qua non dubium, quin Græcorum errores a Francis improbatum fuerint, licet hujus Concilii nihil ad nos pervenerit.

Hoc eodem anno Synodus celebratur in Gallia in villa, Gentiliaco dicta, annuente Pipino Rege, ubi disceptatum est de cultu sanctorum imaginum, & de quadam alia questione, nempe de sanctissima Trinitate: Alii autem anno sequenti potius eandem habitam tradunt. Sed unde manavit occasio, ut de sanctorum imaginum cultu ejusmodi Synodus haberetur, cum nemo dicat, neque quid in eadem Synodo fuerit definitum, sit usquam penitus ulla mentio: fortis conjectura suadet, ut hæc merces in Gallias per Legatos perfidi imperatoris una cum donis pluribus, ab eodem ad Pippinum allatis, fuerint infeliciter allatæ, ut plane tempestive admodum illud poeticum fuerit occinendum: Timeo Danaos, & dona ferentes. Adornatam siquidem fuisse nobilem legationem ab eodem Constantino Imperatore ad Pippinum Regem Francorum, Veteres Annales tradunt, & inter alia missum organum musicum. Et quis poterit dubitare ab ipso missos homi-

XXI. Synodus in Gallia de cultu SS. Imaginum.

IV. Annus VII. belli Aquitani.

Pippinus Rex Paschalem solemnitatem Aquigrani celebravit, ut tradunt Annalisticæ Metensis, Bertinianus, alique. Postea bellum Aquitanicum continuavit, de quo Auctor Appendix II. ad Continuationem Fredegarii ait: Evoluta anno, commoto omni exercitu Francorum, vel plurium nationum, que in Regno suo commorabantur usque ad Aurelianensium, ibi Placitum suum Campo Madio, quod ipse primus pro Campo Martio pro utilitate Francorum instituit, tenens, multis muneribus a Frandis & Præceribus suis ditatus est. Iterum Ligere transfecit, totam Aquitaniam pergens usque ad Aginnum veniens, totam Regionem illam devastavit. Videntes tam Vascones, quam Majores natu Aquitania, necessitate compulsi, plurimi ad eum venerunt, sacramenta ad eum ibidem donant, & se Ditioni sue faciunt. Ita omni Aquitania Provincia nimium devastata cum multa præda ac spoliis per agrum Petregoricum & Equolismam, jam pene omni Aquitania acquisita, cum omni exercitu Francorum, iterum eo anno reversus est in Franciam cum suis omnibus. Celebravit Pippinus Natalem Domini in Salmuntiaci, seu Salmoniaci, ut habent Annalisticæ Metensis, Bertinianus, alique. Est autem Salmuntiacum Lauduno proximum, qui locus progressu temporis Præmonstratensibus Sancti Martini in Urbe Lauduno Canonicis cecit.

V. Paulus PP. opem Pippini adversus Desiderium Regem Langobard. p. ostendat.

Paulus Romanus Pontifex duas a Pippino accepit Epistolas, alteram per Petrum primum Defensorem, quem in Franciam prius miserat, alteram per Widmarum & Gelbertum Abates atque Hugaldum Virum illustrem, quos Pippinus Romam Oratores dirigebat. Hi quidem cum Legatis Desiderii Regis, nec non & Pentapolensium, ac singularum Civitatum, quæ Pontificiæ erant Ditionis coram ipso Papa congressum habuerunt, constititque de nonnullis pecuniis inter utraque partes restitutis, sed quoad fines Urbium Pontificiarum & patriam Beati Petri, tantum abest, ut quidquam decretum fuerit, quin & Langobardi, quæ prius Ecclesiæ reddiderant, ea denuo invaluerunt; conventum tamen fuit, ut Franciæ Ci-

mines ejusdem hæresis assertores, & defensores? & cum jam ante toti orbi innotuisset edictum ab eodem Imperatore contra sacras imagines promulgatum, & ubique a Catholicis impugnatum: quomodo non tales ab eodem missi sunt Constantino, qui pollerent scientia, & impugnatum edictum quoquo modo defendere potuissent? Insuffurasse hos nefarios in aures Pipini aliquid, & cum aulicis de istdem conferuisse sermones, etsi nemo dicat; declaravit tamen eventus, cum ob sata zizania ista, oportuerit ejusmodi Synodum convocare.

XXII.

Obfuit plurimum Francis cum Græcis istdemque hæreticis ista per Legatos inita consuetudo, ut quæ inferius suo loco dicturi sumus, facient manifestum. Quod enim sciret Constantinus impius, male se audire apud fideles omnes Oc-

cidentalibus Ecclesiæ ob nefariæ hæresis promulgationem; cujus causa etiam sciret negatum sibi tributum ab Italis, & Exarchatum Ravennæ ablatum; quibus potuit legationibus, atque muneribus laboravit, ut Francos, quorum ope Romana Ecclesia jura Imperii in Italia fuerat consecuta, demerere posset; conatusque pariter, ut quos mitteret viros disertos, defensionem hæresis poscentibus exhiberent, & non poscentibus etiam cum posset, ingererent. Porro defensores fuisse Gallicanos Episcopos sacrarum imaginum, docet Synodus Romana, celebrata sub Stephano, de qua inferius dicturi sumus: ubi & asseritur de cultu sanctorum imaginum, perlatam fuisse Synodalem epistolam ab Oriente datam, illam quidem fuisse a Theodoro Episcopo Hierosolymitano, & Cosma Alexan-

PAGIUS

Civitatumque Pontificiarum Legati Desiderium adirent. At Paulus nihil inde sperandum dedit, imo potius vereri cœpit, ne Langobardi cæteris Ecclesiæ bonis insidiarentur; quapropter Epistolam XVII. Cod. Carol. ad Pippinum scripsit, episcopus opem enixe postulavit: In ipsis vestris, inquit Paulus, relationibus solitam nobis a Deo illustrata mentis vestra constantia protulit spes fiduciam, &c. Unde & in nostra fixi charitatis connexionem, id est iuxta id quod petendo direximus, præfatos ad nos vestros videmini direxisse Missos, qui apud Langobardorum imminere Regem, pro diversis Sanctæ Dei Ecclesiæ causis ac iustitiis, & in nostro assistent solatio. Pæo quo innumerabiles vobis referimus gratiarum actiones, &c. Præfati denique Missi vestri, in nostri præsentia cum Langobardorum Missis, nec non & Pentapolensium, ac singularum nostrarum Civitatum hominibus assistentes consprobatio coram eis facta est de libitatis inter utraque partes aliquibus iustitiis, videlicet de pecuniis inter partes restitutis. Nam de his Civitatibus nostrarum & patriam Beati Petri ab eisdem Langobardis retentis atque inanis, nihil usque habent, etiam quæ primitus reddiderant, denuo invaluerunt. Utile consiliit, ut nostri ac singularum nostrarum Civitatum Missi, ad Desiderium Langobardorum Regem, cum vestris progressi debeant Missi, ut in corum atque prædicti Regis præsentia, pro istdem finibus ac patriam consprobatio fiat, nobisque omnia iuxta passionem restituantur. Et nescimus quid ex hoc proveniendum sit, attamen per præfatos vestros Missos rei agnosere potestis meritum, &c. Nam pro certo agnoscat Excellentissima Christianitas Vestra, quia si nobis præfati Civitatum nostrarum ab eisdem Langobardis in vestris finibus, atque patriam reddita non fuerint, etiam ea, quæ primitus reddiderunt, invidere insidiabuntur, &c. Baronius viderat hujus Epistole argumentum, ab eo narratum anno sequenti num. II. Epist. XXIV.

VI. Meritum S. Chrodegangus Episcopi Metensis.

Mortuus est hoc anno Sanctus Chrodegangus Episcopus Metensis, cujus nomen inscriptum est ad diem VI. Martii Martyrologii Ecclesiæ Metensis. Molanus in Auctario Ufuardi, & Camillus ejusdem etiam meminere. Paulus Diaconus, qui sub ejus Successore Angilramno libellum de Merensibus Episcopis scripsit pluribus eum laudat, asseritque enutritum fuisse in Pa-

latio Caroli Martelli, ejusdem Referendarium extitisse, ac Pippini Regis temporibus Pontificale decus promeruisse. Subdit Paulus eum edificasse Monasterium in pago Mosellensi in honorem Sancti Petri Apostoli, alterumque quod Gorgonia dicitur, & obtinuisse a Paulo Papa tria corpora Sanctorum Martyrum, sc. Gorgonii, Naboris & Nazarii. Annus ejus emortualis in controversia positus; sed ex Chronotaxi proximiorum ejus Successorum, quam certam esse videbimus, liquet eum recte consignatum fuisse ab Auctore Annalium Francorum ab anno DCCV. usque annum DCCC. perductorum, quos Duchesnius Tom. II. pag. 6. publicavit. Postquam enim Anonymus iste narravit, corpora Sanctorum Gorgonii, Naboris & Nazarii ab Urbe Roma anno DCCLXV. venisse, scribit: DCCLXVI. Quando Pippinus fuit in Vasconia; & eodem anno Dominus Frosgandus Episcopus obiit. Eisdem Annales vulgari Libanus Tom. II. Biblioth. pag. 733. ex alio Codice Sancti Martini Masciacensis, nisi quod in isto ultimo Codice aliqua quandoque referuntur, quæ non extant in exemplari, quo usus est Duchesnius, & in illo loco, Frosgandi, legitur Frosgandus. Sancti enim hujus Præfatis nomen mirum in modum a Libariis deformatum fuit: dicitur quippe Ruodgangus, Ritrangus, Ruitangus, Drodegangus, Chrodegangus. Chrodegangus vero anno post obtentas a Romano Pontifice laudatas Reliquias ad Deum migrasse, tradit etiam in suo Chronico Hugo Flaviniacensis, qui loquens de Sancto Madalveo Episcopo Viridunensi, narrat, anno ordinationis Madalvei XIII. fuisse annum Incarnat. DCCLXV. easque Reliquias per Chrodegandum Metensem Archiepiscopum a Paulo Papa concessas, anno Papatus sui anno fuisse delatas, & sequenti anno utrumque decessisse a seculo Indict. quinta ubi tamen loco, Indict. V. legendum, Indict. IV.

VII.

Chrodegangus in documentis authenticis vocatur Archiepiscopus, quia hoc ei nomen attributum fuerat cum potestate consecrandi Episcopos. Ut enim Paulus laudatus prodit: Hic obsequio consecravit Episcopos quamplurimos per diversas pi titulo Civitates, Presbyteros nihilominus ac Diaconos, exornatus ceterisque Ecclesiasticis ordinibus, sicut moris est fuit. Romanus Ecclesiæ, in diebus Sabbatorum Quaternis Temporibus anni. Archiepiscopi vero titulum ei a Stephano Papa II. vulgo appellato III.

CHRISTI 766.

PAULI PAP. 10.

CONST. COPRON. IMP. 26.

drino, atque Theodoro Antiocheno, auctor est Hadrianus in epistola ad Carolum Magnum, de qua agemus inferius, cum erit sermo de Concilio Romano sub Stephano, ubi eadem epistola, Latinitati donata, lecta fuit.

XXIII. De processione Spiritus Sancti questio.

Quod autem ad questionem spectat, que dicitur inter Græcos, & Latinos in hac Synodo agitata de sanctissima, Trinitate; quænam ista fuerit, Ado Viennensis docet, nimirum fuisse de processione Spiritus Sancti, num videlicet dici possit, ipsum a Patre, Filioque procedere. Vides, Lector, quo tempore, & a quibus Græcis ejusmodi quæ-

PAGIUS

III. quando erat in Galliis anno sc. DCCLIV. attributum fuisse, elicio ex Periocha Vitæ hujus Pontificis a Lambecio lib. 2. Biblioth. Cæf. pag. 527. recitata. Scribit Vir doctissimus in ea Bibliotheca extare Codicem Anastasii tempore Ludovici Pii exaratum, & in Vita Stephani II. hæc verba legi, quæ defunt in Codicibus editis: dum in Francia esset postus Rodigango Sanctissimo Episcopo Pallium tribuit, & Archiepiscopum ordinavit. Quæ verba etiam leguntur in variis MSS. Anastasiani in fine editionis Regiæ relatis. Quare in Martyrologio Metensium ad diem VI. mensis Martii eo titula jure merito cohonestatur: Metis depositio Chrodegangi Archiepiscopi & Confessoris. Et Hugo Abbas Flaviniacensis in Chronico Virdunensi pag. 106. non nisi in tempore ordinationis Chrodegangi in Episcopum Metensem peccat, quando de Stephano II. in Francia posito scribit; A quo in Pontificem Metensem Ecclesia, adstante Rege & populo consecratus Pallium promeruit eum nomine Archiepiscopi. Quod etiam quibusdam Metensium Ecclesia Presulibus aliquoties concessum fuisse legitur pro multiformi vastatione Trevirensis matris Ecclesia. De duratione Sedis ejus hæc Paulus laudatus tradit: Rexit Ecclesiam Metensem annis viginti tribus, mensibus quinque, diebus quinque. Obiit pridie Nonas Martias, id est, die VI. mensis Martii. Dies obitus ab eo vocatus is dies juxta communem loquendi modum, quo dies obitus & sepulture confunduntur. Cum enim Chrodegangus anno DCCXLI. qui primus fuit Majoratus Pippini ordinatus fuerit, ut ex anno mortis ejus intelligimus, idque die tricesima mensis Septembris, qui eo Christi anno in Dominicam

stio primum fuerit mota & agitata nempe ab impiis Iconoclastis. Quod enim Occidentales plurima in Constantinum, ejusque sectatores oblicerent; præsertim ea quæ spectarent ad sacrarum, Imaginum cultum; illi contra, Latinis quod adiecerint ad Symbolum ea verba, FILIOQUE, vitio vertebant. Videant igitur schismatici Græci, dum Latinos impugnant, se causam agere improbandi Constantini Copronymi, qui ipsorum etiam sententia, omni ex parte fuit impius & sceleratissimus Hagiomachus.

Adest

incidebat, animam Deo reddidit die quinta mensis Martii hujus anni sequentique sepulture mandatus.

In Codice Sancti Symphoriani Metensis in Ansberti familia rediviva a Dominico publicato dicitur, post mortem S. Chrodegangi vacasse Sedem annos II. & menses VI. & dies XIX. ideoque si in eodem Codice duratio Sedis Angelramni sine mendo exarata est, uti quidem existimandum, Vacationi Sedis aliquot dies addendi & ordinatio Angelramni die XXIX. mensis Septemb. anni DCCLXVIII. dedicationi Sancti Michaelis Archangeli sacra consignanda, ut in ejus morte videbimus. Porro quatuor Episcopi Metenses Archiepiscopi nomen tulere, Uybicius, qui circa finem sæculi quarti vixit, Chrodegangus Angelramnus, & Drogo. Hago Flaviniacensis Abbas hujus rei causam refert ad vastationem Urbis Metropolitanæ Trevirensis, in Chronico enim Virdunensi citato hac de re loquens ait: Ita multoties peccatis exigentibus Patria fuit (Urbs sc. Treverorum) ut ea vacante Metentium Prasules Metropolitanæ fungerentur officio & dignitate. Quam quidem conjecturam respectu Urbicii, qui eo tempore vixit, quo Treviris a Francis devastata, & Sedes Præfecturæ Prætorii ad Urbem Arelatensem translata certam existimo. At respectu Chrodegangi, Angelramni, & Drogonis, recurrendum est ad Privilegium singulare ob claritatem natalium aliasque peculiares rationes, tribus illi Præsulibus concessum, quos tamen Suffraganeos non habuisse, indubitatum esse debet.

Hoc anno mortuus est Egbertus Archiep. Eboracensis, ut videre est an. DCCLXI.

VIII. Aliqui Episcopi Metenses dicitur Archiepiscopi.

JESU CHRISTI ANNUS 767.

SEDES VACAT. CONTSANT. COPRON. IMP. ANNUS 27.

Paulus Papa mortuus.

Adest annus septingentesimus sexagesimusseptimus Redemptoris, quinta Indictione notatus, quo Paulus Papa ubi sedisset annos decem, & mensem unum moritur vigesima nona Junii. De cujus rebus gestis opulentioribus tibi, Lector, apposuissemus mensam, si epistolas, ab eo scriptas ad Pippinum Francorum Regem, & alias reperire potuissemus, quarum dumtaxat argumenta summatim præstricita, & recensita vidimus a Panvino in Vitis Romanorum Pontificum, easque integras haberi in Vaticana Bibliotheca, testatur: verum eandem diu quæsitus minime invenire valuimus, ut eas vel furto alio aliquo modo inde sublaras, existimemus. Cæterum nihil est, quod ejus fides possit in suspicionem adduci, cum & earumdem totidem numero argumenta pariter recitent (a) Novatores: qui pertæsi prolixitatem, atque multipliciter pariter, sed magis veritatem, non ipsas integras, sed ipsarum argumenta tantummodo edidere; quæ si non simul congestæ, sed per annos singulos, quibus sunt datæ digestæ fuissent, non fastidium vel nauseam legentibus attulissent, sed maximam voluptatem, utpote, quod ex eis epistolæ historia quæ cæteris veritate, & sinceritate præstat, ignota hædenu, fuisset, egregie concinnata: quod nec tu negaveris, cum earumdem argumenta perlegeris, quæ hic tibi subijcimus, ne jejunum penitus dimittamus, quem opipara mensa (quod optassem) excipere non conceditur. Sed & ex his quisque intelligat, & fateatur, licet invitum, quam bene, & optime de Ecclesiasticis antiquitatibus mereatur, qui non fragmenta, vel argumenta reddat epistolæ, sed ipsas integras edat, non amplius perituras, cum sic earum perpetuitati bene consulat, dum eas in Archivo recondens, consecranque im-

(a) Cent. 8. pag. 725.

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Eræ Hispan. DCCCV. Anno Hegiræ CL. inchoato die 5. Februar. fer. 5. A.C. 767. 1.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6160. © 20. D. 8. P. 19. April. Indiç. 5. JESU CHRISTI 767. SEDES VACAT. CONSTANTINI COPRONYMI 48. & 27. LEONIS IV. 17.

Ad num. I. & seq. Hujus anni initio Wilcharius Episcopus, Dodo, & Wichardus Pippini Regis iussu Romam perrexere Orato-

mortalitati, conservet posteris integras. Primæ igitur epistolæ, & aliarum deinceps argumenta, sic se habent.

- 1. Paulus Papa Pippino Regi obitum, Stephani fratris, & suam ordinationem exponit: indicat se in amicitia ab eodem Stephano inita cum Francis, perseveraturum; petit ut idem præset.
2. Monasterium S. Silvestri cum tribus aliis vicinis donat Pippino, quæ a Carolomanno monacho fuerant Zachariæ Pape concessa.
3. Gratias agit Pippino pro defensione contra infidiatores; & pollicetur, se curaturum, ut monachi Carolomanni psalmodias discant.
4. Marinum presbyterum jubet Episcopum creari, ut a consiliis, Sedi Romanæ contrariis, avocetur.
5. Gratulatur Pippino de incolunitate, ac Legatos suos nondum Constantinopoli reversos esse, indicat.
6. Gratias agit pro exaltatione S. R. E. indicat fiduciam suam post Deum in fortissimo Regis Pippini brachio existere: & petit, ut ad se Legatum mittat, per quem possit ei aperire Græcorum consilia, & infidias.
7. Monachum ei a Cosma Alexandrino Patriarcha missum commendat.
8. Imperatorem Græcum in armis esse & Ravennatem Exarchatum & Romam recuperare velle, narrat; ac ab eo auxilium contra Græcos implorat.
9. Exponit, se Ravennæ cum Desiderio locuturum, & paraturum, quæ ad defensionem contra Græcos necessaria essent.
10. Purgat se de crimine obiecto: quasi dixisset, Pippinum non valere auxilium præbere Romanis in angustia constitutis. Et de Marino fuit.

II.

Paulus Papa ad Pippinum scribit Desiderium sibi plenarie non satis. Deo confortati Regni securitas, nostra est immensa lætitia, quo tam nos quamque universus populus istius Provincia (Divina Vos satis, faciat Majestas) firmi atque immobiles in vestra charitate ac dilectione & Regni vestri a Deo protecti Francorum amoris constantia permanentes permanebimus, & nullus nos poterit humanus favor aut terror a vestri amoris dulcedi-

res exploraturi, utram Desiderius Langobardorum Rex ea restituisset Paulo Papæ, quæ se redditurum promiserat, compertoque quod eorum quæ pollicitus fuerat, nihil adhuc præstitisset, in Franciam statim redire cum Epistola ejusdem Pontificis ad Pippinum, quæ est XIX. Cod. Carol. Tu post Deum, inquit Paulus, nobis refugium Christianissimo Rex, ut cum Dei brachio firma existis optulatio & vestri a Deo confortati Regni securitas, nostra est immensa lætitia, quo tam nos quamque universus populus istius Provincia (Divina Vos satis, faciat Majestas) firmi atque immobiles in vestra charitate ac dilectione & Regni vestri a Deo protecti Francorum amoris constantia permanentes permanebimus, & nullus nos poterit humanus favor aut terror a vestri amoris dulcedi-

CHRISTI
767.

SEDES VACAT.

CONST. COPRON. IMP.
27.

- cit potestatem, ut statuat quid velit. Petit auxilium pro Ravennatum defensione.
11. Eum de ipsius valetudine percontatur: quia ab amicis nescio quid rumoris adversi de ejus aegritudine sparsum fuerat.
12. Narrat de Beneventanorum injuria: petit ut Pipinus litteris eos increpet: Et si nolint parere ut consentiat in expeditionem contra eos institutam.
13. Gratias agit pro defensione Ecclesiae: de pace inter se, & Desiderium constituta narrat: ac postulat, ut obsides Desiderio restituat, quo & ipse Urbem Forum Cornelii recipere possit.
14. Litteras proditorias Sergii Ravennatis Episcopi mittit, & petit auxilium.
15. Per Vulfardum Coepiscopum, quem Pipino exemplo fratris Stephanè commendat, scribens, iis litteris laudes Pipini, & gratiarum actiones pro defensione sanctae Dei Ecclesiae continentur. Auxilium contra Longobardos, quod sanctae Dei Ecclesiae justitias minime redderent, postulat. Item pro Sabario misso, in quo Pipini filia ex sacratissimo fontis lavacro abluta, suscepta fuerat, gratias Pontifex agit: quem celebratis Missarum solemnibus magna jucunditate, aggregata populi multitudine infra aulam sacri corporis beatae Petronilla, quae pro laude aeternae memoriae nominis Pipini consecrata erat, suscepisse se scribit. Adicit, se indefinenter laborare, ut Sergius Episcopus sua restituatur Ecclesiae.
16. Ad Pipinum & omnes Francos, per * Furdum & socios ejus, in quo continentur laudes uberrimae. Item de Legatis Graecorum ad Regem in Francia morantibus, & de Gregorio Episcopo, & Petro presbytero.
17. Pipino indicat sex Patricios cum CCC. navibus Constantinopoli Ro-

PAGIUS

dine, charitatisque affectu separare, sed una nobis erit in vestro amore vita ac mors. Deinde statum causae propter quam Legati Romam e Francia missi sunt, sic exponit: Quia vero innotuistis, ob hoc vos praesentes direxisse Missos, ut agnosceret per eos Valuissetis, utrum nobis a parte Longobardorum, plenaria facta fuissent justitiae, an non ipsi omnino causa meritum comperti sunt & callidam versutiam, atque solite falsoquacum eorumdem vestrorum nostrorumque amulorum agnovissent, cisque ad vos revertentibus, Deo propitio vestris propalabunt in auribus. Eis denique de singulis, quae a

man venturos esse, & postea in Franciam ad Pipinum profecturos. Queritur desiderium justitias sanctae Dei Ecclesiae, quas coram Legatis Pipini facere promiserat (quod pollicitus fuerat) non adimplevisse: quinimo eum Romanos injuriis plurimis affectisse, deplo-

18. Continentur gratiarum actiones, & uberrimae benedictiones pro vita, & incolunitate ejusdem Pipini, Caroli, & Carolomanni nobilissimorum filiorum ejus: multis adjurationibus contra Longobardos auxilium flagitans. In embolio adiuncto praeceptum, quod Marino presbytero de titulo Chrysgoni dedit, & de libris, quos Pipino transmisit, continentur.
19. Pipino per Georgium Episcopum gratiarum actiones pro defensione sanctae Dei Ecclesiae continentur. In embolio postulat, ut Pipini filium, qui ei tunc natus fuerat, ex sacro baptismatis fonte excipere mereatur.
20. Petro presbytero ad eundem dedit continentem quasdam laudes ejus, quod Romanam Ecclesiam ab haereticis defenderit. Postea acta Remedii Episcopi, & Andegarii Comitis narrat, qualiter justitias B. Petri Apostolorum Principis apud Desiderium Regem ex parte receperit, & quod reliquas justitias facere pollicitus sit, cum obtestatione, ut si Desiderius ista neglexerit, Pipinus illum, sicut Stephano Papae, & ejus germano & sibi promiserat, cogeret.
21. Ad Pipinum per Vulfardum Episcopum, Dodonem, & Vulcharum: In qua gratiarum actiones cum adhortationibus, ut Pipinus pro defensione Ecclesiae pugnare pergat. Papa de sua constantia erga Pipinum multa recitat, scilicet, quod nullo favore, aut terrore ab ejus charitate separari possit. Indicat se, post Deum ejus Genitricem, & beatos Apostolos,

vobis iniuncta habuerunt, nobis referentibus singillatim de omnibus responsum reddentes, in eorum posuimus ore, quae Vestra Excellentia suggerere debeant, effectum ex hoc a Vestra adipsi optantes Excellentia.

Hujus Epistolae argumentum recitat Baronius num. II. Epist. XXI. sed post ejus mortem Jacobus Gretserus, Ingolstadtii, anno MDCXIII. publicavit Codicem Carolinum, qui continet Epistolas, quas Romani Pontifices, Gregorius III. Zacharias, Stephanus II. Paulus, Stephanus III. Adrianus, & Pseudo-Constantinus, ad Carolum Majorem Domus, ad

II.
Carolus M.
Auctor Co-
dicis Ca-
rolini.CHRISTI
767.

SEDES VACAT.

CONST. COPRON. IMP.
27.

- ios, in nullo, quam Pipino, majorem habere fiduciam.
22. Pipino gratias agit, quod Legati Joannes subdiaconus, Pamphilus Abbas, & noster defensor Regionarius S. R. E. cum imperialibus Legatis ab ipso Pipino honorifice suscepti essent. Refert item gratias, quod sibi omnia indicaverit, quae cum Imperatore Constantino-politano acta fuerant: valde eum laudat & commendat.
23. Per Joannem subdiaconum & Abbatem, atque Petrum primum defensorem. Grattiarum actiones uberrimas, & benedictiones continet de firmo, atque incommutabili pollicitationis verbo, & magna perseverantia Pipini in causis Apostolicis, cum admonitione, ut ita pergat Pipinum Davidi comparat.
24. Ad duas Pipini epistolas respondet, quarum alteram Pipinus per Petrum primum defensorem miserat, alteram per Voimmarum, & Gebertum Abbates, atque Hugbaldum virum illustrem. Est ejusdem argumenti cum proxime praecedenti, nisi quod quaedam adicit de Longobardis, quod quasdam S. Petri justitias reddiderint, quasdam non, & nunc priores redditas iterum invadere conentur. Quare Pipini auxilium contra ipsos implorat.
25. Gratias agit pro defensione Ecclesiae, cum adhortatione ad Pipinum ut pergat omnimodam S. R. E. exaltationem facere. De suo erga Pipinum amore, & quod nihil sine ejus voluntate facere velit, largissime promittit. Pro monasterio in Soractis monte a Pipino sibi donato, gratias agit.
26. Per Georgium Coepiscopum, Stephanum presbyterum, una cum Radberto, Pipini Legato missos. Prolixè de Longobardorum crudelitate, ac malitia queritur: indicat, se suis Legatis ad eum dedisse litteras, in quibus pateretur dimisso obsidum Desiderii Regis in Francia detentorum: idque ideo Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

ad Pippinum, ad Carolum Magnum, & ad Carolomannum ejus fratrem miserunt. Collectae olim in unum volumen fuerant studio & cura ipsius Caroli Magni, & sunt omnino Epistolae nonaginta novem. Porro Carolus anno DCCXCI. eas Epistolas iterum referendas curavit, eo quod nimia vetustate jam ex parte deletae essent, ut liquet ex antiqua inscriptione majusculis literis exarata, quae ab illo ipso, qui iussu Caroli Magni eas in unum corpus redigendas descripsit, Collectioni earum praefixa est. Ea collectio extracta ex antiquo MS. Bibliothecae Caesareae, ut testatur Lambecius lib. 2.

factum, ut per Longobardiam ipse proficisci tuto posset: alias se id ipsum non petiisse. Hortatur Pipinum, & vehementer obtestatur ne illos dimittat: ipsum Desiderium constringat, & ad restitutionem omnium bonorum B. Petri cogat, ut in adventu Domini, sicut radiantissimus sol, lucere mereatur. In * embolio adiuncto ^{* embolio.} munuscula quaedam Pipino mittit.

27. Per Andream, & Gundricum Pipino legationem mittit: In qua gratiarum actiones continentur, cum petitione, & adiuratione de auxilio contra Longobardos mittendo.

28. Scripsit epistolas tres ad Carolum, & Carolomannum: in quibus hortatur eos, ut majorum vestigiis insistentes, fidem Deo, & B. Petro praesent, & Ecclesiam Romanam defendant, & exalcent.

31. Scripsit etiam epistolam ad cunctum exercitum Regni Francorum: In qua gratias, & benedictiones pro fidei opera, sibi, & beato Petro praesent, eis impertit. Hortatur eos, ut in servitio S. R. E. perseverent, ac pro ea viriliter decertent. Haec Pauli epistolae argumenta.

Ceterum praeter haec, & alia, quae dicta sunt superius suis certis locis, haec Pauli Pa-
haud anno certo notata Anastasius habet: <sup>paë res ge-
stae.</sup> Hic, inquit, fecit noviter Ecclesiam infra hanc civitatem Romanam in Via sacra juxta templum Romae... in honorem sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, ubi ipsi beatissimi principes Apostolorum, tempore, quo pro Christi nomine coronati sunt, dum Redemptori funderent preces, & propria genua flectere visi sunt, impresterunt genua ipsa in eo loco, ubi usque hactenus in testimonium omni in posterum venturae generationi, in quodam firmissimo silice esse ostenduntur designata. At in Ecclesia beati Petri Apostoli, foras muros hujus civitatis Romanae in Vaticano videlicet, novum Oraculum sive Oratorium in honorem sanctae Dei Genitricis construxit juxta Oratorium S. Leonis Papae, secus fores introitus S. Pe-
E 2
tro-

ejusdem Biblioth. cap. 5. ubi monet eum, qui Codicem descripsit, & ad Gretserum misit, nimiam nonnullis in locis corrigendis & mutandis sibi arrogasse licentiam, ideoque operae pretium fore, si prima illa editio de integro conferatur cum laudato exemplari autentico. Denique omnes illae Epistolae anno DCCXCI. anteriores sunt, cum eo anno earum Collectio facta fuerit. Harum opera Annales Ecclesiasticos variis in locis supplevimus. Extant etiam apud Duchesnum Tom. III.

A num. III. Ea VIII. Paulum Papam hoc anno ad Deum migrasse inter omnes convenit; ^{III.}
so-

tronillæ, atque Andrea Apostoli, musivo, ac diversis metallis eum adornans, ubi & effigiem sanctæ Dei Genitricis in statua ex argento deaurato fecit, quæ pensat libras centum, in quo Oraculo & sepulturam sibi construxit.

IV. Pauli Papæ obitus.

Hic dum in Ecclesia beati Pauli Apostoli festivo tempore pro valido caloribus fervore demoraretur, corporali præoccupatus ægritudine, illic vitam finivit, ubi & sepultus est; illic fere trium mensium spatium post corpus ejus humatum permanfit funus. Postmodum vero congregati Romani cives, & aliæ nationes, ejus corpus per flumen Tyberis transportantes ad beatum Petrum cum psalmodiæ honore deportarere, & in præfato, ab eo constructo Oraculo, eum sepeliere. Hic fecit ordinationem unam per mensem Decembrem,

PAGIUS Moritur Paulus PP.

solumque de die ejus emortuali inter Eruditos controversia versatur. Papebrocius in Chronico-Historico censet, eum die vicefima prima Junii demortuum, & Constantinum II. Pseudo-Papam vitio ordinatum fuisse die XXVIII. ejusdem mensis in Dominica. [1] Verum Baronium obitum Pauli cum die XXVIII. mensis Junii recte alligasse, & Constantinum eadem etiam die, quæ hoc anno Dominicalis erat, electum, quorundam factiosorum opera die quinta mensis Julii in quam Dominica cadebat, consecratum esse, apud me certum. Inierat enim Pontificatum Paulus die vicefima nona mensis Maii anni DCCLVII. seditque annos decem, mensem unum, inquit Auctor ejus Vitæ Anastasio vulgo adscriptæ, & cum eo Martinus Polonus, & Luitprandus. Quare currenti anno die XXVIII. mensis Junii spiritum Deo reddidit, eodemque die ante mortem ejus Toto quidam Dux Nepefinæ Civitatis curavit subito Constantinum fratrum suum Laicum existentem in Pontificem Romanum eligi, inquit Auctor citatus, qui subdit: Alio vero die illucescente secunda feria Subdiaconus, atque Diaconus ab eodem Episcopo (nempe Georgio, de quo ante locutus fuerat) contra Sanctorum Canonum instituta consecratus est, &c. & adveniente Dominico die, &c. Pontifex ab eodem Georgio Episcopo Prænestino, & aliis duobus Episcopis, Eustratio Albanense, & Citomalo Portuense consecratus est. Et per anni spatium, & mensem unum Sedem Apostolicam invasam detinuit. Die itaque XXIX. mensis Junii, in quem feria secunda cadebat Constantinus Subdiaconus, & Diaconus dieque quinta

NOTÆ

[1] Obitus Pauli Papæ in Synodo Lateranensi anni 769. a V. C. Cajetano Cenni, ut ad an. 752. n. XV. monuimus, primum luce donata, ad diem vigesimam nonam, non vigesimam octavam Junii confertur. Contigit [verba Synodi sunt pag. 6.] per transactam quintam Indictionem mense Junio die vicefima nona Sancta recordationis Domini Paulum Papam de hac luce, divina vocatione fuisse subtrahum. Mox habet, pag. 7. clerum Romanum post Pauli Pontificis obitum, in Basilicam Apostolorum convenisse: & de presenti omnes unanimiter properantes in Basilica Apostolorum ipso DOMINICO DIE denuo sacramenta populo prabuumus ob conservandas unicuique justitias. Dies Dominicus an. 767. incidit in diem vigesimam octavam Junii, littera Dominicali D. Si ergo sub ipsam Dominicam diem obiit Paulus, librarii vitio in hac Synodo, vicefima nona, pro vicefima octava scriptum est. Additur in Synodo pag. 8. eadem die Constantinum in Apostolicam sedem per vim fuisse intrusum; alio vero die, secunda feria, eundem Constantinum invasorem in Diaconum forensium assumptum fuisse. His consonat vulgatus Anastasius, qui docet, Dominica insequenti, Constantinum in Pontificem fuisse consecratum. Recte ergo Baronius, & Pagius, diem emortualem Pauli Papæ XXVIII. Junii statuerunt. GEORGIUS

creans presbyteros duodecim, diaconos duos, Episcopos per diversa loca numero . . . . Cessavit Episcopatus ejus annum unum, & mensem unum. Hucusque Anastasius. Sed quomodo ista se habuerint, & quæ intercesserint impedimenta, ut tamdiu legitimo Pastore vacarit sedes, idem auctor narrat in rebus gestis Stephani Papæ, ejusdem Pauli Pontificis successoris, his verbis:

Dum vero prædecessor ejus dominus Paulus pro austeritate fervoris, æstivo tempore in Ecclesia beati Pauli demoraretur, & valida ibidem ægritudine præoccuparetur, de qua & vitam finivit: die noctuque idem beatissimus Stephanus in ejusdem sui prædecessoris perseverans servitio, nullo modo ab ejus lectulo, donec spiritum emitteret, recessit.

At

mensis Julii, quæ cum Dominica concurrebat Pontifex Rom. consecratus est; quod magis ex die ejus mortis anno sequenti liquebit. Ante Baronium Pauli Papæ nomen memoratum fuerat ad diem XXVII. mensis Januarii a Petro de Natal. lib. 3. cap. 30. a Cartufianis Colon. in. Addit ad Usuard. Canisio, Maurolyco, Felicio, & Galefio; sed Baronius propter rationes nobis incognitas ejus memoriam in Martyrologio Romano ad diem ejus emortualem transtulit.

IV.

Hujus Constantini dux superfunt Epistolæ, quæ postremæ sunt in Codice Carolino sc. Epist. XCVIII. & XCIX. in quibus ad conciliandam sibi Pippini Regis ac Francorum amicitiam, multa magnifice scripsit, seque vel invitum Pontificem factum illi persuadere voluit. In prioribus litteris ait: Obnixis deprecationibus, tamquam præsentialiter coram vestro mellituo Regali assistens conspectu, stexo poplite deprecor Præcellentiam Vestram, ut illud, quod Beato Petro polliciti estis, simulque & charitatem, atque amicitiam, quam cum Beata recordationis Domino Stephano Summo Pontifice vel ejus germano, Prædecessoribus nostris, habuistis, omnimodo recordari, ac conservare jubeat. &c. Has litteras per Missum Regium, qui Romam venerat, ad Paulum, non autem ad Constantinum, hic transmisit in Franciam; in iidem enim litteris paulo post hæc scribit. Huic vestro Misso hoc ipsum in ore posuimus Vestra benigna Excellentia suggerendum. Gesta quippe Sanctorum, de quibus missis vobis dirigi, in quantum reperire valuimus, vobis transmifimus. Pippinus

Constantinus Pseudo-Papa Pippinum ad suas partes pertrahere tentat.

V. Toto Dux fratrem suum Constantinum intrudit in Sedem Pontificiam.

At vero Paulus Papa in ægritudine positus, cum nondum adhuc spiritum exhalaret: illico Toto quidam, Dux Nepefinæ civitatis, dudum habitator cum suis germanis Constantino, Passivo, & Paschale, aggregantes tam ex eadem Nepefina civitate, quamque ex aliis Tuscia civitatibus multitudinem exercitus, atque castrorum rusticorum, ingredientisque per portam B. Pancratii in hanc Romam Urbem, atque in domo antedicti Totonis armati adfessentes, elegere ibidem subito Constantinum fratrem ejusdem Totonis laicum existentem: quem cum armis plurimorum loricis induti, latrocinantem in Lateranum Patriarchium introducere, & ascendentes cum eo in Vicedominio, conrinuo accersito Georgio Episcopo, compulere eum orationem clericatus eidem Constantino tribui. Ipse vero omnino hoc renuebat facere, corruensque in terram, prostravit se pedibus ipsius Constantini, adjurans eum fortiter per omnia divina mysteria, ut locum daret, & ab eisdem impia præsumptionis proposito recederet, ne per eum talis inaudita novitas in Ecclesia Dei fieret. Et dum hujuscemodi adjurationis proferret verba, concitati plurimi ex ipsis malignis, qui eandem impiam electionem fecerant, insurgentes super eum, atque fortiter comminantes ei, a quibus ipse timore correptus, orationem illi clericatus tribuit, & ita clericus effectus eundem sanctum Lateranense inuasi Patriarchium. Agebantur ista per Totonem Ducem voluntate, & consensu Desiderii Regis Longobardorum, ut constat

PAGIUS

Legatos Romam direxerat, qui libros de Gestis Sanctorum a Paulo Papa postulerant; neque enim adeo longo post hujus mortem intervallo hæc literæ scriptæ esse apparent, ut prius & Nuncium in Franciam de Pauli obitu perlatum sit, & Romam pervenerint Missi, quos Pippinus illuc accepto tam infelici Nuncio direxerit. Denique Pippinus litteris Constantini se se decipi malus non est; ignorare enim non poterat malas artes, quibus Apostolicam Sedem invaserat.

V. Tres Patriarchæ Sacras Imagines defuerunt.

Pridie Idus Augustas, ac ipsa Indictione quinta Constantinus Pseudo-Pontifex Synodicas fidei litteras per Constantinum Presbyterum Hierosolymis allatas accepit, quæ quidem Pauli Decessori a Theodoro Patriarcha Hierosolymitano inscriptæ fuerant, & alias Patriarchas Alexandrinum atque Antiochenum, necnon plurimos Metropolitanos Episcopos Orientis una cum prædicto Theodoro consentire testabantur, cultumque Sacrarum Imaginum in partibus Orientalibus multum fervere prædicabant. Mox earum exemplar Latine & Græce descriptum in Franciam per Christophorum Presbyterum & Anastasium Notarium Regionarium misit Pippino, quem denuo rogavit, ut Ecclesiæ partes defendendas susciperet, utque Georgium Episcopum & Marinum ac Petrum Presbyteros, a Paulo in Franciam quondam directos, in Italiam redire iuberet, quia vocabantur ardentif-

ex epistola Hadriani Papæ, de qua inferius. Pergit vero Anastasius:

Alio vero die, illucescente secunda feria, subdiaconus, atque diaconus ab eodem Episcopo in Oratorio S. Laurentii intra eundem Patriarchium contra sanctorum canonum instituta consecratus est, sicque universum populum sibi sacramentum præbere fecit, & adveniente Dominico die, rursus cum multitudine armorum exercituum in basilicam B. Petri properans, Pontifex ab eodem Georgio Episcopo Prænestino, & aliis duobus Episcopis Eustratio Albanense & Citomalo Portuense consecratus est, & per anni spatium, & mensem unum Sedem Apostolicam invasam detinuit. Quomodo autem qui per vim ingressus est, per vim pariter sit sublatus, dicemus anno sequenti, quo contigit.

VI. Pseudo-papa Constantinus ordinatus.

* Citomalo

Modo autem exitum Georgii Episcopi Prænestini ejus ordinatoris ab eodem Anastasio audiamus, qui hæc subicit: Antedictus vero Georgius Episcopus Prænestinus, qui cum diaconem, & Pontificem consecravit, non post multos dies consecrationis ipsius Constantini valida, ac pessima ægritudine præoccupatus, immobilis factus est, & postea Missarum solemnium nequaquam celebravit: ejus enim dextera manus aruit, atque contracta est, quam etiam nec ad os suum afferre valuit, sicque timens, ac languens vitam finivit. Hæc de primo ordinatore Georgio ostendit Deus signa, ne quis existimaret excusare posse vim illatam, ad imponendam manum super invadentem Apostolicam

Georgii ordinatoris infelix exitus.

simis precibus ab agnatis suis. Addit quod Episcopatus & Ecclesiæ quas obtinebant, iis absentibus plurimum suæ dignitatis amiserant: Immo Excellentia Vestra, inquit Constantinus in Epist. XCIX. Codicis Carol. quod duodecima die præteriti Augusti mensis quinta Indictionis conjuncti ad nos a Sancta Civitate quidam religiosus Presbyter, Constantinus nomine, deferens Synodicam fidei missam a Theodoro Hierosolymitano Patriarcha ad nomen Prædecessoris nostri Domini Pauli Papa, in qua & reliqui Patriarchæ, idest, Alexandrinus, & Antiochenus, & plurimi Metropolitanæ Episcopi Orientalium partium, visi sunt concordasse, eamque cum magna lætitia suscipientes atque amplectentes in populo in ambone relegi fecimus. Cujus exemplar in Latino & Græco eloquio Vestra Excellentia direximus, ut agnoscat, qualis fervor Sanctorum Imaginum Orientalibus in partibus cunctis Christianis imminet. His præfatis extensis palmis ad athera, cum omnibus Dei cultoribus, & cuncto nostro populo Redemptoris nostri Divinam exoramus clementiam, ut sua extensionis dextera Vos protegat, & Regni vestri a Deo conservati Francorum terminos dilatet, &c.

IV.

Sequitur embolum. Itaque hoc Excellentiam Vestram petimus, ut jubeat, Christianissime ac mitissime Rex, inspiratus a Deo, ad nos absolvere revertendum Sanctissimum fratrem nostrum Georgium Episcopum, atque dilectos filios

CHRISTI
767.

SEDES VACAT.

CONST. COPRON. IMP.
27.

eam Sedem, sed teneri quemlibet milites vitam prodigere, quam tam immane scelus patrare. Cæterum Constantinus Pseudopapa, quod sciebat suam ordinationem sacris canonibus penitus labefactari, & reddi irritam: potioribus remediis eam suffulcire conatus est: Nam & conciliabulum collegit proximorum Episcoporum, qui ex ejus sententia omnia vi, metuque miscerent, probare ejus electionem. Porro ejusmodi conventus postea a Stephano Papa (ut suo loco dicturi sumus) penitus irritus redditus est, & nullius auctoritatis.

VII. Verum idem Constantinus Pseudopontifex, ut sedem suam, cathedram pestilentiae stabilire posset, ipso sui Pontificatus initio duas epistolas scripsit ad Pipinum. In quarum prima Pauli obitum exponit, seque invitum, & immeritum

PAGIUS *nostros Marinum & Petrum Presbyteros, qui ad vestram Præcellentiam a nostro Prædecessore Domino Paulo Papa directi sunt; quotidie enim cum magno ploratu eorum parenter nos aduent, in vestram a Deo institutam Excellentiam deprecari debeamus pro eorum absolutione, etiam non possumus eorum lacrymas sufferre. Per te enim bene misericordissime Rex salvi facti sunt & a manibus persequentis liberati consilium. Unde magna in celo nobis reposita est mercedis corona, quoniam scriptum est. Qui salvat tantamquam qui edificat. Coram Deo vivo deprecamur, ut in hoc preces nostras exaudias, & ipse absolvere jubeatis. Ipsi enim revertentibus cum magna letitia eos suscipiemus, & charos in nostris visceribus amplecti studebimus. Episcopatum enim & Ecclesiam, quas tenere videbantur, inordinata usque hærentur consilium, &c.*

VII. Theodoro Patriarcha Hierosolymitano, qui anno DCCXXXV. Joanni successerat, anno incerto mortuus est, & Eusebium Successorem habuit. Nam in Vita Sancti Madalvei Virodunensis Episcopi ab Hugone Flaviniacensi in Chronico descripta, legitur hunc Sanctum sub anno DCCLXX. Sepulcrum Christi in Hierusalem viderit, & Eusebium Patriarcham eum perhonorifice accepisse, & cum Hierosolymis discessit, calicem chrysalinum, multasque Reliquias ei dedisse. Mortuus est autem S. Madalveus anno septingentesimo septuagesimo sexto, IV. Nonas Octobris, cujus transitum totis ad eum annum Hugo firmavit, ut si qui in eo characteres reperiantur, qui huic opinioni super obitu Madalvei refragentur, absque ulla hæsitacione corrigendi sint, ut recte scribit Coinstius anno DCCLXXVI. num. XXXV. quod & de aliis characteribus Chronologicis, in quibus is Auctor sibi aliquando non constat etiam asserendum. Quæ enim ad Madalveum spectant, egregie calluit, licet cum sub finem sæculi XI. Chronicon suum scripserit, in his quæ ad Hithoniam generale pertinent, non raro offenderit. Papebrocius tamen in Hist. Chronologica Patriarcharum Hierosolymitanorum quæ Tom. III. SS. mensis Maii præfixit, secutus Richardum Wassenburgium lib. 2. Antiquit. Gallie Belgicæ existimat, Joannem inter & Theodorum sedisse Eusebium & Theodorum ad thronum Hierosolymitanum circa annum septingentesimum quadragesimum primum eve-

esse subrogatum: petit, ut amorem, & fidem sibi servet, quem erga antecessores; eique librum mittit de rebus gestis Sanctorum.

In posteriore iterum queritur, se vi a multitudine manu iniecta Pontificem factum: petitque, ut Pipinus Ecclesiæ agat Defensorem, ne de se credat malevolis. Indicat quoque Constantinum presbyterum a Theodoro Hierosolymitano, & aliis Synodicam attulisse de cultu imaginum, quam Græce, & Latine ei mittit, ut qualis fervor in Orientalibus Ecclesiis pro imaginum conservatione sit, cognoscat. In pagina inserta petit, ut Georgium Episcopum, Martinum, & Petrum presbyteros, a Paulo ad Legatos remittat ad suos: Rogat postremo ne desinat Ecclesiam Romanam tueri. Ista sunt argumenta Pseudopapæ pi-

etum fuisse. Suspiciatur etiam Papebrocius, Basilium post Theodorum Ecclesiam Hierosolymitanam obtinuisse, Basiliumque Wassenburgium in Vita S. Madalvei Eusebio substituendum contendit. At cum ex dictis constet Theodorum Joanni successisse, annoque DCCLXXVI. & cariti Sedem illam adhuc rexisse, manifestum est, Wassenburgium Vitam S. Madalvei potius perturbasse, quam explicasse, & Basilium, quem sine fundamento obtrudit, Episcopum factum fuisse.

VIII. Pippinus Rex Pascha apud Gentiliacum celebravit, ibique Synodum adversus Græcos, de qua anno superiori egimus, haberi voluit. Deinde in Aquitaniam profectus est, Bituricis Conventum Francorum mensis Maio coegit, ac denique duas adversus Vasaifarum Aquitaniam Ducem expeditiones, alteram eodem mense Maio, alteram mente Augusto suscepit. De prior expeditione hæc scribit citatus Auctor Appendicis II. *Commoto omni exercitu Francorum per pagum Trecausinum, inde ad Urbem Antisiodorum veniens ad Castrum, quod vocatur Gordinis, cum Regina sua Bertradane jam fiducialiter Ligere transacto ad Betoricis accessit, Palatium sibi edificare jubet, iterum Campo Madio, sicut mos erat, ibidem tenere jubet, initoque consilio cum Proceribus suis, præfatam Reginam Bertradanem cum reliquis Francis ac Comitibus fidelibus suis in prædicta Betovica dimisit. Ipse prædictus Rex cum reliquis Francis & Optimatibus suis ad persequendum Vasaifarum ire perrexit.*

IX. Altera expeditio mense Augusto, ut testatur Annalista Tilianus, a Pippino suscepta. De ea in Annalista Laureshamensi legitur: *Mense Augusto ad reliquias belli profectus est, & Bituricam veniens Conventum more Francico in Campo egit. Indeque ad Garonnam stuvium accedens quibus se hostium manus plurima defendebat, cepit. Inter quæ præcipua fuere Scordia (Gallicæ Scourailles, Castrum summo in monte positum, in superiori Arvernia, de quo Hadrianus Valesius in Not. Gall. pag. 508. Torinna, (Gallicæ Turone, in solo Lemovicino) Petrocia (Castrum in superiori Arvernia, vulgo Peimisse). Reversusque Bituricam exercitum in hyberna dimisit. Addit Auctor præfatæ Appendicis II. eum Natale Domini & Sanctam Epiphaniam Bituricis celebrasse.*

VIII. Annus VIII. belli Aquitanici.

IX. Secunda Pippini in Aquitaniam ex-peditio.

CHRISTI
767.

SEDES VACAT.

CONST. COPRON. IMP.
27.

pistolæ ex eodem, quo supra in Paulo dictum est, codice Vaticano accepta. Cæterum quod ad Synodicam, a Theodoro Patriarcha Hierosolymorum missam Romam de cultu sanctorum imaginum spectat, ne putes, eam ad ipsum Constantinum Pseudopapam missam fuisse, sed potius ad Paulum Papam, quem Legati venientes Romam, reperere esse defunctum; quod testatur Hadrianus Papa, ut inferius suo loco dicitur.

VIII. Sed quid interea in Oriente? Ubique luctus, ubique dolor, tam in Occidente, quam in Oriente: laborat Occidens Orthodoxorum (ut videri) complurium factiosorum protervia, Romanam Ecclesiam infestantium: Qui dum sancto corpori monstruosum student caput apponere, factum est, ut sine visibili capite, miserando modo, hoc anno, post obitum Pauli aliquandiu perseverarit Ecclesia: Laborat & Oriens, crudeli persecutione hæretici Imperatoris, Sanctorum cædibus horret. Hoc enim anno inter alios insignis ille sanctissimus Stephanus Auxentianus gloriosissime martyrium consummavit die vigesima octava Novembris. Quæ autem ista præcesserint, ex ejusdem martyrii Actis quam verissimis hic sunt reddenda, jungendaque illis, quæ de ipso, anno superiori, sunt recitata de Prætoriano carcere, ubi cum aliis trecentis, & quadraginta duobus egregiis Confessoribus detentus tenebatur inclusus. Post igitur illa, quæ de eo, & aliis sunt enarrata, subiciuntur ista de prævisa jam ante consummationem martyrii.

IX. Non multi dies intercesserant, cum ipse suam a terra ad Deum migrationem animæ oculo prospiciens, quadagesimo ante mortem suam die, præclaram illam mulierem, illam inquam hospitalitatis laude florentem, ac novam * Isdandulam, atque eorum, qui in vinculis erant, ministrum accersit, ad eamque his verbis utitur: *Tue erga me hospitalitatis fructum velim tibi cum favore Christus rependat. Belle enim mihi, atque ut ipsi gratum est, ministrasti, ac me recreasti. Deinceps autem ad quadraginta usque dies, prorsus mecum ipse versari, ac mecum excutere cupio. Peto igitur abs te, ut panem meum, & aquam, quæ ad me afferre consueveras, per hos dies ne afferas. Ut autem eo nomine merentem eam vidit, atque hujusce rei causam scire cupientem: Novi, inquit, mihi vita finem imminere: ac propterea monastica exer-*

PAGIUS *Ad num. VIII. & seqq. Narrat Baronius Martyrium S. Stephani Junioris, quod secundum Stephanum Diaconum in ejus Vita hoc anno contigit. De eo videnda quæ anno superiori in medium adduximus. Refert etiam, quæ Theophanes habet de vexatione variorum Ortho-*

ditionis rigorem etiam atque etiam intendere gestio. Cessit his auditis hospitalis illa, ac præstanti fide mulier.

Per omnes itaque noctes, & dies non desinebat vir sanctus patres eos, quos carceris socios habebat, monere, docere salutaribus præceptis erudire, atque id efficere, ut toto pene nocturno tempore in canendis Deo laudibus versarentur: adeo ut cives etiam nonnulli qui sanctioris vitæ studium colebant, vilibus panis involuti clam ad eum ingrederentur, & ipsius benedictione, atque doctrina non sine magna animi voluptate fruerebant. In his igitur muneribus cum quadraginta illi dies absumerentur, ac jam octavus, & trigessimus inchoaret, hospitalem illam mulierem rursus accersitam audientibus patribus, ita alloquitur.

Deus, qui se piis omnibus laborum fructus centuplicato redditurum, promisit, benigno oculo te ex alto sancto suo aspiciat, ac pro tuo in me officio longe copiosorem tibi mercedem referat. Ipsi enim vere discipula exististi, qui dixit: (a) Quod feceris uni ex minimis his meis mihi feceris. Et: qui recipit jussum in nomine justis, mercedem justis accipiet. Et: Qui primum dat calicem aque frigide, non perdet mercedem suam. En itaque tua erga me voluntatis merces expleta est, quam tu ejusmodi a Deo habitura es, ut ea tibi nunquam eripere possit. At postea sacris imaginibus ostensis: Accipe, inquit, præclarum hoc tuum depositum, quod quidem tibi, & in præsentia hac vita adversus omne malum præsidii loco sit, & in futura tuæ erga Deum benevolentia atque Orthodoxæ Fidei pignus. Hæc ubi dixit, alte sursum ex imo pectore ingemiscens, aperte hoc extulit: Crastina luce ex hac vita migrans, ad aliam mundum, atque Imperatorem proficiscar. Dolens quidem non suum bonum, quo gavifurus esset, sed alienis peccatis, quibus Deum ipsum, offensuri hæretici essent. Sed pergit: Ipsa igitur cum amarum quemdam, & acerbum gemitum, edidisset, extremamque ei salutem dixisset, receptasque eas quas utendas dederat imagines, linteo quodam involvisset, domum postea se recepit. At divinitus afflatus Stephanus, convocatis rursus patribus, eos in divinis laudibus concinendis pernoctare jubebat.

Porro autem ille Deo prorsus indivisus Tyrannus, præter alia, quæ Deo odio, & ex-

X. Reddit gratias, ac preces Stephanus pax feminae. (a) Mat. 19.

XI.

xorum, præsertimque Monachorum, Sacrarum imaginum cultui addictorum. Stephanus Diaconus in Vita S. Stephani Jun. pag. 505. prodit Theostevium Presbyterum, cujus nares Iconoclastæ præciderant, hæc S. Stephanus paulo ante ejus mortem narraffe: *Sancta Quarta-*

Colit Brumalia impius Imp.

& execrationi erant facinora, ne Brumalium quidem caeremoniam contemnebat, verum eam quoque splendide, ac luculenter celebrabat, ut qui Brumum quemdam ac Bacchum in his Gentilium ritu colere in animum induxisset, eoque ut frugum, ac vini curam gerentes, atque ad maturitatem eos perducentes, summis honoribus afficeret. Parabat itaque tertie quoque uxori suae Eudociae Brumalium postfridie, juxta quinti * elementi circumductionem celebrare. Progressus autem atque ad scholarum porticus sedens, una cum Symmytis suis, satanicas quasdam cum organis, ac citharis cantiones, advenienti festo congruentes, addiscebat. Hic igitur ab impiis quibusdam viris ad eum delatum est, Stephanum ex Praetorio monasterium effecisse, eumque totas noctes illic in cantillandis psalmis traducere, ac praeterea complures civis illic proficiscentes, idolorum cultum ab eo edoceri.

Jubetur duci S. Stephanus.

Hac ille ut audivit, graviore ira inflammatus, statim militi cuidam, qui in Proximi ordine adscriptus erat, hoc imperat, ut sanctum virum, e carcere eductum, extra urbem obruncet, illic nempe ubi prius eximia Martyris Miura templum situm erat. Post autem locus ille, carnisficina factus est, templo scilicet illo a Tyranno funditus everso, & solo equato, ac Mauro nuncupato: quo in loco foedera cum daemonibus occulte sanciebat, ramet si non ad extremum usque scelus hoc ipse obscurum fuerit prodidit enim, id quod clam ab eo perpetrabatur Supplamii filius ipse sacrificii loco dono datus, de quo nunc consulto sermonem silentio conprimemus. Cum igitur sanctum virum morti addixisset, confessum edictum hujusmodi per totam urbem promulgavit.

XII. Edictum novum Imp.

Quisquis amicum, aut affinem, aut omnino genere conjunctum habere, eumque occultare, aut etiam pullam vestem ferre deprehensus fuerit: hic post varia tormentorum genera exilio multabitur. Cernere igitur erat urbem gravissima calamitate laborantem, Neque enim inimici dumtaxat inimicos apud Imperatorem facillime accusabant, sed etiam amici amicos, & fratres, fratres, & servi dominos, atque (ut brevi complectar) in graviore luctu, & planctu tota urbs versabatur, quam cum Julianus, & Valens Imperii Romani clavum tenerent.

PAGIUS

dragesima elapsa, Sanctoque Pascha proximo, vespere Sanctae feriae quinta, qua Christus Deus noster Judaeis proditus est, dum Divina mysteria peragerentur, ille Draconis nomen ferens Praefectus, jussu Imperatoris cum militum manu interveniens, repente Mysteriorum celebrationem interrupit. Comprehenso vero delectis Monachis, ho-

At vero carnifex ille, qui missus fuerat sancto viro a Praetorio assumpto, colloque ipseus, ac manibus ligno alligatis, ad caedem properabat. Eo autem die Tyrannus e palatio progressus in Milii porticu stabat, ubi prius sex illa Oecumenica Concilia depicta erant, post autem crudelis Imperatoris jussu, indulto albario opere, deleta fuerant, atque eorum loco Circus ille, quem amabat, atque plurimi faciebat, atque auriga is, quem in deliciis habebat, atque Uraniacum, hoc est, caelestem, cum ne terra quidem dignus esset, appellabat, picti cernebantur. In hoc igitur loco cum superbe staret, omnesque eum sanctis omnibus prosequerentur: Nulla mihi inquit, requies est, ita Immemorandi isti exitium vita mea afferunt. Hic vero quidam ejus factionis ait: Et ubinam tandem ullus eorum delituit, aut vestigium ullum ipsorum in hac urbe tua, aut in ulla alia civitate, vel regione occultatum est, cum omnes funditus deleti sint? En enim Impevii quoque tui hostem, hoc est, Auxentianum Stephanum abduci hodie vidi, ut quas meritis est, poenas subeat. Tum Imperator: Et quid jucundius Stephano accidere queat, quam ut gladio vitam finiat? Verum hujus desiderii minime compos futurus est: multo enim graviore mortis genere multabitur. Nunc quippe Imperatrix non mediocriter adversus vos stomachabitur, si festum ipsum diem in caede conficiamus. Quocirca novus hic Herodes, atque uxoris mancipium reduci quamprimum cum in Praetorium jubet.

Ducitur Stephanus, sed revocatur.

Quod cum contigisset, rursus cum iis patribus, qui in vinculis erant, Davidicos psalmos canebat (a): Qui habitat in adjutorio Altissimi, & qua deinceps sequuntur. Tyrannus autem cum vespere iam toram in tiliarum, & cithararum cantu transgessisset, postfridie instructa splendidissima caena, cum iis, qui suae factionis erant, epulabatur. Cumque duos quosdam fratres, tum dignitate claros, tum corporis simul atque animi pulchritudine florentes (quos postea invidia caestros percitus interfecit) seorsum accivisset: Ite ad Praetorium (inquit) ac meo nomine ad Auxentianum Stephanum haec dicite: Videtis, quanta tui cura afficiar, ut qui tibi, ex ipse mortis faucibus erepto, vitam concesserim: quocirca tandem aliquando animum inflectens, voluntati meae obsequere. Non quidem me fugit, quin

XIII. (a) Psal. 141. Rursus tentat Stephani constantiam Imp.

rum numero triginta octo manus & colla lignis vincit: reliquos partim crudeliter laceravit, partim cremavit; Aliorum barbas pice perfusus adusti, navesque abscondit, quorum unus ipse ego sum. Verum nec dum his contentus ille impius integrum Monasterium ab eorum stabulo ad Ecclesiam igne vastavit, & usque ad pavimentum in pulverem redegit: postea se-

Duo fratres occulte pii parentur Stephano.

homo contumax, & durus ad contumelias potius nobis inferendas prorupturus sit. Vos vero si sermonem illecebris inflectere ejus animum potueritis, rem gratam mihi feceritis, & ministerium istud vestrum comprobabo. Sin istud ei persuaderi nequeat, tandiu eum a vobis, & a fronte, & a tergo verberari volo, quoad misere animam efflaverit.

Igitur praecleari illi duo fratres postquam ad Praetorium venerunt, furiosam quidem illam Tyranni sententiam sancto viro exponunt: verum nullo eum malo proripus affecerunt, quin potius ubi eum sermonibus ad cohortandum accommodatis confirmassent, atque ab eo benedictionem accepissent, ad reditum se accinxerunt. Quae autem ad Imperatorem dixerunt, hujusmodi fuerunt: Imperator, miserum illum in pristina sententia persistentem, tandemque Imperium infaustis omnibus persequentem offendimus, ac proinde tot plagis eum proficimus, ut pene spiritus omnibus expertus jaceat, nec certum sit, an crastina die inter vivos futurus sit. Quae quidem ex re cum mirificam latitiam ferinus ille concepisset, atque ingentem risum effudisset, luxui, quo ipse nihil carius erat, operam dare postea pergebat, ut qui ventris, & eorum, quae ventre inferiora sunt, servus esset.

XIV.

At vero dignissimus Stephanus, sub aurorem ad se coactis monachorum agmine, postremum hunc ad eum sermonem habuit: Valetate Patres, & fratres; Valetate, atque in Orthodoxa Fide constantissimo perseverate, ac pro mea tenuitate, quaeso, preces fundite. En enim jam jamque adest mortis meae tempus, ac pro foribus jam corona est: Quamobrem vereor, ne caliginosa demonum multitudo, propter ignorantiarum mearum multitudinem mihi impedimento sit. Ob qua cum omnes, amnis cujusdam in modum, lachrymas profunderent, tolli sibi suam epomidem, atque deinde analabum cum loro jussit. Cum autem cucullam quoque abicere pararet, ne id faceret, patres prohibebant, negantes convenire, ut sine pretioso hoc indumenti genere dierum suorum finem videret. Ad quos divinitus afflatus vir ille: Aibletam (inquit) nudum decet lulari. Ac praeterea ne equum quidem est, pretiosam hanc rem a furenti populo contumelia affici, ac profanis pedibus conculcari. Haec cum loquutus esset, omnes ei morem gesserunt: itaque cucullam quoque exiit, ac cum pelliceo dumtaxat pallio una cum monachis sedebat, de his Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

secum assumtis triginta octo illis Patribus eos in quadam testudine veteris balnei apud Ephesi custodia inclusit, apertoque aditu, conignis montis malibus effossi illos obruit; sique vi intellecti in Domino consummati sunt.

rebus, quae ad salutem pertinebant, sermone ad eos habens.

Dum ista aguntur, ex iis, quae subsequuta sunt, intelligi potest, Imperatorem per visum dormientem ea passum esse, quae passam uxorem Pilati (a), Evangelista commemorat, & velut quibusdam furis exagitarum, novissimeque per daemones, Stephanum Auxentianum nihil penitus, ut iusserat, esse passum: ob id Imperator ipse magis est cruciatus. Nam audi, quae subiiciat idem auctor: Verum enimvero fieri omnino non poterat, ut quae in carcere acta fuerant, & quo pacto duo illi pii fratres admodum benigne, ac indulgenter cum divino Stephano essent, Tyrannus ignoraret. Quare cum de his omnibus a daemone aliquo (ut vero consentaneum est) certior factus fuisset, hora diei secunda e somno exprorectus, leoninum quiddam rugiens, atque ad aula vestibulum festinanter proficiscens: O vim mihi illatam! exclamavit. O insignem mei contemptum! Nemo est, qui mihi opituletur, nemo qui subsidium ferat? Quid mihi cum tenebrosos, & Immemorandis istis (sic enim ipsi usitatum, ac familiare erat monachos appellare.) Cum autem ist, qui volupratibus ac deliciis dediti erant, ultro ad intemperantem illam mensam currerent: perturbatissimo animo ipsis occurrens, magno cum clamore querebat: Quo pergitis, & quem queritis? His autem respondentibus. Ad te benignum nostrum dominum imus. Tum ille altiori voce: Non sum inquit dominus vester: Non sum Imperator, alius dominus vester est, alius Imperator, ad cuius pedes vos ipsos provolvitis, contractisque ipsis vestigiis, ab eo vota, precesque supplices petitis: nemo in me obsequiosus est: ut illo de medio sublato, animum meum restitiat, & recreet. His vero animi anxietate laborantibus, & quisnam ille esset, sciscitantibus, quisquis ille, quem ipsi ei anteferrent, aut quem alium Imperatorem agnoscerent: Tum ipse contra: Stephanus Auxentianus est, inquit.

XV.

(a) Matt. 27. Agitatus furis furiis furiis Impi

Nondum integrum nomen in eorum aures influxerat: cum subito impetus quidam, & clamor promiscuus, & vox quaedam incondita personabat, omnibus, ut erant ad Praetorium concurrentibus. Mox truculentorum leonum instar in carcerem insipientes: Date nobis (custodibus inquit) Auxentianum Stephanum. At ille constanti, atque intrepido animo, velut in hoc ipsum paratus, ad eos decoro gestu,

XVI.

Concurritur ad praetorium ad necem Stephani.

Baronius num. XXVIII. hanc in Monachos persecutionem ex alio Theophrasto in Vita S. Nicetae Archimandrita refert, & in Notis ad Martyrologium Romanum ad diem XII. mensis Ja-

flu, ac vultu ab omni perturbatione libero egreditur, & quemadmodum olim Christus Judæis, ipsius eadem anhelantibus (a): Ego sum, quem quaritis, inquit. Illi autem illico eum arripiunt, atque in terram illudunt, ferreisque vinculis quibus ejus pedes adstringebantur, ab eo extractis, ad publicam viam raptim eum adducunt, calcibus in eum insipientes, saxis impetentes, fustibus ferientes, nullum denique supplicii, contumeliæque genus omit-

Cum autem per primam Prætorii portam non tam duceretur, quam raptaretur, ac jam in templi Theodori Martyris vestibulo esset, manibus humi fixis, ac sublato aliquantum capite, ultimum adorationis munus Martyri persolvebat: etenim ne in tanta quidem calamitate pietatis amorem ex animo suo ejecerat. Quem ex sanguinariis hominibus quidam, Pbilommatius nomine, conspicatus, præcipiti quodam furore percitus: Videsne, exclamavit, Immemorandus, iste tanquam Martyr mori cupit. Atque hoc sermone habito, ad siphones, qui illic erant, quique ob eam incendia, quæ interdum obortuntur, adhiberi solent, excurrit, avulsisque ab eis haud parvum lignum trahit ac sanctum virum, quam vehementissime potest, in cerebri membrana ferit: sicque protinus interemptum, Martyrem quidem illum profecto, scriptam autem (quod omnium gravissimum scelus est) Martyris carnificem reddit.

Ac vide, quæso, vim illam Dei ultricem. Non enim quemadmodum plerumque solet, moram ullam interposuit, sed celeri pede processit. Etenim simulatque ferit, ipse quoque in terram diabolica plaga percussus ruit, dentibus horrendum in modum stridens, & ore spumam emittens: atque ita grave istud flagellum permansit, ad extremum usque spiritum miserum illum comprimens, atque castigans. Ac ne sic quidem tamen furibundum illud vulgus animorum impetum remisit; verum per publicam viam adhuc eum raptabat. Et quidnam tandem ex sacrosanctis illis Stephani membris coronæ expers relictum est? Nam & manus, ac pedes ad saxa offendentes conterebantur, & digiti una cum unguibus avellebantur, atque in terram spargebantur, & venter distrumpebatur, atque intestina omnia profuebant. Siquidem e scelestis illis hominibus unus gravissimum lapidem, utraque manu acceptum, in ipsius ventrem iniecit, unde confestim abdita omnis viscerum com-

PAGIUS Theodori dicit ab I-m equinus vexatus diverjur a Theodoro Hystorico.

Januarii ait, eisdem præcipio honore apud Græcos haberi. Verum Bollandus ad eundem diem, loquens de Sanctis illis XXXVIII. Martyribus in Jonia passis, notat, nec in Meno-

S. Stephanus Martyrium consummat.

XVII. Divina ultio in percussorem.

pages, aquæ ritu, in terram effusa est: nam & mortuo Stephano per summum furorem insultabant, nec contumelias in eum debacchari cessabant, circumdantes eum tanquam canes multi, atque omni modo raptantes & discerpentes, saxisque per totam viam incessentes, non viri dumtaxat, sed etiam mulieres; qui nec puerilem quidem ætatem sanguinarij hujus impetus expertem reliquerunt: nam ipsi quoque litterario ludo relicto (sic enim Imperator jusserat) lapides manibus gestabant, eisque Stephanum insectabantur: ac quisquis in eum, dum raptaretur, incidens lapidem non jecisset, pœnas luebat, atque Imperatoris hostis censebatur.

Quin etiam cum ad Bovis locum, Martyrem raptantes, pervenissent, caupo quidam, pisces coquens, ut eum raptari videt, vitæ usura adhuc eum frui arbitrat, assumpto flagrante titione in calvaria ipsum ferit, ac repente confracto occipitio, cerebrum effluere capit. Theodorus autem quidam vir pius e tergo sequens, illud e capite fluere videns, simulato lapsu sustulit, & ipsum furtim impostum in sinu abscondit. Atque ita deinde ad spectaculum motus properat, nimirum cerne-re cupiens, quonam tandem sedato furore, reliquias Martyris proicerent. At vero sanguinaria illa turba sanctum virum raptans, cum ad Monocionis monasterium accessisset, in animo habebat beati viri sororem (illic enim divinum vitæ genus colebat) per vim eiicere, eoque ipsam adigere, ut fraternum corpus, tot certaminibus defunctum, saxis peteret. Verum illa hoc prænosces, atque in obsecrum quoddam sepulcrum sese abdens, hujusmodi facinus effugit.

Illi igitur, spe hinc sua defecti, rursus Martyris cadaver trabentes, in Eibnicorum reorum foveam proiciunt, ubi prius quidem sancti Pelagii Martyris templum erat, verum postea vetustate labefactatum impius Imperator everterat, atque in sepulcra redegerat, ac Pelagii sepulcretum nuncupabat, adeo, ut tunc quoque divina scriptura locum illud haberet: (b) Cum iniquis vir justus deputatus est.

Postmodum lati redeunt, qui Latro-num sævitiam crudelitatis sue immanitate superaverant, latum Tyrannum ad-eunt, veluti demonis cujusdam intemperis divexati, qui scelestissime in ipso pugnauerant. Quos quidem lubenti animo susceptos, ad mensam suam, eduliorum copia onustam, adbibuit. Cumque illi ærumnosissimam Martyris mortem re-

XVIII.

Sacræ reliquæ colliguntur.

(b) Luc. 22.

XIX. Impii de morte justi exultant.

logio, nec in Menæis, horum mentionem reperiri. Præterea recte observat, duos distinguendos esse Theodoretos. Primus Monachus fuit in Monasterio Pelecetæ in Asia sito, & de isto

ferrent, audiens ille magnopere ridebat, ac lætitia diffundebatur, hominis (ne quid amplius dicam) cruciatus, & calamitates in voluptatis materiam trabens.

Tempus Martyrii Stephani.

Atque hæc quidem in hunc modum se habuerunt. Martyrio porro perfunctus est ille egregius sane luctator Stephanus tertio, & quinquagesimo ætatis suæ anno, Novembris mensis octavo, & vigesimo die. Hoc ipso anno videlicet. Nam quem idem auctor natum ponit eo tempore, quo S. Germanus Constantinopolitanam sedem accepit, anno nimirum Redemptoris septingentesimo decimoquarto, utique hoc anno martyrio coronatum apparet. Hæc quidem auctor omnia fide sincera, utpote, qui eadem spectavit, & (ut quidem existimo) ejus affectatus vestigia quantum luit, ejusdem Martyris imitator discipulus fuerit, qui & eodem ferme tempore locuta narrata scriptis mandavit, absque tamen nomine, quod ita iniquissima tempora illa ferebant. Sed quid prodigiosum eo tempore acciderit Constantinopoli ab ipso audi, dum ista subiicit:

XX.

(a) 1. Reg. 2.

Prodigiosum tempus arguit impietatem.

Ceterum ne ea quidem miracula silentio præterire convenit, quæ ab ipso, illius videlicet beneficio, qui dixit (a): Ego glorificantes me glorificabo: qui autem me contemnuerunt, erunt ignobiles, etiam post mortem patrata sunt. Eo enim ipso die, quo sanctum virum (ut scriptura verbis utar) aggressi viri sanguinum, tanquam arietem insignem de medio sustulerunt, cum tranquillum cælum esset, & radii solaribus colluceret, hora tertia ad Orientalem aulæ partem ignea nubes ad montis verticem, ubi vir egregius monastica vitæ certamina exantlarat repente coorta, atque deinde ad summam urbis partes excurrens universum aerem horrenda caligine infecit, & obscuravit. Atque (ut cum Propheta loquar) cerne-re erat, diem ac non diem tenebras ac non noctem: cumque una cum ea vehementer turbo excitatus esset, ingens vis grandinis, magnitudinis baud facile credende cecidit, idque circa palatium dumtaxat, hincque multi in discrimen vitæ venerunt. Hæc scilicet Sanctorum Deus prodigiose patrare novit, dum impios re ipsa coarguit: eos autem, qui ipsius metu præditi sunt, gloria afficit.

Porro autem pius ille Theodorus, qui confractam capitis sanctissimi partem sustulerat, cum ad beati Dis Monasterium profectus esset, ejusque antistitem, re-Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

loquitur Stephanus Diaconus loco laudato. Alter etiam Monachus extitit, floruitque sub Imperio Michaelis Balbi, ac scripsit vitam Sancti Nicetæ Hegumeni Medicensis in Bithynia,

motis arbitris convenisset; ei quæcumque insignis athleta Stephanus eo die perulisset, exposuit. Ille autem acerbe ingemiscens, ad quoddam Protomartyris Stephani Oratorium, quod ad dexteram templi monasterii partem erat, eum ducit: atque urnam quamdam educens in ea divinas illas reliquias collocat, præsentem quoddam puero monasterii, & quæ fiebant, inspectante. Ambo autem orationis munere perfuncti tamquam thesaurum quemdam ingentis pretii intra altare occultant.

Interfecto autem aliquo tempore accusatur apud Imperatorem Theodorus: nam tum quidem a tentatione liberum, atque immunem livor reliquit, verum ut imaginum adorator, exilio multatur, atque in Siciliam insulam una cum uxore ac liberis ablegatur. Quem cum diuturno tempore exilii causa illic commoratus fuisset, in patriam rursus reduxit iudex iustus Deus. Reductionis autem modus hujusmodi fuit. Etenim adolescens ille de quo proxime verba fecimus, ad maturam ætatem provectus cum Antistite agebat, ut diaconus crearetur: quod cum ab eo impetrare non posset, ut qui & juvenilem ipsius ætatem perspiceret, & vitæ socordiam exploratam haberet se gravissimo cum malo affecturum, comminatus est. Itaque urnam illam occulto surripit, atque ad Imperatorem currit, eique rem totam exponit: Antistes enim meus, inquit, una cum Theodoro, qui in Siciliam exilii causa missus est, damnatorum, quos tu ut nocentes, & facinorosos morte afficis, ossa colit atque adorat; te autem Tyrannum, ac novum Apostatam appellat.

His auditis Imperator ira inflammatur atque antistitem illum correptum, ac vinculis firmissime adstrictum in carcere custodiri jubet: Theodorum autem e Sicilia redultum dignas hujusmodi facinoris pœnas subire; puerum autem ad utrumque convincendum aservari. Reducitur itaque e Sicilia Theodorus. Statimque eum, & Antistitem in medium producit Imperator, atque in faciem ipsius puerum sistit, ut quod factum fuerat, indicaret. Cum autem illi nihil se hujusmodi scire assererent, urnam asserre jubetur adolescens. Atque (o ingens miraculum!) evanescit illa nec bucusque reperiri potest. Itaque vacuis manibus revertitur. Imperator pudore suffunditur, atque id quod contigerat, premere silentio, atque occultare conatur, ne illustriorem etiam quam ante sancti viri gloriam reddat:

F 2

qui ob fidem & defensionem Imaginum sæculo sequenti carceribus & exilio afflictus fuit, ut suo loco videbimus. Utrumque vero Theodoretum in unum Baronius confundit, asseritque

Reliquiæ Stephani Martyris conservata.

XXI. Theodorus una cum Diensi Abbate accusatur apud Imp.

CHRISTI
767.

SEDES VACAT.

CONST. COPRON. IMP.
27.

Accusator elulus punitor, accusatus pii liberantur. *neque enim ipsum fugiebat, quia divinum Stephanum omnes pene sanctum confiterentur: Juvenem autem illum, ut calumniatorem multis verberibus laceratum exilio mandat. Sic nimirum Deus justos a tentationibus eripere, impios autem eorum loco tradere novit. At de certamine Stephani & miraculis, cultuque hactenus. Cui nos (ut qui scripsit facit) precibus commendamus.*

XXII. Ex his autem, quæ germane sincereque de tanto Martyre scripta extant, considerare quis prudens poterit eorum certamina quæ nota Deo tantum, absque scriptorum monumentis ex hominum memoria exciderunt. Relatus est inter sanctos Martyres Stephanus, in Ecclesia Catholica celebrandus, die vigesima octava Novembris, una cum SS. Martyribus Andrea, & Petro, de quibus ibi, post elogium Stephani, hæc habentur: *S. Andreas dum traberetur vinculis, expiravit: Petrus vapulans reddidit Deo spiritum. Subiiciuntur autem ista eadem die: Multi milites orthodoxi tunc mundo spreto, facti sunt monachi, quos impius Imperator cruciatus interemit. E quibus unum Basilium nomine eratis oculis, & adhuc de sanctarum imaginum adoratione loquentem, calcibus percussit: qui ex cruciatus dolore ex hac vita migravit. Alius Sostenio clausus, amputatus auribus, in Chersonam missus est exul, & ibi occidendus, fugiens ad Cazaros, ibi ab illis est factus Episcopus. Subdit de aliis in exilio pariter ductis, & ibi defunctis. Ita de militibus. At quemnam finem certaminis acceperit illud sacrum examen Confessorum, quos Stephanus reliquit in carcere, ignoratur; neque illa, quæ in diversis Imperii provinciis passi alii sint, perpaucis exceptis, scriptis consignata remanserunt.*

XXIII. Quod autem pertinet ad duos fratres illos, quos ad Stephanum suadendum ab Imperatore missos vidimus, eos ob pietatem ab eodem Imperatore occidi iustos idem auctor tradit: hos enim fuisse illos putamus, quorum alterum nomine Constantinum, Strategium alterum Theophanes ponit anno superiori esse capite truncatos: Etenim ipse anni unius termino errare arguitur ex Martyris Actis in obitu Martyris Stephani: sic & de aliis eiusdem anni factum apparet, ut quæ ab eo superiori recensita sunt anno, quæ in hoc esse collocanda, ex eisdem Martyris Actis comprobantur. Sed quæ reliquæ sunt anni huius eisdem Imperato-

PAGIUS *que Theophrastus, qui præfata S. Stephano Juniori narravit, huius temporis Scriptorem fuisse, & rerum, quas narrat, inspectorem. At aliud est quiddam viva voce cuiquam commemo-*

ris res gestæ, videamus. Theophanes enim ista describit, ac primum omnium, quæ gessit adversus Constantinum exautoratum Patriarcham Constantinopolitanum. Hic quidem quam secreto acceperat ab Imperatore ipsius impietatem, qua negabat Christum Deum, ejusque Matrem esse Deiparam nominandam, loco vindictæ, id ipsum in insula ubi relegatus erat, omnibus propalavit (ut Cedrenus, & alii tradunt) quamobrem evocatus Constantinopolim, quas iustus sit poenas dare, luereque supplicium, ita Theophanes narrat:

Anno vigesimo septimo Imperii Constantini, Constantinus falsi nominis Patriarcha ductus est nona Octobris, sexta Indictione a Principe insula: quem & cecidit Tyrannus, quod evadere non valeret ejus maledicta. Jussit autem in foro parari locum, & eundem sedere in gremio Ecclesie magna, eratque a secretis, ob secreta videlicet patefacta, cum eo conferens chartæ tomum, in quo erat scripti huius excessus. Omni ergo populo, ex præcepto Regis illic congregato, & vidente, legebatur charta totius populi, & per singula capitula a secretis, ob secreta videlicet manifestata, ut Cedrenus insinuat, percutiebat faciem ejus, Niceta Patriarcha sedente in Confessione & intente. Post hæc vero cum imposuissent eum in ambonem, & rectum stare fecissent: accepit Nicetas chartam, & misit Episcopis, & ablato superhumerali ejus, anathematizaverunt, eum, & hunc sacrum * Absim cognominantes, ab Ecclesia abstraxerunt. Postera vero die cum ludii Circenses agerentur, raserunt faciem ejus, & barbam denudaverunt capitique & superciliorum pilis ablatis, indutum hunc laneo, brevi, ac sine manicis vestimento sedere fecerunt super asinum, sagma ferentem, & ipsius tenere caudam, & duxerunt per Dippium in Hippodromum, cuncto populo imprecante illi mala, & conspuente: trahere autem asinum Constantinus nepos ejus, naso reciso. Cumque venissent, ad vulgus descenderunt, & conspuerunt, & pulverem jecerunt super illum, & dum abduxissent eum ad consistorium, dejecerunt eum de asino, & calcaverunt super collum ejus, & collocatus contra vulgus, audiebat ab illis ludicra verba usque ad absolutionem ludorum equestrum.

Eodem quoque mense, missis impius Imperator Patricius, significat ei, dicens: *Quid dicis de fide nostra, & Concilio, quod fecimus? Oblata ex his digna fuit in-*

morare, etiam descripturo & transmissuro ad posteros, aliud propria manu literis tradere. Prior Theophrastus, quæ viderat, Stephano Juniori retulit, sed in literas non misit. Ad hæc tra-

XXIV. Constantinus Patriarcha solemniter exautoratur.

* Abiron

XXV.

CHRISTI
767.

SEDES VACAT.

CONST. COPRON. IMP.
27.

Ultimum supplicium Constantinii Patriarchæ.

infelici homini occasio, ut si voluisset, potuisset opprobria omnia illa in gloriam convertere sempiternam, & promereri coronam martyrii, si quod absens fecerat, obloquendo, præfens fecisset, fortiter confitendo, ipsum Imp. esse hæreticum, profitendo Catholicam fidem; sed vilis, & ignavus ob scelera sua hæreticus additus suppliciis ad adulationem, asensationemque sermonem convertit, ex quo duplo delinquens, ultimo demum meruit supplicio affici: nam pergit Theophanes de ipso: *Constantinus Patriarcha sensibus ad vanitatem conversis respondit: Bene, inquit, & credis, & Concilium operatus es; putans, se ob hoc illum sibi placere. Et confestim illi responderunt: dixerunt: Nos hoc audire volumus ab ore tuo polluto; ex hoc ergo vade in tenebras. Et sic accepta sententia, descendit ad claustra ferarum, & decollatus est: Et caput quidem per aures ligantes, tribus diebus in Milio suspenditur ad offensionem plebis: corpus vero recte pede ligato, traxerunt per plateas usque ad loca pelagi, & sociandum biathanatis, statuerunt: similiter & caput ejus post tres dies illuc delatum, projectum lavacrum: duos enim filios ejus ex tertia conjuge ipsius in ulnas suas susceperat. Siquidem semper feralibus moribus, & immansuetudo esse probatur. Hactenus tragœdia Constantinii hæretici Patriarchæ, quæ sui immanitate commiserationem a Catholicis etiam elicit, qui præ cæteris in eum magis invehi, acriusque insultare debebant ob scelera, ab eo in eisdem perpetrata. Sed hæc docuit Christiana mansuetudo, cujus Orthodoxi legitimi sunt heredes. Sed quæ his immaniora subiiciat Theophanes, audiamus.*

XXVI. Scythia Constantinii Copronymi.

Ab hoc autem anno ampliori est insania usus; mittens quippe deposuit Petrum nobilem Stilitem a Metra; quem virum cum suis dogmatibus cedere renuisset, ligatis pedibus ejus, in prædicto palatii loco includit, & hunc tractum quoque per plateas protici jussit. Alios etiam in saccis vinciens, & lapidibus aggravans, eruens oculos, in pelagus jactari præcipiebat, naves abscondens, flagellis excorians, & omnem tormenti speciem adversus eos, qui pie vivebant, excogitans. Et in urbe quidem per seipsum hæc, & consentaneos suos Antonium Patricium, & scholarum Domesticum, ac Petrum Magi-

PAGIUS *tradit ibidem Baronius, Martyres illos fuisse numero XLII. Verum in Actis S. Stephani Juniori a Stephano Diacono, quam a Metaphra-*

strum super populum singulorum ordinum, qui a se fuerat eruditus ad talia, agebat; in exteris vero partibus per jam dictos Prætores. Ipse namque cibaria delectabatur sonitu, atque conviviis, turpibus sermonibus, & saltationibus eos, qui sibi adhaerebant, incessanter erudiens. Ita & in his imitatus Neronem in omnibus severissimus Imperator, dicendus & ipse ea ex parte pariter Matricida, dum a qua per lavacrum sanctum est genitus, Ecclesiam Catholicam (quantum in se fuit) sæpe necavit.

Sed reliqua audi monstri portenta, quæ idem sic pergit narrare Theophanes: *Si quisquam, inquit, corruens, vel dolens solitam Christianorum vocem emitteret, dicens: DEI GENITRIX JUVA, aut vigiliis agens, deprehenderetur, aut Ecclesiis assuetus, aut cum religione vivens, aut non passim juramenti abutens, ut inimicus Imperatoris damnabatur, & immemorabilis memorabatur. Quo nomine (ut sæpius dictum est) sanctos monachos peculiariter sigillabat. De tanta blasphemia agens Theophrastus, huius temporis scriptor in Niceta, hæc paulo fufius prosequutus, ubi plura in detestationem imperii Constantinii dixisset, hæc ait (a): *Habitu erat Christianus, mente Judæus: Quam enim Christus sibi domicilium delegit, gloriosissimam inquam suam Matrem, omnibus aliis rebus creatis superiorem, omnium hominum salutem, mundi patrocinium, quæ propter virginitatis suæ præstantiam prope Deum versatur; huius, inquam, venerandum nomen multis modis ab Ecclesia expellere studuit; ejus vero intercessionem, per quas mundus consistit, illas ne nominare quidem voluit, cum diceret, nemini eam posse opitulari. Conabatur autem quod dicebat, hoc exemplo confirmare: Cum enim aliquando marsupium, aureis nummis plenum, in manum sumpisset, & eis, qui cum ipso versabantur, illud ostendisset, ab eis quærens: Quantinam, inquit, marsupium hoc valet: Multum, inquit illi. Cum vero aurum eiecisset, rursus quæsit: quantinam marsupium esset. Cumque illi respondissent, nihil valere: Ita, inquit, miser ille, & Dei parens Maria (neque enim sanctam dignabatur nominare eam indignus ille) quo tempore Christum in se habebat, valde honoranda illa erat: ex quo autem tempore illum peperit, nihil differebat a reliquis: O blasphemiam, o superbiam, o immensam Dei tolerantiam, o summam patientiam! quomodo ipsi lingua non obmutuit, quæ adversus Christi**

XXVII.

(a) Apud Sur. diez. April. 10. Blasphemia horrenda in Dei Genitrice.

ste editis, dicuntur fuisse tantum triginta octo, non vero XLII. Quare vel in Martyrologio Rom. mendam inest, ut idem Bollandus animad-

ver-

CHRISTI
767.

SEDES VACAT.

CONST. COPRON. IMP.
27.

Matrem tam superbe iniquitatem loquuta est? Quidnam a blasphemis Judæis novus hic Phariseus, & Deo invisus differbat? Ita quidem Theosterictus: quem attendant nostri temporis Novatores, sciantque, se eandem habituros partem absque dubio cum Copronymo in inferno, qui ejus discipuli impietatis se esse factis, distisque in omnibus profitentur. Porro idem auctor persecutionem ejusdem in monachos subiicit, consentientia iis, quæ a Theophane conscribuntur. Ait enim:

XXVIII.

Nostros vero monachos indignos existimabat, de quibus cogitaret: quinimmo abiectos, & nulla memoria dignos vocabat illos ipse, qui nulla ex parte memorabilis fuit. Quicumque autem pravo ejus consilio parere noluerunt, partim exilio condemnati sunt, partim in carceribus mortui, alii gladio interfecti, alii vestibibus contusi, qui sic discerpebantur, ut eorum viscera in plateis dissiparentur. Testatur id Stephanus novus Christi Martyr, qui prioris illius Stephani & nomine, & moribus fuit socius. Ad hæc aliqui sunt in altum mare projecti. Alii, ut tyrannis, tormenta inferentibus peccandi occasionem auferrent, fugiebant, & in montibus, & speluncis versantes, in fame, & siti, in frigore, & nuditate afflicti, angustias multas tolerabant. Alii cruciatu extimescentes, neque suæ sarnis infirmitate confisi, in alienam regionem migrarunt, & illic quod ad conscientiam, & propositum pertinet, martyrium compleverunt.

Persecutio
vigen in
Monachos.

Alii tormentorum metui succumbebant. Alii assentionibus capiebantur. Quidam humanam magis, quam divinam gloriam appetentes, se ipsi subiiciebant. Alii corporeis voluptatibus addicti, suas etiam uxores circumducere non erubescabant. Itaque animarum salutis domicilia, prob scelus! facta sunt adulterii, & incestorum diversoria. Totum autem ejus viri, quem diximus, propositum & studium erat omnino in ea re occupatum, ut ordinem monasticum deleteret: idque ex eo tempore, quo regnare cepit, in animo propositum habebat. Hæc Theosterictus hujus temporis scriptor, & rerum inspector. Relati reperiuntur in tabulas Ecclesiasticas duodecima Januarii quadraginta duo monachi Martyres Ephesi sub eodem Copronymo Imperatore, & vigesima octa-

PAGIUS

vertit. Theosterictus, cujus mentio in Vita S. Stephani Jun. in Menologio ad diem XVII. Martii dicitur pro Sacrarum Imaginum de-

va Novembris post Stephanum juniorem, Basilium, Petrum, & Andream, atque aliorum trecentorum triginta novem monachorum recensitæ coronæ martyrii, qui sub eodem Imperatore passi sunt, die vero decima septima Martii habent natalem diem sancti Pauli, qui per ignem sub eodem Imp. martyrii coronam pariter adeptus est. Sunt & alia innumera de victoriis Christi militum tunc erecta trophæa, quæ scriptorum inopia, & injuria temporum remanserunt incognita.

XXIX.

Sed redeamus ad Theophanem, qui de monasteriorum cladibus ista subiicit: Monasteria vero, quæ in gloriam Dei & in salvandorum refugium facta sunt, domos fore communes fautoribus suis militibus sanciebat, effectis jam illis Prætoriiis castris. Denique Dalmatii cœnobium, quod erat inter optima Byzantii cœnobis, militibus in habitaculum tribuit: ea vero, quæ dicuntur Callistrati, & Dii monasteria, necnon alias sacras monachorum, ac virginum domos a fundamentis destruxit.

Constantinus
libidine
nefanda
turpissimus.

Bos autem, qui monasticam vitam subire ex insignibus militibus studueram, & maxime illos, qui sibi adhaerant & complices libidinis suæ, & nefandorum actuum fuerant, morti subdebat, suspectui habens confusionem, quæ sibi ex propalationibus fieret se pronuntiantium. Unde & Strategium Podopaguri fratrem cum esset urbanus specie assumpsit: amabat enim talibus adhaerere propter luxurias suas: cumque eum moleste tulisset sensisset infandas in viros insanias suas, & beato Stephano incluso sancti Auxentii has manifestas reddidisse, salutisque remedia suscepisse: hunc quasi insidiatorem suum diffamans, una cum incluso (ut prædictum est) interfecit. Addit & de avaritia ejusdem Tyranni, qua miseros agricolas denudavit.

Ad postremum anni hujus ista de novo pseudopatriarcha adicit: Eodem anno Niceta falsi nominis Patriarcha, iconas ex musivo factas, quæ in Patriarchio secreti minoris erant, erasit, & imagines Magni secreti, quæ sculptæ erant in ligno deposuit, & cæterarum imaginum facies delinovit: sed in Abrahamio similiter fecit. Hactenus de anni hujus rebus impie gestis ab Imp. Theophanes in Annalibus.

Sep.

ensione in pace consummatum migrasse ad Domium.

JESU CHRISTI
ANNUS
768.STEPHANI PAP. IV.
ANNUS
1.CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
28.Stephanus
papa.

Septingentesimus sexagesimus octavus sequitur annus, sexta Indictione signatus, quo ejecto Constantino pseudopapa, ubi sedisset annum unum, mensem unum, & qui subrogatus est præter jus fasque, Philippo pariter cessare jussu: legitime riteque ex sacrorum canonum præscripto creatur Stephanus, Nonis Augusti mensis, hujus nominis quartus, dictus a nonnullis tertius. Sed quomodo ista se habuerint, sunt ex Anastasio petenda, quo antiquiorem & fidellorem habemus neminem: qui ubi narravit invasionem Apostolicæ Sedis, factam per ipsum Constantinum, de iis, qui postea hoc anno adversus eum vindices insurrexerunt, hæc ait: Hoc vero cernens Christophorus Primicerius, & Consiliarius, zelo Fidei una cum filio suo Sergio, tunc sacellario existente, maluerunt magis mori, quam talem impiam novitatem, & impiam præsumptionem in Sedem Apostolicam perpetrari conspiciari. Et quotidie in fletu, & lacrymis perdurantes, simulavere se monachos fieri velle: seseque absolvi ab eodem Constantino petiere, & in monasterium Salvatoris Domini nostri Jesu Christi profecti, asserentes illic monachicum fore suscepturum habitum. Suscepto ab eodem Christophoro Primicerio sacramento, Constantinus illis credens, eos absolvit, dimisit scilicet. Quibus properantibus, & usque ad fines Longobardorum conjurgentibus, hoc est, convenientibus, velletque Abbas jam fati monasterii eos in idem monasterium deducere: declinare ab itinere idem Christophorus Primicerius, & ejus filius Sergius dudum quidem sacellarius postmodum Secundicerius, adiuvantes firmiter Theoditium Ducem Spoletinum ut eos trans Padum ad Desiderium suum deduceret Regem Longobardorum, nitentes ob hoc redemptionem sanctæ Dei Ecclesiæ. perse-

re, eosque idem Spoletinus Dux ad suum deportavit Regem. Et dum ejus obtibus presentati fuissent, obnixè eundem Regem deprecati sunt, ejus auxilium tribui, ut talis novitatis error ab Ecclesiâ Dei amputaretur.

Dum vero prænominatus Christophorus & Sergius ejus filius apud præfatum demorarentur Regem: fecit prædictus Constantinus Apostolicæ Sedis inceptor ordinationem presbyterorum, & diaconorum presbyteros octo, diaconos quatuor ordinans, sed & Episcopos in ipsius anni circulo, & unius mensis fecit per diversa loca numero octo. Et infra: Dum hæc agerentur conjunxerunt antefatus Christophorus, & Sergius in civitatem Reatinam absoluti a Longobardorum Rege. Et præcedentes Sergius, & Waldipertus presbyter cum Reatinis, & Furconinis, atque aliis Longobardis Ducatus Spoletini, conjunxerunt subito, ac repente in hanc Romanam Urbem, vigesima octava die Julii mensis, Indictione sexta, vespere in ipso crepusculo noctis, vigilia beatorum Martyrum Abdon, & Sennen, occupantes pontem Salarium. Alia vero die transeuntes per pontem Milvium venerunt ad portam B. Petri, & inde pergentes, appropinquavere ad portam S. Pancratii. Quidam vero propinqui jam fati Christophori, & Sergii ipsam portam observantes, ac custodientes, cernentes ipsum Sergium ad eandem portam appropinquasse annuere ei, & protinus ipsam aperuerunt portam, sicque jam dictus Sergius, & Waldipertus cum Longobardis in Romanam Urbem ingressi sunt. Et per muros civitatis cum flammula ascendebant, metuentes Romanum populum, & nequaquam de * Genuculo ipsi ausi sunt descendere, sed cum nimio tremore ibidem adstabant.

Hoc vero audiens Toto, & Passivus germani fratres, ignorantes ingenium, & dolum, quod ei proditores intendant,

II.
Christoforus,
&
Sergius
vindices
contumelie
Ecclesiæ.III.
Toto occiditur.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6261.

SÆC. VIII. Anno Eræ Hisp. © 21. CB. 29. P. 10. April. Indict. 6.

DCCCVI Anno Hegiræ JESU CHRISTI 768.

Anno Hegiræ CLI. STEPHANI III. PAPÆ 1.

inchoato die 25. CONSTANTINI COPRONYMI 49. & 28.

Januar. ter. 3. LEONIS IV. 18.

A. C. 768.

A Num. I. ad XII. Refert Anastasius in Vita Stephani III. Sergium & Waldipertum Presbyteros cum Longobardis repente in Ur-

bem Romanam vigesima octava die Julii mensis, Indictione sexta, vespere, in ipso crepusculo noctis, vigilia beatorum Martyrum Abdon & Sennen, occupasse Pontem Salarium. Addit Anastasius, alio die Dominico, ideoque die tricesima prima mensis Julii, quæ hoc anno Dominicalis fuit, Waldipertum Presbyterum extraxisse ex Monasterio Sancti Viti Philippum Presbyterum, huncque Papam elegisse, sed Philippum eodem die ad suum Monasterium reverti coactum esse. Alia die subdit Anastasius, nempe die quinta mensis Augusti, in quam feria sexta cadebat, Stephanus Tertius, qui male in Annalibus Stephanus IV. vocatur, electus est Pontifex Romanus, & Constantinus inceptor apostolicæ Sedis in Monasterium Cellanovas deportatus. Sabbato vero die diluculo (ideoque die

I.
Stephanus
III.
Pontifex
Rom.

recurrere cum aliquantibus ad predictam portam, cum quibus & Demetrius Secundicerius, & Gratiopus tunc Chartularius postmodum Dux, properaverunt, qui & ipsi in concilio erant cum praefatis proditoribus. Et appropinquantes ad eosdem Longobardos, obviam Totoni Duci ex iisdem Longobardis, qui bellator praecipuus omnibus apparebat, Ricipertus nomine, & impetum fecit super eundem Totonem; super quem idem Toto irruens, atque fortiter percussus eum, interfecit. Quod adspicientes Longobardi, in fugam conversi, nitebantur evadere. Sed Demetrius Secundicerius, & Gratiopus Chartularius post tergum supradicti Totonis adfidentes, eum in dorsum lanceis percussit, sic adversus eum prevalere, atque interfecerunt. Passivus vero in Lateranense fugit Patriarchium, annuntians suo germano Constantino, quae gesta fuerant.

IV. Fuga Constant. Pseudo-papa.

Hoc vero audito, fugit idem Constantinus cum suprascripto Passivo, & Theodoro Episcopo, & Vicedomino suo in Ecclesiam S. Venantii, & aliquantulum ibi refedere. Et considerantes si melius se possent salutare, in Vestiarium ascendere. Illic intus Oratorium S. Casarii ingredienti, clausisque super se januis, ibidem residebant. Et convenientes post aliquantas horas hujus Romanae militiae Urbis iudices, eos ex ipso Oratorio eicientes, sub cautela manere.

Studio Vvaldipertus ele-vatur in Pontificem Philippus.

Alio vero die Dominico congregans Vvaldipertus presbyter, ignorante autem predicto Sergio aliquantos Romanos, pergentesque in monasterium S. Viti: abstrahere exinde Philippum presbyterum, quem eligentes, & cum gaudio vocibus acclamantes, Philippum Papam, S. Petrus elegit eum in basilicam Salvatoris more solito deduxerunt, illic oratione ab Episcopo data, juxta antiquitatis morem, tribuentemque pacem omnibus, in Lateranense deduxere Patriarchium: & ibidem similiter in Sede Pontificali sedens, omnibus tribuens (ut mos est) pacem, ascendit sursum, & mensam (ut assolent Pontifices) tenuit, sedentes cum eo aliquanti primates Ecclesiae, & Optimates militiae.

PAGIUS

sexta mensis Augusti) ante unam diem ordinationi praefati Stephani Constantinus lectis Sacris Canonibus depositus est, seque alio die Dominico antedictus Beatissimus Stephanus consecrationem suscepit Pontificatus, inquit laudatus Anastasius, ideoque die septima mensis Augusti, quae hoc anno cum Dominica concurrebat; quod ex dicendis in morte ejus magis confirmabitur. Hallucinatus est itaque Baronius, qui num. I. tradit, Stephanum die quinta mensis Augusti Pontificatum inisse; eo enim die Constantinus in Monasterium detrusus, sequentique sexta nempe Augusti, depositus est, ut mox dixi. Marianus Scotus in Chronico ad annum

Post paululum vero conveniens eodem die sepe fatus Christophorus Primicerius, cognitaque causa electionis ipsius Philippi: illico cum magna ascendens ira, juraturo coram omnibus Romanis affirmabat, dicens, se Roma minime egressurum, quousque Philippus presbyter de Lateranensi non fuisset expulsus Patriarchio. Tunc properans antedictus Gratiopus cum aliquantibus Romanis expulerunt jam dictum Philippum presbyterum de eodem Patriarchio, qui & per scalam, quae ducit ad balneum, descendens, cum magna reverentia ad juum reversus est monasterium.

V. Philippus male electus eicitur.

Sicque praefatus Christophorus alia die aggregans in Tribus Fatis sacerdotes, & primates cleri, Optimates militiae, atque universum exercitum, cives honestos, omniisque populi Romani caeterum, a magno usque ad parvum pertractantes pariter, concordavere omnes una mente, unoque consensu in personam praefati beatissimi Stephani. Pergentesque in titulum beatae Caeciliae, in quo idem Stephanus presbyter existeret, spiritualem agebat vitam, eum Pontificem elegerunt: quem cum vocibus acclamationum, & laudibus in Lateranense deportaverunt Patriarchium; & rite omnibus in ejus electione peractis, Deo auctore, Pontificatus assumpsit culmen. Quisnam iste fuerit Stephanus, idem Anastasius haec superius.

Stephanus Papa eligitur.

Stephanus tertius dictus, revera quartus, natione Siculus fuit, ex patre Olivio, vir strenuus, & divinis scripturis eruditus, atque Ecclesiasticis traditionibus imbuitus, & in earum observationibus constantissimus perseverator. Hic dum a Siciliensi insula in hanc Urbem venisset Romanam: contradidit eum dominus Gregorius sanctae recordationis Papa tertius monasterio S. Chrysogoni, quod tunc noviter fundabat, illicque monachus, atque clericus est effectus: quem postea beatissimus Zacharias Papa ex ipso auferens monasterio, in Lateranensis Patriarchii cubiculo suo praefecit. Eum postmodum in presbyterum tituli sanctae Caeciliae consecravit, quem tamen praefatus ejus castitatis modestia in suo officio in Lateranensis

VI.

DCCLXVII. scribit: Constantinus VI. feria mensis Julio, depositus est, verum tam in feria quam in mensis & anno errat. Ex his intelligimus, recte scripsisse Anastasium & cum eo Martinum Polonum, ac Luitprandum Constantinum per anni spatium & mensum unum eodem Apostolicam invasam detinuisse, a die nempe quinta mensis Julii anni superioris, quo consecratus est Pontifex, usque ad diem quintam mensis Augusti praesentis anni, quo in Monasterium conjectus. Recte itaque idem Anastasius tradit, Episcopatum cessasse annum unum & mensum unum; quia sc. duos dies mensum illum excedentes negligit.

nis detinuit; sed & reliqui scilicet dominus Stephanus, & Paulus beatissimi Pontifices, eundem sanctissimum Stephanum pro ejus piis conversationibus in suo servitio similiter detinuerunt. Haec de Stephano Anastasius.

VII.

Pergit vero de iis dicere, qui sequuti sunt post ejus electionem, turbinibus: Dum vero, inquit, adhuc electus extitisset idem sanctissimus vir, congregati aliquando perversi quidam praeculis Deum non habentes, nec metuentes terribile futurum iudicium, submissi a quibusdam pestiferis malorum auctoribus, quibus digna factis retribuit Dominus, comprehedentes Theodorum Episcopum, & Vicedominum Constantini (quod dici impium est) eruerunt oculos, & linguam ei crudeliter amputarunt, sed & Passivo similiter oculos eruerunt nisi sunt; & tantam impietatem in eos monstrare, ut nec in proprias domos eos deportari permiserint, ut illis cura a suis hominibus exhiberi deberet: sed ablatis omnibus eorum rebus, atque familiis, atque possessionibus, unum ex eis, Theodorum scilicet Episcopum, in monasterium Clivi Scauri retrudi fecerunt, ubi fame, & siti cremans, clamansque aquam, ita exhalavit spiritum. Passivum vero in monasterium S. Silvestri deduxerunt. Nam & Constantinus invasor Apostolicae Sedis, dum deductus in medium esset, magna pondera in ejus adhibentes pedibus, in sella muliebri sedere super equum fecerunt, & in monasterium, Cellas novas, coram omnibus deportatus est.

Quae adversus invasores Sedis Apostolicae sunt facta.

VIII. Constantinus Pseudo-papa degradatur.

Populi Rom. publica confessio.

Quae passus Gracilis Tribunus.

Sabbato vero die diluculo ante unam diem ordinationis praefati beatissimi Papae Stephani, aggregati aliquanti Episcoporum, & presbyterorum, & cleri in basilica Salvatoris, iterum praefatus Constantinus ad medium allatus est, lectisque sanctissimis canonibus, ita depositus est. Accedens enim Maurianus subdiaconus, orarium de ejus collo abstulit, & ante pedes ejus projecit, & compages ejus abscidit, sicque alio die Dominico antedictus beatissimus Stephanus consecrationem suscepit Pontificatus.

Factaque ab universo populo Romano poenitentiae, & confessionis deprecatione apud divinam clementiam, per quam se omnes peccasse in praedicti Constantini invasoris Apostolicae Sedis impia ordinatione, confitentes, pro eo quod ei non resistierunt: ita ex alta voce in ambone beati Petri basilicae a Leontio Scriptorio eadem relecta est confessio.

Post haec vero congregati universi exercitus Romanae civitatis, & Tusciae & Campaniae, pergentes Alatrum partis Campaniae, ubi erat Gracilis Tribunus, consentaneus jam dicti Constantini Apostolicae Sedis invasoris, per quem pluri- Ann. Eccl. Tom. XIII.

ma mala in Campania parte perpetrata sunt, confringentesque fortiter eandem civitatem, ipsam exinde abstulerunt Gracilem, & huc Romam detulerunt, quem in arctam custodiam detrudentes, aliquantis diebus ibidem mancipatus extitit. Postmodum vero quidam iniqui Campani, qui huc Romam advenerant, adhortati ab aliis nequioribus, & impiissimis, eundem Gracilem ex ipsa custodia auferentes, & quasi eum in monasterium deportantes, dum ad Colosseum advenissent, illic ejus oculos eruerunt, & linguam abstulere.

IX.

Porro aliquantis post haec praeteritis diebus, dum Tuscani, & Campani hic Romae aggregati fuissent, inito consilio, cum praefato Gratiopo, & fortioribus ejus, per quorum auctoritatem tanta mala operabantur, Deum non metuens perrexerunt cum cuneo militum Tuscaniae, atque Campaniae primo diluculo in monasterium ad Cellas novas, ubi Constantinus antedictus Apostolicae Sedis invasor retrusus erat, eumque ex ipso eicientes monasterio, ejus eruerunt oculos, & eum in platea jacentem reliquerunt. Ita quidem factum, permittente, ulciscente Deo nefarium scelus, ut posteris esset exemplo, ne umquam sacrosanctam Apostolicam Sedem invaderet laicus homo, vel quisvis alius manu militari se in eam intruderet. Pergit adhuc auctor, reliqua hoc anno in eadem crudelitate transacta, narrare his verbis:

Constantinus Pseudo-papa quae passus.

X.

His itaque gestis, peractisque insurrexere quidam dicentes, quod antedictus Vvaldipertus presbyter, Longobardorum genere ortus, consilium cum Theodicio Duce Spoletino, & aliquantis Romanis iniisset, ad interficiendum praefatum Christophorum Primicerium, & alios Romanos primates, & civitatem Romanam, Longobardorum genti tradendam. Unde directus est quidam Christophorus Vicedominus cum multitudine populi, ad eum comprehedendum: ipse vero hoc agnito, fugit in Ecclesiam sanctae Dei Genitricis Virginis Mariae, quae vocatur ad Martyres. Quem exinde idem Vicedominus abstraxit, portantem eundem Vvaldipertum imaginem ipsius Dei Genitricis: eumque in terribilissimam fecerunt retrudi custodiam quae vocatur Ferrata, in Cellario majori custodia eicientes Vvaldipertum presbyterum, eumque proticientes in terram, juxta transendam campi Lateranensis, ejus effoderunt oculos, & linguam ipsius crudeliter, ac impie absciderunt, dirigentesque illum in Xenodochium Valeris, ibidem postmodum ex eadem oculorum effusione vitam finivit.

Vvaldipertus presbyter excruciatas moritur.

XI.

Itaque in exordio ordinationis suae, quo idem sanctissimus Praefatus Pontificatus a-

Legatio a Stephano Papa ad Reges Franco- rum pro Synodo agenda,

picem assumpsit, direxit in Francia partes ad eximios viros Pipinum, Carolum, & Carolomanum Reges Francorum, & Patricios Romanos, Sergium antedictum Secundicerium, & Nomenclatorem illo tempore existentem, deprecans, atque hortans eorum excellentiam per suas Apostolicas litteras, ut aliquantos Episcopos gnaros, & in omnibus divinis scripturis, & in sanctorum canonum institutionibus eruditos, ac peritissimos dirigerent, ad faciendum in hac Romana Urbe Concilium pro eadem impia novi erroris, ac temeritatis presumptione, quam antefatus Constantinus Apostolica Sedis pervasor ausus est perpetrare.

Et properante antedicto Sergio in Francorum regiones: tunc invenit de hac luce migrasse Christianissimum Pipinum Regem: & captum gradiens iter, pervenit ad ejus filios antedictos Carolum, & Carolomanum, germanos fratres, Reges Francorum, & Patricios Romanorum: quibus Apostolicas litteras tribuens, be-

PAGIUS II. Pippinus bellum Aguitaniam ab- solvit.

Ad num. XII. & seq. auctor posterioris Appendicis ad Continuationem Fredegarii, res a Pippino Rege paulo ante ejus obitum gestas his verbis accurate refert: Cum in Beticas resideret, meditante Februario omnem exercitum suum, quem in Burgundiam ad hyemandum miserat, ad se venire precepit. Intraque consilio contra Resmignum, seu Remistagnum, Waifarum Aquitaniae Ducis patrum, qui fidem anno priore fefellerat, insidias parat, Hermenaldum, Berengarium, Childebrandum, & Chunibertum Comitem Betruinos, cum reliquis Comitibus & Leudibus suis ad ipsum Remistagnum capiendum mittens, predictus Rex Pippinus cum omni exercitu Francorum, iterum ad persequendum Vvaifarum ire destinavit, Bertrada Regina Aureliani veniens & inde navali eversione per Ligerem fluvium usque ad Sellus Castrum super fluvium ipsius Ligeris pervenit. His itaque gestis, nunciatum est Regi quod Missi sui, quot dudum ad Amormani Regem Saracenorum miserat, post tres annos ad Marsiliam reversi fuissent, Legationem predicti Amormani Regis Saracenorum ad predictum Regem cum multis muneribus secum adduxerant. Quod cum compertum Regi fuisset, Missos suos ad eam direxit, qui eos venerabiliter reciperent, & usque ad Metis Civitatem ad hyemandum ducerent. Igitur supra scripti Comites, qui ad Remistagnum capiendum missi fuerant, per Divinum Judicium & fidem Regis eum capiunt, & ligatum ad presentiam Regis eum uxore sua adduxerunt. Quam statim Rex Chuniberto & Chiselario Comitibus Beticis Civitatis ipsum Remistagnum in patibulo suspendi iussit. Predictus Rex Pippinus usque ad Garonnam accessit, ibi Vvascones, qui ultra Garonnam commorantur, ad ejus presentiam venerunt, & sacramenta, & obsoles predicto Regi donant, ut semper fideles partibus Regis ac filiis suis Carolomanna omni tempore esse debeant. Et alia multa quamplures gentes ex parte Vvaifarum ad eum venientes, & se Ditioni sua subdiderunt. Rex vero Pippinus benigniter eos in suam Ditionem recepit. Vvaifarum cum paucis per sylvam, qua vocatur Edobola, in pago Petrocorro latitans, huc

nique ab eis susceptus est, & dignam illi impendentes humanitatem, cuncta nihilominus, pro quibus missus est, ab eorum excellentia impetravit, dirigentes ipsi Christianissimi Reges duodecim Episcopos ex eisdem Francorum regionibus, nimis in divinis scripturis, & sanctorum canonum caeremoniis doctos, ac probatissimos viros scilicet. Porro adventus eorum in Urbem non hoc anno, sed sequenti contigit, veris initio, cum & celebratum Romae Concilium fuit, agemus ergo de eo suo loco.

Audistis ex iis, quae dicta sunt, & certum annum, quo Christianissimus Rex Pippinus ex hac vita decessit; ex quibus redarguas eos, qui ante presentem annum, vel qui post eum decessisse, tradunt; de die autem alii, ut Regino, & qui eum sunt sequuti, tradunt octavo Idus Augusti esse defunctum (a), alii, octavo, vel nono Kal. Octobris. Illud autem certum, annos Caroli Magni Pippini filii numerari ceptos a septimo Idus

XII. Pipini Regis obitus. (a) Ann. Francor. a Pirhao edit. Aimo. l. 4. cap. 67. Marian. Scot. in Chron.

illucque vagatur incertus. Praefatus Rex Pippinus ad Vvaifarum capiendum insidias iterum parat. Inde ad Reginam suam ad Sellum veniens (ubi Pascha eum celebrasse testantur Regino, alii- que), Legationem Saracenorum, quam Metis ad hyemandum miserat, ad Sellus Castrum ad se venire precepit, & ipsi Saraceni munera, quae Amormani transmiserat ibidem presentant. Iterum Rex ipsi Saraceni, qui ad ipsum missi fuerant, munera dedit, & usque ad Marsiliam cum multo honore adduci precepit. Saraceni vero navali eversione per mare redeunt ad propria.

Quo consilio Pippinus ad Abderamen Saracenorum Hispaniae Regem, & Abderamen vicissim ad Pippinum Legatos miserit, nullus Veterum prodit. Cointius hoc anno numer. V. hos legatos ex Arabia Almansorem Saracenorum Regem seu Callam misisse credit. Verum Anonymus ille loquitur de Abderamen, de quo Rodericus in Hist. Arabum, cap. 18. scribit; Regno in Hispanis confirmato Amiramomani Auxit se vocare. Quare Sigebertus in Chronico ad annum DCCLXVI. recte tradit; Rex Saracenorum Amiramom, ab Hispania, missi Legatis, & muneribus datis & acceptis affectat gratiam & amicitiam Pippini Regis. Porro Pippinus, dimissis Saracenorum Legatis, adversus Waifarum denique perrexit; Praefatus Rex Pippinus, subiungit citatus Anonymus, iterum de Sellus Castro cum paucis ad persequendum Vvaifarum eo anno iterum perrexit, & usque Sanctonis mira celeritate primus cum paucis venit. Cum hoc Vvaifarum audisset, solito more terga vertit. Rex Pippinus in quatuor partes Comites suos Scavitor, (vox illa barbara a Scara deducta, significatque aciem aut copias militares, indeque vox ista Gallica, Escadron, nostro tempore usurpata profluxit, ut notat Ducangius in suo Glossario), & Leudos suos ad perquirendum Vvaifarum transmisit. Dum haec agerentur, ut asserunt, consultum Regis factum, Vvaifarum Princeps Aquitania a suis interfecit. Praefatus Rex Pippinus jam tota Aquitania acquisita, o-mnes ad eum venientes Ditioni sua, sicut anti-

III. Univer- sam Aquitania subigit.

Carolus & Carolomanus Reges Franc.

Octobris hoc anno, cum videlicet ipse coronatus est Novio, & Carolomanus frater Sueffonia.

Pipinus igitur bene perfunctus bellicis rebus, subrogatus ad proximum se parans obitum, orationis causa invisit sepulcrum S. Martini Turonis, inde reverfus Parisios, ad S. Dionysium reddidit Deo spiritum, qui & a tempore, quo a Stephano Papa coronatus est, annos regnavit quatuordecim. Ab unctione vero per Bonifacium exhibita (a) numerant Pipini Regni annos quindecim, menses quatuor, & dies viginti, licet peperam Ado Viennensis tribuat Regni ejus annos decem, & octo.

(a) Ann. l. 4. c. 62. in su.

Porro Pipinus cum ob praestantiam rei militaris, qua saepe hostes ingenti gloria superavit, tum ob infirmum ejus animo religionis cultum, munificentiamque, qua cum omnes, tum praesertim profecu-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

quitus fuerat, se faciunt. Cum magno triumpho & victoria Sandonis, ubi Bertrada Regina residebat, venit. Diem necis Waifarum notarunt duo brevissima Chronica, nempe Monasterii Sancti Galli a Baluzio lib. 1. Miscell. editum, & San-Dionysianum. In isto legitur: DCCLXVIII. Vvaifarum interfecit. IV. Non. Junii. Verba prioris statim recitabo. Bellum quod contra Waifarum Ducem Aquitaniae Pippinus suscepit, per continos IX. annos gestum esse, jam diximus ex Eginhardo in Vita Caroli M. Unde non dubium, quin primus ejus annus cum anno Christi DCCLX. copulari debeat.

IV. Moritur Pippinus.

Diem autem Sandonis, ut Auctor praedictae II. Appendicis persequitur, praefatus Rex venisset, & causis pro salute patria & utilitate Francorum tractaret, quadam febre vexatus egrotare cepit, Comites suos ac Judices ibidem constituit. Inde per Peltaxum usque ad Toronis Urbem ad Monasterium Beati Martini accessit, ibique multam elemosinam tam Ecclesiis quam Monasteriis vel pauperibus largitus est. Et auxilium Beati Martini petens, ut pro ejus facinoribus Domini misericordiam deprecari dignaretur, inde promovens se cum praedicta Regina Bertrada, & filiis suis Carolo & Carolomanno, usque ad Ravennam ad Monasterium Beati Dionysii Martyris veniens, ibique moratus est aliquandiu. Cernensque quod vita periculum evadere non potuisset, omnes Proceres suos, Duces & Comites Francorum tam Episcopos, quam Sacerdotes ad se venire precepit. Ibiq; una cum consensu Francorum & Procerum suorum, seu Episcoporum, Regnum Francorum, quod ipse tenuerat, aequali sorte inter praedictos filios suos Carolum & Carolomanum, dum adhuc ipse viveret, inter eos divisit. Id est, Austrasiorum Regnum Carolo seniori filio Regem instituit: Carolomanno vero juniori filio Regnum Burgundia, Provincia, Gothia, Acaisia (id est Alstia) & Alamannia tradidit; Aquitaniam, quam ipse Rex acquisierat, inter eos divisit. His gestis, Rex Pippinus post paucos dies, ut dolor est ad dicendum, ultimam diem & vitam simul clausit. Sepelientque eum praedicti Reges Carolus & Carolomanus filii ipsius Regis, in Monasterio S. Dionysii Martyris, ut ipse voluit, cum magno honore; regnavitque annis viginti quinque. Au-

tus est Romanam Ecclesiam, immortalem peperit sibi apud homines laudem, & aeternam gloriam apud Deum. De iis autem, quae contulit Romanae Ecclesiae, praeter alia vetera scriptorum monumenta, legebatur Ravennae antiqua tabula, cujus haec tantum integra servavit injuria retemporum (b).

PIPINUS. PIVS. PRIMVS. AMPLIFICANDAE. ECCLESIAE. VIAM. APERVIT. ET. EXARCHATVM. RAVENNAE. CVM. AMPLISSIMIS. reliqua defunt invidia fortasse tyrannorum.

Defunctus Pippinus, humatus est Lutetiae Parisiorum in Ecclesia Sancti Dionysii, ut affixa sepulcro, tempore Caroli Magni, inscriptio docet his verbis: PIPINUS REX PATER CAROLI MAGNI. Quod si breve elogium, satis ipsum nomen tantum Pipini ad ingentem laudem perpetuo consignandam.

G 2 Quod

strastorum nomine Anonymus intelligit, non solum Austrasiam, sed & Neustrasiam, Thuringiam, & Bojoariam. VIII. Kalendas Octobris diem obiit anno aetatis LIV. inquit Annalista Fuldenis, cui quoad annum aetatis suffragatur Annalista a Lambecio Tom. II. Biblioth. editus, & quoad diem mortis suffragantur Nazarianus, Laureshamensis, Bertinianus, Metensis, & plerique alii veteres Annalists. Quare non nisi errore Librarianum, aut saltem Scriptorum ipsorum apud Annalistam Petavianum, & Marianum Scotum, habetur, Pippinum vitam clausisse IX. Kal. Octob. apud Annalistam Loiselianum VII. Kal. Octob. ac denique apud Reginsonem VIII. Idus Augusti. Regno praefuit annos XXVI. non XXV. ut quispiam scitulus in Anonymum laudatum inseruit, recteque Annalista Metensis ait: Rexit populum Francorum post decessum patris sui Caroli annis XXVI. ab anno vero, quo Rex electus est, Regnum administravit, annos XVI. in Eginhardo enim, ubi dicitur e vita discessisse cum per annos XV. aut eo amplius solus imperaret Francis, Librarianus, unitatem omisit. Reliquit Pippinus duos filios mares Carolum & Carolomanum, & unicum filiam nomine Gisilam, de qua infra. Agebat tunc annum aetatis Carolus XXVI. Carolomanni vero aetatis annus incertus. In Annalibus quidem Petavianis dicitur natus anno DCCL. sed haec est interpolatio; cum in Annal. Masciacensibus ex eodem autographo descriptis, ut ex utrorumque inter se collationibus deprehendimus, Carolomanni annus natalis non memoretur. Quare perperam Cointius tradit, Carolum hoc anno natum fuisse annos XXII. Carolomanno vero annos XVIII. cum utriusque Principis Natale in Annal. Masciacensibus desit, quod utrumque progressu temporis exemplari Petaviano additum fuit.

Jure merito Pippinus in variis Stephani II. literis ad eum datis dicitur, novus Moyses, praefulgidus David; quemadmodum enim hi ab oppressionibus allophitorum populum Dei liberaverunt, ita quoque & ille suo certamine Ecclesiam Dei, & ejus afflictum populum ab hostium impugnatione erueri studeat. Ab eodem passim nuncupatur, fortis, victor, Christianissimus, post Deum

(b) Recit. Papir. Miss. Ann. lib. 2.

V. Laudatur Pippinus.

XIV. Quod ad res pertinet Orientis, hæc ex Theophane reddunt Græcorum Annales. Anno vigesimo octavo Imperii sui Constantinus Imp. coronavit Eudoxiam uxorem suam, cum esset trigamus, hæcque esset tertia conjux, in tribunali decem, & novem cubitorum, Kal. Aprilis filios suos ex ipsa creatos Christophorum, & Nicephorum, postera, die, qua sanctum celebratum est Pascha, Cæsares ordinavit, Patriarcha Niceta orationem faciente, & Imperatoribus chlamydes, & Cæsareas galeas imponentibus, pari modo & Niceta novissimo fratri eorum Nobilissimo facto, superposuit ei chlamydem, & auream coronam, & ita processerunt, jactantibus Imperatoribus hyppartia, & trimissa, & semissa, & emissa, & numismata nova usque ad magnam Ecclesiam. Erant ista missilia, more majorum diebus lætitiæ spargi solita in populum.

XV. Quis ista considerans de felicitate sceleratissimi Principis pariterque mente recolens tot tantaque ab eo scelera perpetrata, quibus plane a Deo alienus pluribus modis est demonstratus, non subito prudens ad illud recurrat, quod de

PAGIUS Deum liberator & defensor Ecclesia. Et denique a Paulo Papa vocatur, præ cunctis Regibus Christianissimus, Orthodoxus Regum. & Regum sublimissimus. Protegit enim Romanos Pontifices a Græcis & Longobardis injuste vexatos se se fortissimum Sacrarum Imaginum Defensorem adversus Constantinum Copronymum Imperatorem exhibuit, Ditiones Isaacis ereptas Christianæ religioni reddidit, iisque virtutibus inclaruit, quæ nomen ejus ad æternam memoriam propagarunt.

VI. Licet autem in Auctore posterioris Appendicis ad Continuationem Fredegarii legatur, ut mox vidimus, Carolum & Carolomanum mense Septembri, die Dominico XIV. Kalendas Octobris, Reges unctos esse, Cointius tamen hoc anno num. XXXII. recte existimavit, verba illa ab aliquo Interpolatore inserta fuisse; cum Anonymus ille nullibi dies exprimat, eumque quo Pippinus obiit prætermittat. Ideoque censet Vir doctissimus, hanc utriusque Regis inunctionem melius Annalistas, Petavianum, Loiseilianum, Tiliannum, Auctorem Chronici Sandionysiani, & Reginonem consignasse VII. Idus Octobris, id est, die XV. post Pippini mortem, quæ Dominicalis fuit, & Sancti Dionysii Martyris memoriæ sacra. His adde Annalistam Bertinianum, qui scribit de Pippino: Ad sanctum Dionysium usque pervenit, ibique diem obiit, sinxit VII. Kalendas Octobris. Dominus vero Carolus & Carolomanus elevati sunt in Regnum. Et Dominus Carolus VIII. Idus Octobris in Noviomag. Civitate, Carolomanus in Sueffionis Civitate similiter. Et celebravit predictus gloriosus Dominus Carolus Rex Natalem Domini in villa, quæ dicitur Aquis, & Pascha in Rodoma Civitate. Sed loco VII. Id. legendum, VII. Idus.

istiusmodi a Propheta David est dictum: (a) Erue me de manu filiorum alienorum, quorum os luctum est vanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis: quorum filii sicut novellæ plantationes in juventute sua, filia eorum circumornata, ut similitudo templi, promptuaria eorum plena eructantia ex hoc in illud, oves eorum fatosa, abundantes in egressibus suis, boves eorum crassa: non est ruina maceræ neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum, cujus hæc sunt. Ita vulgus ex humana felicitate beatitudinem ponderans. Sed quid Videns, quid Dei Consiliarius, & cernens vera Propheta? id quod subiicit: Beatus populus, cujus Dominus Deus ejus. Procul abhorrens, ut beatos, felicesque existimet filios alienorum, de quibus idem alias (b): Filii alieni meriti sunt mihi, filii alieni inveterati sunt, & claudicaverunt a semitis suis. Sed qui magis alieni dicendi, quam qui per hæresim a Catholica fide discedunt? de quibus mystice ab eodem Propheta dictum (c). Erraverunt ab utero locuti sunt falsa. Et quæ sequuntur ab eo ibidem expressa certa stigmata hæreticorum. Se-

Idem denique tradit Auctor Chronici Monasterii Sancti Galli a Baluzio publicati, licet in die mortis Pippini erret, & aliqui numeri in eo mendose descripti sint. Hæc ejus verba: DCCLXVIII. Hoc anno Vesperius interficitur in nocte die V. feria, IV. Non. Jan. sed legendum, IV. Non. Jun. ut liquet ex Chronico San-Dionysiano, cujus verba supra retuli. Et in ipso anno Dominus Rex Pippinus transit VIII. Idus Octobris in nocte die Sabbato. Et in sequente die VI. Idus Octobris (legendum, VII. Idus Octobris, ut ipsamet verba ostendunt) sic Domini Reges Carolus & Carolomanus benedictionem Regalem acceperunt; Dominus Rex Carolus in Noviomag. Civitate, & Carolomanus in Sueffionis Civitate in sede patris sui. Monachus Egolesmensis in Vita Caroli M. idem diferte scribit.

VII. Ad num. XIV. & seq. Baronius refert coronationem Eudocia tertie conjugis Constantini Imp. & inaugurationem ejus filiorum, ex Versione Theophanis ab Anastasio facta; sed cum hic Indictionem VII. a Theophane memoratam prætermiserit, Baronium in errorem impulit, efficitque ut rem anno sequenti gestam cum currenti copularit. Theophani suffragatur Nicephorus in Breviario, qui diffinita ab illo non scribit: Indictione VII. inquit, mense Aprili Sabbato Sancto Constantinus Eudociam coniugem Augustam coronat. Postera die duos e liberis suis Christophorum & Nicephorum Cæsares, Nicetam vero Nobilissimum creat. Cumque, ut Imperatorum mos est, in Ecclesiam procederent, ingenti in populum largitione facta, pecuniam a Palatio ad Ecclesiam usque sparserunt.

I. Concilium Romanum.

Sequitur annus Redemptoris septingentesimus unde septuagesimus, Indictione septima quo celebratum est Romæ Concilium a Stephano Papa, cui inter alios interfuerunt duodecim Episcopi sceleratissimi, e Gallis accessit (ut vidimus anno superiori, & aliarum Italiae regionum Episcopi. Porro tanti celebrandi Concilii ea causa magni momenti præcessit; nimirum ut corrigeretur impudens factum, a Constantino Pseudopontifice perpetratum, cum ille in favor Apostolicæ Sedis ex laico uno ferme momento, tamquam in scena, prodiit factus Pontifex. Damnavit itaque sancta Synodus una cum auctore eundem Sedis Apostolicæ invasorem; & ne in posterum talia quis præsumeret, canone sancito prohibuit.

De his etiam, qui ab eodem Constantino fuerant ordinati, in eadem Synodo actum, atque definitum est, ne ullatenus in eo ordine ministrarent. At postremum vero quæcumque adversus sacras imagines Constantinopoli decreta fuissent, statuit sancta Synodus esse penitus irrita. Porro Synodi hujus licet

Acta non extant, tamen loco ipsorum suppetunt, quæ apud Anastasium Bibliothecarium sunt scripta, & quæ in epistolis Hadriani Papæ leguntur.

Pervenientibus (inquit Anastasius) in hanc Romanam Urbem mense Aprilis, Indictione septima, duodecim Gallicanis Episcopis omnium doctissimis a Carolo Rege electis: protinus antedictus Stephanus sanctissimus Papa aggregans diversos Episcopos Tusciæ, atque Campaniæ, & aliquos alios istius Italiae provinciæ. Quibus omnibus congregatis, Concilium peractum est in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, juxta Lateranense palatium. Et presidente eodem beatissimo Stephano Papa confidentibus etiam pariter cum eo isdem omnibus Episcopis: deductus est Constantinus Apostolicæ Sedis invasor, jam excæcatus oculis. Et subtiliter exquisitus est, cur præsumpsisset Apostolicam Sedem, laicus existens invadere, & talem iniquæ novitatis errorem perpetrare? Ita coram omnibus professus est, vim se in populo pertulisse, atque per brachium populi fuisse electum, atque coactum in Lateranense Patriarchium deductum propter gravamina &

II. Constantinus Pseudopapa sistitur in judicio coram Synodo.

PAGIUS SAC. VIII. Anno Era. Hisp. DCCCXVII. Anno Hegiræ CLII. inchoato die 14. Januar. fct. 7. A. C. 769. 1.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6162
 22. A. 10. P. 2. April. Indict. 7.
 JESU CHRISTI 769.
 STEPHANI III. PAPÆ. 1.
 CONSTANTINI COPRONIMI 50. & 29.
 LEONIS IV. 19.

Num. I. ad XII. Mense Aprili, Indictione septima, Romæ habita Synodus, in qua correctæ quæ a Constantino Pseudo-Pontifice facta fuerant, & Sacrarum Imaginum cultus rursus probatus, ut fufe Baronius ex Anastasio in Vita Stephani III. Huic Synodo interfuere

duodecim Episcopi e Francia directi quorum nomina, quæ in exemplaribus Anastasii desunt, supplevit Sirmondus e Schedis Onuphrii, Tom. II. Concil. Gall. Vullicarius Senonensis, Lullus Moguntinus, Gavienus Turonensis, Ado Lugdunensis, Herminardus Bituricensis, Daniel Narbonensis, Tilpinus Remensis, Herulfus Lingonensis. Item Herembertus, Babulfus, Giselbertus & Joseph. Heremberti, Babulfi & Giselberti Sedes ignorantur, Joseph Avenionensis Episcopus fuit, ut prodit Nonguerus in Histor. Antiquitum Avenionensium. Hujus Synodi Romana aliqua Fragmenta e tenebris eruit Holstenius, quæ Tom. VI. Concil. edit. Labbeana leguntur. Lecta est in ea Synodo Epistola ad Paulum Papam, cujus mors in Oriente ignorabatur, scripta a Theodoro Jerosolymitano, Cosma Alexandrino, & Theodoro Antiocheno Patriarchis, qui ideo hoc tempore sedebant. [1] [2]

Synodus Romana in causa Constantini Antipapa.

NOTÆ

[1] Initium hujus Synodi ex Codice Veronensis Ecclesiæ annorum circiter 800. in lucem eruit V. C. Cajetanus Cenni, ediditque Romæ an. 1735. Habita est autem hæc Synodus die XII. Aprilis anno Christi 769. ut ibi præfertur; & in Actione I. leguntur nomina Episcoporum, qui huic Synodo interfuerunt. Cennius adiecit alias ejusdem Synodi Actiones jam editas; & singula, Præfatione præmissa, eruditus Animadversionibus illustravit. GEORGIUS

[2] Hujus anni concilium sub Stephano III. celebratum in codice MS. Bibliothecæ capituli Veronensis adhuc superesse discimus ex Cl. Scipione Maffeo, qui illius edendi spem fecit eruditus in suo opere Verona illustrata part. 3. cap. 7. An vero illud ipsissimum sit Romanum concilium, de quo hic Pagius, tunc planum fiet, cum publicæ eruditorum expectationi vir doctissimus satisficiet, quod ut cito expediat etiam atque publico nomine rogamus, MANSI

Harum imaginum veneratione sincero mentis affectu ferventes in Fide existunt, studuerunt intimandum.

Quam Synodicam, in Latino interpretatam eloquio praececessor noster sanctissimus dominus Stephanus Papa in suo Concilio, quod ipse pro sacris imaginibus, & una cum diversis Episcopis ex partibus Franciae, seu Italiae fecit, suscipientes, ac relegentes statuerunt, tam de diversis Francorum Patrum testimoniis, quam de Symbolo Fidei, ubi facti sunt, dicentes: Qui alium terminum Fidei, sive Symbolum, aut doctrinam habet, praeter quod traditum est a sanctis magnis, & universalibus sex Synodis, & confirmatum est ab his sanctis Patribus, qui in eis convenerunt, & non adorant imaginem, sive figuram Domini nostri Jesu Christi, neque humanationem ejus confitentur, sic ut qui descendit, & incarnatus est propter genus humanum: talem impium anathematizamus, & alienum extraneumque deputamus Catholicae & Apostolicae Ecclesiae, &c. Haec tenus de Synodi sub Stephano Pontifice rebus gestis, quas invenire potuimus. Sed quae de ipsius promulgatione post haec omnia sunt subsequuta, Anastasius pergit ita describere:

XI.

Publicatio Concilii facta.

Expletis vero omnibus, quae in eodem Concilio promulganda erant, tunc idem beatissimus Pontifex aggregans universos sacerdotes, atque clericum, & cunctum populum, profecti sunt ad beatum Petrum principem Apostolorum cum hymnis & canticis spiritualibus, nudis pedibus incedentes. Illicque in ambonem ascendens Leontius Scriptorius, cuncta, quae in eodem peracta sunt Concilio, extensa voce legit populo. Sed & tres Episcopi, id est, Gregorius Silva candida, Eustrasius Albani, & Theodosius Tiburtinus, in eundem praefata Ecclesia ambonem ascendentes, anathematis obligationem protulere, si quisquam praesumat quoquo tempore transgredi quippiam de omnibus, quae in eodem Concilio statuta sunt.

In Ecclesia Galliana vixit cultus SS. Imaginum.

Haec sunt, quae ad dictum Concilium, Romae sub Stephano Papa habitum, spectare videri possunt. Ex quo dum audis, quae pro sanctis imaginibus statuta sunt adversus pseudosynodum Constantinopolitanam: plane intelligere potes, quid de iisdem in Concilio Gallicano haud pridem sit decretum; siquidem huic Synodo (ut dictum est) duodecim Gallicani Episcopi delecti ex omnibus doctrina insignes, interfuere, consentientes illis, qui haud contraria, quae in Gallia statuerent, absque praevagatione nota, & suorum contemptu sensit, atque confirmasse sententiam, existimari potest, cum nihil diversum ab his traditum inveniat. Cum vero quae Gallicanae Ecclesiae

de sacrarum imaginum cultu esset assertio, eadem per duodecim hos Episcopos Romae coram plena Synodo innotuerit, & una cognita omnium esse sententia, non defuit idem Stephanus Papa suis litteris significare Constantino Copronymo Imp. ea, quae pro sacrarum imaginum cultu Romae statuta essent; & admonere eum, ut ab errore desisteret. Testatur id quidem Hadrianus ejus successor in epistola sua, recitata in Actione secunda Niceni Concilii posterioris.

XII.

Rursum vero sive in hoc Concilio, sive seorsum, & illud ab eodem Pontifice statutum reperitur apud eundem Bibliothecarium: Ut omni Dominico die a septem Episcopis Cardinalibus hebdomadarius, qui in Ecclesia Salvatoris observant Missurarum solemniam super altare beati Petri celebrarentur, & Gloria in excelsis Deo diceretur. Haec ibi. Hicque prima mentio de septem Episcopis Cardinalibus reperitur, illis scilicet, qui proximos Urbi habentes Episcopatus, assisterent Pontifici, eidem sanctae Romanae Ecclesiae annexi cardini, de quibus inferius saepe dicendum.

Causa Sergii Archiepiscopi Ravennatis.

Quod vero ad Sergium Archiepiscopum Ravennatem pertinet, quem in sui excusationem ex laico profiliisse ad Episcopatum, Constantinus Pseudopapa citavit: ita quidem ejus causa in iudicio Apostolicae Sedis diu tractata est: Accusatus nimirum, quod cum uxorem haberet, Archiepiscopatum Ravennatis Ecclesiae ausus esset invadere. Hujus rei gratia a Paulo Pontifice cum iussu fuisset Romam venire, & causam dicere: ibi mansit usque ad obitum ipsius Pauli, & sub Stephano usque in praesentem annum, quo ex hac vita decedente, ad divinum examen delatus est. Sed sunt, qui tradant, hunc a suis adversariis fuisse calumniis exagitatam, & in hoc Romano Concilio absolutum, innocentemque probatum, in suam Ecclesiam restitutum, & sancto sine vitae terminum clausisse octavo Kal. Septembris. Ita ex antiquioribus ejus Ecclesiae monumentis (a) Rubens in lucem prodidit, eumque S. Nicolai Mirensis Episcopi fuisse studiosissimum, quem & consuevisse praeter ceteris frequentare precibus atque votis, quo ab oppressione calumniantium eriperetur, utpote qui sciret, tres aulicos ipsum implorantes, absentem licet sensit ope praesentem.

(a) Rub. bibl. Rav. l. 5.

XIII.

Obitus Sergii Archiepiscopi Ravennatis.

Quomodo vero acciderit, ut eadem Ecclesia Ravennas gravius turbaretur, jam dicendum erit: Accidit namque, ut cum ab hac celebrata hoc anno Synodo Romae mense Aprilis, elapsis mensibus aliquot, idem Sergius Ravennas Episcopus moreretur, & Longobardorum potentia Michael ejusdem Ecclesiae Scri-

niatus intruderetur: ad eum dimovendum eidem Pontifici Stephano fuerit plurimum laborandum hoc, & sequentianno; amplius enim anni circulo idem intrusus, fultus praesidio Longobardorum, sedit, adeo ut Francorum Regum Legati adhibendi fuerint ab ipso Pontifice, ut expelli posset intrusus, & legitimus Archiepiscopus consecrari Leo Archidiaconus, legitime electus ab eis. Porro cuncta haec quomodo se habuerint, ab auctore ejusdem temporis scripta, ab Anastasio vero descripta sic accipe:

Michael intrudatur a Longobard. in eccles. Ravenn.

Hic vero peractis Synodalibus gestis, contigit post aliquantum temporis de hac vita migrasse Sergium Archiepiscopum civitatis Ravennatum: & continuo surgens Michael Scriptorius ipse Ecclesiae, qui nullo sacerdotali fungebatur honore, profectus est Ariminum ad Mauritium Ducem Ariminensem. Et congregans inde nefandissimum Mauritium exercitum una cum consilio Desiderii Longobardorum Regis properavit, & ingressus est Ravennam, & in Episcopium Ravennatis Ecclesia intruduxit; & Leonem Archidiaconum, qui electus erat in Archiepiscopatus ordinem, Ariminum deportantes, ibidem arcta custodia mancipatum, idem Mauritius detinere fecit. Tunc direxit quantoque praedictus Michael una cum Mauritio, & iudicibus Ravennatum ad praefatum beatissimum Stephanum Pontificem, promittentes ei copiosa munera, ut ipsum Michaellem Archiepiscopum consecrari deberet.

XIV.

PAGIUS II. Hunaldus Aquitanis Ducem se se iterum licit.

Ipsa vero beatissimus Praesul per nullius donationis promissionem inclinatus est Ann. Eccl. Tom. XIII.

Ad num. XV. Hunaldus Walfarii Aquitaniae Ducis nuper occisi pater, qui Monachum jam diu induerat, ut suo loco vidimus, rursus se se Aquitaniam Ducem dicit, bellumque redintegravit, ut legere est hoc anno apud Annalistas Metensem, & Eginhardum in Vita Caroli Magni, ac in Annalibus, in quibus ait: Hunaldus quidam Regnum affectans Provinciae animos ad nova molienda concitavit: contra quem, quia ipse eadem Provincia sorte obtinerat, Rex Carolus cum exercitu profectus est. Sed cum fratris auxilium habere non posset (qui Procerum suorum pravo consilio, ne id faceret, impollicebatur) colloquio tantummodo cum eo habito in loco, qui Duasdivos vocatur, fratre in Regnum suum remeante, ipse in Engolismam Civitatem Aquitania profectus: & inde contractis undique copiis, fugientem undique Hunaldum persequitur: paulumque absuit, quin caperet. Sed ille notitia locorum in quibus Regis exercitum latere poterat, liberatus est: dimissaque Aquitania Vasaconiam petiit, tutum se ibi fore arbitratus. Erat tunc Vasaconensis Dux Lupus nomine: cujus fidei se Hunaldus committere non dubitavit. Ad quem Rex missa Legatione, jubet sibi perfugam reddi ea conditione mandata, ut si dicto non obediret, sciret se bello Vasaconiam ingressurum, neque inde prius digressurum, quam illius inobedientiam suam im-

eundem Michaellem consecrari, asserens nulla ratione hoc fieri posse, dum in sacerdotii honore minime ipse praedictus existeret Michael. Qui idem Stephanus Pontifex pluribus vicibus obtestationis, & praedicationis litteras, atque Missos direxit, ut idem Michael ab injusto proposito recederet: sed nullo modo Apostolicis admonitionibus acquiescere voluit, danisque plurima munera Desiderio Longobardorum Regi, & cymilia, & ornatus ipsius Ecclesiae cum aliis speciebus, brachio forti per unius anni curriculum, & eo amplius ipsius Ecclesiae Episcopium invasum detinuit, denudans, atque in magnam paupertatem eum redigens.

Ellicitur intrusus, & ordinatur legitimus Pastor Leo Episc. Ravenn.

Sed dum nullo modo firmissimam mentis constantiam ipsius sanctissimi Pontificis scelerare potuissent nequissimi consentanei ipsius Michaelis: dum Missi excellentissimi Caroli Regis Francorum, & Patricii Romanorum praesentialiter adessent, dirigens idem beatissimus Praesul tam suos Missos denuo, quam praedictos Francorum Regum Missos, omnes Ravennianos admonendo: statim insurrexere super ipsum Michaellem, & eum cum opprobrio de ipso Episcopio proiecero, quem vinctum huc Romam dirigentes, elegerunt saepe fatum Leonem Archidiaconum ipsius Ecclesiae Ravennatis in Archiepiscopatus honorem, & ab eodem sanctissimo Papa Stephano ordinatus, & consecratus est. Haec tenus de Ravennatibus turbis, quae hoc anno coepit, in sequentem sunt propagatae.

XV.

Hoc item anno habent Francorum Annales Carolum, & Carolomannum Francorum Reges rebellantem Hunaldum A-

poneret. Lupus minus Regis pertinens, Hunaldum & uxorem ejus sine cunctatione reddidit, & se quoque quacumque imperarentur facturum spondit. At Rex, donec Legati, quos miserat reverterentur, Castellum quoddam juxta Dordoniam fluvium vocabulo Frontiacum, adificavit. Reversis igitur Legatis, rediit perfuga, adificato Castello, in Regnum suum regressus: celebravitque Natalem Domini in villa Duria & Pascha apud Sanctum Lambertum, in vico Leodico. De Hunaldi morte legendus Sigebertus in Chron.

III. Leo filius Imp. cum Irene nubuit.

Eudocia Constantini Aug. uxor hoc anno coronata, & praeterea Irene Athenis oriunda Leoni filio conjux data: Indictione demum octava Constantinus Leoni filio conjugem, & Gratia Irenem arcessit. Quae Augusti mense Augusti consulata ejusdem mox & filii nuptias celebravit, inquit Nicephorus in Breviario, quod a Mauricii Imp. obitu inchoavit, & in nuptiis Leonis IV. verbis laudatis absolvit. Prodiit illa Historia post Baronii mortem, eaque ad Annales locupletandos saepe conduxit.

IV. Northumbria Rex amicitiam Caroli Regis ambit.

Aldredus Northumbriae Rex, hoc anno Legationem ad Carolum Francorum Regem misit, foederisque societatem cum eo ambivit, ut colligeret ex Epistola, quam ille cum uxore ad Lullum Moguntinensem Archiepiscopum scripsit, quae inter Bonifacianas est numero XC.

CHRISTI
769.STEPHANI PAP. IV.
2.CONST. COPRON. IMP.
29.

(a) *Chron. vetus a Pithæo editum in Chron. an. 771.*
(b) *Sigeb. in Chron. an. 771.*

quitania Ducem superatum cepisse (a). Eundemque post biennium, poenitentiam simulantem, dimissum Romam, quasi ibi perseveraturum; sed non diu post fugam arripuisse, desertorem factum, defecisse ad Longobardos, ubi non diu post lapidibus obrutum male petiisse, affirmant (b).

PAGIUS XC. *Nostris quoque, inquit Alredus, dilectissime frater Legationibus ad Dominum vestrum gloriosissimum Regem Carl obsecramus consulendo subvenias, ut pax & amicitia, qua omnibus conveniunt, facias stabiliter inter nos confirmari. Maxima tunc erat inter utrorumque Regum populos amicitia, indeque Sanctus Liudgerus Diaconus, qui postea Monasteriensis Episcopus*

De rebus Orientalibus nihil præterea Græcorum Annales reddunt, nisi sponsalia Irenes cum Leone filio Constantini Imp. ejusdemque coronatio facta per Nicetam Patriarcham hoc anno decimosexto Kalendas Januarii.

Sep-

fuit, hoc anno in Angliam denuo profectus est, ut Alcuinum Magistrum in Urbe Eboracensi audiret; Ibi quippe Viri Dei Alcuinus, cunctis, qui ad eum hinc inde confluerunt, Scripturarum documenta tradebat, a quo cum ingenti honore vel gaudio susceptus, tribus cum eo annis & sex mensibus mansit, inquit Alfridus in Vita Sancti Liudgeri.

JESU CHRISTI
ANNUS
770.STEPHANI PAP. IV.
ANNUS
3.CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
30.

I. Septingentesimus septuagesimus Redemptoris numeratur annus Indictione octava, quo Romana Ecclesia vexatione Desiderii Longobardorum Regis dire fuit exagitata: cum Christophorus & Sergius qui adversus laicum hominem in Apostolicam cathedram opera Longobardorum intrusum strenue agentes, Romanam Ecclesiam in pristina libertatem vindicare: ab eodem Desiderio per fraudem tenti, luminibus sunt privati. Quomodo autem tragica ista se habuerint: ab Authore ejus temporis scripta, quem recitat Anastasius Bibliothecarius, videamus. Plane accidisse perspicies, tunc omnino collapsum, ac periisse penitus Regnum Longobardorum, cum ipsorum Reges in Romanæ Ecclesiæ jura immittere manus temere præsumperunt. Sed videamus quæ rudi stylo, sed veritate micante apud eundem Anastasium, habeantur de laboribus adversus eundem Regem ab eodem sancto Pontifice exantlatis, cum Romana Ecclesia diræ persecutione vexaretur, ait enim:

II. *Sæculo idem beatissimus Pontifex suos missos, atque litteras communitivas dirigere studebat antedicto excellentissimo Carolo Francorum Regi, & ejus germano Carolomanno itidem Regi. Imminentibus namque & decertantibus in hoc sepius nominatis Christophoro Primicerio, & Sergio Secundicerio, pro exigendis a Desiderio Rege Longobard. iustitiis (juribus scilicet) B. Petri, quæ obdurato corde reddere sanctæ Dei Ecclesiæ volebat: inde nimia furoris indignatione contra prænominatos Christophorum, & Sergium exardescens ipse Desiderius, nitebatur eos extinguere, atque delere. Pro quo suo ingenio maligno simulavit, se quasi orationis causa ad B. Petrum huc*
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS
SÆC. VIII
Anno Era
Hisp.
DCCCVIII
Anno
Hegiræ
CLIII.
Inchoato
die 4.
Januar.
fer. 5.
Anno Hegiræ
CLIV.
Inchoato
die 24.
Decemb.
fer. 2.
A. C. 770.
1.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6263.

☉ 23. G. ☽ 11. P. 21. April. Indict. 8.

JESU CHRISTI 770.

STEPHANI III. PAPÆ 3.

CONSTANTINI COPRONYMI 51. & 30.

LEONIS IV. 20.

A Num. I. ad VIII. Desiderius Longobardorum Rex, postquam spe conatuque suo se depulsum sensit, opera Christophori & Sergii, qui Constantino Pseudo-Pontifice exautorato, de Stephani Papa amicitia cum Regibus Francorum arctissime neccenda fovendaque studioissime laborabant, eos sibi constituit de me-

Romam properaturum; ut eos capere potuisset. Dirigens ergo munera Paulo Cubiculario, cognomento Asarta, & aliis ejus impiis sequacibus, suavitatis, ut in Apostolicam indignationem eos deberet inducere. Eique idem Paulus consentiens, de eorum prodicione absconse decernebat.

Dumque hoc cognovissent præfati Christophorus, & Sergius, & eundem properaturum agnovissent: illico aggregantes multitudinem populi Tusciae, & Campaniæ, seu Ducatus Perusini, viriliter cum eadem populi congregatione eidem Desiderio Regi paravere se ad resistendum. Quin etiam portas hujus Romanæ Urbis claudentes, & alias ex eis fabricaverunt, & ita armati omnes existerant ad defensionem propriæ civitatis. Et dum hæc agerentur subito conjunxit (pervenit scilicet) ad beatum Petrum antedictus Desiderius Rex cum suo Longobardorum exercitu (erat namque extra Urbis muros ipsa basilica Vaticana principis Apostolorum) & continuo direxit Missos suos præfato Pontifici, deprecans ut ad eum regredi deberet: quod & factum est.

Dum vero coram eo præsentatus fuisset, pariterque pro iustitiis beati Petri loquutus esset: rursus ipse beatissimus Pontifex reversus ingressus est in civitatem. Præfatus siquidem Paulus, & ejus nefandissimi sequaces, inito cum prædicto Longobardorum Rege consilio, nitebantur populum Romanum contra eos seducere, ad insurgendum contra prædictos Christophorum, atque Sergium, ut eos interficerent. Et cum hoc eis nuntiatum fuisset, aggregantes populum adcedere armati in Lateranas, ad capiendum suos
H 2

dio removendos, ne consiliis ceptisque suis in futurum adversari possent. Totum hoc negotium fuse describit ex Anastasio Baronius, a n. II. ad VI. In Codice tamen Caroli Magni n. XLVI. legitur Stephani III. Epistola Bertrada Reginae & Carolo Regis hujus filio inscripta, quæ quoniam prædictorum motuum narrationem complectitur, multum alienam, ab iis, quæ Anastasius habet, eam hic in pauca contraho. Ait itaque Pontifex, se magno dolore accepisse Christophorum & Sergium ejus filium consilium inisse cum Dodone Miso germani ejus Carlomanni Regis, sese interficere meditato esse. Unde cum eodem Dodone & ipsis Francis in Lateranensem Sanctum Patriarchatum cum exercitu ingressos esse, atque intus in Basilicam Theodori Papæ, ubi nullus ingressus est aliquid vel etiam cum cultro ingredi cum loricis, ubi ipsemet Pontifex sedebat, introisse, seque vix dum Romæ apud se Desiderius Longobardorum Rex pro faciendis sibi diversis ju-

III. Desiderius irascens in Christophorum & Sergium.

Molitiones Pauli contra Christophorum & Sergium.

Consilium de interficiendo Pontifice Rom. irritum redidit.

suos insidiatores: nuntiantesque mox saluati; impetum faciens uniuersa multitudo, quæ cum eis aduenerat, ingressa est cum armis in basilicam domni Theodori Papæ, ubi ipse prænominatus sedebat Pontifex: qui eos fortiter increpauit, cur præsumpsissent armati in idem sanctum Patriarchium ingredi, pariterque loquentes, recedere eos iussit.

IV. Alia die denuo egressus est sepe dictus Pontifex ad beatum Petrum, cum eodem Rege loquendum; & dum simul præsentibus fuissent, præmittens ipse Desiderius causas de iustitiis beati Petri, tantummodo pro deceptione prædictorum Christophori, & Sergii insistebat. Unde claudens uniuersas januas beati Petri, neminem Romanorum, qui cum ipso sanctissima Pontifice exierant, ex eadem Ecclesia egredi permittit. Tunc direxit ipse almissus Pontifex Andream Episc. Prænestinum, & Jordanem Episcopum Signinensem ad portam ciuitatis, qua egreditur ad beatum Petrum, ubi prænominati uiri Christophorus, & Sergius cum multitudine populi residebant, protestando eos ut in monasterium ingrederentur, suas ad saluandum animas, aut ad beatum Petrum ad eum studerent properandum. Ipsi uero metuentes prædicti Regis Longobardorum malignam seuitiam, ad eum egredi minime ausi sunt, asserentes se prius in manibus Romanorum suorum fratrum, & conciuum esse tradendos, quam extera genti.

V. Dum ergo populus, qui cum eis erant audirent eadem a prænominato Pontifice directæ ex ore prædictorum Episcoporum, illico conturbati, illorum confracta sunt corda, & cœpit unusquisque ab eis recedere: nam Gratiolus quidem Dux, cognatus jam fuit Sergii, simulans se ad propriam pergere domum, congregans aliquid Romanorum, profecti sunt pa-

PAGIUS iustitiis Beati Petri existeret, per eandem occasionem ualuisse cum suo Clero refugium facere ad eundem Sanctum Petrum, ac continuo direxisset suos Sacerdotes ad eosdem Christophorum atque Sergium, ut ad se ad Beatum Petrum properarent. Illi mox ut audierunt de presenti cum Dodone & ejus Francis turmas facientes, & portas Ciuitatis claudentes, fortiter resistebant & nobis comminabantur, atque in Ciuitatem nos ingredi minime permittebant, & dum in eadem perfidia permanerent, & cognouisset uniuersus noster populus eorum iniquum consilium, de presenti eos dereliquerunt, qui etiam & plures per murum descendentes ad nos properauerunt. Alii uero portam Ciuitatis aperientes ad nostri progressi sunt presentiam, & ita ipsi maligni Viri coacti atque nolentes ad nos in Ecclesia Sancti Petri sunt deducti. Quos interficere uniuersus populus nitebatur, & uix de eorum manibus eos ualimus eripere, & dum infra Ciuitatem nocturno silentio ipsos saluos introducere disponeremus, ne quis eos, conspiciens interfice-

riter ad portam Portuensem: quam clausam reperientes, a cardine ipsam portam auferre ausi sunt, & ita per noctem ad prænominatum egressi sunt Pontificem. Christophorus, & Sergius conspicientes, se in magno deceptu esse positos: prius quidem Sergius eadem nocte, qua campana insonuit, descendit, per murum, & properauit ad beatum Petrum. Quæ ad gradus Ecclesiæ beati Petri comprehendentes custodes Longobardorum, ad suum duxere Regem: eumque subsequens est Christophorus, qui pariter ejusdem prænominati Pontificis obtutibus sunt præsentati. Quos Almus conseruare cupiens, monachos fieri, præcepit. Post hæc faciens missionem prænominato Regi, ingressus est idem beatissimus Pontifex Romanam relictis, præfatis Christophoro, & Sergio in Ecclesia beati Petri Apostoli cupiens, eos noctis silentio propter insidias inimicorum, saluos introduci Romanam.

VI. Quod insuper ad hæc spectare uideatur, habet idem Anastasius in Hadriano hujus Stephani Pontificis successore, ante hæc omnia ipsum Desiderium Regem Longobardorum super corpus beati Petri juramento promississe sanctissimo Stephano Papæ jura sancti Petri illibata seruare, neque aliquem Romanæ Ecclesiæ ministrum lædere. Sed ista omnia ipsum perfidum Regem promississe, liquet, ut deciperet ipsum Pontificem, quo Christophorus & Sergium capere posset, & suam in eos explere seuitiam. Quæ omnia postmodum in eum ad fugilandum ejus perfidiam, Hadrianus Pontifex exprobravit. Sed quæ ista sequuta sint, audi ex eodem Anastasio auctore, qui ait:

Dum uero sol ad occasum declinare uideretur, continuo congregantes prænominatus Paulus Cubicularius, & alii eius

ret, subito hi qui eis semper insidiabantur, super eis irruentes, eorum eruerunt oculos, Deo teste dicimus, sine nostra uoluntate atque consilio.

II. Subdit Stephanus Papa se se in mortis periculum venturum fuisse, nisi Dei protectio, atque Beati Petri Apostoli, & Desiderii Rex sibi auxilio fuissent: se se credere, quod dum tanta prædicti Dodonis iniquitas ad aures Carolomanni Regis pervenerit, nullo modo ei placitum. Agnoscat autem, inquit Stephanus Papa, Deo amabilis Religioſitas uestra, atque Christianissima Excellentia tua, eo quod in nomine Domini bona uoluntate nobis conuenit cum præfato Excellentissimo & a Deo seruato filio nostro Desiderio Rege, & omnes iustitias Beati Petri ab eo plenius & in integro suscepimus. Stephanus, ut legenti patet, Epistolam illam scripsit in Vaticano cum ibi detineretur a Desiderio Rege, quin & eam uidetur coactus exarasse, inquit Cointius anno superiori num. VII. urgente eodem Desiderio, qui res ablatas Aposto-

Stephanus Papa redit in urbem.

VI.

Christophorus & Sergius excæcati. jus nefandissimi consentanei multitudinem populi, & properantes ad Desiderium Longobardorum Regem, inientesque cum eo impium consilium, abstulere eisdem Christophorum, & Sergium ab Ecclesia beati Petri, & properantes cum pluribus Longobardis usque ad portam ciuitatis, ibidem eorum oculos eruere. Sicque prædictus Christophorus in monasterium S. Agathæ deductus, ibidem post triduum ob dolorem ex oculorum effusione, uitam finivit. Sergius uero in monasterium Liuii Scauri deportatus, postmodum in Cellarium Lateranense deductus, illic usque ad transitum prænominati Pontificis exiit. Hæc uero omnia mala per iniquas missiones Longobardorum Desiderii Regis prouenere. Quando (ut dictum est) crebra legationes ad Carolum, & Carolomannum Francorum Reges missæ sunt aduersus eosdem impios Longobardos.

VII. Sed qualiter Desiderius excusauerit illatam uindictam in Christophorum, atque Sergium, cum eam in ipsum Desiderium Pontifex exprobrarit: audi quæ in Hadriano idem Bibliothecarius habeat, ex uerbis ejusdem Pontificis in Desiderium iuste expositantis: Sed & hoc, inquit, meus prædecessor Stephanus, pro dilectione, quam erga me suum pusillum habuit, mihi retulit: quia dum ad eum postmodum Stephanus suos Missos direxisset, uidelicet Anastasium primum Defensorem, & Gemmulum subdiaconum, adhortans eum, ut ea, quæ presentia inter B. Petro pollicitus est, adimpleret: taliter per eosdem Missos direxit in responsis. Sufficere Apostolico Stephano quia tui Christophorum, & Sergium de medio qui illi dominabantur, ut non sit illi necesse iustitias requirendas. Nam certe si ego ipsum Apostolicum non non adiuuero, magna perditio super eum eveniet, quoniam Carolomannus Rex

PAGIUS Aolica Sedi se redditurum simulabat, & dissensionem inter Carolum & Carolomannum fratres fovere suis artibus satagebat. Quapropter iis, quæ de Christophoro & Sergio ejus filio, quæque de Dodone Carolomanni Regis Oratore narrantur a Stephano fides integra nequaquam haberi debet. Neque enim illi quidquam mouerunt aduersus Romanum Pontificem, sed cum Christophorus ac Sergius sibi timerent a Desiderio, fieri potuit, ut Dodone consilio, atque in partem consilii uocato, Romanos contra Paulum Astartam, quem Desiderio fawere deprehenderant, ad arma provocarent, & exorto tumultu nonnullarum in Urbe, vel etiam in Laterano, cædium auctores fierent. Tandem ambo, ut Stephanus scribit, excæcati sunt eo inficio atque inconsulto. Scelus illud a Paulo Astarta commissum fuit. Artifex totius mali Desiderius Stephanum ludit, Apostolicæ Sedi ne vicum quidem restituit, unde coniecte esse eo auctore scriptam a Stephano Epi-

Francorum, amicus existens prædictorum Christophori, & Sergii, paratus est cum suis exercitibus ad uindicandam eorum mortem, Romam properare ad ipsum capiendum Pontificem. Hæc tunc ad Stephanum Papam per missos Legatos Desiderius Rex.

VIII. Habent Annales Francorum, hoc anno contigitisse connubium inter Carolum, Berta filia & Bertam filiam Desiderii Regis Longobardorum. Apud Aimoinum enim ista leguntur: Bertruda uero mater Regum cum Carolomanno minore filio apud Salutas locuta, pacis causa in Italiam proficiscitur. Peractoque, propter quod illuc uenerat, negotio (nam propter filiam Desiderii Regis Longobardorum, expetendam in matrimonium filio suo Regi Carolo, jerat) adoratis etiam Romæ sanctorum Apostolorum Liminibus, ad filios in Galliam reuertitur. Hæc ipse. Eadem Eginhardus in uita Caroli. Cum autem ista de matrimonio rescisset Stephanus Papa, scripta ad ipsum Carolum, & Carolomannum epistola, ne id facerent, sub excommunicatione prohibuit: nam ab eorum patre aliis nuptiis fuerant obligati ut ex ejusdem Papæ litteris constat, quæ sic se habent:

IX. Dominis excellentissimis filiis Carolo, & Carolomanno Regibus Francorum, & Patriciis Romanorum Stephanus Papa. Dum omnium electorum Dei præcipuam uitam, & digna operum merita in nostram memoriam reuoluimus: inuenimus profecto, nulla eos potuisse qualitatis diuersitate ab eorum cordis statu, & pristina sponſionis constantia amoueri. Unde & uariis antiqui hostis susſonibus, & blandimentis circumuallati, immutabiles in suæ mentis firmitate constat permanisse: & ob hoc cum triumpho uictoria ad optata pertingere meruerunt gaudio. Et nimirum considerandum est, quia si quis quibusdam susſonibus demulc-

tus, stolum, qua contrarium asserit, optime iudicauit Cointius citatus. Quam fraudulenter ac simulate se gesserit Langobardorum Rex in suo ad ejus Oratorem responsio, postea declarauit Hadrianus Papa, & ex eo Baronius num. VII. qui tamen perperam hæc omnia præfenti anno consignat; cum, ut recte uidit Sigebertus in Chronico, ad superiorem pertineant. Sequenti uero hoc anno peracta.

III. A num. VIII. ad XVI. in Galliis civilis belli metus imminet, siue ambo Francorum Reges Stephanus Carolus & Carolomannus fraternam deponerent PP. Desamicitiam, mutuique deinceps odii inter se deriuum decertarent; siue seruata simul concordia Thasiflonem Bajoriarum Ducem, qui Regem potius Ciuitates quam Ducem seu præfectum agebat, adorirentur, Berta, seu Bertrada utriusque Regis mater. ut utramque tumultuum causam tollerent, Regibus si Carolomannum primo, postea Thasiflonem adiit, gnuſcat. quod utrumque Loiselianus Annalista his uerbis indicat: Carolomannus & Berta jungentes

rus, victus fuerit: a recto confestim tramine, qui ducit ad vitam eternam, per abrupta declinans devia, contendat, ut ex hoc in proclivem delabatur noxam. Nam plerumque certum est, quia idem antiquus hostis per infirmam naturam fidelium mentes subripere nititur. Hinc est enim, quod olim primo homini in paradiso constituto, per infirmam mulieris naturam pestiferis valuit suadere blandimentis, divinum transgredi mandatum, & ob hoc dirae mortis humano generi irrepfit excidium. Et ideo praecllentissimi filii magni Regis, tanto studiosius ejusdem molimini immitti resistendum est, ne quemquam suis irretire valeat argumentis, quanto cernimus suis crebro insidiis, ad decipiendum corda, insillere.

X. * didicimus

Itaque nostra perlatum est notioni (quod certe cum magno cordis dolore * dicimus) eo quod Desiderius Longobardorum Rex vestram persuadere dignoscitur excellentiam, suam filiam uni ex vestra fraternitate in conjugio copulari. Quod certe si ita est, haec proprie diabolica est immisio, & non tam matrimonii conjunctio, sed consortium nequissime adinventio esse videtur. Quamplures comperimus, sicut divina scriptura historia instruitur, per alienae nationis injustam copulam a mandatis Dei deviare, & in magna devolutis facinora. Quae enim, praecllentissimi filii magni Regis, talis desipientia, ut penitus vel dici liceat, quod vestra praecleara Francorum gens, quae super omnes gentes entet, & tam splendidissima ac nobilissima regalis vestrae potentiae proles, perfida (quod absit) ac foetentissima Longobardorum gente polluat, quae in numero Gentium nequaquam computatur: de cujus natione, & leprosum genus ortum, certum est. Nullus enim, qui mentem sanam habet, hoc vel suspicari potest, ut tales nominatissimi Reges tanto detestabili atque abominabili contagio implicentur: quae enim societas luci ad tenebras? aut quae pars fideli cum infideli?

Diffuadet nuptias cum Longobardis.

XI.

Etenim, mitissimi, & a Deo instituti benignissimi Reges, jam Dei voluntate,

PAGIUS

se ad Salossa, (vulgo, Salusses) Et in eodem anno perrexit Domna Berta Regina per Bajoarium partibus Italiae. Idem habent Annalista Metensis & Auctores non pauci. Berta Salutiis cum Carolomanno collocata est, eumque fratri reconciliavit sopita, quae anno superiori gliscere coeperat inter utrumque discordia. Reges ad sinceram dilectionem & fraternum amorem conversi sunt, atque de reintegrata inter se concordia, deque suo erga Sedem Apostolicam zelo Stephanum Papam certiore fecerunt, Gauziberto Episcopo, Fulchberto Monacho, Anifredo & Helingario gloriosissimis Viris Romam quamprimum directis. Gavisus est summopere Pontifex, statimque per eisdem,

& consilio, conjugio legitimo ex praecipione genitoris vestri copulati estis, accipientes sicut praecleari, & nobilissimi Reges de eadem vestra patria, scilicet ex ipsa nobilissima Francorum gente, pulcherrimas coniuges, & earum vos oportet amori esse annexos; & certe vobis non licet, eis dimissis, alias ducere uxores, vel extraneae nationis consanguinitate immisceri. Etenim nullus ex vestris parentibus, scilicet neque avus vester neque proavus, sed nec genitor vester ex alio Regno, vel extranea natione coniugem accepit. Vides igitur, ex eo dissuaderi, connubium cum Longobardis, quod aliis fuissent ante conjugibus copulati, quod & inferius aeque testatur. Subdit vero: Et quis de vestro nobilissimo genere, se contaminare, aut commiscere cum horrida Longobardorum gente dignatus est, ut nunc vos suademini (quod advertat Deus) eadem horribili gente pollui?

Aliis ante obligati nuptiis, alias inire jure prohibentur.

Itaque nullus, exterae gentis assumpta conjuge, innoxius perseveravit. Adverte quae, quanti, qualesque potentes per alienigena coniugia a praecipitis Dei declinantes, & suarum sequentes uxorum alienae gentis voluntatem, validis irrepti excessibus, immensa pertulere discrimina. Impium enim est, ut vel penitus vestris ascendat cordibus, alias accipere uxores, super eas, quas primitus, vos certum est accepisse. Non convenit vobis tale peragere nefas, qui legem Dei tenetis, & alios ne talia agant, corripitis. Haec quippe paganae gentes faciunt. Nam absit hoc a vobis qui perfecti estis Christiani atque gens sancta, & regule estis sacerdotum. Recordamini, & considerate, quia oleo sancto uncti per manus Vicarii B. Petri, caelesti benedictione estis sanctificati: & cavendum vobis est, ne tantis reatibus implicemini. Mementote hoc, praecllentissimi filii, quod sanctae recordationis praedecessor noster Dominus Stephanus Papa excellentissime memoriae genitorem vestrum obtestatus est, ut nequaquam praesumpisset dimitti Dominam, & genitricem vestram; & ipse, sicut revera Christianissimus Rex, salu-

Nuncios ad praedictos Reges Epistolam XLVII. Cod. Carol. transmisit, in cujus priori parte Stephanus significat, se plurimum laetari de renovata utriusque Regis amicitia. Secundo, Reges Francorum per tremendum iudicii diem, & ipsius Principis Apostolorum nomine vehementer obtestatus est, ut in firmo proposito rerum, quae Beato Petro sublatae fuerant a Longobardis exigendarum constantissime permanerent, & cuilibet illas redditas afferenti fidem denegarent: Unde obnixae, tanquam praesentialiter, petimus, & coram Deo vivo, qui vos regnare praecipit, conjuramus Excellentiam Vestram, ut plenarias justitias Beati Petri, sub nimia velocitate secundum capitulare, quod vo-

riferis ejus obtemperavit monitis. Nam & illud excellentiam vestram oportet meminisse, ita vos Beato Petro, & praefato Vicario ejus, vel ejus successoribus spopondisse, se amicis nostris amicos esse, & se inimicis inimicos; sicut & nos in eadem sponsione firmiter dignoscimur permanere; & quomodo nunc contra animas vestras agere contenditis, & cum nostris inimicis coniunctionem facere vultis; dum ipsa peritura Longobardorum gens semper Ecclesiam Dei expugnantes, & hanc nostram Romanorum provinciam invadentes, nostri esse comprobantur inimici?

XII.

Itaque & hoc peto, ad vestri referre studete memoriam, eo quod dum Constantinus Imperator nitebatur persuadere sanctae memoriae mitissimum vestrum genitorem, ad accipiendam coniugio filii germanam vestram nobilissimam Gbyslam; neque vos alii nationi licet copulari; sed nec contra voluntatem Apostolicae Sedis Pontificum quoquo modo vos audere peragi. Et quam ob causam nunc contra Apostolica mandata, & voluntatem Vicarii Apostolorum principis agere conamini, quod nunquam vester pater perpetravit? An nescitis, quod non infelicitatem nostram, sed beatum Petrum, cuius licet immeriti, vicem gerimus, spernitis? Scriptum est enim (a): Qui vos recipit, & qui vos spernit, me spernit. Recordamini peto, excellentissimi filii, quomodo * vos fide dicere visus est praefatus vester dominus ac ge-

(a) Matt. 10.

* vobis fideliter

PAGIUS

bit per praesentes vestros fidelissimos Missos direximus, exigere & Beato Petro reddere jubebatis; sicut & vestra continet promissio, & omnia, quae Beato Petro & ejus Vicariis cum vestro sanctae memoriae progenitore promissis, & adimplere dignemini, &c. Tamen & de omnibus justitiis Beati Petri praedictis vestris Missis subtilius locuti sumus, Vestro Regali culmini cuncta enarranda, & jam sicut terra stiens imbrem praestatur, ita vestrum auxilium & congruum effectum de nostris petitionibus postulamus, &c. Nam si, quod non credimus, ipsas justitias exigere neglexeritis aut distuleritis, scitis vos de illis rationem fortiter ante tribunal Christi eidem Principi Apostolorum esse facturos. Si quis autem vobis dixerit, quod justitias Beati Petri recepimus, vos ullo modo ei non credatis.

IV.

Inde liquet, Cointium tam loco citato, quam hoc anno num. VII. recte scripsisse literas anno superiori a Stephano Papa datas, quae restitutionem a Desiderio factamungebant, vi ac

NOTAE

[1] Non ita facile viris doctis persuaderetur, Desiderii vi ac impotentia extortas fuisse a Stephano III. literas illas, quas ex codice Carolino Pagius hic recitat, Nec enim eas sibi invito extorsisse Desiderium aliis scriptis in Galliam literis idem pontifex unquam prodidit, nec successor ejus Adrianus, qui Desiderii opera luminibus orbatos fuisse Christophorum, & Sergium testatur de literis ab eodem Desiderio extortis quidquam mutit. Dubia est igitur, ne dicam falsa, Cointii & Pagii conjectura, ut inter caeteros agnoscat etiam Cl. Saxius in notis ad regnum Italiae Sigonii nova editionis col. 214. MANSI

nitore, promittens in vestris animabus Deo, & beato Petro, atque ejus Vicario antefato sanctae recordationis praedecessori nostro domino Stephano Papa, firmiter vos debere permanere erga sanctae Ecclesiae fidelitatem, atque omnium Apostolicae Sedis Pontificum obedientiam, & illibatam charitatem: & postmodum praedecessori nostro domino Paulo Papa, eadem vos una cum eodem vestro genitore certum est plerumque per Missos, & scripta promississe, & post decessum antefati sanctae memoriae patris vestri, & vos ipsi sepius tan per vestros missos, quamque per litteras, simulque, & per Sergium fidelissimum nostrum Nomenclatorem, & per alios nostros Missos nobis spopondistis, in eadem vos vestra promissione, sicut genitor vester, circa sanctam Dei Ecclesiam, & nostram fidelitatem esse perseveraturos.

XIII.

Sed & illud, quae, ad vestri referre memoriam; qualiter vos praefatus dominus Stephanus Papa in suo transitu per sua scripta sub terribili adjuratione adhortari studuit, firma stabilitate vos esse permanentes erga dilectionem sanctae Dei Ecclesiae, & illibatam charitatem Apostolicae Sedis Pontificum, & omnia vos adimplere, juxta vestram, eidem Dei Apostolo adhibitam sponsonem. Et nunc ista est vestra promissio? O quantum laborem sustinuit idem praecipuus, ac beatissimus Pontifex: qui ita imbecillis existens, tanto se exhibuit prolixo itineris periculo; & nisi Dominus praesto fuerit, in

metu extortas fuisse. [1] Quod & adhuc confirmat Cointius Epist. XLVIII. Col. Carol. in PP. Carolomanni Regis in causis Roman. Apostolicis tuendis, plurimum commendatur; nam plus Unde Beatus es, inquit Stephanus Papa, bone rimam Christianissime Rex, quod quidem nos conspectis laudat. fidei tuae constantia, quam in Apostolicis causis & nostri amoris fervore habere dinosceris, firmi in tua dilectione permanentes, sedulo eidem nostro Cauditori, pro immensa vestra laetitia & a Deo instituti Regni vestri stabilitate praecipere fundere nequaquam desistimus. Iisdem literis Stephanus Papa, ut Carolomanni Regis compater fieri mereretur postulat. Carolomanni autem filius, cuius patrinus fieri Papa peroptavit, non alius est a Pippino, de cujus ortu ad praesentem annum Annalista Petavianus scribit; Nativitas Pippini filii Carolomanni. Erat tunc & altera Carolomanno proles; praecitatas enim literas Stephanus Papa sic claudit: Deus autem Omnipotens, per quem Reges regnant & Principes im-

In vacuum ejus labor deducatur; setque nobis iter illud, quod ibidem idem nos- ter praeceptor Franciam properavit, in magnam ruinam, dum nostri inimici plus nunc, quam pridem in superbia feroci- tatem elevati sunt. Et ecce quod vere- hamur, evenire cernimus, conversaque est nostra letitia in luctum, & facta sunt novissima mala peiora prioribus, & un- de expectabamus nobis lumen oriri, eru- perunt tenebrae.

XIV.

Quapropter & B. Petrus princeps Apo- stolorum, cui Regni caelorum claves a Domino Deo tradita sunt, ac in caelo, & in terra ligandi, solvendiue conces- sa est potestas, firmiter excellentiam ve- stram per nostram infelicitatem obtestatur; simulque & nos una cum omnibus Episco- pis, presbyteris, & ceteris sacerdotibus, atque cunctis proceribus, & clero sanctae nostrae Ecclesiae, Abbatibus etiam, & uni- versis religiosi, divino cultui deditis, seu Optimatibus, & Judicibus, vel cun- cto nostro Romanorum istius provinciae po- pulo, sub divini iudicii obtestatione vos exoramus per Deum vivum & verum, qui est Judex vivorum, & mortuorum, & per ejus ineffabilem divinae Majesta- tis potentiam, atque per tremendum fu- turi iudicii diem, ubi omnes Principes, & potestates, & cunctum humanum genus cum tremore assistere habebimus, necnon

conju- ramus

PAGIUS

perant, sua vos protegat gratia, & victoriam vobis de caelo pro sua Sanctae Ecclesiae defensione tribuat, atque longevos & sospites in solio Re- gni pariter cum excellentissima & Christianissima filia nostra Regina, dulcissima vestra coniuge & amantissimis natis, conservare, & caelestis Re- gni aeterna gaudia concedere dignetur possidenda.

V. Berta De- siderii fi- liam in Galliam adducit.

Berta seu Bertradane per Bojoariam in I- talias profecta est, ut Regino, varique An- nalista Francorum asserunt, qui tamen sulce- ptae hujus profectiois causam non aperiant. Salutis in Bojoariam, & e Bojoaria, in Ita- liam ivit, [1] licet Provincia esset adeo remota; Berta Regina, inquit Regino, perrexit in Bo- joariam, & inde Italiam ingressa est. Illuc eo profecta videtur consilio, ut amicitiam inter Thassilonem Ducentem & Carolum Regem Fran- corum, hoc est inter confobrinos renovaret; sed spe cassa Romam se contulit: Hoc anno, inquit Annalista Petavianus, Berta fuit in I- talia propter filiam Desiderii Regis. Desiderius Langobardorum Rex e sua re duxit, sibi de- vincire Francorum Reges, quos in amicitiam simul rediisse noverat, & amicos esse Step- hano Papae, quem lacebatur, seque facilius quod optabat, assecuturum credidit, si Gislaem eo- rundem Regum sororem Adalgiso filio suo in uxorem postularet. Egit de illo conjugio cum

& per omnia divina mysteria, & sacra- tissimum corpus beati Petri, ut nullo mo- do quisquam de vestra fraternitate praesumat filium jam dicti Desiderii Longo- bardorum Regis in conjugium accipere. Nec iterum vestra nobilissima germana Deo amabilis Gysila tribuatur filio saepe fati Desiderii, nec vestras quoquo modo conjuges audeatis dimittere; sed magis recordantes quae beato Petro Apostolorum principi polliciti estis, viriliter eidem nostris inimicis Longobardis resistite, des- tringentes eos firmiter, ut propria san- ctae Dei Ecclesiae Romanae Reipublicae red- dere debeant, eo quod omnia, quae vobis polliciti sunt, transgredientes, nos quo- tidie affligendo, & opprimendo non ces- sant, etiam quia aliquid nobis reddere minime sunt inclinati, & jam nostros in- vadere fines noscuntur, & riantummodo per argumentum in praesentia de vestris Missis simulant, justitias nobis facien- dum: nam nihil ad effectum perducitur, & quoquam ab eis de nostris justitiis nequaquam recipere valuimus.

Unde ecce ut cuncti nostri dolores sub- tiliter vestris auribus suggerantur, dire- ximus nostros Missos, videlicet Petrum dilectum filium nostrum presbyterum, & Pamphilum Defensorem Regionarium sanctae nostrae Ecclesiae, quos & de imminen- te nobis tribulatione, necnon & de sin- gu-

XV. Legati Missi.

Bertrada Regina atque ut mutuus amor arcifus utrimque neceretur, de filia sua alteri Regum Francorum socianda, sermonem quoque habuit, indeque factum, ut haec in Franciam adduce- retur.

Stephanus Papa statim ac consilia Desiderii Regis rescivit, exhortationem atque adjuratio- nem Regibus Francorum inscriptam in Confes- sione Beati Petri posuit, Sacrificium super eam atque hostias Deo obtulit, deinde cum lacry- mis ex eadem Sacra Confessione, illam per Le- gatos Petrum Presbyterum & Pamphilum De- fensorem Regionarium direxit. Recitatur inte- gra in Codice Carol. num. XLV. & a Baro- nio a num. IX. ad XVI. Berta, quae filiam De- siderii secum ducebat Carlomanno, ut gener Desiderii fieret, suadere non potuit, suavit Caro- lo, de quo Eginhardus scribit: cum matris hortatu filiam Desiderii Regis Langobardorum duxisset uxorem, incertum qua de causa post annum repudiavit. Adalgisus tamen Desiderii Regis filius non duxit Gislaem ac Carlomanni Francorum Regum sororem, annum atatis XIV, tunc agentem, quae paulo post cepit inter Moniales vitam degere, ut idem Eginhardus in Vita Caroli M. testatur: Erat ei, nempe Caro- lo, unica soror nempe Gisla, a puellaribus an- nis religiosa conversationi mancipata, quam si-

VI. Eam Can- rolus con- jugem ac- cipit.

gulis causis subtiliter informavimus, ve- stro regali intimandum culmini: & poti- mus, ut solite benigne eos suscipere, no- straeque petitioni vestras, a Deo inspira- tas aures accomodare dignemini, & amplissimam liberationem, atque exalta- tionem sanctae Dei Ecclesiae spiritualis ma- tris vestrae, & istius, a vobis redemptae provinciae defensionem perficere jubeatis, ut perfectam remunerationem a justo Ju- dice Deo nostro, intercedente ejus prin- cipe Apostolorum B. Petro, suscipiatis.

Vetus ri- tus de lit- teris Apo- stolicis.

Prasentem itaque exhortationem no- stram, atque adjurationem in Confessio- ne B. Petri ponentes, & sacrificium su- per eam atque hostias Deo nostro offe- rentes, vobis cum lacrymis ex eadem sa- cra Confessione direximus. Et si quis (quod non optamus) contra hujusmodi nostrae adjurationis, atque exhortationis seriem agere praesumpserit: sciat, se auctoritate domini mei beati Petri principis Apo- stolorum anathematis vinculo esse inno- datum, & a Regno Dei alienum, atque cum diabolo, atque ejus atrocissimis pom- pis, & ceteris impiis, aeternis incendiis concremandam deputatum. At vero qui observator, & custos istius nostrae ex- hortationis extiterit, caelestibus benedi- ctionibus a Domino Deo nostro illustra- tus, aeternis praemiorum gaudiis cum o- mnibus Sanctis, & electis Dei particeps effici mereatur. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat. Sic e- pitola.

His acceptis litteris Carolus nutabun- dus, ac dubius redditus plane resiliisset, nisi mater impedimento fuisset: quae quod coepisset, & cujus causa in Italiam Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

militar, ut matrem, magna coluit pietate, qua etiam paucis ante obitum illius annis, in eo quo conversata est Monasterio decessit. [1]

VII. Uxor Caro- lomanni non fuit filia Desi- derii.

In Annalibus Faldensibus seu Pitavaanis haec verba leguntur: Bertham Reginam filiam Desi- derii Regis Longobardorum Carlomanno filio suo conjugio sociandam de Italia adduxit, qui lo- cus Baronium turbavit, induxitque, ut crede- ret Desiderio duas fuisse filias, quarum altera Carolo, altera Carlomanno nupta fuerit. Ve- rum Andreas Duchesnius recte observavit, lo- cum illum corruptum esse, & loco Bertam Re- ginam, legendum, Berta Regina, loco, Carlomanno, reponendum esse, Carolo, qui filiam Desiderii Bertae matris hortatu hoc anno si- bi copulavit. Carlomannus vero vivente pa-

descendisset, omnino perfici voluisset. Verum ille sic passus est se teneri, ut tamen solutionem meditaretur, quam quantum posset acceleraret. Quomodo autem sequenti anno ad ejus patrem Re- gem Longobardorum Desiderium eam dimiserit, suo loco dicturi sumus.

XVI.

Sed hic illud jure revocari potest in dubium, quod tradunt rerum Francorum scriptores, Carlomannum accepisse in uxorem filiam ejusdem Desiderii Regis Longobardorum, ex eaque filios susce- pisse; siquidem nonnisi de una filia e- jusdem Regis mentio habetur in litteris Stephani Papae, eandemque Carolo nu- ptam, testis est inter alios Eginhardus qui fuit ipsi Carolo a secretis. Nec dici potest, aliam filiam Desiderii ante fu- isse Carlomanno nuptam: nam non i- psi, sed potius Franciae nobili feminae coniugio obligatum a patre, ejusdem Stephani Papae litterae indicant. Verum plures eas fuisse, ex eisque alteram Caro- lo, alteram vero Carlomanno nuptam esse veteres Annales docent. Quomodo autem ista solvantur contraria, haecenus non invenimus.

Dum in Urbe ista geruntur, con- tigit illic mori Joannem Nepefinum E- piscopum, quem vidimus superius sub- scriptisse Concilio Romano sub Paulo Pa- pa, cujus Sepulcri in Ecclesia mona- sterii S. Sabae Romae positi adhuc extat inscriptio his verbis atque Notis mar- mori incisa:

Joannis Nepefini Episc. obi- tus.

Hoc humata jacent Johannis membra sepulcro. Qui Nepe fuerat Praesul in urbe qui- dem. I No

tre Gilbertam uxorem duxerat, ut docet Annalista Mettensis. Porro Duchesnius Tom. II. Script. Franc. post secundam Appendicem ad Continuationem Fredegarii refert Fragmentum Veterum Annalium, in quo legitur: Anno DCCLXX. fuit Berta Regina in Longobardia ad Placitum contra Desiderium Regem, & reddita sunt Civitates plurimae ad partem Sancti Petri. Et ibidem in Annalibus Petavianis ad annum DCCLXX. habetur: Hoc anno Donna Berta, fuit in Italia propter filiam Desiderii Regis: & reddita sunt Civitates plurimae Sancti Petri: quod Berta a Desiderio postulasse videtur, ut Stephanum Papam a conjugio filiae Desiderii cum Carolo valde alienum mitigaret.

NOTAE

[1] S Orosius Caroli M. ex Pipino patre, quatuor a Martenio in Praefatione ad Collectionem amplissimam Anecdotorum pag. IV. n. 9. enumerantur, scilicet Gisla, seu Gifela, Ro- thair, Adaloid, & Ala. De Ada obitu Necrologium S. Maximini Trevirensis: V. Idus majas obiit Ada ancilla Christi pie memoria, filia Pipini regis, soror Caroli M. Imperatoris. Gisla etiam seu Gifela Sanctimonialibus nomen dedit, ut hic habet Pagius, & uberius Mabillonius in An- nalibus Benedictinis. Fuit autem Abbatissa Calensis, & an. 810. obiit; de cujus obitu idem Mabillonius in Annalibus ad hunc an. s. LXXVII. ubi disquirat, an Ada fuerit Caroli Magni soror. GEORGIUS

[1] D E Berta, quae & Bertrada itinere Italico, anno tertio regni Caroli M. vide veteres An- nales Francorum a Martenio nuper editos in amplissima Anecdotorum collectione tom. V. ad an. 770. Vide etiam Mabillonium Annal. Benedict. lib. XXII. s. XXVIII. an. 770. GEORGIUS

CHRISTI 770.

STEPHANI PAP. IV. 3.

CONST. COPRON. IMP. 30.

Ne Nepa seiva sibi noceat, succurre redemptor, Et qua contraxit crimina..... Nempe loco sancto voluit sepeliri isto, Quo per hos sanctos inveniat requiem. Extensum per O P. Q. E. A conexa. Christi annum monstrant, quo transit iste sacerdos. Obiit in pace II. KL. NOV. E P O I

Q. 500 partim latinarum, partim Græcarum sunt anni 770. ut videatur Epitaphium Joannis illius Episcopi Nepesini, qui Pauli Papæ Constituto subscripsisse legitur anno 761. Genus numeri haud ab omnibus usu receptum & si aliquando receptum, diffusetudine jam abolitum: quod ad alia notanda, si quando acciderit, his signata notis vetera monumenta, hic describendum putavimus. Sic enim se habet.

O. 9 Si colligantur numeri P. 7 quinque harum litterarum,

Table with 5 columns and 10 rows showing Roman numeral equivalents for letters A-Z. Column 1: CCCCC, A, CCL, E, CL, K, VII, P, V. 5. Column 2: CCC, B, XL, F, L. 50., X. 10. Column 3: C. 100., C, CCCC, G, CII. Mille., M, CLIX. Column 4: CCCCC, D, CC, H, CCI. 900., N, VII., CLII. 2000., Z. Column 5: I, XI, O, CLX., T.

* Apud Valerium Probum Petrum Diaconum, & alios, qui de antiquis notis scripserunt.

* Possidet A, numero quingentos ordine recto. Et B, tercentum per se retinere videtur. Non plusquam centum C, littera fertur habere.

Littera D, velut A, quingentos significabit. E, quoque ducentos & quinquaginta tenebit. Sexta quaterdenos gerit F, qua distat ab alpha.

G, qua-

CHRISTI 770.

STEPHANI PAP. IV. 3.

CONST. COPRON. IMP. 30.

G, quadringentos demonstrativa tenebit. H, quoque ducentos per se designat habendos. I, C, compar erit, & centum significabit. K, quoque centenos & quinquaginta tenebit. Quingies L, denos numero designat habendos. M, caput est numeri quem scimus mille tenere. N, quoque nongentos numero demonstrat habendos. Undenos facit O, cognoscas sic numerando. P, similem cum S. numerum monstratur habere. Q, velut, A, cum D, quingentos vult retinere. Octoginta dabit tibi R, siquis eam numerabit. S, vero septenos numeratos significabit. T, quoque centenos, & sexaginta tenebit. V, vero quinque dabit tibi, si recte numerabis. X, duplex denos numero tibi dat retinendos. Y, dat centenos & quinquaginta novenos. Ultima Z, canens suam bis mille tenebit.

Flexis omnes precamur poplitibus majesticatem vestram, ut Episcopi deinceps, sicut hactenus non vexentur * hostibus: sed quando vos nosque in hostem pergimus, ipsi propriis resideant in parochiis, Deoque fideliter famulari studeant, & earum sacrosancta mysteria * canone, & Deo placite peragere satagant, atque pro vobis, cunctoque exercitu vestro una cum omnibus, sibi commissis orare viriliter, Missasque decantare, litanias, atque elemosynas facere decerent. Quosdam enim ex eis ab hostibus * & praeliis vulneratos vidimus & quosdam perierisse cognovimus. Hæc vero valde periculosa, & oppido sunt cavenda: qua idcirco suggerimus, ne pro talibus vos & nos simul pereamus. Novit dominus, quando eos in talibus videmus terror apprehendit nos, & quidam ex nostris timore perterriti propter hoc fugere, & inimicis terga vertere solent. Plures enim potestis habere praeliatores, si illi propriis resident in parochiis, quam si nobiscum pergunt: quoniam illi, qui eos prævident, omnes tunc pugnabunt: quod modo nequaquam faciunt, sed eos tantummodo custodiunt. Nam sine dubio potius vobis, nobisque proficere possunt, si remanserint quam si in hostem, vel ad pugnam perrexerint: quia tunc eorum precibus adjuvamus & modo eorum pressuris gravamur. Quando vero (c) Moyses, expansis ad cælum manibus, orabat, vincebat Israel; & quando a precibus cessabat, & manus ejus gravabantur, priusquam sustentata fierent, & ipse precibus insisteret, vincebatur, & terga vertebat. Talibus ergo, & multis aliis exemplis, quorum prolixitatem vitantes, modo non dicimus, quia sapienti semel dicta sufficiunt prædicta: obtinere omnes precamur, & ut concedantur, rogamus, quia nullatenus volumus assentire, ut nobiscum ad * talia pergant, nisi duo, aut tres bene docti, electione videlicet categororum, ad benedictionem dandam, & ad periclitantium reconciliationem faciendam, ne vos, & nos simul cum pluribus pereamus, sed eorum precibus (ut jam memoratum est) fulciamur. Quam formam & de sacerdotibus tenere optamus, id est, ut nec illi in hostem, nisi benedicti, & ipsi electione atque permissione priorum Episcoporum pergant scilicet; qui tamentales sint, de quorum scientia, & vita, & conversatione omnes securi esse possimus. I 2 Il-

XVII. Supplicatio populi in Concilio Vormatiensi. * hostilibus * canonicis * in Cum magno militanti Clerici.

(c) Exod. 17.

XVIII.

* proelia Qui sacerdotes procedant ad castra.

(a) Vit. Caroli Magni. (b) Capit. Franc. l. 6. c. 285. 286.

Hæc Joannis Nepesini Episcopi tumuli inscriptionis occasione dicta sufficiunt. Quod insuper ad res Francorum spectat hoc anno ponitur habitata a Carolo Magno Rege Synodus in Warmatia civitate. Religiosissimus quidem Rex satis perspectum habens, tunc Regna florere, Regesque adversus hostes victores existere, cum religio viget: hoc & sequenti anno ac deinceps multus fuit in sacris Conciliis celebrandis: tria namque ab hoc tempore singulis annis Warmatiæ civitatis, & ad Valentianas ab eo leguntur (a) Concilia celebrata. Extat Concilium Wormatianum, sive Vormatiense, in quo, post dignam fidei confessionem, octoginta canones subiiciuntur. Porro in Capitularibus Regum Francorum digna memoria ista leguntur, (b) tunc suggesta a populis supplicii corporis habitu coram ipso Carolo Rege. Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS VIII. Synodus Wormatiensis.

A num. XVII. ad XXII. Carolum Leodii Pascha, & Natalem Domini Moguntia celebrasse, ac Vormatia generalem populi sui de more Conventum habuisse tradunt plures Francorum Annalistas, sed quid in eo statutum adumve sit, tacent. Baronius quidem refert ex lib. 6. Capitularium, capitula quadam. No-

Episcopi aut Presbyteri ad bella pergant, verum illa non ad hanc, sed ad aliquam posteriorem Synodum Wormatiensem pertinere, ex dictis constabit. Consueverant Francorum Reges singulis annis conventum generalem Regni convocare, in quo consulebant & decernebant, quæ eo anno gerenda essent, sive ad disciplinam

Illud tamen vobis, & omnibus scire cupimus, quod non propterea hac petimus ut eorum res, aut aliquid ex eorum pecuniis, nisi ipsis aliquid sponte nobis dare placuerit, aut eorum Ecclesias viduari cupiamus; sed magis eis (si Dominus posse dederit) augere desideramus, ut & ipsi, & vos, & nos saluiores simus, ac Deo potius, ipso adminiculante, placere mereamur. Scimus enim, res Ecclesie Deo esse sacratas, scimus, eas oblationes esse fidelium, & pretia peccatorum: quapropter si quis eas ab Ecclesiis quibus a fidelibus collatae, Deoque sacratae sunt, auferat, proculdubio sacrilegium committit: Cacus enim est, qui ista non videt. Quisquis ergo nostrum suas res Ecclesie tradidit, Domino Deo illas offert, atque dedicat, suisque Sanctis, & non alteri, dicendo talia, & agendo ita.

Reges non accipiant res Ecclesiarum.

XIX.

Ritus sacrarum oblationum.

Facit enim scripturam de ipsis rebus, quas Deo dare desiderat, & ipsam scripturam coram altari, aut supra tenet in manu, dicens ejusmodi loci sacerdotibus atque custodibus: Offero Deo, atque dedico omnes res, quae hac in chartula tenentur inserta pro remissione peccatorum meorum, ac parentum, & filiorum, aut pro quocumque illas Deo delibere voluerit, ad seruendum ex his Deo in sacrificiis, Missarumque solemnibus, orationibus, luminariis, pauperum, ac clericorum alimoniis, & ceteris diuini cultibus, atque illius Ecclesie utilitatibus. Si quis autem eas inde (quod fieri nulloatenus credo) abstulerit, sub poena sacrilegii ex hoc Domino Deo, cui eas offero, atque dedico, strictissimas reddat rationes. Ponit etiam in ea alias conjurationes, quas enumerare longum est. Nam qui eas inde postea auferat, quid agit nisi sacrilegium? Si ergo amico quippiam capere furtum est: Ecclesiam vero fraudari, vel auferri indubitanter sacrilegium est. Unde & in sacris canonibus, spiritu Dei conditis, habetur ita: Si quis oblationes Ecclesie extra Ecclesiam accipere, vel dare voluerit, praeter Episcopi conscientiam, vel ejus, cui hujuscemodi sunt officia commissa, nec cum ejus voluerit agere consilio, Anathema sit.

* anathematizatos

Abstine enim, ut rerum Ecclesiarum cupiditate, vel ablatione sacrilegi, aut anathema efficiamur, aut talibus laqueis unquam devinciamur: quoniam scimus, * anathematizatos homines, vel sacrilegos, non solum infames, & a consortio fidelium,

PAGIUS

nam constituendam in omnibus ordinibus, seu ad bellum parandum, seu denique ad aerarii pecuniarumque publicae causam. Ad Conuentum hujusmodi, ut ex Adalardo docet Hincmarus, conveniebant Episcopi & Abbates una cum Comitibus & aliis Proceribus, invicemque confulebant de publicis Regni negotiis. Quae de-

priusquam hac per publicam satisfactionem Ecclesie, & Episcoporum reconciliationem, manusque impositionem emendent, alienos esse; sed etiam a Regno Dei exorres fieri, si in talibus defecerint, non dubitamus. Ut ergo omnis suspicio a nobis cunctis sacerdotibus, & omnibus Christi, & sanctae Dei Ecclesie fidelibus funditus auferatur: profiteamur omnes stipulam dextris in manibus tenentes, eamque propriis e manibus abicicientes, coram Deo, & Angelis ejus, ac vobis, cunctisque sacerdotibus, & populis circumstantibus, nec talia facere, nec facere volentibus consentire, sed magis, Deo auxiliante, resistere.

Abstineant Reges a rebus Ecclesiarum.

Et hoc vobis, omnibusque fidelibus sanctae Dei Ecclesie, & nostris notum esse cupimus, quod cum his, qui absque voluntate, aut consensu, vel datione rectoris illius Ecclesie, cui ipse res iuste esse debentur, & maxime proprii Episcopi res Ecclesie a Regibus petere, aut retentare, vel auferre, aut invadere, vel vastare praesumpserint: nec in hostem, nec ad pugnam ire, nec cibum sumere, nec ad Ecclesiam, vel ad palatium, aut in itinere pergere, nec etiam nostros homines cum eorum hominibus, aut caballos, vel reliqua pecora nostra cum eorum pecoribus, aut ad pastum ire, aut simul habitare, vel manere, nec ullam participationem cum eis, nisi pro emendatione, & Ecclesie satisfactionem unquam scienter, aut libenter habere debeamus, ne pro eorum iniquitatibus, atque flagitiis una cum eis nos & nostri (quod absit) pereamus. Scimus enim quia perit iustus pro impio. Tales vero a nobis, si nos fideles habere vultis segregate, & in ergastulum sub publica poenitentia redigite, & postulata concedite. Ut ergo hac omnia a vobis, & a nobis, sive a successoribus vestris, & nostris futuris temporibus absque ulla dissimulatione conserventur, scriptis Ecclesiasticis inserere, jubete, & inter vestra capitula interpolare, praecipite. Haec tenetis petitioni populi Sequitur ibidem concessio Caroli istis verbis (a):

XX. Adversus occupantes bona Ecclesiarum.

(a) Eod. l. 6. Cap. c. 186. XXI.

Omnibus notum esse, volumus, quia non solum ea, quae super Episcoporum, & presbyterorum hostium vexationibus, & precibus pro nobis & vobis fieri rogastis, concedere optamus; sed quicquid pro sanctae Dei Ecclesie, & sacerdotum, sive

creta erant in Conventibus illis, ea Cancellarius tradebat Episcopis & Comitibus Metropoleon; qui ea deinde ad aliarum Civitatum Episcopos, Abbates, & Comites transmittabant, ut per Provincias promulgata servarentur. Comites vero, ut patet ex lib. 2. Capitular. cap. 9. 24. lib. 3. cap. 73. & 75. in gravioribus quibuscumque nego-

tiis

Concessio Caroli magni fidei Ecclesiarum.

sive totius populi, & vestra utilitate inveneritis concedere paratissimi sumus: & modo ista, sicut petistis, concedimus. Et quando, vita comite, Deo auxiliante, ad generale placitum venerimus, sicut petistis consulti omnium fidelium nostrorum, scriptis firmare nostris, nostrorumque atque futuris temporibus irrefragabiliter manenda firmissime, Domino adminiculante, cupimus. Modo ea, quae generalia sunt, & omnibus conveniunt ordinibus statuere, & cunctis sanctae Dei Ecclesie, nostrisque fidelibus, ob Dei omnipotentis amorem & recordationem, tradere parati sumus: Et ad proximum synodalem nostrum conventum, ac generale placitum, ubi plures Episcopi, & Comites convenerint ista, sicut postulastis, firmabimus. Haec tenetis responsio, & concessio Caroli Magni. Sequenti autem capite ista ponuntur (a):

(a) Eod. l. 6. Cap. c. 187.

XXII.

Auctoritas Ecclesiastica, atque canonica docet, non debere absque sententia Romani Pontificis Concilia celebrari. Haec ibi, quibus intelligas quotquot sub iisdem Francorum Regibus legisti, celebrata fuisse eorum ordinatione Concilia, eadem non nisi assensu Romanorum Pontificum habita esse, quod & alias pluribus ostendimus. Interea res Christianorum in Hispania magis magisque fluctuant, dum praeter bellum adversus Sarracenos, & duram servitutem, quam magna ex parte subire cogentur, adiceretur civilis discordia, & domesticum malum, cum exemplo Froila Rege per Aurelium ejus paruum, sive (ut alii tradunt) germanum, idem Aurelius Regnum invadit hoc ipso anno, nempe (ut Tudensis supputat) Aera octingentesima octava. Hujus tempore etiam servili bello Regnum flagravat, cujus causa, ut cum Mauris foedus iniret, infamem quoque illam conditionem subire non renuit, ut numerum quemdam Christianarum virginum loco tributi, quotannis Maurorum Regi per-

PAGIUS

IX.

tiis in consilium vocabant Episcopos, Abbates, & Vassos; neque id sponte sua tantum, sed quia ita ferebat publica saeculi disciplina, & forma regiminis a Carolo Rege instituta. Ad num. XXII. Froila Christianorum Hispaniae Rex in vindictam fratris occisi, a fratre vicissim Aurelio occisus est, religioso filio Alfonso Casto. Post Froilam regnavit Aurelius

solveret. Imperabat tunc Mauris Abderhamanus omnium felicissimus. Tradit praeterea Tudensis, huius Regis Aurelii & illud periniquum decretum, nempe, ut nobiles Hispaniae mulieres matrimonio jungerentur cum Sarracenis.

XXIII.

Quod vero ad res pertinet Orientales: illic magis magisque persecutio recrudescit, tantum abest, ut ex litteris Stephani Romani Pontificis Constantinus Imperator ad meliorem frugem conversus sit. Qui enim Constantinopoli monachos omnes, quos reperit ludibrio affectos, male perdidit: idem in provinciis agi curavit per earumdem retores provinciarum: nam audi, quid Ephesi adum sit, memorandum turpitudinis, atque crudelitatis exemplum. Theophanes enim ait: Eodem vero anno trigesimo Imperii Constantini imitatus Lacbanodraco Praefectus magistrum suum, omnem monachum, & monacham, in ibemate Thraciensium commorantes, apud Ephesum congregavit, & eduxit eos in campum, & ait: Qui vult Imperatori, ac nobis obedire, alba induatur veste, & uxorem hac sumat borra; at qui hoc facere parvipenderit, privati luminibus in Cyprum exilio damnabuntur. Tuncque opus pariter cum verbo consummatum est, & multi ostensi sunt Martyres. Multi vero deficientes, & enervati perierunt, quos & familiares sibi Draco faciebat. Haec Theophanes. Porro eadem persecutio haud unius anni periodo clausa finem accepit, sed magis magisque saevit usque ad obitum ipsius Constantini Copronymi, ut quae inferius dicturi sumus, ostendent.

Persecutio in monachos recrudescit.

In tanto monastici ordinis in Oriente naufragio, vix aliquis remansit monachus, qui ab eodem non fuerit additus supplicio; alii, qui subterraneas latebras quaeritantes, ab hominum oculis penitus se subduxerint. Fuit inter alios S. Plato Abbas monachorum montis Olympi: qui ad hoc salvatus, ut post procellas posset esse aliis causa salutis. Ejus res gestas Theodorus Studita conscripsit. Dicturi sumus de ipso inferius suo loco.

Se-

frater ejus parricidio Regnum adeptus. Eo regnante bellum servile in Hispania exarsit, spania- fervis contra Dominos arma sumentibus, quod rum Rex. tamen Regis prudentia mox sopitum est, ut occiditur. prodit Vassus in Chronico, ubi Froila necem in annum DCCCLXVII. confert. Verum in re incerta a Baronio non recedam.

JESU CHRISTI
ANNUS
771.

STEPHANI PAP. IV.
ANNUS
4.

CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
31.

I. Sequitur ordine temporis septingentesimus septuagesimus primus annus Redemptionis, Indictione nona, quo coepta semel in Oriente adversus monachos persecutio per Constantinum Imperatorem majoribus augmentis saevit non in ipsos tantum, sed & in eorum domicilia; de quibus omnibus hoc anno habet ista Theophanes: Eodem quoque anno trigésimo primo Imperii Constantini, missis Praetore Thracensium Lachanodracone, & Leone Notario suo, & Leone exmonacho, venundabat omnia monasteria virorum, ac mulierum, & omnia vasa sacrata, & libros, & pecora, quae patrimoniorum eorum erant, & horum pretia Principi detulit. Quotquot autem monachos, & paternos libros, in quibus vitae erant sanctorum Patrum, reperit, igne combussit: & scubi Ispanum, hoc est, venerandas reliquias sancti cujusquam habens apparuisse: ad custodiam & hoc quoque nihilominus igni tradebat; cum vero, qui habebat illud, ut impie agentem, puniebat. Et multos quidem monachorum interfecit verberibus, quosdam etiam gladius trucidavit.

Dira persecutio augetur in monachos.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6264.
SÆC. VIII
Anno Eræ Hispan. DCCCIX.
Anno Hegiræ CLV. inchoato die 13. Decemb. fect. 6.
A. C. 771.

○ 24. F.) 12. P. 7. April. Indiæ. 9.

JESU CHRISTI 771.

STEPHANI III. PAPÆ 4.

CONSTANTINI COPRONYMI 52. & 31.

LEONIS IV. 21.

I. Num. II. ad IV. Eginhardus de Caroli uxoris in ejus Vita hæc scribit: Cum matris hortatu filiam Desiderii Regis Langobardorum duxisset uxorem, (anno sc. superiori) incertum qua de causa post annum repudiavit, & Hildegardem de gente Suevorum præcipua nobilitatis feminam in matrimonium accepit, hoc nempe anno exeunte; cum Hildegardis pridie Kalend. Maias anni DCCLXXXIII. obierit & cum marito annos tredecim vixerit, ut docet Paulus Diaconus in ejus Epitaphio.

Alter ab undecimo rursus te sustulit annus.

Monachus San-Gallensis lib. 2. cap. 25. asserit hanc repudiationem factam esse Judicio Sanctissimorum Sacerdotum quia esset clinica, & ad propagandam prolem inhabilis, nempe filia Desiderii Langobardorum Regis, quæ Desiderata appellatur a Paschasio Ratberto in Vita S. Adalhardi Caroli consobrini. Anno superiori vidimus quantum Stephanus Papa ab eo matrimonium abhorreret, hæc inter ceteras ratione, ut videre est in ejus Epistola ad Carolum & Carolomanum data, eo anno apud Baronium num.

Præterea innumerabiles oculorum visibus privavit, & quorundam quidem barbas cera, & oleo perungens, succendebat igne, & ita tam facies eorum, quam capita cremabat. Porro post alios cruciatus etiam exiliis destinabat: & postremo in toto themate, hoc est, provincia sibi subiecta, non deseruit hominem unum, monastico schemate amictum. Quod cum didicisset Imperator, bonum semper exorsum habens, scripsit ei gratias, dicens: Inveni hominem secundum cor meum, quia facias omnes voluntates meas. Hunc ergo imitantes ceteri, similia perpetrabant. Hæc Theophanes.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiæ pertinet, hoc anno, Carolus magnus uxorem, quam duxerat, Bertam filiam Desiderii Regis Longobardorum repudiavit, eam misit ad patrem, solvens se nexibus contracti conjugii. In Francorum enim (a) Annalibus ita ista hoc anno scribuntur: Hoc anno etiam dominus Carolus Rex repudiavit filiam Desiderii Regis Longobardorum, anno postquam matris hortatu eam duxerat uxorem, & Hildegardem de gente Suevorum præci-

II.

(a) Ann. l. 4. c. 68. 69. Carolus repudiat Bertam filiam Desiderii Regis.

XI. Etenim mirissimi & a Deo instituti benignissimi Reges, jam Dei voluntate & consilio conjugio legitimo ex præceptione genitorum vestri copulati estis, accipientes, sicut præclari & nobilissimi Reges de eadem vestra patria, sc. ex ipsa nobilissima Francorum gente, pulcherrimas conjuges, & earum vos oportet amori esse obnoxios. Et certe non vobis licet, eis dimissis, alias ducere uxores. Vivente itaque Pippino Rege Carolus & Carolomanus ejus filii uxores duxerant, uti de Carolomanno, qui Carolo junior erat, anno antecedenti diximus. Sed de Carolo res non parum obscura. Theganus enim in lib. de Gestis Ludovici Pii Imp. qui quod vidit, scripsit, loquitur tantum de Hildegarde & ejus filiis; Paulus vero Diaconus, qui hoc tempore vivebat, in libello de Episcopis Metensibus ait: Hic (nempe Carolus) ex Hildegard conjugæ quatuor filios, & quinque filias procreavit. Habuit tamen ante legale concubium ex Himiltrude nobili puella filium nomine Pippinum. Paulo post: Mortua autem Hildegard, Rex excellentissimus Carolus Fastradam duxit uxorem. Denique Eginhardus in Vita Caroli M. refert, Carolum, postquam Desiderii filiam repudiavit, Hildegardem, eaque defuncta Fastradam in matrimonium accepisse, & suscepisse filiam de concubina quadam, cujus nomen, inquit, modo memoria non occurrit, nomen sc. Himiltrudis. Verum ex verbis laudatis Stephani Pontificis Romani matrimonium cum filia Desiderii dissuadentis, liquet Carolum ante Pippini patris mortem in matrimonio copulatum fuisse cum aliqua Franca, cujus nec Eginhardus, nec Paulus Diaconus, nec Theganus mentionem fecere, quia sc. ex ea Carolus nullam prolem suscepit. Hanc autem mulierem innominatam is repudiavit, quando Desiderata filia Desiderii Regi nupsit, & post di-

CHRISTI
771.

STEPHANI PAP. IV.
4.

CONST. COPRON. IMP.
31.

cipue nobilitatis feminam in matrimonium accepit. Hæc ibi. Habet eadem Eginhardus, sive Einardus (ut alii nominant) in vita, quam ipsius Caroli scripsit. Verum ex reperto epitaphio Hildegardis Reginae evidenter apparet, eam non nuptam Carolo, antequam Italia potitus est cum Urbe Roma, sicque ejus concubium non ante annum Christi 774. contingere potuisse. Porro ejus epitaphium recitabitur inferius eo anno, quo obiit, septingentesimo octogesimo sexto.

Cæterum quid interceperit impedimenti, ut matrimonium, quod contraxerat, solveretur, nemo scriptorum veterum (quod recordemur) refert. Qua in re præter jussionem Romani Pontificis, qua

sub diro anathemate jufferat, ne cum ea matrimonio jungeretur, aliqua etiam alia potuit justa causa ex parte mulieris, antea incognita, intercessisse, ex qua ejusmodi contractum dissolvi legitime potuit matrimonium, & alia duci (ut fecit) mulier in uxorem. Sic licet de Rege Christianissimo opinari.

Verum quod hujusmodi causa secreta latuit: complures pii viri haud leve passum sunt scandalum, cum sic repudiatam meam, & aliam ductam viderunt a Carolo, contradicentibus Ecclesiasticis legibus. Fuit ex his unus Adelhradus, eisdem Caroli consobrino, qui hac occasione se ab ejusdem Principis palatio abdicavit, ac monasticum institutum amplectens, mira claruit sanctitate, in cuius

III.

PAGIUS divortium cum eadem & obitum Franca illius, cujus nomen ignoratur, medio anno currenti, ut ex nativitate Caroli ejus primogeniti colligitur, Hildegardem conjugem sibi copulavit. Quæ omnia ex citatis locis inter se collatis consequuntur. Neque enim video hanc difficultatem alio modo solvi posse, aut aliquid contra hanc nostram opinionem in medium afferri, quod ullius sit momenti.

II. Baronius, quia Desiderii filiam uxorem Caroli primam putavit, justam censuit ex parte hujus mulieris intercessisse causam antea incognitam propter quam matrimonium contractum dissolvi legitime potuit, causam tamen hanc adeo secretam fuisse, ut complures Viri pii non leve passi sint scandalum, cum eam mulierem repudiatam & aliam a Carolo ductam viderunt, atque imprimis Adalhardus, cujus textum describit. Verum Cardinalis doctissimus animum non adverterat ad locum laudatum. Stephani Papæ, quo edocemur, Carolus antequam Desiderii filiam in matrimonium sibi jungeret, jam ante mortem patris cum muliere Franca alligatum fuisse, ideoque ei per leges Ecclesiasticas non licuisse cum Desiderii filia novum matrimonium contrahere. Papebrocius ad diem XXX. mensis Aprilis, ubi loquitur de Hildegarde Regina, uxore Caroli M. miraculis clara, existimat, Hildegardem primam fuisse uxorem Caroli Regis, sed ejus cum ea conjugium non fuisse consummatum, quando ad alias nuptias transiit, & Adalhardum nescivisse, aut non credidisse licitam esse dissolutionem matrimonii nec dum consummati, quando, ut scribit Paschasius in ejus Vita, culpabat modis omnibus tale concubium (Caroli sc. cum filia Desiderii) & gemebat puer beata indolis, quod & nonnulli Francorum Deo essent perjuri, atque Rex illicito uteretur toro propria sine aliquo crimine repulsa uxore. Addit Papebrocius, primas illas Caroli cum Franca muliere nuptias, neque Carolo, neque Regni Proceribus visas fuisse indissolubiles, magna publicæ utilitatis causa aliqua interveniente, licet non solum Adalhardus, sed etiam ipsemet Stephanus Papa in ea essent opinione, ejusmodi matrimonium rata & non consummata solvi non posse etiam per Summum Pontificem; cum multi hodie Theologorum Scholasticorum in eadem sint sententia. Denique concludit Carolum exacto anno Desideratam Desiderio patri intactam remississe, & exeunte hoc anno matrimonium cum Hildegarde celebrasse.

Verum nullus sibi facile persuaserit, Stephanum Papam ignorasse matrimonia rata & non consummata a se dissolvi posse; cum anno DCCLVII. in Concilio Compendiensi resurgente Pippino habito Patres Canone XIII. hæc statuunt: Si quis Vir mulierem suam dimiserit, & dederit comæatum pro religionis causa infra Monasterium deservire, aut foras Monasterium dederit licentiam velare, sicut diximus, propter Deum, Vir illius accipiat mulierem legitimam; similiter & mulier faciat. Ubi sermo esse videtur de matrimoniis non consummatis, quæ in Galliis dissolvi poterant; matrimonia enim consummata a Pippini Regis tempore solvi non potuisse, ostendunt Canon IX. Concilii Suenonensis anno DCCXLIV. coacti, & Canon XXI. Concilii Vermeriensis anno circiter DCCLIII. congregati. Longe magis a vero alienum quod scribit Cointius anno DCCLXXII. num. V. & seqq. Himiltrudem nempe, regnante Pippino, legitimis nuptiis Carolo ejus filio natu majori copulatam esse, post aliquot annos a marito, qui filiam Desiderii nefarie superinduxit, ejectam e Palatio sub finem anni DCCLXX. deinde anno DCCLXXI. Carolum filiam Desiderii in Longobardiam remississe, & Himiltrudem rediisse ad torum Regium, eaque in procinctu belli Longobardici anno scilicet DCCLXXXII. demortua, Carolum alterum matrimonium cum Hildegarde contraxisse annos tum nata sexdecim, vixisse cum marito annos decem, obiisseque anno DCCLXXXIII. sive anno ætatis sue XXVI. ac denique Versum laudatum, qui in ejus Epitaphio legitur,

Alter ab undecimo rursus te sustulit annus,

ad Hildegardis nuptias nullo modo respicere, & annum illum XXVI. quo mortua dicitur, ab ejus nativitate numerari debere. Sed licet hoc ultimum verum sit, laudatum nempe verum interpretandum esse ut simile hemistichium Virgilii 8. Eclog. 8. de anno decimo tertio, non vero de anno duodecimo, ideoque & Hildegardem annos XXVI. vixisse, reliqua tamen quæ Cointius in medium affert, se ipsis corruunt. Himiltrudem enim concubinam, non vero uxorem legitimam Caroli fuisse, & Pippinum ex ea natum filium naturalem existitisse, non solum Eginhardus & Paulus Diaconus citati, sed etiam alii Auctores coevi litteris promittere. Hildegardem vero ante ann. DCCLXXXIII. Ca-

CHRISTY
771.STEPHANI PAP. IV.
4.CONST. COPRON. IMP.
31.

ius rebus gestis, quam fidelissime scriptis ab hujus temporis auctore Paschasio Ratberto, ista leguntur (a): Cum Carolus desideratam Desiderii Regis Italorum filiam repudiaret, quam sibi dudum etiam quorundam Francorum juramentis petierat in conjugium, ut nullo negotio beatus senex persuaderi posset, dum adhuc esset exro palatii, ut ei, quam, vivente illa, Rex acceperat, aliquo communicaret servitutis obsequio. Sed culpabat modis omnibus tale connubium: & gemitat puer beatae indolis, quod & nonnulli Francorum ex eo essent perjuri, atque Rex illicito uteretur thoro, propria sine aliquo crimine repulsa uxore. Qui nimio zelo succensus, elegit plus seculum relinquere adhuc puer, quam talibus admisceri negotiis: ut propinquo, cui contrarie prohibendo non posset, non se consentire, fugiendo monstraret. Hæc auctor, qui & de eodem inferius sublicit, ipsum petiisse Corbejæ monasterium, in eoque excoluisse vitam monasticam, atque vixisse sanctitate conspicuum.

Causa repudiatæ uxoris a Carolo M.

PAGIUS Carolo sociatam esse, ipsemet asserit, in Diplomate, cujus verba recitabimus anno DCCLXXXIII. quo Hildegardis die ultima, mensis Aprilis ad Deum migravit; ait enim: *Ipsa dulcissima conjux nostra obiit in anno XII. conjunctionis nostræ.* Quare priori uxore Caroli innominata demortua, & Desiderii filia ab eodem repudiata, Hildegardis ad eorum Regium transit, idque circa medium currentis Christi anni, uti jam insinuavi. Cæterum Carolus legitimis rationibus moveri potuit ad priorem uxorem dimittendam, si nempe Pippino patre cogente eam conjugem acceperit; sic enim propter eandem rationem Ludovicus XII. Francorum Rex a Joanna, & Henricus IV. Rex etiam Francorum a Margarita uxoribus discessere, aliaque duxere. Denique potuit Stephanus Papa quando laudatam Epistolam scripsit, nondum edoctus esse de rationibus, quibus ad hoc divortium faciendum, Carolus motus fuit.

IV. Ad num. IV. & seqq. Translatio corporis Sancti Huberti Episcopi Leodiensis per Carolomannum Caroli Martelli filium, non vero per Carolomannum Pippini Regis filium, peracta, idque anno DCCXLI. ut anno DCCXXVII. num. IV. & seq. demonstravimus, & Baronius in Appendice ad Tom. IX. quod hoc anno de ea Translatione scripserat, retractasse ostendimus. Deceperat Cardinalem eruditissimum Auctor, qui interpolavit vitam S. Huberti quodam ejus discipulo Anonymo scriptam; Interpolator enim, licet centum & amplius annis post Auctorem illum vixerit, ejus tamen verba usurpat, & de ea Translatione loquitur ac si præfens fuisset, qui interpo-

rum temporis, quia esset clinica, & ad propagandam prolem inhabilis, judicio sanctissimorum sacerdotum, relicta velut mortua: iratus pater, &c. Porro ut ista Episcopi illi decreverint, ista oportuit concurrisse, nimirum quod reddita esset ex morbo penitus impotens ad concubitum, & hoc impedimentum jam fuerit ante contractum matrimonium: nullaque amplius esset spes probabilis, etiam si convaluisset, aptam reddi ad copulam conjugalem. Ista quidem ex sententia juris Canonici Consultorum.

Hoc eodem anno, qui & numeratur tertius Caroli & Carolomanni Regum, inventum est venerandum corpus sanctissimi viri Huberti Episcopi Leodiensis, translatumque per eundem Regem Carolomannum honorificentissime. Idque factum anno decimosexto ab ejus felicissimo transitu. Rem gestam scribit ejus discipulus (b), atque familiaris, qui his omnibus potuit præfens esse: sed quomodo integrum inventum est corpus, ut nuper defuncti referret imaginem, hæc ab eodem auctore accipe: *Introspectentes gloriosum ejus corpus, nulla detrimenta passum, illesum a dissolutione, atque putredine repperunt. Et pro tabo, atque putredine, aromatum more illud senserunt mirifico odore fervere. Caput autem ejus perlustrantes oculis, vident quidem vultum ejus (quod dictu quo-*

IV.

(b) Apud Sur. die 3. Nov. 10. S. Huberti elevatio atque translatio.

latorum mos fuit, ut loco citato vidimus, Hinc Interpolator *Carolus Martellum & Carolomannum* ejus filium Reges appellat, qui tamen Francorum Principes tantum nuncupabantur. Quibus ex verbis satis intelligitur, vitam primigeniam S. Huberti perisse, & solum ejus Interpolatorem superesse, qui perperam credit, *Carolus Martellum Regem Francorum dictum fuisse.*

Carlomannus Rex Caroli Regis frater hoc anno e vivis excessit, ut recte Baronius scripsit. De ejus morte hæc habet Annalista Metensis ad præsentem annum: *Carlomannus Rex defunctus est in villa Salmuntiaci II. Non. Decembris, sepultusque est juxta Urbem Remorum in Basilica Beati Remigii. Gilberta vero uxor Carlomanni cum duobus parvulis & paucis Principibus de parte Viri sui Italiam petiit, & ad Desiderium Regem Langobardorum pervenit.* Erat Salmuntiacum villa publica Laudano proxima. Idem passim habent alii Annalists quoad annum & diem mortis Carolomanni cujus prior filius Pippinus fuit, sed cujus sexus altera proles fuerit, incompertum. Regnavit a Pippini patris obitu Carolomannus, annos tres, menses duos & dies decem. Audita Carolomanni fratris morte, Carolus venit ad Carbonacum villam in Ardueno nemore sitam, & ibi venerunt ad eum Folcarius & Folradus Capellani cum aliis Episcopis & Sacerdotibus; Voivinus & Adelbaldus Comes, cum aliis Primatibus, qui fuerant Carlomanni, & unxerunt Dominum Carolum super se in Regem, & obtinuit feliciter Monarchiam Regni Francorum, inquit Annalista Metensis, cui cæteri consentiunt. Hæc duorum

Re.

CHRISTY
771.STEPHANI PAP. IV.
4.CONST. COPRON. IMP.
31.

que mirabile est) sudore perfusum, & velut noctis opacæ roscidulis perfusum guttulis: coronam vero capillorum alienam prostris ab omni lesione, castriemque auctam & prolixitate, & pulcritudine: neque enim candore simili albebat, sed colore, & visione sui juvenis caput repromittebat, &c. Quomodo autem ad tam admirabile spectaculum, qui in proximo erat accessit Rex Carolomannus, & eidem religiose impendit officia, inferius idem auctor ita describit:

V.

Ut autem in tanto miraculo Domini potentia potissimum magnificaretur, & virtus nota redderetur, pars magna Princeps clarissimus atque Orthodoxus extitit Carolomannus. Qui, talibus auditis, regali e solio exiit, & una cum uxore, & primoribus palatii sui, & ad viri Dei corpus pervidendum accessit. Et admirans potentiam Domini, virtutem ejus magnificavit, misericordiam collaudavit, & quia in diebus suis talia ostendere dignatus sit, gloriosum nomen ejus benedixit, nimirumque gaudio permotus, inter suas laudes, & gratiarum actiones, gaudio eliciente, lacrymas fudit, sed & advenientium eidem quisque fecit, gaudebantque exofculari manus, & pedes beatissimi viri, quem Deus honorare dignatus est tanti prærogativa miraculi.

VI.

Rex interea memorabilis Carolomannus, una cum Optimatibus suis, proceribusque sui palatii, sanctissimi viri membra, suavissimis & (ut ita dixerim) inenarrabilibus odoribus redolentia, sustulit *Ann. Eccl. Tom. XIII.*

PAGIUS Regnorum conjunctio a Carolo facta in causa fuit, cur Carolomanni vidua Italiam fuga petierit cum liberis suis. [1] Eam enim fugisse dicitur tradit Eginhardus in Vita Caroli M. Hinc Annalista Fuldenis insinuat, non omnes Episcopos, Abbates, Comites & Duces, qui fuerunt fratris sui, ad Carlum, seu ad Conventum Carbonacensem venisse, sed aliquos cum uxore Carlomanni in Italiam perrexisse. Inter Comites, qui Carolomanno Rege mortuo, Carolum ejus fratrem adierunt, commemoratur Adalbardus sive Adelbaldus ipse Caroli frater patruelis, & Abbas postea Corbejenfis, qui ideo post præsentem annum Monachum induit cum esset annorum viginti, ut tradit Paschasius Ratbertus in ejus Vita a Mabillonio Sæc. IV. Benedic. part. 1. recitata.

VI. Adalbardus sanctitate illustris fuit. Patrem habuit Bernhartum seu Bernardum Caroli Martelli filium, Pippini Regis fratrem, ac patrum Caroli Magni. Literarum studiis non humanioribus modo, in quibus maxime pro tem-

ex vase sepulcri, & loculo imposuit, & cum magna lætitia, atque honore, necnon hymnorum decantatione, sed & candidiorum lumine, aromatumque suavissimo odore detulit ante sacrum altare; idemque maxima munera devovit, atque attribuit, vasa scilicet argentea, & pallia peregrino opere elaborata; necnon fundos, fundorumque redditus, itemque servos, prædiorumque dederat incolas. Quæ singula testamento mandavit, & Ecclesie, in quam sanctum corpus intulit, in perpetuam hereditatem delegavit, sanctique viri ossa nobiliter ibi collocavit. Hæc de elevatione, & translatione auctor, & de insigni pietate Carolomanni erga sacras, venerandasque sancti viri reliquias. Ex quibus & illud intelligas, Deum ubique mirabilem in Sanctis suis; dum eodem ipso tempore, quo per impium Constantinum Copronymum in Oriente sacræ reliquiæ dehonestantur, proiciuntur, & disperguntur, fecerit in Occidente regio obsequio tolli, elevari, adorari, coli, transferri, & munificentia regia frequentari: *Has igitur propitiationis hostias præmisit ad Deum religiosissimus Rex Carolomannus, ipse suo sequaturus adventu. Etenim hoc ipso anno pridie Nonas Decembris in Villa Salmuntiaci ex hac vita migravit, anno Regni sui post patris obitum tertio, sepeliturque Remis; uxor vero ejus, filia Desiderii Regis Longobardorum cum filiis in Italiam pergit.* Hæc veteres Annales Francorum hoc anno (a). *Carolo-*

pore excellit; sed etiam Sacris addictus fuit. Ejus librum de Ordine Palatii laudat Hincmarus in Epistola de Reſta Novi ac Juvenis Regis Institutione capit. 12. sed is liber ad nos non pervenit. Mabillonius loco laudato pollicetur, aliqua ejus Scripta, quæ supersunt, suo tempore se se publicaturum. Factus Monachus hortis colendis ab Abbate Corbejenſi addictus est; cumque sæpius eum invivendo propinquus & notus frequentarent, fugit ad montem Castinum, quo totius foris religionis, & origo putabatur. Sed Caroli Regis Nuncii non multo post Castinum venerunt, eumque in patriam reduxerunt. Aliquo post ejus reditum tempore Abbas Corbejenſis renunciatus est, & quando Carolus Rex Pippinum filium suum Italiae Regem declaravit, justitia in Italiae administratione S. Adalardo commissa fuit, ut suo loco videbimus.

Sanctus Remigius Archiepiscopus Rotomagensis, Caroli Martelli filius & frater Pippini Regis transiit de mundo XIV. Kal. Februarii, anno

Insignis pietas Carolomanni Regis.

Carolo-

VII.

NOTÆ [1] Chronographus in Codice vetustissimo Bibliothecæ Casanatensis pag. 46. de annis quibus conjuncti Carolus & Carolomannus fratres regnarunt, & de regno post Carolomanni mortem a Carolo suscepto, hæc habet: *Et a Carolo & Carlomanno sunt anni IV. hoc est ab anno 768. ad 771. usque ad Carolomanni obitum.* Et inde Dominus Carolus solus regnum suscepit, & Deo protegente gubernat usque in præsentem annum feliciter, qui est annus regni ejus XXXVIII. imperii autem septimus: quæ notæ in annum Christi 807. conveniunt. GEORGIUS

CHRISTI
771.STEPHANI PAP. IV.
4.CONST. COPRON. IMP.
31.

Fratre destitutus Carolus, ad capiendam reliquam Regni partem, quæ fratris erat, Synodum habendam curavit in Villa Carboniaco dicta, ubi fratris Optimates benigne suscepit, & Willarium Episcopum Sedunensem, & Fulradum, Capellanum, & alios plures sacerdotes,

qui inhærebant suo germano. In quo quidem Episcoporum, Abbatum, Ducum, Comitumque conventu, nihil præterea actum reperitur, quam quæ ad monarchiam Francorum Regni spectabant, ut ea Carolus potiretur.

Se-

PAGIUS
Moritur
Sanctus
Remigius
Archiep.
Rotoma-
gensis.

no Christi DCCLXXI. ordinationis vero sue anno XVII. & sepultus est in eadem Ecclesia Beata Dei Genitricis Maria, ubi multo tempore requievit. Deinde translatus est sanctum corpus ejus ad Urbem Sueffonicam in Ecclesiam Beati Medardi, ut legitur in ejus Vita a Lambecio lib. 2. Biblioth. Cæs. cap. 8. relata. Dividitur illa in novem lectiones in ordine ad Officium Ecclesiasticum, testaturque Lambecius Codicem Cæsareum descriptum ex alio Codice, qui fuit Cœnobii Sancti Audoeni in Urbe Rotomagensi situm. Bollandus ad diem XIX. mensis Januarii, ubi de Sancto Remigio verba facit, ait consistere ex veteri Codice Sancti Audoeni, sed ea in parte lacero, Reliquias Sancti Remigii anno MCX. ex Monasterio Sueffionensi Rotomagum translatas fuisse. Quare Vita hæc, quam Bollandus non viderat, ante eum Chri-

sti annum composita. In ea dicitur, Antiquorum incuria Vitam ejus aut non scriptam, aut forte neglectam fuisse amissam. Ecclesiam cui præfuit prædiis, possessionibus, & ornamentis Ecclesiasticis ditavit, & in ea XL. Præbendas instituit. Post Bollandi mortem Mabillonius Tom. II. Analect. publicavit Acta Archiepiscoporum Rotomagensium ab Auctore Anonymo, qui sedente Gregorio VII. Summo Pontifice, vixit, edita, in quibus etiam Sanctus Remigius maxime commendatur.

Theophanes anno XXX. Constantini Imp. VIII. Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoato, scribit; Indictione nona mensis Januarii die decimo quarto Leoni & Irena Imp. nati postea est filius, qui Constantino ejus avo inter imperatores adhuc agente etiam Constantinus appellatus est. De Constantino isto pluribus infra.

JESU CHRISTI
ANNUS
772.HADRIANI PAP.
ANNUS
I.CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
32.

I.
Sergii Sec.
cundicerii
cædes.

Sequitur annus Redemptoris septingentesimus septuagesimus secundus, Indictione decima, quo vivente adhuc Stephano Papa ante dies octo, quam ex hac vita migraret, novis turbis Urbs exagitatatur, dum factione Pauli cognomento Afiarta, miser Sergius Secundicerius, qui antea ejus opera fuerat excæcatus, & ita luminibus orbis aservabatur in Cellario Lateranensi, conductis Anagnia suæ factionis nefandis hominibus, prima noctis hora eductus inde, fune ad columnam ligato ductus ad Merulanum prope basilicam sanctæ Dei Genitricis ad præsepe locum, ibi ab eis plurimis confosus vulneribus, intra sepulcrum prope porticum projectus est. Quod impium facinus postea apud Stephani Papæ successorem delatum, habita quæstione reperiunt atque punitum est, ut suo loco inferius dicturi sumus. Hæc acta sunt, cum Stephanus Pontifex ægrotaret, qui post dies octo a nece Sergii, defunctus est Kal. Februarii, cum sedisset annos tres, menses quinque, dies viginti octo.

Stephani
Papæ obi-
tus.

II.

Quod autem ad scriptas ab eo epistolas pertinet, ex eodem citato superius codice quinque ab eo scriptarum epistolarum, ejusmodi argumenta redduntur his verbis:

Scriptis Pontificatus initio ad Pipinum, petens homines doctos mitti ad Synodum Romanam.

Aliam scripsit ad Carolomanum, qua petit, ut liceat sibi esse compater, & testis baptisui filii ejus.

Insuper & aliam dedit ad Carolum, & Carolomanum fratres, in qua gratulatur eis, quod post lites sibi invicem reconciliati essent. Et petit, ut cogant Longobardos reddere, quæ de patrimonio sancti Petri rapuissent.

Scripsit & aliam ad Carolum, & matrem ejus, in qua illis & gratias agit Ann. Eccl. Tom. XIII.

pro defensione Ecclesiæ, & commendat Itherium, quod diligenter curavit, quæ fuerant ipsi commissa.

Adhuc aliam ad eosdem Reges dedit epistolam, in qua prolixè commemorat insidias sibi per Dodonem Francorum Præfectum structas, & Desiderii erga se benevolentiam, cujus ope se defensum esse indicat. Hæc sunt epistolarum argumenta, præter illius, quam de non ineundo conjugio cum filia Desiderii ad Carolum scripsit, jam superius integram recitatam, suoque loco positam. Demum vero de ipso hæc Anastasius. *Fecit ipse sanctissimus Pontifex ordinationem unam mense Decembris, creavit presbyteros quinque, diaconos quatuor, Episcopos per diversa loca numero. . . . Qui & sepultus est ad beatum Petrum Apostolum, & cessavit Episcopatus ejus dies octo.*

Sic igitur die nona ejusdem mensis Februarii summa concordia Hadrianus civis Romanus, nobili genere ortus ex patre Theodoro, ex diacono Cardinale Pontifex creatur, de cujus primordiis hæc apud Anastasium leguntur: *Hic namque beatissimus vir defuncto ejus genitore, atque parvulus nobilissima suæ genitricis relictus, studiose a patre Theodoro dudum Consule atque Duce, postmodum Primicerio sanctæ nostræ Ecclesiæ, post sanctæ dicitur suæ genitricis obitum nutritus, atque educatus est. Nam a prima ætatis suæ pueritia, dum adhuc laicus existeret, spiritualibus studiis, & charitati, modestiæque vehementius insistebat, sedule perseverans in Ecclesia S. Marci, quæ propinqua domus suæ videretur, illic crebras Domino nostro referebat diu noctuque laudes, indutusque cilicio, jejuniis corpus suum macerabat, & elemosinas emulcænter egenis & inopibus juxta possibilitatis suæ vires libenter tribuebat: ejusque bonæ actio-*

III.
Hadria-
nus Papa
creatur.

* tantæ

*

K 2

alii a Schelstratio in Appendice ad Antiquitatem Ecclesiæ pag 620. & 651. publicati habent tantum dies viginti septem, uti Iuitprandus & Codex MS. Anastasi Biblioth. Colbertinæ num. 417. & parte alia anno DCCLXXIII. ordinatus fuerat die septima mensis Augusti. Quare mors ejus serius quam die secunda mensis Februarii contingere non potuit: cum inter omnes certum sit, Hadrianum natione Romanum consecratum fuisse die nona mensis Februarii, in quam hoc anno Dominica cadebat. Anastasius, qui ait Sedem vacasse dies octo, diem emortualem Stephani III. & diem ordinationis Hadriani in Interpontificio includit, sicque utrumque diem bis numerat, ut aliquando alibi. Bollandus ad diem primum mensis Februarii inter Sanctos prætermittos notat Stephanum IV. qui vulgo III. habetur, Sanctum appellari, referrique eo die a Ferrario, & Octavio Cajetano, ab Hugo-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6265.

S.A.C. VIII Anno Eræ Hitpan. DCCCX.

JESU CHRISTI 772.

HADRIANI PAP. I.

CONSTANTINI COPRONYMI 53. & 32.

LEONIS IV. 22.

A. C. 772.
I.
Moritur
Stephanus
III. PP.

Num. I. ad VI. Stephanum III. hoc anno e vivis excessit, postquam sedisset annos tres, menses quinque, dies viginti septem, non dies viginti octo, uti in vulgato Anastasio legitur. Tres enim Catalogi nostri, & duo

CHRISTI
772.

HADRIANI PAP.
I.

CONST. COPRON. IMP.
32.

actionis merita in omnium Romanorum aures frequenter resonabant; ita ut ex hoc nobilitatis, ac pudicitiae ejus fama longe lateque divulgaretur.

IV.

Cujus pie conversationis vitam, & spirituales operationem, ac praecipuos mores conspicuus sanctae recordationis domnus Paulus Papa, cum clericarij fuisse, quem Notarium Regionarium in Ecclesia constitutus, postmodum eum subdiaconum fecit. Dum vero post decessum domni Pauli Papa ad Pontificatus culmen promotus fuisset domnus Stephanus * secundus junior Papa, & ipse cernens ejusdem beatissimi Hadriani spiritualium conversationum merita, in diaconi ordinem eum promovit, & ex tunc multipliciter spiritualibus pollens studiis, maximam tam ad evangelizandum populo solerter, & clare divina atque Evangelica verba, quam ad exercendum Ecclesiasticam traditionem gessit curam; & ita Spiritus sancti gratia in ejus corde refulsit, ut in omnibus efficac, & idoneus comprobaretur. Sicque factum est, ut dum de hac vita migraret antefatus domnus Stephanus Papa, illico (dum ferventissimo affectu a populo Romano diligeretur) idem praecipuus ac sanctissimus vir, & Dei cultor Hadrianus, ad sacrum Pontificatus evectus est culmen. Haec Anastasius, qui de eodem superius haec ait: Vir valde praeclarus ex nobilissimi generis prosapia ortus, ex potentissimis Romanis parentibus editus, elegans nimis fuit, & persona decorabili: constans etiam, atque fortissimus Orthodoxae Fidei, ac patriae suae, & plebis sibi commissae defensor, viriliter sua virtute inimicis sanctae Dei Ecclesiae, ac Reipublicae impugnantibus resistens, pauperum, ac indigentium misericordiosissimus, ac copiosus consolator: Ecclesiasticae namque traditionis, & sanctorum Patrum constitutionum observator. Haec generatim de virtutibus ejus idem auctor habet.

* tertius

Hadriani Papae virtutes.

V. Legatio Venetorum ad Hadrianum.

PAGIUS

gone Menardo eodemque Ferrario, & in Calendario Maclovii edito XXXI. Januarii; sed se necdum apud eos, qui Vitas Pontificum scripsere, de caelestibus honoribus ei delatis quidquam se legisse. At qui dies illos elegere, cum illis supremum diem obiisse perperam cre-

praecipua praedecessorum Romanorum Pontificum, & Stephani Hadriani antecessoris. Cum igitur ii Hadrianum tum creatum Antistitem audissent, congratulati ipsi de summa dignitate collata, quod haberent in mandatis, ipsi significarunt. Vetus querela, quae Apostolicae Sedis tribunalis aditum frequenter accessu trivisset, Hadrianus igitur memor illius sententiae: Noli fieri iudex, nisi valeas irrumperere iniquitates. Adversus Joannem exurgens, Apostolicis eum censuris absterruit; continuavitque Istriacos Episcopos sub Patriarcha Gradensi. Sed & cum res Longobardorum in deterius laberentur, quorum viribus Aquilejensis Patriarcha factus erat audacior: res ad longum tempus compositae perseverarunt. Cum inter haec iidem Veneti ex Senatusconsulto ab eodem Hadriano Pontifice Rivoalto, ubi ipsi populo frequentiori convenerant, Episcopum petiere, primusque Antistes illi datus Obeliatius nomine, filius Eneagri Tribuni. Sicque res Venetae sub Hadriano pacis ac religionis augmento floruerunt: pluribus autem ista Sabellicus (a).

Beatissimo, & omni honore dignissimo, & Pontifici magno Hadriano Papae humilis mihi ultimo sanctae Dei Ecclesiae servulo quantulamcumque attulit fiduciam, vestram deprecandi clementiam, ut me, licet indignum, paternae pietatis amore in gremium sanctissimae intercessionis vestrae colligere dignemini. Scio certissime vestrae devotionem sanctitatis pro populo jungeret totius orbis intercedere Christiano: tamen specialius aliquid pro his egisse, qui vestrae Almitati seipso obnoxie humilitatis obsecratione commendant, & majore credulitate ad tantae auctoritatis confugiunt suffragia. Scio, me per sacri baptismatis adunationem de illius esse ovili pastoris, qui pro suis ovibus animam ponere non dubitavit, quas etiam post

didere, ipseque Bollandus hallucinatur, quando hunc Stephanum, vulgo III. haberi tradit; revera enim Tertius hujus nominis fuit, & ita vocatus est ab Anastasio, & ab omnibus Antiquis, a quibus sine fundamento Onuphrius & Baronius, & post hunc plerique receperunt; cum

(a) Sabellicus l. 8. Enn. 3. prope fin.

Caroli Magni ad Hadrianum Pontif. legatio.

(b) Epistol. Antiq. lcc.

CHRISTI
772.

HADRIANI PAP.
I.

CONST. COPRON. IMP.
32.

post altissimam suae resurrectionis gloriam beatissimo Petro principi Apostolorum obtrinam magnifica dilectionis confessionem pascendas commendavit, cui etiam caelo, terrisque aeternam ligandi, atque solvendi potestatem delegavit. Hujus te, excellentissime Pater, ut Vicarium sanctissimae Sedis agnosco, ita & mirificae potestatis heredem esse confiteor.

Ecce ego una sum regiminis vestris ovicula, sed valde peccatorum maculis morbida. Quapropter me totum tu offero sanctitati, Pastor piissime, sanandum & medicinali potentia, qua tibi post longas sanctorum Patrum series hereditaria successione a Deo Christo tradita esse dignoscitur, me jubeas salutiferam pietatis verbo a peccatorum vinculis esse solutum. Nam mihi cum Evangelica humilitatis regula fas esse video dicendum: (a) Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum; dic verbo, & sanabitur puer meus. Qui mox ut speravit, invenit; ut credidit, accepit. O beatissima lingua oris vestri, in qua est aeterna medicina salutis, per quam caeli aperiuntur credentibus. Numquam, obsecro, sileat; Semper admoneat, & sanet; semper aperiat perpetuae beatitudinis ad se confugientibus portas.

(a) Mart. 8.

(b) Ibid. 25.

† Nota sunt certi nominis communes omnibus Scholasticis interpretatur hunc fuisse Engelbertum

PAGIUS

cum quem Stephanum II. appellant, nunquam ordinatus fuerit, ideoque nec Pontifex Romanus dici possit. Denique Mabillonius Tom. II. Musei Italici pag. 38. ait ad IV. Nonas Martii in vetustissimo Calendario Gellonenfi, quod tempore Caroli M. scriptum est legi; *Adriani Romani Episcopi ordinatio.* Verum neque Hadrianus I. cujus ibidem vitam recitat, ne-

ut vere dignum est, Sanctissime Pater, qui vestram laudabili voce bonitatem sepiissime domno Regi sub praesentia multorum testium narrare solebat, & egregiae pietatis per vos gesta pura fides vestris de vobis proferre studuit, quatenus pia dilectionis fidem ostenderet, & vestrae almitatis amorem plurimorum mentibus ingereret. Haecenus Alcuinus ad Hadrianum Papam, apud quem ipse una cum aliis anno sequenti ab eodem Rege Carolo fundus est legatione, ut diceretur anno sequenti.

VI.

Sed ad res Urbanas convertatur oratio, & quae Hadrianus, ubi ordinatus est, gessit hoc anno, ex eodem Anastasio videamus: Hic namque, inquit, ipsa electionis suae die, confestim eadem hora, qua electus est, reverti fecit Judices illos hujus Romanae Urbis tam de clero, quam de militia, qui in exilium ad transiitum domni Stephani Papae missi fuerant a Paulo Cubiculario, cognomento *Afarta*, & aliis consentaneis impiis satellitibus. Sed & reliquos, qui in arcta custodia mancipati, & retrusi erant, absolvi fecit, & ita omnibus cum ea exultantibus, Pontificalem, Deo auspice, suscepit consecrationem.

Idemque in ipso exordio consecrationis suae direxit ad ejus beatitudinem suos Misos Desiderius Longobardorum Rex, id est, Theodoricum Ducem Spoletinum, Tunnorum Ducem Eburac Regiae, & Prandulum Vestiarium suam, suasionis per eos verba mittens, sese quasi cum vinculo charitatis velle colligari. Quibus ita beatissimus Pontifex respondit, dicens: Ego quidem cum omnibus Christianis pacem cupio habere, etiam & cum Desiderio Rege vestro, & in ea foederis pace, quae inter Romanos, Francos, & Longobardos confirmata est, studeo permanere. Sed quomodo possum credere eidem Regi vestro, in quem subtilius mihi sanctae recordationis praedecessor meus domnus Stephanus Papa de fraudulenta ejus fide retulit, inquit, quod omnia ille mentitus fuisset, quae ei in corpus beati Petri jurejurando promissit, pro justitiis sanctae Dei Ecclesiae faciendis? Haec, & alia, quae anno, quo sunt facta, superius habentur relata: postque haec adhuc ista ad illos: Ecce qualis est fides Desiderii Regis vestri: & cum qua fiducia illi confederari possumus.

Haec

que duo sequentes ejusdem nominis Pontifices die quarta mensis Martii ordinati sunt; ideoque haec ordinatio alio quam contigerit die huic Martyrologio inscripta, cujus rei exempli variis hujus Criticae locis indicavimus.

II.

A num. VI. ad XX. Gravissimum fuit hoc anno Hadriano Papae cum Desiderio Longobardorum Rege dissidium; hic enim, ut de Carolo Fran-

VII. Hæc vero eodem beatissimo Hadriano Præsule prosequente iisdem Missis Desiderii Regis: illi magis confirmabant vinculo sacramenti, quod eorum Rex, & omnes iustitias, quas antefato domno Stephano Papæ non fecerat, eidem præcipuo Pontifici, & summo Pastori perficeret, & in vinculo charitatis insolubili connexionem eum eo fore permaniturum. Quorum iuramentis credens ejus beatitudo, direxit ad eundem Desiderium Regem Missos suos pro his omnibus perficiendis, scilicet Stephanum Notarium Regionarium, & Sacellarium, atque Paulum Cubicularium, & cætera super ista. Quibus egredientibus ab hac Romana Urbe, & Perusiam conjungentibus, conjunxit mandatum, nuntium scilicet, quod jam fatus Desiderius Rex abtulisset civitatem Faventiam, & Ducatum Ferrariam, & Comacinium de Exarchatu Ravennate, quem sanctæ memoriæ Pipinus Rex, & ejus filii Carolus, & Carolomannus excellentissimi Reges Francorum, & Patricii Romanorum beato Petro concedentes obtulerat.

Comacinium

VIII. Desiderius invadit civitates Exarchatus.

Hadrianus Papa agit pro recuperandis civitatibus Exarchatus.

PAGIUS Desiderius Rex Langobard. Pontificem Rom. vocat.

Nec duo menses præteriere, ex quo ipse sanctissimus Pontificatus culmen adeptus est, cum idem atrocissimus Desiderius eandem abstulisset civitates, constringens ex omni parte cives Ravennates, & Casales, & hæc omnia præsidia Ravennatum occupans, cunctaque victualia, familias etiam, seu peculia ipsorum, vel quæ in ipsis præsiidiis habere videbantur, abstulit. Et dum nulla remansisset spes vivendi neque Leoni Archiepiscopo, neque præfatis Ravennatibus, in magna angustia, & fame, & inopia positis: direxerunt hi Romam Missos suos, scilicet Julianum, Petram, & Vitalianum Tribunum, deprecantes cum magna fletu eundem sanctissimum Pontificem, ut qualiter potuisset, subveniret ipsis, atque decerneret ad recolligendas civitates, afferentes, quia si ipse civitates non fuerint restituta, vivere nullo modo possent.

Tunc ipse almissus Pontifex, dum adhuc prænominati Missi essent Romæ, per Stephanum Sacellarium, & Paulum Cubicularium super ista, ut ad prænominatam pergerent Regem, direxit, & suas deprecatorias litteras, ut easdem redderet civitates, increpans eum fortiter per sua scripta, cur de promissione illa, quam

per suos Missos pollicendo, direxerat, mutatus fuisset, & etiam quia iustitias B. Petri, juxta ut promiserat, non reddidit, insuper & civitates illas, quas ante successoris ejus beatissimi Pontificis domni Stephani Paulus, & idem Stephanus detinuerant, abstulisset. Dum vero talia eidem protervo Desiderio antefatus sanctissimus Pontifex deprecando, monendo, & conjurando dixisset, ita ille remisit in responsis: Quod nisi prius se cum eo ipse almissus Præsul conjungeret pariter ad loquendum, minime easdem redderet civitates.

In ipsis vero diebus contigit uxorem, & filios quondam Carolomanni Regis Francorum ad eundem Regem Longobardorum fugam arripuisse cum Autobario, & . . . . . Nitebatur ipse Desiderius, atque inbianter decertabat quatenus ipsi filii ejusdem Carolomanni regnum Francorum assumerent: & ob hoc ipsum sanctissimum Præsulem ad se properandum seducere conabatur, ut ipsos antefati Carolomanni filios Reges ungeret, cupiens divisionem in Regnum Francorum immittere, ipsumque beatissimum Pontificem a charitate, & dilectione excellentissimi Caroli Regis Francorum, & Patricii Romanorum separare, & Romanam Urbem, cunctamque Italiam sub Regni Longobardorum potestate subjugare. Sed favente Deo, hoc nullo modo potuit impetrare: quoniam, sicut lapis adamas, ita firmus exitit Hadrianus Pontifex. Prænominatus siquidem Paulus super ista adhuc apud eundem Desiderium existens, firmiter ei promittebat, se ipsum beatissimum Papam ad eum deducere, dicens: Quod si etiam funem in ejus pedibus me adhibere, convenerit, eum qualiter potero, ad tuam deducam præsentiam.

Sed factum est, ut eodem Paulo in itinere illo existente, palam omnibus fieret, qualiter necare fecisset Sergium Secundarium, qui cæcus in Cellario erat; & metuens idem sanctissimus Præsul, ne si ejusmodi nuntium ad aures ipsius præsonuisset Pauli, ut aut ad eundem Regem reverteretur, atque etiam in fines Longobardorum ab ipso itinere declinaret, & aliquam malitiam amplius cum eodem Desiderio in fines Romanorum, atque Exarchatum perpetraret (nam nimis dilectus illi

IX.

Consilium Desiderii Regis.

X.

Paulus Cubicularius captus detinetur in custodia. illi, atque fidelis existebat) ob hoc direxit antefatus sanctissimus Papa clam, nimisque secreto Leoni Archiepiscopo Ravennatum civitatis per Julianum Tribunum, ut dum reverteretur ipse Paulus a Desiderio, eum sive in Ravenna, sive in Arimino detineret. Quod & factum est, atque in custodia est detentus.

Tunc idem sanctissimus Pontifex cepit curiose antefati Sergii Primicerii mortem inquirere, convocansque omnes Cellarios, subtiliter cunctos perscrutatur, quomodo ipse Sergius ex eodem Cellario abstractus fuisset. Qui responderet, dixere, quia prima noctis hora veniens Calventius Cubicularius eum extraxit. Et inquisitus, quis illi præcepisset, eundem Sergium a præfatis Cellario ad prænominatis Campanis tradendum: Respondit mandatum id a Paulo Cubiculario, cognomento Afiarta, sed & a Gregorio Defensore Regionario, & Joanne Duce germano domni Stephani Papæ, atque a Calvulo Cubiculario sibi hoc fuisse præceptum tradi iisdem Campanis.

* Campanis

* Calventio

XI.

Inquiri Papa de necesse Sergii.

XII. Quæstio habita de necesse Sergii.

Dirigensque idem sanctissimus Præsul in Campaniam, in civitatem Anagninam, adduci fecit prædictos Lavissimum, & Leonatum. Qui præsentati Apostolicis obtutibus, fortiterque constricti, confessi sunt, dicentes: Quia a prænominato Paulo Cubiculario, & Gregorio Defensore Regionario, seu Joanne germano præfati domni Stephani Papæ, & Calvulo item Cubiculario, & maligno consentaneo illis præceptum fuisset, prænominatum Sergium abstollendum, ac interficiendum. Tunc protinus direxit ipse sanctissimus Papa cum prænominatis Campanis suos fidissimos ministros, ut demonstrarent locum, ubi ipsum Sergium interfecerunt, atque sepelirent, & properantes venerunt usque ad Merolanam, ad arcum depictum, qui est secus viam, que ducit ad Ecclesiam sanctæ Dei Genitricis ad Præsepe: ibique juxta eundem arcum aperientes unam sepulturam, demonstrare corpus illic Sergii repositum, funeque ejus guttur constrictum, atque istibus totum corpus ejus compunctum: unde non dubium est, suffocatum, ac semivivum fuisse transverberatum.

Quod cernentes universi primates Ecclesiæ, ac Judices militia, ascendentes unanimiter cum universo populo in Lateranensem Patriarchium, prostrati Apostolicis vestigiis, obtinere eundem almissum Pontificem deprecari sunt, ut vindictam, atque emendationem fieri præciperet de tanto inauditio piaculo in eos, qui præsumpissent cæcum hominem, sapientis tormentis concrematum, crudeliter interficere, quod factum nunquam legeretur; asserentes, quia si talis flagitii reatus non exprobaretur, nimis ipsa temeritatis præsum-

prio in hac Romana Urbe pullularet, assumentes ex hoc audaciam perversi homines, ut tentaret peiora perpetrare. Tunc præfatus sanctissimus Præsul precibus Judicum, universique populi Romani jussit contradi antefatum Calvulum Cubicularium, & prænominato Campamos Præsule Urbis, ut more homicidarum eos coram universo populo examinaret. Ductique præfato Patriarchio in carcerem publicum, illico coram universo populo examinati sunt.

Sicque ipsi Campani, sicut prius examinati sunt, ita & in eadem examinatione confessi sunt. Calvulus vero obdurans cor suum; vix confessus est, ita se omnia habere. Qui tamen in eodem carcere crudeli morte emisit spiritum. Pro amputandis tam intolerabilibus flagitiis reatibus missi sunt ipsi Campani Constantinopolim in exilium. Post hæc vero jussit antefatus beatissimus Papa abstolli corpora Pauli & prænominati Sergii ejus fratris, eaque cum honore in Ecclesia beati Petri fecit sepeliri. Gesta vero examinationis, qualiter proprii reatus noxam confessi sunt jam dictus Calvulus Cubicularius, & prænominati Campani, direxit antefatus almissus Pontifex Ravennam, & ut ibidem Paulo per ordinem relegerentur.

Suscipiens vero Leo Archiepiscopus Ravennatum eadem gesta, confessum sine auctoritate Apostolica tradidit eundem Paulum Consulari Ravennatum urbis: examinatusque Paulus coram omnibus Ravennatibus fuit, eademque Acta ei relicta sunt; sicque se reum manifestans, tanti piaculi confessus est se perpetrasset noxam. Ita vero cum idem Paulus examinatus est, neque scientia rei exinde data est præfato Romano Pontifici, neque ab Archiepiscopo, neque ab aliquibus Ravennatibus, sed per alios hoc ejus sanctitas cognovit. Dum vero hoc ageretur, cupiens ipse præcipuus Pastor, & egregius Pontifex salvare animum jam dicti Pauli, ne in æternum periret: conscribi fecit suggestionem suam Constantino, & Leoni Augustis, magnisque Imperatoribus, significans de ipsius Sergii cæci impiæ morte, atque deprecans eorum imperialem clementiam, ad emendationem tanti reatus ipsum Paulum suscipi, atque in ipsius Græciæ partibus, ut in exilium mancipatum retineri præciperent. Direxitque eandem suggestionem ejus beatitudo Leoni Archiepiscopo, ut ipsum Paulum Constantinopolim in exilium, sive per Venetias, sive aliunde, qualiter potuisset, dirigeret, cum præfata Apostolica suggestione.

Ipsæ vero Archiepiscopus Leo insidians vehementer eidem Paulo, adhibuit impiam occasionem, dirigens eidem præcipuo Pontifici in responsis, inexpedibile

Facinorosum si confitentur delictum.

XIII.

Hadrianus exilium Pauli decernit.

Retinetur Paulus, ne mittatur in Orientem.

omnino esse, eundem Paulum illuc dirigere, eo quod Desiderius Longobardorum Rex filium Mauriti Ducis Venetiarum apud se captivum detinebat: nam ipse Mauriti filium suum cupiens ab eodem Rege recipere, eundem Paulum illi vicarium tradiderat. Ecce qualem occasione ipse Archiepiscopus Ecclesie Ravennatum callide adhibuit, ut ipsum Paulum extinguere valeret, sicque remisit ad Apostolicam Sedem suggestionem illam.

XIV.

Post hæc vero ipse sanctissimus Præsul cum direxit Gregorium Sacellarium suum ad Desiderium Longobardorum Regem deprecationis, atque exhortationis causa pro restituendis præfatis, ab Ecclesia ablatis civitatibus: præcepit ei, ut firmiter contestaretur Leonem Archiepiscopum, quantum saluum eundem conservare studeret Paulum, & cum reverteretur e Ticino, secum cum hac Romam reduceret. Dum ergo præfatus Gregorius Sacellarius in Ravennatum properasset urbem, constanter & firmiter protestatus est ante præfatum Archiepiscopum, & Judices Ravennates ex præceptione Apostolica, præfente Arnaldo Chartulario, ibi existente, cive Romano (illuc enim missus fuerat ab Apostolica Sede) saluum, atque incolumem ipsum Paulum conservandum, donec Ticino reverteretur, asserens, sibi fuisse præceptum ab Apostolica potestate, eum secum Romam deportandum, & Apostolicis saluum præsentandum obtinuit; hoc vero protestans, Archiepiscopum ceptum Ticinum prosequutus est iter. At continuo prænominatus Archiepiscopus, accessit Consulare Ravennatum civitatis, præcepit ei, ipsum Paulum interficiendum. Et dum reversus fuisset sæpe fatus Sacellarium, Ravennamque conjungeret, invenit prænominatum Paulum iam interfectum, pro quo nimis increpavit eundem Archiepiscopum, cur præsumpsisset contra Apostolicum præceptum taliter de eodem Paulo agere.

Paulus occiditur opera Leonis Archiepiscopi Rav.

De salvando Paulo consilium Hadriani.

Post aliquantas dies propria conscientia idem Archiepiscopus territus, direxit prænominato sanctissimo Papæ Julianum Tribunum suum Missum, deprecans Apostolicas dirigi sibi litteras, & consolationis monita, quasi ipsi nulla imputaretur culpa de ejusdem Pauli morte, eo quod Deus sanguinem innocentem ultus fuisset, sed nullo modo potuit ipsum sanctissimum Pontificem inclinare: ita dirigens in responsis: Quod ipse videat quid in eundem Paulum operatus est: nam certe ego animam ejus salvare cupiens, penitentiam eum submitti decreveram: ideo meum Sacellarium direxi hac Romam, eum deserendum. Sic igitur expertus Apostolicæ communionis Leo Archiepiscopus diu mansit.

Sed quid post obitum Pauli accidit? Quod enim (ut vidimus) homo iste Romæ princeps esset factionis Longobardorum, adversus eos, qui essent studiosi Francorum (ita quidem maximo malo erat divisa civitas, studentibus aliis Francis, aliis vero Longobardis) Desiderius Rex Longobardorum vehementi exæstians ira, tantum abfuit, ut ablata jura, & civitates Romanæ Ecclesie restitueret, ut etiam cum suo exercitu Ticino recedens, in Umbriam descenderet, aliasque ab Ecclesia Romana civitates auferret, propediem ad obsidionem venturus Urbis: nam audi Anastasium: Hic quidem (inquit) nominatus Desiderius Longobardorum Rex superbia elevatus atque jactantia, qua hira præfatum exercitum Ravennatum civitatis abstulit: confestim direxit multitudinem exercitus, & occupare fecit fines civitatum, id est, Senogalliensis, Montis Frettri, Urbini, Eugubii, cæterarumque civitatum Romanorum, plura homicidia, & depredationes, atque incendia in ipsis finibus perpetrantes. Nam in civitate Bleranam dirigens generalem exercitum, partim Tuscia: dum ipsi Blerani in fiducia pacis ad colligendas proprias segetes generaliter cum mulieribus, & filiis, atque famulis egredierentur: irruere super eos repente Longobardi, & cunctos primates, qui intro in eadem civitate erant, interfecerunt, & prædam multam, tam de hominibus, quam de pecudibus abstulere, ferro, & igne cuncta in circuitu devastantes. Sed & in finibus Romanæ Urbis, seu cæterarum civitatum multa mala, ac depredationes idem Desiderius perpetrare jussit, etiam & castrum Utriculum occupare fecit.

XV. Desiderius quantum mala in Rom. Ecclesia in parat.

Unde sæpius atque sæpius ipse beatissimus Præsul, tam per obsecrationis litteras, quam per Missos eidem Desiderio direxit, deprecans eum, ut a talibus malis resipisceret, & eas, quas abstulerat, civitates redderet. Ille vero non solum ad eas, quas ceperat civitates reddendas minime est inclinatus, sed nec ab eadem malitia recedere voluit, non cessans crudeliter multa atque immemorabilia mala finibus Romanorum, ut dictum est ingerere. Tunc præfatus sanctissimus Pontifex faciens accersiri præfatum religiosum Abbatem venerabilis monasterii sanctæ Dei Genitricis, siti in territorio Sabiniensi cum viginti senioribus Dei servis monachis, direxit eos ad eundem Desiderium deprecationis causa. Quibus ad eum properantibus (ut ipsi Dei famuli referunt) ejus pedibus provoluti coram Judicibus Longobardorum cum lachrymis ex persona antefati Vicarii beati Petri, eum deprecantes, ut a tantis malis resipisceret, & præfatas civitates, quas ab-

XVI. Studium Hadriani Pap. pro recuperandis rebus Ecclesie.

stul-

stulit, beato Petro redderet. Sed nequam ejus cor lapideum desectere valuerunt, sicque infructuosi ipsi Dei famuli reversi sunt.

XVII. Legatio Desiderii Regis ad Rom. Pon.

Dirigens suos Missos idem Desiderius ad antefatum beatissimum Pontificem, id est, Andream Referendarium, & Stabilem Ducem, ut se cum eo loquendi seret concessio. Quos suscipiens idem almiscus Pastor, ita his respondit, inquit: Sic Regi vestro de mea persona satisfacite, me vobis firmiter coram Deo omnipotentie promittente, quia si prædictas civitates beati Petri, quas tempore meo abstulit, mihi reddiderit: continuo sive Ticini voluerit, sive Ravenna sive Perusia, sive hic Romæ, vel etiam ubi illi placitum fuerit * ad ejus properabo præsentiam, & cum eo pariter me conjungam ad colloquendum, quæ ad salutem populi Dei, utrarumque partium respiciunt. Et si forsitan de hoc dubitationem habet, me cum eo minime debere conjungi, postquam ipsas civitates reddiderit: si me cum ipso non conjunxero ad loquendum, licentiam habeat eas denuo occupandi. Nam si prius ipsas civitates non reddiderit, & justitiam nobis minime fecerit: sciat pro certo, quod nunquam videbit faciem. Unde ecce sequipedes vestros dirigere studeo meos Missos ad eundem vestrum Regem, qui easdem recipiant, si reddere voluerit, civitates. Et de præfatis, qua hora mei Missi, receptis civitatibus ad me, hoc ipsum nuntiantes, reversi fuerint: continuo ad ejus, ubi volueris, properabo præsentiam ad simul cum eo loquendum.

XVIII. Alia legatio missa pro recipiendis civitatibus.

Ipsius Longobardorum Missi properantibus, & ad suum revertentibus Regem direxit ejus beatitudo continuo ad eundem Desiderium Regem suos Missos ad easdem recipiendas civitates, scilicet Pardum Egumenum, id est, Præfectum monasterii beati Sabæ, & Anastasium primum Defensorem: præsentatque ejus obtinuit, & ipsi ad ejus pedes corruentes, lachrymis profusus eum deprecantes, ut antedictas redderet civitates: promittentes ei per Apostolicam auctoritatem sub jusjurandum, quia si eas reddidisset, statim prænominatus almiscus Pontifex ad eum properaret proficiscendum, ac loquendum pariter. Sed per nullam rationem ejus ferreum pectus, & durissimam mentem emollire potuerit, nihilque recipientes, suis affectu reversi sunt.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS III. Bellum Saxonum a Carolo Rege susceptum.

Ad num. XX. Eginhardus in vita Caroli M. narrato bello Langobardico ad Saxoniam hoc anno inchoatum Orationem convertit: Post ejus finem, Saxoniam quod quasi intermissum videbatur, repetitum est, quo nullum neque prolixius neque atrocius, Francorumque populo lahorius susceptum est, quia Saxones, sicut omnes

Tamen non desisteat antedictus Pontifex suos Missos ad eum propter hoc ipsum dirigendum, tam de sacerdotibus, quam de singulis religiosi habitus ordinibus, sed nihil apud eum impetrare valuerunt. Sed potius permanens in sua iniquitate, multa civitatibus, ac finibus Romanorum inferri factebat ex omni parte mala. Sed & magnas comminationes dirigens eidem Hadriano Pontifici, se cum universis Longobardorum exercitibus properaturum ad Romanam civitatem perstringendam.

XIX. Legatio Papæ ad Carolum.

Pro quo nimio fletu ipse sanctissimus Pontifex cum suo populo postus, portas civitatis Romanæ claudi jussit, alias ex eis fabricari fecit, muro scilicet claudi, & dum in magna angustia, & tribulatione consisteret, necessitate compulsus, direxit suos Missos maritimo itinere cum Apostolicis litteris ad excellentissimum Carolum, a Domino protectum, Regem Francorum, & Patricium Romanorum, &c. Hucusque res gestæ anni hujus. Quid autem ita furendo, agit infans? nisi ut contra se ipsum, suumque Regnum ad perdendum id arma convertat? in hocque laborer, & sudet amens, quomodo Regnum una cum omni gloria gentis Longobardorum, tanto tempore, tot bellicis laboribus partum, & sanguine suo redemptum, penitus perdat, funditusque nunquam amplius restituendum convellat. Nonne ista declararunt eventa? Ita plane: nec in hoc novissimo Rege Longobardorum tantum, sed in aliis omnibus posterioribus Principibus, qui impugnaverunt jura Ecclesie, factum produnt Annales. Adeo ut ex præteritis tuto quis ventura prænuntiet secundum illud Ecclesiastes (a): Quid est, quod fuit? id (a) Eccl. 1. quod futurum est. Quid est, quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nempe fore, ut ipsi Regno suo damnnum inferant, qui Regnum Dei (quod est Ecclesia) infestantur, & persequuntur. Petra est, quam dura fronte percutiunt; silexque durissima, quam sic miseri appetunt, ut oppetant mortem. Quid igitur in seipsam male laborat carnis cæca prudentia incassum concutere petram; adversus quam nec angelicæ ipsi potentie aliquid concessum esse, divinitus facta Petro promissio declaravit, dicens: Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam? Sed reliqua prosequamur.

Dum hæc in Italia gererentur, ipse Carolus Rex Francorum cognomento Magnus

XX.

fove Germaniam incolentes nationes, & natura feroces, & cultui demonum dediti, noltraque Religioni contrarii, neque Divina neque humana jura vel pellere vel transgredi inobestum arbitrabantur. Suberant & cause, qua quotidie pacem conturbare poterant, termini videlicet Francorum, & illorum pene ubique in plano continui,

CHRISTI
772.HADRIANI PAP.
I.CONST. COPRON. IMP.
32.

Carolus vincit Saxones, & Idoli templum demolitur.

gnus, adversus Saxones bellum gerebat, cui ad eos debellandos affuit divinum auxilium; sed quomodo id acciderit, in vita ipsius Caroli annis singulis per periodos dierum festorum Natalis & Paschatis distincta hæc leguntur: Rex Carolus celebravit Natale in Villa Actiniaco, & Pascha in Aristallio, deinde Synodum tenuit ad Vvornatiam, & inde perrexit Saxoniam, & Eresburgum castrum cepit, pervenitque usque ad Ermenful, & ipsum fanum destruxit, & aurum, & argentum,

PAGIUS

qui, præter pauca loca, in quibus vel sylva majores, vel montium juga interjecta, utrorumque agros certo limite discernant, in quibus cades & rapina, & incendia vicissim facere non cessabant. Quibus adeo Franci sunt irritati, ut non jam vicissitudinem reddere, sed apertum contra eos bellum suscipere dignum judicarent. Susceptum est ergo adversus eos bellum, quod magna utrinque animositate, tamen majori Saxonum quam Francorum damno per continuos triginta tres annos gerebatur. Et paulo post hæc subiungit: Plures eo bello tam ex nobilitate Francorum, quam Saxonum, & sanctis summis honoribus viris, consumpti sunt: tandemque anno tricesimo tertio finitum est. Cum interim tot ac tanta in diversis terrarum partibus bella contra Francos & exorta sint, & solertia Regis administrata, ut merito intuentibus in dubium venire possit, utrum in eo aut laborum patientiam, aut felicitatem potius mirari conveniat. Nam, biennio ante Italicum hoc bellum sumpsit exordium, & cum sine intermissione gereretur, nihil tamen ex his, quæ alicubi erant gerenda, dimissum, aut ulla in parte ab æque operoso certamine cessatum est. Cointius hoc anno num. VII. dicit falli Eginhardum, cum bellum Saxonicum susceptum asserit, biennio ante Italicum, quod certum est ad annum DCCLXXII. de bello Saxonico, de Italico vero anno insequenti agatur. Verum non advertit Vir doctissimus, Historicos, biennii nomine, duos annos Julianos incompletos sæpe intelligere, & rem tribus posterioribus anni mensibus inchoatam, & prioribus insequentis anni mensibus absolutam, intra biennium aut intra annos duos consecutam esse non raro asserere. Quod identidem inculcandum duxi, quia video Viros eruditissimos ad eundem lapidem quotidie offendere. Cointius, qui Annales illos Monacho Anonymo Laureshamensi ascribit, anno sequenti num. CXXVII. & seqq. varia alia loca ex Vita Caroli M. & Annalibus Eginhardo attributis in medium adducit, ut ostendat utrumque Opus non esse unius ejusdemque Auctoris, & Annales illos appellandos esse Laureshamenses. Verum cum eorundem Auctor ignoretur sub Eginhardi nomine semper eos citabo, quod hic indicare sufficiat. Certe Annales illi magnæ sunt, apud Viros doctos auctoritatis, & ab Odilone Monacho Medardensi in lib. de Translat. Reliquiarum S. Sebastiani Martyris & S. Gregorii Papæ, quæ facta sunt anno DCCCXXVI. Eginhardo tam Annales, quam Vita Caroli M. ascribuntur. Odilo autem eum libellum scripsit initio sæculi X. ut notat Mabillonius Sæc. IV. Benedic. part. I. ubi

quod ibi reperit, abstulit. Fuitque scietas magna, ita, ut aqua deficeret in supradicto loco, ubi Ermenful stabat. Et dum vellet ibi stare tres dies gloriosus Rex ad destruendum fanum ipsum, & valde homines, & jumenta stirent; subita Christi gratia, media die, cuncto exercitu quiescente, apparuit eis torrens ebulliens salubres aquas, & cunctus exercitus, & jumenta eorum sufficienter recreati sunt: & tandem ebulliens aqua viva, donec fanum destructum est. Tunc Magnus Rex

illum recitat. Lambecius Tom. II. Biblioth. Cæf. lib. cap. 5. scribit, in Bibliotheca Casarea extare MS. ejus exemplar Vitæ Caroli M. subiectum, indeque deducit, utrumque Opus factum esse ejusdem Eginhardi. Sed vanahæc illatio; cum in uno eodemque Codice diverforum Auctorum Opera descripta reperiantur.

Poeta Saxonicus, qui Eginhardi Historiam Versibus mandavit, Saxones in tres distinguendo populos, eosque non uni Regi seu Dynastæ, sed Ducibus, sive, ut loquitur Beda lib. 5. cap. 11. Satrapis subicit, adeo multis, ut singuli pagi suos Duces seu Satrapas habeant. Ostphalor in Orientali parte collocat, in Occidentali Vvestphalor, Angarios inter utrosque, atque ut Saxonum gentem Francis versus Meridiem terminam agnoscat; sic & ei limitem versus Septentrionem tribuit mare Balticum, quod licentia poetica Oceanum appellat. Eginhardus vero in Annalibus gesta hoc anno in bello Saxonico his verbis narrat: Rex Carolus congregato apud Vvornatiam generali Conventu, Saxoniam bello aggredi statuit, eamque sine mora ingressus ferro & igne cuncta depopulatus Eresburgum Castrum cepit, idolumque, quod Irminful a Saxonibus vocabatur, evertit. In cuius destructione cum in eodem loco per triduum moraretur, contigit, ut propter continuam cæli serenitatem, exsiccatis omnibus illius loci rivis ac fontibus, aqua ad bibendum inveniri non posset. Sed, ne diutius siti confectus laboraret exercitus, divinitus factum creditur, ut quadam die cum juxta morem tempore meridiano cuncti quiescerent, prope montem, qui castris erat contiguus tanta vis aquarum in concavitate cujusdam torrentis eruperit, ut exercitui cuncto sufficeret. Tunc Rex idolo destructo ad Vviferanum fluvium accessit, ibique a Saxonibus XII. obsides accepit. Inde in Franciam reversus. Spelmannus idolum illud Irminful seu Ermenful appellatum his verbis explicat: „ Mespurgi fanum & idolum, quod Irmenful appellavere coluerunt, Eresberg dictus est mons, in quo fanum illud stabat. Quidam interpretantur Mercurii statuam; is enim Hermes dictus est. Sed obtinuit Martis honor, ut nunc Mersberg vocitetur. Nonnulli Irmenful interpretantur statuam publicam. Coniici permittitur dictam Idermanful, quasi commune perfugium & asylum omnium, & martem communem, qui in proelio diu vagatur incertus, diu dubius, quo ponat victoriam. Erat armata toto corpore effigies, cujus in dextra signum militare (nostrum vexillum vocant) præferens rofam, cujus breve momentum, & facilis ortus & interitus, ita eventus præliorum. In sinistra libram expendit, dubiam pugnantium fortem facile huc aut illic inclinantem. In clypeo Leo, qui bestiis impe-

IV.

Primus annus belli Saxonici.

XXI.

(a) Cap. Franc. l. 7. c. 205.

Rex Carolus super fluvium Vviferam veniens, ibi habuit placitum cum Saxonibus, & receptis obsidibus duodecim, reversus est in Franciam. Hæc ibi. Quæ eadem hoc pariter anno habentur in veteri sæpius citato Chronico rerum Francorum.

Quod spectat ad Synodum, cujus nuper mentio facta est, hoc anno a Carolo Magno habitam in Vvornatia, quæ & secunda ejus nominis est dicta, quod de ea in Francorum Capitularibus scriptum reperitur, (a) hic describemus; sic enim se habet:

De purgatione sacerdotum, qualiter Vvornatiæ secunda vice, a domino Carolo, & a suis tractata, atque sopita est.

Omnibus vobis tam presentibus, quam futuris scire cupimus, quia ideo consultu Apostolica Sedis, & omnium nostrorum Episcoporum, & reliquorum sacerdotum, atque maximo cunctorum fidelium nostrorum de purgatione criminorum sacerdotum tanta tractavimus, cumque cum testibus, sicut in anteriori Capitulari nostro continetur, fieri deceverimus, quoniam ne-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

„ ritat, invictum ad fortia facta impetum mon-

„ strat, floribus concito campo, in quo sta-

„ bat, quod nihil jucundius videri solet for-

„ tibus, quam in acie virtutem ostendere.

Hucbaldus Monachus Elnonensis, qui composuit Vitam Sancti Liefvini Presbyteri, seu Sancti Lebuini, floruitque tempore Caroli Calvi Imp. cui aliquot Versus dicavit, refert Saxones singulis annis generale Consilium, in media Saxoniam fecus flumen Wiseram, celebrare solitos fuisse, & Lebuinum hoc anno, ut videtur Conventum illum adfuisse, sibi que a Deo Creatore cæli & terræ, ut ea Legatione fungeretur, mandatum esse, asseruisse: Ecce enim, inquit Lebuinus, hæc sententia oris ejus, qua est immutabilis, pronuncio vobis, quia nisi his monitis obtemperaveritis, jam celevime veniet vobis malum inopinata tribulationis. Prox-

„ dinavit namque Rex colorum omniumque sæculo-

rum Regem fortem, prudentem, & acerrimum (nempe Carolum) non de longinquo, sed de proximo, instar torrentis rapidissimi, properantem ad emolliendam duri cordis vestri ferocitatem, & comprimendam rigidæ cervicis contumaciam. Qui vehementi impetu vestram aggre-

„ diens Regionem gladio, vastitate, incendio, & exterminio cuncta depopulabitur, & ut vindex ira Dei, quem semper exacerbastis, vos quidem partim mucrone concidens perimet, partim egestate debescere faciet, partim perpetui exilii mœnore consumet. Talia Beato Viro Prophetali spiritu præconante, &c. ex proximis sepibus pastor rapiunt, detruunt, & exarant; ut veluti affolet fieri lapidibus, sic cum illis sudibus perirent. Ad-

dit Hucbertus; cum Deus de manibus eorum Virum Sanctum mirabiliter eripisset, unum ex Saxonibus cæteris honoratiorem omnes hortatum esse, ut Legatum mandata Vitæ ac salutis deferentem cum pace susciperent, ne quæ comminando prophetaverat, ventura experirentur nimium vera, & communi consensu decretum esse, ne a quocumque impeteretur ille Dei Nuncius, sed quocumque vellet ire, absque ulla

CHRISTI
772.HADRIANI PAP.
I.CONST. COPRON. IMP.
32.

sciebamus eandem causam a beato Gregorio Papa esse definitam. Nam cum Vvornatiæ generalem conventum habuissimus, allata est nobis a Trichulfo Maguntiacensi Metropolitano epistola B. Gregorii Papæ, in qua inter cætera continebantur hæc; De presbytero vero, vel quolibet sacerdote a populo accusato, si certi non fuerint testes, qui crimine illato, approbent veritatem, jurandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentia suæ puritate, cui nuda, & aperta sunt omnia, sicque maneat in proprio gradu. Ista vero omnia, quia vires nostras excedunt, in iudicio Episcoporum juxta canonicam sanctionem definienda relinquimus, ut huc quando orta fuerint, ita definire sitagant, ut nec secundum sæculum, juxtam reprehensionem, nec penes Deum (quod absit) damnationem, æterna beatitudinis, ipso auxiliante, qui omnia in fucata præstat, præmia consequantur. Hactenus capitulum secundæ Synodi Vvornatiensis.

Rursum vero hoc eodem pariter anno, qui & Tassilonis Bavaricæ Ducis, nume-

L 2

ra-

lione pergeret securus. Dum tamen bellum feliciter a Carolo gerebatur, Westfali qui Daventriæ, quo Lebuinus venerat proximi erant, Ecclesiam illic nuperrime constructam igni succenderunt: Irrunt, inquit Hucbaldus, & ap-posito igne Ecclesia domum contremant, & quoscumque Christianos ibidem reperiunt ab eodem loco infestando longius proturbant. Directi & alii in Saxoniam Viri Dei, qui populum edocuerent, baptizarentque, quod Egiles in Vita Sancti Sturmionis Abbatis Fuldenfis, de isto Sancto testatur: parv maxima Beato Sturmio populi & terra illius, ad procurandum committitur. Suscepto igitur prædicationis officio, &c. sacris eos sermonibus docebat, ut idola & simulacra dereliquerent, Christi fidem susciperent, Deorum suorum templa destruerent, lucas succiderent, Sanctas quoque Basilicas edificarent. Legenda etiam Vita S. Luidgeri Episcopi Monasteriensis ab Alfrido Episcopo exarata, in qua agitur de Missione S. Lebuini.

Ad num. XXI. Carolus Rex mississimus Synodum tenuit ad Vvornatiam, & inde perrexit partibus Saxonie, inquit Annalista Bertinianus, Vvornatiæ alique hoc anno. Quid in ea Synodo statutum fuerit, incompertum. Baronius quidem ad illam refert Decretum de purgatione sacerdotum, quod extat lib. 7. Capitularium pag. 205. quod integum recitat. Verum cum eo in Decreta mentio sit Riculfi Episcopi Moguntini, qui Sancto Lullo anno tantum DCCLXXXVII. in Episcopatum Moguntinensem successit, Decretum illud ab aliqua alia Synodo Wormatiensi post illum annum celebrata conditum fuit.

A num. XXII. ad XXX. Concilium Bavarium apud Dingolwingam celebratum, ad nos integrum non pervenit, sed potius ejus fragmentum a Marco Velfero e tenebris erutum. Cumque nullus temporis character in eo exprimitur, sed tantum nomen Tassilonis Bajoaricæ Ducis, annus quo celebratum fuit, certo sciri non potest. Quod enim Tom. VI. Concil. pag.

XXII.

VI.

Synodus Vvornatiensis.

VII.

Epochæ Concilii Dingolwingensis.

ratur XXII. annus, eodem religiosissimo Principe operante, celebrata est Synodus Episcoporum in loco, qui ab accolis Dingoltinga dicebatur, cujus ex antiquo scripto codice membranaceo accepimus fragmenta, quae extant, a viro doctissimo aequae & nobilissimo Marco Velfero Augustano, dum profunde immensa impietate mersamque profunda ignorantia, atque offusam densa caligine Jo. Aventini haeretici, nobilem Bavariae historiam in lucem apertissimam summa gloria vendicat. Tam dignum igitur Ecclesiasticae antiquitatis monumentum, hic tibi, Lector, describendum putavimus; sicuti in eodem reperitur codice scriptum, cum tamen in multis appareat corrigendum: vetera enim, non nisi temporis edacitate corrosa, sed non ob id spernenda, solemus accipere, quae sic se habent:

XXIII.

* Tassilo- ne

* quis

Haec sunt decreta, quae constituit sancta Synodus, in loco, qui dicitur Dingoltingen, domno * Tassilo mediante.

De die Dominico ita constitutum est, ut tali honore habeatur, sicut in lege scriptum est, & in decretis canonum. Et si * quid presumpserit frangere contra legem, aut decreta canonum, tali poena subiacet, sicut ibi scriptum est.

De hereditate quae tradita est ad Ecclesiam, ita constituit, ut quisquis hereditatem suam ad Ecclesiam ante donaverit, aut postea donaverit, si quid mutare voluerit, chartam suam habeat ita scriptam, ut locum, & tempus, & personam habeat, aut tribus testibus fidelibus, & nobilibus testificetur. Si sacerdos non habeat chartam, nec testem, ut praediximus, tunc, sicut in lege Bajoariorum, & iudex iudicat, sic defendat.

* vivant, aut viventes sint. * De Sanctimonia- libus

De eo quod Episcopi juxta canones, & Abbates monasteriorum juxta regulam * viventes, ita constituit.

* Deo eo quod sanctimonialia, quae in servitio Dei sunt, ita constituit, ut nullus ausus sit in conjugium, & matrimonium ducere, aut si quis ausus fuerit contra decreta canonum, ita componat sicut canones decreverunt.

De eo quod jus ad legem, quam habuerunt in diebus patris sui, nobiles, & liberi, & servi ejus, ita donaverunt, ut firma fieret.

PAGIUS

pag. 1796. post XIV. ejus Capitula subiungitur, hujus Concilii appendix tantum est, uti haec verba Velferi in ejus fronte posita manifeste indicant: Post haec mox ista subiunguntur, eodem, ut vides, ordine. Quare appendix ab his verbis inchoatur: de Concilio quod Dux Tassilo apud Dingoltingam celebravit. Is itaque Anonymus summarie narrat gesta in hoc Concilio; sed qua aetate vixerit, & an usum suo saeculo receptum, vel illum, qui hoc tempore usurpabatur, secutus fuerit, in Indictione inchoanda, prorsus incertum. Ad haec hic lo-

De eo quod ut si qui de nobili genere de hereditate sua dare * ad sanctuarium Dei, in sua potestate esset, nemo prohibuisset, nec mutaret in perpetuum. * vellent

De eo quod ut servi Principis, qui dicuntur Adelsbalch * ut suam habeant * abundat Vveregeldam, juxta morem, quem habuerunt sub parentibus, & ceteri minores Vvergeldi juxta legem suam, ita constituit.

De eo quod parentes Principis quodcumque praestitum fuisset nobilibus intra Bajoarias, constituit, ut permaneret, & esset sub potestate uniuscujusque relinquendum posteris, quamdiu stabiles forent servassent apud Principem ad servendum sibi, & haec firma permaneret, ita constituit.

De eo ut nullus hereditate sua privetur nisi per tres causas * quas in pacto scribentur; Propter homicidium, hoc est, ut quisquis hominem Principis sibi dilectum occiderit, ob injuriam Principis & ad calumniam, hominem componat secundum legem, tunc privetur hereditate sua. * quae

De eo quisquis * mulierem nobilem acceperit in conjugium, & non praeservit, ita constituit, ut iterum libera esset, dimittat servum, & postea non redigatur in servitium, sed esset libera. * servus, videtur deesse

De eo quod si quis de quocumque reatu accusatus ab aliquo, potestatem accipiat cum accusatore suo pacificare si voluerit, antequam pugnam, quae Vvobadinc vocatur, * permittat.

De eo quisquis de nobili genere deprehensus fuerit de illis * IIII. causis, de * III. qua supra diximus, * si ille hereditate sua portionem pro illius criminis reatu perdat, uxor autem illius suo jure non privetur, ita constituit. * permittatur * III. * quibus * ille haereditatis lux.

De collaudatione, quam Episcopi, & Abbates in Bajoaria inter se fecerunt, pro defunctis fratribus. XXIV.

In Christi nomine. Notitia qualem convenientiam gentis Bajoariorum Episcopi, & Abbates inter se fecerunt, quorum nomina infra perarare stylo decrevimus. Id est, Manno Nuwenburgensis civitatis Episcopus, Alim, * Vigilius, Vvoserich, Sintprebt, Heres Episcopi, Oportunus, Vvolspreht, Adalpreht, Ato, Uto, Lantfrit, * Virgilius

cus manifeste corruptus: sub die * Consulens, quod erat II. Idus Octobris, atque anno ab Incarnat. Dominica DCCLXXII. Indictione X. Imo ejus capitula variis in locis depravata, uti stellulae demonstrant. Quare neque ex Capitulis, neque ex Appendice aliquid certi erui potest, ex quo possimus venire in cognitionem initii Indictionum ante Caroli Magni mortem. Jam anno DLXXVI. insinuavimus, Indictionem in Gallia, Germania, & Anglia ante Caroli Magni, seu potius Ludovici Pii ejus filii mortem a die XXIV. mensis Septembris inchoa-

* psalteria

XXV.

* fortasse Callisti, incidit enim prid. Id. Octobr.

* primates, & peritos * diuturnitate

PAGIUS

VIII. Illud hoc anno celebratum.

frit, Albune, Raotbart, Ernest, Regimprebt, Volgbanbart, Perhkeob, Sigido, Abbates. Ut eorum quis de hac luce migraret, unusquisque superstitum Episcoporum, vel abbatum pro defuncto in domo sua Episcopali, vel cenopio C. missas speciales, & eodem numero * psalterio cantare faciat. Ipse vero de propria persona sua XXX. speciales missas compleat, vel a religiosi sibi subjectis implere omnino praenotatum faciat numerum presbyteris, sive monachis, cum de hoc saeculo migraverint Episcopus seu Abbas uno presbytero, vel uno monacho XXX. missas speciales, totidem psalteria faciant celebrari. Post haec mox in eodem codice ista subiiciuntur eodem, ut vides, ordine.

De Concilio, quod Dux Tassilo apud Dingoltingam celebravit.

Regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo, in anno vero XXII. Regni religiosissimi Ducis Tassilonis gentis Bajoariorum sub die * consulens quod erat II. Id. Octob. atque anno ab incarnatione Dominica DCCLXXII. Indict. X. divina praesentis inspiratione, ut omne Regni Dei praenotatus Princeps collegium procerum coadunaret, in villam publicam Dingoltingam nuncupatam, ut ibi tam regulare moderaretur obsequia, in super gentis suae institutiones legum per * primatos imperitos, universa consentiente multitudine, qua reperit * diuturna vitata, & quae videbantur abstrahendo evellere, & quae decretis placeant componenda, instituerentur. Inter tot vero collegia sacerdotum, & abbatum in

praesentia paginis, regularis ordines vitae, atque canonum normas vel decreta patrum, nullis comprobare quiverant testimonis, ut monachis parochiae commendari deberent, vel publica baptismatis obsequia, nisi forte pro periculo mortis, & nihil eorum implerent commorandi negotio, excepto * vicissitudinis villarum praepararum singulis annis obedientialibus curis commissio ab Abbate proprio fuerit determinata. Unde ab universis Abbatibus facta professio, ut minime titulis popularibus se ingerere depellerentur, & hac omnia, cui commissae sunt plebes, sub potestate Episcoporum permanerent, sicut in sanctis Synodis, vel decretis praeforum Patrum perarata comprobatur conscriptio, ab Episcopis vero simili modo, & nihilominus * praelatis ponderaverunt sententias, ut erga eos caritatis gererentur curae, ita ut canonica auctoritas confirmat, & spiritualis concordia declarat. Hoc praestito Concilio, & ab universis uno ore confirmato, ut si quis de eadem institutione deviare praesumpserit, a collegio eorum alienetur, usque iterato examine, id est, publica, Synodo.

* si

* prolatio

XXVI.

* sic limite mancipium

De popularibus legibus. Praenotatus Princeps universo concordante collegio, * hic constituit, ut nullus a provinciae suae * mancipium limine venundare vel proprium, vel fugitivum praesumpserit, & si quis hoc decretum non observaverit, Vveregeldo suo culpabilis permaneret.

Ut nullus furtivam rem, tam in equis, & aliis quadrupedibus, quam in reliquis suppellectilibus, extra finem Bajoariorum venundare, vel machinis diabolicis extra

dem anno transiit idem Episcopus S. Rudbertum, & dios ejus Capellanor, Beatum Kunialdum atque Gislarium, nempe VIII. Kalend. Octob. Si enim annus XXVI. Tassilonis Ducis in cursu erat mense Septembris anni DCCLXXIII. & annus hujus Principis XXIV. mense Octobris praesentis Christi anni in Bajoaria nuncuratur, profecto anno DCCLXVIII. Bajoariae regimen susceperat, currenti annum XXIII. Principatus sui absolutebat, ac XXV. inchoabat, annoque Christi sequenti vicissimum quintum finit, & vicissimum sextum auspiciatus est; ideoque Cointius anno DCCLXXI. num. VIII. perperam contendit Concilium Dingoltingense ad illum Christi annum pertinere; nec melius scribit Mabillonius Sac. III. Benedicti, part. II. in Elogio Historico Tassilonis Bajoariae Ducis, in Actis ejusdem Concilii reponendum esse, anno XXVI. Regni Tassilonis, loco, anno Regni Tassilonis XXII. quod Hundius citatus asserat, annum illum legi in nonnullis Codicibus MSS. Annus quippe XXVI. Tassilonis Ducis conjungi non potest cum anno Incarnat. DCCLXXII. quem retinendum esse ipsemet Mabillonius recte supponit.

Huc Synodo praeter Episcopos sex & Abbatres tredecim, adfuerunt quoque Proceres Bajoarici de rebus politicis acturi; ideoque ejusdem Sy-

IX.

CHRISTI
772.

HADRIANI PAP.
I.

CONST. COPRON. IMP.
32.

minandi, infidiis regi, ut si quis hoc praesumpserit, XL. solidis componat in publicum. Ut si quis domum tam liber, quam servus * alius effoderit, & ibi occisus fuerit, sine compositione in sua damnatione permaneat. Si autem suppellectilia abstulerit de eadem domo, & eo fugiente in curtem, vel extra curtem, hic cui damnum intulit, consequitur, & interfecerit, pari subiaceat sententia. Similiter qui liberum, vel mancipium suum furaverit, & cum comprehendere minime quiverit, & ibidem interfecerit reum, & superior permaneat sententia. Sed tamen ea genera trium homicidiorum, debita signa vicinis suis & his, qui assistunt, insignet.

XXVII. De pugna duorum, quod Voehadine vocatur, ut prius insortientur quam parati sunt, ne forte carminibus, vel machinis diabolicis, vel magicis artibus insidiantur.

Qui supradictae pugnae, quod Chamfuvic dicimus, peracto iudicio, se simili vindicta erigere contra quarentem praesumpserit, sacramentum, quod Abreia dicitur, furet in Ecclesia, cum tribus nominatis sacramentalibus.

De eo, quod Bajoarii Stapfsaken dicunt, in verbis, quibus ex vetusta consuetudine Paganorum idololatriam reperimus, ut deinceps non aliter nisi * indicat, qui querit debitum; haec mihi injuste abstulisti, quae reddere * debet: Reus vero contra dicat, nec hoc abstuli, nec componere debeo, iterata voce requisito debito dicat: Extendamus dexteris nostras ad justum iudicium Dei, & tunc manus dexteris uterque ad caelum extendat.

Ut nullas furtivam rem suscipere, vel intra terminum abscondere praesumat, qui hoc fecerit, XL. solidis componat.

Ut hi, qui Ducali manu liberi dimissi sunt, ad eadem cogantur iudicia, quae Bajoarii Uriella dicunt.

Ut hi, qui in Ecclesia libertatem conquirebant, deinceps tam ipsi, quam eorum posteritas in secura libertate permaneat, nisi forte ipsi sibi insolubile damnum inferant, quod componere minime quiverint.

PAGIUS Synodi Decreta num. XIV. partim res Ecclesiasticas, partim res Civiles spectant, ut videre est tam apud Baronium, quam Tom. VI. Concil. Sex Episcopi sunt Alimus, qui in Sabionensium Episcoporum Catalogo locum XXII. occupat. Erat Sabiona Civitas ad Eyfocum fluvium, tunc nobilis, cujus nunc rudera inter Oenipontem & Bozanum conspiciuntur. Sedes Episcopalis Brixinam translata est a Sancto Aluino, cujus Episcopatus in annum millesimum incidit. Paruit primum Sabiona Patriarchae Forojulienis, sed deinde Metropoli Bajoariae subdita fuit. Vvifericus fuit V. Episcopus Pataviensis; Sindbertus seu Syntprecht tertius Ratisponensis; Heres idem est ac Aribo, Episcopus Erlingensis quartus; Virgilius quintus E-

ita dicat
debes

alterius

Qui ex eis occiduntur, pretium eorum his solvatur Ecclesiis, ubi liberi dimissi sunt. Liberi, qui ad Ecclesiam dimissi sunt liberi, vel per chartam acceperunt libertatem a Rege, si occidantur, LXXX. sol. componantur Ecclesiae, vel filiis eorum, in Dominico XL. sol. componantur. Si ancilla libera dimissa fuerit per chartam, aut in Ecclesia, & post hoc servo nupsit, Ecclesia ancilla permaneat. Si autem libera Bajoaria servo Ecclesiae nupsit, & servile opus ancilla contraxerit, abscedat: si autem ibi filios, & filias generaverit, ipsi servi, & ancilla permaneat, potestatem exinde non habeant; illa autem mater eorum, quando exire voluerit, ante annos III. liberam habeat potestatem * si autem III. annos induxerit opus ancillae, & parentes ejus non exadomaverunt eam, ut libera fuisset, nec ante Comitem, nec ante Ducem, nec ante Regem, nec in publico mallo, transfertis tribus Kalendis * Martii, post haec ancilla permaneat in perpetuum, & quicumque ex ea nati fuerint, servi & ancillae sunt.

Qui furtivam, quod Zougensunt dicitur, super furem comprobare nequiverit, furtivo compon. more.

Qui resistit domum suam, quod selisuchen dicunt, qualem rem quarenti resistebat, talem compon. in publico XL. sol.

Qui manuum immissionem resistit, quod hantelod dicunt, XL. sol. solvat in publico, & ipsam rem quarenti reddat.

De his, qui supradictis * homicidiis debita morte in furto * repertis, ut si quis hujus interfecti parentela eum, qui suo scelere captus est vindicare tentaverit, a propria alode alienus efficiatur.

Et si quis signum, quod est sigillum, in honorem, vel hujusmodi injuncta minime impleverit, prima vice arguetur, secunda XL. sol. compon. III. sum Vveregeldum, IV. exterminetur ab actio officio.

Ut si quis iudicium furti in bina, vel terna reprehensione non damnaverit, & eum diabolico lucro dimiserit, ut per eum quasi comparticeps spoliis pauperum * ditaretur.

Episcopus Salisburgensis, Manno Navempurgensis Civitatis, id est Neoburgensis ad Danubium primus & ultimus Episcopus, ut prodit Brunnerus lib. 5. Dioecesis magna Augustanae Vindeliciae conjuncta est & inserta. Haec de Episcopis hujus Concilii.

Hoc circiter anno Sanctus Willehadus, qui postea primus Bremensis Episcopus fuit, e Northumbria praedicandi Evangelii causa in Frisiam venit, ut colligitur ex ejus Vita a Sancto Anchario Bremensi Archiepiscopo literis mandata Saeculo nono, & a Mabillonio Saec. III. Benedict. part. II. recitata. In ea enim cap. 1. dicitur, Willehadum, cum accepisset, quod Friesones atque Saxones populi haecenus increduli atque Pagani, relicta idololorum cultura, fidei

XXVIII.

* exeundi

* Martii

XXIX.
* homicidii
* repertus

* ditaretur.

CHRISTI
772.

HADRIANI PAP.
I.

CONST. COPRON. IMP.
32.

* scelerum
* quot
* reus

* quis

* quis

PAGIUS fidei Catholicae quodammodo jam capissent ambire ministeria, accessisse ad Alchredum Regem Northanbrorum, & ab eo ad praedicta loca praedicandi Verbum Domini causa destinatum esse. Quare cum Alchredus, seu Alredus anno DCCLXV. regnare coepit, annoque DCCLXXIV. Regno pulsus fuerit, adventus Willehadi in Frisiam hoc circiter tempore contigit. Neque enim audiendus Pseudo-Marcellinus, qui scribit, eum fuisse socium SS. Willibrordi & Suidberti, nec Adamus Bremensis Canonici, qui vitam ab Anchario scriptam in Epitomen redegit, & initium praedicationis S. Willehadi in Frisia desumit ab anno Martirii Sancti Bonifacii; exordium enim Alredi Regis recte consignatum eum falsum esse demonstrat. Cum vero Ancharius cap. 7. afferat, Willehadum biennio fuisse inclusum in Monasterio Afermato, quod Sanctus Willibrordus Benedictinis institutis informaverat, appa-

Quod pertinet ad res Orientalis Ecclesiae, Christiani populi degentes in Syria, subditi Regi Sarracenorum Habdallae, persecutionem passi sunt ea occasione, quod cum idem Rex Hierosolymam venisset religionis ergo, illic promulgavit edictum, quo juberentur Christiani omnes, atque Judaei inscribi manibus, quo a caeteris dignosci possent. Cujus rei causa factum est, ut complures Christianorum, cum eam ignominiam subtinere nullatenus vellent, ad Romanorum sese regiones transferrent, relictis bonis, quae inter Arabes possiderent. Ista hoc anno Theophanes.

Qui

ret eum eadem instituta professum esse. Venit itaque in Frisiam ad locum, ubi Sanctus Bonifacius Episcopus jam olim Martyrio coronatus fuerat, ad Oppidum nempe Dacken, positum ad Burdinem amnem, ubi plurimi Nobilium infantes suos ipsi ad erudiendum ibidem tradiderunt, & Gentilium quoque quamplurimum caeteram verbo Sanctae praedicationis instructam ibidem baptizavit. Post haec venit in Drenterlant qui locus hodie Drente dicitur, ubi etiam plurimi coeperunt errores Gentilium odio habere, & Christianam quam profitebantur Religionem devota intentione venerari. Quomodo postea Carolus Rex, qui jam multoties in gente Saxonum laboraverat, Willehadum ad eos convertendos accerserit, suo loco dicemus.

Epistola Alcuini ad Hadrianum Papam a Baronio in Appendice ad hunc annum recitata, pertinet ad annum DCCXCIV. ut ibi ostendimus.

XXX.
Quia Habdalla in Christianos.

JESU CHRISTI ANNUS 773.

HADRIANI PAP. ANNUS 2.

CONST. COPRON. IMP. ANNUS 33.

CHRISTI 773.

HADRIANI PAP. 2.

CONST. COPRON. IMP. 33.

I. Legatio prima Hadriani ad Carolum Magnum.

Qui sequens incipit annus Redemptoris septingentesimus septuagesimus tertius, Indictione notatur undecima, quo laborans Hadrianus Papa infestatione Desiderii Regis Longobardorum, legationem misit ad Carolum Regem Francorum, de qua haec apud Anastasium Bibliothecarium leguntur: Dum in magna angustia & tribulatione Hadrianus Papa confisteret ob Desiderium scilicet, Romanam Ecclesiam civitates invadentem, necessitate compulsus, direxit suos Missos marino itinere cum Apostolicis litteris ad excellentissimum Carolum, a Deo protectum, Regem Francorum, & Patriarcham Romanorum, deprecans ejus excellentiam, ut sicut ejus pater sancta memoria Pipinus, & ipse succurreret, ac subveniret sanctae Dei Ecclesiae, & afflictae Romanorum, seu Exarchatus Ravennatum provinciae, atque plenarias beati Petri justitias, & ablatas civitates ab eodem Desiderio Rege exigeret. Sed & ipse perfidus Longobardorum Rex Legationem misit ad eundem Carolum Regem, qua significaret, se cuncta, quae ad Sedem Apostolicam pertinerent, reddidisse. Haec idcirco, ut eum detineret, ne cum exercitu influeret in Italiam. Sed quae interea in ipsam Romanam Ecclesiam idem Desiderius egerit, ab Anastasio sic accipe:

II. Conatus Desiderii in Hadrianum Pap.

Interea vero dum per nullam occasionem versutiam potuisset idem malignus Desiderius persuadere antefatum sanctissimum Pontificem ad se deducendum, ut antefati Carolomanni Regis filios ungeret; & ipsum almissum Pontificem a charitate, & dilectione saepe facti Caroli Magni Regis separare voluisset: tunc cum pertinacia, & audacia egressus a suo palatio cum Aldegiso proprio filio, & exercitu Longobardorum, deferens secum & uxorem, & filios saepe dicti quondam Carolomanni,

necon & Autcharium, qui ad eum (ut dictum est) fugam arripuerant, huc Romam properare nitebatur sine conscientia antedicti Pontificis, dirigens suos Missos, scilicet praenominatum Andream Referendarium, & alios duos cum suis Judicibus, ejus adventum denuntiantes. Quibus Romam pervenientibus, praesentisque Apostolicis obtutibus, tale eis reddidit responsum: Quod nisi (ut jam ille promissit) reddiderit beato Petro civitates illas, quas sub meo tempore abstulit, & plenariam parti nostrae fecerit justitiam; nullo modo sit illi necesse fatigationem sumere: quia minime fieri potest, me prius cum illo praesentari.

Suscipiens vero idem Desiderius hoc responsum, nequaquam exinde repedit, sed versus Romam carpebat iter. Cujus jam adventum appropinquantem recognoscens sanctissimus ipse praecipuus Pastor; aggregans universum populum Tusciae, & Campaniae, & Ducatus Perusini, & aliquantos de civitatibus Pentapoleos, munivit hanc civitatem Romanam, omnesque parati erant, ut si ipse Rex adveniret, fortiter cum Dei auxilio, & beati Petri, fulti orationibus praedicti sanctissimi Praesulis, illi resistere. Tunc Ecclesiam beatorum Petri & Pauli fecit ornare, hoc est ornamentis nudare ejus sanctitas, & cuncta earum cymilia, & ornatus in hanc civitatem Romanam introduci, claudi faciens omnes januas Ecclesiae beati Petri, & deintus ferris supponi, ac muniri iussit, ut si ipse protervus Rex sine licentia, & permissu Pontificis advenisset, minime ad dictam Ecclesiam facultatem introeundi haberet, nisi brachio, ad suae animae interitum, ipsas confringeret januas.

Dumque haec omnia disposuisset, extemplo facta in scriptis anathematis verbo, direxit eidem Desiderio Regi tres Episcopos,

Caroli Regis Romam, Georgius Sanctissimus Episcopus, Gulsardus religiosus Abbas & Consiliarius, seu Albinus Deliciosus ipsius Regis inquirentes, si praefatus Longobardorum Rex sublatas Civitates, & omnes justitias beati Petri reddidisset, sicut false in Franciam dirigebat, asserens se omnia reddidisse. Et satisfacti sunt praesentialiter, nihil ab eo redditum fuisse, inquit Anastasius apud Baronium num. V. qui integram ejus narrationem recitat. Episcopi Georgii Sedes ignoratur, Gulsardus seu Volfardus Abbas Turonensi Monasterio S. Martini praerat, ut liquet ex secunda Appendice ad Continuationem Fredegarii. Albinus Andreas Duchesnius in Praefatione ad Opera Alcuini Abbatis a se publicata Flacum cognomen Alcinum interpretatur, cui favet Sigebertus in libro de Viris illustribus, qui tradit, Alcinum Impe-

III.

Excommunicatione Desiderius absterretur.

pos, id est, Eustratium Albanensem, Andream Praenestinum, & Theodosium Tiburtinam civitatis, protestans cum in eodem obligationis, & execrationis verbo, & adiurans per omnia divina mysteria, ut nullo modo fines Romanorum sine ejus absolutione ingredi, atque conculcare praesumeret neque ipse, neque quispiam Longobardorum, sed nec Autcharius Franco. Suscepto itaque eodem obligationis verbo per antefatum Episcopos ipse Longobardorum Rex: illico cum magna reverentia a civitate Viterbiense confusus, ad propria reversus est.

Vidisti, Lector, grande miraculum, ut potuerit excommunicationis vis continere furentem Regem, ejusque, atque suorum impetum coercere, torrentemque exundantem, obice opposito, retrorsum convertere. Tanta erat etiam apud impios & injustos de excommunicationis sententia timor, quae & Petri cathedra, velut Dei throno instar (a) fulminis, immitti solet magno tonitru.

Hic recitant alii quoddam edictum ejusdem Desiderii Regis de nomine Viterbiensis civitatis, & aliis, quae cum nullatenus nobis probentur, libenter omitimus: multa enim habet, quae non constant, nec constare possunt.

Quae autem interea per Legatos, in Gallias a Pontifice missos ad Carolum Magnum, facta sint, dicamus. Etenim ubi idem Carolus missos Legatos a Romano Pontifice audivit: non statim de inferendo bellum Desiderio Regi consilium iniit, sed de legatione ad eum mittenda, quae cognosceret, si quae debebat Apostolicae Sedi (ut per Legatos suos significaverat) reddidisset. Sed quid hac sua legatione Carolus egerit, Anastasius ita tradit: Post haec (inquit) conjunxerunt, pervenerunt scilicet, ad Sedem Apostolicam Missi saepe dicti Caroli excellentissimi Regis Francorum, & Patriarchii Romanorum, id est, Georgius sanctissimus Episcopus, Gulsardus religiosus Abbas, & Consiliarius, seu Albinus deliciosus ipsius Regis inquirentes, si praefatus Longobardorum Rex sublatas civitates, & omnes justitias beati Petri reddidisset, sicut false in Franciam dirigens, assererat, se omnia reddidisse: & satisfacti sunt praesentialiter, nihil ab eo redditum fuisse.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

ratoris Deliciosum appellatum fuisse; quo etiam epitheto eum exornat in Chronico ad annum DCCXC. Mabillonius Sac. IV. Benedic. in Elogio Hist. Alcuini cap. 1. num. 26. hanc sententiam non improbabilem arbitratur: & Baronius in appendice ad annum DCCLXXII. hunc Albinum Legatum diverum ab Alcuino non fuisse etiam autumat. At in Vita Alcuini ab Audore fere aequali scripta cap. 6. de Alcuino

Quibus referens idem praecipuus Pontifex cuncta quae gesta erant, eos in Franciam absolvit remeandos, dirigens cum eis suos Missos ad praefatum excellentissimum Francorum Regem cum Apostolicis admonitionum syllabis, adiurans cum fortiter, ut ea quae beato Petro cum suo genitore sancta memoria Pipino Rege pollicitus est adimpleret, & redemptionem sanctae Dei Ecclesiae perficeret, sed universa, quae ablata sunt a perfido Longobardorum Rege, tam civitates, quam reliquas justitias, sine certamine reddere B. Petro principi Apostolorum faceret.

Ipsi itaque Francorum Missi properantes cum Apostolicae Sedis Missis, declinaverunt ad praenominatum Desiderium: qui & constanter eum deprecantes, adhortati sunt, sicut illis a suo Rege praecipuum extitit, ut antefatas, quas abstulerat, civitates pacifice B. Petro redderet, & justitias parti Romanorum faceret. Sed minime quicquam eorum apud eum obtinere valuerunt, asserens se minime quicquam redditurum. Accepto itaque responso hoc reversi sunt ipsi antefati Missi, qui subtilius cuncta referentes, & de maligno proposito praenominati Regis Desiderii annuntiantes antefato excellentissimo & a Deo protecto Carolo Magno Regi: confestim idem mississimus, & revera Christianissimus Carolus Francorum Rex direxit eidem Desiderio suos Missos, id est, deprecans; ut easdem, quas abstulerat, redderet civitates, & plenarias parti Romanorum faceret justitias, promittens insuper ei tribui quatuordecim millia auri solidorum quantitatem in auro, & argento. Sed neque precatationibus, neque muneribus ejus ferocissimum cor flectere valuit. Nihil enim obtinentes ipsi Missi Francorum, ad praefatum suum Christianissimum regressi sunt Regem.

Tunc aggregans is ipse a Deo protectus Carolus Magnus Rex universorum Regni sui Francorum exercituum multitudinem, atque ad occupandas Clausas aliquos ex suo exercitu dirigens; ipse quoque cum plurimis fortissimis bellatoribus Francis per montem Cimsium ad eandem appropinquavit Clausas; & remotus in finibus Francorum cum suis exercitibus refedit. Jam vero dictus Desiderius, & uni-

VI. Desiderius durus & obstinatus.

VII.

PAGIUS SAC. VIII Anno Erae Hisp. DCCCXI Anno Hegirae CLVII. inchoato die 21. Novemb. ser. 1. A. C. 773.

ANNO PERIODI GRAECO-ROMANAE 6266. © 16. C. D 14. P. 18. April. Indi. 11. JESU CHRISTI 773. HADRIANI PAPAE 2. CONSTANTINI COPRONIMI 54. & 33. LEONIS IV. 13.

Num. I. ad XIII. Bellum Longobardicum crebris in Italiam ad Papam & ad Langobardorum Regem Legationibus directis averti non potuit. Adventarunt hoc anno Legati

Bellum Longobardicum vitari non potuit.

22

Ma

CHRISTI
773.HADRIANI PAP.
2.CONST. COPRON. IMP.
33.Deus Ca-
rolo in-
star Cyri-
præsto fu-
it.(a) Iſai.
45.(b) Deut.
15.VIII.
Carolus
Magnus
iterum le-
gatos mit-
tit ad De-
ſiderium
Regem.

PAGIUS

universa exercituum Longobardorum multitudine ad resistendum fortiter, in ipsis Clausis assistebant, quas fabricis, & diversis materiis munire nisi sunt. Quis speraret umquam ejusmodi Clausas instar Thermophylarum, vel Caspiarum portarum adeo munitas irrumpi potuisse per Francos, obice præsertim tanto Longobardorum exercitu? At nihil impossibile vel difficile illi, quem Deus exercituum antecedit. Carolo enim Christianissimo Francorum Regi, tamquam Cyro, Deus ad res arduas, magnaque viam semper aperuit, cum vindicem ipse egit Ecclesiæ, id illi præstans, quod fuerat eidem Cyro pollicitus, dicens (a): *Subiciam ante faciem ejus gentes & dorsa Regum vertam, & apertam coram eo januas & post non claudentur: Ego ante te ibo, & gloriosos terre humiliabo, portas areas coneram, veteres ferreos confringam.* Ita plane Deus ostia patefecit Alpina, adaperiens manu sua januas clausas. Illud etiam præstans, quod ait per Moysen: (b) *Nullus stabit contra vos, terrorem vestrum atque formidinem dabit Dominus Deus vester super omnem terram quam calcaturi estis.* Sed quomodo ista facta sint, ex eodem auctore Anastasio audiamus, qui ait: *At vero qua hora prænominatus Christianissimus Francorum Rex ad eandem approximavit Clausas: illico suos denuo Misos ad præfatam direxit Desiderium, deprecans sicut pridem, ut quantitatem prædictorum solidorum susciperet Rex, & eandem pacifice redderet civitates: sed nequaquam penitus acquiescere voluit. Et dum in tanta duritia protervus ipse permaneret Desiderius Rex: cupiens antedictus Christianissimus Francorum Rex pacifice justitias B. Petri recipere, direxit eidem Longobardorum Regi, ut solummodo tres obsides Longobardorum Judicum filios illi tradidisset pro ipsis restituendis civitatibus, & continuo sine ulla inserta militia, aut commisso prælio ad propria cum suis Francorum exercitibus reverteretur. Sed neque sic valuit ejus malignam mentem flectere.*

Unde omnipotens Deus conspiciens ipsius maligni Desiderii iniquam perfidiam, & intolerabilem proterviam, dum vellet Franci alio die ad propria reverti, misit terrorem & validam trepidationem in cor ejus, atque filii ipsius Aldegisus scilicet, & universorum Longobardorum, & eadem nocte dimissis pro-

Magistro suo ad ipsum directus fuerat. Quare Alcuinus quidem ante annum DCCLXXXI. quo Romam ab Eanbaldo missus est ab Alberto hujus Decepsore ac ipsiusmet Magistro, venerat in Franciam, sed ibi moram non fecerat, multoque minus Legatione a Carolo Rege cohonestatus fuerat. Primus itaque Alcuini

priis tentoriis, atque omni supellectile, fugam omnes generaliter, nemine eos persequente, arripuerunt. Quod cernentes exercitus Francorum persecuti sunt eos, & plures ex eis interfecerunt: ipse vero Desiderius quantocyus cum suis Judicibus, & multitudine Longobardorum se intra civitatem Ticinum recludi studuit. Et muniens muros ipsius civitatis ad resistendum Francorum exercitibus, & propriam defendendam civitatem cum suis Longobardis se preparavit. Aldegisus vero ejus filius assumens secum Autcharium Francum, & uxorem, atque filios sæpe dicti Carolomanni, in civitatem, quæ Verona nuncupatur, pro eo, quod fortissima præ omnibus civitatibus Longobardorum esse videretur, ingressus est.

Porro Longobardi reliqui dispersi in proprias reversi sunt civitates. Nam Spoletini & Reatini, & aliquanti eorum utiles personæ, antequam Desiderius, & Longobardorum ejus exercitus ad * Clausas pergerent, illi ad beatum Petrum confugium facientes, prædicto sanctissimo Hadriano Papæ sese tradidere, & in fide ipsius principis Apostolorum, atque prædicti sanctissimi Pontificis jurantes, more Romanorum, tonsurati sunt. Erat hoc signum defectionis a Longobardis, cum quis more Longobardorum crines solutos habens, eisdem more Romano capillos attonderet. Pergit auctor:

Etiam & reliqui omnes ex eodem Ducatu Spoletino inbianter desiderabant se tradere in servitium beati Petri, sanctæque Romanæ Ecclesiæ, sed metuentes suum Regem, hoc nequaquam ausi sunt perpetrare. Unde dum a Clausis fugam arripissent, omnibusque exinde de diversis civitatibus Ducatus Spoletini reversis, confessim generaliter ad almiscum Pontificem confluentes advenere, ejusque provoluti pedibus, obnixæ ter sanctam ipsius beatitudinem deprecati sunt, ut eos in servitium beati Petri, sanctæque ejus Romanæ Ecclesiæ susciperet, & more Romano tonsurari faceret.

Quos suscipiens, profectus est cum eis in Ecclesiam beati Petri: & omnes unanimiter a magno usque ad parvum sub indiculo sacramenti jurejurando promissere eidem domno Apostolico in servitio ejusdem antedicti Vicarii ipsius sanctissimi Hadriani Papæ, atque omnium successorum ejus Pontificum fideliter permansuros cum filiis, & cuncta eorum ge-

accessus in Franciam, quo a Carolo vocabatur, contigit anno DCCLXXXII. ut ibidem ostendimus. Baronius in Appendice ad annum DCCLXXXII. refert Alcuini Epistolam ad Hadrianum Papam datam, quæ inter ejus Epistolæ ordine est XXXVI. Ea se ejus orationibus commendat, significatque Carolum Regem

Fuga mi-
raculosa
Longo-
bardorum.

IX.

* Clausas
Spoletini
& Reatini
sese dant
Romanæ
Ecclesiæ.

X.

Sponte
populi se
dant Ro-
mano
Pontifici.

nc-

CHRISTI
773.HADRIANI PAP.
2.CONST. COPRON. IMP.
33.* Felicitatis
* Clusis.XI.
Carolus
potitur
civitati-
bus Tran-
spadanis.

PAGIUS

II.
Carolus
Rex Tici-
num lon-
ga obsidio-
ne premittit.

neratione. Tunc post præstitum sacramentum, omnes more Romanorum tonsurati sunt. Et confessim ipse ter beatissimus bonus Pastor & Pater cum omnibus exultans, constituit eis Ducem, quem ipse propria voluntate tunc sibi elegerunt, scilicet Gildibrandum nobilissimum, qui prius cum reliquis ad Apostolicam Sedem confugium fecerat, & ita Deo annuente, prædictum Ducatum Spoletinum, generaliter sine certamine idem præcipuus Pontifex, sub jure, & potestate beati Petri subjugavit. Sed & omnes habitatores tam Ducatus Firmiani, & Anconitani, simulque & de castello * Fulginatis, & ipsi dum a * Clausis fugientes reversi sunt, ad præfatum sanctissimum Pontificem concurrentes, ejus ter se beatitudini tradiderunt. Præstito beati Petri, atque ejus Vicarii antefati almisci Hadriani, successorumque ejus Pontificum fideliter permansuros, more Romanorum tonsurati sunt.

At vero sæpe fatus Christianissimus Carolus Francorum Rex movens se cum suis generalibus exercitibus, atque ad Papiam perveniens civitatem, eam ex omni parte circumdans vallavit, dirigensque continuo in Franciam, ibidem apud Papiam adduci fecit suam conjugem excellentissimam Hildegardam Reginam, & nobilissimos filios. Et dum cognovisset fugam arripuisse Veronam prænominatum Aldegisum, relinquens plurimam partem ex suis exercitibus Papiæ: ipse quoque cum aliquantis fortissimis Francis, in eandem Veronam properavit civitatem: & dum illuc pervenisset, protinus Autcharius, & uxor, & filii prænominati Carolomanni propria voluntate eidem benignissimo Carolo Regi se tradidere: eosque recipiens ejus excellentiam, continuo repedavit Papiam, idemque confessim dirigens cuneos exercituum bellatorum, comprehendit diversas civitates Longobardorum ultra Padum constitutas, suæque redegit potestati. Hactenus res anni hujus, & sequentis usque ad Paschale tempus, quo

Ann. Eccl. Tom. XIII.

gem ad eum Angilbertum Legatum mittere; sed Epistola illa non est gratulatoria, aut initio Pontificatus Hadriani scripta, ut ex ejus lectione apparet, eaque Angilberti Legatio anno DCCXCIV. obita, ut ibidem videbimus. Plures vero fuisse Albinos, certum est.

Caroli Regis Legatos in Franciam redeuntes, comitati sunt Apostolici Nuncios, qui cum eodem Regi significassent quæ gesta fuissent a Desiderio, statim misit ad eundem Legatos, deprecans ut eandem, quas abstulerat, pacifice redderent Civitates, & plenarius partem Romanorum faceret justitias, inquit Anastasius, qui addit, Carolum, cum nihil a Desiderio obtinere posset, universam Regni sui Francorum exercituum multitudinem ad occupandas clusis ex eodem suo exercitu direxisse. Desiderius fugam capiens

idem Carolus Magnus, relicto exercitu in obsidione Papiæ, Romam profectus est. Dum vero ait Anastasius, a tempore obsidionis usque ad adventum in Urbem intercessisse sex mensium spacium, plautè significat ad finem Octobris mensis contigisse adventum ejusdem Caroli in Italiam.

Habes ex his plura, Lector, quibus suppleas jejunos admodum Francorum Annales: & quæ summam nimis perstringuntur in vita ipsius Caroli Magni, ubi pauca tantum de his omnibus narrata invenies verbis istis: *Inde ex Arestallio perrexit ad biemandum in Theodonis Villa; ibi venit ad eum Missus domni Apostolici Hadriani Petrus per mare Arelatum, & inde per terram. Et invitavit gloriosum Regem, & Francos ejus pro divino servitio, & justitia S. Petri, contra Desiderium Regem, & Longobardos. Et ideo maritime venit, quod Romanis clausæ fuerant via a Longobardis. Et præcellentissimus Rex sumpto consilio una cum Francis quid ageret promissit, se auxilium Romanis præbiturum. Tenuit cum Francis generaliter Synodum in * Geneva civitate, ibique exercitum dividens, perrexit ipse per montem Cini-sium: misitque Beroardum avunculum suum per montem Jovem cum aliis ejus fidelibus: & tunc ambo exercitus ad Clausas se conjunxerunt. At Desiderius Rex obviam venit domno Carolo Regi. Dominus vero Carolus una cum Francis castrametatus est ad eandem Clausas, misitque scaras suas per montana. Hoc sentiens Desiderius, Clausas reliquit & domnus Rex Carolus una cum Francis, auxiliante Domino, & intercedente B. Petro, sine latione, vel aliqua conturbatione, Clausas apertis, Italiam intraivit, & Papiam usque pervenit. Et inferior: Dominus vero Carolus Rex, obsessa Papia, Desiderium Regem ibi inclusit, & ibi Natale Domini celebravit, & Pascha Romæ. Hæc ibi. Sed quæ interim acciderint, dum in hac esset expeditio-*

M 2 ne

Ticinum venit, & ad eam Civitatem defendendam, se se preparavit. Aldegisus vero ejus filius Veronam præ omnibus Civitatibus Longobardorum fortissimam tuendam suscepit. Verum Carolus Ticinum seu Papiam omni ex parte vallavit, cumque Veronam properasset, postquam Aldegisus ex ea aufugisset, eam suæ potestatis fecit, & continuo repedavit Papiam. Et dum per sex mensium spacium ipse Francorum Rex Papia demoraretur in obsessone ipsius Civitatis magnum desiderium habens ad limina Apostolorum properandi, Romam per Tuscia partes properavit, ita festinanter adveniens, ut in ipso Sabbato Sancto se liminibus præsentaret Apostolicis. Pascha anno sequenti die III. mensis Aprilis celebratum, ideoque Ticinensis obsidio currenti circa mensis Octobrem inchoata, ut rectè notavit Ba-

XII.
Res gesta
summa-
tim colle-
ctæ.* Geneva
Gebenna

101

CHRISTI
773.HADRIANI PAP.
2.CONST. COPRON. IMP.
33.

XIII. ne Carolus, his verbis ibi narratur: *Et dum pro defensione sanctæ Romanæ Ecclesiæ Carolus ibi intenderet; dimissa Marca, & contra Saxones nulla fœderatione suscepta, ipsi Saxones cum magno exercitu exierunt super confinia Francorum, perveniuntque ad castrum, quod dicitur Barinburg. Confiniales vero hac de causa solliciti, castellum ingrediuntur, & defendunt. Gens autem Saxonum cum sequiret de foris, & incendio cuncta cremaret, venit ad quandam basilicam in loco, qui dicitur * Friedissar, quam sanctæ memoriæ Bonifacius Martyr consecraverat, & per spiritum prophetiæ prædixit*

PAGIUS ronius num. XV. Annalista Metensis de ista Ticini obfisione ait: *Desiderio incluso, ipsam Civitatem Rex obsedit, ibique in ipsa castra Dominus Rex Natalem Domini celebravit. In excerptis Chronici S. Vincentii de Wulturno apud Duchesium Tom. III. Script. Franc. pag. 693. mensis quo Carolus Papiam adventavit his verbis notatur: Super Papiam Rex adventit tempore Adriani Papa. mense Junio.*

III. Annus II. belli Saxonici. Ad num. XIII. Est hic secundus annus belli Saxonici a Baronio ex Eginhardo in Annalibus accurate recitati. Post victoriam de Saxonibus anno superiori reportatam S. Lebuinus, seu Liawwinus mox Daventriam reversus est, & ut testatur Alfridus in Vita S. Liudgeri, *restituisti Ecclesiæ, qua fuerat combusta (sc. a Saxonibus) & more solito non cessabat documenta salutis impendere gregi, quoad usque Pastori Summo dilectam redæret animam, & defunctus in eadem est Ecclesiæ sepultus.* Idem refert Hucbaldus Monachus in S. Lebuini Vita, atque ejus mortem contigisse pridie Idus mensis Novembris. Addit Alfridus: *Iterum impii Saxones vastaverunt locum illum (nempe Daventriam ad Ifalam fluvium positam) & succenderunt Ecclesiæ, corpusque ejus per tres dies quæserunt, nec invenire potuerunt.* Vivebat tunc Sanctus Gregorius Abbas & Rector Ultrajectensis, qui anno DCCLXXVI. mortalitatem explevit, ideoque tam Lebuini mors, quam ejus Ecclesiæ combustio ante illum Christi annum contingere. Baronius qui non animadvertit Acta Sancti Suidberti supposita fuisse a Pseudo-Marcellino, anno DCXC. num. VIII. numerat cum inter sanctos S. Suidberti, annoque DCXCIV. num. IX. ex eodem refert Lebuinum eo anno Martyrio prope Gandavum coronatum fuisse. Verum impostor iste Lebuinum Patronum Daventriæ confundit cum Livino Gandavensium Patrono, qui Scotia propinquisque relictis Gandavum venit & copiosam hominum multitudinem ad Christi fidem convertit, ac tandem tertio milliario a Gandavo obtruncatus est anno sexcentesimo quinquagesimo primo, qui tricesimus nonus fuit ante Willibrordi in Franciam adventum, ut eo anno ostendit Cointius. Certe verus Auctor Vitæ Sancti Liudgeri a Brovvero sub Othelgrini nomine publicatus, ait: *Venit & alius homo Sanctus Liawwinus nomine, ex Anglorum gente, Domino vocante, adductus, peritque a Gregorio (Rectore Ultrajectensi) demonstrari sibi locum divinitus commendatum. Gavivus ille de Divina Clementia direxit cum in confinium Francorum & Saxonum, juxta fluvium Ifalam ad locum, qui dicitur Darente dans ei comitem & cooperatorem Verbi Dei servum De-*

xerat, quod nunquam incendio cremaretur.

Et cœperunt Saxones cum nimia intentione adversus eandem certare basilicam, quemadmodum eam quolibet ingenio cremare potuissent. Dum hæc agerentur, apparuerunt quibusdam Christianis qui erant in castello, similiter & quibusdam Paganis, qui in ipso aderant exercitu duo juvenes in albis, qui ipsam basilicam ab igne protegebant; & propterea ibidem non potuerunt neque interior, neque exterius ignem accendere, nec aliquod dumnum inferre basilicæ, sed nutu divine Majestatis pavore perterriti in fugam

mini Marcellum, & ipsum ex Anglorum genere a Sancto Willibrordo a pueritia nutritum. Quod etiam disertè tradit Alfridus in Vita ejusdem Sancti Liudgeri. Sub nomine hujus Marcelli, seu Marcellini pueri sanctis moribus imbuti Pseudo-Marcellinus Acta S. Suidberti commentus est, ut jam suo loco insinuavimus. Loquitur etiam Baronius de S. Lebuino anno DCCLXXVIII. num. XI. sed ex Actis fabulosis, ut ibidem videbimus.

Ad hunc usque annum Sanctus Liudgerus studiorum causa Eboraci commoratus est annis tribus & mensibus sex, indeque relicto Alcuino suo Præceptore in Angliam Ultrajectum ad S. Gregorium Abbatem rediit, ut Alfridus in Vita S. Liudgeri literis mandavit: *Gregorius & parentes ejusdem Liudgeri quandoque precibus ricti, direxerunt eum ad præfatum Magistrum Eboracæ Civitatis Anglorum præbentes qua illi opus erant in via, quam Magister illustris Alcuinus cum magno suscepit honore. Susceptus itaque Liudgerus, erat consueti more omnibus charus, eo quod esset ornatus moribus bonis, & studiis Sanctis, & mansit ibi annis tribus & mensibus sex proficiens in doctrina studio. Paulo post: directus itaque Liudgerus prospero cursu pervenit ad patriam suam bene instructus, habens secum copiam librorum, eratque patri Gregorio & ceteris tanto dignior & acceptior, quanto fuit & in Monasticis eruditionibus illustrior. Diaconus vero, qui venerat cum eo, juxta dispositionem Magistri Alcuini auctus benedictionibus perrexit Romam, iterum reversurus, qui etiam postea cum Alcuino venit in Galliam in ordine Presbyterii. Isto Alfridi loco utitur Cointius hoc anno, num. XV. ut ostendat, Albinum illum, quem Carolus Rex hoc anno Legatum ad Hadrianum Papam misit, diversum esse ab Albino, Alcuino etiam appellato; cum is in Angliam remanserit, quando Sanctus Liudgerus hoc anno in patriam suam rediit; Sed validiori argumento id mox demonstravimus.*

Miraculis Sancti Rudberti Episcopi Salzburgerensis in Baiaria crebrescentibus, anno Incarnationis Domini DCCLXXVII. ut legitur apud Anonymum, quem Henricus Canisius Tom. VI. publicavit. *Virgilius Episcopus cepit edificare Ecclesiæ miræ magnitudinis apud Salzburg, Indit. VII. Anno vero DCCLXXIII. dedicata est primo Ecclesiæ Sancti Rudberti a S. Virgilio Episcopo anno XXVI. Regni Tassilonis Ducis. Eodem anno transfuit idem Episcopus Sanctum Rudbertum, & duos ejus Capellanos B. Kunialdum atque Gilisarium, nempe VIII. Kalend. Octob. qua dies Officii Dedicacionis Ecclesiæ in tantum occupata est, ut huic celebrationi ejus plene nequeat deservire.*

Saxones frustra laborant Ecclesiæ incendere.

IV. S. Liudgerus discipulus fuit Alcuini.

V. Translatio reliquiarum S. Rudberti, & Sedis Salzburgerensis.

CHRISTI
773.HADRIANI PAP.
2.CONST. COPRON. IMP.
33.

gam conversi sunt, nomine persequente. Inventus est autem postea unus ex iisdem Saxonibus mortuus juxta ipsam basilicam genibus curvis, acclivus supra pedes, habens ignem, & ligna in manibus, velut ore flando eandem basilicam igni tradere voluisset. Hæc ibi, quibus divina providentia eluxit, quæ super res Ca-

rolis invigilaret, dum ipse quæ Dei sunt ageret. Qui igitur anno superiori, dum idoli templum itereretur, aquam insperatam divinitus dedit, hoc anno vim ignis, ne incenderetur sancta Ecclesia, impedivit, ubique mirabilis Deus in omnibus operibus suis.

Sep.

PAGIUS re. Sed loco Indit. VII. reponenda Indit. V. Electus est dies XXIV. Septemb. ad hanc Translationem faciendam, quia licet in eam feria sexta incidere, solemnitas tamen erat ob Dedicacionem illius Ecclesiæ. Cum Sanctorum pignoribus translata quoque Sedes Episcopalis. Virgilius enim ex Antecessorum more Pontificalem Cathedram habuit in Monasterio Sancti Petri, sed illam hoc anno transtulit in Ecclesiæ a se conditam, cui nomen inditum Sancti Rudberti, Curam hæcenus Cleri, Monachorumque simul gesserat, utroque, cum Episcopi, tum Abba-

tis, titulo gavivus. Sede autem Episcopali in novam Sancti Rudberti Basilicam translata, munus Abbatiale transtulit in Bertricum, ut prodit Hundius in Episc. Salzburg. Cointius, qui hoc anno num. XXIV. de ista Translatione verba facit, dicit Rudbertum quiescente in Ecclesiæ S. Petri per annos CL. quia sc. existimavit, mortem ejus contigisse anno DCXXXIII. Verum eam pertinere ad annum DCCXVIII. suo loco demonstravimus, & vulgarem illam opinionem amplius defendi non posse ostendimus.

JESU CHRISTI ANNUS 774

HADRIANI PAP. ANNUS 3

CONST. COPRON. IMP. ANNUS 34

I. (4) Ipsi 32

Septingentesimus septuagesimus quartus duodecima Indictione annus felicissimus Romanæ illuxit Ecclesiæ, quo penitus liberatur a durissimo jugo & dirissimo scepro Regum Longobardorum, quibus diu multumque afflictata mœuerat, ut illud propheticum ei fuerit occidendum (a): Consurge, consurge: induere fortitudine tua Sion, induere vestimentis gloriæ tuæ Hierusalem civitas Sancta. Jugum enim oneris ejus & virgam humeri ejus, & sceptrum exactoris ejus, superasti sicut in die Madian. Cum contra hostes tuos absque exercitu tuo pugnaverit Dominus, & dissipaverit inimicos tuos. Sed quomodo ista se habuerint, quæ collecta sunt ab Anastasio, scripta vero ab hujus temporis scriptore demonstrant, quæ sic se habent:

II. Carolus Magnus Romam venit.

Dum per sex mensum spatium Carolus Magnus apud Papiam demoraretur in obsidione ipsius civitatis: magnum desiderium habens ad Limina Apostolorum properandi, considerans quod & sacratissimum Pascha appropinquasset: tum tolens secum diversos Episcopos, Abbates etiam & Judices, Duces, & Græphiones cum plurimis exercitibus, huc Romam per partes Tusciæ properavit; ita festinans, & adveniens, ut in ipso Sabbato sancto se Liminibus præsentaret Apostolicis. Cujus adventum audiens antedictus beatissimus Hadrianus Papa, quod sic repente ipse Francorum advenerit Rex in magnum stuporem, & extasim deductus, direxit in ejus occursum universos Judices ad fere triginta milliaria ab hac Romana Urbe in locum, qui vocatur, Novas,

ubi eum cum bandoris, sive bandis, hodie bandera dicta, militari signo, susceperunt. Et dum appropinquaret uno fere milliario a Romana Urbe direxit universas scholas militiae una cum patronis, simulque & pueris, qui ad discendas litteras pergebant, portantes omnes ramos oliivarum, laudesque omnes canentes, cum acclamationum earundem laudum vocibus ipsum Francorum susceperunt Regem; obviam illi ejus sanctitas dirigens venerandas Cruces, id est, signa (sicut mos est) Exarchorum, aut Patriciorum Romanorum.

Qua hora easdem sanctissimas Cruces, ac signa sibi obviam advenisse conspexit, descendens de equo, in quo sedebat, ita cum suis Judicibus ad beatum Petrum pedestris properare studuit. Quum quidem antedictus almissus Pontifex diluculo surgens in eodem Sabbato sancto, cum universo clero, & populo Romano ad beatum Petrum properavit ad suscipiendum eundem Francorum Regem, & in gradibus ipsius Apostolicæ aulae eum cum clero suo præstolatus est. Conjungente vero eodem excellentissimo, ac benignissimo Carolo Rege, omnes gradus sigillatim ejusdem sanctissimæ beati Petri Ecclesiæ deosculatus est: & ita ad prænominatum pervenit Pontificem, ubi in atrio super gradus juxta fores Ecclesiæ adstibat; eoque suscepto, mutuoque se amplectentibus, tenuit idem Christianissimus Carolus Rex dexteram manum antedicti Pontificis, & ita in eandem venerabilem aulam B. Petri Principis Apostolorum ingressi sunt, laudem Deo, & ejus excellentiæ decan-

III. Pedestris Carolus venit ad S. Petrum.

Quid in ingressu basilicæ Carolus fecerit.

atur Carissimus, facta est, ipseque Carolus aliam Donationis promissionem, ad instar anterioris, scribi iussit per designationem confinium, inquit Anastasius, a Lunis cum insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Bardono, inde in Verseto, deinde in Parma, deinde in Rhegio, & exinde in Mantua, atque monte Silicis, simulque & universum Exarchatum Ravennatensem, sicut antiquitus erat, atque Provincias Venetiæ, & Histriam, nec non & cunctum Ducatum Spoletinum & Beneventanum. Constat vero ex Epistolis Hadriani Papæ, Carolum Civitatibus ac Provinciis, quas Pippinus pater Apostolicæ Sedi concesserat, plurimas addidisse, sed hæc nec omnes simul, nec hoc anno datae sunt. Currenti enim anno Donationi a Pippino patre factæ superaddidit Ducatum duntaxat Spoletinum, de quo Hadrianus Pontifex meminit in Epistolis ante annum DCCLXXXI. Carolo directis, ut videre est in Codice Carolino. Neque enim sermonem ullum habet præterea nisi de Pentapoli & Exarchatu Ravennatenfi, seu de Donatione a Pippino patre facta, & de patrimoniis Sabinensi, atque aliis in Corsica, in partibus Tusciæ, Spoleti, ac Beneventi, & in territorio Neapolitano, quæ quidem

PAGIUS S. C. VIII. Anno Erae Hisp. DCCXXII. Anno Heclviii. Inchoato die 10. Novemb. fer. 3. A. C. 774. I. Prima profectio Romana Caroli.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6267. 27. B. D 15. P. 3. April. Indi. 12. JESU CHRISTI 774. HADRIANI PAPÆ 3. CONSTANTINI COPRONYMI 35. & 34. LEONIS IV. 24.

Num. I. ad X. Carolus votorum solvendum ac fundendæ orationis causa Romam quater tantum profectus est, ut tradit Eginhardus in ejus Vita, hoc videlicet anno, iterum anno DCCLXXXI. deinde an. DCCLXXXVII. denique anno octingentesimo, ut suis locis videbimus. Hoc anno illuc adventavit Sabbato Sancto, ut docet Anastasius, cujus integram narrationem Baronius exhibet. Quarta feria Adrianus Papa paterno affectu Carolum Regem adhortatus est, ut adimpleret in omnibus ipsam promissionem, qua in Francia in loco, qui vo-

CHRISTI 774

HADRIANI PAP. 3

CONST. COPRON. IMP. 34

Insignis pietas Caroli M.

tantes, universus clerus, & cuncti religiosi Dei famuli extensa voce acclamantes: Benedictus qui venit in nomine Domini, &c.

Sicque cum eodem Pontifice ipse Francorum Rex, simulque omnes Episcopi, Abbates, & Judices, & universi Franci, qui cum eo advenerant, ad Confessionem beati Petri appropinquantes, seseque prout ibidem proferentes, Domino nostro omnipotenti, & eidem Apostolorum principi propria reddidere vota, glorificantes divinam potentiam in eo, quod talem eis per interventionem suffragia ejusdem principis Apostolorum concedere iussit victoriam. Expleta vero eadem oratione, obnixè deprecatur est idem Francorum Rex antedictum almissum Pontificem, sibi licentiam tribui Romam ingrediendi ad sua orationum vota, per diversos Dei Ecclesiæ persolvenda. Et descendentes pariter ad corpus beati Petri tam ipse sanctissimus Papa, quamque antefatus excellentissimus Francorum Rex cum Judicibus Romanorum, & Francorum, seseque mutuo per sacramentum manientibus, ingressus est Romam continuo cum eodem Pontifice

PAGIUS

II. Carolus cum laudibus Romæ susceptus.

dem patrimonia, ut diserte de Sabinensi legitur in Epistola LXIX. Cod. Carol. pro luminariorum concinnationibus atque alimoniis pauperum, concessa fuerant, ut pluribus probat Cointius hoc anno num. VI. & seqq. [1] Anastasius quam honorifice Carolus Romæ susceptus fuerit, his verbis narrat: Cujus adventum audiens Beatissimus Hadrianus Papa, quod sic repente ipse Francorum advenerit Rex, in magno stupore & extasi deductus, direxit in ejus occursum universos Judices ad fere triginta millia ab hac Romana Urbe in locum, qui vocatur Novas, ubi eum cum bandora (id est cum vexillo) suscepit. Et dum appropinquaret fere unius milliario a Roma Urbe, direxit universas scholas militiae una cum patronis, simulque & pueris, qui ad discendas litteras pergebant, deportantes omnes ramos palmarum atque oliivarum, laudesque omnes canentes, cum acclam-

ipse Francorum Rex cum suis Judicibus, & populo. In eodem Sabbato sancto in basilicam Salvatoris juxta Lateranas pariter sunt ingressi. Ibidem ipse excellentissimus Rex mansit cum omnibus suis quousque sancti baptismatis sacramentum antedictus ter beatissimus Pontifex celebravit: & ita postmodum ad beatum Petrum ipse excellentissimus repedavit Rex.

Altero vero die, illucescente Domini sancto, in ipsa sanctissima Paschali festivitate direxit diluculo ipse sanctissimus Præsul cunctos Judices, & universa obsequia militiae ad eundem Regem, qui cum magno honore eum suscipientes, ad Ecclesiam sanctæ Dei Genitricis ad præsepe properarunt cum omnibus, qui cum eo advenerant Francis, ibique Missarum solemnibus celebratis, perrexit idem Rex cum prænominato Pontifice in Lateranensem Patriarchium: illicque ad mensam Apostolicam pariter epulati sunt.

Alia vero die secunda feria simili modo in Ecclesia beati Petri more solito ipse conspicuus Pater, & egregius Pontifex Missarum solemnibus celebrans, Deo omnipotenti, & præfato Carolo excellentissimo Re-

V. Domini. Res gestæ Caroli Romæ.

NOTÆ

[1] Hic vides a Pagio Caroli M. donationem, prout ab Anastasio in Vita Hadriani I. per designationem confinium describitur, recenseri, nec in mentem ei venisse, ut de sublecta fide dubitaret. Hinc mirari certe licet, cur inventus sit unus, qui hunc Anastasii locum, interpolatum fuisse, aperte scripserit: quum donationi tam ampla ac magnifica (ejus verba sunt) que omnem fere Italiam complexa fuisset, adversentur Historia, & monumenta quæque veteris ævi. Prodisse autem commentum istud sæculo tantum undecimo, justa suspicandi ratio est: tunc enim Normanni consententibus, Romani Pontifices sui sibi quaesierunt in Beneventanum Ducatum, qui postea evasit regnum Neapolitanum. Hæc ille audacter, & fidenter. At hic idem Anastasium Bibliothecarium, Mediolani edendum an. 1723. cum aliis codicibus collatum curavit, & hunc locum edidit, nihil falsi, aut commenticii in eo suspicatus. Editiones omnes Anastasii; quotquot hæcenus prodierunt, ita habent. His adde Hadriani vitam, quæ in Cod. Regiæ Svecorum alias 345. nunc 1964. sæculo X. ut ex specimine characteris conspicitur, exarato habetur, ubi pag. 84. diserte hæc leguntur: Id est a Lunis cum insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Bardone, id est in Verseto, deinde in Parma, deinde in Regio, & exinde in Mantua, atque Monte Silicis simulque & universum Exarchatum Ravennatensem sicut antiquitus erat, atque Provincias Venetiæ, & Histriæ, nec non & cunctum Ducatum Spoletinum, seu Beneventanum. Fastigium eadem donationem, & propria sua manu &c. Adde quod hæc eadem verba leguntur in Donatione Ottonis I. Imperatoris, cujus autographum in arce S. Angeli adhuc asservatur. Quoniam igitur pacto hæc ad signum sæculi XI. amandari possunt? De Beneventano Ducatu Apostolicæ Sedi collato, vide, quæ ad an. 787. adnotabimus. GEORGIUS

Regi Francorum, & Patricio Romanorum laudes reddere fecit. Tertia vero die (juxta ut mos est,) in Ecclesia beati Pauli Apostoli Missas eidem Regi fecit.

At vero quarta feria prænominatus Pontifex cum suis Judicibus tam cleri, quam militiae in Ecclesia beati Petri Apostoli pariter cum eodem Rege ad colloquendum se conjungens, constanter eum deprecatus est, atque admonuit, & paterno affectu adhortari studuit, ut promissionem illam, quam ejus sanctæ memoriæ genitor Pipinus Rex, & ipse præcellentissimus Carolus cum suo germano Carolomanno una, cum omnibus Judicibus Francorum fecerat beato Petro, & ejus Vicario sanctæ memoriæ domno Stephano juniori Papæ quando in Franciam perrexit pro concedendis diversis civitatibus, ac territoriis istius Italiae provinciæ, & contradendis beato Petro ei, & omnibus Vicariis in perpetuum possidendis, adimpleret in omnibus.

VI. Veterem donationem confirmat & novam auget.

Cumque ipsam promissionem, quæ in Francia in loco, qui vocatur Carisiacus, facta est, idem excellentissimus Rex Carolus sibi legi fecisset: complacuit illi, & ejus Judicibus omnia, quæ ibi erant adnexa confirmare. Et propria voluntate, bono, ac libenti animo aliam donationis promissionem ad instar anterioris ipse antedictus excellentissimus, & revera Christianissimus Carolus Francorum Rex conscribi jussit per Etherium religiosum, ac prudentissimum Capellanum, & Notarium suum, ubi concessit easdem civitates, & territoria beato Petro, atque præfato Pontifici, atque spondit per de-

PAGIUS

cum processit, acclamatisque sibi Laudibus, largitus populo munera, primus ex Græcorum genere in Imperio confirmatus est. Quibus conceptis verbis laudes illæ acclamarentur, indicatur initio libri XI. Epistolarum Gregorii M. Venit Icona supradictorum Phoca & Leontia Augustorum Roman VII. Kalendis Maii, & acclamatum est eis in Lateranis in Basilica Julii ab omni Clero & Senatu: EXAUDI CHRISTE, PHOCÆ AUGUSTO ET LEONTIÆ AUGUST. TÆ VITA. Tunc jussit ipsam Iconam Dominus Beatissimus & Apostolicus Gregorius Papa reponi in Oratorio Sancti Casarii Martyris intra Palatium. Erant itaque laudes istæ, victoriæ vel vitæ diuturnioris adpreccationes. Legendum Glossarium Ducangii in voce Laudes.

III. Laudum usus hæc tenus continuatus.

Joannes Lucius in Historia Dalmatiæ & Croatiae lib. 2. cap. 6. observat, eandem laudum usum in insulis Jonii, quæ Imperio Orientali paruerunt, continuatum esse, sicuti & in Dalmaticis Civitatibus, quæ Orientale Imperium agnoscebant; quod probat ex Dandolo in Chronico, qui ait, Duci Venetorum adveniendi Aufferi in solemnitate Pentecostes laudes cantatas, & Episcopos Jadræ existentes promississe feriatibus diebus, quibus laudis pompam in Ecclesia deprecare solebant, istius Principis nomen post Imp. laudis præconiis glorificarent. Subdit Lucius, etiamnum Tragurii, ubi ipse natus, has laudes inter Missæ solemniam a duo-

signationem confinium, id est, a Lanis cum insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Bardone, inde in Verceto, deinde in Parma, deinde in Regio, & exinde in Mantua, & ponte Silicis, simulque universum Exarchatum Ravennatum, sicut antiquitus erat, atque provincias Venetiarum & Istriæ, necnon cunctum Ducatum Spoletinum, & Beneventanum, factaque eadem donatione, eam propria sua manu ipse Christianissimus Francorum Rex corroborans, universos Episcopos, Abbates, Judices, etiam & Graphiones in ea subscribere fecit. Quam prius super altare beati Petri, & postmodum inus in sancta ejus Confessione ponentes, tam ipse Francorum Rex, quam ejus Judices beato Petro, & ejus Vicario sanctissimo Hadriano Papæ sub terribili sacramento se omnia conservaturos, quæ in eadem donatione, continerentur, promittentes, tradidere, * apparem ipsius donationis per eundem Etherium describi faciens ipse Christianissimus Rex Francorum, intus super corpus beati Petri subus Evangelia, quæ ibidem sunt, est osculatus, pro firmissima cautela, & æterna nominis sui, ac Regni Francorum memoria, propriis suis manibus posuit: aliaque ejusdem donationis exempla per Scribarium hujus sanctæ nostræ memoratæ Ecclesiæ descripta, ejus excellentia secum deportavit. Quæ autem attulit Carolus egregia munera sancto Petro, Hadrianus Papa obtulit, in quorum memoriam hæc confecta sunt epigrammata:

CÆ.

bus ex Canonicis Umbonem ascendentes, Choro loco populi respondente, acclamari, sed loco Imperatoris Summi Pontificis nomen proferri. Quibus verbis illa acclamatio nunc constat, ibidem refert. Imo in Ordine Romano XIII. a Mabillonio Tom. II. Musæi Italici publicato, seu in Cereimoniali Romano jussu Gregorii X. edito num. VII. legitur, post creationem Romani Pontificis in Missa, quæ coram eodem canitur, ante Epistolam ejus laudes eodem fere modo acclamari, ac Tragurii factum, diximus: Ipse prior Diaconus incipit LAUDEM sic alta voce, tamen quasi legendo, Exaudi Christe: & Judices & Scribarii procedunt similiter in cantu quasi legendo, Domino nostro Papa a Deo decreto Summo Pontifici & Universali Papa Vita. Item idem prior dicit secundo, Exaudi Christe; & Judices & Scribarii antiphonam ut prius: & sic facit tertio. Idem prior dicit, Salvator mundi; & Judices & Scribarii antiphonam, Tu illum adjuva, & cætera, quæ in eo Cereimoniali legi possunt.

Cum similibus igitur Laudum acclamationibus Romæ susceptus Carolus, tanquam Patriarcha ac Defensor Ecclesiæ Romanæ quemadmodum & anno DCCC. quando quartum Romanam profectus est, ut accurate narravit Anastasius in Vita Leonis III. In Appendice Antiquarum Lectionum pag. 1163, extat insignis inscri-

IV. Vexillum Carolum missum.

(a) Extat in append. antig. 16. ser. pag. 1163. n. 8. 9.

COELORUM DOMINUS QUI CUM PATRE CONDIDIT ORBEM DISPONIT TERRAS VIRGINE NATUS HOMO UTQUE SACERDOTUM REGUMQUE EST STIRPE CREATUS PROVIDUS HUIC MUNDO CURAT UTRUMQUE GERI TRADIT OVES FIDEI PETRO PASTORE REGENDAS QUAS VICE HADRIANO CREDERET ILLE SUA QUIN ET ROMANUM LARGITUR IN URBE FIDELI PONTIFICATUM FAMULI QUI PLACUERE SIBI QUOD CAROLUS MIRA PRÆCELLENTISSIMUS * REX SUSCIPIET DEXTRA GLORIFICANTE PETRI PRO CUJUS VITA TRIUMPHIQUE HÆC MUNERA REGNO OBTULIT ANTISTES CONGRUA RITE SIBI

* hic Rex

Et quod scriptum fuisse ponitur in pallio altaris his versibus:

PASTOR OVILE DEI SERVANS SINE CRIMINE PETRE QUI PRÆBES CHRISTI PABULA SANCTA GREGI TU CAROLI CLEMENS DEVOTI MUNERA REGIS SUSCIPE QUÆ CUIPIENS OBTULIT ILLE TIBI HILDEGARDA PIO CUM QUO REGINA FIDELIS ACTIBUS INSIGNIS MENTIS AMORE DEDIT.

VII.

Sed quid interea? Ita dum curat Christianissimus Princeps, totus in obsequio deditur Apostolorum, Deus ipse bellum difficillimum confecit, ut quæ sex mensium obsidione expugnari nullatenus potuerit civitas, immisso in civem atque milites morbo, absque armis de-

di Regi Carolo fecerit. Quod idem auctor narrat his verbis:

Reversusque cum suis exercitibus Ticinum ipse excellentissimus Francorum Rex expugnat fortiterque debellans, & obsidens civem Papiensem, dum mira Dei super omnes Longobardos, qui in eadem civitate erant, & ducit captivum Desiderium.

PAGIUS

scriptio, quæ quidem ad alium annum quam ad DCCLXXII. referri non potest, sed quam hic recitabo, ut uno tenore de honoribus Romæ in Carolum collatis agam.

Coelorum Dominus, qui cum Patre condidit orbem disponit terras, Virgine natus homo. Utque Sacerdotum Regumque est stirpe creatus, Providus huic mundo, curat utrumque geri. Tradit oves fidei Petro Pastore regendas, Quas vice HADRIANO crederet ille sua. Quin & Romanum largitur in Urbe fidei. *... Famulis, qui placere sibi. Quod CAROLUS mira præcellentissimus hic Rex suscipit, dextra glorificante Petri. Pro cuius vita triumphisque hæc munera Regia obtulit Antistes, congrua rite sibi.

* Vexillum.

ves Confessionis Sancti Petri, ac Vexillum Romana Urbis, cum aliis muneribus Regi (idest Carolo) misit, ut inquit Eginhardus in Annal. ad annum DCCXCVI. ita & ante Leonem. Hadrianus, postquam in Sede Sancti Petri collocatus fuit, Patriatum Carolo confirmavit, ad eumque claves Confessionis Sancti Petri, ac Vexillum Romanæ Urbis cum Regiis muneribus misit. Indeque intelligimus, superiores Pontifices pari eodemque modo erga Carolum Martellum & Pippinum sese gessisse, imo hunc morem ab illis derivasse, & a Successoribus continuatum fuisse. Verum quidem est, Continuatore Fredegarii, dum loquitur de auxilio a Carolo Martello adversus Ecclesiæ hostes per Gregorium III. postulato, scribere tantum: Beatus Papa Gregorius claves venerandi sepulchri cum vinculis S. Petri & muneribus magnis & infinitis Legatione (quod antea nullis auditis aut visis temporibus fuit) memorato Principi destinavit. Sed cum Poeta laudatus disertis verbis testetur Deum Romanum vexillum famulis suis largiri, manifeste insinuat, illud ad Carolum Magni Decessores missum fuisse.

Huc etiam revoco, cum annus institutionis incompertus sit, quod legitur in primo Ordine Romano a Mabillonio loco citato in lucem edito, & ab Amalario sub nomine libelli Romani laudato. In eo num. XXIV. ubi agitur de Missa, quam initio Quadragesimæ Romanus Pontifex celebrat, habetur: Veniens Pontifex loquitur ad sedem, dicit, Oremus. Diaconus, Flectamus genua, & Levate, &c. Simili modo agitur secunda feria, sexta feria, & Sabbato per totam Quadragesimam. Nam Sabbato tempore Adriani institutum est, ut flecteretur pro Carolo Rege, antea vero non fuit consuetudo. Tum num. XXVII. feria IIII, quæ est pridie in

V. In Missa Pontificia Oratum pro Carolo.

CHRISTI
774.HADRIANI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
34.

graffaretur, atque seiret, & plures ex languoribus, atque mortalitatis clade defecissent: ita Dei nutu eandem civitatem simulque & Desiderium Longobardorum Regem, atque cunctos, qui cum eo erant, ipse excellentissimus Francorum Rex comprehendit, & suae potestati cunctum Regnum Longobardorum subiugavit: praefatum vero Desiderium Longobardorum Regem, & ejus conjugem secum in Franciam deportavit. Hucusque de rebus a Caro-

lo Magno in Italia hoc anno gestis apud Anastasium.

De ejusmodi praecleara Caroli magni victoria, qua primam civitatem Regiam ipsam Longobardorum Ticinum occupavit, est mentio in duobus epitaphiis, quorum alterum Archidiaconi Ticinensis, Episcopi alterum, quibus extorribus factis, non nisi capta civitate a Carolo postliminio redeundi facultas fuit; sic se habet:

ME SIBI PRÆCLARVS DOCTOR NVTRIVIT ALVMNV
ANTISTES PETRVS TICINENSIS GLORIA PLEBIS
ET PATER ET PASTOR PATRIÆ DECVS INCLITVS AVCTOR
ECCLESIAE SEMPER FVERAM VERNACVLVS ALMÆ
LITTERVLAS EX QVO PRIMÆVO TEMPORE SVMPSI
PRIMVS ERAM CLĒRI PRIMO LEVITA DEINDE
IAM LICET INDIGNVS MAGNO TAMEN ORDINE FVNGENS
SED POST IRA DEI POPVLVM STILLABAT IN ISTVM
EXVL ERAM DVCTVS LONGE DE CESPITE PATRV
SED ME MAGNA DEI SERVAVIT GRATIA SEMPER
ERVIT A MVLTQ VENIENTI HINC INDE PERICLO
QVI ME TAM * MISERAM DIRA DE MORTE REDVXIT
ET PATRIAS ITERVM ME FECIT CERNERE TERRAS
TEMPORE QVO CAROLVS REX MAGNVS OPTIMVS ISTAM

TE-

* f. mife-
rum

PAGIUS

in *Cana Domini*, hora tertia Pontifex cum Clevo & ordine suo procedat ad Altare in Ecclesia Majori, & dicit orationes solennes hoc ordine, &c. Dicit orationem pro Rege Francorum, deinde reliquis per ordinem. Mabillonius in Notis dicit, priorem locum innuere hanc posterioris esse instituti. Sed ea in re Viro doctissimo non assentio, quia ex his verbis, tempore Adriani institutum est, sequi tantum videtur, hunc Romanum Ordinem post Caroli Magni mortem conditum fuisse.

VI.

Hugo Flaviniacensis Abbas in Chron. Virdun. Monet Hadrianus, 109. de Carolo M. Romæ existente hæc habet: Licet in restauratione Ecclesiarum aliquando Carolus, do studiose desudavit, tamen tanta erat mali motus, tanta cupiditatis rabies, ut usque ad Gallia cuilibet M. tempora malitiae hujus duraverit perniciosae veterosa, dum quod male quisque & impolite jura debite usurpaverat, penes retinere satagebat. Unde cum clamores Ecclesiarum ad Sedem referrentur Apostolicam, & ab eo requirerent iustitiam, Adrianus Pontifex Carolus M. ante corpus B. Petri conveniens, ut omnia corrigere, obtinuit. Refert postea Epistolam Bertherio Episcopo Viennei ab Hadriano Papa datam, qua, Pontifex ait: Dilectus & illustris ac religiosus filius noster, Carolus Rex & Patricius Romanorum Romanam venit, & Pascha Domini apud S. Petrum nobiscum egit, ubi inter alia monuimus eum de metropolitanorum honore, & de Civitatibus, quae laicis hominibus tradita erant; & quia Episcopalis dignitas fere per octoginta annos a Francis esse conculcata. Subiungit Hadrianus, Carolus M. cum hæc & his similia audisset, promississe, quod omnia ad emendationem suam venirent, seque omnibus Archiepiscopis & Episcopis scripsisse, ut sicut antiquis Privilegiis singula Metropolitanæ Urbis fundata sunt, ita maneat, ut habeat unaquaque Metropolis Civitates sibi subditas, quas B. Leo, & alii Praedecessores & Successores ipsius post Chalcedonensem Synodum singulis Metropolitanis distinxit. Nec praeerea ulla Metropolis prejudicium patiat. Si alicui

Suffraganeorum aut nos aut Praedecessores nostri, rogantibus piis Francorum Ducibus, Pallium largiti sumus. Nec debet Ecclesia ullum damnnum sui ordinis inde sustinere, si per LX. aut LXX. aut LXXX. & eo amplius annos incuria quorumcumque Praesulum, & vastatione Barbarorum dignitatem antiquam & Romanorum Artium firmitatem roboratam perdidit & amisit, quando innumeris pene annis spiritu Dei disponente usa fuerit. Auctoritate igitur B. Petri Apostolorum Principis singulis Metropolitanis antiquo more potestatem suam reddidimus. In fine legitur: Data Kalend. Januarii, imperante piissimo Augusto Constantino, anno decimo, & a Deo coronato piissimo Rege Carolo, anno primo Patriciatu ejus. Eandem Epistolam cum eadem subscriptione refert Petrus a Sancto Juliano in Hist. de Origine Burgundionum, pag. 272. sed subscriptio utrobique addititia; qui pessimus mos tunc inoleverat, ut jam alibi monuimus. Porro ex uno exemplari alterum cum altero collatum emendari poterit, observandumque neque Carolus M. annos Patriciatu sui, neque alios in Monumentis publicis notasse, indeque inter alia patere subscriptionem illam flocci faciendam; Carolo M. regnante Ecclesiasticos eo agente aliqua jura, licet non omnia recuperasse; & denique hanc rerum confusione in Galliam introductam sub sæculi superioris finem.

Carolus reversus Papiam ipsam fortiter debellans, atque obsidens, ita Dei nutu eandem Civitatem, simulque & Desiderium Longobardorum Regem, atque cunctos, qui cum eo erant, comprehendit, & suae potestate cunctum Regnum Longobardorum subiugavit. Praefatum vero Desiderium Longobardorum Regem, & ejus conjugem secum in Franciam deportavit, inquit Anastasius, Annalista vero Metensis habet: Papiam venit, ipsamque Civitatem cepit, & Desiderium Regem cum uxore, & filia, & omnibus thesauris suis suae Ditioni subegit. Idque venientes undique Langobardi de singulis Civitatibus Italia, subdiderunt se Dominio gloriosi Caroli, Adalgisus vero filius

VII.
Carolus
Regnum
Langobar-
dorum sibi
subdidit.CHRISTI
774.HADRIANI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
34.

TENVIT ET REXIT GRANDI PIETATE BENIGNVS
HÆC MEA VIVENTIS IN SE CLO FATA FIEBANT
AT NVNC ISTA TENET REQVIES MISERABILE CORPVS
SPIRITVS ALTITHRONI TIMIDVS PETIT OMNIA SECVM
IVDICIVM REGIS PORTANS QVÆCVMQVE GEREBAT
CORPORE CONIVNCTVS PETRO MITISSIME CHRISTE
TV QVICVMQVE LEGIS DIC DIC PECCATA REMITTE
ATQVE VALETE MEI MEMORES PER SECVLA FRATRES

Ipsius autem Petri Ticinensis Episcopi, cujus hic mentio fit, extat integrum epitaphium, ibidem asservatum, memoria dignum, quod sic se habet (a):

(a) Antiq.
Inscript. in
Appon.
pag. 1167.
n. 9.

CANDIDA FVNEREO SCVLPVNTVR MARMORE GESTA
SED NON EST FLENDVS QVI IACET IN TVMVLO
LUGEAT INFAVSTVS QVI NESCIT VIVERE CHRISIO
POST MORTEM CAROS TARTARA QVOS RETINENT
HIC VATES DOMINI MVNDO QVIA CORPORE VIXIT
ADMIXTVS GAVDET CÆTIBVS ANGELICIS
Ann. Eccl. Tom. XIII. N 2 CLA-

PAGIUS

filii Desiderii fugiens navem intravit, & per mare Constantinopolim usque pervenit. Hactenus autem stetit Regnum Longobardorum, annis CCXIV. Porro Carolus Rex tota Italia subacta, & ordinata custodia Francorum in Pavia, trusoque in exilium Desiderio Rege, & uxore & filia, ipse cum magno triumpho, auxiliante Domino in Franciam reversus est. Verum error irrepsit in numeros annos Dominationis Langobardorum in Italia exprimentes. In eam enim ingressi sunt anno DLXVIII. ideoque Regnum Langobardicum duravit tantum annos CCVI. Marquardus Freherus in Corpore Francica Historiae Veteris pagina 168. publicavit & MS. Latino Puli Diaconi Supplementum Longobardorum, & ante eum Gruterus ex eodem MS. continuavit Historiam ejusdem Pauli de Gestis Langobard. qui fatetur eam Periocham extare in unico illo MS. cui inquit, tantum quisque vribuat, quantum licet affirmationi testis unus. Verum cum in fine illius Supplementi legatur, dominans (necpe Carolus) Italiam, anno Domini Incarnationis DCCCLXXIII. praefatum vero Desiderium & ejus conjugem ad Franciam misit. Finiuntque est Regnum Langobardorum, quod mansit per annos CCVI. postquam ipsi Italiam intraverunt, non dubito, quin additamentum illud sit alicujus junioris Auctoris; cum Paulus Diaconus non scripsisset, Langobardorum Regnum anno superiori finitum esse; id enim inter omnes falsum esse constat. Deinceps Carolus Francorum & Langobard. Regem se appellavit. Cointius hoc anno num. CXL. ait, apud Lab-

VIII.
Duplex E-
pocha Ca-
roli in Ita-
liæ re-
gnantis.

beum Elogio Historico Caroli M. subiciit variorum Diplomatum characteres chronologicos, quorum collatio palam ostendit, veteribus Caroli titulis Regnum Longobardiae quinto Nonas Maii nondum additum, additum autem ante Idus Junii. Nec ab hoc calculo recedere Pingonium in Augusta Taurinorum, ubi Desiderium in potestate Caroli mense Maio venisse scribit. Verum Regni Longobardici a Carolo initi Epochæ duæ distinguendæ, & quod Cointius in medium profert, posteriorem tantum respicit. Hanc post inmedium mensem Maium initium sumere demonstrat etiam Caroli M. Praeceptum pro Adalrico Saxone emissum, cujus hæc est subscriptio: data VII. Id. Maii, anno Christo propitio Imperii nostri XIII. Regni vero in Francia XLV. atque in Italia XXXIX. Indictione VI. Atum Aquis-grani Palatio Regis, ideoque anno Christi DCCCXIII. quo annus XXXIX. Caroli in Ita-

lia regnantis die nona mensis Maii nondum absolutus erat. Mabillonius lib. VI. de Re Diplom. pag. 313. Praeceptum illud eruit ex autographo Corbeiae Saxonicae, & pag. 397. Ejus partem ari incidendam curavit. In eodem libro pag. 303. legitur Charta Ghiselaë Caroli M. sororis, qua Monasterio Dionysiano in Francia multa praedia confert. Ea dicitur data Id. Jun. anno XXXI. & XXXVI. Regnum Domini nostri. Atum Aquis Palatio, anno scilicet Christi DCCXCIX. ejus pars in tabella aërea expressa pag. 389. Certis itaque testimoniis liquet, Carolum posteriorem Regni sui Italici Epocham post diem nonum mensis Maii, fed ante decimum tertium mensis Junii currentis Christi anni inchoasse, & Papiam inter utrumque diem sibi subiecisse.

Verum antequam Urbem illam, quæ sedes Regia erat, expugnasset, jam se Regem Longobardorum appellabat, (ut ostendit Epistola LV. Codicis Carolini, quam ipsemet Cointius num. XVIII. hoc anno datam esse fatetur) Pavia nondum subacta Gausfridus Civis Pisanus, cum ex castris Caroli Pisas reverteretur, ab Allone Duce pene interfectus est. Quapropter cum ad Carolum redire vellet, Romam confugit, utque tutius castra prope Papiam repetere, ab Hadriano Papa, quem certiore de victoriis Francorum fecit, literas petiit Carolo Regi deferendas. In iis Pontifex Romanus rogavit eundem Regem, ut Episcopos Pifarum, Lucae & Rhegii ad Sedes suas & Ecclesias dimitteret: Domino, inquit, Excellentissimo filio Carolo, Regi Francorum & Longobardorum, atque Patrio Romanorum Hadrianus Papa. Reversus a vestris a Deo dilectis Regalibus vestigiis praesens Gausfridus habitator Civitatis Pisanae, &c. restitit nobis de immensis victoriis, quas vobis Omnipotens & Redemptor noster Dominus Deus per intercessionem Beati Petri Principis Apostolorum concedere dignatus est, &c. Quo audito vehementi exultationis latitia noster in Domino evans relevatus est animus, &c. Et quidem nos Deum proferimus testem, cui omnium cordium occulta referata existunt, ab illo tempore, die quo ab hac Romana Urbe in illas partes profecti estis, quotidie momentaneis etiam atque singulis horis, omnes nostri Sacerdotes, seu etiam Religiosi Dei famuli Monachi per universa nostra Monasteria, simulque & reliquis populus tam per titulos, quam per Diaconos recitantes, Kyrie eleison, extentis vocibus, pro vo-

IX.
Ante ca-
ptam Pa-
pianam Rex
Longobar-
dorum ap-
pellatus.

CHRISTI
774.HADRIANI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
34.* Antistes
Petrus

CLARUIT HIC MERITIS * PETRVS ANTISTES HONESTIS
NORMA SACERDOTVM COLVMEN EXIMIVM
MVNIFICVS CONSTANS SOLLERS PRVDENSQVE MODESTVS
QVI INNVMERIS SEMPER POLLET VBIQVE BONIS
INCLYTVS PROSAPIA REGVMQVE STEMMA TANGENS
NOBILIS ALLOQVIO MORIBVS NOBILIOR
ISTE PEREGRINA MACERATVS DENIQVE VITA
BIS QVINIS ANNIS EXVLAT INNOCVVS
ESVRIEMQVE SITIM PATITVR DVM ET FRIGORA CORPVS
SPE VIRTUTE FIDE SPIRITVS AVCTVS ERAT
SED REPETENS GENITALE SOLVM PIA MVNIA GESSIT
PRÆFVIT ECCLESIAE REXIT OVILE DEI

ISTE

PAGIUS

bis Deo nostro ad clamandum non cessant, &c. Ut & veniam delictorum vobis, & maximam prosperitatis latitiam, etiam & copiosas victorias vobis multiplices e celo concedat, &c. Sed & hoc nimis quasumus atque postulamus Benignitatem tuam, ut Episcopus illos idest Civitatis Pisanæ seu Lucanæ, Regii ad proprias Sedes atque Ecclesias, & plebes eis commissas absolvere jubentis reverti, quia ita, bone Rex, Excellentissime fili, anima tua expedit, ut ipsi Episcopi propriis Sedibus restituantur, omnesque Dei Ecclesia suis Praesulibus ornata consistant. &c. Neque dici potest, has literas ab Hadriano Papa scriptas anno DCCLXXXI. postquam Carolus ab Urbe Romana iterum discessit. Tunc enim Hadriani compater factus est, eoque titulo in literis ad eum postea datis semper ab Hadriano compellatus.

X.
Prior Epocha a mensis Aprilis quandoque deducta.

Quare cum, teste Anastasio, Carolus antea captam Papiam diversas Civitates subegerit a parte Longobardiae devicta se se Regem Italiae vocare coepit. Mabillonius Tom. III. Analect. pag. 162. refert Praeceptum Caroli Augusti de Nonis ac decimis ac restorationis Ecclesiarum Dioeceseos Cenomannensis, in cuius fine legitur: *data in mense Aprilis VIII. Kal. Maii, anno II. Christo proprio gloriosi Imperii nostri, & XXIV. Regni nostri in Francia, & XXVIII. in Italia, ideoque anno Christi DCCCII. quo annum Regni Italici XXIX. die XXIII. mensis Aprilis jam attigerat, qui annum tantum. XXVIII. numerasset, si Epocham jam explicitam adhibuisset. Adhuc Sanctus Paulinus Concilium Foro-Julienfe anno DCCXCVI. cele-*

*bravit, anno felicissimo Principatus eorum (Caroli nempe ac Pippini Italiae Regis) tertio & vicesimo & XV. ut initio ejusdem Concilii legitur. Pippinus anno DCCLXXXI. die Paschatis, qui eo anno in diem XV. mensis Aprilis incidit, Rex Italiae dictus est. Quare annus ejus XV. die XV. mensis Aprilis anni Christi DCCXCVI. terminabatur, & tamen Carolus ante eum diem anno DCCXCVI. annum Regni sui Italici XXIII. jam auspiciatus erat, juxta videlicet priorem Regni ejus Longobardici Epocham. Denique Tom. IV. Italiae Sacrae Ughellus recitat Diploma datum a Carolo in favorem Monasterii Ambrosiani ad petitionem Petri Mediolanensis Archiepiscopi, in cuius fine habetur: *Dat. in mense Aprile anno vigesimo secundo, & decimo septimo Regni nostri. Actum Placentia ex Palatio nostro publico.* Emissum illud Diploma anno Christi DCCXC. quo Carolus mense Aprili annum XVII. Regni sui Italici jam exorsus erat. Sed quia eo Christi anno Carolus nullam expeditionem fecit, ut ibidem ostendimus, Cointius anno DCCXC. n. XXVII. Placentia loco, Varmaciam reponendam existimat, quod ibi Paschalem Solemnitatem egerit. Quia tamen Pippini Italiae Regis nomen in eo Diplomate non legitur, & confirmatio a Petro Mediolanensi Archiepiscopo petita sine Pippini assensu non videtur concessa, quod ab ea Charta argumentum eruitur, infirmum, ideoque tribus prioribus standum, ac pro certo habendum, priorem Regni Italici Caroli Epocham a die incerto mensis Aprilis, vel etiam a mense praecedenti proficisci. [1] Dum*

NOTÆ

[1] Priorem Caroli epocham, de qua hic Pagius, diu ante Aprilis anni hujus repetendam suadet autoritas diplomatis autographi a Cl. Saxio in notis ad regnum Italiae novae editionis tom. 2. col. 226. producti. Consignatur illud anno regni Caroli XXXV. & Pippini XXVII. die XI. septembris indictione I. idest anno 807. Hæc utique epocha cœpta est anno 773. ante diem illam septembris, ut perspicue constat.

Secundam vero epocham a Papia capta vir ille doctus consignat medio mense maio hujus anni 774. ex diplomate dato Mediolani anno regni Caroli tertio VIII. Kalendas Junii indictione XIV. Designant hæc annum 776. simulque demonstrant ante diem 774. Caroli epocham hanc coepisse. Cum autem Diploma alterum ab eodem ex Mabillonio productum ferat VII. idus maii annum imperii XIII. regni in Francia XLV. in Italia XXIX. indictionem VI. nempe annum 813. ex eo constat die nona maii nondum initum fuisse a Carolo regnum Italicum, adeoque epocham illam figendam inter diem IX. & XXV. Maii. Verum junio mense cessasse Carolo victori Papiam, diserte asserit author veterum annalium Francorum vulgatus in collect. veter. monum. t. V. col. 898. qui cum sua omnia ex annalibus Moissacensibus desumpserit, & Codex unde annales hosce Duchesnius accepit, hisce in annis sit mancus, ex ipsis Moissacensibus annalibus hæc petisse censendus est. Hinc autem patere arbitror postremum illud diploma a Saxio productum ad priorem regni Italici epocham, non ad secundam pertinere.

Post hæc scripta incidi in Dissertationem I. Cl. Muratorii in Opere eruditissimo quod an. 1738. Mediolani prodit inscripto: *Antiquitates Italicae Medii ævi tomus I. in eo vero Vir Cl. ex Charta Luceni eruit Regnum hoc Italicum Caroli coepisse die XV. seu XX. Junii hujus anni. Ita enim Lucense Monumentum: Regnante Domino nostro Carolo Rex Francorum & Longobardorum, quo cepit Longobardiam, anno Regni ejus intrante tertio clavo Kalendas Julias Indictione quattadesima, idest anno 776. MANSI*

CHRISTI
774.HADRIANI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
34.

* clamantes

* f. denis

ISTE SACRAS DOMINI CONDENS AMABILITER AVLAS
DITAVIT PROPRIIS OPTIME CESPITIBVS
SVBLIMIS HVMLIS MEDIOCRIS DIVES EGENVS
OCCVBVIT PASTOR NOSTER EN EGREGIVS
PLANCTIBVS IMMENSVM * CLAMANTIBVS FLETE DOLOREM
VOX * PATRIE OBIIT LEX HONORATO DECVS
O VENERANDE PATER PASTOR BONE MAGNE SACERDOS
FORMA PUDICITIAE O PATER EXIMIAE
MVTASTI PATRIAM LINQVENS CONSORTIA NOSTRA
NOS TANTVM GEMITVS RETINENT TE GAVDIA COELI
EXPLETIS * DECIM MORTALI IN CORPORE LVSTRIS
QVATVOR HIS IVNCTIS VIXISTI FIRMITER ANNIS

VIII.
Carolus
rediens,
vicit Sa-
xones.

De filio autem Desiderii Regis, qui Veronæ erat in praesidio, & de rebus gestis ipsius Caroli, in Francorum Annalibus ista leguntur: *Aldagisus vero filius Desiderii Regis fuga lapsus, mare introiit, atque Constantinopolim perrexit. Gloriosus itaque dominus Rex Francorum Carolus, Italia subiugata, custodia Francorum in Papia relicta, magno triumpho, Deo adjuvante, cum uxore sua, & reliquis Francis reversus est in Franciam, pervenienque ad locam, qui dicitur Ingilheim, misit quatuor searas, hodie (quodrad, in Saxoniam) rebellaverant enim illi) quae inierunt tres pugnas cum Saxonibus, & auxiliante Domino victores extiterunt, & cum præda magna illæ iterum revertuntur ad propria. Hac tenus anni hujus periodus, tot victoriis celeberrimi, quo Romana Ecclesia*

PAGIUS
XI.
Desiderius
Leodium
primum
dein Cor-
rejam re-
legatur.

Dum Carolus Veronam anno superiori obsideret, protinus Autaricus & uxor atque filii, sepius nominati Carolomanni, propria voluntate eidem benignissimo Carolo Regi se tradiderunt inquit Anastasius, quos Carolus in Galliam misisse non dubitandum. Mabillonius Sac. IV. Benedic. part. 1. loquens de Ogerio pio Monacho, qui in Coenobio Sancti Faronis apud Urbem Meldensem, post multa praelia vixit, & mortuus est, suspicatur, eum diversum non esse Autaric, quem postea sibi reconciliatum, Carolus copiis suis præfecerit, aut saltem eum Autarico ad privatam vitam redacto, ut se se in Monasterium reciperet, indulgisse. Refert ibidem Mabillonius ejus Historiam, Epitaphium, & Ichonographiam tumuli Ogeriani, refellitque eos, qui Ogerium Danum fuisse fabulantur. Cum Desiderio relegata & ejus uxor Ansa appellata, ut prodit Annalista Nazarianus, & cum uxore ejus filia, ut habet Annalista Mentensis citatus. Anselmus Leodiensis Canonicus, & Sigebertus in Chronico asserunt, Desiderium Leodium in exilium missum esse, licet Sigebertus Librarium errore loco, perpetuo exilio ad Gallias Agilfrido Leodicensium Episcopo dirigitur, habeat, perpetuo exilio ad Gallias a Gilfrido Leodiensium Episcopo dirigitur. Recte enim in Chronico Leodiensi a Labbeo Tom. I. Biblioth. edito ad annum DCCLXXIV. habetur: *Carolus Regnum Italia cepit, & Desiderium Regem in exilium direxit Agilfrido Episcopo sc. Leodiensi, non vero Gilfrido, qui hoc tempore Episcopus erat Laudunensis. Hepidanus tamen San-Gallenensis Monachus, quem sequitur, Mabillonius Sac. III. Benedic. part.*

in integrum per Carolum Magnum restituta, de Longobardorum perfidia triumphavit.

Postquam vero ipse Carolus tantam victoriam, Apostolorum principi acceptam ferens ejus Memoriam, adisset, & omni religiose obsequii genere frequentasset, Hadrianus Papa cuncta praesens proxime contemplatus, ut debitas gratiarum actiones S. Petro perfolveret, ad ejus Confessionem augustius exornandam adiecit animum, ut de tanta ab eo accepta victoria quasi trophaea, & columnas erigeret, ac statueret, veluti fornicem triumphalem ipsi Defensori, & propagatori Romanæ Ecclesiae S. Petro in ipsius ornatu Confessionis. Quisnam autem ejusmodi cultus fuerit, ab eodem auctore Anastasio accipe, apud quem ista leguntur: *Hic (inquit) egregius*

IX.

II. in præfat. num. XIII. ait: *Anno DCCLXXII. Paveia Civitas conquesta, & Desiderius & Ansa uxor ejus pariter exiliati sunt ad Carbetiam: & ibi Desiderius in vigiliis & orationibus & jejuniis, & multis bonis operibus permansit usque ad diem obitus sui. Unde apparet, locum exilii postea mutatum fuisse, non vero, ut credidit Cointius hoc anno num. XXXIV. Hepidanum, qui erravit in Chronologiam, in loco exilii memorando etiam peccasse. Denique Rex Carolus misit Comitibus per omnem Italiam, idest, per omnes Ditiones Regni Longobardici, latus Sancto Petro reddidit Civitates, quas debuit.*

Leo Ravennatum Episcopus, statim ac Carolus relicta Papia in Franciam rediit, plerasque Urbes Æmilie, Faventiam, Forum-Popilli, Forum-Livii, Cesenas, Bobium, Comacium, Ducatum Ferrariæ, Imolam, & Bononiam occupavit; finxit Civitates illas cum universa Pentapoli sibi concessas a Carolo, direxitque Theophylactum, qui commentum istud Pentapolensibus insinuaret. Hi tamen constantissime manserunt in fide Hadriani Pontificis, qui literas per Anastasium Cubicularium, ea de re Carolo scripsit, ne præmissi a Leone Nuncii Regium animam fraude deciperent, utque potentissimum Francorum Regem in Italiam denovo vocaret; in primis conquestus est gravissime, quod inimici palam exproberent, quid prodesset Apostolicæ Sedi gentem Langobardorum abolitam, & Regno Francorum subditam fuisse; cum eorum quæ promissa fuerant, nihil adimpleretur, & quæ Beato Petro a Pippino Rege prius concessa fuerant, insuper auferer.

XII.

Leo Archiep. Ravenn. turbas movet adversus Pontificem Rom.

Hadri-
nus exor-
nat Con-
fessionem
S. Petri.

facerdos ob nimium amorem, quo profe-
quebatur eundem Apostolum Confessionem
B. Petri Apostoli totam intus ex auro pu-
rissimo in laminis, diversis historiis effi-
geatis compe ornavit, ponderis trecent-
rarum librarum, ponens & in postem su-
periore eisdem sacra Confessionis auri
mundissimi libras tredecim: pari modo
& in ipsius Apostoli Confessionis limina-
ri inferiori libras viginti quinque. A-
spectum vero altaris super eandem Con-
fessionem, atque dexteram levamque par-
tem juxta gradus, quibus haeret jam dic-
ta Confessione, addens in eis argenti
libras centum triginta sex, curiose reno-
vavit, ejusque historias ex auro puris-
simo librarum decem & octo nitidissime
deauravit: simulque & cantharos in ea-
dem dicta Ecclesia Apostoli numero decem
renovavit addens in eis argenti libras
centum. Ante januas argenteas fecit ca-
nistros argenteos duodecim, pensantes li-
bras triginta sex. Simili modo & in turre
canistros argenteos duodecim, pensantes
libras quadraginta quinque. In eadem
quoque beati Petri Ecclesia per diversas
coronas fecit delphinos ex argento pen-
santes libras centum. Et paulo post: In
Ecclesia B. Petri per diversa Oratoria
fecit canistra argentea numero duodecim
pensantia libras quadraginta, & rugas
cum presbyterio a parte virorum, ac mu-
lierum ex argento purissimo, pensantes li-
bras quinquaginta & unam. Haec de Ba-
silicæ S. Petri ornatu.

X.
De Sige-
berti ma-
xima im-
postura.

Antequam autem ulterius progredia-
mur, conveniendus est nobis Sigeber-
tus atque de re magni momenti ab eo
ratio exposcenda. Erit Lector, ut cum
audieris, mox illud more tragico excla-
mare cogaris. O scelus, o impostura, o
fraus! Ille quidem cum totis viribus fo-
veret partes Henrici Imp. schismatici,

PAGIUS

ferrentur. Extant queribundæ hæ litteræ in
Cod. Carol. num. LIV. Quid vobis profuit, in-
quit Hadrianus, quod Langobardorum gens est
abolita, & Regno Francorum subjugata? Et ec-
ce jam nihil de his, qua promissa sunt, adim-
pletum est, insuper & ea qua antea Beato Pe-
tro concessa sunt a sancta recordationis Domino
Pippino Rege, nunc ablata esse noscuntur. Ete-
nim illud quod antefatus nefandissimus Archie-
piscopus asserit proponens occasionem, in ea pote-
state sibi Exarchatum Ravennatum, quam Ser-
gius Archiepiscopus habuit, tribui, nos, Excel-
lentissime sili, quemadmodum tempore Domni
Stephani Papa, & qui illic in Franciam profe-
ctus est, cui & ipse Exarchatus traditus est, ita
& nostris temporibus eam sub nostra potestate di-
sponere, atque ordinare volumus, & omnes in
hoc cognoscere possunt, qualem potestatem ejus
Beatus in eandem Ravennatum Urbem, &
conditum Exarchatum habuit, qui etiam Archie-
piscopus Sergium exinde abstulit, dum contra
ejus voluntatem agere spiritu superbia nitentur,
&c. Carolum Regni Langobardici causa in Ita-

in gratiam ipsius finxit, quod ille vane
pretendebat, jam fuisse concessum a Ro-
mano Pontifice Hadriano Carolo Magno
Imperatori, quod ipse tradit in fine suæ
Chronographiæ anno millesimo centesi-
mo undecimo. Nam videns quod ista
per veteres ejus temporis historicos pro-
bari minime possent, quid fecit? In-
gratiam schismatici Imperatoris, vindi-
cantis sibi Ecclesiarum investituram, do-
lo malo in sua Chronographia, anno ge-
sta superiori, posuit ista: Postea rediens
Carolus, Papiam cepit, iterumque Ro-
mam rediit, Synodum constituit cum Ha-
driano Papa, alisque centum quinquaginta
tribus religiosis Episcopis, & Abbatibus,
in qua Hadrianus Papa cum universali
Synodo dedit ei jus eligendi Pontificem,
& ordinandi Apostolicam Sedem, digni-
tatem quoque Principatus. Insuper Ar-
chiepiscopus, & Episcopus per singulas
provincias ab eo investituram accipere
desinuit, & ut nisi a Rege laudetur, &
investiatur Episcopus, a nemine consecre-
tur; omnesque huic decreto rebelles ana-
thematizavit; & nisi resipiscerent, bonæ
eorum publicari. Haec Sigebertus, qui
ista scribebat anno Redemptoris millesi-
mo centesimo duodecimo, post annos
videlicet trecentos, & triginta octo ab
hoc tempore, nullo alio auctore con-
ficio, favens ipsi (ut dictum est) Henri-
co Imperatori schismatico, ut ex ejus
scriptis quisque facile videre potest, in
cujus gratiam hujusmodi adornasse impo-
sturam, aperta luce quidem quisque ve-
ritatis sincerus inspector intelliget.

De com-
mentitio
Concilio,
quod asse-
ritur
Rom. ha-
bitum.

Quid enim, ut rem tantam nullus no-
verit, vel scripserit antiquorum, sed
post annos numeratos trecentos, & duos
de quadraginta, unus Sigebertus tantum
sciverit, atque conscripserit? Etenim ex
scriptoribus omnibus rerum Francorum,
qui

XI.

liam redire coactum fuisse, infra videbimus.
Longobardi enim Duces, qui ab eo relinqui sunt,
Regni summam Longobardo nomini ademptam
indigne passi, res novas moliri nunquam de-
sistere.

XIII.
Synodus
Romana
cum Caro-
lus Romæ
esset sitti-
tis.

A num. X. ad XVIII. In Chronico Sigeber-
ti ad annum DCCLXXXIII. legitur, Carolum
Romam venisse & postea Papiam rediisse, ac oc-
cupasse: iterumque Romam rediisse, & Syn-
odum constituisse cum Hadriano Papa, &
CLIII. Episcopis & Abbatibus, in qua Ha-
drianus dedit ei jus eligendi Pontificem, &
Episcopos per singulas Provincias, ab eo inve-
stituram accipere desinuit. Conqueritur Baro-
nius commentitium istud Concilium Romanum a
Sigeberto confictum esse, ut Henrici Imperato-
ris partes, cui favebat, hac auctoritate muni-
ret adversus Paschalem II. Verum nulla hujus
Synodi apud Sigebertum juxta editionem Mi-
ræi cum MSS. exemplaribus collatam mentio;
quam si Baronius videre potuisset, Sigebertum
ab hoc errore sine dubio absolvisset. Marca lib.
3. de concordia cap. 12. hujus Synodi falsita-
tem

Impossi-
bile ostendit,
Conci-
lium illud
potuisse
celebrari.

XVI.
Quintus
adventus
Romam
fingitur a
Sigeber-
to.

PAGIUS

XIV.
Duo ad id
probandum
Marca ar-
gumenta.

qui ipsum tempore præcesserunt, nullus
penitus reperitur, qui de Carolo id as-
seruerit: nam qui vitam scripserunt e-
jusdem Caroli Magni, necnon & qui
per annos singulos res, ab eo gestas,
quam diligentissime digesserunt, de his
nihil penitus: cum alioqui iidem scri-
ptores nec minimum prætermiserunt con-
ventum, publice habitum, quem scri-
ptis non reddiderint suo quolibet anno.
Quonam igitur tantum mendacium intro-
ducit auctore? Cum potius contrarium
omnes affirmant, nempe quod post cap-
tum Ticinum non Romam venerit ite-
rum Carolus, sed quam celeriter in Gal-
liam redierit, ut adversus rebellantes
Saxones expeditionem pararet. Urgen-
te igitur periculosisimo Saxonum bello,
quis locus induciarum, & longissimæ mo-
ræ celebrandi adeo numerosi Concilii,
quod Universale idem nominat Sigeber-
tus, cum tempus ipsum manifeste repu-
gnet? Quantum rogo primum temporis
intercessisset, ut Carolus post Pascha re-
verteretur Romam Ticinum? Quantum
rursus quousque ipsa obfessa Papiæ po-
tiretur? Rursum quot dies intercesserunt,
ut Ticino Romam postea sit reversus?
Et (quod majoris momenti est) quas
oportuit intercessisse moras convocandi,
& expectandi centum quinquaginta Epi-
scopos hinc inde etiam & longe vocatos?
Et quantum opus fuerit, in tanta Sy-
nodo peragenda, infumi temporis?
Sed quid in his immoramur, cum E-
ginhardus, qui Caroli Magni lateri in-
haerebat, & vitam ejus scripsit, omnem
de his auferat dubitationem, dum ex-
presse affirmat, ipsum Carolum non nisi
quater Romam se contulisse. Quod si ve-
rum esset, quod turpiter nimis Sigeber-
tus mentitur, non quater, sed quinque
Romam venisse Carolum, dicendum es-
set, contra Eginhardum, & omnes, qui
res gestas Caroli profecti sunt. Primus
enim ejus adventus fuit iste contra Longo-
bardos, de quo anno superiori. Secundus
fuit solvendi voti causa an. DCCLXXX.

tem ostendit, & quia editionem Sigeberti a
Miræo curatam non legerat, Sigebertum hujus
imposturæ reum non fuisse asserit, quod in-
quit, post Leonis VIII. testimonium de facti
veritate dubitare non possit, licet temporis
consignationem de suo addiderit. Verum Si-
gebertus excusatione illa non indiget; cum om-
nis culpa Interpolatorum, viro sine dubio schi-
matico adscribenda sit. Ostendit ibidem præter
Marca argumenta, quibus utitur Baronius
ad hujus Concilii falsitatem convincendam, vim
non habere, & quatuor aliis eam probat, ex
quibus duo potiora hæc sunt.
Primum petitur ex testimonio Flori Magistri
in Tractatu de Electione Episcoporum, quem
scripsit circa annum DCCCXX. ubi consensum
Regis consuetudine inducendum docet. Quare Vi-

Tertius adversus Ducem Beneventanum
anno DCCLXXXVI. Quartus ad resti-
tuendum Leonem Papam in locum suum
anno DCCC. quando & creatus est Im-
perator. Ubi ergo quintus a Sigeberto
confictus, nusquam assertus ab alio ali-
quo, vel excogitatus Caroli Magni in Ur-
bem adventus? Ut alterum de duobus
neesse sit dicere, vel Eginhardum, &
alios omnes temporis hujus auctores, &
ceteros omnes quot quot fuerunt, esse
mentitos, vel his omnibus adversantem
Sigebertum post trecentos, & amplius
annos ista scribentem, & contraria pro-
fitentem, atque impossibilia asserentem,
turpiter admodum dolo malo ista finxis-
se, & pro animi arbitrio, in Henrici
gratiam composuisse, ut saltem aliquis,
quamvis commentitius extaret titulus,
quo adversus Romanum Pontificem Im-
perator schismaticus jure agere videri
posset.

XIII.
Stulte
creditum
Sigeber-
to.

Rex accidit ex sententia, ut nullo
de impostura habito diligentiori exami-
ne, creditum esse verum fuit, quod a
Sigeberto esset quam mendacissime affir-
matum: ut non ad hæc refellenda se con-
verterent pii Ecclesiastici tractatores, sed
laborarint, ut ostenderent ista ab Hadri-
ano Pontifice concessa Garolo, fuisse po-
stea revocata. Fuit ex iis unus Gratia-
nus nimis credulus, qui improvide ni-
mis (pace ipsius dixerim) eandem Si-
geberti manifestissimam imposturam toti-
dem verbis exscripserit, atque perinde ac
firmissimum aliquod Pontificium decre-
tum, vel Synodi Oecumenicæ canonem,
suo libro Decretorum (a) inseruerit. (a) De
65. c. 3.
Hadrianus
II.

ro illi erudito incognita erat hæc Constitutio
Hadriani & Synodi Universalis, quæ dicitur
ab eo celebrata. Adde Lupi Ferrariensis Epi-
scopum, qui de jure Regum in electionibus sta-
biliendo tractans, omne robur trahit a con-
fessione Zachariæ, ut ostendimus anno DCCLII.
num. XIV. Recentior itaque erat & firmior au-
thoritas Hadriani & Synodi Universalis; quam,
si extitisset umquam, Lupus non omisisset.
Alterum argumentum deducitur ex duabus Ha-
driani Epistolis ad Carolum datis; ex quarum
altera anno DCCLXXXIV. scripta docetur,
Episcoporum in Regno Longobardico constitu-
torum ordinationes ab Hadriano factas post Cleri
& plebis decretum ad se missum. Ex altera
anni DCCLXXXVII. discimus Caroli desiderium,
ut Episcopi Ravennatis electio non fieret abs-
que

CHRISTI
774.HADRIANI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
34.

At non alterius, quam ejusdem auctoris, vel huc similis putamus, parem illam imposturam esse, quæ Leonis octavi nomine ab eodem Gratiano ibidem mox apponitur istis verbis (a): *In Synodo congregata Romæ in Ecclesia S. Salvatoris. Ad exemplum beati Hadriani Apostolica Sedis Antistitis, qui domino Carolo victoriosissimo Regi Francorum, & Longobardorum, Patriatus dignitatem, & ordinationem Apostolica Sedis, & investituram concessit: Ego quoque Leo Episcopus servus servorum Dei, &c.* Usque ad finem, quibus eadem se concedere Othoni, quæ Hadrianus Carolo concesserat, assertus ille Pontifex profertur. Hic primum obici posset, nullius esse momenti ejusmodi constitutionem, quod non a legitimo Papa facta sit, ut qui sederit vivente adhuc legitime creato Romano Pontifice, de quo nobis erit agendum suo loco. Sed nos & hanc contendimus esse imposturam, & commentitium esse decretum priori simile: etenim totum, quod asseritur, falsum esse monstratur.

Nam quod in primis ad Carolum spectat, cujus exemplo id factum dicitur, tantum abest, ut Carolus sibi arrogare voluerit (quod asseritur) electiones Episcoporum, ut potius suo promulgato decreto, eas statuerit esse liberas, atque ex sacrorum canonum præscripto decerni. Accipe quæ a se statuta in suis Capitularibus ipse collegit (b): *Sacrorum canonum non ignari, ut in Dei nomine S. Ecclesia suo liberius potiretur honore: assensum ordini Ecclesiastico præbuimus, ut scilicet Episcopi per electionem clericorum, & populi, secundum statuta canonum de propria diocesi, remota personarum, & munerum acceptione, ob vitæ meritum, & sapientia donum eligantur; ut exemplo, & verbo sibi subjectis usquequaque prodesse valeant.* Hactenus germana Caroli constitutio.

Quod si hæc facta essent a Carolo, ut renuntiaret (ut dicunt) privilegio ab Hadriano collato, utique aliqua saltem, vel levis mentio de eo habita ibidem esset. At cum non extaret illa quidem, quæ nec extitisset aliquando, nulla potuit haberi de ea mentio, sed simpliciter a Carolo secundum canones cuncta

PAGIUS que Missorum suorum interventu. Cui respondet Hadrianus, id nunquam factum; sed morem istum observatum etiam temporibus Pippini Regis, ut decreto Cleri atque plebis ad Sedem Apostolicam perlato, proprium Antistitem sibi consecrandum Ravennates peterent.

XV. Porro Sigeberti avo prædicta Synodus Romana, licet fictitia sit, etiam ab Italis agnoscebatur. Siquidem, ut observat Mabillonius lib. 3. de Re Dipl. cap. 3. num. XVI. Joannes

(a) Diff. 63. cap. in Synodo. Alia detegitur impostura.

XIV. Carolus liberatus esse voluit electiones Episc.

(b) Capit. lib. 1. c. 34. habet etiam diff. 63. c. 34.

disponi voluit adversus eos, qui (ut sæpe fiebat) a Regibus peterent Episcopatus.

Sed & quid est, quod in asserto decreto Leonis dicitur, concessas esse Carolo Magno investituras ab Hadriano, cum nec ipsum quidem nomen investituræ, temporibus Caroli esset in usu? Legant, & scrutentur auctores omnes, qui Caroli temporibus aliquid scripserunt, si alicubi penes eorum aliquem, invenerint nomen investituræ, vel ulum ejus per anuli collationem (ut tradunt) & baculi.

Verum & quod dicitur id a Leone factum in Concilio habito in Ecclesia Salvatoris: penes quem, rogo, mentio, ejusmodi Concilium a Leone octavo dicto Pontifice factum; ut quid hujusmodi sit ab eo concessum Othoni?

Sed & repugnant his omnibus praxis, & leges aliorum post Carolum successorum Imperatorum, ut quid dici possit, fuisse ab Hadriano concessum eidem Carolo Magno de electione Romani Pontificis. Nam audi quæ in electione Hadriani secundi Papæ legantur (c): *Cum Hadrianus secundus ad Romanum Pontificatum ab Ecclesia Dei Genitricis Domina nostra, qua dicitur Ad præsepe, trahebatur ad Lateranensem Patriarchium, certatim a clero, & proceribus, & plebe deportatus est. Quod audientes Missi Ludovici Imperatoris moleste tulerunt, indignati scilicet, quod dum presentes essent, non fuerint invitati, nec optata a se futura Præsulis electionis interesse meruerunt. Qui accepta ratione, quod non causa contemptus Augusti, sed futuri temporis prospectu omisum hoc fuerit (ne videlicet Legatos Principum in electione Romanorum Præsulum expectandi mos per hujusmodi somitem inolesceret, omnem indignationem medullitas sedaverunt, & ad salutandum electum etiam ipsi humiliter acceperunt.*

At quomodo, rogo te, se injustam causam fovere cognoscentes, quieverunt, si pro eis vigeat adeo amplum privilegium, a tanto Pontifice Regi tanto, Carolo Magno concessum? nam si illud vere datum fuisset, eos præteriri minime potuisset, vel ipsum imperatorem Ludovicum, qui (ut eadem habent re-

XV. Tempore Caroli Magni nusquam nomen investituræ.

Non admitti Legati Imp. in electione Rom. Pont.

XVI.

Synodus illa a multis vera existimata.

CHRISTI
774.HADRIANI PAP.
3.CONS. COPRON. IMP.
24.

geste Hadriani secundi) adversus suos Legatos, talia præsumentes, indignatus est, Romanos vero laudavit: quæ enim ibi leguntur, attende; sunt ista: *Audiens hoc Ludovicus Imperator Christianissimus, mox Imperialem scribens epistolam, cunctos Romanos, qui dignum tanto peregrissent officio Præsulem, collaudavit.* Sed & in edita a se pro juribus Romanæ Ecclesiæ conservandis constitutione ista inter alia habet: *Quando (a) divina vocatione hujus sanctissima Sedis Pontifex de hoc mundo migraverit, nullus ex Regno nostro, aut Francus, aut Longobardus, aut de qualibet gente homo, sub nostra potestate constitutus, licentiam habeat contra Romanos, aut publice, aut privatim veniendi, aut electionem faciendi &c.*

At quod dicunt eo modo, datis ab Hadriano privilegiis, renuntiassent Imperatorem: quomodo quis renuntians, non exprimat, quia renuntiat? necessaria enim omnino ejus est mentio. Quod de Imperatore dicimus, de Pontifice pariter dicendum est. Si quæ privilegia concessa fuissent ab Hadriano Carolo Magno, cur Hadrianus secundus, cum per Occumenicam Synodum sancendum curavit, ut nullus laicorum se immisceret penitus electionibus Episcoporum, non meminit concessionis ejusmodi, nec revocavit generatim saltem concessa eidem Carolo privilegia? Vel si rata firmaque ea consistere voluit: cur non exprimit, dum legem contrariam illis statuit? Sed *Ann. Eccl. Tom. XIII.*

PAGIUS tat illud Chronicon apud Duchesnum Tom. III. pag. 544. Gratianus in Diff. 63. cap. 23. Synodum illam Romanam summopere predicat. Sed, ut Bellarmus lib. de Script. Eccles. ad annum 1145. jam quæsitus est, Gratianus non habuit delectum Auctorem ex quibus Decreta collegit, indeque eandem, quam Interpolator Sigeberti narrationem primæ parti Decreti sui inseruit, aliamque etiam Leonis VIII. pseudo-Synodum retulit in eam rem, ut an. CMLXIV. Deo dante videbimus, & de ista supposititia Synodo Hadriano attributa rursus mentionem faciemus.

Ad num. XVIII. & seqq. Paulus Diaconus Libellum suum de Metensibus Episcopis, ut liquet ex ejus Scriptis, composuit, postquam Carolus Rex Fastadam uxorem duxisset, Pipinum filium Italia Regem renunciasset, Ludovicum vero alterum filium Regem Aquitanie constituisset. Quare cum utriusque Regis inuudio ad annum DCCLXXXI. & Fastadæ nuptiæ ad annum DCCLXXXIII. pertineant, ac Angilrammus Episcopus Metensis, cui Libellum suum Paulus dicavit, anno DCCXCI. vivere desierit, Paulus intra spatium illud annorum octo, quod a Fastadæ nuptiis ad Angilrammi obitum intercessit, suam lucubrationem edidit. Arctius rem premit Leo Ostiensis in suo Chronico lib. 1. cap. 17. ubi testatur, Paulum exilio relegatum a Carolo, annos aliquot exulasse, deinde in Aragisi Ducis Beneventani Pa-

(a) Diff. 63. c. 30. 31. 32.

XVII. Catholici Imperatores liberam esse voluerunt electionem Papæ.

PAGIUS

XVI. Paulus Diaconus in exilio a Carolo missus.

quia re vera nulla erat facta concessio, nulla de illis fieri potuit mentio. Omitimus recitare de his ad Lotharium, & Ludovicum Imp. Leonis quarti decretum & Henrici primi, atque Othonis constitutiones de libera electione ex præscripto canonum faciendâ, Rom. Pontificis. Sed de his jam satis: puro quidem reveritatis amantem Lectorem, jam omnino de impostura Sigeberti, de qua agimus, persuasum, re tam perpicue tot demonstrationibus patefacta. Adeo ut non putem, inveniri posse aliquem, nisi similem illi schismaticum, vel hæreticum qui tantæ, tamque dilucidæ, omnique ex parte constanti obniti audeat veritati.

His jam confutatis, redeamus ad captivos Longobardos, quos una cum Desiderio Rege Carolus magnus secum duxit in Gallias. Fuit ex eis inter alios Paulus Diaconus Aquilejensis, qui Desiderio Regi erat a secretis; de quo hæc memoratu digna habet Leo Ostiensis: *(b) Capta vero (ut diximus) Papa urbe, cum Regi Carolo pro sua prudentia carus admodum, & familiaris factus Paulus esset, accusatus est ab invidis apud Regem, quod ex affectu Desiderii, illi pararet insidias. Quem cum Rex comprehensum adduci ad se jussisset, interrogat, an vera sint, quæ de illo dicuntur. Tum ille constanter se domini sui fidelissimum asseveravit, & in eadem fide, quoad viveret, perseveraturum. His auditis Rex, ira succensus jussit incun-*

XVIII. Paulus Diaconus captivus Desiderii Regis studiosus.

(b) Leo Ostiensis Chron. l. 1. c. 17.

latio mansisse, postremo Monachum Casinatem factum, post ejusdem Aragisi mortem, quam vetus Auctor in Appendice ad Chronicon, quod Nibelungi Comitis jussu conscriptum est, anno Christi DCCLXXXVII. consignat. Ex his Coitinius anno DCCLXXXIII. num. X. deducit, Paulum Libellum suum Angilrammo dicasse anno septingentesimo octogesimo quarto, eodemque anno ipsummet Paulum ab invidis accusatum apud Carolum Regem, quod ex affectu Desiderii, illi pararet insidias, ut narrat Leo Ostiensis, in exilium missis in Diomedis insulam, in mari Adriatico postam. Baronius, qui Libellum illum Pauli de Metensibus Episcopis non viderat, eum cum Desiderio hoc anno relegatum fuisse credit. Post Arctis Beneventani Principis obitum, inquit Leo, ad hoc Monasterium, nempe Casinense, venit, & Sancte ibi Religionis habitum induit, & factus Monachus non pauco ibi tempore vixit, ideoque Monachum induit circa annum DCCLXXXVII. eo enim Christi anno Arigisum seu Arctisum vita sanctum esse infra videbimus. Homiliarum seu lectiones, quæ per totius anni Festivitates legerentur, Caroli Regis jussu edidit, ut liquet ex Epistola ejusdem Caroli, de qua anno DCCXCVII. agemus. Mabillonius Tom. I. Analect. pag. 319. tribuit illi Vitam Sancti Gregorii Magni refellitque Guffanvilleum, qui Opera hujus Sancti Doctoris ab aliquot annis in lucem emisit, quique suam opinionem retracta-

CHRISTI
774.HADRIANI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
34.

Et ante manus abscindi. Sed continuo mutata sententia, memor illius sagacitatis atque prudentiæ, suspiransque: Et si, inquit, ei manus abscindimus, ubi tam elegantem scriptorem reperire poterimus? Atque ad proceres conversus, qui duam de tali viro agendum esset, percontabatur. Illi eruentes ei oculos, monebant, ne ulla adversus Regem litteras scriberet. Et ubinam (ait ille) vel quando talem reperiemus historicum? Illi vero Regis elementiam, propensamque ad virum pietatem attendentes, suaserunt, ut illum apud Diomedis insulam, quæ hodie Tremiti dicitur, exilio relegaret. Sicque factum est.

XIX. Ubi cum aliquot annos exulans duxisset, homunculus quidam, qui ei propter

PAGIUS
Benedicti.

XVII. Eginhardus in Ann. de Saxonum rebellione, & de Gestis a Carolo anno III. belli Saxonici loquens ait: Cum hac in Italia geruntur, (id est, in Italia a Carolo obsidetur) Saxones per opportunam absentiam Regis nacti occasionem, contiguo sibi Hassorum terminis ferro & igni populantur. Cumque in eo loco, qui nunc Frideslar ab incolis nominatur, Basilicam in Beato Bonifacio Martyre dedicatam incendere molirentur, atque hac effecere casto labore conarentur, immisso sibi divinitus pavore subitaneo, turpi trepidatione confusi domum fugienda revertuntur. Paulo post: Rex autem domum regressus, priusquam eum Saxones venisse sentirent, tripertitum in eorum Regionem misit exercitum: qui incendiis ac dirptionibus cuncta devastans, compluribus etiam qui resistere conati sunt interfecit, cum ingenti prada reversus est. Et celebravit prefatus gloriosus Rex Natalem Domini, in villa quæ dicitur Carisfacus. Idem habent Annaliskæ Tilianus, Loiselianus, & alii.

XVIII.
Translatio
S. Nazarii
ejusque
Ecclesie
Dedicatio.

Annales a Lambecio Tom. II. Biblioth. Cæs. publicati, qui ab anno DCCXIV. usque ad annum DCCCXVII. pertingunt, hæc habent: Karolus ab Italia regressus Dedicatorem Ecclesie Sancti Nazarii, & Translationem corporis ipsius in Monasterio Laureshamensi celebrat anno Incarnationis Dominice DCCLXXXIII die Kalendarum Septembris. Idem habent Annales Fuldenses auctiores nondum editi ibidem apud Lambecium pag. 347. die tamen & mense, quibus Dedicatio & Translatio factæ, in quibus tota sita est difficultas, non memoratis. Hoc enim anno dies primus mensis Septemb. in feriam quintam incidit, & Translationes ac Dedicatorem non nisi diebus Dominicis peragi solitæ erant, Nodi hujus solutionem discimus ex Auctore Chronici Laureshamensis, qui notat, utramque peractam in capite Kalendarum Septembris, id est, decimo nono Kalendarum Septembris, seu die XIV. mensis Augusti, qui hoc anno Dominicalis fuit. Hujus numerandi modi ab Antiquis quandoque usurpati, qui facile in errore inducere potest, exempla attulimus anno Christi XXXI. num. I. & anno DXXVI. num. IX. Operæ pretium est ejusdem Chronici verba de hac Dedicatorem ac Translatione hic referre, ut ejus Auctoris errores aperiamus, & celeberrimi illius Mona-

Dominum obsequia præstabat, clam illum ex insula asportans, cum eo pariter Beneventum perrexit. Quo viso Arichis, qui filiam prædicti Desiderii Adelbergam habebat uxorem, valde tam ipse, quam eadem ipsius conjux gavisi sunt, eumque secum in palatio honorifice detinuerunt. Quo tempore utrumque palatium ejusdem Principis, alterum quidem quod Beneventi, & quod Salerni alterum construxerat, idem Paulus versibus luculentissimis exornavit. Ejusdem etiam Adelpergæ precibus in historia Romana, quam breviter Eutropius scripserat plurima hinc inde ex historiis Ecclesiasticis addidit, duosque præterea libros a tempore Juliani Apostatæ, in quem ipsam historiam Eutropius terminaverat, usque ad tem-

Pauli
Diaconi
lucubra-
tiones.

poræ primi Justiniani Imperatoris adiecit: sed & universas fere annalis computi lectianculas ritmo composuit.

XX. Defuncto autem Arichisi, mox ad hoc monasterium Cassinense (ut supra retulimus) properavit, factusque monachus plures postea vixit annos, rogatus quoque ab Abbate, ac fratribus expositionem regulæ S. Benedicti perutilem edidit: ubi multa de veteri monasterii hujus consuetudine necessario inserit, nonnullæ etiam alia scripta eleganti stylo conscripsit, atque inter alia versus quoque reciprocos & hymnos de singulis S. Benedicti miraculis disertis sermonibus composuit.

Ad hunc præfatus Carolus Rex qui eum exilio relegaverat, comperto quod hujus monasterii monachus effectus esset, multum illi gratulatus, affabilis fatis, & jucundis epistolas versibus misit, ex quibus hic aliquid inferre placuit. Ait enim post aliquos versus, suam alloquens chartulam.

Hinc celer egrediens facili mea charta volatu
Per fluvios, colles, valles quoque præpete cursu,

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Ad Paulum
Diac.
epist.
Carol. Ma-
gno tra-
gramentum.

PAGIUS

XX.
Bellum
Bulgari-
cum.

tur: Megingaudus Episcopus obit VI. Kal. Octob. Wirziburg. Sedit annos III. menses decem, dies XXV. Verum tam ex eo Chronico, quam ex Vita Burchardi nihil certi colligi potest de anno emortuali Episcoporum Wirziburgensium ob errores Chronologicos Auctorum utriusque Operis.

Theophanes ad annum XXXIII. & XXXIV. Constantini Imp. narrat, hunc Imperatorem Classem adversus Bulgaros instruxisse, hosque ejus adventu cognito terrore ad locum pacem cum illo composuisse. Verum mense Octobri Indictione undecima, sed legendum, Indictione duodecima. Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoata, cum Bulgari pacem rupissent, Imperator eos ex improvviso aggressus, nobiliter de eis triumphavit. Postea Bulgarorum Princeps,

Tunc Ecclesie Trevirensi præerat Voiamudus seu Weomadus, Metensi Angirannus, & Megingozus Episcopatum Wirziburgensem quindocim annis rexerat, & suis Monachis valedicto Episcopatum deposuerat, ut in solitudine liberius Deo inserviret, ut inquit Egilvvardus in Vita Sancti Burchardi, ubi plura de ejus virtutibus. Coitius hoc anno num. CXXXV. ubi de Translatione Sancti Nazarii disserit, & Chronici Laureshamensis errores aliquot emendat, Vvaldricum interpretatur Udalricum Episcopum Laufannensem. Verum hic anno incerto Ecclesiam Laufannensem gubernavit, Vvaldricus vero sextus fuit. Episcopus Pataviensis, ut patet ex Versibus incerti Poetæ de Ordine Comprovincialium Pontificum, quos anno DCCXXXIX. num. III. representavimus. In Chronico Wirziburgensi a Baluzio libr. I. Miscell. publicato ad annum DCCXCIV. legitur:

XIX.
Episcopi
qui eisdem
interfuere.CHRISTI
774.HADRIANI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
24.

Alma Deo cari Benedicti secta requirere.
Est nam certa quies fessis venientibus illuc:
Hic olas hospitibus, piscis, hic panis abundat.
Lætus amor cultus Christi simul omnibus horis:
Pax pia, mens humilis, pulchra & concordia fratrum.
Dic Patri, & sociis cunctis, Salvete, Valet.
Colla mei Pauli gaudendo amplectere benigne,
Dicito multoties: Salve Pater optime Salve, &c.

Cui ille similiter versibus rescribere, & pro visitatione & salutatione sua, & fratrum gratias referre maximas studuit. Hæc Leo qui addit, eundem Paulum illic consenuisse in monasterio, & longævum ætate in Domino quievisse. Ait Trithemius, eundem jussu Caroli Magni ordinasse historias, & lectiones per totum annum singulis festivitibus Sanctorum congruentes. Sane quidem in seculo tam rudi, ipse claruit inter primos.

O 2 Sep-

ut sciret quos in suo Principatu proditores haberet, scripsit ad Constantinum Imp. constituisse se se ad eum profugere, rogavitque, ut sibi significaret quos apud se amicos haberet, ut una cum ipsis ad illum veniret: qua fraude circumventus Imperator nomina amicorum suorum ei perscribit, quos omnes Bulgarus perdidit: quo comperto Constantinus canos suos præ dolore evulsit, inquit Theophanes.

Alfredus, seu Aldredus Northumbriæ Rex decimo Regni, quod invaserat, anno cedere a com- Edredus provincialibus compulsus est, inquit Malmesburiensis lib. I. de Reg. cap. 3. quod hoc anno Northumbria contigisse testantur Hovedenus, & Annalista creatur. Mailrosensis, In ejus locum substitutus est Edredus filius Regis Mol, seu Regis Edilvvaldi.

XXI.
Edredus
Rex Nor-
thumbria
creatur.

JESU CHRISTI ANNUS 775.

HADRIANI PAP. ANNUS 4.

CONST. COPRON. IMP. ANNUS 35.

I. Septingentesimus septuagesimus quintus agitur annus Indictione decima...

Divina ulrio in Constantinum Copron.

(b) Job. 5.

(c) Rom. 2.

(d) Sap. 5.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6168. SÆC VIII Anno Eræ Hæspan. DCCCXIII. Anno Hegiræ CLIX. inchoato die 31. Octob. fer. 3. A.C. 775.

I. Num. I. ad VIII. Theophanes ad annum XXXV. Constantini Imp. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoatum, scribit: Hoc anno decima tertia Indictione Imperator Constantinus bellum Bulgaris illaturus Urbem reliquit, &c. Selymbriam profectus, die XIV. mensis Septemb. Indict. XIV. nave conscensa, ad

At quæ de exitu ejus Theophanes breviter narrat, sic accipe: Anno trigesimo quinto, inchoato scilicet, sui Imperii mense Augusto tertiadecima Indictione exiit contra Bulgaros Constantinus, qui divinitus est in cruribus plaga percussus...

II. Constantini miscrandus obitus.

Castellum Strongylon devectus infelicem in navigio mortem obiit, &c. Solus post patris obitum imperavit annos triginta quatuor, menses duos, dies viginti sex, ubi diem emortualem excludit Theophanes. Idem habet Auctor Miscellæ, & ex iis uterque Auctor corrigendus, quando initio Imperii ejusdem Constantini asserunt, eum potestatem obtinuisse, annos quatuor supra triginta, menses tres, dies duos. Loco enim, dies duos, scribere debuere, tribus diebus exceptis. Prætera loco, die decima quarta mensis Septembris, legendum die decima tertia mensis Septembris, ut in textu Græco habetur, τῆς 13ης τῆς Σεπτεμβρίου μηνός, τῆς 13ης ἡμετέρας.

CHRISTI 775.

HADRIANI PAP. 4.

CONST. COPRON. IMP. 35.

(a) Marc. 9.

III.

Car Caballinus sit dictus.

IV.

eam primum sanam, veramque sententiam dixit (a): Jussum est subditum esse Deo, & mortalem non paria cum Deo sentire. Sublicit autem ista Theophanes: Regnavit autem post mortem patris sui annis trigintaquatuor & mensibus duobus, diebus viginti sex. Quod legebatur triginta quinque annis, corrigitur ex ipsomet auctore Theophane, dum qua Indictione, tum hic tum superius in Leone mortuus sit insinuat. Sed audi, quod sublicit elogium dignum ejus sepulcro: Ita vitam dissolvit sanguinibus multis infectus, & demonum invocationibus, & sacrificiis, persecutionibus quoque sanctarum Ecclesiarum, recteque & immaculate fidei, necnon & monachorum peremptionibus, & violationibus monasteriorum, malisque variis supercrevisens, non minus quam Diocletianum, vel alios tyrannorum. Hæc Theophanes. Porro si quis ex seclis, quibus communicavit, ejus nomina addicere velit: ex iis, quæ superius dicta sunt, Judæum ipsum jure vocabit, Nestorianum, & Manichæum, præter nomina Iconomachi, & Copronymi, & Caballini, quorum primum ex secta, secundum e stercore, quo infans confersit sacrosanctum lavacrum, tertium vero mutatus e stercore caballorum, quo tale monstrum ipsi etiam naturæ aversum, dicitur delectatum. Nam audi Theophrastum hujus temporis scriptorem in Niceta: Tantaopere vero sordium & impurissima cuiusque rei odore malo delectabatur, ut animalium brutorum stercoreibus se illiniret, & eos qui cum illo erant, id facere juberet, quos amabat, ob idque benigne accipiebat, quod rebus male olentibus semper delectaretur. Hæc ipse. Sed risimus Giclam dum Caballinum a Cabala civitate refert denominatum, quod caballini ejus cives dici testatur. Sed quid commune Constantino cum Cabala, natus ipse, atque educatus Constantinopoli? Nam & Theophanes ipsum caballino stercore delectatum, ejus Imperii exordio ita narrat, post alia scelera de ipso commemorata: Magicis maleficiis, & luxuriis, cruentisque sacrificiis & caballinis stercoreibus, atque lotio delectatus, mollietibusque ac demonum invocationibus, &c. Sed & quod præter personam Imperatoris, ageret quoque Theologum, & doctorem Ecclesiæ scriptorum aliqua monumenta reliquit. Meminit de eorum aliquibus idem Theophrastus, quæ vidit: Ego ipse, inquit, legi tresdecim orationes, quas per duas hebdomadas recitandas tradidit, in quibus de Sanctorum intercessione mentio nulla facta erat. Hæc ipse. Tanto jam gloriantur Novatores antesignano; tollant hunc, ut faciunt

laudibus Sanctorum blasphemii, susurrumque sui obvoluti stercore audiant scabei: eosdem cum illo globulos stercoreos volvant, dum eisdem cum illo putidas hæreses coagmentant, idem absque dubio cum ipso subituri supplicium apud inferos, cujus judicii præjudicium idem proxime moriturus sensit: dum enim in se latam sententiam perpetuæ damnationis expressit, eandem utique ejus sectarios accepturos fore significavit. Defunctus igitur Constantinus sepultus est in Templo sanctorum Apostolorum, nactus, quam non meruerat sepulcrum; qua penitus indignus cum esset, justo Dei judicio postmodum (ut asseritur a Græcis in Menologio) effossus, ejus ossa publice in foro cremata sunt. Reliquit Constantinus post se filium hæredem Imperii Leonem, & alios filios, sed & filiam a parentis moribus longe dissimilem. In qua Dei manifestata est sapientia, quum ex putrido illo stercore scivit aurum colligere, gemmaque seligere quam pretiosissimam, Anthusam dictam, hanc Copronymi filiam, egregia sanctitate conspicuam, de qua in tanta scriptorum penuria satis hic tibi sit reddidisse, quæ in Menologio sæpe citato Basilii Imperatoris descripta habentur his verbis, die decima septima mensis Aprilis. S. Anthusa Constantini Caballini Imperatoris filia memoria. Hic titulus. Pergit vero: S. Anthusa Constantini quidem Caballini fuit filia. Cum autem ut viro copularetur, ab illo cogeretur, non acquievit. Sed post illius obitum nata libertatem, omnes suas dispersit divitias; & has quidem dans pauperibus, has autem in Ecclesiarum, & monasteriorum impendens ædificia: porro reliquas in captivorum redemptionem: suas autem aureas vestes in Ecclesiarum ornamenta. Fuit autem multorum mater orphanorum: Expositos enim suscipiens infantes educabat, & instruebat, & hos quidem morientes Deo transmittabat, hos autem viventes ad se curam mittebat, & feminas rudentes inducebat in monasteria. Frequenter autem a piissima Irene cognata, ut cum illius filio, ac pariter secum regnaret invitata, minime consensit. Sed a S. Tharasio monacha in Eumeniæ cœnobio facta, ad Dominum migravit. Hactenus S. Anthusæ dignum elogium, quod anniversaria die ex sacro ritu in Ecclesia legi publice consuevit; ut ingens plane miraculum videretur, ex monachorum persecutore nasci filiam, quæ erigeret monasteria, atque ipsa monialis pariter efficeretur: ut omnes intelligant, quod non est sapientia (b) non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Quodque ipse est, (c) qui reprobat consilia Principum. Et tu

V. De Anthusa filia Copronymi.

(b) Prosa. (c) Ps. 32.

CHRISTI
775.HADRIANI PAP.
4.CONST. COPRON. IMP.
35.

tu Novator infelix nihilominus factis, verbisque sectaris, defendisque Copronymum quem & unica ejus filia universo orbi opere demonstravit errasse, pluris faciens vilem monasticum habitum, quam purpuram Imperatoriam.

VI.
De Anthusa Seniori.

Sed unde huic Imperatoris Constantini filie nomen Anthusæ, ex eodem Menologio discas, ubi vigesima septima Julii de alia Anthusa fit commemoratio: hæc enim ibi leguntur: *Anthusa memoria. Hæc anachoreticam vitam deligens, miraculis clara fuit: cognita autem a Constantino Caballino, quod coleret venerandas imagines, cogebatur negare cultum earum. Non acquiescens, dire percussa fuit. At postea Imperatoris uxori parere non valenti prædicans, duos filios eam genituram, masculum alterum, alteram feminam: a tormentis eximitur. Et erga eam Regina sic affecta est, ut eam loco matris haberet, & filiam, quam peperit, ejus nomine Anthusam nuncuparet: demum vero ipsa in pace quiescit.* Hæc ibi. Sed jam redeamus ad Constantini filium, novum Imperatorem Leonem, qui statim ab obitu patris absque aliqua controversia capessit Imperium.

Post autem persoluta postrema Constantino patri, idem Imperator a Theophane quaesivit, quodnam grande esset illud patris secretum, ipsi soli cognitum? Respondit, fortasse patrem tuum ejus rei poenituit, quam nos occulte egimus, xvii. centenarios defodimus quodam in loco in usum fratrum tuorum Cæsarum, & Nobilissimorum. Leo autem omne illud famuliquum fecit. Hæc (a) Annales Græcorum. Leo vero (subdit Theophanes b) cepit expendere pecunias, quæ sibi fuerant a patre dimissæ: placuitque tam Opprimatis, quam populo, & visus est brevi tempore pius esse, sanctæque Dei Genitricis, & monachorum amicus, unde & monachos Metropolitanos Episcopos creans, in summis sedibus collocavit. Tunc accidit, ut ipse Platonem Olympi montis monachum celebrem, civem Constantinopolitanum, rediens Constantinopolim, in Episcopum Nicomediensem provehendum curaret; sed renuit ipse vir sanctissimus, qui in humili gradu Apostolicum obire munus non prætermisit, prout Theodorus Studita, qui hoc vivebat tempore, & res ab eo gestas scriptis profecutus, testatur, quæ hic reddendæ sunt, ut ex iis, quæ unus iste operatus est, aliorum sanctorum monachorum facta, quæ non prodita scriptis, intelligamus.

RAGIUS II.

Ad num. VIII. Theophanes narrata Constantini Imp. morte subdit: *Eodem etiam mense (nempe Septembris) Abdelas Arabum Dux ex-*

De hinc (inquit Theodorus) necessariis quibusdam de rebus Byzantium ingressus est: Quo tempore videre licuit monachos ipsos, qui supersuerunt tamquam lumina quædam, ab iis, qui in urbe Byzantio erant, conspectos fuisse. Tunc & beatus ille, qui mortuus antea putabatur, redivivus agnitus est (neque enim a cognatis superesse credebatur) ex eo quod non solum consanguineis hominibus, sed toti Byzantio celeberrimus factus est, aliis aliunde illum attrahentibus, atque amplectantibus, benigne ejus dexteram apprehendentibus, denique nobili ejus doctrina libentissime fruuntibus &c. Pluribus namque narrat spirituales profectus, cum verbi prædicatione singulos monens, eos ad meliorem vitæ frugem convertit. Et inferius in eodem argumento versatus, hæc addit:

Itaque in illa urbe regia, tamquam vexillum quoddam, erexit orationem, spectata vitæ testimonio comprobata. Adde quod tenui, & modesto habitu indutus, aspectu ipso eos, qui eum videbant, ad virtutem hortabatur. Quod si cum politico aliquo viro negotium illi fuisset, orationem suam adhibebat, ad ejus mores, qui eum audiebant, se componens. Nec quisquam hac in re ipse institutum accuset, sed utilitatem inde proficiscentem consideret. Et quænam (inquit) hæc est? peccantium hominum penitentia, & vitæ renuntiantium multitudo. Primus enim, & solus fere (ut ita dicam) is apparuit, qui nostri generis homines, & alienigenas ad virtutis exercitationem suscipiendam alacres reddidit; primus, inquam, nobis, ut sancte viveremus, hortator diligens extitit. Quamobrem & monasterio cuidam, quod in urbe erat, præfice cogebatur quidem, sed noluit tamen. Quin etiam Nicomediensem Ecclesiam præfide eum hortabatur, qui tunc præfidebat, sed assentire noluit, clerum fugiens is, qui clero erat dignus, & sacerdotii fastigium metuens, qui virtute sublimis, & præstans erat. Porro idem sanctissimus vir Apostolicus tandem Constantinopoli mansit, quamdiu hæresi profligata, fides Catholica fuit postliminio restituta, tunc demum rediit ad monasterium suum. Ita pugil egregius utraque potens manu, activa, atque contemplativa vita sublimis, pro temporum ratione (prout spiritus imperabat) exegit utrumque munus.

Cæterum quod ad statum Orientalis Ecclesiæ spectat, Leo ipso sui Imperii exordio, quo sibi conciliaret omnium

VII.
S. Platonis pietatis officia.

VIII.

tinis est. Isa dua fera crudelissima cum diu simul genus humanam dilaniasset, qua Dei providentia fuit, amba simul sublata sunt. At licet edocuit.

CHRISTI
775.HADRIANI PAP.
4.CONST. COPRON. IMP.
35.

Leonis Imp. Consilium in administrando Imperio.

animos, omnibus morem gerere studuit: perseverabat ipse tamen hæreticus, hæreticus pariter Patriarcha Niceta jura Ecclesiæ ministrabat, adeo ut potius fuerit obitu Constantini persecutionis cessatio, quam Catholice Fidei restitutio. Cæterum ubi habenas ipse Imperii jam secure possidere visus est sibi: rursus ipsos Orthodoxos persequi aggressus est, ut quæ dicemus suis locis, ostendent. Et si Platoni, vel alicui alii indultum est vitam monasticam propagare, cæteris tamen omnibus nunquam id licuit, nisi ubi Irene Augusta cum filio Constantino regnavit. Hæc sunt, quæ ad statum Orientalis Ecclesiæ, ubi Romanus Imperator dominabatur, pertinent, altera vero pars Orientalis orbis Sarracenis subiecta, & ipsa hoc anno alleviata est, morte persecutoris, qui dum vixit Christianos afflixit Habdallæ; de quo hoc anno ista Theophanes.

PAGIUS

cet verum sit, Almanforem Bagadenfium Sarracenum Caliphum diu regnasse, ab anno nempe Christi DCCLIV. ad præsentem, & Christianos summo opere vexasse; falsum tamen eum Abdelam aliquando nuncupatum fuisse, & Septembris mense interisse, ut liquet ex Elmacione lib. 2. Hist. Sarac. & ex Abul-Pharao in Historia Dynastiæ. Theophanes enim, ubi de Almanforis exordio & constitutione familiæ Ababdarum, e qua secundus Calipha Almanfor fuit, omnia turbat, & inter alia asserit, primum ex illa familia Calipha Sedem Regiam ex urbe Damasco in Persidem transtulisse, quod certum est contigisse sub Almanfore. Quod hic indicasse sufficiat, ne quis in Rerum Arabicarum narratione a Theophane de iis sæpe parum edocito in errorem inducatur.

III.
Mortitur Almanfor Calipha.

Quare, ut scribit Elmacionus, anno CLVIII. (nempe Hegiræ) vita defunctus est Amanfor, Birmaimone, milliaribus aliquot distans a Mecca, cum in peregrinatione esset, idque die sexto Dulhuggia, qui mensis Arabicus die primo Octobris nostri auspiciatur, illiusque dies sextus cum sexto Octobris nostri concurrit. Festum autem in honorem Mahometis institutum Haggia appellatur, & a mense Dulhuggia nomen sortitur. Quod confirmant sequentia Elmacioni verba, qui addit, eum obiisse elapsis annis Hegiræ CLVII. mensibus XI. & diebus sex; annis autem solaribus mundi 6267. & diebus XXXIX. qui annus mundi secundum Alexandrinos cum die XXVIII. mensis Augusti hujus Christi anni absolvitur, & postredie annus mundi 6268. inchoatur. Qui tamen Elmacionus Auctores inter se dissentientes quandoque sequitur, ipse etiam quandoque errat, uti quando ait, imperasse Almanforem an. XXI. menses XI. & dies XXIII. Sed natali ejus ac emortuali diebus recte stabilitis similes errores evanescunt. Ei successit Mubammed Mahadis, filius eo die quo pater ejus obiit, inquit Elmacionus, qui asserit eum Caliphum fuisse XXIV. & inter Abbasidas tertium ac Imperii sui initio Bagdadum Sedem Regiam Caliphatum condidisse.

IV.

Ad num. IX. Carolus Rex Pacha apud Carisacum celebravit, & habuit Synodum in villa, quæ dicitur Duriz, ut habent Annalists Loiselianus, Metensis, alique. Sita est Duria

Præterea eodem anno, & eodem mense, quo obiit Constantinus, moritur Habdalla Arabum Rex. Cum enim ambo hi, velut acerrime bestie, diuturnis temporibus, ac crudelitibus humanum genus depasti sunt: mortui sunt providentia Dei, & obtinent principatum Leo, & Madi filii eorum. Præterea eodem anno Aldegisus, Desiderii Longobardorum Regis filius, ad regiam urbem veniens, ad Imperatorem se profugus contulit. Hæc Theophanes, cuncta summa brevitate perstringens, Aldegisus igitur, qui anno superiori fugam Orientem versus, arripuit, hoc anno Constantinopolim venit, ubi ab Imperatore benigne exceptus, ab eodem Patriciatus dignitate donatus est, ubi cum frustra tentasset res Italiæ, absque spe aliqua Regni iterum potiundi conuenit.

Quod autem ad Occidentales res pertinet, Synodum a Carolo Magno in Duria

Habdallæ Regis Sarracenorū obitus.

IX.

in Ducatu hodierno Juliacensi. Habita illa Synodo Rhenum transit, & de tribus Saxonum populis, idest, Ostphalis, Angariis, & Westphalis triumphavit; Et inde, inquit Annalista Loiselianus de Synodo in villa Duria habita loquens, iter peragens partibus Saxonie, Sigisburgum Castrum cepit, Heresburgum readificavit, super Vuisorum fluvium venit, in loco qui dicitur Brunisberg. Et ibi preparabant Saxonum bellum, volentes ripam supradicti fluminis defendere: auxiliante Domino, & Francis decertantibus, fugientibus Saxonibus, Franci ambas ripas obtinuerunt, & multi Saxones ibi occisi sunt. Tunc Dominus Carolus Rex dividens exercitum suum, sumis secum quos voluit, & perrexit usque Obacrum fluvium. Ibi omnes Austreleudi Saxoniam venientes cum Haffone, dederunt obsequia juxta quod placuit, & juraverunt sacramenta, se fideles esse partibus supradicti Domini Caroli Regis. Similiter inde revertente jam dicto mitissimo Domino Rege, venerunt Angrarii in pago, qui dicitur Buki, una cum Brunone & reliquis Optimatibus eorum, & dederunt obsequia ibi sicut Austrasi (idest, sicuti Austreleudi, sive Ostphali, seu Saxones Orientales). Et inde revertente prefato Rege, invenit aliam partem de suo exercitu super fluvium Vuisora, contententes ripam quam jussi fuerant. Saxones cum ipsis pugnam fecerunt in loco, qui dicitur Libad, & Franci, Deo volente, victoriam habuerunt, & plures Saxones occiderunt. Hoc audiente Domino Carolo Rege, iterum super Saxones cum exercitu, non minorem stragem ex ipsis fecit, & prædam multam conquestus super Poesphalor (idest super Saxones Occidentales) & obsequia dederunt, sicut & illi alii Saxones; & tunc obsequiis receptis, & præda multa sumta, & pariter strage Saxonum facta, supradictus Dominus Carolus Rex ad propria reversus est, auxiliante Domino, in Franciam. Idem habent Regio in Chronico, Eginhardus in Annal. Annalista Metensis, & alii.

Sed redeo ad Conventum in villa Duria habitum, observoque illum non mense Maio, ut de more, celebratum esse, sed in mensem Julium dilatum, ut mihi videor elicere ex Placito Caroli Magni a Mabillonio lib. 6. de Re Dipl. pag. 498. relato. Dicitur illud datum

V.

Quin-

ria habitam, Saxonesque duobus pœ-

brum unum congeffit Ansigifus Abbas Lo-

PAGIUS Quinto Kalendas Augustas in anno septimo Re-

sent, ambæ tandem partes habito consilio pa-

Interim Carolus lectis Hadriani Papæ literis,

VII. Hadrianus Carolum rogat, ut Romam veniat.

Romanus Pontifex non leuiter offensus, quod

VIII. Auxilium ab eo postulat aduersus hæc Eccl.

VI. Explicatur iudicium per Crucem.

NOTE [1] A Ragifus imperare cœpit Beneuenti A. D. 758.

rum in Italia rebellantium subjugatione

X. Hoc eodem anno Offa Rex Orienta-

(a) Polyd. Virgil. Angl. hist. lib. 4.

PAGIUS mus Beneuentanis, alter Forojulensibus, tertius

IX. Carolus Italiam profectus.

X. Offa Regis Merciorum.

nariis cumulavit, reliquias corporis di-

Offa Rex Merciorum suum Regnum vestigale fecit Rom. Eccl.

(b) Sur. die 1. Jul. to. 4. & Mon. in Natal. SS. Belg.

Hoc (b) eodem anno martyrio corona-

casset, ex eodem Polydoro in præsentem an-

XI.

XI. Ka.

CHRISTI
775.HADRIANI PAP.
4.CONST. COPRON. IMP.
35.

S. Rumoldus martyr. natur apud Machliniam in Belgio sanctus Rumoldus Apostolicus vir genere Hibernus: qui Romam petens, & a Pontifice Apostolatus munere initiatus, Machliniam veniens, illic Evangelium prædicavit, populumque illum ad Christum convertit: cumque Dei verbo, & egregio virtutum exemplo, atque miraculis ex novis palmitibus illam plantasset Ecclesiam: eam dem fuso sanguine irrigavit, hoc anno a duobus occisus sicariis, quorum alterum adulterii arguisset. Extant ejus Acta Apostolica plane viro digna.

(a) Apud Sur. die 22. Octob. 10. 5. Claruit hoc tempore, qui ejus quoque usus est amicitia S. Gummarus Confessor, qui in aula primum Pipini Regis, magna gloria militarat. Scriptæ fuerunt res ab eo præclare gestæ a Theobaldo ad Sigerum Lirensis Præpositum.

Gummarus Confessor. Hic est annus, qui Era Hispanica notatur octingentesima decimatertia, qua Tudenfis habet, defunctum esse Aurelium Regem Galliciæ in Hispania, suffectumque in ejus locum Silum, sive Silonem,

PAGIUS Kalend. Julii Martyrium passus est, ut refert S. Rumoldus Mar- zyrum pa- zitur. Molanus ad diem 1. Julii. Theodoricus Abbas Trudonianus, qui anno centesimo supra millesimum florebat, in Oratione quam de Sancti Rumoldi laudibus in ejus Festo recitavit, quæ habetur apud Surium ad diem primum mensis Julii, multa miracula ab eo patrata refert. Rumoldus, ut narrat ibidem Molanus, deferta Hibernia, in qua natus erat nobilibus parentibus, & Archiepiscopatu Dublinensi, Romam profectus est, indeque juxta Angelî apparitionem eo pervenit, ubi Scaldis fluviis in mare se exonerat, nativæque juxta luna curvulum labitur ac perfruit, hoc est Mechliniam, ubi sic fidei rudimenta plantavit, ut merito post Beatum Lambertum (Trajectense ad Mosam olim Episcopum) Mechliniensium Apostolus habeatur. Suscepit est autem benigne ab Adone Comite ejusque conjuge Eliza, que veluti altera Sara in senectute sua precibus Sancti hospitii filium peperit, Sanctum videlicet Libertum, quem Beatus Antistes baptizavit, in Sanctitate erudit, ac Clericis regulariter in Ulmeto, sive inter Ulmos viventibus, præposuit, ait Molanus ex Theodorico laudato. Est hodie Rumoldus Mechliniensium Patronus. Libertus, cui Rumoldus Ulmeti Monasterii Præfecturam dimiserat, Magistro suo superstes diu vixit, & Martyrium in Hasbania passus est, ut infra videbimus.

XII. Moritur S. Gummarus. Gummarus, qui modo Lyrensis Patronus est, incerto anno ad Deum migravit, & colitur quinto Idus Octobris, ut testatur Molanus ad diem XI. Octobris, qui ait, eum in Aula Pippini Regis floruisse, eique plurimum acceptum floruisse. Cum ad liminâ Apostolorum tenderet, Divina admonitione intra Neta ambitum jubetur Oratorium construere, ubi Vitam in multa Sanctitate finivit. Quiescit Lyra, ubi collegiatam habet Ecclesiam, eaque Urbs intra Neta fluvii ambitum contenta, a Rensi Provincia, cujus caput Antuerpia, per eundem annum sequestratur, subestque hodie Hispanis. Auctor Vitæ S. Gummarî apud Surium ad diem XI. Octob. refert, Rumoldum Gummarî fama comperta, illum videre summo petere cu-

ejus sororis filium. Referunt alii id factum anno superiori, auctoritate diplomatæ donationis factæ monasterio, Era octingentesima duodecima ejus Regni anno primo. De quo (b) nobilis rerum Hispaniarum historicus: Est autem, inquit, ad memoriam insignis is in litteris contenta execratio, qua ejus donationis violator jubetur esse ANATHEMA MARRANO ET EXCOMMUNICATUS; unde intelligitur Marrani vocem vulgarem non a Mauris, quasi Mauriani, ut quidam suspicantur, factam in Italia Frederici Aenobardi tempore, cum Mauri plurimi fidem Christo datam in baptismo, passim ejurata, quam susceperant, religione violarent, sed potius ex Syriaca voce Maranatha deductam, qua anathematis ignominia, execratioque in divinis litteris continetur. Hæc vir doctus, ac pius. Sed hinc postea factum est, ut sicut nomen, Marrano, jure exhorrent Hispani, ita & unde diductum est, Maranatha (c) ab Apostolo introductam in

piisse; indeque in certum locum utrimque convenisse, illisque placuisse, ut singulis annis cum totius populi frequentia illic convenirent, cum Crucibus Missisque celebrarent, ut fufius in ejus Vita habetur.

XIII. Aurelius Rex Legionensium & Asturiarum hoc anno juxta Tudensem vivere desit, in cujus locum suffectus est Silo sororis ejus maritus. Sed cum neque filios haberet, neque spem suscipiendæ prolis animum a negotiis Regni ad otium, & quietem avertit, summa rerum penes Alfonso Castum Froilæ Regis filium fuit, ut scribit Vasæus in Chronico.

XIV. Hadriani Papæ literas Tilpino Rhemensium Archiepiscopo directas, quæ inter Epistolas hujus Pontificis sunt ordine XV. & referuntur a Flodoardo lib. 2. capp. 12. 16. & 17. hoc anno consignat Cointius num. XXV. quod ferius datæ non videantur; cum commendent Vocomadum Trevirensis Archiepiscopum, cujus mortem anno sequenti contigisse existimat, & citius datæ non videantur, quia Tilpinus de recuperandis Episcopii rebus apud Carolum prius egit, priusque petente eodem Carolo & Fulrado Abbate bonum testimonium præbente Pallium ab Hadriano transmissum accepit. Adde quod Hadrianus in illis litteris laudat Possessorem incerti loci Episcopum, qui Romam a Carolo missus est hoc anno, & obita Legatione in Galliam rediit. Harum literarum partem retulimus anno DCCXIX. eam vero Baronius recitat anno DCCXVII. num. VIII. quod existimat, eam Epistolam a Gregorio II. Papa scriptam esse. Alia quæ in ea continentur, ostendunt Tilpinum pro recuperandis Ecclesiæ rebus, proque asserendo, quo Decessores gavisi fuerant, jure Metropolitico, valde sollicitum fuisse. Ex his litteris etiam liquet, Miloni Trevirensium Archiepiscopo, Metropolita Belgicæ Primæ, cum Rhemensis Ecclesiæ Belgicæ Secundæ Metropolim occupavit, id consilii fuisse, ut Sedi Rhemensis jus Metropolitanum adimeret, & e duabus Gallia Belgicæ Provinciis unam constaret, cujus Metropolis Augusta Trevirorum. Inde orta scandala, de quibus apud

CHRISTI
775.HADRIANI PAP.
4.CONST. COPRON. IMP.
35.

in Ecclesiam vocem, & a majoribus frequentatam, in Ecclesiæ censuris si apponatur, indigne ferant, & contumeliæ loco accipiant. Toleranda simplicitas, Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS apud Hadrianum questus est Tilpinus. Ille decernit, ut Rhemensis Ecclesia Metropolis permaneat, sicut antiquitus fuit, & suæ Dioceseos, id est Belgicæ Secundæ, prima sit Sedes, & Tilpinus ejusdem Dioceseos sit Primas, ne

si tamen de re potius, quam de nomine sit sollicita, nec pervicax observetur Ecclesiasticæ antiquitati.

P 2 An-

scilicet quid auctoritatis in eum sibi vindicare præsumat Archiepiscopus Trevirensis, tanquam Metropolitanus Belgicæ Primæ. Denique eundem Primatem vult in sola subjectione Romani Pontificis permanere.

JESU CHRISTI ANNUS 776.

HADRIANI PAP. ANNUS 5.

LEONIS IV. IMP. ANNUS 1.

I. Leo Imp. coronat Constantinum filium,

Annus sequitur septingentesimus septuagesimus sextus, Indictione decimaquarta, quo Leo Imperator primo sui Imperii anno filium Constantinum coronat Imperatorem. Cum enim omnes Constantinopolitani civis liberalitate Leonis bene erga ipsum affecti essent, omnes Optimates cum multitudine populi copiosa (inquit Theophanes) ingressi sunt ad eum, petentes, Constantinum filium Imperatorem ejus. At ille (ut moris est Principibus) renuntiavit eis; Filius est (inquit) meus unicus mihi & idcirco vereor hoc facere, ne forte contingat mihi, quod humanum est, & cum adhuc sit parvulus, morti eum tradatis, & alium promoveatis. At illi cum juramentis se prostabantur, illi satisfacturos, neminem regnaturum, prater filium ejus, etiam si mori eum Deus voluisset. Hoc autem a Dominica die, qua Palmarum solemnitas agitur, usque ad quintam feriam hebdomadae majoris, populo in Hippodromo coarctato petente, sancta Paraclete jurare illos. Et juravit omnis populus in honorandis, & vivificis lignis sanctae Crucis tam scilicet, ex thematibus, militiis scilicet, & Senatu, quam etiam exterioribus ordinibus & civibus omnibus & ergasteriis Imperatorem non admitteat, excepto Leone, seu Constantino, ac semine ipsorum, & fecerunt scripta, quemadmodum juraverunt, propriae manus.

II. Eudoxius creatur nobilis,

Et in crastino Sabbato sancto ascendit Imperator in tribunal decem, & novem cubitorum, & fratrem suum Eudoxium creavit Nobilissimum, alius vero frater nomine Anthimus a patre Constantino illum honorem fuerat consequutus. Et processit Imperator cum reliquis Caesaribus, & tribus Nobilissimis, ac novo Constantino ad magnam Ecclesiam, & mutato indumento, sicut Imperatoribus moris est, ambonem ascendit cum filio suo simul, & Patriarcha, & ingressus omnis popu-

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Era H. p. DCCCXIV Anno Hegiræ CLX. inchoato die 19. Octob. fer. 7. A. C. 776. I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6169.
O I. G. F. D 17. P. 14. April. Indiſt. 14.
JESU CHRISTI 776.
HADRIANI PAPÆ 5.
LEONIS IV. IMP. 16. & 2.
CONSTANTINI I.

Num. I. ad IV. Theophanes, qui post Constantinum Copronymum annos Incar-

lus, posterunt omnes scripta sua in mensa sancta. Tunc Imperator allocutus est populum sic: En fratres, petitiones vestras adimpleo, & dono vobis filium meum Imperatorem. Ecce eum ab Ecclesia de manu Christi suscipitis. At illi acclamaverunt voce magna, dicentes: Fidejussor noster esto, Filii Dei, quomodo de manu tua Christe, suscipimus dominum Constantinum Imperatorem ad custodiendum eum, & commoriendum pro eo.

Et in crastinum, quando videlicet magnus & Dominicus dies Pasche celebratus est octavo Kal. Maii, decimaquarta Indictione, aurora crepusculo, exeunte Imperatore una cum Patriarcha in Hippodromum, delato altario, populo contemplante, Patriarcha fecit orationem, & coronavit Imperatorem filium ejus. Et ita processit ad magnam Ecclesiam uterque Imperator cum duobus Caesaribus, & tribus Nobilissimis. Processit autem & Imperatrix Irene, cum processissent Imperatores, sceptris consequentibus per scoblas antelatis, & ascenditibus per aerea porta ascensum in catachumeni Ecclesiam, non exiens in plateam * Emboli. Hæc de solemnibus ritibus, tunc exhibitis Theophanes, qui & eisdem potuit interesse. Subdit vero paulo post mense Maio, Nicephorum Caesarem fratrem Imperatoris postulatum reum majestatis, una cum aliis ejusdem conspirationis hominibus publice caesis, ac tonsis, ignominiae causa Cherfonam in exilium deportatum. Haecenus de rebus Orientalibus.

Quod autem pertinet ad res Occidentales, hoc anno Carolus Magnus cum audisset Rotgandum Ducem Longobardorum Foro-Julienstem nova conantem, & Regnum Longobardorum sibi vendicare studentem, in Italiam, nullo obice, venit. Eademque celeritate eundem victum occidit, captisque Foro-Julio, atque Tarvisio, quæ rebellaverant, civitatibus

nationis secundum Alex. cum annis imperatorum recte copulat, anno Incarnat. DCCLXVIII. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato refert, Leonem Imp. rogatum fuisse a Proceribus Imperii, ut filium suum Constantinum Imperatorem crearet, idque praestitisse Leonem magna Paschatis Dominica, quæ hoc anno decimo quarto mensis Aprilis fuit. Subdit Theophanes, mense Maio ejusdem Indictionis XIV. Nicephorum Caesarem, qui frater erat Leonis Imp. accusatum, quod insidias eidem pararet, relegatum esse cum quibusdam aliis ejusdem criminis conficiis Cherfonam, quæ pluribus Baronius narrat.

III. Coronatur Constantinus filius Leonis.

* gladius

Carolus iterum in Italia contra Longobardos.

Constantinus fit confors Imperii

A num.

CHRISTI 776.

HADRIANI PAP. 5.

LEONIS IV. IMP. 1.

(a) Vit. Carol. M. Annal. Franc. & Chronic. Regin. IV.

tibus Francorum illis praesidia reliquit. Contigerunt hæc ipso veris initio: nam rebus confectis, Pascha Tarvisii celebravit. Post hæc rebellantibus Saxonibus, citius in Gallias cum exercitu rediit. Sed quomodo antequam ipse in Saxoniam pervenerit, Deus pugnarit pro Francis: audi divina miraculum antiquis illis, quæ divina scripta testantur, minime (a) impar.

Saxones iterum rebellaverunt, ruptis sacramentis, & obsidibus promissis mentitis & Eresburgum castrum per mala ingenia & iniqua placita capientes, Francos expulerunt, & castrum destruxerunt. Similiter voluerunt facere de Sigisburgo castello, sed dum per placita Francos qui intus erant, non potuissent illudere, sicut fecerant alias de Eresburgo: praeparaverunt pugnas, & machinas, ut castrum vi caperent; Deoque volente petriarias quas paraverunt, in suo plus diurno seuserunt, quam illi de castello. Item praeparaverant clitas ad debellandum per virtutem castrum; sed Dei virtus superavit illorum virtutem. Quadam autem die cum bellum praepararent adversus Francos qui ipsum castrum custodiebant: apparuit manifeste * gloria Dei super Ecclesiam, quæ est infra ipsum castrum, videntibus cunctis tam a foris, quam etiam deintus, ex quibus multi manent adhuc, qui dicunt vidisse se instar duorum scutorum colore rubeo flammantium

& agitantium super ipsam Ecclesiam. Cum hoc signum vidissent Pagani, qui a foris erant, statim confusi sunt, & magno timore perterriti, fugere coeperunt ad castra, & omnis multitudo eorum fugam arripiens, alii ab aliis invicem interficiebantur, & qui retro respiciebant propter pavorem ab antecedentibus lanceis confodiebantur, & diverfos ictus inter se perpeffi sunt omnes, & divina ultione * vindicati. At quantum super eos Dei virtus propter salutem Christianorum operata est, nullus narrare potest: & quanto plus illi pavore perterriti sunt, tanto magis Christiani confortati, omnipotentem Deum laudabant, qui dignatus est ostendere potentiam suam super servos suos. Ita Francis viriliter resistentibus, Saxones nihil praevulnerunt, & Franci persecuti, eos interfecerunt usque ad flumen Lippiam, & cum victoria reversi sunt. Cum hæc audivit Carolus, celebrem Synodum in Vvarmaria celebrandam curavit, ad componendas, ex more, res Ecclesiasticas, & politicas, exemplo expertus sæpissime, curare Deum res bellicas, cum ipse esset sollicitus de rebus Ecclesiasticis conservandis. Nam audi, quæ sequuntur:

Cum autem in Voormaria dominus Rex Carolus hæc audisset, tenuit ibi Synodum, & publicum placitum, & concilio habito, introivit cum summa festinatione, Deo adjuvante, in Saxoniam. Et per-

De fuga; & nece Saxonum ingens miraculum.

* judicati

V.

PAGIUS II. Hadrianus petit a Carolo, ut omnia sibi a Langobardis ablata restitui curet.

A num. IV. ad VI. Gesta hoc anno a Carolo accurate explicat CoIntius, narratque in eunte anno, eum Alpes superasse, ac recta perrexisse in Ducatum Foro-Julienstem, cui Rotgandum, seu Rotgauzum, aut Rotgandum, everso Langobardorum Regno, praefecerat. Annalista enim Petavianus hoc anno habet: Perrexit Dominus Rex Carolus in Italiam, & occiso Rotgaulo, qui illi rebello extiterat, obsederuntque Stabilinum sacrum suum Taraviso Civitate. Eo capto, dispositisque omnibus, prospero redit cum suis in Franciam. Spatiofa erat Rotgandi Ducis Praefectura; Ducatum enim Foro-Julienstem & Marchiam Tarvisinam complectebatur, Carolus intereunt Rotgaulo, Ducatum Foro-Julienstem; capto Stabilinio Rotgandi sacro, qui Tarvisinum propugnabat, Marchiam Tarvisinam ad obsequium redire compulit. Hugo Flaviniacensis Abbas scribit in Chronico Virdupensi, Tarvisinum traditum fuisse a Petro viro Italico. Carolus autem Pascha apud Tarvisinum seu Tarvisinum Civitatem hoc anno celebrasse, testantur Regino in Chronico, Annalista Metensis, alique. Speraverat Carolus se se citius Romam venturum, ut illic ab Hadriano Papa filius, quem Hildegaridis Regina nuper pepererat, ipso die Pasche die sc. XIV. mensis Aprilis, e sacro fonte levaretur. Id a nunciis suis Philippo Episcopo & Megisto Archidiacono, quos ad Carolum prius direxerat, se se accepisse significat ipsemet Hadrianus in Epistola ad eundem Regem, quæ est XLIX. Cod. Carol. Caroli filius, de quo in eadem Epistola loquitur Hadrianus, alius non est a Pippi-

no, ut anno DCCLXXXIII. ostendimus adversus CoIntium, qui hoc anno num. III. Carolum fuisse putat. Iisdem literis Carolum rogat, ut ea quæ pollicitus est erga Romanam Ecclesiam adimpleat, eique cuncta restitua curet; quæ per diversos Imperatores, Patrias, etiam & alios Deum timentes pro eorum anima mercede, & venia delictorum, in partibus Tusciae, Spoleta, seu Benevento, atque Corsica simul & Savinensi patrimonio, Beato Petro, Apollolo, Sanctaque Dei & Apostolica Romana Ecclesia concessa sunt, & per nefandam gentem Longobardorum per annorum spatia abstracta atque ablata sunt.

Flagrante bello Foro-Juliensti, Leo Ravennatum Archiepiscopus infcio Hadriano Pontifice Carolum Regem adiit, seque in ejus benevolentiam officiosis verbis insinuavit. Quod ubi rescit Hadrianus ipsismet Caroli literis, quas Andreas Episcopus & Anastasius Cubicularius ex Aula Regia Romam detulerunt, statim Carolo rescripsit acceptissimum sibi semper fore, quicquid ei placuisset, seque missurum fuisse Nuncios cum Leone, si Leo prius significasset, velle se ad Regem proficisci. Est hæc Epistola LIII. Codicis Carol. Confecto Foro-Juliensti bello Carolus, singulis Civitatibus Comitibus praefecit, ut auctor est Eginhardus in Ann. tati vero Regioni Ducem, cui Comitibus subessent, praeposuit Marcarium, cujus mentio fit in aliis Hadriani literis, de quibus infra, cum de Epist. LVII. Cod. Carol. verba faciemus. Idem Pontifex Epist. LX. ejusdem Codicis Carolum rebus Italicis intentum rogavit, ne sineret in partibus Tusciae morari Reginaldum Ducem Clusinum, qui

III. Bellum Foro-Julienste ferociter a Carolo confectum.

JESU CHRISTI ANNUS 777.

HADRIANI PAP. ANNUS 6.

LEONIS IV. IMP. ANNUS 2.

I. Septingentesimus septuagesimus septimus Redemptoris annus, decima quinta indictione notatur quo Bulgarorum Rex Telericus, qui adversus Constantinum Copronymum saepe pugnavit, Christianae religionis amore suos deferens contulit se Constantinopolim, ut sacrum baptismum susciperet, Regnum relinquens terrenum, ut caelestis Regni particeps esse posset. Operata est ista fides in Christum etiam ante Christum. Nam ad Hebraeos Apostolus (a): Fide Moyses grandis factus negavit se esse filium filiae Pharaonis: magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem; majores divitias aestimans thesaurum Aegyptiorum, improprium Christi: aspicebat enim in remuneratorem. Magnum quidem dedit iste specimen vitae fidei, dum Regno numerosissimae, victricisque gentis praetulit servitutem humilem Christi. Excepit hunc Leo benigne fatis, atque baptismum consecutum, Patricium creavit, & nobili coniugio honestavit. De his enim breviter ista Theophanes: Anno secundo Imperii Leonis confugit Telericus Bulgariae dominus ad Imperatorem. Qui fecit eum Patricium, junpens illi uxoris suae Irenae consobrinam. Cum autem baptizatum eum ex sancto lavacro suscepisset, magnifice honoravit, pariter, & amavit. Haec ipse: Fuerunt istae primitiae Bulgariae gentis, ad Christianam religionem accedentis, postea magna alacritate confluentis, ut dici possit frumenti granum seminatum fructum centuplum reddidisse.

(a) Heb. xi. Telericus Rex Bulgarorum factus Christianus.

II. Theophani Iacii certamen cum Leone Imp.

PAGIUS SAC VIII. Anno E. ræ Hisp. DCCCXV. Anno He. giræ CLXI. inchoato die 8. Octob. fer. 4. A. C. 777.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6170. O. 2. E. D. 18. P. 30. Mart. Indict. 15. JESU CHRISTI 777. HADRIANI PAPÆ 6. LEONIS IV. IMP. 27. & 30. CONSTANTINI 20.

ipsum quoque Imperatorem in magnam indignationem impulerit. Leo hic fuit fordidus patris filius, atque successor: qui & ipsorum adolescentiam commiseratus, & proprium amicum ejus patrem honorans, jurejurando comminatus est adolescenti, se illi, nisi a proposito desisteret, oculos effossurum. Et Cyzicum misit eum, munusque preclarum commisit, ut rebus inanibus, atque caducis administrandis earum, quae semper permanent, splendorem oblivisceretur. At ille tamquam murus in suo insituto stabilis permanens, libenti animo iter ingressus, apud Sygrianem occurrit admirando seni, qui Gregorius appellabatur, & tum aliis donis, tum prophetiae gratia praestabat: multis enim sudoribus animam a perturbationibus liberum, seseque tum in contemplatione rerum divinarum, tum ad eorum, quae essent eventura cognitionem, aptum reddiderat.

III. Gregorii consilio quiescit Theophanes. Huic Theophanes animi sui propositum aperit, sibi que certum jam esse dicit exilium eligere voluntarium. At ille sancto Spiritu (ut erat solitus) illustratus: Nihil est, inquit, o juvenis, quamobrem de exilio cogites: paulo post enim licebit, tibi, nemine prohibente, ad solitudinem te conferre: socero enim tuo, & Imperatore defunctis, ad vitam praefiniam revocaberis. Et haec dicens, solito murmure labiis intonabat, quemadmodum ipse juvenis comitibus dixit, cum ejus testimonium narraret. Senis autem jumento usus est, eoque magis, quam regio equorum ministerio, quo erat ornatus, gloriabatur. Senis igitur monitu, & aliorum Patrum consilio confirmatus rediit in patriam discessit, & una cum sociis in loco, quem nactus est, cum suppellectile sua consedit. Verum cum & magnis caloribus, & siti cruciarentur, non tantum indignatus est, nec aquae penuriam sententiam mutavit, nec proprium oravit Dominum ut sibi mederetur; sed solitas illi preces fundens, super tapete recubuit, ut somno paulisper situm leniret.

At

A Num. I. ad V. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXIX. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, ait: Telericus Bulgarorum Dominus ad Imperatorem profugit, a quo locata in matrimonium conjugis suae Irenae consobrina, Patricius creatur. Eum sacro lavacro initiatum Imperator suscepit, & summis honoribus cumulatim valde adamavit. Fuit hoc initium conversionis Bulgarorum. Quae porro habet hic Baronius de conjugio Theophanis Chronographi, lucem accipient ex iis quae anno DCCCXVI. in medium afferemus.

Ad

I. Conversio Telerici Bulgariae Principis.

CHRISTI 777.

HADRIANI PAP. 6.

LEONIS IV. IMP. 2.

IV. At verum mirabilium effector Deus, juvenem intuitus, propter se libenti animo labores ferentem, magno illum miraculo decoravit. Qui enim ingrato populo ex durissima petra latices effudit, cur grato juveni necessaria non ministraret? Prope igitur, ubi jacebat, divino jussu fons mirabilis emanavit, tactuque suum servum Deus excitans, sese illi patefecit. Qui sociis convocatis, sitis remedium a Deo datum, ostendit. Cavis igitur manibus aquae copiam haurientes, debitas honorum ornatum largitori Deo gratias egerunt. At ne quis posset suspicari, casu fontem illum repertum fuisse: nocte repente sic evanuit, ut ne vestigium quidem ejus ullum manere relinqueretur. Hoc amoris quo sanctus hinc jam inde ab adolescentia Deum prosequabatur, signum fuit. Et paulo post: Non-Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS II. Albricus sit Episc. Trajecti ad Rhenum.

Ad num. V. Carolus Rex Pascha in villa, Noviomagum appellata, hoc anno celebravit, ut tradunt varii Annalists. Hanc Urbem hodie Nimegue dictam, Carolus insigni Palatio ornavit, ut docet Eginhardus, ibique septimo Idus Junii adhuc versabatur, ut liquet ex Praecepto ab eo emisso in Ecclesiae Ultrajectinae favorem, ubi venerabilis Vir, inquit, Albricus Presbyter atque electus Rector praesse videtur. Recitat illud Cointius hoc anno num. I. & num. XXI. observat, Albricum per autumnum hujus anni consecratum fuisse Episcopum, postquam misisset Lindgerum, & cum eo alios servos Dei, ut destruerent fanam Dorum, & varias culturas in dolum in gente Fresonum, inquit Altridus in Vita Sancti Ludgeri, qui subiecit magnum in delubris inventum esse thesaurum, ex quo Carolus duas partes accepit, tertiam Albrico transmisit. Scribit etiam Altridus: Albricus eum in Colonia Civitate gradum accepisset Episcopalem, fecit & Lindgerum secum Presbyterii percipere gradum & constituit eum Doctorem Ecclesiae in pago Ostrache (sive Ostergoe) in loco ubi Sanctus Bonifacius est coronatus Martyrio. Quibus ex verbis Cointius ducit, Coloniam hoc tempore Metropolitana dignitate gavissam esse. Verum ex illis non magis sequitur Episcopum Coloniensem fuisse Metropolitanam, quam Vormaciensem eandem dignitatem obtinuisse ex eo quod in Vita Sancti Willehadi Bremensis Episcopi dicatur eum in Vormacia Civitate consecratum fuisse. Vide quae diximus an. DCCXLV. num. IV. de tempore, quo Colonia Metropolis effata. Praeter Gregorium, qui medius Bonifacium inter atque Albricum sedit, & usus est Aluberto Chorepiscopo, omnes alii, qui Ultrajectensem Ecclesiam rexere, Episcopi consecrati fuerunt.

III. Carolus apud Padiburnam Conventum prima vice celebravit, ut testatur Annalista Loiselianus, qui scribit: Synodum habuit ad Paderbrunnam prima vice, ibique convenientes omnes Franci, & ex omni parte Saxonia undique Saxones convenerunt, excepto quod Vuitochindus rebellis exiit cum paucis aliis, & in partibus Normannia (sic Daniam ab Aquilonari situ nominat) confugium fecit una cum sociis suis. Etiam ad idem Placitum venerunt Saraceni de partibus Hispania, hi sunt Ibinaralabi, & filius Dejuzebi, qui & Latine Joseph nominatur, similiter

dum anni tres praeterierunt, cum socer ejus, & Imperator a praesenti gloria depulsi sunt, & ad domicilium illis conveniens missi &c. Reliqua enim suo loco reddidit sumus, quae memoria digna sub Irena Augusta, & Constantino filio contigerunt.

Quo pariter anno Carolus Magnus ad stabiliendam Ecclesiam Saxonum, habuit Synodum Paderburnae, ubi Saxones baptizati, juramento firmavere, se Christianam Fidem perpetuo servaturos, alioqui passuros ob poenam omnium suorum bonorum dispendium. Haec Acta Caroli vetus Chronicon, Annales Francorum & Regino tradunt. Sic igitur firmatae, penitusque stabilitae videri poterant res Saxonum, nisi unus ex eorum Principibus Widichindus nomine, ne cum aliis ad Synodum conveniret, una cum pau-

V. Synodus Paderburnensis.

ca. & gens ejus. Ibiq; multitudo Saxonum baptizati sunt, & secundum morem illorum omnem ingenuitatem & alodum manibus dultum fecerunt (id est, rerum suarum possessionem dimiserunt, quod Gallice dicimus Deguerpir, ut videre est apud Ducangium in Glossario & in voce Dulgtum facere) si amplius mutassent, secundum malam consuetudinem eorum, nisi conservassent in omnibus Christianitatem vel fidelitatem Domini Caroli Regis & filiorum ejus, vel Francorum. Idem habent Annalista Bertinianus alioque. Antiquus Chronographus res gestas Caroli complectens, editus a Lambeco Tom. II. Biblioth. Caesareae, qui non annis Incarnationis, sed annis ejusdem Caroli utitur, ait: X. Saxones post multas eades & varia bella adficti non valentes resistere, tandem Christiani effecti, Francorum Ditioni subduntur. Porro huic Conventui non interfuit Vuitochindus, seu Vuitochindus, sed fugit in Daniam, novas res, ut se occasio daret, moliturus; nam, ut ait Eginhardus in Anna, multorum sibi facinorum conscius, & ob id Regem veritus, ad Sigefridum Danorum Regem profugerat.

Venit istidem loco & tempore ad Regis praesentiam de Hispania Saracenis quidam nomine Ibinaralabi cum aliis Saracenis sociis suis adent se ac Civitates, quibus cum Rex Saracenorum Praefecti (nempe Abderamen) praesecerat. Idcirco Rex peracto memorato Conventu, in Franciam reversus lum con-Natalem Domini in Duziaco celebravit, inquit Eginhardus citatus. Situm est Duziacum seu Duziacum Gallice Douzy Sedanum inter & Mosomacum. Acciderat porro ea tempestate in Hispania per civilia bella & Procerum factiones, ut a Rege Abderamen plerique Praefectorum deficerent, & Dynastias speciales instituerent in Civitatibus sibi commissis. Ibinaralabi Casaraugustae Praefes datus a Rege Cordubae, seu ab Abderamen, ab officio discessit, & statim a Civitate pulsus est. Itaque ut se tutum praestaret a viribus laesi Principis & crimen ulcisci parantis, & simul ut in Praefecturam suam restitueretur, ad Caroli clientelam confugit, injecta Regi non vana spes Regionis univeris cis Iberum occupandae, ubi ex parte Pippinus jamdiu jecerat fundamenta Dominationis Francicae. Quando Episcopatus Paderburnensis, de quo loquitur hic Baronius, institutus fuerit, suo loco exponemus.

IV. Aliqui Saracenorum Praefecti ad Carolo memorato Conventu, in Franciam reversus lum con-fugiunt.

Ca.

CHRISTI
777.HADRIANI PAP.
6.LEONIS IV. IMP.
2.

dis focilis fugam arripiens, aufugisset in Normanniam. Excepisse autem in eadem Synodo, ab Hispania venientes, tres Sarracenorum principes, pariter tradunt. Habet eadem de rebus, hoc anno gestis Paderburnæ, Gobelinus in Meinulpho, qui & originem Episcopalis sedis Paderburnensis enarrat. Sed & de adventu Principum Sarracenorum hæc Annales, sub Ludovico scripti ab ejus domestico produnt; *Vent, inquit, iidem*

PAGIUS
V.
Gesta inter
Hadrianum
PP. &
Carolus.

Carolus post bellum in Saxonia felicissime gestum Romam denuo proficisci statuit. E Francia vero hoc anno Romam redierunt Andreas Episcopus & Pardus Egumenus Nuncii Apostolici, Roma in Franciam Poulcharius Archiepiscopus & Dodo Abbas Oratores Regii, deinde Romam directi quoque sunt a Rege Possessor Episcopus, atque idem Dodo Abbas cum literis, quibus Carolus pollicebatur se in Italiam iturum mense Octobri, postulabatque Nuncios Apostolicos Andream Episcopum & Pardum Egumenum in Franciam rursus destinari, quo tempore supradicti Possessor Episcopus & Dodo Abbas Roma dimissi revertentur. Hadrianus Papa postulatis Regii annuit, excepto quod in locum Pardi, qui morbo correptus iter suscipere non potuit Valentinianum Episcopum cum Andrea Episcopo direxit, Constant hæc omnia ex Epist. I. Cod. Carol. ab eodem Pontifice ad Carolum data, Iisdem literis Hadrianus questus est apud Carolum, quod Anastasium Nuncium Apostolicum apud se detineret,

& loco, & tempore ad Regis presentiam de Hispania Sarracenus quidam, nomine Ibinalarabi cum aliis Sarracenis sociis suis, dedens se, ac civitates, quibus eum Rex Sarracenorum prefecevat. Et paulo post: Persuasione ergo Rex predicti Sarraceni, spem capiendarum quarundam in Hispania civitatum haud frustra concipiens, profectus est, &c. Porro expeditio in Sarracenos contigit anno sequenti.

Se-

eumque sibi reddi postulavit, si deliquisset, examinata causa puniendum. Anastasius odio erat Carolo, quia verba quædam protulerat, quæ Regis utilitati minus conducebant; *Illud vero, inquit Hadrianus, quod de Anastasio Miffo nostro nobis indicastis, quod aliqua importabilia verba, qua non expediebat vobis, locutus fuisset, unde valde tristes effecti fuistis, & per hoc adhuc apud vos eum detinetis, nimis nosmet frangitur animus, dum Langobardi & Ravennates fatentur, inquietes, quia nullo modo Rex in Apostolica permanet charitate, dum ejus Missum apud se detinet. Sed neque ab ipsis mundi exortio cognoscitur evenisse, ut Missus Profectoris sui Beati Petri, magnus vel parvus, a quacumque gente detentus fuisset, sed jubeat eum nobis vestra sollicitudo dirigere, & severissime sciscitantes, juxta noxam ei repertam eum corripiamus, & cætera in Codice Carolino, vel apud Cointium hoc anno num. VI. ubi Epistolam illam integram recitat, legenda.*

JESU CHRISTI
ANNUS
778.HADRIANI PAP.
ANNUS
7.LEONIS IV. IMP.
ANNUS
3.I.
Caroli
Magni
expeditio
in Hispaniam.

Sequitur temporis ordine annus Redemptoris septingentesimus septuagesimus octavus, prima Indictione, quo Caroli magni contigit expeditio in Hispaniam adversus Sarracenos, ab aliis Sarracenis (ut vidimus) anno superiori ad id faciendum permoti; etenim bello civili Sarracenis inter se dissidentibus, qui regnabat Casaraugustæ, ab aliis pulsus Sarracenis in ipsos Carolum concitavit, Francorum rerum scriptores veteres tradunt, subegisse Carolum Navaram, potiturumque Casaraugustana civitate, atque Pampilonam, eandem manibus reliquisse nudatas. Verum cessit exercitui infelix exitus, Vasconibus in montibus Pyrenæis, usis locorum opportunitate, exercitus extrema cadentibus. Qua impressione facta desideratos esse inter alios insigniores Eggobardum, regis mensæ

præpositum, & Rutlandum præfectum. Britannici littoris, testis est Eginhardus in rebus gestis Caroli Magni. Porro historia vel nimia brevitate contracta, vel sub nomine Turpini Rhemensis Episcopi, nimia fabulose producta, nihil præterea est tutum asserere.

Sed quomodo errore lapsi sunt nonnulli persecuti suis scriptis res Hispanas, dum ejusmodi cladem, quam in salu Pyrenæo passus est Carolus, referunt ad tempora Regis Alfonfi cognomento Casti, paulo ante obitum ejusdem Caroli Magni, suo loco plenius dicturi sumus. Hic satis sit ista notasse, Regnabat autem tum in Hispania in Regno Legionis, & Asturiorum Silo, gener Alfonfi Catholici, qui pace cum Sarracenis composita, tranquillam transegit vitam, ab anno Redemptoris septingentesimo septua-

II.

PAGIUS
SÆC. VIII.
ANNO ERAE
HISP.
DCCCXVI
ANNO HE-
GIRÆ
CLXII.
INCHOATO
DIE 28.
SEPTEMB.
FER. 2.
A. C. 778.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6271.

☉ 3. D. ☽ 19. P. 19. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 778.

HADRIANI PAPÆ 7.

LEONIS IV. IMP. 28. & 4.

CONSTANTINI 3.

I.
Caroli
Casaraugustam,
& Pampilonam ca-
pit.

AD num. I. & seq. Gestum hoc anno bellum Hispanicum, quod hic ex Marca in Marca Hispanica lib. 3. cap. 7. nobis referendum. Profecturus in Hispaniam Carolus apud Casaraugustam in Aquitania Pascha celebravit, ut tradunt Scriptores Francorum. Ut autem facilius copias suas per juga montium transmitteret, exercitum divisit. Ipse per viam publicam in Itinerario Antonini descriptam progressus ab imo Pyrenæo, ubi est Oppidum Sancti Joannis de Pede Portus, ad summum Pyrenæum provectus est; quæ mansio hodie respondet vico dicto *Burguet*. Altera pars exercitus, quæ confata erat ex delectibus habitis in Austrasia, Bajoaria, Burgundia, Longobardia, Provincia & Septimania, ut docet vetus Auctor Vitæ Ludovici Pii, & Annales Metenses, commodiorem viam sectata, id est, per Ruscinonensem agrum, Pyrenæum superavit, & ad Casaraugustam vires cum Carolo conjunxit. Obsessam insinuat Eginhardus Casaraugustam ac restitutam Ibinalarabi Sarracenorum Præfecto obsidibus fidei ab eo acceptis. Quod congruit cum his, quæ leguntur in Annalibus Metensibus; *Obsidione itaque cincta Casaraugustana Civitate, territi Sarraceni obsides dederunt cum immenso pondere auri. Quis fuerit hujus expeditionis eventus sic describit Eginhardus ad presentem Christi annum: Persuasione ergo Rex predicti Sarraceni spem capiendarum quarundam in Hispania Civitatum haud frustra concipiens congregato exercitu profectus est: superatque in Regione vasconum Pyrenæi jugo, primo Pompelonem Navarrorum Oppi-*

dum aggressus, in Ditionem accepit. Inde Iberum amnem, vadu traiciens Casaraugustam præcipuam illarum partium Civitatem accepit; accepitque, quos Ibinalarabi & Abithaur, quosque alii quidam Saraceni obtulerunt obsidibus, Pompelonem revertitur, cujus muros, ne rebellare possent, ad solum usque destruxit.

Abithaurus videtur Oseam tradidisse, quæ tunc primum Dominio Francorum subdita fuit. Id exigit rei gestæ series, prout eam exhibent Chronicon Moyssiacense & Annales Anianenses. Aliud enim Carolus cum ingressus esset in Hispaniam cum exercitu, conquisivisse Civitatem Pampilonam, & Ibitaurum Sarracenorum Regem venisse ad eum, eique tradidisse Civitates, quas habuit, fratremque suum & filium dedisse obsides, tum vero Carolus inde perrexisse usque ad Casaraugustam. Quare Civitates ab Abithauro deditas oportuit sitas esse inter Pampilonem & Casaraugustam. Hæc vero alia esse non potuerunt præter Oseam, Jaccam, & alia Oppida interjecta. Osea imprimis facimus mentionem, quod illius ager late patens Vasconibus sive Navarris esset finitimus, & ejus deditæ mentio specialis & diferta invenitur in Annalibus Tilianis & Petavianis, horum hæc sunt verba: *Adquisivit Civitatem Pampilonam. Deinde accepit obsides in Hispania de Civitatibus Abithauri, atque Ebilarhii, quorum vocabulum est, Osea, Barcelona atque Gerunda. Barcinonæ & Gerundæ Dominium, cum ad jus Regni Gallici pertineret, renovata sunt potius veteres pactioes cum earum Civitatum Præfectis, quam nova auctoritas quaesita.*

Quod armorum pondere comparatum est in hoc Hispaniarum tractu Imperium, in agris Casaraugustano, Oseni, & Pampilonensi constitit, quos Saraceni armis suis occupabant, licet antiqui possessores Religionem Christianam profiterentur. Annales enim Metenses testantur, Saracenos e Pampilonam fuisse ejectos. Attamen maxium everso & agrorum vastationes, ne dum Maurorum; verum etiam Vasconum Christiani nominis animos in Carolum accenderunt potius quam libertatis Sacrorum restitutio conciliarit. Quare cum Nuncius de foedere a Saxonibus rupto acceptus Carolus propere in Franciam, de-

II.

Osea
Francorum do-
minio tradita.

III.

Insidie
Carolo
structæ.

Christiolarum: ecce venit ille sceleratissimus, & sacrilegus Ogellus ad committiones, & contrerancos suos in eodem prato prandentes, cacinnando recitans, ut ipse Ecclesiam sancti Suuiberti protectoris Francorum incenderit, quamvis commode eam aliquamdiu incendere nulloatenus potuisset.

VII.
Impius
Ogellus
Divinitus
percussus
interiit.

Statimque Dominus noster Jesus Christus, qui est splendor Sanctorum suorum, volens sacrilegis Saxonibus palam ostendere, cujus meriti sanctus Suuibertus nobilis Pontifex apud ipsum esset in Regno caelorum, illum nefandum Ogellum miserabiliter punivit, ut alii terrerentur, & a talibus desisterent. Nam cum perniciosus Ogellus hac praedicta mala, per ipsum perpetrata, coram prandentibus sociis, & complicitibus suis cacinnando, immo Deum blasphemando, recitaret: statim ira Dei ascendit super ipsum, cadensque retrorsum coram omnibus super planam terram, fracto collo, dignas temeritatis, ac sacrilegii poenas debitas horribili morte luit. Quod alii sacrilegi videntes, & audientes exterriti valde, compuncti poenitentia salutari, quidam ipsorum iram Dei mitigaverunt.

VIII.

Nec hoc sufficiebat Deo ad laudem S. Suuiberti, qui etiam illustrius honorare voluit Sanctum suum coram omni exercitu Saxonum, & Westphalorum. Nam cum sacrilegus Ogellus mortuus, cooperatus velamine sic per tres fere horas jacuisset, & signo dato, juberentur, ubique per totum exercitum castramentari in alio loco: statim convenerunt consanguinei, & socii malitia nefandi Ogelli, eumque sepelire in coemeterio Ecclesiae sancti Suuiberti decreverunt, sed nullo modo valebant. Namque cum indigestam terram effoderent, conantes facere sepulturam in praefato sancto coemeterio, in quo ipsum condendo sepelirent, statim digesta terra per se defluxit in eandem foveam, ac si non fuisset sulcata, de quo omnes valde mirabantur. Cumque iterum atque iterum fodiendo tentassent, & multum laboris insumpserent, ut facerent sepulcrum, licet in aliis locis ejusdem coemeterii, & semper terra per se, omnibus stupentibus, subito decidisset in eandem foveam, permanens & apparens plana terra, ut antea; desistebant a fodiendo sepulcro in eodem

Sacrilego
terra sepul-
turam
negat.

PAGIUS

vum praetervia vessetet, Saxones audientes inco- lumitatem Regis & adventum Francorum, in fugam conversi sunt. Quos Franci e vestigio sequentes, repperunt eos super fluvium, qui dicitur Adarna, in loco qui dicitur Libesta, ubi pugna capta & finita, Franci auxiliante Deo victores exiterunt, & multitudo Saxonum ibi occisa est. Et celebravit Rex Natalem Domini in Heristallio. Addunt Annalists Petavianus & Mafiacensis: Igno cremaverunt (S. Saxones) Civitatem, quam Franci construxerunt infra-

coemeterio; & exterriti dicebant alteru- trum, ipsum indignum Ecclesiastica sepul- tura, & praesertim sepultura illius coeme- terii, eo quod Ecclesiam illam, & coeme- terium cremando profanasset. Et sic mul- tum attoniti recedentes, cum venissent ad cadaver mortui, & abjecto velamine de- nudassent faciem ejus, ecce tam horribi- lis, & miserabilis apparuit facies ejus, quod omnes in terrorem, & formidinem vertit, ita ut omnes trementes, stupidi, & pavidii cito recederent ab eo, ignoran- tes quid de corpore facerent. Sed instan- ti recessus tempore, quidam alii satelli- tes ex alia provincia Saxonum praedicta audientes, & ipsum mortuum invenientes, projecerunt indignanter cadaver in Rhe- num, ut esset pabulum piscium, & sic ma- lus male periiit.

Itaque cum ex praeepto Satraparum per totum facinorosum exercitum, signo dato, juberentur castra movere, domumque discedere: ecce dolenter nuntiatum fuit a contribulibus, & complicitibus mali- tia & commissi sacrilegii, duobus praecipuis Satrapis Notbelino, & Oconem, strenuum Ogellum de Pederbone, qui pri- mus Ecclesiam S. Suuiberti incenderat, ex vindicta Dei, & Sancti Suuiberti, patroni illius loci, plagatum, & pu- nstum esse, fregisseque collum suum su- per planam terram, cum jucunde iacta- ret, quod illud facinus sacrilegum ad- misisset. Quod illi audientes, indigna- ti dicebant, hoc casu accidisse, & non ex vindicta alicujus Sancti, & praecipue S. Suuiberti, & quod S. Suuibertus esset impotens, & nullius virtutis, ac potesta- tis, qui nequisset suum oppidum, suam- que Ecclesiam tueri. Cumque haec, & alia hujusmodi multa verba blasphemiae su- perbe, ac indignanter protulissent, nec dantes gloriam Deo, & Sancto ejus: si- mul atque recessissent illi duo Satrapae ab invicem, Notbelinus glorians in via de victoria habita contra Christianos, priva- tur coram omnibus lumine oculorum, fa- ctus totus caecus, atque in cunctis mem- bris suis graviolem morte poenam tandem sustinuit, donec rubore cooperatus, & in se reversus, ac se colligans, quanta in Deum, ac S. Suuibertum superbe commi- serat, medullitus suspirando, agnovit, & doluit.

IX.

Notbeli-
nus divi-
nitus ex-
cacatur
& fana-
tur.

Ita-

flumen Lippia. De qua Civitate egimus anno DCCLXXVI.

Baronius refert Epistolam, quae a Sancto Ludgero ad Rixfridum Trajectensem Episcopum scri- pta dicitur, in qua habetur, Saxones Ecclesiam Sancti Suuiberti Episcopi Verdenfis, combussisse. Verum fabulator, qui eam Epistolam composuit, falso se Ludgerum appellat, & inepte multa se a Pippino Rege audivisse commi- scit. Postquam Vita haec Sancti Suuiberti sub nomine Sancti Marcellini conficta fuit, ea quo- que

IX.
Epistola
S. Ludgero
assista.

Itaque crescente per momenta temporum dolore corporis, consilio proborum, flexis genibus humiliter Deo vocit devote visitare sepulcrum S. Suuiberti, & Ec- clesiam ejus in favillam redactam, juxta facultatem suam restaurare, modo inter- cessionibus ipsius recuperaret pristinum vi- sum, & sanitatem corporis. Quo voto coram multis dolenter, & devote facto, protinus dolor viscerum cessavit, & visus rediit, & ipse surgens, lacrymabili voce Deum devotissime laudans, cunctis apparuit, ut meritis sancti Suuiberti liberatus sit. Et Voerdam usque properans, votum cum multa familia devote adim- plevit.

X.
Ultio in
Oconem
& miseri-
cordia
imperiti-
ta.

Alter autem Satrapa Occo nomine, o- pimis ditatus spoliis, cum equeser cum vernaculis rediret e Voerda, ignorans, ut Notbelinus a Deo punitus esset, recitareque in via quam bene vindicassent Saxones contra Christianos contumelias, & oppressiones, ipsis a Carolo pridem illatas, & ut humana pariter, & divi- na in finibus Christianorum perturbassent, & praesertim uti Ecclesiam sancti Ponti- ficis Suuiberti, in quo multum Christi- ani confidebant, incendiissent: mox coram omnibus multatus est a Deo, auditu carens, & loquela, rediensque domum mæ- stus, & dolens, mansit longo tempore sur- dus, & mutus. Qui similiter in se rever- sus, erubescens, ingenuit valde, perpen- dens, quod Deus vindicat blasphemias, Sanctis suis illatas. Salutatis igitur po- nitentia ductus, dolens toto corde de com- missis in Deum, & ejus servum Suuibertum, eleemosynis, & precibus sperabat a Deo recuperare priorem sanitatem, sed nihil proficiebat, & nihil obtinuit.

Cum vero didicisset, qualiter Notbeli- nus Satrapa caecitate percussus, meritis sancti Suuiberti liberatus fuit: spem ma- gnam concipiens in sanctum Suuibertum, similiter vocit peregre visitare ipsum san- ctum Suuibertum in Voerda, & servitu- ri ejus se mancipare, modo pristinae meri- to ipsius Sancti restitui posset sospitati. Eadem hora sanatus a caelesti medico, disposita domo sua, publice accedens cum solempni familia ad Ecclesiam sancti Su- uiberti in Voerda, votum implevit reve- renter & devote, redire quoque domum Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

que Epistola Sancti Ludgeri nomine, velut ad fulciendam, quae tot fabulis scatebat, Vitam, excogitata est, sive ab uno eodemque Auctore, sive a pluribus. Henichenius qui ad diem primum Martii Vitam illam pluribus refutavit, postea ad diem XXVI. ejusdem mensis in Com- mentario praevio ad Vitam Sancti Ludgeri §.VI. quam vana & inutilis sit illa Epistola demonstrat, nosque jam supra de illa egimus. Verum Baro- nii tempore Vita Sancti Suuiberti, & hujus Epistolae falsitas non innotuerant.

XI.

Ad num. XI. & seq. Mentio, quam hic de

spernens, sumptibus suis, & praefati Sa- trapae Notbelini, aliorumque multorum devotorum hominum eandem exustam Ec- clesiam anno sequenti eleganter restaura- vit. Et dignitati sui Satrapatus renun- tians, in Voerda apud S. Suuibertum consenuit, serviens ferventer Deo, & S. Suuiberto omnibus diebus vitae suae. Hac- tenus de his S. Ludgerus Episcopus, res sui saeculi narrans. Porro sequenti anno Saxones, atque Westphali, post accep- tam ingentem cladem, subdiderunt se Carolo Magno.

XI.

Ceterum ipse S. Ludgerus, genere Fri- sius Frisorumque Apostolus jure dicendus, hoc tempore Frisorum conversioni ope- ram dabat, ut colligitur ex (a) Actis vitae ipsius, a Werdenfibus monachis scri- ptis proditae. Hic enim genere Frisus, ex Christianis parentibus ortus, educa- tus sub disciplina S. Gregorii, discipu- li S. Bonifacii Martyris in Ecclesia Tra- jectensi, ibi initiatus est clericatu, ab eoque missus in Angliam, ubi Albinus, sive Alcuinus publice profitebatur lite- ras sacras, eum audiens annum integrum mansit, iterum ad eum, qui miserat Gre- gorium, ordinatus diaconus rediit. Pos- tea vero rursus profectus in Angliam, tres integros annos, & sex menses eum- dem praclarissimum doctorem audivit, usu litterarum Carolo Magno notissimum. Vocatus deinde defuncto Gregorio, ab Apostolico viro Lebuino per visum, qui Evangelium Daventriae praedicarat, illic se contulit, ubi combustam a Saxoni- bus Ecclesiam restauravit: inde a suc- cessore Gregorii Albino in Frisiam mis- sus, sana illic idolorum plura destruxit, ipsis spectantibus idololatris, & Dei vir- tute, ne repugnarent, agente. Septem vero ibi annis mansisse, eadem product Acta: cum autem longe lateque ejus A- postolatus gloria claruisset, qui sub Al- bino in Anglia profitebatur ejus condi- scipulus, ejusmodi salutationem ad eum hinc versibus scripsit:

(a) Apud
Sur. die
26. Mart.
r. 2.
Ludgerus
praedicat
Frisiis.

Frater amore Dei, cognato dulcior
omni
Et consanguineis merito pretiosior ipsis,
Ludger amate mihi, Christi te gratia
salvet,

XII.

R Vi.

Sancto Lebuino Presbytero, de cujus morte an- no DCCLXXIII. egimus, Baronius facit, evi- denter ostendit Vitam Sancti Suuiberti suppo- sitam esse; cum in ea dicatur Lebuinus unus ex Sociis Sancti Willibrordi, ut videre est apud Baronium anno DCXC. & DCXCVII. ubi pleu- do-Marcellini verba recitat, ejusque sententiam amplectitur; & tamen hic fatetur, Lebuinum Carolo M. regnante Saxonibus fidem Christia- nam praedicasse, quod certum est & indubita- tum. Quare Acta illa fabulosa Sancti Suuiberti flocci facienda sunt. Quoad Sanctum Ludgerum quoque

S. Ludgerus
in
Frisia E-
vange-
lium an-
nunciat

CHRISTI 778.

HADRIANI PAP. 7.

LEONIS IV. IMP. 3.

Discipuli Albi ad S. Ludgerum salutatio.

Vive tuae gentis Frisonum clara columna, Presbyter occiduis laudabilis orbis in oris, Doctus in eloquio, prudens, & mente profundus, Ipse gradum meritis ornans, & moribus almis, Ut puer in senibus humili de corde ministras, Ut germanus agis cunctis aequalibus aequo, Atque parens pueris vitae documenta rependis. Tu melius crescendo, mei memor esto sacerdos, Tu precibusque tuis commendes quaeq; Tonanti His brevibus vatem, qui te laudavit in odis. Siteretis baculi pro tali carmine donum Munificus tribuas, fors haec mercedula vati Concordat modico. Felix sine fine valet.

Haec discipulus, ut diximus, Albi, qui Eboraci in Anglia docebat in Gymnasio florentissimo. Quomodo autem idem sanctus Ludgerus, Saxonibus ingruentibus in Frisiam, necesse habens inde recedere, Romam se contulit, suo loco dicturi sumus,

XIII.

Quod vero pertinet ad Albinum Eboraci, summa cum laude sacras litteras publice profitentem, Bedae fuisse discipu-

PAGIUS

quo anno in Anglia sub Alcuino studuerit, quove inde in Frisiam, quae ejus patria erat, redierit, suo loco diximus. Hoc vero anno autumnum in Ultrajectino Monasterio transegit. Albricus enim Episcopus ac Successor Sancti Gregorii Abbatis & Rectoris Ecclesiae Trajectensis ad Rhenum, qui & Ultrajectini Coenobii Abbas erat, divisit annum in distributiones quatuor, inquit Alfridus in Vita S. Ludgeri num. XV. ita ut in Trajecto Monasterio praeter Prepositis ipse in tempore vernali in doctrina studio & sancta conversationis praesertim fratribus mensis tres. Deinde post eum in astate Adalger Presbyter mensis tres, post hunc Ludgerus Presbyter mensis tres, deinde in hyeme Thibabrecht Presbyter mensis tres. Quare Ludgerus annis ferme septem in Ostergoa, quo exeunte anno superior missus fuit, ut ibidem diximus, sic commoratus est, ut singulis annis per autumnum in Ultrajectino Coenobio degerit. Refert postea Alfridus, Sanctum Gregorium Abbatem nuper demortuum, per visionem Ludgero apparuisse, eumque de futura ejus dignitate monuisse. Sed quo anno haec visio contigerit, incertum. Verus vero, quos Baronius ex ejus Vita Werthinensibus Monachis scripta, & a Surio addiem XXVI. Martii recitata, quibus Ludgerus summis laudibus extollitur, compositi fuerat a quodam Alcuini discipulo, ut Alfridus loco laudato docet. Vitam illam ab Alfrido Sedis Monasteriensis Episcopo tertio elucubratam, post

lum, cum tradant, & Caroli Magni asserant praepceptorem: an vera sint; exquirendum est. Nam quod ad primum spectat, quemnam ipse suum tradat Albinus fuisse magistrum, habes in ejus epistola ad Eadaldum Eboracensem Archiepiscopum his verbis (a): Laus & gloria Deo, qui dies meos in bona prosperitate conservavit, ut in exaltatione filii mei carissimi gauderem, qui labores vice mea in Ecclesia, ubi ego nutritus, & eruditus fueram, & praesertim thesauris sapientiae, in quibus me magister meus dilectus Egbertus Archiepiscopus heredem reliquit, &c. Successit hic, ad quem scribit, tertio loco ab Egberto, de quo quidem fratre Regis Egberti itidem nominati, auctor, qui post Bedam prosequutus est res gestas Anglorum, haec ait: Hic omnium liberalium artium (ut ita dicam) armarium, immo sacrarium fuit, & nobilissimum Eboraci bibliothecam instituit.

Porro de Eodem Egberto idem Albinus in epistola ad Carolum Magnum id ipsum profitetur, fuisse nimirum magistrum suum. Sunt enim haec ibi verba: Date mihi exquisitores eruditionis scholasticae libellos, quales in patria habui per bonam, & devotissimam magistri mei Egberti industriam; & si placet sapientiae vestrae, remittam aliquos ex pueris nostris, qui excipiant inde quaeque necessaria, & revehant in Franciam flores Britanniae, & non sit tantummodo Eboraci hortus conclusus, sed etiam in Thronica emissiones paradisi. Hae ipse in-

De Albinoflacco Anglica-nae ecclesiae doctore.

(a) De reb. gest. Angl. auct. v. c. canon. post Bed. c. 9.

XIV.

* Theu- tonica tel-

Baronii mortem in lucem prodit opera Henrichii ad diem XXVI. Martii, quam & Mabilionius exhibet Sac. III. Benedic. part. 2. cuius beneficio Annales Ecclesiasticos passim illustramus.

Ad num. XIII. & seq. Jure merito Baronius negat, Alcuinum discipulum fuisse Bedae; cum hic anno DCCXXXV. vivere desierit, quo forsitan tempore Alcuinus vix natus erat. Educatum est Alcuinus in Monasterio primariae Basilicae Eboracensis, adjuncto, ut ipsemet fatetur in Epistola XCVIII. ad fratres Eboracensis Ecclesiae: Vos fragiles infantia mea annos matris pia sustinuisistis patientia, & paterna castigationis disciplinis ad perfectam Viri eduxistis aetatem, & sacrarum eruditione disciplinarum roborastis. Praeceptores habuit Egbertum, & Albertum, seu Albertum, alterum post alterum Archiepiscopos Eboracenses. De Egberto ipse nos edocet in Epistola ad Eanbaldum, cujus fragmentum refert Malmesburienfis in lib. 1. de Reg. Gest. cap. 3. ubi de Egberto ait: Hic omnium liberalium artium armarium (ut ita dicam) & sacrarium fuit, nobilissimamque Bibliothecam Eboraci constituit, cujus rei resem idoneum advoco Alcuinum, qui a Regibus Angliae pro pace missus ad Regem Magnum Carolum, & benigno apud eum fatus hospitio, in Epistola ad Eanbaldum tertio loco Egberti Successorem ait: Laus & gloria Deo, qui dies meos in prosperitate

XI. Magistri Alcuini fuere Egbertus & Albertus Archiepiscopi Ebo-

PAGIUS

XII. Alcuinus fuit discipulus Eanbaldi Senioris & Magister Eanbaldi Junioris.

telligens de bibliotheca, quam copiosissimam Egbertus Archiepiscopus Eboraci reliquit. Sed & Beda ipse cum de Albinus meminit in praefatione historiae rerum Anglorum, dum testatur, se impulsu Albi illud opus esse aggressum, e- jus ut aequalis, tantum & amici non ut discipuli meminit, ubi ait: Auctor autem ante omnes, atque adiutor opusculi bujus Albinus Abbas reverendissimus, vir per omnia doctissimus extitit. Et inferius eundem patrem Albinum nominat. Quod vero dicatur idem Albinus Caroli fuisse magister, de eo idem auctor ista subiungit (a): Hic est Alcuinus, qui ut dixi, pro pace ad Carolum directus, & ibi seu terrae amoenitate, seu Regis humanitate captus, resedit: magisque apud eum habitus, Imperialem animum (quantum ab aulicis curis vacabat) Dialectica, Rhetorica, & etiam Astronomia composuit. Erat enim omnium Anglorum, quos quidem legeris, post beatum Adelnum, & Bedam, doctissimus: multis libris ingenii periculum fecit. Haec auctor. Sed demus de Mathematicis scientiis, vel Philosophicis Albinum cum Carolo Magno differuisse: certe quidem sacrarum rerum scientia adeo idem Carolus erat imbutus, ut magistri potius, quam discipuli locum teneret: siquidem in ea facultate non Carolus Albinum, sed Albinus Carolum consulebat, si quod dubium esse obscurum sibi videretur, & arduum. Docent quidem id litterae ejusdem Albi ad ipsum Carolum Magnum, quibus eum consultit, quid sibi velit, quod Ecclesia celebret Septuagesimam, Sexagesimam, & Quinquagesimam, ante Quadragesimam. Ann. Eccl. Tom. XIII.

XV. (a) Extat Appendix de Alcuino offic.

Carolus Magna scientia sacrarum rerum praestans.

tate bona conservavit, ut in exaltatione filii mei charissimi gauderem, qui labore vice mea in Ecclesia, ubi ego nutritus & educatus fueram, & praesertim thesauris sapientiae, in quibus me Magister meus dilectus Egbertus Archiepiscopus heredem reliquit. Quibus verbis Alcuinus discipulo suo Eanbaldo de promotione in Archiepiscopatum Eboracensem gratulatur, seque Eanbaldi Junioris Praeceptorem fuisse indicat. Verum Malmesburienfis utrumque Eanbaldum Eboracenses Archiepiscopos perperam confundit. Prior enim, qui anno DCCLXXX. Alberto successit, non discipulus Alcuini fuit, ut putavit Malmesburienfis, sed condiscipulus, ut discimus ex Poeta Anonymo Alberti Eboracensis Archiepiscopi discipulo. Fragmentum ejus historiae, de Pontificibus Ecclesiae Eboracensis refert Mabilionius Saeculo II. Benedic. part. 2. Ibi Poeta de Alcuino & Eanbaldo Juniori absoluta loquens, ait. Hoc duo discipuli templum Doctore jubente, Edificaverunt Eanbaldus & Alcuinus, ambo Concordes operi devota mente studentes. Denique liquet etiam ex Carmine Alcuini CLXXII.

CHRISTI 778.

HADRIANI PAP. 7.

LEONIS IV. IMP. 3.

gesimam. De quibus, quae in principio, & sine habentur, quod ad haec de quibus agimus spectare noscantur, hic reddam totidem verbis. Est earum ejusmodi exordium.

Benedictus sit Deus Pater omnipotens qui te creavit, & honoravit: & benedictus sit Dominus noster Jesus Christus Filius Dei vivi, qui te redemit, & elegit: benedictus sit Spiritus sanctus Paracletus, qui te illuminavit, & dilatavit cor tuum in omni sapientia, & scientia claritatis dilectissime DD. & dulcissime Domine: & benedicta sit sancta Trinitas, unus Deus omnipotens, Pater & Filius & Spiritus Sanctus, qui mihi servulo suo, licet indigno, talem concessit dominum, amicum, & adiutorem gratiae suae, qui mihi per servum suum beatam memoriae magistrum meum ministrare clementer dignatus est. Et benedicta sit potestas, & Regnum tuum, & filii tui, & filii filiorum tuorum usque in generationes saeculi sempiternas, ut veniat super te, & super tuam generationem benedictio Sanctorum in die Domini nostri Jesu Christi: ut quae sanctissima voluntas semper vigeat, floreat, & crescat in corde tuo, clarissime Ecclesiae Christi rector & defensor.

Repletus sum gaudio, vestram audiens prosperitatem, & exaltationem, & totus jucunditate exhilaratus, dum vestrae beatitudinis litteras accepi, & legi osculatus sum. Unde & aliquid familiaris vestrae dilectioni scribere praesumo, & illatas quaestiuiculas venerabili affectui vestro praesentare: sciens autem scholastica inquisitionem eruditionis, & Ecclesiastica disciplinae solertiam vestrae clarissima sapientia, & dulcissima familiarita-

XVI. Epistol. Albi Flacci ad Carolum Magnum.

XVII. Excellens scientia Caroli M.

Eanbaldum Juniores Alcuini discipulum fuisse. Baronius putavit Albinum Abbatem Monasterii Cantuariensis, qui anno DCCX. Sancto Hadriano successit, diversum non esse ab Albinus, qui & Alcuinus appellatur. Verum Albinus, qui eo Christi anno Hadrianum excepit in Monasterii Cantuariensis regimine, vitam producere non potuit usque ad annum DCCCIV. Alcuini e-mortuale. Ad haec Albinus Hadriani Successor eum ac Theodorum Cantuariensem Archiepiscopum Magistros habuit, Alcuinus vero Egbertum & Albertum, qui postea Archiepiscopi Eboracenses fuere. Quare Baronio, & quibusdam aliis nominis similitudo & temporum aliqua vicinitas imposuit.

A num. XV. ad XX. Alcuinum Caroli Magni Praeceptorem extitisse, Antiquorum sententia fuit, sed cum illum ante annum DCCXC. in Francia Sedem non fixisse, Bulanus in Historia Universitatis Parisiensis pag. 92. arbitretur, inde insert Carolum jam grandævum a Petro Pisano in Grammaticis institutum fuisse, & ab Alcuino Rethoricam, Dialecticam, caeterasque liberales artes cum Astronomia percepisse; quod Eginhardus in Caroli M. Vita scribat; in distenda Grammatica Petrum Pisenum Diaconum

XIII. Alcuinus Caroli Magister fuit.

CHRISTI
778.HADRIANI PAP.
7.LEONIS IV. IMP.
3.

ti gratam esse, & jucundam, & quicquid urbanitatis sale conditum cognoscetur, vestris intellectualibus favorabile auribus, & acutissimis scientiæ oculis amabile esse probavimus. Unde & quod scholastica tyronum juvenus flaccidis ingerere auribus solet, vestra sanctissimæ prudentiæ & dirigeratum duximus, & inde solatia responsionis querere, unde sophiæ flumina manare novimus; tamen si has interrogaciones vestra sanctissimæ sapientiæ patet fieri posse fateor. Et ne meæ aliquid rusticitati præsumptuose responderet, vestrum laudabile ingenium, & præfulgens eruditioris cacumen, consulere tutum esse putavimus. Nam velut vermes fenestris involant æstivis, sic auribus meis insident quæstiuacula, & horum conventium nunc temporum excitati, Ecclesiastico munere interrogant: Cur septuagesimus, & sexagesimus, vel quinquagesimus ordo per dies Dominicos ante quadragesimum dicatur, vel colatur. Si respondero, Ecclesiæ hanc esse consuetudinem, & Romana auctoritate hujus religionis ritum esse firmatum: minus illis videtur * auctoritati, quia dico, nihil sine causa in Ecclesiasticis consuetudinibus a Doctoribus constitutum præcipuis, &c. Differuit ipse de propositis quæstionibus arithmetice rationibus, atque ad postremum:

XVIII. Idcirco paucis hæc prælibavi verbis, quia vobis hæc omnia notissima esse sciebam, & (ut dictum est) cum sapiente paucis utendum est verbis, & Beatus, qui * loquitur aurem audientem, id est, intelligentem. Mibi itaque in fine epistolæ cum Regina Saba dicendum est: (a) Beati servi tui hi, qui stant coram te semper & audiunt sapientiam tuam. Sit Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuisse, & posuit te super thronum Israel in sempiternum, & constituit te Regem, ut faceres judicium & justitiam. Hic finis epistolæ Albinus ad Carolum. Magnum Regem. Ad quem ipse haud cunctatus est suis litteris respondere, propositas elucidans quæstiones; præfigitur autem regis epistolæ ejusmodi titulus, (b) & epistolæ exordium.

(*) 3. Reg.
10.

(b) Extat
Epist. po-
sita ap-
pend. ad
Albin. lib.
de divini
offic.

PAGIUS Senem audit, in cæteris disciplinis Albinum cognomen Alcuinum item Diaconum de Britannia Saxonici generis hominem Virum undequaque doctissimum Præceptorem habuit, apud quem Rhetorica & Dialectica, præcipue tamen Astronomia ediscenda plurimum & temporis & laboris impertivit. Imo fuere, qui negarint, Alcuinum magistrum fuisse Caroli; quod illum ferius in Franciam venisse putarint, Carolo jam ætate provecto, quem idem Eginhardus testatur, Latinam linguam non minus familiarem habuisse, quam vernaculam, Græcam quoque didicisse, & eloquentissimum evasisse: Erat, inquit, Eginhardus, eloquentia copiosus & exuberans, pote-

Imperator Longobardorum (sive potius, atque Longobardorum, ut in aliis ejus publicis legitur documentis) & Patricius Romanorum dilectissimo magistro, nobisque cum amore nominando Albino Abbati in Domino nostro Jesu Christo aternam salutem.

Pervenit ad nos epistola, missa a religione prudentiæ tuæ, quæ post laudes & benedictiones omnipotenti Deo debitas, nobis & progeniei nostræ benedictionem optabilem, summamque benevolentiam detulit. Post hæc textus illius inquirendo subiectus est, cur Septuagesima, & Sexagesima, & Quinquagesima in ordine per dies Dominicos ante Quadragesimam dicantur, vel scribantur, &c. Pluribus quidem & quam doctissime satisfacit propositis quæstionibus, ex quibus facile judices quantum, sacrarum rerum scientia præcederet, eum quem magistrum, vocat Albinum, ut intelligas magistri titulum illi potius honoris causa inhaeruisse, quam ut Carolus doctrina loco discipuli esset habendus.

Plane miraculum videri potuit, hoc sæculo rudi inveniri Regem adeo ex cultum sacris litteris, & in procinctu semper positum Principem, veluti ocio sum de rebus divinis philosophantem, ut plane quem Magnum titulo merito dicunt ipse jure ter Maximum appellarem, nempe bellica fortitudine, scientia, & pietate; quo nomine eo magis plurima laude dignus habitus est, quod non solum ipse in ejus cultu numeros omnes absolvit, sed cæteris auctor fuerit, ut sacri ritus Ecclesiæ quam diligentissime ab omnibus fervarentur: nam de ipso inter alia hæc Eginhardus in Vita ejus, quam cuncta videns, testis fidelis conscripsit: Legendi, inquit, atque psallendi disciplinam diligentissime emendavit: erat enim utriusque admodum eruditus, quamquam ipse nec publice legeret, nec nisi summis, & in commune caneret.

Sed & in eo commendandum ejus erga cultum religionis impensum studium; quod quæ ipse ob bellicos apparatus ex sui officina ingenii præstare minime posset, ea ne tanto bono Christiana religio fraudaretur, ab aliis præstanda cura-

vatque quicquid vellet, apertissime exprimere: nec patrio tantum sermone contentus etiam peregrinis linguis ediscendis operam impendit; in quibus Latinam ita didicit, ut æque illa ac patria lingua orare esset solitus. Græcam vero melius intelligere, quam pronunciare poterat. Ad eo certe faciendus erat, ut Didascalus appareret. Verum Alcuinum Caroli Præceptorem fuisse, huncque non Grammaticam, aut Sacras Literas, sed Rhetoricam, Dialecticam & Astronomiam docuisse, anno DCCLXXXII. num. VII. demonstrabimus.

Ad numer. XX. & seq. Uffardum Martyrologium suum scripsisse Carolo Calvo imperante,

XIX.
Ex epistola
Caroli
ad Albinum.

Carolus
magnus
ter Maximus.

XX.

XIV.

CHRISTI
778.HADRIANI PAP.
7.LEONIS IV. IMP.
3.

ravit; sicut cum significationem sacrorum vestimentorum per Archiepiscopos quosdam scientia celebres voluit explanari, ut Amalarius testatur his verbis: Scio, inquit, eorumdem vestimentorum significationem diligenter explanatam ab Archiepiscopis, qui fuerunt tempore beatissimæ memoriæ Caroli, ad eundem, & jus tamen admonitione. Hæc ipse, ista scribens sub ejus filio Ludovico (a).

Ad hoc etiam spectat, quod cum quæ recitarentur in Ecclesiis Martyrologia, sive S. Hieronymi, sive Bedæ, breviam nimis viderentur, atque jejuna: jussit Uffardum monachum, doctrina præstantem, in his laborare, ut illud, quod in Ecclesia quotidie legeretur, Martyrologium redderet opulentius. Est de his ad Carolum ejusdem auctoris brevis præfatio, qua & in his studium Caroli erga sacros ritus commendatum, & sua in opere perficiendo industria pariter testata redditur. Quæ sic se habet:

XXI. Domino Regum piissimo Carolo Augusto Uffardus indignus sacerdos, & Monachus perennem in Christo coronam.

Minime latet vestram celsitudinem, sapientissimæ Princeps, qualiter monemur, in imitandis antiquorum studiis, ut quicquid in gestis præcipue Ecclesiastico dogmati congruis, minus perfectum inventum fuerit, debeamus pro posse supplere vel certe, suppleri optare. Quæ res pia quidem sollicitudine, vestro, si recordamini, jussu dignanter admoto, me ad hoc, etsi indignum compulit, quatenus Sanctorum sacras atque necessario recolendas festivitates, ex quibusdam præcedentium Patrum Martyrologiis in quamdam colligere unitatem. Recolebamque in ipsis eorumdem solemnitatibus quam multos pro-

nunc inter Eruditos convenit. Nam cum Codices tam MSS. quam excusi meminerint persecutionis in Hispania a Saracenis excitatae longè post Caroli Magni obitum, manifestum est, Caroli Calvi tempore Uffardum floruisse. Ab Aimoino in libello de Translatione SS. Martyrum Georgii & Aurelii, ejus Translationis Uffardus pater anno DCCCLVIII. fuisse memoratur; & Mabillonius Sæc. IV. Benedict. in Præfatione partis 2. num. CLXXXIII. refert, in Biblioth. San-Germanensi asservari antiquissimum ejus Martyrologii exemplar, eo tempore exaratum cum subjecto Necrologio, in quo primaria manu mors Irmintrudis Reginae, uxoris Caroli Calvi signata est Nonis Octobris; obitus vero Caroli II. Imperatoris pridie Nonas Octobris, manu recentiori. Itaque hic Codex scriptus eo temporis intervallo, quod effluxit inter annum DCCCLXIX. Irmintrudis supremum, & annum DCCCLXXVII. quo Carolus Calvus defunctus est. Baronius autem, alique, qui Uffardum ad Caroli M. tempus revocarunt, eo indulti sunt auctoritate Sigeberti, qui Uffardum jussu Magni Caroli Imperatoris Martyrologium suum condidisse scribit in cap. 85. Sed Sigebertus Magni Caroli nomine Calvum intellexit,

PAGIUS
Uffardus
floruit sub
Carolo
Calvo.

pria negligentia excessus, quos etiam purgari tali cupiebam officio. Præterea & venerabilium Hieronymi scilicet, & Bedæ presbyterorum piis, quamvis succinctis super hoc provocabat descriptis; quorum prior brevitati studens, alter vero quamplures Kalendarum dies intactos relinquens, multa juveniuntur hujus operis præterisse necessaria. Quos tamen secutus, censui & Flori memorabilis virtutiora jam in eo ipso negotio sequi vestigia, præsertim in secundo ejus libro. Ibi enim multa, quæ in priori omiserat, & correxit, & addidit. At si quid præter quod ab illis accepi in hoc tempore auctum, aut mutatum est, sagaci a me indagine id perquisitum agnosci poterit.

Cæterum benignissime, idcirco banc exiguitatis meæ præfatiunculam huic opusculo inferere malui, ut sciretur, non me in hoc usum levitatis conamine, sed potius vestris (ut erat dignum) paruisse imperiis, Catholicorum fidelium solito consulentibus utilitati. Unde quod vestrum est obsecro, ut si justum decernitur, propria tuitionis ancora roboretur, quo videlicet præsentibus regulis examinis auctoritate, & futuris tantæ auctoritatis firmetur examinis. Excellentiam magnitudinis vestrae per multa annorum curricula Rex Regum Dominus sua dignetur custodire potentia Amen.

Sed quid insuper? & liberos ejusdem de quo nuper diximus, Albinus Flacci de Divinis officiis monitu ejusdem Caroli fuisse ab eo elaboratos: firma est omnium sententia. Quin etiam quæ ad officia Ecclesiastica, rite disponenda, Hadrianus Papa elaboravit (ut Amalarius ait b) Antiphonarium, atque Responsoriale: ea omnia petitione Caroli

ab
xit, ut alias in cap. 99. ubi ait, Hincmarum rescripsisse ad Ecclesiam Ravennatensem sub persona Magni Caroli Imperatoris. Ad hæc idem Mabillonius Tom. I. Analect. pag. 454. refert, in veteri Codice Elnonensi extare Epitaphium Drogonis & Pippini Caroli Calvi filiorum cum ejusmodi titulo: Tempore Miltonis Monachi, gemini fratres Drogo & Pippinus, filii Caroli Magni liberalibus disciplinis instituti sunt in Cœnobio Sancti Amandi, ubi & sepulti sunt prope sacellum SS. Petri & Pauli cum hoc Epitaphio. Et non solum in eo titulo Carolus Calvus vocatur Magnus, sed etiam in ipso Epitaphio, ac in Epistola quadam Nicolai Papæ Primi, & in veterissimo Necrologio San-Germanensi ad XI. Kal. Aprilis, quo die ponitur obitus Rotbildis Abbatisse & Monacha filia Regis Magni Caroli. Vide aliud hujus rei exemplum apud Mabillonium lib. 6. de Re Dipl. pag. 554. Porro Uffardum Monasterii Sancti Germani a Pratis Monachum fuisse, ostendit idem Mabillonius in priori loco laudato ex MS. Codice Bibliothecæ San-Germanensis, in quo post Prologum, hæc clausula legitur: Explicis Prologus Uffardi Monachi S. Germani Parisiensis. Martyrologio Uffardi aucto Romana Ecclesia usa est ante recentiorum

XXII.
(b) Ann.
de ordin.
Anti. bon.
in præf. 10
& 2.

Ro.

ab eo edita esse pariter, existimantur.

Sed & quod præstat cæteris, eidem Carolo Magno debemus ingens opus illud, ab eodem Alcuino, sive Albino elaboratum, quo totius divinæ scripturæ tam veteris, quam novi testamenti vulgata editio emendata est. Acciderat enim, ut ipsa multiplicium librorum exscribentium vitio, mendis obita jam vilesceret: quod periniquo animo ferens Carolus, ut quam emendatissima ederetur, in pristinamque vendicaretur integritatem, atque splendorem, studio propensiori curavit. Cujus rei fidem facit ejus in Capitularibus intextum elogium istis verbis (a):

(*) Capit. l. 6. c. 27. XXIII.

Volumus (& ita Missis nostris mandavimus, & præcepimus) ut in Ecclesiis libri canonici veraces habeantur, sicut jam in alio Capitulari sæpe mandavimus. Hæc ipse, qui, ut quod omnes refugerent ob nimiam difficultatem, omnino perficeretur, opus delegavit Albino, ut absolveret. Qui in idipsum viribus totis invigilans, universam divinam scripturam e vetustioribus, ac verioribus fontibus descriptam recognitam, & emendatam, eidem Carolo Magno obtulit, ad cujus calcem, hos quos hic descriptos leges versus apposuit, per epigrammata diversa distinctos. Extat ejusmodi vetus Bibliorum codex Alcuini labor, in Vallicellana nostra bibliotheca, ubi velut ingens thesaurus asservatur, utpote quod viri eruditi, qui in emendatione Vulgatæ iterum nostro tempore laborarunt, eo ut antiquiori sunt usi, cui & plurimum detulerunt. Porro primum Albini epigramma sic se habet.

Nomine Paudekten proprio vocitare memento

Hoc corpus sacrum, Lector, in ore tuo.

Quod nunc a multis constat Bibliotheca dicta,

Nomine non proprio, ut lingua Pelasga docet.

(*) Inq. hoc

In * hoc dicta Dei conduntur mystica summi,

(b) Psal. 118.

De quibus egregius vates in ora canit (b):

PAGIUS

Romanum, teste Molano in Præfatione ad Martyrologium Ussardi. Imo etiamnum in variis Galliarum Ecclesiis Martyrologium Ussardi legitur.

XV. Opera Alcuini & Caroli M.

Ad. num. XXII. & seq. Alcuini Opera auctiora quam erant Baronii tempore prodire Parisiis anno MDCXVI. studio Andreae Duchesnii, sed post illam editionem Mabillonius Tom. IV. Analect. publicavit Epistolas XXVI. Alcuini, & Baluzius Tom. I. Capitularium & Tom. I. Miscell. varia ejus Opuscula edidit. Denique Mabillonius Sæc. IV. Benedict. part. I. pag. 185. refert alia Alcuini Scripta, quorum beneficio editio magis absoluta dari poterit. Ibi

Est mihi lex Domini dulcis super omnia mella,

Carior atque auri millia multa super.

Sirenuus hanc Domini famulus custodiet arcem,

Cui merces cæli perpes in arce manet.

Codicis illius quot sint in corpore sancto

Depictæ formis litterula variis,

Mercedes habeat, Christo donante,

per ævum

Tot Carolus Rex, qui scribere jussit eum.

Aliud. Hæc divina Dei placeat scriptura præcanur

Sensibus atque oculis, Lector bone, ste, tuis:

Spiritus hanc cæli sanctus dictavit ab arce,

In qua vera fides fulget, & alma salus.

Aliud. Pro me, quisque legas versus, orare memento:

Alcuin dicor ego. Tu sine fine vale.

Aliud. Magni magna Deo portantes munera templo,

Quas laudavit ovans ore pio populus: Parvula sed viduæ Dominus duo mummula præfert

Nobilium donis fame veridico. Non ego parva tuis, Rector, munuscula gazis

Infero, persona sint mea parva licet. Munera, sed Domini caelestibus incluta Regnis

Porto tibi plenis, optime Rex, manibus:

Nempe novæ ac veteris, * pariter pia famina legis

In * hoc clauduntur corpore quippe, * Inq. hoc sacro.

Hæc ego porto libens ad sacra sacra-ria templi,

Quod tua mens noviter condidit alma Deo.

Laudibus ut præsto Christi sit semper in illo

Iste liber, resonans verba superna Dei.

Aliud.

ostendit Mabillonius librum de Divinis Officiis Alcuino a Baronio, aliisque assertum esse tantum Farraginem ex diversis ipsius Alcuini, aliorumque Auctorum ipso posteriorum Scriptis collectam. Quoad librum cui titulus est, Confesso Fidei, a Petro Francisco Chiffletio ab aliquot annis publicatum, genuinum Alcuini factum esse adversus aliquos qui id in dubium vocarunt, probat ibidem Mabillonius. Quod spectat ad Opera Caroli Magni, jam egimus de Codice Carolino, seu Epistolarum ejus ad varios Pontifices Romanos, de aliis ejus lucubrationibus legendus Oudinus in Supplemento de Scripturibus Ecclesiasticis.

Aliud

Nauta rudis pelagi sævis ereptus ab undis

In portum veniens, pectora lata tenet.

Sic scriptor fessus calamum sub calce laboris

Deponens habeat pectora lata satis.

Ille Deo dicat grates pro sospite vita;

Proque laboris agat fructibus & requie.

Aliud.

Perge libelle sacer cunctis præclavior odis

Prosper pacifice nunc, miserente Deo.

Et pete præclari præclara palatia Regis,

Ut maneat Christi semper in ade sacra

Atque Dei famulis pacis fer munera cunctis,

Dextera quos Domini protegat, atque regat,

Quos colo corde, fide, sancto quoque semper amore

Cum lacrymis optans, ut vigeant, valeant.

Hucusque Alcuini versus ex dicto codice, cujus cum ob nimiam vetustatem pagina esset exesa, consumpta, & characteres oblitterati, describi vix potuerunt.

Post autem emendicata hinc inde non sine labore de Alcuino fragmenta, jamque edito Præfenti Annalium Tomo, contigit diligentia Henrici Canisii Noviomagi Canonum professoris in Academia Ingolstadtensi, de antiquitate Ecclesiastica bene merentis, una cum aliis veteribus Antiquæ lectionis (hoc enim titulo inscripti leguntur duo tomi ab eo editi) in lucem prodi ejusdem Alcuini ad diversos epistolas sexagintaseptem, ex quibus nonnihil præsens Tomus sufficit locupletandus, si ante ejus editionem, iidem potiri licuisset. Verum in hac Appendice (ut de aliis multis fieri contigit) quæ majoris momenti esse cognovimus, hic addenda atque edenda curavimus. In primis vero illud, quod cum ejusdem Alcuini tempore in Scotia primum seminari cœpissent pessima zizania illa, quæ hoc nostro sæculo densa segete Boreales provincias occuparunt, quibus affirmaretur illud insaufum hactenus inauditum ostentum, Confessionem peccatorum non esse faciendam sacerdoti, sed Deo tantum; idem vir sanctissimus, atque doctissimus, Alcuinus una ad eos epistola scripta, eadem zizania exorta præcidit, immo convulsit illaradicatus, ut amplius visa non fuerint nec audita. Ipsa autem epistola, tamquam arma victriçia, quibus primum diabolus horum auctor est superatus, hic in Christi templo suspensa resplendeat, quæ sic se habet (a):

(a) Flac. Alcuin. ep. 26.

Dilectissimis viris fratribus, & Patribus in provincia Scotorum humilis Ecclesiæ vernaculus Albinus divinam salutem.

Plurima vestra sagacitatis, & religionis laus nostris sæpius insonuit auribus, seu propter sanctissimam monachorum vitam, seu propter laicorum religiosam conversationem, dum illi ab omni strepitu secularis inquietudinis soli Deo vacare desiderant, & isti inter mundanas occupationes castissimam vitam degere dicuntur. Ipsi intercessores suos præsentis vitæ solatiis sustentare gestiunt, quod quisque gratiam benedictionis sibi a Deo datam, sibi in alterutrum refundat. Unde & nos vestra pietatis exemplis edocti, nostri navigii cursum orationibus vestrae sanctitatis ad portum quietis dirigi precamur.

Nos quoque mutuo charitatis officio vestrae sanctitati aliquantulus piæ admonitionis litterulas dirigere curavimus propter quasdam consuetudines, quæ vestris inolevisse fertur regionibus. Dicitur vero, neminem ex laicis suam velle confessionem sacerdotibus dare: quos a Deo Christo cum sanctis Apostolis (b) ligandi, solvendique potestatem accepisse credimus. Quid solvit sacerdotalis potestas, si vincula non considerat ligati? cessabunt opera medicorum, si vulnera non ostendunt ægroti. Si vulnera corporis carnalis medici manus expectant: quanto magis vulnera animæ spiritualis medici solatia deprecant? Deo vis, o homo confiteri; quem volens, nolens, latere non poteris: Ecclesiæ Christi, in qua peccasti, satis facere negligis? Cur ipse Christus (c) leprosum, quem mundavit, sacerdotibus se jussit ostendere? Cur Lazarum (d) quatrduanum resuscitatum alios solvere jussit? Numquid factiamenta mortui eodem verbo solvere non potuit, quo mortuum vitæ redditum de sepulcro prodire jussit? Cur interrogavit cecos, ad se clamantes, quid voluissent? An ignorare cordis eorum voluntatem potuit, qui optatum lumen oculis illorum reddere valuit? Forte si Deum latere, sicut hominem potuisses: nec Deo plusquam homini confiteri voluisses. Superbiæ hoc genus esse videtur, sacerdotem judicem despiciere.

(b) Matt. 16. & 18.

(c) Ibid. 8.

(d) Joann. 11.

Si dicis (e): Bonum est confiteri Domino. Sed bonum est hujus confessionis te habere testem. Licet non semper confessio penitentiam significet, sed sæpissime laudem, ut in Evangelio ipsa Veritas dixit (f): Confiteor tibi Pater cæli & terræ. Et in Symbolo dicitur, Confiteor unum Baptisma, & cætera, quæ sequuntur ad idem respicientia verbum. Quod verbum, id est, Confiteor, in hoc loco confessionem Fidei, non peccatorum designat. Erubescis homini in salutem tuam ostendere.

(e) Psal. 91.

(f) Matt. 12.

offendere, quod non erubescis cum homine in perditionem tuam perpetrare? Ancillam tuam iniquitatis tue consciam vis habere: & sacerdotem Christi reconciliationis tuæ non vis habere adiutorem? Per inimicum corrui: & non vis per amicum resurgere? Multum offendisti Dominum, & alium non vis habere reconciliatorem nisi teipsum? Confidis per orationes tuas salvari? spernis Apostolicum præceptum, dicentis: Orate pro invicem, ut salvemini: & iterum: Si quis peccator est, oret pro eo, sacerdos, ut salvetur. Quid ad hæc dicis, quæ in hac epistola leguntur (a): Confitemini alterutrum peccata vestra, ut deleantur delicta vestra? Quid est illud alterutrum? nisi homo homini, reus iudici, egrotus medico? Ipsaque Sapientia per Salomonem dixit (b) qui abscondit scelera sua, non dirigitur: id est, non dirigitur in viam salutis, qui peccata sua celare studet. Numquid Deo abscondi possunt scelera nostra, qui omnia videt, novit, & considerat? Homini possumus abscondere, quæ agimus, & non Deo. Nonne David, præfente Nathan Propbeta, qui se arguebat pro suo peccato, dixit (c): Peccavi Domine? Ecce tantus vir testem confessionis suæ voluit habere Propbetam, & quia non erubuit confiteri, quod impie gessit, statim audivit: Ecce Dominus transfudit peccatum tuum. Homini patefecit vulnus suum, & a Deo mox remedium accepit. Nam & in Levitico (d) sepissime Domino mandante, peccator ad sacerdotem mittitur cum víctima, quam offerens Deo, oret pro eo, & dimittatur ei. Quæ sunt nostræ victimæ pro peccatis, & nobis commissis, nisi confessio peccatorum nostrorum? quam pure Deo per sacerdotem offerre debemus, quatenus orationibus illius nostræ confessionis oblatio a Deo acceptabilis fiat, & remissionem a Deo accipiamus, cui est sacrificium, spiritus (e) contribulatus, & cor contritum & humiliatum non spernit.

Christus pro nostris sceleribus ab inimicis iudicari in hunc mundum venit, ut nos redimeret a diaboli servitute: & nos dedignamur a sanctis Dei sacerdotibus iudicari, ut liberemur a vinculis peccatorum nostrorum? Ille absque omni peccato, hominum assistere, & hoc, impiorum iudicio non renuit: & nos cum multis peccatis hominum iudicia, & hoc Sanctorum subire contemnimus? Nonne in sacro Baptismate sacerdotibus Christi nostræ Fidei confessionem, & abrenuntiationem satanæ dare debemus, & sic sacerdotali ministerio, divina operante gratia, ab omnibus ablui peccatis? Cur etiam, & in secundo penitentia Baptismate per confessionem humilitatis nostræ ab omnibus post primum Baptisma peccatis, eadem divi-

(a) Jac. 5.
(b) Prov. 28.
(c) 2. Reg. 22.
(d) Levit. 5. 9. 12.
(e) Psal. 50.

na miserante gratia, sacerdotali familiariter auxilio non debemus absolvi peccatis? Si peccata sacerdotibus non sunt prodeunda, quare in Sacramentario Reconciliationis orationes scriptæ sunt? Quomodo sacerdos reconciliat, quem peccare non novit? Si consiliis, juxta Salomonem, tractanda sunt bella: quali audacia sine consilio Ecclesiasticorum ducum pugnare nos adversus diabolum confidimus? Item eodem dicente, legimus: Frater, qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma est. Quem adjuvat sacerdos Christi, dux exercitus Dei, & rector castrorum illius, si nullus ab eo suæ salutis auxilium querere dignatur? Si nemo occulta diabolice fraudis vulnera illius medicinali dextera tractanda ostendit? Inaniter itaque posita sunt in Ecclesiis remedia, & synodali auctoritate litteris mandata contra omnium peccatorum nostrorum vulnera, quæ vel antiqui hostis versutia, vel negligentia mandatorum Dei spiritualiter, aut carnaliter nobis instiguntur: si non his, qui in Ecclesia Christi statuti sunt, ad sananda putrida scelerum nostrorum vulnera, revelantur. Corde enim creditur, dicit Apostolus (f) ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem: Non solum Catholica Fidei, sed etiam pura peccatorum confessio, cordis compunctione nobis ad salutem proficit sempiternam, dicente Scriptura (g): Dic prior iniustitias tuas, ut justificeris. Et iterum (h): Justus in principio accusator est sui: si justus, quanto magis peccator?

Si forte dicis cum Psalmista (i): Dixi confitebor adversum me iniustitiam meam Domino, & ego cum eodem dicam: Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea. Et iterum cum alio Propbeta (k): Computreaverunt jumenta in stercore suo. Quid est jumenta in stercore suo putrescere, nisi criminosos quosque in putredine peccatorum suorum jacere? Qui peccat, jacet: qui confitetur, surgit: Qui penitentiam agit, revertitur ad patrem suum sicut prodigus filius in Evangelio legitur dixisse (l): Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater peccavi in cœlum, & coram te. Sed semel sacerdoti in præsentia divine pietatis confessio faciendâ sufficit: Semper autem Domino cum lacrymis, & cordis contritione esse faciendam, arbitramur. Omnis, enim, qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo facta. Vos igitur, viri fratres, filii lucis estis, & non tenebrarum, populus acquisitionis, & non perditionis, gens sancta, Christi sanguine acquisita: ambulante, ut filii lucis in omni bonitate, & pietate, & castitate, exuentes veterem homi-

(f) Rom. 10.
(g) Isai. 43.
(h) Prov. 28.
(i) Psal. 31.
(k) Joel. 1.
(l) Luc. 15.

minem cum peccatis suis, & induentes novum, qui secundum Deum creatus est. Sit (a) conversatio vestra celestis, & non terrena: diligite justitiam, & odio habete iniquitatem. Qui sanus est, defendat se scuto Fidei, ne cladesina antiqui hostis sagitta eum vulnerare valeat: Si quis vero propter fragilitatem carnis, vel propter negligentiam circumspeditionis vulneretur: citius ad confessionis medicinam recurat, ne per illecebram malæ consuetudinis vix eradicari valeat peccatum. Tres enim mortuos Dominum Jesum Christum Evangelica narrat historia suscitasse filiam Archisynagogi in domo, filium viduæ extra portam Civitatis, Lazarum quatuoriduum de monumento ad vitam vocavit. Qui sunt hi tres mortui, nisi tria peccantium genera, quæ modo quotidie divina consuetudine suscitatio solet gratia. Filium suscitavit in domo, dum consententem in corde peccare revocavit a peccati perpetrato. Filium viduæ extra portam civitatis suscitavit, dum peccantem foris in opere, ad penitentia medicamenta confugere facit. Fœtentem vero in mala consuetudine peccati, dum lacrymas penitentia elicit ex corde, suscitavit, & ex Ecclesiastica auctoritate solvere eum jubet, ut dignus sit communionem Domini, & participet sacri altaris efficiatur.

Hæc cogitate, charissimi fratres, & in qualicumque honorum trium mortuorum genere si quis jaceat: citius ad confessionis probatissima medicamenta confugiat, salutifero penitentia se abluit mortuo. Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS Ad num. XXIV. Hildegardis Caroli uxor, quam is in Aq. itina gravidam reliquerat, antequam ex Hispania reverteretur, duo peperit filios, quorum alter Lotbarius, alter Ludovicus est appellatus, ut scribit Auctor Vitæ ejusdem Ludovici, postea Aquitanie Regis. De utroque Paulus Diaconus in libello de Episcopis Metensibus, ubi filios, quos Carolus ex Hildegarde suscepit, recenset: Primus, inquit, dicitur est Carolus sc. patris ac proavi vocabulo nuncupatus. Secundus item Pippinus, fratri atque avo aquivocus. Tertius Ludovicus, qui cum Lotbario, qui biennis occubuit, uno partu est genitus, hoc sc. anno.

XXVII. Epistola LXV. Cod. Carol. data est hoc circiter tempore a Carolo ad Hadrianum Papam, qua questus est de venditione mancipiorum a Romanis genti Saracenæ facta, deque libidinosâ quorundam Sacerdotum Romanorum vita. Respondit Pontifex, id factum fuisse contra suam voluntatem a Langobardis, qui ea Græcis venderent, dum famis inopia eos constringebat, quia alii ex eisdem Langobardis propria virtute in navigia Græcorum ascendebant, dum nullam habebant spem vivendi. De Sacerdotibus autem nostris, quod vobis falso & contra Deum & animam eorum suggerere ausi sunt: mentita est iniquitas sibi, & nulla est, Domino annuente, in nostris Sacerdotibus pollutio, nec talia credere debet vestra Sublimitas, inquit Hadrianus.

XXVIII. S. Ambrosius Authpertus Abbas Monasterii

dicamine, ut non ad iudicium damnationis, sed ad salutem sanctificationis communicet corpore, & sanguine Domini nostri JESU Christi, & cum gratiarum actione semper rememorate, quomodo vos divina misericordia de terra tenebrarum, & frigoris, de regione ignorantia, & iniquitatis transfudit in loca lucis, & lætitiæ, in tabernacula abundantia, & justitiæ, & elegit vos sibi in filios pietate paterna, ut per vos nomen illius annuntietur in Gentibus. Sequimini vestigia sanctorum Patrum, & nolite in Catholica Fidei religionem novas inducere sectas. Cavete vobis venenosum erraticæ inventionis fermentum: sed in sinceritate, & veritate mundissimos sacrificii panes comedite: & vinum, quod divina electis suis miscuit Sapientia, bibite, & cantate Deo vestro in concordia pacis, & unanimitate charitatis perpetuæ canticum laudis, & cum militia cœlesti consona voce laudate Dominum, & dicite: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Divina vos præveniat gratia, & subsequatur ubique clementia, & in omni opere bono florere faciat, viri fratres dilectissimi, & sanctissimi Patres. Hucusque ad Scotos epistola Albini, five Alcuini, qui & de eadem confessione sacramentali ad Sacerdotis aures fieri solita in aliis (a) epistolis agit. Sic in omnibus agitans novam hæresim. At de Alcuino fatis.

Quod insuper ad anni hujus res gestas pertinet, auctus est hoc anno Carolus S. Ludovicus natus. Ma-

Sancti Vincentii prope Vulturum in Benevento, quod dicitur Monasterium Sancti Vincentii Martyris, hoc anno vitam cum morte commutavit, ut testatur Chronographus ejusdem loci. Authpertus Vir illustris in Gallia vixit a Carolo Majore Domus, ejusque filio a Pippino Rege plurimum dilectus, donec Stephanum II. Papam, qui ex eadem Gallia Romam redibat, comitatus est, & Vincentinorum sodalitate se se adjunxit, a quibus postea Abbas creatus est, sed invitatus ac renuens. Ejus Operum Catalogum exhibet Labbeus in Dissert. de Script. Eccl. sed luculentius de iis agit Mabillonius sæc. III. Benedic. part. 2. in Vita S. Ambrosii Authperti scripta ab eodem Chronographo, qui sæculo XI. vivebat, quique eum Sanctissimum appellat. Producit ibidem Mabillonius fragmentum Sermonis Authperti de Assumptione S. Mariæ, ut inscriptio habet, in quo Authpertus ita suam sententiam moderatur, ut nihil de corpore Deiparæ Assumptione definiat: sed ut sive in corpore, sive extra corpus assumptam super calos credamus. Quæ etiam sententia fuit Adamnani in lib. 1. de Locis Sanctis, & Anonymi, qui Itinerarium Sancti Willibaldi literis mandavit; quod utrumque Opusculum in eadem parte 2. a Mabillio editum. Quare Assumptionis vocabulum tempore Authperti jam tum in usu Ecclesiæ fuit.

Hoc anno Tassilo Bajoariorum Dux Monasterii Chrempsense juxta Chrempsam fluvium ædi-

(a) Epist. 2. 23. 37.
XXIV. Ludovicus natus.
XXIX.

CHRISTI 778.

HADRIANI PAP. 7.

LEONIS IV. IMP. 3.

Magnus prole mascula: nam licet Hildegardis conjux gemellos peperisset infantes, altero decedente, alter tantum

superstes fuit, quem Ludovicum ipse vocari voluit (a).

An-

PAGIUS Tassilo Bavaaria Dux condit Monasterium Cremifanense.

edificavit, cui omnia eo in territorio per ingens spatium sita prædia, sylvas, nemora, lacus, & flumina contribuit, Foundationis instrumentum refert Simon Rettenpacher Benedictinus in Annalibus Monasterii Cremifanensis lib. I. cap. 9. In eo ita loquitur Tassilo: Ego Tassilo Vir illuster, Dux Vvaioariorum, anno Ducatus mei tricesimo: Indictione prima, mente tricesimo, &c. Paulo post: Anno XXX. Ducatus mei simulque dilectissimus filius meus Theodo, anno etiam Ducatus ejus primo, tradimus atque confirmamus ad prædictum Monasterium, &c. Inter testes nominantur Virgilius Episcopus, Sindperth Episcopus, Waltriph Episcopus. Primus Episcopus erat Salisburgenfis, Sindperthus Ratisponensis, Waltrichus seu Waldricus sextus Episcopus Patavienfis fuit, ut liquet ex Poeta de

Ordine Comprovincialium Pontificum. Ex hoc Diplomate liquet primo Tassilonem hoc vel superiori anno Theodonem filium collegam in partem Dominatus ascivisse. Secundo exordium Principatus Tasslonis ab anno DCCXLIII. proficisci. Fuit Theodo ultimus Bavaariæ Dux, tertiusque hujus nominis. Porro Monasterium Chrembsense, seu Cremifanense in Austria superiori positum est, extantque alia Tasslonis Ducis monumenta.

Northumbrj adversus Ethelredum Regem rebellantes, Regem pro eo constituerunt Alfuoldum Osuulfi Regis filium, Regem pium & justum; sed post decennium Ethelredus in Regnum restitutus est, ut Wigornienfis, Westmonasterienfis, Simeon Dunelmensis, alique Historici Anglici tradunt.

XX. Alfuoldus fit Rex Northumbria.

I. Caroli expeditione in Saxonas.

JESU CHRISTI ANNUS 779.

HADRIANI PAP. ANNUS 8.

LEONIS IV. IMP. ANNUS 4.

(a) Ap. Almon. l. 4. c. c. ult. in fin. (b) Ap. Almon. l. 8. c. 1.

Annus sequitur septingentesimus septuagesimus nonus, Indictione secunda, quo Carolus Magnus, antequam parata expeditione proficisceretur in Saxonas, in Villa Duria Synodum habuit ex more, sic primum quæ Dei sunt curans, quam bellica inchoaret. In ipso autem procinctu, exposcit Roberto Abbate sanctorum Vincentii atque Germani Parisorum Episcopi confirmavit, quæ eorum monasterio pater Pipinus bona contulerat, & alia ipse adjecit. Extat ipsum quidem privilegium, quod, qui interfuit rebus, a se scriptis (ut ipse testatur a) recitat, istis præmissis, quæ de Episcopis, atque Abbatibus, vel aliis a se delectis, qui Regno diversis in locis præessent instituit, quibus hæc subiicit: Quibus (b) rite peractis, Ligerim cum reliquis transueavit copiis, & Lutetias, quæ alio nomine Parisi vocantur, sese recepit. Tunc ejus adit presentiam venerabilis Robertus Abbas cænobii sancti Vincentii, sanctique Germani, petens quantum præceptum immunitatis ipsius Ecclesie, quod olim dominus Pipinus genitor ejus fecerat, ipse sua benignitate confirmaret. Quod non solum fecit, sed etiam novum sui præscriptione descriptum sigillo sue regie majestatis firmavit. Est autem hujusmodi.

II. Privilegium a Carolo concessum Monasterio SS. Vincentii, & Germani.

Carolus gratia Dei Rex Francorum, & Longobardorum, atque Patricius Romanorum omnibus Episcopis, Abbatibus, Comitibus, sive junioribus nostris.

Si apponenda beneficia ad loca sanctorum Ecclesiarum, vel sacerdotibus præstare non desinimus: hoc proculdubio ad æternam nobis beatitudinem retribuendam profuturum, confidimus. Igitur cognoscat magnitudo, seu virilitas vestra, qualiter venerabilis vir Robertus Abbas de Ann. Eccl. Tom. XIII.

basilica sancti Vincentii, vel domini Germani, ubi ipse pretiosus corpore requiescit, clementiam Regni nostri accessit; & præceptum domini, & genitoris nostri bone memorie Pipini Regis nobis ostendit relegendum, ubi reperimus insertum, qualiter propter nomen Domini beneficium præstitisse cognoscitur, ut annis singulis quocumque in Regno nostro negotiantes ipsius sancti loci pergere velint (sicut ipse Robertus Abbas mercari videretur) iam ad luminaria comparanda, quam pro reliqua necessitate discurrentes, tam extra Ligerim, quam citra, vel in Burgundia etiam, in Aquitania, vel in provincia, seu in Francia; necnon & in Austria quocumque in Regno, Christo propositio, nostro pergere voluerint, nullum teloneum vel de sarcinis, vel de caricatione, neque de navigio, vel de qualibet redditione exinde ad partem fisci nostri, missi Abbatis discurrentes persolvere quicquam debeant.

Præterea præsentis præcepto decernimus (quod perpetualiter mansurum esse, jubemus) ut non per ullos portus, neque per civitates tam Uiroduno, quam Aurelianis, vel Ambianis, neque in Trajecto, neque in Dorstade, vel Neomago, neque per omnes pontes, vel ad S. Maxentium, sive Parisiis, sive Ambianis, neque in Burgundia, vel in pago Trecastrimo, neque in Senonico, vel per omnes civitates ubicumque in nostro, propositio Christo, Regno, aut pagis, vel territoris teloneus exigatur, nec de navali, nec de carrali, neque de saumi, sive de trana, evictione vel rotaticum, vel pontaticum, nec pulveraticum, nec salutaticum, nec cispitaticum, vel ullam redditionem, quam fiscus noster exinde possit sperare, nec vos aut juniores, vel successores nostræ S 2 ab

III.

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Eræ Hisp. DCCC. XVII. Anno Hegiræ CLXIII. Inchoato die 17. Sept. fer. 6. A. C. 779. I. Annus VIII. belli Saxonici.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6272.

Ⓞ 4. C. D I. P. II. April. Indiçt. 1.

JESU CHRISTI 779.

HADRIANI PAPÆ 8.

LEONIS IV. IMP. 29. & 5.

CONSTANTINI 4.

Ad num. I. & seqq. Eginhardus in Annalibus hoc anno habet: Rex de Heristallio, ubi hyemaverat, & ubi Natalem Domini ac Sanctum Pascha celebraverat, prima veris temperie movens, Compendium venit. Et cum inde peracto propter quod venerat negotio revertisset, occurrit ei Hildebrandus Dux Spoletanus cum magnis muneribus in villa Vvirciniaco; quem & be-

nigne suscepit, & muneribus donatum in suum Ducatum remisit. Ipse, animo ad Saxoniam expeditionem intento, Duriam venit, habitoque juxta morem generali Conventu, Rhenum in eo loco, qui Lipra vocatur, cum exercitu traiecit. Cui cum Saxones in quadam loco, qui Buocholt vocatur, vana spe ducti resistere tentarent, pulsi fugatique sunt: & Rex Westsalarum Regionem ingressus, omnes eos in dedicationem accepit: inde ad Vuisuram veniens, castris positus in loco nomine Nudufulli, stationem per aliquot dies habuit. Ibi Angarii & Ostfulai venientes, & obsides dederunt, & sacramenta juraverunt. Quibus peractis Rex trans Rhenum in Vvormatiam Civitatem hybernatum se recepit. Quia Carolus Rex hybernos menses egit apud Heristallium Sirmondus Tom. II. Concil. Gall. Capitulare, quod hoc anno Præfatio factum docet, Heristalliense vocandum esse judicavit. Sunt in illo Capitulari Sanctiones quatuor ac viginti ut videre est Tom. VI. Concil. apud Labbeum, & hæc est ejusdem Capitularis Præfatio

CHRISTI
779.HADRIANI PAP.
8.LEONIS IV. IMP.
4.

ab eisdem requiratis, seu exigatis: sed omnia hæc propter nomen Domini ipse Abbas, vel successores ejus, seu memorata Ecclesia S. Vincentii, vel domini Germani habeant indultum, & ad luminaria ipsius sancti loci proficiat in augmentis.

IV. Adjungimus etiam teloneum illum, quem Gerhardus Comes apud Villam novam in curte S. Germani visus fuit recipere, quia in nostrum rediit jus, ut deinceps ad partem S. Germani ipse teloneus cum omni integritate in nostra elemosyna ad luminaria ipsius sanctæ Ecclesiæ recipiatur absque alicujus refragatione. Quam vestra auctoritate, sancti Pontifices, nostri ac proceres, perpetuis temporibus valituram manu propria signatione nostri sigilli studuimus roborare. Data sexto Kal. Aprilis, anno undecimo Regni nostri, & quinto Patriatus nostri. Actum Aristallio in palatio: reintegratum vero Parisiis. Hactenus privilegium.

His ex more præviis pietatis officiis adversus Saxones Carolus profectus est;

PAGIUS fatio: Anno feliciter undecimo regni Domini nostri Caroli gloriosissimi Regis in mense Martio Capitolare factum, qualiter congregatis in unum Synodali Concilio Episcopis, Abbatibus, Virisque illustribus, Comitibus, uno cum piissimo Domino nostro secundum Dei voluntatem, pro causis opportunis conferant, &c.

II. Apud Haristallium Carolus emisit Præceptum pro Monasterio Sancti Germani prope Parisios sito, quod initio lib. 5. apud Continuatores Aimoini legitur, diciturque datum VI. Kalend. Aprilis, anno XI. Regni nostri & quinto Patriatus nostri, ut videre est apud Baronium, qui illud integrum recitat; sed, ut advertit Cointius hoc anno num. XXVII. in originali desunt hæc voces, Patriatus nostri; & revera Carolus diversos annos ad diversa Regna refert, nempe annum XI. ad Regnum Franciæ, annum V. ad Regnum Italiæ seu Longobardiæ, neutrum ad Patriatum. Ibidem Carolus pridie Kal. Maii pro Cabilonenfi Sancti Marcelli Monasterio aliud Præceptum emisit, quod integrum extat apud San. Marthanos in Gallia Christiana. In fine ejus legitur: Dat. pridie Kalendas Majas, anno undecimo & quinto Regnorum nostrorum. Actum Haristallio. Ex anno illo quinto Regni Langobardici Caroli apparet, eum anno DCCLXXIV. post diem ultimum mensis Aprilis Regem Langobardorum dictum fuisse, alioquin hoc ultimum Præceptum non quinto Regni ejus anno, sed sexto datum fuisset. Continent duo Præcepta illa Privilegia quadam, utriusque Monasterio a Carolo Rege concessa.

III. Saxones qui a fide Christiana defecerant, conspirarunt, ut lectam Virorum multitudinem de exercitu ad ipsum Monasterium (Fuldense) mitterent, & cuncta qua reperirent, igni comburerent, & servos Dei ferro trucidarent. Quod cum comperisset Sanctus Sturm, statim vocatis ad se fratribus periculum quod eis imminerebat, innotuit, & consilium dedit, ut Sancti Martyris (nempe Bonifacii) corpore adjuvato in Havelanburg properassent. Ipse vero Vir Dei Sturm foras in Vædereiba perrexit studium habens si quomodo

quæ illi ad eos debellandum perfacilem aditum aperuere: etenim fugientibus illis, incruento bello Saxoniam, atque Westphalam debellavit, receptisque ab iisdem obsidibus, firmatisque rebus de novo juramento in Franciam rediit. Hæc Annales Francorum pluribus, ex quibus & Regino eadem affirmat.

V. De proeliis Caroli Magni adversus Saxones sæpius iteratis agit Petrus Damiani in epistola ad Mainardum Episcopum Urbinatem; hæcque ait inter alia: Godefredus plane clarissimus Dux, & Marchio mihi perhibuit in propria regione, nempe Lotharingæ historia contineri, quoniam Carolus Imp. quindecim vicibus cum Rege Saxonum, qui Gentilitatis adhuc detinebatur errore, bellum commisit, & post hæc: Aliquando sane, dum Carolus idem excelsa, ut assolere, intronizatus sede discumberet, pauperes vero, quos aiebat, solo tenuis ignobilitate residerent: Rex Saxonum, qui tenebatur captivus, & remota procul ab Imperatore mensa prandebat, talia per nuntium

posset, pravorum conspirationem cohibere. Nos autem fratres discipuli ejus adsumto Sancti Martyris corpore de sepulcro, in quo annos viginti quatuor positum fuerat a Monasterio cum universis famulis Dei profecti capimus, inquit Sanctus Eigil, Abbas Fuldenfis IV. in Vita Sancti Sturmionis Abbatis Fuldenfis primi, qui subdit, Monachos cum audivissent, Saxones victos fuisse, & ad proprias aufugisse terras, sacra Sancti Bonifacii ossa sustulisset, eaque sepulcro, quo prius inerant, humasse, quæ anno superiori contigere, ut docet vetus Chronographus apud Lambecium, de quo mox. Eo enim anno Saxones, qui a fide defecerant, usque ad Rhenum excurrere, & ab exercitu Caroli, qui Autifiodori remanserant, fusi fugatique sunt, ut ibidem ostendimus. Narrat postea Eigil mortem Sancti Sturmii, quæ hoc anno accidit, dum Carolus rursus contra Saxones movit: Tunc iterum Rex Carolus ad confirmationem fidei Christiana cum exercitu ad illam terram perrexit, & venerandum Sturmen infirmum, jam senectute fessum in Heresburg ad tuendam Urbem cum sociis suis sedere iussit. Postea ait Eigil, altera id est, XVI. Kal. Januarii ingravescente languore Sturmionem ad extrema deductum esse & animam Deo reddidisse, postquam infirmitas ejus per aliquod tempus durasset. Sturmionem autem hoc anno mortuum, docent Marianus Scottus, Hermannus Contraclux juxta editionem Canisi, Lambertus Schafnaburgensis in Chronicis, ac vetus Annalista Fuldenfis auctor Pitharano modo citatus, qui extat apud Lambecium Tom. II. Biblioth. Cæs. pag. 347. Mortuus est itaque Sanctus Sturmio anno vigesimo quinto ab obitu Sancti Bonifacii, ideoque is Martyrium fecit anno septuagesimo quinquagesimo quinto, non vero quinquagesimo quarto, ut pluribus Viris doctis visum, qui pro ea sententia Sanctum Eigilem laudant; cum tamen is contrarium plane doceat, testeturque annum Christi superiorum vigesimum quartum fuisse a morte S. Bonifacii, ut mox vidimus. Validum est autem hac in re Eigilis testimonium; cum anno DCCCXVIII. Abbas Fuldenfis renunciatus sit, de

CHRISTI
779.HADRIANI PAP.
8.LEONIS IV. IMP.
4.

tium legata direxit: dum vesper, inquit, Christus sese perhibeat in pauperibus recipi, qua fronte persuaderis nostra illi colla submitti, quem vos ita despicitis, cique nullam honoris reverentiam exhibi-

PAGIUS

IV. Ex monasterio Fuldenfi plures Sancti Viri illustres prodire.

de his quæ spectant ad Sanctum Sturmionem egregie edoctus fuerit, ac ei morienti adfuerit. Sturmio a Sancto Bonifacio Bojariam ingressus, ut Christianos ab antiquis Paganorum contagiis & perveris dogmatibus cohiberet, precatu parentum ejus nobilium ac Christianorum susceptus est, traditusque Sancto Voigberto, Abbati postea Fritillariensi, a quo in Sacris studiis institutus fuit. Deinde ordinatus est Presbyter, & populis Evangelium instanter prædicavit. Post annos tres probante Sancto Bonifacio secessit in eremum cum duobus sociis. Sed cum is vereretur, ne a Saxonibus loco illo vicinis male Sturmio haberetur, iussit illi, ut locum quæreret, in quo cum suis sociis tuto commorari posset. Hac occasione Monasterium Fuldense fundatum, Bonifacio lo-

betis? Ad quod Imperator, corde compunctus, erubuit; & ex ore gentilis bonis Evangelicam prodire sententiam, vehementer expavit. Hæc ibi Petrus,

Osc-

cum illum non solum probante, sed etiam non semel invivente. Hujus Sturmio primus Abbas ab eo constitutus est, qui crexit ibi scholam in gratiam juventutis, in qua aliquandiu Alcuinus docuit, & ex qua prodire lumina clarissima Aimò, Freulfus, Rabanus, Vualafrius Strabus, aliique innumeri. Ex hoc etiam Monasterio plures ad insulas rapti e quorum numero novem Præsules Moguntia sibi vindicat. Viget etiam hodie celeberrimum illud Monasterium, Oppido ac Ditione propria auctum, cujus Abbas Abbatum Germaniæ Primas est, & spiritalem in subditos jurisdictionem habet, ut videre est apud Browerum in lib. de Antiquit. Fuldenfis, ubi plura refert de Sanctis & Viris illustribus, qui in eo Monasterio florere.

JESU CHRISTI ANNUS 780.

HADRIANI PAP. ANNUS 9.

LEONIS IV. IMP. ANNUS 5.

CHRISTI 780.

HADRIANI PAP. 9.

LEONIS IV. IMP. 5.

I. Orognesimus post septingentesimum annus agitur Indictione tertia, cum Orientalis Ecclesia tum a Sarracenis, tum etiam a Leone Imperatore persecutione vexatur. Quod in primis pertinet ad Sarracenos, auctor est Theophanes, hoc anno quinto Leonis Imperii Madi Principem Sarracenorum edictum promulgasse, ut omnes, qui ex Judæis, & aliis infidelibus ad Christianam Fidem transissent (quorum ingens erat numerus ex iis, qui servilis conditionis cum essent, religionem susceperant Christianam) desertores efficerentur, alioqui poenis acerbissimis plesterentur. Misit ad hoc perficiendum Thegam quemdam sævissimum hominem, qui profectus Emesam in Syria, dirissimas ibi de Christianis habuit quæstiones, adeo ut quæ scribuntur facta a Præsidibus acerbissimis persecutoribus Lybia, sive Agricola sub Ethnicis Imperatoribus, istius excederet carnificina. Verum nec isto tempore defuerunt, qui antiquos Martyres invicta constantia fuerint imitati, sed & sexus fragillior, robustior sit inventus: siquidem Christianæ feminæ complures exerunt de ejus crudelitate triumphos, post innumera supplicia martyrium summa gloria consummantes, ut idem, qui supra, testatur auctor.

II. Addit ad hæc præterea idem Theophanes, ab eodem Sarracenorum Principe esse justas Christianorum Ecclesias solæquari, idque factum Emesæ, & aliis in locis Syriæ usque Damascum; idque contra pacta conventa passi sunt Christiani, utpote qui se ea conditione dederant Sarracenis, ut Christianæ religioni esset bene consultum, simulque sanctis Ecclesiis. Hæc passa est Ecclesia Syriæ, quæ si habuisset, qui singula, quæ acciderant, Christianorum martyria scriptis posteritati dedissent, equidem ingens volumen ex eis conficiendum fuisset, quæ hic perpaucis notata tantum potius, quam narrata ex eodem auctore Theophane scriptis prodimus.

Constat etiam ex eodem auctore, hoc

ipso anno Constantinopoli, defuncto Niceta ejus Ecclesiæ hæretico Patriarcha octavo Idus Februarii, subrogatum in locum ejus Paulum, genere Cyprium, hæreticum itidem Iconoclastam, licet sua conscientia Orthodoxum; utpote, qui probe sciret, se errore duci; quod & mortis tempore testatus est, ut loco dicitur. Quæ autem ad hunc annum pertinent, ita Theophanes: *Octavo Idus Februarii mortuo Niceta (de quo prædictum est) Constantinopoleos Episcopo secunda jejuniorum hebdomade, die Dominico, Paulus honorabilis, genere Cyprius, verbo, & actu coruscans, post plurimam propter hæresim, qua tenebatur, excusationem, vi multa compellente, consecratur Patriarcha Constantinopoleos.* Sic ipse, cum revera intus crederet, quæ sunt Catholice Fidei; tamen ob timorem Imperatoris persequi agredientis cultores sacrarum imaginum, silentio rem obtegens, & communicans cum hæreticis, indignissimum se throno illo judicabat. Cum enim videret Leonem Augustum aggressum esse persequi Christianos Catholicos, timore percitus, numquam est ausus, quam corde credebatur, pandere veritatem: probe sciens, id haud sibi licere absque vitæ discrimine, jam pluribus Constantinopolitanis civibus dire cæsis, & aliis paulo post nobilibus viris eadem ex causa ingenti quoque ignominia affectis, de quibus hoc anno hæc ipse Theophanes:

Media vero hebdomada jejuniorum tentus est Jacobus Protospatharius, & Papias, & Strategius & Theophanes Cubicularii una cum aliis religiosi viris, eo quod imagines adorarent. Tunc demum occultam malitiam suam Leo persecutoris filius patefecit, & hos immisericorditer cæcos, & tonsos, & per medium urbis victos ad pompam duci fecit, & includi in Prætorio mandavit. Inter quos moritur Theophanes, Confessor effectus, & coronam est Martyrii consequutus: reliqui autem omnes, post hujus obitum, probati mouachi inventi sunt. Paulo post

Paulus episcopus Constantinopolitanus.

II. Leo Imp. persequitur cultores Sacrarum Imaginum.

I. Morituro Niceta Patriarcha Constantinop.

A Num. I. ad IV. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXII. Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoato, narrat persecutionem a Mahadi Saracenorum Califa in Christianos excitatam, & mortem Niceta Patriarchæ hæretici Constantinopolitani, quæ accidit mensis Februarii die sexto, eoque Dominico, Indictione tertia, in cujus locum creatus est Paulus venerabilis Lector Cyprius natione, doctrina & virtute præstans, quæ omnia fusc a Baronio ex Anastasio Theophanis interprete relata. Niceta annos XV. Nicephorus in Chronico attribuit, qui utrumque incompleti fuere. Ad

(a) Cædr. in Comp. Annal. Redarguit Irene propter Sacras Imagines.

IV.

Morituro Leo Imp.

PAGIUS II. Morituro Leo Imp.

vero, eodem anno, mense Septembris, ipse Leo mortuus est. Sed quæ proxime causa præcesserit horum aulicorum damnationis, audi (a).

Idem Leo Imperator media jejuniorum septimana duas imagines reperit in pulvinari uxoris suæ Irenes, quas cum diligenter esset contemplatus, inquisitione facta, deprehendit, eas a Papiæ Palatino, aliisque nonnullis Primiceriorum fuisse illatas: quos & cruciatibus, suppliciiisque gravissimis addixit. In uxoremque Irenem acriter invehens, eamque nauçi esse dixit, quæ suo patri Imperatori horribilibus, atque intemeratis fidei mysteriis prolatis, diversim plane jurasset, constanter asseverantem, eas a se non visas repulit, neque postea rem cum ipsa habuit. Tunc accidit, ut eam, quam diximus, de aulicis quæstionem dirissimam habuerit, deque illis infame supplicium sumpserit.

Sed de obitu agamus ipsius Leonis Imperatoris, qui contigit hoc eodem anno, mense Septembris. Miseratus tandem Deus Orientalis Ecclesiæ, quæ jam sub duobus nefandissimis Imperatoribus Leone Isaurico, & Constantino Copronymo ejus filio longo tempore vexata, duplicia pro peccatis suis supplicia tulit, Leuculum hunc simulac aggressus est Sanctorum sanguine cruentari, e medio sustulit. Sed quomodo id acciderit, ex Theophane ista accipe:

Eodemque mense Septembris, quarta jam inchoata Indictione, mortuus est Leo filius Constantini hoc modo. Cum infantiret circa lapides pretiosos, nimis adamarit coronam magnæ Ecclesiæ. Et accipiens portavit eam. Tunc exierunt carbunculi in capite ejus, & captus valida febre, mortuus est, cum regnasset annis quinque minus diebus sex. Hæc Theophanes. Amans igitur carbunculos, ex

Ad num. IV. & seq. Theophanes eodem anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXII. scribit, Leonem Imper. mensis Septembris die octavo, quarta Indictione, diem suum clausisse, additque: Imperii dentis mensibus sex, anno quinto defunctus est, seu ut in Græco habetur, παρὰ ἕξ μηνῶν ἔτη πέντε. Verum textus ille Theophanis depravatur, legendumque cum Codice Barberino & Vaticanis, ἔτη πέντε παρὰ ἕξ μηνῶν, id est, annos quinque præter dies sex, quam lectionem Anastasius secutus est in sua versione, ubi habet: *Mortuus est cum regnasset annis quinque, diebus sex exceptis.* Goarus in Notis hanc lectionem improbat, sed male calculos ponit. Imperium enim Leo iniiit anno DCCLXXV. die XIII. mensis Septembris, & currenti anno diebus sex ante decimum tertium ejusdem mensis vivere desit. Eodem die Irene & Constantinus ejus filius annum duodecimum agens Imperium suscepere, Monasteria in libertatem afferere, & viam salutis omnibus aperuere, uti narrat Baronius ex Theophane.

facrilegio carbunculos pariter passus est, & his coronatus, est mortuus.

*Tunc (inquit Theophanes) sexto Idus Septembris, Indictione quarta, Irene piissima cum filio suo Constantino glorioso Imperium divinitus accepit. Mirabilis Deus prædicatur in hoc, dum per viduam feminam, & puerum orphanum excitatam impietatem compefcuit, & adversus cunctas Ecclesias motam impugnationem continuit. Quomodo vero hoc eodem anno simulac salutati sunt Imperatores, iidem conjurationem sint passi, Theophanes ista subdit: *Post quadragesima vero dies Imperii ejus, cum ejus filius esset decem annorum, consilium facientes quidam Senatorum, voluerunt educere Nicephorum Cæsarem, & Imperatorem statuere. Cum autem hæc ad ejus notitiam pervenissent: tenti sunt Gregorius Logotheta Dromi, & Bardas dudum Prætor Armeniorum, Constantinusque Vicarii Spatharius, & Domesticus excubitorum, & Theophylactus Ramgabi Drungarius duodecimæ insulæ, & multi alii, quos cæcos, & tonsos in diversis insulis exilio relegavit.**

Porro viri fratres Cæsares ac Nobilissimos tonsos sacerdotio fungi, & populo communionem in festivitate Nativitatis Christi porrigere fecit, in qua procedens Imperatorio more, publice cum puero reddidit Ecclesiæ stemma, coronam scilicet, quod fuerat a marito sublatum, pulcherrime fabricatum, & lapidibus pretiosis venustatum. Hæc Theophanes, qui & subiicit hoc eodem anno victos Arabes, qui audito Imperatoris obitu, sese infuderant in Romanum Imperium, sic Deo favente Principum Orthodoxorum primordiis. Post hæc vero subiicit ista Theophanes:

Cæterum interea piissimi Principes fœdicialiter agere cœperunt, & verbum Domi-

Ad num. VI. & seq. Sanctus Plato, qui fuerat Hegumenus Symbolorum, quod Monasterium a Bithynia non videtur fuisse distitum, quique ea dignitate repudiata redierat ad solitudinem, ubi audivit, Irenem imperare, post quietem solitudinis suscepit Prælaturam, inquit Sanctus Theodorus Studita, ipsius ex sorore nepos atque in regimine Monasterii Successor, in ejus Vita ad diem IV. Aprilis in Actis SS. Bollandianis recitata, qui ad sororis suæ familiam universam ita accendisse Monasticæ vitæ desiderio, ut omnes ad prædium quoddam, cui a sacello Sacundionis nomen adhaesit, se recipe-rent, quod contigisse videtur an. DCCLXXXII. Cum jam regnaret piientissima Irene, inquit Theodorus, & circa quæstionem de Venerandis Imaginibus in utramque partem multa jactarentur, ante multos & cum paucis libere veritatem profutetur. Pugnatur quantum potest contra Iconomachos, &c. Cujus rei argumentum est, quod in ea que ad Sanctos Apostolos coacta est Synodo, ab eo qui tunc erat Patriarcha (nempe Sanctus Ta-

V. Irene & Constantinus Imperant.

VI.

III. Synodus Orthodoxorum S. Platoni tempore habitam.

Martyria in Syria a Sarracenis illata.

Ecclesiæ Christianorum a Sarracenis diruta.

PAGIUS SÆC.VIII. Anno Eræ Hisp. DCCCXVIII. Anno Hegire GLXIV. inchoato die 6. Septemb. fer. 4. A. C. 780.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6273.

Ⓞ 5. BA.) 2. P. 26. Mart. Indict. 3.

JESU CHRISTI 780.

HADRIANI PAPÆ 9.

CONSTANTINI IMP. 5. & 1. &

IRENES 1.

Libertas concessa monasticæ professionis.

mini dilatare; & qui volebant salvari, sine prohibitione mundo abrenuntiare, & glorificationem Dei exaltare, atque omne bonum manifestare. Sed hæc pluribus Theodorus Studita in Platone his verbis: Postea vero quam cepit regnare Christi cultrix Irene, que pacem ipsa, ut cognomento ita & re attulit, in cuius Regno cum aliis bonis, & monasticæ vitæ adeundæ facultas, & janua paterfacta est, quæ olim ab impio Imperatore clausa fuerat, quemadmodum ab iis Imperatoribus, qui Græcorum superstitionem sequebantur, Christianæ Fidei aditus præcludebatur. Ex eo, inquam, tempore, quo Irene ipsa regnare cepit: nostra tota eorum, qui rebus terrenis renuntiaverant, familia monasticæ vitæ obedientiam profitebatur. Et inferius post præfecturam spirituales S. Platonis hæc ingerit de altercationibus inter Orthodoxos, atque hæreticos, ob cultum sacrarum imaginum exortis, Catholicis jam libere eum profitentibus, & contraria sentientes redarguentibus: Ait enim:

VII. Cum jam regnaret pia illa femina Irene, multaque disceptatio de venerandarum imaginum argumento facta esset: idem pater S. Plato ante multos alios, & cum paucis quibusdam libera oratione imagines prædicabat, cumque iis, qui contra ejusmodi venerationem bellum gerebant, quantum poterat, ipse pugnabat: quandoquidem ad disputandum de dogmatibus idoneus non erat: nam simplicem quidem orationem habebat, at amplam tamen, & nomini suo congruentem, & au-

PAGIUS rarius) electus ipse sit, qui ponetur in Cathedra Metropolis omnium illustrissima; & sicut antea non timebat minas faventium hæresis, sic neque tunc formidavit prohibitionem inveniuntque ordi- nis militaris, quando ir impetum fecit in magnum illud templum, & insanis clamoribus Patriarcha obstrepens, & pseudo-Synodum laudans, olim adversus Imagines habitam. Paulo post cum dissolutus esset Cæsus ille, pro veritate stabilienda collectus, evasit Imperatrix, velut e medio Leonum, facta, ut sic loquar, citra sanguinem Martyr; & Hegumenus noster Patriarcham secutus, propter ea que fuerant audacter designata, non fuit perturbatus; moxque inventus est in secunda Nicæna Synodo, quia dissipata tunc fuit plebs illa tumultuosa & perniciosa.

IV. De pseudo-Synodo Iconomachorum perpetuam explicata. Hæc verba Theodori refert hoc anno Baronius ex versione Sirleti Cardinalis, quæ tamen ita depravata est, ut Papebrocius novam elucubrare coactus fuerit. Inter alios errores, qui in Sirleti versione habentur, pro Concilio anno DCCLXXXVI. Constantinopoli contra Iconomachos convocato, sed per seditiosos milites dissoluto, Sirletus nobis obtrudit Conciliabulum hæreticorum in Theophanorum Metropoli, quæ nulla toto imperio fuit, coactum, in quo Conciliabulo ad disputandum provocatus Plato ea egerit, quæ genuinis textus a Papebrocio recte in Latinum versus docet, patrata fuisse Constantinopoli adversus Patres a militibus tumul-

ditoribus probabilem. Cujus rei argumentum illud fuit: quod in cathedra urbis Metropolitanæ Epiphanorum in Synodo illa, quæ in Apostolorum templo habitata fuit a Præside, qui illo tempore erat, provocatus est is, qui neque antea hæreticorum militaris ordinis impetum timuit. Quo tempore ad magnum illud templum festinavit, adversus Præsidem clamans, & fallacem illum cæcum contra venerandas imagines coactum vituperans. Et paulo post cum concilium illud falsum dissolutum fuisset, tam cæcum ille veritatis propugnator, quam Regina ipsa e mediis Leonibus erepta fuit. Tunc sine sanguine (ut ita dicam) Martyr apparuit noster præceptor, Pontificem ipsum sequens, neque quicquam ob ea, quæ ausus fuerat, veritus. Hæc Theodorus, subobscurè notam omnibus illius temporis hominibus rem gestam paucis perstringens, illud plane significans, Iconoclastas, qui sub duobus, vel tribus Imperatoribus ipsis faventibus altas radices fixerant in solo impietatis, haud simul ac Principes Catholici illuxere, dedisse manus, sed magnopere restitisse, refragatos esse, conciliabula convocasse, & alia id genus operatos esse, ne pietas, quæ tam diu compressa jacuerat, aliquo pacto refulgeret.

VIII. Postremo vero, quod item ad hujus anni res gestas, pertinet, addit Theophanes admiratione dignum eventum de inscriptione inventa in refossa tunc temporis veteri sepultura. Quod cum omnes tam Græci, quam Latini historici æque af-

tuantibus. Nam ubi Constantinopolis dicitur Μετροπολις ἡ ἐπιφανῶν, id est, illustrium Urbium Metropolis, Sirletus finxit Urbem Metropolitanam Epiphanorum, in qua habita fuerit Synodus, de qua loquitur Theodorus, ut videre est apud Baronium, qui locum laudatum juxta versionem Sirleti recitat. Ad hæc semel sibi imaginatus pseudo-Synodum aliquam, in qua non ad dicendum e Cathedra honorifice invitatus, sed ad disputandum fuerit Plato insolenter provocatus, consequenter dicit, Platonem adversus Præsidem clamasse & vituperasse impiam Synodum; cum tamen ἐν τῷ πνεύματι, quo verbo utitur Theodorus, significet contrarium, idque dicatur de militibus laudantibus pseudo-Synodum sub Copronymum habitam. Quare, quæ hic narrat Baronius ex Theodoro, contigere anno DCCLXXXVI. ubi ipsemet Baronius num.I. & seqq. hanc Iconomachorum seditionem pluribus exponit ex Theopane in Chronico, & e Sancto Ignatio in Vita Sancti Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani, quibus adjungendus Theodorus, utpote qui eandem seditionem narret.

V. Ad num. VIII. Hoc anno Carolus Wormatiæ Pascha celebravit, ut notant omnes Annalists: Inde, inquit Eginhardus in Annal. cum belli Sacrum tempus opportunitas arvidere visa est, iterum cum magno exercitu in Saxoniam profectus est. Transiensque per Castrum Eresburgum, ad

Conciliabulum Hæreticorum.

VIII.

afferant, nolimus prætermittere. Theophanes igitur sui temporis profecutus historiam, ita rem gestam paucis narrat: Hoc etiam anno in longis Thraciæ muris quidam homo fodiens, invenit arcam lapideam, quam cum expurgasset, & relevasset, reperit virum jacentem, & conglutinatas arce litteras, continentes hæc: Christus nascetur ex Virgine Maria. Credo in eum. Sub Constantino & Irene Imperatoribus, o sol iterum me videbis. Increbuit sermo, Vatis alicujus ejusmodi fuisse sepulcrum, et ejusdemque reperitum in eo vatincium scriptum, divinitus revelatum.

Sed ad res Occidentales transferamus orationem. Hoc eodem anno Carolus Magnus Francorum Rex, firmaturus res Saxonum in Saxoniam abiit, inque Lippiam veniens, Synodum illic habuit, propagataque fide apud Barbaros, jam Baptistimate initiatos reversus est in Fran- Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS ad fontem Lippie venit: ubi castra metatus per aliquot dies est moratus. Inde ad Orientem itinere converso ad Ovarum fluvium, (qui & Obacrus, & Onacra quoque appellatur) accessit. Cui cum ibi omnes Orientalium partium Saxonum, ut jussisset occurrissent, maxima eorum multitudo in loco, qui Orchem appellatur, solita simulatione baptizata est. Profectus inde ad Albiam, castrisque in eo loco, ubi Ora & Albia conflunt ad habenda stativa collocatis, tam ad res Saxonum, qui citiorem quam ad Sclavorum, qui ulteriorem fluminis ripam incolunt componendas; operam impendit. Quibus tunc pro tempore ordinatis atque dispositis in Franciam reversus est, initoque Concilio, orandi ac vota solvendi causa Romam statuit proficisci, sumtisque secum uxore ac liberis sine mora in Italiam profectus est, celebravitque Natalem Domini Ticini, atque ibi residuum hyemis manendo complevit. Habebat tunc quatuor filios Carolus, ex Himiltrude Pippinum, ex Hildegarda Carolum, Carolomannum, & Ludovicum, sublato nuper & vivis Lothario. Duos natus majores, Pippinum & Carolum Wormatiæ reliquit, ut restantur Annalists Moissacensis, & Anonymus, qui Chronico Nibelungii subnecit, Carolomannum autem & Ludovicum, nec non Hildegardem eorum matrem in Italiam secum proficisci voluit; & ita intelligendus Eginhardus laudatus.

VI. Quia vero Carolus de sincera Saxonum conversione magnam spem conceperat, Episcopos, Presbyteros & Abbates, ut populum erudirent in Saxoniam reliquit: Divisit ipsam patriam inter Episcopos, Presbyteros & Abbates, ut in ea habitarent & predicarent, inquit Annalists Moissacensis, qui addit: Nec non & Vinidorum, seu & Frejorum Paganorum magna multitudo baptizata est. Hic Auctor Vinidos vocat, quos Eginhardus Sclavos appellat, atque Saxonibus Albi interfluente determinari. Carolus ad Ore confluentes in Albium castra ponit, magnaque non Saxonum modo cis Albium; sed etiam Sclavorum trans eundem fluvium, nec non & Frisorum Saxonibus finitiorum fit ad religionem Christianam accessio. Varii trans Albium populi promittunt Sclavi, Vandalis, & Vinidis reperuntur didi. Annalists Moissacensis recte explicatur a Gotario hoc anno n.XI.

ciam, into consilio proficiscendi Romam religionis causa, visiturus sacra Apostolorum Limina, acturusque gratias sanctis Apostolis Petro, & Paulo de conversione Gentilium Saxonum ad Christianam Fidem, simulque communicaturus cum Hadriano Pontifice, quæ in Synodo in Saxonia habita statuta essent. Sic igitur ipse una cum Regina Hildegarda autumnali tempore profecti in Italiam venientes, Natalem diem Domini Ticini celebraverunt, sequenti autem anno celebraturi sacratissimum diem Paschatis Romæ. Hæc Annales Francorum.

Porro etsi qui statuti canones in ea Synodo, vel quæ decreta fuerint ibi, non extent, quæ docere nos possint: ex aliis tamen diversorum scriptorum assertionibus intelligere satis possumus, in eadem Synodo actum de erigendis sedibus Episcopalibus in Saxonia: hoc namque anno prima jacta esse fundamenta Ecclesie

IX. Saxonum Ecclesie canabula.

de Abodritis sive Obotritis in ea Germaniæ parte sitis, quæ Ducatum postea Megalopolitanum, (vulgo de Meckelbourg) constituit. Manserunt enim deinceps in amicitia Francorum, adeoque dilecti sunt a Carolo, ut Vvilsis, a quibus laessebantur, anno Christi DCCLXXXIX. bellum intulerit. Anno post sexto in Annalibus Petavianis Dux in Vinedis appellatur Vvitsidus, seu Vvitzan Obotritorum Princeps, quem Saxonum insidiis exceptum occiderunt.

Ad num.IX. & seq. Carolus ad Lippie fontes Synodum celebravit, ut docent Annalists Lotharianus, Bertinianus, & Metensis, qui addunt baptizatos ultra Obacrum amnem in loco, cui nomen Horbam, vel Horheim Bardongawenfer omnes, ac multos de Noriliudi, aut Nordisvelis. Fuerunt Bardongawenses Saxonum, populi Wirflugim inter & Albim. Vestigium eorumdem Bardongawensium superest in Oppido Bardovico, quod infra Lunaburgum est ad Ilmenonem fluvium. Noriliudi, quos Saxoniarum borealis incolas vox ipsa declarat, trans Albim degebant, indeque Monachus Egolismensis in Vita Caroli ait, Noriliudi trans Albiam sedentes, &c. Carolus, ut illius gentis conversionem magis promoveret, inter Rhenum & Albim loca quædam pro Sedibus Episcopalibus elegit. At quia nondum omnes Saxonum fidem Christi suscepissent, non erat tutum in locis prædictis Episcopos ordinare. Erxit igitur Carolus quandam Ecclesiam in Paderborne, quam commisit Episcopo Virzeburgensi, donec de Episcopo postea eodem loco tuto providere. Et hæc Ecclesia incæpta est anno Domini septingentesimo octogesimo, quo anno multi Saxonum Orientales venerunt ad Carolum, & baptizati sunt, inquit Gobelius Persona in Cosuodromio Etate VI. cap.38. Atque inde Cointius num.X. corrigit Kranzium, quem Baronius citat & sequitur, cum Episcopatum Osnaburgensem currenti anno institutum dicit. Id enim melius ab aliis post annos octo reuicetur; cum quidquid consilii captum hoc anno sit, nullus Episcopatus ante Widikindi baptismum in Saxonia erectus sit. Ut igitur apud Paderbornam, sic & apud Osnaburgum hoc anno jacta sunt Ecclesie fundamenta, iertis vero Sedes Episcopalis utrobique constituta, ut infra videbimus.

VII. Loca quædam pro Sedibus Episcopalibus designant.

Idem

CHRISTI
780.

HADRIANI PAP.
9.

LEONIS IV. IMP.
5.

siæ Osnaburgensis, qui ejus profecutus est res geitas Crantzius (a) proficetur: ipse vero Carolus testatur diplomate, primum a se erectam Ecclesiam Osnaburgensem in honorem sancti Petri principis Apostolorum, & sanctorum Martyrum, Crispini, & Crispiniani. Post hanc autem erexisse liquet in Episcopatum Ecclesiam Salingenstadensem, eamque nomine S. Stephani Protomartyris Deo optimo maximo consecrasset. Exant (b) acta sancti Meinulphi diaconi, in quibus asseritur, hoc pariter anno ab eodem Carolo Magno parvam esse constructam Eccle-

PAGIUS Idem Cointius incunabula Ecclesie Paderbornensis describit ex Monumentis Paderbornensibus ex Romanorum, Francorum atque Saxonum Historiis ab eruditissimo Ferdinando Fursenbergio Paderbornensi Episcopo ac Monasteriensi Coadjutore erutis. Monumento quinto n.VIII. affertur hic textus ex libro Taciti de moribus Germanorum; nullas Germanorum populis Urbes habitari satis notum est, ne pati quidem inter se junctas sedes. Colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit. Atque inde ratio, cur Episcopales in Saxonia Sedes collocare, non esset tutum: Quin post Taciti atatem, subdit Fursenbergius, ad Carolum M. nulla per Saxoniam Civitates, in quibus ex Canonum Sacrorum prescripto Episcoporum Sedes collocaret, uti ipse querebatur Carolus. Hinc illas in frequentioribus vicis & Castellis posuit. Verum in quas Urbes villa ac vicus illi Christianorum cultu post excreverint, testis Brema, Osnaburga, Minda, Verda, Monasterium, Paderborna, Halberstadtum, Hildesum, Hamburgum, ne quid de Madeburgo dicam, & alius Episcoporum Sedibus. Porro Paderborna, ut nunc appellatur, ab Antiquis modo Paderburna, modo Patrebuna dicitur a Padera fluvio. Uno enim a Paderborna milliari celebris est Luppia annis, qui a lava prædictum Paderam, infra Neuhsum accipit. Carolus hoc anno cum ad fontem Lippie pergeret, iter per Arcem Eresburgum habuit, quæ in Monumento IX. Paderbornensi dicitur sita ad Dimolam: vetus enim Eresburgum idem esse cum hodierno Stadisberg, & Dimolæ addidere, censet laudatus Princeps Paderbornensis.

IX. Inter Presbyteros, quos hoc anno Carolus S. Villebadi in Saxoniam misit, ut promovendæ incolarum conversioni operam darent, unus fuit Voillebadius, qui relicta Frisa Saxones erudire cœdit: Gloriosissimus Francorum Rex Carolus, qui jam multoties in gente Saxonum elaboraverat, quo ad fidem Christianam religionis converterentur: sed illi aversi semper cordibus susceptam fidem sapius deserentes, pristinis, magis implicabantur erroribus, audita fama Viri Dei (nempe Willehadi) ad se eum accessiri præcepit, quem ad se venientem honorifice ac reverenter suscipiens ejus confabulationi ac doctrine libenter animum attendebat, probatumque Sanctis moribus, ac fidei non sibi constantia, misit in partes Saxoniam ad pagum, qui dicitur Voigmodia, quo inibi auctoritate Regali & Ecclesias instrueret, & populis doctrinam Sanctæ prædicationis impenderet, atque vitam salutis æternæ libere cunctis illic habitantibus nunciaret. Quod ille ministerium devote susceptum officiosissime peregit, ac pertransiens cunctam in circuitu Diocesim, multos ad

fidem Christi evangelizando convertit, ita ut in secundo anno tam Saxones, quam & Friesones in circuitu commorantes omnes se pariter fieri promitterent Christianos, inquit Sanctus Anicharius in Vita sancti Willehadi Bremensis postea Episcopi. Quod hoc anno contigisse, sequenti videbimus. Voigmodia nomine pagum intelligit Anicharius, cujus caput ad Visurgim Brema, ubi institutus est Willehadus primus Episcopus, ut loco suo ostendemus.

Parte alia Virgilius Salisburgensis Episcopus, qui superioribus annis Presbyteros, aliosque S. Virgilitur Episc. Clericos in Karinthiam variis vicibus direxit, eandem Provinciam suæ Diocesis attributam visitavit: Ad extirpandam funditus & eliminandam, si qua vigere visa est barbarica superstitionis idololatria, atque ad confortandam penitus in fide, frequenti Prædicatorum diligentia plantatam suam Diocesim providens, de operam ac provida circumspexit Pastoris vigilantia, per villas & Provincias Verbum Vita ubertim seminando, du desiderabiliter optatum vobis sua propria visitationis præsentiam exhibuit, inquit Anonymus Sancti Eberhardi Episcopi itidem Saltzburgensis discipulus, qui medio seculo XII. vixit, ejusque Vitam scripsit, quæ extat sæc. III. Benedict. part. II. Subdit Anonymus: Vir ille sanctitatis & gratia plenus, omnibus omnia factus, ut omnes lucrifaceret, Zelo pietatis obediens Ecclesias consecravit, & per Karinthiam sensim transiit ad fines Hunorum, ubi Dravum insiit Danubium, quo etiam postea tempore Annonis primi Archiepiscopi territorii Saltzburgensis termini, Chronicis attestantibus, extendebatur, qua tamen omnia annis incertis peracta.

XI. Carolo Rege cum copiis in Saxoniam profecto res Italix nonnihil turbatae sunt. Hadrianus Papa cum Petro quodam a Neapolitanis misso circa Festum Resurrectionis Dominicæ diem in colloquium frustra venerat de patrimonio Beati Petri in agro Neapolitano, Neapolitani postulatis Pontificis non acquieverant, imo Terracinam, quam Pontifex haud pridem subegerat, juncti Græcis præbente malignum consilium Arighis Duce Beneventano, invaserant. Hadrianus suspicatus ex Consilio Araghisi Ducis hæc fieri, eum auctorem illorum motuum fugillavit, veritusque ne defectionem moliretur cum Beneventanis, quorum regimini cum titulo Ducis a Carolo præpositus fuerat, & Adalgiso, cujus sororem duxerat, ac Præfecto Siciliae, se socium ad invadendam Italiam adiungeret, scriptis literis Carolum Regem Francorum rogavit, ut Vulfrinum ad Kalendas Augusti dirigeret cum copiis, quibus non Terracina modo reciperetur; sed & Caieta præterea expugnaretur ac Neapolis, & patrimonium Bea-

CHRISTI
780.

HADRIANI PAP.
9.

LEONIS IV. IMP.
5.

esse, dixere Latini. Factum vero, ut cum probe imbuti Evangelio essent, pristini erroris poenitentes, & erubescerent, quod scilicet in hæc usque tempora, univervo credente orbe, ipsi adhuc perseverassent idololatra: in detestationem. (a) pudendæ impietatis usu loquendi receptum fuerit inter eos, ut in detestata Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

XII. Moritur Albertus tertius Archiep. Eboracensis.

XIII.

ti Petri in territorio Neapolitano recuperaretur. Hæc summa Epistolæ XLVI. Cod. Carol. quam integram recitat Cointius hoc anno num. XV. Carolus tum illa Pontificis Epistola per-motus, tum invito consilio orandi ac vota solvendi Romam iter suscepit. Hoc anno mortuus est Albertus, seu Albertus tertius Archiepiscopus Eboracensis, de quo in Catalogo Præfulum Eboracensium a Labbeo Tom. I. Biblioth. habetur Porro Archiepiscopus Egbertus XXXII. (sed legendum, Albertus (scilicet) primo), accepti Episcopatus anno ab Hadriano Papa acceptis Pallium, septimo anno Regni Alberti Regis. Quo videlicet Alberto, (qui supra errore Librarii dicitur Egbertus) XIV. sui Præfulatus obessente Eanbaldo ordinatur pro illo anno Dominica Incarnationis DCCLXXX. regnante Aelfunaldo, sed loco Aelfunaldo legendum, Alfowoldo, qui hoc tempore in Northumbria regnabat. Thomas Stubbs in Actis Eboracensium Præfulum viderat accuratum istum Catalogum Præfulum Eboracensium, seu verius Epistolam Eboracensis Dunelmensis ad Hugonem Decanum Eborac. de Archiepiscopo Eboraci, ex qua ille descriptus, quam Labbeus licet aliquot annos a Seldeno inter Antiquos Scriptores Britannix publicatam non viderat, & comperi eam emendationem certam esse. Annalista Mailrosensis ad annum DCCLXXXIII. ait: Albertus Eboracensis suscepit Pallium ab Hadriano Papa sibi directum, & tamen Albertus ab anno DCCLXVI. Egberto successerat. Citius illud accepit Eanbalus, qui anno sequenti Romam Alcuinum condiscipulum suum ad Hadrianum misit, a quo Pallium ei obtinuit, ut dicitur in Vita ejusdem Alcuini, cujus verba recitavimus an. DCCLXXXIII. num. I. Huntindoniensis lib. 4. pag. 343. narrata morte Alberti: quam hoc anno consignat, scribit: Anno vero proximo Rex Nordumbria Alford misit Romanam propter Pallium, & dedit Eanbaldo Archiepiscopo. Poeta Anonymus ipsius Alberti discipulus in Historia de Pontificibus & Sanctis Ecclesie Eboracensis plura de illo nos edocuit, eum nempe fuisse Monachum, cum Egberto Deceffore summa familiaritate conjunctum, ac Eboracensis Scholæ Magistrum constitutum fuisse; librorum avidum Romam petisse; omnes egregii Præfulis partes, postquam ad illam dignitatem evectus est, explevisse; ante mortem Eanbaldo discipulo suo Episcopatum reliquisse; & post annos duos ac totidem menses a dimisso Episcopatu ad Deum migrasse:

tionem rei nefandæ, solerent dicere, Krodo. Sed quo tardius, eo propensius quam noverunt veram religionem postea excoluere, usque ad nostra tempora, quibus ejurata Fide Catholica, pro dolor, hæretici facti sunt, ab avitis legibus, & Ecclesia Catholica alieni, a monacho defertore & impostore seducti.

berto Deceffore summa familiaritate conjunctum, ac Eboracensis Scholæ Magistrum constitutum fuisse; librorum avidum Romam petisse; omnes egregii Præfulis partes, postquam ad illam dignitatem evectus est, explevisse; ante mortem Eanbaldo discipulo suo Episcopatum reliquisse; & post annos duos ac totidem menses a dimisso Episcopatu ad Deum migrasse:

His ita dispositis complectens sua tempora summus Antistes, totus meritis maturus & annis, Post annos binos, menses simul atque quotannos, Ex quo capta sacer Præful secreta petivit.

Et paulo post;

Qui decimo & quarto summi dormivit in anno Ordinis accepti, obituro sub sole Novembris.

Mabillonius, qui Sæc. III. Benedict. part. 2. egregium fragmentum laudatæ Historiæ publicavit, in margine priorum versuum memoratorum, de Alberto ait, moritur anno post quarto: Verum is non videtur sentus Poetæ, ut legenti patet. Abdicarat itaque Albertus anno DCCLXXXVIII. mense circiter Septembri, & annos XIV. ei attribuit Poeta quemadmodum Historici annos XLV. S. Vulfredo Seniori assignant, licet toto illo tempore Ecclesiam Eboracensem non rexerit, ut in ejus morte magis explicabimus.

Cosma Patriarchæ Alexandrino incerto anno mortuo successit, ut videtur, Athanasius, quo Ecclesiam Alexandrinam regente, Beryti in Syria imago Salvatoris, quæ a Judæis crucifixa fuerat, copiosum emisit sanguinem, sicuti legitur in Act. IV. septimæ Synodi Generalis, ut ibidem videbimus. Meminit hujus miraculi Sigebertus in Chronico ad annum DCCLXV. atque contigisse tempore Constantini & Irenes. Unde Cosma mortuus est circa an. DCCLXXV. ut ex dictis colligitur, & Athanasius initio Imperii Irenes & Constantini adhuc in vivis fuit.

XIII. Athanasius Junior successit Cosma in Patriarchatu Alex.

X.

X.

XI.

I. Caroli Magni adventus Romam.

(a) Eginhardi in vit. Caroli.

Annus sequitur Redemptoris septingentesimus octuagesimus primus, Indictione quarta, quo Carolus Magnus Romam una cum conjugate atque filio Pipino se contulit. Qui igitur Natalem diem Domini Papie, ut dictum est, celebravit, magno desiderio exarsit, ut Pascha Domini Romae ageret cum Pontifice. Festinavit enim, ut in die, quo ex Ecclesie prescripto solemne baptismum celebrari consuevit, Romae esset, quo Pipinum filium eidem sancto Pontifici baptizandum offerret. Sed antequam ista omnia profsequamur: Eginhardi (a) testificationem de vehementi eisdem Regis studio erga Romanam Ecclesiam, & basilicam sancti Petri in medium afferamus, qui ait: Carolus colebat præ cæteris sacris & venerabilibus locis apud Romanam Ecclesiam beati Petri Apostoli, in cujus donaria magna vis pecunie tam auri, quam argenti, necnon & gemmarum ab illo congesta est: multa & innumera Pontificibus munera missa. Nec ille toto Regni sui tempore quicquam duxit antiquius, quam ut Urbs Roma sua opera, suoque labore veteri polleret auctoritate, & Ecclesia sancti Petri non solum per illum tuta ac defensa, sed etiam suis opibus præ omnibus Ecclesiis esset ornata, ac di-

tata. Quam cum tanti penderet, tamen intra quadraginta septem annorum, quibus regnavit spacium, quater tantum illo, votorum solvendorum ac supplicandi causa profectus est. Hæc Eginhardus, eiusdem Caroli (ut ipse testatur) Regis alumnus, qui cuncta quæ scripsit, spectasse etiam oculis potuit.

Sed quæ de eisdem Caroli hoc anno Romam adventu habeant Annales Francorum, sub Caroli filio Ludovico conscripti, in quibus singula singulis redduntur annis, videamus. Inde anno (inquunt) septingentesimo octogesimo primo Romam veniens, honorifice ab Hadriano Papa susceptus est. Et cum ibi sanctum Pascha celebraret, batizavit idem Pontifex filium ejus Pipinum, unxitque in Regem Ludovicum fratrem ejus, quibus & coronam imposuit, quorum major Pipinus in Longobardia, minor autem in Aquitania Rex constitutus est. Rege vero Romam digresso, ac Mediolanum veniente, Thomas ejusdem civitatis Episcopus baptizavit ibi filiam ejus nomine, Gislam, & de sacro fonte suscepit. Quibus gestis, in Franciam reversus est. Sed cum Romæ esset, convenit inter ipsum & Hadrianum Pontificem, ut simul Legatos mitterent ad Tassilonem ducem Baju-

II. Ab Hadriano Papa ungiuntur Pipinus & Ludovicus Reges.

PAGIUS SÆC.VIII. Anno Erae Hisp. DCCCXIX An. Hegiræ GLXV. inchoato die 26. Aug. fer. I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6274.

6. G. D 3. P. 15. April. Indict. 4.

IESU CHRISTI 782.

HADRIANI PAPÆ. 10.

CONSTANTINI IMP. 6. & 2.

& IRENES 2.

A. C. 782. I. Secunda profectio Romana Caroli M.

AD num. I. & seq. Carolus qui sub finem superioris anni Ticinum venerat, Ticino Romam profectus est, ut produnt omnes Francorum Annalists, & Regio his verbis: Anno Dominica Incarnat. DCCLXXXI. Carolus iter pergens celebravit Pascha in Roma, & ibi baptizatus est filius ejus Pipinus ab Hadriano Papa, qui & ipse eum de sacro fonte suscepit, & duo filii ejus a supradicto Pontifice inuncti sunt in Reges, idem Pipinus super Italiam, Ludovicus super Aquitaniam. Inde reversus venit Mediolanum, ubi baptizata est ejus filia Gisla ab Archiepiscopo Thoma, qui & ipse eam a sacro fonte levavit. His ita peractis, reversus est in Franciam. Per idem tempus Legati Apostolici Formosus, & Damasus Episcopi, cum Missis Regis Siculfo (legendum cum Eginhardo in Annal. Richolfo) Capellano & Eunardo (idem Eginhardus loco Eunardi Eberhardum habet) Magistro Pincernarum, directi sunt ad Tassilonem Ducem, & constantes ex

auctoritate Apostolica, ut recordaretur priorum sacramentorum, & non aliter faceret, nisi sicut jurejurando jamdudum promiserat Pippino Regi & filiis ejus. His admonitionibus consentit Tassilo, & sumtis obsidibus ad Regem venit Vormatiam, ubi renovavit sacramenta & dedit duodecim obsides; sed non diu presatus Tassilo promissa conservavit. Celebravit autem Rex Natalem Domini in Carisiaco. Pippinus ex Hildegarde Carolo natus erat anno DCCLXXVI. dictus tunc Carolomannus, sed mutato nomine vocatus postea Pippinus. Ludovicus vero an. DCCLXXXVIII. in lucem prodierat, ut ibidem vidimus. Appendix ad Chronicon Nibelungi Comitis illam nominis mutationem ab Hadriano Papa factam esse his verbis nos edocet: An. DCCLXXXI. perrexit Carolus Rex Romam, & baptizatus est ibi filius ejus, qui vocabatur ei Carlomannus, quem Hadrianus Papa mutato nomine mutavit Pippinum, & unxit in Regem super Italiam, & fratrem ejus Ludovicum super Aquitaniam. Et ibi desponsata est Rotrud filia Regis Constantini Imperatoris. De Rotrude mox sermo fiet Carolus dum Romæ esset, Hadriano Papæ & Successoribus territorium Sabinese integrum concessit, ut ex Epistolis Cod. Carol. de quibus anno sequenti constat. Neque enim Hadrianus postea patrimonium aliquod, ut olim in territorio Sabinensi, sed ipsum Sabinense territorium integrum sibi tradi postulavit. Sabinense territorium a Carolo Ecclesie Romanæ datum videtur loco Ducatus Spoletini, qui totus excepta Sabinensi Diocesi sub potestate Francorum permansit.

Quoad

Legati Hadriani Papæ ad ducem Bavariæ.

ria, qui eum commoverent de sacramento, quod Pipino Regi, ac filiis ejus, ac Francis juraverat, scilicet ut subiectus eis, ac obediens esset.

Electi, ac directi sunt in hanc legationem de parte Pontificis Formosus, ac Damasus Episcopi, & de parte Regis Richolfus diaconus, atque Eberhartus magister Pincernarum. Qui cum (ut iussu erant) commemorato Duci loquuti fuissent, in tantum cor ejus emollitum est, ut diceret, se statim velle ad Regis propere presentiam, si sibi tales dentur obsides, sub quibus de sua salute dubitare nulla sit necessitas. Quibus datis sine cunctatione apud Vormatiam ad Regem venit. Sacramentum, quod jubebatur, juravit: obsides duodecim, qui imperabantur, sine mora dedit, quos Suidbertus Reginensis Episcopus de Bajuaria in Carisiaco ad conspectum Regis adduxit. Sed idem Dux domum rediens, non diu in ea, quam promiserat fide, permansit. Rex autem in eadem villa hiemem transegit, & Natalem Domini, & Pascha celebravit. Hactenus Anna-

les. Vetus Chronicon a Pithæo editum hæc his addidit: Eodem tempore multa signa apparuerunt, inter quæ signum Crucis in vestimentis hominum frequentissime visum est.

Desiderantur in Francorum Annalibus, quæ hoc anno Græci reddunt, nimirum quod Theophanes his narrat verbis: Anno secundo Constantini, & Irenes direxit Irene Constantem Sacellarium & Malamum Primicerium ad Carolum Francorum Regem, quo filiam suam nuptui traderet Imperatori Constantino filio suo. Et factis placito, ac jurejurando adhibito inter utrosque reliquerunt Eliseum Eunuchum, atque Notarium, ad docendum illam Græcorum litteras, simul & linguam, ut erudiret eam secundum mores Romani Imperii. Hæc de his Theophanes.

Contracta sunt igitur sponsalia per Legatos inter Constantinum, annum agentem ætatis duodecimum, & Caroli filiam, quæ retenta est in Gallia annis septem, cum Constantini Imperatoris animus erga eam propensissimus esset. Inter-

III. Sponsalia inter Constantinum Imp. & Caroli filiam.

PAGIUS II. Sindbertus Episcopus Ratifilonensis floret.

Quoad Conventum Francorum, quem hoc anno Vormatiam celebratum fuisse diximus, & quoad obsides a Tassilone Duce datos, de istis Eginhardus in Annalibus scribit: quos Suidbertus Reginensis Episcopus de Bajuaria in Carisiaco ad conspectum Regis adduxit. Quare Suidbertus, seu Sindbertus quartus Episcopus Ratifilonensis, seu Reginensis hoc anno illam Ecclesiam administrabat; cumque is Sedem Episcopalem, quæ prius erat in Basilica S. Emmerami, intra Urbem transfulerit, ut prodit Arnolfus in Miraculis S. Emmerami, & vetus Annalista Sindberti mortem anno septingentesimo nonagesimo primo consignat, hoc circiter tempore ea translatio facta. Brunnerus quidem, & Adlzreiterus in Hist. Rer. Boicarum obstinate defendunt, Sedis Episcopalis Ratifilonensis translationem peractam esse ab Adalwino Sindberti Successore, innixi Diplomate Leonis III. Papæ ab Hundio in Metropoli Salisburgensi relato. Verum Cointius hoc anno num. CXXXIII. demonstrat, literas illas supposititias esse, ideoque Arnolfo fides hac in re non de neganda.

III. Rotrudis filia Caroli M. postulatur in conjugem ab Imperatore.

Ad num. III. & seq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXXIV. Kalendis Septembr. hujus Christi anni inchoato, refert Irenem Imperatricem Legatos ad Carolum Regem misisse, filia ejus Herytrus nomine filio suo Constantino conjugis petenda gratia, ut refert Baronius. Verum Caroli filia Rotrudis a Francis appellata, ut patet ex Annalista, cuius verba num. I. jam retuli. Erat ea Caroli major natu filia quæ anno DCCLXXXIII. in lucem prodierat, ut infra ostendemus. Non mirum autem Theophanem, qui ad an. XXXV. Leonis IV. Imp. Adalgisum Desiderii Regis Langobardorum filium Theodotum appellat, Rotrudem Herytrum vocare; vox enim ἠρῆρος, rubrum significat, quod vocem Rotrudes apud Latinos designare putavit. Loquitur de hac Legatione ad Carolum Zonaras, atque Irenem Imperatricem deinde ex affinitate omissa ex metu

& Imperii cupiditate, ne filii opes Francorum necessitudine auferentur, ex Oriente puellam accersivisse, eamque Constantino invito, & ab istis nuptiis abhorrentis despondisse, ut infra videbimus.

Narrat ibidem Theophanes Imperatricem ingenti Classe comparata Theodorum Patricium in Siciliam adversus Elpidium misisse & exercitum in his occupato Aaronem filium Mahadis Caliphæ cum ingenti exercitu Chysopolim usque profectum esse, & Legatos Imperatricis cum non satis caute cum Siracenis egissent, retentos esse, ac vi coactus pacem composuisse: cumque se mutuis muneribus Augusti & Aaron exciperent, id maxime pacti sunt, ut in annos singulos ipsi tributum solveret. Loquitur de hac expeditione Saracenorum Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. ad annum Hegiræ CLXIV. atque: Eodem anno misit Mahadis filium suum Haronem in Regionem Romanorum: qui in eam penetrans, Urbem cepit distam Mehadam. At occurrit ei Nakitas, cum quo in pugnam descendit Jezidus filius Jezidi, qui & eum, eum lapsus esset, cadendo prostigavit: unde Romani in fugam versi, se receperunt ad Damascum Dominum Maliba. Haron autem cum XCV. millibus progressus est, donec pervenit ad sinum maris, qui ad Constantinopolim, cui tunc temporis imperabat mulier, qua pacem cum Harone fecit, ea lege ut illa munera ei largiretur, & qua iter facturus esset, vias sterneret, carumque divestoria apponeret; & quot annis ei septuaginta aurorum millia persolveret. Atque hoc bello innumera spolia Malismi sunt adepti. Subdit Elmacinus durasse eam pacem cum Imperatrice tres annos.

IV. Pax Græcorum cum Saracenis.

Annalists Petavianus & Masciacensis hoc anno scribunt: Sine hoste fuit hic annus, idest, nullum a Carolo Rege bellum gestum. Interim Sanctus Voillehadus Presbyter, qui anno superiori in Saxoniam a Carolo Rege missus fuerat, suis concionibus adeo profecit, ut hoc anno, qui secundum numeratur ex quo Saxo-

V. Annus X. belli Saxonici.

CHRISTI 781.

HADRIANI PAP. IO.

CONSTANT. IMP. 2. ET IRENES

ca vero pace soluta cum Francis, dimissa Caroli Regis filia, Irene ejus mater ex Armenia conjugem quaesivit eidem filio Constantino, ex quo tempore, ut dicemus, domesticum exortum est bellum inter matrem, & filium Imperatorem. Quae autem desponsata fuit Constantino Imperatori filia Caroli Magni, nomine dictam fuisse Rotrudrim, eamque primogenitam natam ex Hildegarde, auctor est idem Eginhardus in vita ejusdem Caroli Regis:

Hoc pariter anno occupatus Romanus exercitus detentus est bello civili in Sicilia, cum rebellasset Heliadius missus Insulae Praetor, in quem sub Theodoro Patricio Imperator classem ornavit. Quo etiam anno Madi Princeps Sarracenorum misit filium suum minorem natu, Aaron nomine (major enim Moyses voca-

batur) ad infestandum Orientales partes Imperii: cum Irene Augusta, ut pacem Orientis redimeret, praeter plurima ad eum missa munera, vestigale illi constituit Romanum Imperium, statuto annuo censu, quem Imperator singulis annis Principi Sarracenorum persolveret. Sicque inter Romanos, & Sarracenos pax composita hoc anno fuit. Cum autem Heliadius tyrannus urgeretur a Theodoro sumpto secum thesauro, fugiens navigavit in Africam, accepta ab eo securitate, ubi degens, Sarraceni eundem, ut Romanorum Imperatorem colebant. Haec Theophanes. Sic igitur belli Siculi adversus tyrannum suscepti causa, necesse fuit Constantino, & Irenae eam de censu annuo solvendo Sarracenis iniquam conditionem subire.

Bellum Siculum confectum.

Re-

PAGIUS

niam adiit, in circuitu pagi, cui nomen Voigmodia, Saxones, Frisique Christianam se fidem amplexuros ultro promiserint: Multor, inquit Ansharius in ejus Vita, ad fidem Christi evangelizando convertit, ita ut in secundo anno tam Saxones, quam & Frisones in circuitu commoventes se pariter fieri promitterent Christianos. Hoc itaque factum est anno Incarnationis Domini DCCLXXXI. Regni vero memorati Principis Caroli XIV. qui tamen Imperiali necdum fuerat apice sublimatus, quem postea per manus

Reverendissimi Leonis Apostolici Imperatorem Roma consecratum, anno Regni ejus XXXIV. Catholica Europa consistens Christi venerata pariter & gratulabunda suscepit Ecclesia. Observat Cointius hoc anno num. CXXVII. Ansharium annos incompletos instar completorum ubique numerare: Vuillehadus successu tam prospero vehementer inflammatus, per Voigmodiam Ecclesiam cepit construere, ac Presbyteros super eas ordinare, qui libere populis Salutis ac Baptismatis conferrent gratiam, subjungit Ansharius.

JESU CHRISTI ANNUS 782.

HADRIANI PAP. ANNUS II.

CONSTANTINI ET IRENES IMP. 3.

I. Bellum adversus Sclavos prospere confectum.

Redemptoris annus septingentesimus octogesima secundus, Indict. quinta notatus habetur, quo ab Augustis per Stauracium confectum est in Graecia bellum adversus Sclavos barbaros, cum illi eam provinciam occupassent, una cum Peloponneso, quibus Romano Imperio vendicatis, & iisdem barbaris tributariis constitutis, cum captivis, ac spoliis onusto exercitu, idem Stauracius ovans, sequenti anno est reversus Constantino-polim. Haec Theophanes hoc anno, & sequenti. Erat tunc in expeditione ista inter Excubitores Joannicius miles, ob egregia facta spectatus ipse quidem, qui iconoclasta cum esset, apud montem Olympum magno Dei beneficio divinitus admonitus, haeresi abdicata, ad Catholicam Ecclesiam transit, & mirifica claruit sanctitudine. Agebat ipse, hoc tempore, suae aetatis annos quinquaginta tres, utpote qui natus asseritur anno decimoquarto Leonis Imperatoris, qui est annus Domini septingentesimus undetricesimus. Extant res ab eo praclare gestae ab auctore ejus temporis scriptis editae, ex quibus quae ad praesentem annum pertinent de ejus divina vocatione, Analibus digna hic describamus; ac primum, quae de statu Ecclesiae Orientalis hujus temporis idem auctor praemittit his verbis:

II. Postquam autem hujus sceleris operatores impietate miserabili perierunt, Romanorum Imperium transit ad conjugem ejus Irenem, quae res Christianorum tuebatur & habebat in honore etiam si propter metum mariti non poterat, eo superstite, libere loqui veram religionem. Cum vero in Imperio fuisset constituta: tum ipse quoque Christus, qui propter nos

carne induit, rursus honorabatur figuris, & exoptatae Sanctorum imagines in Ecclesiis, in foro, in populo cernebantur. Sed neque sic quidem multi hujus Iconomachorum haeresis acerbiter elucruunt ex animis, sed cum temporis diuturnitate ad mali habitum pervenissent, agre ferrebant, se ab eo liberari. Quorum unus erat hic quoque praclarus Joannicius, qui non erat promptus, & velox ad mutationem; neque enim omni vento convertebatur, aut circumferabatur, sed morum ostendens gravitatem etsi in re non laudabili, permanebat in eis, quae sibi recte opinari videbatur, & divinis imaginibus nullum cultum tribuebat.

Deinde quid sit? cum venatur egregius agricola, qui novit terram animi uniuscujusque, & ei iniecit semina fidei Orthodoxae. Quomodo autem? Mittitur ab Imperatore ad Occidentem cum toto exercitu. Illinc autem revertens per quamdam partem Olympi ex nutu divino iter fecit prope quemdam ex monachis, qui in eo monte exercebatur. Deinde ille sanctus anachoreta apparens ex silva: O filii, inquit, Joannici: si magnum tibi est Christianum esse, & nominari: cur Christi imaginem despiciens, efficis, ut labor virtutis a te frustra suscipiatur? Haec audivit vir divinus, & miratus est, quod ei evidentissime dixisset de omnibus. Humi itaque cadens, petiit veniam, quod ille ignorans, fuisset ingratus in Dominam. Et affirmavit, se deinceps Christi imaginem, & omnium, qui ei placuerunt honoraturum cum omni proposito: ab illo ergo tempore beatus ille satellitis officio fungens in vestibulo Regiae, accubabat in nudo solo, eratque orationi intentus, & jejuniis. Nam etsi convivium inibat cum aliis

III. Joannicius excubitor Iconoclasta a viro sancto monetur.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6275.

SÆC.VIII. Anno E. ræ Hisp. DCCXX. Anno Hegiræ CLXIV. inchoato die 15. Aug. ser. 5. A. C. 782.

I. Bellum Sclavinicum.

7. F. D. 4. P. 7. Apr. Indict. 5.

JESU CHRISTI 782.

HADRIANI PAP. II.

CONSTANTINI IMP. 7. & 3. &

IRENES 3.

A. Num. I. ad IV. Theophanes anno Incarnationis secundum Alex. DCCLXXV. qui Kalend. Septemb. praesentis Christi anni inchoatur, ait: Hoc anno Irene pace cum Arabibus confecta, a bellorum cura vacans, Stauracium Patricium & celeris cursus Logabetam cum numero exercitu adversus Sclavonorum nationes misit: qui cum Thessalonicam & Graciam adif-

set, Regionem omnem Imperio subiecit, & tributum pendere coegit. Quin etiam Peloponesum penetrans captivorum ingentem turbam & spolia in Romanam Ditionem retulit. Tum anno Incarnat. DCCXXXV. ait: Hoc anno mensis Januarii septimo Stauracius, quem memoravi ex Sclavina expeditione regressus, victoria solemnia, ducto per Circum triumpho, peregit. Bellum itaque illud anno tantum sequenti gestum; cum Stauracius mense Januario anni DCCLXXXIV. triumpho his temporibus usitati genere cohoneatus fuerit. Recte notat Baronius Sanctum Joannicium postea Abbatem huic expeditioni inter Excubitores interfuisse; quod Auctor ejus Vitae recitatur a Surio ad diem IV. mensis Novembris, dicat, Joannicium missum ab Imperatore ad Occidentem cum toto exercitu. Erat tunc Joannicius Iconomachorum haeresi infectus, qui rediens cum toto exercitu, ope cujusdam Monachi, quem obviam habuit, ab errore resipuit. Auctor ejus Vitae ait, totis quinquaginta septem annis haeresim illam tunc durasse. Coeperat

CHRISTI 782.

HADRIANI PAP. II.

CONSTANT. IMP. 3. Et IRENE

allis, cibum tamen non sumebat usque ad...

IV. Res Saxo- num quem tandem exitum habuerint.

Quo pariter anno a Carolo Magno habita est Synodus Colonienfis, cui cum interesset, excepit illic Legatos diverfarum gentium...

PAGIUS

II. Annus XI. belli Saxonici

ea anno DCCXXVI. ideoque quae de bello Sclavinorum, & de conversione Joannicii narrat hoc anno Baronius, ad sequentem pertinent.

utrimque animofitate, tamen majore Saxonum, quam Francorum damno per continuos triginta tres annos gerebatur.

V.

Aliquoties ita domiti, & emolliti, ut & cultum demonum dimittere, & Christianae religioni se subdere velle promitterent.

III.

Bellum istud Saxonicum attigit Ansharius in Vita Sancti Willehadi, ubi quae ab hoc Sancto anno superiori gesta fuerant, enarratis, refert Windichindi rebellionem, & persecutionem ab eo in Christianos excitatam.

S. Willehadi & Christiani a Saxonibus vexati.

CHRISTI 782.

HADRIANI PAP. II.

CONSTANT. IMP. 3. Et IRENE

quae a gere coeperat, defatigari. Nam nunquam eos hujuscemodi aliquid perpetrantes impune ferre passus est, quin aut ipse per se ducto, aut per Comites suos missis exercitu, perfidiam ulcisceretur...

PAGIUS

IV. Hadrianus PP. territorium Sabinense sibi integrum a Carolo tradi postulat.

scipuli ejus, qui propter metum persecutionis passim dispersi fuerant, ad eum sunt denuo copulati. Quos ille benigna consolatione refocillans, ut pro fide Christi constanter in omnibus se agerent, pie admonere studuit.

V.

Epistola XCVI. Cod. Carolini inscripta est Egila Episcopo, quem Hadrianus Papa hortatur, ut Orthodoxam fidem teneat.

tum, ut abiectio demonum cultu, & relictiis patriis caeremoniis Christianae fidei atque religionis sacramenta susciperent, & Francis adunati, unus cum eis populus efficerentur.

Ceterum hic opportune ingerendum est, quod testatur Gregorius Papa septimus in epistola ad Petrum Episcopum Albanensem, & G. Principem Salernitanum, ab eo Legatos in Galliam missos, nempe ipsum Carolum Magnum conscium, se ope Apostoli Petri tandem indomitos domuisse Saxones, obrulisse eandem provinciam beato Petro, in super & nummum unum, per singulas domos Gallia-

VI. Saxonia oblata S. Petro.

Episcopo Senonensi, ut in Hispania concionaretur, quod tradit idem Hadrianus in Epistola XCIV. ejusdem Codicis Carolini, quam omnibus Orthodoxis Episcopis per universam Spaniam commorantibus inscripsit.

Egila Episcopus Illyribetanorum constans adversus examinationem, rectum & Catholicum eum invenisset, Episcopum ordinaret, & nullam quamlibet alienam Sedem ambiret vel usurparet, sed solummodo animarum lucra Deo offerret, qui una cum Joanne Presbytero in partibus vestris veniens, &c.

CHRISTI
782.HADRIANI PAP.
II.CONSTANT. IMPP. 3.
ET IRENES

Harum omnium provinciarum persolvendum Romanæ Ecclesiæ indixisse. Sed red-damus hic ipse Gregorii epistolam, ut hæc fiant omnibus notiora; sic enim se habet (a):

(a) Greg. VII. l. 8. epil. ult. nu. 23. Gallia ve. Sigales S. Petro.

Gregorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis nostris P. Albanensi Episcopo, & G. ... Principi Salernitano Legatis nostræ Apostolicæ Sedis in Gallias salutem, & Apostolicam benedictionem.

Vobis commissa negotia non latent: etiam vos, ita ac si nostra, immo qui nostra ibi in vobis presentia est, cuncta digne peragite. Dicendum est autem omnibus Gallis, & per veram obedientiam

PAGIUS runda admonitionem seu increpationem, tanquam Ethnicos & Publicanos deputans, habet pro nihilo eorum infrunitas insidias. Declinavit tamen postea Egila a Catholica disciplina, ut infra videbimus. Epistola porro XCV. ante Epistolam XCVI. data, ut utramque conferenti patebit.

VI. Hoc vel superiori anno Alcuinus e Britannia in Franciam transfretavit, illic vocatus a Carolo, qui eo ad litteras in Gallias restituendas, uti cupiebat. Duplicem Alcuini in Franciam adventum recte distinguit Anonymus in ejus Vita cap. 6. & ex eo Mabillonius Sæc. IV. Benedict. in Elogio Historico Alcuini c. r. n. XXVII. Hæc Anonymi de Alcuino loquentis verba: Jussus ab Eanbaldo Archiepiscopo (sc. Eboracensi) Successore Elberti, ut sibi Pallium impetraret ab Apostolico, venit Romam. Cumque reverteretur, accepto Pallio, habuit Regem Carolum Parma Civitate obvium (anno sc. DCCLXXXI.) Quem magnus Rex alloquens suasionibus & precibus postulavit, ut ad se post expletionem Missatici in Franciam reverteretur (ex Urbe sc. Eboracensi) Noverat enim eum, quia olim a Magistro suo ad ipsum directus fuerat. Fecit autem Alcuinus, aliarum deserere cupiens profectui, ut sibi rogaret cum auctoritate Regis sui proprii & Archiepiscopi, eo tantum jure, ut iterum ad eos reverteretur; pervenitque, Christo Ducatum præbente, ad regem Carolum: quem tenens Rex loco patris amplectitur, a quo artes introductus in liberales, refrigerari paululum noverat, sed exsaturari ob fervorem satis nimium nequibat, &c. At denique Albinus nolens sine auctoritate Regis sui & Episcopi proprium deserere locum, &c. Postulavit Magnum Regem, ut daret ei licentiam remeandi in patriam &c. Tandem igitur ratione victus (nempe Carolus) consentit, ut iret; requiem non dans animis, iam secundo ad eum reverso firmiter impetraret, secum perpetuo ut duraret.

VII. Natus erat hoc tempore Carolus annos quadraginta, egregieque callebat Scripturam Sacram, ac Sanctorum Patrum doctrinam, sed in artibus liberalibus versatus non erat, quas ideo ab Alcuino discere voluit, apud quem Rhetorica & Dialectica, præcipue tamen Astronomia ediscenda, plurimum & temporis & laboris impertivit, inquit Eginhardus in Vita Caroli. Extant inter Alcuini Opera Dialogi duo, alter de Rhetorica, alter de Dialectica, interlocutoribus Carolo M. & Alcuino, in quibus Carolus hunc semper Præceptorem & Magistrum

præcipiendum, ut unaquæque domus saltem unum denarium annuatim solvant beato Petro (si eum recognoscunt patrem, & pastorem suum) more antiquo. Nam Carolus Imperator (sicut legitur in tomo ejus qui in Archivo Ecclesiæ beati Petri habetur) in tribus locis annuatim colligebat mille, & ducentas libras ad servitium Apostolicæ Sedis, id est, Aquigrani apud Podium sanctæ Mariæ, & apud S. Egidium, excepto hoc, quod unusquisque propria devotione offerebat. Idem vero Magnus Imperator Saxoniam obtulit B. Petro, cujus eam devotio adiutorio. Et posuit signum devotionis, & libertatis, sicut ipsi Saxones habent scriptum, & pru-

appellat, cum tamen in Dialogo de Grammatica, alii interlocutores non induantur quam discipuli & Magister, quia sc. Grammaticam Alcuinus Carolum non docuit. Caroli in Dialectica Præceptorem fuisse, testatur ipsemet Alcuinus in Epistola, qua ei suos de Fide Trinitatis libros dicit: Neque enim, inquit, quemquam magis decet, vel meliora nosse vel plura, quam Imperatorem, cujus doctrina omnibus professe debet subjeitis. Non quo, Imperator invicte & sapientissime ac resurgens Rector aliquid scientiæ vestra fidei Catholica incognitum esse, vel minus exploratum, cogitarem: sed ut mei nominis, quo a quibusdam Magister (licet non merito vocor) officium ostenderem: nec non ut convincerem eos, qui minus utile existimabant, vestram nobilissimam intentionem Dialectica disciplina discere velle rationes, quas Pater Augustinus in libris de Sancta Trinitate apprimè necessarias esse putavit, dum profundissimas de Sancta Trinitate quaestiones, non nisi Categoriarum subtilitate explanari posse probavit. Denique Alcuinus in Epistola VI. ad Carolum data asserit sibi in hæc verba a Carolo scriptum esse: Cognoscat igitur industria tua, carissime in Christo præceptor, propositam nobis a quodam non Clerico, sed laico, de Evangelio quaestionem: cui tunc tamen a nobis usque præsens est dilata responsio.

Tanto discendi studio ferebatur Carolus, ut illud in ejus senectute non deferberet. Eginhardus enim in ejus Vita ait: Tentabat & scribere, tabulasque & codicillos ad hoc in lectulo sub cervicalibus circumferre solebat, ut cum vacuum tempus esset, manum effingendis literis adjueretur: sed parum successit labor præposterus, ac sero inchoatus. Ubi per literas, quibus effingendis Carolus irritò conatu manum tentavit adjuerere, intelliguntur elegantiores illæ majusculæ, quæ ad calligraphiam pertinent, & ornatus causa pinguntur potius quam scribuntur. Ideoque Eginhardus hic apposite utitur verbo effingere, quoniam proprie dicitur effingi, quod ad propositi alicujus archetypi imitationem artificiose elaboratur, ut locum illum exponit Lambecius in lib. 2. Biblioth. Cæs. pag. 264. qui etiam notat pro effingendis literis, vulgo in impressis editionibus perperam legi, effingendis, secus ac in MS. Cæsareo habetur. Quo vero anno Alcuinus in Angliam redierit, incertum. Illud tantum constat, cum ex Anglia in Franciam rediisse exeunte an. DCCXCII. aut sequentis initio, ut infra videbimus. Sed cum Baronius & Bulæus anno DCCLXXVIII. nu-

VIII. Aliquid novi semper discere volebat Carolus.

CHRISTI
782.HADRIANI PAP.
II.CONSTANT. IMPP. 3.
ET IRENES

& prudentes illorum satis sciunt. Hæc Gregorius; quæ cum facta dicat a Carolo. Ann. Eccl. Tom. XIII.

rolo jam Imperatore, non nisi ad finem belli Saxonici ea contigisse putamus. V 2 An-

PAGIUS num. XIII. a nobis citati, alique passim hanc ultimam tantum Alcuini in Franciam profectio-

nem agnoverint, an & quid Alcuinus Carolum docuerit, explicare non potuerit.

NOTE [1] Hoc anno Hildebrandus Dux Spoletinus multa donavit monasterio Casinensi, ut patet ex ejus donatione apud Erasimum Gattulam in Accessionibus Historiæ Casinensis P. I. pag. 18. Donationis exordium est: In nomine Domini Dei Salvatoris nostri Jesu Christi, regnante Domino nostro Karolo viro excellentissimo, anno regni ejus in Italia Deo propiciante nono. Donat autem Hildebrandus monasterio S. Benedicti, quod situm est in loco, qui dicitur Casinum, territorio Beneventano curtem in territorio civitatis nostræ Pennense, loco qui dicitur Castriano. Concedit olim in Trento. Concedit in finibus civitatis nostræ Marforum ex curte nostra, qua dicitur Pater-nu, terram aratoriam: casas numero septem in prædicto territorio Maritano, loco qui Valle appellatur: in finibus civitatis nostræ Reatina in locum, qui dicitur Cumulum, casas duas. Donatio: Data est Spoleti in palatio anno Ducatus nostri in Dei nomine nono, mense Aprilis per indicatione quinta. Hildebrandus, seu Hildebrandus creatus est Dux anno DCCLXXIV. ut habet Indiculus Ducum Spoletinorum, & Abbatum Farfensium apud Mabillonium Musæi Italici tom. I. P. II. pag. 66. quare hoc anno 782. quo Indictio quinta in cursu erat nonus annus Ducatus Hildebrandi decurrebat. GEORGIUS

JESU CHRISTI
ANNUS
783.

HADRIANI PAP.
ANNUS
12.

CONSTANTINI
ET IRENES
IMPP. 4.

I.

Annus sequitur Redemptoris septingentesimus octogesimo tertius, Indictione sexta, quo pridie Kalendas Maii moritur Hildegardis Regina, uxor Caroli Magni, & quinto Idus Julii moritur ejusdem Caroli mater femine ambæ pietatæ insignes. Quo pariter anno contigit Carolum juniorem, ita dictum filium Caroli Magni majorem natu, Vvestphalos rebellantes suo exercitu profligare, quo in prælio quid mirandum acciderit Brunoni militi narrat Sanctus Ludgerus his verbis (a).

(a) Exstat in Append. ad Act. S. Suiber. apud Sur. die 1. Martii.

Anno Dominica Incarnationis septingentesimo octogesimo tertio, Indictione sexta, cum victoriosissimus Carolus Francorum Rex præsidia & propugnacula rebellium Saxonum, & Vvestphalorum vastaret, venissetque in Vvestphaliam ad firmam munitionem Dromi dictam, & illam expugnans destruxisset, commississetque eandem munitionem inclyto filio suo Carolo, eo quod idem Rex Carolus ad interiora Saxonie divertisset: ecce illo absente, occurrerunt præfato Principi Carolo infestissimis animis Vvestphali cum grandi turba armatorum, ad expellendum ipsum po-

tenter cum Francigenis extra regionem ipsorum, & patriam, aut formidolosum cum illo prælio committendum. Quos conferto prælio, congressuque inter eos facto juxta munitionem Dromi serenissimus Princeps Carolus filius Caroli Magni Regis statim vicit equitatu suo, irruens multos, inter quos erat quidam bonus Christianus Vvestphalus, qui coactus per suam Satrapam interfuit bello, in pagano dictus Eldack, sed Christiano nomine Bruno, vir doctus, & potens, fortis viribus, audax animo, & armis strenuus. Hic Bruno postquam viderat, & perpenderat mente sæpe revolvens nefandum Ogellum de Paderborne contrerancum suum male perisse, se præfente, qui sancti Suiberi Ecclesiam incenderat, & Occonem, & Nothelinum Satrapas ipsorum a Deo percussos, sterum meritis sancti Suiberi sanitati pristina restitutos, honoravit deinceps sanctum Suibertum, atque dolens de commissis in prædicta Saxonum expeditione: omni die devote legit ad honorem ipsius Sancti unam orationem Dominicam, & Anglicam salutationem, efflagitans devoto corde, ut im-

Parisius, sepulta est juxta Virum suum in Ecclesia Sancti Dionysii Martyris. Et cum Vvarmantiam pervenisset Rex, sociavit sibi in matrimonium Falsradam Reginam, celebravitque Natalem Domini in Heristallo. Utamque Francorum victoriam Eginhardus in Vita Caroli commemorat, & eundem Carolum, quandiu bellum Saxonicum duravit, duabus hiæc duntaxat victibus acie seu pugna in campo præparata cum Saxonibus decertasse his verbis refert: Hoc bellum, licet per multum temporis spatium traheretur, ipse non amplius cum hoste quam bis acie confixit: semel juxta montem, qui Osjuggi dicitur, in loco Theotmelli nominato, & iterum apud Hasam fluvium, & hoc, uno mense paucis quoque interpositis diebus. His duobus præliis hostes adeo profligati ac devicti sunt, ut ulterius Regem neque provocare, neque venientem resistere, nisi aliqua loci munitione defensi, auderent. Hasa fluvius Onaburgum alium, Theotomellum vero idem est cum Theutoburgio, ut docet Cluverius lib. 3. Antiquæ Germaniæ capit. 19. & utrumque posterioribus sæculis deflexum est in Dethmoldiam.

Quoad mortem Hildegardis Reginæ, eam pridie Kalendas Maii in Vigilia Ascensionis, ideoque hoc Christi anno, quo Festum istud in diem primum Maii incidit, contigit, inter veteres Francorum Annalistas convenit. Quare Baronius in Appendice ad annum DCCLXXXVI. eam mortem, quam recte hoc anno collocarat, perperam ad illum revocât. Mabillonius lib. 2. Re Diplom. cap. 26. asserit, se diligenter inspexisse Diploma autographum Caroli Magni pro Metensi Sancti Arnulphi Cœnobio, quod hoc modo concluditur: Data Kal. Maias anno XV. & LX. Regni nostri, ab Incarnatione autem Domini Nostri I. anno septingentesimo octogesimo ter-

tio

PAGIUS
SÆC VIII
Anno Erz
Hilfan.
DCCCXXI.
Anno He-
gizæ
CLXVII.
inchoatio
die 5.
Aug. fer.
3.
A. C. 783.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6276.

© S. F. D) 5. P. 23. Mart. Indict. 6.

JESU CHRISTI 783.

HADRIANI PAP. E 12.

CONSTANTINI IMP. S. & 4.

IRENES 4.

Num. I. ad V. Carolus Pascha in Theodanis villa celebravit, ut Eginhardus in Annal. & Annalista Metensis tradunt, qui postea gesta anno XII. belli Saxonici eodem fere modo narrant. Hæc Annalista Metensis verba: Obiit beata memoria Hildegardis Regina II. Kal. Maii, quod evenit tunc in Vigilia Ascensionis Domini, & sepulta est juxta Urbem Metensem in Basilica Apostolorum & Beati Arnulphi. Eodem anno iterum Saxones rebelles extiterunt, & Rex cum paucis Francis ad locum, qui dicitur Theutmalh, venit. Ibi Saxones paraverunt pugnam in campo viriliter. Tunc Rex cum Francis super eos irruit, & magnam stragem ex eis fecit, ita ut perperam fuga elaberentur. Post peractam victoriam venit Rex ad Paderbrunna, ubi coadunato exercitu, iterum super Saxones irruit, qui conveniant super fluvium, cujus vocabulum est Hasa. Ibi iterum pugna inita, non minor numerus Saxonum cecidit, quam in superiori prælio ceciderat. Tunc Rex Vorisaram transit, & ad Albiam usque pervenit. Post hæc in Franciam revertitur. Eodem anno obiit Berta Regina IV. Idus Julii, & sepulta est in Caucico. Sed inde translata

CHRISTI
782.

HADRIANI PAP.
II.

CONSTANT. IMP. 4.
ET IRENES

imminente extrema sua necessitatis articulo, dignaretur ipsi & auxiliari, & adesse, & Deo suis patrocinis ipsum reconciliare, elegitque ipsum in specialem patronum.

II. Igitur hic Bruno cum staret in prima terribili acie, strenue bellans, tandem oppressus grandi equitatu partis adversæ, & inter cætera vulnera grandi lancea impetitus, & in pectore hasta confixus, & prostratus, & corruens in terram pedibus eorum cum multis aliis miserabiliter conculcatur, ita ut de sua desperaret vita. Cumque sic volutatus in proprio sanguine pene deficeret, & in extremis sese laboraret, devotione qua potuit, invocavit mæstro, & contrito corde S. Suibertum, petens ut sibi, utpote famulo suo, jam in necessitate tanta, & pericu-

PAGIUS

tio in die Ascensionis Dominica, in cujus Vigiliis ipsa dulcissima conjux nostra obiit in annum XII. conjunctionis nostra. Actum Theodone villa Palatio nostro in Dei nomine feliciter, Indict. VI. Observat Mabillonius huic Diplomati sigillum nullum appositum esse; quod Carolus propter memoriam uxoris Hildegardis solemnes aliorum Diplomatum conditiones prætergressus sit; cum præter hoc nulla genuina, aut certe paucissima Regum Francorum Diplomata communia, annis Incarnationis prædicta occurrant ante Carolum Crasium, & pauca etiam post ipsum usque ad Principatum Hugonis Capeti, Baronius loco laudato refert Epitaphium sepulchro Hildegardis Reginæ tunc inscriptum, suspicaturque illud ab Alcuino conditum esse. Verum ejus Auctor Paulus Diaconus fuit, quia in Libello suo de Episcopis Metensibus testatur, se jussu Caroli Regis duarum Regi, Pippini filiarum, Rothaidæ & Adelaidæ, & duarum Caroli Magni natarum, Adelaidæ & Hildegardæ, & præfata Hildegardis Reginæ Epitaphia composuisse. In Epitaphio Hildegardis Reginæ dicit Paulus.

Alter ab undecimo rursus te sustulit annus.

Cum itaque annus alter ab undecimo sit annus decimus tertius, ut vox rursus bis decimum tertium intelligendum ostendat, ut supra jam diximus, mortua est Hildegardis anno ætatis suæ vigesimo sexto. Vixit cum marito per annos XII. ut liquet ex laudata clausula, non vero per decennium, ut perperam Cointius anno DCCLXXXIII. numer. VI. scribit, qui illam non legerat. Is tamen relatum versus de iterato anno XIII. recte interpretatur, sed matrimonium Hildegardis cum Carolo eo Christi anno male alligat; peractum enim medio circiter anno DCCLXXXI. ut suo loco ostendi.

III. Hildegardis Carolo novem peperit liberos, ex quibus duo, Lotharius videlicet & Adelais ante matrem extincti, & Hildegardis vix dies quadraginta matri superstiti, ut testatur Paulus Diaconus in ejus Epitaphio. De Hildegardis Regina, inquit Eginhardus, tres filios, Carolum videlicet, Pippinum, & Hludovicum, totidemque filias Rothaidam, Bertam, & Gislam genuit. Carolus major natu filius natus est anno septingentesimo septuagesimo secundo circa mensem Martium; cum anno septingentesimo

lo constituto adesse, & Deo suis precibus commendare se dignaretur, vovens, quod si ex inflicis vulneribus convalesceret, & sanaretur, devote visitaret ipsum in Vverda, spretisque sæculi curis, se ipsum servitio suo, quamdiu superstes esset, mancipaturum.

Quo expleto promisso, facto illo in ex-tasi, apparuit cum magna claritate S. Suibertus ornamentis Pontificalibus indutus, tangensque ipsum baculo pastoralis, dixit: Ecce Bruno confortare, & gaude, hac vice hic non morieris, quia precibus meis impetravi ab omnipotenti Deo vitam tibi, eo quod devote in hac præfenti anxietate auxilium implorasti a me, ut tibi adessem. Sed postquam per gratiam Dei convalesceris ab his plagis, non negligas visitare sepulcrum meum in Vverda, ut spo-

octogesimo quarto, ut mox ostendemus, Saxones vicerit, ideoque jam arma ferre poterit. Rotrudis inter filias primogenita in lucem prodiit anno septingentesimo septuagesimo tertio circa mensem Februarii; anno enim DCCLXXXI. promissa fuit Constantino Imperatori, & post sex annos eidem desponsata, ut suo loco videbitur. Quare an. DCCLXXXVII. jam nubilis erat. Adelais nata est in castris ad Papiam Urbem, ut tradit Paulus Diaconus in lib. de Episc. Metens. ideoque anno septingentesimo septuagesimo quarto. Bertam natam esse anno insequenti septingentesimo septuagesimo quinto, ostendit ejus matrimonium cum Angilberto anno septingentesimo octogesimo septimo peractum; cum Angilbertus anno circiter septingentesimo nonagesimo in Monasterium Centulense secesserit, ibique Monachum induerit, quod qui non animadverterunt, Bertæ & Angilberti copulam illicitam fuisse perperam scripsere. Carolomanni postea Pippini appellati natiuitas pertinet ad annum septingentesimum septuagesimum sextum; Hadrianus enim in Epitaphio XLIX. Cod. Carol. eo anno ad Carolum Magnum data ait: dignati estis nobis repromittere, ut in Sanctam diem Pascha ad limina Beati Apostolorum Principis Petri, una cum spiritali filia nostra Regina, Domino auxiliante, properare debuissetis, ut filium, qui NUNC vobis procreatus est, a sacro Baptismate in ulnis nostris susciperemus. Cointius eo anno numer. III. arbitratur, Caroli filium, de quo loquitur Hadrianus, non alium esse a Carolo filiorum, quos is ex Hildegardis Regina suscepit, natu maximo. Verum cum Carolus Caroli Regis filius anno DCCLXXXIV. adversus Saxones pugnaverit, ut paulo post ostendetur, primo matrimonii patris cum Hildegardis anno in lucem venerat, ut jam statuimus. Quare Carolus Rex, qui anno septingentesimo octogesimo, cum iterum Romam profectus est, in Galliis reliquit Carolum primogenitum, & Pippinum ex Himiltrude concubina susceptum, anno septingentesimo septuagesimo tertio, quo Papiam obfidione cinxit, dirigens continuo in Franciam ibidem apud se Papiam adduci fecit suam conjugem excellentissimam Hildegardem Reginam, & NOBILISSIMOS FILIOS, inquit Annalista in Vita Hadriani Papæ, ubi sine dubio loquitur de Pippino ex Himiltrude, & Ca-

Hor erroris, illo imbuisset Etherium. Demum vero monet eundem, ad quem scribit, Fidelem Abbatem, ut ipsum Beatum presbyterum accersat, admoneat, reprehendat, & si possibile sit, corrigat, atque ad sentiendum una secum perducatur.

IX.

Cum autem eas litteras accepisset Fidelis Abbas, neglexit accersere Beatum, vel Etherium, neque curavit ipsas ad eos mittere, sed casu inveniens eos, illis eandem ostendit, die vigesima sexta Novembris ejusdem anni. Qui his acceptis litteris, cognitisque iis, quæ ab Elipando scripta fuissent, intelligentes, ipsum eidem errori firmiter inhærescere, nec pati Catholicam doctrinam adversus ejus sententiam fidelibus prædicari: haud amplius differendum existimantes, amplo satis scripto volumine adversus hæresim illam, duobus libris distincto, ipsum urgere magis, magisque exagitare coeperunt. Extant hætenus ejusmodi sanctorum virorum aureæ lucubrationes, servatæ in Archivio Ecclesiæ Toletanæ, ut fidem facit, qui eos caractere Gothico exaratos legit Ambrosius Morales regius Historicus de antiquitatibus Ecclesiasticis, ejus provinciæ optime meritus; qui & testatur, eos, ut veritatis defen-

De Scriptis Libris adversus Elipandum Archiepisc. Toletan.

PAGIUS

rio ac Maginatio Romam denuo mitti postulat. Epistola LXXX. Saxones, de quibus in Paganismum relapsis quid agendam esset iidem Oratores Itherius & Maginarius interrogabant, respondet Hadrianus: Hoc Prædecessorum nostrorum Sanctorum Pontificum dudum decretum est, quod qui resipiscunt & vinas suas cogitantes redire maluerint, sub longa penitentia satisfactione admittendi sunt, ut iterum penitentia satisfactione purgentur, qua non tam temporis longitudine quam cordis compunctione pensanda sunt. Epistola LXXXV. Carolum hortatur, ut in ea, quam pollicitus est, fide ac dilectione erga Principem Apostolorum permaneat, curet tradi Romanæ Sedi, quæ vel ab ipso vel ab ejus patre Pippino fuerunt olim oblata, & a facie sua proiciat Eleutherium & Gregorium, qui Ravennæ inopes atque pusillos opprèssere & nefandas nece perperavere. Harum Epistolarum meminit Baronius anno DCCXCV. num. III. & seqq.

XIV.

Moritur Eneco Garciensis Principis Navarra Rex

Hoc vel superiori anno e vivis excessit Eneco Garcianis, dictus etiam Inigo Garceis Ariztha, primus Navarrorum Rex, qui annos viginti quinque regnavit. Postea, inquit Auctor Regule Legerensis, regnavit pro eo filius ejus Eximius Eneconis. Uxor ejus fuit Munima. Moritur in Annalibus Navarricis post Inigonem Ariztham ante Eximum Eneconis duos alios

fores, divina imbutos sapientia (quæ primum (a) pudica, deinde pacifica, (a) Jac. 2. & modesta est), egisse cum eo humilitate plurima, ipsum ut Archiepiscopum, etsi hæreticum, nondum tamen damnatum, honore debito, ac reverentia prosequentes, errorem tantum argumentorum peracutis cupidibus proscindentes: qui enim inscriptus in liminari pagina titulus legitur, id in primis ostendit, qui sic se habet:

Eminentissimo nobis, & Deo amabili Elipando Toletanæ Sedis Archiepisc. Eberius, & Beatus in Domino salutem.

At quod dolendum est, nequaquam his ille monitus correxit errorem, sed certum est in eo perseverasse: post enim decem annos, ea de causa adversum eum atque Felicem Urgelitanum contigit Concilium celebrari, de quo suo loco dicendum. De Beato autem idem, qui supra tradit auctor, ipsum, ut vere beatum, in Hispania coli sanctum ejusque sacras reliquias in honore servari. Hujus, & testatur extare commentarium, egregium in Apocalypsim, ad ipsius locium in certamine sanctum Etherium, inscriptum. Eluxerunt ambo hi in tot errorum tenebris faces, divinitus accensæ. Sed de his satis.

Sep-

Reges, Fortunianus nempe & Sanctianus posuit; sed hac in re Vir de Historia Navarrica bene meritus valde peccavit. Innotuit Diplomate Regis D. Caroli Nobilis, quo anno MCCCXXII. confirmantur Privilegia incolarum Roncalensis vallis. Autographa autem Privilegiorum, & eorum authentica exemplaria ad nos non pervenere, & tamen Moretus contendit quod in præfato Diplomate legitur extractum fuisse a Cancellario ex iis quæ in Privilegiis illis leguntur. Verum falsæ quæ in eo narrantur genealogiæ, quam parum in Historia Navarrica Cancellarius ille versatus fuerit, ostendunt; qua in re excusationem habet; cum eo tempore, sicut & posterioribus, Regum Pampelonensium seriem & originem Viri doctissimi ignorarint. Certum autem est Fortunium a Roncalensibus in prælio Olohasi habito adjectum, esse Fortunium Monachum, qui anno octingentesimo nonagesimo regnabat, & Sanctianum in prælio Ochareno vidorem, fuisse Fortunii fratrem, ac filium Gasia hujus nominis Primi, qui inde dictus Sanctius Garcianis, idest filius Gasia, non vero Fortunii filius, ut Cancellarius Navarreus pessime interpretatus est. Alterum Moreti fundamentum anno DCCCXLIX. vanum esse ostendimus, & suis locis de Fortunio & Sanctio agemus.

X.

I. Pauli episcopi Const. obiit.

Confessio Pauli in obitu.

Septingentesimus octogésimus quartus annus agitur, septima Indictione signatus, quo moritur Paulus Patriarcha Constantinopolitanus Kalendis Septembris, qui licet foris habitus sit hæreticus Iconoclasta, tamen intus bene conficius veritatis, abdicans se in monasterium, ad penitentiam fecerit, ubi Fidem Catholicam professus, reddidit Deo spiritum. Cujus confessio magnum attulit ad profligandam hæresim adjumentum, utpote hominis, qui omnium sapientissimus sine controversia ab omnibus haberetur. Hæc autem quomodo se habuerint, ex Theophane ita accipe:

Primo die Kalendarum Septembrium, ejusdem septimæ Indictionis Paulus almiticus Patriarcha sanctissimus infirmatus, thronum reliquit, & descendens ad monasterium Flori, monasticum suscepit habitum, Imperatrice ignorante. Cum autem Imperatrix hoc didicisset, venit cum filio tristes, & clamans: Cur (inquit) hoc fecisti? At ille cum lamento ait ad eam: Utinam ne unquam in sacerdotii throno sedissem, Ecclesia Dei tyrannidem patiente, præsertim cum scissa sit a reliquis universalibus sedibus, & anathematizata. Quæ demum adscitis Patriciis, & Senatus primores misit ad eum audire, quæ ab ipso dicebantur. Qui dixit ad illos: Nisi Synodus universalis fiat, & error, qui est in medio vestri, corrigatur, salutem non habebitis. At illi dixerunt: Quare subscripsisti, cum confeceris Iconoclastiæ? At ille: Idcirco lamentis afficior, & ecurri ad penitentiam, deprecaturus Deum, ne me sicut sacerdotem judicet, & cruciet, qui tacuerim usque nunc, & præ timore favoris vestri non predicaverim veritatem. Et in his dormivit in pace, derelicto lamento multo tam piis, quam ampiis, & religiosis viris Republicæ. Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS SÆC VIII Anno Era Hispan. DCCCXXII. Anno Hegiræ CLXVIII. inchoato die 24. Julii s. 7. A. C. 784.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6277.

○ 9. D. C. D. 6. P. 12. April. Indict. 7.

JESU CHRISTI 784.

HADRIANI PAPÆ 13.

CONSTANTINI IMP. 9. & 5.

IRENES 5.

Num. I. ad XVI. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXVI. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato refert, mensis Augusti die tricesimo primo, Indictione septima Paulum Virum religiosum &

Colendus enim vir erat, & supra memoram misericors, & omni reverentia dignus, multamque fidem habebat tam Republica, quam Imperium erga illum. Ex tunc ergo cepit dici, & disputari de sanctis imaginibus. Hæc Theophanes. Eadem habet & Ignatius in Tarasii rebus præclare gestis.

Hætenus enim imagines colentibus minime disputare palam licebat adversus hæreticos Iconoclastas, prohibentibus magistratibus: etenim tam palatinæ, quam castrensis militiæ primores, quin & ipse Senatus his erant irretiti laqueis impietatis. Ex hoc igitur tempore (quod ait Theophanes) cepit absque periculo dici, ac disputari de sanctis imaginibus, tali aperta, ad differendum de iis a Paulo, adhuc superstitite, ultimo illo elogio via: quam postea licentiam firmarunt imperatoris litteris suis, quibus & Pauli egregium facinus sunt laudibus prosequuti, ita scribes (a) : Damas quoque unicuique libertatem, ut sine omni formidine ea loquantur, quæ secum animo de liberaverint, quo veritas magis magisque elucescat, & intrepida voce audiantur, simulque etiam ut ex multis Ecclesiis dissidium auferatur, pacisque copulatio, & constantia in omnibus conetur. Iis præmissis, iidem Imperatores de Paulo mox ita subiiciunt, quæ aliqua ex parte in Theophane desiderantur.

Et simulatque Paulus sanctissimus Patriarcha, juxta divinam voluntatem carnem præsentem commutaturus erat, præsensque habitaculum derelicturus, & ad superiores sedes commigraturus, immo vero ad Dominum nostrum Christum, iudicandus scilicet, Episcopatu renuntiavit, monasticam eligens vitam. Nobis vero interrogantibus illum, qua de causa hoc fecisset: Respondit quod si morte occupatus & præventus in Episcopatu fuisset

II. Licentia disputandi adversus hæresim.

(a) Apud Nicæ. Syn. 2. Act.

III.

Moritur Paulus Episc. Constantinop.

II. Et succedit S. Tarasius.

jus

CHRISTI 784.

HADRIANI PAP. 13.

CONSTANT. IMP. 4. ET IRENES

CHRISTI 784.

HADRIANI PAP. 12.

CONSTANT. IMP. 5. ET IRENES

ius pia, & regia civitatis fuisset, etiam, in novissimo die extra omnem Ecclesiam Catholicam resurgere cogeret: quod ipsum in tenebras exteriores, qua diabolo & Angelis ejus parata sunt, adducit.

Dolebat enim Synodum quandam hic indictam, qua subvertere contemnebat imaginum picturas, quas sancta Ecclesia Catholica servat, atque amplectitur, & ad memoriam praefiguratorum suscipit. Id ipsum (inquietabat) est, quod animum meum commovet, quod meam conscientiam, arguet: quomodo iudicium Dei effugere queam. At qua causa est, quamobrem cum hujusmodi viris commorari debeam, aut simul cum illis versari? Haec vero, & alia plura Ducibus quoque nostris gloriosissimis loquutus est, vitamque finivit.

IV. Percussit animi Imp. verbis Pauli morientis.

At quomodo, his auditis, sicut Imperatores commoti sint, iidem ipsi professi sunt verbis istis: Hanc igitur responsionem nostra regia majestas animadvertens horrebat, praesertim cum & ab aliis antea audieramus haereticam esse horum hominum cogitationem: animo nostro deliberavimus, quidnam hac in re utile esset, & factum opus, ut representato noviter electo Patriarcha, finis contentionibus per illum imponeretur, &c. Sicque factum est ex his, ut Pauli successor deligeretur Orthodoxus. Fuit iste Tarasius, qui laicus existens erat Imperatoribus a secretis. Defuncto enim Paulo, per quem Fides Catholica diu obruta publica testificatione in lucem emerit, in eo magno opere vigilavit studium Imperatorum, ut eidem non impari subrogarent Episcopum: Quod autem haud facile inveniretur, qui simul Catholicae Fidei zelo, & auctoritate praesertim, ardentique animo perarduum posset opus aggredi, ipsam Fidem Catholicam celebratione Oecumenici Concilii in locum pristinum vendicare; necessitas coegit in laicum hominem, ad haec omnia exhibenda optime comparatum, post multum temporis in deliberando consumptum, converti animos Imperatorum, & vota Orthodoxorum civium conspirare, ipso uno dumtaxat Tarasio refragante, prout Theophanes, & Ignatius monachus, & alii ejusdem temporis Graeci auctores rem gestam prosequuti, testantur, quorum

Tarasius Episc. Constantinop.

PAGIUS

ius. Imperatrix etiam ad eundem Papam misit, qui suo nomine ab eo peterent, ut datis literis homines, qui Concilio adessent &c. Alexandria quoque & Antiochia Praefules, Imperatrix & Patriarcha Nunciis suis advocare; nondum enim pax cum Arabibus ista expiraverat. Et Antiochia quidem Joannem illum Magnum, virtute & doctrina celebrem, non levibus Sanctitatis indicibus fulgentem, Patriarcha Antiocheni quondam Synellum: & Thomam Alexandrinum, Virum religiosum & pietate insignem, qui prius in Al-

Theophanes his verbis, dignum memoria factum, enarrat ex Actis publicis, cum coram populo ab Imperatoribus exhibitus Tarasius, fuit ab omnibus expetitus, licet ille refragatus, omnino consensum praestare negarit, quousque promissionem accepisset ab omnibus de celebrando Concilio Oecumenico, per quod haeresis damnaretur, & anathemate ipsa Constantinopolitana Ecclesia solveretur. Sed ipsa Acta publica audiamus.

Hoc quoque anno quinto scilicet Irenes & Constantini Imperatorum, collecto omni populo apud Magnauram, ipsa Irena dixit ad eos: Scitis, fratres, quid fecerit Paulus Patriarcha. Et si quidem vixisset, non hunc utique patremur dimittere sacerdotii thronum, licet monasticum induerit habitum. Quia vero, sicut Deo placuit, de hac vita migravit, qui posset pascere nos; provideamus bonum, qui Ecclesiam Dei didascalis possit servare sermonibus. Qui universali-ter dixerunt: Non fore alium, nisi Tarasium a secretis. At illa: Et nos (inquit) ipsum elegimus, sed resultat, & dicit pro sua causa, non suscipit electionem Imperii, & totius plebis.

At ille nempe Tarasius respondit populo, dicens: Immaculatae fidei nostrae Christianorum custodes, & eorum, qui in gloria Dei sunt amulatores fideles Imperatores nostri, & in commodum nostrum curam facientes, & maxime nunc Ecclesiastica negotia diligenter considerantes, quo summus sacerdos in hac urbe Regia constitueret, in sua pietatis animum me assumere, & ut manifeste mihi diceretur, quod consiliati sunt, praeceperunt. Cumque ad hoc me indignum esse, pronuntia-rem, & nullum consensum afferrem, utpote qui jugum hujus sarcinae portare, vel sufferre non possem: jusserunt, me adduci ante faciem vestram, pro eo quod hujus consilii unanimes, & comprobatores effecti sitis. Et nunc, o viri, qui Deum timetis, & semper hunc in cordibus habetis, quique Christi invocatione nominamini, viri Dei nostri, Christiani, audite brevissimum ab exiguitate mea, & humilitate sermonem.

Ego enim quicquid piis Imperatoribus nostris, & per omnia Orthodoxis respon-

dero magna Civitatis Thesalonica Archiepiscopus claruere, ex illis locis adduxerunt. Sancti Tarasii Vitam ab Henschenio ad diem XXV. mensis Februarii recitatam, scripsit Ignatius ejus discipulus, qui ei morienti adfuit, indicatque etiam alias Sedes Patriarchales Tarasio adhaesisse contra Iconoclastas. Verum Imperatrix cum Constantino filio non nisi anno sequenti ad Hadrianum Papam scripsit, & male Theophanis interpres in ejus textum inferuit hanc vocem, confessum; cum nulla in Graeco ei respondeat.

V.

Quibus ex causis Tarasius sit adeo refragatus.

VI.

(a) I. Cor. 9.

VII. Qua conditione Tarasius passus sit Episc. ordinari.

derim, etiam in conspectu vestro orationis meae apologia respondebo. Timore deprimor ad consentiendum huic electioni, & vereor a facie Dei currere taliter, & quoquomodo incircumspectus, ut cum terribili damnatione succumbam. Si enim divinus Paulus Apostolus, qui Dei voces audit, celumque habuit erudiens se, & paradisi inspector effectus est, auditque arcana verba, & portavit nomen Dei coram Gentibus, & Regibus, dixit: (a) Ne forte cum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar: Quomodo ergo ego, qui in mundo conversatus, & cum laicis communeratus, in Imperii administrationibus militavi, sic absque judicatione, atque circumspectione possum insilire in sacerdotii magnitudinem? horrendum nomen ad exiguitatem meam, & temerarium studium.

Causa vero timoris mei haec est: Aspicio enim, & video Ecclesiam, quae supra petram, Christum Deum edificata est & fundata, seissam nunc, & divisam, & nos alia atque aliter loquentes, & aliter eos Christianos, qui in Oriente unius nobiscum sunt fidei, sed & his concordantes Occidentales, nos ab omnibus illis alienatos, & a se per singulos dies anathematizatos. Dira pena est anathema, procul a Regno caelorum expelli, & a Deo emitti dicendum in tenebras exteriores. Nescit lex Ecclesia vel terminum heresum, sive contentionem, sed sicut novit consistere unum Baptisma, unam Fidem, ita concordiam unam in omni Ecclesiastico negotio. Nihil enim est in conspectu Dei tam acceptum atque placibile, quam ut unum simus, & una efficiatur Ecclesia Catholica, quemadmodum in sincerae Fidei nostro symbolo consistimus.

Expetimus nos fratres (ut reor) & vos, quoniam scio, timorem Dei vos habere, a piissimis Imperatoribus nostris, & Orthodoxis Synodum universalem colligi, ut efficiamur nos, qui unius Dei sumus, & unum. Et qui Trinitatis cultores existimus, unici, & unanimes collegae: & qui captivi Christi sumus, efficiamur corpus unum compactum atque connexum: Et qui sancti Spiritus sumus, efficiamur non contra invicem, sed pro invicem: Et qui veritatis existimus, efficiamur sapientes, verum atque dicentes, & non sit in nobis certamen, neque dissensio, ut pax Dei, quae exuperat omnem sensum, munit nos omnes. Et si quidem jusserint Orthodoxi & propugnatores Imperatores scilicet vestra postulationi, & mea annuere: consentio ego; si autem impossibile est mihi, & haec facere, ne subiciar anathemati, & inveniar condemnatus in die Domini nostri & justis iudicis, ubi neque Imperator, neque sacerdos, neque Princeps, neque hominum multitudo poterit eri-

pere me. Et quicquid placuerit vobis, fratres, datae apologiae meae, immo vero assertioni vestrae, & reddite petitioni meae responsum. Et libenter audierunt omnes quae dicta sunt, assensum praeberentes, ut Synodus fieret.

At vero Tarasius rursus disputans, ad populum ait: Leo Imperator subvertit imagines. Et quando facta est Synodus, subversas invenit. Et propterea quod Imperatoria manu subversa sunt, iterum questionem habet idem capitulum: quomodo antiquam consuetudinem in Ecclesia, traditam praesumpserunt, sicut eis libitum fuit, exterminare. Sed veritas Dei (ut Apostolice dicamus) non est alligata. Hucusque ex Actis publicis Theophanes. (b) Ex quibus plane illud exploratum haberet, nullo pacto adduci potuisse Tarasium se electioni consensum dare, nisi sicut Imperatorum, ita totius populi pollicitatione securus redditus esset de Synodo Oecumenica celebranda, per quam ipsa Constantinopolitana Ecclesia, abiecto procul errore, compagine Catholicae communionis, Catholicae Ecclesiae, a qua tamdiu fuerat excommunicatione divisa conjungeretur. Scitum sane, prudentisque consilium, ante suam ordinationem habere ordinationem ejus Ecclesiae oppignoratam omnium sponione. Quomodo autem ubi fuit certus redditus de Oecumenica Synodo celebranda, ordinari denique passus est, subiicit ista Theophanes:

Iraque octavo Kalendas Januarii ipsius octavae Indictionis consecratus est almus pater noster Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus. Quod autem subiicit idem Theophanes, mox ut consecratus est Tarasius, misisse Catholicae Fidei professionem ad Hadrianum Romanum Pontificem, agemus de ea anno sequenti oportunitate loco. Porro haec eadem, quae dicta sunt, ipsi publicis literis Imperatores testati sunt Patribus ad Nicenum Concilium postea convocatis, quibus omnem a se adhibitum conatum pro constituendo Episcopo regiae urbis Tarasio, iidem compertum esse voluerunt, ne scandalum parerentur quod laicus electus esset: post enim enarrata, quae contigerunt, cum Paulus se a throno sponte professis monasticum ordinem, abdicavit, haec habent (c): Consilium nostrum in medium proposuimus, ut representato electo noviter Patriarcha, finis contentionum per illum imponeretur. Advocantes igitur viros negotiorum Ecclesiasticorum haud imperitos, Christum verum Deum nostrum invocantes, & cum eis consilium capientes, quem ex omnibus dignissimum haberent, cui primas partes in hac sacratissima divinorum observantissimam & Regiae civitatis nostrae cathedra-

VIII.

IX.

(c) Conc. Nicen. 2. Act. 1. in princ. Imp. Tevocantes igitur viros negotiorum Ecclesiasticorum haud imperitos, Christum verum Deum nostrum invocantes, & cum eis consilium capientes, quem ex omnibus dignissimum haberent, cui primas partes in hac sacratissima divinorum observantissimam & Regiae civitatis nostrae cathedra-

CHRISTI 784.

HADRIANI PAP. 13.

CONSTANT. IMPR. 5. ET IRENES

cathedram deferremus: uno animo, concordique sententia Tarasium, qui nunc in sacrosancta dignitate nobis praesidet; dignum declaratus est.

X. Hunc igitur ad nos vocantes, testimonium de illo, & suffragia data exposuimus. Verum is nulla ratione acquiescere his volens, reliquorum electioni assentiri respuit. Nobis vero perquirentibus qua tandem causa obedire nollet: principio quidem occasionem hanc attulit; majus esse summi sacerdotii cathedrae jugum, quam possit illius humeris sustineri. Nos autem considerantes, quod occasionem quaereret, nec auscultare nobis vellet: non desistimus virum sollicitare; omnibus viribus in eo perseveravimus, donec assensum nobis praeberet, ut summi sacerdotii dignitatem assumeret. Contemplatus itaque nostram instantem, & urgentem sollicitudinem, causam reculationis nobis denunciavit: Quandoquidem, inquit, video, & considero supra petram Christum &c. Quae ex iisdem Actis sunt nuper allata, de petitione ab eo facta, de convocando Concilio Oecumenico, quibus ista subiiciuntur: Huius igitur petitioni annuere tum visum est: moxque nutu iussi convenire.

XI. Tarasius auctor abolendae haeresis.

Debetur igitur tanta rei palma Tarasio, vel potius Hadriano Papa, qui hoc exegit ab eo, ut ab Imperatoribus progenitam, propagatam, corroboratamque haeresim, apposita ad radices ejus, quas alte fixerat securi Apostolica, per Concilium omnino praecideret, etsi sacris canonibus atque Ecclesiasticae disciplinae in electione laici hominis infictum est vulnus: quod modo honestum dixerim, & non deforme, salubre, & non lethale vulnus, per quod salus universo corpori fuit feliciter comparata, & pristina gloria in communicatione Catholica reparata. Caeterum etsi ex laico fuit Tarasius promotus ad sacerdotium, ex sacerdotalibus tamen moribus, dignis Episcopo, in Episcopatum assumptus est, cui ex cognita nobilitate fulgor accessit. Etenim (ut Ignatius auctor est) ex patricio ortus est genere, patre Georgio praefecturam urbanam magna gloria administrante, matre vero Eucratia dicta, aequae pietate conspicua: ipse vero Tarasius auctus Consulari dignitate, & ob eruditionem insignem, morumque egregiam laudem, ad secreta curanda, adscitus fuerat ab Imperatore.

XII. Tarasii genus & vitae instituta.

Cum vero idem, inquit, Ignatius per nosse dignitatis gradum laudem assecutus, totum se Deo dicasset per pietatem, & puram conscientiam, venit ad habitum spiritalis perfectionis, & mundi munera obiens, in mundano habitu, se a mundana removit ambitione, & spiritui adaptans animam, eas sacrum efficitur electione melioris etiam ante sacerdotium,

& pastor pecudum rationis compositum, quae pascebatur adhuc, praenuntiabatur fore, ut suscipere universam omnium praeserturam; ut lucida lucerna jam accensa, igne virtutum mundum illustrans universum, & omnem haeticam dispellens caliginem, & lucem procurans rectae fidei. Caeterum etsi Imperatores, atque facer Senatus ejus electioni favebant, non tamen defuerunt, qui eidem e contrario adversarentur, illi nimirum qui propugnatores erant execrabilis haeresis. De quibus omnibus ista Ignatius:

Imperatoribus assensibatur quicquid erat optimum, & praestantissimum in sacro Senatu divinus plane catus, ut qui omnino scirent, virum in omnibus praesulgerere, & dignum, cui commendaretur dignitas pastoralis. Quicquid autem erat promiscuum, & circumforaneum, & lucernam redolebat haeticam, patris sanctitatem, etiam ante sacram ab eo acceptam vestem, ut ad arguendum vehementissimam, & acutissimam suspectam habens securim, nolebat consentire communibus suffragiis, non volens ab antiqua sua resistere sententia, & malebat involvi cano limi haeseos, quam portari vivifico fluente puri, & imperturbati fontis doctrinae Tarasii. Sed id vicit, quod justum erat, &c. Fuisse autem milites, qui adversari sunt Tarasio, inferius auctor aperte significat, eo quod essent haereticis additi: nam ait: Hoc caput rectae fidei agere ferebat turba militaris, ut cui non videretur, esse admittendas, & adorandas & venerandas imagines. Porro ejus electionem, licet per homines, haud tamen ab hominibus, sed a Deo fuisse, signa Apostolatus, quae postea in eo eluxerunt, significarunt, atque in primis quae in ipso vita enituit Apostolica, tam in his, quae pertinent ad corporis cultum, quam animae. Nam audi Ignatius:

Milites haeretici Tarasio infesti.

XIII. Tarasii vitae instituta. Vita autem suae habenas ita moderabatur, & animi perturbationum tumultus ita reprimebat, ut esset omnibus divinissimum exemplar propositum, cui nunquam persuaderi poterat, ut moveretur ad appetitum voluptatis. Cum autem ad divinarum scripturarum meditationem sibi domesticam adscivisset vigiliam, somnum membra solventem, ut inutile amandabat mancipium, & cum usus exigeret, rursum jubebat adesse. Quis enim eum in lecto recubentem, aut mollibus strangulis unquam vidit involutum? Quis tunicam, & zonam super cubile dimittentem unquam accepit, & preparavit, ut esset elegantior, & concinnior? Quis ex ejus pedibus unquam detraxit calceos, & alligata spongia (ut mos est) laevigavit, & polivit? Sed ipse erat sibi (ut dicitur) balnear, & inserviebat sibi ad usum corporis, in hoc quoque Christum magistrum

CHRISTI 784.

HADRIANI PAP. 13.

CONSTANT. IMPR. 5. ET IRENES

(a) Mat. 29. strum divino zelo imitatus, qui dixit: (u) Non veni, ut mihi ministraretur, sed ut ministrarem.

XIV. Habebat autem precationem, quae mentem sublimem ad caelos evehebat, & soli Deo reddebat familiarem, & contungebat incorporeis, & expellebat omnem tentationem convenienter Domini elogio. Nullum erat tempus, quo non habebat solum cum genu flectentem, & surgentem, & manus ad caelos extollentem, & superne a Deo accipientem illuminationem. Humilitatem vero, ut quae ei a puero fuerat familiaris, ita est complexus, ut non solum ea in ipso conspiceretur, & ex ea laudem assequeretur, sed etiam transfret ad alios, qui exemplo suo informabantur. Multis enim ex iis, qui erant velati in numerum clericorum, qui suos lumbos zonis cingebant aureis, & ornati erant variis, & pretiosi vestibus sericeis, aurum quidem ademit: fecit autem succingere lumbos cingulis, contextis ex pilis caprarum. His vero, qui toti corpori ex iisdem filis purpureas vestes habebant contextas, excogitat tunicas remotas a curiositate nimia, & deliciis, & quae essent vestitus honesti, & convenirent iis, qui Deo servire statuerunt, & profiterentur humilitatem. Haec de his Ignatius, qui ea, quae oculis vidit magna ex parte (ut praefatur) conscripsit. Addit ad haec de egregia viri castitate, & erga pauperes misericordia, quorum catalogum scriptis mandari curavit, quo non cibo tantum, sed indumentis aequae eorumdem egestati confuleret.

XV. Ministrat Tarasius mensae pauperum. Sed quid die solemnem Paschali facere aggressus sit, post multa de effusa erga pauperes largitate, sic subdit: In salutarium autem prius dicto die veneranda Christi resurrectionis, post divinae synaxis, & communionis peractum mysterium, adhuc sacris vestibus candidatus ad ve-

PAGIUS III. Obitus duorum Calipharum. Ad num. XVI. & seq. Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. refert, Mahadem vigesimo quartum Calipham obiisse anno Arabico CLXIX. vigesimo secundo Muharrami, ideoque sequenti Christi anno, die tertia mensis Augusti. Subdit Elmacinus, Chronologum suum scribere, tempus Imperii Mahadis duravisse annos decem, & XLV. dies, quorum primus fuit Solis, & ultimus Mercurii: elapsis annis Hegira DLXVIII. & diebus XXII. annis autem Solaribus mundi 6276. mensibus 2. & diebus 10. Quae omnia vera sunt. Primus enim dies Imperii ejus, is nempe qui post mortem Almanforis Decessoris ejus illuxit, Dominica fuit, & ultimus feria quarta. Dies autem tertius augusti anno sequenti indidem Mercurii incidit. Mahadi successit Musa Albadis filius Mahadis, a Baronio & Theophane Moses appellatus, qui anno DCCLXXXVI. mortuus est, anno nempe Arabico CLXX. die Veneris decimo quarto Rabii posterioris, postquam superasset annum unum, menses duos, & dies XXII. Obiit itaque Musa Albadii anno Christi

teris basilicae jam dirutum locum, quae vocatur, Esfin, veniebat. Illic enim parabat egenibus maximum, quo acciperentur, epulum. Quos cum fecisset recumbere, incipiebat ipse ministrare, vinum effundens ex cratere, & potum eis distribuens. Deinde cum hoc munus obisset, ibat in domum suam patriarchicam, non aliquorum biunulorum (ut dicit fabula) medullis se nutriens, neque mensa Sybaritica excipiens, neque quae ventrem titillant, & impinguant bellariis, sed frugalibus obsoniis, & quae non spectabant ad delicias, se reficiens. Haec rerum cunctarum inspector Ignatius, reliqua tu consulas. Haec enim satis ad institutum, quibus habetur testatum, a Deo electum virum, pietatis cultorem egregium.

Hoc eodem anno Hadrianus Papa ea, quae spectant ad sacros ritus, quam diligentissime curans, librum scripsit, cuius titulus fuit: Responsoriale de circulo anni, quae videlicet Responsoria in singulis essent sacris officiis dicenda. Non extat ipsum quidem; meminit tamen ipsius Amalarius Fortunatus, qui pergens Romam sub Ludovico Caroli filio Imperatore, eum se legisse, testatur: ipse enim notatum exordium, & finem ejusdem suis scriptis testatum reliquit: In prologo enim libri, quem scripsit de ordine Antiphonarii habet ista: Hic scripsimus, quomodo invenimus scriptum de auctoritate Hadriani Apostolici: In nomine Domini nostri Jesu Christi, Incipit Responsoriale de circulo anni, temporibus ter beatissimi & Apostolici Domini Hadriani Papa per septimam Indictionem. Item in fine. Hoc opus summus reperat Pontifex dominus Hadrianus sibi memoriale per saecula. Haec ex ipso Amalarius.

XVI. Sed quod rursus ad res spectat Orientalis Ecclesiae mortuo hoc anno Moyses Rege Sarracenorum, qui anno superiori Ma-

DCCLXXXVI. die XIII. mensis octobris: licet verosimile sit errorem in mensem Arabicum irrepsisse. Alhadi successit Haron Raschid seu Rasidus, frater Alhadis, qui fuit vicissimus sextus Calipha. Ex quibus corrigenda quae habet Baronius de istis Caliphis ex Anastasio seu Theophane & Auctore Miscellae. Hi enim de rebus apud Arabes gestis plerumque male edocuit. De Sepulcro Domini ab Harone Calipha Caroli Regi concessio, & Legatis ad eum missis, de quibus hoc anno Baronius, suo loco agetur.

Hoc anno, ut Annalista Petavianus & Mafiacensis habent: Iterum Dominus Carolus venit Saxoniam, terram illam vastantes & destruentes omnia. Et eodem anno verni temporis obfedit Rex Carolus Heriburgo & Franci federunt in gyrum per borderes, ubi bordorum voce idem intelligere videntur hi Annalistas ac alii Scriptores per bordariam, quae vox praedium rusticum significat, ut scribit Ducangius in Glossario. Haec fufius Annalista Loiselianus his verbis

IV. Annus XIII. bellum Saxonici.

JESU CHRISTI ANNUS 785.

HADRIANI PAP. ANNUS 14.

CONSTANTINI ET IRENES IMPP. 6

CHRISTI 785.

HADRIANI PAP. 14.

CONSTANT. ET IRENES IMPP. 6.

I. Qui sequitur annus Redemptoris septingentesimus octuagesimus quintus, octava Indictione exorditur, quo Imperatores Constantinus, & Irene, de creatione & consecratione Tarasii, quae contigit in fine anni superioris, ut tradit Theophanes, octavo Kalend. Januarii, eadem Indictione octava inchoata, scripserunt litteras atque miserunt Legatos ad Hadrianum Romanum Pontificem; quod & praestitit Tarasius ipse. Extant litterae tantum Imperatorum, sed ut apparet datae anno superiori, & ante creationem Tarasii. Recitat eas Anastasius in praebulis Niceni Concilii, quas licet mendis aspersas, hic tibi reddendas, existimavimus. Vertit ipse in Latinum, qui & eandem Synodum pariter Latinitate donavit. Primo autem loco ponemus Imperatorum epistolam, quae sic se habet:
II. Divalis sacra a Constantino, & Irena AA. ad sanctissimum, & beatissimum Hadrianum Papam senioris Romae.
Qui a Domino nostro Jesu Christo vero Deo nostro suscipiunt sive Imperii dignitatem, sive principalis sacerdotii honorem, debent, quae illi placita sunt & cogitare, & curare, & creditos sibi ab illo populo secundum ejus voluntatem regere, & gubernare. Ergo debitum nobis & vobis, o sanctissimum caput, hoc est, ut irreprehensibiliter, quae ejus sunt sapiamus, & in suis versemur, utpote ab ipso nos quidem Imperium, vos vero principalis sacerdotii dignitatem suscipientes. Incipimus ergo hinc sermonem. Scit vestra beatitudo, quae pridem facta sunt in hac nostra regia civitate propter venerabiles imagines, qualiter qui ante nos regnaverunt, eas destruxerunt & in debonestatem, atque injuriam posuerunt. Utinam illis non imputetur: melius enim fuerat non mittere manus suas in Ecclesiam: Et omnem populum, qui hic est,

immo Orientalem, eodem modo seduxerunt, & in propriam voluntatem retraxerunt, usquequo Deus suscitavit nos regnare in his, quae in veritate gloriam ejus... & tenere quae tradita sunt ab Apostolis suis, & omnibus simul doctoribus.
Unde nunc constanter cum mundo corde, & vero cultu, quae ad Deum pertinent, una cum omnibus subditis nostris, & his sacerdotibus doctissimis locuti sumus, & cum consilio decrevimus, ut fieret universale Concilium. Et rogamus vestram Paternam beatitudinem, immo vero Dominus rogat, qui vult omnes salvos fieri, & in agnitione veritatis venire, ut det seipsum, nec tarditatem faciat, & ascendat hic in stabilitatem, & firmitatem antiqua traditionis super venerabilibus imaginibus; debitum enim illi est hoc facere. Agnoscat vero quia scriptum est (a): Consolamini Consolamini popule meus, dicit Dominus. Et: (b) Labia sacerdotis custodient scientiam. Et de ore ejus egredietur lex, quoniam Angelus Domini exercituum est. Et iterum divinus, & veritatis praedicator Apostolus (c) qui ab Hierusalem in circuitu usque in Illyricum praedicavit Evangelium, sic mandavit: Pascite gregem Dominicam disciplina, quem Jesus acquisivit proprio sanguine.
Et tanquam verus primus sacerdos, & is, qui in loco, & Sede sancti, & superlaudabilis Apostoli Petri praesidet (sicut dictum est) ascendat, & simul cum omnibus sacerdotibus, qui hic sunt, invenitur, & voluntas Dei fiat: (d) Ubi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine meo (sicut Evangelice didicimus) ibi sum in medio eorum. Certificetur enim, & confirmetur a magno Deo, & Rege omniumque Domino nostro Jesu Christo, & a nobis servis ejus, qui ascendentem vestram Paternam & sacram beatitudinem hic cum honore, & glo-

III. Rogant Impm. Pontificem venire Constantino.

(a) Isai. 40. (b) Malac. 2.

(c) Rom. 15.

(d) Mat. 18.

De legatis saltem mittendis.

Imperatores scribunt ad Hadrianum PP. de Concilio celebrando.

* habemus.

IV.

(a) Mat. 16.

Qui missi Legati.

V.

PAGIUS

& gloria habemus & suscipere, & quae opportuna sunt impertiri. Et iterum expleto Capitulo, quod beneplacito Dei Christi speramus fieri, cum honore, & magnitudine gloria praere illam * sinemus ad remeundum ad propria. Si enim non poterit ascendere hic (quod putamus non fieri), scimus enim studiosum esse circa divina eligat viros honorabiles, habentes scientiam, & dirigat una cum syllabis, ut inveniantur ex persona sacrae & Paternae vestrae beatitudinis hic.

Veruntamen convenientibus ipsis, cum omnibus sacerdotibus, qui hic sunt, synodice confirmetur antiqua traditio sanctorum Patrum nostrorum, & confundatur omne zizaniam male plantatum, & Domini nostri Salvatoris Jesu Christi verbum impleatur (a): Quoniam portae inferi non prevalebunt adversus eam. Et ex hoc non fit schisma, & separatio in una sancta Catholica, & Apostolica Ecclesia, cujus est caput Christus verus Deus noster. Constantinum praeterea sanctissimum Episcopum Leontinum Christo amabilis Siciliae nostrae insulae, quem melius noscitur Paterna vestra beatitudo, adduximus ad nos, & facie ad faciem loquentes, direximus cum praesenti vestra venerabili jussione ad vos. Qui cum venerit ad vos, continuo absolvet eum, ut remeet ad nos, scribens nobis per ipsum adventum tuum, quibus diebus habet moreri illinc, & proficisci ad nos. Porro sanctissimum Episcopum Neapolitanum omnino tenere debet, ut cum ipso ascendat hic: etenim iter vestrum per Neapolim, & Siciliam habet fieri, & super hoc Stratego Siciliae jussimus, ut omnis requies, & honoris vestri curam habeat, quo veniat vestra paterna beatitudo ad nos (Legimus) Data quarto Kalendas Septembris, Indictione septima a regia urbe.

Quid autem ad ista rescripserit Hadrianus, nescitur, exciderunt ipse ad haec redditae ejus litterae: quae enim ipsius Pontificis ad Imperatores datae habentur, cum nihil ad excusationem suam habeant de non proficiscendo Constantinopolim, postea scriptae esse noscuntur per Legatos suos, quos misit non per Legatum Imperatoris Episcopum Leontinum, red-demus eas suo loco.

Porro non Imperatores tantum, ut dictum est, sed & ipse Tarasius mox ut Ann. Eccl. Tom. XIII.

Mirati sumus, quod in vestris Imperialibus jussis pro Patriarcha Regis Urbis, scilicet Tarasio directis, UNIVERSALEM, ibi reperimus exaratum: sed utrum per imperitiam, aut schisma, vel haeresim iniquorum scriptum est, ignoramus, &c. factum id fuit juxta Orientalium consuetudinem. Hac de re audiendus Anastasius in praefatione ad septimam Synodum Joanni VIII.

ordinatus est Constantinopolitanus Episcopus, litteras scripsit ad eundem Hadrianum Romanum Pontificem: sed non extant; alias insuper seorsum ad Orientalium sedium Patriarchas Alexandrinum videlicet Antiochenum, & Hierosolymitanum litteras dedit, quae extant (b) ejusmodi inscriptione notatae: Exemplar litterarum, quae missae sunt ad summos sacerdotes Antiochiae, Alexandriae, & sanctae civitatis a Tarasio sanctissimo, & beatissimo Patriarcha Constantinopolitano.

Multa & magna providentia Dominus Deus hominum vitas regens, & probrabens, atque proventum vitae uniuscujusque consulte deducens (sine ipso namque factum est nihil) qua & capilli capitis nostri numerati sunt ei: Et me in laicorum ordine usque nunc connumeratum, & Imperialibus ministeriis deputatum nescio quibus * judiciis Pontificalem evexit hortatu valido a veritatis propugnatoribus piissimis, ac Orthodoxis Imperatoribus, & sanctissimis Episcopis, seu clericis, in me violento affectis, quibus succumbens annui, & obedientiae fructum his carpendum, commisi.

Et rogo vos sacratissimos, ut tamquam pares me pusillanime baculo potentiae, id est, paternis vestris magisteriis fulciatis, & veluti fratres puris orationibus vestris nos cum armatura Dei contra versutias adversarii hostis adjuvetis atque fluctibus invicem surgentibus, vacillantem gubernetis, qualiter pertingam ad portum voluntatis Christi Domini nostri: est enim prorsus apud nos quoddam praedium sine ferro, dum sermones jacent, & jacentur, sed triumphale habemus trophaeum veritatem, quae non vincitur. Deinde quoque & procellis vehementibus inspirantibus, in auxilium vobis assumptis, harum pusillum quid sufferentes assum, Christum has increpantem invenimus, & vitam tranquillam per omnia transigamus.

Et his quidem sufficienter in praefatione nostra praemissis, in caeteris evidenter horum cognitio denuntiabitur. Nunc autem, ad aliam intentionem dicendo, progredior. Quia enim prisca quaedam, & (ut verius fateamur) Apostolica traditio in omnibus Ecclesiis inolevit, ut qui ad Pontificium provehantur, praecedentibus

(b) Hist. Nicen. 2. Conc. version. Anast. Biblioth.

Epist. Tarasii ad Patriarchas.

* judiciis

VI.

PAGIUS SAEC. VIII. Anno Erae Hisp. DCCC. XXIII. Anno Hegirae CLXIX. inchoato die 13. Julii fer. 4. A. C. 785.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6278.
O 10. B. D) 7. P. 3. April. Indict. 8.
JESU CHRISTI 785.
HADRIANI PAPÆ 14.
CONSTANTINI IMP. 10. & 6.
IRENES 6.

Num. I. ad XL. Refert Baronius, num. II. & seqq. litteras ad Hadrianum Papam, datas a Constantino Imp. & Irene Augusta IV.

Papae dicata: In eo sane, inquit, quo frequenter universalem Graeci Patriarcham suum inconvenienter appellant, Apostolatus vester adulationi veniam det, sive Praelatis suis non sine reprehensione placere studentium. Verum cum apud Constantinopolim positus, frequenter Graecos super hoc vocabulo reprehenderem & factus vel arrogantia redarguerem, assererent, quod non deo

bus se in eodem ordine, qualiter se habeant, quae Fidei sunt exponendo, commendent; visum est mihi, hoc sectanti, me vobis inclinare, & liquido confessionem pronuntiare, quemadmodum a tubis sancti Spiritus (quarum sonus in omnem terram exiit, & in fines orbis terra verba eorum) & ab earum alumnis, & a saculis sacratissimis videlicet Patribus nostris educatus, ex istis mollibus unguulis didici.

Tarasii dei professo.

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unum Dominum Jesum Christum filium Dei, & Deum nostrum, natum ex Patre sine tempore, coaeternum, Et in Spiritum sanctum Dominum & vivificantem, ex Patre per Filium procedentem, Et eundem Deum esse, & cognosci, Trinitatem unius substantiae, unius honoris, & sedis, sempiternam, & increatam, omnium creaturarum conditricem, unum principium, unam deitatem, & dominationem, unum imperium, potentiam, & potestatem in tribus subsistentiis, indivisibilem quidem & divisam, & divisam unitam, non ex imperfectis tribus unum aliquid perfectum, sed ex tribus perfectis unum superperfectum, uti magnus locutus est Dionysius. Itaque secundum proprietatem personarum tria quidem adoranda, at vero secundum communem naturam rationem unus Deus, omnium factor, visibilium, & invisibilium, omnium provisor.

* distinctam & distincte

VII.

Confiteor autem factam propter salutem nostram in novissimis diebus secundum carnem natiuitatem unius sanctae Trinitatis Filii scilicet Dei, & Dei ac Domini nostri Jesu Christi ex veraciter sancta Dei Genitrice semperque Virgine Maria, consubstantialiter quidem factum nobis modis omnibus absque peccato, non autem desinentem quod erat, sed duabus naturis inconfuse manentibus, una cum consistentibus in se duabus voluntatibus, & operationibus, crucifixum pro nobis carne, & sepultum, & resurrexisse, in caelosque ascendisse, & venturum iudicare vivos, & mortuos. Insper spero resurrectionem mortuorum. Et credo in singulorum gestorum redditionem bonorum scilicet, & his contrariorum.

Expetens etiam intercessionem sanctissimae, ac intemeratae Dominae nostrae Dei Genitricis & semper Virginis Mariae, sanctorumque Angelorum, & sanctorum gloriosissimorum Apostolorum, Prophetarum,

PAGIUS

Oecumenicum, quem multi Universalem interpretati sunt, dicerent Patriarcham, quod universi Orbis teneat Praesulatum, sed quod cuidam parti presit Orbis, qua a Christianis inhabitatur. Nam quod Graeci Oecumenem vocant, a Latinis non solum Orbis, a cuius universitate Universalis appellatur; verum etiam habitatio vel locus habitabilis nuncupatur. At haec ratio etiam

Martyrum, Confessorum, & magistrorum: Salutans & venerandas iconas eorum: Et omnem haereticam abominans * contentionem, necnon & eorum ductores, & primores, Simonem videlicet, Marcionem, Manem, Paulum quoque Samosatenum, & Sabellium Libium, eorumque dogmata nefaria, pariter & doctrinas, Recipio etiam sanctas, & venerabiles sex Synodos, & eorum divina dogmata, tamquam quae divina inspiratione nobis tradita fuerint; Et cum prima quidem homousson, & una cum Patre sine initio Felium esse credens. Anathematizo impium Arium, & Aetium, Eunomium, Eudoxium, & Demophilum: post hos quoque, qui iure dicuntur dissimiles, & Semiariani, & omnem coinquinatam eorum cateroram.

VIII.

Cum secunda vero Synodo Oecumenica scilicet Deum esse Spiritum sanctum, & vivificantem consistens, abiicio Macedonium, & omnes, qui cum illo eiusdem sunt sensus, Cum his autem & Deo persum Apollinarium. Cum tertia autem in unum Dominum Jesum Christum, verum Deum nostrum, ex Patre genitum, eundemque in novissimis diebus propter salutem nostram incarnatum ex sancta Dei Genitrice semperque Virgine Maria, abdicans hominis cultorem Nestorium, & bigam, quae circa ipsum est (Diodorum ajo, & Theodorum) necnon & eorum prodigiosam fabulam, praedicantes, & in Christo personaliter dualitatem informantes, procul a confessione mea repello. Praeterea cum quarta ex duabus naturis & in duabus naturis unum sanctae Trinitatis Christum Dominum nostrum carne venisse sentiens, anathematizo Eutychetem, Dioscorum, & eorum sine capite multitudinem una cum divinitus fulminando Severo, Juliano Halicarnasseo, qui fabulasse Dominum nostrum incorruptum corpus suscepisse, perhibetur.

Denique quintam Synodum, quae sicut machera spiritus in superficie quadammodo ex prioribus temporibus navigantes iniquas rescidit haereses & inventores patefecit earum, Origenem videlicet, & Didymum, & Evagrium. Ita & ego utpote portentosas ipsorum haereticorum fabulationes repello.

IX.

Porro per sextam, sicut ex duabus naturis Christum, ex quibus, & in quibus est, olim esse didiceram: ita & duas naturales voluntates, & operationes, ejus in utraque natura credidi, humana scilicet

II.

pro aliis Patriarchis militat, qui tamen se nunquam Patriarchas Universales appellarunt. Allatus Lib. I. de Ecclesiae Occid. & Orient. Confessione cap. 19. num. 7. ostendit, omnes Constantinopolitanorum Patriarcharum conatus repressos fuisse a Romanis Pontificibus, quando illi Universalis titulum usurpare coepere, additque: Universalis porro titulum post Ne-

cet, & divina, & submitto anathemati Cyrum, Sergium, Honorium, Pyrrhum, Paulum, ut Sodomiticam vitem, & Gomorrheticam propaginem, amaritudinis botrionem habentem, odi. Ipsus autem sanctae sextae. (a) Synodicum omnibus dogmatibus, quae legaliter, & divinitus ab ea promulgata sunt, etiam depromptos canones recipio, in quibus refertur quod sequitur.

(a) De consecrat. dist. 3. cap. Sextum sanctum.

In quibusdam venerabilium imaginum picturis Agnus digito praecursoris exaratur, ostensus, qui in figuram praecessit gratiae verum nobis per legem demonstrans agnum, Christum videlicet Dominum nostrum. Vites ergo figuras, & umbras, utpote veritatis indicia, & praecedentes characteres Ecclesiae traditos, salutantes gratiam honore praefereamus, & veritatem, hanc, ut legis plenitudinem, admittentes. Ut ergo perfectio etiam per colorum operationes in omnium vultibus depingatur, characterem Agni Dei nostri Christi, qui tollit peccata mundi secundum humanitatem etiam in iconis ex hoc pro veteri agno definitum depingi, per eum videlicet celsitudinem humanitatis Dei verbi considerantes, & ad memoriam conversationis, quam in carne gessit, passionis quoque, ac salutaris mortis ejus adducti, ac redemptionis, quae huic est mundo effecta.

* nugacis

Superfluas altercationes, & garrulitates posthac inconsulte promulgatas, & apud nos minime receptas, neque per divinam gratiam dictas, irritas aestimamus (nec Ave dicentes) * fugacisque facturae, accingimur lumbos mentis nostrae in veritate. Et suscitamus una cum piis, & fidelibus Imperatoribus nostris, propugnatoribus videlicet veritatis ad unitatem sanctae Dei Ecclesiae: a quibus & Synodum universalem petimus in praesentia totius coram Deo amabilis populi. Et postulationi nostrae pie annuevunt.

Vos, qui superaedificati estis super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipsum videlicet summum, & angularem lapidem Christum Jesum (quemadmodum de praecedentibus dictum est) consertatores, & confectatores, accurrite confidentes, Praesentes, confidentiam talem habemus (non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi a nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est) quia disrupta

membra, & dississa in unum corpus compactum, & connexum crescere faciet, in quibus caput est Christus, ut ultra jam non dispersa sint.

X.

De caetero rogamus sanctitatem vestram, usque ad duos loci servatores mittere ad nos cum Deiloqua epistola sua, & quicquid fuerit divinitus super hoc negotio revelatum, nobis facere manifestum, sed secundum quod debitum est, iam loci servatores, quam litterae vestrae Synodicae, sive ad loquendum, sive ad legendum in omnibus invenientur; quatenus per hoc quae scissa sunt, uniantur. Idipsum enim & a Praefule senioris Romae petivimus. Et rogo vos fraternaliter, Apostolicam vobis vocem pronuntians tamquam Deo exhortante per nos, omnia perscrutantes secundum consilium vestrum, quod in Deo patefacite nobis, Scriptum est enim (b) ; Labia sacerdotum custodient scientiam, & legem exquirent ore eorum; certi enim sumus, quod semina veritatis in vobis salva custoditis. Sed & pii Imperatores nostri per cuncta Orthodoxae veritatis firmitatem sectantur & Domino Deo supplicare non cessant, secundum Gregorium, qui a Theologia nomen sortitus est, ut efficiamur nos, qui unius Dei existimus, unum, & qui sumus Trinitati uniti & honore pares, atque unanimes in cunctis inveniamur; & qui sumus sancti Spiritus, non contra invicem, sed pro invicem sumus; & qui sumus veritatis, idipsum sapientes, atque dicentes exhibeamur, & non sit contentio, vel dissensio in nobis; sed sicut habemus unum Baptisma, unam Fidem, ita & consonantiam unam in omni Ecclesiastico negotio. Et pax Dei, quae exuperat omnem sensum, in unum nos conducat & divisa uniat, atque diuturnum vulnus sanet, & in incoluntate Fidei integros servet, & in vera confessione, & concordia stabiliat omnes, uniatque sanctam Ecclesiam suam, & compestat scandala, quae superjacent ei, intercessionibus intemeratae Dominae nostrae Dei Genitricis, & omnium Sanctorum. Fiat Amen. Haecenus ad tres Patriarchas Tarasii Epistola. Quem & scripsisse etiam ad Hadrianum Papam, testatur Theophanes, ubi ait: Octavo Kal. Januarii ipsius octavae Indictionis consecratus est almus pater noster Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus: Qui missis Sy-

(b) Malac.

2.

no-

ssissime observant. Eo usus fuisse videtur ex intimis illius Ecclesiae Bessarion Cardinalis, Patriarcha Constantinopolit. Epist. ad omnes Ecclesiae Constantinopolitanae subiectos &c. plura de his Allatus laudatus. Porro quam procul a vana titulorum ambitione abfuerit Tarasius, ostendit ejus subscriptio, quae legitur Actione IV. septimae Synodi, facta post Hadria-

nodicis Romam viris, & libello Fidei sue, receptus est ab Hadriano Papa. Non extant hujusmodi littere Tarasii, nisi dixerimus, easdem ad eum missas esse, quas nuper recitavimus datas ad tres Orientales Patriarchas. Scripsere tunc pariter Imperatores ad Hadrianum, ut tradit idem Theophanes, ubi ait: Mittens autem & Imperatrix, petiit ab Hadriano Papa, ut mitteret litteras suas, & homines claros, qui invenirentur in Synodo. Hec Theophanes.

XI. Porro de veritate harum litterarum, plura sunt testimonia, ut de his nullus dubitare possit. Siquidem de litteris ab Irena missis ad ipsum Hadrianum, testis est etiam Nicolaus Papa, scribens ad Michaelem Imperatorem ex quibus etiam fragmentum recitat, quo declaratur, Imperatores rogasse ipsum Hadrianum, ut se Constantinopolim conferret, judicantes primae Sedis Pontificis necessariam esse praesentiam, ad comprimendam haesim, quae opera antecessorum Imperatorum adeo invaluisse. Sunt haec enim Nicolai verba (a) ad Michaelem, dum commendat modestiam Orthodoxorum Imperatorum: Non hoc alius Constantinus, & Irena Augusti dicunt, qui ad Hadrianum Papam scribentes, ajunt: Rogamus vestram Paternam beatitudinem, magis quidem Dominum rogat (b), qui vult omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, ut det seipsum, & nullam tarditatem faciat, & ascendat huc. Et paulo post: Si non potuerit (inquunt) ascendere huc: eligat viros pretiosissimos, & dirigat una cum syllabis, &c. Hec Nicolaus de litteris Imperatorum ad Hadrianum.

(a) Nicol. ep. 8.

(b) 1. Tim. p.

XII. Hadrianus qua condicione recipi ordinationem Tarasii.

PAGIUS III. Sed Imperatorum ad Hadrianum Papam, hujusque ad Imperatores Epistolae, quas mox diximus praesenti anno datas esse, magis hic ex-

Cum autem ipse Romanus Pontifex, acceptis Orientalibus litteris a novo electo Patriarcha Tarasio, atque ab Imperatoribus, manifeste cognovit, ipsum Tarasium ex laico esse proventum in Patriarchatum: factum hujuscemodi exhorruit tamquam monstrum, in memoriam revocans, qualia, quantaque passa fuerit Romana Ecclesia, cum haud pridem intrusus fuerit in eam homo laicus Constantinus, & quomodo oportuerit Synodalibus occurrere decretis, quibus cave-retur, ne umquam laicus quisquam in sedem Pontificiam profliret. Quod igitur vetitum est tum in Romana Ecclesia, tum etiam in aliis cunctis Occidentis, &

Orientis Ecclesis, prohibentibus id antiquis atque recentioribus Conciliorum canonibus: non potuit Hadrianus non vituperasse, quod factum modo esset Constantinopoli. Quamobrem veluti electionem ejus perperam factam detestatus, non recipendam esse, rescriptit, nisi ipse omnem penitus haesim aboleret, atque haereticos profligaret. Testatur id quidem de litteris Hadriani Nicolaus, ad Photium scribens, qui cum itidem ex laico proventus esset in thronum, & excusaret exemplo Tarasii, ad eum idem Pontifex Nicolaus rescriptit his verbis (c):

De Tarasii siquidem promotione, qui similiter ex laicali coetu ad Patriarchatus extemplo culmen promotus est: quam & vos, quasi in auctoritatem vestrae defensionis assumere vultis: Si sanctam quae apud vos, tempore sanctissimi viri Hadriani Papae, celebrata est, Synodum diligentius scrutati fueritis, atque attentius intenderitis, invenietis quid in ea idem sanctissimus vir consuleret, decreverit: & quod dum ejus consecrationis penderet actus, & morem se pro tam praesumptiva * factioe nimum suscinere profiteretur: dicit * etiam: Quod nisi in erigendis imaginibus ferventius contrillarum depositores, atque illarum conculatorum, ut verus miles Christi refisteres: nequaquam vestrae consecrationi assensum preberemus, aut in ordine Patriarchatus vestram dilectionem susciperemus. Hec apud Nicolaum Pontificem. Sed praestat ipsam hic integram epistolam datam primum ad Imperatores describere, ob multiplicium rerum gestarum, quae continet, argumenta. Epistola igitur redita ab Hadriano ad Imperatores, sic se habet scripta hoc anno, mense Octobris, nona jam Indictione inchoata:

Hadrianus Episcopus servus servorum Dei dominis piissimis, ac beatissimis vicioribus Imperatoribus, ac triumphatoribus filiis diligendis in Deo Domino nostro Jesu Christo Constantino, & Irene Augustis (d).

Deus, qui dixit (e) de tenebris lucem splendescere, qui eripuit nos de potestate tenebrarum per filii sui veri scilicet luminis incarnationem, in quo complacuit, omnem plenitudinem deitatis habitare, & per eum renovare omnia, & in ipso pacificans per sanguinem Crucis ejus, sive

plicandae, quia mendosa Indictio, qua prior notata reperitur, Lupum in Dissert. die septima Synodo generali cap. 11. decepit, induxitque, ut scriberet Imperatores anno DCCLXXXIV. Indictione septima, mense Augusto litteras ad Hadrianum dedisse, sed responsa Hadriani ad eas periisse, aut adhuc latere; rursumque Imperatores alteram Legationem ad Pontificem misisse

(c) Nicol. ep. 6. XIII.

* praesumptiva a. ctione. * enim

XIV;

(d) Conc. Nic. 2. Act. 2. ex vers. Anast. (e) 2. Cor. 14. Hadriani epistola ad Imperatores.

Hadrianus unas tantum litteras ad Imperatores dedit.

sive quae in caelis, sive quae in terris sunt: per multiplices divitias bonitatis suae in faciem Ecclesiae suae respiciens, vestram praesentiam, & destinatum serenissimam, & Imperialem clementiam ad fidei tunc integritatem vocare dignatus est, ita ut omni falsitatis nubilo procul expulso, per vos victricem faciat veritatem.

Quantum enim relationibus vestrae piissimae tranquillitatis ad nos venientium didicimus: etiam ipso auditu nimis nosler exultans relevatus est animus, & totum jucunditatis gaudium in cor nostrum ascendit, ut lingua humana explicare nullus sufficiat sermo: quia nimirum magis nobis letitia de vestris jussionibus nunc orta est, quam dudum pro schismaticorum haesi moror affecerat. De his quippe in his venerandis jussionibus vestris referebatur, quae pridem facta sunt in vestra regali civitate propter venerabiles imagines, quas, qui ante vos regnaverunt, destruxerint, & in inonestate, atque injuria posuerint. Utinam illis non imputetur: melius enim fuisset non mittere manus in Ecclesiam eorum.

XV. Et quia omnis popularis, qui ibidem est, immo in Oriente modo erraverunt, & sua voluntate usi sunt illis, usquequo Deus erexit vos regnare, qui in veritate quaeritis gloriam ejus, & quae tradita sunt a sanctorum Apostolorum, & omnium simul magisterio tenere, quibus referantes, & venerabiles imagines ad vestram piissimum Imperium laudabiliter exaratas, reperientes, atque haereticorum abiicientes vestigium, seu in divinae examinationis judicio Principum, qui manus miserunt in Ecclesiam, piaculum deputantes, vestram a Deo promotam in triumphis Imperialem potentiam infontem esse ab eorum sevitia prorsus credidimus. Unde omnipotentis Dei clementiam exorantes, referimus grates sine fine tenentesque ea, quae vestra sanxit, & coepit severitas, * constantia estote.

* constant. 105.

Quod si perseverantes permaneritis in ea, quam coepistis, Orthodoxa Fide, & per vos partibus illis in pristino statu erectae fuerint sacrae, & venerabiles imagines: sicut pie memoriae dominum Constantinum, & beatam Helenam, qui Fidem Orthodoxam promulgarunt, atque sanctam Catholicam, & Apostolicam spirituales matrem vestram Romanam Ecclesiam exaltaverunt, & cum ceteris Or-

PAGIUS

Indictione octava, in fine Decembris, anno scilicet DCCLXXXIV. quae postquam Romam pervenit, Pontifex sua ad Synodum vice legaverit Petrum Romanae Ecclesiae Archiepiscopum, & Petrum Monachum variis mandatis instructos. Quo pacto cum responsum Hadriani ad Imperatores, quod in secunda Actione Concilii Niceni legitur, & hoc anno a Baronio

thodoxis Imperatoribus, utpote caput omnium Ecclesiarum, venerati sunt: Ita vestrum a Deo protectum clementissimum nomen, novum Constantinum, & novam Helenam habentes, per quos in primordis sancta Catholica & Apostolica Ecclesia robor Fidei sumpsit, ad quorum instar vibratissime, ac in toto orbe terrarum vestra optatissima in triumphis Imperialis fama laudabiliter divulgatur. Magis autem si Orthodoxae Fidei sequentes traditiones, Ecclesiae beati Petri Apostolorum principis amplexi fueritis censuram; & sicut antiquitus vestri praecessores sancti Imperatores egerunt, ita & vos eam honorifice venerantes ejus Vicarium ex intimo dilexeritis corde, postquam vestrum a Deo concessum Imperium eorum secutum fuerit Orthodoxam, secundum sanctam Romanam nostram Ecclesiam, Fidem, ipse princeps Apostolorum, cui a Deo ligandi, solvendi peccata in caelo & in terra potestas data est; crebro vobis protector existens, omnesque barbaras nationes sub vestris prosternens pedibus, ubique vos victores ostendet.

Et enim ejus insignia dignitatis sacra pandit auctoritas, quantaque veneratio Deus summa Sedi exhibenda sit a fidelibus cunctis per orbem: Dominus enim eundem clavigerum Regni caelorum cunctis praeposuit principem, & hoc ab ipso honoratur privilegio, quo ei claves collatae sunt Regni caelorum. Isto igitur tam praecelso praelatus honore, promeruit confiteri fidem, supra quam fundatur Ecclesia Christi: beatam confessionem beatitudo sequuta est praemiorum, cujus praedicatione sancta venerabilis illustrata est Ecclesia, & ex ea caeterae Dei Ecclesiae fidei documenta sumpserunt. Nam ipse, princeps Apostolorum beatus Petrus, qui Apostolica Sedi primitus praesedit, Apostolatus principatum, ac principalis curae successoribus suis, qui in ejus sacratissima Sede perenniter sessuri sunt, dereliquit, quibus & auctoritatis potestatem quemadmodum a Salvatore nostro Domino Deo ei concessa est, & ipse quoque suis contulit, ac tradidit divino jussu successoribus Pontificibus.

Quorum traditione Christi sacram effigiem, sanctaeque ejus Genitricis, Apostolorumque vel omnium Sanctorum veneramur imagines; ex eo enim quod Christi Dei nostri Ecclesiae tempore quietis & pacis

XVI. De primata Petri.

recitatur, datum sit septimo Kalendas Novembris, Indictione IX. hoc scilicet anno, seque-retur Hadrianum ad secundas Imperatorum litteras non nisi post menses decem respondisse, quod nullus sibi facile persuaserit; cum deo Concilio generali indicendo, & de Sacramum Imaginum restitutione, ab omnibus Orthodoxis praesertimque ab Hadriano adeo exoptata age-

XVII.

eis aperta sunt fores, hactenusque depi- cta Ecclesia imaginibus sunt ornata, beato atque beatissimo Papa Silvestro restante. In ipsis enim exordiis Christianorum, cum ad fidem converteretur pius Imperator Constantinus, sic legitur:

Transacta die, nocturno Regi facto silentio, somni tempus advenit: & ecce adsunt sancti Apostoli Petrus & Paulus dicentes: Quoniam flagitiis tuis posuisti terminum, & effusionem innocentium sanguinis horruisti, missi sumus a Christo Jesu Domino dare tibi sanitatis recuperanda consilium. Audi ergo monita nostra, & fac omnia quaecumque indicabimus tibi. Silvester Episcopus civitatis Romae ad montem Soractem persecutiones tuas fugiens in cavernis petrarum cum suis clericis latebras fovet. Hunc cum ad te adduxerit, ipse tibi piscinam ostendet, in quam dum tertio merferit, omnis valetudo deseret lepra. Quod dum factum fuerit, hanc vicissitudinem Salvatori tuo compensa, ut omnes jussu tuo per orbem totum Romanum Ecclesiae restituantur. Tu autem in hac parte purifica te, ut relicta omni superstitione idolorum, Deum unum, qui verus & solus est, adores & excolas, & ad ejus voluntatem attingas.

Exurgens itaque a somno, statim convocans eos, qui observabant palatium, & secundum tenorem somni sui misit ad montem Soractem, ubi sanctus Silvester cum suis clericis receptus lectionibus & orationibus insistebat. At ubi a militibus se conventum vidit, credidit, se ad martyrii coronam evocari, & conversus ad clerum omnem, qui cum eo erat, dixit. Ecce nunc tempus acceptabile. Ecce nunc dies salutis. Profectus itaque ut dictum erat, pervenit ad Regem, qui nuntiatus, cum tribus presbyteris & duobus diaconis introivit. Ingressus dixit: Pax tibi, & victoriae de caelo ministrantur. Quem cum Rex alacri animo, & vultu placidissimo suscepisset: omnia illa, quae facta, quae dicta sunt, quae etiam revelata sunt, secundum textum superius comprehensum exposuit. Post finem vero narrationis suae percunctabatur, qui essent dii Petrus & Paulus, qui illum visitassent ob eam causam suae salutis, & ejus latebras detexissent.

XVIII.

Silvester respondit: Hi quidem dii non sunt, sed idones servus Christi, & Apo-

PAGIUS

ageretur. Praeterquamquod in Concilio generali utriusque epistola lecta fuisset; & tamen unius tantum in eo mentio est. Et revera unam tantum scripsit Hadrianus, frustra alia quaeritur.

IV.

Res ita se habuit. Tarasio die Nativitatis Christi superioris anni, Patriarcha Constantinopolitano ordinato, actum est de Synodo Oecume-

stoli electi ab eo, & missi ad invitationem Gentium, ut credentes salutem consequantur. Cumque haec, & his similia Augustus diceret Papa, interrogare cepit Augustus; utrumnam istos Apostolos habeat aliqua imago expressos, ut ex pictura disceret, quos relatio docuerat. Tunc sanctus Silvester misso diacone, imagines Apostolorum sibi exhiberi praecipit, quas Imperator aspiciens, ingenti clamore cepit dicere, ipsos esse, quos viderat, nec debere jam differre factam per Spiritum sanctum ostensionem piscinae, quam ipsos promississe suae salutis memorabat.

Ecce (ut praemissum est) Sanctorum figura ab ipsis sanctis fidei nostrae rudimentis apud omnes fuerunt Christianos, atque in Ecclesiis Sanctorum sacra figura expressa, atque depicta hactenus fuerunt, quatenus Gentilitas Paganorum conspectu divinae scripturae depicta historia ab idolorum cultura, & demonum simulacris ad verum Christianitatis lumen, atque amoris Dei culturam verti deberet. Sicut & praecipuus Pater, atque idoneus praedicator beatus Gregorius hujus Apostolicae Sedis Praesul ait, ut hi qui litteras nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quae legere in codicibus non valent. Ob hoc quippe sancti probatissimi Patres ipsas imagines, atque picturas divinae scripturae, & gesta Sanctorum in Ecclesiis depingi statuerunt, & cuncti Orthodoxi, atque Christianissimi Imperatores, & omnes sacerdotes ac religiosi Dei famuli, atque universus Christianorum coetus, sicut a principio traditionem a sanctis Patribus susceperunt, eandem imagines, atque picturas, ob memoriam pie compunctionis venerantes, observaverunt, & in partibus illis usque ad tempora proavi serenitatis vestrae Orthodoxae coluerunt. Sed ipse vester proavus per quorundam impiorum immisissimas easdem deposuit sacras imagines; & ex hoc error magnus in ipsis Graeciae partibus accrevit, & ingens scandalum in universum mundum devenit, sicut ipsa veritas testatur (a).

(a) Matt. 18.

Unde magno dolore constricti dominus Gregorius, atque alius item Gregorius beatissimi Pontifices, qui illo tempore existebant, eundem vestrae tranquillissimae pietatis proavum, suis Apostolicis exhortationis apicibus deprecari sunt, ut ab eadem nova praesumptionis temeritate respiceret, easdemque imagines in primo sta-

nica convocanda, quia Tarasius eam dignitatem admittere noluit, nisi postquam Imperatores ejus indictionem promiserat, ad refert Ignatius in ejus Vita. Quare Imperatores IV. Kalend. Septem. Indictione VIII. non vero Ind. VII. ut mendose legitur in omnibus exemplaribus, scripsere ad Hadrianum Papam, ad eumque mittere Constantinum Episcopum Leontinum in Si-

Ante electionem Tarasii a- ctum non est de VII. Synodo indictione da.

(a) Joan. 10.

XX.

(b) Genes. 21.

statu restitueret. Sed nullo modo eorum saluberrimis deprecationibus inclinatus est. Et postmodum dominus Zacharias, & Stephanus, atque Paulus, & alius item Stephanus praedecessores nostri sancti Pontifices saepius avum, seu genitorem vestrae serenissima tranquillitatis pro statuendis ipsis imaginibus sacris deprecari sunt: Simulque & nostra pusillitas cum magna humilitate vestram studuit clementissimam Imperialem potentiam constanter postulare. Et demum subnixius quaesivimus, ut sicut a sanctis Patribus, & praedecessoribus nostris probatissimis Pontificibus suscepimus, divinae historiae scripturam in Evangeliiis pro memoriae pia operationis, & doctrina imperitorum depingimus, & sacram imaginem Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi secundum incarnatam ejus humanam formam in aula Dei constituissemus, simulque & sanctae ejus Genitricis, atque beatorum Apostolorum, Prophetarum, Martyrum, & Confessorum, ob horum amorem designantes, veneramur: Ita & vestra clementissima Imperialis potentia partibus ejusdem Graeciae faciat vestrae Orthodoxae fidei consignari, ut sicut scriptum est (a): Fiat unus grex, & unum ovile: quia in universo mundo, ubi Christianitas est, ipsae sacrae imagines permanentes ab omnibus fidelibus honorantur, ut per visibilem vultum ad invisibilem divinitatis Majestatem mens nostra rapiatur speciali affectu per contemplationem figuratae imaginis secundum carnem, quam Filius Dei pro nostra salute suscipere dignatus est, eundem Redemptorem nostrum, qui in caelis est, adoramus.

Nam absit a nobis, ut ipsas imagines (sicut quidam garriunt) deificemus, sed affectum, & dilectionem nostram, quam in Dei amorem, & Sanctorum ejus habemus, omnimodo praefereamus: & sicut divinae scripturae libros, ipsas imagines ob memoriam venerationis habemus, vestrae fidei puritatem servantes. Nam Creator noster Dominus Deus (b), dum ad terram plasmasset hominem, sagacitatis industria illustrans, in proprio considerationis arbitrio eum constituit. Et ipse primus homo ex proprio arbitrio divina inspiratione cuncta animantia, & volatilia caeli, & omnes bestias terrae propriis nominibus appellavit, & in ipsa appellat. Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

cilia & Dorotheum Episcopum Neapolitanum in Campania, rogaruntque, ut Constantinopolim veniret ad celebrandum Synodum Oecumenicam; quod si non posset, mitteret qui locum suum in ea tenerent, addentes te eundem Leontinum direxisse, cum praesenti vestra venerabili jussione ad vos, & Stratego Siciliae jussisse, ut omnis requies & honoris vestri curam habeat,

lacione permittit, animantia permanere. Etiam (c) & Abel divino ignitus spiritu, de primogenitis gregis sui munera ex proprio considerationis arbitrio Domino obtulit: pro quo legimus, quod respexisset Deus ad Abel, & ad munera ejus. Porro post Noe (d) & diluvii inundationem, & ipse superna inspiratione suo arbitrio propriae adinventionis consideratione altare Domino edificavit, & de cunctis pecoribus, & volucris mundis holocausta super eodem altare Domino obtulit. Similiter etiam Abraham (sicut scriptum est) suo arbitrio altare edificavit, ad honorem, & gloriam Dei, qui apparuit ei. Sic Jacob fugiens (e) Esau fratrem suum, dum in somnis Angelos Dei ascendentes in caelum, & descendentes per scalam, atque inmixtum ipsi scale loquentem sibi Dominum aspiceret, surgens protinus suo arbitrio tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, erexitque in titulum, fundens oleum desuper, appellavitque locum illum Bethel, dicens: non est hic aliud, nisi domus Dei, & porta caeli. Porro nequaquam omnipotens Deus iratus est, quod lapidem illum erexit in titulum, suo arbitrio, & consideratione: unde post paululum in eadem historia Geneseos fertur, dictum illi fuisse: Ego sum Deus Bethel, ubi unxisti lapidem, & votum vovisti mihi. Ob quam sane causam non legimus illi iratum Deum: non enim illi exprobravit, quod sua voluntate lapidem erexisset.

(c) Genes. 4.

(d) Genes. 8.

(e) Genes. 28.

XXI.

Ecce serenissimi domini filii, magni Principes, omnia, quae humana consideratione ad laudem Dei parantur, non sunt prohibenda; potius autem omnino Creatori nostro Domino constat esse placabilia. Nam idem ipse (f) Jacob proprio demum arbitrio summitatem virgae filii sui Joseph deosculatus est, fidei dilectione hoc agens, sicut beatus Paulus in epistola ad Hebraeos (g) testatur: Non virga, sed tenenti eam honoris, & dilectionis tribuit affectum. Sic & nos pro amore, & dilectione, quam apud Dominum, & Sanctos ejus habemus, honorabiles eorum effigies, imaginibus depingentes, non tabulis, & coloribus honorem exhibemus, sed illis, pro quorum honore consistunt.

(f) Genes. 29.

(g) Hebr. 11.

Rursumque legimus, praecipuum fuisse (h) Moyse a Domino Deo nostro, cum dicitur: Facies & Propitiatorium de auro mundissimo duorum cubitorum, & dimidium

(h) Exod. 37.

Ad haec Tarasius Patriarcha Leonem Presbyterum suum cum literis ad Hadrianum direxit. Haec quidem non extant, sed Hadrianus in suo responso a Bironio num. XXXIV. & seqq. relato id disertè asserit, additque: post confessionem fidei vestra notum factum est nobis, quod vestra Venerabilis Sanctitas postulaverit ab Orthodoxis & Propugnatoribus veritatis, praesentibus

CHRISTI
783.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMP. 6.
ET IRENE

dium erit longitudo ejus, & semis cubitus altitudo: duos quoque Cherubim aureos, & productiles facies ex utraque parte oraculi. Et post paululum (a): Ad cooperiendam Arcam, in qua ponet testimonium, quod dabo tibi: inde præcipiam, & loquar ad te super Propitiatorium. Sed & medios Cherubim, qui erant super Arcam testimonii: sed & in cortinis, atque oportio tabernaculi Cherubim in texitino opere diversis coloribus fieri præceptum est. Considerandum quippe est, tranquillissimi domini filii, magni Principes, quod omnipotens Dominus Deus noster, inter eos Cherubim manufactos existentes, ob salutem populi sui loqui dignatus est. Porro dubium non est, quod omnia, quæ in Ecclesiis Dei ad laudem, & decorem ipsius constituta sunt, sancta, ac veneranda esse noscuntur.

XXII. Et in hoc, serenissimi filii, addendum est ad incredulorum satisfactionem, & directionem errantium, quod Deus famulo suo (b) Moysi præcepit, dicens (in libro enim Numeri ita legitur præceptum contra pestem, quæ in eos irruerat.) Fac serpentem, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet. Fecit ergo Moyses serpentem æreum, & posuit pro signo: quem cum percussis aspicerent, sanabantur. O insania frementium contra fidem, & religionem Christianam, ut asserant, non colere, aut venerari debere imagines, in quibus figuratæ sunt Salvatoris effigies, & ejus Genitricis, vel Sanctorum, quorum virtute subsistit orbis, atque potitur humanum genus salute! Aëres serpentis inspectione credimus, Israeliticum populum a calamitate injecta liberari, & Christi Domini nostri, & Sanctorum effigies aspicientes, atque venerantes dubitamus salvari? Absit tali nefaria temeritati cedere assensum. Patrum præcæ sequamur traditiones, & ab eorum doctrina nulla declinemus ratione. At vero & Salomon (c) Rex in templo, quod edificavit, Cherubim ad gloriam Dei fecisse, legimus, etiam diversis coloribus idem adornavit templum: ob hoc quippe nos, & omnes Orthodoxi, ob confessionem fidei nostræ, ad pulchritudinem domus Dei varietatem colorum, atque ornamentis picturam exhibemus, quem admodum Isaias propheta vaticinatus ait:

(b) Num. 21.

(c) 3. Reg. 6.

(d) Isai. 19.

PAGIUS videlicet Imperatoribus nostris, qui ad gloriam Dei facti sunt, quo fieret Venerabilis Synodus, &c. Ex quibus patet, ante electionem Tarasii actum non esse de alicujus Synodi Generalis convocatione; Imperatores de ea ad Hadrianum literas non dedisse; nec Legatos ad eum misisse, antequam Tarasius in suam electionem consensisset, deceptumque esse Lupum lauda-

ni juxta terminum ejus: eritque in signum, & in testimonium Domino exercituum in terra Egypti. Clamabunt enim ad Dominum a facie tribulantis: & mittet eis Salvatorem & propugnatores, qui liberet eos.

Sicut eximius Prophetarum beatus David cecinit, dicens (e): Confessio, & pulchritudo in conspectu ejus. Et idem ipse: Domine dilexi decorem domus tue, & locum tabernaculi gloriæ tuæ. Et iterum adventum redemptionis nostræ, atque incarnationem ipsius Filii Dei annuntians, magnopere vultum ejus secundum humanitatis ipsius dispensationem adorari, præmonuit, inquit (f): Vultum tuum Domine requiram. Et post: Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. Et rursum (g): Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Hinc & beatus Augustinus præcipuus Pater & optimus doctor in suis admonitionum sermonibus ait: Quid est imago Dei, nisi vultus Dei, in quo signatus est populus Dei?

Præterea & B. Gregorius Nyssenus Episcopus inter plura, quæ in sermone habet, quem de Abraham instituit, ita dixit: Vidi multoties conscriptionem imaginis passionis, & non sine lacrymis visionem præteriri, opere artis ad faciem asferentis historiam, & cætera. De interpretatione ejus in Cantica Canticorum: Sicut scripta doctrina (dicit) materia quadam est omnino in diversis tincturis, quæ complet animæ imitationem: ita qui ad imagines conspiciat, ex eadem arte per colores completam tabulam, non tincturis præfert contemplationem, sed ad visionem depictam conspiciat tantummodo, quam per colores magister demonstravit.

Et in epistola Basilii ad Julianum transgressorem missa, refertur: Secundum id, quod a Deo hæreditate possidemus, nostram immaculatam Fidem Christianorum consteior, & sequor, & credo in unum Deum Patrem omnipotentem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum, unum Deum, hæc tria adoro, & glorifico. Consteior autem & Filii incarnatam dispensationem, & Dei Genitricem, quæ secundum carnem eum genuit, sanctam Mariam. Suscipio vero & sanctos Apostolos, Propetas, Martyres, qui ad Deum deprecationem faciunt, quia per eorum interventionem propitiator mihi efficitur misericordissimus Dominus, & remissionem

tum, qui arbitratus est Imperatores & scripsisse, & Legatos destinasse ad Hadrianum mense Augusto præcedentis Christi anni, rursumque eodem anno sub finem Decembris alios direxisse, aliasque ad eum literas dedisse, ad quas responderit Hadrianus literis in VII. Synodo Act. 2. lectis, non advertens in his Hadriani literis mentionem fieri jussionis ab Imperato-

(e) Psal. 95.

(f) Psal. 25.

(g) Psal. 4.

XXXIII.

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMP. 6.
ET IRENE

mibi facinorum donat, pro quo & figuratæ imaginum eorum honore, & adoro, & veneror specialiter: hoc enim traditum est a sanctis Apostolis: nec est prohibendum; ac ideo in omnibus Ecclesiis nostris eorum designamus historiam.

XXIV.

Item ejusdem de sermone in sanctos Quadragesima Martyres: Nam & bellorum triumphos, ac victorias, & sermonum conscriptores multoties, & pictores significant, quidam quidem verbis adornantes, & multos utriusque ad virilitatem excitaverunt. Quæ enim sermo historia per auditum depinxit, hæc conscripta silentis admonitio per imitationem demonstrat.

Item beati Joannis Archiepiscopi Constantinopolitani, qui & Chrysostomi, de parabola sementis: Indumentum Imperiale si contumeliis affeceris, nome ei, qui induitur, contumeliis irrogas? Nescis, quia si quis imagini Imperatoris injuriam infert, in ipsum Imperatorem, id est in id ipsum principalem & ad ejus dignitatem refert injuriam? Nescis, quod si quis imagini quæ ex ligno, & coloribus est, maledicit: non judicetur, veluti si contra inanimatum quiddam præsumptuose gesserit, sed tanquam is, qui contra Imperatorem egerit? Dupliciter enim in Imperatore contumeliam infert. Et iterum de sermone ejusdem patris habito in quinta feria Palæstina: Omnia nostra facta sunt propter gloriam Dei, & usum nostrum: aures ad imbrium ministerium; terra ad fructuum abundantiam; mare navigantium absque invidia est: omnia famulantur homini, magis autem imagini Dei: Neque enim quando Imperiales vultus, & imagines in civitates introducuntur, & obviant iudices, & plebes cum laudibus, tabulam honorant, vel superfusam cera scripturam, sed figuram Imperatoris. Sic & creatura non terrenam speciem honorat, sed celestem ipsam figuram reveretur.

XXV.

Similiter & beati Cyrilli, ex interpretatione sancti Evangelii secundum Mattheum, sermonem proferimus: Depinxit enim fides, quod in forma Dei extitit Verbum, sicut & nostræ vitæ redemptio oblata est. Deus secundum nos carne indutus, & factus homo. Idem ipse post pauca: Imaginum nobis expleat opus parabole, significantes virtutem, ac si oculorum adhibitione, & palpatu minus suggestum. Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS ribus missæ cum literis IV. Kal. Septemb. datis, in quibus se eam ad eum dirigere affirmant.

V. Leo Presbyter, ubi in Siciliam pervenit, jussionem Imperatorum a Stratego, seu Præfæto Sicilia accepit, qua sibi injungebatur, ut cum Theodoro Catanæ in Sicilia Episcopo & Epiphanto Legato Archiepiscopi Sardinia ad Ha-

gerant etiam ea, quæ in exilibus cogitationibus invisibiliter habent contemplationem.

Item sancti Athanasii Episcopi Alexandrini de humanatione Domini, cujus initium est: Sufficenter quidem de multis pauca sumentes intimavimus: Et post: Et ipsa, quæ scribuntur in lignis abolita forma per exteriores sordes & iterum necesse est, id ipsum in omnibus sumere, & unire ei, cujus est forma, ut revocari possit imago in eadem materia, & elemento: per eandem enim formam, atque materiam ubi & conscribitur, & non desinitur, sed in ea ipsa configuratur &c. Totum id significans, quod est in imagine, esse referendum ad imaginatum.

Item beati Ambrosii ad Gratianum Imp. ex libro tertio capitulo nono: Numquid ne quando & deitatem, & carnem adoramus, dividimus Christum? aut quando in ipso & Dei imaginem, & crucem adoramus, dividimus eum? Absit.

Item sancti Epiphani Constantiæ Cypri: Numquid enim & Imperator pro eo, quod habet imaginem, duo sunt Imperatores? non sane: sed Imperator unus est etiam cum imagine.

XXVI.

Item sancti Episcopi Stephani Bostorum de imagine Sanctorum: De imaginibus vero Sanctorum constitemur: quoniam omne opus, quod fit in Dei nomine, bonum est & sanctum: aliud est enim imago, & aliud simulacrum, id est, parva statua. Quando enim Deus Adam plasmavit, id est condidit dicebat: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & fecit hominem ad imaginem Dei: Numquid enim quia imago Dei est homo, ideo simulacrum, id est, idolorum cultus est, & impietas? nequaquam fiat. Si enim Adam imago demonum esset, abjectus utique & inacceptabilis est. Omnis enim imago in nomine Domini, aut Angelorum & Prophetarum aut Apostolorum, aut Martyrum, aut justorum facta, sancta est. Non enim lignum adoratur, sed id, quod in ligno conspicitur, & memoratur, honorificatur. Omnes enim nos adoramus Principes, & salutamus, licet & peccatores sint: cur ergo non debemus adorare sanctos Dei servos, & in memoriam eorum constituere, & erigere imagines eorum, ne oblivioni tradantur? Sed dicit, quia ipse Deus interdixit adorare manufacta. Dic itaque o Judæe, quid

Z 2

Imperatores revo-
carunt
prios
suos ad
Hadria-
num Le-
gatos, &
alios no-
minarunt.
len.

drianum proficisceretur, & jussionem eorumdem Imperatorum deferret; quod & diligenter a Leone præstitum. Hadrianus Leone, Theo. doro & Epiphantio auditis valde Imperatores laudavit, ad eosque referens Epistolam a Baronio recitatam, & Legatos suos, qui Synodo generali præfessent nominavit. His laudatas suas literas confignavit, datas septimo Ka-

est super terram, quod non sit manufactum, cum a Deo sit factum? Numquid Arca Dei, quæ ex lignis Setim fabricata, atque constructa fuit, manufacta non est? Altare, & propitiatorium, & urna, in qua erat manna, & mensa, & candelabrum, & tabernaculum interius, & exterius, non fuerunt ex hominum operibus manuum, quæ Salomon fecit? Et cur sancta sanctorum vocantur manufacta existentia? Numquid Cherubim, & senarum alarum animalium, quæ in circuitu altaris erant, non fuerunt imagines Angelorum, opus manuum Domini. Et quomodo non abiciuntur? Quia vero per præceptum Dei imagines facta sunt Angelorum, sancta sunt, & hæc animalia erant: etenim idola Gentium, quia imagines fuerunt demonum, Deus deposuit, & condemnavit ea. Nos autem, ad memoriam Sanctorum, imagines facimus, Abrabæ videlicet, Moysi, Helia, Esajæ, Zachariæ & reliquorum Prophetarum, Apostolorum, & Martyrum sanctorum, qui propter Deum interempti sunt: ut omnes qui vident eos in imagine, memorentur eorum & glorificent Dominum, qui glorificavit eos. Decet enim eos honor, & adoratio, & commendatio secundum justitiam eorum, ut omnes, qui vident eos, festinent & ipsi imitatores effici actionis eorum. Qualis enim est adorationis honoratio, nisi tantum quemadmodum & nos peccatores adoramus & veneramus alterutrum per honorem & dilectionem? Ita & imaginem Domini nostri non aliter adoramus, & glorificamus, & contremiscimus, quia imago est similitudinis ejus, & in ea ipse depictus est. Ergo quicumque pii sunt, & bonum quidem agunt, & Sanctorum memores sunt, nec prohibent bene facientes, nec scandalizant eos, qui honorant Sanctos, & servos Dei: quinimo potius memorantur eorum, mercedem bonam ex bona operatione percipient: impii vero secundum quod cogitaverunt, habebunt * consolationem inhonorationis, pro eo quod illud, quod erat justum, neglexerint, & a Deo recesserint. Propter memoriam enim Sanctorum etiam imagines pinguntur, adorantur, & honorantur, sicut servorum Dei, & pro nobis divinitatem deprecantur. Dignum est enim commemorari propostorum nostrorum, & gratias referre Deo nostro.

* confusionem.

XXVII.

De sermone beati Hieronymi presbyteri

PAGIUS

tendat Novembris Indictione nona, hoc scilicet anno, & duos circiter menses post scriptas ad se ab Imperatoribus literas. Constant hæc ex Actione II Septimæ Synodi, in qua pag. 119. legitur: Joannes magnificientissimus Logotheta dixit: Hæc voverunt & honorabilissimi Siculi, Deo amabilis Theodorus Catanensium Episcopus, & qui cum eo est Reverendissimus Diaconus Epiphanius,

Hierosolymitani. Etenim sicut permisit Deus, adorare omnem gentem manufacta, Judæos autem tabulas, quas dolavit Moyses, & duos Cherubim aureos: & sic nobis Christianis donavit Crucem, & bonarum operationum imagines pingere, & adorare, & venerari, & demonstrare opus nostrum.

Itaque hæc ipsa, piissimi ac tranquillissimi domini filii, prædicta testimonia sanctorum Patrum transvomis breviter, sed & divina scripturae utriusque Testamenti testatur historia de divini cultus observatione; quod ad laudem Dei in Ecclesiis, in memoriam piæ operationis, Dei nutu constituta sunt, secundum traditionem sanctorum Patrum. Sed & de statu sacrarum imaginum etiam a divina scripturae historia satis promulgata sunt, quemadmodum in hujus Apostolica suggestionis serie, a Deo corroborata serenitatis vestrae potentia, cum omni humilitate, & sinceritate cordis studuimus intimare: unde & quod in diversis, & probabilibus Patrum testimoniis, qui ipsas sacras imagines statuerunt, subtiliter videri potest, sicut in eorum libris reperimus, vestrae clementissimæ potentia fore studuimus intimandum, deprecantes cum magna cordis dilectione mansuetissimam vestram clementiam, & tamquam presentialiter humo stratus, vestris vestigiis provolutus, quæso, & coram Deo depono, & adjuro, ut easdem sacratissimas imagines in ipsa, a Deo conservata regia urbe, & ceteris Græciæ partibus, in pristinum statum restituere, & confirmare jubeatis, observantes traditiones hujus sacrosanctæ nostræ Romanæ Ecclesiæ, abiicientes, & respuentes antiquorum hæreticorum calliditatem, ut in hujus nostræ sanctæ Catholice & Apostolicæ, ac irreprensibilis Romanæ Ecclesiæ ulnis suscipiamini. Hactenus quæ recitata sunt in Actione secunda Nicæni Concilii, cum alloqui ipsa epistola sit prolixior, pluraque habeat de ordinatione Tarasii præsumpta (ut videbatur) contra sacros canones. Omissa sunt ea referri in S. Synodo, quod ad rem non pertinerent, & potuissent præsentibus Episcopis contra eundem Tarasium concitare, quod inopportuno fati esse tunc videretur.

Anastasius igitur, qui ipsam integram epistolam, ex antiquo codice restitutam, recitat, ista subiicit: Ab hinc usque ad finem

XXVIII.

nus, qui locum tenet Archiepiscopi Sardinia. Ambro enim per iustionem piorum Imperatorum nostrorum profecti sunt Romam cum Reverendissimo Apocryphario Sanctissimi Patriarcha nostri. Theodorus Deo amabilis Episcopus Catana dixit: pio Imperio jubente per honorabiles iustiones suas, mittere Leonem Dei cultorem presbyterum, qui una mecum est servus vestrae Sanctitatis (nempe Ta-

finem hujus epistolæ codex Græcus non habet: Græci namque, quia eodem tempore ex laicis Constantinopolitanus fuerat Patriarcha factus, ne publice ab Apostolica Sede argui videretur, & adversus eum, tamquam reprehensione dignum hæreticis repugnandi occasio præberetur, ac per hoc Synodi, cui intererat, utilitas excluderetur: quæ sive de non facienda laicorum promotione, sive de ceterarum præsumptionum redargutionibus, in Synodo nec recitari, nec Actis inseri passi sunt. Huculque Anastasius. Pergit vero Hadrianus sua epistola hæc, quæ sequuntur:

Si vero impossibile est hæreticorum venæsaniam pro incredulitate ipsorum ipsas sacras ac venerandas imagines, sine Synodi actione in pristino erigere, ac confirmare statu, & nostros sacerdotes pro hujusmodi pia operatione, vestra serenissima Imperialis potentia accersere, sicut in vestris fertur Imperialibus iussionibus: In primis pseudosyllogum illud, quod sine Apostolica Sede enormiter, & irratiōnabiliter, nequiterque contra sanctorum venerabilium Patrum traditiones de sacris imaginibus actum est, anathematizetur, præsentibus Missis nostris: & tunc sicut antiquitus mos extitit, jurejurando vestra piissima atque tranquillissima potestas una cum domina Augusta, piissimi Imperii vestri genitrice, seu ejusdem regie urbis Patriarcha, necnon & cuncto Senatu corporale tribuentes sacramentum, verbum commonitorium sicut antiquitus, pia sacra nobis dirigere vestra Imperialis potestas: quia non est apud vos partis cujuslibet favor, aut defensio, sed equalitatem utrisque partibus conservabitis, nullatenus necessitatem facientes in quocumque capitulo eis, qui a nobis dirigitur quoquomodo, sed omni honore cum honorificentia competenti, & susceptione dignos eos habebitis. Et siquidem utrimque convenerit, iterum cum omni humanitate eos ad nos dirigere, satageatis: quia dudum ibidem pro zelo fidei, ac sanctarum imaginum religiosi viri, ac Dei famuli directi in exilio missi sunt, & bonæ confessionis hujusmodi finierunt vitam.

XXIX.

Porro & hoc vestrum a Deo coronatum piissimum Imperium poscimus, ut si veram, & Orthodoxam sanctæ Catholice & Apostolicæ Ecclesiæ Romanæ nitimini ample-

PAGIUS

Tarasii quem alloquitur Theodorus) simul cum preciosa Epistola Sacratissimi Domini mei, ille qui cultu Sanctitatem vestram, Siculorum scilicet mea Provincia Strategus misit me Romam cum pia iustione Orthodoxorum Imperatorum nostrorum. Qui abentes, pii Imperii eorum fidem & Orthodoxiam, denunciaverunt. Et Beatissimus Papa audiens dixit: Quia si in diebus Imperii

Eti fidem: sicut antiquitus quæ ab Orthodoxis Imperatoribus, seu a ceteris Christianis fidelibus oblata, atque concessa sunt, patrimonia beati Petri Apostolorum principis fautoris nostri, in integrum nobis restituere dignemini pro luminariorum concinnationibus eidem Dei Ecclesiæ, atque alimonis pauperum. Immo & consecrationes Episcoporum, sive Archiepiscoporum (sicut * olitana constat * usurpatio) nostræ diocesis existentes, penitus canonice sanctæ Romanæ nostræ restituantur Ecclesiæ. Ut nequaquam sibi suu inter concordiam perseverare valeat sacerdotum, sed sicut in vestra serenissima iustione exaratum est, confundatur omne zizanium, male plantatum, & Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi verbum impleatur (a): Quoniam portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et rursus: 16. Tu es Petrus & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam: & tibi dabo claves Regni cælorum, & quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in cælis. Cujus sedes in toto orbe terrarum primatu fungens, caput omnium Dei Ecclesiarum constituta est. Et quamvis B. Petrus Apostolus per Domini præceptum rexit Ecclesiam: nihilominus subsequens hoc est successor, & tenuit semper, & tenet principatum. Quod præceptum universalis Ecclesiæ nullam magis oportet equi sedem, quam primam, quæ & unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit.

Et unde mirati sumus, quod in vestris Imperialibus iussis pro Patriarcha regia urbis, scilicet Tarasio directis, unversalem, ibi reperimus exaratum; sed utrum per imperitiam, aut schisma, vel hæresim iniquorum scriptum est, ignoramus. Sed deinceps suademus vestrae clementissimæ, Imperialique potentia, ut minime in suarum exarationum serie, Universalis, describatur, quia contra sanctorum canonum instituta, seu sanctorum Patrum traditionem decreta esse videtur. In secundo enim ordine, si non per sanctæ nostræ Catholice & Apostolicæ Ecclesiæ auctoritatem (sicut in omnibus patet) nunquam valuit nomen habere: quod nimirum si universalis super prælatam sibi Romanam Ecclesiam, quæ est caput omnium Ecclesiarum describatur, tamquam sanctarum Synodorum rebellem, atque hæreticum man-

Petit ritui Romanæ Ecclesie sublatam ab hæreticis.

* usurpatio olitana pro antiqua

(a) Matt. 16.

XXX. Nomen universalis impugnat.

eorum factum fuerit hoc, magnificare habet Deum piium Imperium eorum super priora Regna. Hinc & suggestionem, qua lecta est (Epistolam nempe Hadriani Papæ datam VII. Kalend. Novemb. Indictione IX.) transmissit ad pios Imperatores nostros una cum literis ad Sanctitatem vestram (recitatis a Baronio num. XXXIV. & seq. ut mox diximus), & Vicariis suis, qui hic præ-

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMPER. 6.
ET IRENES

nifestare se, certum est. Quod si universalis est, etiam Ecclesia nostrae sedis primum habere dignoscitur: quod ridiculum omnibus fidelibus Christianis apparet: quia in toto orbe terrarum ab ipso Redemptore mundi beato Petro Apostolo principatus, & potestas data est, & per eundem Apostolum, cujus vel immeriti vices gerimus, sancta Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia usque hactenus, & in ævum tenet principatum, ac potestatis auctoritatem: quatenus (quod non credimus) si quispiam eum Universalem nuncupaverit, vel assensum tribuerit, sciat, se Orthodoxæ Fidei esse alienum, & nostræ sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesie rebellem.

XXXI.

Ipse enim Tarasius regie urbis Patriarcha misit nobis Synodicam, priscam imperialis consuetudinem: quam suscipientes, & liquidius indagantes, & de confessione rectæ fidei ejus, quam dogmatum sanctarum sex Synodorum, & venerandarum imaginum orantes, nimis iterum turbati, ac conturbati sumus, quia ex laicorum ordine, & Imperialibus obsequiis deputatus, repente in Patriarchatus culmen electus est, & apocalligis contra sanctorum canonum censuram factus est Patriarcha. Et quod dicere pudet, & tacere grave est, qui regendi adhuc, & docendi sunt, doctores non erubescunt videri, nec metuunt ducatum animarum imprudenter assumere, quam via in omnibus ignota doctoris est, & quo vel ipsi gradiantur, ignari sunt. Quod quam pravum, quamve temerarium sit, sæculi ordine & disciplina monstratur. Nam dum Dux exercitus nonnisi labore, & solitudine expertus eligitur: quales animarum duces esse possint, qui in Episcopatus culmen immatura cupiunt festinatione conscendere? Hujus saltem rei comparatione considerent, & aggredi repente inexperitos labores abstineant: quippe qui non didicerint quod docent.

Unde canonica instituit censura, nequam ex laico ad sacerdotium repente transire, nisi per ejus fidelem concursum pro sanctarum imaginum erectione, in ejus consecrationem assensum omnimodo tribuere nequiverimus. Et ideo domini rerum a Deo coronati magni Principes, & serenissimi Imperatores petimus, & obnixè ite-

PAGIUS

sdentes adfuit. Ex his etiam colligimus Dorotheum Neapolitanum, & Constantinum Leontinum Episcopos, ubi Siciliam attingere, jussos esse a Stratego, seu a Præfecto illius Provinciae, Constantinopolim redire, & in utriusque locum de Imperatorum mandato Romam destinatos esse Theodorum Catanæ Episcopum, & Epiphanium Legatum Archiepiscopi Sardiniae, qui Hadrianum de Imperatorum Orthodoxia certiores fecere, eorumque iussionem, quam primum Dorotheo & Constantino Episcopis tra-

rum deprecamur a Deo illustratam clementiam vestram, & omnipotentem Deum, qui vos regnare præcepit, & Imperialis culminis apicem vobis conscendere iussit, pietatem vestram (ut dictum est, conjuramus, ut pio intuitu vestras clementissimas aures nostræ humillime deprecationi inclinare jubeatis, ipsasque sacratissimas imagines in pristino statu constituere, ut omnes Christiani in universo mundo exultent, & magno lætentur gaudio.

Nam cum talis iniquum erroris scandalum, quod in ipsis Græciæ partibus irrepisset, abolicum fuerit, & Deo annuente, ipsæ venerandæ imagines restituta: erit magna lætitia dilatata per universum terrarum orbem, & nunc super omnes barbaras nationes, beato Petro principe Apostolorum vobiscum comitante, eritis in triumphis victores, sicuti filius, & spiritalis compater noster dominus (a) Carolus Rex Francorum, & Longobardorum, ac Patricius Romanorum nostris obtemperans monitis, atque adimplens in omnibus voluntates omnes Hesperia, Occiduaque partis barbaras nationes sub suis proferrens conculcavit pedibus, omnipotentium illarum domans, & suo subiciens Regno adunavit. Unde per sua laboriosa certamina eidem Dei Apostolicæ Ecclesie, ob nimium amorem plura dona perpetuo contulit possidenda, tam provincias, quam civitates, seu castra, & cætera territoria. Immo & patrimonia, que a perfida Longobardorum gente detinebantur, brachio forti eidem Dei Ecclesie restituit, cujus & jure esse dignoscuntur. Sed & aurum, & argentum quotidie pro luminariorum concinnatione, seu alimoniis pauperum non desinit offerendo: quatenus ejus regalis memoria non derelinquatur in sæculum sæculi.

Idcirco nimium diligentes, ac venerantes vestrum a Deo concessum Imperium, magnopere suggerentes, quæsumus, ut præsentium transvectores, videlicet Petrum dilectissimum nostrum Archiepiscopum, seu Petrum Abbatem, atque presbyterum venerabilis monasterii sancti Sabæ hilariter ac vultu placidissimo suscipiens, sospites iterum ad nos remeare disponere jubeat vestra serenissima Imperialis clementia, ut dum de vestra Orthodoxa Fide, quam cepistis, nos reddiderint certiores, nos-

diderant, & postea eidem Theodoro & Epiphанию consignari mandarant, Hadriano remittere. Unica itaque Legatio ab Imperatoribus missa, sed prioribus Legatis revocatis, alii in eorum locum subrogati, & unica Epistola ab Imperatoribus ad Hadrianum, hujusque ad Imperatores data. Quæ quidem utraque extat, & in septima Synodo lecta est. Literarum Imperatorum partem Nicolaus Primus literis suis ad Michaelem Augustum ab avita in Sedem Apostolicam veneratione devium inferuit.

XXXII.

(a) Recitatur hæc Ansel. Lucent. tit. de potest. & primat. Rom. Eccl. c. 86.

XXXIII.

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANT. IMPER. 6.
ET IRENES

nosque ex hoc de vestro proposito lætos efficientes, altissimas Domino Deo nostro referre studeamus laudes, divinam pro impensa piissima serenitatis vestra lætitia exorantes clementiam, atque consona cum Propheta inquires (a): Domine salvos fac invictissimos nostros Principes & magnos Imperatores, & exaudi nos in quacumque die te deprecantes, pro eis invocaverimus.

(a) Psal.
119.(b) Prov.
8.

Ipse enim rerum opifex, & arbiter Dominus Deus noster, in cujus manu omnia Regna consistunt mundi, per (b) quem etiam Reges regnant, & principes imperant, & potentes quæ pietatis sunt clementer cuncta morigerando disponunt, vestra pia serenitatis mellifluis cordibus inspirare dignetur, ad exaudiendas nostras humillimas preces, & restituendum in pristino statu sacras imagines; tribuatque vobis, intercedentibus beatissimis Apostolorum principibus Petro & Paulo, longæva, ac prospera, & felicia tempora, & cum maxima corporis sanitate, atque animæ salute Imperialis potentia sceptris vos perfrui faciat: & sicut terra summæ potentia gloriæ vobis concessit, & cælorum quaque Regna vobis per infinita sæcula largiri possidenda dignetur. Data septimo Kalendas Novembris Indictione nona.

Sed quas ad Tarasium Patriarcham iidem Legatis Hadrianus Pontifex litteras dederit, videamus. Habet eas idem, qui supra Anastasius Bibliothecarius istis verbis:

Dilecto fratri Tarasio Patriarchæ Hadrianus Episcopus servus servorum Dei. Pastoralibus curis, quibus convenit, nos pascere populum Dei, & subtilissimis cogitationibus perpendentes, quemadmodum prædicationis vox sana a præcone in omni tempore debeat prædicari, & qualis pastor in compassione, & qualis in conversatione debeat esse, ut omnibus proximis in compassione fiat, & cunctis conversatione insignis: quatenus & piam miserationem ad se omnium infirmitatum transferat & ipse per summum respectum sui ad divina transcendat; consideravimus vestra dilectæ sanctitati sacra affari concordia, & subtiliter verbum manifestare in Synodis confessionis vestra fidei, quæ Apostolicæ Sedi nostræ directæ sunt per Leonem reverendissimum presbyterum vestrum.

XXXIV.
Hadriani
Pape ep.
ad Tarasium.

Invenimus in eis in initio prima pagina reverentiam vestram ex laico ordine, & Imperatoria administratione ad sacri gradus sublimatam esse sustigium, & vehementer in his anima nostra mirata est; & nisi vestram sinceram, & Orthodoxam fidem in prædictis Synodis sacri Symboli secundum ritum sanctarum sex universalium Synodorum, & de venerabilibus imagi-

nibus bene se invenissemus habere, nullatenus audeamus hujusmodi obaudire Synodica. Hæc & alia, quæ sequuntur. At quoniam in Actione secunda Nicænæ posterioris Synodi aliter posita, vel integra scripta, & decurtata inveniuntur: ipse idem pie monet Lectorem Anastasius, dicens hæc interloquendo: Ita in Græco, scilicet a Papa in his est verbis transmissum. Quod & ex eadem epistola ipse recitare pergit his verbis:

Sed quantum cor nostrum amore consumptum est de illicita vestra ordinatione, & quantum cor nostrum tribulatur de inepta veteri ex vobis distantia, tanto confessionem, & rectam fidem vestram, anima nostra inveniens lætata est. Invenimus autem in prædicta Synodica epistola sanctitatis vestrae, post plenitudinem fidei, & confessionem sacri Symboli, & omnino sanctarum sex Synodorum, & de sacris ac venerabilibus characteribus, miraculum laude, ac veneratione dignissimum contineri.

Quin & ea, quæ sunt ejusdem sanctæ sextæ Synodi, suscipio cum omnibus regulis, quæ jure, ac divinitus ab ipsa promulgatæ sunt, inter quas continentur in quibusdam venerabilium imaginum picturis agnus, digito præcursoris exaratus, ostensus, qui in figuram præteritæ gratiæ, verum nobis per legem præstendens Agnum Christum Dominum nostrum: Ergo veteres figuras, & umbras, ut veritatis indicia, & præsentia, Ecclesie traditas, amplectentes gratiam præferimus, & veritatem, hunc ut plenitudinem legis suscipientes (c). Ut ergo per-

fectio etiam per colorum operationes in sanctorum vultibus depingatur agni Christi, qui tollit peccata mundi, secundum humanitatem, characterem, & imaginem pro veteri agno depingi definimus, per ipsum Dei Verbum humilitatis celsitudinem considerantes, & ad memoriam in carne conversationem tam scilicet passionum ejus quam salutarem mortem, atque redemptionem, quæ hinc est mundo effecta, manu quodammodo reducentes.

Hoc testimonio Orthodoxæ fidei malignorum curiositatem, & hereticorum garrulitatem vestram repulit fratrum sacerdotium, quemadmodum & eorum magna sollicitudo non est a nobis, neque a gratia divina recepta, sed instabilis in hujusmodi reputata.

Siquidem nobis succinctis lumbos mentis nostræ constet etiam nostra Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia, consonans, & concordans adversus hereticorum amentiam, a quibus omnino repugnat, taliter disposuisse ostenditur. Quia ergo sanctas imagines Christi Dei nostri, qui secundum nos, & pro nobis, & propter nos incarnatus est juxta humanum chara-

XXXV.

(c) Joan.

i.

XXXVI.

ferem, atque sancta intemerata, & re- vera Dei Genitricis, nec non & Sancto- rum eius imagines vestra dilecta sancti- tas colere, atque adorare pollicita est: id- circo eius Orthodoxy propositum (si quemadmodum cepit, perseveraverit) mo- dis omnibus collaudamus, & ut pastoralis curae sollicitudinem habentes, consilium- damus, ut Orthodoxam fidem, quam se- mel confessa est, immutabiliter seruet, & docendo (a): Fun- damentum enim aliud potest ponere nemo, praeter id, quod positum est, quod est Dominus Jesus. Ergo quisquis dilectio- nis Dei, & proximi, vel fidei, quae in ipso est firmiter tenet eundem Jesum Christum Dei, & hominis Filium apud se posuit fundamentum. Constendum est enim, quia ubi Christus fundamentum est, bonorum etiam operum sequatur a- dificium. Ipsa vero per se Veritas di- citur (b): Qui non intrat per ostium in o- vile, sed intrat aliunde, ille fur est, & latro. Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium. Unde rursum idem Sal- vator ait: Ego sum ostium. Ille ergo ad ovile intrat per ostium, qui intrat per Christum: ipse autem per Christum intrat, qui de eodem conditore, ac li- beratore humani generis veritatem in- telligit, praedicat, & custodit, culmen- regiminis ad officia portandi oneris su- scipit, non ad appetitum gloriae transi- torii honoris, curae quoque suscepti ovi- lis diligenter invigilat, ne oves Dei, aut perverfi homines, prava loquentes, dilanient, aut maligni spiritus oblecta- menta vitiorum suadentes devasent.

Certe beatum Jacob (c), qui pro uxori- bus diu deservierat, dixisse memini- mus: Viginti annis fui tecum, & oves tuae, & caprae steriles non fuerunt; a- rietes gregis tui non comedi, nec captum a bestia ostendi tibi: ego damnum omne reddebam; quicquid furto perierat, a me exigebas, diu nocturne aestu urebar, & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis. Si igitur sic laborat, & vigilat qui pascit oves Laban: quanto labore, quan- tisque vigiliis debet intendere, qui pas- cit oves Dei? Sed in his omnibus ipse vos instruat, qui propter nos homo factus est, & qui dignatus est fieri, quod ipse fecit, & charitatem sancti Spiritus sui ac amorem infundat in vos, & omni- cura conservet, & oculos vestrae mentis aperiat, ut per cursum, & agonem, atque sollicitudinem vestrae dilectionis, Aposto- licam nostram imitantes praecepta, & Ortho- doxae fidei traditionem. Verba Anastasii quae sequuntur, sunt: Ab hinc quoque apud Graecos multa subtrahita sunt, quae tamen sicut missa sunt littera, in Archi- vo Romanae reperuntur Ecclesiae.

(a) 1. Cor. 3.

(b) Joann. 20. Pastoralis functio qualis.

XXXVII. (c) Genes. 31.

In partibus piorum Imperatorum nostro- rum sacra, & venerabiles iconae secun- dum antiquum ordinem sistant, quatenus vestrum per hoc stabile permaneat sacer- dotium. Porro post confessionem fidei ve- stra notum factum est nobis, quod ve- stra venerabilis sanctitas postulaverit ab Orthodoxis, & propugnatoribus veritatis piissimis videlicet Imperatoribus nostris, qui ad gloriam Dei facti sunt, quo fieret venerabilis Synodus, & repromiserint co- ram omni Christiano populo suo, suppli- cationi vestrae piae annuentes, Synodum- que in regia urbe fieri desinentes: Nos autem quemadmodum, & in ipsorum di- vina iussione continebatur, dilectos nobis & approbatos, atque prudentes sacerdo- tes pro statu sacrarum imaginum, ut pri- sco illis in partibus ordine constituantur, cum magno desiderio, & maximo gaudio destinavimus.

Sed vestra sanctitas iisdem piissimis Im- peratoribus, & triumphatoribus alacri- ter suggerat, ut in primis pseudosyllo- gus (id est, falsum collegium) ille qui sine Apostolica Sede inordinate, & in- syllogistice factus est adversus venerabi- lium Patrum traditionem contra divinas imagines, anathematizetur, praesentibus Apocryphis nostris, & omne zizanium eradiceatur ab Ecclesia, & Domini nostri Jesu Christi sermo compleatur (d): Quia (d) Matt. 16. porta inferi non prevalebunt adversus e- am. Ac rursus: Tu es Petrus, & su- per hanc petram aedificabo Ecclesiam meam: & tibi dabo claves Regni caelorum, & quaecumque ligaveris super terram erunt ligatae & in caelis: cujus sedes in omnem terrarum orbem primatum tenens refulget, & caput omnium Ecclesiarum constitit. Un- de idem beatus Petrus Apostolus Domini praeepto pasce Ecclesiam, nihil dissolu- tum dimisit, sed tenuit semper, & reti- net principatum.

Cui si adhaerere cupit vestra sanctitas & nostra Apostolica Sedi (quae est caput omnium Ecclesiarum Dei) sacram, & Or- thodoxam formam incorrupte, & inconta- minate ex profundo cordis, & sincerita- te mentis custodire studeat, ut revera Or- thodoxa, & Dei cultrix consistens hoc primum omnipotenti Deo offerat, ut ex per- sona nostra praedictorum piissimorum, ac a Deo coronatorum magnorum Imperato- rum * sublimia obsecret, & ut in con- spectu Dei per terribile illos adjuvet ju- dicio, ut sacras imagines in ipsa Deo conservanda, & regia urbe, & in omni loco in antiquum restituere, & stabilire jubeant, conservantes traditionem hujus sacrae, & sanctissimae nostrae Romanae Ec- clesiae, & persequentibus, ac abominantes malignorum haeticorum errorem per cer- tamen vestrum, & fidelem sollicitudinem.

Romanae Ecclesiae primatus.

(d) Matt. 16.

XXXVIII.

* similia

Si

Si autem sacras ac venerabiles imagi- nes illis in partibus non restitueris; conse- crationem vestram modis omnibus recipere non audeamus, & maxime si sectatus fueris eos qui non credunt veritati. Quapropter cum summo labore, & amore fidei atque a- gone in his omnibus indubitanter vestram venerabilissimam sanctitatem convenit, sa- cro sanctas imagines Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, & sanctae ipsius Ge- nitricis semperque Virginis Mariae, seu sanctorum Apostolorum, & omnium san- ctorum Propbetarum, atque Martyrum, simul & Confessorum illis in partibus in antiquo erigere statu: quatenus u- no consensu digne propheticum canamus canticum dicentes (a): Domine salvos fac piissimos Reges, & exaudi nos in- die, qua invocaverimus te (b): quia dilexerunt decorem domus tuae, & locum tabernaculi gloriae tuae.

(a) Psal. 119. (b) Psal. 25.

XL.

Dilectos autem nostros Petrum scilicet Archipresbyterum sanctae nostrae Romanae Ecclesiae, & Petrum monachum, & pre- sbyterum, atque Abbatem, qui missi sunt a nobis ad vestigia tranquillissimorum, ac piorum Imperatorum, rogamus propter amorem sancti Petri Apostolorum princi- pis, & propter nos, omni benigna susce- ptione, ac humanitate dignos, apud vos judicandos pariter & habendos, quate- nus & in hoc magna referre gratias valeamus. Deus omnipotens dilectionem ve- stram, si stabiliter permanserit, conser- vare annuat, & fructum, qui tibi credi- tus est, super mensuram abundantiae faciat abundare, atque in sempiterna tran- sire gaudia jubeat, Deus te incolumem- conservet, dilectissime frater. Hactenus Hadriani ad Tarasium epistola, qua- ejus electionis approbationem ea con- ditione (ut audisti) suspendit, si haere- sim Iconoclastarum profigando, sacra- rum imaginum cultum restituat in Ec- clesiis. Quod ille facere jam aggressus Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS VI. Tarasius tres alios Patriarchas de indictione VII. Synodi monet.

A num. XL. ad XLIX. Mahadis Saraceno- rum Calipha, qui anno DCCLXXV. dignita- tem illam obtinuit, vixit usque ad diem ter- tium mensis Augusti anni currentis, eique suc- cessit Musa Albaidis, Moses a Baronio & Theo- phane vocatus, cujus mors contigit sequenti Christi anno, die XIII. mensis Octobris. Hunc excepit Haron Raschid Alhadis frater, ut uno tenore anno superiori num. III. accurate ex- posuimus. Quare quando Imperatores Syno- dum septimam indixere, non Haron, uti exi- stimavit Baronius, sed Musa seu Moser Sara- cenis imperabat, adhuc pax inter Imperatores & Saracenos durabat. Facilis tamen accessus non erat ad Regiones Saracenis subditas. Ta- rasius duos Legatos ad Patriarchas Antioche- num, Hierosolymitanum, & Alexandrinum, qui eis septimae Synodi Indictionem significa- rent, eosque ut ad eam venirent, hortarentur, misit. Legati per omnem Aegyptum & Orien- tem inter mille pericula iter fecere; cumque

hisce calcaribus, velocissime currens, mini- me indigebat, quippe qui ad hoc agendum sibi oppignoraverat fidem Imperatoris, dum lux se electioni minime consensu- rum, publice fuerat contestatus, nisi e- jusdem erroris abolitionem polliciti iidem fuissent Imperatores. Sic igitur secun- dum illud propheticum (c): Dies dei (c) Psal. eructat verbum. Accidisse videmus, dum hoc Tarasio sub ea poena iusserit Hadria- nus, quod sub eadem poena ipse Tara- sius Imperatoribus imperarat.

Non sic autem fuit facultas tribus Pa- triarchis Orientalibus ad Tarasium recri- bendi: neque etiam Legatis missis, ab ipso facultas data fuit eisdem convenien- di, cum regnaret, de quo diximus, Aa- ron Princeps Saracenorum acerbissimus tyrannus, in Christianos infensissimus. Cum autem duo, qui missi fuerant ad eos Legati Constantinopoli, pervenissent in Palaestinam, audientes Theodorum pa- triarcham Hierosolymorum exulem jam defunctum: diverterunt ad monachos vi- ta sanctissimos, a quibus acerbissimam, quam paterentur Christiani Orientales servitutem, intellexerunt, quamque pe- riculosissimum esset, adire sive Antioche- num, sive Alexandrinum Patriarcham, nimirum si detecti essent, fore, ut non ipsi tantum Legati extremum subirent periculum, sed in illum ipsum omnes O- rientis fideles conicerent. Quamobrem eos a proposito revocarunt illuc profici- scendi.

(c) Psal. 118.

XLI.

Ceterum de illorum Fide Catholica firma, atque secura iidem sanctissimi mo- nachi, quos penes se ipsorum libellos habebant, ostenderunt, literas videlicet eo argumento conscriptas ad Theodorum Hierosolymorum Episcopum, cum ab eo recens creato, ex more de Fidei Catholicae professione Synodalem episto- lam accepissent. Sic igitur cum Lega- tis eo modo interclusa videretur esse o- mni-

Hierosolymam pervenissent, invenerunt Theo- dorum Patriarcham Hierosolymitanum mortuum esse, & Eliam, cujus ille Seden occuparat, in exilium a Protosymbolo Calipha missum. Traditum tamen eis fuit exemplar Synodico- rum a Theodoro ad reliquos Patriarchas scri- ptorum, quando ordinatus est Patriarcha Hierosolymitanus. Diverterunt enim apud Mona- chos vitae Sanctitate illustres, ex quibus, duo inventi, quorum alter Patriarchae Antiocheni, alter Alexandrini Syncellus fuerat, alter Joa- nes, alter Thomas, appellatus, quos loco Po- liciani Alexandriae & Theodoretii Antiochiae Pa- triarcharum ad Synodum Monachi delegarunt. Constant haec ex literis eorundem Patriarcha- rum ad Tarasium datarum, quae a Baronio in- tegrè recitantur. Ex illis sequentia colligere est. Primum, Elias Patriarcha Hierosolymita- nus adhuc exul erat: Nostis enim, inquit Patriarcha, qualiter per pusillam accusationem exul factus sit a bis millibus signorum ille, qui

mnino via Patriarchas trium sedium conveniendi, ne eos vacuos redire penitus sinerent monachi illi, synaxim habuerunt, deque his mutuo agentes, una omnium sententia illud decretum est, ut pro excusatione Legatorum apologeticas ad Tarasium litteras redderent, quibus pariter de Fide Catholica trium illorum Patriarcharum eundem redderent certiore.

Ad hæc omnia confirmanda, & ut quomodocumque liceret, satisfacerent Tarasii atque Imperatorum petitioni: decernunt iidem monachi Palæstinæ Legatos Constantinopolim ad Patriarcham & Imperatores, qui pariter interesse deberent Synodo celebrandæ. Cum autem in hac decernenda legatione, consultatio haberetur de iis, qui eo munere functuri essent, delecti ad opus sunt duo ibi inventi sanctissimi monachi, quorum alter Patriarchæ Antiocheni, Alexandrini alter Syncellus fuisset. Fuit nomen unipforum Thomas, alii vero Joannes, egregia virtute præditi, qui etsi idonei factis ad provinciam tantam subeundam videri possent: magna tamen animi dimissione, ut qui se longe impares oneri firmiter affirmarent, se excusabant. Verum urgentibus illis, qui præfecturam gerebant, omni contradicendi nudati facultate acquieverunt. Sicque dimissi sunt una cum duobus illis Legatis, qui venerant Constantinopoli.

XII. Audisti jam totius rei gestæ historiam, at eam non aliunde melius, quam ab ipsorum litteris ad Tarasium datis, petere licet non tamen ab illis, quæ mutilatæ magna ex parte descriptæ habentur in tertia Actione Niceni posterioris Concilii, sed in illis, quæ leguntur sincerissime scriptæ in editione Anastasii Bibliothecarii, quas ob exactam, probatamque rerum gestarum cognitionem hic reddidi sumus, ut & ex iis pariter videas quam miserrimus esset status Orientalis Ecclesiæ eorum, qui sub duro jugo Saracenorum jugiter affligerentur. Epistola igitur sic se habet:

PAGIUS ad regendum thronum fratris Domini fortitus est Jacobi. Sanctus Stephanus Sancti Joannis Damasceni nepos & Thaumaturgus appellatus, vulgoque dictus S. Stephanus Sabaita, a Laura Sancti Sabæ duodecimo ab Urbe Hierosolymitana milliaro distita, in qua vixit, Eliæ restitutionem in Episcopatum prædixit, ut testatur Theodorus ejus discipulus in Vita Stephani Sabaitæ anno DCCXCV. demortui. Ait enim Theodorus: Superbus ille atque arrogans Theodorus (qui Eliam relegandum a Protosymbolo Saracenorum obtinuerat, ut in ejus locum substitueretur) suo jam voto potius, se ipsum in profundum peccatorum barathrum voluntaria precipitatione dejecit; dirisque & execrationibus, quas meruerat obnoxius, in Perside male vitam finivit, anno nobis incomperato.

Sanctissimo, & beatissimo domino Tarasio Archiepiscopo Constantinopoleos, & universali Patriarchæ Orientis summi sacerdotes, & alii sacerdotes in Domino salutem.

Sacratissimis ex divina Deitatis inspiratione libellis, Apostolica, & paterna sanctitatis vestrae perlectis, Beatissime, nos humiles, & eorum, qui desertum incolere gestiunt ultimi, tremore pariter, & gaudio sumus detenti: tremore quidem propter timorem eorum quibus ob peccata nostra servare decrevi sumus, quique vere sunt impii, & in circuitu (secundum quod scriptum est) impii ambulant, ac per singulos pene dies occasiones exquirunt, ut nos morti tradant: gaudio vero propter veritatem Orthodoxæ Fidei, quæ fulget in eis solarium more radiorum, & luculentissimam explanationem Apostolicorum dogmatum, & paternorum, de quibus ipsi genitorem Vocis Verbi, id est, Zachariam Prophetam ad memoriam reducentes, magna voce clamamus (a): Vistavit nos Oriens splendidus ex alto, Theoretica, & divina providentia illustrata mentis, in tenebris, & in umbra mortis maligni erroris, id est, Arabice impietatis sedentes, ad dirigendos intelligibiles pedes nostros in viam, & semitas pacificæ constitutionis.

XLIII. Quis loquetur potentias Domini? (nobiscum psallat (b) David pater Dei) aut auditas faciet omnes laudes ejus? quoniam misertus est Deus desperatis populi sui, & distantia ad unam fidei collegit harmoniam. Et erexit cornu salutis nobis & directionis in domo * David, recipiente templo unigeniti Filii sui Domini videlicet Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, quod estis vos sanctissimi, atque hi, qui portant secundas, per legem, & ordinem Ecclesiæ vestrae, triumphatores scilicet, ac divinius redimisti seu decrevi Principes nostri, & domini terrarum orbis. † Sacerdotium enim Imperii sanctificatio est, & constitutio, & Im-

De Eliæ in Sedem Hierosolymitanam restitutione in morte ejus agemus. Baronius, qui vitam illam Sancti Stephani Sabaitæ non viderrat, num. XL. autumavit Patriarcham Hierosolymitanam, de cujus exilio mentio est in litteris Patriarcharum Orientalium ad Tarasium, esse Theodorum; sed hunc quando ex literæ datæ jam demortuum fuisse in fine eorundem dicitur.

Secundo ex iisdem litteris intelligimus quam male habiti sint Christiani in Syria Saracenis in ea dominantibus, etiam quando pax inter eos & Imperatores vigeret: Libellis, inquit initio Epistolæ suæ, Apostolica & Paterna Sanctitatis vestra perlectis, Beatissime, nos humiles, & eorum qui desertum incolere gestiunt ultimi, tremore pariter & gaudio sumus detenti: tremo-

Epist. Patriarcharum ad Tarasium;

(a) Luc. 1.

XLIII. (b) Psal. 105.

* Domini † Anastasius addit Secundas Ecclesiæ portant Imperatores, nam primum in Ecclesiæ locum sacerdotum possident.

VII. Christiani a Saracenis etiam male habiti.

Imperium sacerdotii fortitudo, & firmitermentum: de quibus sapiens quidam Princeps, & in sanctis Regibus beatissimus ait: Maximum donum Deus hominibus præstitit, sacerdotium, & Imperium: illud quidem adornans, & regens cœlestia, hoc vero gubernans ista terrestria.

Nunc veraciter medius materia paries solutus est, & concordia discordiæ principatur, & incurvatur virtuti divisio, & fuga capta disperit dissonantia, & pax Dei quæ exuperat omnem sensum, jucundo vultu triumphat, & fiducialiter conversatur. Nunc nos quidem facti fueramus (a) Psal. 78. ramus (a) opprobrium vicinis nostris, & affluibus, subsannatio, & derisio, qui in circuitu nostro sunt: & per hoc ad terram præ confusione prospicientes, & ad celos unanimi alacritate suspicimus, & psallentes in exultatione proclamamus: in hoc (b) Psal. 43. cognovi quoniam voluisti me, quia non gaudebit inimicus meus super me; me autem propter innocentiam & simplicitatem cordis ritubantem suscepisti, & saluum me faciens erexisti, & super petram Apostolica Fidei claudicantes pedes meos infixisti.

XLIV. Hæc, & his consentientia scribere nos fecerunt divinitus exarata volumina vestra, quæ, canonica moti lege, & paterna traditionis disciplina, addentes his, qui Apostolicarum Sedium moderamen fortiti sunt per reverendam, & Deo dilectam bigam, duos scilicet Legatos missisti: qui pervenientes & per Dei voluntatem, ac nutum occurrentes Dei cultoribus fratribus nostris viris sanctis, qui dederunt animas suas pro Ecclesiæ correctione, & recogniti, & vera, & antiqua conversatione, valde gavisi sunt, & maxime reperientes ambos, in uno loco degentes, & modum Deo placitum profectus, & sese revelantes ostenderunt eis Orthodoxæ vestrae Deo decentes, & dignos admiratione libellos, referentes per ordinem Deo placitæ sanctitatis tue mentis, & pium Deo confervatorum dominorum nostrorum consilium, ut communis omnium salutis expectationem, Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS re quidem propter timorem eorum quibus ob peccata nostra servare decrevi sumus, quique vere sunt impii, & in circuitu (secundum quod scriptum est) impii ambulant, ac per singulos pene dies occasiones exquirunt, ut nos morti tradant: gaudio vero propter veritatem Orthodoxæ Fidei, quæ fulget in eis, &c. Vistavit nos Oriens splendidus ex alto, Theoretica & Divina Providentia illustrata mentis, in tenebris & in umbra mortis maligni erroris, id est Arabice impietatis sedentes, & ad dirigendos intelligibiles pedes nostros in viam & semitas pacificæ constitutionis. Vides ipsos Patriarchas persecutionis metu se te in deserto abdere coactos fuisse. Intelligimus tertio hoc anno vel sequentis initio, quo ex litteræ a Patriarchis exara-

& circa Deum sine confusione spem.

At illi quasi unam animam in duobus corporibus habentes, & unum secundum Apostolum (c) sapientes, ac divino agitati spiritu, secreto pariter & intelligenti frater contegentes, & occultantes propter formidinem inimicorum Crucis, quæ hinc inde disposita est, non sunt ausi, licet essent sapientes, vel credere visionem ipsam, vel causæ operari deorsum, præsertim cum in timore res haberetur, & quam maxime crebrescens consilium, & diligens circumspiciendi tractatus exigeretur. Consilium enim bonum custodiet, (inquit d) te, cogitatio vero bona servabit te. Et ecce dum lateret eos, qui se sub tuitione custodia posuerant, cucurrerunt usque ad nos, & in idipsum congregati silenter, humilitatem nostram primo quidem adjuramento horribili vincientes, nos servare secreto, ac sine pro-palatione, quæ ab eis erant dicenda: & in hunc modum quicquid ad cautelam pertinet, exaggerantes, revelaverunt nobis omnem rei, quæ sibi acciderat, circumstantiam.

Stupefacti, & compuncti corde, lacrymisque persusi ferventibus super hujusmodi narrationis miraculo, & gloria tantæ rerum mutationis, stetimus ad orationem, veluti peccatores, cum timore, & tremore, & ei qui facit omnia & transfert ad id, quod melius est, decentem laudem referentes, petivimus obnixè benignitatem ejus, quo in minimis nobis feret medius, & per Spiritum sanctum illucesceret lux sapientiæ in cordibus nostris, atque communis utilitatis consilii donaret virtutem, cogitationesque bonas ad determinationem optimi vestri propositi: quod fecit, cum esset benignus, & misericors.

XLV. Consideravimus igitur, sanctissime, contaminatæ nationis cognoscens contra nos infestationem remittere hos, qui missi sunt, & prohibere appropriare iis, ad quos destinati sunt, ducentes hos in medium nostrum, & admonentes plurimum, ne inducerent turbationem, immo (ut specialius dicamus) exitum quiescentibus, & Deo gra-

tæ, pacem in Syria extitisse: Consideramus igitur, sanctissime, subdunt Patriarchæ apud Baronium num. XLV. contaminatæ nationis cognoscens contra nos infestationem, remittere hos, qui missi sunt (duos nempe Legatos Tarasii), & prohibere appropriare iis ad quos destinati sunt, ducentes hos in medium nostrum, & admonentes plurimum, ne inducerent turbationem, immo (ut specialius dicamus) exitum quiescentibus, & Dei gratia PACIFICATIS ECCLESIS, vel populo miserabiliter jugo servitutis afflicto, & importabilium illatione tributorum oppresso. Ad hæc Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. de Musâ Calipha scribit: Fuit ejus tempore Ecclesiæ in quiete & pace.

CHRISTI 785.

HADRIANI PAP. 14.

CONSTANT. IMP. 6. ET IRENES

gratia pacificatis Ecclesis, vel populo miserabiliter iugo seruitutis afflictio, & importabilium illatione tributorum oppresso. At illi hoc moleste ferentes dicebant, quia in hoc destinati sumus, ut tradamus nostras in mortem animas pro Ecclesia, & propositum sanctissimi Patriarchae, & piissimorum Imperatorum perducamus ad finem. Sed si in vestras tantummodo animas diximus ad eos) coarctaretur periculum, haberet fortasse sermo vester aliquam firmitatem. At vero qui contra commune corpus procedit Ecclesiae, qualis erit profectus? immo qualis erit laeso edificium construere super putredinem & firmo fundamento privatum? Vel quomodo (inquunt) vel qua facie ad eos, qui nos miserunt, redibimus, nihil horum, quae secundum votum suum sperabant, omnino ferentes.

Ad haec deficientes nos scientesque Deo amabiles fratres nostros, Joannem scilicet, & Thomam zelo divinae Orthodoxae Fidei adornatos, atque duorum sanctorum, & magnorum Patriarcharum Synchellor, quia & sanctissimi silentii amatores, diximas ad eos (a): Ecce tempus, fratres, acceptum salutis, & silentio excellentius: Ite cum viris istis, & pro eis Apologiam assumite, & enarrate una voce quae per litteras intimare dominis nostris super vires esse convicimus. Nostri enim qualiter per pusillam accusationem exulfatus sit a nobis * multi signorum ille, qui ad regendum thronum fratris Domini sortitus est Jacobi. Cum autem opus Dei adimpleveritis, & Apostolicam traditionem, quae tenetur in Ecclesiis per Aegyptum & Syriam, dominis nostris cognitam feceritis: tum quod a nobis desideratur, silentium scilicet, amplectimini.

(a) 2. Cor. 6.

XLVI.

Et quomodo nos, responderunt, idiotae cum simus inexpertes, ad tantam causam infirmi, & indocti praesumemus arripere negotium, quod virtutem nostram exuperat. Sed Christus Deus noster qui, per vilissimos & idiotas (e vestigio diximus) cooperatus est sanctis Apostolis, & per eos orbem terrarum captavit ad obedientiam verbi dispensationis suae, potens est dare vobis sermonem in apertione oris vestri, ad supplendum intentionem, & sensum eorum, qui neque litteras quiverunt suscipere, neque ausi sunt resistere, vel super talibus quolibet modo mutire. Qui cum Dei essent amatores, obedientiae filii apparentes, obediunt verbo nostro, & acceperunt hortationi: quos cum proluxa profecti oratione, & gaudium non qualemcumque his, qui missi conciliantes, taliter divulgati sumus ab invicem cum multa lacrymarum effusione.

Verum, o sanctissimi, & beatissimi (ut decet paternam dominationem vestram) benigne fratres nostros suscipite, & do-

minis orbis absque subtractione, vel timore humano presentate. Habebitis enim eos scientes liquido trium Apostolicarum Sedium concinnantem & concordantem Orthodoxiam. Qui sanctas, ac venerabiles sex Synodos voce consona praedicant. Aliam ad has, quam & septimam quidam susurrando nuncupant, nullatenus admittentes; immo modis omnibus respuentes, nimirum ut dudum in Apostolicarum, & magistralium traditionum depositionem, & sacrarum, ac venerabilium imaginum interemptionem, collectam.

Quae septima non admittatur Synodus.

XLVII.

Vos vero, sanctissimi, divino illustrati zelo, consentaneos quoque habentes divinitus conservandos dominos, qui iusto decreto Dei in vobis imperare praordinati sunt, simul etiam & a Deo protegendum, & munitum Senatum, praevalete, & viriliter agite & confortetur cor vestrum, omnem inobedientiam Apostolice ulciscentes, & ad Christi obedientiam coarctantes. Illud autem tanquam necessarium penes pontificalem apicem vestrum commendandum, ducimus, ut si beneplacito cunctorum, Regis Christi videlicet Dei nostri, & eorum, qui cum eo regnare meruerunt, Dei scilicet amicorum, & triumphatorum dominorum nostrorum volueritis celebrare Synodum: ne molesta vobis appareat trium Apostolicarum sedium almorum Patriarcharum, & sanctissimorum Episcoporum, qui sub ipsis degunt, absentia, non ex proprio eorum accidens proposito, sed ex tenentium, seu dominantium illis terribilibus nimis, & mortiferis penis.

Hoc autem subtilius est considerandum etiam ab ipsa sacra, ac venerabili sexta Synodo, in qua nullus eorum, qui per idem tempus in his partibus Episcopi erant, convenisse repertus est propter nefariorum hominum dominatum: sed nullum ex hoc sanctae adhaesit Synodo praedictum, neque sequuta est prohibitio aliqua statuendi, & manifesta faciendi recta dogmata pietatis, praecipue cum sanctissimus Apostolicus Papa Romanus concordaverit, & in ea inventus sit per Apocryphos suos, & nunc sanctissimi, hoc cum auxilio Dei similiter fiet. Nam sicut tunc illius fides in orbis terrae personuit fines, ita & Synodi, quae nunc per gratiam Dei congreganda est, per interventionem vestram, & ejus qui moderatur Apostolorum principis Sedem, praedicabitur in omni loco, qui sub sole est fides, videlicet quae tyrannice destructa sunt erigens, & in antiquam, & Apostolicam reformans traditionem.

XLVIII.

Porro ad munitionem generalium litterarum nostrarum, satisfactionemque beatitudinis dominationis vestrae, atque vestrorum, & triumphatorum Imperatorum nostrorum conspeximus, atque exemplar Synodicorum Theodori sanctae memoriae Patris nostri, & Patriarchae Hierosolymorum

CHRISTI 785.

HADRIANI PAP. 14.

CONSTANT. IMP. 6. ET IRENES

rum subitimus iis, quae dicta sunt a nobis. Hunc autem libellum, secundum solitum Ecclesiae morem, idem sanctae recordationis scripsit beatis, & almis * termini sanctissimi Patriarchis Cosma scilicet Alexandriae, & Theodoro Antiochia Theopoleos: qui & reciproca Synodica eorum, dum adhuc viveret, recepit dignoscitur. Incolunt vos pro nobis orantes Dominus conservet sanctissimi, & divinitus honorati. Haec tenus Orientalium epistola. Cui mox subnectitur dicta Theodori confessio, isto titulo: Exemplar Synodicorum Theodori sanctissimi Patriarchae Hierosolymorum, &c. Recitantur ipsae in Actione secunda septimae Synodi.

* terque

(a) Conc. Nic. 2. Act. 4. versio. Anst.

PAGIUS VIII. Annus XIV. belli Saxonici.

IX. Episcopus Mindedensis & Verdenensis instituti.

nientes quidam eorum Gabalam, divertunt in quoddam templum civitatis. Porro unus ex Agarensis, videns imaginem in pariete de calculis, interrogavit quemdam Christianum, qui aderat: Quid prodest imago haec? Ad quem Christianus ait, Quia iis quidem, qui eam honorant, prodest; his autem, qui eam inhonorant, nocet. Et Sarracenus: Ecce ego, inquit, effodiam oculum ejus, & videbo, quid mihi noceat. Haec dixit, & extendens contum suam, imaginis oculum dextrum effodit. Protinus ergo & suis dexter oculus in terram exiliit; idemque ignea est febre detentus. Hi autem, qui simul cum illo aderant, acute eum aegrotantem videntes, tulerunt, & ad civitatem ipsius reduxerunt. Haec nobis retulerunt viri, qui remearunt ad Cyprum numero trigintadu. Haec in plena Synodo Constantinus Episcopus. Sed ad res Occidentalis Ecclesiae styllum convertamus.

XLIX.

Hoc eodem anno Carolus Magnus Rex in Saxonia Synodum habuit Paderburnensem, in qua inter alia status Ecclesiae Sa-

XO.

nullas ei restituit Arces, alias praedictis firmavit. Ubi vero Witichindus agnovit Carolum de confruendis Ecclesiis sollicitum, idoneum obtulit locum, quem suo jure servabat ad ripam Wifurgis, ubi Mindedensis Episcopatus fundatus est & primus Episcopus ordinatus Herimburtus, Vir praecipua religione, inquit Krantzius. Praeter hunc Episcopatum erectus Verdenensis in Saxonia, ut ostendit Henschenius ad diem primum Martii in Vita Sancti Suiberti Episcopi & Frisonum Apostoli. Sedes Episcopi, non Verda primum, sed alio in loco fixa, indeque postea ad Verdenense Oppidum tanquam nobilius & clarius translata. Primus autem illius Episcopus fuit Suibertus Caroli Regis iussu statutus, Vir Sanctus natione Anglus, qui colitur die XXX. mensis Aprilis. Legendus Henschenius citatus in Commentario praevio ad Vitam Sancti Suiberti Episcopi Frisonum paragrapho 8. num. 62. & seq. & ad diem XXX. Aprilis in Vita Sancti Suiberti Episcopi Verdenensis in Saxonia Inferiori, qui cum Suiberto Seniori confundendus non est; cum illius initia ab istius obitu integro fere saeculo distent. Porro natalem Witichindi ad diem VII. Id. Januarii celebrant Carthusiani Colonienfes in Adit. ad Usuardum & Martyrologium Germanicum a Petro Canisio recognitum; sed Bollandus citatus ait, se haud comperisse an publica Romanae Ecclesiae auctoritate Witichindus inter Divos habitus fuerit.

XI.

Nuncium de rebus a Carolo feliciter gestis, & de Saxonibus ad fidem conversis Roman per S. Ville. Andream Abbatem cito delatum est, ut libadus inquit ex literis Hadriani Papae, de quibus an Saxonia no sequenti agemus. Voillebadus, qui solitariam vitam ab anno superiori ducebat, Carolium primum apud Eresburgum commorantem adiit, & ab eo rursum in Saxoniam missus est hoc anno, ut colligitur ex Anshario in Sancti Willehadi Vita: Venerandus Domini Sacerdos Regem adiit Carolum, qui tunc forte in Castello confederat Saxonia Eresbur, proponens voluntatis sua devotissimam in praeparatione Evangelii

21.

CHRISTI 785.

HADRIANI PAP. 14.

CONSTANT. IMP. 6. ET IRENES

Concili- lium Pa- derbur- nense. (a) Crant. Metrop. Sax. l. 1. c. 9. & bisk. Sa- xon. l. 2. c. 23. Widi- chindi & Albio- nis Prin- cipum Saxonum conversio ad fidem.

xonum dispositus est: baptizatis enim hoc anno iis, qui rebellare consueverant, Vvidichindo, atque Albione Principibus Saxonum, res Saxonum in tuto quodammo- do videri poterant, collocatae. Jacta etiam feruntur hoc anno fundamenta Minden- sis Ecclesiae in Saxonia, cui primus praefectus est Episcopus Herimbertus. Quomodo autem haec se habuerint, ex Annalibus Sa- xonum ista (a) narrantur:

Vicina erat Paschalis solemnitas, & Rex cum universo milite pro Christiana piete- te se jam sacris imminentibus apparabat commemoratione Dominicae passionis, & ex- purgatione criminum in purgatione con- scientiae. Vvidichindus mendicium habitu per- fluvium in navicula allabatur: & quo mi- nus nosceretur, mendicus cum mendicis ad- sipem sedebat: quae quippe pauperum multitudo quotidie asectabatur. Rex illis largam stipem jussit erogari. Vvidichin-

PAGIUS

pacis affectionem, atque ipsius in hoc aequissimam requirens praecipionem. Qui pro consolatione la- boris ac praesidio subsequendum ejus, dedit ei in beneficium quandam Cellam in Francia, qua ap- pellatur Justina, praecipitque ei, ut iterum pro nomine Christi captam repeteret Parochiam. Quod ille gratanter ac religiose suscipiens, rursus ve- nit Voigmodiam & fidem Domini publice ac stre- nue gentibus praedicabat. Ecclesias quoque destru- ctas restauravit, probatasque personas, qui po- pulis monita salutis darent, singulis quibusque locis praesse disposuit. Sicque ipso anno, Divino ordinante instinctu, gens Saxonum fidem Chri- stianitatis, quam amiserat denuo recepit. Sed & totius mali auctor inceptorque perfidia Vvidi- chindus eodem anno, Regi se subdens Carolo, Baptismi est gratiam consecutus: siquae ad tem- pus sedata sunt mala, quae illius fuerant inge- sta pernicie.

XI. Moritur S. Virgi- lius Episcopus Salisbur- gensis.

Mortuus est hoc anno Sanctus Virgilius quin- tus Ecclesiae Salisburgensis Episcopus. In bre- vibus enim Annalibus Ratiponenfibus a Ma- billonio Tom. IV. Analect. publicatis, ad an- num DCCLXXXV. habetur: Virgilius Episco- pus & Opportunus Abbas obierunt. Tum ad an- num sequentem: Arn. Episc. ordinatus est, nempe Anno, qui primus Archiepiscopus Salisbur- gensis fuit, ut anno DCCXCVIII. quo Archie- piscopalem dignitatem consecutus est, expone- mus. Nec dubium, quin Sancti Virgilitis mors ac- curate in iis Annalibus consignetur; cum in li- bro Miraculorum Sancti Virgilitis ex Tomo VI. Canisii a Mabillonio saeculo III. Benedicti. part. II. relato legatur, alias detectam fuisse tum- bam & depictam imaginem supra eam cum in- scriptione, quae docet Virgilium illud Tem- plum construxisse, & praeterea dies obitus e- jus V. Kalend. Decemb. ibidem notatur. Unde cum Virgilius exeunte anno spiritum Deo red- diderit, ejus Successoris Ordinatio anno se- quenti peracta est. Chronographus itaque Rei- chertpergensis, qui hanc mortem in Annum su- periozem diemque V. Kal. Decemb. contulit, in anno tantum peccavit. Adhuc Poeta Anony- mus, qui Versus de Ordine Comprovincialium Pontificum composuit, Epitaphium Virgilitis his- Verbis inchoat:

Hic Pater & Pastor, humilis doctusque Sa- cerdos,

us, ubi ad eum peruentum est, dextram & ipse protendit. Attendit, qui distri- buit incurvum in manu digitum, qualem sciebat habere Vvidichindum, vultum ejus diligenter intuetur agnoscit arridens, qui largiebatur. Quid ita mendicus inter men- dicos sederet Princeps ditissimus, percon- tatur. Ille nihil ad haec, sed ad Regem se jubet introduci.

Erat tum sanctissimus Paschae dies. Rex hilariter excepit vententem: percontatus, quid sibi vellet indignus Principe habi- tus. Ille sub haec: Volui serenissime Rex, hoc habitu incognitus (ut sperabam) lu- strare secreta gestorum, quae cognitus non- tam fidenter aspicerem. Curiositas indu- xit, ut latibulum quaererem, qui inter- tuos nunc in gratiam susceptus, propalam- potero percontari, quae vellem. Quid i- gitur (inquit Rex) vidisti, quod te- vidisse delectat? Ille, ut erat adhuc re- rum

Corpore Virgilius pausat, quam Hibernica- tellus Disponente Deo partes direxit in istas, Quisque regobat ovans praesentis culmina Sedis Ferme QUATER DENOS caris cum fratri- bus ANNOS.

Quare cum Virgilius annos ferme XL. Salisbur- gentium Episcopus fuerit, mors ejus citius con- tingere non potuit. Auctor quidem Anony- mus ejus Vitae, Sancti Eberhardi iidem Epi- scopi Salisburgensis discipulus, qui modo saeculo XII. eam in literas mandavit, juxta edi- tionem Mabillonii loco citato scribit: Celebrato Divini Sacramenti Myserio, leni morbo corre- ptus, anno Dominicae Incarnationis DCCLXXX. 4. Kalend. Decembris obdormivit in Domino. Ve- rum apud Hundium in Metropoli Salisburgensi aliqui legunt, anno DCCLXXXIIII. vel DCCLXXXV. qui ideo recte censere locum illum corruptum esse, licet in priori editione ejusdem Vitae habeatur etiam annus DCCLXXX. Cointius, qui anno DCCLXXX. num. XI. Vir- gilium mortuum contendit, ait, lesionem il- lam Hundii vitiosam esse, & errorem ex eo videri emanasse, quod cum olim annum, quo Virgilius ex hac vita migravit, omnes constan- tissime notarent DCCLXX. nota de die con- troversia, diem alii IIII. scripserint, alii V. ante Kalendas Decembres, & reperti sint e Recentioribus, qui duobus numeris, quorum alter annum, diem alter designabat, in unum coactis, asseruerint Virgilium mortuum anno Christi, vel DCCLXXXIIII. vel DCCLXXXV. Sed sive Anonymus scripserit anno DCCLXXX. ut etiam legitur in libro Miraculorum Sancti Virgilitis citato, sive currentem Christi annum signaverit, mors Sancti Praefectus a praesenti an- no amoveri non potest; cum, teste Poeta in ejus Epitaphio, Virgilius annos fere XL. Eccle- siam Salisburgensem rexit, illeque Epitaphium illud anno DCCCXL. aut circiter composuerit, qui ideo durationem Sedis Virgilitis melius cal- lere potuit, quam Anonymus, qui Sancti An- tistitis Vitam pluribus a morte ejus saeculis e- lucubravat. Quod si Hundius, Cointius, alii- que Viri doctissimi Versus laudati Poetae vide- re potuissent, in describendis Virgilitis ejusque Decefforum annis, & initio ac fine illorum Sa- cerdos

CHRISTI 785.

HADRIANI PAP. 14.

CONSTANT. IMP. 6. ET IRENES

rum Christianarum rudis, subimulit: Vi- di, quod mirabar, ante biduum te de- misso vultu tristem, incertus, quid con- rigisset, quod tantum Regem contrista- ret (commemoratio fuit Dominica pas- sionis, qua die Parasceves regium vul- tum obscurasset) rursus, inquit, vidi hodierna te die primum sollicitum, & ad rem attentissimum: postquam vero mensam adieras in templo mediam, ita hilaris mi- hi conspectus es vultu, ut repentina in te mutationis me caperet miraculum.

Stupor autem erat videre, quod de ma- nu purpurati sacerdotis singuli pulchel- lum puerum in os susciperent, quem qui- buldam ludibundum arridere, ultro pro- perare, aliis vero abhorrentem, avertisse multum, & tamen in ora demissum, nec redeuntem aspexi. Hoc quid sit, necdum accipio. Tum Rex: Bene, inquit, pro- fecisti: plus tibi aliquid, quam cunctis sacerdotibus, & omnibus nobis est osten- sum. Inde mutata veste, manu secum ab- stractum docuit grande pietatis myste-

PAGIUS dis, in tot errores ab anterioribus Scriptoribus inductos abrepti non fuissent.

XII. Obitus Opportuni Abbatis primi Manise. Eodem quo Virgilius anno vitam cum morte commutavit Opportunus, ut mox diximus ex Annalibus Ratiponenfibus. Fuit Opportunus pri- mus Abbas Coenobii, cui nomen inditum Man- seae, quod Odilo Dux Bajoriae in Episcopatu Salisburgensi prope Menem lacum Noricorum Sancti Pyramii suam construxit, ut videre est, apud Coimium anno DCCXXXIX. n. XLVI. quo ejus fundationem collocat, sed qui mortem Opportuni in annum DCCLXXXI. Hundium in Metropoli Salisburgensi securus perperam con- fert. Opportuno successit Henricus de quo infra.

In Chronico Moyfiacensi ad annum DCCLXXXV. legitur: Gerundenses homines Gerundam Civita- tem Carolo Regi tradiderunt, quod & legitur in Annalibus Anianensibus, & his verbis ob- servavit Surita: Mauri qui Gerunda Ausetanorum Urbis possuntur, sub Carolo imperium ditionem- que deveniunt. Quod tamen contigit, ut obser- vat Marca lib. 3. Marcae Hisp. cap. 6. num. 9. postquam certatum fuit cum Machomete Mauro Comite, & post longam Urbis obsidionem. Ca- jus rei memoriam conservavit vetus Chronicon Monasterii Rivipullensis, in quo dicitur: Hic Carolus dictus Magnus an. Domini DCCLXXXVI. cepit Civitatem Gerunda vicens in praelio Ma- chometum Regem ipsius Civitatis. Et dum cepit ipsam Civitatem, multi viderunt sanguinem plue- re, & apparuerunt acies in caelo, in vestimentis hominum & signa Crucis. Et apparuit Crux i- gnea in aere supra locum ubi nunc est altare Beatae Virginis. Et propter hoc mutavit Sedem, quae tunc erat in Ecclesia Sancti Felicis, in lo- co ubi nunc est. Meminerit eorumdem prodii- giorum ad annum sequentem & Chronicon Moys- siacense, & Annales Anianenses: Eo anno men- se Decembris apparuerunt acies terribiles in cae- lo, quales nunquam nostris temporibus antea ap- paruerunt. Nec non & signa Crucis apparuerunt in vestimentis hominum & nonnulli sanguinem viderunt se videre plueri.

XIV. Tam ingens beneficium adeptus per Carolum libertatis rependere voluit Arnaldus de Monte-

rium in altaris sacramento. Qua re co- gnita, exhilaratum Ducem orasse, ut proprium illi sacerdotem permitteret, qui divina rei curam haberet, crebrisque in conspectu perageret altaris sacrum mys- terium. Rex etiam Pontificem illi daturum promittit, modo illi habitationem Episcopo dignam, providerit. Ducem vero arcem suam ad Vvoseram utriusque ca- pacem ostendisse: deditque in ejusdem Ar- cis non exiguo circo locum aedificandae Ec- clesiae. Ferunt proinde nomen Ecclesiae provenisse quod meum & tuum, quasi com- munitis duorum possessio, sonat in lingua Saxonum vernacula Min, diu.

Erat vir praecipua religione Herimber- tus, qui cum Carolum latere non posset, dignus est habitus, quem praeficeret eidem Ecclesiae Mindenfi Episcopum: adiecit illi ministeriales non paucos, nec parvos, ut haberet Ecclesia defensores suos. Illi vero, quia ex imo gradu in nobilitatem exceverant, ut partim Comites, partim Duces fierent sprevisse matrem videntur. Or-

rotundo Gerundensis Episcopus, institutis fo- lernibus Missarum & Horarum Canoniarum denser Ca- Officiis in honorem Caroli Regis, edita consi- rulum Libe- Festivitate recitandas ordinavit juxta rei gestae ratorem tunc receptam fidem: unde major auctoritas suum a- huc narrationi conciliata. Earum lectionum u- gnoscunt.

Post captam Gerundam Carolus reliquam Pro- vinciam ordinavit prout Reipublicae utilitas & ratio temporum ferebat. Unum autem, inquit in Marca lib. 3. Marcae Hisp. cap. 7. num. 3. inno- vasse videtur. Cum enim Veteres Principes suam unicuique Civitati Comitem praeficere soliti es- sent, ille Comitibus Hispanici custodiam in plu- res partitus, tres Comitatus instituit in pagis singularum Civitatum: quod valuit etiam sub Ludovico Pio & sequentibus postea Regibus. Divisionem illam collegit Marca ex Praeceptis Regum: Dioecesis Helenensis quae sola angu- lum Gallicum Narbonensis Provinciae occupat, in tres Comitatus dissipata est, Ruscinonen- sem videlicet, Confluentium, & Vallaspirien- sem; Gerundensis, cui jam tum adjuncta erat Emporitana, in quatuor Comitatus secta est, Gerundensem, Emporitana, Petralatensem, & Bisuldunensem. Tres instituti in Dioecesi Au- tonensi, Autonensis primum, tum Marefensis, & Bergitanus. In Urgellensi itidem tres, Ur- gellensis, Ceretanus, sive Cerdanienfis, & Pal- liarenfis. In Barcinonenfi quoque admissa est sectio, intra cujus limites surrexit etiam Co- mitatus

LI.

XV.

CHRISTI
785.HADRIANI PAP.
14.CONSTANTINI
ET IRENES IMPP. 6.

Ornata est autem Ecclesia jam tum ab initio multis Sanctorum reliquiis, Feliciani Fulginatis Episcopi & Martyris, Theodori Episcopi, Carpophori & * Abundæ Martyrum. Profecit autem Ecclesia tam in spiritualibus, quam in temporalibus sub hoc Pontifice, agente novitio fervore in populo recens converso, instante nihilominus bono Pontifice, qui frugem divini verbi curavit in populo multiplicari. Haec auctor in Metropo-

PAGIUS mitatus Penitenfis. Jaccensis etiam Urbs suos habuit Comites, qui Aragonenses dicti sunt ab ea, angusta licet, Regione quam duo fluvii Aragonii cingunt. Haec Carolus studio rei militaris adversus Saracenos accurate constituendæ.

XVI. Cum Kenulfus Occidentalium Saxonum Rex

li Saxonum: quæ totidem verbis reddidisse volumus, ne quid additum putetur ad ea quæ ex Annalibus Saxonum prodita auctor refert. Qui & addit, hoc anno jam Vvidichindo ad religionem, Christianam converso, coeptas a Carolo Magno alias Cathedrales Ecclesias erigi in Saxonia, eisdemque qui eas curarent, esse postea datos sanctos Episcopos, de quibus inferius dicendum erit. Haec modo fati.

Chri.

triginta regnasset annos, & alterum inchoasset, a subditis occisus est, ut Malmesburiensis lib. 1. de Reg. cap. 2. alique Historici Angli fute narrant, quod hoc anno contigisse docet Annalista Mailrosensis. Ei successit *Bristricus*, qui erat e Regia familia.

Moritur Kenulfus Rex Occidentalium Saxonum,

Concilium Oecumenicum exturbatur. * Hegumenis.

JESU CHRISTI
ANNUS
786.HADRIANI PAP.
ANNUS
15.CONSTANTINI
ET IRENES IMPP. 7.

I. Christi Redemptoris annus adest septingentesimus octogesimus sextus, Indictione nona, quo septimo Idus Augusti cum Oecumenica Synodus in basilica sanctorum Apostolorum collecta esset, manu militari Iconoclastarum hæreticorum exturbatur. Quamobrem Imperatorum prudentia in tempus magis opportunum differri iubetur. At quomodo ista se habuerint, ex ejusdem temporis scriptoribus accipe, atque primum ex Theophane, qui hæc ait: Anno sexto, nempe superiori, Imperii sui, mittentes Imperatores convocaverunt omnes, qui sub eorum erant potestate Antistes, pervenientibus quoque a Roma transmissis ab Hadriano litteris, & hominibus ut prædicimus, & ab Antiochia, & Alexandria, & septima Idus Augusti nona Indictione, hoc nempe anno septimo eorundem Augustorum, præsidentes in templo sanctorum Apostolorum apud regiam urbem, coeperunt sanctas scripturas relegere, & obicere invicem, Imperatoribus & catholicis insipientibus. At populi scholasticorum, & excubitorum, atque ordinum ceterorum militarium adunati a suis Principibus, cum haberent etiam ipsi magistrum Constantinum Deo odibilem dudum Imperatorem, irruerunt in eos nudatis gladiis, minitantes morte afficere tam summum sacerdotem, quam Oribodoxos Episcopos, & Abbates. Imperio vero perstantes sibi familiares homines hos sedare nitentes, non acquieverunt, quin potius exprobraverunt. Cum autem surrexisset Patriarcha, & tribunal cum Episcopis & monachis esset ingressus, hi qui maligni sensus erant eorum Episcopi, extiterunt ad eos clamantes, & dicentes: Vicimus. Et gratia Dei nemini nocuerunt furiosi illi, & inhumani; & taliter distulit. Ann. Eccl. Tom. XIII.

soluta Synodo, unusquisque rediit ad propria. Hæc de his summam Theophanes, qui quod ait Tarasium esse tunc ingressum tribunal, ut hæc intelligas ex Ignatio, qui ejusdem viri sanctissimi res gestas est prosequutus, dilucidius enarrant, & ex ipsius Tarasii litteris ut accipias, necesse est. Qui igitur præsens fuit iis, quæ scriptis mandavit Ignatius, hæc habet (a):

Tarasius animum adhibebat iis, quæ ad rectam fidem pertinent, ut quæ, Deo volente, visa fuerant, & ab imperatoribus promissa erant, ad effectum venirent, contendebat. Hoc autem erat, ut Oecumenica procederet Synodus, & ab eo, quod justum est, minime aberraret Ecclesia. Jussu ergo Imperatorum omnes Pontifices ex unaquaque regione, & civitate proficiscuntur in regiam civitatem. Et jam edito convento in inclyto templo divinatorum Apostolorum, & jam sedentibus Episcopis in sedibus propositis: ecce quoddam examen virorum virorum inquam, qui erant animis leoninis ex exercitu Constantinii, qui olim Imperii sceptrum non pie administrabat, exurgens, velut ex quibusdam alveis male opinionis, accedit ad dictam eadem sacram, bellicis armis eam obstruendum. Qui cum venerande ædis atris appropinquaissent, incondita voce locum repleverunt, dicentes, non esse ferendum infirmari, & transgredi ea, quæ olim visa fuerunt Constantino. Nam non permittemus (ajebant) illius abrogari dogmata, & prædicari, esse statuendas imagines. Quod si quis hoc inceperit, & ante nostros oculos viderimus abrogari Synodum, quæ fuit ab ipso congregata: sanguine sacerdotum terram reddemus purpuream.

Hæc dicebant, & in portas irrumpentes,

Scholariorum & Excubitorum copias a propriis Recloribus Iconomachorum hæresi infectis incitatas, nudatis gladiis impetum in Patriarcham aliosque fecisse, & Synodum solutam esse. Tum anno insequenti, Kalend. Septemb. hujus Christi anni inchoato, ait: *mensis Septembri ineunte, Indictione X. Imperatricem transretana Thematata Constantinopolim evocasse, & eorum opera copias tumultuantes expulisse: Tum vero eos arina deponere jussisse, singulosque in suas Provincias se recipere jussisse, ut fufius narrat Baronius num. IV. & seq. Tumultum seditionis magnum fuisse, ostendit Ignatius Metropolitæ Nicæni, qui tradit eos Basilicam, ubi erant Episcopi congregati obfedit, clamantes non esse ferendum infirmari & transgredi ea, quæ olim visa fuerant Constantino (nempe Copronymo). Non enim permittemus, aiebant, illius abrogari dogmata, & prædicari esse statuendas imagines. Quod si quis hoc inceperit, sanguine Sacerdotum terram reddemus purpuream.*

Ad-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6279.

Ⓞ II. A.) 8. P. 23. Apr. Indict. 9.

JESU CHRISTI 786.

HADRIANI PAPÆ 15.

CONSTANTINI IMP. II. & 7.

IRENES 7.

I. Num. I. ad VI. Theophanes anno Incarnationis secundum Alex. DCCLXXVIII. qui Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoatur, refert Imperatores mississe, qui universos suæ Ditionis Episcopos in unum convocarent, & mensis Augusti die decimo septimo, nona Indictione coeptam esse Synodum Constantinopoli, sed

Tarasius intrepidus sacrificat.

(a) Eccl. 4. Sedere prohibitus ab hæreticis Tarasius.

IV.

PAGIUS

tes, volebant eos, qui erant intus, interficere. Tunc nutu Imperatoris potestatis, Sessionem relinquunt Pontifices. Imperatores autem in eos, qui res novaverant cum ira ferventes, cito venerunt in suum palatium, eorum insolentiam, & insurrectionem, & everfionem universi reputantes. Tarasius vero ad sacram aram accedens, timoris nullum signum præferens, incrementum incipit sacrificium, & mystica comunione peracta, domum revertitur, ubi vacabat prioribus laboribus, nempe in sacra scriptura, & in demonstrationibus faciendis ex Patrum eloquiis. Provide sane cedendum existimaverunt in præsentiarum Imperatores, secundum illud Ecclesiastici (a): Ne coneris contra ictum fluvii. Porro Tarasius ipse restatur, se ab ejusmodi Iconoclastis prohibitum esse cathedra. Etenim meminit harum turbarum ipse in epistola ad Hadrianum Romanum Pontificem, ubi ait: Verum nos ante annum Sessionem colligere Synodi statueramus: cum improbi aliquot homines, & quorum mentes insania tumultuabantur, turbam in nobis cientes, cathedram prohibuerunt: quam obrem coacti sumus integrum annum a proposito nostro desistere, nihilque, quod ad eam rem attinebat, tentare. Hæc Tarasius, qui postea præfatus in prima Actione Nicænæ Synodi, id hoc anno factum, ipsis Kalendis Augusti, affirmat, operaque Iconoclastarum Episcoporum. Cæterum cum reliqui omnes Episcopi ad proprias Ecclesias dimissi fuerint: ipsi tamen Apostolicæ Sedis Legati Constantinopoli recedentes, cum in Siciliam pervenissent, Romam reversuri, illic iussi sunt consistere, tempus opportunum expectantes colligendi iterum Concilii Oecumenici. Quod & accidit ex sententia, ut suo loco dicemus. Testatur id quidem Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum. Anastasius Bibliothecarius in præfatione ad septimam Synodum ad Joannem Papam, de his agens, his addit, milites ab Episcopis Iconoclastis fuisse instigatos ad contradicendum. Quomodo autem in hæreticos, factiososque milites Synodi sacræ perturbatores ultri sint Catholici Imperatores, ab eo, de quo supra, Theophane ita accipe: Anno septimo Imperii sui, misso Irenæ Stauratio Patricio, & Logotheta in-

Addit Sanctus Tarasius Ad. prima: Habebant in auxilium quosdam Episcopos, qui facile numerari possunt, quorum nomina voluntarie preterimus, quoniam omnibus nota sunt. Postquam feditio sopita est, remanserunt omnes Episcopi Constantinopoli, exceptis Legatis Apostolicis, de quibus Hadrianus Papa in Responso ad Dubia Francorum: In Siciliam reversi sunt, & demum Imperatores post eos mittentes, iterum

Thraciam mense Septembri, & initio decimæ Indictionis ad ulteriora themata (ita appellatos ordines militares) persuasit eos sibi cooperatores fieri, & depellere ab urbe impium populum (milites illos videlicet Concilii turbatores) quem Constantinus, cognomento Copronymus instruxerat. Et cum fingeret, totum exercitum motum esse in Orientales partes eo quod eas Arabes fuissent aggressi: exiit omnis regius apparatus, atque suppellex usque ad Malagana: & sic introeuntes hi, qui exteriorum thematum erant, tenuerunt urbem. Mittens autem ad illos, significavit eis dicens: Mittite mihi arma vestra: opus enim non habeo vobis. At illi, stulti divinitus facti, dederunt arma. Tunc misit famulis eorum in naves, exules misit ab urbe in propriam regionem unumquemque jubens abire, in qua genitus esset. Et cum fecisset proprium exercitum, & Principes sibi obtemperantes, ipse iterum mense Maio anni sequentis, mittens per omnem locum, congregavit omnes Episcopos, &c. Dicentur hæc inferius de facta iterum convocatione Concilii Oecumenici. Ignatus eadem habet in Tarasio.

Erant hi (ut apparet) milites Prætoriani; qui medullitus imbibissent Iconoclastarum hæresim, propinatorum illis facto Constantino Copronymo, quibus addebant calcaria plures Episcopi Iconoclastæ, ad hoc convenientes, ut quæ parabantur, exturbarent: erant hi ex illis, qui sub eodem Copronymo septimam, quam dicebant Oecumenicam Synodum habuerunt: de quibus eodem loco meminit Anastasius, hos nimirum conatos primum esse, ne Synodus cogere: quod cum obtinere minime potuissent, illud nisos, ut eandem coactam jam exturbarent, exturbataque, eosdem septimam pseudosynodum acclamasse: nam audi Anastasium: Porro Patriarcha delata causa Imperatoribus, nequaquam prohibitus est quo minus fieret Episcoporum conventus in prædicto venerabili templo. Factisque quibusdam allocutionibus tam a sancto Patriarcha, quam a Deo amabilibus Antistitibus, & lectis quibusdam Synodicis conscriptis, quæ prohibent non oportere aliquando Synodum universalem fieri præter consensum cæterorum sanctissimorum Patriarcharum. Cumque lege-

Constantinopolim ascendere fecerunt. Erat tunc Constantinopoli Sanctus Plato Hægumenus Sacundionis, qui sicut non timuerat minas incursumque militum, sic Patriarcham Tarasium secutus est, & anno sequenti interfuit Concilio secundo Nicæno. Quæ tunc egerit Sanctus Plato, exposuimus anno DCCLXXX. numer. III. & seq. ideoque quæ ibi retulimus, huc revocanda.

Milites feditiosi male mul-tati.

V.

II. Et inter-fuit S. Plato Hægumenus.

Ad

ventur hæc, facta est turba militum: & ante januas venerandi templi similtatem, & clamorem faciebant ex immixtione quorundam Episcoporum, qui ad hoc moti, in Synodo male sentientes reperti sunt esse.

Quibus peractis, Imperator per Cubicularium omni Synodo iussit interim dicere; Abstedite, ut populi inordinatum impetum evadamus: & post hæc voluntas Domini fiat. Taliterque Antistitibus e templo egredientibus, quidam eorum veritati resistentes, cum turba concinnaverunt, & impie declamationem faciebant pseudosyllogi, septimam Synodum collaudantes, atque Oecumenicam nominantes. Sed Catholicus scriptor, hæreticorum conciliabulum, quod ante hanc Synodum factum est, quod septimam Synodum appellabant, pseudosyllogum, falsum collegium nuncupat. Cum ergo taliter malignum concilium clamorem emisisset, & hora esset quasi sexta: domum jam esurientes abibant, & ita commotio feditiosis sopita est. Hactenus Anastasius. Ex quibus intelligas conatum hæreticorum Episcoporum vi militari pollentium, nimirum exturbatis Orthodoxis Episcopis; ipsos ibi remanuisse, acclamationibus confirmantes septimam pseudosynodum.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS III. Collectio LXXX. Capitulum Hadriano PP. & Ingelramno tributa.

Ad num. VI. In Editione Veneta Conciliorum LXXX. Canones Hadriani Papæ cum hoc titulo repræsentantur: E Græcis & Latinis Canonibus & Synodis Romanis, atque Decretis Præsulum ac Principum Romanorum, hæc Capitula sparsim collecta sunt & Ingilramno Medionatriæ Urbis Episcopo, Roma a Beato Papa Hadriano tradita sub die XIII. Kalend. Octobr. Indiæ. XI. quando pro sui negotii causa agebatur. Idem habetur in posterioribus editionibus Concilii nisi quod loco Indiæ. XI. legitur Indiæ. IX. quam retinuit Baronius, qui ideo perperam de iis currenti anno egit; cum mense Septembri decima Indiæ initium sumserit. Capitula ista Hadriano Papæ ævo Hincmaro Rhemensis Archiepiscopi jam tribuebantur, ut liquet ex Opusculo adversus Hincmarum Laudunensem Episcopum cap. 24. Quia tamen vetusti aliqui Codices MSS. prædicta Capitula non ab Hadriano Papa, sed ab ipsomet Ingilramno vel Ingelramno Metensi Episcopo collecta, & Hadriano Papæ oblata tradunt, hinc hodie aliqui ea Hadriano, aliqui Ingelramno adscribunt. Sed quemcumque Auctorem nata sit hæc capitulum Collectio, Marca lib. 7. de Concordia cap. 20. vetustiorum illam censet Isidoro, quem iisdem Capitulis usum dicit in adornanda Collectione Epistoliarum apocrypharum. Is Auctor Hispanum se prodit hac periodo: In principio voluminis hujus, qualiter Concilium apud nos celebratum, posuimus, ut qui nostrum ordinem sequi voluerint, sciant qualiter hoc agere debeant. Celebrandi enim Concilii totum ordinem a quarto Concilio Toletano desumit, ut patet ex ipsius ordinis titulo, qui primo Conciliorum Tom. sic exhibetur: Ordo celebrandi Concilii, descriptus ab Isidoro Mercatore ex quarto Concilio Toletano cap. 4. & Garzya Loaysa Hispanorum.

Quod ad res pertinet Occidentales, hoc eodem anno Hadrianus Pontifex collectionem canonum octoginta, a se elaboratam dedit Ingilramno Episcopo Mediomatricis civitatis, tunc Romæ degenti, ut causam suam adversus falsos accusatores defenderet. Quem absolutum hisce canonibus, communitum remisit ad suos. Postulabat id causa, ut colligeret idem Pontifex canones, spectantes ad accusationem Episcoporum, & ad jura Romanæ Ecclesiæ pertinentes, ex qua adversus oppressiones, illatas Episcopis a Principibus, defensio prodire solet, ea vero oppressa, omnes cum ipsa Ecclesiâ opprimi sit necesse. Porro eidem collectioni reperitur ejusmodi præposita inscriptio (a).

E Græcis, & Latinis canonibus, & Synodis Romanis, atque decretis Præsulum ac Principum Romanorum hæc capitula sparsim collecta sunt, & Ingelramno Mediomatrice urbis Episcopo, Romæ a beato Papa Hadriano, data sub die decimotertio Kalend. Octobris, Indictione nona quando sui negotii causa agebatur. Ita inscriptio, cui canones subiciuntur. Ex more tunc celebratam esse Synodum, existimamus, in qua de jurisdictione Romanæ Ecclesiæ inspicere canones opus fuisse

B b 2

Conciliorum editoris diligentia emendatus. Isidori Mercatoris librum ex Hispania in Gallias allatum primus Gallorum accepit ac publicavit Riculfus, qui Lullo in Archiepiscopatum Moguntiacensem anno sequenti postea successit. Hincmaro enim Laudunensi Episcopo Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus Opusc. 33. cap. 24. ita refert: forte putasti neminem alium, easdem sententias (Hadriani vel Ingelramni), vel ipsas Epistolas (ab Isidoro collectas), præter te habere, idcirco talia libere te existimasti posse colligere; res mira est, cum de ipsis sententiis plena sit illa terra, sicut & de libro collectarum Epistoliarum ab Isidoro, quem de Hispania allatum Riculfus Moguntinus Episcopus in hujusmodi, sicut & in Capitalis Regiis, studiosus obtinuit, & istas Regiones ex illo repleti fecit.

Collectio illa descripta est ex Epistolis Anaclei, Evaristi & aliorum antiquorum Pontificum Romanorum, si fides hac in re adhibenda sit Antonio Augustino Dialogo XV. de emendatione Gratiani, ubi hæc capitula Hadriano Primo adjudicat, vel, ut existimat Marca laudatus excerpta est ex antiquis Canonibus & genuinis Pontificum Romanorum Epistolis, tum etiam ex legibus Codice Theodosiano comprehensis, vel potius ex illarum legum Beviario. In his autem capitulis interdum nonnihil additur antiquis Canonibus, interdum vero verba aliqua detrahuntur, tantaque horum Capitulum dignitas fuit, ut etiam frequenter descripta fuerint in Regum Francorum Capitalibus, ut tam Antonius Augustinus, quam Marca communi consensu scribant. Cæterum priorum Pontificum Romanorum Epistolas suppositas esse non tantum Marca & Antonius Augustinus; sed etiam Baronius anno DCCCLXV. passimque alii Viri docti fatentur. Vide quæ de

VI. Collectio Can. Hadriani Papæ.

(a) Extat. t. 3. Conc. edit. Venet.

IV. Ea excerpta vel ex falsis vel ex veris Epistolis Pontificum Rom.

CHRISTI
786.HADRIANI PAP.
15.CONSTANT. IMPR. 7.
ET IRENES

iffe adversus oppressiones Episcoporum, quorum judicia eidem primariæ Ecclesiæ sint reservata. Verus ista in Ecclesia persecutio secundum Paulum (a), ut qui secundum carnem nati, eos affligant, qui secundum spiritum generati sunt.

(a) Gal. 4.

VII.
Caroli
Magni
adven-
tus in Ita-
liam.

Hoc pariter anno Carolus Magnus, jam rebus Saxonum compositis, orationis causa Romam parat adventum, importuno licet hiemis tempore. In itinere enim constitutus, celebravit Natalem Redemptoris solemnem diem Florentiæ in Tuscia. Ita Chronica quæque vetera, & Annales Francorum. Porro ejus Romam adventus contigit anno sequenti. Dicens de ipso suo loco. Quid Rex Christianissimus in animo haberet, exitus declaravit nimirum expugnare Ducatum Beneventanum, qui possidebatur a Longobardis, ne quid amplius jurium esset Longobardorum in Italia. Sed quæ inter ipsum Regem, & Ducem transacta sint, pro temporis ratione anno sequenti Annalibus inferentur.

Ante autem ejus in Italiam adventum constat domuisse hoc anno Britones, qui

PAGIUS

VII.
Tertia
profectio
Romana
Caroli, &
ejus de
Britanni-
bus victo-
ria.

de his Epistolis diximus anno Christi c. numer. IV. & seqq.

Ad num. VII. Britones Britanniam Cisnarinam incolentes, quo alias Clodoveus Magnus subegerat, cum Carolum difficili bello Saxonicum occupatum viderent, adversus eum rebelarunt, ut notarunt Eginhardus in Vita Caroli M. & varii Annalists, inter quos Metensis scribit: Carolus Rex misit exercitum suum in partibus Britannia, cui præfecit Audulfum Virum illustrem. Qui vixit Britonibus totam illam Regionem Francorum Ditionibus subegerunt. Principesque Britonum secum adducunt, apud Wormatiam Regis obtutibus præsentarunt. Tunc Rex videns se ex omni parte pacem habere, Romam pergit causa orationis, & ut ibi cum Missis Imperatoris loqueretur. Celebravitque Natalem Domini in Florentia Civitate. Pascha autem celebraverat in Attiniaco villa, ut Eginhardus in Annal. alique prodidere.

VI.
Prima
conjura-
tio adver-
sus Caro-
lum.

Eginhardus in Vita Caroli M. memorata conjuratione in Carolum an. DCCXCII. facta, hæc scribit: Facta est alia prius contra eum in Germania valida conjuratio, cujus auctores partim luminibus orbati, partim membris incolomes, omnes tamen in exilium acti sunt, neque ullus ex eis interfectus est, nisi tres tantum, qui cum se, ne comprehenderentur strictis gladiis defenderent, aliquos etiam occidissent, quia aliter coerceri non poterant, interempti sunt. Harum tamen conjurationum Fastrada Regina crudelitas causa & origo extitisse creditur. Et idcirco in ambabus contra Regem conspiratum est, quia uxoris crudelitati consentiens, a sua natura benignitate ac solita mansuetudine immaniter exorbitasse videbatur. In Annalibus tam Fuldenibus quam in Auctore Chronici Moissiacensis, ac in Annalibus Eginhardo attributis hæc conjuratio in annum superiorem, in Annal. vero Nazarianis in annum præsentem confertur; quod forte tunc detecta fuerit, & hoc anno extincta.

(inquit Eginhardus) ad Occidentem in extrema quadam parte Gallia super litus Oceani residentes dicto audientes non erant: missa enim in eos expeditione, qua & dare obsides, & quæ imperarentur, se facturos polliceri coacti sunt. Hæc Eginhardus. Ita quidem (ut anno superiori vidimus ex litteris Hadriani Papæ ad Orientis Imperatores) cuncta Carolo dextere accidere, eo quod in primis, ut profitetur, Petri Apostoli auxilio niteretur. Qui igitur hoc anno mente conceperat Limina Apostolorum, ut illa adire posset, perdifficile bellum Britannicum, nullo ferme negotio, quam citissime feliciter hac ætate confecit.

Hoc eodem anno moritur Hildegardis Regina, uxor Caroli Magni, cum vixisset cum ipso annos duodecim, ut ejus sepulturæ epitaphium scriptum docet, quod ex ruinis monasterii S. Arnulphi Metensis erutum ad nos missum una cum aliis Caroli ipsius filiorum inscriptionibus, hic tibi, ut piæ valde feminae, & sæculi hujus omnium clarissimæ describendum, curavimus. Sic se habet:

Au-

In Appendice ad Chronicon jussu Nibelungi Comitis conscriptum, hæc de Carolo leguntur: procedente autem tempore in mense Augusto apud Wormatiam Synodum Episcoporum ac Conventum magnificum coire fecit. Ubi decernens quod hi, qui potissime in hac conjuratione delicti sunt, honore simul ac luminibus privarentur, atque exilio damnarentur. Eos vero qui innoxii in hac conjuratione soluti sunt, clementer absolvit. In Chronico Moissiacensi Augusti loco, Aprilis per errorem legitur. Cum enim, ut Regino tradit, Carolus præfecerit Audulfum exercitum in Britanniam misso, isque Britonum Principes apud Wormatiam Regis obtutibus præsentarunt, Synodus Wormatiensis mense Aprilis habita non est, quia Carolus non nisi Pascha jam celebrato Britones laceffendos jussit. Quid præterea actum sit in hac Synodo incertum.

Cum nuncium de rebus a Carolo feliciter gestis, & de Saxonibus ad fidem conversis Romam per Andream Abbatem Luxoviensem delatum esset, Hadrianus Papa Epistolam XCI. Cod. Carol. ad eundem Regem scripsit, & quia Carolus ab eo petierat, ut in uno mense, vel in una die, pro hujuscemodi operibus, & una vel duabus feriis Letaniæ peragerentur, respondit Pontifex: Decevimus in omnibus nostris partibus, quæ sub Ditione spiritualis Matris vestra Sancta Romana Ecclesia existunt illico celebrari, easdem una nobiscum disponentes amissimus Domino protegente, videlicet XXIII. die, & XXVI. atque XXVIII. hujus adventus Junii mensis quæ sunt imprimis Vigilia Beati Joannis Baptista, & Natalis Sanctorum Joannis & Pauli, nec non & Vigilia Beati Petri Apostoli, &c. Nos quippe non solum unam vel duas, ut nobis insinuas celebrandas Letanias prævidimus; sed etiam pro vestra, ut soliti sumus indefinenter orare Excellentia cupientes decrevimus perficere, & Redemptoris mundi canere laudes, ut ipsa gentes quæ per vestrum Regale certamen ad Christianamam perducta sunt silens, usque in ævum

per

VII.

Pana de
ejus au-
thoribus
sumpta.

VIII.

Hadria-
nus PP.
gratula-
tur Caro-
lo de vi-
ctoria Sa-
xonica.CHRISTI
786.HADRIANI PAP.
15.CONSTANT. IMPR. 7.
ET IRENESHildegardis Uxo-
ris Caroli
M. epi-
taphium.

Aurea, quæ fulvis rutilant elementa
figuris,
Quam clara extiterint membra se-
pulta docent.

Hic Regina jacet Regi præcelsa po-
tenti

Hildegard Karolo quæ bene nupta
fuit.

Quæ tantum clara transcendit stirpis
alumnos,

Quantum quæ genita est Indica gem-
ma, solum.

Huic tam clara fuit florentis gratia
formæ,

Quæ non occiduo pulchrior ulla foret.

Cujus haud tenerum possunt aquare de-
corem

Sardonix Pario, lilia mixta rosis.

Attamen hanc speciem superabant lumina
cordis,

Simplicitasque animæ, interiorque
decor.

Tu mitis, sapiens, solers, incunda
fusti,

Dapsilis, & cunctis condecorata
bonis.

Sed quid plura feram, cum non sit
grandior ulla

Laus tibi, quam tanto complacuisse
viro?

Cumque vir armipotens sceptris jun-
xisset auitis

PAGIUS

IX.

Legatus
in Britan-
niam mis-
sit.

X.

Mors Ca-
lipha.

XI.

Mortitur
S. Lullus
Archiep.
Mogun-
tia.

per vestrum maneat adminiculum, &c. Harum literarum meminit Baronius anno DCCXCV. num. IX.

Annalista Mailrosensis hoc anno habet: Hadrianus Papa Legatos in Britanniam direxit ut fidem Catholicam innovarent, & confirmarent, qui honorifice recepti sunt & remissi. De Synodo, quam illic congregavit anno sequenti agemus.

Mortuus est hoc anno Musa Albadi Calipha Saracenorum, cui successit Haron Raschid, ut anno DCCLXXXIV. numer. III. demonstravi.

Ad hunc annum referenda mors Sancti Lulli, de quo Auctor incertus Annalium Francorum ab anno Incarnationis DCCXIV. usque ad annum Ludovicii Pii quartum, Christi vero DCCCXVII. continuatorum, publicatus a Lambocio lib. 2. Biblioth. Caf. pag. 366. scribit: Bonifacius Archiepiscopus evangelizans genti Frefonum Verbum Dei Martyrio coronatur anno DCCLV. qui sedit in Episcopatu annos XII. post quem Lullus Episcopus annos XXXII. Unde annos illos XIII. Sedis Bonifacii Anonymus ille dedicat, non dum detegere potui, sed certum est annorum illorum XXXII. ultimum currenti inchoari, & Annales vetustissimos Francorum ab an. DCCLXIX. ad DCCCVI. apud Duchesnum Tom. II. Annales Fuldenes, Lambertum Schafnaburgensem, Auctorem Chronici Wirzburgensem a Baluzio lib. 1. Miscell. editi, & Hermannum Contractum in editione Canitii Lulli mortem hoc anno collocare, ideoque annos illos XXXII. incompletos fuisse. Cointius quidem an. DCCLXXXVII. num. XXXIX. Serarius lib. 4. Rer. Mogunt. & Mabillonius Sac. III. Benedict. part. II. in Elo-

Liniferumque Padum, Romuleum-
que Tybrim:

Tu sola inventa es, fueris quæ digna
tenere

Multiplicis regni aurea sceptrum manu.
Alter ab undecimo rursum te sustulit
annus,

Heu genitrix Regum! Heu decus,
atque dolor!

Te Francus, Suevus, Germanus, &
ipse Britannus,

Camque Getis duris plangit Ibera
cohors.

Accola te Ligeris, te deflet & Itala
tellus,

Ipsaque morte tua anxia Roma ge-
mit.

Movisti ad fletus & fortia corda vi-
rorum,

En lacrymæ clypeos inter & arma
cadunt.

Heu quantum sapiens, & firmum robo-
re semper

Ussisti flammis pectus berile viri.

Solatur cunctos spes hæc sed certa do-
lentes,

Pro dignis factis quod sacra regna
tenes.

Hucusque Hildegardis Reginae epita-
phium.

Sed & ejus filia in cunis defunctæ,
quæ

gio Historico Sancti hujus Præfulis n. XVIII. mortem ejus in annum sequentem differunt, existimantque Cointius & Mabillonius controverfiam hanc dirimere Regium Diploma, in quo Carolus anno DCCLXXXVIII. de prima Bremenfis Episcopatus erectione sic loquitur: Summi Pontificis & Universalis Papa Hadriani præcepto, nec non & Moguntiacensis Episcopi Lullonis, omniumque qui adfuerunt Concilio, eandem Bremenfem Ecclesiam cum omnibus suis appendiciis Willehado probabilis vita viro coram Deo & Sanctis ejus commissimus; quem etiam primum ejusdem Ecclesie III. Idus Julii consecrari fecimus Episcopum. Videtur enim Carolus innuere Lullum subscripsisse promotioni S. Willehadi mense Julio anni DCCLXXXVII. Episcopi Bremenfis consecrati. Verum hæc controversia ex illo Diplomate dirimi non potest; cum Carolus duabus de rebus loquatur, quæ diversis temporibus de more fiunt. Unde cum Serarius & Surius ad diem XVI. mensis Octobris testentur, MSS. Codices docere Lullum decessisse decimo septimo Kalendas Novembres, apparet Carolum ante diem illum fundasse Ecclesiam Bremenfem, eamque commississe Sancto Willehado, qui mense Julio sequentis Christi anni ordinatus est Bremenfis Episcopus, ut inter omnes convenit. Lullum enim hoc anno mortuum esse confirmat Marianus in Chronico, ubi anno DCCLXXXVII. uno tenore Lulli mortem, diem ordinationis ejus Successoris, & locum in quo ea peracta, his verbis narrat: Lullus Archiepiscopus Moguntinus mortitur. Nicholus ordinatur in Episcopum Moguntie IV. Non. Mart. apud Fritifar, anno autem sequenti litera Dominicali G, insignito dies quartus mensis Mar-

CHRISTI
786.

HADRIANI PAP.
15.

CONSTANT.
ET IRENES IMPP. 7.

Filiæ Caroli M. E. pitaph. que ibidem inventa est, accipe sepulcro inditam inscriptionem :

*Hildegard rapuit subito te funus acerbum,
Ceu raptat Boreas vere ligustra novo.
Explevit nec dum vita tibi circulus annuum,
Annua nec venit lux geminata tibi.
Parvula non parvum inquis virguncula luctum,
Confodiens jaculo regia corda patris.
Matris habes nomen, renovas de morte dolorem,
Postquam vixisti vix quadraginta dies.
Pectore nos mæsto lacrymarum fundimus amnes
Tu nimium felix gaudia longa petis.*

Hæc ibi, quorum si quis me rogaret auctorem, responderem (quod opinor ex multa consimili) Albinum Flaccum, dictum aliter Alcuinum, sicut & sequentis quod scriptum, cum primogenita filia ejusdem, eodem ferme tempore ob-

PAGIUS Martii in diem Dominicam, qua Episcoporum ordinationes de more factæ, incidit. Hinc etiam habemus Lullum ante Willehadi consecrationem spiritum Deo reddidisse, perperamque Cointium & Mabillonium ex laudatis Caroli Regis verbis inferre Lullum post Willehadi ordinationem vitam cum morte commutasse. Quare non videtur dubitandum, quin Carolus in Diplomate citato res duobus diversis annis gestas una serie referat. Unus inter Antiquos Hermannus Contractus in suo Chronico Lulli obitum cum sequenti Christi anno alligat, sed ejus auctoritas contra tot Auctores infirma.

XII. Porro licet Lullus anno DCCLIII. Moguntiacensis Archiepiscopus renunciatus fuerit, eodemque anno Bonifacius eum Archiepiscopatum abdicavit, Lullo tamen anni tantum XXXII. attribuantur tam in Annalista laudato quam in Breviario Moguntinensi apud Serarium, quia Antiqui si contingeret aliquem Episcopum dignitati renunciare, modo annos quibus superstes erat, eidem, modo Successori ejus adscribebant. Sic Elbertus seu Albertus Archiepiscopus Eboracensis qui biennio ante mortem in solitudinem secessit, dicitur Ecclesiam illam rexisset annos XIV. licet annos tantum XII. in Præfultatu vixerit. Sic Eambaldus ejus Successor

lit, sic ut ejus epitaphium ibidem inventum habet verbis istis:

*Hoc tumulata jacet pusilla puellula busto
Adeleid amne sacro qua vocitata fuit.
Huic sator est Karolus, gemino diademate pollens,
Nobilis ingenio, fortis ad arma satis.
Sumpserat hæc ortum prope mœnia celsa Papie,
Cum caperet genitor Itala regna petens.
Sed Rhodanum properans rapta de lumine vitæ,
Istaque sunt matris corda dolore procul.
Excessit patrios non conspectura triumphos;
Nunc Patris æterni regna beata tenet.*

Duxit autem post obitum Hildegardis Luitgardem & alias, decedentibus ipsis, idem Carolus Magnus, in hoc plane se ipso minor inventus, cum nec his contentus, introduxerit concubinas.

Sepo

dicitur annos XVI. sedisse, licet diutius in Episcopatu vixerit, quia priores Sedis ejus anni tribuuntur Alberto Decessori, quod post dimissum Præfultatum per biennium adhuc in vivis fuerit, ut suis locis visum est. Loquentes etiam de Sancto Joanne Beverlacensi vidimus Bedam ei assignare annos XXXIII. cum tamen anno DCLXXXVI. Episcopus Agulfaldensis creatus fuerit, indeque ad Eboracensem Sedem translatus, anno quidem DCCXVIII. in solitudinem secesserit, & Sedem vacuum *Wolfrido Juniori* reliquerit, suæ abdicacioni triennio superstes, qui ideo annos XXXVI. sedisse dendus esset, si anni quibus suæ demissioni supervixit ei assignarentur. Unde Historici Anglici *Wilfrido Juniori*, anno DCCXXXII. demortuo, annos XV. tribuunt, quamvis tribus prioribus Episcopatus ejus annis Joannes Beverlacensis ejus Decessor, qui abdicavit adhuc superesset. Quod hic observare operæ pretium duxi, quia vidi diversum hunc annos Episcoporum numerandi modum a Veteribus usurpatum Viros doctissimos non raro in errorem inducere. Colitur *Sanctus Lullus*, de quo pluribus in locis locuti sumus, die XVI. mensis Octobris. De *Riculpho* ejus Successore jam supra numer. III. mentionem fecimus.

JESU CHRISTI
ANNUS
787.

HADRIANI PAP.
ANNUS
16.

CONSTANTINI
ET IRENES IMPP. 8.

I.
Concilium Oecumenicum iterum indicitur.

Septingentesimus octogesima septimus annus Redemptoris Indictione decima consignatur, quo sacrosanctum Concilium Oecumenicum in Nicæa Bithyniæ celebratum est. Etenim (inquit Theophanes) mense Maio hujus decimæ Indictionis, mittens Irene Augusta convocavit omnes Episcopos, qui convenirent in Nicænsium civitatem, ad celebrandum illud Concilium. Et per totum tempus astivum congregati sunt omnes apud Nicæam: siquidem eos, qui ex Romana Sedis, & Orientalium Patriarcharum persona venerunt, omnino non dimiserat, sed retentos secum habebat. Et octavo anno Imperii Irene, & Constantini exivit Tarasius Archiepiscopus Constantinopolensis in Nicænsium civitatem. Hæc de loco, & tempore magnæ Synodi. Ignatius item in Tarasio de his agens, tradit, nonnisi postquam se cæteri Episcopi in Nicæam contulissent, Tarasium cum Legatis Patriarcharum illuc esse profectum. Sed quinam isti fuerint, & alii, quos secum duxit, sic narrat:

II.
Tarasii adventus Nicæam.

Cum sanctissima classis dicto citius indictam venisset civitatem, Tarasius quoque venit ex urbe regia, ex Apostolicis Sedibus secum assumens excimios quoslibet, & præstantissimos, nempe ab Hadriano quidem Papa Romano Petrum primum presbyterum, & Petrum monachum, & præfectum; ab Apostolica autem diocesi, a Politiano inquam sacratissimo Papa Alexandrino Thomam monachum & presbyterum, & a Theodoro Patriarcha Antiocheno, & ab Elia principe pastorum. Elia Joannem monachum presbyterum, & Syncellum, adducens etiam secum quosdam ex iis, qui gerebant magistratus, pietate claros, & gratia doctrinæ, & scientiæ, inter quos fuit etiam Nicephorus, qui erat a secretis Imperatoris, qui

cum vixisset in sanctitate, & esset ornatus divinis virtutibus, & doctrina, ac dicendi scientia, Byzantii sedis Patriarchalis suscepit honorem, post Tarasii sanctam consummationem: & quicumque erant venerandi, & excimii monachi, qui movebantur zelo disciplinæ, & regulæ Ecclesiasticæ, & contendebant semper sequi Synodalem accurrationem, profecti sunt Nicæam. Hæc Ignatius, earumdem rerum inspector.

Inter hos venerabiles monachos, interfuisse sanctum Platonem, de quo plura superius, auctor est Theodorus Studita in Actis vitæ ipsius, similiter magnus quoque ille Theophanes Confessor, qui ex Patricio genere amplexus erat (ut diximus) monasticam vitam, eidem pariter interfuisse conventui vocatus traditur; de eo enim hæc in vita ipsius auctor, ejusdem temporis scriptor: Pulcherimum illius, inquit, factum me pene præterit: Cum enim Nicææ Synodus secunda coacta esset, ad eam ipse quoque, cum aliis Patribus vocatus est. Cumque omnes equis præstantibus, & splendidis vestimentis ornati, venirent, ipse veste solita indutus lacera, & asina infidens, lato animo iter suscepit. Sed cum omnes viderent eum, qui prius omnium divitiarum copiis abundaverat, sic indutum, majorem ex illo, quam ex reliquis utilitatem acceperunt, & ingenti tranquillitate animi repleti sunt: Ipse vero veritatem amplexus, & errores aspernatus, maxima virtutum opinione insignis rediit. Hæc de Theophane Confessore, de quo rursus dicendum erit inferius. Interfuit eidem Concilio S. Euthymius, Sardicensis Episcopus, Confessor illustris, cujus dies natalis tam Græcis, quam Latinis tabulis consignatus habetur undecimæ mensis Martii. Interfuerunt pariter & alii

III.
Sancti, qui interfuerant Conc.

PAGIUS SAC. VIII. Anno Era Hisp. DCCC. XXV. Anno Hebræe CLXXI. in hebrato die 22. Junii fer. 6. A. C. 787. 1.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6280.

© 12. G. D 9. P. 8. April. Indict. 10.

JESU CHRISTI 787.

HADRIANI PAPÆ 16.

CONSTANTINI IMP. 12. & 8.

IRENES 8.

Num. I. ad IV. Theophanes in Chronico scribit, mense Maio decimæ Indictionis Irene Augustam convocasse omnes Episcopos apud Nicæam, ubi hoc anno Synodum Generalem VII. celebrarunt. Ignatius vero Diaconus in Vita Sancti Tarasii Patriarchæ Constantinop.

trahit, illuc ab Hadriano Papa Legatos missos esse Petrum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Archiepiscopum, & Petrum Monachum Presbyterum atque Abbatem: a Politiano Patriarcha Alexandrino, Thomam Monachum & Presbyterum; a Theodoro Patriarcha Antiocheno, & ab Elia Patriarcha Hierosolymitano Joannem Monachum Presbyterum & Syncellum. Hos vero trium Patriarcharum in solidum legatos fuisse, ipsimet ostendunt Synodo in hanc formam subscribentes: locum retinens trium Apostolicarum Sedium Alexandrina, Antiochena, & Hierosolymitana. Addit Theophanes, Thomam fuisse Virum pietate insignem, & antea extitisse Archiepiscopum Thessalonicensem. Baronius numer. II. integrum Ignatii locum recitat, & in margine loco Theodoretii Patriarchæ Antiocheni reponit, Theodorum, qui ante aliquot annos Patriarchatum illum rexerat. Verum Theodoretum septimæ Synodi Generalis tempore Antioche-

Septima Synodus Generalis Nicæa celebratur.

num

CHRISTI 787.

HADRIANI PAP. 16.

CONSTANT. IMP. 8. ET IRENES

alii præclarissimi Confessores, qui tempore Constantini Copronymi vincula, & exilia, sediumque privationem passi fuerant: qui omnes postliminio restituti, ardentibus animis ad sanctum Concilium, tamquam apes ad alvearium, convolarunt. Porro numerum omnium, qui Synodo interfuerunt, fuisse trecentorum, & quinquaginta Episcoporum est communis assertio; nam & Pfellus de singulis agens Synodi, ubi de hac meminit, istos habet jambicos versus:

Postrema septima rursus facta est in Nicæa Quinquaginta convenerunt supra trecentos.

Photius autem trecentos septuaginta septem numerat. In Menologio autem Basilii Imper. numerantur Episcopi trecenti sexaginta septem.

IV. Antequam autem ipsa ingrediamur Acta Concilii, hic præmittenda sunt, quæ Anastasius Bibliothecarius in nuncupatoria epistola, ad Joannem Papam octavum de translatione a se facta ejusdem septimæ Synodi Oecumenicæ, prudenter admonuit, ne cui pateat occasio ullius scandali. Ait enim: Sane notandum est, quedam in hac Synodo ex Apostolorum, & sextæ universalis Synodi canonibus, & sententiis inveniri, quæ penes nos interpretata nec habentur, nec admittuntur. Et certe de Apostolorum canonibus liquido novimus, quoniam iis quidam facile non præbuerunt consensum. Sed & prædecessor vester beatissimus Papa Stephanus non ex iis plusquam quinquaginta respiciendos, synodice promulgavit, cum quedam constituta Pontificum ex ipsis canonibus assumpta esse videantur: Unde Apostolatu vestro decernente, non solum illos solos quinquaginta canones Ecclesia recipit, sed omnes eorum, utpote Spiritus sancti turbarum; * quoniam & omnium omnino probabilium Patrum, & sanctorum Conciliorum regulas, & institutiones admittit illas dumtaxat, quæ nec recte fidei, nec probis moribus obviant; sed nec Sedis Romanæ decretis * admo-

Numerus Episcoporum Synodi Nicænae.

De citatis in Synodo canonibus Apostolicis.

*quin

* ad modicum

PAGIUS

num Patriarchatum gessisse, non tantum Ignatius; sed etiam Photius in Libello de Synodis, & Nilus Rhodiorum Metropolita agens de Synodo VII. testantur. Successerat itaque Theodoros Theodoro, qui anno DCCLXX. adhuc Ecclesiam Antiochenam gubernabat, ut liquet ex dictis eo anno num. I. Meminit ibidem Nilus Politiani, sed Photius citatus Patriarcham Alexandrinum Apollinarium appellat, quia forsitan binominis erat. De Elia Patriarcha Hierosolymitano hoc tempore exule anno superiori locuti sumus.

II. Joannes & Thomas a Patriarchis Orientis deputati vocantur in literis ad Tarasium anno

dum quid resulant, quin potius adversarios, id est, hæreticos potenter impugnent. Sic igitur si qui veteribus Romanæ Ecclesiæ institutis, & regulis contradicere reperiuntur, iidem canones exploduntur, utpote non Apostolorum, sed ut adulterini partus ipsorum nomine suppositi. Pergit vero dicere de canonibus sextæ Synodi, quorum mentio in hujus Actis septimæ frequens reperitur.

Ergo & regulas, quas Græci a sexta Synodo perhibent additas; ita in hac Synodo principalis sedes admittit, ut nullatenus ex iis illa recipiantur, quæ prioribus canonibus, vel decretis sanctorum Sedis hujus Pontificum, aut certe bonis moribus inveniantur adverse. Quamvis omnes hætenus ex toto maneant apud Latinos incognita, quia nec interpretata, sed nec in cæterarum Patriarchalium sedium (licet Græca utantur lingua) reperiuntur Archæivis, nimirum quia nulla earum, cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem præfens inventa est, quamquam eosdem Patres illas Græci promulgasse perhibeant, qui in sexta Synodo sunt inventi: sed hoc nullis probare certis possunt indicis. Hætenus de sextæ Synodi canonibus Anastasius occasione eorumdem canonum, qui in hac eadem Synodo citati reperiuntur.

Monet & illud, quod haud minoris momenti esse videtur, sic dicens: In eo sane quod frequenter Universalem in hac Synodo Græci Patriarcham suum inconvenienter appellant: Apostolatus vester Græcorum adulationi veniam det, prælatis suis, non sine reprehensione placere studentium. Verum cum apud Constantinopolim positus, frequenter Græcos super hoc vocabulo reprehenderem, & fastus, vel arrogantiam redarguerem: asserebant, quod non ideo Oecumenicum, quem multi Universalem interpretati sunt, dicerent Patriarcham, quod universi orbis teneat Præsulatum, sed quod cuidam parti præsit orbis, qui a Christianis inhabitatur: nam quod Græci οἰ κοίμειον vocant, a Latinis non solum orbis, a cujus universitate, Universalis appellesur, verum etiam

V. De citatis in Synodo canonibus sextæ Synodi admonitio.

VI.

De titulo Oecumenici admonitio.

Plures Sancti Monachi Synodo VII. interferre.

CHRISTI 787.

HADRIANI PAP. 16.

CONSTANT. IMP. 8. ET IRENES

etiam habitatio, vel locus habitabilis nuncupatur. Ita tunc Græci frigide admodum excusantes errorem, atque absurdum nimis. Etenim hac ratione, qua Oecumenicum dici posse suum ipsorum Patriarcham professi sunt, quod etsi non orbi, loco tamen, & habitationi ejusdem præfesset: cæteri omnes Episcopi Oecumenici pariter dici possent, quod quilibet eorum habitabili orbis loco præsit.

VII. Cæterum si ex divinis scripturis ejus nominis petatur interpretatio: quod apud Septuaginta, qui Græce eloquia divina scripsere, diuquæ sæpe habetur, Latini interpretes (ut est frequenter videre in psalmis) orbem terræ, sive orbem terrarum transfulerunt ex ejus vocis proprietate, quam Græci secundum Græcos interpretes quotidie psallentes, ignorasse minime potuerunt, qui tam inepte redargutionem Anastasii eluserunt. At de voce hac plenius actum est superius in Gregorio Papa ejus nominis primo. Quod igitur isti Græci, qui cum Anastasio de ea voce controversiam habuere, dissimularunt, se ejus proprietatem nosse, eo modo infulse respondentes potius, quam errorem fatentes: posteriores Græci hæc considerantes, & erubescences, tantum abest, ut eo usi sint nomine, ut etiam in ipso, qui vere est, & dici potest Universalis, detestati sint Romano Pontifice, ut Joannis Constantinopolitani Patriarchæ, atque Innocentii Papæ tertii epistolæ indicant. Nam ipse Johannes obiiciens, & exprobrans, hæc scripsit de Romana Ecclesia (a).

Græci emendantes errorem.

(a) Apud Innoc. III. l. 2. ep. 197.

VIII. Quando Græci de testati sint nomen Oecumenici.

(b) Innocent. l. 2. ep. 198.

Quid autem mihi in tue sanctitatis scripto non modicam superinduxit ambiguitatem, non abscondam: Nam & pro miro habeo, quomodo unam, & Universalem Romanorum vocasti Ecclesiam, ut quasi divisam in species quasdam specialissimas, & hoc uno existente grege, ovilium Christi nobis quodammodo pastoribus, sub eo constitutus pastorum principe, communique doctore. Ad hæc Innocentius (b) Nos autem, inquit, inquisitioni tue taliter respondemus, quod Ecclesia duabus de causis Universalis vocatur (intelligentia namque dictorum ex causis est assumenda dicendi, cum non res sermoni, sed rei sit sermo subiectus) dicitur Universalis Ecclesia illa una, quæ de universis constat Ecclesiis, quæ Græco vocabu-

PAGIUS mis annis in exilium missus est; cumque Leo Armenus Sacrarum Imaginum excidium rursus concepisset, Euthymius cum aliis quibusdam Episcopis ad eum accessit, & liberiori usus oratione Sacras Imagines defendit. Leo Armenus in furoribus adus omnes ad unum Regia expellit, & singulis locum exilii facit, ut legitur in Vita Sancti Nicolai Studite. Leone Armeno interfecto Michael Balbus imperavit,

lo Catholica nominatur, & secundum beneceptionem vocabuli Ecclesia Romana non est Universalis Ecclesia, sed pars Universalis Ecclesiæ, prima videlicet, & præcipua, veluti caput in corpore: quoniam in ea plenitudo potestatis existit; ad cæteras autem pars aliqua plenitudinis derivatur. Et dicitur Universalis Ecclesia illa una, quæ sub se continet Ecclesias universas; & secundum hanc nominis rationem Romana tantum Ecclesia Universalis nuncupatur, quoniam ipsa sola singularis privilegio dignitatis cæteris est prælata. Sed & Deus universalis Dominus appellatur, non quasi divisus in species, aut specialissimas, aut subalternas, sed quoniam universa sub ejus dominio continentur. Est enim una generalis Ecclesia, de qua Veritas inquit ad Petrum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Et sunt multæ particulares Ecclesiæ, de quibus Apostolus ait: Instantia mea quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum. Ex omnibus una consistit, tamquam ex particulis generalis: & una præeminet omnibus: quoniam cum sit unum corpus Ecclesiæ; de quo dicit Apostolus: Omnes enim unum corpus sumus in Christo, illo velut caput cæteris membris excellit. Hæc Innocentius, non ad aliud insinuandum a nobis inducitur, quam ut intelligatur, Græcos aliquando amentiam ejus tituli non solum in se execratos esse, sed & in ipsa Romana Ecclesia admiratos. Verum posteriores, qui extiterunt, Constantinopolitani Episcopi, majori quam prædecessores levitate nomen illud sibi rursus vendicaverunt, quod tamen licet nunquam probatum, toleratum tamen a Latinis fuit. Sed accidit miseris, ut dum inani gloriantur nomine, rerum etiam, quæ legitime possiderent, facerent sub Turca diro Tyranno jacturam.

Rursum quod ad hanc pertinet Synodum, admonendum adhuc putamus, eisdem e Græco in Latinum triplicem diversis temporibus factam esse versionem: Primam quidem e verbo ad verbum ad eum inconcinnam, atque ineptam, ut nec eam librarii exscribere dignarentur; quæ cum contemptui penitus haberetur; Anastasius Bibliothecarius opportunus interpres occurrit, atque eam in Latinum vertit, sensa sensibus quam diligentissimè

IX: De triplici versione Septimæ Synodi.

C c me

sub quo exulibus licitum quidem fuit redire, sed postea in Monachos sævit, & beatum Euthymium opera proprii filii Theophili crudis boom nervis acriter verberatum necavit, inquit Cedrenus, quod contigit circa annum DCCCXL Theophylus enim anno antecedenti regnare cœperat. De Sancto Euthymio plura Bollandus ad diem ejus natalem memoratum.

A num.

Explosa prima, secunda ab Anastasio elaboratur.

me reddens, eamque inter alia e Graeco in Latinum translata Concilia Oecumenica in S. R. E. Archivo recondidit. Postremo qui Anastasii versionem ignoravit, exofus primam, aliam elaboravit: hæc ipsa est, quæ cum aliis Conciliis in Conciliorum tomis cusa habetur, communi usui exposita. Cui quantum præter, quæ Anastasii est, intuebitur Lector si legat, simulque conferat, cum plura apud Anastasium inveniet, quæ inedita desiderantur, & ea quidem haud parvi momenti, prout noster Petrus Morinus, qui contulit, diligentissime adnotavit; quæ brevitatis causa prætermittimus, cum præsertim eam sis accepturus in editione, quæ Romæ elaboratur Oecumenicorum Conciliorum.

Sed de prima versione, quæ ad Joannem Papam scribens Anastasius habet, ex verbis ipsius videamus; ait enim in ipso ferme exordio epistolæ nuncupatoriæ: *Indecorum, & inconueniens arbitratus sum, septima uniuersalem Synodum, quæ, præsidente in vicariis suis beatae recordationis prædecessore vestro Hadriano, apud Nicæam secundo conveniens sub Irena seu Constantino Imperatoribus celebrata est, non habere Latinos: Nam nulla ratione, octava dici, vel teneri poterit, ubi septima non habetur: non quod ante nos minime fuerit interpretata, sed quod interpretans per singula, relicto utriusque linguae idiomate, adeo fuerit verbum e verbo sequutus, ut quid in eadem editione intelligatur, aut vix, aut nunquam possit adverti, in fastidiumque versa legentium, pene ab omnibus hæc pro causa contemnatur, unde a quibusdam nec ipsa lectio, non dicam transcriptione digna penitus iudicatur. Quod ipse intuens, nec proprio infimo corpori parcens, auxiliante Domino, hæc nifus sum interpretari. Latinis: indecens, incongruum censens, vestram maxime omnium magistræ, Romanam videlicet Ecclesiam eadem Synodo defraudari. Hæc Anastasius, cum ab eodem Joanne Papa præfectus est bibliothecæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quem in eadem editione sequemur. Sed ad eiusdem Acta jam veniamus.*

X. Quando autem eiusdem sacrosanctæ Synodi contigerit prima Sessio, ipsa Acta

PAGIUS III. Prima Actio. A num. X. ad XIX. Prima Actio Septimæ Synodi dicitur habita Imperio piissimorum & amicorum Christi Dominorum nostrorum Constantini & Irenes matris ejus, octavo anno Consulatus eorum, octavo Kalendas Octobris, Indictione XI. ut initio ejusdem Actionis legitur, idcoque die XXIV. mensis Septemb. Synodus inchoata. Theophanes tamen, qui tunc Nicææ erat, dicit Confessum habitum fuisse Octobris die undecimo. Quare error vel in numeros a Theophane, vel in numeros in Actis ex-

verbis istis significant, ita Patribus exordientibus: *In nomine Domini, & Dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri, Imperii piissimorum, & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini, & Irenæ matris ejus, octavo anno Consulatus eorum, octavo Kalendas Octobris Indictione undecima.* Ab ipso mense Septembris tunc inchoata. *Conueniente sancta, & uniuersali Synodo &c.* Hæc quo ad tempus pertinent. Quod vero ad locum spectat, Nicææ conuenit in basilica primaria ejus civitatis, titulo sanctæ Sophiæ nuncupata. Ubi recentissimum Legatis Apostolicæ Sedis, duobus Petris videlicet, aliisque duobus Legatis, Joanne & Thoma, trium sedium Patriarchalium nomine, legatione fungentibus, & aliis singulis qui interfuerunt Episcopis, & magistratibus Imperatoris, rogantibus Siciliæ Episcopis, Tarasius Constantinopolitanus Episcopus causam cogendæ Synodi præloquutus, ostendit, sic exordiens: *Opportunum est nunc dicere propheticam (a) illam vocem, quam sæpe audiuimus per Evangelium prædicari: Erunt prava in directa, & aspera in vias planas &c.* Redditaque de omnibus exacta ratione, & exhortatione adhibita, ut aduersus exortam hæresim strenue agerent, verbis Domini filii, quibus dixit: *(b) Porte inferi non præualebunt aduersus eam.* Ex suggestione Constantini Episcopi Constantiæ Cypri, primum omnium iusti sunt adesse Episcopi, ejus hæresis accusati, qui intronissi sunt.

Suggesterunt interea magistratus, qui aderant, allatas sacras literas Imperatorum ad Synodum, quæ legendæ essent quæ iussu Synodi lectæ sunt. Inde Imperatores animi sui consilium aperientes, manifeste testati sunt, se admodum percussos animo Pauli Patriarchæ confessione, detestantis errorem, atque ob eam causam ad revocandam Catholicam Fidem exulem, esse mirum in modum excitatos; cœpisse vero tantæ molis ædificii sternere fundamentum, a creatione Catholici Antistitis Tarasii, qui convocandæ Synodi ipsis Imperatoribus auctor fuisset. Porro inter alia exhortationis verba ad Synodum habita, hæc, quæ obscura absque germano sensu leguntur in vul-

pressos irrepsit. Lectæ sunt in hac Sessione literæ Constantini & Irenes ad Synodum datæ, quibus inter alia decernebant, ut literæ ab Hadriano Papa missæ, secundum jus Canonicum legerentur, quia scilicet Romanorum Pontificum literis Synodi Oecumenicæ dirigebantur. Præterea varii Episcopi, qui lapsi erant, cum sinceram pœnitentiam exhibuissent, in Sacrum Confessum admissi sunt; sed quorum mora in hæresi diuturnior fuerat, restituitio in aliam Sessionem dilata est.

Syno. cor. gata. pus.

(a) Ilat. 40. Luc. 3.

Prima Actio.

(b) Mat. 7.

XI. Lectæ literæ Imperatorum.

Exhortatio Imp. ad Synodum.

vulgata, apud Anastasium ita redduntur:

Igitur quoniam a toto terrarum orbe collegit vos Deus, consilium suum statueret volens: ecce propositis sanctis Evangelis, & intelligibiliter clamantibus: JUSTE JUDICATE: stite stabiles pietatis propugnatores, & omnem novitatem vocum, & noviter apparentem seditionem recidere procurate, quemadmodum & Petrus primus princeps collegii Apostolici, qui seruilis deceptionis amentia percussus, Judaica auditionis sensum gladio abstulit: extendite securim spiritus, & omnem arborem germinantem fructum continentis, & introductæ novitatis aut magistratibus vocibus transplantate, aut canonicis increpationibus concidite, & in ignem futuræ gehennæ transmittite &c. Subdit de litteris, quas acceperat ad id ipsum præstandum ab Hadriano Romano Pontifice per missos ab ipso Legatos, quas legi jubet in Synodo: simul & quaterniones a tribus Orientalibus Patriarchis ad Synodum per legatos itidem missos. Audisti Lector, nihil magis admonitam sanctam Synodum a piis Imperatoribus, quam explodere novitatem? qua scitu digna Orthodoxorum Imperatorum sententia ex nomine ipso infamatos omnes simul condemnes, necesse est Novatores: sed prosequamur Acta.

XII. Agitur de lapsorum pœnitentia.

His auditis, sancta Synodus bene precata Imperatoribus, adeo de Catholica Fide bene merentibus, ad cognitionem lapsorum Episcoporum conversa est. Fuerunt hi primi in medio producti Basilius Ancyræ, Theodorus Myrensis, atque Theodosius Amorii. Stantes ii omnes ante sacrum Patrum confessum, sponte ex hæresi ad Catholicam Fidem reversi, recipi in Ecclesiam perierunt, offerentes Orthodoxæ Fidei confessionem in his præsertim, quæ spectare videbantur ad condemnationem hæresis, & hæreticorum, quibus adhæserant. In ea igitur, quam obtulit Basilius Ancyranus Episcopus, post confessionem sanctissimæ Trinitatis, ista leguntur:

Basili Ancyranus Episcopi Catholicæ Fidei professio.

Ipsæ expetens etiam & intercessionem intemeratæ Domine nostræ sanctæ Dei Genitricis Mariæ, sanctarumque, & celestium Virtutum, & omnium Sanctorum, atque sancta, & pretiosa lipsana, venerandas videlicet reliquias eorum cum omni honore suscipiens, saluto & honorabiliter honore, fidem habens illorum pariter fieri sanctimoniam. Similiter & venerabiles imagines tum dispensationis Domini nostri Jesu Christi secundum quod homo factus est propter salutem nostram & intemeratæ domine nostræ sanctæ Dei Genitricis, atque sanctorum Apostolorum Prophetarum, Martyrum, & omnium simul Sanctorum, salutans pariter, & am-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

plectens, atque admonitionem, quæ pertinet ad honorem, impendens; proticiens nihilominus, & anathematizans ex tota anima, & ex tota mente Synodum, quæ ex stoliditate & dementia congregata, & septima Synodus nominata est; ab his vero, qui recte sapiunt, Pseudosyllogus legaliter, & regulariter appellatur, tamquam quæ totius pietatis sit aliena, & contra divinitus traditam Ecclesiasticam legislationem audacter & temere, quin potius absque Deo latraverit, & sanctas ac venerabiles imagines conviciis appetierit, sed & has præceperit auferri a sanctis Dei Ecclesiis. Cujus dux fuit Theodosius filii nominis Ephesus, Sisinus Pergæ cognominatus Pastilas, Basilius Pisidius improbus ille cognominatus Tricacabus, quos evomuit sectator miser Constantinus, qui fuerat Patriarcha. Hæc ita confiteor, & his assentior, & idcirco in simplicitate cordis, & recta mente, Deo mihi testimonium perhibente, subiectos Anathematismos facio.

XIII.

Christianorum calumniatoribus, id est, imaginum confractoribus, Anathema.

His, qui assumunt eloquia, quæ a divina scriptura aduersus idola sunt, in venerabiles iconas, Anathema.

His, qui non salutant sanctas & venerabiles imagines, Anathema.

His, qui appellant sacras iconas simulacra, Anathema.

His, qui dicunt, quod sicut ad deos, Christiani ad imagines accedant, Anathema.

His, qui communicant scienter cum iis, qui conviciantur, & exonorant venerabiles iconas, Anathema.

His, qui dicunt quod præter Christum Dominum nostrum, aliquis ab idolis nos liberaverit, Anathema. Erat enim Iconomachorum ejusmodi ja'tatio, nempe post Christum, Leonem Isaacum, & ejus filium Constantinum Copronymum liberasse Christianos ab idolis. Sed pergit Basilius:

His, qui spernunt magistræ sanctorum Patrum, & traditionem Catholicæ Ecclesiæ, pretendentes, & asumentes voces Arit, Nestorii, Eutychetis, & Dioscori, & perhibentes quod nisi de veteri, & novo Testamento fuerimus edocti, non sequemur doctrinas sanctorum Patrum, neque sanctorum Synodorum, atque traditionem Catholicæ Ecclesiæ Anathema.

XIV.

Vides, Lector, quinam fuerint magistri recentiorum Novatorum, qui se religiosos, sive Evangelicos dicunt? quique ut illi, præter divinas scripturas nihil in Ecclesia recipiendum esse, blasphemant, idem in se anathema convertunt, eandem postea cum illis absque dubio pœnam apud inferos accepturi, quorum sunt vestigia consequuti. Rursum Basilius.
B b 2 His,

E quo fonte Novatores prodierint.

CHRISTI 787.

HADRIANI PAP. 16.

CONSTANT. IMP. 8. ET IRENES

His, qui dicunt, quod diabolica argumentationis inventio sit factura imaginum, & non sanctorum Patrum nostrorum traditio, Anathema.

His, qui presumunt dicere, Catholicam Ecclesiam idola aliquando suscepisse, Anathema.

Hoc quidem ita confiteor, & his assentior, & ex toto corde & anima, & mente pronuntio. Si vero (quod absit) ex diabolica immissione, aliquo tempore voluntarie, vel non voluntarie aversus fuero ab istis, quae jam professus sum, Anathema sim a Patre, Filio, & Spiritu sancto, atque Catholica Ecclesia, seu sacro ordine penitus alienus. Conservabo autem secundum divinos canones tam sanctorum Apostolorum, quam probabilium Patrum nostrorum memetipsum ab omni data acceptione, seu turpi lucro. Hactenus Basilii Ancyranii Episcopi fidei professio, & post lapsum poenitentia.

Theodori Myrensis Episc. poenitentia.

His acceptis, & a sancta Synodo colaudatis, Deoque gratiis redditis, Theodori Myrensis Episcopi audita est recantatio, dum publice relegit, & professus est eandem fidei professionem, quam Basilii; post ipsum vero introductus est Theodosius Episcopus Amorii, qui magna cordis contritione, haec primum ipso ingressu verba protulit:

XV. Theodosii Episc. poenitentia & recantatio.

Sanctissimi, & Deo honorabiles domini, & omnis sacra Synodus, haec & ego peccator, & miserabilis, & seductus, qui multa mala locutus sum adversus venerabiles iconas, agnita veritate, recognovi, & reprehendi memetipsum, & anathematizavi & anathematizo quae male docui, & locutus sum in hoc mundo. Et obsecro & rogo sanctam Synodum vestram cum omnibus Christianis, recipiatis me indignum servum vestrum. Post haec laudata a Synodo ejus humili poenitentia, lectus est ab eodem libellus confessionis Catholicae veritatis cum detestatione nefariae haeresis, qui sic se habet:

Sanctae & venerabili Synodo Theodosius Christianus exiguus. Confiteor, & polliceor, & recipio, & amplector, atque adoro principaliter intemeratam iconam Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, & iconam Dei Genitricis, quae illum sine semine peperit viri, & auxilium, & protectionem ejus, & intercessionem illius unaquaque die ac nocte invoco, ut peccator in adiutorium meum, tamquam eam, quae habeat confidentiam apud Christum Dominum nostrum, qui ex carnatus est.

Pari modo sanctorum & laudabilissimorum Apostolorum, Prophetarum, & Martyrum, & Patrum, & cultorum ejus iconas recipio & adoro, non tamquam deos, absit; sed affectum & amorem animae meae, quem habebam prius in eos, etiam nunc

ostendens, rogo cunctos illos ex toto animo ut intercedant pro me ad Deum, quantum det mihi per intercessionem eorum invenire misericordiam penes se in die judicii.

Similiter & ipsana Sanctorum adoro, & honoro, & amplector, tamquam qui decesserint pro Christo, & acceperint gratiam ab ipso, ad sanitates efficiendas, & languores curandos, & demones eiciendos, quemadmodum Ecclesia Christianorum suscepit a sanctis Apostolis, & Patribus, & usque ad nos.

Pingi autem consentio in Ecclesiis Sanctorum, principaliter iconam Domini nostri Jesu Christi, & sanctae Dei Genitricis ex varia materia auri, & argenti, & omni colore, ut carne dispensatio ipsis omnibus innotescat. Similiter pingi conversationes sanctorum, & famosissimorum Apostolorum, Prophetarum, ac Martyrum, quo innotescant certamina, & agones eorum in brevi scriptura, ad excitationem, & magistrum populorum, maximeque simplicium. Si enim Regum * laureas, & iconas missas ad civitates vel regiones obtulit adjuvat populi cum cereis, & incensis, non cera per fusam tabulam, sed Imperatorem honorantes; quanto magis oportet in Ecclesiis Christi Domini nostri iconam depingi Salvatoris Dei nostri, & intemeratae Matris ejus, omniumque sanctorum, & beatorum Patrum, & studiorum virorum? quemadmodum & S. Basilii ait: Nam & opera magna bellorum scriptores & pictores designant; illi quidem sermone ornantes, isti vero tabulis exarantes; & multos ad fortitudinem erexerunt utriusque. Et rursus idem ipse: Quantum laborasti utique homo, ut invenires unum ex Sanctis, obsecrantem Dominum, qui pro te scilicet apud ipsum intercederet. Et Chrysostomus dicit: Sanctorum enim gratia non reciditur morte, nec hebes sit obitu, sed postquam defuncti fuerint, vivis potentiores existunt. Et alia multa & immensa.

XVI.

* laureas

Et ideo oro vos, Sancti, & clamo: peccavi in caelum, & coram vobis: Suscipite me sicut suscepit Deus * luxuriosum, & meretricem, & latronem. Quae rite me, sicut quasi vit Christus ovem, quae perit, quamque super humeros suos sustulit, & fiat gaudium coram Deo, & Angelis ejus pro salute, & poenitentia mea per intercessionem vestram o sanctissimi domini.

XVII.

* prodigum

His, qui non adorant venerabiles iconas, Anathema.

His, qui audent detrahere, ac blasphemare venerabiles iconas, vel vocare idola, Anathema.

His, qui non docent diligenter cunctum Christi amatorem populum adorare venerabiles iconas sacras & adorandas omnium

CHRISTI 787.

HADRIANI PAP. 16.

CONSTANT. IMP. 8. ET IRENES

minum Sactorum, qui a saeculo Deo placuerunt, Anathema.

Christianorum calumniatoribus, id est, imagines confringentibus, Anathema. Hactenus confessio Theodosii ab ipso in Synodo lecta.

XVIII. Episcopi poenitentes restituti in suas sedes.

His peractis, consensu totius Synodi iusti sunt tres, hi poenitentes Episcopi in suis locis inter alios residere: proditque sunt alii Episcopi pariter lapsi, quorum quod fides haud adeo explorata esset, prolixior de eis cognitio adhibita est. Erant hi Hypatius Episcopus Nicænus, Leo Rhodiensis, Gregorius Pisdia, alter Gregorius Pessinuntis, Leo alter Iconii, Nicolaus Hierapolis, alter item Leo Episcopus Carpathi. Cum vero Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus Leonis Rhodiensis fidem exploraret, audissetque multo ipso tempore in eadem haeresi permanisse: illam auream memoratu dignam sententiam dixit: Diuturniores passiones difficiliore sunt ad curandum: sic & anima, quae in obscuro est haereses, lumen Orthodoxiae difficile recognoscit. Quomodo autem hi recipiendi essent in Ecclesiam, & qui ab eis ordinati fuissent: ex sacris antiquis canonibus, sanctorumque Patrum assertionibus ex codicibus & Patriarcho in Synodum allatis, facta est prolixior disquisitio. Et inter differendum idem Tarasius interlocutus ostendit, ejusmodi haeresim jam diu ante ab improbis haereticis esse plantatam, a Marcionistis videlicet, Manichæis, a Petro Fullone, Xenai Hierapolitano, atque Severo nefandissimis haereticis: sicque renovatam hanc haeresim magis dici posse, quam adinventam.

XIX. Episcopi Orthodoxi dignum commiserationis exemplum.

Cum autem quidam difficiliore se exhiberent ex numero Orthodoxorum Episcoporum, qui Synodo praesentes erant, ad eosdem lapsos recipiendos Episcopos, commiseratione permotus Juvenalis quidam Episcopus (cujus autem fuerit civitatis non dicitur) ex sua sede surgens, se cum lapsis immiscuit, aequae eandem cum illis excepturus sententiam. Sed & Illyrici Episcopi se aequae peccatores esse publice clamantes, veniam lapsis deprecari sunt. Cognitis igitur iis, quae de restitutione lapsorum, & de receptione ordinatorum ab ipsis vetera monumenta Ecclesiastica proderent, eorum receptionem in sequentem Actionem placuit differri debere.

PAGIUS IV. Act. II. III.

A num. XIX. ad XXII. Actio secunda sexto Kalendas Octobris celebrata, in eaque lectae Hadriani Papae litterae ad Impo. datae, ejusque ad Tarasium Epistola. Actio III. tertio Kal. Octob. habita, in qua varii Episcopi alias lapsi in Sedes suas restituti sunt, lectaeque litterae Tarasii ad alios Patriarchas Orientis directae, ac praeterea litterae eorumdem Patriarcharum ad Tarasium, quibus ob Barbarorum tyrannidem se se ad Synodum venire non potuisse testantur. Denique lecta est Synodica Theodori, dum viveret Hierosolymitani Patriarchae, ad Cosmam Alexandriae & Theodorum Antiochiae Patriarchas directae; Theodorus iste Hierosolymitanus alius non est quam Theodorus, qui anno DCCLX. & sequentibus Ecclesiam Hierosolymitanam regavit.

Convenerunt rursus Patres ibidem loci, hoc eodem anno post biduum, nempe sexto Kalendas Octobris, ubi a Tarasio habita est diligens de Gregorio Neocaesariensi lapsio Episcopo, poenitente examinatio; num vere, vel sicte cuperet Catholicae Ecclesiae jungi. Cum ille ex intimis praecordiis signa edens vere poenitentis, libellum supplicem, quo se vere Catholicum esse velle profiteretur, iustus est scribere, & sequenti Actione Synodo offerre. Post haec autem lectae sunt litterae Hadriani Papae, ad Imperatores conscriptae, quas nos superius eo, quo scriptae sunt anno, suo loco posuimus integras. Post haec Patres voluerunt legi pariter ejusdem Romani Pontificis litteras, ad Tarasium Constantinopolitanum Episcopum scriptas, quibus lectis, interpellaverunt Apostolicae Sedis legati Tarasium ipsum, dicentes: Dicat nunc sanctissimus Patriarcha Tarasius regiae civitatis, si consentiat litteris sanctissimi Papae senioris Roma, an non, Tarasius sanctissimus Patriarcha dixit:

Actio secunda.

XX.

(a) Rom. I.

Sacratissimus Paulus Apostolus, qui illustratus est lumine Christi, & genuit nos per Evangelium, cum Romanis scriberet, approbans studium sinceræ fidei eorum, quam in Christum Deum verum habebant, sic ait (a): Fides vestra annuntiat in universo mundo. Hoc testimonium sequi necessarium est; & inconsulte agit, qui huic conatur resistere. Unde Hadrianus Praesul senioris Roma, cum esset particeps eorum, qui praedicto testimonio muniri meruerant, scripsit expressis, ac veraciter piis Imperatoribus nostris, atque ad humilitatem nostram, asserens bene ac optime se habere antiquam traditionem Ecclesiae Catholicae. Nam & ipsi nos scrutando scripturas, & syllogisticè approbando rimati sumus, sicque confessi sumus, constitemur, & constebimur, consonamus, & confirmamus, atque permanebimus in significatione litterarum, quae lectae sunt, imaginales descriptiones (quae scilicet ad sacras imagines pertinent) suscipientes, secundum antiquam Patrum nostrorum traditionem, & has affectuoso amore, &c.

XXI.

Tertia Actio.

Interpellarunt rursus Apostolicae Sedis Legati universam ipsam sanctam Synodum, dicentes: Dicat nobis sancta Synodus, si admittit litteras sanctissimi Papae senioris Romae.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMPP. 8.
ET IRENES

Romæ, an non? Sancta Synodus dixit: Sequimur, & suscipimus, & admittimus: quæ sequuta sunt hæc: In primis Legatorum trium Patriarcharum præconia de litteris Hadriani, & fide recepta a Tarasio Patriarcha: deinde aliorum Episcoporum singulis elogiis eas laudantium & subscriptione probantium. Præstiterunt id ipsum venerabiles Archimandritæ, inter quos subscriptus habetur sanctus Plato, de quo plura superius dicta sunt, & erunt dicenda. Sicque finem accepit secunda Synodi Actio.

Tertia autem Actio celebrata habetur tertio Kal. Octobris, ut versio Anastasii, qua utimur, docet, ex qua corrigenda vulgata est editio, in qua legitur habita sexto Kal. ejusdem: secunda enim Actio (ut vidimus) dicta est habita die sexto Kal. In hac primum causa Gregorii Episcopi Neocæsareæ cognoscenda propoſita est. Hic enim antesignanus ferebatur Iconoclastarum hæreticorum, quique persecutionis tempore graviter vexasse Orthodoxos diceretur, quorum causa estis pœnitens admittendus esset in Ecclesiam, non tamen esset restituendus in Episcopatum. Verum quia persecutio probata non est, decreto in primis Legatorum Apostolicæ Sedis iussu cum collegis recipi in sedem suam.

Post hæc autem legi sancta Synodus præcepit litteras Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani, datas ad tres itidem Patriarchas Orientales, & eas, quas reddiderunt iidem ad Tarasium monachi Palæstinae nomine eorundem trium Patriarcharum Orientalium, quæ superius, eo quo scriptæ fuerunt anno, sunt collocatæ. Quibus probatis, & assertis, adversus aliter sentientes anathema illatum est ab ipsis Apostolicæ Sedis Legatis nomine trecentorum decem & octo Patrum, qui ante in eadem civitate Nicænum primum Concilium collegere, quibus san-

PAGIUS Ilymitanam rex, eo ipso tempore, quo Cosmas Alexandrinam & Theodorus Antiochenam, ad quos ideo Theodorus Hierosolymitanus Synodicas suas direxerat. Certe Theodorus iste Hierosolymitanus non potest esse Theodorus ille, qui a Protosymbolo Caliphæ Saracenorum obviavit, ut Elias Patriarcha in exilium, in quo hoc ipso tempore versabatur, mitteretur, ipseque in locum ejus substitueretur: cum præterquamquod Theodorus invalor adhuc hoc anno in vivis fuisse videatur, (quia eo mortuo Elias Sedem suam recuperavit, qui tamen adhuc exulabat) Sedem illam non occupavit, nisi jam mortuo Cosma Patriarcha Alexandrino, qui vix pervenit ad annum DCCLXX. post quem Christi annum Eusebius & Elias fuerunt Patriarchæ Hierosolymitani.

V. Actio IV. A num. XXII. ad XXXIII. Kalendis Octob. Actio quarta celebrata, lectaque sunt varia Sanctorum Patrum testimonia, & inter alia multa lectus Sermo, cui titulus: Sermo sanctæ me-

ta Synodus in omnibus annuit. Secutaque est subscriptio cæterorum Episcoporum. Quibus rebus ita gestis, impositus est finis ejus diei Actioni, additis faustis acclamationibus ipsis Imperatoribus, illo novo Constantino, ista nova Helena nuncupatis.

Ipsis vero Kalendis Octobris, ut translatio habet Anastasii (iterum convenere Patres, atque omnium sententia iusta sunt afferri sacra volumina, ex quibus de cultu sacrarum imaginum testimonia recitarentur, primumque ex divina scriptura, tam veteris, quam novi Testamenti, inde ex sanctorum Patrum sacris voluminibus decerptæ sententiæ. Sed ex versione Anastasii hic corrige inter alia, quæ habentur in vulgata Synodi editione, templum Romæ Salvatoris sacris imaginibus a Joanne iustum decorari: loco enim Joannis, Constantinum habet Imperatorem Anastasii versio his verbis: Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri, & Vicarii Hadriani Papæ senioris Romæ dixerunt: Tale quid & diuæ memoriæ Constantinus magnus Imperator olim fecit. Edificato enim templo Salvatoris Romæ, in duobus parietibus templi historias veteris, & novi Testamenti designavit, hinc Adam de paradiso exeuntem, & inde latronem in paradysum intrantem figurans. Porro quamplurima, quæ sunt e diversis locis allata de cultu sacrarum imaginum testimonia, ne singula recensendo diutius in longo itinere morari contingat, majori tu ocio Lector inspiciat.

Sed & de eo te necessario monendum putavi, historiam de imagine crucifixæ Beryti, in vulgata Suriana editione habere admixta quædam apocrypha de imagine Christi, facta a Nicodemo, & alia; quæ integram ipsam narrationem suspectam faciunt. Quamobrem operæpretium duxi, eandem historiam hic tibi

XXII. Actio. *moria Patris nostri Athanasii de Imagine Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri facta miraculo in Civitate Beryto, seu, ut Græcum habet, λῆγος τῆ ἐν ἀγίοις πατρός ἡμῶν Ἀθανασίου, &c. quæ verba de Magno Sancto Athanasio non esse intelligenda recte ostendit Baronius ex silentio omnium Antiquorum. Certe miraculum istud quod suo loco memoravimus narratum non fuit a Magno Athanasio, cum Auctor Sermonis dicatur sanctæ memoriæ, & in eadem Actione pag. 161. locus Athanasii Magni adversus Arianos sub hoc titulo referatur: Sancti Athanasii ex sermone quarto contra Arianos, cujus initium est, &c. Combessius in Historia Hæresis Monothelitarum pag. 659. hunc Sermonem Athanasio Magno attribuendum contendit; sed nihil in medium adducit, quod rem evincat. Denique in hac Actione prolata in hæreticos anathemata, & postmodum edita professio fidei.*

XXII.
Quarta
Actio.XXIII.
De Imagine
Christi cruci-
fixa Be-
rythi.CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMPP. 8.
ET IRENES

tibi puram ex versione Anastasii describere, quæ sic se habet:

Sermo sanctæ memoriæ Patris nostri Athanasii de imagine Domini nostri Jesu Christi Dei veri, Dei nostri, facta miraculo in civitate Beryto.

Sustollite oculos mentis vestræ, & videte novum spectaculum, quod factum est nunc, in infinitam admirationem Dei aspiciate, & date gloriam ei. Contemplamini ineffabilem misericordiam ejus, & magnitudinem dispensationis ejus, atque lamentum cum lætitia sumite. In Deo quidem nihil extraneum. Deus enim cum sit, omnia potest. Quod vero in diebus nostris, & in nobis factum est, * expavescit omne cor audientium. Vere expavescit cælum, quod audenter factum est, conturbata sunt abyssi, & sol obtenebratus est, & luna, & stella similiter super hoc, quod paratum est. Sed iterum lætata sunt in eo, quod a Domino dispensatum est, omnes cælorum virtutes. Audite, & admiramini quid factum est in diebus nostris: Intelligentes intelligite, & aurem vestram inclinate: & quidem ante exteriorem aurem, quæ cordis est, porrigite, & audite:

XXIV. Civitas est, Berytus vocata, in confinibus Tyri & Sydonis sita, Antiochiæ subdita. In hac civitate Beryto multitudines erant copiosæ Judæorum. Porro juxta synagogam ipsorum, quæ valde magna esse videbatur, Christianus quidam cepit ad pensionem cellulam a quodam, in qua habitans, contra accubitus suum fixit imaginem Domini nostri Jesu Christi, honeste depictam, & integræ stature, habentem Dominum nostrum Jesum Christum. Transacto præterea modico tempore, perquisivit mansionem majorem ille Christianus, quemadmodum & indigebat. Hoc autem Domini nostri Jesu Christi gratia dispensavit (ut credo) qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, ostendens miracula sua se colentibus, & omnibus in se credentibus, in redargutionem impiorum, & stabilitatem fidelium.

Quæsit ergo Christianus (ut dixi) majorem domum, & invenit in quodam loco civitatis, & transfudit se illuc a domo, quæ erat juxta synagogam Judæorum & sublatis omnibus suis; per oblivionem, dispensatione tamen Dei, imaginem Domini dimisit, oblivioni (ut præfatus sum) traditam. Quidam vero Judæus accepit domum illam ad pensionem, in qua imago Domini stabat: intromissis autem omnibus suis permanebat in domo, minime contemplatus iconam Domini, quod staret illic: neque enim consideravit locum illum, sed ingressus manebat. Quadam vero die invitavit Judæus unum ex contribulis suis ad prandium. Et cum pranderent,

elevatis oculis, Judæus, qui invitatus fuerat, vidit iconam Domini nostri Jesu Christi, & dicit ei, qui se invitaverat: Tu cum sis Judæus quomodo imaginem hujusmodi se habentis habes? convicia plurima quoque & nefanda emittens adversus Dominum, quæ non audeo scribere, absit, quæ dixit contra Salvatorem, is qui fuerat invitatus.

XXV. Abiit autem ad summos sacerdotes suos, & accusat Judæum, qui in domo manebat, in qua imago erat, dicens, quia ille imaginem habet Nazareni videlicet in domo sua. Qui audientes dixerunt: Si potes hoc ostendere. At ille affirmavit: Quia ostendam hoc in domo ejus. Illi vero repleti furore, vespere quidem siluerunt. Mane vero facta, summi sacerdotes eorum atque presbyteri, assumpto eo, quæ Judæo detraxerat, & turba multa gentis suæ, pergunt ad domum Judæi, in qua imago Domini stabat. Pervenientes autem ad locum summi sacerdotes influerunt, & seniores cum eo, qui indicaverat, & vident imaginem Domini stantem. Tunc vehementer irati in eum, qui habitabat in domo illa, extra synagogam facientes expulerunt, imaginem vero Domini nostri Jesu Christi deponentes, dixerunt: Quia sicut patres, nostri illuserunt et aliquando, ita & nos illudamus ei.

Tunc inceperunt conspuere in faciem sanctæ imaginis Domini, & dare alapas coram his, qui convenerant, hinc & inde imaginem Domini conspuentes, atque dicentes: Quæcumque fecerunt patres nostri, faciamus & nos imagini ejus. Et dicunt: Audivimus quia illuserunt ei, & hoc ipsum nos faciamus & vos. Infinitis ergo ludibriis illuserunt iconam Domini, quæ nos neque dicere audemus. Deinde dicunt: Audivimus quia clavis infixerunt manus ejus & pedes: hoc & nos faciamus ei. Tunc in manus, & pedes imaginis Domini infixerunt clavos. Iterum sevientes dixerunt: Audivimus quia accepto aceto, & felle potaverunt eum cum spongia: faciamus ei & nos. Et fecerunt, apponentes ad os imaginis Domini spongiam aceto plenam. Rursus dicunt: Didicimus quia percusserunt caput ejus arundine patres nostri: id ipsum & nos faciamus. Et accipientes calamus percusserunt caput Domini.

XXVI. Ceterum novissime dicunt (ut liquidius edocemur) quod lancea latus ejus aperuerunt: nihil prætermittamus, sed addamus & hoc. Et facientes deferri lanceam, præceperunt cuidam suorum tollere lanceam, & percutere contra latus imaginis Domini. Mox manavit multitudo sanguinis, & aquæ ab ea. Christe gloria tibi: incomprehensibilis gloria tibi: Quis sicut tu Deus? Quis præter te Deus factus

XXV.

Imaginis
Christi
crucifixio.

XXVI.

gens terribilia & stupenda? O miraculum Majestatis & Salvatoris immensum! Horruerunt veraciter super hoc etiam supernæ Virtutes tuæ. O quantus es Domine ad humanitatem, o quantus ad longanimitatem, o quantus es ad misericordiam! pius enim propter nos, & propter salutem nostram, cum esses sine carne, incarnatus es ex Virgine Maria. Crucifixus es in illa carne, cum esses ipse impassibilis in imagine crucifixus es Domine in redargutionem impiorum, & omnium incredulorum, atque stabilitatem eorum, qui veraciter in te credunt. Sed gloria tibi Domine, qui solus omnia potes una cum benedicto Deo nostro & Patre, atque cum Spiritu sancto. Amen.

Vos autem, o filii, audite reliqua quæ dispensata sunt ab eodem Domino; ipse enim erat permissio. Denique postquam percussum est lancea latus ejusdem imaginis Domini, & emanavit sanguis, & aqua (ut superius dictum est, dicunt summi sacerdotes, eorum, & seniores: Quoniam susurrant colentes eum, quod sanctitates multas fecerit: sumamus ergo sanguinem hunc: & aquam, & deferamus ad synagogam, & colligamus omnes, qui male habent in populo, & ungamus eos ex illo, & videamus si vera sint, quæ dicuntur. Tunc afferentes lateri iconam Domini vas secundum locum percussiois lanceæ, unde exiit sanguis & aqua, & repleverunt * ampullam secundum locum jugulationis lanceæ, & inferentes illudabant, ut injuriis appetere (sicut putabant) coram omnibus universorum Dominum. Non putantes scilicet aliquid edendum fore miraculum.

* ampullam

XXXVII. Ex sanguine miraculo

Et collectis omnibus, qui male habebant, & ante omnes paralyticum, quem a nativitate noverant, adducentes unxerunt, & statim subsistit, & exiit sanus homo penitus. Deinde cæcos adduxerunt, qui & ipsi visum receperunt. Dæmonium vero patientes mox adunati sunt. Turbatio quoque magna & infinita per totam civitatem effecta est, cunctis confluentibus propter infinita miracula. Commotæ autem sunt omnes multitudines Judæorum: plures enim civitatem habitabant. Currebant ergo ferentes eos, quos in domibus suis habebant languentes, aut paralyticos, aut debiles, aut aridos, aut leprosos: omnes accurrerunt, ita ut neque synagoga eorum, licet magna fuerit, caperet illos, neque locus, multitudine infiniti populi, propter miracula concurrente.

Conversio Judæorum.

Omnes autem principes sacerdotum, & seniores, & populus Judæorum virorum, puerorum, & mulierum crediderunt in Dominum Jesum Christum, clamantes: Gloria tibi Christe, quem patres nostri crucifixerunt, qui & a nobis domine crucifixus es in imagine tua. Gloria tibi Fili Dei, qui tanta fecisti miracula: Tibi credimus: propitius esto nobis, & suscipe nos. Hoc clamabant lugentes omnes, & voces emittebantur, & miracula perficiebantur, summis sacerdotibus gentibus, & cunctis curatis, & vivificatis.

Postquam autem omnes sanati sunt, confestim ad Episcopum sanctissimam constituta illic Ecclesia, qui jam, quæ fuerant facta, didicerat, multitudines concurrerunt dicentes & clamantes, unus, unus Deus Pater, unus Deus filius & ipse unigenitus, unus Christus quem patres nostri crucifixerunt, ipsum Deum nominamus: huic nos credimus. Multis itaque laudibus glorificaverunt Deum, imaginem Archiepiscopo demonstrantes, annuntiantes, quæ fecerant imagini Domini, qualiter & sanguis & aqua exierunt e latere imaginis, necnon & infinita miracula, quæ facta sunt. Ita omnes multitudines, ut sancto baptismo digni fierent, supplicabant. Quos Episcopus una cum clero suo assumptos, omnes baptizavit per multos dies, & synagogam eorum Ecclesiam Salvatori nostro Christo dicavit. Illis autem rogantibus, etiam cæteras synagogas eorum Martyria fecit. Et sic gaudium magnum factum est in civitate illa, non solum corporibus sanatis, & vivificatis, sed & animabus in vitam mortuis redeuntibus æternam.

XXVIII.

Hæc agnoscens ego, festinavi indicare vobis, fratres amantissimi, ad utilitatem animarum vestrarum, ut cognoscetes & in hoc Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi virtutem, plus aliquid in fide ipsius confirmemini, & exultetis super magnalibus ejus, quæ nunc operatus est. Date ergo gloriam in latitia, in compunctione ex lamento gaudentes, & gratias agentes, quia & sua vos fide, & sua fecit agnitione dignos in Christo Jesu Domino nostro. Cum quo & Patri una cum Spiritu sancto gloria & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. Hactenus historia de imagine crucifixæ Beryti ex Anastasii versione: at vero quæ plura his inveniuntur in Vulgata, decurtes, utpote addita ab eo, qui exscripsit, admittens veris apocrypha.

Judæi baptizantur.

Porro tantum abest, ut alius ex Patribus aliquid obiecerit, ad veritatem labefactandam ejus narrationis, ut omnes Patres (quod ipsa testantur Acta) ea audientes, lacrymis sint perfusi, perinde ac si crucifixionem Salvatoris, ex uno Evangelistarum acceptam, recitari audissent. Cum igitur res pro constanti accepta sit ab omnibus veritate, neque ab ipsis refractariis ejusdem Synodi calumniatoribus, & Iconoclastis aliquid repariatur vel leviter derogatum: perquir-

XXIX. Veritati historicæ omnes assensu sunt.

rendum modo nobis est de tempore, quo ista accidere potuerunt. Primum autem omnium ille amputandus est error aliquorum, qui cum ejus scripti auctorem audiunt Athanasium, existimant magnum illum ejus nominis Episcopum Alexandrinum: quod si probari posset, jam exploratum pariter esset, quonam tempore id acciderit, cum ipse auctor in suæ narrationis exordio dicat, id accidisse in diebus suis: ut plane appareat, rem gestam sui temporis auctorem scripsisse. Verum & cum qui aderant in Synodo Patres, ut in re hæc inaudita, in festum prorupisse eadem historiæ Acta testentur: sane quidem rem recens gestam esse demonstrant.

XXX. Error de nomine Athanasii.

Quod insuper is, qui scripsit, non fuerit magnus ille Athanasius, nec ejus tempore id acciderit, inde ducimus, argumentum, quod post quadringentos & amplius annos ab Athanasii tempore in hunc diem, nemo repertus est, qui tantæ rei ullam aliquo pacto fecerit mentionem: præsertim cum in hac ipsa Synodo Patres aliquot loca ex ipsius Athanasii scriptis adduxerint, ad probandum cultum sacrarum imaginum, & hujus tam celebris nec verbum quidem, qui præ omnibus fuisset tamquam columna ingens, ob omnium oculos erigendus. Præterea cum sanctus Joannes Damascenus, & ipse Syrus, haud ignorasse facile potuisset, quæ in Syria gesta erant, nec prætermisisset (sicut fecisse reperitur de alia imagine, ex sagittæ vulnere sanguinem dante) hujus rei tam insignis meminisse: plane inducimur, ut credamus, etiam post sanctum Joannem Damascenum ea Beryti fieri contigisse: ut magis audiendus sit Sigebertus, qui narrat id factum anno Redemptoris septingentesimo sexagesimo quinto, cum imperaret Constantinus Copronymus Iconoclasta, qui nominat insuper Episcopum, qui tunc Beryti Ecclesiæ præerat, Adeodatum, hæcque apponit appendicem ad ea, quæ dicta sunt: *Episcopus sanguinem per ampullas divisum longe lateque dirigens, prædicabat magnalia Dei, obtestans omnes, ut singulis annis quinto Idus Novembris celebraretur passio Dominicæ imaginis.* Hæc ipse.

XXXI. De tempore tanti miraculi.

Sed forte magis audire placeat, quod in veteribus Ecclesiarum Lectiariis id factum hoc tempore dicatur sub Irene, & Constantino filio. Celebris namque fuit olim in Ecclesiis tantæ rei annua commemoratio, quæ universum ferme Christianum orbem in sui admirationem commoverat. Etenim rei veritate accurate Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS VI.

A num. XXXIII. ad XLVIII. Actio quinta quarto Nonis Octobris celebrata, in qua ostens-

perspecta, in tabulis Ecclesiasticis, ad posterorum fidem perpetuo conservandam, scripta fuit, ut annis singulis, singulis in Ecclesiis publico præconio decantetur, quæ in Romano etiam Martyrologio quinto Idus Novembris ita reperitur esse conscripta. *Beryti in Syria commemoratio imaginis Salvatoris, quæ a Judæis crucifixæ tam copiosum emisit sanguinem, ut Orientales & Occidentales Ecclesiæ ex eo ubertim acceperint.* At non hoc tantum, sed rei gestæ historiam in Ecclesiis legiantiquitus consuevisse, indicant veteres codices Ecclesiarum, quos Lectiaria, seu Sanctuaria consueverunt nominare: in quibus, (ut dictum est) scriptum reperimus, id accidisse sub Constantino, & Irene Imp. Sed quod his temporibus hujus hæresis duo fuerunt Constantini, ac duæ pariter Irenæ, diversa scribendi de tempore occasio data est. Fuit prior Irene natione Gazara, filia Chagani Regis, ipsi nupta Constantino Copronymo, ex qua genitus est Leo, qui ei in Imperium successit, fuitque ipsa avia Constantini, qui hoc tempore regnavit cum Irene matre, quæ Attica genere fuit.

XXXII.

Tanta quidem Deus hoc tempore, cum vigeret impietas Iconoclastarum hæreticorum, & Saracenorum, idem docentium, & cogentium de abdicando venerandarum imaginum cultu, operatus est, quo vel uno signo, ex adversariorum officina deprompto (ne quid posset imposturæ adscribi) eorundem impietas confutaretur, penitusque error aboleretur, diluereturque sanguine Christi iterum per imaginem crucifixi. Sed docuit experimentum, superari perfidiam Judæorum ab hæretica pravitate, illis licet Christi hostibus implacabilibus manus dantibus istis resistentibus, & in deterius prolabantibus, atque in obstinationis profundum abyssum lapsis, impie blasphemantibus.

Post hæc autem, ut ad Acta Synodi redeamus, aliis innumeris allatis de veneratione sacrarum imaginum hinc inde locis, lectisque epistolis Gregorii Papæ secundi ejus nominis, & Germani Episcopi Constantinopolitani, ad diversos eodem argumento conscriptis, quas nos superius eo, quo sunt anno datæ, posuimus: ad postremum sancta Synodus inherere se antiquis traditionibus, & Patrum sententiis, professæ, anathematissimos superioribus similes adversus Iconoclastas hæreticos promulgavit: Quæ omnia secuta est subscriptio omnium Episcoporum.

XXXIII. Actio Quinta.

Quinta autem Actio collecta est eodem D d an-

sum est Iconomachos a Judæis, Saracenis, Gentilibus, Samaritis, & Manichæis sua dogmata hau-

Actio V. VI. VII. VIII.

anno, quarto Nonas Octobris, ubi prae- loquutus Tarasius Constantinopolitanus Episcopus, cum ostendisset, haereticos Iconoclastas sectatos esse Judaeos, Sarra- cenos, Gentiles Samaritas, & Manichaeos, usum sacrarum imaginum respuen- tes, ad veritatis comprobationem alia allata testimonia iussa sunt recitari, re- dargutis argumentis ab haereticis, ad suam ipsorum haeresim confirmandam, al- latis. Post haec autem patefactae sunt haereticorum eorundem fraudes tempore urgentis persecutionis admixtae in corrup- pendis, abolendis, & incendendis sacris codicibus, in quibus de venerando cultu sacrarum imaginum mentio aliqua esset inventa. Qui id nefarie praestiterunt fuisse haereticos Patriarchas, Anastasium, Constantinum, & Victorem, testatus est Tarasius Constantinopolitanus Episcopus. His peractis, & firmis stabilito cultu sacrarum imaginum sententia Legato- rum Apostolicae Sedis, & aliorum, rur- sum iterati sunt adversus Iconoclastas anathematismi. Impositusque est finis ei- dem Actiioni.

XXXIV. Actio Se- xta.

Sequenti rursus die, nempe tertio Nonas Octobris, ut ex versione Anastasii li- quet, licet in Vulgata pridie Nonas le- gatur, in sexta Actiione recitata est defi- nitio facta ab haereticis Iconoclastis in- pseudoseptima, ab eis ita appellata, Synodo Oecumenica, cui per singula capita paratum fuit ad venenum antido- tum, Gregorioque Episcopo Neocae- sariae legente textum haereticorum per ca- pita singula, Epiphanius diaconus sciam a Patribus appositam repositionem perlegit. Quae tu omnia majori ocio con- sulas, ne hic diutius quam par est, im- moremur. Titulum tantum ponemus, quem haeretici suae ipsorum sententiae praefixerunt, scilicet: *Definitio sanctae magne, & universalis Synodi*. Cui digna est indita confutatio ex sancta Syno- do, nimirum nullum Episcoporum con- ventum mereri nomen Oecumenicae Synodi, cui non interfuerit Romanus pon- tifex praesens nec per Legatos, neque per litteras Synodales.

Iconocla- stae quam se Imagi- nem pro- fessi sint venerari.

Post multa ab haereticis calumniose, subdole, & mendaciter dicta confutata de sacris imaginibus eo perventum est in- ter legendum, ubi illi, postquam omnes humana opera factas imagines se detesta- ri, & anathemati tradere professi sunt,

PAGIUS

hausisse. Actio VI. quae tertio Nonas ejusdem mensis habita est, definitionem Synodi pseudo-septimae per capita confutavit. In Acti- one septima tertio Idus Octobr. celebrata sex Concilia Oecumenica confirmata, decretumque Imaginibus honorariam adorationem, non au- tem veram latram exhibendam esse. Denique Actio VIII. decimo Kalendas Novembris facta,

eam se venerari tantum imaginem dixere, qua Filius Dei seipsum in sacramen- to panis, & vini ante passionem expref- sit. Ita ipsi quidem, cum tamen verita- tem corporis, & sanguinis Christi confite- rentur. At quantum exhorruerint Patres vocem istam imaginis in sacrosancto sacra- mento Eucharistiae, responsione omnium declaratum est, ex qua magis magisque redarguas nostri temporis Novatores, Iconoclastis istis deteriores. Ut igitur tam ab his, quam ab illis, haereticis scilicet & Catholicis Novatores praeda- mnatos intelligas, hic caput ipsum red- dendum putamus, quod sic se habet, ex haereticorum fonte depromptum, ex septima ipsorum pseudosynodo, in ista legitima, & Oecumenica recitatum, & confutatum:

Gregorius Episcopus legit: Latentur, & exultent, & fiducia agant hi, qui veram Christi imaginem sincerissima anima faciunt, & desiderant, & colunt, & in salutem animae, & corporis offerunt, quam ipse sacratissimus immolator & Deus noster ex nobis ex toto nostram massam assumens secundum tempus propriae passio- nis, in typum, & rememorationem evi- dentissimam tradidit ministris suis. Sese namque voluntariae traditurus memorabi- li, & vivifica morti suae, acceptum panem benedixit, & gratias agens fregit, & datus dicit: Accipite, & comedite in remissionem peccatorum: Hoc est corpus meum. Similiter & calicem tradens dixit: Hic est sanguis meus, haec facite in meam commemorationem. Veluti nulla alia specie ab eo electa sub celo vel forma imaginari ejus incarnationem volens. Vide ergo quod imago vivifici corporis pretiose, & honorabiliter facta sit.

Quid enim argumentatus est in hoc sapientissimus Deus? Nonne ut ostenderet, & exprimeret evidenter nobis omnibus mysterium, quod operatus est per dispensationem suam? Quia id, quod ex nobis suscepit, materia sola est humana substantia per omnia perfecta, non figuramentis proprie subsistentem personam, ut non ad- ditamentum persona divinitati intercedat: Ita & imaginem, & materiam praecipuam, id est, panis substantiam praecipit offerri, non figurantem hominis formam, ne idololatria subintroducatur. Sicut ergo corpus Christi, quod secundum naturam sanctum est, utpote divinitus san-

ctificatum: ita manifestum est, quod adoptione, id est, ipsa imago ejus sancta est, utpote per quamdam satisfacti- onem gratia sanctificata. Haec enim & gessit (ut diximus) Dominus Jesus, ut sicut carnem, quam suscepit, propria secundum naturam sanctificatione, ex ipsa unitione deificavit similiter & Eucharis- tiae panem, & non falsam imaginem natu- ralis carnis per sancti Spiritus adven- tam sanctificandum divinum corpus fieri voluit, mediante sacerdote, qui oblatio- nem de communi separans, ad sanctifica- tionem pertingere facit. Itaque Christi caro secundum naturam animata, & in- telligibilis uncta est Spiritu sancto in di- vinitatem: similiter divinitus tradita imago carnis ejus, divinus videlicet panis repletus est Spiritu sancto cum calice vitam ferentis sanguinis lateris ejus. Haec ergo demonstrata est vera imago dispensa- tionis, quae in carne effecta est, scilicet Dei nostri (quemadmodum supra dictum est) quam ipse nobis vera natura vivi- ficator, & factor voce propria tradidit. Haec Iconoclastae in pseudosynodo septima ab eisdem nuncupata. Quae ipsa (ut magis mixeris) contra nos obiciunt Novatores, calumniantes a nostris haec esse dicta, quae ab Iconoclastis sunt asser- ta, sed a nostris, ab Orthodoxis scilicet confutata: nam ad ista responderunt Patres, verbum imaginis in sacratissima Eucharistia penitus detestantes.

XXXV.

* sanctifi- cationem.

Epiphanius diaconus legit: Patet qua- liter omnis sermo propositus, quando se- mel a veritate avertus est, multas & pe- riculosas pravitates a consequentia sedu- ctoria proferat. Quippe & isti praepro- pter novitatis hoc passi sunt: averti enim a veritate propter imaginum fractionem, etiam in alteram extremam apoplexiae in- saniam delapsi sunt. Etenim quasi ex Del- phico Tripode forsitan haec & perniciose dog- mata oraculo depromserunt. Sed audiant a Proverbiali verbo (a) : Laqueus for- tis viro labia sua, & capitur propriis verbis oris: ligna enim & foenum, & stipulam apposuerunt, quorum finis in com- bustionem.

XXXVI. Confuta- tio dicto- rum.

(a) Prov. 6.

Eucharis- tia vere corpus Christi & non ima- go.

(b) Joan. 6. Met. 26. Marc. 14. Luc. 22.

Nullus enim aliquando turbarum Spi- ritus, sanctorum videlicet Apostolorum, aut illustrium Patrum nostrorum incruen- tum sacrificium nostrum, quod in commemo- rationem Christi Dei nostri, & omnis dispensationis ejus efficitur, dixit imagi- nem corporis ejus: neque enim acceperunt a Domino sic dicere, vel constiteri; sed audiant Evangelice dicente eo (b) : Ni- si manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non intrabi- tis in regnum caelorum. Et qui mandu- cat meam carnem, & bibit meum sangui- nem, in me manet, & ego in eo: & ac- cepto pane: gratias agens fregit, dedit.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

que discipulis suis, & ait: Accipite & comedite: Hoc est corpus meum. Et acci- piens calicem gratias egit, & dedit il- lis dicens: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Et non dixit, accipite, & comedite imaginem corporis mei.

Sed & Paulus divinus Apostolus, & xxxvii.

ex divinis Domini vocibus hauriens, ait: (c) Ego accepi a Domino, quod & tra- didi vobis: quoniam in qua nocte trade- batur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit: Accipite, & comedi- te: Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemora- tionem. Similiter & calicem postquam ca- navit, dicens: Hic calix novum Testamen- tum est in meo sanguine. Hoc facite quo- tiescumque biberitis in meam commemora- tionem. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem hunc bibetis, mor- tem Domini annuntiabitis, donec veniat. Ergo liquido demonstratum est, quod nec Dominus, neque Apostoli, aut Patres im- aginem dixerunt sacrificium sine sangui- ne, quod per sacerdotem offertur, sed ipsum corpus, & ipsum sanguinem.

Et ante sanctificationis quidem celebra- tionem, typos, sive antitypa quibusdam sanctorum Patrum haec pie visum est no- minare, quorum est Eusebius propugna- tor Orthodoxae Fidei, & Arianae destru- ctor vesaniae, & Basilii ejusdem infeli- cis superstitionis depositor, qui omne, quod sub sole est, planam rectorum do- gmatum basim edocuit. Ex uno enim eo- demque Spiritu disputantes, unus quidem eorum interpretans Salomoniacum dictum, quod in Proverbiis legitur (d) : Come- dite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis, haec dicit: per panem, & vinum, typos corporalium Christi praedi- cat membrorum. Alter vero ex eodem fonte hauriens (ut noverunt omnes sacer- dotii mystici cultores) in oratione Domi- nice oblationis ita dicit: Confidentes ap- propinquamus sancto altari, & proponen- tes typos sancti corporis, & sanguinis Christi tui, te deprecamur, & te rogamus. Et quod deinceps infertur, certiorum Pa- tris hujus perfecit sententiam, qualiter antequam sanctificata fuerint, vocata sint typhi, imagines scilicet: post sanctifica- tionem autem corpus proprie, & sanguis Christi dicuntur, & sunt, & creduntur. Ipsi vero viri fortes volentes venerabili- um imaginum demoliri visionem, aliam imaginem introduxerunt, quae non est ima- go, sed corpus, & sanguis. Porro im- probitate, & astutia referti, sophismate pravo semet decipientes, adoptione nomi- naverunt fieri hanc divinam oblationem: Et quemadmodum hoc dicere, aperta est dementiae, ita & imaginem dicere, au- plio-

(c) 1. Cor. 11.

(d) Prov. 9.

plioem indisciplinationis habet impietatem.

Deinde dimisso mendacio, tangant paucillimum quid veritatem, divinum corpus dicentes fieri. At si imago est, non potest esse hoc divinum corpus. Ergo hinc inde circumductis, invalida omnino manent, quae ab illis susurrata sunt. Sicut enim oculus turbatus, non recte videt, ita & ipsi pravorum confusione cogitationum sensum suum turbantes, ac turbulentum reddentes, id ipsum patiuntur quod insanientes, alia scilicet pro aliis phantastice passi, aliquando quidem imaginem dicentes sancti corporis Christi intelligibile sacrificium nostrum, aliquando vero positione corpus. Porro haec passi sunt, quemadmodum diximus, imaginatum formationum cultum ab Ecclesia volentes exterminare, gaudentes super everisionem Ecclesiasticarum traditionum. Haecenus de his Patres. Sunt post haec alia recitata ex pseudosynodo Monothelitarum, atque pariter ab Orthodoxis Patribus confutata: sicque clausa est praesens sexta Actio.

Septima Actio, & ultima.

Convenerunt autem rursus Patres ibidem loci, eodem anno atque mense, nempe tertio Idus Octobris, in qua (quod reliquum videbatur jam damnata perfidia Iconoclastarum) sancita est Catholicae Fidei definitio, in qua primum mentio facta est reliquarum sex Synodorum Universalium, & confirmatio earumdem est sequuta: Catholicum pariter est Symbolum recitatum: ubi cum ad Spiritum sancti confessionem ventum est, his est ipsa verbis expressa: Et in Spiritum sanctum Dominum, & vivificantem, QUI EX PATRE FILIOQUE PROCEdit, qui cum Patre &c. Habet id vulgata versio ejus Concilii, item & vetus translatio Anastasii Bibliothecarii ad Joannem octavum Papam conscripta: id ipsum continet, & Graecus textus, ne quis imposturam esse arguere possit.

Cum enim ejusdem Fidei definitio recitata esset in Concilio Florentino in Sessione quinta, Ferrariæ habita, haec de Germana textus lectione Acta habent: Lecta septimi generalis Concilii definitione, Latini quendam vetustissimum librum in medium attulere, in quo quidem eadem ipsa definitio, sanctumque Spiritum ex Patre, Filioque procedere, scriptum erat. Qua de re non mediocri contentio in illa sessione fuit exorta. Graecis videlicet reluctans; cum & Julianus Cardinalis S. R. E. tituli S. Sabinae haec ad Imperatorem, qui praesens erat:

Septimi Concilii Symbolum, serenissime Imperator, quod modo fecimus recitari, in vetustissimo volumine scriptum est, ita ut nemo poterit suspicari, corruptum fuisse, cum praesertim quidam historicus noster antiquus quidem, ac litteratus inter

alia id quoque testetur, hoc ipsum Symbolum in septimo Concilio recitatum fuisse. Tali praeterea Symbolo cum hac additione, vel declaratione, EX FILIOQUE non mediocrem tribuimus auctoritatem.

Cæterum liber ille dictus, Capitulare adversus Nicenam Synodum, missus a Carolo Magno per Engilbertum Abbatem, & Capellanum suum ad Hadrianum Romanum Pontificem, quænam Germana fuerit lectio ejus textus edocet, utpote quia ab adversario reprehendatur, quod Tarasius in Actione tertia non dixerit A PATRE FILIOQUE. Fuit enim ista prima reprehensio adversarii, his verbis concepta: Quod Tarasius non recte sentiat, qui Spiritum sanctum non ex Patre, & Filio secundum Niceni Symboli fidem, sed ex Patre per Filium procedentem in sua credulitatis lectione profiteatur. Si ergo hoc ipsum scriptum fuisset in totius Synodi fidei professione, quæ in hac septima habetur Actione, Spiritum sanctum scilicet a Patre per Filium procedentem: & non potius (ut habet) a Patre Filioque procedentem: certe quidem ab adversario non unus Tarasius in crimen vocatus esset, sed ipsa Synodus universa, quam acriter impugnabat. Sed quod (ut superius dictum est) Iconoclastarum prima fuit illa reprehensio, & prohibitio, ne diceretur Spiritus sanctus a Patre, Filioque procedere: Patres ipsi, ne vel in hoc communicarent cum illis, contra ipsorum sententiam dixerint: A PATRE FILIOQUE PROCEdit: Cum igitur adversarius non universam Synodum, sed Tarasium tantum errasse in tertia Actione dicat, evidens testimonium est, in Synodi professione fidei Actione septima aliter scriptum esse, sicque Germanam eam fuisse lectionem, quam vetus Latinus codex dicitur habuisse.

XL.

Quod etiam ex responsione Hadriani Papæ colligitur, dum Tarasius defenditur, & asseritur ab Ecclesia Romana, utrumque receptum fuisse, ut possit dici Spiritum sanctum a Patre, Filioque procedere, & a Patre per Filium. Et Gennadius (a): Divinus (inquit) Tarasius Constantinopolis Patriarcha in epistola ad Orientis Pontifices, quæ incipit: Multis, & ingentibus providentiis, sic ait: Et in Spiritum sanctum, qui ex Patre per Filium procedit, & eum esse Deum cognoscimus. Audis, ex Patre, inquit, per Filium procedere? Quod vero dicto, per causam significet, antea dictum est, &c. Haec Gennadius, contendens quod idem sit dicere, per Filium, quod ex Filio. At de his satis ad institutum.

(a) Gennad. pro Concil. Flor. c. 1. sect. 6. prope finem.

Quem vero cultum a fidelibus imperitiri voluerint sancti Patres sacris imaginibus hisce verbis significarunt: His ita

se habentibus, regia quasi euntes semita, sequentes divinitus inspiratum sanctorum Patrum nostrorum magisterium, & Catholicam traditionem Ecclesiae (nam Spiritus sancti hanc esse novimus, qui nimirum in ipsa habetur) desinimus in omni certitudine, & diligentia, sicut figuram pretiosam, & vivificam Crucis, ita venerabiles, ac sanctas imagines proponendas, tam de coloribus & taxellis, quam ex alia materia congruenter in sanctis Dei Ecclesiis, & sacris vasis, ac vestibus, & in parietibus, ac in tabulis, domibus, & viis, tam videlicet imaginem Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, quam intemeratæ Dominae nostræ sanctæ Dei Genitricis, ejus honorabilissimæ Angelorum, & omnium Sanctorum simul & aliorum virorum. Quanto enim frequentius per imaginalem formationem videntur, tanto qui has contemplantur, alacrius eriguntur ad primitivorum earum memoriam, & desiderium, & ad osculum, & ad honorarium his adorationem tribuendam: non tamen ad veram latriam, quæ secundum fidem est, quæque solum divinam naturam decet, imperitendam: Ita & istis, sicuti figuræ vivificæ Crucis, & sanctis Evangelii, & reliquis sacris monumentis incensorum, & luminum oblatio, ad harum honorem efficiendum exhibeatur, quemadmodum & antiquis pie consuetudinis erat. Imaginis enim honor ad primitivum transit, & qui adoratur imaginem, adoratur in ea depicti substantiam, personam videlicet.

XLI. Traditio conferenda.

(a) Soph. 3.

Sic enim robor obtinet sanctorum Patrum nostrorum doctrinæ, id est, traditionis sanctæ Catholicæ Ecclesiae, quæ a finibus usque ad fines terræ suscepit Evangelium. Sic Paulum, qui in Christo locutus est, & omnem divinum Apostolicum cæterum, & pristinam sanctitatem sequimur, tenentes traditiones, quas accepimus. Hinc triumphalis Ecclesiae prophetice canonicus hymnus (a): Gaude satis filia Sion: predica filia Hierusalem: Jucundare, & letare ex toto corde tuo. Abstulit Dominus injustitias adversantium tibi: redemit te de manu inimicorum tuorum. Dominus Rex in medio tui: non videbis mala ultra, & pax in te in tempore æternum. Eos ergo, qui audent aliter sapere, & docere, secundum scelestos hæreticos Ecclesiasticas traditiones spernere, & novitate qualibet excogitare, vel proicere aliquid ex his, quæ sunt Ecclesiae deputata, sive Evangelium, sive figuram Crucis, sive & imaginalem picturam, sive sanctas reliquias Mariarum, aut excogitare prave, & astute subvertendi quancumque ex legitimis traditionibus, sive Ecclesiae Catholicæ, vel etiam quasi communibus uti sacris vasis, aut venerabilibus ministeriis: si quidem Epi-

scopti vel clerici fuerint, deponi precipimus; monachos autem, & laicos a communione privari. Haecenus definitio Fidei ex versione, qua utimur, Anastasii.

Eadem quoque (suis scriptis professus est sanctus Joannes Damascenus (b), qui libro primo, & tertio Apologetici sæpe sæpius repetit, imagines nullo modo colli debere cultu latriæ: numeratque inter hæreticos illos, qui imagini cuiquam dixerint tribuendum esse latriæ cultum, hosque nominat Christianocatos, nempe accusatores Christianorum, eo quod Christianæ religioni magnam iniurent notam, quod ipsorum causa dicerentur ab adversariis Christiani idolorum cultores, qui ut deos imagines colerent.

(b) Jo. Damascen. de hæres. prope fin.

Eadem cum Synodo Jo. Damasceni sententia.

Cæterum nequaquam in horum classem conjecerimus Scholasticos illos, qui Christi Redemptoris imagini, atque sanctissimæ Crucis latriæ cultum tribuendum esse dixerunt. Nam cum ipsi idem senserint revera cum Orthodoxis, ob diversitatem tantum vocum, adhibita aliqua distinctione, seu declaratione, haud ab eis ullo modo sunt separandi; siquidem constantissima est etiam ipsorum assertio, nulli creaturæ divinum cultum, qui soli Deo convenit, esse impertiendum. Cum vero eisdem sacris Christi imaginibus latriæ adorationem esse impendendam, iidem asseruerunt: utique dicendum, intellexisse improprie, & non propter se, aut ex sua natura, sed per accidens, & relative ad aliud: ut tunc non imago colatur ut Deus proprie, sed Deus in imagine, sive per imaginem: Sic etiam cum coluerunt antiqui patres Deum (quem nemo (c) vidit umquam, neque videre potest) in diversis formis, seu imaginibus apparentem, in quibus constat, representatum fuisse Deum, non tamen, illas ipsas fuisse Deum: eos non peccasse, sed meruisse dicendum, dum illas ipsas imagines ut Deum colere cultu latriæ, quas scirent representasse Deum. Quod igitur nemo ipsorum dixerit, adorandas imagines cultu latriæ propter se (id enim esset revera idololatria) sed propter aliud: utique non proprium per se existentem latriæ cultum illis tribuisse noscuntur, ob quod damnandi essent, sed cultum latriæ illum tantum, qui sit ob aliud, & per accidens, relative ad primum exemplar.

XLII. Scholasticorum una eademque sententia cum Nicæno Concilio.

(c) 1. Joan. 4. 1. Tim. 6.

Verum cum re ipsa una eademque sit eorundem & omnium Orthodoxorum sententia de sacrarum imaginum cultu; quod autem diversis eadem verbis expressa, & pene contrariis reperitur: non aliunde accidisse puto, nisi quod e jusmodi tam firma, constans, & certa, tamque serio pertractata, ac definita, atque in canonem redacta sententia Nicæni posterioris Concilii minime iidem fan-

XLIII. Unde in una sententia loquendi orta diversitas.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENES

sanctis, & doctis viris innotuit. Nam etsi quid de eodem Concilio per levem aliquam historiarum lectionem perceperunt: cum itidem illud improbatum esse in Synodo Francofordiensi intellexerunt, nullam de eo rationem esse habendam, existimarunt. Vel si iidem (quod puto verius) ipsum Oecumenicum esse sciverunt, approbatumque a Romano Pontifice, damnatum vero ab adversariis; tamen quod in eo mentirentur adversarii, definitum esse cultum patriæ sacris Christi imaginibus tribuendum: verum id esse putantes, in contrarium nisi, calumniam non intelligentes (de qua fufius suo loco dicendum erit inferius, cum erit sermo de Francofordiensi Concilio) pro ipso Concilio causam agere se putarunt, si quomodocumque, impropriate verborum licet, patriæ cultum in sacris Christi imaginibus tuerentur. Sicque ex ignorantia rerum gestarum diverfitas ista loquendi accidisse cognoscitur.

XLIV.

(a) Aug. de
tradit. de
fig. epist.
110.

Ignorata
definitio
Nicæni
secundi
Concilii.

Cæterum etsi ignorantia ista Nicæne definitionis videatur reprehensibilis, tolerabilis est tamen, & in doctis viris etiam excusabilis, sicut in S. Augustino (a) quam fassus est publice ignorantia Nicæni prioris magni Concilii canonis toto orbe vulgati, & usu recepti, ne in una Ecclesia duo ordinarentur Episcopi. Non enim omnia possumus omnes simul scire, & multa prætereunt multos etiam multa scientes. Quamobrem, si ut diximus) ea, quæ fuerunt in Nicæno Concilio statuta, & Apostolicæ Sedis auctoritate firmata, isti de quibus est sermo, novissent, atque certius intellexissent, non ex veritate, sed per calumniam proclamatum ab adversariis, definitum esse cultum patriæ sacris imaginibus in Nicæno Concilio, atque scivissent ab ipso revera penitus fuisse contrarium decisum, atque firmatum, nimirum nullam imaginem colendam esse cultu patriæ: sane quidem (ut fuit ipsis semper Orthodoxis in more) nulla penitus contrarietate, sive diverfitate verborum, quovis prætextu veritatem Orthodoxæ Fidei circumduxissent: sed eadem ipsissima verba atque sententiam sacri Oecumenici Concilii defendissent, totidemque verbis reddita, & asserta firmassent.

Sed & quod non minoris auctoritatis, & roboris ulla ex parte est Oecumenicum Concilium Nicænum posterius a priori Nicæno: sicut antiqui Patres illi milles mortem pati parati erant quam vocem illam, Confubstantialem, ab illo Concilio in Symbolo positam, & definitam deserere, licet per æquipollentia verba idem dici posse ab adversariis proponeretur: ita & isti hujus posterioris Concilii Nicæni non solum sententiam,

sed ipsa quoque verba mordicus tenuissent, constantius defendissent, atque firmiter asseruissent, probe scientes non esse moris in Ecclesia adversus Oecumenici Concilii decreta Romanorum Pontificum auctoritate firmata quantumvis doctos, quantumvis sanctos insurgere, & vel latum iniquum ab eorum sententia, verbisque recedere, sed quam constantissime ad apicem usque quæcumque in eis reperiuntur, scripta defendere, tantum abest, ut aliis ab illis contrariis, vel diversis verbis veritatem Catholicam fidelibus servandam proponerent; quod si secus fecissent, magnam profecto suæ ipsorum existimationi infamiae notam inuissent, & hac ex parte an Catholicis essent, qui Oecumenicæ Synodo adversari tam libere viderentur, suspensionem in nonnullorum animos induxissent, vel saltem temeritatis nomine redarguendi fuissent. Sed ab his omnibus hos excusat ignorantia historica veritatis. At de his factis, Jam quæ sunt reliqua Nicæni Concilii videamus.

His igitur in Synodo definitis accessit omnium Episcoporum subscriptio, quam subsequenter sunt publicæ ejusdem sanctæ Synodi acclamationes, quæ sic se habuerunt, additis anathematismis.

Sancta Synodus, ita exclamavit: Omnes ita credimus: Omnes id ipsum sapimus: Omnes consentientes subscripsimus. Hæc est fides Apostolorum: Hæc est fides Patrum: Hæc fides Orthodoxorum: Hæc fides orbem terrarum stabilivit: credentes in unum Deum in Trinitate laudandum, honorabilem, imagines osculamur. Qui sic non habent, Anathema sunt. Qui sic non sentiunt, procul ab Ecclesia pellantur.

Nos antiquam legislationem Ecclesie Catholicae sequimur. Nos leges Patrum custodimus.

Nos eos, qui addunt, vel adimunt de Ecclesia, anathematizamus. Nos subinductam novitatem Christianos accusantium anathematizamus.

Nos venerandas imagines recipimus. Nos eos, qui sic non se habent, anathematismis submittimus.

Nos iis, qui assumunt dicta, quæ a divina scriptura contra idola proferuntur, in venerabiles imagines, dicimus Anathema.

His, qui vocant sacras imagines idola, Anathema.

His, qui dicunt, quia ut ad deos, Christiani ad imagines accesserunt, Anathema.

His, qui communicant scienter iis, qui injuriam & contumeliam venerabilibus imaginibus inferunt, Anathema.

His, qui dicunt, quia præter Christum alius exemit nos ab idolis, Anathema.

His

XLV.
Acclamationes
Synodales.

Anathematismi
Synodales.

XLVI.

His, qui audent dicere Catholicam Ecclesiam aliquando idola recepisse, Anathema. Multos annos Imperatoribus Constantino, & Irenæ matri ejus. Multos annos Victoriæ Imperatorum. Multos annos novo Constantino, & novæ Helene, æterna memoria: Dominus custodiat Imperium eorum. Cælestis Rex terrenos custodi. Omnibus hæreticis, Anathema. Frementi Concilio contra venerabiles imagines, Anathema. Theodosio falsi nominis Episcopo Ephefeno, Anathema. Sisinnio Episcopo cognomento Paphlaga, Anathema.

Basilio, qui obscena pronuntiatione Tricacabus appellatus est, Anathema.

Trinitas horum trium dogmata deposuit. Anastasio, Constantino, & Niceeta, qui per successionem throno Constantinopolitano præfuderunt, ac si novo Ario, Nestorio, & Dioscuro, Anathema.

Sancta Trinitas horum trium dogmata deposuit. Joanni Nicomediæ, Constantino Nacolie hæresarchis, Anathema.

Ad nihilum deduxerunt imaginem Domini, & Sanctorum ejus: ad nihilum deduxit eos Dominus. Si quis hæreses Christianos accusat, vel in ea hæresi vitam suam transigentem defendit, Anathema.

Si quis Evangelicas narrationes titulis, picturisque factas non admittit. Anathema.

Si quis non osculatur has tamquam nomine Domini, & Sanctorum ejus factas. Anathema.

Si quis omnem traditionem Ecclesiasticam sive scriptam, sive non scriptam irritam facit, Anathema.

XLVII.

Germani Orithodoxi æterna memoria, * Georgii Joannis, & * Gregorii æterna memoria: prædicatorum veritatis æterna memoria. Trinitas hos tres glorificat: quorum disputationes sequi mereamur miserationibus, & gratia primi, & magni Pontificis Christi Dei nostri, intercedente intemerata Domina nostra sancta Dei Genitrice, & omnibus Sanctis ejus: fiat. Amen. Hactenus acclamationes. Porro hi tres, quibus acclamavit adeo faulte Synodus, ii sunt, quos potissimum Iconoclastæ in suo ipsorum conciliabulo diris devoverunt, & anathematismis, atque maledictionibus sunt prosequuti, nempe sanctum Germanum Episcopum Constantinopolitanum, Joannem Damascenum, & Georgium in Cypro Episcopum, de quibus superius dictum est. Præter fidei Catholice decretum, ab eadem sacrosancta Synodo canones sancti sunt viginti duo, quos in posteriori editione Conciliorum positos habes ex Hæretiana translatione. Porro eisdem canones a Gratiano in Decretorum volumen, sub diversis titulis relatos, invenies. Omittimus hic omnes recitare prolixos factis.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENES

Incipientes autem Patres ab Episcoporum ordinatione, præceperunt, non ordinandos Episcopos, nisi promittant, se canones servaturos, neque etiam assumentes, qui non eruditione, & scientia sacrarum litterarum atque canonum essent instructi. Sed tertius canon itidem ad Episcoporum electionem spectans, totidem hic reddendus est verbis, plane dignus, qui Regum omnium domus foribus inscribatur una cum titulo, ipsi ita præfixo (a).

Quod non oporteat Principes eligere Episcopum.

Omnis electio a Principibus facta Episcopi, aut presbyteri, aut diaconi irrita maneat, secundum regulam, quæ dicit: Si quis Episcopus secularibus potestatibus usus, Ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur, & segregentur omnes, qui illi communicant. Oportet enim, ut qui provebendus est in Episcopum, ab Episcopis eligatur, quemadmodum a sanctis Patribus, qui apud Nicæam convenerunt, in regula definitum est, quæ dicit: Episcopum convenit maxime quidem ab omnibus, qui sunt in provincia, Episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem: tribus tamen omnimodis consentientibus, & aliis per litteras consentientibus, tunc consecratio fiat: primatus tamen eorum, quæ geruntur per suam quamque provinciam Metropolitanis tribuatur Antistiti. Hæc canon. Quibus videas, penitus inhibendum esse Principibus, Ecclesiis præficere sacerdotes. Habent tamen aliqui id ex Sedis Apostolicæ privilegio.

Sed & illud a sacrosancta Synodo statutum fuisse reperitur (b), ad repandas illatas (ut vidimus per Iconoclastas hæreticos clades, cum Episcopia, & monasteria in usum profanum conversa sunt, ut in pristinum usum eadem restituerentur. Hæc & alia, quæ ob ingruentem persecutionem defectu culturæ spina Dei Ecclesiam occupant, falx Apostolicæ censuræ succidit. Et inter alia illud fuit, ut ab iisdem Iconoclastis introductum in Ecclesiam vestitum pretiosum clericorum, eadem sancta Synodus emendaret, sciens ista.

Quoniam radice amaritudinis exorta, contaminatio facta est in Catholica Ecclesia Christianos calumniantium hæresis, etiam hi, qui hanc, receperunt, non solum imaginarias picturas abominati sunt, sed etiam omnem reverentiam repulerunt, eos, qui religiose & pie vivunt, offendentes, ac per hoc completur in eis, quod scriptum est (c): Abominatio est peccatori Dei cultus. Igitur si inventi fuerint deridentes eos, qui vilibus, & religiosis vestibus amicti sunt, per pœnam cor-

(a) Dist.
63. omnis
electio.

XLVIII.
Ne a
Principibus
eligantur
Episcopi.

(b) Ead.
Syn. c. 12.

XLIX.

(c) Eccl. 10.
De vestitu
clericorum.

11.

CHRISTI 787.

HADRIANI PAP. 16.

CONSTANT. IMPP. 8. ET IRENES

rigantur: priscis enim temporibus omnis sacratus vir cum mediocri, & vili veste conuersabatur. Omne quippe quod non propter necessitatem suam, sed propter venustatem accipitur, elationis habet calumniam: quemadmodum magnus ait Basilus. Sed neque ex sericis texturis vestem quis variatam induebat, neque apponebant variorum colorum ornamenta in summitatibus vestimentorum: audierant enim ex Deifona lingua (a), quia qui mollioribus vestiuntur, in domibus Regum sunt. Sic igitur infecta est sancta Synodus omnem superfluum vestimentorum ornatum, ab hereticis, explosa antiqua modestia, introductum. Hæ, & aliæ fuere hereticorum a sanctis Patribus in hoc Concilio verrendæ quisquiliæ. Ex quo deum Synodales scriptæ sunt litteræ ad diversos.

Synodales epistolæ. Synodalis enim epistola data est in primis ad ipsos Imperatores, alia vero Encyclicæ ad omnes Ecclesias, tertia ad Hadrianum ipsum Romanum Pontificem, quam hic tibi ex Anastasii versione reddidit sumus; illud non prætermittentes significare, ab eodem Tarasio scriptam haberi aliam epistolam eruditam satis, atque prolixam eundem Hadrianum Pontificem de simoniaca hæresi profliganda, quæ ab Anastasio ad finem ejusdem septimæ Synodi posita legitur, necnon apud Theodorum Balsamonem, in appendice ad Nomocanonem Photii, de qua inferius, hic tibi eam reddam, quæ ab eodem Tarasio ex hac eadem Synodo scripta fuit, cum se habeat tamquam recapitulatio omnium rerum gestarum in Synodo, his verbis:

Per cuncta sanctissimo ac beatissimo fratri, & comministro Hadriano Papæ senioris Romæ Tarasius misericordia Dei Episcopus Constantinopolæos Novæ Romæ in Domino salutem.

Sufficeret quidem salutaris dispensatio magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi ad pacem, unanimiorem, & concordiam omnibus Christianis: ipse namque post ex mortuis resurrectionem Apostolis suis insufflans ait: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis, cujus rei gratia contestans omnibus nobis ille, qui raptus in tertium cælum, & in paradysum ingressus audivit arcana verba, Paulus scilicet divinus Apostolus asseruit, dicens (b): Christus est pax nostra, qui fecit utraque unum, & medium parietem maceræ dissolvens inimicitiam in carne sua. Et rursus Thessalonicensibus præcipiens ait (c): Itaque fratres mei stete, & tenete traditiones, quas didicistis, si ve per sermonem, si ve per epistolam nostram. Sed quoniam inimicus, qui ab initio nequam est diabolus, non dimisit per diversa tempora edificatam su-

(a) Mat. 23. Synodales epistolæ.

(b) Epist. 2. Thess. 2.

(c) 2. Thess. 2.

pra fundamentum Apostolorum, & Prophetarum Ecclesiam, secundum quod sibi visum est, discindere, atque disrumperet, semet inferens per quosdam sequentes se viros malos, & zizania supereminare in regione hac, quæ culta est a tubis sancti Spiritus, Apostolis scilicet sanctis (ipsi enim virtute ex alto accepta, & hac divina lucis operationis proficisci, etiam æternæ vitæ reliquerunt his, qui per ipsos crediderunt, carpendam.) horum Deiloquam doctrinam sancti Patres nostri, qui hujus pastores, & custodes per singula fuere tempora, suscipientes, zizania, id est, hæreses, & novitates addititias, atque introductas radicibus exciderunt, & messem mundam arvo conservaverunt.

Vestra ergo fraterna, & summo Pontificio decorata sanctitas cum bis per Deiloquas suas doctrinas quodammodo sermocinatur, & ab eis accepto veritatis verbo, spinosas herbas, quæ nunc genuerunt, fidelissimorum, & pacificorum Imperatorum veritati concordans, evellere, machera spiritus festinavit, mittens secundum scriptam sibi petitionem nostram, ad universalem Synodum faciendam advocos viros, Petros duos videlicet, principis Apostolorum Petri. Quibus adventantibus, pii & tranquillissimi Imperatores nostri, eos benigne suscipientes, ad nos jubebant mitti, per eos litteras vestras nobis suscipientibus, & locuti cum illis, quæ conveniebant, advocavimus, & eos, qui ab Oriente venerant sacerdotio decoratos Joannem, & Thomam verbi, & sapientiæ participes, atque reverentia, & modestia perornatos; advenant enim hic & ipsi, per idem tempus pervenientes.

Itaque congregatis omnibus amabilibus Deo Episcopis hujus dioceseos, per nutum, & divinum zelum fidelissimorum, & piorum Imperatorum Sessio Synodi facta est. Sed quidam ex insensatis sensibus moti, turbationemque intra se facientes, exurgere nos fecerunt & consensu, & prohibiti, anno uno taciti mansimus. Ac vero anno transacto rursus Deo amabiles Episcopi congregari in Nicensium clara Metropoli Bithynensium provincia a piis Imperatoribus nostris iussi sunt. Siquidem & nos comites * adscitantes Deo amabiles viros, & loci servatores vestros, similiter & eos, qui de Oriente venerunt: perreximus ad eandem Metropolim. Qui cum omnes sedissemus, caput fecimus Christum: jacebat enim in sancta sede Evangelium sanctum, contestans omnibus nobis sacratis viris, qui conveneramus, iudicium justum judicare: iudicare inter sanctam Dei Ecclesiam, & novitatem, quæ facta est.

* loca tenentes

CHRISTI 787.

HADRIANI PAP. 16.

CONSTANT. IMPP. 8. ET IRENES

Et cum perlata primitus vestra fratrum sanctitatis littera legerentur, præstolabantur omnes, spiritualibus eduliis, tamquam in regalibus cœnis fruentes, quæ Christus per litteras tuas epulantibus præparabat: & sicut oculus totum corpus ad rectitudinis, & veritatis semitas ostendebat: sic ergo dirupta membra in unum conveniebant; sic vera consonantia confirmabatur; sic Catholica Ecclesia unitatem recipiebat: cum quibus, & earum, quæ de Orientali diocesi missæ sunt nobis litteræ, lectione facta, integra Paternæ traditionis pulchritudo demonstrabatur, ac vis veritatis roborabatur, propositis videlicet pluribus testimoniis Patrum.

His itaque gestis, prædicabatur a nobis omnibus, qui beneplacito Dei congregati eramus, recta, & irreprehensibilis confessio, quæ vobis missa est a nobis, per relationem etiam missam piis Imperatoribus nostris: & omnes hæretica illius pravitatis hæresiarche, & qui eos sunt sequuti & inconvertibiliter vitam suam finierunt, pari depositione damnati sunt cum his, qui ante Catholicæ hæretici fuerunt Ecclesie. Qui enim in vita præfentes fuere, salutem suam per scriptos a se libellos confessi sunt. Et nequaquam dimisit Christus Deus noster, petra nimirum, in qua stabilitus sumus, desuper contentam per totam tunicam, id est, Ecclesiam suam, quæ ab ipso, & per ipsum edificata est, discissam, & disruptam; sed nec membra alias atque aliter sese moventia: quin potius una cum veteribus hæresibus etiam errorem vanae pravitatis eorum, qui Chiristianos accusantes contra venerabiles imagines rabide lairant, verbo gratiæ suæ destruxit, & gladio spiritus pupugit, & satisfacti sumus per omnia, & per experimentum cognovimus, quia valet super omnia veritas, & vincit secundum non mentientem dicentis vocem (a): Resistit autem ei nullus universorum, & est robustissima, ita ut elevetur contra omnes inimicos, & eorum, qui resistunt sibi, legiones dissolvat. Ecce enim ecce labia quidem falsa loquentium cessaverunt, & caligo procacium vituperationum quietavit; illuxit autem veritatis dogmatum speciositas, ubique abjecta est hæretica infamia, & Ecclesia ornamentum suum sortita est, & accepit requiem ex opprimentibus se doloribus: immobilis enim est, & inexpugnabilis; adversus cujus fidem portæ inferi, & infidelitatis prævalere non poterunt. Sicut ex Dominica voce audivimus (b): Et repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione, & facti sumus lætantes in Ecclesia, cui præsidemus secundum voluntatem Dei. Hec itaque facta sunt, Christo, qui super omnia Deus noster est, volente per Orthodoxos, & fortissimos Imperatores nostros.

Ipsi enim in omni loco venerabiles imagines erexerunt, tam scilicet in celeberrimis templis, quam in regalibus palatiis suis: quibus Dominus Deus vicissitudinem tribuat, exaltans cornu Regni eorum tam ad pacem Ecclesiarum suarum, quam ad salutem omnium Christianorum. Et sit nomen ejus benedictum in sæcula sæculorum. Amen. Hucusque sacrosanctæ Synodi Acta.

Porro ipsa dies, qua eadem Synodus est feliciter absoluta, relata fuit a Patribus in tabulas Ecclesiasticas, anniversaria memoria celebranda, qua Deo gratiæ agerentur de profligata hæresi, & servata veteri Ecclesiæ in cultu sanctarum imaginum observantia. In Græcorum enim Menologio, jussu Basilii Imperatoris restituto, ita leguntur scriptis mandata. Die duodecima mensis Octobris.

Sanctæ septimæ Synodi trecentorum sexaginta septem Patrum commemoratio. Sancta septima Generalis Synodus Nicææ secundo constata fuit sub Constantini, & Irene ipsius genitricis Imperio, cum esset Constantinopoli Patriarcha Tarasius sanctissimus Deifer Pater noster. Sancti namque Patres numero trecenti sexaginta septem adversus imaginum impugnatores convenerunt Principis jussu; & in scriptis omnem excommunicaverunt hæresim, & hæresion principes, & omnes Iconomachos, cunctis eadem voce dicentibus: Sanctas non adorans imagines, est ab Orthodoxorum alienus fide. Et imaginum honor (sicut Magnus inquit Basilus) ad primitivum referitur. Qui namque colit imaginem, & veneratur: in ea veneratur picti substantiam, & adorat. Et cum ita statuisset, & in scriptis Orthodoxam firmasset fidem, ab Imperatore honorati, ad summum quisque missus est Episcopatum. Hucusque de septima Synodo sacrum elogium in cunctis Ecclesiis, dicta die, apud eos, annis singulis sacro præconio decantandum.

De his autem, quæ absolutam sanctam Synodum sint consequuta, Ignatius in Tarasio ita habet: (c) Tandem cum Tarasius & pius, qui cum eo collectus cœtus Patrum venerandum litterarum decretum iatis monumentis mandasset; & ut id saluum, & integrum maneret, præcati essent, ut & Patres, qui primam adversus furiosum Arium victoriam erant consequuti, adjutores haberent, & eorum, quæ decreta fuerant, custodem Deum invocassent; & vana inanisque hujus sententiæ auctores, & omnis hæresis inventores ab atrio Ecclesiastico per anathema separassent: in urbem regiam delata sunt ab istis Orthodoxa dogmata. Quos summa benevolentia exceperunt Imperatores. Erecta itaque cathedra ipsorum Imperatorum, & totius a Deo electæ Synodi in jam dictæ Magnaure insigni sede, E e & no-

LIII.

LI.

LII.

LIV.

LV.

(c) Apud Sur. die 25. Febr. 10. 2.

Patres veniunt Constantinop.

& novo decreto recitato, cum aures Imperatorias divinus impleisset Spiritus (audiebant enim eos in unum convenisse concentum auxilio ejus, qui omnia continet, & in unam consensisse sententiam) iidem admirati sunt accuratorem; & esse doctrinam divinæ inspirationis, quæ ab eis decreta fuerant, sapienter judicantes, penna, & manu Imperatoria ea optime comprobant, & confirmant: & non vilibus donis Synodum prosequunt, unumquemque mittunt in suam civitatem, & ad greges rationis participes.

LVI. Qualiter cum lapsis se gessit Tarasius.

Tarasius autem & Apostolicarum sedium mystæ eximii, cum ad sacrosanctæ Ecclesiæ venissent præfecturas, & divinis doctrinis populum instruxissent, ac roborassent: iis, qui in clerum cooptati fuerant, aut Episcopatum tenebant, nullum ante Synodum, aut in Synodo, aut post Synodum crimen intendunt de priori mala opinione, neque eos, qui ordinati fuerant ab hæreticis, a pastuis segregant Ecclesiasticis; sed Synodalem, & Paternam sequentes dispensationem, eos quidem, qui ad piam transfugerant sententiam, manibus suis complexi sunt, tamquam fratres, & collegas in munere pontificatus: eos vero, qui in re aliqua claudicaverant, & in his, quæ ad fidem pertinent, perverfis aspexerant oculis, & deinde a lapsu resipuerant, & libellis comprehendendam abrogarant opinionem, iidem amplectentes visceribus, collocabant in suis sedibus, & in pacifico statu, & tranquillitate nullis agitatum fluctibus conservaverunt Ecclesiam orbis terræ.

Et in iis quidem, quæ ad gloriosam fidem pertinent, sic magnus Tharasius affectus ad eam recte & aperte explicandam, & ad eos, qui vacillabant, & urisque pedibus claudicabant, ut recto pede inciderent persuadendos, magnum suscepit certamen, & immensum laborem: quotidie quidem eos, qui recedebant, honestis monitis inducens, & si quos videbat corde perverfos, eos dirigebat verborum congressionibus, eosque legibus colligans veritatis, adducebat Ecclesiæ sacras hostias, &c. Hæc Ignatius hujus temporis historicus. Eadem quoque de adventu Patrum Constantinopolim, & subscriptione Imperatorum Theophanes habet.

LVII.

Sic igitur hoc anno accepit finem Nicænum Concilium, ab eoque restitutum est vetus, & ab Ecclesia receptus sacrarum imaginum usus, confirmataque pristina Ecclesiæ traditio; simulque sacrarum reliquiarum Sanctorum cultus: quæ omnia improba hæresis improbarat, penitusque perdidit. Recepit Ecclesiæ nitorem suum hæctenus murorum dealbatione lugubris, atque impuro candore funesta. Imperatoribus igitur in primis

(ut ex litteris vidisti Tarasii) erigentibus tum in Ecclesiis, tum in palatio sacras imagines: idipsum ardentioribus animis ubique locorum Orientalis Ecclesiæ præstitere fideles, gratulantibus iisdem cunctis, qui in Occidente erant tunc Christianis, paucis exceptis, qui in Gallia respuebant cultum sanctarum imaginum ex schola Sereni Massiliensis Episcopi primi (quod sciatur) in Galliis Iconoclastæ effractoris sacrarum imaginum, quem (ut diximus) sanctus Gregorius monuit. Hi ipsi postea in Concilio Francofordiensi sua scripra, quibus eandem sanctam Nicænam Synodum sugillabant, Carolo Magno obtulerunt, qui eadem simul collecta, velut in fascem unum, quæ quisque scripserat perstringens, misit ad Hadrianum Romanum Pontificem, qui eadem singula confutavit.

Sed & a Græcis & quidem haud mediocris sanctitatis viris passa est eadem Synodus Nicæna objectionem, ea ex parte scilicet, quod lapsos Episcopos penitentes recepisset in Ecclesiam absque dispendio dignitatis: nam in Episcopatu iusti sunt permanere. Fuit ex eis unus, obiciens ista Theodorus Studita. At de his dicendum inferius suo loco. Sed quæ acciderunt Constantinopoli post celebratum Nicænum Concilium, Tarasii opera videamus.

LVIII.

Audisti superius ex Ignatio res gestas Tarasii prosequente, ipsum post Synodum totum fuisse in recipiendis lapsis, & in pristinum gradum restituendis: quod quidem magnam ipsi invidiam peperit. Etenim sanctissimi qui videbantur monachi, adversus eum insurrexere, & qui inter illos eminebat Saba. De his autem Theodorus Studita in epistola ad Arsenium ista scribit (a) : De Simoniacis autem tum quidem in Nicæno Concilio præterminatum est, quia de eo capite post Synodum querendum erat. Postquam vero questum fuit . . . . . primum annuæ penitentia, ut aliquanto amplius præfixo spacio, o facinus audax? cum monachis quibusdam, quorum nominibus parco, data est ab eo, Tarasio scilicet, relaxata perpetuæ depositionis, ita ut Dei sacerdotes iterum forent, quos Deus per Apostolorum principem Petrum deposuisset. Deinde cum Saba in ea re non assentiretur, sed illi plane adversaretur, quid facit? malum recto corrigit. Negat se penitentiam dedisse, neque eos admittere, qui per pecuniam ordinassent, ordinative essent. Convincitur ab ejus temporis Augusta, a qua inductus fuerat, ut iniquam penitentiam daret. Aderat dies Theophaniorum Christi. Adveniunt illo die, quibus imposta poena fuerat, & ea jam peracta, se absolvi petunt. Ab-

(a) Theod. Stud. l. 1. ep. 38. ex Cod. Col. Cod. Col. Biblioth.

Tarasius calumniam passus de Simoniacâ ordinatione.

ue.

nebat ille, Augusta urgebat, ut admitterentur. Rectum iterum malo destruit Patriarcha. Cum illis eo ipso festo palam sacrificat, non invitum sane, sed sponte. Quandoquidem cum posset cum depositis non sacrificare, sacrificavit, quoque modo quis dicat, eum non potuisse. Hinc illa Sabæ cum eo contentio. Hinc emerfit amplior, quam divini canones ferant, absolutio. At Roma hæc minime probavit, abst. Hæc Theodorus occasione discessionis Sabæ, & aliorum a communione Tarasii. Sed & alibi idem Theodorus testatur, statim post Synodum ab aliquibus factam esse discessionem hujusmodi a Tarasio, quod dicerent pecuniariam ab eo factam ordinationem, quod non fuisse verum, idem tradit, licet dicat, in suspicionem de ea re fuisse adductum. Sed audiamus, quæ de eo idem Theodorus scribat, qui ab ejus communione nequam cum aliis recessit. Ait enim in epistola ad (a) Stephanum lectorem:

(a) Theod. ep. 53. l. 1. cod. Col. Colonn. Bibl. LIX. Tarasius innocens comprobatur a Theodoro Studita.

Omniem questionem ad Tarasium olim Patriarcham pertinere conjeci. Ego autem hac de re jam dudum non sine cura fui, multa mecum animo versans, & rerum eventus considerans. Et quidem eos, qui pro recto decertarunt, & diu gravia perpeffi sunt, in honore habeo, & amplector, non tamen usquequaque, ut mox dicam, & consentientes eos habere cupio. Quidni enim, qui tam fortes pro pietate se præbuerunt? sed tamen cum veritatis verbo, & quatenus rite possint, & expedit. Ut ergo ad rem veniam: Quidnam fuit, quod dissentire nos fecit a Tarasio? fides? At qui palam quidem Orthodoxus erat, sacras Synodos sequebatur, & cum aliis Patriarchis consensiebat, & maximum antea pro fide certamen sustinuerat. Eorum ne causa qui ab hæresi redierant susceptio? At non ab illo hæc primum inventa, cum a sanctis Patribus triplici modo suscepti fuerint, vel repetito baptismo, ut Pepuziani, vel per unctionem, ut Arianæ, vel per propria opinionis detestationem, ut Nestoriani. An ordinatio per pecuniam, quæ in depositionem necessario incurrit? Nec id prorsus verum est. Tum etenim pastores in lupos rapaces conversi, altaria effusa, divina reliquia dedecore affecta, sacri libri exusti. Quid amplius? ipsi Christi imago cum aliis sanctissimis contumeliose tractata, & conculcata. Et quis brevi complecti queat, quæ longam narrationem requirunt? Quid autem? Quod sequens Patriarcha ex seculari ad Episcopalem dignitatem repente provelletus, pro spiritu quantum satis erat, decertare non potuit? Hinc scandala, hinc illa, quæ nunc conturbant, originem duxerunt. Vos itaque quemadmodum erga illum vos Ann. Eccl. Tom. XIII.

habebatis, nostis. Nos vero quoniam sigillatim eos, qui pecunia ordinati fuerant, audiebamus non admitti ad communionem (quamvis non ita existimabatur) operapretium duximus, pacis studio cum eo concordiam retinere. Ad hanc siquidem quoad licet, stultendum est, ut ait Theologus. Et ubi quod offendit, suspicio est, melius est assentiri, quam pertinacem esse. Nec vero ipsi vos de conscientia vestra deducimus. Nec vos rursus id exigite, ut nos de non manifestata nobis cognitione; quandoquidem & persona, & tempus, & experientia conciliare solet eos, qui de iisdem rebus non eadem sentiunt. Et post alia: Zelotæ, qui tum erant, & exacti, & Tarasio se conjungerant, & cum eo consentiebant, & subito post Synodum discessionem fecerunt ob susceptam (ut ipsis visum est) pecuniariam ordinationem, & alias quasdam questiones, &c. At vero perseverasse Tarasii cum Romana Ecclesia communionem, idem ad finem testatur his verbis: Manifestum est cum Romanorum Antistite Tarasio temporibus sacrificasse Apocryphos hinc missos, & illius fortasse cum Orientalibus, &c.

LX. Tarasius insurgit adversus Simoniacos.

Quod igitur in suspicionem simoniacæ pravitatis ab adversariis inductus esset Tarasius, ad hanc abolendam ea usus est arte, ut ad hujusmodi crimen radicibus ab Orientali Ecclesiâ convellendum viribus totis insurgeret. Nam audi Ignatium monachum, quæ in ejus vita conscribat de rebus, ab eo gestis post Nicænum Concilium: Primum quidem simoniacæ crumenæ scindens vinculum, quo Spiritus sancti donum venale proponitur, statuit, ut sacerdotum gratis fierent creationes, & ordinationes, ex atrio Ecclesiastico omnem pecuniariam expellens consuetudinem, & quicquid erat asperum eiiciens, rectus fecit semitas Fides.

At reperitur, (quod mirandum est, si verum esse monstrari potest) ejusdem Tarasii epistola (b) ad Hadrianum Papam adversus simoniacam pravitatem, arguens eundem Hadrianum, quod ea sit labe pollutus. Certe quidem nusquam apud quemlibet scriptorem aliquid hujusmodi de Hadriano dictum invenire quis poterit, ut mirum admodum videri possit, ut qui a suis ejus erroris argueretur, ipse in Romanum Pontificem tale crimen impingat, eumque corrigat acerbe nimis. Certe quidem, qui eam primus edidit, Theodorus Balsamo Romanæ Ecclesiæ acerbissimus hostis in suspicionem adducitur impostura, utpote schismate scissus homo nihil magis scribendo laboret, quam ut Ecclesiæ Romanæ notam inurat, eandemque contempribilem reddat. Sed reddamus hic ejus epistolæ, Tarasii nomine scriptæ, sal-

(b) Extat apud Theod. Bals. in Appen. ad Nomoc. & Juris Græcor. l. 3. sentent. Synod.

E c 2

tem

tem exordium, de his, quæ ad ipsum Hadrianum Romanum Pontificem spectant. Sic enim se habent:

Sanctissimo ac beatissimo fratri, & ministro domino Hadriano Papæ veteris Romæ Tarasius indignus Episcopus salutem in Domino.

LXI.

Multipliciter, multisque modis, Evangelice, Apostolice, & paterne docemus, ut mores ab avaritia alienos in sacerdotii consecratione habeamus; & neque deaureremur, vel deargentemur, vel nobis aliquid vendicemus in cuiusquam sacerdotalis viri ordinatione, ut demonstrabimus in sententiis hic subiectis ex divinis scripturis, & Paternis doctrinis. Qui enim manus imponunt, sunt ministri spiritus, non spiritus venditores. Et qui spiritus gratiam gratis accepere, eam quoque gratis dare iis, qui illam participant, iusti sunt, a Domini voce hac libertate accepta. Si quis autem eam auro emisse convictus fuerit: divina ei actione interdictum esse jubent. Et si enim nomine sacerdotium sortitus est, re tamen ipsa falsa esse ejus oratio convincitur: Nemo enim potest Deo, & Mammonæ servire: ut ex Evangelio didicimus. Et quoniam audivimus Deum prophetice loquentem; Sacerdotes loquimini ad cor Hierusalem. Et rursum minitantes, & dicentem: Speculator si gladium exeuntem viderit, & id ruba non significaverit, & veniens gladius animam ex iis abstulerit: sanguinem ex speculatoris manu requiram; eo quod propter metum non denuntiavit, vel non condemnarit. Omnibus nostrarum Ecclesiarum presulibus, ut libere juxta divinum Apostolum loquamur: mundi sumus a sanguine eorum, qui transgrediuntur canonicas constitutiones, & multo magis eorum, qui pecuniis ordinaverunt, vel ordinati sunt (ut cum divino Apostolo loquamur) mundi sumus a sanguine eorum.

LXII.

Cum divinus Petrus Apostolus, cujus cathedram sortita est fraternitas vestra, ut Simonem Magum eos deposuerit: eam ob causam veritatem annuntiare non veremur, servantes, & retinentes ea, quæ a sanctis Apostolis, & inclitis Patribus nostris canonicè tradita sunt, & si quid eorum ab aliquibus est præteritum, averfamur. Fraternitas ergo vestra, & sacerdotalis sanctitas, quæ non jure, nec ex Dei voluntate Pontificale munus administrat: magna laborat infamia. Dicit enim per Prophetam magnus, & primus Pontifex Christus Deus noster: Vivo ego. Sed eos, qui me glorificant, glorificabo. Scis enim o homo, Macedoni & eorum, qui circa illum erant sancti spiritus hostium, tolerabiliorem esse hæresim cupiditatis spiritu. Cum enim illi sanctum Spiritum Dei & Patris creaturam, & servum nugentur: hi ipsum ut videtur,

servum suum faciunt. Omnis enim dominus id, quod habet, si vult, vendit, &c. Pluribus detestans Simoniacam labem, recitat canones veteres, & diversorum Patrum sententias, in ejusmodi detestationem erroris.

Ad postremum vero ipsum Hadrianum Romanum Pontificem compellere auctor videri voluit his verbis: Sic nos quoque doce, vir Dei sanctissime, & scripturæ, & Evangeliorum, & Apostolorum, & canonum, & Patrum præcepta sequi. Verbis enim oris vestri paremus. In altum montem conscende, exalta in fortitudine vocem tuam: ambula in dilatationibus, prædica cum libertate, ut tollatur, & ad interitum deducatur, quæ pecuniis facta est per manuum impositionem ordinatio, & quicquid eam propter avaritiam, injustitiam, & mercaturam turpis lucri gratia consequitur. Ea enim cum iis, quæ in eodem sunt ordine, ex peculiari populo, qui Christi nomine est appellatus, & redemptionem gratis est adeptus, sublata, omnia vitii inquinamenta, quæ consequuntur, funditus excisa sunt; & sacerdotes ut palma floreant, Christi bonum odorem iis, qui servantur inspirantes, & Ecclesiæ epinicion caventes: (a) Abstulit Deus a te iniquitates tuas, &c. Sic igitur Tarasius (si velimus rem serio actam, & non Tarasii nomine fictam) contra concitatum in se de simonia suspicionem laborans, adversus eam stylum exerens quomodocumque, & adversus quemcumque pugnasse videri voluit. Sed de Tarasio hæcenus. Dicendum modo de Theodoro Studita in his, quæ spectant ad Nicænam Concilium.

LXIII.

Laboravit & ipse Theodorus alia suspicione, quod Nicænam hanc Synodum non Oecumenicam, sed Localem dixisset in epistola (b) ad Arsenium. Certe quidem cum eam epistolam legi, in eam existimationem adductus sum, ut existimarem non esse ipsius Theodori, utpote indignam, quæ vel cuilibet homini Catholico adscribatur, in qua tot adeo aperta mendacia proferuntur; nempe non fuisse eam Oecumenicam, non missos Roma ad eam Legatos Apostolicæ Sedis, quod Papa non recepisset eam ut Oecumenicam; sed ut Localem, quodque qui ipsi subscripserant Apocryphii Romanæ Ecclesiæ, cum Romam reversi sunt, ea de causa fuissent ab Hadriano depositi: quod denique non interfuerint aliæ legationes, a Patriarchis missæ: hæc inquam, cum (quod dictum est) adeo sint Theodoro indigna, & quolibet Orthodoxo, ex iis, quæ idem Theodorus scribit, se ipsum defendens in epistola ad Petrum Nicænum Episcopum, sunt refutanda: Sic enim ait (c): Obiectiones, & criminationes deducemus, quas contra nos,

(c) Theod. epist. 127.

nescio unde, pacis opifices concinnarunt. Schismaticos nos depinxerunt, a divini Pontificis nostri consortio aversos, Idionomos appellarunt, id est, privati juris auctores, in eorum pænis, qui hæreticæ communioni adhaeserunt, aliæque multa, quæ epistola includere molestius foret. Verum ad singula, ut diximus apposite precibus tuis respondentes cum sacro Pontifice communicare nos ostendimus, qui & summa humanitate nos excepit, & amanter tractavit, & dimisit, nullo verbo de his, quæ per dolum conficta fuerunt, interjecto. Quin etiam cum mentio fieret de domino, & beato Tarasio (nam & ab eo dixerant, Patrum scilicet amatores, nos descivisse, & secundam in Nicæa sanctam Synodum Localem appellare) probavimus nos, & illum in sanctis Patribus habere, & Synodum verbis, scriptisque Oecumenicam confiteri. Hæc ipse; & sane quidem multis in locis suarum epistolarum eandem Nicænam secundam, Oecumenicam septimam appellat, & probat. Sed de his satis ad Theodori excusationem, atque defensionem.

LXIV.

Jam vero, sero licet, res Occidentales invisamus: Hoc namque anno (ut habent Annales Francorum, & qui eodem collegit Regino) Carolus Magnus Romam venit, & a Pontifice Hadriano susceptus, ibi aliquot dies moratus est; quod cum audisset * Herigisius Dux Beneventanorum, timore perterritus, missi * Romaldum filium suum cum magnis muneribus ad Regem, postulans pacem, & promittens, se omnem voluntatem eius facturum: sed his suasionibus minime Apostolicus credidit (quod peculiare esse Principum Longobardorum fidem frangere sæpe fuisset expertus) sed magis exhortatus est Regem, ut Beneventi fines intraret: quod & fecit. Et cum Capuan venisset, Herigisius reliquit Beneventum, & Salernum secessit, ibique se muniavit. Et exinde missi filium suum Grimaldum (nam Romaldum Rex secum retinebat) cum magnis muneribus, offerens obsides, & promittens omnem fidelitatem, tantum ab impugnatione cessaret. Tunc Rex cum consulto fidelium, & sacerdotum, ne penitus Episcopatus, & monasteria devastarentur, elegit duodecim obsides, præter filium suum prædicti Ducis Grimaldum, & accepit munera, & juraverunt omnes Beneventani; & reversus est Romam, ibique celebravit Pascha cum Præsule Sedis Apostolicæ. Hæc Regino. Eadem reliqui omnes res Francorum profecuti.

* Arichisus * Romaldum

PAGIUS VI. Tertia profectio Romana Caroli.

A num. LXIV. ad LXXII. Hoc anno, ut scribit Annalista Metensis, Carolus Romam venit, & a Papa Hadriano honorifice susceptus est, ubi per aliquot dies moratus est. Quod cum audisset Herigisius (qui ab aliis dicitur Arigis) Dux Beneventanorum, timore perterritus missi Romaldum (vel ut ab aliis vocatur Rumaldum) filium suum cum magnis muneribus ad Regem, pacem postulans, & promittens se facturum omnem voluntatem Regis, sed his suasionibus Papa minime credidit, sed magis hortabatur Regem, ut Beneventi fines intraret; quod & fecit. Post hæc missi filium suum Grimaldum, (nam Romaldum Rex secum detinebat) cum magnis muneribus, offerens obsides, & promittens fidelitatem; tantum ut ab impugnatione cessaret. Tunc Rex cum consulto fidelium & Sacerdotum, ne penitus Episcopatus & Monasteria devastarentur, elegit XII. obsides, & tertium decimum filium suum prædicti Ducis Grimaldum. Accepitque muneribus juraverunt ei omnes Beneventani fidelitatem,

num secessit, ibique se muniavit. Et exinde missi filium suum Grimaldum (nam Romaldum Rex secum retinebat) cum magnis muneribus, offerens obsides, & promittens omnem fidelitatem, tantum ab impugnatione cessaret. Tunc Rex cum consulto fidelium, & sacerdotum, ne penitus Episcopatus, & monasteria devastarentur, elegit duodecim obsides, præter filium suum prædicti Ducis Grimaldum, & accepit munera, & juraverunt omnes Beneventani; & reversus est Romam, ibique celebravit Pascha cum Præsule Sedis Apostolicæ. Hæc Regino. Eadem reliqui omnes res Francorum profecuti.

Carolus Magnus Beneventum contra Arichisium pergit.

LXV.

Qui post Paulum diaconum profectus est res Longobardorum Herempertus vir illustris (ita enim inscribitur) plura his addit, quæ intercesserunt inter Carolum Magnum, & Episcopos Beneventanum, atque Salernitanum, & alios ab Arichisio Duce Legatos missos, quæ cum non in omnibus nobis probentur, quod & fabulosa multa commisceantur, libentius præterimus, reddituri tantum Pauli diaconi, quod recitat epitaphium sepulcro Ducis Arichisii affixum: quem hoc anno, mense Augusti, esse defunctum, idem auctor docet. Sic enim se habet in mendoso scripto codice:

Lugentum lacrymis populorum roscida tellus Principis hæc magni nobile corpus habet. Hic namque in cunctis recubans celebrimus heros Præpollens Arichis, o decus, atque dolor! Tullius ore potens, cujus vix pangere laudes Ut dignum est possit, vel tua lingua Maro: Stirpe Ducum, Regumque satus transfunderat ipse

Epitaphium Arichisii Ducis Beneventani.

No-

& reversus est Romam, ibique celebravit Pascha cum Præsule Sedis Apostolicæ. Pascha autem hoc anno die VIII. mensis Aprilis celebratum. Idem habent Annalista Loifelianus & Eginhardus, in Annalibus; hincque de Carolo addit: Ipse post hæc cum Legatis Constantini Imperatoris, qui ad petendam suam ad se missi fuerant, locutus est, atque illis dimisse Romam reversus, Sanctum Pascha magna cum hilaritate celebravit. Loquitur Eginhardus de Rotrude, de qua Annalista Fuldenis hoc anno prodit: Hruodradis filia Regis a Constantino Imperatore desponsatur. Cointius hoc anno num. I. dicit hunc Annalistam audiendum non esse, nisi promissionem, quæ ante sex annos facta fuerat, hoc anno firmatam dicamus. Verum Theophanes, cujus verba anno sequenti referemus, idem ac Annalista Fuldenis scribit. Carolus, cum Romam reverteretur, Castinum adiit, & ex eo Monasterio Cointius ibidem n. IV. existimat in Friisiam remississe Luid-

VII.

CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENES

Et ibi ad invicem gavisi sunt letificantes, ac Domini misericordiam collaudantes ubi Synodum congregavit. Et deinde misit ad Tassilonem, ut omnia impleret secundum iussionem Apostolici, vel sicut iustitiae erat, eo quod sub iurejurando promissum habebat, ut in omnibus obediens, & fidelis esset ei, & filiis ejus, & Francis, & ad eius praesentiam veniret. Quod venit, & venire contempsit. Tunc dominus Rex Carolus sentiens instantiam suam pergit Bajoariam, venitque in loco, qui dicitur Lecfeld super civitatem Augustae, & iussit fieri alium exercitum de Austrasiis, & Thuringiis, & Saxonibus, & conjunxerunt se per Danubium fluvium in loco, qui dicitur Faringa, & tertium exercitum iussit fieri de Italicis, ut fili-

PAGIUS

quod pro nostra aviditate ipsas Civitates acquirendum, quas Beato Petro Apostolo & nobis condonastis, talia vobis insinuare studuimus.

XVI.
Hadrianus PP. ut Civitates Ducatus Beneventani redantur per-

Denique Hadrianus, quemadmodum in Tuscia Suanam Tuscanam, Biternum, Balneum Regis, aliasque Civitates cum finibus ac territoriis obtinuerat; ita Regionum Legatorum opera iustitias sibi fieri de Populonio & Rosellis, Urbesque Beneventani Ducatus ab eodem Carolo nuper Apostolicae Sedi concessas reddi postulavit: Ita in eo modo Civitates in partibus Beneventanis contradere nobis protinus faciatis, ut dum missi vestri vestros susceperint Regales firmissimos assatus, sine qualibet interposita dilatione nobis eas contradere sub integritate valeant, ut nullus sit, qui possit extinguere vestrum illibatam sacrificium, inquit Hadrianus in eadem Epistola XC.

XVII.
Missi a Carolo Legati male se erga Hadrianum PP. gerunt.

Adalberga seu Adelperga Tarentum, ut Hadrianus putaverat, haud se recepit, sed mansit Salerni. Tunc Romam venerant Oratores Regii, Atto Diaconus & Goterannus Ostiarius, deinde Maginarius Abbas, & Josephus Diaconus, Lutherico Comite in via retardato. Quomodo Romae & in Ducatu Beneventano se gesserint hi Oratores, exponit ipsemet Hadrianus in Epistola XCII. Cod. Carol. loco laudato a Baronio memorata: Qui praecedentes, scilicet Atto cum Goteranno, nullo modo nostris accommodaverunt consiliis, sed relinquentes penitus Maginarium, seu Joseph & Liudericum, abierunt singulariter Benevento. Unde post tergum eorum euntes Maginarius cum Joseph & Liudericum in Benevento iam Attonem & Goterannum nullo modo invenire valuerunt, eo quod in Salernum perrexerant ad Albergam relictam Archiepiscopi Ducis. Ubi dum Maginarius cum sociis suis a fidelibus vestris audissent, sicuti nobis ipsi intimaverunt, eo quod infideliter agerent, tam relictam praedictam Archiepiscopi Ducis, quam ceteri Beneventani, erga vestram Regalem Excellentiam atque nostrum Apostolatum iniqua atque adversa tractare non desinunt. Eugam arripientes Maginarius cum Joseph & Liudericum, una cum Goteranno qui ad eos ad loquendum venerat a Salerno, introierunt in finibus Ducatus Spoletini in praefato Opido Valvae, & ibidem morantur usque ad vestram Regalem in triumphis dispositionem. Atto vero audiens, ut fertur, fugiens intus in Ecclesiam Salerni praetimore, ejusdem Ecclesiae Altare tenuit. Ipsi autem Beneventani suadentes, ut ve-

us ejus Pipinus Rex veniret usque ad Triancum, & ipse ibi maneret, & exercitum suum pleniter in ante mitteret usque ad Bajoariam. Tassilo videns se circumdatum ex omni parte, vidensque, quod omnes Bajoarii plus essent fideles domno Regi Carolo, quam sibi, & cognovissent domni Regis fideles, & magis velent iustitiam consentire, quam contrarii esse: contristatus undique, tradidit semetipsum domno Regi Carolo, &c. Subdit enim dedisse obfides Carolo Tassilonem, & inter alios filium Theodonem annumeratum, sicque permittum esse Ducem Bajoariae permanere.

Quod autem ista Tassilo in Carolum LXXIV. tentare praesumpserit, tradit Eginhardus, ipsum id fecisse impulsu uxoris suae, quae

strum Clericum sic miserunt, se ipsos fideles in omnibus commendantes. Has literas anno sequenti scripsit Hadrianus, cum mentionem faciat duorum Spathariorum, qui Salernum ad relictam Aragisi Ducis peragrantes, tertio decimo Kalend. Februar. pervenerunt.

Habitu hoc anno in Anglia Concilium XVIII. Legatis Apostolicis Georgio Ostiensi & Theophylasto Episcopis, illuc ab Hadriano Papa missis, in quo Canones viginti pro Disciplina Ecclesiastica restituenda conditi sunt. Legitur illud apud Spelmannum, Alfordum, & Tomo VI. Conciliorum. Alfordus tamen duas Synodos habitas esse existimat, alteram in Septentrionali parte Insulae a Georgio, alteramque in Austro vel in Occidente a Theophylasto. Certe Historici Anglici de loco ubi Synodus habita inter se non conveniunt, quia scilicet in uno & altero loco Synodi celebratae. Annalista Millroensis hoc anno scribit: Synodus congregata est in Pinanbale, qui locus in Dunelmensi Episcopatu situs est, & modo Finchenbale, modo Vvincenbale ab Historicis Anglicis vocatur, quo ideo Georgius perrexit, velut Northumbriae Regni medietallium. Altera Synodus in Regno Merciorum celebrata, quam Spelmannus Calchubensem appellavit, qui tamen ubi locus sit, determinate non definit. De utraque Synodo legendus Alfordus ad hunc annum.

Notabile est quod hoc anno legitur in Chronico Saxonico nuper Oxonii ab Edmundo Giffono publicato, temporibus Brithrici seu Beolthrici Saxonum Occidentalium Regis venisse primum tres naves Norvegiarum, & Regis Praepositum nescientem unde essent, ab illis occisum esse: Ista, subdit Chronographus, prima fuerunt, naves Danorum, quae Anglorum nationem peterent. Hi postea passim Normanni appellati, & saeculo sequenti tam in Anglia quam in Gallia innumera mala patrarunt, ut suis locis narrabitur. De primo eorundem in Galliam adventu anno DCCC. sermo erit. Huntindoniensis pag. 343. idem narrat ac Chronographus Saxo, atque Dacos, quod nomine Danos & Normannos intelligit, cum tribus puppis in Britanniam praevasionis causa venisse, & Praepositum Provinciae cum eos comprehendere vellet occisum. Hic primus fuit Anglorum occisus a Dacis, post quem multa millia millium ab eisdem caesa sunt; & haec puppes prima fuerunt, quas hic Daci adduxerunt, ait Huntindoniensis de Brithrico Rege verba faciens, Quod iisdem

XIX.
Dani seu Normanni primum in Anglia visi.CHRISTI
787.HADRIANI PAP.
16.CONSTANT. IMP. 8.
ET IRENES

quae filia fuerat Desiderii Regis Longobardorum, e Regno a Francis expulsi. Sed & quod foedus iniisset cum Hunnis, mente elatus inferre bellum magno Regi non formidavit: sed divina ope factum est, ut bellum, quod (ut ait) maximum futurum videretur, sicut citissime,

PAGIUS

fere verbis narrat Hovedenus pag. 410. qui pag. 412. Dacos a Normannis distinguit. At Normannorum nomine Eginhardus, Helmoldus, & alii eas gentes intelligunt, quae utramque Codani, id est Baltici sinus oram incolunt; quarum capita sunt Sueones, sive Sueci, Dani, & Norvegii, & in Germanico littore Saxones ultrafluvium Albim, ubi juxta Eginhardum Normannorum confinia erant.

XX.
Epistola Felicitia Hadriano PP. attributa.

Baronius in Appendice ad hunc annum refert ex Joanne a Bosco in Bibliotheca Floriacensi, literas Hadriani Papae Berterico Vionensi Archiepiscopo datas, dum Carolus Romae adhuc ageret, quae in subscriptione dicuntur datae Kalend. Januarii imperante piissimo Augusto

ita & felicissime confectum sit: nam Tassilo vilis redditus est, & ignavus, ubi Apostolicae censurae gladio percussus fuit. Hoc igitur anno coeptum eadem occasione est bellum Hunnicum, quod teste Eginhardo, perduravit annos octo, sed quos alii Hunnos, alii Avares eos dixerunt. Qui

Constantino anno X. a Deo coronato Rege Magno Carolo anno primo Patriatus ejus. Verum haec literae supposititiae sunt; cum Hadrianus in suarum literarum subscriptione nusquam meminerit aut Constantini aut Caroli, multo [1] minus utriusque simul; & ex ejusdem Hadriani aliis litteris certo constat, longe ante hunc annum Carolum Patriatum obtinuisse. Hinc neque Sanmarthani in Gallia Christiana, neque Coitius in Annal. Franc. hujus Epistolae mentionem fecere.

Sanctus Vvillehadus hoc anno primus Brementis Episcopus ordinatus est, ut sequenti ostendemus.

NOTAE [1] C Um Hadrianus in suarum literarum subscriptione nusquam meminerit aut Constantini aut Caroli etc. De Carolo nihil excipio; de Constantino vero plane fallitur, cum in chronico Farfensi rer. Italic. to. 2. part. 2. col. 346. recitetur pontificis hujus bulla data X. Kalend. Maii Ind. X. id est anno 772. quae annis Constantini & Leonis filii signatur. MANSI

viam publicam, que dicitur Hessevech, Sturmegoe, & Lorgoe, determinantem Seibbasam, Alapam, Chaldabova, iterumque Virraam. Ex Occidentali autem parte viam publicam, que dicitur Folvech, Derue, & Lorgoe dividendam usque in Huntam fluvium. Deinde ipsam flumen, & Amrinum Lucum silvestrem, quem incolæ loci Vildloch nominant, Finolam, Valdesmor, Berapol, Eadinriad paludem, Emisgoe & Ostrigoe determinantem Brustalbo, Biberlach; iterumque mare, firmos, & intransgressibiles circumscribi iussimus. Et hujus donationis, ac circumscriptionis auctoritas, nostris futurisque temporibus, Domino protegente, valeat inconvulsa manere, manu propria subscripsimus, & anuli nostri impressionem signari iussimus. Signum Domini Caroli Regis invictissimi. **X.** Hildibaldus Archiepiscopus Colonien- sis, & sacri Palatii Capellanus recogno-

PAGIUS nam montem seu de Ansonensi Parochia, quam idem Daniel Narbonensi Dioecesi accensebat; re discussa definitum a Synodo, ut Ansonensis pagus, donec peculiarem Episcopum habere possit, ad Narbonensem Dioecsim pertineret. Cæterum Conseranensem, Convenensem & Barcinonensem Episcopos huic Concilio adfuisse, uti in subscriptionibus legitur, nullus mihi facile persuaserit. Ut enim notat Marca lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 16. num. 13. ante annum DCCCL. quo Barcino crepta est omnino a Ditione Maurorum, quamvis Barcinonenses Regiam Majestatem Francorum Regum comiter cohererent, suæ tamen auctoritatis erant retinentissimi, nec quicquam Regio nomine gerere lubenter perfererebant, & parte alia ex Auctore Vitæ Ludovici Pii patet, Vascones hoc tempore adversus Ludovicum Aquitanicæ Regem rebellasse, & non nisi anno DCCXC. vel insequenti ad obsequium rediisse.

XII. Mortuus est hoc anno *Abderamen* Saraceno- rum Hispanias incolentium Rex, cum Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. cap. 6. asserat, mortem ejus contigisse anno Arabico CLXXII. ut regnaverat XXXII. anno & aliquot menses. Rodericus quidem in Historia Arabum cap. 18. eam confert in annum Arabum CLXXI. sed major fides hac in re Elmacino. Notat enim Rodericus *Abderamen* anno Arabum CXLIX. cepisse Cordubensem Mezquitam ædificare, ut prerogativo opere omnes Mezquitas Arabum superaret. Ei successit *Isem* ex ejus filiis unus, vel, ut ab Elmacino vocatur, *Hisiamus*. Reliquit *Abderamen* undecim filios, ex quibus duo bellum moverunt adversus *Isem* fratrem, sed tandem in Africam transfretare coacti sunt, ut habet idem Rodericus. Ex Epistola Cod. Ca-

vi. Data pridie Idus Julii anno Domini- cæ Incarnationis septingentesimo octogesi- mo octavo, Indictione * duodecima. An- no autem domini Caroli vigesimoprimo. Actum in palatio Nemetensi feliciter. A- men. Hactenus de fundatione Bremensis Ecclesiæ diploma. * undeci- ma.

Porro qui res Saxonum sunt profecuti, eundem Willehadum annos tantum duos sedisse, mensesque tres & dies vigintifex tradunt: relatumque inter Sanctos, diemque transitus ejus, sexto Idus Novemb. quo obiit, Ecclesiastico ritu celebrari consuevisse. Quod autem tradant ante Episcopatum ipsum una cum S. Ludgero Romam peregrinatum esse, id minime ex Ludgeri vitæ Actis probari: siquidem adventus ejusdem Ludgeri Romam contigisse ponitur sub Hadriani successore Leone Papa, cum jam non amplius S. Willehadus in humanis se-

rol. LXXIII. ab Hadriano ad Carolum hoc anno data apparet, Carolum veritum fuisse, ne dum ipse in Italia bellum a nobis supra nar- ratum gereret, *Abderamen* in Fraciam irrumperet. Ait enim Hadrianus in iis litteris; *destinavit nobis per vestros apices a Deo constituta Regalis Potentia, quia, Deo sibi contrario, Agarenorum gens cupiunt ad debellandum vestros introire fines. Hoc vero cogito, in magna exinde tribulatione atque afflictione positi sumus: sed nequaquam Dominus Deus nosse talia fieri permittat, nec Beatorum Apostolorum Petrus Princeps. Nos vero, dulcissime fili & magne Rex, incessanter pro vobis cum omnibus nostris Sacerdotibus, atque Religiosis Monachis, & cuncto Clero, vel universo populo nostro, Domini Dei deprecamur Clementiam, ut ipsam nec dicendam Agarenorum gentem vobis subiciat, & vestris eam subleat pedibus, &c.*

XIII. *Dani pri- mum in Anglia visi.* Huntindontensis pag. 343. postquam recitavit nuptias *Brithrici* Occidentalem Saxonum Regis, anno Regni ejus quarto peractas, scribit: *His autem diebus venerunt Dani cum tribus pup- pibus in Britanniam, prædationis causa. Quod præpositus illius Provincia videns, occurrit eis debito securus ut comprehensus ad Regium duce- ret Castrum. Nesciebat autem qui essent qui ap- pulerant, vel cur appulissent. Statim vero im- mixtus eis, occisus est. Hic primus fuit Anglo- rum occisus a Dacis, post quem multa millium ab eisdem caesa sunt; & hæc puppes prima fue- runt, quas hæc Dani adduxerunt. Idem narrat vetus Chronographus Saxo ad annum Christi superiorem. Dani sequentibus annis magnas tra- gœdias in Northumbriæ Regno excitarunt, & Ecclesias ac Monasteria incendunt, ut suis lo- cis videbitur.*

I. Domestici- cum bel- lum inter Irenem & Con- stanti- num.

Sequitur annus Redemptoris septin- gentesimus octogésimus nonus, Indi- ctione duodecima, quo Orientale Impe- rium domestica dissensione matris, & filii Imperatorum mirum in modum exa- gitatur, de qua ista Theophanes: Anno decimo Imperii Irenæ movit diabolus li- vore impietatis Imperatorum homines, qui insigarent matrem adversus filium, & filium adversus matrem. Nimirum, ut ipsa sola regnare deberet, ex Dei voluntate esse, asseverantibus illis. Con- tra vero auribus filii alii infurrabant, haud decens esse, ut viginti jam annos natus Imperator adhuc sub matris esset tutela atque regimine. Quomodo autem matris partes prævaluerint, accipe: Cum, inquit, Imperator jam viginti esset an- norum factus robustus, atque idoneus, cum videret, se nihil potestatis gerere, tristabatur: intuens e contrario *Staura- tium Patricium a matre præfectum Logo- thetam omnia possidere, omnesque ad il- lum accedere, & neminem se frequentare auctore, consilio inito cum familiaribus perpaucis hominibus suis, & Petro magi- stro suo, & Theodoro Patricio, & Da- miano Patricio aequè firmavit compren- dere eam, & in exilium in Siciliam de- stinare, sicque ipse teneret Imperium sine matre sua.* Et paulo post:

II. Amici Constant. Imp. re- legantur.

Cum autem *Stauratio* nuntiata fuit, & præsignata res: commovit Augustam contra filium. Quæ comprehensus omnes Imperatoris homines cecidit, atque to- nondit, una cum Joanne Protospathario, & bajulo ipsius, & exilio relegavit in inferioribus partibus usque in Siciliam;

Petrum vero magistrum debonestationibus subiiciens, in domo sua sedere præcepit, similiter & Theodorum Patricium: Por- ro Damianum Patricium cæsum, ac ton- sum in castrum Appolloniadem exulemfore destinavit: percutiensque filium, & conviciis multis lacessens, egit, ne pro- cederet per dies non paucos. Cœpit au- tem militiam sacramentis submittere, ita dicentem: Quia quousque tu vivis, non permittimus, filium tuum imperare. Et jurabant omnes sic, nemine contradicere auctore. Hic status erat rerum Imperii nutabundus, & turbulentus, quem & natura evidentiori expressit signo, dum (quod idem Theophanes ait) eodem an- no sexto Idus Februarii horribilis factus est terræmotus, ita ut non auderet qui- quam domi dormire, sed omnes in hor- tis sub dio tabernaculis factis, & ten- toriis degebant. Ast Imperatrix una cum filio suo egressa est ad sanctum Mamantem. Hæc Theophanes.

Porro his diebus cum Augusta Præfe- ctos, & inter alios Protospatharium, quem Theophan. Joannem nomine dictum tradit, insequeretur: quo modo confu- giens iste ad Ecclesiam, a Tarasio diu defensus sit, accipe ab Ignatio, qui res e- jusdem Tarasii prosequutus hæc habet (a): *Aliquando quidam ex iis, qui gerebant magistratus, splendore, & gloria, & di- vitiis insignis, qui etiam ut enssem Imperatorium gestaret, honorem erat adeptus, pro magno pecuniæ pondere luens penas, cum graves, & acerbæ de eo haberentur quæstiones, neque ei quidquam daretur laxamenti, sed afflictione, & cruciati- omni*

III. (a) Extant apud Sur. die 25. Febr. tom. 1.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6282. SÆC.VIII. Anno Hisp. DCCC-XXVII. Anno He- gire CLXXIII inchoato die 31. Maii fer. 1. A. C. 789. I. Constanti- nus anno sequenti releganda cogitavit.

A Num. I. & seq. Theophanes anno Incar- nat. secundum Alex. DCCLXXXI I. qui Kalend. Septemb. currentis Christi anni inchoat- ur, narrat, Imperatorem annum vigesimum Irem superantem, cum videret omnem pote- statem esse penes Irenem matrem suam & *Stau- raticum Patricium*, consilio cum familiaribus fi- bi Viris communicato, statuisse matrem in Si- ciliam relegare. Verum hæc ad annum sequen- tem pertinent, cum Constantinus Imp. natus sit mense Januario anni Christi DCCLXXI, ut

fuolo ostendi. Rem gestam Baronius pluribus refert, sicuti & vindictam, quam sumit *Stau- raticus* de iis, qui eum auctoritate privare constituerant. Subdit idem Theophanes, mensis Februarii die nono, Indictione decima tertia, in- genti terræmotu Constantinopoli facto Impera- tricem ad *Sanctum Mamantem* cum filio perre- xisse. Sed hic terræ motus ad annum sequen- tem etiam revocandus, quo Indictio XIII. men- se Februario in cursu fuit. Auctor Miscellæ, quem Baronius sequitur, refert illum terræ motum accidisse sexto Idus Februarii, seu die octava Februarii, Verum Theophanes illum cum die sequenti illigat.

A num. III. ad VI. Ignatius Diaconus in Vita Sancti Tarasii cap. 6. refert, hunc San- ctum Antistitem magnum fuisse immunitatis Ec- clesiæ propugnatores, & cum Virum, qui enssem Imperatorium gestabat, pro magno pecu- niæ pondere, luentem pœnas ad Sacram Aram confugisse accepisset, ei cibum attulisse; & in naturæ necessitatibus famulatum esse, quæ verba Baronius interpretatur de Joanne Proto- spathario, de quo Theophanes loco laudato scribit; *Conspirationis adversum se frustra Stau- ra-*

II. Anno se- quenti multi Constanti- nopoli in exilium alii.

CHRISTI 789.

HADRIANI PAP. 18.

CONSTANT. IMP. IO. ET IRENES

Joannes Protospatharius confugit ad Ecclesiam.

omni ex parte urgeretur, deturbatur in profundi desperationem...

IV.

Cum hæc ita venissent ad aures pastorem, Tarasii videlicet Episcopi Constantinopolitani...

RAGIUS

vacius certior factus, Augustam in filium contulit. Mox ipsa Imperatoris domesticis manibus injectis...

III. Carolus Capitularum in LXXX. Decreta divisum publicat.

Ad num. VI. & seq. Carolus apud Aquisgranum, ubi hyemaverat, Pascha celebravit...

eo, qui graviter periclitabatur. Hanc insatiabilem divini viri demissionem admirantes milites...

Rapiunt milites extra Ecclesiam, qui ad eam confugerat.

V.

Postquam autem sceleratam infelicium machinationem in eum adunatam cognovit Pastor sanctissimus...

Tarasius excommunicat iudices.

VI.

Sed & illud præclare accidit hoc eodem Annalista Nazarianus res hoc anno a Carolo gestas his verbis explicat...

IV.

Carolo de-victi.

CHRISTI 789.

HADRIANI PAP. 18.

CONSTANT. IMP. IO. ET IRENES

Theophilus Praetor clausis Martyr.

dem anno (ut idem qui supra Theophanus auctor est) quod Theophilus Praefectus Imperatoris clausis, cum ante aciem pugnans adversus Sarracenos, tentus esset...

RAGIUS

Jam ab Occidentali Oceano Orientem versus porrigitur longitudinis quidem incompta, latitudinis vero, qua usquam millia passuum excedat...

V. Situs Regionis VVilso-tum.

VI. Iliria & Liburnia a Francis parent.

VII. Hadrianus de variis rebus ad Carolum scribit.

qui ab Arabibus tentus, cum nec donis, nec minis flecti posset, ut Christum negaret, gladio caesus est.

Quod ad res pertinet Occidentales, hæc de Carolo laude digna leguntur (a) in ejus Capitularibus: Anno Incarnationis septingentesimo octogesimo nono Indictione duodecima, anno vigesimo Regni nostri actum est...

bus serere conabantur; Quasimus, inquit, vestram Regalem Excellentiam, ut nullatenus subdolo & homini mendaci, sicut furis præbeatis assensum...

In his literis Hadrianus ait: Tamen fidelissimi vestri præfati Missi viderunt ipsos Ravennanos, Hadrianos quos vobis presentaverunt, qualiter nobis in summo PP. perbia extiterunt...

CHRISTI 790.

HADRIANI PAP. 19.

CONSTANT. SOLIUS IMP. I.

Idem Christi conuersi sunt. Sed anno rransacto, idem Rex cum exercitu irrui...

* Bajoria

PAGIUS Baronius refert ex Malmesburienſi lib. de Reg. pag. 32. partem Epistolæ Alcuini, ex qua...

VI. In Codice Carolino refertur Epistola Hadriani Papæ ad Carolum Ordine XCIV. memorata a BarONIO ANNO DCCXCV.

qui dicant, nos pro pace esse in illas partes mittendos. Hucusque ex epistola Albinii. Subdit vero his hæc auctor: In his verbis, præter illa, quæ superius notavi...

Se-

quis & infidelibus actis emendari, ut unde gloriosiores ceteris Regibus eminentis, inde Omnipotenti Domino, qui dat salutem Regibus, perfectorum placeatis, &c. Quapropter postea vestra a Deo promotam Regalem Excellentiam, quædam...

JESU CHRISTI ANNUS 791.

HADRIANI PAP. ANNUS 20.

CONSTANT. SOLIUS IMP. ANNUS 2.

I. Sequitur ordine temporis annus Resemptoris septingentesimus nonagesimus primus, Indictione decimaquarta, quo (ut auctor est Theophanes) Constantinus Imp. decimo octavo Kalendas Februarii rogatus a matre, & ab aliis Optimatibus, pronuntiat eandem iterum Imperatricem, amboque simul, ut antea, acclamati sunt Imperatores, adhuc tamen Armenis militibus contradicentibus...

Vincitur Imperat. a Bulgariis.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6284. SÆC. VIII. Anno Era Hispan. DCCC. XXIX. Anno Hegiræ CLXXV. inchoato die 10. Maii ser. 5. A. C. 791.

Num. I. & seq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXXIII. Kalendis Septembris superioris Christi anni inchoato, narrat infelicem expeditionem Romanorum aduersus Bulgaros, quam dicit contingisse mense Aprili, ideoque præsentis Christi anno, & Imperatore cum in Cardamum Bulgariae Dominum incidisset, desertum fuisse suis militibus timore percussis, & in fugam actis. Quod recte hoc anno recitat Baronius; verum quod addit ex eodem Theophane Imperatorem excocasse patruos suos, ad sequentem Christi annum spectat. Theophanes enim anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXXIV. mense Septembri hujus Christi anni incepto, ait: Mensis Januarii die decimo quinto ab ipsa matre multaque Optimatibus exoratus, Imperatricem iterum eam renunciat, & cum eo falsis populi exclamationibus, velut olim excipitur, in hac verba: Constantino & Irene multos annos, Addit Theophanes, Imperatoris placito cunctos paruisse præter Armeniacos milites, qui Alexium pridem suum Ducem in officium restitui pollularunt. Sed Constantinus Alexium verberibus caesus & capillis detonsus in Prætorium destruit. Cum vero mensis Julii die XX. Constantinus infelicitate aduersus Bulgaros pugnaisset, & Urbem fugitiuus repetisset, militares ordines in Urbem inuēti Nicephorum Excaesarem Imperatorem renunciare consiliaiunt: Sed Constantinus Nicephorum quidem oculorum ordituate damnauit: Christophoro, Niceta, Anthimo & Eudocio linguas præscindit iussu, &c. Supplicium itaque mense Augusto, sabbati die, Indictione decima quinta, hora nona, eis irrogatum...

morbis magistratibus: occisus pariter Pancratius Astronomus pseudopropheta, qui certam ipsi victoriam vane prædixerat. Sed quæ hæc acerbiora sequuta sunt mala, audi Theophanem: Cum (inquit) collecti essent ordines milites in urbem, consiliaiunt educere Nicephorum filium Constantini senioris, avi scilicet ipsius tunc regnantis, eundem & Casarem, & Imperatorem constituere. Quo comperto, Constantinus Imperator missus, & eduxit suos patruos filios Constantini avi sui ad S. Mammantem, & Nicephorum quidem oculis, Christophorum, atque Nicetam, Anthimum, atque Eudocium linguas priuauit; cum quibus & prædictum Alexium Patricium, quem legiones Armenia quaesierant prouehere in Imperium...

II. Constantini Imp. crudelitas in Patruos.

In spatium tamen hanc diuinum iniustum huiusmodi facinus inultum Diuina Iustitia distulit. Solutus enim quinquenarii exacto intervallo ejusdem mensis & sabbati die a propria matre Constantinus ipse oculis orbatu est. Quare non hoc anno, ut habet Baronius, sed infrequenti quo Indictio XV. mense Augusto adhuc in cursu erat, Constantinus patruos suos, Constantini scilicet Copronymi filios, iis supplicium affecit, & quidem mense Augusto die sabbati. Sed id factum post secundam ejus in Bulgaros expeditionem, non vero post priorem, quam Baronius cum posteriori perperam confundit...

Felicius in Occidente a Carolo aduersus Hungos sive Avaros pugnatum. Bellum illud hoc anno ab eo susceptum, & post annos octo feliciter confectum, ut infra videbimus. Gestis a Carolo in eo Eginhardus in Annal. his verbis hoc anno narrat: Transacto vere, circa aestatis initium Rex de Vuornaria mouens Bajoriam profectus est ea meditatione, ut Hunis factorum suorum vicem redderet, & eis quamprimum posset bellum inferret. Comparatis igitur ad hoc ex omni Regno suo quam validissimis copiis & comitatibus, bipartito exercitu iter agere capit. Cujus partem Theoderico Comiti & Meginfriido Cubiculario suo committens eos per Aquilonarem Danubii ripam iter agere iussit. Ipse cum parte, quam secum retinuit, australem ejus ripam, Pannoniam petiturus, occupauit, Bajoriis cum comitatibus exercitus, qui navibus debebantur, per Danubium secunda aqua descendere iussit. Ac sic inchoato itinere, prima castra super Ansum posita sunt. Nam is fluuius inter Bajoriam atque Hunorum terminos medius currens, certus duorum Regnorum limes habebatur. Ibi supplicatio per triiduum facta, ut id bellum prosperos ac felices haberet eventus. Tum demum castra mota, & bellum genti Hunorum a Francis inditum est. Pulsis igitur Hunorum praesidiis, ac destructis munitionibus, quarum una super Cambium fluuium, altera juxta Comagenos Ciuitatem in montem Cumberg, walla firmissimo erat extructa, ferro & igne cuncta vastantur. Cuius Rex cum eo quem ducebat exercitu usque ad Arabanis fluentiam uenisset, transmissis eodem fluuio, per ripam ejus usque ad lacum, quo is Danubio miscetur, accessit, ibique stans per aliquot dies...

Christum secundum humanitatem dicendum esse filium adoptivum, ac proinde duos Dei filios in Christo, naturalem, & adoptivum esse. Ad utrumque errorem convincendum, & corrigendum Paulinus visus est hujusmodi Synodum potissimum convocasse, utque etiam de his, quæ ad disciplinam Ecclesiasticam bene restituendam, & instituendam pertinent, canones ordinaret.

V. Quod ad primum spectat, hæreticos cum nominet, negantes Spiritum sanctum a Patre, Filioque procedere: diversum plane est ab eo, quod aliqui simpliciter dixerunt ex sancti Evangelii præscripto, Spiritum sanctum a Patre procedere non negando tamen etiam ex Filio procedere. Hos quidem non esse censendos hæreticos, Hadrianus Papa excusat in responsionibus ad Carolum Magnum datis adversus Synodi secundæ Nicænæ detractores, ubi Tarasium excusat, qui Spiritum sanctum dixerat ex Patre procedere per Filium, cum ait (a): Hoc dogma Tarasius non per se explanavit, sed per doctrinam sanctorum Patrum confessus est, quorum capitula pro vestro nimio amore, quem erga vestram * perfectissimam a Deo protectam regalem excellentiam gerimus, breviter exoramus. Athanasius, &c. Recitat nonnullorum Græcorum, & Latinorum Patrum sententias Tarasii assertioni consentientes, quod scilicet Spiritus sanctus a Patre procedit per Filium. De quibus videas, quæ disputat diffusius S. Thomas (b). Non ergo consentit Hadrianus illis damnantibus Græcos; ob id, quod dicerent Spiritum sanctum a Patre procedentem, non tamen negare a Filio æque ipsum procedere. At quod addita Symbolo illa verba fuerint, FILIOQUE hanc affert Paulinus rationem: Hæc enim (inquit) & cætera, quæ sequuntur in Nicæni Symboli sacro dogmate non habentur. Sed & postmodum pro-

(a) Hadr. ep. ad Carol. c. 1.

* prærectissimam

(b) S. Tho. 2. 2. q. 36. art. 3.

PAGIUS gesimo quarto in Italia seu in Longobardia regnare cœperit, Concilium Forojulense anno septingentesimo nonagesimo sexto, quo annus ejus XXIII. initium sumit, & Pippinus annum XV. Regni sui absolvit, habitum fuit, idque ante diem decimum quintum mensis Aprilis, quo anno DCCLXXXI. Romæ ab Hadriano Papa baptizatus, & Italiæ Rex appellatus. Sed cum Carolus annos Regni Italici aliquando a suis victoriis ante diem XV. mensis Aprilis anni DCCCLXXIV. in Longobardia reportatis; aliquando vero a capta post diem XXVI. mensis Maii ejusdem anni Papia Regni Longobardici Regia repetat, ut eo anno numer. VIII. & seqq. ostendimus, annus ille XXIII. Regni Italici a priori Epochâ proficiscitur, ut annus XV. Pippini Regis manifeste indicat. Continuis anno DCCXCV. num. VIII. dicit annum Caroli Regis XXIII. cum anno Pippini XV. componi non posse, & qui XXIII. Ca-

pter eos videlicet hæreticos, qui susurrant, Spiritum sanctum solum esse Patris, & a solo procedere Patre, additum est: Qui a Patre, Filioque procedit.

Quomodo autem nonnisi ex divinarum scripturarum auctoritate id factum sit, pluribus idem Paulinus docet, licet quando sit, non dicat: Tu vero ejus rei originem, superius in Annalibus tempore Leonis Magni fusius declaratam, si liber cognoscere poteris, cum ostensum est in Hispaniis, id primum factum, atque postmodum in Galliis: cum etsi doctrinam eandem Ecclesia Romana receperit, in Symbolum tamen numquam admisit, nisi sub Nicolao Papa, ut suo loco inferius pluribus dicturi sumus. Est de his Pithœi compendiosa tractatio ad Jacobum Simundum Societatis Jesu professorem.

Disputans insuper idem Paulinus in hac Synodo pluribus de sanctissima Trinitate, hæreses adversus eam obortas, prædamnatas confutat, atque demum de Verbi Incarnatione tractans, redarguit eos, qui Filium Dei factum hominem nominant adoptivum, eodemque Fidei Catholicæ Symbolo eisdem condemnant errores. Quomodo autem eadem hæresis de adoptione Christi sequenti anno damnata est in Concilio Ratisponensi coram Carolo Magno Imperatore, suo loco dicturi sumus. Demum vero in hac eadem Synodo, post tractationem dogmaticarum disputationum absolutam, sanciti sunt quatuordecim canones, ad disciplinam Ecclesiasticam spectantes, in quibus quam accuratus fuerit Ecclesiasticæ disciplinæ restitutor, & custos, vel ex eo quisque poterit intelligere, dum nec cum permixtis a Nicæno Concilio mulieribus matre, & sorore, permiserit suos clericos cohabitare.

Commendatur magnopere ejusdem Paulini sanctitas & doctrina, ad oppugnandas emergentes hæreses ab Albino Flacco ejus intimo familiari, qui his diebus has ad

VI.

Rom. Eccl. recepit in Symbolo verba illa Filioque.

rolis Regis annum servandum censuere, emendare debuisse Pippini Regis annum XV. concluditque hunc Pippini Regis annum retinendum, & expungendum Caroli Regis annum XXIII. ac reponendum annum XXVII. qui anno Christi DCCXCV. cum anno Pippini Regis XV. convenit. Verum locus ille purus est, sed annus XXIII. Caroli a priori ejus Regni Italici Epochâ deducendus, quæ de re impostum dubium esse non potest.

Quoad locum Concilii, illud non congregatum apud Forum Livii, vulgo Forlì, cum Civitas illa sit in Romandiola ab Antiquis Forum Livii nuncupata, viginti miliaribus a Bononia distans, sed in Civitate nunc appellata Cividale d' Austria, sive del Friuli, antiquitus dicta Forum Julii, in qua tunc Patriarcharum Aquileensium Sedes erat, quos propterea Alcuinus, & alii Patriarchas Forojulenses etiam denominavere, uti me docuit U. Cl. Philipp-

VII. Locus ist quo celebratum fuit.

Paulini sanctitas & doctrina commendata ab Albino Flacco. (a) Albin. ep. 60. t. 1. Antiqu. l. 3.

ad eum litteras dedit, quibus hortatur naviter agere adversus hæreticos pro dogmatibus Ecclesiasticis, pro quibus libellum, quem scripserat, ad eundem Albinum miserat, ad quem ita rescripsit (a):

Domino & in Domino dominorum dilectissimo, & pio patri Paulino Patriarchæ salutem.

Videor aliquod me refrigerium habere animi mei, ut flamma charitatis in corde abscondita aliquam fortasse scintillam elicere valeat, ne totum torpescat, quod intus ignescit, dum opportunum mihi tempus aliquid tuæ scribere charitati occurrat. Quid? Cum beatitudinis vestrae litteras omni favo dulciores intueri mereor: nonne videor mihi inter varios paradisi flores totus ornatari, & avida desiderii mei dextera spirituales exinde carpere fructus? Quantomagis cum sacratissime fidei vestra libellum recensui, Catholicæ pacis puritate ornatum, eloquentiæ venustate jucundissimum, sensuum veritate firmissimum. Totius animi mei habenas in lætitiâ laxavi, ubi de uno lucidissimo, & saluberrimo paradisi fonte quatuor virtutum flumina non solum Ausonia fertilitatis prata, sed totius Ecclesiasticæ latitudinis rura irrigare conspexi: ubi & aurivomus spiritualium sensuum gurgites gemmis scholasticæ urbanitatis abundare intellexi. Quamplurimis vero profuturum, & pernecessarium fecisti opus in Catholicæ fidei taxatione, quod diu optavi, & sæpius domo Regi suavi, ut symbolum Catholicæ fidei planissimis sensibus, & sermionibus luculentissimis in unam congregaretur chartulam, & per singulas Episcopaliæ regimini parochias omnibus daretur presbyteris legendum, memoriaeque commendandum, quatenus licet lingua diversa loqueretur, una tamen Fides ubique resonaret. Ecce quod mea optavit humilitas, vestra implevit sublimitas. Habet apud salutis nostræ auctore perpetuum scilicet, & hujus bonæ voluntatis mercedem, & hujus perfecti operis apud homines laudem.

PAGIUS lippus a Turre olim Canonicus Forojulensis, nunc Em. Cardinalis Imperialis Auditor. Civitas hac pristinum tandem splendorem, nomenque amisit, & Utinum Oppidum non longe inde distans Metropolitico illius Privilegio auctum est, tuncque Civitas Forojulii ea dignitate spoliata Civitas Austria appellari cœbit. Ea autem Dominio Veneto subest. Legenda quæ anno DCCXXIX. jam diximus.

VIII. Paulinus in Oratione ad Compromvinciales Episcopos rationem affert, cur Concilii celebrationem tamdiu distulerit, indeque annum, quo illud habitum magis declarat: propter improbus, qui solent irrumperere, mundanos tumultus, propterque imminentiæ prætorum bella, quæ circumquaque per gyrum finium nostrorum frementi ferocitate ingruere non cessabant, &c. Nunc autem Divina optulante Clementia, attritis utique ferocissimis Barbarorum superbia typho ereclis

Semper ferventissima charitas vestra castra perpetui Regis undique invictissimis Fidei clypeis munit, ne antiqui hostis versutia aliqua ex parte aditum suæ nequitiæ invenire valeat. Et si ille mille habet artes nocendi, multo magis nobis necesse est mille habere artes defendendi, credentes in eum, qui ait (b): Confidite, ego vici mundum, cujus pietas nobis prævidebat agonis tempus transitorium, & remunerationis esse perpetuum. Ille prior calcavit caput leonis, & draconis, nobisque dedit potestatem calcandi super (c) serpentes, & scorpiones, & omnes hæreticas pravitates, quæ sunt portæ inferi, superandi. Tu vero vir Dei apostolice, hac armatus potestate, viriliter pugna, fortiter vince, ut feliciter regnes cum Christo.

Hæc, prob dolor, multi solent de super contextam Christi tunicam hæreticis scindere unguibus, & in pace Ecclesiæ facere, quod milites in passione Christi non ausi sunt facere. Quapropter, venerande pater, & doctissime atleta, & dulcissime doctor, sumus semper in castris Christi commanipulares, & in una acie sub vexillo S. Crucis concordati consilio, & virtute præliantes, ut suos adversarios per nos vincat, qui vinci non potest. Nunc iterum antiquus serpens de dumis Hispanici ruris, & de speluncis venenatae perfidiæ contritum, non Herculeæ, sed Evangelicæ clava caput relevare conatur, & prioribus nequitiæ poculis nova maledictionis toxica immiscere. Sed & frigidissimus Aquilo ventus alio de latere solide Ecclesiæ impellens parietem sacri baptismatis, Catholicæ consuetudinis regulam immutare nitens, & sub invocatione sanctæ Trinitatis unam asserentes personam fieri debere, triduanamque nostri Salvatoris sepulturam in Baptismo imitari negligentes, cum Apostolus diceret: Consepulti enim estis cum Christo in Baptismo. Alii vero triviam volentes facere personam, & in unaquaque mer-

(b) Joan. 16.

(c) Luc. 10.

cervicibus, auxilio per omnia adminiculante de celo, reddita jam quietissima pace terris, &c. Necessarium duximus summopere festinantes dilectissimam fraternitatem vestram in uno Collegio aggregari, ubi Paulinus respicit ad bellum Avanicum seu Hunnicum hoc anno inchoatum, & ut videbatur anno DCCXCV. ad finem perductum, ut ex didis in utroque anno evidenter elicitur. Honni enim seu Avares jam per quinque annos Forojulensibus insultant, & contra eos Henricus Dux Forojulensis Atrox bellum gesserat. Quare hoc anno bello non finis impositus, sed initium datum, ideoque Concilium Forojulense dici non potest eo inditum fuisse. Hunnos hoc ipso anno in Italianum irrupisse infra videbimus. Actum in eo adversus eos, qui variis erroribus implicati de mysterio Trinitatis, præfertimque de processione Spiritus Sancti non recte sentiebant, ac præterea adver-

tus

stone invocationem sanctæ Trinitatis, ac per hoc totas tres personas nominare studentes, dum ipsa veritas præciperet (a): Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: quid opus est tertio replicare, quod semel dictum sufficit?

Est quoque in quibusdam clancula dubitatio: An animæ sanctorum Apostolorum, & Martyrum, aliorumque perfectorum ante diem iudicii in cæleste recipiantur regnum. His, & huiusmodi speculis de phætreis (ut æstimo) exemptis perfidie, unitatem sanctæ, & Catholice Ecclesie, & veritatem universalis Fidei aliqui vulnerare nitentes, etiam & spurcissimis errorum fœcibus limpidissima Ecclesiastica Fidei pocula inficiunt, & nuptiale vinum, quod Christus ex aqua Virginis matri, Ecclesie scilicet sanctæ salubriter potanda convertit, iterum in aquas stultitiæ converti conantur. Sed tuum est, o pastor electe gregis, & custos portarum civitatis Dei, qui clavem scientiæ potentie dextera tenes, & ut lapides mundissimos læva recondis, blasphemantes exercitum Dei viventis Philistæos in superbissimo (b) Goliath uno veritatis icu totos contere: nostrum est elevare cum Moyse manus in cælum, humilitatis precibus te adjuvare, & spectare cum David in munitissima civitate.... donec Speculator ex alto culminis fastigio clamitans, nobis tuam annuntiet victoriam. Ad te omnium aspiciunt oculi, aliquid de tuo affluentissimo eloquio cæleste desiderantes audire, & ferventissimo sapientiæ sole frigidissimos grandinum lapides, qui culmina sapientissimi Salomonis ferire non metuant, per te citius resolvi expectantes. Tu vero lucerna ardens, & lucens; nos in tua luce exultare gaudeamus; ut te lucente, & ducente, ad lumen, quod illuminat omnem hominem ve-

rientem in hunc mundum: ejusdem aeternæ lucis gratia adjuvante, pervenire mereamur. Hactenus Albinus ad Paulinum. **VII.** S. Burchardi Episcopi obitus. (c) Extant apud Sur. die 14. Octob. 1. 5.

Hoc eodem Redemptoris anno migravit ex hac vita ille Apostolicus sanctitate illustris Burchardus Episcopus Herbipolensis, cum sedisset annos quadraginta, cujus res gestas prosequutus est (c) Egilardus ejus monasterii monachus. Sed alia plura de eo e latebris vindicata accepimus, quæ si fuerimus consecuti, in appendice collocabimus. Haud diu autem ante obitum sanctissimi vir consulens novæ plantationi, imitatus exemplum magistri sui Bonifacii, sicut ille auctoritate Apostolicæ Sedis delegerat sibi successorem, ita ipse auctoritate Lulli Moguntini Episcopi Apostolicæ Sedis, instar S. Bonifacii prædecessoris fungentis legatione, & assentiente Carolo Magno, Mengingandum voluit sibi in ejus Episcopatus sedem substitui: quod & feliciter consequutus est. Porro relatus sanctus inter Sanctos, ab Ecclesia Catholica, anniversaria commemoratione ceptus est celebrari. Ecclesia vero Herbipolensis, Apostolicorum plantata laboribus, hactenus Apostolico fulgore corruscat, Catholica ibi doctrina in tanto Germaniæ naufragio conservata.

Quod igitur in obitu sancti Burchardi fit mentio Lulli Episcopi Moguntini, supervixisse eum non solum Burchardo, & successori ejus, eadem citata Acta testantur, ex quibus redarguas eos qui eum longe ante hæc tempora decessisse ex hac vita, tradiderunt. In fine autem anni hujus, nempe mense Decembri, Indictione decimaquinta, mirum in modum exundans Tyberis, Romanæ Urbis planitiem alluvione replevit: hæc enim apud Anastasium Bibliothecarium verbis istis enarratur: In vig-

& legi possunt apud Natalem Alexandrum sæculo Ecclesiæ octavo. [1] Ad num. VII. Egilwardus Monachus Wirziburgensis, qui sæculo XI. vixisse videtur, vitam Sancti Burchardi Episcopi Wirziburgensis primi Auctore Anonymo scriptam tribus libris interpolavit, eique novas mendas adjecit, & quod Anonymus jam peccaverat, Burchardum Romæ a Zacharia Pontifice ordinatum, Egilwardus factum affirmat anno DCCLII. ejusque obitum ad præsentem prorogat. Hunc fecu-

notæ [1] Cointii conjectura quoad causam habiti Concilii Forojulienfis tenenda est; cum enim ait Paulinus Concilium indixisse se in eos, qui in duos videntur filios unum Christum filium dividere, demonstrat utique rem habere se cum Felicianis. Licet enim Felix ejusque secte duas in Christo personas non agnoscebant; id tamen ex Felicis hæresi de adoptione Christi deducendum necessaria consecutione putabatur. Audi Benedictum Anianensem in disputatione adversus Felicianos, vulgata a Baluzio Miscell. tom. V. pag. 39. Quis est qui servit Jesum, nisi qui dicit proprium eum esse filium Dei ex Divinitate, adoptivum autem esse ex carne, dissolvens unam personam Jesu Christi Dei in duas filiorum personas, Dei hominis cum Nestorio? MANSI

gesimo hujus prædicti eximii Pontificis anno, mense Decembris, decimaquinta Indictione fluvius Tyberis e suo egressu alveo, intumescens, sese per campestria dedit. Qui etiam præ nimia inundatione portam, quæ dicitur Flaminia, ingressus, ipsam e fundamentis evellens portam, usque ad arcum, qui vocatur, Tres Faciolas, eam deduxit, & muros in aliquibus transiit locis, atque ultra basilicam sancti Marci redundans, per porticum, quæ vocatur Palatina, se extendens, usque ad pontem Antonini, ipsum evertens egressus, in sum se iterum remisit alveum, ita ut in Via lata amplius, quam duas staturas ejusdem fluminis aqua excreverit, atque a ponte beati Petri usque ad pontem Milvium aquæ se extenderint: Juxta remissum vim ipsius fluminis perdidit domos, & evertit, atque agros desertavit, evellens, & eradicans arbusa, & segetes: & propter hoc imminuebat tribulatio magna.

Quo audito, ipse præcipuus Præsul, per hoc triduum, quo ipsum flumen, quasi per alveum per civitatem currobat, se nimis in lamentationes dedit, & humi in oratione prostratus persistens, miseris Dominus ejus orationis, post triduum cessavit. Sed per plures dies aqua Romanam detinuit. Inter eaque ipse præcipuus Antistes divina permotus inspiratione, per sandala, scaphas scilicet, morantes in Via lata cibus alebat, ut non fame vearentur, eo quod ostium domicilii exire nequibant præ nimia inundatione aquarum. Postmodum vero arefacta aqua omnes ipsas regiones Viæ lætæ in domino consolatus est. Hæc ibi de Tyberis inundatione, & Hadriani Pape erga gregem suum pastorali cura propensiore.

Hoc ipso anno Alfonsus cognomento Castus a Veremundo Rege Gallaciæ, de quo dictum est anno superiori, restituitur in Regnum, in collegam assumptus ab ipso: quod ex veteribus monumentis Morales prodidit, cum ex privilegio antiquissimi monasterii S. Vincentii Montis fortis ista refert.

Æra octingentesima vigesima nona unctus est in Regno magnus Adefonsus decimo octavo Kalendas Octobris. Æra quæ supra. Hæc de unctione. Cæterum eodem anno, duodecimo Kalendas Augusti, ipsum revocatum in Regnum fuisse, auctor est Isidorus Pacensis, hujus sæculi non ignobilis scriptor. Fuit hic Froilæ Regis filius, ob ætatem infirmam prohibitus, ne regnaret: ubi vero provectioris est factus ætatis, tum bellicæ virtutis, tum bene institutæ vitæ egregium specimen edidit, adeo ut cum Berta propria coniuge, sorore Caroli Magni continenter vixisse, dicatur. De his autem quæ ad religionis cultum spectant, ista prodimus ex Tudensi, qui ait: Multis virtutibus emicuit, solium suum forti, & pulchro opere Ovetti firmavit Salvatoris nostri ibidem firmavit templum, aulam sanctæ Mariæ juxta ipsum templum: edificavit quoque basilicam sancti Thyrst Martyris, pulchro edificio fieri fecit, omnelque his Domini domos cum arcibus lapideis, atque columnis marmoreis auro argentoque ornavit, palatium regale Ovetti fecit, & picturis variis decoravit, omnem Gothorum ordinem, sicut in Toledo fuerat, tam in Ecclesia, quam in palatio ordinavit.

Cum esset homo castus, & Catholicus, Arcam, quam Pelagius Rex a Toledo detulerat in Asturiis, diversorum Sanctorum reliquiis plenam, Ovettum detulit. Edificavit etiam altare meridianum in ultima parte S. Salvatoris, unde ascensus fit per gradus ad altare sancti Michaelis Archangeli, ubi transtulit sanctissimam Arcam cum multis aliis Sanctorum reliquiis propter loci tuiionem, & securitatem. Hoc factum vides ad firmitatem & securitatem Regni sui & salutem totius populi Christiani. Concurrerunt

Reb. Hisp. cap. 7. Isidoro Pacensi attribuit. Inclinata Hispaniæ res unius Alphonfi virtute steterat, fuitque, inquit Mariana, perpetua rerum gestarum felicitate, bellicis artibus, clementiæ, religionis & liberalitatis laude suis charus, externis formidabilis. Simeon Dunelmensis in Historia de Gest. Reg. Angl. Lamberti Dorovernenfis seu Cantuariensis Archiepiscopi mortem hoc anno consignat. eique Ethelredum a quibusdam Ethelardum, & ab aliis Adilhardum appellatum successisse scribit. Ethelardum valde laudat Malmesburienfis lib. I. de Pont. pag. 199. Ethelardus, inquit, Vir post primos Doctores, Summis Pontificibus comparandus, & pene dixerim præferendus atque haud scio si dicto delinquo; cum profecto excellentius videatur restaurasse dignitatem amissam, quam conservare partem: quamvis & illud nonnulla laudis habeatur. Osi enim Merciorum Rex, quod illi cum Cantuariensibus graves ini-

mi-

Hadriani Pape tempore diluvium urbis.

IX.

PAGIUS

X. Alphonfus Castus in Asturiis regnavit.

VII. S. Burchardi Episcopi obitus. (c) Extant apud Sur. die 14. Octob. 1. 5.

Lullus superstes sancto Burchardo.

Tyberis inundatio insignis.

IX. Obitus SS. Burchardi & Lulli.

X.

XI.

CHRISTI
791.HADRIANI PAP.
20.CONSTANT. SOLIUS IMP.
2.

vunt ad pia Sanctorum suffragia ex multis partibus fideles, vota cum devotione ferentes, & auctoritate Apostolica tertiae partis sue penitentiae indulgentiam consequentes. Ea quidem Arca, gentili errore comitante, tempore Mahometi pseudoprophetae ab Hierosolymis navigio Hispaniam est delata: deinde per annos septuaginta novem Toleti permansit: rursum cum a Mauris Toletum opprimeretur, Arcam Dei Pelagius rapuit, & per abdita loca ad Asturias duxit, quam Rex Alfonso (ut dictum est) in Ecclesia Ovetensi honorifice cum multis Sanctorum reliquiis collocavit. Julianus quoque quondam Archiepiscopus Toletanus, qui a nefario Vvintza Rege ab Archiepiscopatu fuit expulsus, cum praedicta Arca venit, & Ovetti quiescit.

XI.

Decoratur etiam dicta Ovetensis Ecclesia Angelici miraculi novitate. Dum enim quadam die Rex Alfonso haberet casu coram se pondus auri splendidissimi, & quosdam lapides pretiosos, cogitare cepit intra se, quomodo ad opus divini altaris inde Crux fieri posset, ita sanctae devotione Regis existente. Cum post auditam Missam a templo nostri Salvatoris regale palatium peteret, obviam habuit duos Angelos in figuram peregrinorum,

SUSCEPTUM PLACIDE MANEBIT HOC IN HONORE DEI
OFFERT ADELPHONSUS HUMILIS SERVUS CHRISTI

In cornu vero sinistro ac dextro haec, quae sequuntur:

QUISQVIS AVFERRE PRAESUMSERIT MIHI
FVLMINE DIVINO INTEREAT IPSE
NI LIBENS VOLUNTAS DEDERIT MEA
HOC OPVS PERFECTVM EST AERA DCCCXXVI.

In stipite autem deorsum in hunc modum:

HOC SIGNO VINCITVR INIMICVS.

HOC SIGNO TVETVR PIVS.

An.

PAGIUS

micitia intercederent, Lambertum Primatu spoliavit, & ab Hadriano Papa Lichfeldensem Episcopum Pallio donari impetravit, sed Ethelardus a Leone III. Hadriani Successore res in pristinum statum restituendas curavit. Alcuinus cum ad Dorovernensem Ecclesiam evedum fuisse accepit, scripsit ad eum Epistolam, quae in ejus Operibus ordine est XXVIII. in qua varia salutis officiique monita ei praescribit, & inter alia ait: Patres nostri Deo dispensante, licet Pagani, hanc patriam, bellica virtute primum Pagani possederunt. Quam grande igitur opprobrium est, ut nos Christiani perdamus, quod illi Pagani acquiescerunt. Hoc dico propter flagellum, quod nuper accidit partibus Insulae nostrae

que prope trecentis quinquaginta annis (ab anno nempe CCCCLXIX, quo Angli & Saxones in Britanniam advenerunt) a parentibus inhabitata est nostris. Legitur in libro Gilda Bretonum sapientissimi; quod iidem ipsi Bretones propter rapinam & avaritiam Principum, propter iniquitatem & injustitiam Judicum, propter desidiam & pigritiam praedicationis Episcoporum, propter luxuriam & malos mores populi, patriam perdiderunt. Caveamus hac eadem nostris temporibus vitia inolescere; quatenus benedictio Divina nobis patriam conservet in prosperitate bona, quam nobis in sua misericordia perdonare dignata est.

JESU CHRISTI
ANNUS
792.HADRIANI PAP.
ANNUS
21.CONSTANT. SOLIUS IMP.
ANNUS
3.I.
Synodus
Ratisp.

Annus sequens numeratus septingentesimus nonagesimus secundus, decimaquinta Indictione notatur, quo celebratum est Concilium Reganesburgi, sive Ratisponae, ubi damnatus est Felix Urgelitanus Episcopus, quem sic damnatum Angelbertus Abbas Romam perduxit ad Hadrianum Pontificem, ubi confessione rectae fidei facta, haeresim damnavit. Haec Annales Francorum, & apud Reginonem, & alios. In iis autem, qui sub Ludovico Caroli filio scripti sunt, ista paulo latius explicantur verbis his: Urgelis est civitas in Pyrenaei montis jugo sita, cujus Episcopus nomine Felix, natione Hispanus ab Elipando Toleti Episcopo pro literas concultus, quid de humanitate Salvatoris Dei, & Domini nostri Jesu Christi sentire deberet, utrum secundum id, quod homo est, proprius, an adoptivus filius credendus esset, ac dicendus: valde incaute, atque inconsiderate, & contra antiquam Ecclesiam Catholicam doctrinam adoptivum non solum pronuntiavit, sed etiam scriptis ad memoratum Episcopum libris, pertinacissime pravitatem opinionis suae defendere curavit. Hujus rei causa ductus ad palatium Regis, Caroli scilicet, qui tunc apud Reginum Bajoariae civitatem, in qua & hiemaverat, residebat. Ubi congregato Episcoporum Concilio auditus est, & errasse convictus, ad praesentiam Hadriani Pontificis Romam missus: ubi etiam coram ipso in basilica sancti Petri Apostoli haeresim confessus est, atque abdicavit: quo facto, ad civitatem suam reversus est. Haec ibi.

Felix Romae
determinatur
haeresim.

II.

Sed expressius, atque fidelius haec habentur apud Jonam Aurelianensem Episcopum, qui sub eodem filio Caroli Magni Ludovico & ejus filio Carolo Calvo Ann. Eccl. Tom. XIII.

vo claruit, atque scripsit adversus Claudium Episcopum Taurinensem, ubi ipsius primi libri exordio de felice dicitur, sic incipit: *Disertissimos viros, & eloquentissimos, atque Catholicae & Apostolicae fidei invictissimos defensores Hispaniam protulisse, manifestum est, quorum imitanda exempla, & documenta sequenda quia in promptu habentur, & Ecclesiae amplectuntur, ab eis, Christo favente, non ab jure sancta salubriter instruitur, & fovetur Ecclesia. Sed quoniam sepius & haeresiarchas simplicitatem Catholicae Fidei perveris dogmatibus commaculare conantes, & multifariis superstitionibus auctoritati sanctae Dei Ecclesiae contraentes creavit, & haecenus creare non cessat, cunctis valde fidelibus dolendum est. Ut igitur ceteros omittam: emersit ex eadem Hispania tempore sanctae memoriae Caroli piissimi atque invictissimi Augusti quidam Felix nomine, actu infelix, Urgelitanensis civitatis Episcopus, qui juncto suo scelerato errori * Elipando Toletanae urbis Episcopo, secundum humanitatem non esse proprium Filium Dei, sed adoptivum praedicare ausus est. Et hac virulenta doctrina uterque Hispaniam magna ex parte infecit.*

* Elipando

Deinde Apostolorum Christi actus imitari videri volentes, cum ipsi non Apostoli Christi, sed pracones essent hostis antiqui, unusquisque separatim diversas provincias eadem insana sua doctrina imbendas appetivore, Elipandus scilicet Asturias, & Galleciam, cujus discipulos apud Astures me aliquando vidisse memini, quos & Catholicorum virorum regionis illius, qui eorum vesanae doctrinae secundum sanam doctrinam rationabiliter renitebantur, relatu, perspicuitatisque meae probatur,

III.
Felix & Elipandus pseudopostoli.

I i 2 III

Hadrianum Papam, coram quo haeresim suam Felix Episcopus ejuravit. Audiendus Eginhardus in Annalibus, quae explicatione indigent: *Urgelis est Civitas in Pyrenaei montis jugo sita, cujus Episcopus nomine Felix, natione Hispanus, ab Elipando Toleti Episcopo per literas concultus, qui de humanitate Salvatoris Dei & Domini nostri Jesu Christi sentire deberet, utrum secundum id quod homo est proprius an adoptivus Dei filius credendus esset ac dicendus, valde incaute atque inconsiderate, & contra antiquam Catholicam Ecclesiam doctrinam, adoptivum non solum pronuntiavit, sed etiam scriptis ad memoratum Episcopum libris pertinacissime pravitatem opinionis suae defendere curavit. Hujus rei causa ductus ad Palatium Regis, qui tunc apud Reginum Bajoariae Civitatem, in qua & hiemaverat, residebat. Ubi congregato Episcoporum Concilio auditus est, & errasse convictus, ad praesentiam Hadriani Pontificis Romam missus, ubi etiam coram ipso in Basilica Beati Petri Apostoli, haeresim confessus est atque abdicavit.*

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6285.

SÆC. VIII.
Anno Erae
Hisoan.
DCCC-
XXX.
Anno Hegira
CLXXVI.
inchoato
die 18.
Apr. fer.
7.
A.C. 792.
I.

☉ 17. A. G. ☽ 14. P. 15. April. Indict. 15.

JESU CHRISTI 792.

HADRIANI PAPÆ 21.

CONSTANTINI IMP. 17. & 13.

SOLIUS 3.

Num. I. ad IV. Felicem Episcopum Urgelitanum bis hoc anno damnatum esse, testantur Annalista Loiselianus, Fuldenis, Bertinianus, ac Metensis cum Monacho Egolismensi, & incerto Auctore, qui vitam Caroli conscripsit. Primo damnatus est in Concilio Reginoburgi seu Ratisponae hoc anno habito, iterumque Romae, quo ab Angilberto ductus est ad

CHRISTI
792.HADRIANI PAP.
21.CONSTANT. SOLIUS IMP.
3.

moquinto. Meminit ejusdem Angilberti Albinus Flaccus in epistola nuncupatoria ad Carolum Magnum, quæ est præ-

fatio ad vitam Sancti Richardi, quam scripsit (a).
Se.

(a) Extat apud Sur. die 26. A. pr. t. 2.

PAGIUS unam, & regnavit pro Gedeone patre suo, cum malitia tamen, & odio. Sed cum cognovisset Rex consilium Pippini, & eorum qui cum ipso erant, coadunavit Conventum Francorum & aliorum fidelium suorum ad Reganesburg. Ibiq; universus populus qui cum Rege aderant, indicaverunt ipsum Pippinum, & eos qui consenserant, ut simul & hereditate & vita privarentur; & ita de aliquibus adimpletum est. Nam Pippino filio suo, quia noluit Rex, ut occideretur, indicaverunt Franci ut ad servitium ejus inclinare debuissent; & ita factum est. Et misit eum jam Clericum in Monasterium; & iterum ibidem oravit. Loquitur etiam de hac, aliaque in Caroli conjugatione Eginhardus in Vita Caroli Magni, & utriusque causam in Fastradam Reginam relict; Harum tamen conjugationum Estrada Regina crudelitas causa & origo extitisse creditur. Et idcirco in ambabus contra Regem conspiratum est, quia uxoris crudelitati consen-

siens a sua natura benignitate ac solita mansuetudine immaniter exorbitasse videbatur. Carolum hoc anno Natalem Domini in Bajoaria celebrasse, varii Annalistarum produnt.

Georgius Syncellus Auctor Chronographiæ ab Adamo usque ad Diocletianum perductæ, hoc circiter anno Opus illud publicavit, quod postea Theophanes, qui ei familiaris fuit, uberiori stylo continuavit. Interfuit Septimæ Synodo Universalis Nicææ habitæ, & ut ait Anastasius Bibliothecarius in Præfat. Hist. Ecclesiasticæ tam pro fidei constantia, quam pro multarum virtutum insignibus, sanctæ memoriæ Tarasii Regiæ Urbis Presulis Syncellus effectus est. Ejus Chronographiam Jacobus Goarus Ordinis Prædicatorum adjecta versione Latina edidit, & Notis illustravit.

Constantinus Imp. patuos suos hoc anno excecavit, & infeliciter contra Bulgavos pugnavit, ex dictis anno superiori.

VIII.
Floret
Georgius
Syncellus.

JESU CHRISTI
ANNUS
793.HADRIANI PAP.
ANNUS
22.CONSTANT. SOLIUS IMP.
ANNUS
4.

I. Sequitur annus Redemptoris septingentesimus nonagesimus tertius, Indictionis primæ, idemque tertius incipit Alfonsi sive Adefonsi cognomento Casti regnantis iterum in Gallæcia, Æra nimirum octingentesima trigesima prima: qua idem Rex religiosissimus zelo exæstivans divinæ legis, cum indigno animo ferret profuturæ tributi nomine pudicitiam nobilitatem virginum Hispanarum, vindicæ exurgens, licet longe imparibus viribus adversus Mauros collegit exercitum, in eoque irruens, apud Asturias, ad septuaginta millia ex eis occidit, una cum Duce ipsorum Mugait. Hæc Tudensis, qui & subicit alia multa proelia cum Saracenis habita, dum vixit, in quibus semper victor extitit, Cæterum tantam hanc partam victoriam plurima consecuta sunt bona, atque in primis quod servitutis pressa jugo colla fidelium, Maurorum dira tyrannide se cœperunt erigere, ipsi-

que animos fumere, & de perfecta consequenda libertate spem haud vanam concipere: contra vero fuerit audacia Maurorum cohibita, atque retusa, redditiq; ipsi timore segnes. Accessit ad hæc, ut ex his Alfonsi nomine reddito celebri, ipsum Carolus Magnus amicum habere voluerit, sicque inita inter eos amicitia se invicem legationibus frequentarint, quod æstimationi ipsius plurimum attulit virium.

Cæterum ipse Rex Alfonso gratias acturus Deo, cui tantæ victoriæ munus ferret acceptum: in honorem Salvatoris humani generis eam, quam diximus, Oveti erexit Ecclesiam, ubi fixerat Regni sedem, in qua duabus lapideis tabulis incisum suæ pietatis reliquit egregium monumentum; licet, (ut ferebant tempora illa) rude, sed fide nitens, quod sic se habet (a).

II.

Adefonsus
Castus
vincit
Saracenos.

De templo erecto
ab Adefonso Rege.

QVICVMQVE CERNIS HOC TEMPLVM DEI HONORE DIGNVM NOSCLTO HIC ANTE ISTVM FVISSE ALTERVM HOC EODEM ORDINE SITVM QVOD PRINCEPS CONDIDIT SALVATORI DOMINO SVPPLEX PFR OMNIA FROILA DVODECIM APOSTOLIS DEDICANS BIS SENA ALTARIA. PRO QVO AD DOMINVM SIT VESTRA ORATIO CVNCTORVM PIA PRÆTERITVM HIC ANTEA EDIFICIVM FVIT PARTIM A GENTILIBVS DIRVTVM SORDIBVSQVE CONTAMINATVM. QVOD DENVO A FAMVLO DEI ADEFONSO COGNOSCVTVR ESSE FVNDATVM ET OMNE IN MELIVS RENOVATVM. SIT MERCES ILLI PRO TALI CHRISTE LABORE. ET LAVS HIC IVGIS SIT SINE FINE TIBI.

In altera autem tabula ista, quæ sequuntur, habentur: quæ est pia ipsius obtesta-

tio ad Dei ministros illic positos, ut pro ipso orent.

Pia Regis
Adefonsi
obtestatio.

QVISQVIS HIC POSITVS DEGIS IVRE SACERDOS PER CHRISTVM TE OBTESTOR VT SIS MEI ADEFONSI MEMOR QVATENVVS SEPE AVT SALTEM VNA DIE PER SINGVLAS HEBDOMADAS SEMPER CHRISTO PRO ME OFFERAS SACRIFICIVM VT IPSE TIBI SIT PERENNE AVXILIVM. QVOD SI FORTE NEGLEXERIS ISTA VIVENS SACERDOTIVM AMITTAS. TVA SVNT DOMINE OMNIA QVE TV INSPIRASTI VEL CONFERRE NOBIS DIGNATVS ES. TIBI DOMINE TIBI TVA OFFERIMVS HVIVS PERFECTAM FABRICAM TEMPLI. EXIGVVS SERVVS TVVS ADEFONSVS EXIGVVM TIBI DEDICO MVNERIS VOTVM. ET QVOD DE MANV TVA ACCEPIMVS IN TEMPLO TVO DANTES GRATANTER OFFERIMVS.

Hactenus Alfonsi Casti casta monumenta digna Deo, qui non verba, sed animi pensat affectum.

Quod ad res Francorum pertinet, hoc ipso anno Saraceni pyriticam exercentes, improviso agmine invadentes provin-

(a) Ambr.
Mora. hist.
l. 3. c. 32.

III.

CONSTANTINI IMP. 18. & 14.

SOLIUS 4.

CLXXVII.
Inchoato
die 17.
April. fer.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6286.
SAC. VIII.
Anno Era Hisp.
DCCC.
XXXI.
Anno Hægira

○ 18. F. 15. P. 7. April. Ind. 1.

JESU CHRISTI 793.

HADRIANI PAPÆ 22.

AD num. III. & seq. Hic annus, qui Hispanis felicissimus extitit ob ingentem victoriam de Saracenis ab Adelfonso Rege reportatam, & a Baronio num. I. & II. narratam, Francis infaustus fuit. His temporibus, in

4.
A. C. 793.
I.

quissimæ Ecclesiæ S. Petri præ vetustate collabentis, prope antiquum Mausoleum urbis Remigianæ diocesis Avinionensis,

litteris ipsi præ nimia antiquitate ex parte corrosis.

SI CHRISTVS EST DEVS ET PETRVS CLAVIGER EJVS
JAM NISI PER PETRVM NEMO VIDEBIT EVM.

Sic ut lapides ipsi, si alii sileant, contra Novatores inclament.

An.

PAGIUS nitatis firmissimus. Defensor clarissimusque Prædicator. Perseverabis ergo in terra peregrinationis, multorum illuminans animas. Benedicens autem illum Patrum suorum superius memoratorum benedictionibus, ac Christo Jesu commendans servaret ut ipse eum, latus sic Elebertus Episcopus migravit ad Deum VI. Idus Novembris, anno scilicet septingentesimo octogesimo, ut ibi demonstravimus.

VIII. Scholam publicam apud Turones aperit. Erat hic secundus Alcuini in Franciam accessus, quem plerique cum priori perperam confudere, licet Anonymus, qui ejus vitam scripsit cap. 6. duplicis ejus in eam adventus ac moræ disertam mentionem faciat. Postquam enim de priori locutus est, de posteriori scribit: evoluta non parvo tempore postquam Albinus SECUNDO ad Carolum reversus est, Sancti Martini apud Turones præficitur Pastor Monasterii ipsius: qui digne Deo istud cum aliis regens Monasterium, vitam subiectorum, quantum valuit, corrigere studuit. Carolus enim cum variis Monasteriis præficeret, ut hoc quasi vinculo in Gallia retineretur. In Epist. XXIII. ad Carolum scribit: Ecce ante hoc quinquennium seculares occupationes, Deum testor, non sicut corde declinare cogitavi: sed vestra pia providentia consilio transatus sum in servitium Sancti Martini. Scripta Epistola hæc in reditu Caroli ex Italia, ut ex ejus lectione liquet. Is autem anno DCCCL. postquam Imperator dictus est, in Galliam rediit, ideoque anno DCCXCVI. Alcuinus apud Turones publicas Scholas aperuit, quas homines undequaque concurrentes frequentabant, ut ipsemet in Epistola I. ad Carolum asseruit. Identidem tamen in Aulam cum discipulis suis, a Carolo invitatus veniebat, ut testatur Theodulphus Aurelianensis Episcopus in lib. 3. Carmine 3. ad Angilbertum.

IX. Annalista Moissiacensis hoc anno scribit: Rex in ipsa hyeme iterum fecit Conventum ad Rege-

nesburg. Et cum cognovisset fideles suos Episcopos, Duo Car. Abates & Comes, qui cum ipso ibi aderant, soli filii & reliquum populum fidelem, qui cum Pippino Beneventer eos honoravit, in auro, argento, & sericis, & donis plurimis. Et in ipsa hyeme transfugerunt. Rex Carolus duos filios suos Pippinum & Ludovicum cum hoste (idest cum exercitu) in terra Beneventana. Et facta est ibi fames validissima super populum illum, qui ibi inventus est, & super exercitum qui advenerat, ita ut aliquanti nec ipsi Quadragesima se ab esu carnis abstinere potuissent. Sed & fames valida in Italia & Burgundia, & per aliqua loca in Francia incumbere fames, nec non in Gothia & in Provincia erat fames valida, ita ut ex ipsa fame mortui fuissent. De hoc bello Beneventano loquitur etiam Auctor Vitæ Ludovici Pii, qui postquam retulit Ludovicum tunc Aquitanicæ Regem Natalem Domini Ravennæ celebrasse, & ad Pippinum fratrem Italiæ Regem venisse subdit: Cui conjunctus, iunctis viribus Beneventanam Provinciam ingrediuntur, cuncta obvia populantur, Castro uno possuntur. Videtur Grimoldus Beneventi Dux ad officium rediisse, alioquin Reges exercitum ex hostili agro tam cito non reduxissent.

Eginhardus in Annalibus postquam narravit, Carolum fossam duxisse Danubium inter & Rhenum ut a Danubio in Rhenum commode navigari posset subdit: Regi in hoc opere occupato duo valde displicentia de diversis terrarum partibus allata. Unum erat Saxonum unanimoda defectio, alterum quod Saraceni Septimaniam ingressi, prælioque cum illius limitis custodibus atque Comitibus conferto, multis Francorum interfecit, victores ad sua regressi sunt. Porro fossa illa consistere non potuit propter iuges pluvias, & terram, quæ palustris erat, inquit Eginhardus. De ingressu vero Saracenorum in Septimaniam, de quo loquitur Eginhardus, mox egimus.

NOTÆ [1] Talica Pippini expeditio non quidem hoc anno, sed potius ante biennium cœpit; Annalista enim Nazarianus prout a Struvio in nova Freheri editione ex MS. codice Bibliothecæ Guelferbytanzæ vulgatus est, ad annum 791. scribit, Carolum reducem ex Hunnica expeditione rediisse Regensburg; tum addit: inde transmisit Pippinum cum exercitu in Benevento, qui devastaverunt & incenderunt terram in magna parte. Consonant & veteres annales Francorum in collectione monumentorum P. Martene in quibus ad A. 791. legitur. Sed & ille alius exercitus quem Pippinus filius ejus in Italiam transmisit, introivit Illiricum, & fecerunt ibi similiter, vastantes & incendentes terram illam. Hic tamen author multa in unum annum congestit, quæ forte pluribus succedentibus contigerunt. Sed cum expeditionem hanc sub anno 791. commemoret; anno isto cœpisse illam intelligimus. Nec aliter forte legebatur in vetustis probatis codicibus chronici Moissiacensis; (nam parum emendato codice usum fuisse Duchesnium notat Fabricius Bibliothecæ. & inf. latinit. V. Moissiacense) cum ex eodem chronico sua omnia derivasse Annalistam illum satis constat.

Succedenti vero anno 792. secundam in Beneventum expeditionem Pippino & Ludovico commissam fuisse in iisdem annalibus Nazarianis Struvii ad annum illum legitimus. MANSI

I. Annus sequitur Redemptoris septingentesimus nonagesimus quartus, Indictione secunda, quo Francofordiæ in Germania congregatum est Concilium, quod ob numerositatem Episcoporum, præsentiamque Apostolicæ Sedis Legatorum, Plenarium reperitur nominatum. Ex Italia namque, Gallia, atque Germania frequentes, circiter trecenti numero Episcopi convenerunt, quod magni momenti causa id postularet: siquidem de Fide Catholica quæstio verteretur, disputandumque esset de filii Dei Incarnationis alto mysterio. Num scilicet idem Dei Filius, secundum assumptam humanitatem, dicens esset Filius Dei adoptivus an proprius. Licet enim sancta Dei Ecclesia Catholica, nihil, quod de his vel leviter dubitaret, haberet, utpote quod in Concilio Oecumenico Ephesino, quid de his sentiendum esset, fuisset plenissime definitum, cum Nestorium condemnasset, duos filios Dei introducens, alterum secundum divinitatem, alterum nuper pariter damnasset Felicem Urgellitanum Episcopum, afferentem, Christum secundum carnem esse dicendum Dei Patris filium adoptivum. (quem erroris poenitentem diximus recantasse Romæ Pontif.) tamen quia infelix Felix iste, ut canis reversus ad vomitum suum, & sus lota rediit ad volutabrum luti: rursus eundem, quem damnavit errorem & Romæ execratus est hæresim, professus publice Catholice Fidei confessionem ad altare principis Apostolorum: eandem ardentioribus animis iterum defendere est aggressus magno damno fidelium animarum: iterum ne malum longius ferperet, & infusum venenum sanæ membra corrumpere, fuit ad plenarium judicium revocandus, eo magis quod non solus tanti reperiretur assertor erroris, cujus ipse potius confessor, quam auctor dicendus esset. Ann. Eccl. Tom. XIII.

Erat enim tantæ blasphemie restitutor primariæ sedis Hispaniarum Antistes, Elipandus Archiepiscopus Toletanus, qui (ut vidimus) tantum abfuit, ut admonitus ab Episcopis, atque presbyteris Orthodoxis sibi subiectis emendaretur, atque damnatum ab illis detestaretur errorem, & Fidem Catholicam poenitens sequeretur: ut conversus in arcum prævium, etiam longe postus Ecclesiæ Catholice filios infectis veneno sagittis appetere non desisteret, factus hæresis non solum propugnator acerrimus, sed studiosissimus propagator. Si quidem nunquam desistit, neque quievit, donec reversum Felicem ad Orthodoxos, revocavit ad castra impietatis, & potentius armavit ad proelium, & exaceruit diligentius ad certamen, probe sciens, relabenti in crimen majora suppeti solere ab inferno subsidia (a) ut loco unius per poenitentiam ejecti spiritus nequam, septena demonia uni in auxilium adiungantur, eademque nequiora mittantur ad funestiora patranda.

Quid amplius? vorax est omnis iniquitas, multoque magis insatiabilis hæresis, utpote quæ ardentioribus inferni caloribus æstuet, ut secundum illud propheticum (b): Absorbebit fluvium, & non mirabitur, fiduciam habens, ut influat in os ejus Jordanis. Perinde ac si perangusti essent termini latissimarum Hispaniarum ad zizaniorum fementem, Gallias, Germaniasque laborat illis implere, spargentque per litteras pravum semen, eoque progressus, ut ipsorum Regem Christianissimum, turrim munitissimam Fidei Orthodoxæ, in suam sententiam, si posset, conaretur adducere Carolum Magnum, scribens ad eum epistolam veneno refertam, sed tamen ita melle delibutam, ut nihil continere videretur amarulenti. Cum enim ipsum de sua sententia redderet certiore, simul petit, ut ubi quam scribit, epistolam K k 2 co-

II. Elipandus impoentens per-severat.

(a) Luc. 11.

III.

(b) Job. 40. Elipandus fatagit hæresim propagare.

PAGIUS SAC. VIII. Anno Era. Hisp. DCCC. XXXVII Anno Hegre CLXXXIII inchoato die 7. April. fer. 7. A. C. 794.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6287.

Ⓞ 19. E. 16. P. 23. Mart. Indiſt. 2.

JESU CHRISTI 794.

HADRIANI PAPÆ 23.

CONSTANTINI IMP. 19. & 15. SOLIUS 5.

Num I. ad XXVII. Elipandus Archiepiscopus Toletanus Felicem Urgellensem Episcopum, qui Romæ confessionem Orthodoxæ

fidei ediderat, ad hæresim reduxit; & ut vixus extra Hispaniam in Gallias ac Germaniam diffunderet, scriptis ad Carolum Francorum Regem literis perfidie suæ professionem, quam testimonio Patrum aut depravatis aut deturcatis fulcire conabatur, petit Theologis examinandam, nec dubitavit, Sanctum Ildesum, aliosque, qui præcesserant, Toletanos Antistes de hæresi per insignem calumniam sugillare. Quare convocata est hoc anno Synodus Francofordiensi, de qua sic Paulinus Patriarcha Foro-Julienſis in Libello Sacrosyllabo adversus Elipandum: Sancto incitante Spiritu, ac Zelo ſe dei Catholica ſcintillatim ſub pectore fervente, Clementissimi & Tranquillissimi, gloriosissimi que Cas.

coram se legere fecerit, Theologos, quid ea in re sentirent, simul interrogaret, ut veritas posset exquiri, cujus se cupidissimum præferret. Addidit his alia plura, quibus conciliaret sibi animum...

IV.

Qui igitur ad tantum Regem ejus argumenti scripsit epistolam privatim ad ipsum datam, alias addidit publicas, & generales ad omnes Galliarum Episcopos. Erubescere nescit hæresis: hinc enim prophetice (a) demonstratum, Babylonem scriptam in fronte gestare blasphemiam...

(a) Apoc. 13. & 17. Elipandus subdola artes.

V.

Sed veniamus ad ejus fidei confessionem, immo perfidiæ professionem, quam in eadem scripsit, epistola, ipso ejus exordio. Recitant eam Patres in redditis ad ipsum Synodalibus litteris istis verbis: Invenimus (inquiunt) in libelli vestri principio scriptum, quo vos posuistis, scilicet: Confitemur, & credimus...

PAGIUS

Caroli Regis, Domini terræ, Imperii ejus decreto per diversas Provincias Regni ejus Ditioni subiectas summa celeritate præcurrente, multitudo Antisistrum Sacris obtemperando præceptis in uno Collegio aggregata convenit. Quadam vero die residentibus cunctis in Aula Sacri Palatii, adstantibus, in modum coronæ Presbyteris, Diaconibus, cunctoque Clero, sub præsentia prædicti Principis, allata est Epistola missa ab Elipando auctore noxii sceleris, Toletana Sedis pseudo-Epi-

mus, Deum Dei Filium autem omnia tempora, sine initio ex Patre genitum, & consubstantialem, non adoptione sed genere. Item post pauca in eodem loco legebatur: Confitemur, & credimus eum factum ex muliere, factum sub lege, non genere esse Filium Dei, sed adoptione, sed gratia, &c. Hæc sunt Elipandi venena, quæ Patres præparato antidoto, ne cui possent obesse, cavenda ab omnibus docuere. Ista quidem cum Nestorio ipsum sensisse (ne aliquo modo ex ignorantia excusari posset) ex eo haud dubium edidit argumentum, prodiditque signum evidens, & manifestum, quod in eodem ad Episcopos Galliarum dato libello, sive scripta epistola, cum singulos nominatim damnat hæreticos, Nestorium indemnatum præterit, quem primo loco, si bona fide rem egisset nominatum omni execratione, atque detestatione, execrari, detestari, & anathematizare penitus debuisset, quo significaret, se quam longissime ab ejus sententia discrepare, licet eidem affinis existere videretur. Hinc jure Patres dum rescribunt ad ipsum: Nonne olim (inquiunt) hæresis vestra in Nestorio ab universali sancta Ecclesia refutata est etiam, & damnata? Quapropter forte illum anathematizare nolueris, dum alios, Bonosum scilicet, Arium, & Sabellium, Manichæumque qui prava de Filio Dei senserunt, in epistola anathematizastis? &c. Docentes Nestorium idipsum de Filio Dei homine facti, quod ipse Elipandus, sensisse, utpote qui duos diceret filios Dei, alterum secundum divinitatem, secundum vero humanitatem alterum, & adoptionem. Ex consuetudine enim cum Mahometanis didicisse ita humiliter sentire de Christo secundum humanitatem, infelix Elipandus existimatur; inducens fortasse in animum, si hoc evincere potuisset, conjungere simul Mahometanos, & Christianos in unam fidem.

Elipandus detegitur Nestorianus.

Cur parcat Nestorio Elipandus.

VI.

Quod insuper ter impius rem non ex incititia, sed dolo malo ageret, ex eo etiam Patres persensere, atque omnibus patefecere, dum citatas ab eo Sanctorum sententias, eas vel per ipsum depravatas esse, vel in pravum sensum longe a germano discrepantem detortas, in redditis ad eum litteris ostendere, quas si legis...

scopo, Hispanensi termino circumsepta. Cumque, jubente Rege publica voce recitata fuisset, statim surgens venerabilis Princeps de sella Regia stetit supra gradum suum, & allocutus est de causa fidei prolixo sermone, & adjecit. Quid vobis videtur? Ab anno prorsus præterito, ex quo cepit hujus pestis insania tumescere perfidia ulcere diffusius ebullire, non parvus in his Regionibus, licet in extremis finibus Regni nostri horror inolevit, quem censura fidei necesse est omnibus rescicare. Cumque imprecata & concessa esset morosa dilatio per dies aliquot; placuit ejus mansuetudini, ut unusquisque quicquid ingenii captu rectius sentire potuisset, per sacras syllabas, die statuto, ejus clementia oblatum sui corporis fidei munus styli serculo mentis vivacitate deferret. Sed sicut mos est hæreticis, tristitia latis, dulcia permiscere amarum, veneni poculum mellis sapore temperare, quadam in ea Epistola plena blasphemis, & Catholica fidei reperta sunt modis omnibus inimica: Quadam vero inveniri poterant non reiicienda, sed in eodem poculo,

vis, ipse intelliges. Ita plane a sanctis Patribus illis est demonstratum de sententiis illis e sacris Ecclesiæ doctoribus ab illo citatis, sed corruptis, ac depravatis. Sed ubi ab eo domestici sunt testes adducti, dum, inquam, ex Toletanæ Ecclesiæ ritualibus, sive ex suis prædecessoribus Toletanis Episcopis nominatum esse Christum secundum carnem Dei Filium adoptivum idem asseruit: quod non esset in promptu Patribus illis citatos inspicere codices ejus tantum Ecclesiæ proprios, neque communes omnibus aliis: idem nimis impostori credentes, eodem modo, quo ipsum Elipandum, ejus quoque sunt detestati, quos citavit, prædecessores, Eugenium, Ildefonsum, & Julianum, qui tum ex vitæ sanctitate, tum etiam ex sacrum litterarum doctrina, magnum in Hispania nomen fuerant consequti.

Frandidus agit Elipandus.

VII.

Ne vero iusti cum impio condemnentur, & maledictionem iniquorum Sancti possideant, quorum memoria in benedictione hætenus in Ecclesia Catholica perseverat: vendicandi sunt isti in primis a tanta calumnia Elipandi, & a Synodi maledictione. Ut autem ipsa veritas clarius elucescat, hic tibi reddenda putamus, quæ idem perfidus Elipandus in suo libello in Gallias missi de iisdem est mentitus prædecessoribus: reperiantur enim ista repetita in litteris a Patribus ex Synodo ad eum redditus his verbis. Sequitur in eodem libello vestro: Item prædecessores nostri Eugenius, Ildefonsus, Julianus, Toletanae sedis Antistites in suis dogmatibus ita dixerunt in Missa de cæna Domini: Qui per adoptivi hominis passionem, dum suo non indulsit corpori. Item in Missa de Ascensione Domini: Hodie Salvator noster post adoptionem carnis sedem repetivit deitatis, &c. Hæc suo inveniit Elipandus libello fidei, non quod ista acceperit ex eorum, quos nominat, scriptis sed quod scripta ea in Missali Toletanæ Ecclesiæ (ut ait) in sacris oblationibus recitari solerent; sed an fideliter, vel ut in aliis fraudulenter, quod non adesset præ manibus qui esset codex inspiciendus, ex quo (ut in aliis) idem Elipandus imposturæ convinci posset,

Elipandus calumniat se suos prædecessores confortes erroris tradit.

PAGIUS

omnibus rescicare. Cumque imprecata & concessa esset morosa dilatio per dies aliquot; placuit ejus mansuetudini, ut unusquisque quicquid ingenii captu rectius sentire potuisset, per sacras syllabas, die statuto, ejus clementia oblatum sui corporis fidei munus styli serculo mentis vivacitate deferret. Sed sicut mos est hæreticis, tristitia latis, dulcia permiscere amarum, veneni poculum mellis sapore temperare, quadam in ea Epistola plena blasphemis, & Catholica fidei reperta sunt modis omnibus inimica: Quadam vero inveniri poterant non reiicienda, sed in eodem poculo,

Patres hæc tunc respondere: Hæc ex parentum vestrorum dictis posuistis, ut manifestum sit, quales habeatis parentes, ut notum sit omnibus, unde vos traditis fidei in manus infidelium. Quia hominem Christum verum Dei Patris Filium esse, negastis, vobis defensor esse noluit, sed tradidit vos in manus inimicorum suorum, qui dominantur vestri, qui eum recipere noluerunt. Et paulo post hæc in eundem:

Et melius est testimonio Dei Patris credere de suo Filio, quam Ildefonsi vestri, qui tales vobis composuit preces in Missarum solemnibus, quas universalis, & sancta Dei non habet Ecclesia, nec vos in illis exaudiri putamus. Etsi Ildefonsus vester in orationibus suis Christum adoptivum nominavit, nos vero Gregorius Pontifex Romanæ Sedis, clarissimus toto orbe doctor in suis orationibus semper eum unigenitum nominare non dubitavit, &c. Hæc Patres, quod scilicet, ut ille perfidus asserbat, putarent, ea, Ildefonso auctore, in sacris Missalibus vere legi. At quisnam fuerit certus, & primus hujus erroris auctor in Hispania, dictum est superiori tomo, si recte memoria tenes, nempe successorem S. Isidori pseudoepiscopum, hæreticum hominem, qui & depositus transit in Mahometanam impietatem, Theodiscum nomine, natione Græcum, hominem impostorem. Hic, ut dictum est, anno Redemptori sexcentesimo trigesimo sexto, primus in Hispania asseruit, Christum Dei Filium esse adoptivum Dei Patris omnipotentis.

Profunditur injuriam S. Ildefonsi.

VIII. S. Ildefonsus a calumnia vindicatur.

Cæterum tantum abest, ut S. Ildefonsus ejus erroris assertor fuerit, ut potius in suis scriptis, crebris sententiis, tamquam spiculis tale monstrum sæpe confecerit. Est igitur in promptu, ut impostoris in eum tanta illata calumnia quam apertissime detegatur, nec ex dubiis quidem testibus, testimoniisque obsecuris, sed ejusdem Ildefonsi germanis scriptis, quibus non semel totidem verbis ejusmodi Nestorianismum in Hispaniis diffeminatum impugnet, negans penitus Filium Dei secundum carnem dici debere filium adoptivum.

In

in quo gutta veneni infusa surgebat, mellis nihilominus amarefecit dulcedo. Cointius anno DCCXCIII. num. XV. laudata II. verba explicat de Synodo, quæ eo anno convocata fuerit; quod Paulinus dicat: Ab anno adversus prorsus præterito, ex quo cepit hujus pestis insania tumescere perfidia ulcere diffusius ebullire; commentum hæc enim verba de utraque damnatione Felicitis. cis anno DCCXCII. peracta interpretanda arbitrat. Verum tunc pestis illa diffusius non ebullivit, sed potius exarescere visa est, cum Felix suam hæresim abdicavit; quando vero post

In primis igitur illud adducamus in medium, quod habet in libro de virginitate sanctæ Mariæ, & in necessariam deducitur assumptionem, ubi post multa secundum veritatem Catholicam disputata: *audisti (inquit a) quod cum aliud sit Deus, & aliud homo, non tamen est alter Deus, & alter homo, sed unus est Dominus meus Jesus Christus, idem Deus, & homo.* Et inferius (b) de Sancta Maria: *Ita in utraque natura unum generans filium, ut idem sit Filius Dei, qui filius hominis; nec alter sit filius hominis, quam sit Filius Dei.* Et in libro de perpetua virginitate sanctæ Mariæ, & de ejus parturitione, quem haud pridem in lucem edidit vir doctissimus Fevardentius Theologus Parisiensis, hæc item in eandem sententiam: *Christus Deus numquam non fuit, ex quo homo factus est, & assumptus in unitate personæ semper mansit, & permanet verus Deus homo: non duo quidem, ut esset alter Deus, & alter homo: sed unus, idemque Deus, & homo. Quamvis enim aliud per quod Deus, aliud per quod homo, in utroque tamen Deus, & homo, quia non fuit aliquando purus sine Deo conceptus, vel natus homo: sed quia conceptus est de Spiritu sancto ex virginea carne, & natus homo vere: mox ex ipsa conceptione ineffabili natiuitate Deus verus processit, & natus est homo.* Hæc cum ipse tradat, omnem excludit in Filio Dei secundum carnem adoptionem, cum numquam fuerit sine Deo homo, qui in filium potuerit adoptari.

IX. Possent quidem ista sufficere, ad coarguendum calumniæ, sicut & impietatis perfidum Elipandum, sed Deo agendæ sunt gratiæ, Deique Matri sanctissimæ Virgini, quod laudator, ejus Ildefonsus disertis verbis sæpe inferius omnem profusus in Filio Dei Christo Jesu excludit adoptionem, ubi in eadem tractatione ista subiungit: *Ac per hoc talis partus non est communis lege naturæ, sed sicut mirabiliter conceptus, ita mirabiliter Deus, & homo natus. Ergo non illum, ut ceteros filios Dei adoptio fecit filium, sed di-*

PAGIUS illam abdicationem rediit ad vomitum, rursusque errorem suum majori audacia disseminare cœpit, tunc vere ea diffusus ebullivit, & hoc anno Synodus Francofordiensis cogenda fuit, ut quæ modo ex eodem Paulino in medium adducemus, indubitatum reddent. Carolus enim examinandas Elipandi literas Hadriano Papæ transmisiit, & hoc tantum anno adversus eas Libellum de Sanctissima Trinitate dictum Sacrosyllabum scripsit Sanctus Paulinus, ut ipsemet in eodem his verbis indicat: *Quapropter ego Paulinus, licet indignus peccator, omniumque servorum Domini ultimus servus, Aquilejensis Sedis Venetiis oris accinctus, cui Deo auctore deservio, nomine non merito Præsul, una*

vinitalis natura illum in proprium Deum Filium exaltavit, donavit, & illi nomen, quod est super omne nomen, ut esset totus Dei Filius, homo, & Verbum; quia nunquam non fuit Dei Filius sempiternus, permanet unicus Genitoris unigenitus. Et post nonnulla eodem argumento accuratissime disputata, hæc subiicit ex S. Gregorii Papæ auctoritate: *Quoniam sicut ipse ait in eisdem Moralibus, aliud est natos homines gratiam adoptionis per eam accipere; aliud est singulariter per divinitatis potentiam Deum ex ipso conceptu prodidisse.* Ac post nonnulla, dum tuetur sicut in conceptione, ita in partu nullam contraxisse Mariam Virginem corruptionem, ista mox subiicit: *Alioquin si ipse ex matre coinquatus esset, aut materna viscera quasi pro peccato corrumperet, & sordibus ex vitio primæ damnationis coquinaret, non esset Dei Filius, sed adoptivus, ut ceteri; quinimmo nec adoptivus, & nullus esset, per quem adoptaretur ipse, si non esset proprius.* Et inferius: *Et ideo non est ille adoptivus, sed adoptator (ut ita dicam) ceterorum.* Ac subiungit: *Christus non adoptivus, sed proprius Dei Filius in plenitudine temporum venit, missus a Patre, natus ex muliere, factus sub lege, qui solus non non eguit regenerationis sacramento, neque renasci, quoniam proprius Dei Filius, qui nobis per adoptionis gratiam sua dignatus est benignitate per lavacrum regenerationis largiri fraternitatis consortium.* Unde Joannes (c): *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem a*

Testimonia Ildef. contra errores Elipandi.

(c) Joann.

X.

Hæc & alia ipse Ildefonsus, quibus omnibus magisque coarguas hæretici impostoris illatam in ipsum calumniam, vendicetque eum pariter a patrum concepta de ipso sanctissimo, atque doctissimo viro ex testificatione Elipandi mala existimatione, atque asserta falsa sententia;

cum collegis, Dominis & fratribus meis, juxta exilem intelligentiæ meæ tenuitatem, Sancto perdocente Spiritu, corde, lingua, stylo contra eorum vesanas, qui recta fidei sunt adversarii, respondere non formido, cum sit Sancta & Universalis Ecclesia supra firmam nihilominus immobilitate fundata petram, & porta inferi nequeant prevalere adversus eam. Tum sub ejusdem libelli finem de Synodo Francofordiensi dicente mentionem facit: *Omnium hæreticorum perversa dogmata cum auctoribus & sequacibus suis æterno anathemate percelli judicamus. Elipandum namque & Felicem novos hostes Ecclesiæ, sed æternosa face perfidæ pollutos, nisi ab hac stultitia respiciant, indignos & ingratos eos a consor-*

ut plane appareat nihil adeo alienum, fuisse a tanto Patre, quam de adoptione Christi Filii Dei secundum carnem assertio. Dolendum fuit, ejusmodi lucubrations viri sanctissimi, dolo fortasse perfidi Elipandi, fuisse diu suppressas, & occultatas, ne proderentur in lucem, ex quibus ipse filius tenebrarum redargui posset a lumine, dum vocat lucem tenebras, & tenebras lucem. Gaudendum vero quod in tanto Hispaniarum naufragio, superfuissent tam præclara nobilissimi ingenii monumenta, eademque e latebris vindicata, atque in lucem edita a viro veritatis amantissimo, antiquitatum Ecclesiasticarum studiosissimo, non Hispano (ne vel levis suspicio privata affectionis erga gentilem suum aliqujus animum pulsare potuisset) sed Gallo, Parisiensis Academiæ professore, cultore integritatis, & pietatis, & claritudine nominis in Ecclesia Catholica optime noto, quem nominavimus, Fevardentio.

XI. His igitur de Elipandi litteris ante Synodum convocatam conscriptis jam enarratis, ad ipsam Synodi indictionem veniamus. Ubi igitur Elipandi dictæ litteræ ad Carolum Magnum reddite sunt: nihil antiquius ipse habuit, quam ad universalem cogendam Synodum ex totius Occidentalis orbis Episcopis, operam dare, crebros ea de causa ad Hadrianum Romanum Pontificem Legatos mittens, exploraturus ejus sententiam, quid de proposita per Elipandum quæstione sentiret. Quale enim in his peragendis fuerit Caroli Magni vigilantissimum studium, a nullo fideliori teste, quam ex ipsius ad Elipandum redditis litteris cognoscemus, in quibus hæc inter alia de his leguntur: *Ad impletionem vero hujus gaudii, nempe hæreticorum conversionis, fraterna cogente charitate, iussimus sanctorum Patrum Synodale ex omnibus undique nostræ ditioris Ecclesiæ congregari Concilium, quatenus sancta omnium unanimitas firmiter decerneret, quid credendum sit de adoptione carnis Christi, quam nuper novis assertionibus, & san-*

PAGIUS fortio Catholicorum perpetua animadversione eliminare decerno, & a gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ censeo alienos. Eor etiam, qui post hanc tam saluberrimam definitionem, quam PLENARIA SYNODUS Sancto afflata Spiritu, concorditer subtili sinceritate terminavit, falsissimis eorum adfectionibus, sive clam, sive in publica voce præbuerint assensum, simili eos sententia vindicta sancimus esse plerendos; reservato per omnia juris privilegio Summi Pontificis Domini & Patris nostri Hadriani, primæ Sedis Beatissimi Papa.

III. Quæ plenaria illa Synodus esse potest, quam illa quæ ex diversis Regni Provinciis hoc anno post acceptas Elipandi literas a Carolo Re-

te Dei universali Ecclesiæ antiquis temporibus inauditis vos ex vestris scriptis inulisse, cognovimus. Immo & ad beatissimum Apostolicæ Sedis Pontificem de hac nova inventione nostræ devotionis ter, quaterque direximus Missos Legatos scilicet, scire cupientes, quid sancta Romana Ecclesia Apostolicis edocta traditionibus de hac respondere voluisset inquisitione. Necnon & de Britannia partibus aliquos Ecclesiasticæ disciplinæ viros convocavimus, ut ex multorum diligenti consideratione veritas Catholica Fidei investigaretur, & probatissimis sanctorum Patrum hinc inde roborati testimonii absque ulla dubitatione teneretur. Et inferius vocatos ad Synodum tradit Petrum Mediolanensem Archiepiscopum, & Paulinum Foro-Juliensem, vel Aquilejensem (ut ait) Patriarcham, Episcopos præterea ex Germania, Gallia, Aquitania, atque Britannia. Paulinus autem Aquilejensis Episcopus in libello Sacrosyllabo addit ex Hesperia, Liguria, Æmilia, & Austria provinciis esse ad Synodum vocatos Episcopos.

Ubi autem Hadrianus Papa crebris legationibus Caroli Magni permotus est, ut de sententia Elipandi decerneret, ea iterum examinata, atque discussa, inventaque in hæresim declinare: publicas litteras conscripsit ad Episcopos Galliciæ, & Hispaniarum, in quibus provinciis fuerat error disseminatus; de hisque disputans, pluribus confutat assertam de Christi adoptione sententiam; atque demum, ejusmodi oratione devios omnes a veritate in fine compellat, sic dicens: *Priusquam libelli imponatur terminus finalis, adhibenda est litigatorum optio sententialis: eligant namque quæ volunt, vitam, aut mortem, benedictionem, aut maledictionem. Optamus namque, & infinitam boni Pastoris Domini precamur benignitatis clementiam, qui ovem (a) perditam ad ovile propriis humeris portavit, ut relicta carnis anfractibus, in quibus male bestia, id est, maligni spiritus commorantur, ut ad vitam, quæ ducit ad vitam æternam fidei passibus, Christi*

Carolus Magnus generalem Synodum convocare laborat.

Optio data hæreticis ab Hadriano Papa.

(a) Luc. 15.

ge congregata? Certe si anno præterito illa Synodus indicta fuisset, tot Scriptores anno DCCXCII. num. I. a nobis citati non affirmarent, Felicem in Concilio Francofordiensi tertio damnatum fuisse, sed quarto; cum anno DCCXCII. bis damnatus fuerit, primo Rationis, & iterum Romæ, quod ipsemet Coincivus anno DCCXCI. num. XIII. fatetur, & a nemine negari potest. Extat Libellus Sacrosyllabus Paulini Tom. VII. Conciliorum sub hoc titulo: *Libellus Episcoporum Italia contra Elipandum Concilii Decreto missus ad Provincias Hispaniæ.* Hoc ejus initium: *Incipit Libellus Sacrosyllabus Catholico salubriter editus stylo in Concilio, Divino nutu habito in suburbani Mo-*

Felix in Synodo hoc anno habitus.

gun-

CHRISTI
794.HADRIANI PAP.
23.CONSTANT. SOLIUS IMP.
5.

sto redeant pertrahente; quatenus in sinu matris Ecclesie suscepti, per lamentum penitentia fordes ablui peccatorum, & infamata eorum modestia bona fama recipiant pristinam dignitatem, nec honoris periclitentur naufragio, & a nostro non disiungantur consortio, ac per hoc reconciliati communioni Catholice Fidei, divina illos pietas coelestium faciat esse participes gaudiorum.

Quod si exigentibus indignis meritis, tam insolubili eos malignus spiritus perfidiae laqueo iusto Dei iudicio strangulavit, ut reserui nequeant: Ex auctoritate prorsus Sedis Apostolice, ac beati Petri Apostolorum principis, ac per eum, qui illi magister, & Dominus tradidit potestatem, & solvendi, ligandique licentiam tribuit (quod sine gravi more rethematis vinculo religatos ultrius cum sequacibus suis iudicamus vindicta plectendos, ac per hoc a gremio matris Ecclesie, & a nostro consortio desinio alienos.

Hadriani
Pap. sen-
tentia in
haeretic.

XII.

* precum

(a) 1. Tim.
2.
Orari
vult Pon-
tifex pro
haereticis.Quid in
Synodo
Carolus
egerit.

Si quis autem fidelium, Deumque timentium charitatem eis benignitatis impertiendo, & Christi amore, pro eis * precis oblationem Domino offerre voluerit: non solum non inhibemus, sed ut faciat, Apostolica admonitione, & optamus, & salubri incitamus adhortatione, ut Deus omnipotens (a) qui neminem vult perire, & omnes homines propter nimiam bonitatem suam vult salvos fieri, revocet eos ad viam veritatis, & ad agnitionem pertinere (sicut dignum est) rectae fidei, quae est in Christo Jesu Domino nostro &c. Ita habent litterae Hadriani, quae & postea sunt in hac, de qua agimus, Synodo recitatae.

Ubi igitur Synodus convenisset, praesente Carolo Magno Rege, ab eodem iussu sunt legi litterae Elipandi Archiepiscopi Toletani: quibus recitatis (inquit Paulinus) statim surgens venerabilis Princeps de sella regia, stetit super gradum suum, & locutus est de causa fidei prolixo sermone, & adiecit: Quid vobis videtur? Ab anno prorsus praeterito, ex quo cepit hujus pestis insania tumescen-

PAGIUS

guntia Metropolitana Civitatis, Regione Germania in loco, qui dicitur Franconofurt, sub praesentia Clementissimi Principis Domini Caroli gloriosissimi Regis, anno felicissimo Regni ejus XXVI. Placuit igitur sancto venerandoque Concilio, quatenus hic Libellus pro causa fidei ad Provincias Galliae ac Spaniarum mitti deberet obnoxios rescandos errores, specialiter autem ad Elipandum Toletanae Sedis Episcopum, in quo omnis hujus negotii constat materia questionum. Sancto incitante Spiritu, &c. Quare libellus iste non anno superiori, ut autumavit Cointius, sed currenti editus est, & ad Episcopos Hispaniarum missus.

te, perfidia ulcus diffusus ebullisse, non parvus in his regionibus, licet in extremis finibus Regni nostri error inolevit, quem censura fidei necesse est modis omnibus rescari. Cumque imprecata, & concessa esset morosa dilatio per dies aliquot; placuit ejus mansuetudini, ut unusquisque quicquid ingenii capiti rectius sentire potuisset, per sacras syllabas, die statuto, ejus clementiae oblatum sui peccatoris fidei munus styli ferculo mentis vacitare deferret. Haec de iussione Caroli Magni Paulinus.

XIII.
Qui ingenii sui nobile edens foetum, commentariolum inscriptum, libellum Sacrosyllabum, adversus novam resurgentem haesim elaboratum obtulit sanctae Synodo, cui placuit, ut in Hispanias mitteretur, ad confutandos exortos in eis errores. Extat ipse integer, quem tu confulas: scriptus enim ab eo est non suo ipsius tantum nomine, sed & Petri Mediolanensis Archiepiscopi, & aliorum ipsius subiectionum Episcoporum, ad cuius libelli finem ejusmodi adversus eundem Elipandum, atque Felicem sententiam profert istis verbis: Elipandum namque atque Felicem novos hostes Ecclesie, sed veterosa foete perfidia pollutos, nisi ab hac stultitia respiscant, & per rectae fidei satisfactionem lamentis se abluant penitentiae, indignos, & ingratos eos etiam, qui post hanc tam saluberrimam definitionem, quam plenaria Synodus sancto afflata Spiritu concorditer subtili sinceritate terminavit, falsissimis eorum assertionibus sive clam, sive in publica voce praebuerint assensum: simili eos sententia vindicta sancimus esse plectendos, reservato per omnia juris privilegio summi Pontificis domini, & Patris nostri Hadriani prima Sedis beatissimi Papae. Sed quod privilegium? illud nimirum, quod (ut saepe dictum est) novas condemnare haereses, & haesiarchas, esset solius Romani Pontificis: vel illud fortasse intelligit privilegium, quo Romana Ecclesia (ut superius demonstratum est) Conciliorum omnium Acta cognoscit, probatque, vel improbat ipsa.

Sententia
ab Italiae
Episcopis
in haereticos.

De-

IV.
Praepositur ille Canonibus Francofordiensibus cum Epistola Hadriani Papae ad Episcopos Hispaniae contra Elipandum Toletanae Sedis Episcopum cum hac inscriptione: Dilectissimis fratribus & Consacerdotibus nostris Galliarum Spaniaeque Ecclesiarum presidentibus. Binius Gallias Ecclesias interpretatur Ecclesias Galliarum. Sed recte Cointius anno DCCXCIII. numer. XVI. per Ecclesias Gallias Spaniaeque solas intelligendas docet Ecclesias Hispaniarum; quia exceptis locis quibusdam Citerioris Hispaniae, quae Francis Ditionibus tunc accensebantur, erat omnis Hispania sub trium Regum potestate, Adelphonis videlicet Asturiarum & Legionis Regis

Libellus
Paulini
non nisi ad
Episcopos
Hispaniae
rum missus.CHRISTI
794.HADRIANI PAP.
23.CONSTANT. SOLIUS IMP.
5.

XIV.
Preces
pro Caro-
lo Magno.
Demum vero pro ipso Rege ejusmodi ad Deum obtulit piarum precum: Catholicum, atque clementissimum, semperque inclitum dominum Carolum Regem per intercessionem beatae, & gloriose semperque Virginis Dei Genitricis Mariae, per quam meruimus auctorem vitae suscipere, & beati Petri primi Pastoris Ecclesiae, omniumque sanctorum, verum etiam suffragantibus precibus vestris, omnipotens, & sancta Trinitas sua cum gratia circumcingat, suaque dextera semper protegat, & defendat, ut faciat semper, quae illi sunt placita, quatenus caelestibus fretus armis inimicos nominis Christi, auxilio fultus de caelo, ad terram profernat; barbaras etiam nationes infinitas Deus omnipotens ditioni ejus potentiae subdat, ut ex hac occasione ad agnitionem perveniant veritatis, & agnoscant verum, & vivum Deum, Creatorem suum, &c.

Synodalis
epistola
ad haereticos.

Recepto autem, atque perlecto a Paulino oblato nomine Episcoporum libello: ab ipsa sancta Synodo condemnata est haeresis, & adversus eam, & ab Elipando Episcopo Toletano missum perfidiae libellum, scripta fuit Synodalis epistola ad Hispaniae Episcopos, qua Patres confutaverunt singulas ab haereticis assertas, pro errore defendendo, sententias. Extat ipsa integra habens in fine admonitionem ad eosdem, ut abdicato errore, sanam sequantur Ecclesiae sanctae doctrinam. Sed & ipse Carolus Magnus, quod privatas ab Elipando (ut diximus) pro errore defendendo litteras accepisset, ad eundem, & alios Hispaniae Episcopos scripsit epistolam, tanto Principe dignam, qui pietate, & doctrina, praestaret, eandemque una cum litteris Pontificis libelloque a Paulino conscripto, & Synodali epistola ad eos missi, qua omnibus suaderet, ut ab errore Elipandi desisterent. Porro quod tanti Principis scriptorum monumento ipsa sancta Synodus est magnopere illustrata, ut istud ipsum intextatur Annalibus, a nobis exigit personae dignitas, & argumenti, & multiplex utilitas, quam quis eam legendo percipiet. Sic enim se habet: Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

gis, Eximii Eneconis Navarrae Regis, & I-feni Regis Saracenorum. Ex titulo Libelli Sacrosyllabi recitato satis intelligitur, tam Libellum illum quam Hadriani Epistolam ad solios Hispaniarum Episcopos missam. Ad haec Jonas Aurelianensis Episcopus in libro adversus Claudium Episcopum Taurinensem de Felice loquens ait: Divina Gratia admiculante, nullum apud Galliam, Germaniamque ejus error locum invenire quivit. Quare opus non erat, ut ad Galliae Germaniaeque Episcopos adversus hunc errorem Hadrianus Papa scriberet. Litterae Hadriani in Synodo Romana exaratae. Carolus enim in sua ad Elipandum & caeteros Episcopos Hispaniae data ait: Primo quid Dominus Apo-

XV.
Carolus gratia Dei Rex Francorum, & Longobardorum, ac Patricius Romanorum, FILIUS ET DEFENSOR sanctae Dei Ecclesiae, Elipando Toletanae civitatis Metropolitanano, & caeteris in partibus Hispaniae consacerdotibus Orthodoxae Fidei, & Fraternali charitatis in Christo Dei Filio proprio, & vero optamus salutem.

Gaudet pietas Christiana divina scilicet, atque fraternali per lata terrarum spacia duplices charitatis alas extendere, ut materno foveat affectu, quos sacro genuerat baptismo. Et maxima est sanctae matris Ecclesiae exultatio suorum adunatio filiorum, ut sint consummati in unum, qui redempti sunt ab uno, dicente eodem Redemptore nostro Jesu Christo: (a) Pater sancte serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut omnes unum sint, sicut & nos unum sumus. Unde & in Cantico Canticorum de sancta dicitur Ecclesia (b): Terribilis ut castrorum acies ordinata. Constipata exercitus ordinatio, & unanimis bellatorum fortitudo magno solet hostibus esse terrori: sic filiorum sanctae matris Ecclesiae intra murum Catholicae Fidei pacifica adunatio aereis potestatibus nimium constat terribilis, & ignitis maligna perfidiae spiculis omnino impenetrabilis extat, sicut & verissimus Gentium praedicator & fortissimus Ecclesiae praedicator praecipit, dicens: (c) In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignita extinguere, & hoc seculum nequam libero ad caelestia volatu evadere (d): Sine fide enim impossibile est placere Deo: impossibile est quod omnino ab homine fieri non potest. Principium est salutis nostrae fides, qua intemerata, & integra sanitate confirmata, totius vitae cursus per bonorum vestigia operum feliciter fructuosus currit: per fidem enim (sicut idem praefatus (e) doctor in epistola ad Hebraeos testatur) omnes Sancti placuerunt Deo.

XVI.
Hanc igitur Fidem Orthodoxam, & ab Apostolicis traditam doctoribus, & ab universali servatam Ecclesia nos pro vivarium nostrarum portione ubique in omnibus

XVII.

Epist. Ca-
roli Ma-
gno ad E-
lipandum.(a) Joan.
17.(b) Cant.
8.
Unitas
Ecclesiae
Catholicae
insuperabilis.(c) Ephef.
6.(d) Hebr.
11.

(e) Ibid.

XVI.

V.

Canonem
LVI. in
hoc Con-
cilio condi-
ti.

CHRISTI
794.

HADRIANI PAP.
23.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
5.

De litteris ab E-lipando missis.

bus servare & predicare profitemur : quia non est in alia aliqua salus, nisi in illa, quam pacifica ab initio salutis nostrae unanimitate semper servabat Ecclesia. Pro qua etiam, viri fratres, & vestra bona devotio, quam vos habere decet in Domino, his partibus fidei vestrae litteras dirigere curastis, nempe & generales ad sacerdotales sanctissimas aures, ad nos quoque speciales. In quarum utique serie litterarum non satis nobis elucebat, an quasi ex auctoritate magisterii vos vestra docere disposuistis, an ex humilitatis discipulatu nostra discere desideratis: tamen si hoc, sive illud vestris inest animis, petitionem vestram, charitate Christianae religionis cogente, non spernendam esse, censuimus, valde desiderantes, Deumque ex intimo cordis affectu deprecantes, quatenus in verae fidei soliditate firmiter utrimque permaneamus, contra fluctivagos huius saeculi aestus, Spiritu sancto navigium nostrum regente, ad portum perpetuae tranquillitatis pervenire mereamur.

XVII.

Ad hanc tranquillitatem capiendam, oculus cordis fide purificandus est, & assiduis sanctarum orationum precibus mentis acies illustranda, ut purae veritatis lumen, omni errorum nube expulsa, contemplari valeat; ne in opinionum noxiae falsitatis temeritas inordinata incautus gradientes precipitet. Non pudeat Christianum, ubi haesitat, quaerere; ubi nesciat, discere: quoniam pia humilitas di-

PAGIUS

tem; antea enim duo tantum prodierant, quorum primus damnat Elipandum & Felicem Episcopos, qui in Dei filio adoptione adferebant. Secundus Canon Francofordiensis est de Adoratione Imaginum, de quo infra. His praestis de Tassilone definitum est capitulum, qui dudum Bajoria Dux fuerat, sobrinus videlicet Domni Caroli Regis. In medio sanctissimi adstitit Concilii veniam rogans pro commissis culpis, tam quas tempore Domni Pippini Regis adversus eum & Regnum Francorum commiserat, quam quas postea

NOTAE

[1] Post Francofordiense Concilium, Tassilonem obiisse certum est, at incertum quo anno. In Laureshamense monasterium secessisse, ibique diem clausisse extremum, ex eius epitaphio, quamvis a recentioribus exarato, ut putat Eccardus in Historia Franciae Orientalis to.I, pag. 726. & ex Necrologio Laureshamensi a Schannato in Vindemiis litterariis edito, non improbabili coniectura colligit idem Eccardus. Epitaphium jam pridem a Marguardo Frehero in Originibus Palatinis P. I. pag. 45. editum fuerat, quod Laureshami exstare narrat. Rufus a Brunnero rerum Boicarum P. I. Lib. V. recusum fuit. His autem verbis exaratum fuisse tradunt.

CONDITVR HAC FOVEA. QVEM PIE CHRISTE BEA.
THESSILO DVX PRIMVM. POST REX. MONACHVS SED AD IMVM
IDIBVS. IN TERNIS DECESSERAT ILLE DECEMBRIS

In Necrologio Laureshamensi pag. 40. legitur: III. Idus Decembris Tassilo Dux ex laico monachus. Certum est, inquit Eccardus, nisi Laureshami Tassilo decessisset, ejus diem emortualem monachos Laureshamenses non fuisse annotaturos? Mabillonius, cui neque epitaphium Tassilonis, neque Laureshamense Necrologium ob oculos venit, in Gemeticensi monasterio Tassilonem una cum filio pie decessisse Annal. Bened. Lib. XXVI. §. XXXIII. verosimilius esse tradidit; Sanctum tamen cum dicere, ut in nonnullis recentioribus fastis adnotatur, piaculum sibi videtur. GEORGIUS

scendi sapientia intrat secreta: Et melius est discipulum esse veritatis, quam doctorem existere falsitatis; ille ad altiora semper provehitur; iste ad inferiora semper dilabitur, & inde magister efficitur erroris, unde auditor contempnit esse veritatis. Hanc igitur, fratres, perniciosam devitantes elationem, sanctorum Patrum, & sanctorum doctorum sacris inhaeremus sensibus; discamus quae scripserunt, credamus quae docuerunt, & non declinemus ad dexteram, neque ad sinistram, sed per viam regiam ad Regem, & Redemptorem, & Deum, & Dominum nostrum, Jesum Christum concordia fidei, & veritatis curramus professione (a): Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confesso fit ad salutem, eodem attestante Apostolo (b): Justus autem ex fide vivit. Si justus ex fide vivit, quomodo qui fidem non habet rectam, se vivere aestimat? (c) Nos nempe non sumus infidelitatis filii in perditionem, sed filii ad acquisitionem animae. Sequamur sanctorum Patrum venerabilia in charitate praecepta.

Patribus inhaerendum.

Decet enim, ut omnium Christianorum una sit fides, & unus animus (d), sicut (d) Joann. est unum ovile, & unus pastor. Qui enim extra Ecclesiastici ovilis septa invenitur, lupina rabie devorabuntur, qui vocem boni pastoris non audiunt, qui ante suas oves ingreditur, & egredietur, ut eos ad pastua vitae perducatur aeterna. Nobis itaque dictum intelligamus, quod egregius predicator suis carissimis filiis pra-

(a) Rom. 10.

(b) Rom. 1.

(c) Hebr. 10.

(d) Joann. 10.

sub tempore Domni nostri piissimi Caroli Regis in quibus fraudator fidei sua extiterat, indulgentiam ut ab eo mereretur accipere humiliter petitione visus est postulasse, &c. Tassilo dicitur sobrinus Caroli Regis, quia matrem habuit Chiltrudem Pippini Regis sororem. Post Synodum Francofordiensem Tassilo cum Theudone & Theoberto filiis relegatus est in Cenobium Gemeticense in Diocesi Rotomagensi positum, ubi tam ipse quam filii usque ad mortem vixere. [1] Octavus Canon est de quinque Sedibus Me-

VI.

CHRISTI
794.

HADRIANI PAP.
23.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
5.

(a) 1. Cor. 1. praecipiebat, dicens (a): Obsecro vos per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut unum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata; sitis autem perfecti in uno sensu, & in eadem sententia. Haec habentes Apostolica auctoritatis praecepta, concordate nobiscum. Diligimus vos: hoc vobis volumus in Domino, quod & nobis; quia perfecta, quam habemus in Christo, charitas congregare gaudet, non spargere, adunare, non scindere, & inconfutilem Salvatoris nostri tunicam (b) integrum servare, non dividere, praevidentes hoc idem in pace Christi custodire, quod milites in passione ejus observabant.

XVIII. De unitate & charitate servanda.

(c) Rom. 9. His ita praelibatis, vestris in Domino valde congaudemus profectibus, ita ut in cordibus nostris fraterno vulnerati amore vestram, quam patimini, lachrymabili gemitu condoleamus oppressionem; sed majore multo (c) tristitia lugemus, si aliquid diabolica fraude interius oppressionis per infidelitatem, vel cujuslibet schismatici erroris patimini in cordibus. Ipse est continuus dolor pectoribus nostris, & pene irremediabile vulnus, nisi per ejus misericordiam qui sanat (d) contritos cordes, & vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis pervenire, illi nos letificent, qui tristaverunt. Vestra igitur correctio, nostra est letificatio. Desiderantes vos socios habere in fide Catholica, & cooperatores in

(d) Ps. 146. 2. praedicatione veritatis, ut (e) gaudium, quod Christus suis promisit discipulis, habitet in nobis, & gaudium nostrum impleatur in vobis.

Quae fuerit ratio cogendi Concilii. Ad impletionem vero hujus gaudii, fraternae cogente charitate, jussimus sanctorum Patrum Synodale ex omnibus undique nostrae diocesis Ecclesiarum congregari Concilium, quatenus sancta omnium unanimitas firmiter decerneret, quid credendum sit de adoptione carnis Christi, quam nuper novis assertionibus, & sanctae Dei universali Ecclesiae antiquis temporibus inauditis vos ex vestris scriptis intulisset, cognovimus; immo & ad beatissimum Apostolicae Sedis Pontificem de hac nova inventione nostrae devotionis ter quaterque direximus Missos, scire cupientes, quid sancta Romana Ecclesia, Apostolicis Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS Canon de Sedibus Metrop.

tropolitanis, Viennensi, Arelateni, Darantensi, Ebreundeni & Aquensi. Prior Canonis pars spectat ad contentione exortam de Provinciae limitibus inter Metropolitanos Viennensem & Arelatensem. Quoad secundam statutur, de Tarantasia & Ebreundo, sive Aquis, Legatio facta est ad Sedem Apostolicam, & quidquid per Pontificem Romanam Ecclesiam definitum fuerit, hoc teneatur. Quinquagesimus quintus haec habet: Dixit etiam Dominus Rex in eadem Synodo, se a Sede Apostolica, id est, ab Hadriano Pontifice, licentiam habuisse ut Angilrammum Archiepiscopum in suo Palatio assidue haberet propter

adfecta traditionibus, in hac respondere voluisset inquisitione. Necnon & de Britannia partibus aliquos Ecclesiasticae disciplina viros convocavimus, ut ex multorum diligenti consideratione veritas Catholicae Fidei investigaretur, & probatissimis SS. Patrum hinc inde roborata testimoniis absque ulla dubitatione teneatur.

Idcirco vobis per singulos libellos dirigere curavimus, quod praedictorum Patrum pia unanimitas, & pacifica perscrutatio auctoritate Ecclesiastica inveniret, statuisset, confirmaret. Primo quid dominus Apostolicus cum sancta Romana Ecclesia, & Episcopis in illis partibus quaeversum commorantibus, & Catholicis Doctoribus sentiret, sub unius libelli tenore statuimus. Deinde secundo loco quid Ecclesiastici doctores, & sacerdotes Ecclesiarum Christi de propinquioribus Italiae partibus cum Petro Mediolanensi Archiepiscopo, & Paulino Foro-Julianensi, vel Aquilejensi Patriarcha, viris a Domino valde venerabilibus intelligi, vel firmiter credi voluissent, suis propriis responsionibus exaratum posuimus libellum; quia ipsi quoque praesentes nostro Synodali conventui adfuerant. Post haec tenet & tertius libellus Orthodoxorum sanctorum Patrum Episcoporum, & virorum venerabilium fidem, qui in Germania, Galliae Aquitaniae, & Britanniae partibus dignis Deo deservivunt officiis, vestrisque objectionibus sanctarum scripturarum testimoniis roboratas obtinet responsiones. Deinde quarto loco meae propriae unanimitatis cum his sanctissimis praedictorum Patrum decretis, & Catholicis statutis consensum subnexui, sicut vosmetipsi in vestra epistola, quam meo specialiter designastis nominis, rogare curastis, id est, ne subdolis paucorum assertionibus consentirem, sed plurimorum testimoniis roboratam fidem tenerem.

XIX.

Quae congesterit Corolus ad reducendos ad fidem haereticos.

XX.

Facio certissime, Deo Domino meo Jesu Christo donante, horum me sanctissimae multitudini, & probatissimae auctoritati verae fidei professione associans, nec vestrae me paucitati in confessione hujus novae assertionis socium admisso, sed Apostolicae Sedis, & antiquis ab initio nascentis Ecclesiae, & Catholicis traditionibus

L 1 2

10-

utilitates Ecclesiasticas. Deprecatus est eandem Synodum ut eo modo sicut Angilrammum haberat, ita etiam Hildebaldum Episcopum habere debuisset, quia & de eodem, sicut & de Angilrammo Apostolicam licentiam habent. Omnis Synodus consensit, & placuit eis eum in Palatio esse debere propter utilitates Ecclesiasticas. Quare Episcopi Colonienfes hoc tempore nondum Metropolitanæ erant; Hildebaldus tamen, sive Hildeboldus vel Hildeboldus primus hanc dignitatem obtinuit; Anastasius in Vita Leonis III. loquens de ejus adventu in Galliam anno DCCXCIX. dicit, Carolum misisse in obviam ejus Hildebaldum.

Ubi inquiritur si vera fides scita Caroli sententia.

Nota mentis intentione, tota cordis alacritate conjungo. Quicquid in eorum legitur libris, qui divino Spiritu afflato toti orbi a Deo Christo dati sunt doctores, indubitanter teneo, hoc ad salutem animæ meæ sufficere credens, quod sacramentissima Evangelicæ veritatis pandit historia, quod Apostolica in suis epistolis confirmat auctoritas, quod eximii sanctæ scripturæ tractatores, & præcipui Christianæ Fidei doctores, ad perpetuam posteris scriptum reliquerunt memoriam: cum his quoque doctores, & sanctæ Ecclesiæ pastores veram prædico fidem, quos in præfenti tempore ille nobis dedit luminaria, qui dixit (a): Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi. Hi sunt propugnatores fidei nostræ, hi sunt rectores per diversas sedes civitatis Christi, cujus gratia totam illius civitatis instructionem regit, defendit, & exultat. Quisquis ad hanc civitatem, recta sibi præviante fide, manus bonorum operum habens plenissimas pervenire festinat: apertas inveniet portas, & Regem Regum cum millibus sanctorum agminum obviare sibi gaudebit.

(a) Mat. 28.

(b) Isa. 26.

XXI. Preces hæreticorum non merentur exaudiri.

Libellus hæretic. in Synodo discussus.

PAGIUS

dum Archiepiscopum & Capellanum, & Ascharium Comitem. Unde Hildebaldus inter præsentem annum, annumque DCCXCIX. Metropolitanus renuntiatus. In præcepto quidem de institutione Episcopatum per Saxoniam relato ab Adamo Bremensi libro primo Historiæ Ecclesiasticæ legitur: Hildebaldus Archiepiscopus Coloniensis & Sacri Palatii Capellanus recognovi.

sentiens inveniretur: fecimus sicut petistis, collectisque undique veluti præfati sumus, Ecclesiasticis doctoribus, & populi Christiani rectoribus, nobisque omnibus pacifico unanimis choro confidentibus, eundem libellum a capite calcetenus per distinctiones uniuscujusque sententia, & per interrogationes, & responsiones, prout cuique libuit, perlegere jussimus. Quid vero de illo libello Præsules Ecclesiarum Christi, Fideique Catholicae doctores intellexissent: non est opus mihi in hac mea iterare epistola, dum illorum libellus proprius hoc vobis evidenter ostendet.

Scriptam itaque in epistola vestra hujusmodi obsecrationem invenimus, poscentes vos per eum, qui pro te in Cruce manus innoxias extendit, & pro te sanguinem pretiosum effudit, & pro te mortem pertulit, & sepulchrum, ad liberandum electos ad infernum descendit, & pro te resurgens, tibi viam ad cælos revertendi, scilicet ad cælestem patriam demonstravit, ut per te ipsum arbiter sedeas. Ecce ego vestris petitionibus satisfaciens, congregationi sacerdotum auditor, & arbiter ad sedi. Discernimus, & Deo donante decrevimus, quid esset de hac inquisitione firmiter tenendum: sed modo per eandem obsecrationem vos iterum, atque iterum obsecror, ut in pacifica unanimitate, & Catholica Fidei professione nobiscum firmiter maneatis, nec vos doctiores existimetis universali sanctæ Dei Ecclesiæ. Eam fidem tenete, quam Orthodoxi Patres in suis nobis symbolis scriptam reliquerunt; & nolite plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem; nec ratiocinando humano ingenio divina vos mysteria investigare arbitramini, sed magis credendo honorare, quæ humana fragilitas temere perscrutando, invenire non valeat.

XXII.

Saluberri- ma Caroli Magni admonitio ad hæretic.

Exemplum mihi Constantini Imperatoris proposuistis, cuius in initium beatum Isidorum laudasse dicitis, & finem doluisse: quod ne mihi accidat, per quemdam Beatum (quem per antiphrasin cognominastis) benigne suadetis: Hoc etiam, divina miserante gratia, præcavere satago, non ab illo tantummodo, sed etiam ab omnibus, qui aliquid rectæ fidei contrarium docere videntur: assiduamque devotione Dominum depreco, & quoscumque ex filiis sanctæ matris Ecclesiæ valeo mihi in hac petitione adjutores convocare, ne me alicujus verbosa adlatio, vel fraudolenta laudatio

Exemplum Caroli conservandæ Catholice fidei.

(a) Psal. 140.

XXIII. Spes bonorum nulla absque fide.

(b) Mat. 25.

XXIV. Exhortatio ad fidem Catholicam.

VII.

tio. decipiens, a via veritatis avertat, sepius cum Propheta decantans (a); Corripiet me superbus in misericordia, & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.

Vos vero vobismetipsos cavete, quos vos fratre no monuistis amore, procurantes diligentissime, omnipotentisque Dei vobis assidue precibus clementissimam convocante gratiam, ne callida antiqui hostis versutia sensus vestros in aliqua parte corrumpat, & pejus fiat interius diaboli serotium, quam exterius gentis inimicæ. Hæc Carolus, alludens ad servitutem, qua a Saracenis miseri Hispani tenebantur oppressi, quod hac eadem epistola inferius sæpe ingerit, sed pergit: Eumque expectate Redemptorem, quem salutis vestræ habuistis auctorem. Illum glorificate in corde, & portate in corpore, & dignam in vobis illi preparate habitationem in fide, quæ per dilectionem operatur, quatenus vos illius gloriosa potentia, & ineffabili misericordia ab utriusque servitutis molestia, exterioris scilicet & interioris liberet, & custodiat, & in magno iudicio ante conspectum gloriae suæ cum multiplicibus laboris vestri divitiis stare concedat, & vocem optabilem cum operatoribus Apostolicæ Fidei audire faciat (b): Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Paratum igitur vobis regnum ab origine mundi, indubitata veritatis professione speratis, si Catholica fidei unanimitati vosmetipsos adjungere curetis; exteriores servitutis molestias interna fidelitatis spe consolamini: Oculos mentis vestræ ad eum erigite, qui vos eripuit de potestate tebebrarum, & transiit in Regnum Filii dilectionis suæ.

Hactenus antequam hujus adoptionis in Christo nomen a vobis exortum nostrum non offenderet animos, vos germanitatis amore dileximus; & si nos vestrum corporale servitium contristaret, recitudo tamen fidei Catholicae latificavit in vobis: Nunc vero duplici pro vobis afficimur mœrore, diabolica fraude deceptis in corde, & inimica servitute oppressis in corpore. Sed redite, obsecro, ad unitatem sanctæ matris Ecclesiæ, ut vos eruat de angustia servitutis terrenæ, qui vos per baptismi gratiam a vinculo liberavit originalis peccati. Expoliastis veterem

hominem: quomodo iterum fraude decepti maligna induimini illius? Adoptivus filius Deo Patri facti estis pereum, qui non est adoptivus, sed proprius. Stare per fidei inviolabilem confessionem in libertate filiorum Dei, & nolite infidelitatis iugum subire: expellite vincula diabolica deceptionis de cordibus, quatenus Deus Christus, qui solvit compeditos, excutiat catenam gentis inimicæ de manibus vestris. Habetis nos, divina auxiliante gratia, cooperatores gaudii vestri, si vos nobiscum Catholica fidei vultis esse predicatorum: Certissimum namque erit divinae miserationis auxilium, ubi una est totius Ecclesiæ charitas, & una vera fidei confessio.

Ad multitudinem populi Christiani, & ad sacerdotalis Concilii unanimem revertimini. Si enim duorum, vel trium sancto pioque confessui, secundum suam promissionem Dominum esse presentem, non dubitamus; quanto magis ubi tot sanctissimi fratres, tot filii matris Ecclesiæ in nomine illius pacifica conveniunt unanimitate, eum adesse medium, non est dubitandum, & illorum regere consilia, qui sui nominis laudem quærere dignoscuntur. Ad confirmandum igitur corda vestra in fide, & veritate, hanc nostram nominis, fraterna instigante charitate, epistolam scribere curavimus, optantes ut vestra, quam habemus pro Fide Catholica, proficiat devotio, & vos divina clementia ad fidem reducat Catholicam.

Ante igitur quam hujus sæpe dicti scandali a vobis oriretur offensio, duplici charitate (sicut prædiximus) dileximus vos, id est, in orationibus nostris per omnes Regni nostri Ecclesias habuimus socios, & vestri memoriam quotidie facientes: itidem quoque & Deo auxiliante, voluntatem habuimus vos liberare a servitio secularis necessitatis secundum temporis opportunitatem, & vestri consilii adhortationem: nunc vero hac duplici charitate (quod sine dolore non dicimus) fraudastis vosmetipsos, non intelligentes, fraude diabolica esse deceptos, ut utroque iuramine vos denudaret, id est, participatione fidei & orationumstrarum, vel solatio auxilii nostri. Videte, videte quam grande malum adversus vosmetipsos habetis factum, quod nequaquam ausum sum orare pro vobis, sicut pro fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ filiis, nec vos adjuvare.

XXV.

Imperator non dat auxilium hæreticis.

PAGIUS

Viennensis & Elifantus Arelatenfis, qui Metropolite erant, vocantur tantum Episcopi; sed cum Carolus in Canone V. Angelramnum Archiepiscopum vocet, Hildebaldum eius in munus Capellani sacri Palatii Successorem Episcopum non nominasset, si, uti Angelramnus Archiepiscopus fuisse.

monuit etiam (sc. Carolus Rex), ut Alcuinum ipsa Sancta Synodus in suo consortio sive in orationibus recipere dignaretur, eo quod esset in Episcopis Ecclesiasticis doctrinæ eruditus. Omnis namque Synodus secundum admonitionem Regis convenit, & eum in eorum consortio sive in orationibus receperunt. Quanto Audio Alcuinus in bonum Ecclesiæ ferretur, testantur plures ab eo libri editi.

CHRISTI
794.

HADRIANI PAP.
23.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
5.

re, quomodo fratres in vestris maximis necessitatibus. Qua propter revertimini ad hanc duplicem consolationem, & abiciate a vobis hanc malignam diabolicam fraudem versutiam, ut possitis nobiscum confortium habere in omni caritate, & gaudio opportuno.

Post hanc vero correctionem, sive admonitionem Apostolicæ auctoritatis, & Synodalis unanimiæ si non respiscitis ab errore vestro: scitote omnino, vos pro hæreticis haberi, nec ullam vobiscum communionem pro Deo audeamus habere. Currite dum (a) lucem habetis, ne tenebræ vos anathematis comprehendant, unde non potestis pedes vestros explicare, sed interna damnatione irretitos esse lugebitis. Adhuc enim pia mater revocat vos in gremium suæ misericordiae, volens vos Deo nutrire in filios. Tantum nolite vos abstrahere ab ejus pietate, qui (b) vos vocavit in Regnum filii dilectionis suæ. Subiicit his Catholicæ fidei Symbolum, quo & asseritur Dei filius non esse adoptivus, sed proprius. Postea vero sic perorat:

(a) Joas. 22.

(b) Gal. 1.

XXVI.

Hanc fidem vos, fratres charissimi, firmiter tenere, in commune prædicamus: & si aliter ante in quolibet verbo sensitis, corrigite vosmetipsos, & ad unitatem sanctæ Dei Ecclesiæ pura fide festinate, & contentiones nominum, novitatesque vocum devitate, quia juxta Apostolum, non est hæreticus nisi ex contentione. Vos igitur quia pauci estis, unde putatis vos aliquid verius invenire potuisse, quam quod sancta, & universalis toto orbe diffusa tenet Ecclesia? Sub tegmine alarum illius requiescite, ne vos avida diaboli rapacitas (si foris invenerit) nefando gutture devoret. Redite ad pium matris Ecclesiæ gremium, illa vos fovet, & nutrit, donec occurratis in virum perfectum, & in plenitudinem corporis Christi. Habete vos cooperatores salutis vestræ, Catholicæ pacis auxiliatores; & societas vestra sit in Christo Jesu Domino nostro, & immaculatos fide pariter, & opere custodiat, & constituat ante conspectum gloriæ suæ incontaminatos, & irreprehensibiles & perpetuæ hereditatis heredes pariter perficiat in æternum. Amen. Hætenus ad Elipandum Carolus Magnus, & ad alios ejus perfidiæ socios, finemque accipiunt hic Acta, quæ extant ejusdem Francofordiensis Concilii.

(c) 1. Joas. 2.

PAGIUS

VIII.

editi, cum adversus Felicem Urgelitanum, tum adversus Elipandum Toletanum Episcopos, sicuti & Epistolæ variae, quas ad retinendam revocandamque fidei integritatem scripsit.

Anno XXVII. ad LVIII. Baronius Synodum Nicænam II. quæ Sacras Imagines venerandas statuit, pluribus docte defendit, quibus hæc tantum addam. Lambecius lib. 2. de Bi-

blioth. Cæf. cap. 5. refert incerti cujusdam Auctoris antiqui, qui tempore Caroli Magni vixit, Annales Francorum ab anno Christi DCCXCLV. usque ad annum DCCCIII. quos integros retat, & ex caractere, qui aliis ejusdem xvi Codicibus MSS. ad unguem congruit, ipsius Caroli Magni tempore scriptos esse deducit. Videtur hos Chronographus Moissiacensis; cum

De rebus gestis in Francof. Conc. ad-versus Nicænam Synodum secundam.

XXVII.

Damnata Nicæna Synodus Secunda in Conc. Francoford.

Felix Ep. Urgel. in Synodo Francofurti d. m. n. n. t. u. r.

in-

CHRISTI
794.

HADRIANI PAP.
23.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
5.

ut quæ sint vera firmemus, & quæ falsa, a quovis sint dicta, negemus.

Tanti ponderis aggredientes nos quaestionem, in ipso ejus exordio (ne qua ambiguitate verborum currens veritas, quasi impedibus teneatur) in sententiarum diversarum bivio constituti, quo quis gradiatur aperientes, illud in primis asserimus: longe inter se esse ista diversa, vel dicere esse damnatum aliquid in Concilio, vel damnatum per Concilium, ut primum actum habeat imperfectum, secundum doceat consummatum. Cum enim aliquid in Concilio agitur a male sentientibus, nec accedit consensus eorum, quorum est statuta firmare, quo si careat, omne quod decretum est, nullius est ponderis, & penitus evanescit: tunc id statutum tantum dici potest in Concilio, nec alicujus roboris esse, deficientibus necessario requisitis. Sed tunc per Concilium, cum omnia ad actus perfectionem concurrisset, remque esse perfectam liquet. Sic igitur, quod ad rem, de qua agimus, spectat: Sic asserimus cum antiquis auctoribus, damnatam in Francofordiensi Concilio Nicænam secundam Synodum, ut deficiente consensu eorum, quorum erat Synodum comprobare, negemus omnino per Francofordiense Concilium Nicænam secundam Synodum esse damnatam; cum haud dubium, quæcumque ab illis facta fuissent, irrita penitus, atque cassa reddita essent; ut non mireris, si quæ sunt ab eis tunc Acta conscripta nusquam appareant, utpote quod abolita; perpetuoque fuerint sepulta silentio, quæ non probassent Legati Apostolicæ Sedis, nec qui eos miserat Hadrianus Rom. Pontifex confirmasset.

XXVIII.

(a) Magdebur. Cent. 3. c. 9. col. 639.

(b) Hincm. Episcop. Rbm. contra Lan-dun. Ep. c. 20.

PAGIUS

integri in ejus Opere extant, nisi quod aliquando eosdem interpolavit. Quare cum in utrifque exarandis Librariis quandoque peccarint, ex unis alii emendari poterunt. Priora verba præ vetustate legibilia non fuisse observat Lambecius, qui non animadvertit, eosdem extare in Annalista Moissiacensi ex quo ea verba hic supplebimus alio caractere: Anno

que Felicem omnium consensu firmata fuissent, ejusdem Synodi integra remanent; quod probe sciret ipse Carolus, quod profitetur, nulla Conciliorum decreta subsistere, quibus Romani Pontifices contradicerent, quod & tum Latino-rum, tum Græcorum auctoritate sæpe superius apertissima luce declaratum constat: ut nec ipse quidem (quisquis ille fuerit, qui adversus Nicænam secundam Synodum commentarium scripsit, qui fertur nomine Caroli) id negare audeat; immo & firmissime asserat, atque confirmet, esse sententiam ejusdem Francofordiensi Concilii, asserentis judicium ultimum controversiarum esse solius Romani Pontificis. Quo argumento reicit septimam Synodum, ut quæ (quod turpiter mentiretur) non fuerit a Romano Pontifice confirmata.

Sic igitur caruit his Actis Synodus Francofordiensi; quæ cum nullum accepit a Sede Apostolica robur, sed ab ea penitus confutata, atque damnata, fuerint etiam ejusdem Caroli Principis maxime pii auctoritate rejecta, penitusque deleta. Quod affirmare ea saltem ratione necesse est, cum videlicet certum sit, ipsum Carolum nequaquam contra Hadrianum Pontificem contentiosum funem trahere perseverasse, ut se ab ejus communicatione divideret: nam & exploratissimum est, eum non desisse aliquando a communicatione, & amicitia ejusdem Pontificis: quem non tantum viventem coluit, sed etiam mortuum celebravit, atque immenso honore fuerit profectus, ut ostendent inferius, quæ suo loco dicturi sumus. Sicque, ut diximus, affirmare necesse est, ipsum eidem Pontifici in iis penitus acquievisse, atque ex ejus sententia male sancita damnasse.

Certe quidem nonnisi ad ipsam Sedem Apostolicam in Ecclesiasticis controversiis ipsum Carolum recurrere consuevisse, ab eaque responsa accipere solite procurasse, atque ex ipsorum prescripto perficere omnia laborasse: ipsam Acta Francofordiensi Concilii docent in ejusdem Caroli ad Elipandum epistola, nuper reddita, ex qua hic illa de his est tibi repetenda sententia, qua ait: Ad beatissimum Apostolicæ Sedis Pontificem de hac nova inventione, nostræ devotionis ter, quaterque direximus Missos, scire cupientes, quæ sancta Romana Ec-

Nic. Synodus non est damnata per Francof. Conc.

Carolus secutus sententiam Rom. Pont.

XXIX. Rom. Eccl. consulit semper Carolus.

DCCXCIV. Rex Carolus apud Villam Francofurti celebravit Pascha. Sed in æstivo tempore, anno XXVI. sui Principatus, congregavit Universalem Synodum cum Missis Domini Apostolici Hadriani Papæ, seu Patriarchæ Aquileiensi Paulino Archiepiscopo, & Petro Mediolanensi Episcopo, & Coepiscopis, seu etiam Presbyteris, Diaconibus cum reliquo devoto populo.

CHRISTI
794.HADRIANI PAP.
23.CONSTANT. SOLIUS IMP.
5.

conspicuos, & magni in eo sæculo nominis, existimantes, atque scriptis affirmantes, a nostris coli ex præscripto ejusdem Nicæni Concilii, sicut Deum venerandas imagines. Hi enim duas constituerunt classes in sacris imaginibus errantium; alteram eorum, qui eas frangerent, exurerent, vel quovis modo dederent; atque hac ex parte damnarunt septimam illam Synodum Constantinopolitana a Copronymo habitam: alteram vero eorum, qui (ut putabant) ex Nicæni Concilii decreto assererent, debito Deo cultu esse colendas imagines: in hanc classem relucientes omnes Nicæne secundæ Synodi professores, & Romanam quoque Ecclesiam inter eos annumerantes, quæ profiteri inveniretur, eandem Synodum esse auctoritate Romani Pontificis celebratam, & confirmatam, atque scriptis defensionem, posterioribusque Conciliis roboratam. Ut plane obstupescas adeo leviter ex ipsorum falsa illa assumptione, qua dicerent, a Nicæno Concilio statutum, ut adoratione latræ conlerentur imagines, Orientem simul, & Occidentem, quod reciperent illam Synodum, una eorum sententia damnationis inclusos.

Sed quod tam patens error, tamquam aperta mendacium possit haberi pro monstro, nec fidem fortasse inveniat præ tanta sui deformitate apud fidelium aures: hic tibi ista dicentium catalogum, singulorum sententias verbatim referens. Fuerunt isti viri doctrina insigniores, qui sub Ludovico Imp. Caroli Magni, filio claruere, ut suo loco disturi sumus: Simulque alii, qui in Parisiensi conventiculo tunc eadem ex causa collecto, in eundem errorem ab iisdem traducti sunt, ut septimam Synodum dicerent docuisse, coli debere, ut Deum, imagines: quam ob causam & magna temeritate, atque protervia aliqui ex illis etiam inveherentur in Romanum Pontificem, qui ejusdem Synodi ejusmodi decretum assereret, atque probaret.

XL. Fuit ex eis unus, & pars magna Jonas, Aurelianensis Episcopus, qui ea de causa tunc functus est legatione, ad Eugenium Romanum Pontificem missus a Caroli Magni filiis Imperatoribus Ludovico, atque Clothario, ut ejusdem Parisiensi conventiculi Acta significant. Hic enim dum adversus Claudium Taurinen-

PAGIUS ficam Trinitatem venerari præceperit, præter Nicænam Secundam. Nam in præfatione libri Carolinis præfixa dicitur duas Synodos in causa imaginum habitas, quarum prior eas abolevit, illa nempe quæ a Constantino Copronymo anno DCCLV. indicta fuit, alteraque quæ anathematizata & abominata cum suis auctoribus priore, imagines quas prior nec etiam cer-

sem Episcopum perfidum Iconoclastam stylum exacuit, hæc de imaginum cultu, quæ ad propositum argumentum pertinet, in medium profert (a): *Illud quod imaginum adoratores tibi, ad suum errorem munendum, respondiße scripsi, ita inquit: Non putamus imagini, quam adoramus aliquid inesse divinum, sed tantummodo pro honore ejus effigies talis, eam veneratione adoramus: Una autem reprehendimus, ac detestamur; quia cum eorum scientiam non subterfugerit, imaginibus nihil esse divini majore digni sunt invectione, eo quod debitum honorem divinitati impenderint infirmo, & egeno simulaculo. Quantumque hujus erroris sectatores, ac defensores a vera exorbitent religione: non opus est per singula, mea declarare narratione. Id ipsum etiam nonnulli Orientalium, qui eodem secleratissimo nuncupantur errori, se oburgantibus respondere solent: Tribuat Dominus sua gratuita pietate, ut tandem aliquando & isti & illi ab eadem eruantur superstitione, & Apostolicis disciplinis salubriter instructi, traditioni reverentur Ecclesiastica. Et paulo inferius ad Claudium, qui ejusmodi imaginum adoratores idololatrias appellabat, ista subiicit: Illi, qui nimio, & indiscreto amore ob honorem Sanctorum imaginibus supplicant, nescio, an temere idololatriæ sint vocandi. Videntur sane potius ab hac superstitione, adhibito rationis moderamine, revocandi, quam idololatriæ, cum utique sanctæ Trinitatis fidem veraciter credant, & prædicent, nuncupandi. Cætera vero in eadem assertionem tua faciunt nobiscum &c. Hæc quidem Jonas, qui cum validissime pugnet adversus Claudium imaginum effractorem, æque exagitat, & perstringit earundem cultores, illud asserens, imagines in Ecclesiis conservandas, tum ad ornatum ipsarum Ecclesiarum, tum & ad populi historicam instructionem: idque ut ait, ex sententia sancti Gregorii Papæ scribentis ad Serenum Massiliensem Episcopum. Sed cum idem ipse adversus eundem Claudium differat toto illo, quod reliquum est ejus operis, & imaginem sanctæ Crucis adorandam esse confirmet, nitens in primis auctoritate ejusdem sancti Gregorii Papæ, & Catholicæ Ecclesiæ traditione: totum, quod ædificarat, destruit, vel potius erigit, quod male destruxerat: nam si Cru-*

vera permiserat, adorare compellit, ubi sine dubio librorum illorum Auctor intelligit Synodum Nicænam II. quam etiam Patres Francofordienses Constantinopoli factam dicunt.

Anno enim DCCLXXXVI. proximo scilicet ante Synodum Nicænam anno Episcopi Orientales Constantinopoli coram Legatis Apostolicis congregati sunt, ut quæ ad Sacrarum Imaginum

si Crucis imago est adoranda, cur non Christi imago pariter est colenda?

XLI. Ejusdem plane sententiæ fuisse reperitur Walfridus Strabo, ejusdem sæculi auctor, qui duas pariter classes in his errantium constituit: ait (a): *Nunc jam de imaginibus, & picturis, quibus decus Ecclesiarum augetur dicenda sunt aliqua; quia & earum varietas nec quodam cultu immoderato colenda est, ut quibusdam stultis videtur; nec iterum speciositas ista est quodam despectu calcanda, ut quidam vanitatis assertores existimant. Et inferius: Notandum vero, quod sicut quidam easdem imagines ultra quam satis est venerantur; ita alii dum volunt cautiore in religione videri, illas ut quasdam idololatriæ species respiciant, &c. Citans autem Concilia adversus destructores imaginum habita, reticens vero illa, quæ pro imaginum cultu fuerunt antea celebrata: jam plane cujus ipse farina fuerit, liquido est aspiciere, dum & illum tantum honorem docet sacris imaginibus tribuendum, si non deiciantur & conculcentur: Nam subdit: *Non sunt omnimodis honesti, & moderati imaginum, honores abiciendi: si enim ideo quia novimus, non adorandas nec colendas iconas, conculcanda sunt, & delenda pictura, quasi non necessaria, vel nociva: ergo &c.* Docens, eas conservandas tantum ad ornatum, & ad instructionem populi historicæ veritatis.*

(a) Valfr. de reb. Eccl. c. 8. Walfridus & alii ejus æquales ad versariis septimæ Synodo.

(b) Hincmar. contra J. Episc. c. 20. Hincmarus ad versariis septimæ Synodo.

PAGIUS Nulla Synodus Constantinopoli a Nicæna II. dicitur facta coacta fuit.

num usum spectarent, statuerent; se irruentibus militibus, inde extubati sunt, & Sessionem relinquunt Pontifices, ut ait Sanctus Ignatius in Vita Sancti Tarasii Patriarchæ Constantinopoli. quare Concilium in causa Sacrarum Imaginum Constantinopoli inchoatum fuit, sed improbi homines turbam cientes Cathedram prohibuerunt, ut scribit Tarasius in Epistola ad Hadrianum Papam data. Unde cum Patres Francofordienses, ut ipsimet in Secundo Canonico dicunt. Synodum illam contemnerent, non Nicænam, sed Constantinopolitanam vocarunt, quia

scilicet, convocante præfato Imperatore, celebrata, & secundum scripturarum iramitem, traditionemque majorum, ipsa Græcorum pseudosynodus destructa, & penitus abacta. De cujus destructione non modicum volumen, quod in palatio adolescentulus legi, ab eodem Imperatore Romam est per quemdam Episcopum missum. Et paulo post de titulo universalis Synodi ista subnectit: *Auctoritate itaque hujus Synodi Francofordiensis videlicet nonnihil repressu est imaginum veneratio: sed tamen Hadrianus, & alii Pontifices in sua opinione perseverarunt, & mortuo Carolo, suarum pupparum cultum vehementius promoverunt, adeo ut Ludovicus, Caroli filius libro longe acriori insectatus sit imaginum cultum, quam Carolus. Hæc ipse, & certe nimis inconsulte, atque adeo temere: Si enim ipsa legitima Acta Nicæne Synodi, quam adeo impugnat, inspexisset: stylum a tanta insultatione continuisset, & magis sobrie rem egisset.*

De his quidem intelligit, hosque omnes fugillat Anastasius Bibliothecarius in præfatione, quam præmisit septimæ Synodo, a se in Latinum translata dum ait, scribens ad Joannem octavum, Romanum Pontificem: *Quæ enim super venerabilium imaginum adoratione præsens Synodus docet, Nicæna scilicet, hæc & Apostolica Sedes vestra, sicut nonnulla conscripta inuunt, antiquitus tenuit, & universalis Ecclesia semper venerata est, & hæc veneratur, quibusdam dumtaxat Gallorum exceptis, quibus utique nondum est harum utilitas revelata: sunt namque, quod non sit quodlibet opus manuum hominum adorandum; quasi non sit codex Evangeliorum opus manuum hominum, quem quotidie osculantes adorant. Venerabilior canis, quem non esse opus manuum hominum, proculdubio non negabunt. Similiter & forma sanctæ Crucis, quam se adorare, omnes ubique Christiani fatentur, in quo videlicet considerare libet, quia si quamlibet Crucem auream, aut argenteam, aut ligneam adoramus, quæ utique non eadem est ipsa Crux in qua salus nostra parrata est, sed figura, & imago ejus: quare non adoremus figuram, & imaginem ejus, qui eandem*

XLII. Anastasius fugillat Francos septimam Synodum non recipientes.

Synodo soluta singuli quique domos suas repetere coacti fuerant, ut Theophanes in Chronico loquitur. Non mirum itaque si Eginhardus in Annal. Hincmarus in Opusc. 32. cap. 20. Simeon Dunelmensis, Rogerus Hovedenus, & Matthæus Westmonasteriensis in Chronicis eandem Synodum Constantinopolitanam vocent; cum ipsi Patres Francofordienses non alio nomine antea eam appellassent. Dici etiam potuit Constantinopolitana ab iisdem Patribus, ut magis odiosa esset; cum Constantinum Copronymus in eadem Urbe Constantinopolitana anno DCCLIV.

Sy.

CHRISTI
794.HADRIANI PAP.
23.CONSTANT. SOLIUS IMP.
5.

XLVII.

nem imperiti populi fuerant facte, ut nescientes litteras, ipsam historiam intendentes, quid actum sit discerent. Iterum post pauca: Sed hoc sollicite fraternitas tua admonet, ut ex visione rei geste ardorem compunctionis percipiant, & in adorationem solius omnipotentis S. Trinitatis humiliter prosternantur. Simili modo & de alia sua epistola Januario Calaritiano Episcopo directa pro sanctarum imaginum veneratione, breuiter superius exarauimus.

Sed & de epistola Secundino seruo Dei clauso in Gallias directa similiter intimauimus, ubi in ea ita fertur: Imagines enim, quas nobis tibi dirigendas per Dulcittium diaconem tuum rogasti: valde nobis tua postulatio placuit, quia illum in corde tota intentione quaeris, cuius imaginem prae oculis habere desideras, ut viso corporalis quotidiana te semper reddat exercitatum, ut dum picturam vides, ad illam animo ardeas, cuius tu imaginem videre desideras. Et post pauca: Scimus, quia tu imaginem Salvatoris nostri ideo non petis, ut quasi Deum colas, sed ad recordationem Filii Dei, in ejus amore recalescas, cuius te imaginem videre, desideras. Et nos quidem non quasi ante diuinitatem, ante ipsas prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamus. Et dum nos ipsa pictura, quasi scriptura ad memoriam Filii Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione laetificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi furtarias duas imagines Salvatoris, sanctae Genitricis Mariae, beatorumque Apostolorum Petri, & Pauli, per supradictum filium nostrum diaconem, & unam Crucem, & Clauem pro benedictione, ut ab ipsa a maligno defensus permaneas, cuius signo te esse munitum, credis, &c. His ex Gregorio recitatis, quae ab aduersariis in medium adduci solerent, mox idem Hadrianus Pontifex ista subdit: Et quoniam in his vestrum a Deo inspiratum regalem Orthodoxum sensum: memorandum est etiam, & docendum, qualiter sanctus Gregorius Papa Sereno Episcopo docuit de sacris imaginibus, ut ex visione rei geste ardorem compunctionis percipiant: hoc est, easdem sacras imagines aspicientes, in adoratione solius omnipotentis sanctae Trinitatis humiliter

XLVIII. *accepimus

PAGIUS Secunda Angilberti ad Hadrianum Pl. Legat.

dientem, ut discimus ex Epistola LXIII. inter Alcuinianas ad Hadrianum Papam ab Alcuino scripta occasione Legationis Angilberti, cuius in ea mentio. Hunc Alcuinus filium suum carissimum, & Regiae voluntatis Secretarium in ea appellat. Recitat eam Epistolam Baronius in Appendice ad annum DCCLXXII. putatque ab Alcuino datam esse, quando Carolus accepto

prosternantur. Eo ipso tenore Secundino seruo Dei incluso inquit: Ideo enim petis, ut non quasi Deum colas, sed ad recordationem Filii Dei in ejus amore recalescas, cuius imaginem, te videre desideras; Et nos quidem non quasi ante diuinitatem, ante ipsas prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamus. Sicut vero inuuit Sereno Episcopo, aspicientem sacras imagines in adorationem humiliter se prosterni, solius omnipotentis sanctae Trinitatis, sic & Secundino incluso seruo Dei docuit, non quasi Deum colere, sed ante easdem sacras imagines se prosternens, non quasi ante diuinitatem, ante ipsas prosterni, sed prosternente se, illum adorare, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamus.

Jam vero & nos eundem ipsum irreprehensibilem, & Orthodoxum sensum sancti Gregorii Papae sequentes, & amplectentes dudum Irenae, & Constantino Imperatori pro sacris imaginibus predicandis, & ipsarum erectione emisimus, dicentes: Quia in universo mundo ubi Christianitas est, ipsae sacrae imagines permanentes, ab omnibus fidelibus honorantur, ut per visibilem vultum, ad invisibilem diuinitatis Majestatem mens vestra rapiatur spirituali affectu, pro contemplatione figurate imaginis secundum carnem, quam Filius Dei pro nostra salute suscipere dignatus est, eundem Redemptorem nostrum, qui in caelis est, adoramus, & in spiritu glorificantes, collaudamus: quoniam iuxta quod scriptum est, Deus spiritus est, & ob hoc spiritualiter diuinitatem ejus adoramus. Nam absit a nobis, ut ipsas imagines (sicut quidam garriunt) deificemus, sed affectum & dilectionem nostram, quam in Dei amore, & Sanctorum ejus habemus, omnimodo proferimus, & sicut diuina scriptura libros ipsas imagines ob memoriam venerationis habemus, vestrae fidei puritatem obseruantes, & reliqua. Quidquid namque de sanctis Patrum opusculis aliquantula ibidem exarauimus testimonia, in eodem sensu, atque tenore (ut in praesenti diximus) cum praedecessore nostro S. Gregorio Papa eundem sensum fidei tenentes, emisimus predicantes.

Illi vero (ut nobis Missi nostri, videlicet Petrus, Archiepiscopus sanctae vestrae Ro-

XLIX.

XIII.

electionis Hadriani in Pontificem Romanum Nuncio Angilbertum Legatum Romam misit. Verum duae tantum Legationes ab Angilberto obitae, ut mox diximus, & Alcuinus ante annum DCCLXXXI. aut subsequentem in Francia moram non fecit.

Offa Merciorum Rex, postquam anno superiori Eshelbertum Anglorum Orientalium Regem do-

Hadrianus ex S. Gregorii sententia docet & recipit cultum I. imaginum.

do-

* deum

Romanae Ecclesiae; Petrus religiosus presbyter, & Abbas venerabilis monasterii S. Sabae vix voce dixerunt) statim nostras Apostolicas amplectentes syllabas, Concilium fieri iusserunt. Sed ab haereticis seditione facta, in Siciliam insulam Missi nostri, sine responso reuerfi sunt. Et de nouo post eos mittentes iterum Constantinopolim eos secendi fecere, & sic Synodum istam, secundum nostram ordinationem fecerunt: & in pristino statu sacras, & venerandas imagines erexerunt. Et sicut de imaginibus sancti Gregorii sensus, & noster continebatur: ita & ipse in eadem Synodi definitione confessi sunt: his osculum, & honorabilem salutationem reddere, nequaquam (secundum fidem nostram) veram culturam, qua decet solium diuinae naturae.

(a) Luc. 15.

(b) Psal. 33.

L.

Quid auctum ab Hadriano eum Imp. pro restitutione rerum ablaturum.

PAGIUS

Offa Merciorum Regis. Peregrinatio Romana.

Insuper & pseudo syllogum illud, quod ab haereticis factum est sub Constantino haeretico, in primis anatematizantes, cum eorum sequacibus, atque complicitibus condemnarunt. Et ad Fidem Orthodoxam, sanctae Catholicae, & Apostolicae Ecclesiae reuerfi, per libellos eorum fecerunt rectae fidei confessionem. Et ideo ipsum susceperimus Synodum: Nam si eam minime recepissimus, & ad suum pristinum vomitum erroris fuisset reuerfi: quis pro tot milium animarum Christianorum interitu habuit reddere rationem ante terribile, & tremendum diuini Iudicis examen, nisi nos solummodo? Si (a) enim super unum peccatorem poenitentiam agentem gaudium factum est in caelis: quanto magis de tot milibus Christianorum, qui sunt ab errore reuerfi, quis non gaudeat? & cum Psalmista canat? (b) Accedite ad eum, & illuminamini, & vultus vestri non erubescant, & reliqua.

Nos vero adhuc pro eadem Synodo nullum responsum haecenus eidem Imperatori reddidimus, metuentes, ne ad eorum reuerterentur errorem. Dudum quippe, quando eos pro sacris imaginibus erigendis adhortati sumus, simili modo & de diceffi, tam Archiepiscoporum, quam etiam Episcoporum sanctae Catholicae, & Apostolicae Romanae Ecclesiae commoneantes, quaesiuimus restitui eidem sanctae Catholicae, & Apostolicae Romanae Ecclesiae, qua tunc

dolose occidit, currenti, ut scelus expiaret, ad limina Apostolorum profectus est, ut anno DCCLXXV. narravimus. Spelmanus Tom. I. Concil. Angliae ait, Offam tunc ab Hadriano Papa obtinuisse Sancti Albani Canonizationem. Verum longe ante haec tempora Albanus pro Sancto Martyre habebatur ut videre est in Historia Bedae, eaque narratio falso nititur fundamento; cum in Vita Offae apud Mattheum Parisiense, Offa dicatur conuulisse Hadrianum Papam, non ad Sanctum Albanum inter Sanctos referendum; sed ad canonizandum & pri-

quo patrimonii nostris abstulerunt, quando sacras imagines deposuerunt: & nec responsum quodlibet exinde dederunt.

Et in hoc ostenditur, quia ex uno capitulo ab errore reuerfi sunt, & ex aliis duobus in eodem permanceant errore. Si enim ubique Christianorum Ecclesiae canonice intactas suas possident dioeceses: quanto amplius sanctae Catholicae, & Apostolicae Romanae Ecclesiae, quae est caput omnium Ecclesiarum sua dioecesi, videlicet Archiepiscoporum, & Episcoporum, immo & patrimonium pro luminarium concinnatione, atque alimonis pauperum, irrefragabili jure & tenere, & possidere omnibus modis debet?

Unde si vestra annuerit a Deo protecta regalis excellentia, eundem adhortamur, impetu pro sacris imaginibus, & in pristinum statum erectione gratiam agetes. Sed de diceffi sanctae nostrae Romanae Ecclesiae tam Archiepiscoporum, quam Episcoporum, seu de patrimonii iterum increpantes, commonemus. Et si noluerit ea sanctae nostrae Romanae Ecclesiae restituere: haereticum eum pro hujusmodi erroris perseverantia esse decernamus: plus enim cupimus salutem animarum, & rectae fidei stabilitatem conservare, quam * huiusmodi ambitum mundi possidere. Hic iterum audis Lector, quod & initio superioris tomii verbis S. Gregorii Papae audisti, nimirum transire in haereticum obstinatam occupationem iurium sanctae Romanae Ecclesiae, & haereticum esse dicendum, & ut haereticum condemnandum, qui in huiusmodi errore tentus, monitus non corripit, quod deliquit. Sed de his alias pluribus.

Ad postremum vero ad ipsum Carolum Magnum convertens Hadrianus orationem, Apologeticam claudit epistolam istis verbis: De vestra vero praerectissima a Deo protecta excellentia, Orthodoxae Fidei stabilitate roborata, freti existimas, quia radix ejus firmissima, a pravis, & infidelibus hominibus nequaquam concutitur, vel movetur, sed in ea, quam cepit rectae fidei traditionis doctrinam * spiritualis matris suae sanctae Catholicae & Apostolicae Romanae Ecclesiae tenere, & amplecti, incunctan-

N n scu

vilegiandum ejus Monasterium auctoritate Romani Pontificis. Praeterea Westmonasteriensis hoc anno refert, Hadrianum hoc responsum Offae reddidisse: Fili carissime, Offa Rex Anglorum potentissime, devotionem tuam circa Regni tui Protomartyrem, non mediocriter commendamus, & Monasterio construendo, illudque praevidendo, petitioni tuae gratanter assensum praebemus; injungentes tibi in tuorum remissionem peccatorum, ut rediens ad terram tuam, ex consilio Episcoporum, & Optimatum tuorum, quas volueris possessiones, sine libertates Beati Albani

Instat pro restitutione iurium, & bonorum Rom. Ec.

* huiusmodi ambitum habitum. Haereticus arguitur qui monitus non restituit bona Ecclesiae.

LI.

* speciales

Profectio S. Petri proficua Regibus.

ter usque in seculum seculi sine reprehensione manere credimus. Et ideo confidimus de Dei nostri potentia, quia quantum erga beatorum principum Apostolorum Petri, & Pauli, Ecclesiam fidem...

* dignetur

LII.

Sed quod hac sua responsione Hadrianus minime tetigerit ea Caroli verba quibus dixerat: Adorare vero eas nequam cogimus, qui noluerint: ratio id temporis postulabat, ne cogendo schisma aliquod conflaretur...

Aliqua dissimulat Hadrianus Pap.

PAGIUS

Monasterio conferat, &c. Denique solemnnes Sanctorum Canonizationes, quales hodie sunt, ante seculum decimum non peractae. De hoc Offa Regis Romam adventu mentionem facit Baronius anno sequenti num. XXXIX.

XIV. Obitus Alrici Regis Cantabrigie.

Mortuus est hoc anno Alricus Cantabrigie Rex, uti scribit Mailrosensis Annalista, & insinuat Malmesburiensis lib. 1. de Reg. cap. 1. Ubi ei annos Regni XXXIV. assignat.

adversariis (ut profitebantur) Synodi Nicenae videbat: Sic enim loquitur Hadrianus: Et idcirco eum agnovimus vestra a Deo servata Orthodoxaque regalis excellentiae esse proprium...

LIII.

Confutatis igitur iis, quae ab adversariis in eodem libro Capitulari ex Gregorii Papae scriptis obicerentur eidem Hadriano Pontifici: ad ea modo transendum, quae longe post eisdem Pontificis obitum in conciliabulo Parisiensi, ab eisdem adversariis habito, ex eisdem Gregorii Papae epistolis sunt obiecta.

(a) Conc. Parisiens. sub Ludov. pag. 141. Frustra laborant adversarii, ne Gregorius profertur adorator sacrarum imaginum.

Sed quia hic ordo verborum ita praeposterus, atque a non intelligentibus confusus videri potest, ut nisi caute consideretur, ita a nonnullis minus capacibus intelligi possit, quasi beatus Gregorius id quod prius omnibus illicitum esse praedixit, se fecisse, sibi que faciendi licitum esse testetur: quod quam absurdum, quamque contra Dei Ecclesiae religionem de tanto Ecclesiastico doctore sentire, indignum sit, nullus, qui dicta ejus scrutando, vel legendo cognovit, ignorare permittitur.

XV.

Scripsit hoc anno Alcuinus ad Lindisfarnensem Episcopum, & patriae suae anno superiori a Danis vastatae illachrymatus est. Desiderantur quidem ejus literae; sed partem, quae praesentem hujus anni calamitatem spectat, refert Malmesburiensis pag. 275. Vestra tribulationis calamitas, licet absentem, multum me contristavit; quod Pagani contaminaverant Sanctuaria Dei, & fuderunt sanguinem Sanctorum in circuitu Altaris: calcaverant corpora Sanctorum in templo, quasi serquilibrium in platea. Quae est fiducia Ecclesiae Britanniae, si Sanctus Cuthbertus, cum tanto Sanctorum numero, suam non defendit Eccle-

LIV.

Dei aliquantulum illuminare dignatur; quomodo id ipsum contrarium sibi non sit, facillime intelligetur. Nam quia ab imaginum adoratione adorantes compefuerit, nulla dubitatio est: in eo vero quod ad Secundinum scripsit: Nos quidem, non quasi ante divinitatem, ante ipsam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem, natum aut passum vel in throno sedentem recordamur. Ubi (ut praemissum est) ac si sibi contraria dixerit, intelligentiae nostrae se caligo confundit.

* fatum

Ad imaginum adorationem invitamur; quia sicut in multis divina auctoritatis voluminibus sententiae ordine verborum praepostero scriptas invenimus; ita quoque factum esse, eo sensu ut supra dictum est, hoc in loco minime dubitamus. Cum enim ibi scriptum sit: Nos quidem, non quasi ante divinitatem, ante ipsam prosternimur: Quis non animadvertat, id ipsum magis refutando, quam imperando, vel adorando eandem adorationem imaginum dictum esse, ita ut dictum est? Quanto magis (sicut supra factum est), ordo verborum suo restitutum in ordine, omnem quemcumque ob nimiam simplicitatem errantem, in eo quod beatum sanctae Dei Ecclesiae Doctorem adversum Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

ecclesiam, inquit Alcuinus. Adicit in Epistola calce: Cum Dominus noster Rex Carolus, hostibus per misericordiam Dei subditis, domum reverteretur; nos Deo juvante ad eum venire disposuimus; & si quid tunc, vel de pueris, qui in captivitate ducti sunt a Paganis, vel de aliis necessitatibus nostris proficere poterimus, diligenter ad effectum perducere conabimur. Scripsit Epistolam XLIX. ad Monachos Wiresenses, eosque ad Bedae Majorumque premissa vestigia adhortatus est: Quis non timet, inquit, terrorem, qui accidit in Ecclesia Sancti Cuthberti? Corrigitur quapropter mores vestros, ne propter peccata sceleratorum, percantur & justi. Ne vinea Domini vulpinis detur dentibus ad derodendum; ne Sanctuarium Dei, Paganorum pedes pertransiant, &c. Vos maritima habitatis; unde pestis primo ingruit. In nobis impetratum est, quod olim per

se ipsum sensisse aestimabat, corrigere poterit? Insuper etiam si quemquam subitellus intelligentem hoc negligentius minusve intente legere contigisset, facillime se ipsum diiudicante, cur aliquando aliter senserit, ad sobrium intellectum revocare poterit.

LV.

Si quis autem (quod quidem a sane sapientibus omnibus absit) magis suum sensum sequendo, illum voluerit condemnare, quam se corrigere: nulli dubium, quin ab universa, maxime tamen a sancta Dei Romana Ecclesia debeat condemnari. Nequaquam enim fieri potest, ut haec duae sententiae sibi contrariae non existant, una, qua populus ab adoratione imaginum, ne criminis, id agendo, reus appareat, prohibeatur: altera vero, qua illum id ipsum egisse, ceterosque ut hoc faciant docuisse perhibeatur. Sed absit hoc in tanto talique generali Catholicae Ecclesiae magistro, ut qui universas perplexas scripturae quaestiones, quae sibi contrariae videbantur, eique ad explanandum, vel tractandum occurrerunt, numquam dissidentes relinquere consuevit, sua sibi discorda discordanzia reliquisset. Hucusque in Synodo Parisiensi sapientes illi, quos superius numeravimus, haerentes in salebris, in syrtibus navigantes, e quibus emergere nesciant, pracluso semel ab eisdem aditu veritati, qui si patuisset, aperta luce, ipsius veritatis radiante fulgore perspicue intellexissent, his S. Gregorii scriptis ad Secundinum illustratam esse obscuritatem ejusdem litterarum ad Serenum, nimirum vetitum in illis a S. Gregorio cultum laetiae impendi imaginibus sacris, rationi vero decentem assertum, & suo exemplo demonstratum in dicta epistola ad Secundinum.

LVI.

Sed ut haec certiora fiant, quid de hujusmodi ante sacras imagines prostratione, & adoratione ejusdem S. Gregorii Papae, necnon Eleutherii viri sanctissimi idem eodem volumine Hadrianus Pontifex scribat, sic accipe: Sed & sanctus Gregorius Papa in monasterio suo publicum

Prophetam predicatum est: Ab Aquilone inardescunt mala, & a Domino formidolosa laudatio venit: Ecce fugax latro Boreales Insula nostra partes pervasit. Plangamus, quod fratres nostri perpeffi sunt. Caveamus ne nobis aliquid accidat tale, &c.

XVI.

Auctor Anonymus Vitae Sancti Willelmi Ducis, ac Monachi Gellonenfis in Gallia refert Carolum Regem, cum accepisset infinitas Saracenicorum strages in Septimania & Aquitania factas bellum Saracenicum Willelmo Duci commisisse: Itaque, inquit, Willelmus Dux salutatus a Carolo, & ipse pro Domino benignum valere faciens procedit, fortem & electum producitur exercitum. Itaque Septimaniam ingressus, transito quoque Rhodano ad Urbem concitus Arausicam agmina disponit & castra: quam illi Hispani cum suo Theobaldo jam pridem occupaverant, ipsam

cum fecit oratorium, & ipsam diversis historiis pingi fecit, atque sacras ibidem erexit imagines: ubi & cum beato Eleuthero pro aegritudine stomachi sui ingressus, in oratione pariter exauditi sunt. Et ille vir sanctus Eleutherus, quem dicunt & mortuum suscitasse, ante ipsas sacras imagines se prosternens, divinam exorare clementiam cum sancto Gregorio non dubitavit; sed fidem ferentes perfectam pariter exauditi sunt, & usque hactenus apud nos eadem venerantur. Hæc de sancto Eleuthero, atque Gregorio.

Vidisti, Lector, re ipsa prostratum ante sacras imagines sanctum Eleutherium cum Gregorio pro recuperanda ejus valetudine exorasse, ut nihil sit quod quæras interpretationem verborum, ubi ipsa facta proclamant. Ex quibus pariter intelligas, quam procul absit ab adversariorum fatua illa assertione, quod Hadrianus professus se cum S. Gregorio eandem sequi sententiam, adversus septimam Synodum adorationem sacrarum imaginum condemnarit, cum potius ex ejus scriptis validissime roboraverit.

Mirandum plane, atque dolendum est, præclariore hujus sæculi ejus provincie viros nominatim superius recensitos sub duobus Imperatoribus Carolo & Ludovico adeo contentiose, & animo penitus refractario, pertinaci studio, indefesso conatu, inflexibili proposito voluntatis adversus adorationem sanctarum imaginum contra septimam Synodum obstrepuisse, clamasse, & (pace eorum dixerim) insanisse, ut nihil reveriti Oecumenicæ Synodi majestatem, neque tot pro ea pugnantium Romanorum Pontificum potestatem, usi patentibus (ut vidisti) mendaciis, male perceptæ Gregorii Papæ sententiæ innitentes, a communi Ecclesiæ Catholicæ sententia resisterint, atque adversus ejus usum, atque doctrinam scripserint, turbasque miscuerint, spicula calumniarum intorserint, aliaque plura conjunxerint sua ipsorum eximiatione prorsus indigna, dum in suum ipsorum errorem Gregorium ipsum penitus reluctantem, & contra sententiam adducere, & ejus erroris auctorem cogere profiteri.

LVII.

At insuper iidem ipsi asserunt, fuisse Gregorium imaginis sanctæ Crucis ado-

PAGIUS

facile ac brevi casis atque fugatis eripit inuasoribus, licet postea & in ea & pro ea multos & longos ab hostibus labores pertulerit, semperque prevaluerit decertando. Erepta autem Urbe, placet omnibus ut sibi eam detineat, faciaturque primam suæ proprietatis Sedem. Unde & Civitas illa ad tanti Ducis gloriam famosissima, multumque celebris, magnique nominis per totum hodieque mundum commemoratur. Quid vero post hæc egerit, quot & quanta cum Barbaris transmarinis & Agarenis vicinis commiserit prælia;

ratores: quod summa cum laude, magnaque gloria unus ex nominatis idem, qui supra, Jonas Episcopus Aurelianensis adversus Claudium Taurinensem Episcopum agens, sic ostendit, cum hæc ait: B. Gregorius, de cuius dictis nemo nisi immemor salutis suæ ambigit, in libro sacramentorum ita meminit: Deus, qui unigeniti tui Domini nostri Jesu Christi pretioso sanguine humanum genus redimere dignatus es: concede propitius, ut qui ad adorandam vivificam Crucem adveniunt, a peccatorum suorum nexibus liberentur. Hæc, & alia plura, quibus asseritur Gregorius S. Crucis imaginem adorasse, & alios, ut idem facerent docuisse, Jonas asserit.

Sed qui bene offert, male dividit Jonas, dum videlicet asserens in Gregorio cultum Crucis, neget in eodem cultum sacrarum imaginum. Cur male dividis quæ ipse bene conjungit? Nonne ipse simul eadem veneratione imaginem sanctissimæ Dei Genitricis & imaginem Crucis ex Judæorum synagoga in Ecclesiam voluit reportari, ut dictum est nuper ex ejus epistola ad Januarium? An non etiam idem ipse simul imaginem Salvatoris Crucis conjunxit imagini, dans ambas Augustino, ut iidem munitus ingrederetur (quod Beda testatur) in Angliam? Cur, inquam, cultu male dividis, quis ipse una, eademque religione sanctæ pieque conjunxit imagines Crucis & Salvatoris? At nihil est, quod in contrarium afferri possit: hæc satis ad Concilii Nicæni Gregorii atque Hadriani defensionem. Deducta jam e controversiarum spinetis & carduis, in planum & latum campum emergat oratio. At Carolo nulla quies: qui post Concilii Francofordiensis tumultus, ad bellicos revocatus labores, cum expeditione adversus Saxones rebellantes profectus, eos Dei beneficio in deditio-nem accipit. Hæc Annales sæpe citati Francorum.

Gregorius cultor imaginis sanctæ Crucis.

LVIII.

Quod pertinet ad res Orientalis Ecclesiæ, hoc anno Theodorus ille, cognomento Studita, lumen Orientalis Ecclesiæ in tanta hujus sæculi obscuritate refulgens, ubi annos tredecim vixisset sub regulari observantia, in monasterio S. Platonis: creatus est ejusdem Præfectus, natus annos trigintaquinque, coactus plane, seu

po-

quomodo in gladio suo cum auxilio Divino populum Dei salvavit, & Christianum dilavit Imperium; ut superius est dictum, nec Scripto hoc indiget, nec presentis est propositi, excepto hoc quod dici succincte potest. Quoniam licet multo tempore multaque pertinacia valde diuque decertatum sit, tamen tandem virtute Altissimi cum virtute belli ita Saracenos perdomuit & perturbavit tyrannos, perscrutans eos & conterens & ad interitum perducingens, ut deinceps non auderent, nec licentiam haberent ad has partes quas inva-

se-

potius deceptus a magno illo S. Platone præfecto ejusdem monasterii: Cum enim renitentem omnino, prorsusque reluctantem expertus esset, ad dolos se convertit, non immemor Pauli Apostoli dicentis (a): Cum astutus essem capsi vos dolo. Michael enim monachus ejusdem temporis scriptor, quæ inspexerat hitoria profequutus, hæc de his habet:

(a) 2. Cor. 12.

Postquam animadvertit Plato, se nullis verbis, precibusve illi persuadere rem comminiscitur prudentia sua, & urbanitate dignam. Morbo enim repente correptus, extrema sibi instare simulans, monachos omnes ad se vocat, & in his divinum virum, quibus cum periculosam esse aegritudinem indicasset, atque adeo letalem, & se ipse ad excessum comparabat, & illos quemadmodum, se mortuo, victuri essent, edocebat: de præfectura etiam obtestabatur, quisnam post ipsam præpositus futurus esset, & quemnam ipsi communi suffragio electuri essent. Quem enim illi, agebat, dignum judicassent, eundem sibi pariter probatum iri. Norat enim vir sapientissimus, in quem eorum suffragia propenderent. At vero una voce consentientia responderunt, Theodorum omnium ad præfecturam & ad regendas animas a-

Theodorus Studita Abbas monast. S. Platonis creatus.

PAGIUS

serant redire, nec eis ereptam ultra repetere terram. Caterum autem magnitudo gestorum ejus & prætorum copia, interdum variis Ducis eventus & durissimi labores, semper vero gloriosi triumphi, si quis calamo attentare audeat, præmaximo proprioque indigerent volumine. Quæ partim hoc, partim sequenti anno, forteque etiam an-

ptissimum esse, tanquam vita, & doctrina excellentem.

Id in rem suam vertens Plato, ut maxime opportunum, nihil amplius adiciens, administrationem suam illi nec optanti statim imponit, annuentibus discipulis universis, & magistris consilium collaudantibus. Quibus ille cum refragari omnibus non posset, nec adeo conspirantibus suffragiis obniti, impostum onus non sine animi dolore vix tandem subit, annum agens vitæ quintum & trigésimum, instituti vero monastici decimumtertium. Quæ in præsentem Domini annum incidisse, ex eo constat, quod ex eodem auctore asseritur natus anno decimonono Copronymi Imp. qui est annus Domini septingentesimus quinquagesimus nonus. Etenim qui Indiæ quinta mense Novembris sub Michael Balbo defunctus asseritur anno suæ ætatis sexagesimo septimo, qui est annus Christi octingentesimus vigesimus sextus, utique natum esse oportuit anno Domini septingentesimo quinquagesimonono: Abbas vero creatus hoc anno suæ ætatis trigésimo quinto. Quæ autem post hæc ab eodem sunt facta, atque pariter scripta, suis locis dicturi sumus.

LIX.

Ætas Theodori Studitæ.

An-

no DCCXVI. gesta sunt. Dicit Anonymus Civitatem Arausicam seu Arausionis magni ex tunc nominis per totum hodieque mundum commemorari, quia scilicet sæculo XI. quo scribebat Arausionis Principes & Familiæ & Principatus originem a Sancto Willhelmo repetebant.

JESU CHRISTI
ANNUS
795.

HADRIANI PAP.
ANNUS
24.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
ANNUS
6.

I.
Hadriani
Papae ob-
itus.

Felicitas
Hadriani
Pontifi-
cis.

(a) Luc. 8.
(b) Matt.
14.

Annus Redemptoris septingentesimus nonagesimus quintus qui ordine sequitur, Indictione tertia consignatur, quo summus Pontifex Hadrianus cum sedisset annos vigintitres, menses decem dies septemdecim septimo Kalendas Januarii ex hac vita migravit. Hujus sedes omnium felicissima existimanda esset, si potius rerum temporalium prosperitate, more principatum terrenorum, & non magis gloria Crucis esset ipsius expendenda prosperitas: siquidem diuturnior, & sub Principibus Christianissimis eidem obsequentibus, defendentibus, locupletantibus, & in omnibus eam venerantibus floruit, aucta nova sobole converforum ad fidem infidelium populorum, vendicata a Longobardorum perfidia, & protecta a superba Græcorum & illis coherentium insolentia. Sed & in his omnibus magnopere virtus Evangelicæ Crucis entuit nimirum, quod cum ipsa duro Græcorum jugo jugiter teneretur oppressa, & lugeret ex iterata sæpe obsidione Longobardorum: mox velut ex obscuris densisque nubibus sol emergens effulserit, illo jubente, qui imperans mari & (a) vento, reddidit mare tranquillum, atque (b) Petri pedibus præbuit percalcandum fluidum elementum.

Fuissent tanta ista copiosiori, atque luculentiori stylo narranda, & non ferreo, eodemque obducto rubigine detrun-cata, nimisque brevitate decurtata potius, quam declarata posteritati tradenda. Sed accessit ad damnum, quod cum quadraginta quatuor ejusdem Pontificis Hadriani Bibliotheca Vaticana possideret epistolas, ex quibus locupletanda fuisset historia, illis deperditis, earumdem fuerint tantummodo argumenta relicta, sum-

matim elicita, quorum hauſtu majorem sibi sitim Lector accendat ad fontem anhelans, non sine spe, ut aliquando (si quis est earundem bonæ fidei possessor) eandem in lucem prodatur, quæ suis singulæ locis reddantur. Tu vero interim illarum hic tibi descripta summaria legito quibus, quæ superius sunt dicta, confirmes, aliaque ignorata perdiscas: quæ sic se habent, ut descripta extant in codice.

1. *Prima de Archiepiscopo Duce Beneventano quod postquam Carolus Rex Capua reversus esset, ad Imp. Constantinopolim. Legatos direxerat, petens auxilium, & honorem Patriarchatus, promittens tam in vestitu, quam in tonsura cum Græcis similitudinem. Hac Gregorius presbyter Capuanus Hadriano Papæ narravit. Hadrianus Capuanos sibi & B. Petro jurare fecit. Carolum in auxilium pro exaltatione Sanctæ Ecclesiæ vocat.*
2. *Pro exaltatione Sanctæ Dei Ecclesiæ gratias Regi agit. Ermemberto Episcopo, ut Carolus petierat, usum pallii concedit.*
3. *Gratias agit pro Rosellis, Populonia & Benevento, quas urbes Carolus ipse dederat. Queritur de inobedientia horum: item de insidiis, & malitia Græcorum. Exercitus, cum necesse fuerit, ut Carolus paratos habeat, atque transmittat, sicut promiserat petit.*
4. *Multa de suo erga ipsum amore indicat. Item quod pro eo in Confessione B. Petri totis viribus preces fundat. Gratulatur Carolo, quod per ejus laboriosa certamina, S. Petro*

sæi Italici part. II. tradit, eum obiisse VIII. Kal. Januarii, seu die XXV. mensis Decemb. Nativitati Christi sacra. Denique Lambecius lib. 2. Biblioth. Cæf. cap. 5. refert Annales Francorum ab anno Christi DCCXCV. usque ad annum DCCCIII. perductos, & tempore Caroli Magni conscriptos, ut ait manifeste liquere ex Characteribus, in quibus ad annum CCCXCV. legitur: die VIII. Kal. Januarii sanctæ memoriæ Dominus Hadrianus Summus Pontifex Romanus obiit, pro quo Dominus Rex postquam a plangitu cessavit, orationes per universum Christianum populum infra terminos fieri rogavit, & elemosina sua pro eo multipliciter transmisit, & Epitaphium aureis literis in marmore conscriptum iussit in Francia fieri, ut illud partibus Romæ transmitteret ad sepulturam Summi Pontificis Hadriani ornandam. Transcripsit hæc verba Chronographus Moissiacensis. Recitat Epitaphium illud, quod adhuc Romæ legitur, Baronius num. XII. cui subjun-ctæ est hæc clausula: *Sedit beata memoria Hadrianus Papa annos X X I I I. M. X D. XVII. Obiit VII. Kal. Jan. quod & Anastasius in Vita Hadria-*

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6188.

SÆC. VIII.
Anno Era-
ræ Hisp.
DCCC.
XXXIII.
Anno He-
gira
CLXXIX
inchoato
die 27.
Martii
fer. 6.
A. C. 795.
I.
Mortuus
Hadria-
nus PP.

© 20. D. D 17. P. 12. April. Indiæ. 3.

JESU CHRISTI 795.

LEONIS PAPÆ 1.

CONSTANTINI IMP. 20. & 16.

SOLIUS 6.

A Num. I. ad XL. Mortuus est hoc anno Hadrianus Papa in Nativitate Domini, ut habent Marianus Scotus, Lambertus Scafnaburgensis, & omnes illi Francorum Annalistarum, qui ejus mortem cum anno DCCXCVI. alligant, quia scilicet annum a die Nativitatis Christi auspiciantur, uti Marianus Scotus, Annalista Fuldenensis, aliique. Ad hæc Auctor Vitæ hujus Pontificis, quam recitat Mabillonius Tom. I. Mu-

CHRISTI
795.

HADRIANI PAP.
24.

CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.

suffragante, hostium Ecclesiæ conatus ad nihilum redacti sint. Hor-tatur ut usque in finem perseveret. Quod promiserit, se nihil pro Ecclesiæ deminutione, sed pro ejus exaltatione omnia facturum, gratias agit. Si quis mendacia de se sparserit: eum ut Romam mittat rogat ut secundum sua perversa merita puniatur. Postea multa scribit de paræciis Episcoporum.

5. *Indicat se iussisse, ut Veneti Ravenna seu Pentapoli expellerentur. Germanum Ducem res, ac possessiones Ravennatis Ecclesiæ invasisse exponit. Quare Carolum orat, ut pro amore S. Petri eum expellat, ut sua territoria intacta remaneant.*
6. *Paulum Ducem suum Carolo commendat, qui ad ipsum missus fuit, ut se & Constantinum Ducem de mendaciis, falso apud Carolum sparsis purgaret.*
7. *Gratiarum actiones, seu benedictiones continet, & simul indicat, Sacramentarium, quod Carolus Rex petierat, se per Joannem monachum, atque Abbatem Ravennatem misisse.*
8. *Pro Cruce missa gratias agit: & scribit, se semper pro Carolo orare & pro genitore ejus sanctæ memoriæ Pipino. Precatur, ut Legatos dirigat, qui Romana Ecclesiæ Populoniensem ac Rosellanum agrum cum Ducatu Beneventano restituant: mercedem ejus rei a beato Petro promittit.*
9. *Indicaverat Carolus Rex Hadriano per Iberium, & Monegarium Abbatres Saxones quosdam in Paganismum relapsos esse, deque iis quid agendum esset, interrogavit. Respondit Hadrianus Papa, post longam pœnitentiam illos ad consortium Ecclesiæ posse recipi.*
10. *Pro Abbate monasterii S. Vincentii intercedit, qui falso apud Carolum accusatus fuerat.*
11. *De Episcopis, ac presbyteris agit, ne arma militaria induant, sed spiritualia: id est, jejuniis & oratio-*

PAGIUS

driani habet. Quare cum die nona Februarii anni DCCLXXII. Pontifex consecratus fuerit, Baronius num. I. aliique plures Viri doctissimi ex eo Epitaphio deduxerunt, mortem Hadriani in diem VII. Kal. Januar. seu diem XXVI. mensis Decembris incidisse, non animadvertentes per obitum, Carolum Magnum Epitaphii conditorem diem sepulture intelligere, qui loquendi modus sæpe etiam a Scriptoribus usurpatus reperitur. Papebrocius in Conitu Chronico Historico, dum de Hadriano Primo loquitur, ait: *Nec dum agnoscerimus eo die quæquam mortuum, quo sepultum Anastasius dicit. Verum diem quidem sepulture Anastasius de morte memorat, sed is dies plerumque etiam Pon-*

nibus vacent. Laudes quasdam Caroli commemorat cum gratiarum actione pro exaltatione S. Dei Ecclesiæ. Indicat de agro Sabinensi, quod * Monegarius fidelissimus ejusdem Regis ipsum S. Petro tradere voluerit, sed quod propter iniquos, atque perversos homines id minime præstare potuerit.

12. *Carolo Regi missiva, & marmora Urbis Ravenna, tam in templis, quam in parietibus, & stratis facta, sicut petierat, donat. Pro equo missa gratias agit. Orat sibi mitti equos, qui ad suam faciendam sessionem offibus, atque plenitudine carnis decoratos.*
13. *Ad Carolum. Indicat, Iberium, & Monegarium agrum Sabinensem S. Petro reddere voluisse: sed propter iniquos homines id minime præstare valuisse.*
14. *Gratiarum actiones pro exaltatione sanctæ Dei Ecclesiæ: & de agro Sabinensi petit, ut sicut pollicitus fuerat S. Petro, in integrum contradi jubeat.*
15. *Carolum rogat, ut trabes majores, quas ad Ecclesiarum restorationes pollicitus fuerat, celeriter, & statim, ad Ecclesiam beati Petri cooperiendam, mitteret. Præterea de diffidiis inter Neapolitanos, & Amalfitanos nonnihil monet.*
16. *De suis, & Romanorum orationibus pro Carolo indicat. Romanos excusat, quod non vendiderint Sarracenis Christianos; sed in Longobardos ac Græcos culpam istam transfert. Sacerdotes etiam suos defendit quod non sint polluti libidinibus: de quibus ad Carolum accusati fuerant * Quod Græcorum naves plurimas combusserit, & ipsos Græcos in vinculis diu detinuerit, cum demum monet.*
17. *Apud Carolum Neapolitanos ac Græcos accusat, quod consilio Archiepiscopi Beneventanorum Ducis Terracinam invaserint. Et a Carolo S. Petri amore auxilia postulat, ut ipsam & alia*

* Machinarius ita in Cent. 8. col. 740.

V.

* additum hoc in Centur. 8. Invocationem Sanctorum tradit.

tificum Romanorum emortualis est. Ii enim vel ipso die, quo animam elabant, sepulture mandabantur, vel saltem uno aut altero post die. Quod mirum videri non debet; cum ipsemet Carolus Magnus, die quo vitam cum morte commutavit, terræ mandatus fuerit, ut infra videbimus. Solemnes itaque exequiæ Pontificum Romanorum, quas pluribus ab eorum morte diebus celebratas fuisse putavit Papebrocius, fictitiæ sunt, & effecere, ut diem eorum obitualem raro detegere potuerit.

Literas Hadriani quarum argumentum Baronius tantum viderat, & num. II. & seqq. refert, suis annis reddidimus, quia post ejus mortem ex a Gretzere, & postea a Duchesnio Tom.

II.

CHRISTI
795.HADRIANI PAP.
24.CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.

alia in Ducatu Neapolitano ad beatum Petrum pertinentia recipere possit: quod virius, atque gloria Pontificis una cum beato Petro ipse Carolus sit.

18. De suo ac populi amore erga Carolum multa scribit: & orat, ut quod pollicitus fuerat, revertens e Saxonia, ad Limina S. Petri Apostoli properet: & Legatos ejus Possessorem Episcopum, & Rabigandum a fidelitate in Servitio S. Petri commendat.
19. Orat pro exaltatione S. Dei Ecclesie, & simul de orationibus Romanorum pro Carolo & suis indicat.
20. Per Odonem diaconum, trabes, seu ligna, ad Ecclesiam S. Petri cooperiendam, a Carolo petit. Orat etiam, ut Voilcharius Archiepiscopus Romam mittatur, De corpore sancto, quod Odo diaconus cum Fulrado Abbate olim sibi dari petierat indicat, quomodo absterritus sit ad ipsum mittere. Promittit, se misurum Candidi Martyris corpus, si petat Carolus. Quod Beneventani, ac Neapolitani consultare cum Græcis soleant, aperit: sed quid, Odonem diaconum indicaturum promittit.
21. Constantinum Imperatorem obiisse, indicat, adiunctis ea de re litteris Stephani Neapolitani Episcopi. Roginaldum Ducem Clusana accusat, quod multa mala in castello Felicitatis continue committat, beati Petri bona auferendo. Petit, ut officio amoveatur.
- VI. 22. Queritur, Hildebrandum, Arogin, Rodgaum, & Reginaldum Duces, consilium iniisse cum Græcis, & Aldagiso, terra, marique contra Romam & Italiam dimicare: quare multis adiurationibus auxilium contra eos postulat.
23. Indicat, quale consilium Legatis ejus dederit. Item monet de Legatis Gre-

corum, qui cum Dispositore Siciliae & cum relicta Archiepiscopi Ducis egerint, quam ratione Ducum Beneventanum Carolo Regi eriperent. Orat itaque Carolum, ut sic omnia pertractet, ut suam, & Ecclesie Romanae tutelam procuret.

24. Queritur, se despectum a Possessore Episcopo, & Rabigando Abbate, Caroli Legatis. Indicat, ipsos non venisse Romam, sed Spoletum ad Hildebrandum Ducem: & inde Beneventum profectos esse. In quanto ob id more constitutus sit, scribit: orat Carolum, ut se consoletur, exaltando Ecclesiam Romanam, & Spoletinum Ducatum reddendo.
25. Indicat, quod patrimonium S. Petri apud Ravennates non integre receperit, testificantibus id senioribus Ecclesie, testibus ejusdem urbis. Petri patrimonium Sabinense in integrum S. Ecclesie restitui: indicat, se nullorum irrationabiliter finibus indigere.
26. Gratulatur Carolo pro victoria, quam ipsi * Ausfridus Pisanus Abbas nar-
* Anstria
raverat: Quam diligenter pro ipso
preces faciat, indicat. Ausfridum
Carolo commendat, pro Pisano &
Lucensi Episcopis orat, ut ipsos pro
sua pietate ad proprias sedes, atque
Ecclesias redire permittat.
27. Indicat, quod in partibus Italiae, atque Tusciae Episcopi quidam alienas dioceses, & parvas invadant, vestem monasticam contra sanctos canones relinquunt, matrimonia contrahant, vestibus secularibus induti. Orat itaque Carolum, ut ista emendet, fidem Catholicam & Apostolicam S. R. E. semel amplexam continuo tueatur, ut cum sanctis omnibus felix permanere possit.
28. Propter inobedientiam Leonem Ravennatem Episcopum accusat.
29. Uberrimam benedictionem pro exaltatione sancte Dei Ecclesie continetur.

PAGIUS Tom. III. Script. Franc. publicatae sunt. Conciliorum vero Volumen quod Baronius Num. X. dicit, Carolo Magno, dum Romae esset, oblatum fuisse ad Occidentalium Ecclesiarum usum, post Baronii obitum primus publicavit Henricus Canisius Tom. VI. Antiq. Lect. legiturque etiam Tom. VI. Conciliorum. At non Epitomen, sed integram Collectionem Canonum, ex quibus illa Epitome deinceps conflata est, tum Decretalium a Siricio ad Gregorium II. Carolo Magno oblatam fuisse, recte existimat Sirmondus Tom. II. Concil. Gall. qui addit, illum ipsum datum Carolo esse librum, qui Codex Canonum a Nicolao Papa dicitur distinct. 19. cap. si Romana Ecclesia, quique Moguntiae primum excusus est anno MDXXV. & in editione postea Parisiensi inscriptus: Codex Canonum veteris Ecclesie Romanae. Hoc enim indicant plura, quae

in Bibliothecis Galliarum supersunt, huius Collectionis exemplaria, quorum in fronte, velut oblato muneris dedicatio praefixa est, Hadriani ad Carolum Epistola. Cum vero Carolus ter in Urbem venerit, annis nimirum DCCLXXXIV. DCCLXXXI. & DCCLXXXVII. Sirmondus Hadriani Codicem ad postremam professionem, alii ad alterutram ex duabus prioribus referendum censent. Sed nullus hactenus certum rei gestae tempus e tenebris eruere potuit. In ea Epitome continentur Canones Apostolici XLV. Ancyranus XXIIV. Neocæsariensis XV. Gangrenses XX. Antiocheni XXV. Laodicensi LVIII. Sardicenses XXI. Carthagenenses XXXIII. Africani CV. Collectio vero complectitur viginti Canones Nicænos, Constantinopolitanos, Ephesinos, Chalcedonenses, qui in Epitome desunt.

CHRISTI
795.HADRIANI PAP.
24.CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.

zur. Indicat, se mittere epistolam Gradensis Patriarchae. Hanc a Leone Archiepiscopo Ravennate prius apertam, & lectam fuisse, queritur. Idem Leonem iterum accusat.

- VII. 30. Orat Carolum, ut meminerit, quae Petro Apostolo promiserit: quanta etiam ab ipso beneficia acceperit, scilicet provinciam Longobardorum: & quod ejus circumvallatus suffragiis, caeteras omnes nationes sibi subicere possit. De Leone Archiepiscopo Ravennate indicat, gratum sibi esse quod ad Carolum profectus sit.
31. Iterum vehementer Leonem Ravennatem Archiepiscopum accusat, quod inobediens, ac protervus factus sit, ab illo tempore, quo a Carolo rediit. Et Carolum orat, ne S. Petro aufferri patiatur, quae ab ipso, & Pipino patre ejus ipsi beato Petro oblatae sunt.
32. Multa admodum de fide, & constantia sui amoris Carolo scribit. Admonet illum, ut amicitiae, & promissionis, ad Confessionem B. Petri factae, recordetur. Cum eodem exposulat, quod Legatum suum Anasbasium in Francia detineat. Accusat Longobardos: hortaturque Carolum, ut in ipsos vindictam exerceat, & S. Petri iustitias, quas promissit, faciat. Indicat, se Carolo Paulinum quemdam vincitum misisse, quod male de eo locutus esset; ipsumque adjurat, ut idem de suis inimicis faciat.
33. Gratiarum actiones continentur, cum petitione pro exaltatione sanctae Dei Ecclesie. Item de Legatis Caroli Regis, qui autumnus tempore Romam venire debuerant.
34. De praeda Persarum in finibus Graecorum, & inter ipsos discordia indicat.
35. Gratiarum actiones continentur, & plurimae petitiones pro restitutione patrimonii B. Petri. Meminit donationis, Constantini temporibus S. Silvestro Papa factae, & aliorum, qui pro anima sua salute multa donarunt B. Petro, quae a Longobardis erepta sunt: ac dicit, in Lateranensi serinio eas donationes haberi. Carolum novum Constantinum nominat. Orat, ut sibi filium ejus ex sacro baptismo suscipere liceat.
- VIII. 36. S. Petrum Carolo maxime commendat, & orat, ut Sabinensem agrum integram Ecclesiam Romanam restitui faciat. Profitetur, Romanam Ecclesiam totum quantum Chalcedonense Concilium amplecti, & venerari.
37. Ipsum fidei, ac dilectionis, quam erga B. Petrum Apostolorum principem habere visus esset, admonet; utque illam inconcussam, & inviolatam Ann. Eccl. Tom. XIII.

conseruet, & nulla callida versutia ab Apostolico amore animum disjungi patiatur, orat. Postea Eleutherium, & Gregorium quemdam accusat, & petit, ne illos apud se agere suat, sed Romam mittat.

38. Commendat Carolo Legatos monasterii S. Hilarii in Calligata: Orat, ne ipsum, seu hospitales domos, quae per colles Alpium sitae sunt in susceptionem peregrinorum, ab ulla magna, parvaeque persona invadi permittat: & Gundibrando Duci Florentino mandet, ut quae eidem monasterio abstulerat, restitueret.
39. Ipsum mendacii arguit, & obiurgat, quod Ravennam, ad electionem novae Pontificis, Legatos suos direxerit.
40. Indicat quomodo contentionem monachorum, ad se missorum, composuerit: & quod Poitio Abbas cum decem monachis, ad Carolum Regem proficisci voluerit, ut ibidem quoque de obiectis criminibus se purgaret.
41. Carolus per Georgium Episcopum Papae de suis certaminibus, & laboribus, pro B. Petro susceptis, indicat, verat: quare Hadrianus ipsi gratias maximas agit, commendans ipsi Georgium Episcopum.
42. Indicat, * Adalchisum Desiderii fili-
* Adal-
um in Calabriae partes advenisse: Orat
Bisum
Carolus, ut contra hunc bellum gerat, & Beneventanos cum aliis obedi-
dire cogat. Item, ne Grimoaldum Ducem Beneventanum constituat: ut Beneventum, Rosellas, Populonium, & alia loca S. Petro reddat.
43. Indicat Officium Regis Anglorum Legatorum cum Carolo oratoribus honorifice ab se susceptos fuisse, quod Carolus per nuntios petierat. Adicit, se permittere divinum verbum Gentilibus predicare.
44. Indicaverat Carolus Rex, quod per laboriosa certamina Saxones ad Fidem Catholicam, ac baptismatis fontem perduxisset. Petierat ob id ab Hadriano una, aut duabus feriis litanias fieri. Respondet Papa ei, in omnibus Occidentalibus partibus XXIII. XXVI. & XXVIII. mensis Junii, id est, vigilia Joannis Baptistae, natale SS. Joan. & Pauli, & vigilia SS. Apostolorum Petri & Pauli debere fieri litanias. Jubet, ut Carolus iisdem diebus in omnibus suis regionibus litanias celebrari curet. Indicat quod Romae continuo pro Carolo gratias agant, & Deum orent.
- Scripsit etiam ad alios, ut ad Egilam, in Hispania Episcopum, ipsamque hortatur de Fide Orthodoxa tuenda. Pro je-
ju-

Junio sexta feria, ac Sabbato celebrando. Idem ad Egilam Episcopum, seu Joannem presbyterum de conservatione continentie, in Hispania partibus predicanda, epistolam scripsit. Ac de Paschali festivitate, ut eo tempore celebretur, quando a Romana celebratur Ecclesia. Item cum monuit de predestinatione hominis, siue ad bonum, siue ad malum: de coinquinatione eorum tam in escis, quam in potu, de diversis erroribus, & de eorum pseudo-sacerdotibus, qui vivente viro fortunat uxores, de libertate arbitrii, ac de aliis multis capitibus in partibus illis contra Fidem Catholicam exortis. In fine ipsos hortatur, ut omnes sint concordantes, ut canones sciunt, ut omnes non obediens salubribus preceptis excommunicent.

Idem Hadrianus ad omnes Hispania Episcopos scripsit, maxime tamen ad Elipandum & Ascaricum. In cujus epistole initio Romanam Ecclesiam caput omnium Ecclesiarum nominat; & quicumque se ab hac abscondit, hunc Christiane religionis exortem fidei dicit. Deinde refutat Elipandi, seu Ascarici errorem; quo Filium Dei adoptivum dixerat, opponens inter alia dictum ad Romanos (a): Proprio Filio suo non peperit Deus; & citat Athanasium Alexandrinum, Gregorium Magnum, Amphilochem Iconii, Gregorium Nyssenum Episcopos, Chrysostomum, Augustinum, Hilarium, Leonem Papam, & alios. Hactenus ex Hadriani Papae epistolis inventa summaria.

Quod rursus ad alia ejusdem Pontificis scripta pertinet, preter alias epistolas a nobis superius recitatas, constat collegisse Conciliorum volumen; illudque misisse ad eundem, qui petierat, Carolum Magnum prefixa ad eum prelatione, & epigrammate acrostichicis versibus. Est preterea auctor Joannes diaconus, ab eodem Hadriano ex epistolis S. Gregorii Papae duos conscriptos libros, Meminimus superius de aliis ejusdem Pontificis lucubrationibus, ad Ecclesiasticos ritus spectantibus. Sed jam quae post ejus mortem secuta sunt, videamus.

Obitum ejus multis lacrymis prosequutus est Carolus Magnus, qui eum ut patrem coluit, & ut amicum plurimum dilexit: Nam audi quae habeat Eginhardus: (b) Nuntiatio etiam sibi Hadriani Pontificis obitu, quem amicum precipuum habebat, sic flevit ac si fratrem, aut charissimum filium amisisset. At non fletu tantum, sed religiosis officiis, atque suffragiis ejus prosequutus est animam, pro ipsa longe lateque per provincias sibi subiectas, & alias externis Regibus subditas, erogans elemosynas.

Deo plurimas agimus gratias, quod tantae pietatis magni Principis aliquid saltem relictum fuerit monumentum in.

epistola ad Offam Merciorum Regem in Anglia, quae sic se habet, respondens (c) ad litteras ab eodem Rege acceptas, quibus commendaverat peregrinos, ex Anglia Romam petentes.

Carolus gratia Dei Rex Francorum, & Patricius Romanorum viro venerando, ac fratri charissimo Offae Regi Merciorum salutem.

Domino gratias agimus omnipotenti Deo de salute animarum de Fidei sinceritate, quam in vestris laudabiliter paginis reperimus exaratam. De peregrinis vero, qui pro amore Dei, & salute animarum suarum beatorum Apostolorum Littera desiderant adire: cum pace sine omni perturbatione vadant. Sed si aliqui non religioni servientes, sed lucra sectantes, inventiantur inter eos, locis optimis statuta solvant telonea, Negotiatores quoque volumus, ut ex mandato nostro patrocinium habeant in Regno nostro legitime; & si in aliquo loco injusta affligantur oppressione, reclamant ad nos, veli nostros iudices, & plenam jubebimus justitiam fieri.

Cognoscat quoque dilectio vestra, quod aliquam benignitatem de dalmaticis nostris vel palliis ad singulas sedes Episcopales Regni vestri, vel vel Ebelrbedi direximus in elemosynam domini Apostolici Hadriani, deprecantes, ut pro eo intercedi jubeatis, nullam habentes dubitationem, beatam illius animam in requie esse, sed ut fidem, & dilectionem ostendamus in amicum nobis charissimum. Sed & de thesauro humanarum rerum, quem Dominus Jesus gratuita pietate concessit; aliqua per Metropolitanas civitates direximus; vestra quoque dilectioni unum baltheum, unum unicum, & duo pallia serica. Hucusque recitat auctor ex epistola Caroli ad Offam Regem: quae tamen videtur fuisse longe prolixior: nam auctor ista subiicit: Hac saltem verba epistole decerpens, idcirco apposui, ut posteris elucescat amicitia Offae, & Caroli, cujus familiaritate fretus, licet multorum impeteretur odio, & dulci tamen vitam consumpsit ocio, & Esertum filium ante mortem suam in Regem inunctum, successorem dimisit. Hac ipse intentus rebus gestis Anglorum. Toto plane Catholico orbe diffusam fuisse Caroli pro anima Hadriani Pontificis largitatem intelligere possumus, quam in Anglia etiam exercuisse comperitur: Siquidem nulla ratio suadet, ut in Anglia potius, quam in Italia, aliisve provinciis, ipsi subditis, ejusmodi exercuerit pietatis officium.

Quam multus Carolus fuerit in elemosynis erogandis toto orbe Christiano, Eginhardus, earum omnium praesens inspector, habet haec in vita ipsius: Circa pauperes sustentandos, & gratuitam li-

(c) Recitat eam Guilielmus Malmesberius historicus, qui claruit ann. 1100. cujus extat in bist. Anglor. in addit. ad Bed. l. 2. c. 14. f. 174. coll. divers. lect.

XI. Epist. Caroli ad Offam Regem Merciorum, & Salvatori Catholica

* opportunitis

* ad se

* &

* &

* Pro anima Hadriani

Caroli

multas e-

rogat e-

elemosynas.

* quas

* ad nos-

ter nobis

* aliquid

* Hunicum

XII.

Caroli e-

elemosynarum toto orbe diffusa.

be.

beralitem (quam Graeci elemosynam vocant) devotissimus, ut qui non in patria sua solum, & in suo Regno facere curaverit, verum trans maria in Syriam; & Aegyptum, atque Africam, Hierosolyman, Alexandriam, atque Carthaginem, ubi Christianos in paupertate vivere compererat, penuria eorum compatiens, pecuniam mittere solebat. Ob hoc maxime transmarinorum Regnum amicitiam exoptans, ut Christianis sub eorum dominatu degentibus, refrigerium aliquod, ac relevatio proveniret. Hæc Eginhardus.

Quod rursus spectat ad ea, quae ab ipso Carolo sunt post mortem exhibita eidem Hadriano Pontifici pietatis officia: Non solum hinc elemosynis amico charissimo parentavit, & extrema perfolvit, verum etiam sepulcrum ejus, in Vaticana basilica collocatum, regio ipsamet epitaphio decoravit, quod hodie extat pro foribus ejusdem basilicæ his versibus scriptum:

Hic pater Ecclesiae, Roma decus inclytus auctor

Hadrianus requiem Papa beatus habet. Vir, cui vita Deus, pietas lex, gloria Christus,

Pastor Apostolicus, promptus ad omne bonum.

Nobilis ex magna genitus jam gente parentum,

Sed sacris longe nobilior meritis. Exornare studens devoto pectore Pastor

Semper ubique suo templa sacrata Deo.

Ecclesias donis, populos & dogmate sancto

Inbuit, & cunctis pandit ad astra viam.

Pauperibus largus, nulli pietate secundus,

Et pro plebe sacris pervigil in precibus.

Doctrinis, opibus, muris erexerat arces,

Urbs caput orbis honor inclyta Roma tuas.

Mors, cui nil nocuit, Christi qua morte perempta est,

Janua sed vita mox melioris erat. Post Patrem lacrymans Carolus hæc carmina scripsi:

Tu mihi dulcis amor: te modo plango Pater.

Tu memora esto mei: sequitur te mens mea semper,

Cum Christo teneas regna beata poli. Te Clerus, populus magno dilexit amore,

Omnibus unus amor, optime Praesul, eras.

Nomina jungo simul titulis, clarissimo, nostra

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Epitaphium ad sepulcrum Papae Hadriani a Carolo scriptum.

Hadrianus, Carolus Rex ego, tuque Pater.

Quisque legas versus, devoto pectore supplex,

Amborum, mitis, dic, miserere Deus. Hæc tua nunc teneat requies, carissime membra,

Cum Sanctis anima gaudeat alma Dei.

Ultima quippe tuas donec tuba clamet in aures,

Principe cum Petro surge videre Deum.

Audisturus eris vocem, scio, Judicis almae:

Intra nunc Domini gaudia magna tui. Tum memor esto tui nati, Pater optime, posco,

Cum patre, dic, natus pergat & iste meus.

O pete regna Pater felix caelestia Christi,

Inde tuum precibus auxiliare gem.

Dum sol ignicomo rutilus splendescit ab axe,

Laus tua, sancte Pater, semper in orbe manet.

Sedit beatae memoriae Hadrianus Papa Annos XXIII. M. X. D. XVII. obiit VII. Kal. Jan.

Sic igitur Rex Christianissimus maxime pius quem viventem mirifice coluit, & post obitum eodem prosequutus amore, & quibus potuit frequentavit, & cumulavit officiis, qui ipsi viventi auctor fuerat, ut admirabili sumptu Romanae Urbis exornaret Ecclesias; quænam ista fuerint ornamenta, ex Anastasio distursumus, sed ante quæ de his summatim habeat Eginhardus (a), audi:

Colebat Carolus præ cæteris sacris, & venerabilibus locis apud Romam, Ecclesiam beati Petri Apostoli, in cujus donaria, magna vis pecuniae tam auri, quam argenti, necnon & gemmarum ab illo congesta est: multa & innumera Pontificibus munera missa; nec illo toto Regni tempore quicquam duxit antiquius, quam ut Urbis Roma sua opera, suoque labore veteri polleret auctoritate, & Ecclesia S. Petri non solum per illum rata, & defensa, sed etiam suis opibus præ omnibus Ecclesiis esset ornata, ac ditata. Hæc ipse. Vidisti, Lector, quibus depictum coloribus reddat antiquitas magnum, & Christianissimum Principem erga Romanam Ecclesiam studiosissimum: de quo sæpe legisti superius, & inferius æque lecturus eris quot, quantaque ipse a Deo consecutus sit pro his in hac vita etiam beneficia.

Jam vero quæ apud Anastasium Bibliothecarium in Hadriano leguntur, de mi-

XIII.

(a) Eginhardus in vita Caroli Magni Regis Rom. Eccl. munificentia.

CHRISTI
795.HADRIANI PAP.
24.CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.

rifico Ecclesiarum ornatu videamus. Reddemus hic ea cuncta eo ordine, quo apud ipsum scripta reperiuntur, prout ab eodem Pontifice dari Ecclesiis contigerunt, & ab auctore ejus temporis scribi, veritate sincera licet sermone rudi, imposito, semigræco, ac penitus barbaro. Anastasius enim, apud quem magis cum simplicitate veritas, quam cum fūco mendacia valuerunt, eadem ut scripta reperit, in suum volumen describendo transulit, in ipsum de Romanis Pontificibus commentarium, quæ hic a nobis ad finem ejus vitæ ex more scribuntur, quod quo singula anno sint facta, non liquet. Sunt hujusmodi:

XIV.
Hadriani
res gestæ
in cultu
ecclesiæ
S. Petri.*quadru-
pilisXV.
Mirifi-
cum can-
delabrum.

Erat sæpe fatus beatissimus Pontifex amator Ecclesiarum Dei, magnam indefinenter gerens curam pro ornatu, & restoratione procuranda omnium earundem Ecclesiarum. Hinc enim eoangelicus vir fecit in Ecclesia beati Petri Apostoli vestem miræ pulchritudinis ex auro & gemmis habentem præfiguratam historiam, qualiter beatus Petrus a vinculis per Angelum ereptus est. Item in eadem basilica ab introitu rugas usque ad Confessionis pavementum vestivit de argento purissimo, quod pensat libras centum quinquaginta. Fecit etiam in eadem ipsa basilica beati Petri juxta januas majores argenteas cortinas miræ magnitudinis de palliis stauraciniis, seu *quadraplis; nam & per universos arcus ejusdem Apostolorum principis basilicæ de palliis Tyriis, atque fundatis fecit vela numero sexaginta quinque. Hæres hic tu mecum, ut video, Lector, in falebris, dum obscurarum vocum interpretationem exoptas, quid rugæ, quid stauracium, quadraplum quid, atque fundatum sibi velint, quæ & frequenter cum aliis hujusmodi vocibus contingit apud Anastasium reperiri, qui ut vulgo tunc notissima, eadem absque interpretatione reliquit: Ut nisi aliquem ejusdem temporis glossarium resurgere contingat, desperata res sit, ut singularum vocum peregrinarum, in Latinam linguam tunc acceptarum, interpretationem assequi valeas. Pergit vero Anastasius.

Denique ejus beatitudo fecit & pharum maiorem in eadem beati Petri Ecclesia in typum Crucis, qui pender ante presbyterium, habens candelas mille trecentas septuaginta, & constituit, ut quater in anno ipsum pharum accendatur, id est, in natali Domini, in Pascha, in natali Apostolorum, & in natali Pontificis. Item præfatus sanctissimus Pontifex fecit in ea basilica calicem fundatum argenteum, pensantem libras quinque, quem & posuit in presbyterio pro eo, qui perierat temporibus domni Pauli Papæ. Nam & in Ecclesia beati Andreae Apostoli sita juxta

eandem beati Petri Apostoli Ecclesiam * ciborium novum ex argento purissimo ipse ter beatissimus Pontifex fecit, quod pensat libras centum triginta quinque. Et inferius rursus, de his, quæ spectant ad eandem basilicam, de ipsius ornatu sumptuoso:

Hic vero egregius sacerdos ob nimium amorem beati Petri Apostoli, totam ejus Confessionem ex auro purissimo in laminis cum diversis historiis compe ornavit, ponderis triginta librarum, ponens & partem superiorem ejusdem sacre Confessionis auri mundissimi librarum tredecim, pari modo & liminare inferius ejusdem Confessionis auri mundissimi librarum vigintiquinque. Aspectum vero altaris super eandem Confessionem, atque dextera, laevaque parte juxta gradus jam dictæ Confessionis addens in eis argenti libras centum triginta sex carissimum renovavit, ejusque historias ex auro purissimo librarum centum & octo nitidissime decoravit. Simulque & canthara in eadem Ecclesia dicti Apostoli numero decem renovavit, addens in eis argenti libras centum.

Ante januas vero argenteas fecit canistros argenteos, pensantes libras triginta sex, simili modo & in turre canistros argenteos duodecim pensantes libras quadraginta quinque. In eadem quippe B. Petri Ecclesia per diversas coronas fecit delphinos ex argento librarum centum. Et paulo post: Et in Ecclesia beati Petri per diversa oratoria canistra argentea numero duodecim simul librarum quadraginta, & rugas in presbyterio a parte virorum, & mulierum ex argento purissimo quinquaginta, librarum centum triginta, necnon alias rugas in caput presbyterii ante Confessionem ex argento, pensantes simul libras viginti quatuor. Et paulo post: In altari majori Ecclesiæ beati Petri Apostoli fecit ex auro purissimo diversas historias, ponderis librarum quingentarum nonaginta duarum. Et intus in Confessione imaginem in modum Evangeliorum ex auro obrizo librarum viginti: simul & cancellos ante eandem Confessionem ex auro purissimo, pensantes libras quinquaginta sex. Quæ sunt simul, quæ sunt in altari intus, & in sacra, ultro citroque Confessione, & in ambone Evangeliorum, & in postibus inferioribus, & superioribus, atque cancellis simul & corpore auri obrizi libræ mille trecentæ viginti octo.

Quod rursus ad ejusdem basilicæ ornatum spectat, hæc postea apud eundem Anastasium leguntur: Fecit etiam ter beatus ille imagines sex laminis argenteis

XVI.

Alia or-
namenta
Eccl. S.
Petri.

XVII.

Alia ad-
dita or-
namenta.CHRISTI
795.HADRIANI PAP.
24.CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.

teis investitas, quibus tres posuit super rugas, quæ sunt in introitu Ecclesiæ presbyterii, ubi & regularem ex argento investita fecit, & posuit super eandem regularem præfatas tres imagines in medio existentes, unam quidem pictum habentem vultum Salvatoris, & in utriusque lateribus imagines habentes depictas, unam B. Michaelis, & aliam beati Gabrielis Angelorum: in superiore vero ruga, id est, in medio presbyterii faciens aliam regularem, ex argento investitum, constituit super eum tres reliquas imagines, in medio quidem habentes præfiguratum vultum sanctæ Dei Genitricis, & ex duobus lateribus unam habentem vultum depictum S. Andreae Apostoli, & aliam S. Joannis Evangelistæ: easdem vero sex imagines (ut dictum est) ex laminis argenteis miræ pulchritudinis factas deauravit, in quibus imaginibus posuit libras centum. Et inferius: Idem præstantissimus Antistes fecit in Ecclesia beati Petri Apostoli ad corpus ejus imagines, quæ dudum ex argento factæ erant, Salvatoris, sanctæ Dei Genitricis, sanctorum Apostolorum Petri & Pauli atque Andreae de auro purissimo miræ magnitudinis, pensantes libras ducentas: ipse vero præcipuus Pontifex fecit imaginem ex laminis argenteis deauratis, habentem effigiem Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quæ posita est super introitum basilicæ beati Petri Apostoli, ubi portæ argenteæ existunt, quæ pensant libras quinquaginta.

XVIII.
De resta-
uratione
Basilicæ.

In his vero, quæ ad ædificium spectant ejusdem basilicæ, hæc apud eundem Anastasium habentur: Pro honore beati Petri Apostolorum principis, & ornatu ipsius sancti Patriarchii instruxit, & edificavit ibidem noviter turrim miræ pulchritudinis decoram, coherentem porticui quæ ascendit ad balneum, ubi & deambulatorium scilicet solarium suum cum cancellis areis miræ pulchritudinis constructui fecit. Sed & porticum ipsam, quæ vetustate diruta erat, utiliter renovavit & picturis, atque marmoribus eandem turrem, & cuncta ædificia, ab eo noviter reparata, decoravit. Et post nonnulla: Cameram vero B. Petri Apostolorum principis in omnibus destructam, atque dirutam restituit, atque pinxit diversis coloribus. Rursus de his quæ spectant ad eandem basilicam: Duos ejus gradus majores, qui ascendunt in atrium simul, & qui ex duobus porticibus ascendunt in eandem Ecclesiam ex utriusque lateribus renovavit; sed & cunctum pavementum ipsius Ecclesiæ, ubi marmora constructa erant adhibitis aliis pulcherrimis, ac melioribus marmoribus renovavit. Porticus vero ex utriusque lateribus supra scriptæ Ecclesiæ, in quibus constructæ trabes

inerant, & tectum, quod ruinæ vicinum positum erat, positis novis trabibus, & ipsum tectum noviter faciens, restauravit. Subiicit vero de Forma Sabbatina, quæ eidem Ecclesiæ affluenter aquas ministrabat, ab eo restaurata his verbis:

At vero per evoluta viginti annorum spacia, Forma, quæ vocatur Sabbatina, nimis contracta existens, per quam decurrebat aqua per Centenarium in atrium beati Petri Apostoli, simul & in balneum juxta eandem Ecclesiam situm, ubi fratres nostri, Christi pauperes, qui ad accipiendam elemosynam in Paschalem festivitatem annue occurrere, & lavari solebant, & ex qua diversæ molæ macinabant, aqua ex eadem Forma, neque in atrium beati Petri, neque intra civitatem decurrebat, dum ipsa Forma (quod dictum est) diruta extitit ob arcus ipsius Formæ magna altitudine constructos a fundamentis demolitos, atque destructos ut nulla spes videretur esse eosdem arcus, vel fractam Formam reedificandi, atque restaurandi: ipse beatissimus ac sanctissimus Præsul aggregans multitudinem populi, per semetipsum ad faciendam, & restaurandam eandem formam preparavit, & tantam curam, & sollicitudinem in ejusdem Formæ fabricam exhibuit, quod eam noviter a fundamento renovavit, atque restauravit. Et confestim per Centenarium ex eadem forma in atrium sancti Petri aqua decurrebat. Et cum per nimium neglectum, & incuriam plumbum ipsius Centenarii furtim jam plurima ex parte exinde sublatum fuisset, & reliquum plumbum conquassatum fuisset: proptinus idem Pastor, addita multitudine plumbi ipsius Centenarium noviter fecit & Deo auspice, aqua in atrium B. Petri simul & in præfatum balneum, verum etiam & intra civitatem, id est, in Cœnaculum, ubi molendina macinabant, sicut antiquitus abundanter decurrere fecit. Et inferius: Idem vere sanctissimus Præsul portas areas majores miræ magnitudinis decoratas studiose a civitate Perusina eas deducens, in basilicam B. Petri Apostoli ad turrem compe erexit.

Rursus quod pertinet ad restaurationem ejusdem basilicæ hæc ibidem: Simili modo, & in famosissima toto orbe terrarum præclara, & veneranda basilica beati Petri Apostolorum principis per oliviana tempora vetustissimas trabes, quæ ibidem existebant, cernens idem præcipuus Pontifex, mittens Januarium Vestiarium secum, cognoscens eam idoneam personam, cum multitudine populi mutavit ibidem trabes numero quatuordecim, atque tectum ejusdem basilicæ sancti Petri & proptinus noviter restauravit. Et inferius de via, quæ ducebat ab Urbæ ad basilicam eandem, hæc habet:

XIX.
Forma
Sabbatina
restaurata.Trabes
renovatae.

Hic

CHRISTI
795.HADRIANI PAP.
24.CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.XX.
* prafatusRestaura-
ta porticus.* Aricina
Domus
cultu S.
Ediftii.

* Anifiana

XXI.
De Pfal-
modia S.
Petri.

Hic item * prafagus vir confiderans plurimi populi salutem, super ripam fluminis porticum, quæ ducit ad beatum Petrum Apostolum arctam, & angustam existentem, per quam viam transeuntes, ad eundem beatum Petrum Apostolorum principem perveniebant: plusquam duodecim mille rufos in litore atvei fluminis in fundamentis ponens, a solo usque ad tectum mire magnitudinis porticum, usque ad gradus beati Petri restauravit. Et de relictis bonis eidem basilicæ in usum pauperum, hæc idem auctor habet:

Hujus temporibus defunctus Leoninus Consul, & Dux, postmodum vero monachus, ob veniam suorum delictorum reliquit tres uncias massæ * Aricina, quæ ex hereditate parentum suorum fruebatur, sita longe ab hac Romana Urbe milliario decimo sexto via Ardeatina, in qua & Ecclesia B. Ediftii esse, dignoscitur: quam ipse beatissimus Papa construens, fabricis decoravit, amplificavitque ad easdem tres uncias supradictæ massæ Aricina alias tres uncias a Petro Comite, atque Agnete relicta Agathonis scriniarii, & Theodora relicta quondam Dominici Præfectorii addidit: fines enim ex omni parte conquistavit, & data digna compensatione, nemini vim inferens, sed magis (ut concedet patri) cuncta secus eundem locum emit prædia, & Domum cultam beato Petro eundem locum jure perpetuo statuit permanentem. Quam & Domum cultam sancti Ediftii vocant usque in hodiernum, pariter & massæ, quæ vocatur * Acuciasa, quæ juxta eundem Domum cultam esse videtur, ab eodem Leonino beato Petro concessa est. Obrulit & villam beato Petro, quæ Capracorum dicebatur, de qua inferius.

Quod vero spectat ad cultum divinum in psalmodia in eadem basilica exhibendum, hæc apud eundem Anastasium habentur: Hic beatissimus Præsul divina inspiratione ignitus, constituit in monasterio S. Stephani cata Barbaram Patriciam, sito ad beatum Petrum Apostolum, congregationem monachorum, ubi & Abbatem idoneam personam ordinans, statuit, ut sedulas laudes in Ecclesia S. Petri persolvant, sicut & cætera tria monasteria, ut duo monachi pro latere Deo nostro canant laudes: quoniam ipsum monasterium in magna desidia, incuria, & negligentia positum erat, & nullum divinum officium cultui ibidem exhibebatur. Hæc sunt, quæ spectant ad basilicam S. Petri diversis in locis in Hadriano apud Anastasium recitata, suo ordine collocata: quod & fecimus in iis, quæ pertinent ad alias Urbis Ecclesias, de quibus singulis ex eodem auctore dicendum est, atque in primis de basilica S. Pauli. Ait enim:

Idem beatissimus Pontifex in Ecclesia B. Pauli Apostoli vestivit corpus ejus Doctore (Confessionem scilicet, ubi corpus est ipsius) ex laminis argenteis, pensantibus libras triginta, quas addidit idem sanctissimus Præsul, quoniam argenti illud, quod primitus erat, nimis confractum existerat. Item fecit in eadem basilica beati Pauli cortinam majorem juxta januas principales ex palliis * quadruplis adinstar cortinæ, quam in Ecclesia beati Petri fecit. Sed & aliam cortinam majorem fecit ex palliis quadruplis, quæ pendet sub arcu majori sub eodem altari. Etiam per diversos arcus ejusdem Ecclesiæ ex palliis quadruplis fecit vela numero septuaginta. Atrium vero B. Pauli Ecclesiæ, quod antea nimis desolatam existerat (nam ibi boves, & caballi ingrediebantur ad pabulandum propter herbam, quæ ibidem nascebatur) inspiratus a Deo idem summus Pontifex ex marmoribus pulchris sternere fecit. Et rursus inferius de ejusdem basilicæ aliis ornamentis:

Idem sanctissimus Pontifex fecit in basilica beati Pauli Apostoli ex laminis argenti imagines tres, quæ ponuntur super rugas in introitu presbyterii, unam quidem habentem depictum vultum Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, & in utroque latere imagines depictas, habentes effigies Angelorum viginti quatuor. Et inferius: In Ecclesia beati Pauli, ad instar eorum, quæ fecerat in basilica S. Petri fecit delphinos argenteos cum coronis, pensantes libras centum octuaginta. Et post aliqua:

Fecit & in Confessione beati Pauli Apostoli ex auro purissimo imaginem in modum Evangelistarum, seu Evangelistarum, intus super ejusdem sanctissimum corpus, pensantem libras viginti. Et post multas Hic idem eximius Papa altare beati Pauli Apostoli una cum ejusdem Confessionis foribus auro mundo sacras designans historias, mirifice ornavit, pensantes libras centum triginta. Et paulo post: Hic ipse almissus Præsul fecit in basilica B. Pauli Apostoli patenam ex auro obrizo & calicem, pensantes simul libras viginti.

De his vero, quæ spectant ad restorationem ejusdem basilicæ, idem auctor ex ordine, quo sunt facta, scribens, hæc superius habet: Restauravit basilicam S. Pauli: cernens ibidem existentes trabes e priscis temporibus jam ruituras, fecit, sicut superius dictum est in basilica principis Apostolorum, cuncta disponens per Januarii Vestiarium suum cum multitudinis populi. Sed & ipse ter beatissimus Pastor per semetipsum frequentans, totam noviter restauravit, in qua & mutavit ibidem trabes majores trigintaquinque, & per circuitum eandem basilicam

De Basilica S. Pauli.

* quadruplis

XXII.
Ornamenta Basilicæ S. Pauli.

De restoratione basilicæ.

CHRISTI
795.HADRIANI PAP.
24.CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.XXIII.
De donis basilicæ Lateranensis. * quadruplis

De psalmodia ibi constituta.

XXIV.
Aqua Claudia revocata.

filicam renovavit. Et post plurima: Porticum vero, quæ ducit ad B. Apostolum a porta una cum Ecclesia S. Eupli usque ad prædictam Ecclesiam S. Pauli, de novo restauravit.

De his vero, quæ spectant ad basilicam Lateranensem, idem auctor hæc habet: In basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi juxta Lateranas similiter fecit vestem de stauracio, sed & cortinam majorem ex palliis * quadruplis; sed & per diversos arcus vela serica, numero quinquaginta septem, omnia ex palliis quadruplis, seu stauracinis. Et post multa ista subiicit: In Ecclesia Salvatoris, quæ vocatur Constantiniana fecit ante vestibulum altaris aureas tres gabathas, pensantes libras decem. Et inferius: In Ecclesia Constantiniana fecit delphinos argenteos librarum triginta. Et rursus, quod ad restorationem pertinet: Item & basilicam Salvatoris, quæ Constantiniana vocatur juxta Lateranensem Patriarchium in ruinis positam, noviter restauravit, & quadriporticum, & fornices, sicut in Ecclesiis beatorum Apostolorum Petri & Pauli, renovavit, in qua trabes majores mutavit quindecim.

Rursum de his, quæ spectant ad ejusdem Ecclesiæ sacrum laudum functionem, hæc ibidem habentur: Hic idem beatissimus & Apostolicus vir cum diligentissima inquisitione reperisset monasterium Honorii Papæ in nimia desolatione propter quorundam negligentiam, divina inspiratione motus, noviter edificavit, atque ditavit, & Abbatem cum cæteris monachis, regulariter ibidem vitam degentes, ordinavit, & constituit eos, ut in basilica Salvatoris, quæ Constantiniana dicta est, juxta Lateranensem Patriarchium posita, officium celebrarent, hoc est, matutinam horam, Primam, Tertiam, Sextam, sed & Nonam etiam, & vespertinam; & quidem ab uno choro monachi monasterii S. Pancratii ibidem posito, ab altero monachi monasterii sanctorum Andree, & Bartholomæi, Honorii Papæ, quatenus pios laudibus pariter psallentes hymniferis choris lati resonarent cantus, reddentes Domino gloriosos melos, persæpius memorantes venerandi Pontificis nomen, scilicet in * herula memoriale ejus pangenens carminibus. Hæc de his ibi.

Sed & de restituta ab eodem Pontifice aqua Claudia in basilicam Lateranensem hæc habet: Dum vero Forma, quæ Claudia vocatur, per annorum spacia demolita esse videretur, unde in balneis Lateranensibus de ipsa aqua lavari solebat, & in baptisterio Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, & in plures Ecclesias in die sancto Palchæ decurrere solebat, & cum medica aqua de prædicta forma decurreret: proficiscens præcipuus, & coangel-

cus Præsul aggregans multitudinem populi a partibus Campaniæ, per semetipsum ad fabricandam, & restaurandam eandem Formam totis viribus properavit, & tantam curam, & sollicitudinem in ejus Formæ fabrica exhibuit, & eam noviter revocavit, & restauravit: atque confestim ex eadem Forma aquam in præfata balnea, & intus civitatem, sicut antiquitus, abundanter decurrere fecit. Hæc ibi.

Et post aliqua de Forma aquæ Virginis habet ista: Hic idem almissus Præsul divina inspiratione repletus, & misericordia motus, Formam, quæ Virginis appellatur, quæ per annorum spacia demoliita, atque ruinis plena existerat, perspicuus hic benignissimus, & pius Pastor noviter eam restauravit, quæ in tantam abundantiam aquæ profluxit, ut totam penne civitatem saturaret. Et de alia Forma Jovia nuncupata, hæc ait: Item ipse sanctissimus Præsul Formam, quæ Jovia vocatur, quæ evoluta viginti annorum spacia confracta jacebat, a fundamentis restaurare fecit.

Jam vero quæ in basilica Dei Genitricis, Ad præsepe dicta, apud eundem Anastasium leguntur facta ab Hadriano Pontifice, hic reddamus: In primis habet hæc de vestibus altaris, velis, atque cortinis: In Ecclesia sanctæ Dei Genitricis Ad præsepe fecit vestes duas super altare majus, unam ex auro purissimo, atque habentem Assumptionem sanctæ Dei Genitricis, & aliam de stauracio ornata in circuito blattis. Fecit & in ea Ecclesia cortinas majores ex palliis * quadruplis ad similitudinem earum, quas fecit in Ecclesia S. Petri, sed & per diversos arcus ejusdem basilicæ vela fecit ex palliis quadruplis, numero quadraginta duo. Et post multa: In basilica sanctæ Dei Genitricis, quæ est Ad præsepe, in altare ipsius præsepii fecit laminas ex auro purissimo historiis depictas, pensantes libras centumquinque. Et intra supra Confessionem tabulas duas ex argento pensantes libras quindecim. Et paulo post: In basilica beate Dei Genitricis ad præsepe fecit delphinos argenteos per diversos coronas, pensantes libras viginti quatuor.

Sed & de his, quæ spectant ad sacrum laudum functionem, a monachis exhibendam, idem hæc habet: Monasterium sanctorum Hadriani, atque Laurentii, quod in ruinis marcescebat, & a priscis temporibus, tamquam * erepta a sæcularibus inhabitabatur: ipse vero egregius crypta Antistes a novo restauravit, prædictorum sanctorum, videlicet Hadriani, atque Laurentii nomine * edificavit, in quo multa seu agris, atque familiis, diversisque pecuniis, & monilibus: Et constituit in ba-

Forma aquæ Virginis restaurata.

XXV.
De basilica S. Mariæ ad præsepe.

* quadruplis

* septa
crypta
* dedica-
vit

basilica Dei Genitricis Mariae Ad praesepe, sicut in ceteris monasteriis, ibidem constituta, Deo diu noctuque canentes solitas dicere laudes. Sed & de reparatione ejusdem Ecclesiae haec inferius: In basilica sanctae Dei Genitricis Ad praesepe, posuit trabes majores, numero viginti.

XXVI. De Basilica S. Laurentii extra muros.

In basilica autem S. Laurentii haec ab eodem Hadriano Pontifice facta esse, narrantur: Fecit in basilica B. Laurentii Martyris, foris muros scilicet, ubi sanctum corpus ejus requiescit, vestem de stauracio; & in ejus Ecclesia majori altari similiter fecit vestem. Sed & tectum ejusdem beati Laurentii basilicae, quae jam distecta erat, & trabes ejus confractae, noviter fecit. Et post multa rursus haec habet: Fecit idem praefatus Antistes in Confessione B. Laurentii Martyris foris murum, imaginem ex auro purissimo in modum Evangeliorum, ejusdem B. Laurentii effigiem continentem. Ac rursus inferius:

Similiter & in Ecclesia beati Laurentii Martyris foris murum fecit ex auro purissimo patenam cum calice, pensantem simul libras quindecim. Item de porticu sancti Laurentii: Porticum, quae ducit ad sanctum Laurentium foris murum, a porta usque ad eandem basilicam de novo construxit, & ipsam basilicam S. Laurentii restauravit: immo & Ecclesiam sancti Stephani juxta eam sitam, ubi corpus sancti Leonis Episcopi, & Confessoris requiescit, similiter undique renovavit una cum coemeterio beatae Cyriacae & ascensum ejus. Insuper in dicta Ecclesia fecit vela ex palliis sericis viginti, linea viginti.

XXVII. S. Mariae Tituli Callisti, & S. Mariae ad Martyres.

Quae autem fecerit in basilica S. Mariae Transyberim, titulo Callisti, haec ab eodem auctore notantur diversis in locis, atque primum: Itemque titulum sanctae Dei Genitricis, semperque Virginis Mariae, quae vocatur Callisti Transyberim, a novo in integrum ex omni parte restauravit: Et inferius: Fecit in ea castrum quinque argentea pensantia simul libras quindecim. Et de ecclesia S. Mariae ad Martyres habet ista: In basilica Dei Genitricis ad Martyres simili modo fecit vela de palliis sericis, numero viginti, & linea viginti. Et inferius: In Ecclesia S. Mariae, quae ad Martyres vocatur, renovavit ciborium de argento, quod ex vetustate consumptum erat, & addidit in eo argenti libras sexaginta, & in pristinum erexit eum noviter locum. Sed & arcum in eadem venerabili Ecclesia fecit de argento, pensantem libras duodecim.

Eccles. S. Marci.

De Ecclesia autem S. Marci haec in eam ab eodem Pontifice collata idem auctor affirmat: Ecclesia vero beati Marci, cujus tectum erat jam vetustate putridum,

vicinum ruinae, depositis vetustissimis trabibus, & aliis impositis noviter, ipsum tectum, atque porticus in circuitu fecit, eamque Ecclesiam restauravit. Arcus vero tres, qui vetustissimi erant, addens ipse Pontifex beatissimus libras argentis duodecim, noviter fecit. Et in eadem Ecclesia super altare majus fecit vestem de stauracio ex palliis quadruplis. Fecit & in ea vela numero vigintiseptem, similiter & cortinam ex eisdem palliis quadruplis sub trabe fecit. Et inferius: In praedicta basilica S. Marci fecit alios arcus argenteos, numero sex, pensantes simul libras quinquagintaquinque, pariter & calices ministeriales a Catholica procedentes ex auro purissimo restauravit, pensantes libras novem, & semis. Et in fine: In titulo beati Marci nutritoris sui fecit patenam, & calicem ex auro obrizo, pensantes pariter libras undecim, & calices argenteos quatuor, pensantes libras duodecim.

XXVIII. Eccles. SS. Apostolorum.

De basilica vero SS. Apostolorum ista habet: Basilica quoque Apostolorum in Via lata porticus in circuitu renovavit, quas antea initiaverat ejus praedecessor dominus Paulus Papa, & non compleverat omnia, Deo propitio reparavit praefatus Pontifex simul & tectum. Sed & apsidem ipsius Ecclesiae cernens jam ruinae vicinam existere, cancanis ferreis eandem apsidem confirmare fecit, & ita eam renovavit. Fecit & vestem in eadem Ecclesia super altare majus de stauracio. Et inferius: Fecit in eadem Basilica vela de palliis sericis numero viginti, & linea viginti. Et post ista:

Item ter beatissimus Praeful in basilica majore, quae appellatur sanctae Dei Genitricis, quae est juxta basilicam B. Laurentii Martyris & Levitae, ubi corpus ejus requiescit foris muros hujus civitatis Romanae obtulit vela de stauracio, sive quadrupli numero quindecim.

S. Pancratii Monasterium.

De basilica vero S. Pancratii haec idem: Simili modo fecit & in basilica beati Pancratii Martyris, quae est foris muros hujus civitatis Romanae, vela de stauracio seu Tyria numero triginta octo. Et inferius: Item in basilica S. Pancratii monasterium, una cum monasterio S. Victoris, ibidem situm reparavit.

S. Valentini Eccles.

In basilica autem beati Valentini simili modo fecit vestem de stauracio. Et inferius: Tectum vero basilicae beati Laurentii ad Taurellum, dum nimis vetustissimum esset, omnes ejus trabes novas ibidem posuit, eamque restauravit, simulque & vestem de quadruplo super altare ejusdem ecclesiae fecit, & obtulit.

S. Laurentii ad Taurellum.

Basilicam vero beati Felicis postquam in Pincis, quae in ruina erat, & tectum ejus discoopertum existebat, facto eodem tecto, noviter ipsam Ecclesiam reparavit, & ve-

XXIX. Felicis in Pincis.

& vestem super altare ejus, de quadruplis faciens, obtulit.

Laurentii in Damasco.

Renovavit etiam & tectum basilicae S. Laurentii, quam Damasci dicunt, ubi & vestem super altare ejus de stauracio obtulit; simulque & aliam vestem post altare fecit, ubi requiescit corpus S. Damasci. Et paulo post:

Petri, & Marcellini.

Coemeterium item Petri, & Marcellini via Lavicana juxta basilicam beatae Helenae renovavit, & tectum ejus, id est, S. Tiburtii, & eorundem SS. Petri, & Marcellini noviter fecit, quoniam nullus erat jam descensus ad ipsa sancta corpora.

S. Hadriani.

Item in basilica B. Hadriani fecit cetera argentea, pensantia libras duodecim, simul & laudanas duas ex argento, pensantes libras octo, quas posuit super rugas presbyterii, ubi arcus de argento existit. Fecit etiam & vestes duas de stauracio, unam super altare B. Hadriani, & aliam super altare S. Martine, sed & vela de palliis quadruplis numero quindecim in eadem ecclesia fecit. Et post multa:

XXX. SS. Cosmae & Damiani.

Idem egregius Praeful basilicam B. Hadriani Martyris, & SS. Cosmae, & Damiani, quas de novo restauravit, diaconias constituit, in quibus & multa bona fecit per suam sempiternam memoriam, concedens eis agros, vineas, oliveta, servos, & ancillas, & peculia diversa, atque res mobiles, ut de redditibus eorum crebris exactationibus diaconiae proficere, pauperes Christi rescere. In praefata vero diaconia S. Hadriani obtulit ex argento castrum duodecim, amam unam, scyphum unum, patenam unam, calicem unam, amulam offertoriam unam, pensantes omnes libras sexaginta septem. Et de eisdem diaconiis inferius: Item & in basilica beatorum Cosmae, & Damiani similiter obtulit calicem, & patenam de auro obrizo, pensantes omnes libras undecim. Verum & in diaconia sancti Hadriani patenam, & calicem ex auro mundo obtulit, pensantes item libras undecim. Fecit & in diaconia S. Hadriani arcus argenteos duos, pensantes libras viginti. Et de eadem: Eidem altari vestem de stauracio fecit, simul & cortinam ante basilicam ex palliis de quadruplo, necnon vela ex eisdem quadruplis numero viginti, linea, viginti.

S. Martini.

Et in Ecclesia sancti Martini fecit arcus argenteos tres, pensantes libras triginta.

S. Clementis.

Tectum vero tituli beati Clementis, quod jam casurum erat, positum in regione tertia restauravit. Necnon in basilica beati Silvestri Confessoris, atque Pontificis sitam in Orpheo, quae in ruinis posita erat, & tectum ejus dirutum erat, facto tecto, ipsam Ecclesiam renovavit. Et post aliqua:

Tectum denique basilicae beati Januarii Martyris ad portam beati Laurentii Martyris, & Levitae restauravit.

S. Januarii.

Item in coemeterio beatorum Martyrum Abdon, & Sennen foris portam Portuensem, vestem de stauracio fecit, atque obtulit. Et inferius: Simulque etiam basilicam sanctorum Abdon & Sennen, atque beatae Candidae, una cum ceteris Sanctorum coemeteriis pariter renovavit.

Abdon & Sennen.

Tectum denique tituli S. Prisca, quod jam casurum erat, in ruinis positum noviter fecit, ubi & vestem de stauracio fecit. Et inferius:

XXXI. S. Prisca.

In basilica S. Stephani protomartyris in Caesio monte fecit vela de stauracio, seu Tyria numero viginti. Et post multa de eadem basilica haec addit: Pariter & in basilica beati primi Martyris Stephani, sita in Caesio monte, quae per olivina tempora marcuerat, maximas deferens trabes, tam vastum molem basilicae porticu mirifice intrinsecus, & extrinsecus renovavit. Et rursus:

S. Stephani.

In basilica beati Apollinaris simili modo vela de octaplo numero decem, & lineam decem fecit. Et inferius:

S. Apollinaris.

Item in basilica beati Valentini martyris, quae sita est foris muros hujus civitatis Romanae similiter fecit vela de stauracio, seu octaplo numero vigintiduo, & linea vigintiduo. Et inferius:

S. Valentini.

Titulum beatae Susannae Martyris inter duas domos sitam juxta S. Quiriacum, cujus tectum jam casurum erat, & ruinis positum noviter restauravit. Similiter & titulum beati Quiriaci Martyris, & Ecclesiam sancti Laurentii ad Formosam pariter restauravit. Sed & de alia Ecclesia S. Laurentii in Palatino sita, & de monasterio ibi posito ita subiicit:

S. Susannae & Quiriaci.

Item hic almiscus Praeful monasterium S. Laurentii, quod in Palatinis desertis reperit, noviter restauravit, & ditavit, conjunxit cum alio monasterio juxta ipsum posito S. Stephani, quod cognominatur Baganda, & ordinavit monachos, & constituit, ut in titulo beati Marci Pontificis, & Confessoris officio fungerentur, id est, Mutulina hora, Prima, Tertia, Sexta, atque Nona, & Vespertina psallerent pro requie animae suae. Et inferius:

S. Laurentii in Palatino.

Diaconiam vero sanctae Dei Genitricis, semperque Virginis Mariae Scholae Graecae, quae appellatur Cosmedin, dudum brevem in aedificiis existentem, sub ruinis positam, restauravit: nam maximum monumentum de Tyburtino tufo super eam dependens super annum Circi, plurimam multitudinem populi congregans, multaque lignorum struem incendens, demolitus est: simulque collectionem ruderum mundans a fundamentis aedificans praedictam Ecclesiam ultro, citroque spaciose dilatans, tresque apsidem in ea constituit.

XXXII. S. Mariae in schola Graeca.

ens præcipuus Antistes, vere Cosmedin amplissimam a novo restauravit.

S. Laurentii in Lucina. Pariterque restituit titulum beati Laurentii Martyris, quem Lucina dicunt, seu Ecclesiam beati Mariini, sitam juxta titulum beati Silvestri.

S. Agapiti. Simili modo Ecclesiam beati Agapiti Martyris foris muros, juxta S. Laurentium positam, reparavit: quæ a priscis temporibus marcescens, in ruinis defecerat: eam vero una cum porticibus idem Antistes, fervens amore Dei, e novo miro decore restituit.

S. Sixti. Item titulum S. Sixti renovavit, Itemque titulum S. Eusebii undique renovavit, Et paulo post:

Basilica Hierusalem. Verum etiam basilicam Hierusalem, quæ in Sessoriano sita est, in qua trabes olivæ, id est veteres, maruerant, mutans eas, in omnibus restauravit.

XXXIII. S. Petri ad Vincula. Pariter templum Apostoli, quod appellatur Eudoxia, ad Vincula totum restauravit, Et inferius: In titulo Eudoxia, videlicet beati Petri Apostoli ad Vincula fecit canistra duodecim, pensantia simul libras triginta sex, & delphinos per diversas coronas triginta quinque, pensantes libras octo.

SS. Ruffinae & Secundæ. Item basilicam sanctarum Ruffinae, & Secundæ, quæ ponitur in Episcopo Silvæ Candidæ, quæ olivana vetustate maruerat, una cum baptisterio, summo studio renovavit.

S. Petri in Via Appia. Sicut & basilicam beati Petri, sitam in Via Appia in silice ultra S. Thomam Apostolum, non procul a trigesimo, desolatione & ruinis præventam, de novo una cum baptisterio restauravit, mole magnitudinis decoram. Et post nonnulla: Ecclesiam beati Joannis Evangelistæ, sitam juxta portam Latinam, ruinis præventam, in omnibus renovavit.

SS. Apostolorum. Verum etiam Ecclesiam Apostolorum, foris portam Appiam milliario tertio, in loco, qui appellatur Catacumbas, ubi corpus beati Sebastiani Martyris cum aliis requiescit a ruinis præventam restauravit.

S. Pudentianæ. Item & titulum Pudentis, id est, Ecclesiam sanctæ Pudentianæ in ruinis positam, noviter reparavit.

S. Theodori. Sed & basilicam S. Theodori, sitam intra Velum juxta Domum cultam Sulpicianam restauravit.

S. Petri. Item basilicam S. Petri positam in Massa Merulana, per vetusta tempora dirutam, renovavit, Et inferius:

S. Petronillæ. Hic fecit in basilica beatæ Petronillæ ad beatum Petrum Apostolum arcus argenteus sex, pensantes libras quinquaginta.

S. Praxedis. Titulum vero sanctæ Praxedis ex parte ruentem restauravit.

XXXIV. S. Eugeniæ. Basilicam S. Eugeniæ tam intus, quam foris de novo restauravit. De qua basilica rursus inferius hæc habet: Porro in

basilica S. Eugeniæ, ut jugiter illic Domino cantarent laudes, videlicet hora Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespertina, & Matutina. In qua & plura dona obtulit, id est, agros, vineas, domos, servos, & ancillas cum diversis pecuniis, & cæteris mobilibus rebus.

Simili modo basilicam S. Gordiani, atque Epimachi, & cæmeterium ejusdem Ecclesie renovavit.

Cæmeterium sanctorum Simplicii & Serviliani, atque Quarti & Quinti Martyrum, & beatæ Soppie una cum cæmeterio sancti Tertullini foris portam Latinam renovavit.

Necnon & Ecclesiam beatorum Tiburtii, & Valeriani, atque Maximi renovavit.

Item basilicam S. Zenonis una cum cæmeterio sanctorum Urbani Pontificis, Felicissimi, & Agapiti, atque Januarii, & Cyrini Martyrum foris portam Appiam uno coherentes loco, renovavit.

Simili modo titulum S. Marcelli, in Via lata situm, de novo restauravit.

Basilicam cæmeterii sanctorum Martyrum Hermetis, Proti & Hyacinthi, atque basilicam miræ magnitudinis renovavit.

Cæmeterium sanctæ Felicitatis via Salaria una cum Ecclesie S. Silvani Martyris, & S. Bonifacii Confessoris, atque Pontificis, uno hærentes solo, miræ magnitudine restauravit.

Basilicam S. Saturnini, in prædicta via Salaria positam, una cum cæmeterio sanctorum Chrysanti, & Daria renovavit.

Atque cæmeterium sanctæ Hilarie innovavit.

Item & cæmeterium Jordanorum, videlicet sanctorum Alexandri, & Vitalis, & Martialis, & sanctarum septem virginum a novo restauravit.

Cæmeterium S. Silvestri Confessoris, atque Pontificis, aliorumque multorum sanctorum foris portam Portuensem in ruinis positum restauravit.

Similiter & sanctorum Abdon, & Sennen una cum cæteris sanctorum cæmeteriis pariter renovavit.

Ecclesiam beatæ Agnetis seu basilicam beatæ Emerentianæ, pariter & Ecclesiam S. Nicomedis, sitas foras portam Numentanam, simul & cæmeterium beati Hippolyti Martyris similiter restauravit.

Et inferius: Sed & facta tecta tituli sanctorum Quatuor Coronatorum, quæ in ruinis existebant, trabes plures impo-nens, restauravit. Pariter inferius: Ecclesiam Sanctæ Sabine, sita in territorio Ferentillo, de novo restauravit. Et paulo post: Item diaconiam sanctorum Sergii, & Bacchi restauravit. Sed quæ subicit de Ecclesia Sancti Anastasii, videamus.

SS. Gordiani & Epimachi. Cæmeteria restau-rata.

XXXV.

XXXVI.

Basilicam vero beati Anastasii Christi Martyris una cum baptisterio, & egumenarcho, cæterisque edificis, per incuriam monachorum in nocturno silentio exustam, a fundamento usque summum, cum audivit misericordissimus Præsul: valde diluculo velociter currens, reperit eam adhuc ardentem, & solummodo arcam ejusdem Martyris erutam in media curte jacentem. Cætera vero sanctuaria, seu ministeria tam in Ecclesia, quam in vestiario ab ipso igne conflagrata sunt. Qui nimio mæore affectus, una cum sanctorum ministris certatim extinguere ignem curavit. Atque confestim viribus totis a flammæ ruinis erutam de novo in meliorem statum prædictam Ecclesiam cum vestiario, & egumenarcho, & cæteris edificis renovavit, atque restauravit. Et amplius in ea Ecclesia sanctuaria, atque ministeria, & ornamenta majora, quam quæ ibi combusta sunt, contulit.

De diaconis autem, ab ipso restitutis, hæc ibidem leguntur: Restituit diaconias tres foris portam beatorum Apostolorum principis, id est, unam quidem sanctæ, & gloriose semper Virginis Dei Genitricis Mariæ Domine nostræ quæ sita est in atrio, aliam, quæ sita est foris portam beati Petri Apostoli in caput portici item nomine sanctæ, & intemeratæ Domine nostræ. Necnon aliam diaconiam, quæ appellatur S. Silvestri juxta Hospitalale S. Gregorii. Quas superscriptas diaconias restauravit, & dona plurima mobilia, & immobilia pro remedio animæ suæ obtulit; constituitque per unamquamque hebdomadam quinta feria cum * psallemio, ut a diaconia pauperes usque ad balneum pergerent, & ibi per dispensationem elemosynas fieri.

Quod vero spectat ad elemosynas in pauperes erogandas, quænam harum causa idem auctor docet de villis, ab eo constructis, ex quibus annonæ pauperibus ministrari posset: ait enim: Hic beatissimus Præsul fecit, & constituit noviter Domos cultas quatuor (ita villas nominat) unam quidem, quæ vocatur Capreorum, positam in territorio Vigentano, milliario ab Urbe plus minus quintodecimo, atque primitus fundum ipsam Capreorum cum aliis pluribus fundis, ei coherentibus ex hæreditaria parentum suorum successione, ejus propriis existentibus, & aliis pluribus fundis casalibus, & massis, data justa compensatione a diversis personis emptis, & eidem Domui cultæ additis conjunxit. Quam videlicet Domum cultam * Capreorum cum aliis massis, fundis, casalibus, vineis, olivetis, aquimolis, seu molendinis & omnibus ei pertinentibus statuit per privilegium Apostolicum sub validis anathematibus obligationibus, ut in usum fratrum

De diaconis restitauratis.

* canu psalmonum

XXXVII. Collata S. Petri Basilicæ pro elemosynis pauperum.

* Capreorum

nostrorum Christi pauperum perenniter permaneat: & triticum, & hordeum, quod annue in locis ejusdem Domus cultæ fuerit, diligenter in horrea sanctæ nostræ Ecclesie deferantur, & sequestrata reponantur. Vinum etiam, & diversa legumina, quæ in prædiis, & locis ejusdem antefatæ Domus cultæ annue nata fuerint, simili modo curiose in paracellario prænotatæ sanctæ nostræ Ecclesie deducantur, & separatim reponantur. Sed ex porcis, qui annue in casalibus sapius dictæ Domus cultæ inglandati fuerint, capitulum exinde occidant, & in eodem paracellario reponantur. Decernens ejus ter beatitudo, atque promulgans sub validissimis obligationibus, interdictionibus, ut omni die centum fratres nostri pauperes, etiam si plures fuerint, congregati in Lateranensi patriarchio constituentur in porticu, quæ est juxta scalam, quæ ascendit in patriarchium, ubi & ipsi pauperes depicti sunt, & in quinquaginta panes, pensantes per unumquemque libras duas, simulque & decimatas vini duas, pensantes per unamquamque decimatum libras sexaginta, & caldaria plena de pulmento: erogenturque omni die per manus unius fidelissimi paracellarii eorundem pauperum, accipiens unusquisque eorum portionem panis, & portionem vini, id est, cuppam capientem calices duos, necnon & carnem de pulmento. Ita videlicet statuens ejus beatitudo promulgavit, una cum sacerdotali collegio, ut in nullis aliis utilitatibus fruges ex redditibus, & diversa peculia antefata Domus cultæ erogentur, aut expendantur, nisi solummodo in propriis subsidiis, & quotidianis alimentis prædictorum fratrum nostrorum Christi pauperum, quibus cuncta proficiant, & perenniter erogentur.

Alias vero tres Domos cultas, videlicet Galeria posita via Aurelia, milliario ab Urbe plus minus decimo ad sanctam Ruffinam cum fundis, & casalibus, vineis, aquamolibus, olivetis, & omnibus ei pertinentibus, reliquas vero duas, id est, aliam Galeriam positam in Portuensi, milliario ab Urbe plus minus duodecimo cum fundis, & casalibus, vineis, aquamolibus, seu monasterium beati Laurentii, positum in insula Portus Romani, cum vineis pertinentibus, simulque & lecticariam quæ vocatur Asprula: verum etiam aliam Domum cultam, quæ vocatur Calvisianam, cum fundis, & casalibus, vineis, & olivetis, aquamolibus, & aliis omnibus ei pertinentibus, posita via Ardeatina milliariis ab Urbe plus minus quindecim, quas videlicet tres Domos cultas, videlicet Galeriam, Calvisianam, & aliam Galeriam statuit ejus beatitudo per Apostolicum privilegium sub validis anathematibus obligationibus, ut in usu proprio

XXXVIII.

P p 2 & uti-

& utilitate sanctæ nostræ Ecclesiæ permaneat.

Et inferius de Ecclesia, erecta ab eodem in Capracoro villa, ista habet: Hic item sanctissimus Pontifex in Domo culta quæ Capracorum appellatur, quam obtulit pro alimoniis pauperum beato Petro Apostolorum principi nutritori suo, a solo fundavit Ecclesiam, simulque speciose ornavit, & in nomine ejusdem, Deo factori suo dicavit, recondens in ea reliquias ex vestimentis Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, & ejusdem Genitricis, semperque Virginis Mariæ, atque duodecim Apostolorum, & aliorum venerabilium Martyrum. In quam sanctissimam Ecclesiam cum clero, Senatuque Romano pergens cum mira gloria, & exultatione, ac pariter ovantes, & in pauperes Christi ibidem magnam consuetam elemosynam faciens, translatavit, & introduxit in eam corpora sanctorum Martyrum, simulque Pontificum, videlicet corpus S. Cornelii Martyris, atque Pontificis, pariterque S. Innocentii Confessoris, atque Pontificis, quos ut patronos in Domino almus sacer Pontifex, ob amorem sanctæ Sedis Apostolicæ, in qua præsederunt, sicut decuit, honoravit.

XXXIX.

Ad postremum de muris Urbis collapsis, & ab eo restitutis, hæc ibidem leguntur: Ipse vero a Deo protectus Præful, conspiciens muros hujus civitatis Romanæ per olitana tempora in ruinis positos, & per loca plures turres usque ad terram eversas: per suam solemne studium omnes civitates tam Tusciæ, quam Campaniæ congregans una cum populo Romano, ejusque suburbanis, necnon & toto Ecclesiastico patrimonio, omnibus prædicans, dividens ex sumptibus, & dapibus Apostolicis totam Urbem in circuitu restaurans, universa renovavit atque decoravit. Habet superius idem auctor expensas esse in opus mille centum auri libras secundum veriorum lætionem. In fine vero. Hic beatissimus Pontifex omnia utiliter tam in elemosynis pauperum quam in ornamentis Ecclesiarum perficiens cursum consummans, atque Fidem Orthodoxam solertissime servans, Dei vocatione vitam finiens, ad æternam requiem migravit. Qui fecit ordinationes duas per mensem Martii, creans presbyteros viginti quatuor, diaconos septem, Episcopos per diversa loca numero centum octo-

PAGIUS III. Leo III. Hadriano succedit.

Ad num. XL. & seq. Anastasius in Vita Hadriani docet, Leonem III. natione Romanum postridie mortis Hadriani electum fuisse, dieque insequenti ordinatum; Divina, inquit, inspiratione, una concordia, eademque voluntate, a cunctis Sacerdotibus seu Proceribus & omni Clero, nec non ab Optimatibus, & cuncto Populo Romano, Dei nutu in natali die Beati Proto-

ginta quinque, & sepultus est in basilica B. Petri Apostoli, septimo Kalendas Januarii, Indictione quarta. Fuit autem temporibus Caroli Magni Regis. Hucusque apud Anastasium. Non prætermittendum quod ultimis Hadriani temporibus (a) Offa Rex Anglorum, reposito corpore sancti Albani Martyris cum aliis reliquiis, Romam venit, ut probarentur ab Hadriano, privilegiumque acciperet pro monasterio ejus nomine Verolumii erigendo, utque suorum peccatorum remissionem a Christi Vicario consequeretur. Quibus omnibus acceptis, est reversus in Angliam.

(a) Matt. Vvelli. mo nast. anno 794.

Post obitum vero Hadriani Pontificis neque die integra Sedes ipsa vacavit, siquidem eadem qua obiit Hadrianus die creatus est ejus successor Leo, hujus nominis tertius. De quo hæc apud eundem Anastasium leguntur: Leo tertius natus est Romæ ex patre Asuppio: qui a parva ætate in vestuario patriarchii nutritus, & educatus, in omnemque Ecclesiasticam disciplinam spiritualiter educatus, tam in psalterio, quam in sacris, divinis scripturis pollens, subdiaconus factus, in presbyterii honorem proventus est. Erat enim vir castus, loquela facundus, & animo constans. Ubi inveniebat aliquem præcipuum monachum, vel servum Dei, in colloquiis divinis, & orationibus cum eo penitus vacare non cessabat. Et valde, nimisque hilaris in elemosynis existeret; veram etiam & infirmorum maximus fuit visiator, prædicans illis scripturaliter, ut eorum animas elemosynis redimerent. Plures ejus prædicationibus annuentes, quicquid ille pro Christo commendabat, die noctuque pauperibus erogabant: fructum animarum crebro offerens salubriter Deo. Et dum taliter in ipso vestuario præcipue docens splenderet, & ejus solertissimam curam ipse Vestiarium diligenter: ab omnibus amantissime diligebatur. Quapropter divina inspiratione, una concordia, eadem voluntate, a cunctis sacerdotibus, seu proceribus, & omni clero, necnon ab Optimatibus, & cuncto Populo Romano, Dei nutu, in natali die beati Protomartyris Stephani electus est, & sequenti die in natali S. Joannis Apostoli & Evangeliste ad laudem & gloriam omnipotentis Dei in Sede Apostolica ordinatus est. Erat enim Ecclesiasticarum rerum defensor, &

XL. Leo Papa III. creatur.

Leonis virtutes insignes.

martyris Stephani electus est, & sequenti die in natali Sancti Joannis Apostoli & Evangeliste ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei in Sede Apostolica ordinatus est. Sed Baronius, qui Hadrianum die XXVI. Decembris demortuum existimabat, ne quidem diem integram Sedem ipsam vacasse credidit, ipsamque passim alii describere.

A num.

contrariorum fortissimus expugnator, & mitissimus & Ecclesiæ benevolus & præclarus amator, tardus ad irascendum & velox ad miserandum, nulli malum pro malo reddens, neque vindictam secundum merita tribuens, sed pius ac misericors a tempore ordinationis suæ omnibus studuit justitiam facere. Hæc ibi.

XLII.

Probat quidem insignem Leonis sanctitatem ipsa omnium consensu electio quam celerrime facta, utpote qui eximio virtutum fulgore mox omnium oculos in se convertit, neque filii tenebrarum (si qui essent inter eos) ausi sunt resistendo, tantam ejus gloriam obscurare. Electus plane a Deo, ut magna pateretur, sicut de Paulo (a) dictum est ad Ananiam a Domino: Ostendam illi quanta eum oporteat pro nomine meo pati. Electus pariter, ut magna præstaret, qui videlicet Apostolica auctoritate Imperium restitueret Occidentalibus oris, sed de his vestigiis suo loco dicendum. Reicitur vero, quæ nulla subfuit firmitate fabelæ de Leone, quod sui exordio Pontificatus passus carnis incendium, ob mulierem ejus manum excolantem, eam ipse sibi præciderit: statueritque ne manus, sed pedes quis deberet osculari Pontifici: cum ante hæc tempora reperitur moris fuisse osculari, pedes manus numquam. Multaque alia cum sint, quæ repugnent, propterea sit, ut audiatur indigna: quæ alii (ut dictum est superius) adigunt Leoni Magno. Ita inconstans mendacium invenitur ubique.

(a) Act. 5.

XLIII.

Quod ad res pertinet Orientalis Imperii, hoc anno Constantinus sine matre regnans, juvenili temeritate, ardore libidinis, abdicata jam Maria legitima conjugæ, Theodotem cubiculariam ducens, Augustanique coronas mense Augusto, nuptias in palatio S. Menne celebravit. Hæc Theophanes anno hoc ipso sexto (ut ait) ejusdem Imperatoris. Apud quem corrigas, dum ejusdem sextus annus signatus Indictione prima reperitur, cum tertius ipius Imperii antîus ab eodem auctore superius consign-

PAGIUS IV.

A num. XLII. ad LKV. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXXVII. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, ait: Hoc anno Imperator uxoris Maria consortii pertasus, matris consilio, quæ ut imperantem diu potestatem ad se traduceret, cunctorum odiis jugem exponere satagebat, Monasterium eam fieri compulsi: ac propositum hujusmodi persuasam in aliam sibi cepulit. Monasterio capillis abdicavit mense Januario, Indictione tertia. Paulo post; mense vero Augusto Theodotem Cubiculariam Imperator coronavit Augustam, & illegitimo eam sibi copulavit conjugio. Tum anno Incarnat. DCCLXXXVIII. Kalend. Septemb. hujus Christi anni inchoato scribit: Hoc anno, mense Septembri, Indictione quarta, feria hebdomadis quarta, Imperator, con-

tur nota Indictionis primæ, ut plane hic signandus sit (ut superius dictum est) Indictione tertia. Hæc quidem in his, quæ ad temporis notam spectant, super quam omnis vertitur cardo historicæ veritatis. Porro ex hujusmodi Constantini Imperatoris scelere perpetrato, magnæ sunt in Ecclesia illa inter Catholicos conflatur discordiæ, turpi adulatione aliis probantibus nefarium scelus Imperatoris, aliis vero, quibus Ecclesiastica disciplina cordi erat, illud ipsum magnopere detestantibus, & execrationibus insectantibus; cujus rei causa & persecutionem ab eodem Principe passi sunt. Ut igitur rerum gestarum series omnibus legentibus pateat primum quæ de his breviter Theophanes habet, in medium adducamus, qui ait:

Constantinus odio habens Mariam uxorem suam, summessione matris suæ Imperium appetentis, & (quod ab omnibus reprehensibilis judicaretur) affectantis, coegit, ut fieret monacha: quam cum inflexisset, rotundit mense Januario; & Aprilis mense movit exercitum adversus Arabes; & mense Maio bellum intens cum uno cursu ipsorum, in loco, qui dicitur Amusam, vicit, vertit, & hoc insequitur est usque ad annum. Et cum venisset Epbesum, & apud Dei locum orationis fecisset, commercium nundinarum, quod centum esset auri librarum, indulsit ad famulatum S. Joannis Apostoli. Augusto vero mense coronavit Imperator Theodotem cubiculariam in Augustam, & desponsavit eam Imperator anno sexto Imperii sui solius regnantis, Indictione prima celebravit Imperator nuptiarum principia in palatio S. Menne. Hæc de nuptiis, sed audi diffidia, de quibus idem auctor hoc eodem anno inferius habet his verbis:

Eodem quoque anno Secundionis Abbas abscidit se a communione Tarasii Patriarchæ pro eo, quod Imperatorem receperit in communionem, & permiserit, eum tondere uxorem suam Mariam, & Josepho monacho & Abbati monasterii, quod appellatur Concarata, coronare Theodotem præ-

XLIII. Dimissa Maria uxorem accipit Imperat.

*tertium

Plato Abbas a Tarasio Patriarcha abstinet.

juncta sibi Theodote, in Sancti Mamantis Palatio nuptias celebravit; & dicit: Eodem etiam anno Plato Secundionis Præpositus a Tarasio Patriarcha communione se segregavit: quod ille communionis sua participem redderet Imperator, & Catechista Imperatricis tendenda potestatem fecisset, & Abbati Joseph Catharorum Præposito, ut eum cum Theodote ad nuptiales coronas admitteret, parem dedisset veniam. Imperator accepto nuncio Bardanium Patricium & Scholarum domesticum, & Joannem Officii comitem misit, qui Platonem in Urbem indultum, in ergastulo ad Michaelis celestis militia Principis in Palatio erectam adem incluserit. Reliquos autem Monachos una cum Platonis nepotibus cesos Theosalonicam relegavit: quos Irene ideo defendendos suscepit, quod

reperit. Quod cum didicisset Imperator, misit Bardanio Patricio, & scholarum domestico, cum Joanne Comite Obsequii Platonem introduxit in urbem, & retrusit intra claustra in templo Principis militiae, quod est in palatio, reliquosque monachos cum nepotibus ejus percussos, exilio relegavit apud Theffalonicam, quibus auxiliabatur mater Imperatoris, tamquam quia filio resistebant, & eum confundebant. Hæc Annales ex Theophane, & nihil præterea. Cæterum ex Theodoro Studita luculentissimo hujus temporis rerum gestarum scriptore, petenda sunt multa, quæ ad deformem tragediam istam spectare noscuntur, qui in primis in rebus gestis S. Platonis ista habet:

XLIII.

Tempus igitur, quo præsidendi munus pater exercuerat, jam absolvimus, orationem deinceps ad id, quod celebrius est, convertemus. Sed in mentem mihi venit ingemiscere, quæ vera sunt dicere aggredienti quidem, sed sublatum tamen rerum narrationem recusanti eorum causa, qui ea fecerunt. Verum cum fieri non possit, ut aliter manifesta fiant, quæ occultari non debent (quamvis ubique ea vulgata sint) veniam tamen ad eorum narrationem: non quod velim his, qui hæc egerunt, obrectare, sed ut viri beatissimi virtutem monumentis litterarum consignem. Væ tibi civitas (inquit (a) Salomon) cujus Rex junior est: id quod a litteris divinis olim audieram, nunc etiam experitus sum: Constantinus Irene filius, cujus quidem fides recta fuit, vita vero perversa ex imperii potestate, intemperantia velus stimulo quodam excitabatur. Cum enim pubescente ætate, nuper Imperium habere cepisset, partim paternæ reverentiæ, & custodiæ fræno abjecto, partim divinis legibus pro nihilo habitis, uxorem sibi legitime copulatam ejecit, & Herodis exemplo, mœchus factus est.

(a) Eccl. 10.

Platonis certamen adversus Imp.

Sed quorsumnam hæc spectat historia? ut nostrum hunc magistrum, Platonem scilicet, præcursoris illius Joannis imitatorum quodammodo fuisse, intelligatis. Cum enim omnes fere iniquo illi factio assenti-

rentur, solus hic (ut ita dicam) cum suis pueris, hoc est, discipulis, stabilis, permansit. Ob idque quot, & qualia per totum annum certamina eum subisse putamus? Nuntia nuntiis, minæ minis addebantur, flagella, exilia, membrorum mutilationes proponebantur. Cum vero nihil eorum, quæ Cæsar ipse studebat, perfici posset; verbo quidem alii persequerentur, re autem vera Imperatoris manus illi infesta erat. Nostis monachos illos, & litteras ad eum missas. Postremo cum ea ipsa inania, atque infirma deprehensa essent viro illo sancto quod dicebat, faciente, & contrarias litteras mittente: tunc Imperatoris persona detecta fuit, cum non amplius ficta species locum habere potuisset. Rem quidem aperte ostenderunt, quæ a duobus illis exercitus ducibus, ab eo veluti hostibus quibusdam, ad inermem Christi monachum sola divina lege armatum missis, facta sunt.

Pastor igitur e medio sublatus est, & oves gregis dispersa sunt, aliis verberatis, aliis in exilium missis, aliis persecutores fugientibus. Quodque miserabilius est, regium edictum prohibebat, ne quis eorum, qui Dei causa persecutionem patiebantur, alicubi reciperetur. Ejusmodi edicto monasteriorum præfecti obtemperaverunt; nec quotusquisque inventus est, qui virum illum accipere ausus fuerit. Interea Christus dormiebat ob eam quam ipse novit, rationem, probans, & explorans aliorum animum, num firmior esset; aliorum vero inhumanitatem patientia sua flebens ad misericordiam, & ad poenitentiam provocans. Ille igitur Christi athleta sponte a propriis membris abscinditur, atque omnino solus relinquatur, animam pro ovibus suis exponens, vere bonus pastor, ut in (b) Evangelio dicitur.

XLIV. Adversus Platonis monachos persecutio.

(b) Jo. 10.

Idem ad Cæsarem Briarei manu ductus, coram prostitit (audeo dicere velut præcursor Domini Joannes) nisi quod illi ultro, hic ab alio ductus, id fecit. O fortem illius viri mentem & animum qui novum Imperium formidavit, non minis cessit,

posito perstitit. Interim pueri ejus seu socii relegati sunt, ipseque carcere liberatus non est, nisi quando Irene rursus imperare coepit, ut narrat Baronius ex Theodoro Studita in ejus Vita. Restitit & Imperatori Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus, ut liquet ex ejus Vita, ab Ignatio ejus discipulo scripta, cujus verba recitat Baronius num. XLVII. & seqq. Denique Imperatori etiam restitit Sanctus Theodorus Studita, ut narrat Michael Theodori discipulus in ejus Vita, cujus verba recitat Baronius n.LV. & seqq.

Cur vero Tarasius se a communione Imperatoris, Platonis & Theodori exemplo non segregavit, hanc rationem reddit Baronius num. XLVI. quæ quia in editione Colonienfi, qua

VI.

PAGIUS

quod filio adversarentur, & cum præbris incessarent. Anastasius & Auctor Miscellæ loco, Indictionis IV. habent Indictionem I quem errorem Baronius agnovit; sed quia illi mensem prætermittunt, loco Indictionis I. reponendam dicit Indictionem III. Verum cum res mense Septembri contingerit, recte Theophanes Indictionem quartam habet.

V. Et viri Sancti re- stiterunt.

Sanctus Plato anno superiori Præfecturam Monasterii Sacundionis abdicarat, eamque in Theodorum nepotem transtulerat. Quare hoc tempore alieno subiectus imperio vivebat; sed, ubi vidit Constantinum Imp. legitimum conjugem, repudiavit, hoc ei non licere imperterritus pronuntiavit, & oblatum Imperatori ei in facie restitit. Carceri quidem inclusus est, sed in pro-

fit, non illecebris fractus est, cum præsertim cognata illi esset femina, quæ Herodiadis mentem habebat: quinimmo inreptâ oratione usus, ac nihil veritus, id quod verum erat, confessus fuit. Non licet tibi, (inquit (a) præcursor) uxorem habere Philippi fratris tui. His similia & præcursoris imitator dixit illi, qui Herodis erat similis. Non iste quidem fuit securi percussus, quoniam noluit Cæsar ipse Martyrem eum virum esse, qui animo, & proposito jam fuerat & iis, quæ dixerat ante, se certasse, satis ostenderat; sed imprudens tamen Christi Confessorem eum esse, probavit, cum in cellula quadam, ut maleficum hominem, illum veritatis thesaurum conclusisset, clavibus, aliis, alias addens, ac cibum per foramen quoddam ei dari jubens, ut a nullo prorsus videri posset, qui a Deo ipse videbatur.

(a) Math. 4. Marc. 6.

XLV. Gravia sustinet Plato cum suis.

Hæc una cum Cæsare agebant monachorum præfecti quidam, quos pudet me nominatim proferre: quodque miserabile est, carcer erat monasterium Imperatoris, palatio adhaerens, & ejusmodi custodiæ princeps erat is, qui adulteros coronaverat. Hei mihi (ut cum Propbeta (b) clamem) quoniam perit vir Deum timens a terra, & qui recta faciat in hominibus non est! Quid dicam de illo, qui sanctum virum custodiendum ei tradidit, qui adulteros viros conjugavit? Quid de illo, qui mandato Imperatoris virum nullis rationibus reddendus obnoxium tanquam reum conquisivit? Quid eos in medium afferam, quos Cæsar ipsos sacrorum ministros insignes in carcerem misit ad persuadendum justo illi viro, ut verbo tantum assentiretur iis, quæ fiebant, si a carcere dimitti vellet, & omnibus suis dominari? Quid denique illos proferam, qui ei valde illudebant, & obrectabant eam consanguinei, quam alieni, tam qui eodem, quam qui diverso habitu induebantur? O rem absurdissimam, immo vero, o factum contra veritatem injuriosum! Insinulabant generosum hominem adulterorum comprobatores, quod mente delira es-

(b) Mich. 7.

PAGIUS

utor, scripta est Charactere Italico uti sunt verba, quæ a num. XLIII. ad XLVI. ipsemet refert ex eodem Theodoro in Vita Sancti Platonis, & hæc Characteris similitudo lectorem facile in errorem impellere potest, hic earum partem recitabo, eoque magis quo anno DCCCXIII. num. IX. sibi Baronius hac in re constare non videatur: Non sic eum averfatus est Plato, inquit Baronius, quod ipse probaverit scelus Imperatoris: id quidem nequaquam accidit unquam, neque quod coronaverit Theodotem pellicem, &c. Verum eo quod redargutum Imperatorem nequaquam ab Ecclesia separasset, sed cum illo communicaret, neque eum qui adulteram coronasset ab Ecclesia abiecerat: idcirco ipse Plato ab ejus se communione abstinuit, &c. Gra-

vis angustia premebat animum Patriarchæ, cum vereretur, ne nimis exasperando, animum Imperatoris & ab Ecclesia removendo, eum faceret Fidei Catholice desertorem: adhuc recentia Ecclesiæ vulnera, & vix obducta erant per Concilium, ejus opera celebratum Nicææ adversus Iconoclastas: adhuc vigeabant ho-

stes. Sed quæ in hoc certamine fuerunt Tarasii Patriarchæ partes, dicendæ sunt: Non sic eum averfatus est Plato, quod ipse probaverit scelus Imperatoris: id quidem nequaquam accidit unquam, neque quod coronaverit Theodotem pellicem: nam & ab hoc longè longius remorsus fuit. Probatur ipse quidem de abiecta conjugè acerrime redarguisse Imperatorem, & detestatum esse novum contra leges sacrarum initum conjugium neque coronare ullo modo voluisse novam pellicem, ab ipso Imperatore nominatam Augustam. Verum eo quod redargutum Imperatorem nequaquam ab Ecclesia separasset, sed cum illo communicaret, neque eum, qui adulteram coronasset ab Ecclesia abiecerat: idcirco ipse Plato ab ejus se communione abstinuit. Cum vero post obitum Imperatoris in suum monasterium Plato restitutus fuisset (ut testatur idem, qui supra, Theodorus Studita) idem Tarasius se apud Platonem purgans, cum eo est communione conjunctus.

Gravis angustia premebat animum Patriarchæ, cum vereretur, ne nimis exasperando, animum Imperatoris & ab Ecclesia removendo, eum faceret Fidei Catholice desertorem: adhuc recentia Ecclesiæ vulnera, & vix obducta erant per Concilium, ejus opera celebratum Nicææ adversus Iconoclastas: adhuc vigeabant ho-

XLVI. Tarasius Constant. Episc. quid in hoc certamine.

Tarasii confitium.

flēs Ecclesie, erat ipse adolescens animo mobilis & instabilis, & hereticorum parentum mala propago, perfacilisque ut levi flutu in heresim præceptis impelleretur: hæc inquam, & alia hujusmodi alto mentis consilio versans Tarasius, sic erroris redarguere voluit Imperatorem, ut tamen eum, licet poena illa dignum, non luerit ab Ecclesia separare. Verum tanti viri digna audi in hac pugna exantillata certamina. In rebus enim ab eo præclare gestis, hæc ab ejus temporis scriptore Ignatio monacho narrata leguntur his verbis, dum agit de Constantino Imp. solo sine matre Irene regnante.

Is aggreditur infirmare leges, & quod a Domino dictum est in Evangeliiis, patrociniō utens suæ potentie. Et cum statuisset a sua conjuge facere divortium, & aliam in animo haberet extollere ad Imperii altitudinem juvenis, adornat facinus indignum sua potestate. Id autem fuit, quod mortifera insidia a conjuge Imperatrice ei parata dicuntur. Affirmabat autem, id esse venenum, quod cum potu haustum, mortem simul attraheret, quod quidem conabatur probare, & cui libet persuadere: putabat enim fieri non posse, ut fides sibi non haberetur, cum esset Imperator, & verba faceret apud eos, qui subiecti erant ejus Imperio. Nullus vero persuadebatur, nisi qui gratificans Imperatori, propter gloriam in animo inducebat iusto jus adimere. Postquam autem, excitata fama, hoc transmissit usque ad atria Ecclesie, & nefaria actio pervenit usque ad aures Pontificis: id eum reddidit valde dubium, & perplocum, dum apud se cogitat, quomodo se armaret adversus hanc decertationem, & in ipsum Imperatorem rei bellicæ peritissimum, & fortissimum pugnatorem ex pharetra, & arcu telum jacularetur, jam olim honoratus sacerdotali boram omnium nuditate.

XLVII. Falsū prætextus Imperatoris faciendi divortii cum uxore.

Ingens scelus obvolvitur justitia.

PAGIUS

ab ejus temporis Scriptore Ignatio Monacho narrata leguntur his verbis, dum agit de Constantino Imp. solo sine matre Irene regnante. Hæc scite prudenterque Baronius, idque juxta Michaelēm discipulum Sancti Theodori Studite in ejus Vita, cujus verba recitat Baronius num. LIV. imo & juxta Ignatium Diaconum, cujus narrationem, anno DCCCVIII. num. II. & seqq. referemus. Porro de Ignatio tradit Suidas: Ignatius Diaconus, & vistorum Custos Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitana, dein factus Nicanus Metropolitānus Grammaticus: scripsit Vitas Tarasii & Nicephori Sanctorum & Beatorum Patriarcharum;

beneficium, accessit ad gnomonem castitatis: cumque id, quam potuisset, accuratissime, & subtilissime contexuisset, omnia esse verissima, & qua nullam admittant calumniam affirmabat; & ut consentiret, ut Imperator posset venire ad secundum matrimonii contractum, instabat. Hæc cum dixisset, expectabat, ut de his responsum acciperet.

Cui cum ex imo suspirasset, & lacrymabiliter subriisset sanctus, respondit: Si hæc (ut tu dixisti) cogitavit Imperator, & carnem divina lege conglutinatam, & qua una cum ipso facta est, statuit excindere: nescio quemadmodum feret gravissimum quod in eum a Gentilibus inferendum est probum; aut quemadmodum ejus potestas gregem cogentem ad temperantiam, & fornicationem puniet, & adulterium, cum ipse sit tam turpium convictus flagitiorum. Nam etiamsi dederimus fide digna esse, qua a te adducuntur; & esset mulieris evidens malefium; sic etiam oporteret id cavere propter reverentiam vocis Domini, qua dicit: (a) Qui dimittit uxorem suam, (a) Math. præterquam propter fornicationem, non vincitur. Quemnam autem Imperio excellentiorem sibi societate matrimonii voluit coniungere, qua ad tantum processit flagitium? Sed hoc ideo prætextitur, ut honorabiles nuptiæ, & thorus immaculatus violetur: introducatur vero dedecus fornicationis, & germanum semen fiat adulterinum, & alienet id quod est cognatum, introducto furto, & turpi concubitu. Hanc ergo a nobis, & iis, qui sunt nostri similes, accipe responsum, & eam aperi iis, qui miserunt: non enim cedemus iis, qua a te jactantur: mortempotius, & gravia subibimus supplicia, quam in rebus ejusmodi ei ullo modo velimus inferre. Audiat Imperator, nos huic improbabili consilio non esse parituros.

XLVIII. Tarasius reficit Imperat.

His verbis celestibus attonitus, is qui Imperatoris serviebat responsis: vulgus regens tristitiam, venit quam citissime ad eum, qui miserat, eorum, que ille sperabat, nihil quod ei esset cordi, omnino afferens. Postquam autem sacrosancti pastoris constantiam vidit Imperator quercu firmiorem esse, qua ab impetu ventorum;

Imp. accersit Tarasium.

rum; Epitymbios, Elegos, Epistolā, Jambos in Thomam Antartem, & alia multa. Quæ Baronius habet num. XLVII. & seqq. scripta sunt ab eodem Ignatio in Vita Tarasii. Neque Anastasius, neque Auctor Mitcellæ, multo minus Theophanes afferunt, Joannem hoc tempore Ecclesie Hierosolymitanæ Præfectum fuisse, quod tamen memoriæ lapsu Theophani Baronius adscribit. Erat his diebus Elias Patriarcha Hierosolymitarum, ut colligitur ex Theodoro in Vita Sancti Stephani Sabaitæ, ubi postquam locutus est de morte Theodori, qui eo in exilium per Saracenos ejecto, Sedem Hierosolymitanam occupavit, & post breve tempus male vitam finivit, ait: Sanctissimus Patriarcha Dominus Elias ad proprium remeavit thronum, festivo honorificeque remissus; & Patriarchali dignitate multipliciter fruens per annos complures, sancte ex hac vita migravit, Successoremque in Theadelphico throno accepit Synellum suum Dominum Georgium. Tempus rekitutionis

VII. Elias in Patriarchatum Hierosolymitanum restitutus.

rum non concutitur: in admiratione habuit, quod factum fuerat timens, ne in elyti patris mens inflexibilis nullo strepitu tereretur. Rursus ergo mittens, jubet adesse sanctum, credens, si coram affuisset, fore, ut se submitteret potestatis austeritati.

XLIX. Tarasius venit ad Imp.

Cum ergo venisset in Regiam, & ad ipsum Imperatorem, & cum eo de more consedisset, habens secum senem illum Joannem, quem cum in Synodali versaretur expositione, admonuit oratione fuisse Legatum diocesis Orientalis: multiq; salutaribus admonitionibus apud Imperatorem esset usus principis pastorum, & non persuasisset: erat enim (ut in proverbio est,) bydram scindere, ipsum a lapsu liberare, qui jam suis instar volubatur in fornicatione: impulsus enim ab impudentia, his verbis usus est ad Pontificem:

Querela Imperatoris adversus Augustam.

Ego quidem id, quod jam pridem mihi accidit, ad vestram reuli sanctitatem. Nihil enim te volui celare, affectionem, ac benevolentiam patris in te judicans: porro autem nunc quoque per meam linguam Imperatoriam statui clarius agere causam meam. Meo enim Imperio insidiantem, que non ex Deo mihi unita fuerat, adjutricem, cum lex aperte jubeat, quin ab ea possim dvertere, nemo contradicit. Nam cum sint manifesta crimina, aut mors eam excipiet, aut (quod est benignius) per totam vitam ex vulgo erat transitorium, quod ab ea adornatum erat scelus, sed ad germanum conjugem, & fidelissimum Imperatorem, & Gentibus terribilem, & ad universum orbem terra pervasurum erat malefium. Quo quid esse poterit periculiosius, & magis horribile? adeo ut ipsa deinceps ad nullam possit confugere defensionem: est enim privata omni oratione, & qua ipsam commendare possint probationibus, & que argumentorum, que vitari non possunt, habeant contra se veritatem ad perfectam condemnationem.

De cætero autem vocat tempus, ut ipsa leti feræ potionis venena aperiā, ut sancta vestra paternitas jam viderit sceleris magnitudinem, id certum habens, & exploratum, non amplius dubitet, neque ullam expectet moram, aut temporis dilationem, sed quamprimum eam legibus subiciat canonicis, & persuadeat ei vi-

PAGIUS

rosolymitanam occupavit, & post breve tempus male vitam finivit, ait: Sanctissimus Patriarcha Dominus Elias ad proprium remeavit thronum, festivo honorificeque remissus; & Patriarchali dignitate multipliciter fruens per annos complures, sancte ex hac vita migravit, Successoremque in Theadelphico throno accepit Synellum suum Dominum Georgium. Tempus rekitutionis

tam eligere quietam, ac monasticam, se velit, cum manere inter vivos. Nam cum hoc malefium mihi sit positum ante oculos, fieri non potest, ut cum ea seruum amplius jura conjugii, aut amice amplius cum ea jungar, & fœdus ineam. Noceat enim (ut dicit proverbium) Deus quoque persequitur.

Innuat ergo, & allata sunt vasa vitrea cum liquore turbido, curiose composito ad falsam accusationem; qua ante faciem ejus, & magni patris statuerunt, qui afferbant, quibus dicebat, conjugem, vel mortem ei esse machinatam, vel mentis emotionem. Videns ergo magnus Tarasius, iis qui nequaquam conveniebant, nexibus captum Imperatorem, & falsis labyrinthis ita involutum, ut evadere non possit, labi in peccati periculum: acerimum telum insigit in corde ejus, sic dicens.

Ne moveas, o Imperator, arma surda adversus Dei leges, neque propter horum transgressionem clanculum contra milites. Est enim Imperatoriæ potestatis indicium, omnia cum libera facere conscientia, & nihil reclusum, ac dissimulatum mente agitare adversus eum, qui dedit coronam, & maxime evertendo divinum ejus mandatum, & voluntatem. Neminem enim latet, nullum intercessisse scelus ad ea, qua nunc nefarie struuntur, adversus Imperatricem, & qui eam voluit subicere maleficorum beneficis, & affirmant, eam machinatam esse mortem majestati tuæ incomparabili. Quis enim (ut prius dixi) glorians specie juvenutis comparari poterit cum tua pulchritudine, ut a fraude inescata tibi venenum preberet muliercula, & se ab ea, que est in te abduceret amicitia, & germano ardore? Quisnam apparet majori glorians excellentia, quam vestri Imperii quadruplici purpura? quem oculis, & nutibus pellectum summa vestra prætulit dignitati. Quis contra adversarios in tot præliis tam præclare se gessit supra vestram plusquam Davidicam fortitudinem, ut ab ipsa amaretur plusquam tua Imperatoria dominatio? Non est, non est ita. Fuerunt hæc inventa, & excogitata, ut præcunderentur ad omne vitium proposita, ut labem inurant sceptro Imperii, parabolam ut Gentibus, & commotionem capitis in populos vos ponere, graviter urgentia.

LI. Pulchre admonet Tarasius Impa.

Propterea legitima jura vestra conjugalis, & Imperatoriæ uniois non aude-

LII.

Qq mus

Eliæ, ejusque mortis incompertum; ex Actis tamen Sanctorum viginti Monachorum Sabaitarum anno sequenti pastorum, ut ibi videbitur, liquet biennio post illorum Martyrium Eliam adhuc in vivis fuisse, cum felicet Lauras Monachorum Hierosolymitanorum Barbasi invasere.

CHRISTI
795.HADRIANI PAP.
24.CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.Excom-
municati-
onis
commina-
tio.

mus dissolvere, Dei legislatoris timen-
tes sententiam. Neque verbis, quæ spe-
ctant ad accusandam tuam conjugem, cre-
dere sustinemus, etiam si mille mortibus
atque tormentis subiecti fuerimus, ut qui
sciamus, diuturna inflammatione teneri
tuam affectionem in mulierculam illam
fornatricem. Quin etiam hoc quoque no-
tum facinus coram Deo in primis hono-
randæ tuæ purpuræ; quod intra cancel-
los incruentæ mensæ, in qua sacrificium
magnæ hostiæ Christi venerabiliter pera-
gitur, non sinemus amplius nobiscum in-
gredi vestram potentiam: ne nos quoque
audiamus, quod in execrationibus jam o-
lim dicitur ad sacerdotes (a): Calcere
atrium meum non adicietis.

(a) Ezech.
44.

Hæc Tarasius, qui primi Pastoris Chri-
sti oves regebat spiritualiter, cum coram
Imperatore pronuntiasset in cordis contri-
tione, orationem conclusit silentio. Præ-
dictus autem Joannes cum ipse quoque ad
Imperatorem multis usus esset admonitio-
nibus, sustinuit maximos fluctus ignomi-
niæ ab iis, qui præturæ dignitate gloria-
bantur, & honore Patriatus; qui etiam
minabantur, se enses adacturos per inte-
stina sentis, ut qui Imperatoris potesta-
ti verba expueret contraria, & non cito
acquiesceret voluntati Imperatoris. Cum
autem firmam, ac stabilem manerem utrius-
que sententiam Imperator his verbis sen-
sisset; & minis, fervente ira, succensus,
sciens, se non posse contra hæc dicere,
iussit, eos a se expelli, victores sine vi-
bicibus, & Martyres, quod ad se atti-
neret, proclamans, corona redimitor. Quid
hoc abest, (b) a Joannis miraculo? Ille
enim Herodem, qui post mortem fratris
sui sponse infano amore tenebatur, ar-
guit: hic autem cum adhuc esset superstes
uxor Imperatoris, & cum ea ornata es-
set Imperii diademate, & deinde expul-
sa esset, non ferendum esse ratus quod fa-
ctum fuerat: fuit convenienter (c) Psal-
mographo ad matutinum acutissima repre-
hensio: etiamsi cribro (ut dicitur) aquam
hauserit, & acinum instarit, cum saucia
esset, & persueret mens Imperatoris.

(b) Matth.
14.(c) Psalm.
206.LIII.
Tarasius
invidiosus
perma-
net.

Etenim cum statim eam, quæ sibi matri-
monii jure conjuncta erat, a se amandaf-
set, & ab Imperatoria aula alienasset, &
privato habitu, & loco eam circumscri-
psisset, a tempestate, & caliginoso illo sa-
lo, quod subierat, animo, destitit per se-
parationem a germano suo membro. Cum
vero volutaretur in cœno introducti illius
concupitus, & maxima vi ei illata, cre-
bro Pontificem incitasset, ut ejus verti-
ci contexeret coronam tenebrosi illius, &
occulti contractus: non fuit, quod vole-
bat, assequutus. De cætero autem buc
obibat, quærens sacerdotem, qui coronam
contexeret, ut turpem illum celebraret
hymnæum. Et de Imperatoris quidem in-

firmando præcepto, recusatione, & divi-
ni patris forti, ac generosa constantia
hactenus. Neque enim fas est res illius
ultimis mandare monumentis litterarum,
quæ iis, qui audiunt, nullam afferunt u-
tilitatem.

Hoc autem oportet commemorare, quod
a tempore illius lapsus Imperator magnum
oppressit Tarasium multis tentationibus,
et adhibens custodes, qui nomine quidem
usque sunt Syncellorum, moribus vero lon-
ge aberant a pietate: quos nisi assump-
sisset, & nisi per eorum oculos transis-
sisset, non licebat cuiquam ad divinum,
& sapientem pastorem principem accedere,
& ea, quæ videbantur eloqui. Taceo,
quantam Imperator ostenderit crudelita-
tem in eos, qui illi appropinquabant &
eum observabant germana servitute, pla-
gis affligens, & condemnans exiliis nul-
la justa de causa, & studeus eum deicere
de cura rerum divinarum, & tentans e-
um officere tristitia: ille autem forti,
& constanti, excelsoque & infracto animo
ea, quæ accidebant tamquam quæ erant
utilia reputans, graves illos Prefectos,
tamquam (d) Ægyptiacos operum exacto-
res sustinuit, & in omni tentatione, & s.
labore se promptum esse ostendit, adaman-
tina Jobi ratiocinatione tamquam armis
munitus, & illius inexspugnabilem mita-
tus patientiam; adeo ut ignave verbum
insipientiæ e labiis suis numquam emitte-
ret. Neque enim habebat humilem, & ab-
jectum animum vir ille justus in iis quæ
accidebant; sed virtutibus sublimem, &
excelsum, & pontificalibus canonicis, &
legibus pulchre erectum, & plane exper-
tem omnis limosa nequitia. Hucusque
de rebus Tarasii cum Imperatore Igna-
tius monachus horum inspector.

(d) Exod.

His contentientia Michael monachus, LIV.
rerum ipse quoque sui temporis scriptor
in rebus gestis illius Theodori Studitæ,
magni pro Fide Catholica, & Ecclesiasti-
cistic legibus adversus hæreticos, & sce-
leratos Principes agonistæ, de quo jam
dicturi sumus; sed quæ primum de Ta-
rasio Patriarcha habet, hic describamus:
Neque enim, inquit, vel Patriarcha ip-
se, quantum in eo erat, aut factum id
approbat, aut non absurdum illud, &
alienum ab Ecclesia judicabat, aut Pa-
trum ærumnis non compariebatur. Sed sa-
piens quoddam consilium, & alta mente
qualis ejus fuit, dignum agitans: non
habuit tum ulciscendi auctores facultatem
temporis injuria quæ vellet agere, non
permittente. Quamobrem Regina ipsa utri-
usque prudentiam amplectens, & magnopere
collaudans summam utriusque virtutem,
& in utili diiudicando intelligentiam,
vesanum Imperatorem a graviore malo
revoc-

Tarasii
consilium
commen-
datum.CHRISTI
795.HADRIANI PAP.
24.CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.

revocasset, minantem jam se, majorum
exemplo sacrarum imaginum hostem fore,
nisi quod animo conceperat, peragere si-
neretur: Pater autem, Theodorus vide-
licet, flagitium propalam arguendo, &
acri reprehensione, atque objurratione
longius progredi prohibendo, tum eos,
qui peccarant, tum eos, qui simile aliquid
meditabantur, omnes affectibus suis non
intemperanter uti edocuisse. Prorsus au-
tem & relaxare interdum aliquid in ju-
dicio, bonum est, & exactum jus non
preterire, utilissimum; unum in finem ur-
trunque spectans, ut quod melius est, id
prore nata præstetur. Quod nimirum di-
vini ambo ratiocinantes, altiore quam cap-
tus nosser fuerat, consilio præsentia ad-
ministrabant, ita ut charitatis vinculum
nulla ratione solverent, quo conjuncti sem-
per fuerant, & divino inter se Spiritu
colligati. Quod nos recte nobis debemus
& opportune de his, quæ opportune ge-
sta sunt, judicare & propositum utriusque
finem laudemus, & amplectamur, & eos,
quæ aliter sentiunt, vel affecti sunt, de
sententia dimoveamus. Hæc de his Mi-
chael in Theodoro Studita.

IV.
Theodori
Studitæ
certamen
adversus
Constanti-
num
Imp.

Sed res admiratione plane digna, quod
cum eisdem conflictus idem ipse Theodo-
rus recentet, omnia Platoni tribuit, cer-
tamen aequè victoriam; cum tamen vel
saltem præfecturæ ratione, ipsum Theo-
dorum oportuerit adversus hostes pro-
gredi antesignanum. Quæ igitur ipse mo-
destiæ causa de se tacuit, Michael disci-
pulus spectator rerum ita describit: Sed
jam tempus admonet, ut ad strenui athle-
tæ certamina transeamus, quo ejus animi
robur, & in adversis patientia magis
eluceat. Per id ergo tempus Constanti-
nus piæ Irenes filius audacium, & pro-
jectorum hominum collecta manu, & quem
juvenilis ætatis impetus agebat, & ma-
ximum Regno pellens, ejus Imperium occu-
pavit, & summa vitæ licentia, indomi-
ti, & effrenati equi more, rotum se dedi-
dit voluptati. Hic ad cætera, quæ per-
petravit, nihil flagitii intentatum re-
linquens, legitima conjuge ejecta, & ad
monachalem habitum vi compulsam, alte-
ram duxit Theodotem nomine, & genere
(ut ferunt) patri propinquam: quam in
Augustæ thorum induxit, fornicationem
ausus infelix, & fornicationem pessimam,
ac penitus detestandam.

LVI.
Nequitia
Jo-
sephi ne-
farias be-
nedicit
nuptias.

Quæ cernens Patriarcha Tarasius, nec
manus illis imponere voluit, nec ulla
prorsus ratione factum approbavit; qui-
cunque nefarium esse hæc conjunctionem,
& sacris legibus vetitam sciebat. At
reperit est presbyter quidam, Joseph no-
mine, gradu vero æconomus Ecclesiæ,
qui plus illo sapiens, divinaque omnia
contemns, illicitarum nuptiarum (quod
minime debuit) lenonem se præstitit, ini-
Ann. Eccl. Tam. XIII.

tiatoremque, & conciliatorem coniugii,
obsequentem se per omnia Imperatori præ-
bens, vir fide servus æque ac voluntate.
Quamquam ille haud multo post temerita-
tis suæ pœnam sensit, sacris templi se-
ptis ob ea, quæ confidentius egerat, ex-
turbatus. Fuit autem ea res pessimi ex-
empli, viamque multis ad gravia quæ-
que aperuit non solum in regia aliisque
civitatibus, verum etiam in remotis quo-
que regionibus, sic Bosphori, sic Gothiæ,
sic reliqui provinciarum Duces, quique
aliqua cum potestate præerant civitati-
bus, impune flagitia committebant, uxori-
bus partim ejectis, partim novis indu-
ctis impurasque animi libidines, ejus qui
viam ostenderat exemplo, & patrocinio
defendebant.

Quibus cognitis, magnus Theodorus in-
credibili dolore ractus angabatur animo,
graviter ingemiscens, & talium hominum
sortem miserans, qui tanto scelere tam-
multi se obstrinxissent: Id reformidans
vehementer, ne ad omnes tandem perma-
naret malum, & in legem abiret flagi-
tium, auctoris sui viribus, & potentia
subnixum. Quare omnes animo cogitatio-
nes versans, omnesque coercendi mali ra-
tiones circumspectans, rem suscepit di-
gnissimam suæ virtutis. Imperatorem, quæ
peccarat, in omnium oculis excommunicat,
in ipsum ejusque factum invehitur, ipsum-
que omnibus monachis lapsum denuntiat.
Quod autem audis Theodorum Archi-
mandritam excommunicasse Imperatorem,
non sic accipias, ut quæ sunt Episcopo-
rum, sibi usurparet jura, sed ob flagi-
tium eum a Deo separatam exclamaret,
indignumque quo cum quis suorum com-
municaret, denuntians scilicet suis mo-
nachis Imperatorem ob scelus a Deo se-
iunctum, & ab Ecclesiastica communi-
catione ob facinus separatam, ne quis
cum eo ut publice peccante aliquo sym-
bolo communionis Ecclesiasticæ iunge-
retur. Sed pergit auctor:

LVII.

Cujus rei fama vulgata ipsius quoque
Imperatoris aures attingit, qui tameris
acerrima ira exarserat, serenitatis ta-
men speciem induendam sibi existimavit,
ut remissis animis, placatusque videretur.
Cum enim sanctum virum timeret,
ut qui primas in omnium animis teneret,
suam statim acerbiter prodere non pla-
cuit, sed ipsum potius blande aggredi,
si qua forsitan ratione demereri queat:
sic enim facile cæteris potiturum, si hunc
unicum devinceret. Stulte id ille pro-
sus, & valde absurde coniectans, attra-
men omnia secum agitabat, atque omnes
machinas frustra parans, vitiumque ani-
mi, & vitia patefaciens. Quin & consu-
gem ipsam ad captandum sanctum virum
submit: quæ viri consilis parens, mul-
to illum auro, numeribusque tentare ador-
Q 9 2 1a

Theodo-
rus pronun-
tiam
excom-
municatum
Imperato-
rem.

LVIII.

Theodo-
rus frustra ten-
tatur.

Monachi omnes vident colloquium Imperatoris.

LIX. Theodorus cum suis flagellatus exulat.

Alii monachi, & sacerdotes imitantur Theodorum.

ta est; & quod precum omnium vim haberet, generis propinquitatem opposuit (erat enim Theodote ipsi Theodoro sanguine conjuncta). Postquam vero irrita hæc omnia animadvertit, manente nihilominus firmo, ac stabili, aliud mox promptus mali artifex consilium excogitat.

Proficiscitur ipsemet ad ea loca, in quibus sanctus habitabat, specie quidem repentini alicujus, urgentisque illic negotii, revera autem, ut in patris congressum veniret, eumque sibi adiungeret, quorum alios quoque habiturus erat cum ipso jam animo, factisque conjunctos. Verum ubi nec pater ipse, nec alius quispiam ex sociis repertus est, qui ad Imperatorem propius accederet, vel cum eo colloqueretur, vel usitatum salutationem impertiret: tunc ille ira incensus ardentiore, celeriter rediit ad palatium, accitque uno ex domesticis, qui scholarum ordines regebat flagellis cædi sanctum jubet, & simul e monachis eos, quos constantiores norat, firmioresque in sententia persistere.

Ille autem, qui gratificari, & placere cuperet imperanti, nulla sanctorum nec reverentia, nec misericordia motus, atrociter eos flagellavit, ut carnes passim disseccarentur, & sanguinis rivus disfluerent. Sic porro vexatos, verberibusque concisos Ibsaloniticam extemplo relegat, & addicit, prout fuerat imperatum. Undecim numero erant cum patre vinciti, qui cum eo certaminis societatem coeuntes, dura omnia sereno, & alacri animo perferabant. Verum exilium contigit anno sequenti, dicimus de eo suo loco fufius. Pergit vero auctor:

Cæterum quid boni attulerit hæc sanctorum concertatio, perspicuum multis postmodum evasit. Etenim Chersonesi, ac Bospori sacerdotes, & monachi, & quotquot per vicinas circum oras, atque insulas populos regebant, ea, quæ sanctis acciderant, audientes, & quemadmodum magnus Theodorus intrepido animo nefariæ libidini se opposuisset: amulantur & ipsi beatum virum, ejusque exemplum sequentes, Imperatorem excommunicatum pronuntiant, & a sorte sua alienum, nullis illius vel minis cedentes, vel muneribus animum emollientes. Utrisque siquidem eorum constantiam impius exploravit: & cum flæsti posse diffideret: patriis tandem finibus exulare jussit, hoc nimirum spectans, ut bonis omnibus remotis, nequitiam suam latius, nullo reclamante, propagaret. Quid ergo inde consecutum est? fiduciam sumptum plurimi, & pro veritate adeo fortiter loqui cœperunt, ut errorem iniicerent iis, qui talia facere audebant, vel ausi jam fuerant, atque ita paulatim minui, ac reprimi malum cœpit damnata palam ejus turpitudine,

multisque in eorum sensibus venientibus quæ incaute commiserant. Quo illustrior apud omnes & clarior divini patris fama facta est; qui ne tot quidem ærumnis afflictus egregium conatum remisit, tum alios plures ad scelus ultionem excusitans, tum exules litteris suis confirmans, ne laboribus succumberent, sed viriles potius animos demonstrarent.

Misit etiam ad Romanæ Urbis Antistitem epistolam, & tabellarios, ei quæ gesta fuerant, indicans; & quæ ab Imperatoribus pertulerat, cum illorum refrænaræ vellet intemperantiam. A quo responsa vicissim accepit, quibus ipsius prudentiam, & constantem, atque invictum animum divinis laudibus efferebat. Sed quoniam Rex ferus incidit in mala (sicut ait Propheta) & via ejus tenebrosæ, hoc ipsum sensit impudens Constantinus, & pœnas iniquitatis suæ æquissimas persolvit, Imperio brevi orbatus, atque ante Imperium oculis, in quibus videns improbe usus erat, eorum lumine privaretur. Plane accidit misero secundum illud sacrorum Proverbiorum: (a) Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum. (b) Qui autem tenet adulteram: stultus est, & impius. Quanta post hæc illi mala? sed de his pluribus suo loco inferius agendum.

Optavimus Theodori epistolam scriptam ad Romanum Pontificem hic tibi reddere: sed quæsitam diu inter multiplices ejusdem Theodori epistolas, quæ in diversis bibliothecis Romæ extant, hætenus invenire minime concessum est. Sed loco ipsius duas hic reddemus ejusdem eodem argumento conscriptas, alteram ad Stephanum a secretis, alteram ad Nicephorum consobrinum, eundemque Præfatum. Aulicorum enim, & aliorum Imperatori adulantium illa erat adversus Theodorum & alios accusatio, sive querela, quod nonnisi ob læsam Catholicam Fidem communicationem Catholicam liceret dirumpere, deque his coram egerat cum Theodoro idem Stephanus: postquam concertationem idem Theodorus ad ipsum istam rescripsit epistolam, quæ apud ipsum in codice Columnnensis bibliothecæ numeratur ordine quinta, atque sic se habet:

Hesterno die cum gloriosa presentia tua fruere, post alia quedam colloquia quorum causa huc veneras, devenimus tandem ad scripturæ quæstiones, & in ambigua hærentes disputatione, re infecta, digressi sumus. Et nos quidem, domine, rudes, & ignari, sapientiæ tuæ minime pares sumus. Ne tamen eorum, quæ dici debent, silentio nobis judicium accersamus: Arguendo enim, ait (b), argues proximum tuum, & non habebis super illo peccatum, maxime cum sapientem

LX. Theodor. scribit ad Rom. Pont.

(a) Prov. 18.

LXI. Epistola Theodori ad Stephanum.

(b) Levit. 19.

(a) Prov. 9. rem (a) arguentes magis diligamur) necessarium duximus, congruentia tibi commemorare. Tu, domine mi (ut compendio dicam) interrogaciones multas, responsionesque præcidentes, hæc dixisti: Non debere Antistitem, qui gregi præst, extra Fidei causam, si quid in aliis Domini mandatis vel imprudens, vel sponte sua faciet quod veritum sit, ab ullo admoneri. Nobis contra affirmantibus, omnino debere, sed ab iis, qui inter alios sapientia, & prudentia eminent. Undenam vero dicti hujus absurditatem tibi ostendimus? Primum quidem ex veteri Testamento. Quid enim de Daniele censet (b)? Num seniores, quamvis nondum ea ætate, quæ legitimam loquendi libertatem daret, in divinæ Susannæ condemnatione prævaricantes, non solum admonens, verum etiam condemnans, laudatus est, an non? Deinde non animadvertit Joab (c) in populi enumeratione, cum in Dei tentationem res vergeret, supplicentem, obtestantem, persuadere Davidi contentem, ne id faciat? nota enim tibi est historia. Me vero movet & Jetro (d) magnum Mosem admonens, & exhortans non sic regere populum, bonitatemque rudimentis quodammodo insituentis, tradentemque ad consilium suum: & quidnam ipse? Alienigena, estis Jocer. Cui loquens? ei qui omnia ex divina relatione agebat. Atque hæc quidem paucis, ne longiores simus. Transendum est ad novum Testamentum, scilicet.

LXII. Revereamur, si placet, gloriosissime, clarissimi orbis terræ præconis edictum;

(e) 1. Cor. 14. (e) Si postremo revelatum fuerit, primum sileat. Non sicut obicit charitas tua de fide sola. Et quod me propemodum fugiebat: Magnus præco veritatis Joannes (f) Herodem reprehendit: Quæso responde mihi. Sed explodam (ut video) & deridebor, quod æquiparem me Prophetæ. Absit, non ita est, optime. Hæc vero (g) 1. Cor. 10. (inquit g) scripta sunt ad correptionem nostram. Et iterum Paulus (h) 1. Cor. 11. (h) 1. Cor. 11. Quia autem fieri potest, ut recte quis sentiat, agens perverse, divino Jacob (i) 1. Cor. 21. (i) Jacob. 21. affirmante, ex operibus ostendi finem, & iis qui circa unum aberrent, neque alterum inesse? Tot igitur, & tanta cum sint testimonia, non puto habere nobilitatem tuam quid contradicat. Sic autem mittat impari amicitia nostræ solutiones propositionum nostrarum, tum clariore contrarias oppositiones eorum, quæ astruis. Utinam vero suppetant, & nos silebimus, veniamque contentiones nostræ, quamvis eum zelo conjunctæ, postulabimus. Reprehendere enim tantummodo, facile est, & cuiilibet volenti promptum, ut legisti; suam vero sententiam sacræ scripturæ testimonio confirmatam inducere, hominis est sanæ mentis, ac judicii. Ne ergo in

immensum crescat epistola, finem hic faciemus, adjectis quoque Magni Basilii sententis ad plenioram demonstrationem. Salvus sis cum roza familia, domine dilectissime, urimque bene valens. Nos enim charitatis tuæ bonum & scribentes, & non scribentes cupimus retinere. Subiiciuntur iis in codice loca S. Basilii, quibus quæ dicta sunt confirmantur, quæ brevitatis causa prætermittimus.

In ea autem, quam ad Nicephorum consobrinum suum, eundemque præpositum epistolam (k) scripsit, post alia versatur in eo tantum argumento, ut demonstrat perperam factum ab Imperatore, dimittendo uxorem, & aliam, ducendo contra Apostoli Pauli præceptum, & sanctorum Patrum doctrinam: (l) ait enim post alia:

Quod ergo a me indotto discere voluisti: sic penitus habet, ut dictum est a domino diacono. Neque id nos temere affirmavimus, aut locuti sumus: sed investigandis, & perscrutandis sacris literis confirmati, & corroborati, itique etiam interrogatis, quos conveniebat. Et profecto ea veritas est, divina lege manifeste vetante, non per Paulum Apostolum modo, sed per alios etiam Theologos Patres, qui hoc ipsum diiudicant, & declarant, & consentiunt cum Apostolico mandato. Et quorsum ego amplius absurde dissimulabo, ac non potius retraham me ipsum, & subducam ab iis, qui infelicem animam meam opprimunt?

Quantum porro est periculum, cum Patrum summus vociferetur, & dicat: Si quid sit præter mandatam, aut mandato officiens, nequaquam ferendum est, quamvis promissionem vitæ, quamvis mortis minas habeat? Mitto dicere quam multæ aliæ sint sententiæ, quæ nos vel minimum a mandato discedere prohibent, cum Magni iterum Basilii edictum habeamus: Quod omnia prorsus per Evangelium, & Apostolos a Domino tradita, servanda sint. Hæc ego tibi ut patri, & amico patefacere non dubitavi, quandoquidem uos (ut testis est cordium inspector Deus) neque predicamus, non enim præminentes sumus; neque odia profitemur. Sed & Imperatorem ipsum, Regemque pissimum in pectore gerimus, charitate, & sanguine mihi conjunctos omnes, cum necessariorum studiosus sum, ut ipsi nostis; & mentionem ejus fecimus etiam in diviua liturgia, & pro illo precamur privatim, ac publice: Et Ecclesiæ communio nis participes sumus. Absit ut ab ea unquam separemur. Ignoscite mihi soli peccatori. Delegi hunc mihi angulum, ut desleam peccata mea, & ne miscear cum mundo. Quodnam hoc crimen est? Concede hoc mihi, dilectissime consobrine, potes enim, sat scio, ut quietus hic agam, ab

LXIII.

(k) Theod. ep. 4. ex Cod. Columna.

(l) Theod. ibid.

LXIV.

CHRISTI
795.HADRIANI PAP.
24.CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.

ab omnibus quoad licet segregatus. Et acris solertia tua obliqua dirige, & aspera complana, pacisque nostrae conciliator esto, & quietis adjutor. Ut si quid hinc nobis commodi extet, iuste, atque ex ratione dispensetur. Hæc Theodorus, cujus verbis etiam intelligas quo sensu sit accipiendum quod dicunt ab eo excommunicatum fuisse Constantinum Imperatorem, non more Ecclesiastico, ut communione precum privatarum, vel publicarum privaret illum. Vel quod seipsum Theodorus separaverit, & ab Ecclesia, quod omnino factum negat, sed negaverit Imperatori communis vitæ usum, cujus rei causa (ut ait) latebat in angulo. Porro confobrino Theodori Nicephorus, & alii affines, quod ex hujusmodi matrimonio Imperatoris cum Theodote ipsorum propinqua jam Augusta creata corradere magnum sperarent emolumentum: in Theodorum ista nihili facientem, sed adversantem commovebantur. At de his modo fatis.

Hoc eodem anno, ut habetur ex Theophane, Joannes præficitur Episcopus Ecclesiæ Hierosolymitanæ.

PAGIUS
VIII.
Annus
XXV. bel.
li Saxoni-
ca.

Ad num. LXV. & seq. Hunni jam pene a trecentis annis Romanos afflixerant & expoliarent, sed cum Carolus decrevisset eos debellare, Theodo vel Thudo aut Todanus eorum Rex ad eum venit, seque cum suis fidem Christianam suscepturum spondit, ut narrat Chronographus Moissiacensis, & Annaliste Loiselianus, Bertinianus, alique cum Eginhardo in Annal. Audiendus Annalista Anonymus, qui ab anno DCCXCIV. usque ad annum DCCCLIII. res a Carolo Magno gestas prosecutus est, extatque lib. 2. Biblioth. Cæl. cap. 5. *Aquis-Palatio Dominus Rex celebravit Pascha, & infidelitas, unde consueverat, a parte Saxanorum (pro Saxanorum) exorta est; quia, cum Dominus Rex super alias gentes venire voluisset, nec ipsi ad eum pleniter venerunt, nec ei solatium, ut ipse iusserat, transmisserunt. Tunc iterum cognita infidelitate eorum, Rex cum exercitu suo super eos veniens, alii ei pacifice obviam venientes ex parte Saxanorum, & cum eo in solatio suo ipsa iter expleverunt; & ipse cum exercitu suo ad Albiam (idest, ad Albim fluvium) pervenit, sed alii circa paludes Albia & in Wribmudingas ad eum pleniter non venerunt. Dominus Rex tamen resedens apud Bardunwicz tantam multitudinem obsidum inde tulit, quantam nunquam in diebus suis, aut in diebus patris sui, aut in diebus Regum Francorum inde aliquando tulerint. Sed & tunc omnes ad eum venientes, excepto his (pro exceptis his) quos jam supra commemoravimus, & hi, qui trans Albe (id est Albim) erant; ipsi ad eum pleniter adhuc non venerunt, eo quod Vassum Domini Regis (seu Vassallum ac Clientem) Wozzin Regem Abotridarum occiderunt; ideo non credebant, quod in gratia ejus pervenire potuissent. Cateri autem ad eum omnes pacifice venerunt, & iussionem suam promittentes implere, & ita Dominus Rex iterum credens eis nullum voluntate interficiens fidem suam servando. Tunc ad Aquis Palatio (id est, ad Aquisgrani Palatium) de terra Avarorum Regulus quidam, nomine Todanus, ad Dominum*

Quod vero spectat ad res Occidentales, hoc ipso anno Carolus Magnus desertores Christianæ religionis Saxones, rebellantes, cum exercitu adversus eos profectus coercuit. Ubi dum manet, excipit Legatos Hunnorum, sive Avarum Regis Theodonis, sive Thuduini, qui se cum suis subiceret Carolo, spondens, etiam fidem Christianam omnes susceperunt. Addit his hæc Ado Viennensis: *Thuduin Princeps Avarum ad piæ Carolum Regem se contulit: & cum populo suo credens, baptizatus, muneribus regis donatus, fidelis rediit. Sed id in annum sequentem reiciunt alii, defecisseque eum a Christiana Fide suscepta, confirmant.*

Bellum vero adversus Hunnos, sive Avaros per Henricum Ducem Forojuliensem gestum, testatur Ado, *per eumque debellatos, atque avitis thesauris spoliatos, quos (idem inquit) pio Regi Carolo postmodum misit. Et ille Deo gratias referens, ad Memoriam sanctorum Apostolorum partem inde misit, partem officialibus Regni, & Ecclesiis aliis distri-*

LXV.
Quæ hoc
anno ces-
serint
prospera
Carolo.

Carolus
cumulat
donis ba-
silicam
S. Petri.

Regem veniens cum Comitibus suis; quem Dominus Rex honorifice suscepit, & baptizari iussit, & eos qui cum eo venerunt, & cum magno honore & donis eum remeare fecit ad propria. Et in eo anno a parte Avarorum venerunt thesauri, magna multitudo; pro quibus Dominus Rex Omnipotenti Regi gratias agens, distribuit ipsum thesaurum inter Ecclesias, Episcopos seu Abbates & Comites, nec non & universos fideles suos de eodem thesauro mirifice honoravit. Postea Auctor iste barbarus, sed coævus mortem Hadriani Papæ narrat. Porro hujus Annaliste verba exscripsit Chronographus Moissiacensis.

Eginhardus in Annalibus hæc addit: *Quamquam Saxones astate prætorvia & obsides deciserunt, & secundum quod iussi erant sacramenta jurassent, Rex tamen illorum perfidia non immemor, Conventum generalem trans Rhenum in villa Cussenstein, qua super Mænum contra Mogunciacum Urbem sita est, more solemnibus habuit, atque inde cum exercitu Saxoniam ingressus, pene totam populando peragravit. Ad bellum illud provocatus est Carolus, quod Saxones ei auxilium contra Sclavorum, aut Hunnorum gentes præstare noluisset. Rerum in Saxonia præclare gestarum audita relatione, Alcuinus Epistolam CXII. ad Paulinum Forojuliensem Patriarcham scripsit, in qua ait: *Mirabiliter de Avarorum genere triumphatum est, quorum Missi ad Dominum Regem directi subjectionem pacificam & Christianitatis fidem promittentes. Et, si hoc, Divina eos præveniente Gratia, verum est, quis se servorum Dei tam pio & laudabili labori subtrahere debet, ut diaboli diruatur sævitia, & Christi Domini crescat servitium? In iisdem litteris Alcuinus eidem Paulino bis se paulo ante scripsisse sic testatur: *Binas Vestra Paternitatis paulo ante direxi cartulas, unam per Sanctum Episcopum Histriensem, aliam per Virum venerabilem Ericum Ducem, seu Henricum Ducem, de quo anno sequenti sermo erit.***

Hadumarius sive Hatumarus, aut Herimar-
rus

X.

CHRISTI
795.HADRIANI PAP.
24.CONSTANT. SOLIUS IMP.
6.

scribit. Hæc Ado. Est de his mentio in epistola Albini Flacci ad Paulinum Patriarcham Aquileiensem, ubi hæc leguntur (a): *In cujus potentia, & gratia, Dei scilicet, mirabiliter de Avarorum gente triumphatum est. Quorum Missi ad dominum Regem directi subjectionem pacificam, & Christianitatis fidem promittentes. Et si hoc, divina eos præveniente gratia, verum est: quis se servorum Dei tam pio, & laudabili labori subtrahere debet, ut diaboli diruatur sævitia, & Christi Domini crescat servitium? Sed quampulchrum in te, pater optime, oculi respiciunt; quid vestra veneranda sanctitas facere velit; quia & vicinitas locorum tibi competit, & sapientiæ decus suppetit, & auctoritatis excellentia tibi appetit, & cuncta*

(a) Albin.
ep. 61. t.
1. antiq.
tell.

PAGIUS
Episcopa-
tus Pader-
bornensis
institui-
tur.

rus hoc anno primus Paderbornensis Episcopus apud Gobelinum Personam officialem Paderbornensem in Cosmodromio Æt. cap. XXXVIII. sic constituitur: [1] *Anno Domini DCCXCV. Carolus Ecclesia, quam in Paderborne fundavit, quemadmodum Canonicum Ecclesia Wirzburgensis Hatumarum nomine, de Saxonia ortum, & tempore superiorum bellorum sibi a parentibus obsidem datum, præfecit Episcopum. Idem habet Krantzius lib. 1. Metrop. cap. 2. porro cum Paderbornensis Episcopus erectus est, Baraburgensis desit, vel in illum potius coaluit, ut inquit Serarius Notat. XXIX. in Vita Sancti Bonifacii. Postquam Carolus Magnus, uti scribit Ferdinandus Furstenbergius Episcopus Paderbornensis in Præfa-*

conveniunt, quæ tali operi necessaria esse videntur, &c.

Converfos vero post hæc Hunnos ad Christianam Fidem, ab eisque primam erectam Ecclesiam sanctæ Dei Genitricis Mariæ, produnt Annales Hungarici. Oblationem vero Caroli ex thesauro Hunnorum ad basilicam sancti Petri Romam missam, in annum sequentem reiciunt.

Sed & hoc ipso anno primum Episcopum datum Paderbornensi Ecclesiæ in Saxonia * Harimarum, Saxonem hominem, discipulum S. Burchardi, virum sanctitatis clarum, produnt (b) Annales Saxonum. Verum qui profectus est res Saxonum, & ipse Saxo antiquior scriptor res S. Liborii profectus, non hoc anno, sed longe postea, paucos ante annos obitus ipsius Caroli Magni, factum esse testatur.

LXVI.

* Hathu-
marum
(b) Crant.
hist. Eccl.
Sax. l. 1.
c. 11.

Qui

tione sui Operis gentem, in avita superstitione pertinacem, non sine multis expeditionibus & maximo labore ad religionem Christianam perduxit, nova in Episcopatus & Dioceseos cœpta distributio, & certi cuique limites designati. Baronius sermonem hic habet de bello ab Henrico Duce Forojulienfi adversus Avaros gesto, sed illud ad annum sequentem differimus. Præterea dicit, Anonymum Scriptorem Translationis Sancti Liborii Cenomanensis Episcopi anno DCCCXXXVI. peractæ indicare Paderbornensis Episcopatus fundationem serius factam esse. Verum nihil in hujus Anonymi narratione habetur, quod Krantzi & Gobelini Personæ relationi adversetur.

NOTÆ

[1] Quandoquidem pro definiendo anno instituti primitus Episcopatus Paderbornensis nonnisi recentiores scriptores Pagius assert, rem melius firmiusque asserere nunc juvat auctoritate vetusti scriptoris auctorum S. Meinweri Episcopi Paderbornensis, qui Vita cap. I. hæc de re verit: *Unde rex (Carolus) præposuit ei (Paderbornensi ecclesiæ, quam ad id usque Wirzburgenses præfules curaverant) præfata Wirzburgensis Ecclesia canonicum Hatumarum; cujus Pontificatus anno quarto, Dominica Incarnationis septuagesimo nonagesimo nono B. Petri Apostoli Vicarius Leo ejusdem nominis tertius. . . . Apostolica auctoritate (Episcopalem institutionem) firmavit. MANSI*

JESU CHRISTI ANNUS 796.

LEONIS PAP. III. CONSTANT. SOLIUS IMP. ANNUS I.

I. Persecutio Const. Imp. ad- versus Monachos.

Theodorus Studita cum suis exulat.

II. Theodori exulantis iter relegitur.

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Erae Hisp. DCCC. XXXIV. Anno He. gira CLXXX. inchoato die 15. Mart. fer. 3. A. C. 796.

QUI sequitur annus Redemptoris septingentesimus nonagesimus sextus; Indictione quarta signatur, cujus initio ab Imperatore Constantino decernitur exilium Theodoro Studitæ, & aliis sanctis monachis, a quibus Justissime (ut par erat) redargutus esset, quod dimissa legitima coniuge, aliam præter jus facte sibi matrimonio copulasset. Scribit ipse Theodorus ad Platonem de suo exilio epistolam tertiam ordine positam in antiquo codice Columnensis bibliothecæ, ex qua hic describamus ea, quæ ad rem spectare videntur. Incipit ipsa: Profluunt mihi lacrymæ ante verba &c. Quibus declarat lætitiâ, quam acceperat ex ejudem Platonis litteris. Et post alia: Et quoniam distincte narrare me jubes ab illa die, qua luctuosam separationem sustinimus, totum iter nostrum, tum quæ in eo nobis contigerunt: equidem impar sum; aggrediar tamen impigre quod jubet. Illo ergo die, quo abiisti tu quidem, pater, ad mortem tua voluntate: missi & nos in exilium sumus, obviis (ut res tulit) iumentis subiecti. Et primum quidem, tamquam harum rerum rudes, atque inexperti, nonnihil animo consternati sumus. Attulimus enim ad pagos quosdam, spectaculum facti omni hominum sexui, & atati: ubi tumultu, clamoribusque impleta nobis aures fuerunt, cum solverent, & subsisterent ad comparanda victui necessaria, qui nos ducebant. Postquam assuesciti tandem fuimus, facilius, & lenius ferre cœpimus adversa. Omnium porro maxime nos angebat patris, & domini diaconi infirmitas. Atque hoc modo tristes, & exhauristi iter confecimus.

Mansiones autem hæc fuerunt, a Catharis ad Libiana, inde Leucas, tum Phyræum. Quo in loco lugubre quiddam nobis accidit. Cum enim ex improvise obtulissent novem ex primariis fratribus, ovium instar dispersarum, circumfederunt nos flentes, & corda nostra conficientes. At ductor noster nec alloqui eos sinebat. Ita miserum in modum aspectantes mutuo, & Vale dicentes, cum lacrymis tandem divulsi, & separati

fuius. Deinde Paulam ducti invenimus venerandam sororem tuam cum domino Sabba, & clam venimus in conspectum; totamque noctem congruo sermone duximus: tum invicem tamquam morti addictos salutantes, discissimus cum gemitu, & ejulatione. Ac tunc videre erat convulsa pectora, & fatiscientia, cum decenter vultu cederet natura. Ex hoc loco digressi, substitimus in Lupadio, ubi peramanter ab hospite habitum fuimus, balneoque usi propter vibices: nonnullis enim pene insanabiles evaserunt ex itineris agitatione. Et divertimus Tilin. Illic ergo affectus nos Abbas Zacharias cum Pionio, præ animi ardore nobiscum venire, cupiebat, sed permissum ad eis non fuit. Inde Alcerizam, tum ad Anagegrammenos, deinde Perpetrinam, atque illinc Parium, cum Episcopis communicantes, & de jurejurando modestè admonentes. Post hæc Horcum, inde Lampzacum, ubi Heracleotas nacti, triduo hæsimus, navigare non valentes.

Deinde solventes appulimus Abydum, a Præsede humaniter excepti; cumque ibi usque ad Sabbatum octo dierum spacio mansissemus, vela fecimus ad Eleuntes, ubi hebdomadem commorati, quod navigari non posset, secundo vento flante, pervenimus in Lemnum novem horarum velificatione. Orationem hic moratur pietas Episcopi, qui me (si quis alius) benigne suscepit, consolatus est, & viaticum instruxit. Inde ergo soluta navi, non sine metu, propter finitimam gentem, in adversam oram, valido spirante Borea, transmisimus, centum quinquaginta millium pelagus duodecim oris emensi, appulimus Canastrum in finibus Thessalonice, deinde Palenam Sinui contiguam. Tum ad portum, ex quo in animalibus iterum sedentes, in urbem ingressi sumus Sabato die, festo Annuntiationis, hora tertia. Qualis vero ingressus? neque hoc præterire fas est.

Præmissus a Præsede unus ex primoribus cum militu manu, ad Orientalem portam expectabat. Et appropinquantibus nobis, occurrerunt recta acie, silentio, & clausis post ingressum nostrum portis, per forum nos duxerunt celebri pompa, in oculis eorum, qui ad spectaculum ac-

III. Navigatio Theodori exulantis.

Pervenit Theodorus ad locum exilii.

Y. S. Theodorus Studita in exilium missus.

CONSTANTINI IMP. 21. & 17. SOLIUS 7.

Num. I. ad VIII. Sanctus Theodorus Studita, qui redarguerat Imperatorem, quod dimissa legitima coniuge aliam sibi copulasset, hoc anno in exilium missus est, ut recte ostendit Baronius ex eius literis ad Sanctum Platonem datis, quæ apud eum legi possunt.

CHRISTI 796.

LEONIS PAP. III. I.

CONSTANT. SOLIUS IMP. 7.

currerant, perduxeruntque ad Præsidem. O præclarum virum! placidum enim vultum nobis exhibens, cum prostratus salutasset, miti nos sermone affatus est, misitque ad Archiepiscopum, precibus antefusus in S. Sophia. Ubi ergo in oratorio suo precatus est sanctissimus, excepit nos, & opipare tractavit, consentaneis verbis alloquens, tum balneo, cibisque reficiens, ac restituens. Postridie mane abducti sumus, & per speciem quasi ad S. Demetrii precum causa ducebatur: separaverunt nos omnes, orantes mutuo, & Vale dicentes. Nos vero fratres duos, cum in hunc, in quo nunc dego, locum perduxissent, sejunxerunt, stibiler amplectentes mutuo, adeo ut spectantium nonnulli misericordia commoverentur. Sic se habent res nostræ, pater, & ego vitam hic ago luctuosam, & lamentabilem, &c.

IV. Porro non his tantum cruciabatur Theodorus, sed maximopere eum angebat cura suorum, quos reliquerat: quorum muniendorum causa sanctus Plato monuit ipsum, ut hortatorias litteras ad se ipsum daret, quibus reliqui commoneri potuissent, ne timore, vel blanditiis a cœptis aliquando desisterent, & Imperatori assentirentur. Præstitit id egregie Theodorus, ad eundem Platonem eo argumento epistolam verbis istis conscribens:

Platoni patri spiritali Theodorus. (a) Quibus verbis te affabimur, pater dulcissime, sanctis visceribus tuis orbat? Quid læti, aut jucundi loquimur? neque enim luctuosa, & tristitia, quasi acerbe ferentes hoc, quod exilium existimatur; quod nos a te didicimus non agnosce-re, ut qui incola sumus universæ terræ; sed illud solum, quo quis a Deo per cuiuslibet eius mandati prævaricationem, excidit, longèque proicitur. Quapropter gaudemus sane, & lætamur, quod quavis indigni celo, & terra sumus: tecum tamen spiritali patre nostro digni habitum sumus, qui pro ejus mandato hæc pateremur, tuæque secundum carnem consuetudine privaremur. Ceteroqui enim nobiscum semper es, pater, in oculis, atque ore omnium nostrum. Ecqui aliter vivere possimus, nisi a te sanctarum precum præsidio tegamur, & a malo servemur innoxii? Seorsim abjuncti, ac segregati omnes fuimus, salvi tamen omnes, atque integri, ac stabiles permanimus. Et quamquam parva quadam incommoda in vidu-pertulimus, nonnullis nostrum etiam morbo affectis: ille nihilominus qui dixit: Respice volatilia cæli, & lilia agri, qui minime fallit in promissis suis, incolumenos tandem præter spem nostram huc perduxit, ad ærumne nostræ commiserationem incolarum corda inflectens, sed potissimum Archiepiscopi.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Reliqua vero una est cura nostra, & assidua meditatio, cum prolixis precibus & immeritis, ut ipse corroboreris, pater desiderabilissime, & in instituta pro veritate Dei confessione fixus, atque immobilis maneat, nihil trepidans, aut animum conturbans ad eorum insultus, qui certaminum gloriam, quæ pro pietate cum divina gratia obiisti, evertere conantur. Sparsa enim ubique fama est, omnesque propemodum homines stupore complevit, & cornu salutis erexit in Christianis, infamiam auferens ex ordine monachorum. Atque hoc, scio, unusquisque fatebitur compos rectæ mentis vivere Christum in nobis, & regnare, eique obedire nos magis, quam hominibus, quos creavit, ut non contemnatur, sed glorificetur ab eis. Omnia ergo tibi perspecta sunt: scis quid facto opus: commonitione nostra non eges, voruntamen hæc ita nos scribere præcepisti. Quare noli hominem timere, pater, aut hominum vexationes. Nostra sanctos, cum umbram, & somnium hæc duccerent, admirabiles celo, terrisque extitisse. Modicum quæso laboremus: modicum adhuc sustineamus, & egregium cursum consummabimus. Jam corona texitur, merces æterna præparatur, & cælestis regis amicus, Sanctorumque particeps vocabere, & apud homines Confessor. Sic, sic, oro, atque obtestor paterna viscera mea. Esto nobis fortitudo, patientia, constantia. Tu enim pater, si steteris, nos imbecilles filii tui valentiores mox reddemur, & viriles animos capiemus, casus omnes pariter feremus, Dei virtute, ac precibus tuis: a Deo siquidem est hic successus, sic approbante omnino res nostras, viresque suppeditante.

Facundiam eorum, qui te a veritate dimovere conantur, baudquaquam formides, pater. Simplex sermo. At enim uspiam S. Epiphanius in oratione sua de Paschate, qualis sit homo, præterea, quæ in divinis litteris scripta sunt, consulens, ex corde loquitur, & enarrat mandata hominum: Et de his ipsi Apostoli verba produ-cens: Licet, (b) inquit, Angelus de celo sit, Anathema illi. Quo autem numero illud censuimus: (c) Sacerdotes mei contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea? Quod Propheta dictum usurpans Theologus in magna Apologetico hæc addit: Profana, & sacra non distinguebant, sed omnia illis communia erant. Quam multa sunt alia, si quis audire velit? Desinant ergo, qui falsis sermonibus pervertunt Dei veritatem, sibi quæ ipsi attendat. Nos enim, cum perspicuum sit mandatum, & ignem æternum prævaricanti-bus minetur, nequaquam cedemus humanis terroribus, aut suppliciis, per suscepta pro veritate certamina. Quin si sanguinem profundere opus sit, lubentes, atque bila-

V.

Hortatio Theodori ad S. Platonem efficac.

VI.

(b) Gal. 1.

(c) Ezech. 22.

R r res

Hortatur Eathymium fratrem.

res profundemus. Deo nos per sanctas preces tuas corroborantes.

Viriliter age, & tu domine frater Euthymi, bonum certa certamen, ne deseramus nos lux mea, & viscera mea, nec pro exiguo, & brevi latitiae fructu beatam vitam amittamus, ne praesentium rerum jucunditate capiatis, neque ad tribulationes succumbas, frater, noli terga dare. Gavisus est Christus, videns te sua causa flagellatum. Cave illum contristes, dilectissime, vel collescentes Angelos, vel dominum Patrem, vel quae nos Spiritu sancto enixa est, venerandam matrem, vel fratres tuos omnes meque praecipue, quem amare te dicis. Tres sumus carne fratres, sumus & spiritu, ne violemus sacrum, & divinum numerum. Exponamus nos ipsos pro Dei mandato ad supplicium, ut in aeternum vivamus.

VII.

Quod superest, solliciti etiam, pater, sumus de reliquis fratribus nostris dulcissimis, quam recte illos Dominus direxerit. Hoc enim peccatores oramus, ut ipse illorum curator sit, dispensator, & ductor, prout ipse novit, & jubet, res illorum administrans. Revera enim uberes lacrymas pro illis fundimus, semper in oculis nostris illorum vultus versantur, dum eorum preces imploramus subsidio negligentiae nostrae. Veruntamen tu pro omnibus precare, pater, ut patientiam adipiscamur, felicitatem, praesidium a Deo, & auxilium adversus diaboli tentationes, & quod Deo placuerit, ut te in carne, aut alios fratres nostros videamus. Fiat, fiat. Quaesumus, & audemus, ex nobis salutare dulcem fratrem nostrum, si tecum est, aut si quis alius fratrum nostrorum, quisquis erit, cui nuntiabis. Salutat mecum sanctam animam tuam dominus draconus, & pater noster egregius frater meus, & filius tuus conomus, caeteri honorandi fratres, & desiderandi. Ora pro nobis, pater, enixae, & incessanter. Hucusque Theodori ad Platonem epistola. Cui & aliam addidit haud absimilis argumenti, cum responsum ad priores litteras nondum accepisset. Est ipsius exordium ejusmodi: Jam iterum scribo ad dominum, & patrem meum: nec scio an litteras meas acceperis, &c. Sic Theodorus, qui suo exemplo alios docuit, quid Deo gratum facere deberent, eosdem suis litteris continet in officio. Protegit ipse a Deo, quousque in sacram legem contemptorem Imper. Deus ulcisceretur, secundum illud Davidicum: (a) Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum, ut mitiges ei a diebus malis, donec fodiat peccatori fovea. Quod perficere haud diu moratus est.

(a) Psal. 93.

Hoc siquidem anno a matre Irene Constantino Imperatori parantur insidiae, quibus tandem sequenti anno tentus, orbatus oculis, ac simul vita fuit. Scelus plane execrandum, nisi (quod multum excusant) iustitiae eam zelus ad id faciendum excitasset, quo nomine eadem post haec meruit commendari. At non fuit matris jussio, ut ista pateretur, sed ut teneretur, nec amplius imperaret, tamquam si e manu furiosi gladium auferret. Docuit Christus verbis hoc summae pietatis genus esse in hoc adversus filium esse crudelem, ipso dicente (b): Qui diligit filium suum plusquam me, non est me dignus. Non veni pacem mittere, sed gladium, veni separare filium a matre. Cum jam olim Dei praecipio justae sint armatae manus parentum in filios, abeuntes post deos alienos, illisque necatis, qui hoc fecerunt Moysis ore laudati, ita dicentis: (c) Consecrasti manus vestras hodie Domino unusquisque in filio & patre suo, quos occiderunt, ut detur nobis benedictio. Plurimum quidem interest quousquis aliquid animo agat. Si enim regnandi cupidine Irene in filium molita esset insidias, destabilior Agrippinae Neronis matre fuisset, cum illa suae quoque vitae dispendio filium imperare maluisset: nam illa fatidico praedicenti, fore, ut si imperaret, matrem occideret, respondiisse fertur; Occidat, modo imperet. Contra vero quod ista religionis causa, amore iustitiae in filium perpetrata credantur, ab Orientalibus nonnullis, qui factio aderant, viris sanctissimis eadem post haec meruit praeconio celebrari, ut suis locis dicturi sumus. Modo autem exordium magnae tragoediae, seriem rei gestae anni hujus a Theophane narratam sic accipe:

Anno septimo Imperii sui, mense vero Septembri, ingressus est Imperator cum matre sua, ut calesceret apud Prusum (erant ibi balnea, ad opus parata) Octobri vero mense natus est Imperatori filius, quem cognominavit Leonem. Quae cum cognovisset Imperator, derelicta matre apud Thermas una cum ordine regio universo, atque Principibus, cursim in urbem regressus est. Quapropter hujus mater spacio reperto: allocuta est, & subtraxit muneriibus, & promissionibus agminis principis, ut deponeret filium ejus, & ipsa singulariter imperaret: & alios horum per seipsam & alios per homines suos blandiens, attraxit ad se omnes, & praestolabatur congruum invenire diem. Hactenus de his, quae praesenti anno sunt inchoata, quae vero sequenti sunt consummata, suo loco dicturi sumus.

VIII. Constantinus Imper. excaecatur.

(c) Exod. 32.

IX. Mater filio molitur insidias.

X: S. Euphemiae reliquie reportatae.

(a) Apud Metaphr. die 11. Jul. Lip. i. 6. ead. die. Restituit templum S. Euphemiae.

PAGIUS II. Inventio Reliquiarum S. Euphemiae.

Hoc eodem anno, Indictione quarta, qui & vigesimus secundus inchoatus numeratur ab obitu Copronymi, delatum est Constantinopolim ex Lemno insula corpus S. Euphemiae, quod ipse testatur qui interfuit Theophanes, qui ait: Hoc stupendum, & dignum scriptura miraculum post viginti duos annos post iniqui Principis mortem, Copronymi scilicet, una cum piissimis Imperatoribus, & Tarasio sanctissimo Patriarcha nos vidimus, & cum eis amplexi sumus, licet indigni, magnam gratiam promerentes. Haec Theophanes post annum vigesimumsecundum ejusdem Constantini Copronymi, quo ejusdem Martyris capsam venerandum corpus continentem, in mare fuisse projectam affirmat. Qui autem rem gestam suam descripsit ejusdem temporis auctor, sic narrat (a): Post ejus projectionem in mare, & delationem in insulam Lemni enarratam, sic prosequitur de translatione facta Constantinopolim historiam: Ubi pia Imperatrix divino zelo incitata, cepit omnia reaedificare: Fractum templum benedictae Euphemiae ante alia omnia contendit rursum edificare, & ornare. Quod etiam fecit: & cum id omni pietate ornasset: effecit, ut in eo offerretur incrementum sacrificium. Et Chalcedone statuit Episcopum: erat enim ab hoc usque tempus vidua propter injuriam ei illatam ab impiis Imperatoribus, qui beatae Euphemiae memoriam, & civitatem delere statuerant. Atque divino quidem zelo mota pia illa Imperatrix de reliquiis beatae Euphemiae satagebat, & erat sollicita. Et cum omnes ad quaerendam hanc rem sanctam adhortaretur: ei, qui facit voluntatem eorum, qui ipsum timent, & amplecti consilia eorum, qui ipsum invocant, placuit benedictae Euphemiae aperire reli-

NOS SERGIUS ET SERGONAS NAVIGANTES PER HELLESPONTVM CVM EX PROFVNDO SVSTVLISEMVS RELIQVIAS BENEDICTÆ ET SANCTÆ MARTYRIS CHRISTI EUPHEMIÆ EIVS JUSSU HIC DEPOSMVMS.

Cum ergo per successionem hujus loci bares fuisset Anastasius Comes clarissimus, Ann. Eccl. Tom. XIII.

quias eo modo qui est a nobis declarandus.

Annis praeteritis fuerant in eo loco occulta, & testae silentio, omnibus insula incolis maximam in eis fidem habentibus, & hoc arcanum conservantibus, partim propter tyrannorum insolentiam, partim autem ne agnoscerentur, & ab eis auferrentur hujus quae multa, & praecleara subiit certamina reliquia. Cum autem insignis, & benedictae Martyris Euphemiae miracula in omnem partem pervaderent, magnaue advenerunt multitudo ad reliquias convenire: repente quidam ex proceribus, nempe ex Apocryphis, iis inquam, qui dant responsa, mittitur ab Imperatore in Occidentem, venitque Lemnum, & contemplatus populi multitudinem, & ea, quae fiebant miracula, cum vetuti quaedam hostilis invidia illum selestum invasisset: rogavit quanam haec esset populi congregatio, & quanam ea, quae fiebant. Cum autem recte didicisset: cepit vociferari & tenere eos, qui illic conveniebant, populos, sic dicens: Offa rursus habentur in honore? sic docent Imperatores? & multum minatus, diruit domunculam, in qua jacebat locus benedictae Euphemiae. Cumque haec fecisset, fremens recessit. Illinc factum est, ut damnatum Martyr acciperet, & ejus corpus vilipenderetur.

Sed quoniam ubi vult Deus, vincitur ordo naturae, & perit omnis humana ratio, & inventio, hoc accidit. Contigit enim ut per successionem ad quemdam virum bonum perveniret benedictae Euphemiae habitaculum, & oratorium, in quo posita erant venerandae hujus Martyris reliquiae. Erat autem eis marmor impostum, quod illi pii naucleri imposuerant, inscriptum tali inscriptione:

accidit, ut quorundam emulatione falsis appeteret maledictis, & a sua digni-

rum preces delatata coarguentem non ferens. Deus autem, qui ex Scripturae verbis ossa sibi placitorum custodit, illasum illud servavit, ipsum ad Lemnum insulam enatare faciens. Ad litus quippe projectum per ueternam visumem tolli commonuit, & occultum teneri. Sub pietissimis vero Imp. Constantino & Irene, Indictione quarta (a Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoata) cum debito honore in proprium sibi templum donuo relatum est. Illo quidem communis Ecclesiarum hostis ade illa sacra profanata, armamentum fecerat, & stercoribus excipientis male dicebat; locum autem expurgatum & expiatum denuo Ecclesiam consecraverunt; cum, arguenda Constantini unius impietati, tum alterius in Deum religionis demonstrant.

XI.

Hagiomachus spernit reliquias S. Euphemiae.

XII.

Anastasi-
us comes
fideliter
cras reli-
quias.

gnitate excideret. Is vero nihil cunctatus, venit Constantinopolim, volens in suum restitui Comitatum. Cum autem (ut solet unusquisque) quæretet aliquem invenire, qui cum sua intercessione defenderet apud Imperatorem: quidam ei dixerunt, Chalcedonensem Metropolitanum ad id fore idoneum, ut qui possit libere, & fidenter loqui, & majora sustineat, & defendat negotia.

XIII.

Cum ergo de eo interrogasset, invenit illum in palatio. Et cum ad ejus pedes procidisset: renuntiavit ei propter quam causam adfuit, rogans ut sit ei intercessor, & adiutor. Contra autem dicebat Metropolitanus, se id non posse facere. Postquam ergo eum dimisit, ingressus est in partem ædis Episcopatus, in qua est etiam templum benedictæ Euphemiæ. Prope autem eum secutus est vir, divina motus providentia. Templum vero Comes ingressus, cum Deo divinam emisisset orationem, sedit in quodam loco. Ad eum autem accedens supradictus vir, qui erat unus ex clericis templi, & cui sua vice creditum erat officium, rogavit cujus, & quisnam esset. Ille autem ei illico exposuit, cujusnam esset, & quæ ei molesta acciderant. Rogavit autem Comes clericum, cujusnam esset hoc templum. Is vero dicit benedictæ Euphemiæ. Ille autem respondens, & sincerissime manum pectori admovens, inquit: O meam omni ex parte benedictam Euphemiæ! Ei vero rursus dicit clericus: Quemadmodum dixisti, tuam esse benedictam Euphemiæ? Ille autem respondens, dicit: Domi meæ & in oratorio meo ejus venerandas teneo reliquias. Et is rursus: Quomodo, inquit, fieri poterit? Vide o homo, ne forte loquaris contra teipsum, nec eas possis ostendere. Nam Augusta & Imperator eas curat diligenter quærendas. Quare Metropolitanano quoque ea de causa jussere facere supplicationes. Ille autem rursus: Pro certo habeat tua reverentia, quod reliquie beate Euphemiæ, quæ erant Chalcedone, sunt apud me.

XIV.

Sic confirmatus clericus & lætus & exultans renuntiat Andreæ sanctissimo Metropolitanano, gratulans, & Dei prædicans magnalia. Qui cum statim accersisset Comitem, & ab eo fuisset factus certior: dedit gloriam Deo omnipotenti. Surgens autem profectus est ad Tarasium sanctissimum Patriarcham, & ei narravit omnem rei seriem. Tunc profectus est sanctissimus Patriarcha ad Imperatricem, & ejus filium Constantinum, qui erat Orthodo-

PAGIUS

da monumentum. Hoc porro mirandum & relatu dignum portentum a morte nefarii istius Imperatoris circa annos duos & viginti una cum pientissimis Imp. & Sanctissimo Patriarcha nos ipsi conspeximus, & quamvis indigni, ea tamen

xus, & amicus Martyrum, & exposuit omnia, quæ facta fuerant. Qui rem admirati, quæ erat præter opinionem; laudibus, & hymnis Deo emissis, magno sunt affecti gaudio. Et scapha quamprimum expedita miserunt Comitem suæ dignitati restitutum, donatumque muneribus, & insignes quosdam clericos ex templo benedictæ Euphemiæ. Cum ipsi autem in Lemnum descendissent; congregati sunt illic qui circumcirca habitabant, in ira & indignatione, nolentes dimittere eis, qui missi erant ab Imperatore, reliquias benedictæ Euphemiæ. Qua de re cum non levis exorta esset perturbatio: videns Lemni; sanctissimus Episcopus populi motum progredi; surrexit, & ingressus est in medium eorum, vociferans, & dicens: Cedite o homines; eorum enim, quæ sunt, nihil sit sine Dei nutu. Sic omnino Deo visum est. Vitemus itaque Regis indignationem: (a) Ira enim Regis est tamquam ira leonis.

Res delata ad Imperat.

(a) Prov. 19.

XV.

Hæc cum dixisset, & plura alia, vix sedavit, multitudinem ne iis, qui venerant, aliquid mali facerent & dicto Comiti. In eum enim concitatus erat populi animus clamantis: Per ipsum proditus est noster thesaurus. Tunc ergo cesserunt, & traducti sunt ad pacem, & Deo dederunt gloriam, & laudem Martyri, concedentes volentibus benedictæ Euphemiæ venerandas reliquias. Quas cum accepissent, qui ad eas missi fuerant, tulerunt Constantinopolim, tota civitate, & imperatrice, & sanctissimo Patriarcha egressis obviam. Cum eis ergo obviam processissent, & complexi essent cum ea, cum qua par est glorificatione, deposuerunt in ejus templo, & in ea arca, in qua prius Martyr fuerat, unde profanus, & execrandus Imperator eam ablatam immisit in profundum. Ii autem, qui eas intulerant Byzantium & proceres, & qui primas obtinebant apud Artabastinem, & filias Imperatoris, & alii plurimi diripere reliquias. Quando etiam manum sanctam, quæ librum accepit, sublatam a Niceta Patricio cognomine Monomacho, qui in Sicilia insula Martyris templum extruxit, dicunt illic fuisse repositam. Hinc itaque factum est, ut, pauca quedam ossa capitis, quæ remanserunt, in ea, qua olim fuerant, arca, clauderentur cum aliis reliquiis; quæ etiam in hodiernum usque diem sanctissime servari in arcula. Arbitror autem in dicta quoque insula Lemno relicta, esse quasdam partes corporis. Hucusque de his auctor historiam profectus, consentientem

Relate reliquias S. Euphemiæ Constantino-polim.

IV. Leo III. Vexillum S. Petri ad Carolum mittit.

gratia a Deo cumulati, illud venerati sumus. Sanctæ Euphemiæ templi restitutionem, ejusque Reliquiarum Constantinopolim relationem recitat Baronius ex Audore cævo, qui extat apud Metaphrasten ad diem XI. mensis Julii. Ad

tem iis, quæ Theophanes scribit, gloriatum se non solum vidisse, sed etiam eadem venerandas reliquias esse complexum.

PAGIUS III. Carolus Angilbertum ad Leonem mittit ad confirmationem præcedentium facturum.

Ad num. XVI. & seq. Carolus uno eodemque tempore & Hadriani Papæ mortis, & Leonis III. electionis nunciis accepit, ut demonstrat ejusdem Caroli ad Leonem Epistola, quæ est ordine LXXIV. inter Epistolas Alcuini. Ex ea etiam intelligimus, Leonem III. ubi Pontificatum suscepit, certiorum ea de re reddidisse Carolum, huncque de Angilberto Romanum cum muneribus ad Hadrianum mittendo cogitasse, cum lugubri mortis ejus nuncio repente tardatum est iter illius. Subdit Carolus: Sed modo latiores de vestra Sanctitatis successione famuli, quod desideravimus in illo pio Patre agere, in vobis perficere studemus. Illique omnia injunximus, quæ vel nobis voluntaria, vel vobis necessaria esse videbantur, ut ex conlatione mutua conferatis, quidquid ad exaltationem Sanctæ Dei Ecclesiæ vel ad stabilitatem honoris vestri, vel Patriatus nostri firmitatem necessarium intelligengetis. Sicut enim cum Beatissimo Prædecessore vestre Sanctæ Paternitatis pactum inii; se cum Beatitudine vestra ejusdem fidei & caritatis inviolabile fœdus statuere desidero. Quatenus Apostolica benedictio consequatur, & Sanctissima Romana Ecclesia Seder, Deo donante, nostra semper devotione defendatur. Nostrum est, secundum auxilium Divina Pietatis, Sanctam ubique Christi Ecclesiam ab incurfu Paganorum, & ab infidelium devastatione, armis defendere foris, & intus Catholica fidei agnitione nutrire.

IV. Leo III. Vexillum S. Petri ad Carolum mittit.

Ex his Caroli Magni literis liquet primo, Pontifices Romanos post suam ordinationem, Legatos ad Francorum Reges tanquam Romanorum Patricios ac Defensores misisse. Secundo, Carolum a Leone III. per Angilbertum Legatum suum postulasse, ut Patriatum suum confirmaret, quo Ecclesiam ab incurfu Paganorum armis defendere possiet, & Christianos in Catholice fidei communionem continere. Tertio, Vexillum Romanæ Urbis a Leone Papa ad eum missum, & subjectionem Romanorum per sacramenta firmatam demonstrare Carolum, quæ per Angilbertum Legatum suum petierat, a Pontifice obtinuisse, non vero Leonem & Carolum Patriatum in Dominationem vertisse, & supremam Jurisdictionem, quam exercebant, proprietatem & Dominium Urbis tanquam Patricios adjunxisse, ut putavit Marca lib. 3. de Concordia cap. 11. num. 9. & cum eo Cointius hoc anno num. XXVI. & seqq. qui addunt, Romam usque ad præsentem annum Imperatoribus Constantinopolitanis paruisse. Eginhardus in Annal. hæc de Legatione Leonis Papæ ad Carolum scribit: Leo per Legatos suos Claves Confectionis Sancti Petri, ac Vexillum Romanæ Urbis cum aliis muneribus Regi misit, rogavitque, ut aliquem de suis Optimatibus Romanos mitteret, qui populum Romanorum ad suam fidem atque subjectionem per sacramenta firmaret. Missus est ad hoc Engilbertus Abbas Monasterii Sancti Richarii. Per quem etiam tunc ad Sanctum Petrum magnam partem thesauri, quem Ericus Dux Forefuliensis spoliatæ Hunorum Regia, quæ Ringus vocabatur, eodem anno de Pannonia Regi detulerat, misit & reliquum vero inter Optimates & Aulicos, catevolque in Palatio suo militantes, liberali manu distribuit. Est hæc secunda Angilberti ad Leo-

Quod ad res pertinet Occidentalis Ecclesiæ, anni hujus principio, Leo Romanus Pontifex ubi federe cœpit, nihil anti-

XVI.

nem III. Legatio, uno eodemque anno ac prior obita. Leonem vero Vexillum Urbis Romanæ Carolo transmisisse scribunt etiam Annalists Loiselianus, Tilianus, Bertinianus & Metensis, ac Regino in Chronico, incertus Auctor & Monachus Egolesinensis, uterque in Vita Caroli. Claves ex Confectione seu ex Sepulcro Sancti Petri acceptæ Christianis Principibus olim mitti consueverant a Pontificibus Romanis, ut docent Epistolæ Gregorii Magni, aliorumque Pontificum Romanorum. Sed Vexillum ab illis tantum mittebatur ad Patricios Romanorum, qui adversus Infideles Schismaticos aut hæretico pugnaturi erant, ut supra ostendimus.

V.

Gregorius enim III. Carolum Martellum Romanorum Patricium eligens ipsi Claves Confectionis Sancti Petri misit, imo & Vexillum, ut ex iis, quæ in simili postea facta, deduximus, Hadrianus etiam Papa Vexillum Carolo Regi deferendum voluit, ut anno DCCXXIV. probavimus; nec alio modo erga eum se se gerere debuit Leo, quando ille ab eo postulavit, ut idem pactum secum statueret, quod jam cum Hadriano inerat. Obtinuit itaque Carolus a Pontifice quod petebat, confirmationem nempe sui Patriatus, ac tituli Protectoris Ecclesiæ Romanæ, non vero Dominium Urbis quod non petebat, & de quo in ultimis fœderibus cum Hadriano sancitis actum non fuerat, ut Marca & Cointius citati fatentur, qui ideo alias vocis Vexillum significationes ad id quod hoc anno peractum, transferre non debuerunt; cum ex compati non possint cum his Caroli in sua ad Leonem III. Epistola verbis, vel ad stabilitatem honoris vestri, vel Patriatus nostri firmitatem necessarium intelligeretis.

Idque exemplo Decessorum suorum.

VI.

At, inquit Marca: Nullus Pontifex ante Leonem III. Dominus Noster inscriptus est, ut fatetur Alemannus (nempe Dissert. de Lateranensibus Parietinis cap. 12.) post illum, & titulo in scriptis & in acclamationibus Pontifices Domini Nostri apud Romanos audire cœperunt. Ad perpetuam hujus rei memoriam, Numisma quoque eorum est: in cuius altera facie simulacrum Petri cum clavibus humero impositis, in averfa hæc inscriptio expressa, est. D. N. LEONI PAPÆ. Titulus Domini vetat, ne Leoni I. tribui possit, ut placuerat illustrissimo Annalium Conditori (anno nempe CCCCLXI. n. XII.) Dominus quoque dicitur Carolus in hac inscriptione, unde fluxit, ut Paulus Diaconus, cum Brevisationem Festi Carolo nondum Imperatori dedicaret, Romuleam vestram Civitatem diceret. Ita Marca. Verum ante Leonem III. Numisma Numismata eudere potuerunt Stephanus II. & ejus Successores, quia ii non minus quam Leo III. Supremi Urbis Domini fuerunt, quod non video in posterum in dubium revocari posse. Dominus etiam Carolus appellatus, sed alio titulo, quia nempe Romanorum Patricius erat, & eo titulo Jurisdictionem in Urbe exercebat. Quod si verba Pauli Diaconi in sensu a Marca intento interpretanda sint, Carolus jam ab anno DCCXXIV. aut saltem ante annum DCCXCI. cum Hadriano Papa Urbi dominatus fuerit, quod tamen Marca & Cointius negant. Paulus enim Diaconus in libello de Merenibus Episcopis Angilramno Episcopo Metensi post annum DCCXCI. demortuo, dicato de Regni Lon-

Leo & Carolus Urbis Domini dicitur, sed diversa ratione.

Legatio,
& munera
a Leone
Papa ad
Carolium
missa.

tiquius habuit, quam ad Carolum Magnum legationem decernere. Mittens itaque ad eum Legatos, eisdem ad ipsum munera dedit, claves scilicet aureas, ex S. Petri Confessione ex more acceptas, necnon vexillum Romanæ Urbis. Hic tu rideas opus est, Lector, Novatorum deliria, dum quamlibet occasionem captantes, per claves ex legum præscripto tradunt, Carolum in possessionem immisissum Romanæ Ecclesiæ, & per vexillum Romanæ Urbis. Ignorantes miseri, ejusmodi dona mitti consuevisse a Pontificibus Christianis Principibus, ut quæ dicta sunt sæpe superius de clavibus itidem ex sepulcro sancti Petri missis a sancto Gregorio Papa Francorum Regibus, & aliis Principibus, & viris clarissimis; factitatumque idipsum ab ejus successoribus

PAGIUS

Longobardici everfione loquens ait; Romanos præterea, ipsamque Urbem Romanam, jam pridem ejus (nempe Caroli) præsentiam desiderantem, quæ aliquando Mundi totius Domina fuerat, & tunc a Langobardis oppressa gemitat, duris angustis eximens SUIS ADDIDIT SCEPTRIS: cunctaque nihilominus Italia miti Dominatione potitus est. Rhetoricatur itaque Paulus & hyperbolice quandoque loquitur, cum an. DCCLXXIV. Roma neque oppressa a Langobardis fuerit, neque a Carolo cum Ditionibus suis unita, sed a Langobardorum insultibus liberata, & Carolo jure Patriciatus tantum subdita. [1]

VII.

Alterum suæ opinionis fundamentum deducit

Pontificibus, quod hic a Leone factum vidimus. Et ne de vexillo misso habeas quod obicias: invenies inferius, anno octingentesimo in fine, a Patriarcha Hierosolymitano ad eundem Carolum Magnum missas pariter loco benedictionis claves locorum sanctorum una cum vexillo, ut intelligas ejusmodi munera mitti consuevisse Regibus ab Episcopis. Honorasse vero Leonem Pontificem ipsum Carolum Magnum dono vexilli, eo quod potentissimus esset Ecclesiæ Romanæ defensor, dicere quoque possumus.

Rursum vero hoc eodem anno ab ipso Christianissimo Principe Carolo Magno Engelbertum Abbatem monasterii S. Richarii missum esse Legatum ad Leonem Romanum Pontificem, ad munera deferenda, quæ ex thesauro Hunnorum erepto idem

XVII.
Legatio
Caroli ad
Leonem.

cit Marca ex pictura illa, qua Leo III. Triclinii a se in Lateranensi Palatio edificati cameram exornavit. Extant ex opere vermiculato imagines S. Petri, Leonis Papæ, & Caroli. Sed & Petrus in Solio dextra porrigens Stulam seu Orarium Leoni, & sinistra Vexillum Carolo. Adfunt quoque inscriptiones hujus negotii interpretes; hinc, SANCTISSIMUS D. N. LEO PAPA. Illinc D. N. CARULO REGI. Hanc tabulam posteris designare innovationem, quæ post colloquium Angilberti cum Leone in Romanæ Civitatis Imperio accidit, Marca arbitratur, & cum eo Cointius. Alemannus in lib. de Lateranensibus Parietinis cap. 3. & seqq. plu.

Triclinium Leoninum divinis explicatum.

NOTE [1]

Summum in Urbe, & finitimis Romani Ducatus locis, aliisque oppidis imperium post annum Christi 726. quo a Romanis Bassilius Dux, eorumque postremus, qui ad curandam Urbem a Græcis Imperatoribus mittebantur, pulsus est, Romanos Pontifices Gregorium II. & III. S. Zachariam, ac Stephanum II. vel ante Pippini donationem, obtinuisse, ex Anastasio Bibliothecario docemur. Extant præterea post Pippini donationem de eodem summo imperio monumenta, nimirum veteres Hadriani Pontificis hujus nominis I. denarii a Johanne Vignolio editi, ac nuper iterum recusi, ubi in antica legitur HADRIANVS PAPA, in postica SCS PETRVS. Perperam vero Sedis Apostolicæ hostes, hujusmodi denarios, seu nummos ad Hadrianum II. detorqueere conantur. Mabillonius enim Musei Italici tom. I. pag. 18. inter prætiosa cimelia Musei Comitiss Mediolanensis, æream numisma Zacharia Papæ se vidisse testatur, ex una parte Zacharia nomen, ex altera Papa titulum exhibens. Hoc autem numisma ad alios Zacharias pertrahi non potest, quia unus tantum Zacharias inter Romanos Pontifices recensetur. Pagius quidem hoc loco fatetur, Stephanum II. & ejus successores supremos Urbis Dominos, non minus ac Leonem III. fuisse, idque in posterum in dubium revocari non posse, & infra num. XI. contra Cointium docet, Romanos ab an. 754. Græcorum jugum excussisse, ac Republicam instituisse, cujus caput fuit Romanus Pontifex, defensor vero & protector Pippini Francorum rex, qua in re Stephani II. & Pauli I. Romanorum Pontificum testimonia ex eorumdem epistolis affert. Hoc etiam an. 796. n. X. habet, penes Gregorium II. & ejus successores summam Roma & Exarchatus administrationem fuisse, Urbem defendisse, hostes propulsasse; sed tunc licet re, necdum tamen nomine Principatus penes illos erat: quæ verba ex Ludovico Thomassino tom. III. lib. I. cap. XXIX. veteris & novæ Ecclesiæ disciplinae hausit. Ea tamen vitiose exscripsit. Legitur enim apud Thomassinum: Ita jam re, nedom nomine principatus penes illum (Romanum Pontificem) erat, moderante his omnibus numinis providentia inter tantas bellorum tempestates. At mox Pagius sui ipsius immemor, parum aut nihil sibi constat; nam ad an. 817. n. VII. veluti commenticiam Ludovici Pii donationem traducit; ad an. 823. n. I. scribit, Imperatores Francicos præter defensionem, & protectionem Ecclesiæ, supremo dominio Urbe potitos esse ex concessione Romanorum Pontificum, ad quam rem quorundam Romanorum insolentia Pontifices adegit. Id autem arguit ex supplemento Historiæ Pauli Diaconi, cujus locum de jurisdictione ex titulo defensoris & Advocati Romana Ecclesiæ, qua Imperatores potiebantur, & ex potestate, quam ad reprimendam Romanorum audaciam Pontifices illis contulerant, Apostolicæ Sedis defensores nonnulli qui ejusdem Sedis jura tuentur, solenter interpretantur; atque in hanc sententiam accipienda esse docent, quæ apud Pagium habentur ad an. 823. n. III. ad an. 824. n. III. & ad an. 875. n. I. & V. quibus in locis monet, Imperatores ex concessione Pontificum Romanæ urbi dominatos esse. GEORGIUS.

idem Rex fuerat consequutus, Annales Francorum affirmant. De quo bello cum meminit Eginhardus, hæc ait: Maximum, omnium quæ ab illo gesta sunt bellorum, præter Saxonicum, huic bello successit, illud videlicet, quod contra Avars, sive Hunnos susceptum est. Et inferius de thesauris ab eo ereptis: Neque ullum bellum contra Francos exortum humana potest memoria recordari, quo illi magis ditati, & opibus aucti: quippe cum usque ad id temporis pene pauperes viderentur, tantum auri, & argenti in Regia reper-

PAGIUS

pluribus differit de isto Triclinio, quod ab aliquibus Aula Leonina, vel Basilica Leonina appellatur, contenditque Pontifices Romanos a Gregorio II. Urbe potitos esse, nunquam vero Carolum, sed hunc tantum Patricium & Defensorem Ecclesiæ agnitum esse, ac denique Leonem anno DCCC. quando Carolum Imperatorem & Augustum appellavit, Monumentum illud possuisse, ut Caroli Imperium denotaret.

VIII.
Que in eo
Triclinio
representantur.

Sed hæc doctissimorum Virorum conjecturæ evanescent, si quæ de eo Triclinio Anastasius in Vita Leonis III. refert, in medium adducamus, & ordinem ab eo servatum, dum narrat gesta ab eo tam in Basilica Vaticana Sancti Petri, quam in aliis Ecclesiis, observemus. Anastasius itaque magnifica dona, quæ Leo III. in Ecclesiis contulit, ejusque publica opera, servato ordinis tempore, describit, ut anno DCCCL. num. III. monstrabimus. Cum autem de his loquitur, quæ ab eo præstita sunt, antequam Romani in eum sevierent, quod anno DCCXCIX. contigit, ait: Ecce in Patriarchio Lateranensi Triclinium majus super omnia Triclinia, nominis sui magnitudine decoratum ponens in eo fundamenta firmavit, & in circuitu laminis marmoris ornavit, atque marmoribus in exemplis stravit. Et diversis co-

tum, tot spolia pretiosa in præliis sublata, ut merito credi posset, hoc Francos Hunnis eripuisse quod Hunni prius aliis gentibus eriperant. Hæc ipse.

Dedit insuper eidem Legato Engelberto, seu Engilberto ad eundem, Leonem Papam Albinus Flaccus, qui & Alcuinus, epistolam dignam quidem, multiplici nomine, ut hic describatur, sic se habet (a):

Domino beatissimo, atque omni honore nominando Leoni Papæ humilis Levita Albinus aterna in Christo gloriæ salutem.

(a) Albinus ep. 27. t. 1. antiq. lect.

lumnis tam porphyreticis, quamque albis & sculptis cum vestis, & illis simul positæ decoravit. Cameram cum absida de marmo, & aliis duas absidas, diversas historias pingens, marmorum incrustatione pariter in circuitu decoravit. Idem Anastasius in Leone IV. testatur, Pontificem illum in Die Natali Christi epulari solitum, fuisse in Accubitu seu Triclinio a Leone III. Papa constructo, quia nempe postquam solemnnes epulæ in Ecclesiis fieri desiere, in adjunctis ad hunc usum adibus celebratae sunt. Alemannus cap. 9. & 10. quid dextræ partis absidis, quid sinistræ maffium Leonis III. representent, duabus maffi tabulis delineatis investigat, atque: Gemina tabula sunt: altera dextrorsum, sinistrorsum altera collocata. Tres in utraque tabula persona; alie nuntur genibus, duo pro tribunali sedent, Christus videlicet parte dextera, sinistra Petrus Apostolorum Princeps. Suis utriusque Pontifex hinc, inde Imperator submittit genua, Christo Sylvester & Constantinus, Petro Leo & Carolus. Horum pro sua quisque conditione ab illis sumit insignia: Imperatores vexillum, Pontificum alter seu claves, alter pallium accipit. Utraque tabulam ad majorem dicendorum intelligentiam: hic exhibeo.

Suscipiat, obsecro, sanctissima pietas vestra, Pater gloriosissime, benigno animo nostrae parvitatatis litterulas, & me devotum vestrae dilectionis famulum agnosce. Semper sanctae Romanae Sedis beatissimos, quantum valui, Principes & Pastores amavi, cupiens illorum sanctissimis intercessionibus inter oves Christi numerari, quas Dominus Christus post resurrectionis suae gloriam beato Petro principi Apostolorum pascendas commendavit. Quod vere dignum esse fateor, omnem illius gregis multitudinem suo pastori, licet in diversis terrarum partibus commo-

rantem una charitatis fide subjectam esse & sicut pio pastori concedat magnam sibi commissi gregis curam habere, & sedula pietatis admonitione, & sanctitatis intercessione providere, ne aliqui ex illis per praecipua errorum a via veritatis, vel perpetuae pascuis vitae exorbitare incipiant. Gregis sanitas gloria est pastoris, & multiplicatio illius merces aeterna. Ecce tu, sanctissime Pater, Pontifex a Deo electus, Vicarius Apostolorum, heres Patrum, Princeps Ecclesiae, unius immacolatae columbae nutritor. In te fides resplendet, devotio fulget, charitas abundat.

PAGIUS IX. Viraque pictura male a plerisque explicata.

Alemannus arbitratur praefatus imagines depictas non fuisse, antequam Leo III. Sedi suae ope Caroli restitueretur, & hic Augustus nuncuparetur; Vexillum illud denotare Imperium a Leone an. DCCC. Carolo Regi datum. Et ut probet Regis titulum ei etiam postquam Imperator renunciatus fuit, recte a Leone attributum, in exemplum adducit alteram imaginem, in qua Christus Claves Pontifici cuius nomen non indicatur, sinistra Vexillum porrigit Imperatori, cujus nomen majusculis literis sic innuitur. R. CONSTANTINUS. At cum certum sit, Monumentum hoc a Leone III. positum statim ac pacta Hadriani cum Carolo confirmavit, aut saltem antequam Urbem deserere cogeretur, Carolumque Imperatorem renuntiaret, haec interpretatio stare non potest. Neque litera R supra Constantini nomen posita Regem significat, sed Romam, de qua Constantinus bene meritus est, ejusque exemplo Carolus. Quo enim in Nummo, quae in Inscriptione, & a quo Scriptor Latino Constantinus Rex appellatus reperitur? Graeci quidem Imperatores saepe Reges appellant, sed Latini nunquam. Alemannus, ne inscriptiones, in quibus Carolus Rex appellatur, fateri cogatur, eonondum Imperatore dicatas esse, Regem & Imperatorem synonymas voces cap. 13. probare nititur. Deinde Caroli modestiam his verbis laudat: sane Caroli modestia, Leonem, qui eos in Triclinio titulos inscripsit, minime latebat: imo Pontifex ita inscripsit, ut Carolo placere, atque ex ejus animi sententia omnino esse noverrat. At praeterquamquod hoc Monumentum ante annum DCCXCIX. constructum, ut ordo servatus ab Anastasio in narratione rerum ad Leonem III. pertinentium demonstrat, in Nummis & Inscriptionibus verba tantum apponi solita juxta genitum, obvium & planum eorum sensum, ideoque ad rem istam non facit, quod Regis & Imperatoris nomen quandoque promiscue a Scriptoribus usurpetur; cum a simili usu inscriptionum Conditores semper abhoruerint. Denique incredibile est, Carolum eo anno, quo a Leone III. acclamatus est Imperator, ab eodem Regem tantum appellatum, idque in Monumento publico in ejus honorem posito, ac ut ei magis placeret; cum in omnibus suis literis scriptivae aliud ei nomen, quam Imperatoris nunquam tribuat. Quod si intemptiva illa cogitatio tunc menti Pontificis iniecta fuisset, eum nec Imperatorem, nec Regem, sed tantum Carolum nominare debuisset. Leo itaque hoc anno posteris notum esse voluit, se Carolum Ecclesiae Romanae Defensorem constituisse, eamque ob rem illi Sancti Petri Vexillum misisse, ac Romanos ei vitam & victoriam,

ut alias factum fuisse in honorem Imperatorum anno DCCLXXIV. num. II. & seq. diximus, adprecatos esse. Et quia tunc opinio erat Sancti Silvestri Papae tempore Constantinum auctorem fuisse Donationis, quae ejus nomine circumferebatur, in altera ex tabellis Silvestrum & Constantinum depingi, & Romam hac litera R exprimi voluit. Sic supersunt Ludovici Pii Nummi Romae cusi, in quibus legitur, ROMA LUDOVICUS. Nec magis mirum videri debet, Leonem III. ad Donationem Constantini, quam supposititiam esse constat, respexisse, quam Hadrianum I. ejus Decefforem in Epistola Coelicis Carolini ad Carolum M. anno DCCLXXVI. data, scripsisse: Et sicut temporibus B. Silvestri Rom. Pontificis a sancta recardationis piffimo Constantino magno Imperatore per ejus largitatem Sancta Dei Catholica & Apostolica Romana Ecclesia elevata atque exaltata est, & potestatem in his Hesperia partibus largiri dignatus est; ita & in his vestris felicissimis temporibus, &c. Denique non sub Gregorio II. ut putavit Alemannus, sed sub Stephano II. cum nihil ab Imperatore extundi posset vel sperari auxilium, ejus jugum a Romanis excussum. Antea quidem penes Gregorium II. & ejus Successores summa Romae & Exarchatus administratio fuerat; ii Urbes defenderant; & hostes profularant, sed tunc licet re, necdum tamen nomine Principatus penes illos erat, ut ex iis, quae suis locis dixi, evidens est. Porro quod diximus de musivo in parte Absidis dextera posito, supponit illud antiquum esse. Alemannus enim cap. IX. fatetur novitium opus esse, recentioris manus, inquit, est imitatio. Quare nihil ex eo certi deduci potest. Verum quidem est Alemannum subjungere, quae tamen Opus exprimit illud antiquum, quod Leo III. in conspectu olim posuerat. At non solum id non probat, sed nec ullus post eum probare poterit.

Vera eorum interpretatio.

Valde etiam meo judicio falluntur Cointius hoc anno num. VI. & seqq. & Marca cap. citato, qui arbitrati sunt, Imperatores Graecos usque ad praesentem annum Romae dominatos esse. Romani enim anno septingentesimo quinquagesimo quarto, quo Pippinus Exarchatum Ravennatem Principi Apostolorum, ejusque Successoribus concessit, Constantini Copronymi Imperatoris haeretici, qui eos adversus Longobardos defendere non poterat, Dominacionem penitus excussere, & Rempublicam instituerunt, cujus caput Romanus Pontifex, Defensor vero ac Protector Pippinus Galliarum Rex dicti sunt. Hinc Stephanus II. Papa quando in suis literis de Aistulpho Longobardorum Rege, & de vexatione Urbis Romanae sermonem habet, nufquam

XI. Refellitur opinio docens Romam usque ad hunc annum Graecis Impp. parvisse.

dat. Congrega nos filios sanctae Dei Ecclesiae, & paternae miserationis affectu, tuis sanctissimis orationibus, & dulcissimis sacrarum litterarum exhortationibus intra firmissimum Ecclesiae soliditatis ovile, ne aliquis ex nobis errabundus lupina rapacitate foris inveniatur devorandus. Nam splendentia caelestis mandrae agmina Nativitatis Domini nostri JESU Christi gaudentia primo pastoribus, qui supra suos de-

vote vigilarant greges, nuntiare venerunt. Ecce tuis sanctissimis vigiliis, ac pastoralis sollicitudini probatissime Archimandrita, Angelicas a supernis sedibus visitationes adflare non dubitamus, quarum auxilio quaecumque divinam poposcere pietatem, impetrare te posse, credimus.

Unde ego ultimis sacratissimi oculis veraculus, & morbida peccatis ovicula, spe-

PAGIUS

quam meminit Imperatoris, Romanosque populum suum appellat. In Epistola III. ad Pippinum, ejusque filios Reges data, dum Aistulphus Rex novis infestationibus Ecclesiam vexabat, & Pippinus auxilium differre videbatur, Stephanus II. ait: quod nullus de vestris parentibus meruit suscipere, vos suscepistis, & Princeps Apostolorum praeteris Regibus & gentibus vos suos peculiare faciens, omnes suas causas vobis commisit, &c. Cunctus namque noster populus Republica Romanorum magno dolore, & amarissimis lacrymis una nobiscum tribulantur pro eo, dum ad tam longam & spatiosam Provinciam properavimus, & praefugio validi innavis caro nostra minata est; sic vacui & infructuosi sine effectu justitiae reversi sumus. Et in tota illa Epistola nunquam de Romano Imperio, sed semper de causa Beati Petri verba facit. In Epistola IV. ad eundem Pippinum scripta, in qua pluribus describit obsidionem Urbis per Aistulphum factam, nullum unquam verbum habet de Imperatore, aut de ejus Officialibus, & de Romanis loquitur tanquam de suo populo: Post Dominum in tuis manibus nostrum omnium Romanorum commissum animas, &c. Peto te, ne pereamus, ne quando dicant gentes quae in cuncto Orbe terrarum sunt. Ubi est fiducia Romanorum, quam post Dominum in Regibus Francorum habebant, &c. Considera filii, consideri, & omnino percipia per Deum, vitam te conjuro; quoniam & nostra & omnis Romanorum populi anima, post Deum & ejus Principem Apostolorum in tua a Deo protecta Excellentia, & gente Francorum a Deo tibi commissi pendet, &c. Nulli alio nisi tantummodo tua amantissima Excellentia, vel dulcissimis filii, & cuncta genti Francorum per Dei praeprocionem, & Beati Petri, Sanctam Dei Ecclesiam, & nostrum Romanorum Republica populum commissum proregendum. Quis ergo sibi persuaserit, Romam tunc Imperatori paruisse, & Pontificem non ad eum, sed ad Regem Francorum ejusque filios, qui se protegerent, confugisse, nulla de Imperio mentione facta, sed tantum de Republica Romana & de Romanis tanquam sibi subditis?

Unde petimus te, ut si praedictus Desiderius, quemadmodum spondit, justitiam Sanctae Dei Ecclesiae, sive Republicae Romanorum, & Beato Petro Protectori tuo, plenius restitueret, & in pacis quiete cum Ecclesia Dei & nostro populo, sicut in pactis a bonitate confirmatis continetur, permaneret cum universa sua gente, jubear in id quod petit, tuas a Deo inspiratas aures inclinare. Suntne haec indicia subjectionis Romani Pontificis populi Romani, Imperatoribus Graecis; cum sine illis foedera faciant, & tanquam supremi Domini se se gerant?

Paulus Stephani II. Successor in Epistola II. ad Pippinum Regem, in qua accusat Desiderium Longobardorum Regem, quod promissas Ecclesiae Romanae Civitates non restituit, adhuc expressius loquitur, seque Imperatoris hostem, non vero subditum ostendit: Desiderius Rex accessit Georgium Imperialem Missum, qui ad vos in Franciam directus fuerat: cum quo nefarie clam locutus est, iniens cum eo consilium, atque suas Imperatori dirigens literas, adhortans eum, ut suos Imperiales dirigat exercitus in hanc Italianam Provinciam; & ipse Desiderius cum universo Longobardorum populo professus est, Deo sibi contrario, auxilium praefatis Imperialibus exercitibus impertire; quatenus ex una parte ipsius exercitus, & ex alia idem Desiderius cum universo Longobardorum populo, utrique dimicantes Ravennatum Civitatem comprehendere queant, suamque Imperator, quod Dominus non permitat, adimplere valeat in quocumque voluerit voluntatem. Nam & cum eodem Georgio Imperiali Misso constituit, ut Dromonum Siciliae solus in Orotantina Civitate dirigatur, ut tam Graeci quam Longobardi ipsam obsidentes comprehendere valeant Civitatem, eamque concedat Imperatori cum hominibus & facultatibus, quae in ea consistunt. In Epistola VII. ad eundem Pippinum scripta, ait sibi significatum, quod nefanda Graeci, inimici Sanctae Ecclesiae Dei, & Orthodoxae fidei expugnatores, Deo sibi contrario super nos & Ravennatum partes irruere cupiunt, atque monitionem facere. Unde quis alibi, post Deum & Beatum Petrum, nostra spes non est, nisi a pud vestram nobilissimam Excellentiam; ideo obnixis deprecationibus petimus te, Excellentissime filii, & spiritualis compater, ut jubear propter Deum & reverentiam Beati Petri salutem istius Provinciae a vobis redempta procurare, & concessim vestrum dignemini dirigere Desiderio Longobardorum Regi missum, ut si necessitas fuerit significata, auxilium nobis pro incursione eorumdem inimicorum impertire debeat. Paulo infra de Graecis scribit, ut eorumdem inimicorum ad nibilem redigatur vestigia.

XIII. Refellitur tertio.

XII. Refellitur secundo.

Mitto alia, quae ex ejusdem Pauli ac Successorum literis testimonio adduci possunt, ad Marcæ & Cointii opinionem confutandam, cum ista sufficiant ad omnem dubitationem tollendam, demonstrandumque a veritate manifeste abhorre, quod ipsi asserunt, Imperatores nem-

XIV. Refellitur quarto.

pace bonitatis vestra animatus ante sanctissimos paternitatis tuæ pedes animo prostratus, suppliciter deprecor, quatenus durissima peccatorum meorum vincula per Ecclesiasticam Apostolicam auctoritatis potestatem solvere digneris; & paternæ pietatis precibus cursum vitæ meæ, qui restat, ad perpetuæ portæ civitatis dirigere studeas. Grandia posco quidem, sed cbaritas grandia novit dare, poscentem.

PAGIUS

pe usque ad hunc annum Romæ Præfectos suos habuisse, eamque eidem paruisse. Tantum enim abest, ut Roma in potestate Imperatorum fuerit, ut Hadrianus Papa in Epistola ad Carolum Magnum anno DCCLXXV. data, quæ ordine quarta est, testetur eos de ea vi occupanda cogitasse & ad eundem finem cum quatuor Italiæ Ducibus foedus inisse. De iisdem enim Ducibus loquens ait; *Adhibentes adversus nos perniciosum consilium, qualiter Deo eis contrario, proximo Martii mense adveniente, utrosque se in unum conglobarent, cum caterva Græcorum & Adalgiso Desiderii filio, ut terra marique ad dimicandum super nos irruant; cupientes hanc nostram Romanam invadere Civitatem, & cunctas Dei Ecclesias denudare, atque cibarium Fastoris vestri Beati Petri auferre; vel nosmet ipsos, quod advertat Divinitas, captivos deducere, nec non Longobardorum Regem integrare, & vestra Regali potentia resistere. Utrumque Virum doctissimum decepte subscriptiones literarum Stephani II. quem ipsi Stephanum III. juxta vulgarem errorem appellant Pauli & Hadriani, quæ dicuntur datæ imperante Domina pissimo Augusto Constantino a Deo coronato, magno Imperatore anno XXXII. vel aliquo alio eisdem Imperatoris; inde enim intulere, hos Pontifices Imperatores Urbis Dominos semper agnovisse, hujusque subjectionis similes subscriptiones notas certissimas existere. Verum Tomo superiori, cum de Conciliis Gallicis regnantibus Clodoveo ejusque filiis celebratis egimus, monstravimus Francos, Visigothos, & Burgundos in Concilio Consultatus usurpasse, licet Francia, Septimania & Burgundia ab Imperatoribus, ad quos Consulatum creatio pertinebat, minime tunc penderent. Præfati itaque Pontifices Romani iis formulis tunc usi sunt tanquam notis temporariis, quæ nullam subjectionem inferebant. In Concilio Romano anno DCCXLII. habito legitur, ut ibidem apud Baronium numer. XVII. videre est. *Factum est hoc Concilium anno secundo (legendum, anno tertio) Artabalsi Imperatoris, necnon Luitprandi Regis anno trigesimo secundo, Indictione duodecima. Sed inde non sequitur, Romam Luitprando Longobardorum Regi subditam fuisse; alioquin uno eodemque tempore duos supremos Dominos agnovisset, Artabalsum nempe Imperatorem & Luitprandum Regem; cum tamen certum sit, Luitprandum nunquam in Urbem Romanam Dominationem exercuisse.**

XV.
Tria bella
a Carolo
suscepta.

Angilbertus nomine Caroli magnam partem thesauri ex Hunorum sive Avarorum Regione delati ad limina Apostolorum tulit, uti refert Baronius ex Annalibus Fuldenibus, & Annalista Loiselianus etiam tradit. Verum Hunorum sive Avarum clades a Baronio non satis explicata, ideoque tria, quæ hoc anno Carolus bella gessit, hic accurate narranda. Anonymus itaque a Lambecio editus, de quo anno superiori num. VIII. locuti sumus, hoc anno

pro filia viduam Christi clementia non spernit, sed ait (a): *O mulier magna est fides tua; fiat tibi sicut vis. Fides me hortatur hæc postere: spes confirmat impetrare: charitas, credo, negare non præsumit, Christus pro nobis, cum inimici essemus, mori non dubitavit: quanto magis te, Pater sancte, pro amicis velle orare, credendum est?*
Sub te pastore augeatur grex Christi.
Tu

(a) Mat.

scribit; In ipsa ætate transmisit Rex Carolus Pippinum filium suum cum suis, quos in Italia secum habebat, & Bajorios cum aliqua parte Alamania, in finibus (idest ad fines) Avarorum & coadunatus est Pippinus cum omnibus, quos pater ejus ei transmisit in solatium (idest auxiliium), & transito Danuvia (pro Danubio) cum exercitu suo pervenit ad locum ubi Reges Avarorum cum Principibus suis sedere consueverant, quem & in nostra lingua Hringe nominant, & inde tulit thesauros multos, & transmisit patri suo, & ipse postea cum exercitu suo & magnis thesauris Avarorum pervenit in Franciam. (Hæc de primo bello hoc anno in Avaros gesto) & ipso anno ipse Rex Carolus demoratus est in Saxonia cum duobus filiis suis, idest Carolo & Clodoveo (idest Ludovico) & circumvit terram Saxonorum (idest Saxonum), ubi rebelles fuerunt, incendiando & vastando eam, & captivos inde ducebat viros, & mulieres & parvulos, & præda innumerabilem multitudinem, hæc de secundo bello adversus Saxonos hoc anno suscepto. Et tertium exercitum suum Carolus Rex in eadem ætate transmisit in fines Saracenorum cum Missis suis, qui & ipsi ibi fecerunt similitur & vastaverunt terram illam & redierunt cum pace ad Regem Carolum ad Aquas Palatum. Hæc de tertio. Chronographus Moisiacensis hunc locum extripuit, sed illum interpolavit.

XVI.
Annus VI.
belli Hunnicæ.

Quoad bellum Hunnicum, de eo etiam loquuntur Eginhardus in Annalibus & in Vita Caroli, Monachus Egoismensis, Annalista Metensis & Regino, sed plerique eorum quid Hringe significet, non intelligunt. Est autem juxta Lambecium Virum doctum ac Germanum lib. 2. Biblioth. Cæs. pag. 379. vocabulum mere Germanicum, & hoc in loco significat locum rotundum sive orbiculatum, in medullio castrorum vel munimentis, vel concessus alicui stum, quem honoris & securitatis causa Rex cum suis Optimatibus obtinet. Eodem fere modo vocem illam Germanicam explicat Ducangius in Glossario suo; ex eaque intelligimus laudatum Annalitam fuisse hominem germanum, cum dicat quem & in nostra lingua Hringe nominant. Huc referendum quod Annalista Loiselianus de eodem bello literis prodidit; *Heiricus (sive Henricus) Dux Furlulensis (idest Forojulensis) missis hominibus suis cum Vvanomiro Sclavo in Pannonias Hringum gentis Avarorum longis retro temporibus quietum, civili bello fatigatis inter se Principibus, spoliavit (ubi Hringum pro Rege Avarum sumit); Chagan & Viguro in tellina clade additis & a suis occisis, thesaurum præcorum Regum multa saculorum prolixitate collectum Domino Regi Carolo ad Aquas Palatum misit. Quo accepto, præfatis Deo largitori omnium bonorum gratiarum actionibus, idem Vir prudentissimus atque largissimus, & Dei dispensator, magnam inde partem Romam ad limina Apostolorum misit per Angilbertum dilectum Abbatem suum. Porro reliquam partem Optimatibus*

Clæ.

Tu consolator merentium, adjutor laborantium, spes ad te clamantium, lux vitæ, religionis decus. Locus in quo stas, omnibus te honorabilem facit, & morum nobilitas laudabilem, & pietatis devotio amabilem. Et qui sedem sanctorum tenes Patrum, eorum exemplis inbareas semper, ut cum illis multiplici laboris mercede Domini Dei tui gaudia intrare merearis. Iste filius meus charissimus Engilpertus vo-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

Clericis sive Laicis, caterisque fidelibus suis largitus est. Idem habent varii alii Annalistarum hunc annum, & Ado in Breviario de Sex Mundi Ætat. cum quo Baronius bellum illud anno superiori num. LXV. recitat. Distinguenda autem expeditio Hunica ab Henrico Duce Forojulensi suscepta, cujus Annalista Lambecianus citatus anno superiori meminit, ab expeditione Pippini Italiæ Regis, quæ post priorem peracta est, ut docent Eginhardus in Annalibus, Annalista Metensis & alii, qui etiam tradunt, Angilbertum tulisse Romam partem thesauri, quem Henricus ex Hunia miserat. Verum hæc Henrici expeditio ad præsentem, vel ad superiorem annum pertinet. Annalitis inter se dissidentibus sciri non potest.

XVII.
Hunni diversis Regionibus perierunt.

Hunni seu Huni non uni, ut olim, Regi, sed pluribus Regibus seu Ducibus parebant. Inde ortum civile bellum, quo pars virium consumpta est. Inde quoque diversa gentis unius consilia, quæ multiplex etiam Religio sic fovit, ut postmodum secuta sit avulsio Provinciarum. Testis Tuduni seu Todorani, qui prostratis idolis Christianam fidem amplexus est, reliquæ Hunnorum societate Carolo Francorum Regi se summum populum summisit, ut anno precedenti cum Annalista Lambeciano narravimus. Eginhardus quidem in Annal. Tuduni & gentis ejus baptismum in hunc annum differt, & anno superiori Legatos eum ad Carolum missos asserit, quod Annalista Metensis etiam habet, verum Annalista isti, quemadmodum mox insinuavi, quoad annum rerum gestarum inter se quando non conveniunt; & hic locus non est hæc scrupulosus examinandi.

XVIII.
Hunnicæ Expeditionis subiecta.

Auctor editus ab Henrico Caniso Tom. VI. non solum res in Pannonia tam ab Henrico Duce, quam a Pippino Rege feliciter gestas commemorat; sed etiam Zelum, quo Pippinus Christianam religionem propagare studuit, cura totius negotii Anoni Salisburgensi Episcopo commissa: *Carolus Imperator anno Nativitatis Domini DCCXCVI. Aericum Comitem destinavit, & cum eo immensam multitudinem Hunos exterminare. Qui minime resistentes reddiderunt se per præfatum Comitem Carolo Imperatori. Eodem igitur anno misit Carolus Pippinum filium suum in Hunos cum exercitu multo, qui pervenientes usque celebrem illorum locum, qui dicitur Rinch, ubi iterum omnes eorum Principes se dederunt Pippino. Qui inde revertens partem Pannonia, circa lacum Pelissa, inferioris, ultra fluvium, qui dicitur Rapa (idest Arabo, vulgo Le Rab), & sic usque ad Dravum fluvium, & eo usque Dravum fuit in Danubium, prout potestatem habuit, prænominauit cum doctrina & Ecclesiastico officio procurare populum, qui romanis de Hunis & Sclavis de illis partibus, Anoni Juvenenti Episcopo usque ad præsentium genitoris sui Caroli Imperatoris. Hic Auctor Henricum Comitem & Carolum Imperatorem vocat, indeque conjectura est, eum tardius scripsisse. Uterque*

his patefacere valet nostræ parvitatis erga Apostolicam Sedem devotionem, etiam & voluntatis nostræ petitiones, quem vestra paternitati valde fidelem esse agnovi, & ideo nostræ necessitatis causis illi injunximus, ut per os illius pietatis vestrae aures mei cordis audiant obsecrationes. Hucusque Albinus ad Leonem Pontificem.

Insuper vero eodem anno missa est legatio.

S s 2

ga-

Francorum & Hunnorum limes ab aliquot annis erant Arabo & Dravum fluvii. Dravus Francos inter & Hunnos medius excurrebat ab anno DCCLVII. sive ex quo Carantani, sive, ut nunc vocamus, Karintiani, quos Meridiem versus Longobardi, Septentrionem versus Hunni cingebant, sponte Pippino Regi Caroli patri se dederunt. Arabo Francorum versus Orientem limes esse coeperat anno DCCLVII. quo Carolus M. expulsi Hunni ad illum usque annum victor penetrarunt. Hoc igitur anno, ut Franciscis Ditionibus, sic & Salisburgensi Diocesi adjectus ad terrarum tractus, qui protenditur usque ad Dravi confluentes in Danubium & eodem fluvio Dravum & Danubium atque Arabonem interfacet. Abhinc amplissimus fuit Salisburgiensis Episcopatus, cui præter antiquos fines attributa sub Pippino Rege tota Carantania seu Karintia, deinde sub Carolo ejusdem Pippini filio pars Hunnicæ non exigua.

Audita Hunnorum sive Avarum clade, Theodulphus Aurelianensis Episcopus Carolo Regi prolixum inscripsit Carmen, in quo victoriam adversus Hunnos, eorundem Hunnorum conversionem ad Christianam fidem gratulatus est, sermoneque ad Saracenos, qui Cordubensi Regi suberant, etiam converso, ut Hunnorum exemplo Christiani fierent, se seque Carolo manciparent.

XIX.
Hunnica victoria Carolo gloriosa.

Rone venit textus ad Christum crimibus Hunnorum.

Estque humilis fidei, qui fuit ante ferox. Hinc suscitatur Arabs; populus crinibus uterque est.

Hic sextus crines, ille solutus crines. Cordoba, proximo collectus tempore gazas.

Mitte celer Regi quem decet omne decens, Ut veniens Avaros, Arabes Namatesque venite, Regis & ante pedes stecite colla, genis.

Nec minus hi quam vos sævique trucesque fuere, Sed hos qui domuit, vos domiturus erit.

Scilicet in Cælo residens, per tartara regnans, Qui mare, qui terras, qui regit æstra, polum.

Sed Arabes seu Saraceni Hispaniarum Hunnorum exemplum secuti non sunt, ut statim videbimus. Auctor brevis Chronici in Monasterio Sandi Galli scripti, & ab anno DCCXLVIII. usque ad annum DCCCXXVI. perduci, utramque adversus Hunos seu Avaros expeditionem recitat, priorem ad annum DCCXC. posteriolem a Pippino Rege susceptam ad currentem annum revocat, & utrobique sciti & annis consequentibus, Hunos & Avaros uno Vandalorum nomine designat, quia, ut an. CDVII. num. XVI. & seq. jam observavimus mediæ ætatis Scriptores Vandalorum nomine Hunnos intelligunt, quod hic inculcare juvat, quia cum

VI.

CHRISTI
796.LEONIS PAP. III.
I.CONSTANT. SOLIUS IMP.
7.Legatio
Regis
Mercio-
rum ad
Leonem
Papam.

gatio ad eundem Leonem Pontificem ex Britannia a Rege Merciorum, qui Offae successerat Kemulpho nominato. Hic ubi audisset defuncto Hadriano Pontifice, in locum ipsius subrogatum esse Leonem Pon-

PAGIUS

Viri doctissimi ad hunc loquendi modum animum non advertissent, quod in uno tempore gestum, ad alterum magno Chronologiae damno non raro transfudere. Alcuinus, ubi accepit eruditorum Hunnorum curam commissam fuisse Arnoni Salisburgiensis Episcopo, ei statim, prolixam de Pastoralis Studio scripsit Epistolam, quæ inter Alcuinianos ordine est CIV. Ejus inscriptio fuit: *Dulcissimo Fratri & Sanctissimo Presuli Aquila*, ubi Alcuinus Arnonem translatum nomine per Aquilam significat, sicuti in Epistola LXVI. quam eidem sic inscripsit: *Carissimo germano meo Aquila Antistiti*. Non defunt, qui Arnonem & Alcuinum germanos fratres fuisse, suspicentur ex præcitatis Epistoliarum inscriptionibus. At, ut recte observavit Cointius hoc anno num. CXXXI. hos titulos Alcuinus amicitiae, non agnationis ergo videtur usurpasse, quod indicat præfatio ad Arnonem Episcopum, quam idem Alcuinus Expositioni Psalmorum Poenitentialium, nec non Psalmi CXVIII. & Psalmorum Gradualium præfixit. Ea præfatio extat Tom. IX. Spicilegii Dacheriani. *Aquila* nomine Alcuinum Arnonem designare observavit etiam Mabillonius Sac. IV. Benedict. Tom. I. pag. 64.

XX.
Annus
XXV. bel-
li Saxoni-
ci.

Hoc etiam anno gestum bellum Saxonicum, de quo Annalista Petavianus & Mafciacensis iidem pene verbis agunt, quia quæ narrant ex uno eodemque exemplari describere. Refero hic verba Annalistarum Mafciacensis, quia Librarianus Petavianus aliqua ex parte in hac narratione corruptus: *Item Dominus Carolus mota exercitu suo venit Saxoniam. Tunc cum magna providentia & decertatione vastavit Saxoniam, & præda magna acceptis obsequiis in Drachina: feceruntque Franci pontem super amnem Voisora, in loco cujus vocabulum est Alisni. Exinde perrexit Voimodin. Deinde vastavit Regiones illas cum suis omnibus prospere & incoluntis remeavit ad propria. Quibus verbis Annales suos absolvit, qui ideo non longe ab hoc tempore scripti videntur. Annalista Petavianus tribus annis auctor est, sed videntur illi defuncti ex aliquo alio exemplari diverso a primævo, quo usus est Annalista Mafciacensis, qui eodem non omisisset. His magis explicantur quæ de eodem bello Annalista Lambecianus citatus refert.*

XXI.
Saraceno-
rum Re-
giones a
Francis
devastata.

Ut Saxonum in Germania, sic & Saraceno- rum terras in Hispania vastarunt Franci, ut asserit Annalista Lambecianus, cujus verba mox recitavimus. Hujus devastationis occasionem præbuit mors Ifeni sive Hisiani Saraceno- rum in Hispania Regis, de qua Elmacinus lib. 2. H. st. Sarac. ad annum Hegiræ CLXXX. hæc habet: *Obiit Hisianus filius Abdurrahmanis Amavvianus Rex Hispania, ut regnaverat annos septem, & mensum unum: annos natus XXXI. Et creatus Rex Hispania est filius ejus Hakemus filius Hisiani, quem Rodericus in Historia A. raram Albacam appellat, atque fratres Hisiani e Mauritania, ubi exulabant, post ejus mortem in Hispaniam rediisse, & contra Albacam nepotem suum per aliquot annos bellum gessisse, quam occasionem Carolus non prætermisit.*

tificem, legationem ornavit suo nomine, & Episcoporum Regni sui: quæ cum haud, quem putavit, effectum esset consecuta, mox aliam direxit, cui has, quas subjungimus, litteras dedit, dignas quip-

Antequam Angilbertus ex Italia rediret, & dum bellum in Saxoniam gerebatur, Alcuinus scripsit Epistolam LXV. ad Aginum Bergamensem Episcopum, qua Reliquias Sanctorum sibi per eundem Angilbertum ex Italia transferri postulabat, & Epistolam XCIII. ad Damstam; qua illum euntem in bellum egregie monebat, absentiamque complurium amicorum ac discipulorum querebatur: *Tu vero iter tuum confessione confirmare, elemosinis roborare, orationibus servorum Dei undique munire memento, ut Angelus Domini te inter omnia adversa tueatur & comitetur, quatenus cum securitate vadat, & cum pace revertaris. Ego pene quasi orbatus filiis remaneo domi, Damata Saxoniam, Homerus Italiam, Candidus Britanniam recessit, &c. Homeri nomine Angilbertum, Damatam Virum quemdam clarissimum intelligit Alcuinus, qui tamen alibi Riculphum Moguntiacensem Archiepiscopum Damatam etiam appellat. Hoc vero anno Alcuinus Abbas Sancti Martini Turonis constitutus est, ut docet Chronicon Turonense, & jam supra insinuavimus; sed eo tempore de secularibus occupationibus declinandis serio cogitabat, ut ipsemet Epistola XXIII. ad Carolum anno octingentesimo primo post ejus ex Italia reditum data, significat: *Fere ante hoc quinquennium seculares occupationes, Deum rector, non sic corde declinare cogitavi. Sed vestra pia providentia consilio, translatus sum in servitium Sancti Martini, fidei Catholicae & Ecclesiasticae sancti, donante Deo, proficuum. Et non solum hoc anno, qui quintus est ante annum DCCCL. seculares occupationes deserere voluit, sed ipso etiam anno, quo hæc scribebat. Verum semper repulsam a Carolo passus est. Scripsit etiam Alcuinus per Angilbertum ad Leonem III. cujus Epistolam ordine LXXII. recitat Baronius in Appendice ad hunc annum.**

Hoc etiam anno Carolus paulo postquam XXIII. Pippinus ejus filius victor ex Hunia rediit, in Hunni ca- morbum incidit, de quo certior factus Alcuinus statim Epistolam XC. ad eum dedit, eique captivos in ea expeditione factos commendavit: *ni redem- Domine mi, memor sit pietas vestra captivorum pti.*

dum est Pippinus tuus tecum, propter gratiarum actiones mirabilis beneficii, quod vobiscum de Hunis divina facit clementia, & propter prosperitatem imminentium rerum, ut clementissimæ illius potentia omnes adversarios sui sancti nominis vestris velociter subiciat pedibus, sed & de peccantibus in vos, si fieri possit, & vestra videatur providentia, aliqua de aliquibus fiat indulgentia & remissa. Annuit postulatis Carolus, & redemptioni captivorum consensit, ut patet ex alia Epistola ordine XCI. ad Pippinum data, in qua ait: *gratias agimus benevolentie tue, simul & pietati Domini Regis, qui pie consentit petitioni redemptionis captivorum, &c. Et tu, excellentissime juvenis nobilitate generationis, morum nobilitate adornare studeas. Ingressus erat Pippinus annum ætatis vigesimum primum, uxorem jam duxerat, cum illum sic alloquatur Alcuinus: *Latere cum muliere adolescentie tue, & non sint aliena participes tui. In administrando Italici Regno Pippinus Adelhardi Corbejenfis Abbatis consilio po-**

XXII.
Varia E-
pistola ab
Alcuino
hoc anno
seripsa.XXIII.
Hunni ca-
pivi op-
ra Alcu-(a) De Ge-
llis Angl.
continuat.
l. I. c. 17.
XVIII.
* Kenul-
tusEpistola
Reg. Mer-
ciorum
ad Leo-
nem Pa-
pam.* infe-
rior vita
* pro-
peritas

XIX.

PAGIUS

XXIV.
Laudatur
S. Adel-
hardus
Abbas
Corbeja.

quippe pietate sanctorum Anglorum Regum: sic enim se habent (a):

Domino beatissimo, & vere amantissimo Leoni sanctæ, & Apostolicæ Sedis Romanæ Pontifici * Kemulphus gratia Dei Rex Merciorum cum Episcopis, & Ducibus, & omni sub nostra ditione dignitatis gradu sincerissima in Christo dilectionis salutem.

Gratias omnipotenti Deo agimus, quæ Ecclesiam suo pretioso sanguine acquisitam, inter adversus mundi hujus procellas, novis semper prioribus ad vitam sumptis suscitavit ducibus ad portum salutis attrahere, eamque nova luce infundere, quatenus nullo sit tenebrarum errore fuscata, sed viam veritatis inoffenso pede gradiatur. Unde merito omnis per orbem exultat Ecclesia, quia cum omnium verus remunerator bonorum gloriosissimum gregis sui pastorem Hadrianum perpetuo remunerandum super æthera duxisset: suis tamen ovibus pia erexit providentia prævium, qui scit ovile Dominicum ad caulas non inferre vitæ agitare. Nos quoque merito, quos extremitas orbis tenet, eodem modo præ ceteris gloriamur, quia illius sublimitas nostra salus est, illius proceritas nobis perennis exultatio. Quapropter opportunum arbitror tuis sanctis gressionibus aurem obedientia nostra humiliter inclinari; & que tua pietati rite nobis sequenda videantur, toto nisu implenda: quæ vero rationi contraria deprehensa fuerint, citius declinanda, ac anterius a nobis omnimodis rescandanda.

Sed modo ego Kemulphus gratia Dei Rex excellentiam tuam humilis exoro, ut te sine offensione animi vestri de profectu nostro, ut optamus, liceat alloqui, quatenus me in gremium pietatis tuæ tranquilla pace recipias: & quem meritum nulla facultas erigit, larga benedictionis tuæ ubertas ad plebem suam regendam complectet, ut una mecum gentem, quam

potissimum utebatur; a Carolo enim missus est in Italiam, ut Pippino Juniori ad regendum magistraret, & ad statendam justitiam Regnum Italicum informaret, ut in Sancti Adelhardi Vita a S. Gerardo Monacho scripta apud Mabillonius Sac. IV. Benedict. part. I. legenda videre est.

Fuit Adelhardus primus ex Ordine Benedictino ad Regni administrationem a Carolo Magno vocatus, ut Regnum Italia, quæ sibi commissa fuerat, & ejus Regem Pippinum juniores ad statum Republicæ & ad religionis cultum utiliter, juste atque discrete honestius informaret. Ubi tantam promeruit laudem, ut quibusdam, ita ut fertur, non homo, sed pro virtutis amore Angelus predicaretur, inquit Sanctus Paschasius Radbertus ejus discipulus in ejus Vita, quam Sanctus Gerardus citatus tum Corbejenfis Monachus, ac dein Abbas Monasterii Silva-Majoris, qui sæculo XI. vixit, abbreviavit. Post suum ex Italia reditum primus inter Conflarios Caroli M. habitus est, ut te-

CHRISTI
796.LEONIS PAP. III.
I.

*nostra Apostolica auctoritas fidei rudimentis imbuit: per intercessionem tuam contra impetus exterorum omnipotens erigat, & per se Regnum, quod ipse Deus dedit nobis, dilatare dignetur. Hanc benedictionem omnes, qui ante me sceptro præfuerunt Merciorum, meruerunt ab antecessoribus tuis adipisci: Hanc ipse humilis peto, & a vobis, o sanctissime, impetrare cupio, quatenus in primis adoptionis sorte te mihi filium suscipias, sicuti te mihi patris persona deligo, & totis obedientiæ viribus semper amplector. Debet enim inter tantas personas fides servari, & in violata charitas custodiri; quia paterna pietas filiorum felicitas in Deo esse credenda est, secundum illud Ezechia: (b) *Pater filiis notam faciet veritatem tuam, Domine. In quibus verbis te, amande genitor, imploro, ut filio tuo etsi indigno veritatem Domini tuis verbis sacrosanctis notam facere non deneges, ut per tuam sanam eruditionem, Deo adjuvante, ad melioris vitæ propositum merear pervenire. Quin etiam, dulcissime, cum omnibus Episcopis nostris, & quibuscumque apud nos dignitatis personis deprecor, uti nobis de multimodis inquisitionibus, super quibus maximam sublimitatem vestram dignum duximus perquirere, benigne respondeas, ne sanctorum traditio Patrum, & ab illis tradita nobis regula quasi incognita per aliquid vitietur in nobis; sed sermo tuus directus nobis in charitate, & mansuetudine veniat, ut per Dei misericordiam profuturum in nobis percipiat fructum.**

Primum namque est, quod Pontifices nostri, ac peritissimi quique in nobis dicunt, quod contra canones & Apostolica statuta, quæ nobis a Patre beatissimo Gregorio dirigente statuta sunt (sicut vos scitis) auctoritas Dorovernenfis Metropolitanus in duas scindatur paræcias, cujus, eodem Patre mandante, ditioni subiacere debent Epi-

statur Hincmarus in Epistola de reâta novi ac juvenis Regis Institutione cap. 12. *Adalhardum senem & sapientem, Domni Caroli Imperatoris carne propinquum, & Monasterii Corbeja Abbatem, inter primos consiliarios primum in adolescentia mea vidi: cujus libellum de Ordine Palatii legi & scripsi. Perit liber ille, sicuti & ejus Epistola. Quæ ejus Scriptorum supersunt fragmenta se se publicaturum pollicetur Mabillonius in Observat. præviis ad ejus vitam, a Sancto Paschasio editam. Varias dignitates pie ac feliciter gessit, Vir Sanctus, & in primis Abbas utriusque Corbejæ, Antiquæ sc. in Gallia; & novæ in Saxonia, cujus præcipuus Auctor fuit cum Uvala fratre suo magnæ Sanctitatis Viro a de quo infra sermo erit.*

A num. XVIII. ad XXV. Quæ hoc anno in Anglia contigere, accurate narrat Hovedenus pag. 406. *Anno DCCXCVI. qui est annus VII. Eihelredi Regis, (scilicet Northumbriæ) Alric quondam Dux tunc Clericus in Eboraca Civitate obiit, & paulo post (idest quinto Kal. Aprilis) Rex occiditur.*

(b) Esaiæ
38.

XX.

XXV.
Eihelre-
dus Nor-
thumbria
Rex occi-
ditur.
Eclij.

Episcopi duodecim, sicut per Ecclesias nostras legitur in epistola, quam fratri Coepiscopo Augustino direxit, de duobus Lundonia, & Eboracæ Metropolis Episcopis, quam etiam apud vos haberi non dubitamus. Sed ipse primum Pontificalis apex Lundonia sub honore & ornamento pallii fuerat conscriptus: pro eo Dorovernenfis oblatas est, atque concessus: Nam quia beatæ recordationis Augustinus, qui verbum Dei, imperante Gregorio, Anglorum genti ministrabat, & gloriosissime præstitit Ecclesiis Saxonie, in eadem civitate diem obiit, & corpus illius in basilica B. Petri Apostolorum principis, quam successor ejus Laurentius sacravit, conditum fuisset: visum cunctis gentis nostræ sapientibus, quatenus in illa civitate Metropolitanus honor haberetur, ubi corpore pausat, qui his partibus fidei veritatem inseruit. Cujus itaque, sicut vos scitis, dignitatis honorem primum Rex Offa, propter inimicitiam cum venerabili Lamberto, & gente Cantuariorum acceptam, avertere, & in duas parccias dissipare nisus, & piissimus Coepiscopus, & antecessor vester Hadrianus rogatu prædicti Regis facere cepit, quod prius nemo præsumpsit, & Merciorum præsullem pallio extulit. Neutrum tamen in his culpamus, quod Christus (ut credimus) æterna victoria triumphat.

XXI.

Sed tamen excellentiam vestram humiles exoramus, quibus a Deo merito sapientiæ clavis collata est, ut super hac causa cum sapientibus vestris quaratis, & quicquid vobis videatur, nobis postea seroandum rescribere dignemini, ne tunc Christi inconsutis alicujus inter nos dissensionis schisma patiatur, sed per vestram sanam doctrinam, ut desideramus ad veræ pacis unitatem dirigatur. Magna enim humilitate simul, & dilectione hæc tibi scripsimus, Papa beatissime, clementiam tuam profusus precantes, quatenus ad ea, quæ a nobis necessario explicata sunt, benigne, & justè respondeas. Sed & illam epistolam, quam * E-

* Athelardus

PAGIUS

Eclipsis Luna facta est inter gallinicum & auroram. Eodem anno Ethelred Rex occisus est apud Cobre XIV. Kal. Maii. Osbald vero Patriarcha a quibusdam ipsius gentis Principibus in regnum est constitutus, & post viginti septem dies omni Regia familia ac Principum est societate destitutus, fugatusque, & de Regno expulsus, atque ad insulam Lindisfarnensem cum paucis successit, & inde ad Regem Viatorum cum quibusdam a fratribus navigio pervenit. Eardulf enim filius Eardulf de exilio vocatus Regni infulis est sublimatus, & Eboraci in Ecclesia Sancti Petri ad Altare Beati Pauli (ubi illa gens primum perceperat gratiam Baptismi) consecratus est septimo Kalend. Junii. Et non multo post, id est septimo Kal. Augusti, Offa potentissimus Rex Merciorum, postquam XXXIX. annos regnavit,

Athelardus Archiepiscopus noster coram cunctis provincialibus Episcopis nostris multipliciter de suis, ac totius Britannia causis, & necessitatibus tibi scripsit: præ amore perscrutari digneris; & quidquid de rebus, quæ in ea scriptæ sunt, fidei formulam poscat, pagina nobis veritatis patefacere memineris.

Ego præterito anno legationem meam etiam & Episcoporum per Wadam Abbatem misimus. At ille accipiens ipsam legationem, segniter, immo insipienter duxit. Sed modo modicum, amoris gratia, misimus per Byrne presbyterum, & Phildas, & Cbeolles ministros meos, mittoque centum viginti manus cum litteris, precantes, te ut benigne suscipias, & benedictionem tuam nobis donare digneris. Omnipotens Deus te longævo tempore ad laudem suæ sanctæ Ecclesiæ custodiat incolumem. Hactenus litteræ Kemulphi Regis Merciorum. Porro & Athelardus ipse Archiepiscopus Dorovernenfis Romam se contulit ad Leonem Pontificem.

XXII.

His acceptis a Rege litteris, necnon aliis ab eodem Rege ad ipsum datis rescriptis Leo Papa, quas his jungimus, litteras, sed minime integras, aliqua enim ipsis deesse noscuntur; sic se habent:

Domino excellentissimo Kemulfo Regi provincie Saxonie Leo Papa.

Veniens ad sacratissima Limina beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, tam orationis vota fideliter solvens, quam nostræ Apostolicæ Sedis causam sui sacerdotii suggerens reverendissimus, & sanctissimus frater noster Athelardus Archiepiscopus Dorovernenfis Ecclesiæ, obtulit nobis vestra regalis excellentiæ syllabas, quibus in duabus epistolis a vobis directis plenis fidei rectæ magnam humilitatem vestram reperientes, omnipotenti Deo referimus grates, qui vestram prudentissimam excellentiam in omnibus adornavit, & decoravit erga beatum Petrum Apostolorum principem, & nobiscum habere dilectionem, & in omnibus Apostolicis humiliter consentire censuris. Por-

Leonis
Pape epi-
stola ad
Regem
Mercio-
rum.

(a) Martii
10.

PAGIUS

que XXVIII. mensis Martii, feria secunda, post mediam noctem hoc anno contigit, ut observavit Calvisius in Opere Chronologico, pertinet ad præsentem Christi annum, ad quem ideo Athelredus pervenit.

XXVI.
Ejus cader
entius non
parata.

Hoc etiam ostendit Coitintius hoc anno num. CLXXII. ex Epistola, quam Carolus post auditam Hadriani Papæ mortem ad Offam Regem dedit, quæ habetur apud Baronium anno superiori num. XI. Carolus enim Offam sollicitat ad suffragia pro anima Hadriani, atque se eam in rem misisse Dalmaticas suas vel Pallia ad singulas Sedes Episcopales Regni ejus, & Ethelredi. Sed ubi Carolus eam ad Offam Epistolam scripsit, Alcuinus aliam ad eundem Regem dedit, relatum a Malmesburienfi lib. r. cap. 3. in qua ait: Vestra Dilectioni digna dirigit munera, & per Episcopales Sedes Regni vestri. Similiter Ethelredo Regi & ad suas Episcoporum Sedes dona direxit. Sed heu! prob dolor! donis

Porro in una ex illis epistolis reperimus gratia nostræ Apostolicæ functionis, si juxta fecissetis, animam vestram pro nobis posuissetis benigne. Immo nostræ prosperitati multum in Domino congruantes; & quando nostræ dulcissima admonitionis litteræ ad vestra humanitatis perveniant aures, cum omni suavitate cordis de gaudio spirituali, quasi filii parentum munus suscipere fatemini. Ferebatur vero & hoc quod aliquantula ex vestra benedictione nobis offerri demandasti, id est, centum viginti manus, quas cum magno amore pro anima vestra salute suscepimus. Et prædictus Archiepiscopus cum sociis suis honorifice, ac benigne a nobis susceptus est; & adjuvari eum in suis necessitatibus fecimus libenter.

XXIII.

Interea credentes vestra prudentissima excellentiæ, ubi ferebatur in ipsis tuis apicibus, quod nostris quidem Apostolicis functionibus nullus Christianus contraire præsumit: ideo totis viribus nostris ea, quæ Regno tuo expediunt, emitte, atque predicare conamur, ut ea, quæ prælati frater noster Athelardus Archiepiscopus, seu tota Synodus Evangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ, sanctorumque Patrum, necnon prædecessorum sanctorum nostrorum Pontificum, canonice censura predicante vestra regali excellentiæ, seu Principibus gentis vestra, & universo populo Dei edisserit: nequaquam in Orthodoxa, eorum doctrina quippiam resistere debeatis, Domino Redemptore nostro in Evangelio dicente, ubi ait: (a) Qui vos recipit, me recipit; & qui recipit Prophetam in nomine Propheciæ, mercedem Propheciæ recipiet: quanto magis pro ipso saepe dicto Archiepiscopo, quem nobis valde nimisque collaudasti, sicuti & est, videlicet clarissimus dignissimus, carissimus, atque peritissimus, & quia illum scitis prudentem, & bonorum ornatum moribus, Deoque & hominibus dignum.

Ecce fili dulcissime, & amantissime, atque præstantissime, Rex bone, in his tuis assertionibus collaudavimus Dominum omnipotentem, qui talem nobis demonstravit Antistitem: qui sicut verus pastor inducere verbis secundum doctrinam sanctarum scripturarum dignam poenitentiam valet, & erueri, qui sub ditione sacerdotali ejus existunt, animas eorum, quasi inferno inferiori, & ab igne inextinguibili, deducens eos, & introducens in portum salutis, & offerre pro illis hostiam dignam, & immaculatam in conspectu divinæ Majestatis omnipotenti Deo. Et quia multum nobis prænomiuatus Archiepiscopus in omni sanctitate sua, & vitæ conversatone ultro citroque placuit, ut valde nimis ei credentes, auctoritate beati Petri Apostolorum principis, cujus vel immeriti vicem gerimus, talem præbimus præsulatum, ut si quispiam ex subiectis suis tam Regibus, & Principibus, quam universo populo transgressus fuerit Domini mandata, excommunicet eum, usque dum poeniteat: & si impoentis fuerit, sit vobis sicut Ethnicus, & publicanus. Secundo de Athelardo jam facto Archiepiscopo Dorovernenfis Ecclesiæ, sicut a nobis poposcit vestrorum præsulatum excellentiam, ut ei iustitiam de ipsi diæcesibus suis tam Episcoporum, quam monachorum, quibus illicite, ut vos cognovistis, expoliatus est, & a venerabili sede ejus, quam dudum tenuit, ablata sunt: nos per omnia enucleatus trutinantes, in sacro scrinio nostro reperimus, sanctum Gregorium prædecessorem nostrum in ipsa sancta sede omnia in integro ipsam paracciam numero duodecim beato Augustino Synkello suo Archiepiscopo tradidisse, & confirmasse, Episcopos consecrandi jus. Unde & nos, veritate ipsa reperta, ordinationes, seu confirmationes Apostolica auctoritate eas illi in integro, sicut antiquitus fuerit, constituentes reddidimus, & privilegium confirmationis secundum sacrorum canonum

XXIV.

datis & Epistolis in manus Missorum, supervenit tristis Legatio per Missos, qui de Scotia per vos reversi sunt, de infidelitate gentis & neco Regis. Ita Carolus, retracta donorum largitate, in tantum iratus est contra gentem illam, ut ait, perfidam & perversam & homicidam Dominorum suorum, pejorem eam paganis astimans, & nisi ego intercessor essem pro ea, quidquid eis boni abstrahere potuisset, & mali machinari, jam fecisset. Data ea ab Alcuino Epistola post diem XVII. mensis Aprilis, quo Ethelredus Rex a suis interfectus est. Cum eo finem accepisse videtur Regnum Northumbrosum. Nam, ut tradit Malmesburienfi lib. r. cap. 26. licet ii Reges proprios multis annis habuerint, ad Regis tamen Saxonum Occidentalium arbitrium spectabant, & Egbertus horum Rex anno DCCCXXVII. Northumbros sub jugum misit, & toti fere insulæ tanquam Monarcha legem dare coepit, ut eo anno videbimus. Quare Re-

CHRISTI
796.LEONIS III. PAP.
I.CONSTANT. SOLIUS IMP.
7.

num censuram Ecclesie sue observandum tradidimus . . . . . reliqua desunt. At de rebus Anglicanis satis.

XXV.

Eodem anno idem sanctus Pontifex Leo animum adiecit, ut Caroli Magni de Hunnorum thesauris missam largissimam oblationem ad sacra Limina Apostolorum, in ornamenta Ecclesiarum converteret, & in clericos erogaret; omniaque perfecit, quae ante persecutionem illatam Anastasius recentet seorsum ab aliis, quae post quadriennium addidit, cum est reverfus ex Germania, quae hic describenda putamus ex Anastasii codice valde mendoso licet, & obscuritatibus involuto: Alt enim: Hic vero rogam, stipendium scilicet, clero suo in presbyterio maxime ampliavit. Fecit etiam in basilica B. Petri principis Apostolorum nutritoris sui thuribulum aureum ante vestibulum altaris, pensans libras decem, & septem, immo & in Confessione ejusdem Apostoli rugas ex auro purissimo cum gemmis diversis, pensantes libras quadraginta, & novem. Item coronas majores argenteas tres, pensantes libras trecentas, & septem. Verum etiam cortinas albas holosericas rosatas, habentes in medio Crucem de chrysoclavo, & periclysin de fundato unam. Sarta vero tecta basilicae beati Petri Apostoli, id est, navem majorem, & aliam navem super altare, cum quadam porticu, simul & fontes, & ante fores argenteas, verum etiam cum cameris, scilicet ab imo usque ad summum

PAGIUS

XXVII.
Pol Off.
fam & o-
jus filium
Kenulphus
in Mercia
regnans.

Reges Northumbriae amplius non memorabimus. Offa Merciorum Rex Egbertum filium, quem alii Egfridum, alii Ecfreth appellant, Regni sui haeredem reliquit; hicque in ipso anno obiit, ut habent Ethelwærdus p. 84. & Simeon Danelmensis, seu post quatuor menses Regni, ut refert Malmesburienfis p. 33. qui addit, eum paternae immanitatis vestigia declinasse, & Privilegia omnium Ecclesiarum, quae is tenuerant, prona devotione revocasse. Egberto successit Kenulphus, idque ante diem nonum mensis Novembris, ut ex dicendis in morte ejus palam fiet. De eo idem Malmesburienfis scribit: Kenulphus imprimis magnus Vir & virtutibus famam supergrediens, nihil quod livor digne carperet, unquam admisit, domi religiosus, in bello victoriosus, Vir cuius merito laudes nitentur in altum, quandiu aquas arbiter in Anglia invenietur. Ipso Regni initio nihil antiquius habuit, quam ut primae Sedi Cantuarie suus honor & locus postliminii saltem jure rediret. Legationem itaque Romam decrevit, quae cum incerto casu irrita fuisset, aliam anno sequenti adornavit, scripsitque ad Leonem III. literas, quas Baronius num. XVIII. & seqq. recitat. Athelardus Dorovernensis seu Cantuariensis Archiepiscopus nihil omittendum ratus Romam anno DCCXCIX. profectus est; quod cum Alcuinus intellexisset e Turonensi Abbacia, factum ei iter precatus est, scripsitque ad eum literas, quas refert Malmesburienfis lib. r. de Pontif. pag. 199. Et quia Athelardus Carolum Regem adire cupiebat, Alcuinus ad

omnia in omnibus noviter restauravit. Praesertim vero imaginem Salvatoris cum reliquis in fastigio sub arcu majore posuit. Pari modo in basilica B. Pauli Apostoli, & in basilica Salvatoris instar, hoc est similes imagines, fecit, & constituit.

Sarta tecta vero tituli beatae Anastasiae, quae a pristinis temporibus per incuriam marcuerant, & pens casura erant, suo almo studio noviter instauravit. Similiter & S. Sabinae studiose renovavit. In quo vero templo idem egregius Praesul fecit ex argento coronas quinque pensantes libras quatuordecim, canistra duo pensantia libras * tres & semis, gabaibas intersatiles novem, pensantes libras undecim.

Fecit autem & in basilica beatae Dei Genitricis, quae appellatur, Ad praesepe, ciborium ex argento purissimo, pensans libras sexcentas & decem, simul & rugas argenteas in ingressu presbyterii, pensantes libras octoginta, & cortinas majores sericas albas, habentes periclysin & Crucem de fundato. Immo & in sacratissimo altari majore fecit vestem de chrysoclavo, habentem historiam Nativitatis, & S. Simeonis, & in medio Cheretimon. Simul etiam & in camera ejusdem Ecclesiae, & in quadam porticu coronas argenteas tres, pensantes libras argenteas centum quinquaginta quinque, & uncias novem.

Item & in basilica beati Christi Martyris Laurentii, sita foris muros, fecit imagines argenteas tres, Salvatoris, B. Pe-

XXVI.
Quae in tit. S. Anastasiae.
Quae in tit. S. Sabinae.

* tredecim

Quae in basilica S. Mariae Ad praesepe.

Quae in basilica S. Laurentii.

eundem Regem scripsit, & non solum Athelardum; sed etiam ejus Socios ei commendavit: Hi omnes, inquit, mihi valde fuerunt fideles, & adjuvatores itineris mei, vel meorum defensorum puerorum huc illucque discurrentium: de quibus optimam vestram deprecor Clementiam, solita benignitate suscipere eos, quia mihi necessarij fuerunt, unusquisque in suo loco. Porro ex Kenulphi & Alcuini literis liquet, Athelardum prius Episcoporum Synodum collegisse, quam Romanum iter aggrediretur. Meminit hujus Synodi Spelmannus pag. 316. eamque jam in annum DCCXCVIII. confert; sed Alfordus, ex literis laudatis colligit eam anno sequenti habitam esse & Athelardum prius Episcoporum Synodum collegisse, quam Romam pergeret, ut quod ipse Leoni proponeret, non tam suo, quam omnium ordinum ore suffragioque loqueretur. Legendus idem Alfordus an. DCCXCVII. num. X. Certum tamen aliam Synodum ab Athelardo Archiepiscopo congregatam fuisse anno DCCXCVIII. in loco, ubi nominatur Bacanceld ut in ea dicitur, qua juxta Leonis III. mandatum prohibetur omnibus secularibus, ne super Ecclesias Dominium suscipere audeant. Referuntur haec Concilia Tom. VII. Concil. & ab Alfordo Tom. I. Annal. Actum in priori de Dorovernensis Ecclesiae praerogativa revocanda & retinenda; quod & reapse praestitum est. Westmonasteriensis enim ad annum DCCXCVII. scribit: Kenulphus missis ad Leonem Papam Hadriani Successorem, sua & omnium Anglorum Pontificum Epistolis, ipso Archiepiscopo Athelardo

Le.

CHRISTI
796.LEONIS PAP. III.
I.CONSTANT. SOLIUS IMP.
7.

Petri Apostoli, & S. Laurentii, pensantes simul libras quinquagintaquatuor, & semis, & in sacro altari vestem sericam chrysoclavam, habentem historiam Dominicae Passionis & Resurrectionis.

XXVII.
SS. Felicis & Adaudi.
S. Menae.
S. Vitalis Sixti.
Cornelii Zoticii sanctae Mariae.
Quae in basilica S. Pauli.

Item renovavit sarta tecta beatorum Felicitis, & Adaudi Martyrum juxta sanctum Paulum Apostolum. Sed & basilicam sancti Menae, atque tituli B. Vitalis Christi Martyris, necnon & coemeterium beati Sixti, atque Cornelii Via Appia, simul & coemeterium S. Zoticii via Lavicana; pariter & Ecclesiae sanctae Dei Genitricis semperque Virginis Mariae Dominae nostrae, sitae in Fonticana, quae per olivana, hoc est antiquitatem, marcuerat.

Fecit autem idem Praesul in basilica Doctoris mundi beati Pauli Apostoli Confessione simul & rugas ex auro obrizo, habentes gemmas pretiosas instar beati Petri Apostoli, pensantes libras quadraginta sex, & super ipsum altare imaginem auream, habentem Salvatorem, & duodecim Apostolos, pensantes libras septuagintaquinque, & vela holoserica majora sigillata, habentia periclysin, & Crucem de fundato numero quindecim, vela promiscua majora de quadraplo in vestibus quae pendent per arcus quadragintaquatuor. Vela modica sigillata, quae pendunt per arcus minores, ornata qua-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

XXVIII.
Kenulphus Rex agit apud Leonem III. pro Cantuariensis.

Legationem generaliter fungente, quod petiit impetravit.

Plenus hujus Legationis summa colligi potest e Leonis III. literis ad Kenulphum Regem datis, quas recitat Baronius num. XXII. & seqq. Cum tamen in illis Leo dicat: Porro in una ex illis Epistolis duas enim Kenulphus ad ipsum dederat) reperimus, qualiter gratia nostra Apostolica functionis si juxta fuisset, animam vestram pro nobis posuissetis benignae, apparet Leonis Epistola, quae a Baronio refertur scriptam fuisse post extrema illa quae idem Leo passus est anno DCCXCIX. ad quem uterque Chronologus Saxo scribit: Hic Ethelheard Archiepiscopus & Cinebribus Occidentalium Saxonum Episcopus, Romam profecti sunt. Idem habet ad eum Christi annum Vigornienfis; Dorbornensis Archiepiscopus Athelardus, & Kinebertus Ventanae Civitatis Pontifex Romam adierunt, quia scilicet pendebat adhuc eo anno Dorovernensis Ecclesiae causa, nec potuerat plene decidi, donec Romanus Pontifex Episcoporum Provinciarum sententias audisset, ideoque Athelardus rursus Romanam profectus est cum secundis literis Kenulphi Regis ad Leonem III. Westmonasteriensis laudatus uno tenore refert quae per plures annos in ea controversia gesta sunt, anno enim tantum DCCCLII. finem accepit, ut ibi videbitur.

XXIX.
Moritur Eanbaldus Archiepiscopus Eborac.

Quoad Eanbaldum Eboracensem Archiepiscopum, cujus mortem cum hoc anno alligat Hovedenus loco laudato, eam Thomas Stubbs in Actis Eboracensium Episc. perperam in annum sequentem differt; in Catalogo enim Praesulum Eboracensium publicato a Laebco Tom. I. Biblioth. idem quod apud Hovedenum legitur: Anno Incarnationis DCCXCVI. Eanbaldus XVII.

draplo viginti. Item alia vela modica de stauracio, quae pendunt per annulos decem, & alia decem, ex quibus tria habent periclysin de chrysoclavo. Item vela quatuor filo pari Alexandrina. Item vela alibino rotatu, habentia periclysin, rotas cum cancellis, & in medio crucem cum gemmis, & quatuor rotas de Tyrio filo paria.

Item fecit in basilica beati Andreae ad beatum Petrum Apostolum rugas argenteas pensantes libras octoginta & semis. Verum etiam in basilica Salvatoris quae appellatur Constantiniana fecit cameram mirae magnitudinis.

Hic almsivus Praesul fecit in altare majore beati Petri Apostolorum principis vestem chrysoclavam pretiosam gemmis ornata, habentem historiam tam Salvatoris, B. Petro Apostolo ligandi solvendique potestatem tribuentis, quamque principum Apostolorum Petri, & Pauli passionem figurantem mirae magnitudinis in natali Apostolorum resplendentem.

Item fecit vestem in titulo Eudoxiae super altare Tyriam habentem gryppas majores, & duas rotas chrysoclavas cum Cruce, & periclysin, blutthin, & chryso-clavum.

Hic autem praecipuus Praesul fecit in basilica B. Petri parum argenteum ante

XXVIII.
In basilica S. Andreae Constantiniana basilica. Item S. Petri.

In Titulo Eudoxiae.

In Basilica S. Petri.

sui Archiepiscopatus anno moriens, alterum Eanbaldum, qui ejusdem Ecclesiae Presbyter fuerat, Successorem reliquit, regnante Eardulfo, nempe in Northumbria. Praeterea novus Chronographus Saxonicus, & Simeon Danelmensis eodem anno mortem ejus collocaunt, addique Danelmensis, Eanbaldum Juniolem XVII. Kalend. Septemb. ordinatum esse, die scilicet Assumptioni Beatae Virginis sacra. Licet porro tam in laudato Catalogo, quam in Actis Episcoporum Eboracensium citatis anni XVII. Eanbaldo Seniori assignentur, is tamen anno DCCCLXXVIII. Egberto successerat, sed quia hic biennium, postquam dignitatem deposuit, superstes fuit, Historici Analitici annos Eanbaldi ab anno tantum DCCCLXXX. deducunt; de quo diverso modo numerandi Episcoporum annos superius verba fecimus. Eanbaldus Senior Alcuini condiscipulus fuit, Junior vero ejus discipulus, ut supra ostendimus. De Juniori Malmesburienfis lib. 3. de Pontif. pag. 269. intelligendus, quando ait: Ipse est Eanbaldus, qui cum Athelardo Archiepiscopo Cantuariensi mutuis probitatis officii invasionem, quam Offa Rex Merciorum super Cantuariensem Ecclesiam fecerat, ad nihilum redegit; quod Alcuinus significare videtur in Epistola ad eundem Athelardum ita dicens: Audiens salutem & prosperitatem vestram & conventum cum Eboracensi Episcopo filio meo Eanbaldo satis mihi placuit, speranti ex vestra colloquio sanctitatis unitatem sanctae Ecclesiae recomparinari, quae partim dilectissima est, non rationabili consideratione, sed quadam potestatis cupiditate. Ita Alcuinus apud Malmesburiensem.

Hoc anno cum diffidium inter Saracenorum Tribus in regione Palaestina exortum ad civile

XXX.
le

CHRISTI
796.LEONIS PAP. III.
I.CONSTANT. SOLIUS IMP.
7.

S. Petro-
nillæ.

presbyterium cum gabathis argenteis tri-
ginta, & canistrum octogoni in medio,
pensans libras sexagintatres, & in can-
tharis argenteis tam in circuitu altaris,
quam presbyterio posuit cerosstrata argen-
tea, pensantia libras ducentas duodecim.
In altare B. Petronillæ posuit vestem de
flauraci, unam habentem periclysin de
blatthis seu chrysoclavo.

Basil.
Const.
S. Cle-
mentis.

Fecit etiam in basilica Salvatoris, qua
& Constantiniana, vestem habentem hi-
storiam Crucifixi, & Resurrectionis Do-
mini nostri Jesu Christi, habentem peri-
clysin de chrysoclavo. Sed & in basilica
beati Clementis fecit vestem de flauraci
etiam habentem periclysin de chrysoclavo.
Fecit etiam per arcus ecclesie beati Pe-
tri Apostoli vela alba Paschalia. Et in
natali ejusdem Apostoli vela de flauraci
valde pulcherrima.

In Titul.
S. Susan-
næ.

Ipsè vero beatus Pontifex titulum bea-
tæ Susannæ, ubi Pontifex ordinatus fue-
rat, ob amorem ipsius ampliavit, reno-
vans firmissima posuit fundamenta, ædi-
ficavit Ecclesiam cum abside amplissima,
& picturis de musivo decoravit, cam-
eram, & presbyterii pavimento pulchris
ornavit marmoribus, verum dextera, læ-
vaque porticus cum columnis marmoreis
extruxit, sed & Baptisterium ibi consti-
tuit, ubi & dona obtulit, videlicet ga-
bathas aureas fundatas tres, pensantes
libras quatuor, & semis. Cruces aureas
duas cum gemmis, pensantes, libras un-
decim, virgas argenteas, pensantes li-
bras tres, & semis. . . . lucernam argen-
team, pensantem libras quinque, imagi-

PAGIUS
Saraceni
Palasti-
nam wa-
stant &
Monachos
S. Saba
occidunt.

le bellum processisset, hirsiam exercitibus con-
stituit varias Urbes Saraceni vastare: De-
populati sunt frequentissimas Urbes, non paucas:
Eleutheropolim, abactis in captivitatem universis,
desertam fecere: Ascalonem, Gazam, & Sariphaam,
aliasque Civitates violenter diripuerunt, inquit
Stephanus Monachus Sabaita in Actis Sancto-
rum viginti Monachorum Martyrum, Joannis,
Sergii, Patricii & Sociorum, in Laura Sancti
Sabæ prope Hierosolymam. Publicavit ea Acta
Bollandus ad diem XX. mensis Martii, in qui-
bus dicitur Monachos, dum cuncta timoris &
desperationis plena essent, Lauram S. Sabæ non
deseruisse, quamvis tuto possent inde recedere,
atque in aliqua Urbium salvari. Tandem Bar-
bari tempore Quadragesimæ ad Lauram accef-
sere, cunque frustra peterent pecuniam, quam
Monachi non habebant, telorum imbrem in eos
effudere, quibus e Patribus triginta circiter
laucati sunt, lethaliter plerique. Iterum post-
ea in Lauram irruerunt, & demum Monachos
viginti antro inclusos copioso fumo diu crucia-
runt, & exanimarunt. Ceterum admiratione non
caret, inquit Stephanus Auctor coævus, quod
qui passi sunt, non omnes fuerint scientia &
exercitatione virtutis consummati: erant novitii
inter eos, erant & idiotæ. Sed nempe perdidit
serant omnes imperare affectibus, atque redigere
in servitutem quidquid in homine carnis sapien-
tiam redolens aut voluptatem facit aut ipsam vi-
sam estimare atque diligere.

nes argenteas tres, pensantes libras tri-
gintaquinque. Fecit & Confessionem ejus-
dem altaris ex argento purissimo, pen-
santem libras centum tres, & uncias du-
as, columnas argenteas octo, & gamma-
dias duas, & arcus duos cum Cruce ex
argento, & gabathas quindecim, pensan-
tes libras centumquinquaginta. Crucem
dia . . . . pensantem libras quatuorde-
cim, canistrum de . . . . pensantem libras
duodecim, & sumis, coronam majorem de
argento unam cum delphinis trigintaduobus,
pensantem libras trigintaduas, nec-
non canistrum de argento, pensans libras
decem, & octo. Vasa colatoria argentea
deaurata, pensantia libras quatuor, &
uncias tres, gabathas argenteas habentes
gryphos deauratos, pensantes libras du-
as, coronas argenteas duas cum delphi-
nis decem, & octo, pensantes libras de-
cem, & octo. Item vero idem præcipuus
Antistes fecit in eadem Ecclesia vestem
de chrysoclavo cum periclysi, & aliam
vestem de blatthis habentem in medio Cru-
cem in chrysoclavo, & tabulas chrysocla-
vas quatuor cum gemmis ornatam, atque
gammadias in ipsa veste chrysoclavas qua-
tuor, cum periclysi de chrysoclavo.

Fecit & in patriarchio Lateranensi tri-
clinium majus super omnia triclinia nomi-
nis sui magnitudine decoratum, ponens
in eo fundamenta firmissima, & in cir-
cuitu laminis marmoreis ornavit, atque
marmoribus in exemplis stratis, & diver-
sis columnis tam porphyreticis, quamque
albis, & sculptis cum vasis & liliis si-
mul postibus decoravit cameram cum ab-
side

XXIX.
Tricli-
nium Pa-
triarchii
Lateran.

Annum rei gestæ idem Auctor his verbis ex-
primit: Anno ab Orbe condito sexies millesimo
ducentesimo octogesimo octavo, juxta accuratissi-
mam, scilicet Ecclesiasticam, supputationem: a
nato vero secundum carnem Deo ac Domino Sal-
vatore Nostro Jesu Christo, septingentesimo octo-
gesimo octavo, Indictione quinta; cum Hierosoly-
mitana Ecclesia Beatissimus Patriarcha Elias, &
magnam hanc Lauram Sancti Patris nostri Divi-
no plenus Spiritu Basilius Venerabilis gubernaret;
in Regione Palaestinarum inter Saracenorum Tri-
bus civile bellum exortum est ingens. Utitur
Stephanus, tam Era Mundana quam Era In-
carnationis Alexandrinorum, quarum anni ul-
timi in minori numero semper inter se conve-
niunt. Alibi demonstravimus, ex perpetua me-
thodo annis Incarnationis secundum Alexandri-
nos, septem numeros addendos, ut habeamus
annum illum Incarnationis Eræ nostræ vulga-
ris, in quo illi Kalendis Septemb. exordiuntur.
Adhæc Eræ Mundanam Alexandrinorum ab
anno Mundi 5777. cum quo alligatur initium
Diocletiani Imp. non differre a Periodo Græ-
co-Romana, nisi in eo quod anni in hac Perio-
do a Kalendis Januariis, in Era vero Alexan-
drina a Kalendis Septembris inchoantur, certis
argumentis ostendimus. Quare nullum dubium
est, quin uterque annus citatus Mundi & In-
carnationis initium sumat die prima mensis Sep-
tembris superioris Christi anni, ideoque quin
Sancti Martyres currenti passi sint; cum Bar-
baro.

CHRISTI
796.LEONIS PAP. III.
I.CONSTANT. SOLIUS IMP.
7.

sive de musivo, & alias duas absides di-
versis historiis pingens, & marmorum in-
crustatione pariter, & in circuitu deco-
ravit.

XXX.

Et in Ecclesia beata Priscæ fecit idem
Antistes calicem fundatum superaura-
tum unum, & coronas tres, unam haben-
tem delphinos decem, alias duas numero
novem, & gabathas octo, pensantes si-
Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

barorum incurio facta sit per Quadragesimam;
ac præterea, quin loco, Indictione quinta, le-
gendum sit, Indictione quarta, quæ hoc anno
in cursu fuit usque ad Septembrem. Sed Bol-
landus, qui ad Methodum a nobis traditam a-

mul libras vigintinovem, & vestem aliam
holosericam ornatam in circuitu blatthis by-
zantio. His enarratis subiiciuntur, quæ
ab adversariis passus est, quæ suo loco
inferius enarrabimus, quibus exacte de-
scriptis, idem auctor reliqua eodem or-
dine, quo sunt facta post reditum Ro-
mam, recenset, quæ suo loco dicturi
sumus.

T t 2

An-

nimum non adverterat, & Indictionem mendose
descriptam esse non putabat, hoc Martyrium
in annum sequentem distulit, sicque utramque
Eræ Alexandrinam cum Dionysiana male co-
pulavit.

JESU CHRISTI ANNUS 797.

LEONIS PAP. III. ANNUS 2.

IRENES ITERUM IMP. ANNUS 1.

CHRISTO 797.

LEONIS PAP. III. 2.

IRENES ITERUM IMP. 1.

I. Annus sequitur Christi septingentesimus nonagesimus septimus quintæ Indictionis, quo Constantinus Imperator orbatus oculis simul & vita cum esset, in matrem rursus Imperium est devolutum. Rem gestam idem qui supra Theophanes res sui temporis profecutus, & qui interfuit, narrat verbis istis: Mense Martio exiit Imperator adversus Arabes, habens secum Stauratium Patricium, & ceteros amicos matris suæ, necnon & electam ceterorum peditum militum ex utrisque the-matibus viginti millia. Videntes autem, qui circa Stauratium erant, alacritatem populi, & Imperatoris: timuerunt, ne forte inito bello, ille vinceret, & ipsi adin-ventis adversus eum frustrarentur insidiis. Ergo muneratis vigilibus, persuaserunt eis mentiri perhibendo Sarracenos fugisse. Imperator itaque multum tristatus, inef-ficax in urbem regressus est. Et Kalendis Maji mortuus est filius ejus Leo, & luxit eum vehementer. Porro decimosexto Ka-lendas Augusti ab equestri agone ad san-ctum Mammatem transeunte, transiearunt ad eum comprehendendum hi, qui erant ex ordinibus, quos mater Imperatoris allocu-ta est. Quo ille cognito, in Chelandium suum ingressus est, & transieavit ad Py-las, volens ad Orientalium thema confu-gere. Erant autem cum eo & amici ma-tris ejus, quos ille sic esse ignorabat. Porro ipse & uxor ejus exiit usque ad Tri-tonem.

II. Porro consilio inito, amici matris ejus dixerunt ad semetipsos: Si coacervatus ei fuerit populus, non jam dominio con-stringetur, nec jam latere poterimus eum, & perdet nos. Materque ipsius congrega-tis in palatio Eleutherii, qui ex ordini-bus fuerant collocati, introiit in pala-tium: & cum didicisset populi ad Impe-ratorem concursum, timuit nimis, & tra-ctabat qualiter mitteret Episcopos ad eum, & acciperet verbum, ut sederet in angu-

lo. Verum scripsit occulte ad amicos qui cum ipso erant, quia nisi modum quemlibet feceritis, & tradideritis eum, verba, quæ habetis mecum, habeo indicare Imperatori. At illi metuentes, tenuerunt eum proceres, & in Chelandium deducto eo, Sabbato mane venerunt ad urbem, & concluderunt eum in domo Porphyrii, in qua & natus est. Et circa horam nonam crudeliter, & insatiabiliter oculos ejus evellunt, ita ut mors subsequens confestim exstingueret consilio matris suæ, & consiliariorum ejus. Obtenebratus est autem sol per dies septemdecim, & non dedit radios suos, ita ut errarent na-ves maris, omnesque dicerent, quod pro-pter obscurationem Imperatoris sol obca-catus radios suos retraxerit. Porro non-nisi irato in eum numine, vindictam ex-positente de fuso ab eo innocentium san-guine facta hæc esse, idem Theophanes tradit, dum agit secundo anno ejus Im-perii de eorumdem innocentium nece, ista subiiciens: Non in longum Dei ju-stitia hæc injustam ultionem misit inultam: post quinquennium namque eodem mense, & eodem die Sabbati orbatus est oculis a propria matre idem Constantinus. Porro in Constantino sic genus Copronymi pror-sum extinctum tradunt.

Quomodo autem, ita e medio subla-to Constantino Imperatore, qui ab eo deportati sunt in exilium viri sanctis-simi, & inter eos eminens Plato Archi-mandrita sunt restituti, audies ex Theo-doro Studita: qui & ipse unus ex illis & pars magna fuit, res gestas eju-dem S. Platonis profecutus oratione, hæc de his subiicit: Breve (inquit) tempus intercessit, & adulterum illud Imperium, quod noluit intelligere, ut bene ageret, de medio sublatum fuit: ut & Imperato-res ipsi discerent divinas leges non vio-lare, neque iniquas persecutiones, & car-ceres struere, quamvis purpura nimium esse-

Summam Imperii sibi committerent, sed cen-suisse diem opportunum expectandum esse, Ju-nii vero mensis die decimo septimo, Indictione quin- ta Duces molitos esse Constantinum, Imp. com-prehendere, at eum conspecto periculo Pylas trajecisse. Tandem Duces illi Constantinum pre-cibus vacantem comprehendunt, & chelandio ab ipsis impostus, Sabbato mensis ejusdem die deci-mo quinto in Urbem summo mane aduclum, in porphyra, qui primum in lucem prodit, inclu-dunt: & circa horam nonam tanta immanitate illi oculos confodere ex matris & Consiliariorum, & ejus sententia, ut pene martem inferrent. Ita mater ejus Irene Imperium obtinuit. Quæ recte hoc anno Baronius ex Anastasio narrat. Theo-phanes ad annum II. Constantini solius regnan-tis, qui Kalend. Septemb. anni Christi DCCXCI. in-

Constan-tini Imp. obcaecatio & obitus.

Dira in Constantinum vindicta.

III. Exules confesso-res redeunt Constantinop.

Constanti-nus Imp. ab Irene matre o-culis orbatus.

fferantur. Tunc fidelissimus ille divina-rum legum custos, S. Plato videlicet confessionis bravio recepto, e carcere ipso tanquam victor exiit, multisque lauda- tionibus, & carminibus celebratus, felix dicebatur, eorum testimoniis comprobatus, qui antea ipsi obtrectabant, atque illude-bant. Solent enim (ut est a Gregorio Theo- logo dictum) homines alicujus virtutem vel hostes ipsi admirari, cum furore ex- rincto, res ipsa per se probata fuerit. Licet hoc loco, diverso modo res se ha-beat, ac dici possit. Cum enim Regina il-la, quæ pacis nomen habens, Irene dicta est, rursus imperare cœpisset, & virum hunc tanquam Martyrem profecuteretur: tunc instar fluvii retro fluentis, si quis inimicus antea fuerat, in amicum, & laudatorem conversus est, ita ut custos carceris, in terra prostratus, sibi veniam dari in terra supplex petierit. Sed vir ille factis, aut dictis tam motus fuerat, quasi lapis sensus expertus.

IV. Gaudium & con-cordia to-tius Ec-clesie.

(a) Ijai. (a) Leva in circuitu oculos tuos, & vi-de congregatos filios tuos: veniunt omnes filii tui de longe: videbis, & gaudebis, & metues, atque obstupesces corde. Ille quidem Propbeta hæc diceret: ego vero addiderim. Illum etiam, qui sacris præ-fidebat, & in ea re principatum tenebat (Tarasius iste erat Constantinopolitanus Episcopus) ita affectum fuisse, ut eum, de quo dicimus, reverentia profecure-tur: qui cum se illi purgasset, ad con-eordiam etiam ipsum invitavit. Quod fa-ctum fuit, ejecto illo, qui adulteros con-jugatos coronaverat, ut dissidum remo- veretur, quod beatus ille maxime fugie-bat. Quo facto, victorie præmium a- pud universos, qui convenerant, affecu-rus est. Quid enim aliud Deo ipsi con-cordia, & conjunctione carius, modo conjunctio ipsa hominem a divinis præcep-tis non sejungat? Sed quidnam postea factum est? E prioro monasterio gentis il-

lius causa Byzantium migravimus. Quo loco pater ipse virtutis appetens, ne mo-nasterii gubernationem sustineret, intra-cellulam se claudens, eam vitam ample-xus est. Quod vero ad initam cum Ta-rasio communionem pertinet: testatur ipse Theodorus in epistola ad Simeonem, de qua inferius, se cum Tarasio, ubi re-diit, communicare noluisse, nisi probas-set, quæ ab ipso gesta essent. At pergit auctor cœptam narrationem:

Sed vide etiam hic admirabilis rei stu-dium: tam multa ejus erat humilitas, ut cum fratrum societas sub duobus princi-pibus esse non posset: seipsum vir ille Dei studiosus, atque imitator, obedientiæ le-gibus subjecerit; idque fecerit illis ipsis præsentibus, & ejus rei testibus, qui eo convenerant. At non peregrinum, & a-lienum hoc est, filium dici eum, qui an- tea pater dicebatur, ejus inquam filium, quem ipse in spiritu genuerat (de se ipso hæc Theodorus.) Quid quod ei subjectus erat, cui olim imperaverat? cum præser-tim tot essent illius egregia facta, ut sa-tis illi ad laudem esse possit, si cunctarum rerum gloria non elatus modeste se gesse- rit. Sed admirabilis ille vir facile, & nullo negotio hoc loco (quamvis verbum hoc quodammodo, & adulterine, ut verbo tan-tum imperanti subjectus esset, sed sincere, & eo modo, quo Deus postulat, id ipsum faciebat. Ubi enim confessio est, il-lic & fiducia: ubi fiducia, illic propriæ voluntatis remotio: ubi propriæ voluntatis remotio, illic & obedientiæ perfectio esse solet. Recte factorum testes illi sunt, quorum causa petitiones aliquot extite-runt. Supplicabat pro aliquo propinquo, & cum petitionem absecutus esset, ejus causa, qui petitionem obtinuerat, ipse gaudebat. Quod si petitionis compos non fuisset, sed re infecta discessisset, nequa-quam id moleste ferebat, unum illud pro-positum habens, ut re aliqua egenti uti-litatem afferret, non ut voluntatem suam expleret. Hæc mihi, pater (ut Propbeta (b) voce utar) quare me genuisti? Pa-trem vocare non erubescio, qui dignus non sum, qui filius tuus nominari possim. Quor-sum me ad hanc dignitatem extulisti, qui neque imperio parere aptus sum? Novit De-

3. Plato-nis con-fessoris post tri-umphum humili-tas.

(b) Ijai. 45.

PAGIUS SAC. VIII. ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6290. Anno E-ræ Hisp. DCCC-XXXV. Anno He-giræ CLXXXI inchoato die 5. Martii ser. A.C. 797. I.

22. A. D 19. P. 23. Apr. Indiã. 5. JESU CHRISTI 797. LEONIS III. PAPÆ 3. IRENES iterum IMP. AN. 1.

AD num. I. & seq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCLXXXIX. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, refert, Irenem, Augustam Ordinum militarium Duces induxisse, ut abrogato filio

PAGIUS inchoatur, postquam scripsit, Constantinum patuos suos excacasse, subdit: Supplicium mense Augusto, Sabbati die, Indictione XV. hora nona eis irrogatum. In spatium tamen hæud diuturnum injustum hujusmodi facinus inultum Divina justitia dilulit. Solius etenim quinquennii exacto intervallo ejusdem mensis & Sabbati die a propria matre Constantinus ipse oculis orbatus est. Verum alterutro in loco error in mensem irrepit. Etenim Constantinus patuos excacavit anno DCCXCII. quo post Bifextum Litera Domini-calis fuit G; & tamen hoc anno, quo ipse oculis orbatus, Litera Dominicalis fuit A, id-

eoque dies XV. mensis Junii currentis anni v. g. non potest incidere in eandem feriam, in quam incidit anno DCCXCII. Auctor quidem, Miscellæ & Anastasius tradunt, Constantinum patuos suos excacasse XVI. Kalendas Augustas die sc. XVII. mensis Julii, sed anno DCCXCII. dies ille non cum Sabbato, sed cum die Mar-tis concurrebat. Quidquid tamen sit de die ac mense, certum est Constantinum an. DCCXCII. non vero anno antecedenti, ut perperam Ba-ronius habet, in patuos sævisse; cum ab eo anno ad currentem quinquennium, ab anno vero DCQXCI, Sexennium effluxerit.

Deus quemadmodum, & tua sancta anima hujus rei rationem, quod scilicet amicitia ipsa, vel obedientia etiam potius illa, qua supra vires sunt, ferre potest, ut brevi oratione defensionem meam comprehendam, & hoc loco finem faciam. Hæc Theodorus ingemiscens de collata ab eo ante biennium monasterii præfectura, de qua superius dictum est. Pergit vero ipse res gestas sancti Platonis, admiratione summa dignas, referre, sed hæc nobis ad Annales satis.

VI. Dicendum modo de ipso Theodoro Studita, de se adeo modeste, humiliterque scribente; illaque afferemus quæ Michael monachus, qui fuit ejus discipulus, & res ab eo gestas descripsit, quam fidelissime narrat, incipiens a Constantini necesse his verbis: Sed quoniam Rex ferus incidet in mala (sicut ait Propbeta a) & via ejus tenebrosa; hoc ipsum sensit imprudens Constantinus, & penas iniquitatis suæ nequissimus persolvit, Imperio brevi orbatus, atque ante Imperium oculis, ut quibus vivens improbe usus erat, eorum lumine privaretur. Eo autem Regia pulso, Imperium iterum ejus pia mater obtinuit, quæ pacem statim complexa, nomini suo congruentem, nibilo illam quam antea segnus conservare studuit. Itaque exilium patribus subito relaxat, non his modo, vel illis, sed omnibus in universonum, atque ante omnes ei, qui virtute omnes anteibat, pastori inquam nostro ac magistro, Theodoro videlicet. Quem Thesalonica redeuntem, frequens (ut par erat) omnium hominum occursum excepit. At longe clarissimus honor fuit, quo ingredientem Patriarcha, & Regina ipsam eum honestarunt. Eam ob rem qui ante alios dissensionis socius, & particeps fuit, Josephus ille presbyter, qui præfracta temeritate inaudita peregerat, sacris sepris egestus, ex sacerdotum albo expungitur, ut unius amputatione, atque casu, reliqua membra coalescant, & conjuncta coherant. Hoc enim Augustæ summum studium erat, unum tollere, ut omnes consentirent, nec dissidio allo, vel schismate dissiderent. Quod ei sane feliciter cessit ex animi sententia: brevi enim omnes animis conjuncti ad pacem, concordiamque redierunt.

VII. Neque enim vel Patriarcha ipse, quantum in eo erat, aut factum id approbabat, aut non absurdum illud, & alienum ab Ecclesia judicabat, aut Patrum ærumnis non computiebatur; sed sapiens quoddam consilium, & alia mente, qualis ejus fuit, dignum agitantis, non habuit tunc ulciscendi auctores facultatem, temporis injuria, quæ vellet, agere non permittente. Quamobrem Regina ipsa utriusque prudentiam amplectens, & magnopere colaudans, summam utriusque virtutem, &

in utili diiudicando intelligentiam boni consulebat, quod Patriarcha quidem de summo jure nonnihil remittens, vesanum Imperatorem a graviore malo hac ratione revocasset, minantem jam se, majorum exemplo, sacrarum imaginum hostem fore, nisi quod animo concupierat, peragere sineretur.

Pater autem, nempe Theodorus, flagitium propalam, arguendo, & acri reprehensione, atque obiurgatione longius progredi prohibendo, tum eos, qui peccarant, tum ceteros, qui simile aliquid meditabantur, omnes affectibus suis non intemperanter uti edocuisse. Prorsus autem & relaxare interdum aliquid de judicio, bonum est, & exactum jus non præterire, utilissimum, unum in finem utrumque spectans, ut quod melius est, id pro re nata præsetur. Quod nimirum divini amoratiocinantes, altiore quam captus noster ferat, consilio presentia administrabant, ita ut charitatis vinculum nulla ratione solveretur, quo conjuncti semper fuerant, & divino inter se Spiritu colligati. Quod nos certe persuadere nobis debemus, & opportune de his, quæ oppositæ gesta sunt, judicare, ut propositum utrique finem laudemus, & amplectamur, & eos, qui aliter sentiunt, vel affecti sunt, de sententia dimoveamus. Hæc omnia Michael Tarasium Patriarcham excusans, in quem plurimi oblocuti fuissent alia occasione superius recitata.

Theodori diversa sententia.

VIII. Cæterum ipse Theodorus post vicariam consequutam, haud urbis potuit retineri blanditiis, sed ardua repetit vitæ monasticæ, ad suum remeans monasterium, congregans dispersos Israel, & alios ad eisdem vitæ instituta, sectanda virtutibus provocans, prout idem Michael ejus vitæ scriptor his subiicit verbis: His ergo in hunc modum transactis, Theodorus regia urbe relicta, in monasterium revertitur, optimique pastoris instar, segregatas oves convocat, quas, se absente, prædones animarum abegerant, & in omnes circum montes disperferant. Accurrit insuper innumerabilis aliorum tam monachorum, quam secularium multitudo, & magni patris reditui gratulatur, divulgante illum ubique fama, Theodorumque celebrante, & Sacundionem. Respondebat autem exitus opinioni, & famam res ipsa confirmabat. Quicumque enim accedebant, meliores ab eo fiebant, & præstantiores inde vitam auspiciabantur. Plurimi ex eo tempore Byzantio profecti, ad sanctum protinus advolarunt, ejus tamquam Sirenium minime fallacium vocibus repente capti, redeundi curam penitus abiecerunt. Obstantes, accidentes, omnia supplicum more facientes, ut sibi cum illo esse, & vi-

Theodorus rediens in monasterium colligit monachos.

vere liceret; melius longe, atque utilius id existimantes, quam in seculo versari. Quos ille cunctos excipiens, eorumque fidem amplectens, Deo offerebat, & in virtutis disciplina exercebat. Quæ autem ipsi causa fuerit illud relinquendi monasterium, & reverti Constantinopolim, & illic præfecturam suscipere amplissimi monasterii, jam diutius monachis destituti, ejusdemque Studii appellati, ex quo & cognomentum illud est consequutus, ut Theodorus Studita sit appellatus, idem auctor enarrat. Sed quoniam ea facta

PAGIUS II. Ad num. IX. Eginhardus in Anna. hoc anno hæc habet: *Barcinona Civitas in limite Hispanico sita, qua alternante verum eventu, nunc Carolo a Francorum, nunc Saracenorum Ditioni subiicitur, tandem per Zatum Saracenum, qui tunc eam invaserat, Regi (nempe Carolo) reddita est. Nam is ætatis initio Aquasgranum ad Regem venit, seque cum memorata Civitate spontanea deditione illius potestati permisit. Refert postea Carolum, cum Aquasgranum venisset, ibi Abdellam Saracenum, filium Ibinmanga Regis de Mauritania ad se venientem suscepisse, & Ludovicum de Hispania expeditione regressum ad se venire jussisse, ac eum ad Aquitaniam remisisse, cum quo & Abdellam Saracenum ire jussit. Qui postea (ut ipse voluit) in Hispaniam ductus, & illorum fidei, quibus se credere non dubitavit, commissus est. Ludovicus Aquitanie Rex Caroli patris mandatis pariter accessit Tolosam, ubi Conventum Generalem Regni habuit; ibique Legatos suscepit, quos ad confirmanda pacis foedera miserat Adesonum Asturiam & Gallæcia Rex, ubi Bibaluc quoque, ut scribit Auctor Vitæ ejusdem Ludovici, Saracenorum Ducis, qui locis montuosis Aquitania proximis principabatur, Missos pacem petentes & dona ferentes suscepit & remisit.*

III. *Accidit autem ut Abdalla Saracenus Aderamanis Abohumaja filius, corrupte ab Eginhardo Ibinmanga dictus, qui ab Isemo fratre Hispaniarum Rege, ex Hispania pulsus in Mauritiam trajecerat, statim ab obitu Isemi, antequam filii ejus Albacæ novi Hispaniarum Regis initia firmarentur, in Franciam se contulerit, Caroli patrocinium imploraturus. Hic hominem blande exceptum Ludovico filio in Hispaniam proficiscenti tradidit: Qui postea, ut inquit Eginhardus, in Hispaniam, quo voluit ductus illorum fidei quibus credere se non dubitavit, commissus est. Constat ex Roderico in Historia Arabum cap. 22. Abdallam Civium voluntate Valentiam occupasse, & Zulema fratre ex Mauritania evocato in spem rerum novarum in vicina Oppida & agros irruptionem fecisse, donec collatis signis duo fratres cum Albacæ Hispaniarum Rege nepote dimicarent; in quo prælio Zulema cecidit. Abdalla victus Valentiam evasit, & federe cum Hispaniarum Rege factæ arma posuit, ea lege ut sibi tributum annum penderetur; quo vitam exigere posset. Quæ circa annum odigentimum Marca lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 16. acta esse recte censet, Maurorum interina diffidia rei bene gerendæ occasionem Christianis præbuerunt. Ea quæ ab illis egrege & fortiter facta sunt, accurate descripsit Auctor Vitæ Ludovici. Temporum vero ratio petenda ex Eginhardo citato, qui priorem Ludovici expeditionem Hispaniam*

noscentur anno sequenti, de his nos suo loco dicemus.

IX. Quod spectat ad res Occidentales, Barcinona civitas, quæ a Francis defecerat, per Zatum Saracenorum Præfectum Carolo Magno reddita est. Cum & Abdalla Saracenorum Princeps in Africa a fratre pulsus, ad eundem Carolum, Magnum confugit, quem cum filio suo Ludovico in Hispaniam proficisci jussit. Quo anno pariter res bellicæ eidem Carolo prospere ex sententia succedere. Cum autem degeret Aquigrani, acce-

IV. Aquigranum quoque ad Carolum venit Theodorus, de quo Annalista Loifellianus; illud Legatio & Legatus Nicetæ, qui tunc Siciliam regabat, Imperatorum nomine Theodorus venit, Imperatoris Epistolam ris ad Car-

portans, quem magnifice suscipiens, post paucos dies absolvit. Idem habuit alii Annalista nec nec non incertus Auctor, & Monachus Egoismensis in Vita Caroli. Sed vana fuit ea Legatio, quia jam Constantinus Imp. oculis orbatus fuerat, & in ordinem redactus. Regino & Annalista Metensis Legatum Nicetæ Theophilum appellant, ut etiam Baronius habet, sed plures Annalista eum Theodorum vocant, & Monachus Egoismensis illum Nicetæ non Legatum sed filium dicit.

V. Annalista Lambecianus ad annum DCCXCVII. hæc scribit: *Iterum eodem anno (ubi eodem pro eo ponitur, cum ab illis verbis Annalista annum istum auspicietur) introivit Rex Carolus Saxonia (pro, in Saxoniam) & pervenit ad pagum, qui dicitur Vaimuboti, ubi firmitas eorum facta fuit, & ipsa firmitate interrupta, introivit Rex cum exercitu suo in pagum illum, vastavit & incendit pagum illum. Et tunc deus venerunt ad eum omnes Saxones (pro Saxones) de universis finibus & angulis, ubi habitabant; & tulit inde aut obsides, aut de ipsis, quantum ipse voluit, & de Fresonibus similiter; & Rex Carolus rediit in Franciam. Et post aliquantulum hebdomadas iterum intravit in Saxoniam, & ibi habitavit ipsam hyemem & fecit sedem suam juxta locum, ubi Timella fuit in Vosfaraba (id est, in Wisurgim) quem etiam Herisbelli appellavit, eo quod ab exercitu suo fuerunt constructa ipsa mansiones, ubi habitabant. Hæc verba transtulit Chronographus Moiffacensis. Sed de Fresonibus alii Annalista non loquuntur, qui tamen cum finitimi Saxonibus essent, ab his in rebellionis societatem facile trahi poterunt. Carolus e Saxonia reversus, per aliquot hebdomadas Aquis mansit, donec in Saxoniam iter mense Novembri rursus suscepit.*

VI. Priusquam in Saxoniam secundo proficisceretur, Conventum habuit Episcoporum, Abbatum, Comitum, atque etiam Saxonum, tam Ostphalorum, quam Angariorum, & Westphalorum, ediditque Capitulare, quod Holttenus in Collectione Romana part. II. publicavit, & post eum Baluzius Tom. I. Capitularium Reg. Franc. pag. 275. Cointius hoc anno num. VIII. alique. In Præfatione præter quintum Kalendarum Novembris, tres Chronologici characteres, annus Incarnat. Dominicæ, annus Caroli Regis in Francia, & annus ejusdem Regis in Italia seu Longobardia, sic exprimuntur: *Anno*

IX.

IV.

V.

VI.

(*) Ezech. 38.

Reditus Theodori ab exilio.

Carolus Capitularia XI. ad res Saxonicas spectantia condit.

ab

CHRISTI
797.LEONIS PAP. III.
2.IRENES ITERUM IMP.
I.

pit legationem a Constantino Imper. ante missam. Qui ea functus est, fuit Theophilus Nicetæ Siciliæ Præfecti filius verum anno sequenti a Carolo suscep-

PAGIUS *ab Incarnatione Domini N. J. Christi DCCXCVII. & XXX. ac XXII. regnante Domino Carolo Præcellentissimo Rege, convenientibus in unum Aquit Palatio in ejus obsequio venerabilibus Episcopis & Abbatibus, seu Illustribus Viris Comitibus V. Kalendas Novembris, simulque congregatis Saxonibus de dispersis pagis, &c. Cointius laudatus recte advertit errorem esse in anno Regni Italiæ, & loco, anno XXII. reponendum esse annum XXIV. sed perperam ait suspectum esse characterem ab Incarnatione Dominica, quod talis annorum computus in usu non esset apud Francos ætate Caroli. Verum cum is character*

ptam, hoc vero anno missam a Constantino adhuc superstitite alii tradunt. Sed ejus audita nece, omnia vana cessere.

Sep-

diserte memoretur in Consilio Germanico anno DCCXLII. & in Sueffionensi anno DCCXLIV. celebratis minime dubium est, quin in Actis publicis annus Incarnationis, antequam Carolus regnaret, adhibitus fuerit, sæpeque etiam omissus, ut ex variis, quæ supersunt Monumentis intelligimus. In eo Conventu condita undecim Capitula Tomo VII. Concil. legenda. Porro Carolum mense Novembri in Saxoniam profectum esse narrat his verbis Annalista Loiselianus; Rex Novembrio mense mediante ad byernandum cum exercitu Saxoniam intravit.

Theodorus ob Sarracenorum incurfiones cum suis migrat Constantinop.

II. Monasterii Studii nomen, & origo.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6291.
SÆC. VIII. Anno Eræ Hæsp. DCCC. XXXVI. Anno Hegiræ CLXXXII. inchoato die 22. Febr. fer. 5.
A. C. 798. I.

Num. I. ad VIII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXCI. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, ait: Hoc anno Abimelech in Romaniam suscepta profectio cum prædatorum militum expeditorum turmis ad usque Mangana penetravit. Inde vero ex

JESU CHRISTI
ANNUS
798.LEONIS PAP. III.
ANNUS
3.IRENES ITERUM IMP.
ANNUS
2.

I. Septingentesimus nonagesimus octavus Christi annus, qui sequitur, Indictione sexta signatur. Quo in Oriente Arabes Sarraceni sub Duce Habdimelech Romano Imperio infestissimi, cum petenti pacem Irenæ Imperatrici negassent, infesto agmine progressi sunt Constantinopolim, usque ejus suburbia prædantes, onustique spoliis sunt reveri. Hæc Theophanes pluribus. Quorum occasione factum est, ut Theodorus, de quo anno superiori plura dicta sunt, quo ab horum infestatione monachos sibi subditos salvos redderet, atque securos, eosdem Constantinopolim duxerit, atque Studii monasterium habitare cœperit. Rem gestam Michael his præfens sic narrat: Impiis Arabibus Romanum Imperium per id tempus infestantibus, cum sedes passim servitutis metu verterent, non solum propinqui, verum etiam remoti, ac procul disiti: necessario faciendum patri visum est, ut tempori cederet nec manifesto periculo se, sociosque (quod amentis erat) obiceret. Quare in regiam urbem se recipit, Patriarchæ optabilis & Augusta, quibus adventu suo se socium incredibilem attulit. Qui mox summis ab eo precibus contenderunt, ut Studii moderato cœnobii, quod in urbe erat, esse vellet, & in eo monastica exercitationis scholam collocare, ut hac ratione a tanto viro civitatum princeps ornaretur. Magnificum plane, ac præcellens ejus cœnobii templum, & sive pulchritudinem, sive amplitudinem spectes, paucis concedens.

Unde autem acciderit, ut idem monasterium, Studium sit appellatum, licet nos suo loco superius diximus, rursus istud audi ab eodem auctore, rem breviter perstringente, cum pergit: Venerat (inquit) ab Urbe Roma vir genere, & opibus præstans, Studius nomine (Europæum lingua nostra vocare solet) qui Ann. Eccl. Tom. XIII.

& Patricii, & Consulis honorem fuerat adeptus. Hic cum in hac urbe domicilium collocasset, præclarum hoc templum magno præcurfari Baptiste posuit, monachorum deputans habitationi. Et quidem nullo unquam tempore defuerunt, qui communem in eo vitam agentes, præclara virtutis, ac religionis sua argumenta darent, quoad Deo invisus Constantinus Copronymus, indicto monachis bello cum cæteris omnibus hos pariter eiecit. Postquam vero in pristinum statum res Ecclesiæ redierunt, cessavitque schismatis persecutio: eundem locum monachi iterum sed per pauci, nec plures (ut ferunt) numero quam duodecim inhabitaverunt.

Hoc ergo cœnobium pater cum insigni templo aptissimum, & ornatissimum nactus, ex conditoris mente scilicet adit, discipulosque suos in eo constituit. Sic enim revera conveniebat, eum, qui virtute omnibus antecederet, suum ipsius templum apponere, eundem ejus incolam, ac pastorem esse, & pastorem longe præstantissimum, cujus oves & numero plurimæ, & virtute perinignes essent. Cui enim & cura omnis, & studium erat fidei suæ creditas, meliores in horas reddere, & quicquid pulchrum, ac honestum esset, eis proponere; atque inserere, earumque salutem suam salutem ducere: hos par erat augere maximis incrementis, & vitæ perfectioris apicem capeffere. Quorum sane monasterium propterea clarissimum nomen obtinuit, omniumque aliorum celeberrimum evasit. At enim cum multi, crescente ejus fama, quotidie confluerent, partim laici, partim monachi, nonnulli etiam delicatæ vitæ dediti, & voluptuariæ, quibus adeo nulla virtutis cura fuisset, benigne omnes pariter excipiebat, & divina scripturæ documentis instruebat, atque ad meliora ducebat, nullius rei præterquam virtutis studio capti docens, boni immortalis ac perpetui. Pergit auctor pluribus dicere de

III. Monasterium Studii relictum, & auctum.

V v mo.

improvisis in Stauracii stabula irruens, ejus e-Sanaceni quis, nec non ipso, quo Imperatrix vehebatur, Constantinopolim raptis, citra damnum pedem retulit. nopolim uterque vero in Lydiam usque penetrantes, maxime exmam prædam inde reportaverunt. Alterum autem currunt.

eorum agmen excursionibus exercitatum, in Paulum Patricium Officii Comitem incidens, multa caude in universum exercitum, & ejus Optimates debacchatum est: & accepto belli toto apparatu, ipsum postmodum restituit, & ad suos remisit. Mangana locus erat Constantinopoli sic dictus, quod in eo afferrentur machinæ bellicæ totius Urbis, & materiæ mechanicæ, & cætera ad Urbium oppugnationes idonea instrumenta, ut docet Codinus pag. 38. Μάγγανα, tam a Græcis, quam a Latinis recentioribus Scriptoribus machinas bellicas appellari, ostendit Ducangius in Glossario Mediæ Latinitatis. Sa-

monasticis ab eo suis discipulis traditis institutis, admiratione quidem maxime dignis iidemque scriptis metro, de quibus hæc ait:

IV. Theodorus monastica instituta scripsit.

Edidit præterea institutiones Jambicis versibus conscriptas, quemadmodum unumquemque imperata facere oporteret. Quorum versuum contextus initium a Præposito ipso duceret; cum deinde cæteros omnes ad infimum usque percurrens, desinit ac statuit quibus pœnis, quibusque separationibus, aut genuflexionibus affici debebat, quæ ad divinas laudes tardius venerit, qui vas confregerit, aut temere projecerit, ac negligentius tractarit: qui fratrem in re quam offenderit: qui in loquendo modum excesserit, & linguæ frænum non iniecerit. Quibus omnibus congruentes pro delicti modo pœnas imposuit. Porro monachorum numerum ad decem pervenisse centenaria, idem auctor unus ex illis affirmat, qui pariter occasione laboris operum manuum singulis præscriptorum, ejusdem Theodori scripta recensuit: sed primum in describendis codicibus ejus labores sic narrat: Memor autem beati Pauli dicentis (a): Neque gratis panem manducavi, sed manus istæ mihi, & iis, qui mecum erant, ministraverunt: laborare & ipse constituit, manus continuo versans in codicibus, operamque suam ad eos adjuvans ex discipulis, qui opus manu faciabant. Extant apud nos ad hunc diem ejus manuscripta pulcherrima.

(a) 2. Theof. 3.

V. Theodori Studitæ scripta diversa.

Composuit & libros alios, quos propria lingua dictavit, quorum sensus manifestam quamdam divinæ gratiæ vim ostendunt. In his primum locum tenet, qui Parva dicitur Catechesis quatuor & triginta supra centum distincta sermonibus, quos quidem fratribus ipse pronuntiavit, congruentes cuique diei singulos, lectissimis sententiis, verbisque ornatissimis scite admodum pertractans nunc de animi fortitudine, adversorumque contemptu, de monastica observationis perseverantia, & membrorum mortificatione: nunc de constantia in quotidianis certaminibus, & præstanti adversus casus omnes animi contentione. Ex hoc libro tres sermonum parti-

PAGIUS

Saraceni itaque hoc anno usque ad Constantinopolim excurrere, tuncque, ut recte observat Baronius ex Michaelæ Monacho, Sanctus Theodorus Studita Constantinopolim se recepit, ubi rogatus est curam suscipere Monasterii Studitarum, de quo alibi egimus. Ibi varia Opuscula scripsit, ex quibus plura adhuc inedita, & alia magna ex parte perire. Adhæc idem Sanctus Theodorus Studita in Vita Sancti Platonis Hegumeni Saccudionis cap. V. de Platone habet: Propter gentis barbaram incursionem ex priori Monasterio migravimus Byzantium, ubi Pater noster, virtutis amantissimus, ne cogereetur resumere habenas regiminis vitam reclusam elegit. Paulo post: Claudebatur Pater; cella autem an-

cula prima quaque die hebdomadis apud nos in Ecclesia recitari consueverunt. Alterum deinde librum elaboravit, Magnum Catechisticum tribus membris, seu partibus comprehensum, qui egregia cœnobii instituta singillatim declarat, disciplinam tradens supra quam dici queat utilissimam. Quantum vero utrique insit gratia, cælestisque philosophiæ, cuiusvis notum, qui eorum lectionem vel leviter attigerit. Et enim multi sane libros multos, eosque utiles elucubrarunt elegantia, & sermonis ornatu excellentes: mihi tamen sic persuadeo, nullo ex alio tantum lucis, tantumque compunctionis haurire animam, quantum ex patribus Catechesibus, quæ singularem cum suavitate persuadendi vim habent, & conjunctam cum utili gratiam præferunt.

VI.

Scripsit præterea vir divinus panegyricum volumen, in quo insignes Domini dies festos enarrat, & præclaris orationibus exornat, nec Domini solum, verum etiam Deiparæ, & præcursoris item Joannis Baptista, cujus etiam solitudinem, vitamque ab hominum congressu semotam eleganti hymno celebravit. Scripsit & librum Jambicis versibus, in quo & primi parentis ortum, lapsumque descripsit, Cainique invidiam ac manum, quæ fratri, heu, injecta, cædem patravit iniquissimam. Henochi deinde gratam innocentiam, ac Noë, ejusque filiorum exortum, vitam, conversationem. Recensuit insuper eodem opere universam Iconomachorum hæresin, quos ut malorum fautores, atque auctores anathematis nota perstrinxit. Epistolarum autem ejus libri quinque sunt numero, qui apud nos hæcenus asservantur. In his & singularem patris libertatem, videre est, & sollicitudinem ac sedulam industriam, & quemadmodum inter calamitates erectus semper manserit, & invidius, nullis ærumnis fractus, nihil remittens de mentis proposito in tantis incursiis, & temporum injuriis.

Theod. libri quinque epistoliarum.

Præter hos omnes Dogmaticum etiam librum composuit, in quo validiæ insunt disputationes refutatoriæ mirabiliter contextæ, ad dissolvenda Iconomachorum so-

VII. Dogmaticus liber Theodori.

gustissima erat, & astatis tempore adeo calida: ut altera Babylonica fornax videretur, propter inflammationem plumbi, quo tegebatur, &c. Sed neque hoc prætermisero, memoria utique dignissimum, quod catenam ferream satis ponderosam pedi circumponens, in tali labore perseveravit (quam autem molestum fuerit cum ejusmodi vinculo dormire, vigilare, operari, facile apparet intelligenti) idque non ut clausuram ostentaret, aut velut virtutis officinam instaret, quomodo Chiron ille antrum Tessalicum habitans (longe enim aberat a tali vitio) sed virtutem quidem extenuabat, ut qui eam non prout par erat coleret, catenam vero absconderet artificiosa humilitate, adeo ut fere cunctos lateret, quoad e-

phismata, quibus illi sic arguntur, & anguntur, ut nec spirare eos sinat, veterisque dogmatum argumentis illorum mendacia expugnet, ac deiciat. Contra impios autem Imperatores multis invehitur, illos pariter congruenti oratione contingens, quæ illorum vitæ moribusque perpetuam notam inussit. Atque hi sunt libri, quos Deiser pater ore suo edidit, ac disertissima lingua explanavit.

Semper enim præsentem habuit secum veram sapientiam primam omnium intus insipientem, & mentis aciem illustrantem, parum aut nihil penitus egens humana sapientia, quam contemnebat jamdudum, ex quo ad sublimiorem illam oculos converterat. Quo fiebat, ut abundantis gratiæ ope nixus, multa quotidie indefessus præstaret, scribens ipse, aliis dictans, faciendæ præcipiens, divinis rebus incumbere persuadens, atque (ut uno verbo dicam) omnibus commodans, omnes aptis ad salutem rebus instituens. Hæcenus de scriptis Theodori Studitæ Michael ejus discipulus: quæ quidem magna ex parte desiderari videntur. Quas autem ex Columnenfi bibliotheca nacti sumus epistolas ad Annales spectantes, eas una cum Ann. Eccl. Tom. XIII.

Quæ Theodori sunt latinitati tradita.

PAGIUS

II. Legatio Irenes Aug. ad Carolum.

III. Duplex Legatio Adefonsi Regis Asturiani ad Carolum.

IV.

vita ipsius a dicto Michaelæ conscripta Sirmundus Parisiensis Theologus Societatis Jesu professor, me rogante, Latinitati tradidit, quo nomine non ego solum, sed & universa ei plurimum debet Christiana religio: nos eas suis locis pro temporis ratione reddemus. Utinam inveniatur aliquis vir doctus, qui majori ocio cuncta sanctissimi atque doctissimi viri egregia monumenta e bibliothecarum diversarum latebris aliquando in lucem vendicet, eademque Latinitati beneficio omnium, donet. Cæterum erit ut inferius ipsum Theodorum Studitam novis auctum coronis ex novis persecutionibus repetita sæpe confessione visurus sis: finas eum interim ocio monastico bene uti, & operosa frui quiete una cum suis Anglicam vitam in monasterio pie sancteque ducentibus. Jam vero, quæ anni hujus sunt reliqua, prosequamur. Mississe hoc anno Irenem Augustam Legatos ad Carolum Magnum, veteres tradunt Annales Francorum, auditosque ab eo Aquigrani, redditumque illis ab ipso quem perierunt Sifinnium fratrem Tarasii Patriarchæ olim in bello captivum. Quod ad res Hispanicæ pertinet, hæc

VIII.

V V 2 de

rat Annalista Lambecianus: Ipso anno fuit Rex Carolus in Saxonia, & apud Haristallio novo ipsam hyemem ibi resedit, & ibi celebravit Pascha: quom locum, ut nos audivimus, ipse Rex ita appellavit, quia ab hoste ipso ipse mansiones, in quibus habitabant, constructæ sunt (& tamen ipsemet anno superiori, ut ibi vidimus, scribit eas ab exercitu Caroli fuisse constructas. Unde suspicor loco, hoste ipso, legendum esse, exercitu ipso. Et in ipsa estate pervenit cum exercitu suo ad Bardunvæih, & illi omnes se tradiderunt in manus ejus & tulit inde illos capitivos, quos voluit, (sed cum Chronographo Moissacensi qui hunc Auctorem transcribit, loco capitivos, legendum, captivos), & de obsidibus quantum ei voluntas fuit. Et iterum congregati sunt Sclavi nostri, qui dicuntur Abotridi) (Lambecius ad hæc verba ait Abotridos illos sive Obotritos habitasse in Ducatu Mechlemburgensi juxta Helmoldum Presbyterum Bosoviensem & Arnoldi Abbatis Lubecensis antiquum Chronicon Sclavorum (cum Missis Domini Regis ad illos Saxones, qui in Aquilonis parte abierant, & vastaverunt terram illam & incenderunt: & illi Saxones congregaverunt se in unum, & commissum est forte prælium inter eos, & quomvis illi Abotridi fanatici erant (ideest Gentiles & Ethnici) tamen fides Christianorum & Domini Regis adjuvit eos, & habuerunt victoriam super Saxones, & ceciderunt de ipsis Saxones ante eos in ipsa pugna duo millia DCCCL. (prædictus Chronographus habet duo millia octingenti & unus); & in North-Thuringas ibi pervenerunt ipsi Sclavi ad Dominum Regem, & honoravit eos Dominus Rex, ut digni erant mirifice. Et inde Rex remavit ad Franciam, & de ipsis Saxones tulit secum, quos voluit, & quos noluit dimisit, & ipse pervenit ad Aquis Palatio, & ibi hyemavit, Eginhardus in Annalibus, Regino, & Annalista Bertinianus ac Metensis rem paulo aliter

Annus Carolus in Saxonia, & apud Haristallio novo ipsam hyemem ibi resedit, & ibi celebravit Pascha: quom locum, ut nos audivimus, ipse Rex ita appellavit, quia ab hoste ipso ipse mansiones, in quibus habitabant, constructæ sunt (& tamen ipsemet anno superiori, ut ibi vidimus, scribit eas ab exercitu Caroli fuisse constructas. Unde suspicor loco, hoste ipso, legendum esse, exercitu ipso. Et in ipsa estate pervenit cum exercitu suo ad Bardunvæih, & illi omnes se tradiderunt in manus ejus & tulit inde illos capitivos, quos voluit, (sed cum Chronographo Moissacensi qui hunc Auctorem transcribit, loco capitivos, legendum, captivos), & de obsidibus quantum ei voluntas fuit. Et iterum congregati sunt Sclavi nostri, qui dicuntur Abotridi) (Lambecius ad hæc verba ait Abotridos illos sive Obotritos habitasse in Ducatu Mechlemburgensi juxta Helmoldum Presbyterum Bosoviensem & Arnoldi Abbatis Lubecensis antiquum Chronicon Sclavorum (cum Missis Domini Regis ad illos Saxones, qui in Aquilonis parte abierant, & vastaverunt terram illam & incenderunt: & illi Saxones congregaverunt se in unum, & commissum est forte prælium inter eos, & quomvis illi Abotridi fanatici erant (ideest Gentiles & Ethnici) tamen fides Christianorum & Domini Regis adjuvit eos, & habuerunt victoriam super Saxones, & ceciderunt de ipsis Saxones ante eos in ipsa pugna duo millia DCCCL. (prædictus Chronographus habet duo millia octingenti & unus); & in North-Thuringas ibi pervenerunt ipsi Sclavi ad Dominum Regem, & honoravit eos Dominus Rex, ut digni erant mirifice. Et inde Rex remavit ad Franciam, & de ipsis Saxones tulit secum, quos voluit, & quos noluit dimisit, & ipse pervenit ad Aquis Palatio, & ibi hyemavit, Eginhardus in Annalibus, Regino, & Annalista Bertinianus ac Metensis rem paulo aliter

de Alfonso cognomento Casto habent Annales Francorum, & vetus Chronicon a Pithoco editum: Hoc anno Hadofuns (quod

idem est quod Adefonsus sive Alfonso) Rex Gallæciæ, & Asturiæ per Frojum Legatum suum papilionem mira pulchritu-

PAGIUS narrant, aliaque addunt quibus explicandis immorari non possumus.

V. Hoc anno Episcopatus Salisburgensis in Archiepiscopatum erectus. In brevibus enim Annalibus Ratifponenibus a Mabillonio Tom. IV. Analect. pagina 477. publicatis legitur: DCCXCVIII. An. Archiepiscopus factus est, Arnno scilicet, quem anno DCCLXXXV. Sancto Virgilio in Episcopatum Saltzburgensem successisse offendimus. Recte itaque scripsit Aveninus lib. 4. Annalium Boiorum: Archiepiscopus de Batavia Laureacoque Juvavium anno restituta salutis septingentesimo nonagesimo octavo translatus est, ubi adhuc existit. Idem habet Brunnerus lib. 6. & Adlzreiterus part. I. lib. 8. Historiæ Boiorum. Sed tam illi quam Hundius in Metropoli Salisburgensi, Coitius hoc anno num. XLVI. alitque passim, valde hallucinantur, cum scribant *Valdricum Pataviensem Episcopum fuisse etiam Metropolitanam Laureacensem, eoque hoc anno demortuo Sedem Metropolitanam Laureaco Saltzburgensem in Arnno jam a quibusdam annis Salisburgensem Episcopi gratiam, translata fuisse, immo & jus Metropolitanum, quod alias ad Saltzburgensem pertinuerat, restitutum esse.* Saltzburgensem enim numquam antea Civitas Archiepiscopalis fuerat & ab anno circiter DCLX. in univsa Francia Orientali nullus Archiepiscopus fuerat, ut eo anno ostendi. Eo itaque sensu Sedes Metropolitana Laureaco Saltzburgenem seu Juvaviam translata, quod alias Laureaco Civitas Metropolitana fuisse, non vero quod hoc sæculo Laureaco quod excidit fuerat, ea prerogativa potiretur. Quoad *Valdricum Episcopum Pataviensem*, cujus Episcopatu unitum fuerat Laureaco recte a civitatis Auctoribus creditur hoc anno vinctus, cum verosimile non sit, eam translationem quæ in ejus Sedis præjudicium erat, eo vivente factam esse. Certe Hundius refert, scriptum esse in Catalogo Episcoporum Pataviensium, quod *Reinhavium seu Reginarium Episcopum Pataviensem cum Arnno Archiepiscopo Salisburgensi pro Pallio decem annis contenderit.* Mitto fabulas, quæ in narratione Hundii, & Scriptorum Rerum Bavaricarum, cum de Episcopis Laureacensibus post hunc annum sedentibus verba faciunt continentur; sed non dubito, quin ex hac translatione inter Episcopos Patavienses & Metropolitanos Saltzburgenfes lites exortæ fuerint. Poeta enim Anonymus, qui *Versus de Ordine Comprovincialium Pontificum* composuit, quique hoc ipso tempore vivebat, enumerat omnes metropolitanos Saltzburgenfes, & omnes Episcopos Sedium illi subiectarum, usque ad annum circiter DCCCXL. quo egregiam suam opellam absolvit; sed cum loquitur de Episcopis Pataviensibus Catalogum suum in Waldrico terminat, & in suis Versibus Laureaci nunquam meminit, cujus rei vix alia ratio assignari potest, quam quod is in Saltzburgenfi Archiepiscopatu vixerit, & de Episcopis Pataviensibus qui durantibus illis controversis Patavii sederunt, verba non facienda esse existimavit. Ilud itaque certum maneat, nullum Archiepiscopum Laureaci hoc sæculo fuisse.

VI.

Subjugata anno septingentesimo nonagesimo sexto a Pippino Italiæ Rege Hunia, Saltzbur-

gensis Episcopatus amplissimus fuit, cum ea ei attributa fuerit, ut eo anno diximus: Postquam Carolus Imp. Hunnis ejectis, & Episcopatus dignitatem Juvavensis Ecclesiæ Restori commendavit, patris Arnno scilicet Archiepiscopo, & suis Successoribus, tenendi perpetuo atque regendi perdonavit; ceperunt populi, sive Sclavorum seu Bajoarii inhabitare terram, unde illi expulsi sunt Hunni, & multiplicari, inquit Anonymus, discipulus Beati Eberardi Archiepiscopi, in Vita Sancti Virgilio Episcopi Salisburgensis, apud Canisium Tom. VI. Antiq. Lect. ubi etiam in Vita Sancti Ruperti Salisburgensis Episcopi primi legitur: Interim contigit anno videlicet Nativitatis Domini DCCXCVIII. Arnnonem jam Archiepiscopum, a Leone Papa, accepto Pallio remeando de Roma venisse ultra Padum, eique obtulisse *Missum Caroli cum Epistola sua, mandans illi ipso itinere in partes Sclavorum ire, & exquirere voluntatem populi illius, & predicare illi Verbum Dei.* Sed quia hoc facere nequivit antequam responsum redderet sua Legationis, festine pervenit ad Imperatorem, & retulit, ei quidquid per eum Dominus Leo Papa mandavit. Post expletam Legationem ipse Imperator præcepit Arnno Archiepiscopo pergere in partes Sclavorum, & providere omnem illam Regionem, & Ecclesiasticum Officium more Episcopali colere, populisque in fide & Christianitate predicando confortare, sicut ille fecit, illuc veniendo consecravit Ecclesias, ordinavit Presbyteros, populumque predicando docuit, & inde rediens nunciavit Imperatori, quod magna ibi potuissent effici, si quis inde habuisset certamen. Tunc interrogavit illum Imperator, si aliquem haberet Ecclesiasticum Virum, qui ibi lucrum potuisset agere Deo. Et ille dixit se habere talem ut Deo placuisset, & illi populo Pastor fieri potuisset. Tunc iussu Imperatoris ordinatus est Theodoricus Episcopus ab Arnno Archiepiscopo Juvavensium, quem ipse Arno & Geroldus Comes perducens in Slavoniam, dederunt in manus Principum, commendante quo illi Episcopo Regionem Karinthianorum, & confines eorum occidentali parte Dravi fluminis, usque dum Dravus fluit in amne Danubio ut potestatis populum regeret sua predicazione, & Evangelica doctrina doceret servare Deo, & ut Ecclesias constructas dedicasset, Presbyteros ordinando constitueret, totumque Ecclesiasticum Officium in illis partibus, prout Canonicus Ordo exposcit, persiceret. Dominationem & subjectionem habens Juvavensium Rectorum, sicut ille fecit, quandiu vixit. Ubi hic Auctor Carolum Imperatorem per antecessum appellat, priusquam esset Imperator. Legendus Bollandus ad diem V. mensis Februarii in Vita Beati Domitiani Ducis Karinthiæ, ubi varia habet de conversatione Slavorum & Karentanorum.

Hoc circiter anno Felix Urgellitanus Episcopus libellum, quo suam propugnabat hæresim, Alcuino Monasterii Turonensis Abbati direxit; de quo libello Alcuinus lib. I. adversus Elipandum sic loquitur: *Felix infelicitate a vestras refugiens partes, sopitos infidelitatis cineres vobis exhortantibus resuscitare intendit.* Cui ego in hac adventans partes charitatis calamo Epistolam exhortatoriam, ut se Catholica jungeret unitati, dirigere curavi. Cui ille non Epistolam brevitate, sed libelli prolixitate respondere-

VII. Felix Episc. Urgella ad vomitum redit.

PAGIUS

nifus est, atque in eo omnes perfidia vestra foreas maxime aperuit, afferens Christum & veterem hominem esse & nuncupativum Deum, & adoptivum filium, & secunda indiguise regeneratione, & alia plurima Ecclesiastica doctrina inconvenientia. In Epistolis vero IV. & VIII. Carolo Regi inscriptis ait Alcuinus: *Ego solus non sufficio ad responsonem. Prævideat vero tua Sancta pietas huic operi tam arduo & necessario adjuutores idoneos, quatenus hac impia hæresis omnimodis extinguatur, antequam latius spargatur per Orbem Christiani Imperii, quod Divina Pietas tibi tuisque filiis commisit regendum, atque gubernandum.* Ita Alcuinus in Epistola VIII. quæ in Epistola IV. poscit adjuutores Paulinum Patriarcham Forojuliensem, Ricboldum Archiepiscopum Trevirensis & Theodulphum Episcopum Aurelianensem; *De libello infelicitis, non Magistri sed subversoris, placet mihi valde quod vestra sanctissima voluntas & devotio habet curam respondendi ad defensionem fidei Catholice. Sed obsecro, si vestra placeat Pietati, ut exemplarium illius libelli Domino dirigatur Apostolico, aliud quoque Paulino Patriarcha, similiter Ricboldo & Theodulfo Episcopis, Doctoribus & Magistris, ut singuli pro se respondeant. Flaccus vero tuus tecum laborat in reddenda ratione Catholice fidei; tantum detur ei spatium, ut quare & diligenter liceat illi & pueris suis considerare Patrum sensus, quid unusquisque dicere de sententiis, quas posuit præfatus subversor in suo libello. Ubi Alcuinus Flacci nomine se ipsum exprimit; vocabatur enim Flaccus Albinus, sive Alcuinus.*

VIII. Id continet hoc anno vel circiter.

Hunc libellum Felix Epistolam vocat in Confessione fidei ad Urgellitanos missa: Synodus, inquit, nuper in Roma hac intentione præcipiente gloriosissimo ac piissimo Domino nostro Carolo adversus Epistolam meam, quam dudum venerabili Viro Albino Abbati Turonensis Ecclesiæ scripseram, congregata est. Quibus ex verbis liquet, exemplar libelli Feliciani, ut Alcuinus pro literas petierat, Romam a Carolo directum, oblatumque Leoni Pontifici a Paulino Patriarcha Forojulienfis contra Felicem tres statim edidit libros; Alcuinus vero quamvis ad responsonem Feliciano libello faciendam se solum negaret sufficere, manum tamen admovit calamo tam felicitur, ut Felicem egregie septem libris refutarit. Leo Romanus Pontifex lectis cum Paulini tum Alcuini Scriptis, Synodum anno sequenti Romæ congregavit adversus Libellum, quem Felix Alcuino dudum scriperat. Quis exitus Synodi fuerit, idem Felix in Confessione fidei declarat: *In qua Synodo presente Leone Apostolico, & cum eo ceteri Episcopi nem. LVII. residentes, & plerique Presbyteri ac Diaconi cum eis; in Domo Beatissimi Petri Apostoli, per quorum omnium auctoritatem illis jam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut oportuit excluderant.* Porro Alcuinus lib. I. adversus Elipandum annum conversionis Felicis his verbis indicat: *Idem Felix anno præfati gloriosi Principis (nempe Caroli) tricesimo secundo advocatus voluntarie veniens ad Aquas Palatium, &c. in pacem Catholica unanimitatis reverfus est cum suis discipulis, ideoque exeunte anno Christi septingentesimo nonagesimo nono, quo annus*

rudinis Regi Carolo mist. Et inferius eodem anno: Hadofuns quoque supradditus Rex prædata Ulissipona Hispania civi-

tate, insignia victoriæ suæ loricas, mulos, captivosque Mauros per Frojum, & Basiliicum Legatos suos Carolo mist. Hæc ibi.

Caroli XXXII. die XXIV. Septembris inchoatus est. Felix autem dudum antequam Synodus illa cogeretur, Epistolam quæ tunc damnata est a se scriptam testatur in textu jam allegato, hoc nempe, vel circiter, anno.

Inter Epistolas Alcuini septima inscribitur *Domino Excellentissimo & in omni Christi honore devotissimo Carolo Regi Germania, Gallia, atque Italia, & Sancti Verbi Prædicatoribus.* In ea Alcuinus Carolum hortatur, ut erga Hunnos, qui se dederunt ejus Ditioni, Christianamque fidem amplexi sunt, mitem se clementemque præbeat, nec illam gentem ut cæteras, solutioni decimarum adstringi patiatur; Deinde Præcones Evangelii monet, ut Baptisum non ante conferant, quam populum erudierint, docetque ex Sancto Augustino libro de Catechizandis rudibus, quis ab eis ordo servari debeat, cum viros ætate perfectos instruant. Deinde ex his Domini verbis, *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* servandum, hunc ab eis ordinem scribit, ut doceant gentes, deinde doctas aqua intingant. Quoad solutionem decimarum hæc ejus verba: *Vestra sanctissima pietas sapientis consilio prævidet, si melius sit rudibus populis in principio fidei jugum imponere DECIMARUM, ut plena fiat per singulas domos exactio illarum, an Apostoli quoque ab ipso Christo Deo educti, & ad prædicandum mundo missi, exactiones decimarum exegissent, vel alicubi demandassent dari considerandum est; Scimus quia decimatio substantia vestra valde bona est, sed melius illam amittere, quam fidem perdere. Nos vero in fide Catholice nati, nutriti & edocti, vix consentimus substantiam nostram pleniter decimare. Quanto magis tenera fides, & infantilis animus, & avara mens illarum largitati non consentit? Reborata vero fide & confirmata consuetudine Christianitatis, tunc quasi perfectis fortiora danda sunt præcepta, qua solida mens Religione Christiana non abhorreat. Ex illo textu Coitius hoc anno num. XVII. colligit Epistolam VII. Alcuini hoc anno datam esse; ex Epistola enim XI. quam anno sequenti eidem Carolo scriptam esse constat, ubi sermonem de exactione decimarum facit, testatur, se de ea materia jam scripsisse ac sensisse, quia forte melius est, vel aliquanto spatio ut remittatur publica necessitas, donec fides cordibus radicatus inoleseat.*

Hoc etiam anno scripsit Alcuinus Epistolas duas, alteram quæ est numero LXXXVI. Leidrado nuper electo Lugdunensi Archiepiscopo, alteram, quæ ordine est LXXIX. Monachis Lugdunensibus. Prioris titulus est: *Pontifici fratri, amico Liobrado Electo (idest Leidrado) Albinus salutem.* In ea testatur se flagrantissimo mutue colloctionis desiderio flagrare, sed nec quando, nec ubi hæc haberi possit, se se scire. Voti compos videtur factus; Epistola enim LXXIX. quam ad Lugdunenses fratres dedit, his verbis inchoat: *Religiosa in Christo conversationis vestre, per Leidradum Electum Pontificem, laudabilem audiens sollicitudinem, magno me esse gaudio delibutum fateor.* Quæ tamen per literas Leidradus Albino significare potuit. Quo consilio scriperit, his verbis docet: *Novas vero, fratres charissimi, Hispanici erroris sectas tota vobis cavete intentione.* Triplicis er-

IX. Alcuinus Carolo suadet, ut Hunnos ad solutionem decimarum non adstringat.

X. Alcuinus Hispanos triplicis erroris arguit.

CHRISTI
798.LEONIS PAP. III.
3.IRENES ITERUM IMP.
2.

ibi. Ex quibus patet magnam amicitiam consuetudinem intercessisse inter Alphonsum Castum, & Carolum Magnum, am-

PAGIUS

roris redarguebat Hispanos, quod Christum Filium Dei adoptivum dicerent, salem assererent in Sacrificium Corporis Christi mittendum esse, contra universalem Ecclesiam consuetudinem in Baptismo sub invocatione Sanctae Trinitatis unam merionem agendam affirmarent. Quidam enim Hispani salem in sacrificio Corporis & Sanguinis Domini dicebant offerendum; quam, inquit Alcuinus, consuetudinem, nec universalis observat Ecclesia, nec Romana custodit auctoritas. Paulo post: Nunquid caro Christi computruit in sepulchro, ut nunc sale indigeat corpus ejus in sacrificio? Et inferius citat Canones Carthagenenses cap. XXIV. De sacrificio Corporis & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur quam quod ipse Dominus tradidit, hoc est panem & vinum aqua mixtum. Tertio de trina in Baptismo merione ait: nobis de Hispania, qua olim tyrannorum nutrix fuit, nunc vero schismaticorum, contra universalem Sanctae Dei Ecclesiae consuetudinem de Baptismo quaestio delata est. Affirmantes quidam sub invocatione Sanctae Trinitatis unam esse merionem agendam. Videtur enim Apostolus huic observationi esse contrarius, &c.

XI.
Inter eos errores numerat unicam merionem in Baptismo.

In Epistola LXX. quae superioris membrum esse videtur, sermonem etiam de trina merione facit: Nobis vero juxta parvitatem ingenii nostri videtur, ut sicut interior homo in fide Sanctae Trinitatis ad imaginem sui Conditoris reformandus est, ita & exterior trina merione abluendus esse, ut quod invisibiliter Spiritus operatur in anima, hoc visibiliter Sacerdos imitatur in aqua. Nam originale peccatum tribus modis atum est, delectatione, consensu, & opere. Itaque & omne peccatum aut cogitatione, aut locutione, aut operatione efficitur. Ideo triplici generi peccatorum trina videtur ablutio convenire, vel propter originale peccatum, quod in infantibus valet ad perditionem, vel propter illa, quae in procellosioris aetatis hominibus, voluntate, verbo, vel facto, adduntur. Non differtur quidem objectioni locum esse ex quibusdam Gregorii Magni litteris, sed ad eam his verbis respondet: Epistolam vero, quam a Beato Gregorio de simplici merione dicunt esse conscriptam, in Epistolari suo libro, qui de Roma nobis allatus est, non invenimus. Alias vero omnes perspeximus in libro, quem ad Occidentium partium Ecclesiam, Pontifices vel Reges, scripserat. Ideo dubitamus an illius sit, an ab aliquo hujus sectae auctore ejus sub nomine scripta sit.

XII.
Sed ea ex praefato Gregorii M ab Hispanis recite adhibita.

Verum Menardus in Observat. ad librum Sacramentorum Sancti Gregorii Papae, Mabillonius Sac. I. Benedic. in Elogio Historico-Sancti Leandri Hispanensis Metropolitanae, & Coenobii hoc anno num. XXVII. & seqq. hanc Alcuini opinionem validis argumentis jam refutarunt. Licet enim illa Gregorii Epistola deesset in exemplari Alcuino Roma allato, ejus tamen meminit Isidorus Hispanensis in lib. de Script. Eccles. cap. 27. Concilium Toletanum IV. Canone V. & Joannes Diaconus in Vita Gregorii Magni non longe post Alcuini mortem ab eo scripta. Quare perperam Alcuinus Gregorio Magno abjudicat Epistolam, qua Hispani innoxii simplicem in Baptismo merionem utebantur, constanter adherentes & responsio tanti

bos Reges pietate insignes. Testatur & hoc ipsum Eginhardus in vita Caroli, cum ait: Adeo namque Adelfonsum Gallaciae, at-

Pontificis, & Toletanae Synodo, quae Canonem ex iisdem Gregorii literis concinnatum promulgavit. Cum enim Ariani in Hispania, quo tres Naturas Divinas in tribus Personis esse demonstrarent, trina merione uterentur, visum est Gregorio M. in lib. I. Epist. XLI. ad Leandrum Hispanensem Episcopum Metropolitanum data, ut una merio ab Hispanis fieret; ne frequentes ritum Arianorum, sequi & doctrinam viderentur.

Hoc quoque anno Alcuinus Epist. LXXXI. Paulino Patriarchae Forojulienensi dedit, in qua non tantum questus est, ut supra, de illis, qui in Baptismo unica duntaxat utebantur merione, sed etiam de aliis, qui tres quidem meriones in Hispania adhibebant, sed tres personas Sanctae Trinitatis ad singulas meriones nominabant: Alii vero, inquit, trinam volentes facere merionem, & in unaquaque merione invocationem Sanctae Trinitatis, ac per hoc totas tres personas ter nominare studentes, dum ipsa veritas praecipit (Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti.) Quos Alcuinum merito reprehendere ostendit Coenobii citatus num. XXXIII. & seqq.

Has ad Paulinum Patriarcham literas direxit Alcuinus, postquam tres ab eo libros contra Felicem Urgellitanum Episcopum prosa scriptos, & fidel regulam Versibus exaratam accepit. Sub initium enim Epistolae ait: Cum sacratissima fidei vestra libellum recensui, Catholicae pacis puritate ornatum, &c. totius animi mei habenas in latitiam laxavi. Paulinus tres hos libros Carolo dicavit, qui eisdem statim Alcuino direxit, ut ex Epistola laudata liquet. Ut a Paulino tres, sic ab Alcuino septem adversus Felicem libri prodire. Causam susceptae contra Felicem scriptio ipsemet aperit in libro contra Elipandum: Felix infeliciter ad vestras resurgens partes supitos infidelitatis cineres vobis exhortantibus resuscitare intendit, cui ego in hac adveniens partes charitatis calamo Epistolam exhortatoriam, ut se Catholicae jungeret unitati, dirigere curavi. Cui ille non Epistolae brevitate, sed libelli prolixitate respondere nisus est, &c. Cui libello ejus septem nostra devotionis libellis respondimus. Quare septem libri illi contra Felicem perperam alias Paulino Forojulienensi Patriarchae attributi.

Ethelardus Archiepiscopus Cantuariensis celebravit magnum Concilium apud Bacanceld, recitatum a Spelmanno Tom. I. Concil. Angliae, cujus hoc est initium: Anno Dominica Incarnationis DCCXCVIII. congregatum est magnum Concilium, in loco ubi nominatur Bacanceld, presidente eodem Concilio Cenulfo Rege, nec non Reverendissimo Archiepiscopo Athelardo, cum Episcopis Abbatibus, & multis aliis idoneis personis (in eo Athelardus dixit): Sicut ego mandatum a Domino Apostolico Leone Papa recepi; ut ex hoc tempore nunquam temerario ausu super hereditatem Domini, id est, Ecclesiam, Laici presumant seculares Dominium suscipere, &c. Alfordus hoc anno num. III. suspicatur illud ab Ethelardo post ejus Roma reditum congregatum fuisse.

Habita & alia Synodus ab Eanbaldo Juniori Eboracensi Archiepiscopo, de qua loquitur Hovedenus pag. 406. postquam narravit mortem Edil-

XIII.

Error Hispanorum in Baptismo ab Alcuino merito reprehensus.

XIV.

Felix a Paulino tribus libris, & septem ab Alcuino confutatus.

XV.

Synodus ab Ethelardo Cantuarit celebrata.

XVI.

CHRISTI
798.LEONIS PAP. III.
3.IRENES ITERUM IMP.
2.

atque Asturiae Regem sibi societate devinxit, ut is cum ad eum litteras, vel Legatos mitteret, non aliter se apud illum, at-

PAGIUS
Synodus ab Eanbaldo Jun. Archiep. Eboracensi habita.

Edilberti, Prens appellati, Cantii Regis: Eodem anno, inquit Hovedenus, qui est annus tertius Kenulfi praedicti Regis, Synodo congregata in loco qui dicitur Pinchanbal, presidente Eanbaldo Archiepiscopo, aliisque quamplurimis principibus & Ecclesiasticis Viris. Multa de utilitate Sanctae Dei Ecclesiae, gentisque Northanhymborum, omniumque Provinciarum consulti sunt, &c. Praecipit Dominus Antistes Eanbaldu, recitari quinque Synodorum fidem, de quibus in Historia Anglorum sic scribit, suscipimus Sanctas, & Universales Quinque Synodos Beatorum &

quam proprium suum appellari juberet: Hæc ipse.

Sep-

Deo acceptorum Patrum, sicut praesentis libri continet textus, &c.

Quoad Edilbertum Cantii Regem, Malmesburienfis lib. 1. de Gestis Reg. pag. 11. testatur, eum biennio regnasse, dubiumque esse Edilberto quo sine defecerit, & Cutbredum ejusdem factionis & calamitatis heredem solo nomine VIII. Regnum annis regnasse, quia scilicet Kenulfus Merciorum Rex supremum in Cantio Imperium sibi arrogabat. Hoc etiam anno Westmonasteriensis & Annalista Mailrosensis Edilberti Regis finem collocant.

XVII.
Cutbredus Edilberto succedit in Cantio.

I.

Leo Papa quæ pascuis persecutoribus.

Septingentesimus nonagesimus nonus annus Christi Redemptoris, Indictione septima inchoatur, idemque valde Ecclesiæ Romanæ lugubris, quo immane facinus commissum, atque sacrilegium ingens perpetratum est adversus summum Pontificem a sceleris quibusdam ac prorsus impiis Ecclesiæ Romanæ potentioribus clericis, quod nec a Gentilibus infensis nomini Christiano Imperatoribus, vel ab hæreticis, Catholicæ Fidei perduellibus fuisset aliquando tentatum. Ne potes siquidem Hadriani Pontificis militantes in Romani cleri primis ordinibus invidia tabescentes ob Leonis electionem, odio implacabili ipsum persecuti, calumniisque insectati, tandem eo furoris, & insanie sunt perducti, ut non sint veriti in ipsum sacrilegas manus iniicere, effodere ipsius oculos, atque radicis linguam præcidere. Accessit ad tantis sceleris immensitatem, quod totum id factum est, cum idem Pontifex esset in sacri muneris functione, expiando per litanias populum ritu solemniori. Sed & sacrilegia sacrilegiis comulata sunt, dum rursus in Ecclesia ante altare, juxta Confessionem tantum sit repetitum rabido furore flagitium. Ita autem tam nefanda, tam horrenda, & execranda quomodo se habuerint, præ sceleris immanitate de-

clamato ubique facinore, tam Occidentales quam Orientales historiarum scriptores sunt prosequuti. Nos accipiemus ab Anastasio ejus sæculi scriptore antiquiore, qui ea paulo latius narrat his verbis:

Cum die quadam more solito in litania, quæ ab omnibus Major appellatur, Leo Pontifex procederet, ubi sibi populus obviam sacra religione occurrere deberet, ut secundum annuam consuetudinem litanias, & Missarum solemnitas cum sacerdotibus celebraret, & omnipotenti Domino pro salute Christiani populi preces funderet. Et cum secundum olitanam traditionem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in Ecclesia beati Georgii Christi Martyris, in ejus natali, ipsa litania prædicata fuisset: omnes tam viri quamque femine devota mente cætervatim in Ecclesia beati Christi Martyris Laurentii, quam Lucine dicunt, sive ad craticulam, ut hic habent Annales Francorum, ubi Collecta prædicata erat, occurrerunt. Et dum prædictus venerabilis Pontifex patriarchio egressus fuisset: obviam illi sine planeta Paschalis Primicerius occurrit, & in hypochrysi veniam illi petebat, dicens: Quia infirmus sum, & ideo sine planeta veni. Tunc sanctissimus Præsul Sacellaris dedit. Similiter & Campulus Sacellaris:

II. Processio S. Leonis in litania majori.

Quam execranda in S. Leonem impii patravere.

choaverunt, non perfererunt. Et Dominus Rex eodem anno introivit in Saxoniam, & residit ad Padresbrunna, & ibi venit ad eum Dominus Leo Apollinicus, quem antea volebant Romani interficere, & suscepit eum Dominus Rex honorifice, & multis donis & honoribus eum honoravit, & postea cum pace & honore magno eum remisit ad propriam Sedem, & Missi Domini Regis deducebant eum honorifice, & eos, qui in mortem ejus consilia sunt, transmiserunt ad Dominum Regem & SUNT MODO, ut digni SUNT, in exilio, (quibus ex verbis recte colligit Lambecius hunc Auctorem eo tempore vixisse quo hæc contingere) & Dominus Rex inde tulit multitudinem Saxonorum cum mulieribus & infantibus, & collocavit eos per diversas terras in finibus suis, & ipsam terram eorum divisit inter fideles suos, id est, Episcopos, Presbyteros, Comites & alios Vassos suos, & ibi ad Padresbrunnum adificavit Ecclesiam mira magnitudinis, & fecit eam dedicare, & post hæc reversus est in pacem ad Aquis Palatium, & ibi residit. Quæ verba excipit Chronographus Moissacensis. [1]

Quoad ea quæ spectant ad sacrilegium Romanæ

II.

PAGIUS SÆC. VIII. Anno E. HISP. DCCC. XXXVII Anno Hegiræ CLXXXIII inchoato die 12. Febr. fer. 3. A. C. 799. I. Immane facinus Romanorum adversus Leonem III.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6292.

24. F. 2. P. 31. Mart. Indict. 7.

JESU CHRISTI 799.

LEONIS III. PAPÆ 5.

IRENES iterum IMP. 3.

Num. I. ad X. Romæ hoc anno ingens facinus commissum est adversus Leonem summum Pontificem, quod ex Anastasio in ejus Vita refert Baronius. Anastasio suffragatur Annalista Lambecianus, qui hoc tempore scribebat: DCCXCVIII. Iterum Dominus Rex Carolus apud Aquis Palatio celebravit Pascha, & instigante diabolo Romani comprehenderunt Dominum Apollinicum Leonem in ipsis Letaniis, quod est VII. Kal. Maii, & absciderunt linguam ejus, & voluerunt erueri oculos ejus, & eum morti tradere. Sed juxta Dei dispensationem, malum, quoad in-

NOTÆ

[1] Anno isto die 20. Januarii, juxta ac Dukerus in chronico Salisburgensi adnotat, Synodus Reipacensis celebrata fuit, cujus memoria extat in veteri relatione conventionis inter Cundarium Abbatem, & Attonem episcopum Frisingensem, relata in histor. Frisingensi to. I. part. I. pag. 94. Ita vero in charta illa legitur: Id factum est ad Risbach in Synodo in presentia ipsorum Walteris episcopi Arn archiepiscopi, Adalwinus episcopus, Vuolf abbas, Hatto abbas. Est autem Risbach, seu Rasbach locus in ducatu Bavarie in episcopatu (ut credo) Frisingensi. Concilii hujus mentio in nova Veneto-Labbeana collectione facta est to. 9. col. 212. MANSI

rius: qui in ipsorum dolositate pariter in Pontificali obsequio pergentes, & dulciora verba, quæ non habebant in pectore cum eo loquentes, maligni, & iniqui ac perversi, falsique Christiani, prorsus Pagani, filii diaboli, in unum se satanicè colligentes, pleni iniqua cogitatione, in ipso itinere, ante monasterium sanctorum Stephani, & Silvestri, quod dominus Paulus Papa fundaverat, clam armata astiterunt, atque repente de loco insidiarum exilientes, ad ipsum (quod dictu nefas est) trucidandum, absque ulla reverentia confluxerunt, Paschale ad caput stante, & Campulo ad pedes, secundum iniquum eorum consilium. Accidisse autem, id septimo Kal. Maii Addo confirmat. Pergit Anastasius:

III. Quæ nefanda summi Pontificis pati coactus.

Quo factò, omnis qui circa eum erat populus, cum esset inermis, & in divino officio preparatus, timore armorum perterritus, in fugam conversus est. Ipsi vero insidiatores, atque operatores malorum, Judæico more, sine ullo divino, vel humano honoris intuitu, serino more comprehendentes, in terram projecerunt, & absque ulla misericordia scindendo, expoliando eum, crudeliter oculos evulsere, & ipsum penitus necare conati sunt: nam & lingua ejus ab ipsis præcisa est. Et ut ipsi omnino tunc arbitrati sunt, cæcum eum & mutum in media platea dimiserunt. Verum ipsi maligni Paschalis, & Campulus sicut veri Pagani, & impii ad ipsius monasterii Ecclesiam ante Confessionem eum trahentes, ante ipsum venerabile altare iterum oculos, & linguam amplius crudeliter erueri, & plagis eum diversis, ac suffibus cedentes laniaverunt, & semper Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS Leo III. in Franciam venit.

mae perpetratum, diem eundem notavit Anastasius, cum ait, id contigisse cum venerabilis & sanctissimus Præsul die quadam more solito in Letaniis, quæ ab omnibus Letaniae VII. Kalendas Majas celebrantur. Addit Anastasius, Leonem postea singulari Dei beneficio extra periculum positum, & oculorum & linguæ usum cum prospera valetudine recuperasse: Et, ut ostenderet, inquit, Omnipotens Deus super famulum suum solitam suam misericordiam & magnum miraculum, Divino nutu ejus a fidelibus Christianis Viris, videlicet per Albinum Cubicularium cum aliis fidelibus Deum metuentibus, ex ipso eum claustrò occulte abhollentes in Basilicam Beati Petri Apollinorum Principis deduxerunt, &c. & in ipsum B. Petri Apollinorum Aulam conjungente præfatus Pontifex confestim Vornigib gloriosus Dux Spoletanus cum suo exercitu obviam ei, quod & Annalista Bertinianus, Metensis, Regino & Eginhardus in Annal. habent. Wignifus Childerando in Ducatum Spoletanum successerat, hicque Ducatus Romano conterminus erat; eum autem Spoletum deduxit Wignifus Dux ut interim Carolum Regem moneat, cujus rei nuntium cum Rex accepisset, ipsum quidem ut Vicarium S. Petri & Romanorum Pontificem cum Summo honore ad se præcepit adduci, inquit Eginhardus in Annal.

vicum in sanguine revolutum ante ipsum altare dimisere. Postmodum vero sub custodia in ipso monasterio dimisere.

Timore autem perterriti, ne a Christianis hominibus inde furatus esset, tunc malignum consilium adepti, sicut ipse Hegumenus monasterii sancti Gerasimi professus est, fecerunt eum ad se venire clamper noctem tam Paschalis malignus, qui tunc Primicerius erat, quam Campulus Sacellaris, & Maurus Nepestinus, & miserunt in prædictum monasterium S. Silvestri, cum pluribus iniquis consentaneis ipsorum malefactoribus sic eum per noctem exinde abstrahentes deduxerunt in monasterium sancti Gerasimi, & in arcta, & angusta custodia eum recluserunt.

Sed Dominus omnipotens, qui eorum malitiam præsciendo, diu petenter sustinuit, ipsos eorum iniquis conatus mirabiliter destruxit. Contigit enim cooperante Domino, & beato Petro Apostolo suffragante, quod antedictus Papa cum ab ipsis carnificibus in monasterium S. Gerasimi in custodiam mitteretur, & visum recepit, & lingua ad loquendum ei restituta est, ut ostenderet omnipotens Dominus super suum famulum solitam misericordiam & magnum miraculum, & divino ejus nutu a fidelibus Christianis Viris, videlicet Albino Cubiculario, & aliis fidelibus Deum timentibus, ex ipso eum claustrò occulte auferentes, in basilicam beati Petri Apollinorum principis, ubi ejus sacratissimum corpus quiescit, deduxere.

Qui omnes audientes, & videntes mirabilia Dei, qui innocentes, & justum Pontificem de manibus inimicorum eruit, X x glo-

Alcunium de Romanorum flagitio certiorum fecit Carolus, & ab eo postulavit quid in temporibus adeo difficilibus agendum existimaret, Alcunius ut liquet ex Epistola XI. Alcunius ad eum data, consilium qua ad ejus literas quæ periere, respondet: Carolo daturus. Tres persona, inquit, in mundo altissima huc usque fuerunt. Apostolica sublimitas, qua Beati Petri Principis Apollinorum Sedem Vicario munere regere solet. Quid vero in eo altum sit, qui Rector præfatus Sedis fuerat, mihi veneranda bonitas vestra innotescere curavit. Alia est Imperialis dignitas, & secunda Roma secularis potentia. Quam impie gubernator Imperii illius (nempe Constantinus) depositus sit, non ab alienis, sed a propriis & concivibus, ubique fama narrante crebrescit. Tertia est Regalis dignitas, in qua vos Domini Nostri Jesu Christi dispensatio Rectorem populi Christiani disposuit. Cæteris præfatis dignitatibus potentia excellentiorem, sapientia clariorem, Regni dignitate sublimiorem, &c. Tempora sunt periculosa, olim ab ipsa veritate prædicta, quia refrigescit charitas multorum. Nullatenus capitis (scilicet Romani Pontificis) cura omittenda est. Levius est pedes ducere quam caput. Componatur pax cum populo nefando (Romano nempe) si fieri potest. Relinquatur aliquantulum mina, ne obdurati fugiant: sed in spe retineantur, donec salubri consilio ad p-

IV.

* al. Erasmi. S. Leo totus faustus in custodia detruditur.

Eripitur Leo Pont. & perducitur in basilicam S. Petri.

V.

III. Prudens Alcunius

CHRISTI 799. LEONIS PAP. III. 4. IRENES ITERUM IMP. 3.

Gratia Deo red- ditae pro erepto Pontif. glorificaverunt Dominum Deum, dicentes: Benedictus Dominus Deus Israel qui facit mirabilia magna solus, & non deserit sperantes in se, sed in eo adimplevit misericordiam suam, ut manifestaretur gloria Dei & mirabilia in illo, quem admodum promisit sperantibus in se Psal. missa dicente (a): Dominus illuminatio mea, & sulus mea quem timebo? Dominus defensor vitae meae a quo trepidabo? (b) Psal. Et iterum (b): Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis. Et vere a tenebris cum Dominus eripiens, lumen reddidit, & linguam ad loquendum restituit, & totis ejus consolidatis membris, in omnibus operibus mirabiliter deducens, confortavit. Quantum gaudium habuere Christiani homines, & fideles, tantum moerore, & tristitia angustiati illi nesciebant, quid agerent, & in periculo se esse existimantes, querebant semetipsos interficere. At dum non invenirent, quid aliud agerent, domum Albini fidelis B. Petri Apostoli, & ejusdem Pontificis depraedantes, destruxerunt.

In ipsa B. Petri Apostoli aula cum degeret praefatus Pontifex, confestim Vinigisus gloriosus Dux Spoletanus cum suo exercitu obviavit: & cum summum Pontificem videntem, & loquentem conspexisset, venerabiliter eum recipiens, Spoletum deduxit, glorificans Deum & laudans Dominum, qui per talia mirabilia eum clarificavit. Habent Annales Francorum, apud sanctum Petrum tunc contigisse morari Legatos Caroli Magni: erat ex iis unus Wiraldus Abbas, quorum ope fultus Pontifex, una cum Duce Spoletano Winigiso Spoletum (ut di-

PAGIUS pacem revocetur. Tenendum est quod habetur, ne propter acquisitionem minoris, quod majus est (scilicet Regnum Longobardicum) amittatur. Servetur ovile proprium (ideoque Romani non erant proprii subditi Caroli) ne lupus rapax devastet illud (idest insurgat aliquis tyrannus ad quem Romani, si nimis premeantur, confugiant). Ita in alienis suadetur (in componenda nempe Republica Romana) ut in propriis damnium non patiatur, in iis scilicet quae ad Regnum Longobardicum pertinent. Ex quibus intelligimus, Imperatores Constantinopolitanos Urbe Romana hoc tempore potius non fuisse. Secundo, neque etiam Carolum ejus Dominium habuisse, aut collegam Summi Pontificis in administratione Urbis extitisse; alioquin non diceret Alcuinus tres esse in mundo supremas Potestates, majoremque fore Regni Italici amissionem, quam Romanae alienaeque Urbis acquisitionem. Quare vel ex hac sola Alcuini Epistola evertitur opinio Marcae & Cointii, qui volunt Dominium Urbis & Exarchatus Ravennatis ab anno DCCCXVI. penes Pontificem Romanum & Carolum fuisse, & utrumque pari jure eisdem praefuisse. Si enim hoc ita se habuisset, Alcuinus Romanos alienos non appellasset, nec Carolum monuisset, ut caveret ut propter acquisitionem minoris, Regnum inte-

stum est) perductus fuit. Pergit vero Anastasius :

Quo audito, per diversas civitates Romanorum fideles ad eum occurrere, & pariter cum aliquibus ex ipsis civitatibus Episcopis presbyteris, seu clericis Romanis, & primatibus civitatum ad excellentissimum dominum Carolum Regem Francorum, & Longobardorum, atque Patricium Romanorum profectus est. Ipse vero Christianissimus, & Orthodoxus, atque praecipuus, clementissimusque Rex, illico ut audivit, misit in obviam ejus Gildivaldum Archiepiscopum, & Capellanum, & Ascharium Comitem, & postmodum proprium filium suum Pipinum excellentissimum Regem cum aliis Comitibus obviam ei iterum, & usque ubi ipse magnus Rex ei obviavit, & sicut Vicarium B. Petri Apostoli venerabiliter, & honorifice cum hymnis, & canticis spiritualibus eum suscepit; & pariter se amplectentes, cum lacrymis se osculati sunt. Et praedicto Pontifice, Gloria in excelsis Deo inchoante, & * juncto clero suscipiente oratione super cuncto populo data: tunc benignissimus dominus Carolus Magnus Rex * additum Pontificem conspiciens, gratias Deo retulit, qui tam magna mirabilia super famulum suum per suffragia principum Apostolorum Petri, ac Pauli operatus est, & ad nihilum praedictos viros iniquos deduxit.

Porro de his omnibus Carolus Magnus Albinum Flaccum reddidit certiorum, qui horrendum facinus detestatus, rescribens ad Carolum haec de his habet: (c) Albin. (c) Ecce in te solo tota salus Ecclesiarum Christi inclinata recumbit: Tu vindex

grum perderet. Beneventanus Dux hoc ipso tempore in armis erat contra Francos, & nova rerum conversio in Urbe Constantinopolitana timendi locum dabat, ne Graeci a Francis alieni tumultus, si in Italia exorirentur, foverent. Unde Alcuinus Carolo suavit, ut ab illis scolis caveret, & in eisdem literis iterat quod in Hunnorum favorem anno superiori ad eum scripserat: Olim Vestra Sanctissima Pietati de exactione decimarum dixi, quia forte melius est, vel aliquanto spatium remittatur publica necessitas, donec fides cordibus radicatus inoleat.

Carolus in Aquigranensi Palatio Paschate celebrato, pridie scilicet Kalendas Aprilis, posteaque trajecto Rheno, Paderbornam usque processit, ubi Leonem Papam ex Italia venientem praetolatus est. Tunc Alcuino Epistolam XII. direxit, eumque ad iter Romanum suscipiendum invitavit; huic enim obsequio complures Episcopos & Abbates jam designarat. Ad eum respondit Alcuinus: De illo itinere longo & laborioso Romam eundi, nullatenus infirmum, & quotidianis fractum doloribus corpusculum meum fragilitatis perficere posse arbitror. Desiderium jam habuissim, si potestas esset peragendi. Ideo obsecro clementissimam Paternitatis Vestrae benevolentiam, ut dimittatis me fideliter & instanter orationibus,

VI. Ereptus Leo proficiscitur ad Carolum Magnum.

* cuncto * ante

ep. 4. t. 1. Antiqu. lect.

IV. Ei obviam venit Pipinus & postea Carolus.

CHRISTI 799. LEONIS PAP. III. 4. IRENES ITERUM IMP. 3.

dex scelerum, tu rector errantium, tu consolator moerentium, tu exaltatio bonorum. Noane Romana in Sede, ubi religio maxime pietatis quondam claruerat ubi extrema impietatis exempla emerferunt? Ipsi cordibus suis excacati, excacaverunt caput proprium. Nec ibi timor Dei, nec sapientia, nec charitas esse videtur. Quid boni esse poterit, ubi nihil horum invenitur? Si timor Dei esset in eis, non auderent. Si Sapientia, nunquam voluissent. Si charitas, nunquam fecissent. Tempora sunt periculosa, olim ab ipsa veritate praedicta, quia (a) refrigeret charitas multorum. Nullatenus capitis cura omittenda est. Levius est pedes dolere, quam caput. Componatur pax cum populo nefando. Si fieri potest, relinquatur aliquantulum mina ne obdurate fugiant, sed in spe retineantur, donec salubri consilio ad pacem revocentur, &c. Ita Albinus, cujus consilium Carolus secutus esse videtur, ut dicta declarant. Pergit vero Anastasius, de Carolo dicens:

Qui dum in magno honore apud se aliquantulum tempus eum ipse serenissimus Rex habuisset: haec praefati iniqui, & filii diaboli audientes, post dira, & iniqua incendia, quae in possessionibus, seu rebus B. Petri Apostoli gesserunt: moti sunt Deo contraria, falsa adversus sanctissimum Pontificem imponere crimina & post eum ad praedictum mittere Regem quae probare nequaquam potuissent, qui per insidias & iniquitates ipsorum talia nec dicenda, sanctam Ecclesiam humiliare volentes, proferebant.

VII. Sed dum apud praedictum clementissimum magnum Regem praefatus Pontifex cum magno & condecanti honore degeret, ex omni parte tam Archiepiscopis, quam Episcopis, & ceteris sacerdotibus venentibus, una cum filio ejusdem piissimi magni Regis, omnibusque eximitis Francis, Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS cum Deo servientibus apud Sanctum Martinum, vestrum iter adiuvare. Venit Paderbornam Leo Papa, quod Rex illico ut audivit, misit obviam ei Hildovaldum Archiepiscopum & Capellanum & Ascharium Comitem. Et postmodum proprium filium suum Pippinum excellentissimum Regem cum aliis Comitibus obviam ejus iterum, & usque ubi ipse magnus Rex obviavit, & sicut Vicarium Beati Petri Apostoli venerabiliter & honorifice cum hymnis & canticis spiritualibus eum suscepit. Hildovaldus ille alius non est ab Hildebaldo sive Hildeboldo Archiepiscopo Coloniensi & Archicapellano Sacri palatii. Ibi primum Hildeboldus Archiepiscopus appellatus reperitur, antea enim tam ipse quam ejus Decessoris, Episcopi appellati. Quare primus ipse fuit Archiepiscopus Coloniensis, & a paucis tantum annis Colonia in Metropolim erecta, fallunturque qui eam ante Carolum Magnum Metropolitatum fuisse credidere. Secundo, Pippinum ex praepcepto patris obviam Leoni processisse do-

(a) Matt. 24.

Quae sint addita a sacrilegis scelerata.

VIII.

PAGIUS

Deo praevio, illum * remeantem in suam * remeare Apostolicam Sedem honorifice cum nimio (ut decuit) remisit honore: qui per unamquamque civitatem, tamquam ipsum suscipientes Apostolum, usque Romam deduxerunt. Quum Romani praenimio gaudio suum recipientes Pastorem; omnes generaliter in vigiliis beati Andreae Apostoli tam proceres clericorum cum omnibus clericis, quamque Optimates & Senatus, cunctaque militia, & universus populus Romanus cum sanctimonialibus, & diaconissis, & nobilibus matronis cum universis feminis, simul etiam & cunctae scholae peregrinorum, videlicet Francorum, Frisonum, Saxonum, atque Longobardorum, simul omnes connexi ad pontem Milvium cum signis & bandis, & canticis spiritualibus susceperunt, & in Ecclesiam beati Petri Apostoli eum deduxerunt, ubi & Misarum solemniam celebravit. Et omnes communiter corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi fideliter participati sunt, & alia die secundum olivetanam consuetudinem natale beati Andreae Apostoli celebrantes, Romam ingrediens cum multo gaudio & letitia, in Patriarchium Lateranense introivit. Porro totam hanc historiam scias tunc fuisse carmine egregie scriptam ab Alcuino (ut stylus arguit) editam vero nuper a Canisio in tomo primo collectionis Antiquae lectionis in qua habentur, quae praeternissa noscuntur ab aliis. Tu ipsam confulas, cujus delecteris sicut veritate, ita & rerum tunc temporis varietate.

Post haec autem ab eis qui a Carolo Magno missi sunt, questio habita est de iis qui tam enormia scelera perpetrarent, de quibus haec apud eundem Anastasium scripta leguntur: Post aliquantos dies fidelissimi Missi, qui eum eo venerant in Pontificale obsequium, videlicet Gildivaldus, & Arno reverendissimi Archiepiscopi. X x 2 pif-

cet etiam Alcuinus in Poemate de ejusdem Leonis adventu:

Hinc jubet extemplo Pippinum occurrere magno Pastori, pacem & placidam portare salutem. Obvius ire parat genitoris iusta faciens. Pippinus centum latas cum millibus ibat.

Alcuinus vero in eodem Poemate nullam Ludovici Aquitaniae Regis mentionem facit, ubi describit venationem, cui Carolus cum de Romanorum tumultu nondum quidpiam audivisset, cum Regina Liudgarda suisque liberis fingit indulisise, quamvis multa scribat de eodem Carolo & de Liudgarda; de Caroli filiis, Carolo & Pippino Juniore; de filiabus, Rotrude, Bertha, Gilla, Rothaide, Theodrada & Hiltrude. Carolus filium Carolus Rex ad Albin tunc miserat, ut prodit Eginhardus in Annal. ubi ait: Habito generali conventu su-

Remittitur Romanam Leo Papa magno cum honore.

VIII. Delinquentiam causa tradata.

V. Romano rediit.

per

piscopi, atque Cuniperius, Berubardus, Aito, & Jesse reverendissimi & sanctissimi Episcopi, necnon & Flaccus electus Episcopus, una cum Kelmgoth, Reticario, & germano gloriosis Comitibus, residentes in Triclinio ipsius domini Leonis Papae, & per unam, & amplius hebdomadam inquirentes ipsos nefandissimos malefactores, quam malitiam ab ipsorum Pontifice habuissent tam Paschalis, quam Campulus cum sequacibus eorum; & nihil habuerunt adversus eum quod dicerent. Tunc illos comprehendentes praedicti Missi Magni Regis, emisserunt eos in Franciam. Haec ibi. Quae omnia facta esse subdit ante adventum ipsius Caroli Magni Romam, qui contingit anno sequenti, licet iudicium huiusmodi praesente Carolo factum alii tradant.

IX. Leo pro persecutoribus rogat.

* decisio- ne.

PAGIUS

per Rhenum, in loco, qui Lippenheim vocatur, ibique eodem anno transmissis cum toto exercitu suo ad Paderbornam accessit, ibique in castris confidens, Pontificis ad se properantis praesolatatur adventum. Misi interea, Carolum filium suum ad Albi cum parte exercitus, propter quadam negotia cum Vulsis & Abrotinis disponenda, & quosdam Saxones de Nordluidis (idest Transalbanis) recipiendos. Cujus reversionem cum expectat, venit Pontifex, &c. Quo dimisso, Rex paucos ibidem dies moratus Legatum Michaelis Patriici de Sicilia, nomine Danielem, ad se missum absoluit. Leo Romam reversus est, delegatis a Carolo Rege, qui venirent in Pontificale obsequium fidelibus missis, videlicet Hildualdo & Arno Reverendissimis Archiepiscopis, & Cuniberto, Bernharto, Hattono, & Theffo Sanctissimis Episcopis, &c. inquit Anastasius, Bernhartus seu Bernardus ad Wormatiensem Episcopatum, Hattono ad Frisingensem, & Jesse, qui corrupte dicitur Theffo, in Ambianensem nuper assumpti fuerant. Fallitur enim Cointius hoc anno num. XLV. qui existimat, Hattonem seu Attonem fuisse Episcopum Pataviensem; cum ex incerti Poetae Versibus de Ordine Comprovincialium Pontificum, a Mabillonio Tom. IV. Analect. editis constet, nullum hoc tempore

magnitudine exilio deportati sunt. Haec ibi, eademque reliqui ejusdem saeculi scriptores, sed sequenti anno id factum tradunt, postquam Carolus acclamatus, & coronatus est Imperator. Nos tamen sequimur Anastasium, indecens existimantes, quod primum de Pontifici objectis criminibus actum sit, quam de adeo facinorosissimis delinquentibus. Porro de causa Pontificis tractata anno sequenti, ubi Carolus Romam venit, suo loco dicemus. Caeterum iudicium hoc anno factum esse cum idem auctor affirmet, sententiae autem executionem, expectato Caroli adventu, insequentem annum esse dilatam, idem, qui supra, auctor affirmat, nosque suo loco ex eodem Anastasio dicturi sumus.

His de iudicio delinquentium enarratis, recitatisque cunctis, quae hoc anno ipsi Leoni Pontifici contigerunt, praeremittendum non putamus, quae ab ipso facta esse narrantur, cum adhuc apud Carolum in Germania esset: & inter alia dedicatum ab eo altare Paderburnae, ubi convenit ipsum Carolum Magnum, de quo haec in translatione sancti Liborii fideliter scripta leguntur (a): Religiosum ejus, Caroli videlicet, & salutare Christianitatis dilatandae studium nobiliter inchoatum, Leo Papa Apostolica auctoritate firmavit, atque in Ecclesia tunc ibidem noviter constituta, quoddam altare consecrans, adorandas in eo reliquias Protomartyris Stephani, quas secum Romadetulerat, collocavit, fiducialiter id Principi promittens, quod oratorium illud tanti Martyris patrocinio munitum non ulterius passurum foret injuriam, quam ipso referente, prius ei contigisse cognovit, ut

X. Leo Papa dedicat Altare Eccles. Paderbornens.

(a) Apud Sur. t. 4. die 23. Jul. in translat. S. Liborii.

VI.

Postquam Ecclesiam Paderbornensem consecrasset.

Hattonem Ecclesiae Patavienfis praefuisse; contra vero Attonem quintum Episcopum Frisingensem fuisse, & ex dicendis anno DCCC. eo anno adhuc vixisse. Anastasius scribit, Leonem in Vigiliis Beati Andreae Apostoli Romam pervenisse, & summo omnium applausu fuisse susceptum. Theodulfus vero Aurelianensis Episcopus lib. 3. Carmine VI. de Leonis III. persecutione, de recepta sanitate ac recuperata Sede verba facit.

Ad num. X. Recitat Baronius verba, quae leguntur in libro, qui Vita Sancti Liborii Cenomannensis Episcopi subicitur, & ejus Reliquias Cenomanno Paderbornam translatae testatur. In eo Leo Paderbornam consecrat, altare, ibique Reliquias Sancti Stephani Roma delatas recon- dit. Subdit Ido Presbyter Paderbornensis illius Libelli Auctor; Hoc ordine Paderbornensis Ecclesiae Sedis Episcopalis tam Imperatoris sanctione, quam Apostolica benedictionis auctoritate primitus constituta, ob causam superius memoratam commendata fuit aliquandiu tuitioni Praesulum Capella Orientalis Franciae, quod sermone barbaro Vvitzburg appellatur. Baron. an. DCCXCV. num. LXVI. ex his verbis inferit, post eum Christi annum Harimarum constitutum fuisse primum Episcopum Ecclesiae Paderbornensis. Verum

ut videlicet ob incolarum loci perfidiam, & odium in Christianam religionem aliquoties igni traderetur. Et ob hanc maxime causam easdem reliquias ibi rogatu Imperatoris recondidit, non sine effectu congruae fiducia, sponsionisque suae; cum nihil tale postmodum illis perpetratum esse certissimum sit. Hoc igitur ordine Paderbornensis Ecclesiae sedes Episcopalis tam Imperatoris sanctione, quam Apostolica benedictionis auctoritate primitus constituta, ob causam superius memoratam commendata fuit aliquandiu tuitioni Praesulum Capella Orientalis Franciae, quod sermone barbaro Vvitzburg appellatur. Haec de his auctor. Contingit etiam, ut cum esset in itinere, pertransiens Coloni- am licet festinus ad Carolum properaret, ibi tamen substitit, & ingressus in Ecclesiam S. Severini, cujus corpus haud pridem in domum suam fuerat restitutum, illic oravit. Habet enim ista auctor, qui de ejus translatione scripsit historiam, aitque: (a) Cum Roma praefatus Pontifex Leo profectus propter penas injuste sibi illatas, ad Imperatorem Carolum migraret in Franciam: devenit ad locum, quo viri Dei Severini corpus venerabile requiescit, ibique praeter morem, quem in via servaverat, oratum Ecclesiam introivit: comites autem ejus mirantes, causam huiusmodi sciscitabantur. Quibus ille: Loci (inquit) hujus defensor domus est: ideo non ausus sum illam praetervire insulutam. Hinc ergo consuetudo civibus inolevit: ut uno die per singulas hebdomadas ad sancti Severini se-

Invisit Leo Papa corpus S. Severini.

(a) Apud Sur. to. 5. die 23. Oct. in translat. S. Severini.

PAGIUS

VII. Leo III. non fuit in loco Eresburg.

rum Ido Presbyter non dicit. Sedem Paderbornensem hoc anno primitus fuisse constitutam sed tantum asserit, Ecclesiam Episcopalem quae antea a Carolo constructa fuerat, currenti consecratam esse, & in ea Reliquias Sancti Stephani positas; postea vero eam commendatam fuisse tuitioni Praesulum Capellae Franciae Orientalis. De hac consecratione loquitur Anna- lista Lambecianus, cujus verba num. I. retulimus.

Ad num. XI. Dicit Baronius a Leone III. dedicatam quoque Capellam in Eresburg, ubi Irmisul quondam steterat, celebrerrimum apud Saxoniae populos idolum, de quo egimus anno DCCLXXII. num. IV. & in medium asfert Privilegium; quo Leo III. hunc locum munit in Regesto Innocentii IV. Hujus Privilegii hoc initium est: Leo servus servorum Dei, Carolo Magno Romanorum Imperatori. Finis vero: Dat. Eresburg. per manus Joannis Bibliothecarii & Cancellarii Ecclesiae Romanae VIII. Kal. Januar. anno Domini. . . . Leonis III. quarto Indictione septima, die Dedicacionis Capellae in Eresburg. Idem Privilegium ex Baronio recitat Labbeus Tom. VII. Concil. verum illud mere supposititium; hoc enim anno, quo Leo III. ad Carolum venit, is non vocabatur Imperator, ut inter omnes convenit. Secundo, Carolus quoad vixit nunquam cognominatus fuit Magnus, ut anno DCCXXV. num. II. diximus, rursumque

pulcrum veniant; & ut per totam hebdomadam ejus patrocinio fulciantur, simpliciter devotione deponant. Haec de his ibi.

Hoc eodem anno idem Leo Papa dedicavit capellam a Carolo Magno constructam in Eresburg, eundemque locum ejusmodi privilegio munivit (b):

Leo servus servorum Dei, Carolo Magno * Romanorum Imperatori.

Piae tuae petitioni per omnia congaudentes, quod jubes, annuere non tardamus. Igitur hunc montem Eresburg, quem expugnatum cum tota Saxonia Deo obtulisti, & per nos beato Petro consecrasti, liberum ab omni humana potestate esse, & fratrum inibi ad Christi servitium adunatorum ditioni tantummodo parere censemus. Qui ne aliquid in hoc impedimenti patiantur, neve Regni vestri invasionibus aliqua rebellandi fiducia praeparatur: sub anathemate, sancti Petri auctoritate, interdicens, ne quis unquam bellica in ipso monte praesidia collocare, aut per te collata praedia, aut decimas circa montem per duas Saxonicas rivas, quas illic delegasti, audeat diripere. Haec conservantibus sit pax a Deo Patre, infrangentibus excommunicatio, & a beatorum collegio sit separatio in aeternum. Dat. Eresburg per manus Joannis Bibliothecarii, & Cancellarii Ecclesiae Romanae VIII. Kal. Januar. anno Domini. . . . Leonis III. quarto Indictione * septima, die dedicationis Capellae in Eresburg. De Saxonia oblata a Carolo Magno S. Petro sunt etiam litterae Gregorii Papae septimi suo loco recitatae.

XI.

(b) Extas apud Regestum Innoc. IV. * Regi Francorum

* octava

Eo.

in morte ejus magis declarabimus. Tertio, Leo Pontificatus sui annum nunquam literis suis adscripsit. Quarto, nunquam se Leonem III. appellavit. Quinto, VIII. Kal. Januarii jam Romam redierat, quo die XXIX. Novembris ingressus est. Cointius, qui has literas fidentias esse agnovit, aliam falsitatis notam defumit ex eo quod in earum inscriptione Leo nomen Caroli suo postponit; cum tam ipse quam qui eum praecessere, nomina Regnum aut Imperatorum, ad quos scripsere, primo loco collocarint; quam in rem plura exempla profert. At haec ratio innititur fundamento vel dubio vel falso. Cantelius enim in Historia Metropolitanarum Urbium part. II. Dissert. I. cap. I. ostendit, ante Nicolaum I. quemque Pontificem Romanum nomen suum pro arbitrio vel primo loco posuisse, vel ultimo: id autem sibi sufficere Nicolaum, ut semper quasi certa lege, cum Episcoporum, tum Regum etiam nominibus suum praeponeret; quae consuetudo nostra aetate usurpatur. Aliquando nomen suum postponit Leo Magnus: Gloriosissimo & Clementissimo Theodosio Augusto Leo Episcopus, & Sancta Synodus Roma collecta. Idem tamen Leo illud aliquando praeponebat: Leo Episcopus, & Sancta Synodus, qua in Urbe Roma convenit, Theodosio semper Augusto. Mitto alia exempla apud Cantelium legenda, qui tamen inter ea, quibus Pontifices nomen suum praeposuerunt, per-

XII. Eodem pariter anno Patriarcha Hierosolymorum per suum monachum misit ad Carolum Magnum sacrosancti Sepulcri Re-

PAGIUS peram refert istud Leonis Tertii, cujus Epistolam quam fictitiam esse non dubitamus, germanam & sinceram supponit: Leo servus servorum Dei Carolo Magno Imperatori Romanorum. Denique Epistolam Pontificiarum inscriptiones Librarium vitio aliquando mutatae, aliquando praetermissae, & postea eorum loco alia substituta, ut infinitis exemplis monstrari potest.

VIII. Ad num. XII. Quod refert Baronius ex lib. IV. Capitulum in Append. cap. XXXI. de elemosyna mittenda in Hierusalem a Carolo scilicet illius Capitularis audire, lucem accipit ex iis, quae Eginhardus in Vita Caroli M. habet: Circa pauperes sustentandos & gratuitam liberalitatem, quam Graeci elemosynam vocant, devotissimus, ut qui non in patria sua solum & in suo Regno eam facere curaverit; verum trans maria in Syriam & Aegyptum atque Africam, Hierosolymis, Alexandria, atque Carthagini, ubi Christianos in paupertate vivere compererat, pecunia illorum compatiens, pecuniam mittere solebat. Caterum Annalista Bertinianus, Fuldenis & Metensis cum Reginone, & Eginhardo in Annal. scribunt hoc anno Monachum quemdam de Hierosolymis venisse, & Reliquias multas Regi ex parte Patriarchae attulisse, nisi quod aliqui habent benedictionem & Reliquias de Sepulcro Domini. Baronius tamen ait Annales Francorum afferere Sacrosancti Sepulcri Redemptoris nostri claves attulisse. Sed quos Annales intelligat Cardinalis doctissimus non exprimit.

IX. Tom. VII. Concil. editionis Labbeanz refertur Concilium Romanum ex Schedis Pithaenis, quod Baronii tempore ignotum erat. Habitum illud non anno XXXII. Caroli Regis, ut habet ibidem Labbeus, sed anno XXXI. ejusdem Regis die XXIV. mensis Septembris superioris Christi anni inchoato; cum enim Leo III. die XXV. mensis Aprilis hujus anni a Romanis excacatus fuerit, & postea in Galliam venerit, unde Romam ante diem XXX. mensis Novembris non rediit, & Felix Urgellitanus Episcopus anno XXXII. ejusdem Regis Aquigrani haeresim abiuravit, ut mox ostendit, Concilium istud Romanum non nisi ineunte hoc anno haberi potuit, ut recte vidit Coitius ibidem num. XIV. & seqq. Hujus itaque anni initio Leo Papa Concilium illud in Basilica Sancti Petri cum Episcopis LVII. celebravit adversus Libellum, quem idem Felix Alcuino nuper direxerat. In eum Libellum Felix haereseos saepius a se damnatae capita omnia coniecerat, ideoque a Synodo confutatus est, & ipsi Felici, nisi respiceret, anathema dictum. Hujus Concilii ipsemet Felix meminit in Confessione fidei, quam sub hujus anni exitum emisit, postquam ad Ecclesiae Catholicae gremium rediit: Per auctoritatem, inquit, Synodi, qua nuper in Roma hac intentione praecipiente gloriosissimo ac piissimo Domino nostro Carolo adversus Epistolam meam, quam dudum venerabili Viro Albino Abbati Turonensis Ecclesiae scripseram, congregata est. In qua Synodo, praesente Leone Apostolico, & cum eo ceteri Episcopi numero LVII. residentes, & plerique Presbyteri ac Diaconi cum eis in Domo Beatissimi Petri Apostoli, per quorum omnium auctoritatem istas jam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut oportuit, excluserunt.

demptoris nostri claves, quem dimittens ipse Carolus, Zachariam presbyterum illi adjunxit, qui dona ad loca illa sancta

Extant tantum Excerpta ejusdem Synodi ex tribus prioribus Actionibus. In priori Leo Papa ait: Peiores haereses, vel majores blasphemias, quam ante in ejus scriptis vel dictis unquam audissemus, ibidem cognovimus. In secunda dicit Leo Felicem & semel & bis & tertio perjurationem effectum esse. In primis enim ut ibidem explicat Leo, in Ratisponense Concilio, confessus est se ex ipsa haeresi male dixisse. Et iterum sub Hadriano Papa ad eum directus a Carolo; & tertio in Concilio quod coram eodem Carolo habitum est, post quod per suum blasphemum libellum, quem ad Venerabilem Virum Albium Abbatem Monasterii S. Martini emisit, in peiorem latrationem devenit, quam antea. In tertia Actione legitur: Felici Urgellitana Ecclesiae Episcopo, si noluerit declinare ab haeretico dogmate suo, in quo ausus est Filium Dei adoptivum asserere, anathema sit.

Interim Carolus Leidradum Lugdunensem Archiepiscopum Urgellam misit, ut Felicem ab haeresi revocare conaretur. Hunc autem obtinuisse comeatum ad Carolum, ut coram eodem Rege in Episcoporum Conventu suam exponeret opinionem, ipsemet declarat in Confessione fidei ad Urgellitanos suos postea emissa: postquam, inquit, ad praesentiam Domini nostri ab piissimi gloriosique Caroli Regis perductus sum, & ejus conspectui praesentatus licentiam ab eo secundum quod & venerabilis Dominus Laidracus (seu Laidradus) Episcopus nobis in Orgello pollicitus est, accepimus; qualiter in ejus praesentiam in conspectu Episcoporum, quos ad se ordinatio gloriose Principis nostri convenire fecerat, sententias nostras, quas ex libris Sanctorum habere nos de adoptione carnis in Filio Dei, seu nuncupatione in humanitate ejus credebamus, praesentavimus; qualiter non in violentia, sed ratione veritatis, nostra assertio rata judicaretur, si ab illis per auctoritatem Sanctorum Patrum minime repudiaretur. Quod ita factum est. Felix solum nominat Leidradum; profecti tamen sunt Orgellum cum eodem Leidrado Nefridius Narbonensis Archiepiscopus, Benedictus Anianensis Abbas, alique multi cum Episcopi tam Abbates. Quod constat ex Alcuino, qui quatuor adversus Elipandum libros iisdem Archiepiscopis, Episcopis & Abbatibus inscripsit, cum in Hispaniam secunda vice pergerent, Felice ad meliorem frugem apud Aquigranum converso, & Carolo nondum Imperatore, idest, anno Christi octingentesimo; quia Felix veram confessus est fidem apud Aquigranum anno Caroli Regis XXXII. jam cepto, sive hoc anno exeunte, & Carolus acclamatus est Imperator anno sequenti exeunte.

Alcuinus super his singulatim audiendus. XII. Libris adversus Elipandum hanc praefigit inscriptionem: Dominis in Christo charitate venerabilibus atque dilectissimis Laidrado Episcopo Lugdunensi, & Nefridio Episcopo Narbonensi, & Benedicto Abbati, simulque Sanctissimis nobisque venerabilibus Gothia Provinciae partibus Episcopis, Abbatibus, & fratribus humillimus Sanctae Ecclesiae filius Albino saltem. Libro primo sic loquitur de Synodo Aquigranensi & Felice haeresim ejurante in praesentia Regis: Felix anno praefati gloriosi Principis tricesimo secundo advocatus voluntarie veniens ad Aquigranum, ibique in praesentia Domini Regis, & Optimatum

Hierosol. Patriarcha clav. sancti sepulcri ad Carolum mit. tit.

X. In ea Felix damnatur.

XI. Synodus Urgellitana adversus Felicem.

PAGIUS

ita deferret. Haec Annales Francorum. Innovaverat in Oriente etiam tanti Regis Christianissimi pietas, atque potentia, a-

illius, sive Sacerdotum Dei rationabiliter audientis, & veraciter convictus, atque Deo dans gloriam, veramque confessus fidem in pacem Catholicae unanimitatis reversus est cum suis discipulis, qui ibi tunc temporis erant praesentes. Et in ipsa Praefatione eisdem Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, quibus opus suum inscribit, sic alloquitur: Per Divina suffragia pietatis hanc nebulosam impietatis sectam clara veritatis luce pridem discutare studuistis, etiam & Deo Christo donante captum praedicationis opus multa ex parte perfecistis. Ad cujus piissima praedicationis venerabile opus, mandante glorioso Principe, & devotissimo in omni bonitate Carolo Rege, vos iterum iterum esse audivimus. Quapropter paucorum arripui laborem dierum in solatium sanctissimi itineris vestri, quatenus habereis in manibus cujusdam Epistolae meo nomini directae ab Elipando Toletano Episcopo pius & perneccessarias responsiones, ne forte aliquorum ex ejusdem Epistola lectione mentes maculentur quia ejusdem audivimus literas in aliorum prius pervenire manus, quam nobis, cui missa sunt, redita essent.

XIII. Libri Alcuini adversus Elipandum post Synodum Urgellensem scripti.

Hoc itaque anno Laidradus & Nefridius Archiepiscopi, Benedictus Abbas, alique complures cum Episcopi tum Abbates Orgellam fecerunt, ut Felicem ad Catholicam fidem revocarent. Celebratam ab iis Urgellae Synodum observant Baluzius in Notis ad Agobardum adversus Felicem cap. 18. & Marca lib. 3. Marcae Hisp. cap. 12. num. V. sed hic eam in annum DCCXCIV. male coniecit. Rem ita se habuisse recte existimat Coitius citatus. Hoc anno Caroli Regis XXXI. Leidradus, alique Praefules Orgellum directi sunt, convocata Synodo Felicem damnarunt, eidemque mox Librum comeatum dederunt, ut in Episcoporum Coetu, praesente Rege, causam suam ageret. Hoc etiam anno, Caroli vero Regis anno XXXII. jam inchoato, Felix Aquigranum perductus est, publicam in Synodo coram Rege disputationem inivit, & veritate coactus, rediit ad Ecclesiam Catholicam. Distinguenda itaque duplex pro causa Felicis in Hispaniam profectio Laidradi & Sociorum; una quae praecessit Aquigranense Concilium; altera quae suscepta est Felice jam in ea Synodo orthodoxam fidem amplexo. Utramque in Praefatione librorum adversus Elipandum distinxit Alcuinus; priorem sic attigit: Deo Christo donante captum praedicationis opus multa ex parte perfecistis; posteriorem sic: ad cujus piissima praedicationis venerabile opus, mandante glorioso Principe & devotissimo in omni bonitate Carolo Rege vos iterum iterum esse audivimus. Deinde statim palam significat libros illos a se scriptos adversus Elipandum, cum praedicti Praefules in provinciam essent itineris in Hispaniam secunda vice suscipiendi: Quapropter paucorum arripui laborem dierum in solatium sanctissimi itineris vestri, quatenus habereis in manibus cujusdam Epistolae meo nomini directae ab Elipando Toletano Episcopo pius & perneccessarias responsiones. Imo in fine ejusdem operis pag. 994. dicit Alcuinus se quatuor libris adversus Elipandum scriptis subjunctisse Epistolam illius Elipandi ad Felicem quondam illius defensorems secta, nunc vero Deo donante Christiana fidei Praedicatorum. Addit Alcuinus; Ejus conversionis ad fidem Catholicam, E-

deo ut ad hunc unum respicerent omnes, tamquam unicum Christianae religionis, temporibus istis perditissimis, quibus sub Sar-

pistolam imponere curavimus. Quae utraque Epistola in fine libri 4. adversus Elipandum etiam hodie legitur. Quare cum certum sit utramque Epistolam sub hujus anni finem datam esse, & antequam Laidradus & Socii Urgellam redirent, nullum dubium est, quin Baluzius, qui accurate Synodum Urgellensem post Romanam, & ante Aquigranensem collocavit, perperam crediderit libros adversus Elipandum ab Alcuino transmissos esse Laidrado ceterisque Praefulis, ut eos perlegerent in itinere, cum Felix adhuc Orgelli moraretur, & haeresim in Aquigranensi Conventu nondum egerasset. De libris illis Alcuini adversus Elipandum anno sequenti, quo ad Laidradum misit, agemus.

Execante hoc anno, cum Carolus apud Aquigranum erat, annuque Regni sui XXXII. jam numerabat, Felix illuc venit, & praesente Rege in Episcoporum ac Procerum Conventu suam rursus damnavit haeresim, ut Alcuinus lib. 1. adversus Elipandum testatur: Idem Felix anno praefati gloriosi Principis XXXII. advocatus, & reliqua num. XII. a nobis memorata. Ipsemet Felix rem totam, ut gesta est, statim exposuit in Confessione fidei ad Presbyteros, Diaconos, Clericos, ceterosque fideles in Urgellitana Diocesi commorantes. Istius Confessionis hoc initium est: In Dei nomine Felix olim indignus Episcopus, Dominus in Christo Eratribus, &c. quibus ex verbis Baluzius laudatus colligit ipsummet Felicem, priusquam hanc fidei Confessionem scriberet, in Aquigranensi Concilio depositum fuisse ab Episcopatu; quod & disertis verbis Agobardus citatus asserit. De hoc Concilio Anonymus, qui vitam Alcuini scripsit, haec habet: Advocans Albium (nempe Carolus) institutorem suum Turonis, & miserum Felicem haeresis hujus adhaerentem de Hispania partibus, congregavit Synodum magnam Episcoporum in Aquigrani Imperiali Palatio: in quorum ipse sedens medio, Felicem, licet valde repugnantem, de natura Filii Dei secundum carnem cum Albino doctissimo disputando rationabiliter confingere jussit. Tum quantum Episcoporum tunc extitit silentium! O quam clara & inexpergnabilis Caroli cum auctoritate Magistri sui fidei confesso atque defenso? per plura autem Felix fugiens latibula, plurioribus ab Albino confossus est spiculis, intantum ut pene omnes Civitates Israel consummaret, quousque filius hominis veniret. Nam a secunda usque ad septimam Sabati parvum aliud gestum est. Omnibus denique ejus patefacta socorata atque ab universis Apostolica auctoritate haeresi confutata, soli sibi latuit deformiter, usque dum dicta Cyrilli Martyris ab Albino sibi directae legit lamentabiliter. Ea natura, qua per diabolum vitata est, super Angelos exaltata est propter triumphum Christi, atque ad dexteram patris collecta. Hanc ergo legens sententiam, tandem se recognovisse & impenis egisse voce & nimio fletu testatus est. His addit Ado: Felix perpetuo exilio apud Lugdunum relegatus est, quem ferunt in ipso suo errorem mortuum; qua de re anno sequenti num. ultimo.

Ante Felicis conversionem Alcuinus convenerat Elipandum Toletanum decrepitae aetatis senem, eumque hortatus fuerat, ut Ecclesiae Catholicae unitatem praepoerret Felici, & paucis ejus sectatoribus, qui in montibus latitantes. Con-

XIV. Felix in Synodo Aquigranensi haeresim suam ejuravit.

XV.

Sarracenorum iugo genebant, decus & ornamentum. Porro pro restauratione Eccle-

PAGIUS
Alcuinus in conversione Elipandi frustra insudavit.

tra iste humilissimis Alcuini literis respondit atroci stylo; & novi Atrii in partibus Austriae exorti convicio Virum pium proscindens, exprobrat illi divitiarum affluentiam, & viginti millium servorum facultatiam; monens eum interim, ne Caroli animam commovere pergat adversus Felicem. Insinuat autem excitationem Alcuinum suggestionibus Beati, & ejus relatione atque eruditione instructum adversus novitatem; cuius Beati sic dicti per antiphrasim auctoritatem elevat, eo quod absentem esset ob stuprum. Hec enim sunt ipsa Elipandi verba calumniae & iratum plena: Mendacio plenus esse ostendens, sicut & Magister tuus Antiphrasius Beatus, Antichristi discipulus, carnis immunditiam fetidam & ab Altario Dei extraneus, pseudo-Christus, & pseudo-Propheta. Ad eundem Beatum pertinent & sequentia: Nam sicut Magister tuus fecidus & horribilis maculavit Libanum; ita tu Regnum Caesorum Austriam. Alibi diximus Beatum Abbatem apud Astures egisse cum Ethe-rio Episcopo, quos erroris suo contrarios esse Felix quoque conquestus erat in Libello ad Alcuinum, ut iste doceret in libro primo adversus Felicem. Porro apud Astures erat montana Regio Liebana dicta, tum apud Ptolemaeum, tum in veteribus chartis. Quare significat Elipandus, sicut a Beato Asturiarum Regnum infectum est haeresi; sic quoque foetari ab Alcuino Austriam, id est Franciam, quam vocat Regnum Caesorum. Ita tem narrat & explicat Marca lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 12. Sed cum Sanctus Beatus anno superiori ad Deum migravit, ut supra ostendimus, haec Elipandi Epistola ante praesentem annum data.

XVI.
Elipandus inficiat conversionis Felicis ad eum scribit.

Felix post Aquisgranense Concilium ad Cle- rum ac populum Urgellitanum scribit de sua conversione, ut jam diximus. Extat ejus Epistola in Alcuini Operibus pag. 998. sub hoc titulo: Confesso fidei Felicis Orgellitanae Sedis Episcopi. Eodem circiter tempore Elipandus Archievscopus Toletanus ea quae gesta fuerant Aquisgrani ignorans, Epistolam Felici direxit, quae ibidem extat pag. 995. In ea Elipandus dicit se litteras ejus accepisse exeunte Julio, easque Astur Cordubam ad fratres (id est ejusdem haeresis consortes) misisse, se exeunte Augusto eidem scripsisse, & novissime hanc illi mittere Epistolam, in qua etiam senem se fatetur & annorum LXXXII. Porro Alcuinus in fine suorum librorum adversus Elipandum pag. 904. ait: maxime origo hujus perfidia de Cordua Civitate processit, sicut in Epistola illius Elipandi ad Felicem praefatum directa intelligi potest, dum eundem Felicem adhuc sui erroris catenis constructum esse arbitrabatur.

XVII.
Legatio Gerorum ad Carolum.

Carolus, cum adhuc Paderbornae morabatur, Legationem a Sicilia Praefecto suscepit, & Duces Gerholum Bajoariae Praefectum, atque Henricum Foro-Juliensem Ducem interfectos, illum in Pannonia, hunc in Liburnia, accepit. Audiendus Eginhardus in Annal. postquam narravit discessum & Gallis Leonis Papae: quo dimisso, Rex paucos dies ibidem (id est Paderbornae) moratus, Legatum Michaelis Patritii de Sicilia nomine Daniele, ad se missum absolvit. Accepit etiam triste nuntium de Geroldi & Erici interitu; quorum alter, Geroldus videlicet Bajoaria Praefectus, commisso cum Hunis praelio, cecidit; alter vero, id est, Ericus post multa praesidia & insignes victorias apud Tarsaticam Li-

stiarum Hierosolymorum Carolus collectam more majorum indixit. Est ea de re titulus

burnia Civitatem insidiis oppidanorum interceptus atque interfecit. Regino quidem, Annalista Metensis, & Monachus Egolesinensis non Paderborne, sed Aquisgrani, Carolum Legationem illam suscepisse asserunt. Verum Eginhardo in Annalibus, Loisehianus ac Bertinianus Annalists, & incertus Auctor in Vita Caroli consentiunt, ajuntque: in eadem expeditione Legatus Michaelis Sicilia Praefecti, nomine Danibel, ad Romanum Regem venit, &c. Recte existimat Coingtius hoc anno num. XLIX. obitae Legationis scopum esse potuisse, ut & Francos inter ac Graecos pax arctius firmaretur, & Siculis, si quod eis paculum a Saracenis Baleares insulas anno priore populas immineret, opem ferretur Franci.

Regino in Chronico ad hunc annum scribit: XVIII. Eodem anno gens Avavorum a fide quam promiserat, defecit, & Henricus Dux Foro-Julianorum post tot victorias prospere gessit. Tharsicam in Liburnia Civitatem insidiis Civium oppressus est. Per id tempus Geroldus, cum esset Bajoaria Praefectus, commisso cum Avaribus praelio, interfecit, & in Augis sepelitus; de quo in visione Vroctini legitur quod inter Martyres sit adnumeratus. Epitaphium Geroldi refertur a Canisio Tom. VI. Antiq. Lect.

Mole sub hac magni servantur membra Geroldi, Hujus jura loci eundis, qui viribus auxit. Pannoniae vera Ecclesia pro pace peremptus Oppetit, sevo, Septembris, ense Kalebris, Sideribusque animam dedit: artus Saxo stelis, Abtulit, huc retulit, dignoque hic clausit honore.

Geroldi mors Francis, Boiisque animos auxit; hoc enim anno finis impositus est Avarico bello anno DCCXCI. inchoato: Maximum omnium, inquit Eginhardus in Vita Caroli Magni a Carolo gesta sunt bellorum, praeter Saxonicum, bello, contra Willos successit illud, quod contra Avares sive Hunnos susceptum est, quod ille & animosius quam caetera, & longe majori apparatu administravit. Unam tamen per se in Pannoniam (nam hanc Provinciam ea gens tum incolebat) expeditionem fecit, caeteras filio suo Pippino ac Praefectis Provinciarum, Comitibus etiam atque Legatis perficiendas commisit. Quod cum ab his strenuissime fuisset administratum, OCTAVO tandem ANNO completum est. Quot praelia in eo gesta, quantum sanguinis effusum sit, testatur vacua omni habitatore Pannonia, & locus in quo Regia Cagani erat, ita desertus, ut ne vestigium quidem in eo humana habitationis appareat. Tota in hoc bello Hunnorum nobilitas perit, tota gloria decedit, omnis pecunia & congesti ex longo tempore thesauri direpti sunt. Neque ullum bellum contra Francos exortum humana potest memoria recordari, quo illi magis ditati & opibus aucti sint. Quippe cum usque in id temporis pene pauperes viderentur, tantum auri & argenti in Regia repperunt, tot spolia precisa in praelio sublata, ut merito credi posset, hoc Francos. Hunis juste eripuisse, quod Huni prius aliis gentibus injuste eriperant. Duo tantum ex Proceribus Francorum ex bello perierunt; Ericus Dux Foro-Julii in Liburnia juxta Tarsaticam maritimam Civitatem insidiis oppidanorum interceptus; & Gerholum Ba-

XIX.
Carolus bello Hunnico finem imponit.

(*) Capit. scriptus (a): De elemosyna mittenda in Hierusalem, propter Ecclesias Dei restaur. Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS Bajoaria Praefectus, dum in Pannonia contra Hunnos praeliaturus aciem strueret, incertum a quo, cum duobus tantum, qui eum obequitantem ac singulos hortantem comitabantur, interfecit est. Caeterum inventum pene Francis hoc bellum fuit, & prosperrimum exitum habuit, tametsi minus sui magnitudine traheretur.

XX. Eginhardus in Annal. Postquam Geroldi & Erici mortem narravit, subdit: Rebus autem Saxonum (apud quos Paderburna sita erat) pro rerum opportunitate, dispositis, Rex in Franciam reversus est: & cum Aquisgrani byemaret, VVido Comes ac Praefectus Britannici limitis, qui eodem anno cum sociis Comitibus totam Provinciam Britonum perlustraverat, arma Ducem qui se deditere, inscriptis singulorum nominibus, detulit. Videbatur enim quod ea Provincia tum esset ex toto subacta, & fuisset, nisi perfida gentis instabilitas cito annum aliorum, more solito, convertisset. Allata sunt & signa, qua occisis in Majorica Mauris praeconibus erepta fuerunt. Et Azan Saracenus Praefectus Osca claver Urbis cum aliis donis Regi misit, promittens eam se dediturum, si opportunitas eveniret. Subdit Eginhardus Carolum Natalem Domini in Palatio Aquisgranensi celebrasse. Cismarinam Britanniam Regno Francorum adiecit Clodoveus Magnus; sed Britanni Francorum Dominatorem excutere saepe tentarunt, & Regium etiam titulum plerumque affectarunt; at eos Francorum Reges semper repressere.

XXI. Idem Eginhardus in Annal. ad annum DCCCI. scribit. Ipsa astate capta est Barcinona Civitas in Hispania jam biennio obsessa: Zatin Praefectus

randas proximo Natali Domini. Ipsum vero decretum, seu capitulum excidit.

Y y Ocin-

ejus & alii complures Saraceni comprehensi. Quare hujus Urbis obsidio hoc anno inchoata. Quoad insulas Baleares, haec de illis habet Monachus Egolesinensis in Vita Caroli: Insulae Baleares, qua anno priore depraedatae sunt a Saracenis & a Mauris, postulato & accepto a Domino Rege auxilio, tradiderunt se illi, & defensa sunt a praeconibus. Nam praelio facto Franci Mauros & Saracenos prostraverant, & signa sublata Domino Regi repraesentaverunt. Ex quibus colligitur, Balearem insularum incolae auxilium a Carolo postulasse, se seque ei dedisse. In illis Insulis Sedes duae Episcopales fuerunt; una in primaria Majorica Urbe, cui nomen Palma, hodie Majorica; altera in primaria Minorica Civitate, cui nomen Jamna, hodie Ciudadella. Suos etiam Episcopos habuit Ebusus insula, aliquot milliariibus a Majorica distita, & ab Hispanis Tova appellata. In notitia enim Episcoporum Africae a Sirmondo publicata, inter Episcopos, qui ab Hanerico Vandalorum Rege in exilium ob fidem Orthodoxam missi sunt, memorantur Macarius de Minorica, Helias de Majorica, Opilio de Evaso-Fides in iis insulis sub Saracenorum Dominatu extincta fuerat, cum Jacobus Aragoniae Rex anno MCCXXXIX. Majoricam recuperavit, ibique Episcopum statuit, cui Minoricam insulam paulo post captam subjecit. Recepta & ab eodem anno MCCXXXV. Ebusus insula, sed quia expeditionis caput fuit Guillelmus Mongriou Archiepiscopus Tarracoenensis hanc suae Diocesis adiecit, ut videre est lib. 4. Marcæ Hispanicae pag. 526. & seq. Unus itaque Majoricae Episcopus tantum erat.

Caroli Duces adversus Saracenos rem prospere gerunt.

JESU CHRISTI ANNUS 800.

LEONIS PAP. III. ANNUS 5.

IRENES ITERUM IMP. ANNUS 4.

I. Caroli Magni adventus in Urbem.

O Ctingentesimus Redemptoris nostri illucefcit annus octavae Indictionis, ad cujus finem Carolus Magnus Romam se contulit, ut Ecclesiam illam, impiorum factionibus perturbatam, in securitatem pristinam restitueret. Cogitans autem Romam Carolus, optavit secum ducere Albinum Flaccum virum prudentissimum, qui tunc Turonensem Abbatiam curabat. Sed renuit ipse, haecque ad eundem rescripsit inter alia (a): Sed & de hoc quidem mihi improperare voluistis, me fumo sordentia Turonorum ecclesia auribus Romanorum arcibus praeparare. Scio vestram legisse prudentiam Salomonum illud elogium (b): Melius est, inquit, sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa in domo communi, & ut pace

(a) Albin. Ep. 7. l. 1. Antiq. l. c. 1.

(b) Prov. 22.

PAGIUS SAC. VIII. Anno E. re Hisp. DCCC. XXXVIII. Anno He. gize CLXXXIV. Inchoato die 31. Januar. fer. 8. A. C. 800. I. Gestis hoc anno a Carolo.

ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6293. © 25. ED. D 3. P. 19. April. Indict. 8. JESU CHRISTI 800. LEONIS III. PAPÆ 6. CAROLI IMP. I. IRENES iterum IMP. 4.

AD num. I. & seq. Annalista Lambecianus, qui hoc tempore vivebat, ait: DCCC. Ipsam hyemem residit apud Aquis Palatio, & circa Quadragesimam tempus circumvit Villam suam, seu etiam corpora Sanctorum, usque dum post Pascha pervenit Turones, ubi corpus Beati Martini requiescit; & fuerunt cum eo filii sui Carolus & Pippinus. Sed & Clodoveus (idest, Ludovicus) ibi advenit filius ejus, nec non Liudgardis conjug Domini Regis ibi defuncta est, & facta ibi oratione solemniter, & cum pace reversus est ad propriam sedem. Et in asirvo tempore congregavit Optimates & fideles suos ad Moguntiam Civitatem, & cum cognovisset undique per omnes fines suos pacem, commemoravit de injuria, quam Romani Apostolico Leoni fecerunt, & direxit faciem suam, ut iret partibus Roma, & ita fecit. Et ibi fecit conventum maximum Episcoporum seu Abbatum cum Presbyteris, Diaconibus & Comitibus seu reliquo Christiano populo, & ibi venerunt in presentia, qui ipsum Apostolicum condemnare voluerunt; & cum cognovisset Rex, quia non propter aliam justitiam, sed per invidiam eum condemnare volebant, tunc visum est & ipsi piissimo Principi Carolo & universis Episcopis & Sanctis Patribus, qui ibi adfuerunt, ut si ejus voluntas fuisset, & ipse petisset; non tamen per eorum judicium, sed spontanea voluntate se purificare debuisset, & ita factum est. Et ipso sacramento expleto incipiebant illi Sancti Episcopi cum universo Clero, seu ipso Principe Carolo cum devoto Christiano populo hynnum TE DEUM laudamus, Te Dominum confitemur. Quo expleto & ipse Rex & universus populus fidelis cum eo dabant laudem Deo, quia ipsum Aposto-

dicat: Magis ferrum nocet oculis, quam fumus. Ita plane alludens ad Leonem Pontificem ferro excacatum. Pergit autem: Turonis enim fumosis reclus contenta, Deo donante, per vestrae bonitatis providentiam in pace permanet. Roma vero, quae fraterna discordia initiata est, mixtum dissensionis venenum hucusque tenere non cessat, vestraque veneranda dignitatis potentiam ad hujus partis cognoscendam perniciem e dulcibus Germania sedibus festinare compellit, &c. Scripta inquam videntur ista, dum Carolus Romam cogitaret anno superiori, cum nondum missus in Urbem Leo fuisset, de quo in fine epistolae:

Qui tristis venit, redeat jam laetus ad Urbem Per

Item Leonem & sanum in corpore & in animo custoditum meruerunt habere; & ipsam hyemem Roma fecit. Idem habet Chronographus Moissiacensis, nisi quod post haec verba, & fuerunt cum eo filii sui Carolus & Pippinus & Ludovicus, vel ipse Chronographus vel potius aliquis Interpolator ista subjicit, & disposuit Regnum filii sui. At de Regni illa divisione tunc a Carolo inter filios facta nullus Annalista mentionem fecit, eaque sine dubio fictitia.

II. Carolus medio Martio mense Aquisgrani Palatio digrediens littus Oceani Gallici perustravit, Classem in ipso mari, quod tunc pyratibus infestum erat, instituit Classem instituit, praedia disposuit, Pascha in Centulo apud Sanctum Richarium celebravit. In Norman-deque iterum per littus Oceani Ratunagum Civitatem profectus est; ibique Sequana anno transmissa, Turonis ad Sanctum Martinum orationis causa pervenit, moratus ibi dies aliquot propter adversam Donna Liudgarda conjugis valetudinem, qua ibidem & defuncta & humata est. Obiit autem die pridie Non. Jun. inde per Avelianam ac Parisios regressus Aquasgrani reversus est, inquit Annalista Loiselianus, cui Metensis & Bertinianus cum Eginhardo in Annal. consentiunt, nisi quod Eginhardus habet, in ipso mari, quod tunc pyratibus Nordmannicis infestum erat, quae verba valde notanda; Monachus enim Fontanelensis Anonymus in Libello de Miraculis S. Wandregesii Abbatis Fontanelensis primi a Mabilonio publicato, Sac. II. Benedictino, cap. 5. scribit: Temporibus quo gravissima Danorum pyratum lues, Deo permitente, flagitiosaque exigentibus nostris, Oceani littus infestum haberet, Galliarumque quaquaversum maxime adjacentes & contiguas fluvio Sequana misera cade vastaret Provincias, quod retroactis temporibus quando miserico Deus illius praecpta servante suo fuit cum populo nequaquam factum auidimus, sed neque relegimus, anno videlicet irruptionis suae in praedictum magnum fluviu Sequana decimo octavo; ex quo vero Oceanum ingressi pyratum exercere aggressi fuerant, quinquagesimo octavo; Regis autem praecellensissimi Caroli (sc. Calvi) decimo septimo, sanctissima ossa piique cineres praefati egregii Confessoris Christi Voandregisii ac S. Paulus Anberti ob metum & conculationem horum nefandorum Gentilium de Fontanella Monasterio propriis effossa sepulcris, ad ipsorum San-

CHRISTI 800.

LEONIS PAP. III. 5.

IRENES ITERUM IMP. 4.

Per pia dona patris, consiliumque sacrum. Quod petit inveniens, quicquid speravit adeptus, Hinc Christo laudes hymnidicas referens.

Cum vero accepisset Albinus jam Carolum Romam versus iter arripere, ipsi in via occurrendum putavit. Sed quae ista praecesserint, quibusne itineribus contulerit in Italiam, primo dicendum. Habent veteres Annales Francorum in vita ejusdem Caroli Magni, ipsum hoc anno celebrasse sacrum diem Paschatis in Centulo, seu Centula apud S. Richarium: erat illic insigne monasterium, quod ejus gener Angelbertus Ann. Eccl. Tom. XIII.

tus sive Engelbertus (utroque modo apud antiquos scriptus reperitur) exivit, ubi postea praefectus Abbas vitam duxit Angelicam. Aderat una cum Carolo tunc inter alios Albinus Flaccus, qui & Alcuinus, illicque dum degeret: scripsit vitam (a) ejusdem S. Richarii Confessoris, in qua ita ad ipsum Carolum praefatus est epistola nuncupatoria:

Domino semper venerabili, semperque desiderabili, piissimo sanctae Ecclesiae tutori, gratia Dei semper Augusto Carolo vestrae salutis perpes amicus Albinus. Adiectum est postea nomen Augusti, quod consequutus est anno sequenti: Remorante vestrae excellentiae pietate in loco sancto & merito venerabili Centula cum & ego vestrae gloria servus, vestrae Y y 2 pie.

PAGIUS

florum praedium, quod dicitur Bladulfi Villa, deportata sunt. Ita Anonymus ille, qui saeculo nono vixit, quique per annum XVII. Caroli Calvi intelligit annum Christi DCCCLVIII. quod ex eodem Audiore cap. 7. certo argumento Mabilonius demonstrat. Quare est hic primus annus infestationis a Nortmannis factae in littora Oceani Gallici, annusque Christi DCCCLXI. primus ex quo per Sequanam fl. in Gallias ingressi sunt. Annus enim ille XVII. Caroli Calvi a die XX. mensis Julii, quo Ludovico Aug-patri successit, proficiscitur. Harum duarum Epocharum opera irruptiones Nortmannicas in Galliam annis suis certius reddemus.

III. Pascha celebrata in Monasterio S. Richarii.

Centulense Monasterium, quod saeculo septimo Sanctus Richarius in paterno solo condidit, Carolus elegit, ut ibi Pascha celebraret, quia Angelbertus eidem percharus ejusdem Monasterii Abbas erat, & Alcuinus Abbas Monasterii Sancti Martini, quem etiam valde diligebat, procul hinc non aberat. Baronius num. l. dicit Centulense Monasterium ab Angelberto ere-ditum fuisse, eumque illi postea praefuisse. Verum Monasterium illud a Sancto Richario longe ante haec tempora conditum, ut an. DCXL. num. IX. ostendimus, dum de hujus Sancti morte, quae anno circiter DCXLV. contigit verba fecimus. Angelbertus septimus illius Monasterii Abbas fuit, teste Ariulfo, in ejus Vita cap. 1. sed incertum, quo anno ad Praefecturam illam evehctus fuerit. In Monumentis publicis non reperitur nominatus Abbas ante an. DCCXCIV. quo in secunda sua Legatione ad Hadrianum Papam is eum non tantum Abbatem, sed etiam Ministrum Capellae vocat: Directum a vestra clementissima praecelsa Regali potentia suscepimus fidelem familiarem vestrum, videlicet Engelbertum Abbatem & Ministrum Capella, qui pene ab ipsi infantia rudimentis in Palatio vestro nutritus est, & in omnibus consiliis vestris receptus, inquit Hadrianus. Ariulfo in Vita ejusdem Angelberti ad haec Adriani Papae verba respiciens, dicit eum a Carolo Primatem Capellanorum factum. Coitius vero anno DCCXCIV. num. XXXIX. existimat, Ariulfo re de auctorem illarum literarum interpretatum esse, sed eas supposititias credit, cum Angelbertus nunquam Primas Capellanorum fuerit. Quis enim, inquit, Virum tanta nobilitate atque auctoritate conspicuum, unum ex minoribus Capellanis fuisse credat?

IV.

Mabilonius Sac. IV. Benedic. part. 1. in Elo-

gio Historico Sancti Angilberti num. XX. eam Epistolam Hadriani sinceram esse ac germanam non dubitat, sed arbitratu Archicapellani dignitatem per hoc tempus divisam in duas fuisse, in honorariam scilicet ad Legationes ob-eundas, & in ordinariam ad regendum Clerum Palatii & negotia Ecclesiastica tractanda: & priorem quidem concessit Angilberto, Hildeboldo Archiepiscopo Colonienfi posteriori; ut scilicet semper praesens esset, qui causas ageret, qui Palatinos Clericos regeret, qui benediceret cibos Regiae mensae; cum id officii Archicapellano tribuat Theodulphus Aurelianensis Episcopus in lib. 3. Carmine 1. Denique Baluzius in Notis ad Epistolam XCVII. Lupi Ferrariensis ad Hilduinum datam existimat, munus Archicapellani sic tribui solitum a Principe, ut ei cui datum erat, adimi posset pro arbitrio ejus; cum Hilduinum moneat Lupus, ut quia scire non potest quam diuturna futura sit haec administratio, tempore bene otatur, justumque se in iudicium reddendis exhibeat. Quod si ea dignitas perpetua non fuit, Angilbertus Archicapellanus esse potuit. Verum hanc dignitatem fuisse perpetuam & Angilbertum Archicapellanus non fuisse non videtur in dubium revocari posse, post haec Hincmari verba in Opusculo XIV. Tempore Pippini & Caroli Ministerium consensu Episcoporum per Euhradum. Presbyterum, tempore etiam Caroli per Engelram-num, & Hildiboldum Episcopos, tempore denique Hludovici per Hilduinum Presbyterum, & post eum per Fulconem itam Presbyterum, deinde per Drogonem Episcopum extitit hoc ministerium executum. Hildiboldus enim Archiepiscopus Colonienfis & tertius sacri Palatii Capellanus secundum Hincmarum, superstes fuit tam Carolo Magno quam Angilberto.

Res itaque Ecclesiasticas in Palatio non curavit Angilbertus, sed saeculares, & Caroli M. Cancellarius fuit. Cancellaria enim Capella saepe appellabatur, quod in Capella Principis, seu Oratorio, Archivam, Diplomata & Regni Monumenta olim, ut & hodie asservarentur, uti Ducangius in Glossario suo verbo Capella aliquot testimoniis ostendit. Hinc Secretarii & Amanuenses Regii Capellani dicti, & summus Cancellarius Archicapellanus nuncupatus, ut anno DCCCXXVI. num. IX. de Eginhardo loquentes ostendimus. In Epistola LXXXIII. apud Alcuinum vocatur a Carolo M. Auricularius, ab eodem Alcuino Epistola

(a) Apud Sur. die 26. Apr. l. 2.

II.

Albinus scribit vi-tas SS.

S. Angilbertus Archicapellanus sacri Palatii non fuit.

pietatis vestigia ibidem prosequutus, aliquantisper commoraretur: oraverat parvitatem meam vir magnus in Christo, dominus & venerabilis Abbas Angelbertus, quo in laudem Conditoris, qui mirabilis semper apparet in electis suis, quemdam libellum stylo simplici digestum de vita sanctissimi, ac vere magnifici Confessoris Ricbarii cultius annotarem, &c. Adjecit ad finem præfationis more suo distichon, de eo quod illo libello contineretur, in hunc modum:

Gesta sacerdotis magni tenet iste libellus

Ricbarii, cujus Centula corpus habet.

(a) Apud Sur. die 7. Nov. 1.6.

Scriptit & idem Albinus (a) vitam quoque Wilembrodi, qui & Clemens di-

PAGIUS

Stola LXIII, ad Hadrianum Papam Regiæ voluntatis Secretarius, in ejus Vita num. II. dicitur, Silentarius, & in Epistola Caroli Regis ad Leonem Papam manentis familiaritatis, scilicet Leonis cum Carolo, quæ omnia officia in Cancellarium cadunt. Villemus Neubrigenis lib. 5. cap. 27. Eliensis Episcopus ad auri- culam Principis pro officio positus; nam Cancellarius erat Regis. Idem itaque Auricularius ac Confiliarius, & Amanuentis idem ac Secretarius. Nec refert quod nulla Diplomata Caroli nomine Angilberti subsignata & recognita extant; nulla enim etiam Eginhardi nomine notata extant; & ex iis pleraque sine subscriptione sunt; in aliis nomen tantum Oppidi, in quo ea emissa exhibetur, & in paucissimis nomen Secretarii, qui scripsit, aut Cancellarii, qui recognovit annotatur. Certe nunquam incidi in aliquod Diploma, in cuius fine Eginhardi nomen legatur, cum tamen certum sit eam fuisse primum Cancellarium seu Capellanum, & postea summum Cancellarium seu Archicapellanum.

VI. Solvantur dubia in contrarium.

Conjectura Cointii vim nullam habet; cum literæ laudatæ Hadriani, in quibus Angilbertus dicitur Minister Capella, Regiæ scilicet, non denotent eum fuisse Archicapellanum, ut ipse eas perperam interpretatur. Neque etiam ex eodem titulo cum Mabillonio inferri potest Archicapellani dignitatem in duas divisam fuisse, in honorariam scilicet & ordinariam; cum hujus honorariæ dignitatis nullum exemplum afferri possit; & quicumque in Monumentis antiquis Archicapellani nuncupantur, ordinarii fuerint & toto vitæ tempore munus illud gesserint. Lupus enim in Epistola citata XCVII. ad Hilduinum, qui Archicapellanus & ætate provectus erat, satis ostendit, se non de diuturnitate hujus dignitatis, sed de diuturnitate vitæ loqui. Hæc ejus verba: Exercete ubicumque potestis justitiam, & quibuscumque sufficitis suspendite misericordiam: quia qui vobis bene agendi facultatem largitus est, quandiu id permissurus sit, ignoratis. Ipsius vox est: Vigilate quia nescitis diem neque horam. Matthæi 25. Angilbertus Monasterium Centulense plurimum amplificavit; tres enim eo in loco erexit Basilicas, ad quas per triangularem claustrum seu dormitorium iter continuum erat: in quibus Acæmetarum more perpetua jusque Psalmodia celebrabatur. In his 3Æræ multæ, Reli-

quæ extat, & alia plura id genus.

Sed redeamus ad Carolum, qui veniens e Centulo per litus Oceani venit Rotomagum, inde per Sequanam profectus est ad sepulcrum S. Martini orationis causa: ubi & defunctam pridie nonas Junii Luitgardem conjugem sepelivit, piam valde feminam S. Liobæ virginis observantissimam, cujus res gestæ scriptis mandata extant. Post hæc habuit conventum generalem Moguntia: inde iter Italianam versus arripuit, Ravennam cum pervenisset, ibi ordinata expeditione in Beneventanos, post septem dierum inducias Romam versus dirigit iter, præmissis exercitu cum Pipino filio adversus Beneventanos, in Romanam Ecclesiam tunc infestis. Romam vero pervenit ad octavum Kal. Decembris.

Quo

quiarum sacrarum & ornamentorum immensa suppellex: quæ omnia vel contulit Angilbertus, vel Carolo donante promeruit, ut videre est apud Arjulfum Monachum Centulensem in ejus Vita, ubi pluribus hæc prosequitur. Præterea Sancti Ricbarii Centulensis Monasterii fundatoris vitam per Alcuinum elegantiori stylo expoliri curavit, quod ei injunxit hoc anno Carolus, cum Pascha eo in Monasterio celebravit. Alcuinus tamen statim manum operi admoveere non potuit, ut ipsemet in præfatione ad eam vitam testatur, & ex eo etiam liquet, cum ea præfatio dicata sit piissimo Sanctæ Ecclesiæ Tutori, gratia Dei semper Augusto Carolo; is autem in die Nativitatis Christi currentis anni Augustus nuncupatus, ut mox videbimus.

Carolus Centula egressus Rotomagum venit, indeque Turonos, ubi Alcuinus Abbas erat Monasterii Sancti Martini, & moratus est ibi dies aliquot propter adversam Donna Liudgardæ conjugis valetudinem, quæ ibidem & defuncta & humata est; obiit autem pridie Non. Jun. inquit Annalista Loiselianus. De Liudgardæ obitu duas Alcuinus ad Carolum literas dedit quæ ordine sunt XXI. & XXII. quibus assiduum ejus amœrore animum erexit. Eginhardus in Vita Caroli M. de ejus uxoribus loquens ait: Liudgardem Alemannam duxit, de qua nihil liberorum tulit. Post cujus mortem quatuor habuit concubinas, Mathalgardem scilicet quæ peperit ei filiam nomine Rothildim; Gersuindam Saxonici generis, de qua ei filia nomine Adeldrudis nata est: & Reginam quæ ei Drogonem & Hugum genuit, & Adelluidam, ex qua Theodoricum procreavit. Ubi Eginhardus non dicit, quod eas concubinas simul habuerit, sed tantum quod eas post Liudgardæ mortem habuit, sed successive & diversis temporibus. Cointius anno DCCCIII. num. XLIX. & alibi contendit, tam Himiltrudem, ex qua Carolus Pippinum suscepit, quam quatuor præfatas feminas legitimo connubio ei copulatas fuisse. Verum paradoxum illud contra Eginhardi & Antiquorum, qui eas semper concubinas appellant, fidem, non est admittendum.

Cupiebat Carolus, ut Alcuinus secum Romam veniret, sed is valde ætate provectus ad illud iter suscipiendum induci non potuit: quod vestra benignitatis literæ, inquit in Epistola XIII. ad eum data, Elacco taciturnitatis culpam in-

Caroli f. ter Romanam veniens.

VII. Morium Liudgardæ Regi- na.

VIII. Carolus Romam profectus.

III. Quomodo exceptus Carolus in Urbem veniens.

Quo modo autem exceptus fuerit ab ipso Leone summo Pontifice, ex Francorum sæpe citatis Annalibus ita fideliter reddimus: Pridie (inquiunt) quam Carolus Romam veniret, Leo Papa apud Numentum occurrit, & eum magna veneratione ibidem suscepit. Post cœnam, qua simul refecti sunt, ibi illo mane, Pontifex ad Urbem processit. Posteroque die missis obviam Romanæ Urbis vexillis, ordinatis etiam, atque dispositis per congrua loca tam peregrinorum, quam civium turmis, qui venienti laudes dicerent: ipse Leo cum clero & Episcopis e quo descendente, gradusque ascendente suscepit; dataque oratione, in basilicam beati Petri, psallentibus cunctis introduxit. Facta sunt hæc octavo Kalend. Decembris. Post septem vero dies, Rex concione vocata, cur Romam venisset, omnibus patefecit. Et exinde quotidie iis propter quæ venerat facienda operam impendit. In quibus ut maximum, ita difficillimum erat, quod primo inchoatum est, de investigandis videlicet, quæ Pontifici obiciebantur. Qui tamen postquam nullis eorumdem criminum probator esse voluit; eorum omni populo, in basilica B. Petri Apostoli Evangelium ferens, ambonem ascendit, invocatoque sanctæ Trinitatis nomine, de objectis se criminibus jurejurando purgavit. Hæc Annales sub Ludovico Caroli Magni filio scripti, & ex aliis, a quibus vita Caroli Magni contextitur.

IV. Leonis causa in Synodo proponitur discutienda.

Sed quod ait: Postquam nullus eorumdem criminum probator esse voluit, alii habent, Probator existeret. Hæc autem quomodo se habuerint, apud Anastasium satis accurate ita narrata reperit: Fecit Carolus Magnus in eadem Ecclesiâ congregare Archiepiscopos, & Episcopos, Abbates, & omnes nobiles Francorum, atque inclitos Romanorum, & sedentes pariter iam magnus Rex, quam beatissimus Pontifex fecerunt residere sanctissimos Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, stantibus reliquis sacerdotibus, & Optimatibus Francorum, & Romanorum, ut crimina, quæ adversus alnum Ponti-

PAGIUS

gerunt, quem severo mensis Augusti desidem, non voluntatis efficacia pigrum efficit, &c. Nos lacrymis absentiam, & precibus iter vestrum continuis prosequimur, &c. Recitat eas literas Baronius in Appendice ad hunc annum. Carolus vero mense Augusto inchoante Moguntiarum veniens, iter in Italianam conduxit, inquit Annalista Loiselianus, ideoque eo mense literas illas ab Alcuino accepit. Moguntia Carolus profectus cum exercitu Ravennam venit; ibique septem non amplius dies moratus, Pippinum suum cum eodem exercitu in terram Beneventanorum ire jussit: movensque Ravennam simul cum filio, Ancanam usque pervenit. Quo ibi dimisso, Romam profectus, inquit Eginhardus in Annal. qui

ficem dicta fuerant, examinarent. Quæ universi Archiepiscopi, & Episcopi, & Abbates unanimiter audientes dixerunt: Nos Sedem Apostolicam, quæ est caput omnium Dei Ecclesiarum, judicare non audemus: Nam ab ipsa nos omnes, & Vicario suo judicamur, ipsa autem a nemine judicatur, quemadmodum antiquitus mos fuit: sed sicut ipse summus Pontifex consuevit, jubeat, canonice, obediemus. At venerabilis vero Leo Præsul inquit: Prædecessorum Pontificum vestigia sequor, & de talibus falsis criminationibus, quæ super me nequiter exarserunt, me purificare paratus sum.

Alia vero die in eadem Ecclesiâ beati Petri Apostoli, in eorum præsentia amplectens venerabilis Pontifex sancta Christi quatuor Evangelia, coram omnibus ascendit ambonem, & sub jurejurando clara voce dixit: Quia de istis falsis criminibus, quæ super me imposuere Romani, qui inique me persecuti sunt, scientiam non habeo, nec talia egisse me cognosco: Et hoc peracto, omnes Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates, & cuncti clerici litaniam facta, laudes dedere Deo, atque Dei Genitrici semperque Virgini Mariæ dominæ nostræ, & B. Petro Apostolorum principi, omnibusque Sanctis Dei. Habebatur autem totidem verbis concepta: ipsa formula purgationis, a Leone Pontifice facta, in hunc modum:

Nota res est, fratres carissimi, malos adversum me homines insurrexisse, neque, ac vitam meam gratissimis criminibus infamasse. Cujus rei cognoscendæ gratia, clementissimus hic, ac serenissimus Rex Carolus una cum sacerdotibus ac Principibus suis in hanc Urbem se contulit. Quamobrem ego Leo Pontifex S. R. E. a nemine judicatus, neque coactus, sed mea voluntate impulsus, purgo me, præsentibus vobis coram Deo, & Angelis ejus, qui conscientiam novit, & B. Petro principe Apostolorum, in cujus conspectu consistimus, neque sceleratas res, quas mihi obiciunt, perpetrasse, neque perpetrari jussisse, Deum testans, in cujus judicium venturi sumus, & in cujus conspectu consisti-

Leo Papa publice se juramento purgat.

V. Formula purgationis Leonis Pap. III.

addit, Carolum Romam pervenisse VIII. Kal. Decemb.

A num. III. ad XXII. Annalista Lambecianus qui annum a Nativitate Christi exorditur, de adventu Caroli Romam hæc habet: DCCCL. Et quia tunc cessabat a parte Græcorum nomen Imperatoris, & femineum Imperium apud se habebat, tunc visum est & ipso Apostolico Leoni & universis Sanctis Patribus, qui in ipso Consilio aderant, seu (loco & , ut alibi sæpe) reliquo Christiano populo, ut ipsum Carolum Regem Francorum Imperatorem nominare debuissent, qui ipsam Romam tenebat, ubi semper Cæsares sedere soliti erant, seu reliquas sedes quas ipse per Italianam seu Galliam, necnon & Germaniam te-

IX. Gesta Roma a Carolo.

CHRISTI 800.

LEONIS PAP. III. 5.

IRENES ITERUM IMP. 4.

stimus. Et hoc facio, non legibus ullis obstrictus, neque hanc consuetudinem, aut decretum in sancta Ecclesia successoribus meis, & fratribus Coepiscopis imponere cupiens, sed ut certius iniquis vos suspicionibus liberem. Hæc ex sacris ritibus Romanæ Ecclesiæ prodita sunt. Porro hæc ibi gesta traduntur ante Natalem diem Domini.

VI. Qui a utem annos Redemptoris a Natali die Domini auspiciari sunt soliti, in sequentem reiciunt annum coronationem ipsius Caroli Magni in Imperatorem, quæ ipso die Natali Domini facta est; qui autem a Kalendis Januarii initium anni sumere consueverunt (ut & nos facimus) hoc certe anno ipsam ponere necesse habent. De qua hæc apud Anastasium leguntur: Post hæc adveniente die Natali Domini nostri Jesu Christi, in jam dicta basilica beati Petri Apostoli omnes iterum congregati sunt: & tunc venerandissimus almicus Pontifex manibus suis propriis pretiosissima corona coronavit eum. Tunc universi fideles Romani videntes tantam defensionem, & dilectionem, quam erga sanctam Romanam Ecclesiam, & ejus Vicarium habuit, unanimiter altisona voce, Dei nutu atque beati Petri clavigeri Regni caloribus exclamaverunt, CAROLO PISSIMO AUGUSTO A DEO CORONATO, MAGNO, PACIFICO IMPERATORI VITA ET VICTORIA. Ante sacram Confessionem beati Petri Apostoli plures Sanctos invocantes, ter dictum est ab omnibus, & constitutus est Imperator Romanorum. Illico sanctissimus Antistes, & Pontifex unxit oleo sancto Carolum, & excellentissimum filium ejus Regem in ipso die Natali Domini nostri Jesu Christi. Theophanes vero coronatum tradit Carolum a Romano Pontifice Kalendis Januarii Indictionis nonæ, verum errore labitur, Latinis omnibus adversantibus.

VII. Non omisit idem Imperator juramento tunc se obligare Romanæ Ecclesiæ defensionem: quod jusjurandum his verbis concipi a posteris etiam consuevit. In nomine Christi spando, atque polliceor ego Carolus Imp. coram Deo, & beato Petro

PAGIUS nebat: quia Deus Omnipotens has omnes sedes in potestatem ejus concessit: ideo iustum eis esse videbatur, ut ipse cum Dei adiutorio, & universo Christiano populo petente, ipsum nomen haberet. Quorum petitionem ipse Rex Carolus denegare noluit, sed cum omni humilitate subiecit Deo & petitioni Sacerdotum & universi Christiani populi, in ipsa Nativitate Domini nostri Jesu Christi ipsum nomen Imperatoris cum consecratione Domini Leonis Papa suscepit. Et ibi primæ omnium ipsam Sanctam Ecclesiam Romanam de ea discordia, quam inter se habuerunt ad pacem & concordiam revocavit, & ibi celebravit Pascha. Quæ verba exscripsit Chronographus Moissiacensis, paucissimis mutatis. Ex

Apostolo, me protectorem, ac defensionem fore hujus sanctæ Romanæ Ecclesiæ in omnibus utilitatibus, quatenus divino fulgus fuero adiutorio, prout sciero, poterogue. Hæc in sacrorum libro rituum, quem vetustas, Romanum Ordinem, appellavit. Dum agit de eodem a Leone coronato Imperatore Eginhardus, id ipso Carolo nihil præsciente, factum affirmat, atque ait: Roman veniens propter reparandum, qui nimis conturbatus erat, Ecclesiæ statum, ibi totum hiemis tempus proraxit, quo tempore Imperatoris, & Augusti nomen accepit, quod primo tantum averfatus est, ut affirmaret se, eo die, quamvis præcipua solemnitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, se consilium Pontificis præscire potuisset. Invidiam tamen suscepti nominis, Constantinopolitanis super hoc indignantibus, magna tulit patientia, vicique eorum contumaciam magnanimitate, qua ejus proculdubio præstantior erat, mittendo ad eos crebras legationes, & in epistolis, fratres eos appellando. Quinam autem isti fuerint, idem auctor superius docet, his verbis:

Imperatores etiam Constantinopolitani Nicephorus, Michael & Leo ultro amicitiam & societatem ejus expetentes, complures ad eum misere Legatos, cum quibus tamen propter susceptum a se Imperatoris nomen, & ob hoc quasi qui Imperium eis surripere vellet, valde suspecto, fœdus firmissimum statuit, ut nulla inter partes cujuslibet scandali remaneret occasio. Subiicit idem auctor petatum tunc a Leone Pontifice, sicut antea factum fuerat ab Hadriano, ut idem Carolus Imperator vestem uteretur, clamide scilicet, ait enim: Peregrina vero indumenta quamvis pulcherrimam respuebat, nec unquam eis indui patiebatur, excepto quod Romæ semel Hadriano Pontifice petente, & iterum Leone successore ejus supplicante, longa tunica, & chlamyde amictus, & calcibus Romano more formatis, induebatur. Hactenus Eginhardus, qui cum esset a secretis eidem Carolo Magno, rei gestæ interfuisse putatur.

At

his, aliique, quæ hujus anni initio ex eodem Annalista retulimus, lucem accipiunt quæ Baronius ex Anastasio in Vita Leonis III. narrat a Carolo Romæ gesta fuisse.

Ipso Natali Christi die Carolum a Leone Papa Imperatorem & Augustum nuncupatum esse tradunt omnes Auctores Latini, nec ab eis dissentit Theophanes, qui ait id factum Indictione nona, mensis Decembris die vigesimo quinto, vel octavo Kalendas Januarii Indictionis nonæ: ut legitur in versione Anastasii & in Auctore Miscellæ. Quare nonnisi memorie lapsu Baronius num. IV. scribit, Theophanem perpetram tradere, id contigisse Kalendis Januarii. Non recte etiam scribit Cardinalis doctissimus translatum tunc

VIII. Imperatores Const. cum Carolo Magno quarunt pacem.

X. Augustus & Imp. a Leone III. dictus.

De Imperio collato Carolo testes.

At non ipse tantum & Anastasius de collata per Leonem Romanum Pontificem Imperiali dignitate Carolo Magno sunt testes, sed & fatentur id ipsum (ut uno verbo dicam) Latini omnes, & Græci auctores, utpote de re haud intra parietes domesticos gesta, sed in ipso orbis theatro, Urbe Romana, in amplissima basilica Vaticana, non solum Romanis ipsis præsentibus, atque spectantibus, sed quotquot ex toto Christiano orbe solebant illuc religionis causa confluerent, peregrinis, & ipsis, quos idem Carolus secum duxerat exercitibus.

IX. Rem tantam considerans, tu velim Lector, in primum auctorem horum omnium bonorum concicias oculos, in ipsum omnipotentem Deum optimum maximum, sciasque secundum divinum illud oraculum (a): Quod dominatur excelsus in Regno hominum, & cuiuscumque voluerit dabit illud, & humillimum hominem constituet super eum. Et quod ipse verbis istis confirmat (b): Per me Reges regnant, per me Principes imperant. Intelligasque pariter, tanta ista gravi divini Judicii statera, pensari nec quicquam posse sibi sumere homines quamcumque violenti, nisi ipse rerum Dominus (c) dederit; de his enim hæc sunt divina eloquia (d): Regnum a gente in gentem transfertur propter injustitias, & injurias, & contumelias, & diversos dolos. Et datur a Deo (si meruerit populus) optimo Principi. Secundum quod ibidem scriptum est (e): In manu Dei potestas terræ, & vilem rectorem suscitabit in tempus super illam. Id quod ipse Redemptor dixit (f): Auferetur a vobis Regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus ejus.

(a) Dan. 4. (b) Prov. 8. (c) Joan. 19. (d) Eccl. 10. (e) Ibid. (f) Matt. 21.

Hæc idcirco proposuimus, ne quod per ministerium hominis factum apparet, id humanitus & non divinitus a Deo putetur. Dei autem id fuisse consilium, satis perspicue declarant eventa, secundum (g) veram illam Gamalielis in concilio Judæorum sententiam: Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissolvetur, si vero ex Deo, non poteritis dissolvere illud. Quod igitur id quod per Leonem Pontificem factum est, ut trans-

latum ante Occidentale Imperium in Orientem revocatum fuerit in Occidentem, & semper steterit, & hactenus perseveret: nonnisi divino consilio id factum esse, vel fieri potuisse, nemo prudens inficias ire poterit. Sed & quod totum id sit opus Dei, utique ut quod factum est, ita fieret per Romanum Pontificem totius Christianæ religionis Antistitem, æque divina dispositio fuit.

Quis enim negandum putet, concessum Christi Ecclesiæ, quod scimus traditum Synagogæ in qua Deus per ministerium sacerdotum, ut voluit abstulit, & transtulit Regna, novisque divinæ ex voluntatis arbitrio Reges instituit. Ita per Samuelum primum Judæorum Regem Saulem creari (b) voluit, & per eundem ex ipso in Davidem (i) transferri. Sic per Eliam (k), & Elifæum transmitti Regnum e domo Achab in Iehu, & restitui illud rursum per Jojadam (l) sacerdotem. Sic pariter etiam externum Regnum Syriæ disponi voluit per Eliam, dum iussit ei, ut Hazael (m) famulum Regis Benhadad ungeret Regem Syriæ. Secundum ergo quod dictum est a Domino ad Jeremiam (n): Constitui te hodie super Gentes, & Regna, ut evellas, & destruas, & dissipas, plantas, & edifices, impleri id voluit in Ecclesia sua, de qua mystice dictum (o): Major erit gloria domus hujus quam primæ. Nempe præstantiorem fore Ecclesia gloriam, quam Synagogæ. Sed & ministros novæ legis longe superare gloria splendore, ministros antiquæ legis, firmissima assertionem Paulus (p) docuit verbis illis: Si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria, ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus ejus, quæ evanescatur: quomodo non magis ministratio Spiritus erit in gloria? Nam si ministratio damnationis in gloria est, multo magis abundat ministratio justitiæ in gloria. Si igitur in veteri Testamento per sacerdotes servos suos voluit Deus Reges institui, & Regna transferri: quomodo non & id concessum ab eo dixerimus Sacerdotibus novæ legis?

Ista

PAGIUS tunc fuisse a Leone III. Imperium in Carolum, aut, ut Bellarminus lib. 1. de Translatione Imperii cap. 4. loquitur, translatum fuisse Occidentale Imperium a potestate Græcorum ad Ditionem Francorum. Vox enim translationis rem gestam non bene explicat, quia Irene Imperatrix Orientis nihil de jure suo aut remisit aut amisit. Præterea Imperium Occidentale extinctum erat, ideoque in aliquem Principem transferri non poterat, sed tantum renovari; quod & reapse præstitit Leo, ut demonstrant Numismata Caroli, quæ adhuc supersunt, in quibus legitur, RENOVATIO IMPERII. Quare hanc renovationem recte explicavit Sigonius lib. 4. de

Quantum

CHRISTI 800.

LEONIS PAP. III. 5.

IRENES ITERUM IMP. 4.

latum ante Occidentale Imperium in Orientem revocatum fuerit in Occidentem, & semper steterit, & hactenus perseveret: nonnisi divino consilio id factum esse, vel fieri potuisse, nemo prudens inficias ire poterit. Sed & quod totum id sit opus Dei, utique ut quod factum est, ita fieret per Romanum Pontificem totius Christianæ religionis Antistitem, æque divina dispositio fuit.

Quis enim negandum putet, concessum Christi Ecclesiæ, quod scimus traditum Synagogæ in qua Deus per ministerium sacerdotum, ut voluit abstulit, & transtulit Regna, novisque divinæ ex voluntatis arbitrio Reges instituit. Ita per Samuelum primum Judæorum Regem Saulem creari (b) voluit, & per eundem ex ipso in Davidem (i) transferri. Sic per Eliam (k), & Elifæum transmitti Regnum e domo Achab in Iehu, & restitui illud rursum per Jojadam (l) sacerdotem. Sic pariter etiam externum Regnum Syriæ disponi voluit per Eliam, dum iussit ei, ut Hazael (m) famulum Regis Benhadad ungeret Regem Syriæ.

Secundum ergo quod dictum est a Domino ad Jeremiam (n): Constitui te hodie super Gentes, & Regna, ut evellas, & destruas, & dissipas, plantas, & edifices, impleri id voluit in Ecclesia sua, de qua mystice dictum (o): Major erit gloria domus hujus quam primæ. Nempe præstantiorem fore Ecclesia gloriam, quam Synagogæ. Sed & ministros novæ legis longe superare gloria splendore, ministros antiquæ legis, firmissima assertionem Paulus (p) docuit verbis illis: Si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria, ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus ejus, quæ evanescatur: quomodo non magis ministratio Spiritus erit in gloria? Nam si ministratio damnationis in gloria est, multo magis abundat ministratio justitiæ in gloria. Si igitur in veteri Testamento per sacerdotes servos suos voluit Deus Reges institui, & Regna transferri: quomodo non & id concessum ab eo dixerimus Sacerdotibus novæ legis?

Ista

PAGIUS tunc fuisse a Leone III. Imperium in Carolum, aut, ut Bellarminus lib. 1. de Translatione Imperii cap. 4. loquitur, translatum fuisse Occidentale Imperium a potestate Græcorum ad Ditionem Francorum. Vox enim translationis rem gestam non bene explicat, quia Irene Imperatrix Orientis nihil de jure suo aut remisit aut amisit. Præterea Imperium Occidentale extinctum erat, ideoque in aliquem Principem transferri non poterat, sed tantum renovari; quod & reapse præstitit Leo, ut demonstrant Numismata Caroli, quæ adhuc supersunt, in quibus legitur, RENOVATIO IMPERII. Quare hanc renovationem recte explicavit Sigonius lib. 4. de

Quantum

Divina dispositione translatum Imperium in Occidentem.

X.

(b) 1. Reg. 9. 10. (i) Reg. 16. (k) 3. Reg. 19. 4. Reg. 9. (l) 2. Par. 23. (m) 3. Reg. 19. (n) Jerem. 1.

(o) Agg. 20. Major gloria Ecclesiæ, quam Synagogæ.

(p) 2. Cor. 3.

XI. Decebat per S. Leonem Papam tanta impleri.

Ista quidem ex convenientia ; ex qua pariter asserendum, quod cum in Ecclesia (ut est omnium Orthodoxorum sententia) super omnes emineat visibile caput Romanus Antistes, jureque semper prædicatus ipse Catholicæ Ecclesiæ Episcopus : ista per ipsum præstari conveniens fuisse, quisque sapiens affirmabit, consentietque æque conveniens extitisse, translationem istam, de qua est sermo, impleri potissimum debuisse per talem sanctissimum Pontificem, mitissimum super omnes homines, super quem Deus præ cæteris ostendisset omnipotentiam suam, eripiendo eum de manibus hostium, & sanando immaniter trucidatum ; quem & oculis orbatum, & lingua radicatus præcisum, tanto miraculo videntem reddidisset, atque loquentem ; cum alioqui etiam per ministros aliquando, qui male audirent, suam in his perfici voluerit voluntatem ; uti accidit de eo, qui missus est ungere Jehu in Regem (a) : licet enim putaretur insanus & diceretur falsa locutus : movit tamen Deus animos eorumdem, qui talia de eo crederent, ac prædicarent, ut ejus dictis fidem adhiberent, & obedirent, & quæ essent ab eo dicta, suo ministerio adimplerent. Tanta est vis divinæ potentia, ut quæ Deus vult, per quem vult (qualiscumque is sit) impleri velit, frustra omnibus repugnantibus.

XII. Iuste per Leonem & digne in Carolum translationem Imperium.

Quod igitur (uti ostendimus) conveniens fuit per Leonem impleri, pariter decens fuisse in Carolo Magno expleri, nemo puto erit, qui secus senserit, utpote viro piissimo, fortissimo, mitissimo, justissimo, adice & doctissimo, de Ecclesia Catholica, & statu publico semper in omnibus optime merito, optimis Christianis Principibus in omnibus cœquando, & in multis etiam præferendo. Si cui igitur fuit istiusmodi beneficium divinitus conferendum, per quem potius, quam per Leonem, & in quem melius, quam in Carolum ? Sed & quando opportunius, quam hoc tempore ? Jacobant absque possessore titulus, juraque Occidentalis Imperii, a Græcis

PAGIUS XI. Quas Divisiones observaret.

Quantasque Carolus Provincias, ut Historici Francici observant intra veteres Occidentalis Imperii fines possidebat, eas partim hæreditaria sibi successione devolutas, partim legitimo bello partas, aut spontanea populorum deditione traditas acceperat. Irene Augusta præter Orientem nonnullas in Occidente Provincias obtinebat, atque in ipsa Italia Ducatum Neapolitanum, & quiddam ultra Cervarum ac Silarum fluvios ad fretum usque Siculum porrigitur. Carolus universam Galliam ; in Hispania quiddam a Pyrenæis jugis occurrit ad Rubricatem usque annem cum Balearibus Insulis ; in Italia quiddam Longobardicæ Ditionis fuerat cum adjacens Italia & Liburnia, In-

ob hæreses, quibus pertinacius inhærent, iuste Pontificia auctoritate sublata : nec enim dignus est habitus Constantinus licet Catholicus, & de Fide Catholica bene meritus videretur, cui restitui deberet, utpote qui ablatos a prædecessoribus hæreticis Imperatoribus Archiepiscopatus, & Episcopatus, qui essent immediate sub juribus Romanæ Ecclesiæ & dempta ejusdem amplissima patrimonium, admonitus licet per Hadrianum Pontificem, minime restituere voluisset, ob quam causam ejus sententia excommunicandus esset, atque hæreticus discernendus. Sunt ista omnia expressa in fine epistolæ ejusdem Hadriani Pontificis ad Carolum Magnum data pro defensione Nicæni secundi Concilii.

Sed quod conveniens fuisse dictum est, idem pariter utile, & necessarium etiam extitisse, si quis tempora posteriora consideret, non negabit. Quam deformem, & penitus indecens esset, ut Orientali Imperio in deterius, atque in ruinam penitus prolabente, posteriores qui fuerunt schismatici ab Occidentali Ecclesia divisi, iidem dicerentur Occidentalis orbis Imperatores, cui nec religione communicarent ? Sed quanto deformius ut idem jus, ac titulus propagaretur in Turchas Christianæ religionis insensibilissimos hostes, in quos Dei indignatione, in ultionem populorum schismaticorum, traditum est destruendum potius, quam regendum Orientis Imperium ? Quo nomine plurimas omnium bonorum auctori Deo. optimo maximo gratias agendas esse, sed & tantæ rei ministro Leoni Pontifici esse pariter persolvendas, fidelis nemo negarit, nisi Novator hæreticus Catholica Ecclesiæ perduellis, & Romanorum Pontificum insensibilissimus hostis, suomet judicio condemnatus extra corpus Ecclesiæ exulare, qui communi totius corporis bono non gaudeat, sed secundum illud Davidicum : (b) Peccator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet, doleat infelix, obtrectet, furat, clamet, stridat, adversariumque stylum exacuatur.

XIII. Conveniens & necessaria translatio Imperii.

Quod

sulaque Corsica ; Rætiam quoque Vindeliciam, Noricum, & quiddam Danubium & Alpes interjacet ; atque ultra Danubium partem non modicam Pannoniarum & Germaniam non tantum cis Albem ; sed etiam ulterius ad Oderam usque flumen, & ad mare Balticum, in sua tenebat potestate. Carolinæ Ditiones intra limites Occidentalis Imperii, partim erant, partim non erant ; Imperatores enim Occidentis ultra Rhenum & Danubium vix quid unquam possederunt. Leo, cum coronam imposuit Carolo, speravit facilius ei nupturam Irenem Augustam, si prius Imperatorem Romæ coronatum resciret. Quod quanto Christianæ Reipublicæ foret emolumento, nemo non intelligebat.

XIV.

Quod autem ex convenientia, utilitate exigente, & necessitate poscente, Deo volente, factum diximus : id ipsum ex infinita ipsi Romano Pontifici concessa divinitus auctoritate fuisse impletum, pariter affirmamus. Neget si quis ista : plane impius, & infidelis, ac rerum Ecclesiasticarum penitus rudis esse convincitur. Convertat iste oculos in antiquiorem Ecclesiam, quam dicimus Synagogam, & videbit sacerdotes antiquæ legis ejusmodi auctoritate non caruisse, fuisseque apud eos concilium magnum Judæorum pontificum, ac primarii summique omnium sacerdotis, penes quos inter alia potestas esset, de Regibus judicare, ut si causa exigeret, e throno dimitteret, & in ejus locum alium subrogaret, quorum amplissimam potestatem Herodes tyrannus ejus judicio postulatus aliquando veritus, ejusmodi concilium mutavit, occisis illis, suffectis aliis, quos sciret sibi consentientes, ut Josepho auctore, tomo primo Annalium, suo loco narravimus. Dixeris ne tu, Christi Ecclesiam ejusmodi potestate caruisse, quæ etiam in Synagoga vigeat ? cum ampliora charismatum dona collata esse Christi Ecclesiæ, quam Synagogæ, fuerit semper absque controversia una semper omnium Orthodoxorum sententia ?

XV.

Hanc potestatem esse in Ecclesia Dei, & in ipso Pontifice primario residere, posseque ipsum, si causa postulet, Apostolica plenissima potestate infestum Ecclesiæ Regem, sive Imperatorem deponere, inque locum ipsius justum, & pium sufficere, ex Dei verbo, jure divino, & lege naturæ necessaria assumptione probari, exploratissimum est.

Petro subditi omnes Principes. (a) Joan. 21.

(b) Matt. 23.

Si enim Christi verbo unus in primis a Christo Redemptore justus est Petrus pascere (a) oves, pascere agnos : ex ovium Christi numero demoveas necesse est Reges, & Imperatores, si a Petri eos segregas pastorali regimine, atque censura ; ut opus sit inter (b) hædos colles, quos ab ovibus segregas ; nisi velis eos porius inter leones, lupos, dracones, & alias feras bestias numerari. Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

bat. Pippinus Caroli filius relicto cum exercitu VVingisa Duce Spoletano, qui bellum ad comprimendam Grimoaldi Ducis Beneventani rebellionem susceptum perficeret, in Urbem venit, ubi undus est in Regem, Italiæ scilicet, ut habet Anastasius in Leone III.

XII. Ante hæc tempora anni Incarnat. a Natali Christi incubati.

Sigebertus, Regino, Hermannus Contractus in Chronicis, & plerique Annalistarum Francorum coronationem Caroli cum anno DCCCL. copulant, quia cum die Nativitatis Christi peracta fuerit, ab eo die Auctores isti annos Christi exordiantur, eamque etiam ob causam tam illi, quam Marianus Scotus mortem Hadriani Papæ, quæ die Nativitatis Christi anni DCCXCV. accidit, cum anno DCCXCVI. alligant. Certe

re : sed & de his æque Petro dictum, scias (c) : Occide, & manduca. Verum inter Christi oves recensendos esse Principes omnes, nemo Orthodoxorum, aut hæreticorum hæctenus dubitavit, cum secus sentire nihil aliud sit, quam eos inter reprobos collocare.

Cum igitur superiori tomo, & aliis omnibus sequentibus, doctrina, & exemplis frequentissime iteratis sit clarissima luce demonstratum, Romanum Pontificem præsidere Patrem, atque Pastorem Ecclesiæ universæ, idque semper fuerit a sanctis Patribus cognitum, & declaratum, & præsentis sæculo nostro plurimorum scriptione librorum a veris Orthodoxis, iidemque doctissimis adversus Novatores hæreticos demonstratum : si Pontifex Romanus est Pastor ; utique & Princeps oves illi subiaci (si non infans) debeas affirmare, & ipsum his præesse debere, simul asserere. Ex quo ordine hierarchico necessario sequitur, ut si quævis ovium erret, corrigenda sit a pastore. Et si error adeo sit perseverans, ut non solum nolit ipsa sanari, sed querat alias perdere : plane fatui, & non prudentis pastoris erit, eam non extra gregem abicere. Sed da aliquem non existentem ovem, sed mentientem, oviumque pelle contectum lupum includere, quid aget pastor ? quid ipsi faciendum omnes illi suadebunt, nisi longe procul (quisquis iste fuerit) abicere ? nec est istud politicum statum destruere, sed perficere, & conservare.

Etenim natura docet hoc ipsum, ut præsidens animus corpori, sectionem imperet putridi membri, cujus sit desperata curatio (d). Sumus nos invicem membra, & omnes unum corpus in Christo, in quo caput cæteris præstare membris quis neget, & animam corpori imperare quis dubitet ? divinamque potestatem humanæ, cælestem terrenæ, spiritualem carnali præesse debere, quis non assermet ? Ita Paulus, qui ad conservationem politici status hæc dixit (e) : Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, de Principibus loquens. Sed idem dicit

Z z cun-

ante præsentem Christi annum Era Incarnationis a die Nativitatis Christi in Francia initium sumebat, quod vel solæ Synodi Germanica & Sueffionensis extra omne dubium ponunt, ut in illis exponendis ostendimus. Quoad Indictionis notam, nullus Francorum Regum ante Carolum, nec ipse ante assumtum Imperatoris dignitatis titulum, in suis Diplomatis & Præceptis ea usus est ; etsi aliquando in iis ea legitur, Interpolatoribus attribuenda. Verum Carolus statim ac Imperator acclamatus fuit, Orientalium Imperatorum more Consulium se dixit, & Indictionis characterem suis Diplomatis addidit : quod utrumque variis infra exemplis demonstrabitur.

XVI. Rom. Pont. censuræ subditi Reges.

XVII. (d) Rom. 12. Ex naturali ratione probari præfecturam sacram.

(e) Rom. 13.

cunctis Christianis, simulque Principibus: (a) Hebr. (a) Obedite prepositis vestris, & subiacete eis: ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri. Idemque in omnes discipulos vigilare Apostolicam disciplinam sic docet (b): Arma militie nostrae non sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitio- num. Et Paulo post: In promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam, &c. Et Petrus qui dicebat (c): Subiecti esto- te omni humanae creaturae propter Deum, sic Regi, quasi praecellenti, &c. Idem adversus male judicantes sublimiores potestates (d): Oportet, inquit, obedire magis Deo, quam hominibus. Et qui dixit Episcopis (e): Pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanea, & non dominantes in cle- ro, sed forma facti gregis ex animo. Idem ipse (f) Ananiam, & Saphiram mentientes Spiritui sancto interfecit spi- ritu oris sui; ut intelligeret unumquis- que, sic in divinis verbis insinuari hu- militatem, ut velit Deus conservatam esse in omnibus potestatem.

XVIII. Hinc factum est ut Gregorius Magnus, idemque ejus nominis primus, mitissimus super omnes homines, & corde humil- limus, pro conservacione tamen bono- rum xenodochii, & monasterii ipsos Fran- corum Reges Regno privet, si quid ab eisdem abstulerint piis locis. Nam in privilegio concessio Augustodunensi xe- nodochio, haec ad finem ipsius habet (g): Si quis vero Regum, sacerdotum, Judi- cum, ac personarum saecularium hanc Con- stitutionis nostrae paginam agnoscens, con- tra eam venire tentaverit, potestatis, ho- norisque sui dignitate careat. Habet eadem (h) in privilegio concessio mona- sterio S. Medardi Sueffionensi: Si igitur ob unius hospitalis domus, vel monaste- rii unius invasa a Regibus bona, eis S. Gregorius Regno privationem commine- tur: quid agant successores ejus, cum viderint Reges, & Imperatores univer- sam Ecclesiam, sive bellorum vi, sive haeresibus pessundare? ut non mireris si alter Gregorius ejus nominis Secundus aequo sanctus Imperatorem haereticum & invasorem rerum Ecclesiae Romanae in Oriente (ut vidimus) privaverit juri- bus Occidentalis Imperii, quae hic Pon- tificis, de quo est sermo, contulit me- ritissimo Carolo Magno Ecclesiae de- fensori.

XIX. His offensum crabronum examen exci- tatum exurgit, & exerto aculeo obvium quemque petit. Talis est Novatorum hu- jus temporis schola, cujus qui in histo- rica facultate apud eos esse profitebatur antistes, commentarium (i) scripsit ad- versus eos, qui assererent collatum esse Occidentis Imperium per Romanum Pon-

tificem in Carolum Magnum: quam qui- dem scriptionem si quis mendaciorum, nuncupaverit officinam, proprio quidem titulo mendax opus inscripserit. Cum ne- scio an quis alius sit inveniri hujus tem- poris scriptor, qui plura, majora, pa- tentiora dicam, & potentiora, ac mag- nis deformia, una simul in uno volumi- ne, mendacia coacervaverit. Qui ista non credit, & figura hyperbolis, ampli- ficationis causa non uti existimet; inspi- ciat ipse oculis eisdem, tamquam in nun- dinis palam expositas merces patentes om- nibus factas. Qui enim ejusdem officinae abdita penetravit, veritatis lucerna singula percurtatur, quae tenebrarum e- rant offusa caligine qualia essent non om- nibus nota, jam adversaria scriptione palam fecit, & cunctis perspicue demon- stravit vir doctissimus Bellarminus, hodie Collegii Apostolici decus, & ornamentum Cardinalis amplissimum, qui id, quod conatus est, adeo est feliciter consecutus, ut nobis, vel aliis non sit admodum la- borandum, sed gratulandum potius, uti potentissimo vindici veritatis; agendae- que gratiae quod labore plurimo libera- verit immittendi falcem in adeo densam, immensamque mendaciorum silvam: nam contemnendus est potius, quam consu- tandus ille, qui mendaciorum frigidus de- fensor accedens, post collapsos tuba (k) Josue muros Jerico, levem maceriem ex- citavit, quae sponte corruat, indigna pe- nitus, ut ad ejus demolitionem iterum buccina sacerdotalis insonet.

Cum igitur Dei & Apostolicae Sedis gratia totum hoc, quod acceperunt, Occi- dentalis orbis Imperatores se consequu- tos intelligant: par est utrique Deo, atque Apostolicae Sedi gratos esse, non immemores, quod cujus facultatis est da- re, ejusdem est potestatis adimere, & pro Ecclesia sancta sua exurgere vindic- em Christum Dominum, qui est commi- natus Hebraeis: Auferatur (l) inquit a vobis Regnum Dei, & dabitur genti fa- cienti fructum ejus. Quod quidem cum eis, atque cum aliis Gentibus saepe factum, produnt saeculis cunctis Annales. Sed ma- gna Dei benignitate inde parva est Im- perio Occidentali securitas, ut maneat semper, quia aedificata est supra petram tanta moles structura: quod (m) Domi- ni verba demonstrant, & exempla decla- rant. Stetit enim immobile, & incon- cussum, percussum licet, & exagitatum valde Imperium Orientis, quamdiu ejus inhæserunt fundamenta petrae; ubi vero eadem saepe nutantia sunt inde omnino dimota: mox totum corruit ingenti fra- gore, nec amplius exurrexit. Sed jam acceptam historiam prosequamur.

Quas autem tunc post coronationem idem Carolus oblationes obtulerit Roma- nis basilicis, habes apud Anastasium ver- bis istis: Post celebrationem Missarum ob- tulit ipse serenissimus domnus Carolus Im- perator mensam argenteam cum pedibus suis, pensantem libras.... Sed & in Confessione ejusdem Dei Apostoli una cum praecellente filio suo Rege, & filiabus di- versa vasta ex auro purissimo in ministe- rium ipsius sancti, pensantem libras.... sed & coronam auream cum gemmis majoribus, quae pendet super altare, pensantem libras quinquagintaquinque, & patenam auream majorem cum gemmis di- versis, pensantem libras triginta, & cali- cem majorem cum gemmis, & ansis dua- bus, pensantem libras octo. Item calicem communiorum fundatum cum scyphone, pen- santem triginta septem libras: immo & cali- cem alium majorem fundatum, pensantem libras triginta sex.

Obtulit & super altare sanctissimum B. Pauli Apostoli mensam argenteam mino- rem cum pedibus, pensantem libras quin- quagintaquinque, cum diversis vasis mi- rae magnitudinis, quae ad usum ipsius men- sae pertinent. Item in basilica Salvatoris Domini no- stri, quam Constantinianam vocant, ob- tulit Crucem cum gemmis hyacinthinis, quam almissicus Pontifex in litania praec- dere constituit, secundum petitionem ipsius Ann. Eccl. Tom. XIII.

Item in basilica Salvatoris Domini no- stri, quam Constantinianam vocant, ob- tulit Crucem cum gemmis hyacinthinis, quam almissicus Pontifex in litania praec- dere constituit, secundum petitionem ipsius Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS Ad num. XXII. & seq. Monachus Egolesmen- sis in Vita Caroli Magni loquens de iis, quae hoc anno Romae gesta, dum ibi Carolus esset, ait: Eadem die (nempe VII. Kalend. Decemb.) Zacharias cum duobus Monachis, uno de Monte Oliveti, altero de Sancto Sabo de Oriente re- versus Romam venit, quos Patriarcha ad Regem misit. Qui benedictionis causa Claves Sepulcri Dominici ac loci Calvariae, Claves etiam Civi- tatis & Montis Oliveti cum Vexillo detulerunt: quo Rex benigne suscipiens, aliquot dies secum detinuit, & Aprilis mense remuneratos absolvit. Refert eundem locum Baronius, sed nactus e- rat Codicem inreperatum, in quo legebatur, quos Joannes Patriarcha ad Regem misit. Nam Joannis nomen in eum locum intrusum; cum nec in aliis exemplaribus laudata Vita Caro- li M. nec in Reginone, nec in Eginhardi An- nalibus, nec in Annalibus Metensi, Bertiniano, aliisque, qui eandem rem narrant, Patriarchae nomen exprimitur. Porro certum est, non Joannem per haec tempora Ecclesiae Hierosoly- mitanae praefuisse, sed Georgium, quem supra ostendimus successisse Eliae, qui tempore septi- mae Synodi a sua Ecclesia exalabat, ad quam ante mortem restitutus est. Fictitius iste Pa- triarcha acceptus ex Antiquitatibus San-Diony- sianis a Doubleto editis lib. 4. cap. 3. ubi multa de Carolo Magno fabulosa habet. Ait enim Joannem Patriarcham Hierosolymitanum a Sa- racenis et sua Sede pulsum ad Constantinum Imp. ejusque filium Leonem Constantinopolim fugisse, conjunctimque cum otroque, quibus novissimum Christianorum in Palestina calami- tatem exposuerat, Nuncios ac literas ad Caro- lum Imp. direxisse cum hac Epigrapha: Servus servorum Dei Joannes Urbis Hierusalem divina

piissimi Imperatoris. Item & altare cum columnis argenteis & ciborio, verumetiam, & Evangelium ex auro mundissimo cum gemmis ornatum, pensans libras.... Item & in basilica Dei Genitricis Ad praesepe obtulit * siclumaca argentea ma- jora, pensantia libras..... Hucul- que de oblationibus Caroli Imperat. Post haec vero de exilio perditissimorum da- mnatorum hominum ista subiicit. Postmodum vero dum deducti fuissent iniquissimi illi malefactores, videlicet Pa- schalis, & Campulus, & sequaces eo- rum in praesentia piissimi domni Impera- toris, circumstantibus nobilissimis Fran- cis, & Romanis, & omnes simul expro- brantes de malis ipsorum consiliis, & operationibus, increpabat Campulus Pa- schalem, dicendo: Mala hora faciem tuam vidi, eo quod tu me misisti in istud pe- riculum, & ceteri similiter, alter al- terum condemnans, manifestabant suum ipsorum reatum. Quos cum tales iniquos cognovisset piissimus Imperator, in par- tes Franciae misit. Huculque de his apud Anastasium.

Eodem autem die, quo Leo Pontifex coram populo se purgavit (a): Zacha- rias presbyter, qui anno superiori missus fuerat ad loca sancta Hierosolymam cum eleemosynis, bene perfuncto legationis mu- Z z 2 ne-

meritordia Episcopus, &c. Addit Doubletus, Carolum lectis literis & ab Archiepiscopo Reme- nsi Tilpino explicatis, praecipisse, ut omnes arma sumerent; perrexisse in Orientem, Ur- bem Hierosolyman, totamque Terram, quam Sandam cognominant, eripuisse Saracenis, in- deque Constantinopolim venisse, & onustum Re- liquis Aquisgranum; indeque ad Monasterium San-Dionysianum rediisse. Mitto alias fabulas in eadem narratione contentas, quia inter Eruditos convenit, Carolum nunquam Hierosoly- mam, nec Constantinopolim profectum esse. Cointius hoc anno num. XXVIII. & seqq. pluribus fabulam illam confutat, quibus super- fluum esset aliquid addere. Is tamen pereram num. XXVII. fictitium illum Joannem pro vero Patriarcha Hierosolymitano habet, & de isto interoretandos esse censet Auctores laudatos, qui de Patriarcha Hierosolymitano ejus nomi- ne non expresso, verba faciunt. Sed ex Pa- triarcharum Hierosolymitanorum serie a nobis in hoc Opere accurare consignata, manifestum est, nullum Joannem, Regni & Imperii Caroli tempore, Ecclesiae Hierosolymitanae praefuisse.

Quoad Claves Sepulcri Dominici ad Carolum missas Eginhardus in Vita Caroli M. de ea Le- gatione haec habet: Cum Aaron Rege Persarum, lipha Sa- qui excepta India, totum pene tenebat Orientem, raceno- talem babuit in amicitia concordiam (Carolus cum Lega- tillicet), ut is gratiam ejus omnium, qui in tos ad Ca- toto Orbe terrarum erant, Regum ac Principum vobum amicitia praeponeret, solumque illum honore ac mu- nificencia sibi colendum judicaret: ac proinde- eum Legati ejus, quos cum donariis ad Sacra- tissimum Domini ac Salvatoris nostri Sepulcrum locumque Resurrectionis miserat, ad eum venis- sent & eidem Domini sui voluntatem indicas- sent,

XXII. Exilium scelerato- rum.

(*) Vita Caroli Magni hoc anno.

XIV. Aaron Ca- lipha Sa- qui excep- tum Legati ejus, quos cum donariis ad Sacra- tissimum Domini ac Salvatoris nostri Sepulcrum locumque Resurrectionis miserat, ad eum venis- sent & eidem Domini sui voluntatem indicas- sent,

Confuta- tus defen- for fallae Regiae immuni- tatis.

(k) Josue. 6.

XX. Joannes per haec tempora Patriarcha Hierosolymitanus non fuit.

(l) Matt. 21. Imperii securitas qua.

(m) Matt. 7.

XXI. idem Carolus oblationes obtulerit Roma- nis

ferum mundum, ut nunc sic absurde res credantur a Christianis, quales nunquam antea ad credendum poterat quisque suadere Paganis, Creatorem omnium ignorantibus. Hanc itaque rem propterea ad

medium deduximus, quia huic, unde loquimur, Similis est: & exemplum poterat vel exemplum tribuere de inani seductione, & vera sensus diminutione. * f. velut

Oain-

PAGIUS Hispaniarum pars, quam Franci subegerant. Narbonensi Metropolitae subiacebat. Alcuinus cum de altero, quod in Hispaniam susceperat essent itinere fama jam spargebatur, calamo manum admovit, ut in utilitatem causae publicae nonnihil subsidii conferret, ut ipsemet in sua Praefatione indicat; his enim verbis utrumque sic alloquitur: Per Divina suffragia pietatis hanc nebulosam impietatis sententiam clara veritatis luce pridem discutere studuisti etiam, & Deo Christo donante captum predicationis opus multa ex parte perfecisti. Ad cuius piissima predicationis venerabile opus, mandante glorioso Principe & devotissimo in omni bonitate Carolo Rege, vos iterum ituros esse audivimus. Quapropter paucorum arripui laborem dierum in solatium sanctissimi itineris vestri quantum haberetis in manibus cuiusdam Epistola meo nomini directae ab Elipanto Toletano Episcopo pius & pernecessarias responsiones, &c. Alcuinus in libro primo Elipandum, ut ad Catholicam fidem rediret, exemplo Felicis iam conversi hortatus est: Cujus te: inquit Alcuinus, cum tuis discipulis, venerande Pater humilitatem sectari suadeo. Cessit tandem Alcuino Elipandus, & pie mortuus est, ut testatur Tamayus in Toletanorum Archiepiscoporum Catalogo. Alcuinus quatuor suos adversus Elipandum libros misit ad Laidradum & Nebridium, ceterosque Gothiae Episcopos, qui Caroli jussu iterum conveniebant, ut Synodi Provincialis opera haeresim Felicianam in partibus Hispaniae extinguerent. Eos enim illuc iterum ituros esse, supra ex eodem Alcuino monstravimus. Is vero in fine praefati Operis ita Laidradum & socios alloquitur. Ego in proinctu ob vestri itineris festinationem hac qualicumque sunt dictavi, ita ut tempus mihi relegendi vel emendandi non fuit idoneum, vestra charitati contentus tantummodo lectione atque emendatione. Si dignum vestrae considerationi videatur, fraterno ostendite CONVENTU. Sin autem, sub gremio piissima charitatis vestrae abscondite, donec omni consilio tractemus, quid de hoc agendum sit Opere. Quem successum is conventus habuerit, incomperitum.

XIX. Felix Episcopus Urgellensis, qui haeresim de-

posuerat, Lugdunumque exul missus fuerat in suo errore mortuus est, dum Agobardus Lugdunensis Archiepiscopus esset. Is enim initio libri ad Ludovicum Augustum contra Felicianum dogma scribit: Post obitum Felicis illius, qui fuerat quondam Episcopus in Urbe Orgellitana, inventa est a nobis quaedam schedula ab eo edita sub specie interrogationis & responsionis, quam cum legentes consideravimus, inspicimus hominem diligenter & fraudulenter insuavisse quantum in se fuit, omnem pravitate dogmatis sui, in qua dudum fuerat detectus & convictus, & propter quam ab honore Episcopatus depositus, qui licet aliqua verba, quae prius imprudenter efferebat, postea suppresserit, aliqua tamen nunc addidit, quae tunc reticuit. Quam schedulam ego ut potui, juxta veritatem fidei cum reprehendissem, vel reprehendam publicasse, quidam ex fratribus, ut compri indigne tulerunt: & non perversitate animi, ut puto, sed simplicitate ingenii, arbitrati sunt me id non fecisse zelo fidei, sed zelo invidentia, sicut moris est eorum, qui inanis gloriae cupidi, idcirco bonis detractant, ut se illis superponere nitantur, & si detractionibus obtinuerint, ne illi admirentur, isti admirationis gloriam consequantur. Et quoniam non desunt inter nos tales, quibus necesse sit & integritatem fidei cognoscere, per quam valeant malum perfidia declinare, & rectis iudiciis obtemperare, ut mereantur in dogmate Pietatis proficere opportunum putavi ea, quae praedictus vir male sentit, exaggeranda adsumere, & verbis ejus in quibus a veritate fidei excessit, Sanctorum Patrum sententias opponere, ut quisquis dignatus fuerit legere, agnoscat, quae cautela Catholicae veritatis purissimum sensum sequatur. His consensientia scribit Ado in Chronico: Perpetuo exilio apud Lugdunum relegatus est, quem ferunt in eodem ipso suo errore mortuum. Felicem Virum doctum fuisse, indicat Alcuini Epistola XV. scripta ad Carolum Regem in qua loquens de disputatione Felicis cum quodam Saraceno, quam Carolus petierat, eam se non habere ait, attamen dictum sibi fuisse eam apud Laidradum Episcopum Lugdunensem inventi posse.

Felix Episcopus Urgellensis in haeresi mortuus.

I. (a) Vita Caroli Magni hoc anno. Tarracotus ingens Italiam qua-

Basilica S. Pauli terramotu concussa.

O Ctingentesimus primus annus sequitur notatus Indictione nona, quo (ut habent Annales (a) Francorum) Carolus Magnus Imperator septimo Kalendas Majas Roma profectus, Spoletum venit: & dum esset ibi, pridie Kalendas Maii hora noctis secunda terramotus maximus factus est, quo & tota Italia graviter concussa est. Quo etiam terramotu Romae tectum basilicae B. Pauli Apostoli magna ex parte cum suis trabibus decidit; & in quibusdam locis urbes, & montesque ruerunt, &c. De hac vero clade, quam tunc Romae passa est basilica S. Pauli, Anastasius agit his verbis in ipso Leone: Nona vero Indictione, peccatis nostris imminentes Tibus, subito terramotus factus pridie Kalendas Maii, Ecclesia beati Pauli Apostoli ab ipso terramotu concussa, omnia facta tecta ruere. Quae conspicuus magnus, & praclarus Pontifex, in magnam venit tribulationem, & lamentari cepit tam pro argento, quam pro ceteris speciebus, quae ibidem demolita, & confractae sunt. Sed Domino annuente, & beato Principe Apostolorum protegente, praclarus Pontifex totis visibus suis, certamen petentis instar, sicut antiquitus existebat ampla, & maxima, fortitudine potens, in meliorem deduxit statum, & in meliorem speciem eam marmoribus decoravit, & tam presbyterium, quam rotam Ecclesiam marmoravit, & ejus porticus renovavit: simulque & navem, quae est super altare, facta tecta omnia noviter restauravit: quin etiam & tres imagines aureas ibidem obtulit, scilicet Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, &

beatorum Apostolorum Petri & Pauli. Sed & aliam imaginem Salvatoris deauratam super postes in introitu posuit pensantem libras sexaginta: sed & omne argentum ibidem, quod quassatum erat, noviter restauravit. Necnon & fenestras ipsius ecclesiae mirae pulchritudinis ex metallo Cyprino decoravit. Et inferius de eadem basilica:

Item fecit in eadem basilica beati Pauli calices majores fundatos ex argento purissimo, ex ipsius Apostoli donis, qui pendunt inter arcus majores numero undecim, alios qui pendunt inter columnas majores dextera, laevaue numero quadraginta, simul pensantes libras ducentas, & sexagintaseptem. Fecit & ciborium cum columnis quinquagintaquinque que super altare mirae magnitudinis, & pulchritudinis ex argento purissimo, pensans duo mille, & quindecim libras, necnon & Crucem anaglypham pendentem in pergula ante altare, pensantem libras tredecim, atque velum rubeum, quod pendet ante altare, habens in medio Crucem de chrysolitro. Et rursus: Fecit ibidem idem beatissimus Pontifex canistros ex argento puro numero quadragintaseptem, pensantes simul libras ducentas quadraginta. Et inferius: Fecit in eadem basilica Doctoris mundi B. Pauli Apostoli Angelos ex argento purissimo duos, juxta imaginem Salvatoris in ingressu vestibuli, pensantes libras centum, & semis. Verum & polycandilum pendentem in pergula ante Confessionem cum catenulis aureis, quae pensant libram unam. Praeterea & in ingressu basilicae super rugas majores

II. De ornamentis collatis in Basilicam S. Pauli.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6294.

SÆC. IX. Anno Erae Hisp. DCCC. XXXIX. Anno Hegire CLXXXV. inchoato die 20. Januar. fer. 4.

I. Victoria Caroli & Leonis III.

© 26. C. D 4. P. 4. April. Indict. 9.

JESU CHRISTI 801.

LEONIS III. PAPÆ 7.

CAROLI IMP. 2.

IRENES iterum IMP. 5.

Num. I. ad IX. Dum Carolus Romae adhuc esset, hac contigisse Annalista Loisehanus nos edocet: Ordinatis deinde Romanae Urbis, & Apostolici, totiusque Italiae, non tantum publicis; sed etiam Ecclesiasticis & privatis rebus (nam tota hyeme non aliud fecit Imperator, misitque iterum in Beneventanos expeditione cum Pippino filio suo, ipse post Pascha, VII. Kal. Maji Roma profectus Spoletum venit. Quare per tres integras hebdomadas in Urbe post Pascha mansit Imperator. Ad illud tempus quo Res Italiae

Carolus Augustus ordinabat, Cointius hoc anno num. III. refert victoriam, quam Leo & Carolus ad Anfidoniam Urbem Tusciae de suis hostibus insigni miraculo reportarunt, ut eorum patet Diplomate, nec non ex alio quod in ejusdem postea confirmationem Alexander Papa IV. emisit; quod utrumque recitat Ughellus in Offensium Episcoporum Catalogo in Episc. XI. Leo III. & Carolus Imp. in suo Diplomate sic loquuntur: Dominus noster Jesus Christus per Angelum suum in visione nobis videri fecit, ut caput praedicti Martyris (Anastasi scilicet) ad ejus pugnam, quam nos ad praefatam Civitatem (nempe Anfidoniam) habebamus, cum Dei laudibus adveniret; nostris vero inimicis dicebat, ut vincebamus, & nos ita talia fecimus: & nunc auxiliante Deo, & ipso praefato Martyre, adveniente ejus capite (quod ex Monasterio prope Romam ad Aquas Salvias sito delatum est) terra motus venit super nostris inimicis, & servos apprehendit eos, & parietes irruerunt, inimici vero nostri in nostris manibus devenerunt, & omnes interfecisti fuerunt. Alexander IV. in suis ad Abbatem Fratresque Monasterii Sancti Anastasi literis confirmat Eccle-

res fecit imagines ex argento quinque, pensantes libras ducentas vigintinovem. Fecit & ubi supra Aquamanus ante... deauratos duos argenteos pensantes libras quatuordecim. Fecit & super cerosistratas majores versatiles anaglyphos ex argento purissimo, pensantes simul libras octoginta sex, & uncias octo, atque lucernas majores fusiles bimixas anaglyphas duas pensantes libras quinquaginta septem. Et constituit ejus beatitudo, ut quotidianis noctibus ante altare ipsius Apostoli ardere debeant.

III. Idem divina inspiratus gratia investivit trabem majorem, quæ est sub arcu principali ex argento mundissimo pensante undique libras mille trecentas quinquaginta duas. Fecit & super altare majus vestem chrysoclavam mira pulchritudine decoratam, habentem historiam Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, sanctæque ejus Genitricis, atque duodecim Apostolorum cum periclysi de chrysoclavo, undique ex margaritis ornatam, atque ab utroque latere blattibi cum chrysoclavo, quæ in naturalibus Apostolorum ibidem poni constituit. Fecit etiam ibi super Crucem majorem ex auro fulvo nimis epanoclystum ornatam gemmis pretiosis, pensantem libras quadraginta duas, & uncias duas, necnon & cerosistorum paria quatuor investita ex argento deaurato, pensantia simul libras septuaginta septem. Ac rursus inferius hæc habentur: Fecit & in basilica eadem vestem super altare habentem historiam Resurrectionis, & imagines Apostolorum chrysoclavam ornatam, margaritis, & imagines Apostolorum duas ex argento deaurato, pensantes libras octoginta sex. Post multa vero aliis collata Ecclesiis, hæc habentur ad eandem Ecclesiam pertinentia:

IV. Fecit & in basilica Doctoris mundi beati Pauli Apostoli vestem chrysoclavam habentem in medio Salvatorem, dextera, lavaque beatum Petrum & Paulum Genitibus prædicantes cum periclysi de chrysoclavo, & gemmis pretiosissimis. Et inferius: Fecit in basilica S. Pauli tiburibula ex auro purissimo duo. Ac rursus:

PAGIUS clesia eorum Civitatem Ansedonia cum omnibus Ecclesiis & pertinentiis suis, olim ab infidelibus & iniquis hominibus possessis, sed præterea a memorato Carolo Imperatore una cum prefato Leone Prædecessore nostro (inquit Alexander) meritis & auxiliis B. Anastasi Martyris, ejusdem capitii ostensione devictam & destructam, propter quam victoriam Eccl. h. supradicti Martyris præfatas possessiones donavit.

II. Imperator Urbe digressus Spoletum accessit. Ibi dum II. esset, Kal. Maii hora noctis secunda, terræ motus maximus factus est, quo tota Italia graviter concussa est, inquit Annalista Loifelianus, cui cæteri suffragantur. In Annalibus Fuldenibus, hic terræ motus per totam Italiam tam

Fecit in eadem Ecclesia S. Pauli Crucifixum ex argento purissimo mira magnitudinis decorum, pensantem libras quinquaginta duas, verum etiam fecit ibi super tetra vela alba holoserica rosata, ex quibus unum habens in medio Crucem de chrysoclavo, & gammadias de chrysoclavo numero octo, quæ pendent in pharo in medio basilica pensante libras duodecim. Ingressum vero corporis ejus super... ex marmoribus candidis miro decore ornavit, atque rugas areas ibidem posuit. Super columnas vero marmoreas quæ stant in circuitu altaris ipsius Doctoris mundi, ubi trabes quondam lignæ positæ fuerant, quæ etiam nimia vetustate maruerant, hic sacer Antistes super ipsas columnas lilia poni fecit... & capitella ex metallo, & super ipsas marmoreas platonias posuit, & diversis picturis opus mira magnitudinis decoravit, necnon ibi fecit vela Alexandrina majora numero quinque, quæ pendent super rugas majores in ingressu basilicæ mirifice decorata. Et post multa: Fecit in basilica beati Pauli Apostoli Doctoris Gentium phara cantbara ex argento purissimo cum delphinis suis numero quinque, pensantia libras sexaginta septem, & uncias quatuor. Et ibi supra: Vestivit altare beati Pauli Apostoli ex argento mundissimo deaurato pensante libras centum, & novem. Necnon & Confessionem ipsius, atque faciem altaris ipsius vestivit ex auro purissimo pensante libras centum viginti quinque, & uncias octo.

V. Fecit & super in ingressu corporis scutum argenteum purissimum, in quo Orthodoxæ Fidei Symbolum scribi fecit, quod pensat libras triginta duas. Fecit ibi desuper, coronas majores tres ex argento purissimo pensantes in unum libras novaginta tres. Hæc omnia post terræmotum ab eodem Pontifice facta ponuntur. Quæ autem ante terræmotum, sed postquam ex Germania est reversus, ab ipso diversis in locis diversa Ecclesiarum ornamenta confecta sunt: ex eodem auctore hic describemus. Sed primum, quæ

vehemens fuisse dicitur, ut in quibusdam locis Urbes ruerent & montes, & tellus Basilicæ Beati Pauli Apostoli Roma cum trabibus suis magna ex parte decideret. Sigonius refert, ob id institutum esse a Leone, ut præcedentibus tribus Ascensionem diebus, supplicationes ad diversa templa haberentur. Quam rem Mamertus Episcopus Viennensis in Ecclesiam primus intulerat. Et in libro de Vitis Romanorum Pontificum, qui nomine Luitprandi Diaconi circumfertur, & Auctorem ex eunte nono sæculo Monachum germanum habuisse creditur. Leo III. cap. 98. dicitur constituisse, ut tres dies ante Dominicam Ascensionem Litaniam celebrarentur. Mamerti Rogationes, quæ Domini Ascensionem an-

quæ ad ædificia pertinent, his verbis: Præfatus vero sanctissimus Pontifex juxta Ecclesiam beati Petri Apostoli fecit in triclinio majori mira pulchritudinis decoratam absidem musivo ornatam, & absides duas dextera, lavaque super marmore, & pictura splendentes, & in pavimento marmoreis exemplis stratis cum cæteris amplis ædificiis tam in ascensu scala, quam post ipsum triclinium, compe.

VI. Quod autem ad vestes pertinet & alia ornamenta: hic pariter eadem ipsa in Annalibus cum cæteris superius memoratis tamquam in armario recondamus, sic fiet, ut vestes nullis tineis corrodantur, nec vasa a furibus auferantur, neque quamvis temporum injuria pereant. Cum enim & in eisdem antiquarum Ecclesiarum memoria conservetur, & de multis aliis scitu dignis admoneamur: nequam putes in his recensendis ociose nos laborare: Sic se habent:

In Eccl. S. Petri. Fecit in Ecclesia beati Petri Apostoli vestem e chrysoclavo cum pretiosis gemmis ornatam, habentem historiam Dominicæ Resurrectionis, & inter arcus vela serica alba, & vela de stauraci pulcherrima. Post reversionem suam ob nimium amorem fecit eidem nutritori suo presbyterium noviter totum marmoreum pulchrum sculptum, & compe erectum: sed & super altare majus fecit tetra vela holoserica alibina quatuor cum astillis, & * rosas chrysoclavis, & in eodem sacro altari fecit aliam vestem cum historiis Crucifixi Domini.

In Eccl. S. Pauli. Et in Ecclesia Doctoris mundi beati Pauli Apostoli fecit tetra vela holoserica alibina quatuor, & vestem super altare albam chrysoclavam, habentem historiam Nativitatis Domini, & sanctorum Innocentium. Item & aliam vestem Tyriam habentem historiam cæci illuminati, & resurrectionem.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS antecedunt Litania Gallicana appellatæ sunt, quia earum institutio a Gallia, & Litania Minor, ut hæc a Maiori distingueretur, quæ VII. Kalendas Maii celebratur. Frodoardus in Fragmento de Romanis Pontificibus a Mabillonio sæc. III. Benedic. part. II. edito, dum de Leone III. verba facit de his Rogationibus Gallicanis ait:

Hæc & multa subhinc numerosis dotibus augens, jura precum cumulat, servandaque Gallicanæ tradit Adscendens iter Domini præcuncta vota.

III. Recitat istum terræ motum Baronius ex Anastasio, & ex eodem verba facit de variis ædificiis a Leone III. constructis, variisque ornamentis Ecclesiis Urbis Romæ ab eodem donatis. Verum Baronius tam de iis quæ Leo III. ante

Idem autem sanctissimus Præsul fecit in basilica beatae Mariæ Ad præsepe vestem albam chrysoclavam, habentem historiam sanctæ Resurrectionis, sed & aliam vestem in orbiculis chrysoclavis, habentem historiam Annuntiationis, & SS. Joachim & Annae.

Fecit in Ecclesia B. Laurentii foris muros idem Præsul vestem albam rosatam, cum chrysoclavo. Sed & aliam vestem super sanctum corpus ejus albam stauracianam, & chrysoclavam cum margaritis. In titulo Callisti vestem chrysoclavam ex blattibi Byzanteo, habentem historiam Natalis Domini, & S. Simeonis.

Item in Ecclesia sancti Pancratii vestem Tyriam habentem historiam Ascensionis Domini.

Sed & in sancta Maria ad Martyres fecit vestem Tyriam, ut supra. In titulo S. Sabinae, ut supra. In diaconia S. Bonifacii, ut supra. In diaconia S. Mariæ, quæ vocatur Cosmedin, ut supra.

In basilica SS. Cosmæ, & Damiani fecit vestem de blattibi Byzanteo cum periclysi de chrysoclavo, & margaritis. Item in Ecclesia S. Valentini fecit vestem chrysoclavam, & aliam vestem de fundato pulcherrimam.

In diaconia SS. Nerei, & Achillei fecit vestem de stauraci. In diaconia sanctæ Dei genitricis, quæ vocatur Dominica, fecit vestem de stauraci.

In monasterio S. Sabæ fecit * butronem argenteum cum canistro suo pensantem libras duodecim, & vestem de stauraci cum chrysoclavo, & margaritis.

Item in monasterio S. Gerasimi fecit vestem de stauraci cum periclysi de chrysoclavo.

Necnon in monasterio Clivi Scauri fecit vestem de stauraci cum periclysi de chrysoclavo.

Verum etiam in titulo Pammachii fecit vestes duas, unam de stauraci cum periclysi de chrysoclavo.

terre motum, quam de illis quæ post illum egit, promiscue loquitur. Certum tamen Anastasium in Vita Leonis III. ejus opera publica temporis ordine servato recensere; qui ordo cum ad graves difficultates solvendas aliquando conducatur, in Annalibus minime invertendus, Anastasius itaque pag. 121. Edit. Regiæ quatuor incipit enumerare opera publica Leonis III. antequam ex Urbe discessum. Tum pag. 123. & seqq. loquitur de ejus persecutione & Romam reversione. Deinde pag. 127. & seqq. usque ad finem Vitæ Leonis III. figillatim enumerat dona ab eo variis Ecclesiis collata, plurimamque ædificia ab eo Romæ condita. Terræ vero motum, qui hoc anno accidit, loco suo refert pag. 128. De Triclinio Leonino sermonem habet pag. 123. paulo antequam de ejus persecutione sermonem habeat, ut anno superiori insinuavimus, dum refellimus Alemannum, qui cum non animadvertisset, Anastasium in hujusmodi operibus

VII. In Ecclesia S. Mariæ Ad præsepe.

S. Laurentii extra muros.

S. Callisti ex blattibi Byzanteo, habentem historiam Natalis Domini, & S. Simeonis.

S. Pancratii.

S. Mariæ ad Martyres. S. Bonifacii. S. Mariæ in Cosmedin.

SS. Cosmæ, & Damiani. S. Valentini. SS. Nerei, & Achillei.

VIII. S. Mariæ in Dominica. S. Sabæ.

S. Gerasimi.

Leonis III. Opera publica Anastasii ordine recenset.

CHRISTI
801.LEONIS PAP. III.
6.CAROLI MAGNI I.
IRENES ITERUM 5.S. Grego-
rii. *S. An-
dreae in
Silice.

clysi de chrifoclawo, & aliam vestem de imizino.
Item supradictus Antistes Ecclesie beati Andreae Apostoli sita via Appia in silice in trigesimo lapide facta testis noster restauravit una cum baptisterio, & porticu. In qua Ecclesia presbyterium constituit, ubi & dona obtulit tam in argento, quam in vestibus, & libris. Hæc de rebus usque ad terræmotus tempus Anastasius: atque de his factis, jam ad Carolum redeamus.

IX. Hoc eodem anno, ab ipso Imperatore datæ reperiuntur leges, quæ Mutinæ adhuc legi hac præfatione dicuntur (a).

(a) Sigon.
l. 4. Reg.
Ital. hoc
anno.
De legi-
bus a Ca-
rolo Imp.
fancitis.

Carolus divino nutu coronatus Romanorum regens Imperium serenissimus Augustus omnibus Comitibus, Castellis seu cunctis Reip. per provinciam Italie a nostra mansuetudine præpositis, anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi DCCCI. Indictione IX. anno Regni nostri in Francia XXXIII. in Italia XXVIII. Consulatus autem nostri primo. Cum in Italiam propter utilitatem sanctæ Sedis Ecclesie ac provinciarum disponendarum, venissemus: multa, atque diversa per urbes singulas ante conspectum nostrum quæstiones venerunt, tam de Ecclesiasticis, quæ de publicis, & privatis rebus per ea, quæ statim recitata, ex Romana seu Longobarda lege competenti sententia terminata sunt, quorum judicialis sententia a legislatoribus aut penitus omissa est, aut a posteris oblivioni tradita. Quocirca nos considerantes utilitatem nostram, & populi a Deo nobis concessi, ea, quæ ab antecessoribus nostris Regibus Italiae in edictis legis Longobardicæ ab ipsis edita prætermissa sunt, juxta rerum, ac temporum considerationem addere curavimus, solliciti, ut necessaria, quæ legi defuerant, supplerentur, ut in rebus dubiis non quorumlibet arbitrium, sed nostræ legis auctoritas prævaleret. Hæc ibi.

X. Sed & Eginhardus in vita ipsius ista de legibus: Post susceptum, inquit, Imperiale nomen, cum adverteret multa legibus populi sui deesse (nam Franci duas habent leges plurimis in locis valde diversis) cogitavit, quæ deerant, addere,

PAGIUS

publicis recensendis temporis ordinem servare, arbitratus est Triclinium Leoninum, in quo exhibentur variae Inscriptiones, præsertimque una in honorem Caroli Regis, ante præsentem annum ædificatum non fuisse, sicque viam sibi præclusit iisdem inscriptionibus recte explicandis, ut ibidem vidimus. Baronius an. DCCXCVI. num. XXX. suo loco de illo Triclinio egit, uti & Cointius eo anno num. CIV. & seqq. & Marca lib. 3. de Concordia cap. 11. licet nec Cointius nec Marca animum adverterint ad

& discrepantia unire, prava quoque, & perperam prolata corrigere. Sed in iis nihil aliud ab eo factum est, quam quod pauca capitula, & ea imperfecta legibus addidit. Omnium tamen nationum, quæ sub ejus ditione erant, jura, quæ scripta non erant, describi, ac litteris mandari fecit. Hæc Eginhardus. Numerant viginti tria capitula legum Caroli Magni, duoque ex illis reperiuntur recitata a Gratiano, atque primum illud (b) de Romana Ecclesia his verbis:

In memoriam beati Petri Apostoli honorem sanctam Romanam, & Apostolicam Sedem, ut quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat Ecclesiasticæ magistra rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas: UT LICET VIX FERENDUM AB ILLA SANCTA SEDE IMPONATUR JUGUM: TAMEN FERAMUS, ET PIA DEVOTIONE TOLEREMUS. Si vero (quod non deest) quilibet sive sit presbyter, sive diaconus, aliquam perturbationem machinando, & nostro ministerio insidiando, redarguatur falsam ab Apostolica Sede detulisse epistolam, vel aliud aliquid, quod inde non venerit: salva fide, & integra circa Apostolicum humilitate, penes Episcopum sit potestas, utrum eum in carcerem, aut aliam detrudat custodiam, usquequo per epistolam, ut per idoneos suæ partis Legatos Apostolicam interpellet sublimitatem, ut potissimum tam sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus justo ordine statuat lex Romana desinare, ut & is corrigatur, & cæteris modis imponatur. Recitatum hoc ipsum capitulum, & repetitum apparet in Concilio Tiburiensi (c), utpote tanto Principe Christianissimo dignum.

Vidisti, Lector, Caroli Magni erga Sedem Apostolicam reverentiam, animique submissionem erga Romanum Pontificem, omnibus Christianis Principibus positam in exemplum, utpote potentissimi, atque prudentissimi Principis: cui idcirco dederit Deus subicere sibi Reges, & populos, cum noverit ille se subicere propter Christum successori hominis piscatoris. Considerasti pariter, quam modeste agat de cognitione Apostolicarum litterarum, ut nolit ipse, nec aliquis

ordinem temporis ab Anastasio in Vita Leonis III. servatum, perperamque existimant, cum Vexillo Sancti Petri eo anno a Leone III. ad Carolum transmissio collatum ei fuisse Dominium Urbis.

A num. IX. ad XX. Agit Baronius de variis legibus a Carolo Imp. dum adhuc in Italia versaretur emissis. Num. IX. refert ex Sigonio præfationem legum a Carolo Imp. Mutinæ datarum & directarum cunctis Reip. per Provinciam Italiae præpositis, anno ab Incarnatione D. N. Je-

(b) Dist.
19. c. 3.

Quid de
Romani
Pontificis
litteris
falsis u-
tentibus.

(c) Conc.
Trib. c.
36.

XI.

CHRISTI
801.LEONIS PAP. III.
6.CAROLI MAGNI I.
IRENES ITERUM 5.

quis ex suis provinciarum Præsidibus eas, an verè sint, vel falsæ, cognoscere, & perscrutari, etiam si de læta majestate causa tractetur, sed totum judicium vult per Episcopum agitari, & ejus sententiam expectari. Ita cum egit, & adeo se legibus Ecclesiasticis obsequentem exhibuit, bene consuluit Regno Francorum, ut Deo protegente, licet civilibus, & externis bellis diu multumque fuerit fatigatum, permanens semper fuerit, liberumque a gente Sarracenorum longe lateque ubique locorum terrarum orbis dominantium, atque semper divino auxilio fuerit integrum feliciter propagatum ad posteros.

XII.

(a) 11. 9.
1. c. 37.
volumus.
(b) Capit.
Franc. l.
6. c. 281.

Ex alia autem lege, quæ extat (a) apud eundem Gratianum mutilata, integra autem in Capitularibus (b) Regum Francorum, vide quam faverit, Theodosii exemplo, judicio Episcoporum.

Volumus, atque precipimus, ut omnes ditioni nostræ, Deo auxiliante, subiecti, tam Romani, quam Franci, Alamanni, Bajuarii, Saxones, Thuringii, Fresones, Galli, Burgundiones, Brittones, Longobardi, Vascones, Beneventani, Gothi, Hispani, ceterique nobis subiecti omnes, licet quocumque videantur legis vinculo conscripti, vel consuetudinario more connexi, hanc sententiam, quam ex sexto decimo Theodosii Imperatoris libro, capitulo videlicet undecimo ad interrogata Ablavii Ducis illi, & omnibus rescriptam sumpsimus, & inter nostra capitula pro lege tenendam consensu omnium fidelium nostrorum tam clericorum quam laicorum posuimus, lege cunctis perpetua tenendam, id est.

XIII.
Quantum
Carolus
detulerit
Ecclesia-
tico foro.

Quicumque litem habens, sive possessor, sive petitor fuerit, vel in initio litis, vel decursis temporum curriculis, sive cum negotium peroratur, sive cum inceperit promi sententia, si judicium elegerit sacrosanctæ legis Antistitis: illico sine aliqua dubitatione, etiam si alia pars refragatur, ad Episcoporum judicium cum sermone litigantium dirigatur. Multa enim, quæ in judicio captiose præscriptionis vincula promi non patiuntur, investigat, & promit sacrosanctæ religionis auctoritas. Omnes itaque causas, quæ vel Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

N. Jesu Christi DCCCI. Indict. IX. anno Regni nostri in Francia XXXIII. in Italia XXVIII. Consulatus autem nostri primo. Quibus ex verbis patet, eas leges hoc anno post Kal. circiter Junias datas esse; cum Carolus an. DCCCLXXIV. circa Junii initium universi Regni Longobardici possessionem inierit. Liqueo secundo, Carolum, Orientalium Imperatorum exemplo, ipso die quo Imperator acclamatus est, Consularium perpetuum capessisse, quod Caroli exemplo a Ludovico Pio, & a quibusdam aliis Successoribus ejus etiam in usum vocatum. Præfata Præfationi subiciuntur octo Capitula, quæ

prætorio jure, vel civili tractantur, Episcoporum sententiis terminata perpetuo stabilitatis jure firmentur. Nec liceat ulterius tractari negotium, quod Episcoporum sententiis deciderit. Testimonium etiam ab uno licet Episcopo perhibitum, omnes Judices indubitanter accipiant; nec alius audiatur, cum testimonium Episcopi a qualibet parte fuerit repromissum. Illud est enim veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum, quod a sacrosancto homine conscientia mentis inlibatè promulerit. Hoc nos edicto salubri aliquando censuimus: hoc perpetua lege firmamus, malitiosa litium semina comprimentes, ut miseri homines longis, ac pene perpetuis actionum laqueis impliciti ab improbis petitionibus, vel a cupiditate perperam maturo sine discedant. Quicquid itaque de sententiis Episcoporum clementia nostra censuerat, etiam hac sumus lege completi, gravitatem tuam, & cæteros pro utilitate omnium, in perpetuum observare conveniet.

Ista sunt, quæ ex Theodosio Carolus Imp. ab Imperatore mutuatus, pius ex pio, justissimus a justissimo, utroque Christianæ religionis decore maximo, & ornamento, sive virtutem militarem spectes in eis, sive cultum Fidei Orthodoxæ, vel erga subditos sibi populos regimen probatissimum. Hæc audiant, & erubescant illi, qui his penitus adversarias leges statuunt, & contraria edicta proponunt, timoribus exagitantibus populos, novis adventionibus inhibentes, quacumque occasione prætexta, via indirecta procurant, ne laici ipsi attingant limen Ecclesiastici fori. Timeo, timeo istis, ne quando si ista facere perseverant (quod absit) Deus vindex tandem exurgens virga furoris ferrea, secundum illud Davidicum, tanquam vas figuli confringat eos. Unde & ob imminens, quod altat, periculum æque cum eodem ipso ex alto corde vociferor: Nunc Reges intelligite, & erudimini, qui judicatis terram. Et exemplo discite Caroli, ex obedientia & observantia erga Apostolicam Sedem Regna & Imperia propagare, atque firmiter stabilire.

Quod rursum ad eundem Carolum in A a a 2 his

dicuntur addita ad legem Longobardorum, & recitantur a Baluzio Tom. I. Capitularium Reg. Franc. pag. 346. & a Labbeo Tom. VII. Concil. pag. 1159.

Baronius num. XII. refert partem legis Caroli Imp. quæ integra recitantur lib. VI. Capitularium Franc. cap. 366. & apud Baluzium citatum pag. 986. In ea Carolus numerat populos sibi subditos Romanos, Francos, Alamannos, Bajuvarios, Saxones, Turingios, Fresones, Gallos, Burgundiones, Brittones, Longobardos, Vasconos, Beneventanos, Gothos & Hispanos. Ubi dubiam esse non potest, inquit

XIV.

Salubris
auctoris
admonitio.

XV.

V.
Varii po-
puli Caro-
lo subje-
cti.

Carolus abstinet a novis condendis legibus.

his spectat, quam parcissimus fuit in novis condendis legibus, adeo ut cum tamdiu vixerit Rex, atque Imperator, paucis legum capita sanxisset dicatur; sed in veteribus restituendis, ut servarentur, multus fuit; hinc apparet, colligi iussisse centum sexaginta octo capitula legum Ecclesiasticarum ex sacrosanctis Conciliis, atque decretis summorum Pontificum, ut per ea in Ecclesia disciplina vigeret. Ne autem vel ex hoc videri posset præscribere ipse leges Episcopis: collectioni suæ ista ipsa quam religiosissime præfatus est:

Collectio Caroli iussu facta legum Ecclesiasticarum.

Præfatio domni Caroli Imperatoris. Regnante Domino nostro Jesu Christo in perpetuum. Ego Carolus gratia Dei, ejusdemque misericordia donante, Rex, & rector Regni Francorum, & devotus sanctæ Ecclesiæ defensor, humilisque adiutor omnibus Ecclesiasticæ pietatis ordinibus, seu secularis potentie dignitatibus in Christo Deo æterno perpetuæ pacis, & beatitudinis salutem.

Considerans pacifico mentis intuitu una cum sacerdotibus, & consiliariis nostris abundantem in nos, nostrumque populum Christi clementiam, qua necessarium est non solum toto corde, & ore ejus pietati agere gratias incessanter, sed etiam continua honorum operum exercitatione ejus insistere laudibus, quatenus qui nostro Regno tantos contulit honores, sua protectione nos, nostrumque Regnum in æternum conservare dignetur.

XVI. Admonitio Caroli ad Episcopos.

Quapropter placuit nobis vestram rogare solertiam, o pastores Ecclesiarum Christi, & ductores gregis ejus, & clarissima mundi luminaria, ut vigili custodia, & sedula admonitione populum Dei per pascua vitæ æternæ ducere studeatis, & errantes bonorum exemplo operum, seu adhortatione humeris intra Ecclesiasticæ firmitatis muros reportare satagatis: ne lupus insidians aliquem, canonicas sanctiones transgredientem, vel paternas traditiones universalium Conciliorum excedentem (quod absit) inveniens devoret. Ideo magno devotionis studio admonendi, & adhortandi sunt, immo compellendi, ut firma fide, & infatigabili perseverantia intra paternas sanctiones se

PAGIUS

quit Baluzius in Notis ad illud Capitulum, quin per Gallos intelligi debeant homines originis Gallicæ. Franci quidem Franco Imperio subiecti, sed qui genus repetebant a vetustis Gallicæ incolis ante Francorum adventum. Gothi & Hispani Franco Imperio subditi eandem Regionem incolebant, idest, eam Hispaniæ partem quæ nunc Catalonia dicitur usque ad fluvium Rubricatum, ubi fuit limes Regni Francici. Gothi igitur in ea Hispaniæ parte habitantes ii erant, supererant ex Regno Gothorum; Hispani vero qui ex ea Hispaniæ parte orti erant, quam Saraceni tenebant, & se

contineant. In quo operis studio sciat certissime sanctitas vestra nostram vobis cooperari diligentiam. Quapropter & nostros ad vos direximus Missos, qui ex nostri nominis auctoritate una vobiscum corrigerent quæ corrigenda essent. Sed & aliqua capitula ex canonicis institutionibus, quæ magis vobis necessaria videbantur, subjungimus.

Ne aliquis, quæso, hujus pietatis admonitionem esse presumptuosam putet, vel judicet, quæ nos errata corrigere, superflua abscindere, recta connectere studeamus; sed ut magis benevolo charitatis animo suscipiat. Nam legimus in Regnorum libris, quomodo sanctus Josias (a) Regnum sibi a Deo datum circumeundo, corrigendo, admonendo, ad cultum veri Dei studuit revocare. Non ut me ejus sanctitati equiparabilem faciam, sed quod nobis sint ubique Sanctorum semper exempla exequenda, & quoscumque poterimus, ad studium bonæ vitæ in laudem, & in gloriam Domini nostri Jesu Christi congregare necesse est. Quapropter, ut prædiximus, aliqua capitula notare iussimus, ut simul hæc eadem vos admonere studeatis, & quæcumque vobis alia necessaria esse scitis, ut & ista, & illa æquali intentione prædicetis. Nec aliquid, quod vestræ sanctitati, populoque Dei utile, omittatis, ut pio studio nos admoveatis, quatenus & vestra solertia, & subditorum obedientia æterna felicitate remuneretur. Hucusque præfatus est Carolus.

XVII. Modesta excusatio Caroli.

(a) 4. Reg. 22. 23.

XVIII.

Quod rursus pertinet ad leges, ab eodem Carolo Magno pro Ecclesiastica præsertim immunitate sancitas: ut omnino servarentur, ita ipse scripsit: (b) ad Pipinum filium, in Italia regnantem.

(b) Apud Sigon. an. 802. Caroli ad Pipinum. Regem capitula pro Ecclesiastica immunitate.

Carolus serenissimus Augustus a Deo coronatus, Magnus, pacificus Imperator, Romanorum gubernans Imperium, ac per misericordiam Dei Rex Francorum & Longobardorum, dilectissimo filio suo Pipino glorioso Regi sempiternam in Domino salutem.

Pervenit ad aures clementiæ nostræ, quod aliqui Duces, eorumque juniores Cabaldii, Vicarii, Centenarii, Venatores, & ceteri per singula territoria habitantes, vel discurrentes mansionaticos & par

in Regnum Francorum contulerant, ut se se Saracenorum jugo subtraherent.

Baronius num. XV. recitat Præfationem libri primi Capitularium ab Ansegiso Abbate collectum, in qua cum Carolus dicatur tantum Rex & Rector Regni Francorum, apparet, tam Præfationem illam, quam Capitula LXXXII. quæ ei subiciuntur, ad hunc Christi annum, quo iam Carolus Augustus erat, non pertinere. Ea itaque edita anno DCCLXXXIX. ut eodem anno insinuavimus. Baronius jam antea num. X. retulerat Capitulum de honoranda Sede Apostolica, quod ibi annumerat legibus Caroli, quamvis

VI. Capitulum de honoranda Sede Apostolica.

..... accipiunt non solum a liberis hominibus, sed etiam ab Ecclesiis Dei, monasteriis videlicet virorum, ac puellarum, & xenodochiis, atque per diversas plebes, insuper servientes Ecclesiarum Dei in eorum opera, id est, in vineis, campis, seu pratis, necnon & in eorum ædificiis illos faciunt operari, sed carnaticum, & vinum contra omnem justitiam ab eis exactare non cessant: & multas patiuntur oppressiones ipsæ Ecclesiæ Dei servientes.

* exigitur.

XIX. Ideo charissime fili, has litteras ad tuam dilectionem direximus, ut hoc anno, hanc causam diligenter, & prudenter inquirere facias; & si veritas est, quod ita factum sit, deinceps omnimodis emendare, & corrigere studeas; quatenus in diebus nostris citius pax Ecclesiarum Dei, siue illarum servientium in omnibus conservetur; & ut merces copiosa nobis, & tibi exinde jugiter accrescat. Audivimus etiam quod quadam Capitula, quæ in lege scribi iussimus, per alia loca aliqui ex nostris, ac vestris dicunt, quod nos nequaquam habeamus, & ideo eam nolunt obedire ac consentire, ac pro lege tenere. Tu valde nostri quo modo, vel qualiter tecum locuti sumus de ipsis Capitulis. Et ideo admonemus tuam amabilem dilectionem, ut per universum Regnum tibi a Deo commissum ea nota facias, & obedire, atque implere præcipias. Hactenus epistola Caroli ad Pipinum.

* cognitam.

XX. Legatio Regis Saracenorum ad Carolum.

Ista de legibus Caroli fatis dicta sunt: prosequamur modo ipsum ex Italia in Gallias redeuntem. Habent hæc Annales Francorum sub Ludovico filio ipsius Caroli Magni descripti: Imperator de Spoletio Ravennam venit, & dies aliquot ibi moratus, Papiam perrexit. Ibi nunciatum est, Legatos Aaron Regis Persarum Pisis intrasse, quibus obviam mitens, inter Vercellas, & Eporedium, vel Hipporediam, eos sibi fecit presentari. Unus eorum erat Persa de Oriente Legatus prædicti Regis (nam duo fuerant) alter Saracenus de Africa Legatus Amirati Abrabam, qui in confinio Africa Fossato, id est, castris, præsidebat. Hic Isaac Judæum, quem Imperator ante quadriennium ad memoratum Regem Persarum cum Lantibrido & Sigismundo Legatis suis miserat, reversum cum magnis

muneribus nunciaverat: nam Lantibridus, & Sigismundus ambo in eodem itinere defuncti sunt. Tunc ille misit Ercelbaldum Notarium in Liguriam ad classem parandam, quæ elephas, & ea, quæ cum eo afferebantur, subvehi possent. Ipse celebrato die natalis S. Joannis Baptiste Hipporediæ, Alpes transgressus, in Gallias reversus est. Hæc de his ibi. Porro tum elephantem, tum reliqua munera relicta esse in Africa, & comparata classe, illuc reversum Isaac ac deferenda ea in Italiam, idem auctor inferius docet.

Hoc eodem anno de martyrio Salvii, five Salvii Episcopi hæc refert Sigebertus: Sanctus Salvus Episcopus veniens ab Aquitania ad Fiscum Valentianus a Voinardo filio Genardi procuratoris ipsius Fisci martyrizatur; & super ejus corpore requirendo Carolus magnus Imperator divinitus tertio admonitus, corpus quidem inventum honorifice sepelivit, interfectores autem ejus gravi pœna multavit, nec tamen per hoc in eos ultio divina cessavit. Hæc Sigebertus. Sed corrigere in ipso quod ait Salvium pro Salvio. Fuit iste Episcopus Engolismensis, qui prædicationis Evangelicæ causa, una cum socio in Gallias veniens, a dicto nefario homine clam comprehensus in capite securi percussus interiit. Qua morte pariter affectus est ejus socius, Superius nomine, quorum natalis martyrii dies agitur vigesima sexta Junii, elevatio autem Idibus Octobris. Plura de his Molanus habet in natalibus Sanctorum Belgii. De ipsorum autem corporum inventionem habet ista: Corpora in stabulo jumentorum sunt defossa beati Salvii subtus, & comitis ex transverso in formam Crucis. Quorum sepulture locum taurus quasi dux, & custos armenti a reliquis animalibus, & ab immunditia conservavit. Visa sunt a diversis etiam luminaria in stabulo. Sed Carolus Imperator ter ab Angelo admonitus est, ut corpora Sanctorum quæret. Quæ inventa ex Martyrum manifesto indicio, ad Ecclesiam S. Martini sunt translata, ubi usque hodie sunt, & miraculis clara coruscant. Hæc de his ipse.

XXXI. De S. Salvio Episc. Engolism. martyre.

De rebus Orientalibus anni hujus illud visum magni momenti, quod Theophanes ait: Martio mense, nona Indictione, Irene pia Imperatrix Byzantiæ civilita donavit tributa. Quanti autem pond-

de Concordia cap. 16. recte conicit, Patres Synodi Triburiensis Capitulum illud ex legibus Caroli mutatos esse, atque ita suam fecisse legem quam approbaverunt.

Ad nom. XXI. Imperator celebrato die natali Sancti Joannis Baptiste apud Eporediam, Alpes transgressus, in Galliam reversus est, inquit Eginhardus in Annal. cui varii Annalistæ consentiunt. Alcuinus, qui Turonis febris labo-

VII.

deris fuerit ista Irenes munificentia: ex epistola Theodori Studitæ, tunc ad eandem Imperatricem scripta, facile cognoscet, septima est ordine posita libro primo epistolarum in codice Columnensi, quæ sic se habet:

XXII. (a) Jerem. 31.

Theodori Studitæ epist. ad Iren. Aug.

Laudes dicte Irenæ de relaxatis tributis.

Irenæ Augusta Theodori. Vox in Ramma audita est, (ait visio- num Dei spectator (a) Jeremias) ploratus, & ululatus multus: Rachel tum plorans filios suos. Nunc vero qualia, & cujuscumque sunt presentia? Undenam hesterni, domina optima, sacri Palatii tui nunciat, quos vidimus, & audivimus, cum recentes nobis operum tuorum laudes commemorarent? Personuerunt revera ambæ aures nostræ. Quid ergo? Quia sustulisti signum ab extremis finibus tantæ pietatis. Et ecce ad te veniunt undique nubium instar advolantium preces quamplurimæ, Deum laudantes pro auspiciis æthionibus tuis. Dic nobis domina: Ecquis ille est, qui castissimam mentem tuam erexit ad altissimos sensus veritatis, ut tamquam ex edita specula & sublimi hæc talia cerneret Deo grata & sancta? Doce, unde tantus tibi pietatis amor incessit, ut Deo placencia insatiabiliter expecteres, & ad summum culmen pertingeres saluberrimæ erga Christianorum tum animas, tum corpora providentiæ? An ut divina intelligens, & amplectens maternum in morem non satis duxisti, populum cælesti ore ex Egyptiaca quadam servi-

PAGIUS Alcuinus de negotiis secularibus deferendis cogitat.

VIII. S. Salvius Episc. Engolismensis Martyrium fecit.

borabat, ubi Carolus cis Alpes reversum audivit, felicem ei reditum statim gratulatus est missis per Candidum munusculis ac Epistola quæ inter Alcuinianas est ordine XXIII. In ea testatur se magno desiderio teneri, ut a secularibus occupationibus liber omnino fiat: *Fe-re ante hoc quinquennium seculares occupationes, Deum testor, non sisto corde declinare cogitavi. Sed vestra pia providentia consilio translatus sum in servitium Sancti Martini, fidei Catholica & Ecclesiastica sanctioni, donante Deo, proficuum. Non recessit tamen de corde prioris voluntatis effectus, sicut transacto anno Vestra Pietati jam prædixi.*

Ante Idus Octobris ad Schaldim pervenit Carolus; illis enim Idibus Elevationi Sancti Salvii prope Valentianam interfuit. Salvius qui Engolismensem Episcopatum gessit in Aquitania Secunda, Valentianam Regiam ad Schaldim Fiscum adiit, ut reliquias Ethnicæ superstitionis in ea Regione penitus extirparet; sed cum ingressus fuisset cum socio domum Genardi Fiscalis Procuratoris, a quo fuerat ad epulas invitatus, supervenit ejusdem Genardi filius, nomine Vinegardus, qui ut aureum calicem & indumenta pretiosa, quæ Beatus Vir ob Mysteriorum dignitatem secum ferebat, sua faceret, cum non multo post per famulos suos occidendum curavit. Carolus cædis auctores gravi poena multavit, & apud Brenam crexit Ecclesiam, quam tertia sui fisci parte locupletavit ad alendos Canonicos. Sanctus Salvius memoratur in Martyrologiis Romano, Ufuardi & Molani ad diem VI. Kalendis Julii. Carolus Va-

rite, impia inquam fide liberasse; nisi ad præterita, & siderum instar varie colucentia beneficia tua, hanc veluti quendam virtutem tuarum colophonem, adiaceres gratiam?

Sanctus, Sanctus, Sanctus. * Læte- tur cælum desuper, cum sacre vocis (b) Isaiâ dicamus, (tametsi temerarium est) quia Deus per te miserius est populi sui. Impletum est ergo universum Regnum tuum gaudio, & exultatione, quoniam ablatum est jugum, quod premebat, & scēprum de collo potentia hujus. Quis talia audivit? Eja dicite viri: Quis sub alio Imperio tale, ac tantum facinus vidit? Laudate eam omnes populi, magnificate eam mecum Principes, & subditi, sacerdotes, & monachi, & Christianorum natio universa.

Non enim admiranda solum fuit tot auri talentorum remissio (quamquam incomparabilis illa res est) verum etiam quod injustitiæ multiplex via hac simul ratione præcipua est, opus fuit longe sanctissimum. Sublati sunt e medio nexus violentarum, lethiferarumque exactio-num, qui prædecessores tuos omnes latuerunt, licet ex eis nonnulli pie sancteque impetraverint. Hoc enim ibi servabatur. Cessit jusjurandum, crebra dejeratio, vel potius perjurium exigentium simul, & debentium, utrisque simul pro re mala altercantibus, dum ille celari debitum exprobat; hic contra se opprimi, sacramento adjurat. Cessavit ino-

*Laudate cœli Vulg. (b) Isai. 44.

XXXIII. Quanta bona ex remissione tributorum proveniunt.

IX. Bellum Beneventanum & Saracenicum.

X. Saraceni erepta.

PAGIUS

Ludovicus prodiit, Zaddonem nimis credulum familiaris cujusdam sui verbis, & jam annonæ penuria laborantem, accessisse Narbonam, scilicet ut aquas conditiones deditio-nis acciperet: Zaddo Dux Barcinonensis, inquit, suavis est a quodam sibi, ut putabat, amico Narbonam usque procedere. Qui comprehensus, Ludovico Regi est adductus, & Patri Carolo itidem ductus. Ludovicus capto Duce, ut faciliorem sibi capiendam Urbem occasionem paratam videbat, validum exercitum in Aquitania instruxit; ejus partem penes se Ruscione commorantem retinuit, alteram, cui Comes Gerundæ Roslagus præerat, ad Barcinonem arda obsidione premendam ac vallo fossisque cingendam direxit; tertiam verum, quam ducebat Villielmus, postea Monachus, in excubiis posuit adversus hostes, si qua subsidia obsessæ Urbi ferre tentarent. Albaca Rex Cordobæ, seu Saracenorum Hispaniis incoletium de periculo communitus ab obsessis, graves copias mittit: quæ tamen ultra Casar-Augustam non ausè progredi, in Asturum Regiones incubuerunt. Tandem obsessi ad desperationem ultimam versi eum, quem pro Zaddone constituerant, se, & Civitatem dederunt, ut inquit Auctor Vitæ Ludovici; quod contigit post hebdomadas sex ab adventu ejusdem Ludovici in castra, declinante æstate. Vetus erat Dominatio Francorum in Civitate Barcinonensi, sub Præfedi tamen Saraceni administratione, qui Regiam Majestatem colebat. Sed tandem hoc anno Civitas hæc Mauris omnino erepta est, cui regenda Ludovicus Rex præfecit Beram Comitem, ut scribit Auctor Vitæ ejus.

XI. Cultus Divinus Barcinonæ restitutus.

Tradita ergo & patefacta Civitate, primo quidem die custodes Rex illic destinavit; ipse autem ab ejus ingressu abstinuit, donec ordinaret qualiter cum digna Deo gratiarum actione cupitum atque susceptam viciorum ejus nomini consecraret. Antecessoribus ergo cum in crastinum &

etum sibi necessarias, rationum expers manens, beatius vivet. Militum uxores, domesticum luctum habentes ob virorum amissionem, non acerbe insuper flebunt miserabilem, & inhumanam pro mortuo exactio-nem. Missos facio subulcos, ovium institores, vini emptores, mittolanios, textores, ferrarios, sutores, fullones, aromatarios, & architectos, atque ut paucis complectar, artem omnem, quæ in muro, vel in ligno: vel in alia demum materia cernitur, ne langior sim.

Ad hanc monetæ sectionem, optima domina, plauserunt omnes suis manibus, & gavisissimi sunt gaudio magno valde, dicentes: Benedicam te Domine, quoniam miseratus es mei, & factus es mihi in salutem. Propterea fiduciam summam in hoc divinitus dato Imperio tuo. Hæc omnia laudis plena, & prædicationis, Irene Deo cara, dulcis res, & nomen. Hæc non solum, qua patet Imperii tui potestas, sed ad ipsos usque orbis terræ terminos celebrabuntur: audientque de nobis exteræ Gentes, & mirabuntur, & obstupescunt sapientissimarum actionum tuarum felicitatem. Reverentur enim hominum virtutem etiam hostes, ait Theologorum clarissimus.

exercitum ejus Sacerdotibus & Clero cum solemnè apparatu & laudibus hymnicis portam Civitatis ingressus, & ad Ecclesiam sanctæ & victoriosissimæ Crucis pro victoria sibi collata gratiarum actionem Deo acturus progressus est, inquit idem Auctor, Marca lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 16. ubi de Barcinonensi obsidione agit, num. IX. scribit: Ceterum ex narratione Auctoris Vitæ Ludovici patet Christianorum Barcinonensium Basilicam ea tempestate titulo Sanctæ Crucis fuisse insignitam, quem Cathedralis Ecclesia, etiamnum retinet. Ipsa quoque Sacerdotum, & reliqui Cleri mentio docet Christianos libere sacros ritus in ea Civitate peregrisse sub tuitione Regum Francorum. Verum existimo Præfulem eruditissimum falli. Saraceni enim ab annis circiter nonaginta per quos celebrem illam Urbem in litore maris positam, tenere, Ecclesias Christianorum in fana Mahumetica converterant, & manifestum videtur Auctorem Vitæ Ludovici Pii loqui de Sacerdotibus & Clero domestico Regis, qui exercitum sequebantur: & qui eo Urbem ingrediente non ante eum venere, neque ex ea egressi sunt, sed processere cum eo ac ante illum usque in Ecclesiam Sanctæ Crucis, sic ab eodem Auctore per anticipationem appellatam. Incertum vero, an Ecclesia illa antequam Barcino in Saracenorum potestate venisset, Sanctæ Crucis dicata fuerit, vel titulum illum quem adhuc retinet, tunc a Ludovico acceperit.

Hanc Urbem præfenti anno a Ludovico captam, testantur Eginhardus in Annal. ac tam Annalista Bertinianus quam Loiselianus. Vetus Auctor Vitæ Ludovici Pii, qui rem gestam accurate narravit, in notatione temporum, in notatiōe præfertim in iis quæ in Hispania gesta, valde erravit; quod mirum videri non debet, cum ipsemet fateatur quæ de Ludovico antequam imperaret, scripsit se se tantum relatione accipere: porro qua scripsit usque ad tempora Imperii.

XII. Auctor Vitæ Ludovici Pii.

simus. Ita conservatur inconcussum Imperium tuum, ita cedunt, & libenter obediunt tibi subditi.

XXV.

Hac arte Deum colis, hac electos Dei Angelos laetificas, immo & illos, qui sancte ac juste vitam ducunt, Irene divinum nomen, in his pietas tua elucet, in his os omne, & lingua in laudes tuas aperitur. Hæc vera est gloria Ecclesiæ: hoc sigillum assertæ in te paternæ, & divinitus inspiratæ Christianorum Fidei Orthodoxæ, vindicæ Dei, & veritatis propugnatrix. Tanta sunt virtutum tuarum incrementa: quam magna, & præclara merces tua! Quanta, & quam excellens retributio ab universorum Deo! Magnum enim & prorsus est, vel unum (a) Jerem. servare: Quid ni enim? cum dicat divina scriptura (a): Qui educit dignum

PAGIUS

vii, Aledmari nobilissimi & devotissimi Manachi relatione didici, qui ei coxvus & connutritus est. Posteriora autem quia ego interfui rebus Palatinis, qua vidi & comperire potui, nilo contradidi. Zaidus Ludovico anno DCCXCIX. ad Ilerdæ expugnationem proficiscenti, & Barcinonæ adpropinquanti jam subiectus occurrit, nec tamen Civitatem dedit. Et tamen hic Auctor dicit, id contigisse Rege Romam proficiscente, ibidemque insulas Imperatorias suscipiente, anno nempe DCCC. Quod manifeste a veritate alienum; alioquin Barcino per biennium obsessum non fuisset, cum ipsemet asserat Ludovicum ætate in Hispaniam contendisse. Tum narrat gesta a Ludovico anno DCCCL. atque; Reduente tempore Astivo Carolum Saxoniam petiisse, & totam Saxoniam subegisse, ac bello XXXII. annorum finem imposuisse. Et tamen Carolus eo anno in Saxonia non fuit, bellumque Sa-

de indigno: erit sicut os meum. Tot animas, & populum omnem servasse, quomodo magnum non censeatur, & gloriosum, & cælesti munificentiæ dignum? Tuum ergo magnum revera, & efficacis nomen, Imperium cum omni bono aggressa es: tu eandem iustitiæ reliquias semper vigere suas. Hæc Theodorus Studita de proficua valde populo Imperatricis in remissione tributorum munificentiæ. Verum bene operantes Deus ad maiorem probationem sæpe affligi, terrenisque bonis nudari permittit, ut in majoribus reddantur digni muneribus. Regia via ista est Sanctorum attrita vestigiis, per quam pariter, cum postea ambulare Deus Irenem concessit, non reprobationis signum, sed quod Deo gratior esset, fuit certius argumentum.

An.

xoniam non nisi anno DCCCIV. profligatum. Tertio scribit, hyeme transiit, ideoque anno DCCCII, Carolus ab externis bellis quiescentem loca sui Regni mari contigua circumfisse, & Ludovicum filium sibi Turonis occurrisse. Et tamen eo anno Carolus Aquisgrano non discessit, & Turonos profectus non est, nisi anno DCCC. ut habet Eginhardus in Annal. Subdit hic Auctor, astate sequente, anno nempe DCCCIII. Zidonem Ducem Barcinonensem a Ludovico captum, & succedente tempore visum esse Regi & Consiliariis ejus, ut ad Barcinonam oppugnandam ire deberent. Et deinde de obsidione Barcinonensi verba facit, anachronismo nempe quatuor aut quinque annorum, Quare nec obsidionem Barcinonensem, nec ternam Tortonæ seu Dertosæ aggressionem, de qua infra hic Auctor, suis annis reddidit, & ex Annalisticis Francis corrigi debet.

I.

Annus sequitur Redemptoris octingentesimus secundus decimæ inchoatæ indictionis, quo (inquit Theophanes) pervenerunt Constantinopolim Legati, sive Apocryfarii a Carolo Magno Imp. & a Leone Romano Pontifice ad Irenem Augustam missi, pro pace, & perpetua concordia ineunda. Auditor est Zonaras, Carolus Imper. per Legatos Constantinopolim missos, expetiisse conjugium. Irenæ Imperatricis: ipsamque a tali nubio minime abhorruisse. Porro quasi hi missi essent non ad conciliandas nuptias, sed ad spectandam tragicædiæ, omnia sub eorum oculis continuo mutata sunt: nam Constantinopoli cum adhuc essent, ipsa Augusta e folio turbata, atque in ordinem redacta, Nicephorus Tyrannus invasit Imperium. Quomodo autem ista se habuerint, ex eodem Theophane primum audi: Sequenti autem anno, qui primus annus Nicephori, pridie Kalendas Novembris, Indictione undecima, quarta noctis hora, qua feria secunda lucebat, idem Nicephorus cum esset Patricius, & Logotheta generalis, tyrannidem adversus Irenam piissimam concitavit, Deo quidem ineffabilibus obnostrorum multitudinem peccatorum iudicium indulgente, cooperantibus ei Niceta Patricio, ac Domestico scholarum, & Sisinnio Patricio fratre ejus, viro perjuriis, & fraudulentis pleno, & Niceta Tripbilio. Erant autem & cum eo Leo Patricius, & Theoctistus Patricius, & Petrus Patricius & Quæstor, seducen-tes quosdam e populo, qui erant ex ordinibus.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Cumque venissent ad portam, qua dicta est Chalce, custodesque falso, ac subito deceperunt, persuaserunt eis ut crederent, quod ab ipsa fuerant destinati, quatenus eundem Nicephorum Imperatorem appellarent, eo quod Aetius Patricius sibi vim inferret ad annuntiandum fratrem suum Leonem Imperatorem. Qui mendacio tanto credentes, Imperatorem pariter pronuntiaverunt eum, qui erat Tyrannus. Taliter ergo ad magnum palatium iidem venientes ingressi sunt illud; indeque per totam urbem ignobiles servos dirigentes, acclamationem fecerunt ante mediam noctem, & custodes in medio palatii, quod Eleutherii nuncupatur, posuerunt, ubi contigit Imperatricem esse. Diluculo sane accersentes eam, concluderunt eam in majori palatio, & ita processerunt ad magnam Ecclesiam ad coronandum scelestum.

Convenit interea universa multitudo urbis; & omnes quæ super his gerebantur, moleste ferebant. Maledicebant coronanti, & coronato, cunctisque congratulantibus ei. Equidem cum ratione, & religione viventes, divinum mirabantur iudicium, qualiter eam per miserit, quæ pro recta Fide more Martyrum agonizaverat, a subulco expelli, præsertim cum ei devotissimi ejus præcipue adberere propter avaritiam proposuerint, Leo scilicet Patricius Eunuchus, & Sacellarius Synopsos, & Deo perosti trium filii, ac Patricii, qui superius dicti sunt, qui donis plurimis ab illa ditati sunt, & cum ea sæpe convalescentes, & adulationibus cum juramentis horribilibus certam reddentes, omnibus mundi rebus se necessariorem re-

B b b pu-

II. Quomodo tyrannide arripit Nicephorus imp.

PAGIUS SÆC. IX. Anno Era: Hisp. DCCXLI. Anno He: gira CLXXXVI. inchoato die 10. Januar. fer. 2. Anno He: gira CLXXXVII. inchoato die 30. Decemb. fer. 6. A. C. 802. I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6195.

⊙ 27. B. D. 5. P. 27. Mart. Indict. 10.

JESU CHRISTI 802.

LEONIS PAPÆ 8.

CAROLI IMP. 3.

NICEPHORI IMP. 1.

Num. I. ad VII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXCIII. qui Kalendis Septemb. anno Christi DCCC. inchoatur, ait: Hoc anno, quo Indictio nona numerata est mensis Decembris die XXV. Francorum Rex Carolus a Leone Papa coronatus est: Siciliamque, classe adoviri meditata, consilium mutavit, cum Irene conjugium & pacem contrahere animo gereus, ejus gratia insequente anno Indictione nimirum decima Legatos destinavit. Cum itaque Indictio X. Kalendis Septemb. superioris anni

Christi auspiciata fuerit, eo etiam Christi anno Legati illi a Carolo Constantinopolim missi. Tum anno Incarnat. secundum Alex. DCCXCIV. subdit Theophanes: Hoc anno Aetius Patricius irritò co-Stauracii metu liber (qui scilicet jam obierat), & ab ea cura exoneratus, summam Imperii potestatem in fratrem suum transferre omnem operam adhibebat: qua de causa supremum exercitus Ducem per Thraciam & Macedoniam. cum insitui curaverat, ipse qui Orientalium & Opsianorum Thematata trans fretum postea regobat. Tali arrogantia plenus & exsultans, Proceres ad dignitates cælestis despiciens, reliquos nihil estimandas opinabatur. Quare graviter irati seditionem in Imperatricem parantes, eam ad finem perducere moliti sunt. Porro Apocryfarii a Carolo & a Leone Papa missi Irenem a Carolo matrimonio conjungendam, atque ita Orientis & Occidentis Imperii in unum componenda postulantes advenerunt: quibus ipsa assensura erat, si non Aetius ipse post Imperatricem, ut sæpe memoravimus, cunctis administrans, ac Imperium in fratrem transferre meditatus, ejus se consiliis opposuisset. Hæc currenti anno peracta.

De Conjugio Caroli & Irene irritò co-Stauracii metu liber (qui scilicet jam obierat), & ab ea cura exoneratus, summam Imperii potestatem in fratrem suum transferre omnem operam adhibebat: qua de causa supremum exercitus Ducem per Thraciam & Macedoniam.

Idem

putare quam haberent erga illam benevolentiam, affirmabant. Alii autem ut in exstasi facti gestorum certitudinem minime sentientes, somnium se videri putabant. Alii autem, qui dumtaxat pendere bene sciebant, præteritam felicitatem beatificabant, & futuram infelicitatem per tyrannidem lugabant, maximeque hi, qui maligni voti Tyranni experientiam quamdam antea perceperant. Porro universos communiter possidebat caligo, & sine consolatione mentis defectio, ne per singula illius miseranda diei deformia verba scribens, pro selem sermonem.

III. Convenit Nicephorus Imperatricem.

Denique sequenti die, sumptis quibusdam ex Patriciis, ascendit ad Imperatricem custodia mancipatam, simulans (ut ei moris erat) falsam benignitatem, per quam & plures decepit; & excusans se, quod invitatus ad Principatum ascenderit, nec hunc unquam desideraverit: maledicebat autem his, qui se provexerant, & illum insidiis appetiverant, ut proditor Judas Dominum postquam cum ipso cenaverit, quos & imitatores illius testatur. Ostensis autem nigris calciamentis, amare se talibus uti præter leges Imperatoris affirmabat; fiduciamque habere, dolose monebat eam, etiam cum juramentis de omni corporali rebus, quam consequi dominam a servo deceret, nullamque arbitrari ærumnam casus illius horretabatur. Commonebat postremo nil occulere a se Imperialium thesaurorum; & damnabat avaritiæ vitium, hoc illam habere non ferens: languebat enim eo vehementer omnia devorans, omnemque in auro spem, & fiduciam ponens.

IV. Quæ Irene Aug. in Nicephorum tyrannum.

At vero dilecta Deo Irena quamvis congrueret, ut passione tam repentinæ commutationis, utpote mulier, teneretur, fortis prudentia dixit ad eum: Qui heri qua, si servus perjurus fuerat, hodie solers & seditiosus Tyrannus ac impudens habetur. Ego quidem, o homo Deum depurto, & pridem cum essem orphana, exaltasse me, ac dein super solium, cum essem indigna, provexisse me: causam vero depositionis mihimet applico, & pec-

PAGIUS II. Nicephorus dejecta Irene Imperium usurpat.

Idem Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXCV. qui Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoatur, ait: Hoc anno mensis Octobris die trigesimo primo, Indictione undecima, hora noctis quarta illucescentis feriæ secunda, Nicephorus Patricius, & Generalis Logotheta in piissimam Irenem, Deo delictorum nostrorum multitudinem irritato, & ineffabilibus suis judiciis ita permittente, tyrannidem excitavit, hoc scilicet Christi anno. Narrat postea quibus adjutoribus usus sit, additque ante noctis medium Imperatoris designationem, perfectam esse, & ex Eleutherii Palatio Irenem sub diluculum translata in magno Palatio inclusam fuisse. Postridie nonnullis Patriciis committatus. (nempe Nicephorus) ad Imperatricem sub

catis meis adscribo. In cunctis autem, ac modis omnibus sit nomen Domini benedictum. Porro modum promotionis tue Deo redde. Verumtamen delatas mihi contra te super dignitate, qua nunc circumdatis, auditiones non ignorabam, quas veras fuisse rerum suis ostendit: quas si moleste tulissem, facile mihi erat te interficiendi; sed modo juramentis tuis fidentem, modo tibi parcendo, multos mihi devotos parvipendi, Deo quæ mea sunt dans, per quem Reges regnant, & potentes obtinent terram. Sed & nunc cum sis pius, & ab ipso profectus, te adoro & peto, mea parcere infirmitati, & concede mihi domum Eleutherii a me constructam in refocillationem incomparabilis calamitatis meæ. At ille: Si hoc vis fieri tibi, jura mihi per omnem divinam virtutem, non absconsuram te quicquam ex thesauris Imperii, & adimplebo postulationes tuas, & omnem placationem faciam. Quæ juravit ei ad pretiosa, & vivifica ligna, quia non movebo a te obolum unum: quod & fecit. Verum ille consequutus quod desiderabat, protinus exilio relegavit eam ad Principem insulam in monasterio, quod ipsa edificaverat. Hæc cum adhuc essent in urbe Missi Caroli, & quæ agebantur, aspicerent. Anno ab Incarnatione Domini DCC. XCV. secundum Græcorum supputationem.

Irene deportatur in exilium.

V.

Nicephorus vorax cum rerum Imperio potitus esset, nec saltem parum voluit hypocritism tegere, sed quasi recisurus justitiam, nequam in Magnaura, & injustum fore constituit iudicium. Intentio namque Tyranno inerat, ut res ipse ostenderunt, non pauperibus jura tribuendi: sed per hoc omnes, qui magni erant, in bonorandi, & captivandi, & ad se, quæ cunctorum erant, transferendi. Videns autem adversus se omnes contristatos, & pavens, ne forte memores Irenæ beneficiorum adsciscerent eam iterum in Imperium, Novembre mense, hieme nimium gravi imminente, non est ipsius misertus immisericors ille, sed exilio deportari præcepit in insulam Lesbum, & cautissime

custodia detentam se contulit, familiarisque sibi benevolentia fallacem speciem, qua multos decepit, præ se ferens, invitum omnino ad Imperium (ab eius siquidem aiebat cupidine alienus erat,) evehitum se excusabat, &c. quare eam sibi considerare cum juramentis monitum corpori solatium omne, quale decet Imperatricem a servo, a se expectare. Irene generoso atque prudenti animo respondit, se exauctorationis suæ causam dilectis suis adscribere, eumque tanquam a Deo promotum Imperatorem venerari. Petiit tantum ab eo, ut Eleutherii ad eam a se constructam habere permetteretur; quod ille promisit, modo illa juraret, se Imperii thesaurorum nihil occultaturam. Sed postquam Irene juravit, is desideriorum compos in Princi-

Legati a Carolo missi ad Irenem redeunt cum pace.

VI. Nicephorus omni ex parte impius.

me custodiri, quin & a nemine contueri. Hactenus de rebus Nicephori anni hujus Theophanes.

Qui autem missi fuerant Legati a Carolo Magno Imperatore ad Irenem Augustam, acceptis a Nicephoro novo Imperatore litteris pacis, ad Carolum Magnum reversi sunt una cum Legatis Imperatoris anno sequenti. De his enim hæc Ado: Irena ab Imperio deposita, Nicephorus Imper. Constantinopoli creatur, qui Legatos suos una cum Legatis Imperatoris Caroli remisit. Nam Imperator Carolus Jesse Episcopum Ambianensem, & Elinigaudium Comitem Constantinopolim direxerat. Susceperunt autem Legati Nicephori Imperatoris epistolam inscriptam de fœdere pacis, sicque tali pacto Constantinopoli reversi sunt. Hæc Ado, & alii anno sequenti de eorum reditu.

Quod pertinet ad eisdem Nicephori fidem: Catholicus licet haberetur, tamen ter impius semper apparuit diversis ex causis; quod scilicet (ut Theophanes auctor est) faveret Iconoclastis hæreticis, probaret (ut dicitur) Manichæorum hæresim, & pro ea stabilenda Synodum congregavit; quodque studeret Manichæorum incantationibus, quod insuper ut adversarius Evangelii deridebat colentes divina mandata, quod etiam sacra cuncta ut profana habebat; quod omnem Ecclesiasticam immunitatem pessum dedit, jubens Præfectos suos, ut Episcopis, & clericis veluti mancipiis uterentur; quod itidem sanctas Ecclesias, & sacra hospitalia, omnesque religiosas domos sub tributo redigeret, diras ab eis exactiões extorquens: hoc enim (suo Imperii primo anno facere aggressus est, ut ex Theophane senties; postremo autem, (quod cæteris omnibus evidentius ejus impietatem ostendit) quod adversatus Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

cipi Insulam, in Monasterium ab ipsa adificatum, Caroli Legatis adhuc in Urbe agentibus, & que gerebantur spectantibus eam relegavit, &c. mense Novembre, frigore asperissimo jam teris incombente, inclemens ac nulla in eam pietate motus, in Insulam Lesbum deportari, & sub stricissima teneri custodia, & a nemine penitus conspici mandavit, &c. Fuit ibidem Theophanes de Nicephori avaritia & crudelitate verba facit. Legati Caroli, acceptis a Nicephoro novo Augusto litteris pacis rediere in Franciam cum aliis Legatis ipsius Nicephori, de quorum adventu in Germaniam anno sequenti ageamus.

III. Joannes Patriarcha Gradenensis nefarie occisus.

A num. VII ad XIV. Administratio Reipublicæ Venetæ erat hoc tempore penes Joannem Ducem & annuo Tribunus. Christophorus homo Græcus, Olivolenis Episcopus, Joanne Duce Venetiarum contentente, constitutus est. Quod cum iniquo animo ferrent Tribuni, Joannem Patriarcham Gradensem rogarunt, ne Christophorum consecraret; quibus cum hic obsecutus esset; Joannes Dux adeo exarsit ira, ut,

est Romani Pontificis communionem, adeo ut nec passus sit Nicephorum Catholicum Patriarcham recens creatum, postquam Tarasius obiit, mittere ex more, pro communione Catholica litteras ad Romanum Pontificem: id enim non nisi post Nicephori obitum præstare Patriarchæ licuit sub Michaelæ Imperatore, ut idem Theophanes in eodem Michaelæ testatur. Omittimus autem modo dicere, ejus impietatem de his, quæ ad politicum statum pertinent: Quæ omnia ex Theophane rerum inspectore cognosces.

VII. Concilium Altinense.

Quod ad res Occidentales attinet, hoc anno celebrata reperitur Synodus Altinensis ab Episcopis ejus provinciæ, præside ipso Paulino Patriarcha Foro-Julienfi, sive Aquilejensi, a quo scripta extat epistola Synodalis ad Carolum Magnum. Causa autem hujus celebrandæ Synodi fuisse videtur immane scelus a Duce Venetorum hoc tempore perpetratum, cum in Gradensem furens Episcopum, eundem e turri præcipitem dedit. Porro Paulini studium Carolum Magnum Implorantis illud fuisse videtur, ut cum adversus Venetos in ultionem tanti sceleris provocaret, ut ejus ostendit epistola, quæ sic se habet:

Catholico, semperque inclyto triumphatori domno Carolo, divina coronante clementia * Imperatori, Paulinus minimus omnium servorum servus concordie parilique devotione, cum fratribus, & cum confacerdotibus nostris roso in Christo Jesu cruore aternas multipliciter supplicè concinnamus stylifona voce salutes.

* Regi, alii textus habent.

Et sacris Paternorum canonum valenter incitantibus documentis, & vestris (ut verum resonat) mellitis salubribus irrorantibus syllabis in hac, cui Deo auctore, licet indignus, indignoque famulatu devotio, sede, Concilium habitum Altini B b b 2 fu-

Mauritio filio Duce assumto, Classem Gradum adduxerit, & Civitate primo adventu capta Joannem Patriarcham excelsissima turri præcipitarit, ut narrat Sigonius lib. 4. de Regno Italiæ, ad hunc Christi annum. Olivola Insula est, quæ partem hodiernarum Venetiarum constituit, illam videlicet, in qua Sedes primum Episcopalis fuit, deinde Patriarchalis ad hodiernam usque diem perseverat.

IV. Concilium Altinense.

Audit hoc inmani scelere Paulinus Foro-Julienfis seu Aquilejensis Patriarcha Concilium Altinense mox celebravit, ut constat ex Synodali bus litteris, quarum fragmentum Baronius publicavit, per quas Carolum Imperatorem Paulinus visus est ad ultionem provocare. Porro Altinum Urbs olim Episcopalis, ab Hunnis sæculo quinto excisa est, indeque Sedes Episcopalis ob Longobardorum metum translata Torcellum anno DCXXXV. atque ab hinc dictus Episcopus Torcellanus sub Gradeni primum Patriarcha, deinde sub Veneto, cui etiamnum subditur. Ex eo vero quod Paulinus Altini Concilium celebravit, liquet illud Oppidum non

Conc. Al-
tinen-
Synodali
epist.

VIII.

fuisse, sub nomine Regis tranquillissimis vestra serenitatis auribus operapretium duximus humillimis horum, quamvis cultorum apicum, suppliciter notulis intimare. Et inferius:

De sacerdotibus autem plagis impostis semiqueviviis relictis, vel certe diabolico fervescente furore, per ejus satellites interemptis, non meum, sed vestra definitionis erit iudicium: in vestra itaque potestatis altitudine, in quodam judiciali libello a sanctis olim Patribus salubriter pralibato legisse me recolo reservatum. Ob quam igitur causam haec fecerint, vestris certius scio omnino non latuisse, neque latere sacris memoriis. Neminem namque alium arbitrati sunt sanctam Ecclesiam de illatis injuriis, tam potentissime, quam regali animadversione ulcisci, vicariam ab eo vicissitudinis expectens curam, ut quemadmodum illa eam & in praesenti saeculo, & inter bella spiritalibus non cessat coronare triumphis, & caelesti Regno, divinam implorando clementiam, participem fieri imprecatur; ita & ille principalem adeptus potentiam, & ab inimicis ejus valenter eam defendere, & de hostibus ejus ultrici investitionis sententia non desinat vindicare.

IX.

Carolus excitatur in ultionem necis sacerdotum.

Non igitur dedignetur benignitatis vestrae excellentia, sollicitudinis erga eam pro hoc negotio vigilanter gerere curam, rememorantes per omnia sacri fontis utero, de quo multo longe felicitus estis renati, fideique lactis dulcedine enutriti, quam prius materna bene, quamvis vulva generati, carnalibus est uberibus ablactati. Egre diatur quapropter (si placet) una de hac re, per universam Regni vestri late diffusam monarchiam decretalis sententia ultio, quae nulla unquam possit inimica veritatis, & adversatrix justitiae, qualibet urgente refragationis instincto oblivio abolere. Valde enim hujus sceleris truculentia praestigia, ob incuriam disciplinae, per cunctas mundi Ecclesias

PAGIUS

non ad Episcopatum Torcellanum, qui Patriarchae Gradeni subiacebat, sed ad Concordiensem tum pertinuisse, qui Patriarchae suberat Aquileiensi. Interim Tribunorum Venetorum studio Joanni Patriarchae Gradeni successus est Fortunatus ejus propinquus, cui Pallium Leo Papa concessit, ut liquet ex ejus Epistola Fortunato Patriarchae Gradeni data, quam Cointius anno sequenti num. XI. ex Ugello Tom. V. Italiae Sacrae recitat. In ejusdem Epistole sine legitur: *Scriptum per manum Benedicti Notarii & Scrivarii S. R. E. in mense Martio, Indiæ. XI. bene valete. Datum XII. Kal. Aprilis per manum Eustachii Primitivii Sanctae Sedis Apostolicae, Imperante nostro Domino Carolo piissimo Augusto, a Deo coronato, magno, & pacifico Imperatore anno tertio, Indiæ. XI.* ideoque sequenti Christi anno. Fortunatus cum a Joanne & Mauritio Venetorum Ducibus plurimum sibi timeret, consilium Franciam adven-

praevaluere partes. Unde vestri est censura magisterii rescanda hac noxialis morbi modis omnibus pestis, & potentissima, docilique funditus manu extirpanda; quatenus sit sancta Ecclesia, vestris adjutu praesidiis, libera ab humano sanguine impolluta, quae Christi est pretioso sanguine purpurata; quocirca ejusdem retenti feliciter gremio, & in hac vita incolumes, & gloriosi, & aeterna beatitudine gaudebundi, semper potiamini, & felices; per Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat Deus in Trinitate perfecta per omnia saecula saeculorum. Amen. Haec sunt, quae vix elicere potuimus ex Vaticano mendosissimo codice.

Cæterum quod spectat ad sacerdotes interemptos, pro dunt Annales Veneti, Joannem Ducem adversus Joannem Gradenem Patriarcham ira commotum, classe comparata, ingentem patraffe cadem, ipsumque Patriarcham e celsa turri praecipitem dedisse. Adversus ista adeo nefanda, ejus regionis Episcopi in unum coacti litteris scriptis auxilium postulavere Francorum. Porro sequenti anno in locum necati Patriarchae substitutus est Fortunatus, cui Leo Papa pallium concessisse reperitur eodem anno Indictione undecima duodecimo Kalend. Aprilis. Sed quae causa praecesserit, ut Joannes Episcopus Gradenis tam immaniter trucidaretur, sic accipe:

Christophorus homo Graecus Ulivolensis Episcopus, Joanne Duce concedente, ac gratia Nicephori Imperatoris ea in re serviente, fuerat constitutus. Quam rem cum iniquo animo ferrent Venetiarum Tribuni, Joannem Gradenem Patriarcham ne illum consecraret, orarunt. Itaque Joannes obsequutus, Christophorus non solum non consecravit, sed etiam a piorum communione semovit. Quo facto Joannes Dux usque adeo exarsit ira, ut Mauritio filio Duce assumpto clas-

di cepit, ut Carolum adversus Duces incenderet, res Nicephori majore, quam par erat, studio complectentes. Quo excepto consilio, Duces subito Classem Gradum iterum promoverunt, ac Fortunatum & Obelerium inde excedere coegerunt. It cum se Tarvisium contulissent Obelerius a Venetis exulibus Dux est declaratus. Fortunatus in Franciam, ut constituerat, properavit, inquit Sigonius laudatus.

Porro Concilium Altinense, quod Cointius in annum sequentem differt, ab hoc anno, quo illud Baronius collocavit, removeri non potest; cum Paulinus, ut statim ostensus sum, hoc anno ad Deum migrarit, & Leo III. Joannis Patriarchae Gradenis Successori Pallium miserit mense Martio sequentis Christi anni. Paulinus in Literis Synodalibus ad Carolum datis, postulat, ut iudicet de Sacerdotibus plagis impostis, semiqueviviis relictis, vel certe diabolico fervescente furore, per ejus (nempe Ducis Ve-

X. Dux Venet. Joann. quid in Gradenem Patriarcham.

Joanni Gradeni Episc. necato Fortunatus substitutus.

V. Ejus epistola.

fem Gradum adduxerit, atque oppido primo adventu capto, Patriarcham arreptum excelssima turri praecipitarit. Joanne inde mortuo suffectus est studio Tribunorum Fortunatus, sanguinis illi conjunctione propinquus. Hic autem ob turbas inter Venetos civili bello mutuo inter se concertantes abire iussus, ad Carolum Magnum in Gallia se contulit, in quo securitatis suae diploma ejusmodi retulit:

XI.

Concedit Carolus Imperator Augustus Fortunato Patriarchae Gradi, ut ipse, sacerdotes servit, & coloni ejus in terrae sua, in Istria, Romaniola, & Longobardia, & ubicumque quiete degant: jubetque, ut in possessionibus, quibus rite investitus est, nullus Judex publicus iniuste ad causas audiendas, praeda exigenda, * mansiones, aut paratas faciendas in justas redhibitiones inquirendas exartare audeat. Datum Idibus Augusti.

Sed & hoc anno defunctum esse ipsum Paulinum Patriarcham Aquilejensem, ha-

* mansos

PAGIUS

netiarum) satellites interemptis. Baluzius in Praefatione ad lib. 1. Miscell. pollicetur se integram Sancti Paulini Epistolam ad Carolum M. scriptam de rebus gestis in Concilio Altinensi in lucem emissurum. [1]

VI.

Mortuus S. Paulinus Patriarcha Forojulii.

Super anno, quo Paulinus ad Deum migravit, non est una omnium sententia. Cointius cum Ferrario, qui hujus Sancti Vitam concinnavit ex Monumentis Foro-Julienis, cum anno DCCCIV. mortuum existimat, ut videre est eo anno num. I. & seqq. Bollandus ad diem XI. Januarii in Elogio Historico Paulini num.

NOTAE

[1] Ad am fidem liberavit Baluzius, nam Paulini Epistolam integram vulgavit in tomo VII. Miscellaneorum edito anno 1715. pag. 6. Ibi vero non nisi summa exhibetur eorum, quae in concilio Altinensi decreta fuerunt; actum enim in eo dicit Paulinus de causa orthodoxa fidei, de statu ac forma ecclesiasticae culminis dignitate, de rerum quarumcumque dispendiosa iactura; de quibuscumque necessariis susurrantium quamquam petitionem, de quibus iuste recteque conqueri potest; quarumque querula disputationis exhibitio, modesta litium allegatione contrita, sacerdotali nihilominus desiderabat enodatum diremptione resolvi. Haec epistola inscribitur Carolo & c. Regii unde deducit P. Rubens in Dissert. de schismate Aquilejensi cap. XXI. datam fuisse ante assumptionem Caroli ad Imperium, anno 800. Verum id parum probat; cum eodem anno 802. extet privilegium Caroli ad Episcopum Concordiensem, in quo se regem non Imperatorem Carolus appellat. Vide Ughellium tom. V. p. 316. novae edit. Insuper in codice Vaticano, in quo exordium & finis epistolae hujus multo correctius, quam in editione Baluziana exhibentur, non Rex, sed Imperator legitur, ut ex Baronio idem exordium referente intelligimus; quam lectionem etiam Pagius probare videtur hic num. IV.

Concilium hoc Altinense multo probabilius ad sequentem annum 803. differremus facem nobis praferente P. Madrisio in dissert. VI. ad opera S. Paulini Aquilejensis nuper anno 1737. Venetiis edita. Notat ille Nicephorum Imperatorem anno 802. die XXXI. octobris imperialem sedem occupasse; hujus autem Nicephori gratiam ut iniret Joannes Gradenis Patriarcha, Christophorum Episcopum Olivolensem electum consecrare renuit, qua de causa invidiam incurrit Tribunorum Venetorum, quorum molitione idem Patriarcha interemptus fuit. Nefandum hoc scelus ad Paulini aures delatum in causa fuit, cur Altinense concilium indiceret. Quis autem credat intra duos omnino menses, quot excurrerunt ad exitum anni 802. haec omnia praemitti potuisse, ac deinde eodem anno Concilium celebrari? Hinc discimus obitum S. Paulini serius aliquanto consignandum esse, quam a Pagio hic constituitur. Idem P. Madrisius illum revocat ad annum 804. hoc potissimum argumento innixus. Concilium Altinense anno 803. nec fane, quantum videtur, exoriente S. Praesul celebravit. Cum autem depositio ejus die 11. januarii in vetustis omnibus Calendariis exhibeatur, nec ex dictis satis cedere potuerit januarii anni 803. ad eundem mensem sequentis anni retrahenda est. Haec si non evidenti, saltem probabilii argumento ab illo asserita, retinenda sunt, quoadusque lux veritati major affluat. MANSE

bent veteres Annales Franciae ex Pithaei bibliotheca proditi. Porro idem (ut dictum est) Foroiulienis Patriarcha idcirco appellatus reperitur, quod fedes Aquilejensis Forumjulium esset translata, de quo nomine Forojulienis in nuper citato loco haec leguntur: *Hoc anno Paulinus Patriarcha Forojulienis obiit.* Sed de eo superius pluribus dictum est.

Quod rursus ad eundem Paulinum spectat, in monumentis Aquilejensis Ecclesiae ipsum, dum vixit, & post mortem miraculis claruisse, aequae legitur. Sed ex iisdem Francorum Annalibus corrigas, quae habentur in ejus vita, ipsum diem obiisse anno Domini octingentesimo quarto, & quod legitur in diplomate illo nomine Caroli Imperatoris, datum ipsum anno tertio Imperii ipsius, Indictione prima: non enim ista sibi coherent de annis Imperatoris, & Indictionis. Porro meminit (a) ejusdem Paulini Vvalfridus Strabo, cum de hymnis Ecclesiasticis agit his verbis: *Traditur*

Paulinus Patriarcha Forojulienis obiit diem.

(a) Vvalfr. Strab. de reb. Eccl. c. 25.

XXVI. suspicatur Paulinum diem obiisse anno DCCCIII. quo Fortunatus Joannis Successor Pallium a Leone III. impetravit. Verum cum Annalista Fuldensis scribat: *An. DCCCII. Paulinus Patriarcha Forojulienis obiit*, totidemque verbis idem habeant Annalista Hildesheimensis & Annalista Caesareus a Lambecio editus, ac etiam Hermannus Contractus juxta editionem Canisii indubitatum videtur, Baronium accurate mortem ejus cum hoc Christi anno copulasse. Jam alibi diximus, Aquilejenses Patriarchas, quod Forojulii domicilium fixissent, Forojulienles etiam non

JESU CHRISTI ANNUS 803.

LEONIS PAP. III. ANNUS 8.

CAROLI MAGNI 3. IMP. NICEPHORI 2.

CHRISTI 803.

LEONIS PAP. III. 8.

CAROLI MAGNI 3. IMP. NICEPHORI 2.

I. R Edemptoris annus obingentesimus tertius Indictione undecima inchoatur, quo mense Augusto moritur in exilio Irene Augusta ærumnis confecta Nicephori Tyranni sævitia. Sed & Bardanes in Oriente frustra suscepit Imperium: extincti sunt alii complures nobiles ejusdem Imperatoris sævitia, de quibus scribit Theophanes, qui res gestas Nicephori hujus anni ita recenset: Pridie Kalendas Maii mortuus est Niceta Tripbilus (ut ajunt) a Nicephoro veneno extinctus. Et nonis Maii feria quinta, cum Nicephorus ad suburbana Chalcedonis exisset, equumque mansuetissimum ascendisset, hic ipsum ex Dei providentia eiciens, pedem ejus contrivit. At vero decimoquarto Kalendas Augusti, feria quarta, hora prima, Bardanes Patricius, & Prætor Orientalium, qui cognominatus est Turcus, appellatus est Imperator ultra ab omnibus suis ibematibus. Qui multum renitens, ut evaderet illos, minime valuit, & descendens usque Chrysopolim, & cum circumisset diebus octo, & minime receptus fuisset, rediit usque Malagma. Qui metuens Deum, & recogitans, ne forte pro se mactatio Christianorum efficeretur, misit ad Nicephorum, & accepto in scriptis propria manus ejus, in quo & sanctissimus Tarasius Patriarcha, & omnes Patricii subscripserunt, quod illæsus, & indemnus cum omnibus, qui cum ipso erant, fo-

Bardanes acclamatur Imperator.

ret reservandus, sexto Idus Septembris clam fugiens, descendit in civitatem Bithyniæ, in monasterium Heraclii, & invento chelandio, quod ab Imperatore fuerat ad hoc missum, tonsus est, & indutus stola monastica, & ingressus illud, abiit in insulam, qua dicebatur Prima, in qua edificaverat monasterium, opinatus, quod foret veritatis terribile verbum, quod dederat sibi contemptibilis Nicephorus, & in nullo esset ladendus. At ille primum quidem denudat eum substantia ejus, & accepta occasione, omnes ibematum principes, & habitatores quosdam de regia urbe captivavit, exercitum autem privatum toga deseruit. Addit inferius de eodem misero Bardane ab eodem Nicephoro luminibus privato.

De obitu autem Augustæ hæc habet: Verum quis sermo enarrare sufficet di-gne cetera, quæ diebus illis ab eo gesta sunt propter indulgentiam Dei pro commissis nostris? Nona vero die, mense Augusto undecima Indictionis defuncta est Imperatrix Irene Augusta in exilio, in insula Lesbo, & iraslatum est corpus ejus in insulam Principis, in monasterium, quod ipsa construxerat.

Eodem anno secundo Imperii sui Nicephorus coronavit filium suum Staurationem per Tarasium sanctissimum Patriarcham in ambone majoris Ecclesiæ in Imperatorem, cum esset inutilis modis omni-

II. Irene Augusta obitus.

PAGIUS

diens Rastidus, difficillimo tempore ad eum reversus est, eumque arctè pressit, cervicis ejus imminens. Unde Nicephorus pacem probavit; attulitque pecuniam a se promissam. Et tunc ab eo discessit. Anno CLXXXVII. die XIX. Decemb. hujus Christi anni inchoato) misit Rastidus exercitum bellum illatum Romanis: qui Regionem Romanorum ingressus est per portam Salsafæ. At prodiit Nicephorus cum magno exercitu, eis in occursum, cessitque victoria Muslimis, qui eos vicerunt. Et vulneratus fuit Nicephorus tribus vulneribus, ac Romanorum XL millia sunt caesa. Muslimi autem, multis acceptis spoliis, salvi reversi sunt. Quibus ex verbis intelligimus, Salsafam in Phrygia fuisse, aut saltem non longe ab ea sitam.

III. Carolo fuisse omnia procedunt.

Ad num. III. Annalista Lambecianus hoc anno habet: DCCCIII. Ipso anno Imperator Carolus celebravit apud Aquis Palatium Pascha, & Conventum habuit ad Moguntiam, & ipse sine hoste fecit (pro fuit) eodem anno, excepto quod scaras suas (id est, cohortes militares) trans-misit in circuitu, ubi necesse fuit, quibus verbis Annales suos decem annorum narrationem complentes absolvit. Ea descripsit Cosmographus Moissacensis, sicuti jam aliis annis ab eodem factum. Carolus Moguntie variè Capitula publicavit, quæ Tom. I. Capitularium Reg. Franc. & Tom. VII. Concil. legenda. Annalista Metensis, hoc anno scribit: Missi Imperatoris a Constantinopoli regressi sunt, & venerunt cum eis Legati Nicephori Imperatoris, qui tunc Rem publicam regebat, quorum hæc sunt nomina, Michael Episcopus, Petrus Abbas, Callistus & Candidatus (sed legendum, Callistus Candidatus, quem in duos perperam distinguit, ut liquet ex aliis Annalibus.) Qui venerunt ad Imperatorem in Germania super fluvium Sala, in loco, qui dicitur Salza, & pacem faciendam in Christo susceperunt. Inde dimissi cum Epistola Imperatoris Romam venerunt: inde Constantinopolim regressi sunt. Venit quoque Fortunatus Patriarcha de Græciis, afferens secum inter cetera dona duas portas eburneas, mirifico opere sculptas, Imperator autem Bajuvariam profectus, venationem bubulorum, ca-roriarumque ferarum, per saltum Hircanum exercuit. Inde vero ad Regeneburg veniens, dispositis his, quæ utilia videbantur esse, adventum exercitus de Pannonia redeuntis præsolabatur. Quibus reversis obviam illi ad Regeneburg venit. Ibi etiam cum illis Zodan Princeps Pannonie veniens, Imperatori se tradidit. Multi quoque Sclavi & Huni in eodem Conventu fuerunt, & se cum omnibus quæ possidebant Imperatoris Dominio subdiderunt. Constitutisque omnibus utilitatibus, quæ in illis partibus necessaria erant, per Alemanniam & per Vuarmatiama hyemis tempore ad Aquis Palatium venit, ibique Natalem Domini celebravit. Idem habent varii alii Annalists, nisi quod de Fortunato non loquantur.

IV.

Erat Fortunatus Patriarcha Gradenfis, qui in Annalibus Metensibus dicitur Patriarcha de Græciis indicans eum Venetis venisse juxta modum

Hoc anno Legati Caroli Magni, qui cum pace a Nicephoro Imperatore dimissi fuerunt, una cum Legatis ipsius Carolum in Germaniam pervenere, de quibus hæc in vita ejusdem Imperatoris hoc anno: Missi domni Imperatoris de Constantinopoli reversi sunt, & vene-

III. Legati Nicephori Imp. redeunt cum pace Constantinopoli.

loquendi Leonis Papæ III. in Epistola ordine XI. ad Carolum Magnum, in qua ait: Repetimus in eis (nempe literis Caroli), quatenus Gradenfis a Gradenfi insula, ubi Fortunatus Archiepiscopus suam propriam Sedem habere videbatur, propter persecutionem Græcorum seu Veneticorum exul esse dignoscitur. Ubi Venetici, apud quos Gradus, Græci appellantur. Richerius tamen in Chronico Senoniensi lib. 2. cap. 6. Fortunatum Gradensem Patriarcham Hierosolymitanum fecit; tradit enim: Tempore Caroli Magni, Vir quidam Venerabilis Fortunatus nomine, Patriarcha Hierosolymitanus, corpus Sancti Joseph Sepulchris Domini, Paganos qui tunc Terram Sanctam vastabant, fugiens apportavit. Fortunatus quippe Gradenfis Patriarcha ex Oriente in Franciam fugit, ut prodiit Eginhardus in Annal. ad annum DCCCXIV. & multas Reliquias in Europam attulit, ut docent Dandulus in Chronico & Ughellus Tom. V. Italiæ Sacræ in Patriarchis Gradenfis. Quare non dubito, quin Richerius, qui post medium sæculum decimum tertium Chronicon suum exaravit, Fortunatum Gradensem, Hierosolymitanum Patriarcham crediderit; cum aliunde complura scribat a veritate dissentanea, & quin Papebrocius in Historia Chronolog. Patriarcharum Hierosolymitanorum innixus Libello de Successoribus Sancti Hildulfi, ex Archiepiscopo Trevirensi Abbatibus Mediolanensis in Vosago Fortunatum Gradensem inter Hierosolymitanos Patriarchas perperam numerarit. Certe ipsemet animadvertit. Annales Francorum ab anno DCCCVIII. ad DCCCXIII. deductos, & a Duchesnio Tom. II. ex Joannis Tillii MS. editos, post Georgium Patriarcham Hierosolymitanum memorare Thomam, qui anno DCCCXVII. Ecclesiam Hierosolymitanam regebat, ut eo anno videbimus. Denique Fortunatus Patriarcha Gradenfis hoc tempore in Franciam venit, uti anno superiori diximus, & Idibus Augusti hujus anni cum in Regio comitatu ad Salam esset, Diploma a Carolo obtinuit. Dicit Id. Aug. anno tertio Imperii nostri, ut videre est apud Ughellum, qui illud integrum recitat loco laudato.

Carolus e Palatio, quod Salæ Flavio adsidebat, in Bajuvariam profectus est, ut mox diximus ex Annalista Metensi, ibique vastitati Pannoniarum consuluit, ut scribit Brunnerus in Historia Bojorum lib. 6. num. 4. In Boicam rediit, ut quando nuperis bellis Hunnorum res attrita magnaue Pannonia pars cultore nudata fuerat, pulcherrima fertilissimaque Provincia caveretur, ne in solitudinem abiret; quo tempore in agrum vacuum colonias ductas vicinarum gentium, Bojorum maxime, credere non abuerim.

Mense Octobri Carolus adiit Salisburgum, & Arnoni Salisburgiensi Archiepiscopo concessionem a Pippino filio quondam factam confirmavit, id est erudiendorum Hunnorum curam, quam anno DCCCXVI. Pippinus post debellatam illam gentem eidem Arnoni commiserat, usque ad præsentiam genitoris sui Caroli, ut videre est apud Anonymum editum a Canisio Tom. VI. Antiq. Lect. ubi Caroli confirmationem

V. Carolus Pannonia consulit.

VI. Hunnorum in Arno structionem Arnoni commisit.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6296.

SÆC. IX. Anno Era H'p. DCCC. XLI. Anno Hægiræ CLXXX. VIII. inchoato die 19. Decemb. fer. 3. A. C. 803.

I. Moritur Irene Imp.

Ⓞ 28. A. D 6. P. 16. April. Indict. 21.

JESU CHRISTI 803.

LEONIS III. PAPÆ 8.

CAROLI IMP. 4.

NICEPHORI IMP. 2.

AD numer. I. & f. q. Theophanes anno Incarnat. secundum Alexan. DCCXCV. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato, ait: Mensis Augusti die nono, Indictione undecima Imperatrix Irene in Lesbum Insulam relegata diem obiit, ideoque currenti anno, ut recte Baronius. Colitur a Græcis Sancta Irene die XIII. Augusti, cujus Opera Deus curata, qua prior discordia, instar copis suis lubricissima Ecclesia irrepsit, distraxerat in recte fidei unitam confessionem clementissima benignitate adduxit, inquit Ignatius Diaconus, & vatorum Cuthos Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanae in Vita Sancti Nicephori Patriarchæ Constantinop. loquens de Septima Synodo Irenæ opera congregata. Ignatius autem hoc ipso tempore floruit, & Sancto Tarasio Nicephori Decessori morienti adiit.

Deinde Theophanes anno Incarnat. DCCXCVI. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, Nicophori scribit: Hoc anno mense Decembri Indictione duodecima Nicephorus filium suum Staurationem Tarasii Sanctissimi Patriarcha manibus in ambone magna Ecclesia Imperatorem coronavit, hominem siue vultus speciem, siue corporis robur, siue denique mentis captum species, ad eam dignitatem plane ineptum. Addit Theophanes: Caterum mense Augusto adversus Arabes profectio suscepta ad Crasum Phrygia obviam illis factus, certamine inito superatus est: pluribusque suorum prostratis parum adfuit, quin hostium manus incideret, nisi Procerum nonnulli animo & robore prallantes eum non sine difficultate periculo eripissent. Sed hæc pugna, quam Baronius cum hoc anno conjungit, ad sequentem pertinet; cum habita fuerit mense Augusto. Elmacinus lib. 2. Hist. Syrac. hæc accuratius refert: Anno CLXXXVII. (Arabico scilicet, die XXX. Decemb. superioris Christi anni inchoato) profectus est Rastidus (ita vocabatur Haron Saracenorum Calipha), cum copiis suis, donec imminuit portis Heraclæa, diripiens omnia, incendens, atque vastans. Petit autem Nicephorus ab eo pacem, certa summa tributum annuum ei pollicens: quod Rastidus non recusat; coque negotio transacto, reversus est Racam. Sed magno oborto frigore, pacem fregit Nicephorus, sciens Multisimos (ita vocantur Saraceni tanquam recte credentes) reverti ad eum non posse, præavis copia, & frigoris vehementia. Quod au-

II. Nicophori Imp. in-fausa ad-ministratio.

CHRISTI
803.LEONIS PAP. III.
8.CAROLI MAGNI 3.
NICEPHORI 2. IMPR.

runt cum eis Legati Nicéphori Imperatoris, qui tunc Rempublicam gerebat (nam Irenam post adventum legationis Franciæ deposuerunt) quorum nomina sunt, Michael Episcopus, Petrus Abbas,

Callistus Abbas, Candidatus Abbas, qui venerunt in Germaniam super fluvium Sala in loco, qui dicitur Sales; & pactum faciendæ pacis in scripto susceperunt: & dimissi cum epistola Imperatoris

PAGIUS nem Vitæ Sancti Ruti perti subiicit, atque: *Anno Domini octingentesimo tertio Carolus Imperator Bojariam intravit, & in mense Octobri in Saltzburg venit, & præfatam concessionem filii sui iterans potestatis multis adstantibus fidelibus suis affirmavit, & in eum in consensum fieri concessit. Deinde Arnonis Archiepiscopi zelum in promovenda per Karithiam & Pannoniam religione sic laudat, Simili modo etiam Arno Episcopus, Successor Virgili, Sedi Juvavensis deinceps curam gessit Pastoralem, undique ordinans Presbyteros, & mittens in Slavoniam, in partes videlicet Karinthias atque Inferioris Pannonia illis Ducibus atque Comitibus sicut priorem Virgilius fecit, quorum unus Ingo vocabatur, multum charus populis, & amabilis, propter suam prudentiam. Cui tam obediens fuit omnis populus, ut si cuique vel charta sine litteris ab illo directæ fuit, nullus ausus est suum negligere præceptum. Quod etiam mirabiliter fecit. Vere servos credentes secum vocavit ad mensam, & eos qui eis dominabantur infideles, foris quasi canes sedere fecit, ponendo ante illos panem & carnem, & fusca vasa cum vino, ut sic sumerent victus. Servis autem stans deauratis propinare iussit. Tunc interrogantes primi deservit dixerunt. Cur facis nobis sic? At ille, non estis digni, non ablatis corporibus cum sacro fonte renatis communicare, sed foris domum ut canes sumere vitium. Hoc facta fide Sancti instruit, certatim cucurrerunt baptizari & sic deinceps Religio Christiana succrescit.*

VII. Labbeus Tom. VII, Concil. pag. 112. Concilium Ratisponense, cujus mentio lib. 7. Capitularium cap. 187. ad annum circiter DCCXCIX. refert. Verum, ut observat Cointius hoc anno num. LXIV. & seqq. Carolus anno illo a Bojaria procul abfuit, semelque deinceps illuc profectus legitur, hoc scilicet anno. Testatur Carolus loco citato tam Presbyteros, quam laicos questos esse de Chorepiscopis, & affirmasse laicos, quod talium Ministrorum vel Sacerdotum, id est, qui a Chorepiscopis erant quasi ordinati, officia audire nolent, nec eorum infantes maiores vel minores, aut familiam eorum per ma-

mus impositionem consignari vel confirmari usquam vellet, ne magis vulnus, quam benedictionem acciperent, &c. Quapropter Arnone Archiepiscopum ad Leonem Apostolicum missimus, ut inter cetera quæ ferebat, etiam eum & hoc interogaret, ut quidquid super iis deservendum esset Apostolica auctoritate, a nostris Episcopis regulariter solveretur. Pergit Carolus: Cum eodem Arnone, permittente præfato Apostolico, mitius tractantes, jam dictos villa nos Episcopos inter Presbyteros statuerunt, ita ut nihil amplius de Episcopali Ministerio præsumerent, nec ipsi deinceps à quoquam ferrent, qui gradus sui periculum vitare vellet. Decretum namque est in illa Synodo, quam Reginistruc pro eadem vel pro aliis causis Apostolica auctoritate præfatus præfatus habuimus, nihil ex prædictis à quoquam eorum agere; nec facere volentibus consentire, &c. In Synodo itaque Reginoburgensi tres Sanctiones adversus Chorepiscopos editæ, prima, ut Chorepiscopi de Ministerio Episcopali nihil præsumerent; altera ut in posterum Chorepiscopi non fierent; tertia, ut quæ gesta fuerant a Chorepiscopis haberentur irrita. Chorepiscopi tamen nullo tardius extincti sunt, ut ex infra dicendis liquebit. [1]

Monachus Anonymus Nonantulanus, qui scripsit Vitam Sancti Anselmi Abbatis Nonantulani in Italia primi, recitatam a Mabillonio Sæc. IV. Benedic. part. 1. refert, Sanctum Abbatem mortis suæ diem Monachis suis prædixisse, eamque accidisse regnante Domino & Maximo Carolo Imperatore hic in Italia anno trigésimo Regni sui, ipsiusque magnifici Anselmi Abbatis quinquagesimo. Subdit idem Anonymus: Benedixit eos, & inter manus fratrum Monachorum ex hoc sæculo migravit ad Calos, quinto Nonas Martii sexta feria die, in qua Mundi Redemptor hominem fecerat, ipsumque redemerat. Quare Sanctus Anselmus hoc anno, in quem notæ illæ Chronologicæ conveniunt, animam Deo reddidit, ut recte Mabillonius ibidem, & Bollandus ad diem III. Martii, qui partem Vitæ S. Anselmi ante Mabillonium retulerat. Sancti Viri corpus in monasterii Nonantulani summo Altari honori-

VIII. Moritur S. Anselmus Abbas primus Nonantulus.

CHRISTI
803.LEONIS PAP. III.
8.CAROLI MAGNI 3.
NICEPHORI 2. IMPR.

(a) Apud ris Romam regressi, & in Constantino-
polim reversi sunt. Hæc ibi.
Hoc (a) anno Indictione undecima,
decimo Kalendas Aprilis, Leo papa pal-

lium concessit Fortunato Gradeni Patriarchæ in locum Joannis suffecto, qui occisus fuerat a Joanne Duce Venetiarum.

Ostin-

PAGIUS rifice locatum conspicitur, hætenusque subsistit Monasterium Nonantulanum, quod in Oppidum crevit, translatum a Monachis Nigris ad Cistercienses ab anno MDXIV. Mabillonius exillimat, Anonymum illum Monachum Nonantulanum paulo post Anselmum vixisse, tum quia eam ætatem sapit stylus orationis, tum quia is qui seriem Abbatum Nonantulensium anno MXXXVII. ordinare desit Monachus Anonymus, hanc Vitam Sancti Anselmi laudat.

Ethelardus Magnæ Britanniæ Primas Provinciales Episcopos, eos nimirum quos olim Gregorius Magnus ejus Sedi subiecerat, in unum convocavit. Romani Pontificis mandatum exposuit, & cavit imprimis ne ullus imperium Metropolitanæ suæ Sedis prerogativam aut minuire aut delibare præsumeret. Refert hanc Synodum Spelmanus, & ex eo Alfordus hoc anno ac Labbeus Tom. VII. Concil. In ejus fide legitur: Actum est in celebri loco, qui vocatur Clotesbos, anno ab Incarnatione Christi octingentesimo tertio, Indictione undecima, die quarta Id. Octob. Angli Indictionem a die XXV. mensis Septemb. exordiebantur, ut ali-

IX. Synodus Clotesbosensis.

bi ostendimus. Verum, ut ex hoc Concilio variisque Diplomatis Regum Anglorum constat, circa sæculi noni initium Indictiones cum annis Incarnationis a die natali Christi auspiciari cœpere, alioquin hoc anno mense Octobri, non Indictio XI. sed Indictio XII. numeranda fuisset. Porro Ethelardus seu Adelardus hoc anno mortuus est, teste Vigorniegi, cui suffragatur Huntindoniensis pag. 344. & Hovedenus pag. 411. qui postquam asseruere Egbertum anno Christi octingentesimo Regnum Westaxonum iniisse, subdunt: Quarto post hunc anno decessit Edilred Archiep. Kentensis, & VVilfredus successit; inde vero post biennium Cudredus Rex Kentensis obiit, anno scilicet DCCCIV. ut infra ostendam. Alfordus Adelhardi mortem in annum sequentem differt illo testimonio Huntindoniensis & Hovedeni iisdem verbis scripto innixus. At cum ipsemet Alfordus mortem Cuthredi Regis cum anno Christi DCCCIV. recte copulet, Huntindoniensis & Hovedenus de annis IV. incompletis pariter intelligendi. Malmesburiensis pag. 199. Gervasius in Actis Pontif. Cantuar. alique annos XIII. Sedis Adelhardo assignant, eumque plurimum laudant.

NOTÆ [1] IN libello de gestis Episcoporum Cenomanensium a Mabillonio Analectorum pag. 288. vulgato, quædam occurrunt, ex quibus certiora quoad chronologiam Concilii Ratisponensis erui posse arbitror. Narratur ibi cap. XVII. Gauziolenus quidam Cenomanorum Episcopus, cum munia Episcopalia exercere præ cæcitate impediretur, initiari a tribus Episcopis in Chorepiscopum curasse Merolum quendam, eo quod per illa tempora Carolus Pippini filius, una cum Legatis Apostolicis, & omnibus Episcopis in frequenti concilio sanxisset, ut nullus Chorepiscopus crisma conficeret, virgines sacravet, Spiritum Paraclitum traderet, neque ecclesias dedicaret, vel altaria erigeret, aut sacravet, etiam oleum ad infirmos urgendos benediceret, nisi a tribus esset ordinatus. Sermonem hic esse de concilio Ratisponensi, in quo sanctum fuit ne chorepiscopi a tribus non ordinati munera Episcopalia exercerent, facile cuivis suaderetur. Merolus iste annis 30. sedit, incompletis tamen; nam Carolo jam rerum potente cœpit, ejusdemque Regis anno regni 29. mense decembri, id est Christi 796. vacuam ejus morte cathedram Franco occupabat ut liquet ex diplomate ejusdem Caroli dato anno & mense eodem in eo libello recitato. Hinc fit Concilium Ratisponense tempore ordinationis Meroli habitum, ad annum 768. circiter pertinere. Neque Carolus in capitularibus, in loco a Pagio hic allato, contrarius est; non enim ait, ut Pagius explicat concilium Ratisponense celebratum fuisse occasione legatorum, quos miserat ad Leonem III. ad causam chorepiscoporum tractandam, sed cum narraffet legatorum illorum missionem, tunc apte subdit mentionem de concilio Ratisponensi a se pro eadem causa non vero eodem tempore, sed ante aliquot forte annos celebrato. MANSI

JESU CHRISTI ANNUS 804.

LEONIS PAP. III. ANNUS 9.

CAROLI MAGNI 4. IMPP. NICEPHORI 3.

CHRISTI 804.

LEONIS PAP. III. 9.

CAROLI MAGNI 4. IMPP. NICEPHORI 3.

I. Leo Pap. iterum venit in Germaniam ad Carolum Magnum.

O ctingentesimus quartus annus Redemptoris duodecima Indictione signatur, in cuius fine Leo Romanus Pontifex rursum in Germaniam se contulit ad Carolum Magnum, de cuius adventu, & ejus ratione hæc habent Annales Francorum in vita Caroli Magni per singulos annos digesta: Medio Novembrio alatum est Carolo, Leonem Papam Natalem Domini cum eo celebrare velle ubicumque hoc contingere potuisset. Quem statim, misso ad S. Mauritium Carolo suo suo honorifice suscipere iussit. Ipse obviam illi ad Rhemorum civitatem profectus est, ibique suscepit eum. Primo Carisfacum villam, ubi Natale Domini celebravit, deinde Aquigranum perduxit, & donatum magnis muneribus per Bajoriam ire volentem reduci fecit usque Ravennam. Causa adventus ejus hæc

erat. Perlatum est ad Imperatorem, & state præterita, Christi sanguinem in Mantua civitate fuisse repertum. Propter hoc misit ad Papam, petens ut hujus famæ veritatem inquireret. Qui accepta occasione exeundi, primo in Longobardiam, quasi pro inquisitione ista profectus est, idem ad Imperatorem veniens, mansit cum eo dies octo, reversusque est Romam. Hæc ibi, & quidem summam collecta. Cæterum quod ad sanguinem Christi pertinet, re multum examinata, inventus est & comprobatus ille fuisse, qui ex Christi corpore fluxit, tempore Passionis ejus, non autem ille, qui Beryti (ut vidimus) ex sacra Crucifixi imagine fluxerat. De qua veritate extare dicuntur sacra diplomata Romanorum Pontificum, ut de his non sit amplius dubitandum. Sed ego non vidi.

Quod

Et si autem hi Auctores scribant, Christi Sanguinem in Mantua Civitate repertum fuisse, certum tamen illis temporibus Mantuam titulo Civitatis & Episcopali Sede caruisse. Urbs hæc post persecutionem Diocletianeam iussa est ad arbitrium Mediolanensis Antistitis respicere, qui, eidem spiritualibus attribuit administris, per plures annos Mantuanam Ecclesiam sua jurisdictionis agnovit. Pavit deinde Archiepiscopo Ravennate, Pelagio Primo Summo Pontifice ita censente, advenienteque Smaragdo Ravennate Exarcho Mantuaque Governatore, qui per id tempus Constantinopolitano Casari Vicariam operam præstabat anno DLXXXV. Anno vero DCCXXIX. Gregorius II. Pontifex a Luitprando Longobardorum Rege exoratus, divulsam a Ravennate jurisdictionem, Patriarchatui Aquileiensi, majoris honoris ergo illius Sedis, illam adiecit. Sed cum postea Leo III. ex fama reperta spongia anno DCCCIV. Sanguine Christi imbuta, a Longino olim difflata Mantuam venisset, hausissetque oculis admirabilis Reliquia veritatem, tum primum Mantua Episcopalem dignitatem attribuit, ejusque Præsulem Aquileiensi Patriarchatui voluit suffragari, inquit Ughellus Tom. I. Ital. Sacra. in Episc. Mantuan. Pontifex & Imperator Remis Sueffionem simul profecti sunt, sed accepto nuncio de morbo, quo Gissa Caroli foror Abbatis Calensis in Agro Parisiensi laborabat, relicto apud Sueffionem Papa, statim Imperator iter Calam versus arripuit, indeque redi Carisfacum perrexit; quo se quoque Pontifex Sueffione mox contulit. Illic ambo Natalem Domini celebrarunt, simulque manserunt dies octo, deinde Aquigranum contenderunt. Eginhardus in Vita Caroli M. de eo ait: Erat ei unica foror, nomine Gissa, a puellaribus annis religiosæ conversationis mancipata, quam similiter ut matrem magna coluit pietate; que etiam paucis ante obitum illius annis in eo quo conversata est Monasterio decessit.

III.

Leo Papa & Carolus Imp. dum Aquigrani essent, egerunt de Episcopis Istriæ, qui Patriarchæ Forojuliensi tunc submittebantur, & statuerunt, ut ad Gradensem redirent Provinciam, e qua fuerant ab annis tantum aliquot avul-

Leo III. Roman.

restit.

restit.

restit.

II.

Quod vero spectat ad res gestas a Leone in Germania: prolixior de cunctis narratio habetur in epistola S. Ludgeri his verbis (a): Idem S. Leo Papa, anno Dominicæ Incarnationis octingentesimo * tertio cum magna solemnitate suorum Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum, & Prælatorum, & Prælatum ad Imperatorem Carolum in Germaniam veniens, & ab eodem Imperatore Imperialiter cum suis susceptus, inter multa pietatis sue opera, instantia ejusdem serenissimi Imperatoris, & Regis, Aquigrani in Palatio dedicavit Ecclesiam perpetuæ Virginis Mariæ, donans eandem Ecclesiam multis indulgentiis. Deinde humili petitione, & instantia venerabilis patris Geribaldi Episcopi Leodiensis consecravit Ecclesiam gloriose Virginis Mariæ tam in Tungris, quam in Viseto. Et in Colonia Agrippina, tam ad sanctum Martinum, quam in Capitolio altaria consecravit, & multa alia monasteria, & altaria, & capellas per Alemanniam, & Galliam consecravit, ubique multas indulgentias conferendo. Tandem devota instantia gloriosissimi Imperatoris Caroli, & venerabilis viri Hildebaldis Archiepiscopi Colonienfis, venit a Colonia idem sanctus Papa Leo navigio in Vverdam stipatus Imperatoris majestate, ac sacro choro sanctorum Cardinalium, & Archiepiscoporum, & multorum procerum. Cui occurrunt usque ad Rhenum devoti fratres conventus sancti Swiberti processionaliter cum incolis ejusdem oppidi de Vverda, introducentes eum cum Imperatore, & cæteris in Ecclesiam sancti Swiberti, multum devote, ac honeste. Et die illo, quo intravit, jejunaverunt incolæ de Vverda cum toto conventu auctoritate Apostolica.

(a) Epist. S. Ludg. cap. 9. apud Surin Swiber. die 1. Mart. tom. 2. * quarto

Res gestæ a S. Leone Pap. in Germania.

Indulgentiæ concessa a Leone Papa.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

avulsi postquam Istris dominari cœperant Franci. Pontifex enim in Epistola sua ad Carolum, ordine XI. ait: Reservatur in ipsis vestris Imperialibus apicibus, quomodo in Aquis Palatio nobiscum providistis de Aquileiensi Ecclesia, velut una qua suam Sedem haberet. Cum vero Annalista affirmet, Papam apud Imperatorem mansisse tantum dies octo, & Natalem Domini simul celebrasse, apparet, illum anni sequentis initio Romam accessisse.

IV.

Canonizatio S. Swiberti commentaria. A nom. II. ad VIII. Refert Baronius ex Epistola Sancti Ludgeri Monasteriensis Episcopi, quæ Leo III. postus in Francia egerit. Rixfridus Trajectensis Episcopus Luidgerum per literas rogasse, dicitur, ut Elevationem & Canonizationem Sancti Swiberti cum Miraculis in scripta dirigeret; quæ libro de illius Vita conscripto addi possent. Luidgerus, ut hisce Rixfridi literis plenissime satisficeret, responsum edidit perhibetur, in quo multa commemoravit miracula, quæ a Sancto Swiberto dicuntur facta. Verum totam illam narrationem Vitamque Swibertinam posteriorum commenta esse, supra sæpe insinuavimus, & Morinus in Commenta-

Altera vero die, qui fuit pridie Nonas Septembris, tam Papa sanctus Leo, quam Carolus Imper. & alii convenientes in Ecclesia, & conventu S. Swiberti, ibi oratione finita omnium convenientium in Ecclesia statim celebrante solemniter summam Missam Felice Hildebaldo Colonienfi Archiepiscopo, & sanctissima vita ipsius Swiberti cum innumeris miraculis conscripta per venerabilem presbyterum Marcellinum socium, & ceteraneum ipsius Sancti ibidem lecta, Papa sanctus Leo, de assensu pariter, & consensu suorum Cardinalium, ceterorumque prælatorum illic coram astantium solemniter catalogo sanctorum Confessorum ipsum adscripsit. Quo facto, pulsata campana, conventus per aliquot horas ad honorem Dei, & gloriam ipsius Sancti, cum per dulcia modulamina laudum fratres devotissime Deo rependissent gratias, cantando humiliter hymnum, Te Deum laudamus; & reliquæ, sive ossa ipsius ex monumento, in præsentia sanctissimi Apostolici Leonis, & Caroli Imperatoris, ceterorumque per præfatum Archiepiscopum Coloniensem tollerentur devote, maxima dulcissimi odoris in eodem loco cælitus effusa est fragrantia, cujus suavitas omnium ora, & corda adstantium reficiebat, ita ut nullus ambigeret, ibidem adesse Angelorum choros.

III. Relatus inter sanctos S. Swibertus.

Facta sunt hæc pridie Nonas Septembris, præsentibus ibidem victoriosissimo Carolo semper Augusto, Romanorum Imperatore, & Francorum Rege, venerabilibusque Patribus, Cardinalibus, Archiepiscopis, Bernardo Ostiensi, & Fortunato Troverorum, Theodoro Sabiniensium, Nicolao tituli S. Crucis in Hierusalem, Eustochio S. Præcedis, Bonifacio tituli sanctorum Marcellini, & Petri D d d pres-

IV

PAGIUS SÆC. IX. Anno Eræ Hisp. DCCC. XLII. Anno Hegiræ CLXXXIX inchoato die 8. Decemb. fer. 1. A. C. 804.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6297. O r. GF. 7. P. 31. Mart. Indict. 12. JESU CHRISTI 804. LEONIS III. PAP. 10. CAROLI IMP. 5. NICEPHORI IMP. 3.

I. Adventus Leonis III. in Franciam.

Ad num. I. Annalista Metensis de adventu Leonis III. in Franciam hæc habet: Medio Novembrio nunciatum est, ei Leonem Papam Natale Domini cum eo celebrare velle ubicumque illi placuisset. Quod Rex gratanter suscepit, & statim misso filio suo Carolo ad Sanctum Mauricium, eum suscipere honorifice præcepit. Ipse vero obviam illi apud Rhemorum Civitatem in Basilica Beati Remigii Episcopi & Confessoris profectus est: ibique susceptum ad Carisfacum usque perductum, cum eo Natalem Domini celebravit. Inde pariter proficiscentes pervenerunt ad Sueffionis Civitatem, in qua dimisso Papa, ad colloquium Germana sua Gissa que in his diebus agrotabat, ad Calam Monasterium pervenit. Fructusque ejus colloquio, ad Carisfacum villam Leonem Papam, quem apud Sanctum Medardum dereliquerat, sibi obviam venire fecit. Deinde Aquigranum perduxit, & honoratum magnis muneribus per Bajoriam ire volentem a suis duci fecit usque Ravennam. Causa adventus ejus hæc fuit. Nunciatum est Imperatori, Jesu Christi Domini nostri Sanguinem in Mantua Civitate fuisse repertum: & Imperator ad Papam direxit, rogans ut veritatem rei perquireret. Qui accepta occasione a Roma exeundi, primo in Longobardiam quasi pro inquisitione prædicta profectus est: Deinde arrepto itinere, subito ad Imperatorem usque pervenit. Mansitque apud illum dies octo, & sicut dictum est Romam repedavit. Eadem narrat alii Annalists, Regino, Monachus Ego-linensis, & Incertus Auctor in Vita Caroli.

CHRISTI
804.

LEONIS PAP. III.
9.

CAROLI MAGNI 4. IMPP.
NICEPHORI 3.

presbyteris Cardinalibus, Gerbaldo Leonensi, Volquino Normensium Episcopis, & praesertim Felice Hildebaldo Colonienfi Archiepiscopo, cujus industria, & pia instantia sanctus Leo, Vverdam navigavit, & S. Suuibertum in * divos retulit, cum multis aliis praelatis, & proceribus.

Statuit insuper sanctissimus Papa Leo illum diem canonizationis, & exaltationis S. Suuiberti egregii Episcopi, perpetuis temporibus per totum oppidum a cunctis incolis Vverdae celebrandum ob honorem sancti Suuiberti Apostolici Episcopi. Obtulit autem idem sanctus Papa eidem Ecclesiae speciales indulgentias cunctis fidelibus celebrantibus festum S. Suuiberti Episcopi, & ad divina confluentibus. Item idem Papa obtulit parvam auream Crucem refertam particula S. Crucis Domini nostri Jesu Christi.

Imperator vero Carolus obtulit duos aureos calices ex auro puro, & totidem ampullas ejusdem auri cum multis aliis Ecclesiarum * Clenodiis pretiosis, ut dum divinum mysterium in Vverdensi conventu perageretur cum eisdem, ipsius Imperatoris jugis fieret memoria. Obtulerunt pariter omnes a majori usque ad minorem, juxta devotionem, & inspirationem spiritus, & pro facultate, ut fieret solemnis capsula, & pretiosum feretrum, in quo collocarentur sacrosancta ossa sancti Suuiberti Episcopi, ad laudam, & gloriam Domini nostri Jesu Christi, qui vivit, & regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti per infinita secula seculorum. Amen. Quid praeterea mirandum acciderit, cum adhuc esset ibidem S. Pontifex Leo, in eadem S. Ludgeri Episcopi epistola ita narratur:

PAGIUS menta solemniter a Pontificibus canonizatum fuisse est Hugo Carthusianus & Gratianopolitanus Episcopus; secundus est Sanctus Bernardus. Sed considera qua Epistola, sive Bula Pontificum de istorum Sanctorum Canonizatione referunt, & ea compara cum iis qua Auctor ille de Sancti Suuiberti Canonizatione scribit, deprehendisque ceremonias hodiernas a Leone III. multo diligentius & copiosius quam ab Innocentio II. aut Alexandro III. fuisse observatas; quod argumentum certum est istius Epistole Auctorem post annum MCC. scripsisse. Ante Innocentium II. & Alexandrum III. simplex admodum erat Canonizationis ritus, ut ex Petro Damiano constat in suo Vita Sancti Romualdi, testaturque Cardinalis Baronius ad annum Christi MXXVII. Obinebatur ab iis, quibus erat cura illa Canonizatio a Sede Apostolica facultas altare supra defuncti corpus erigendi. Eo erecto pervasta erat Canonizationis solemnitas. Post illud tempus ceremonia sancta illius actionis paulatim facta sunt angustiores. Tertio sapienter recitat Episcopus, Archiepiscopus, Cardinales, & Proceres Pontifici assistentes, sed semper primo loco Cardinales collocat contra morem illius temporis & seculorum sequentium. Innocentius II. trecentis & aliquot post verum

* sanctos
Indulgentiae concessae Ecclesiae S. Suuiberti.

* Oblationes factae S. Suuiberto.

Igitur cum rumor adventus sancti Leonis Papae, & Caroli serenissimi Imperatorumque praelatorum, & Principum in Vverdam ad canonizandum sanctum Suuibertum, ubique per vicinam provinciam pervolasset, confluebant multi populi utriusque sexus cum filiis, & filiabus suis Vverdam, ad percipiendum a sancto Papa remissionem suorum peccatorum, & Apostolicam benedictionem, & ad intuentum tantae celebritatis actum. Inter quos erat quaedam nobilis domina Irmgardis mulier honesta, & proba, germana venerabilis patris Hildebaldi Colonienfis Archiepiscopi, uxor strenui Bartoldi domicelli de Genbergem habitans, & residens illo tempore in Troja, sive Xantis. Quae domicella cum duabus solummodo pedisequis, & primogenito suo Gocellino * semiocto annorum puero, & cum multis aliis honestis personis ex Xantis Vverdam navigans eidem celebritati consensu mariti sui interesse voluit, & decrevit. Et appropinquantes Vverdae, cum nauta propter multas alias naves ibidem congregatas subito amplius mutaret, ut convenientius litori navim applicaret: Gocellinus stans prope matrem in prora navis ex collisione navium cespitans pedibus corruit extra navium in Rhenum, & submersus est. Quod mater ejus videns (quae etiam cecidit ex collisione navium in navim) & puerum suum juvare non valens, seipsam in Rhenum praecipitare conabatur, sed tenta, & impedita per pedisequas, & alios probos homines, scisso velamine capitis sui, praenimo dolore inconsolabiliter fletu magno ejulatu, & lamentis implevit litora Rheni. Erat autem ora fere quinta vespertina. Archiepiscopus vero frater ejus illa audiens ingemuit, & mul.

Ludgerum annis ad Carthusa Priorem de Sancti Hugonis Canonizatione scribens Cardinales tertio loco ponit. Quarto commemorat cap. 12. Severinum quemdam patrem-familias adolescentem filium propter morbum a Studio Bononiensi revocasse. Quasi vero regnante Carolo Magno Bononia literarum studia florent, & eo ex variis Provinciis confluerent adolescentes. Ita quidem vivente Gregorio IX. qui Decretalium compilationem ad Doctores, Scholaresque Bononienses direxit. Quinto cap. 2. bis vocat Hunaldum Comitem de Angiers; nominis Provincia formatio vernacula recens, quae vix ante annos quadringentos usurpavi copit. Deinde Francos vocat Francigenas, nomen Historiis Francorum sub tertio stemmate scribentium frequens, sed antea inusitatum. Multa sunt alia ejusdem criminis argumenta, quae longum esset persequi. Undique enim rimosa est Historia ista, & fabellis veritati assuitis fatiscit.

Scriptis haec Morinus anno MDCLI. annoque MDCLIX. postquam anno praecedenti Sanctus Thomas de Villanova in Album Sanctorum ab Alexandro VII. relatus fuisset; Josephus Maria San-Felicis ad Inferiorem Rheni tractum Nunciatus Apostolicus, peculiari Epistola ab Henchenio

V.

* octo cum dimidio.

De puero in Rhenum mersio.

V. Ab omnibus nunc explorata.

CHRISTI
804.

LEONIS PAP. III.
9.

CAROLI MAGNI 4. IMPP.
NICEPHORI 3.

multum tristabatur. Pedisequa quoque concita denunciavit Bartoldo discrimen submersi pueri sui.

VI. Domicella itaque complois manibus, tamquam mulier vesana, intrans Ecclesiam S. Suuiberti, cum magno ululatu, & gemitu Dei exoravit pietatem, ut meritis S. Suuiberti filium suum sibi restituere dignaretur. Consolata denique a multis honestissimis matronis, & praecipue ab Archiepiscopo fratre suo ducente eam in hospitium suum, ut eam refocillando consolaretur. Sed ipsa quiescere nullatenus valens, noctem illam totam infomnem ducens, imploravit assidue devoto, & tribulato corde sanctum Suuibertum, petens ut qui dudum multis in tribulationibus subveniebat, sibi etiam desolata solita pietate subvenire non dedignaretur, vocensque si ipsum suis suffragantibus meritis vivum recipere posset, perpetuis temporibus suo ministerio assignaret.

Altera die cum aurora eminentibus radiis illucesceret, quidam honesti viri a motis navibus ceperunt submersum domicellum Gocellinum quærere sagentis, & unctis, & aliis opportunitis instrumentis. Tandem hora fere octava ante Missarum solemnia, quidam dictus Lambertus Dobel de Embrica unco sentiens, & tangens ipsum veste, vocatis aliis sociis, sagaciter ex profundo Rheni per vestem sursum trahens, & elevans defunctum matri praesentavit. Quae ipsum defunctum videns, exanguis effecta, & in extasi posita, stupuit. Sed ad se reversa, puerum ulnis amplectens, sequentibus eam multis honestis utriusque sexus personis flentibus, & ei condolentibus, deposuit illum ante sepulcrum S. Suuiberti, factaque ab omnibus devote oratione, spiritus in illum rediit, oculos aperuit, & revixit, sur- Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS nio ad diem XXVI. Martii in Commentario praevio ad Vitam Sancti Ludgeri paragrafo 8. recitata, facile quoque & commentitiam Ludgeri Epistolam rejecit ob eandem rationem, ipseque Henschenius ibidem & Coitius anno DCCCXV. num. VII. & seq. adversus eam non pauca alia notarunt. Quo tempore solemnes Sanctorum Canonizationes usurpari ceperint, discutimus anno DCCCXCIII. occasione Canonizationis Sancti Ualdrici Augustani Episcopi, quae facta fuit eo anno.

VI. Ad num. VIII. & seq. Annalista Metensis de ultima Caroli Imp. in Saxonum expeditione haec refert: Anno Domini Incarnat. DCCCIV. Imperator Aquis hyemavit, & ab Aquis proficiscens venit ad Palatium quod dicitur Niunagum. Ibi- que veris tempore manens, Palchis etiam ibidem celebravit. Incipienteque aestate tempore ad Aquis Palatium revertens, exercitum in Saxoniam misit. Transiitque Rheni, Generalem Conventum Francorum habuit juxta Lippia fontem. Sumto- que inde itinere, per Saxoniam profectus, castra metatus est in loco, qui dicitur Boldonbat. In

gensque stetit supra pedes suos, admirans multitudinem, & frequentiam populorum ipsum intuentium, loquebatur matri sua dulciter. Statimque exeuntes eum madidis vestibus propter compressionem hominum, de consilio quorundam, posuerunt in eminentiori loco, ut ab omnibus posset videri. Quo viso, factus est clamor omnium, Deum in sancto Suuiberto collaudantium, de tanta, tamque manifesta gratia ibidem meritis sancti Suuiberti palam omnibus ostensa.

Eadem vero hora venit festinanter equester pater ejus Baroldus cum decem tantum vernaculis, multum nimirum tristis, & dolens de perditione dilecti filii sui: erat enim Praefectus Imperatoris Caroli in illis oris. Intrans vero Ecclesiam cum audisset, & vidisset eum a morte resuscitatum, glorificavit Deum in sancto suo Suuiberto. Igitur sanctissimus Apostolicus, & Imperator Carolus ista percipientes ab Archiepiscopo Colonienfi aunculo Gocellini resuscitati, eundem puerum ad se accerseri, & adduci praecerunt. Quem vivum videntes, qui per quindecim fere horas sub aquis in profundo Rheni jacuerat, laudaverunt pietatem Dei, qui semper diversis signis dilectos suos magnificat, & honorat. Archiepiscopus vero consensu parentum, deposta argentea torque, quam circa collum gessit idem Gocellinus resuscitatus, ipsum clericum ordinavit, mutansque nomen ejus, ipsum Suuibertum nominavit: qui intra monasterium S. Suuiberti intrans, eidem Sancto semper humiliter servavit. Assignavitque domicellus Baroldus eidem monasterio, amore S. Suuiberti, & filii sui, certa praedia perpetuis temporibus possidenda. Hucusque auctor.

VIII. Hec autem de tempore commorationis Leonis Papae cum Carolo Imperatore D d d 2 re

quibus castris etiam Slavorum Principes adfuerunt. Quorum causis discussis, & secundum arbitrium dispositis Regem illis Transiconem constituit. Missisque inde exercitibus suis per diversas partes Saxonia, tam perfidos illos, quos ultra Albiam transierat, quam illos, qui in VVignoti manebant, & frequentibus maleficiis populum Saxonum a via veritatis averterant, cum mulieribus & infantibus Deo auxiliante sapientissima dispositione de Saxonia per diversas vias dirigens funditus exterminavit, & per Gallias ceterasque Regiones Regni sui sine ulla laesione exercitus sui dispersit. Auctor Vita Ludovici Pii refert, Carolum mandasse Ludovico, ut & ipse se subsequeretur, sed postea postquam Rhenum transiit, ei a patre mandatum, ut se redeuntem ibidem opperiretur: Tota enim gente subacta Saxonum vir- tor Carolus Imperator jam redibat, inquit, idem Auctor, qui subdit: Finito tandem diutino atque cruentissimo Saxonico bello, quod ut ferunt triginta trium annorum tempus occupavit, Ludovicus Rex a patre dimissus, in Regnum proprium ad hyberna se se cum suis collegit. In

Puer mortuus revixit.

VII.

VIII.

CHRISTI 804.

LEONIS PAP. III. 9.

CAROLI MAGNI 4. IMP. NICEPHORI 3.

re in Germania, cum in Annalibus Francorum asseratur, nonnisi octo dies apud Carolum mansisse Leonem: fortasse ad primum adventum Leonis in Germaniam referenda commodius essent: tu considera.

Saxonum colonia dividit.

Hoc eodem anno (ut iidem Annales Francorum habent) idem Carolus Imp. ob rebellantes annis ferme singulis Saxones, consilium inivit, ut qui positi erant trans Albim fluvium, eisdem inde deduceret, & in Franciam colonos duceret: sicque factum est, ut Saxonum bellum triginta annorum spacio agitatum tandem quiesceret. De his autem Eginhardus in Caroli Magni vita hæc habet: Omnibus, qui resistere solebant, prostigatis, & in suam potestatem redactis, decem hominum millia ex iis, qui trans ripam Albis fluminis incolebant, cum uxoribus, & liberis sublato transfudit, & huc atque illuc per Galliam, & Germaniam multimoda divisione distribuit, eaque conditione a Rege proposita, & ab illis suscepta, tractum per tot annos bellum constat esse finitum, ut abjecto demonum cultu, & relictis patriis caeremoniis, Christianæ Fidei, atque religionis sacramenta susciperent, & Francis adunati unus cum eis populus efficeretur. Hæc ipse, qui numerat spacium belli hujus annos trigintatres.

PAGIUS VII. Nullum Carolo M. gloriosus fuit.

Piculum esset hic prætermittere quod Eginhardus in Vita Caroli M. de bello Saxonico literis mandavit: post ejus magnanimitas Regis, ac perpetua tam in adversis quam prosperis mentis constantia, nulla eorum mutabilitate vel vinci poterat, vel ab iis qua agere caperat, desistat. Nam nunquam eos hujusmodi aliquid perpetrantes, impune ferre passus est, quin aut ipse per se ducto, aut per Comites suos misso exercitu, persilium ulterceretur, & dignam ab eis penam exigeret: donec omnibus qui resistere solebant prostigatis, & in suam potestatem redactis, decem hominum millia ex iis, qui utraque ripas Albis fluminis incolebant, cum uxoribus & parvulis sublato transfudit, & huc atque illuc per Galliam & Germaniam multimoda divisione distribuit. Eaque conditione a Rege proposita, & ab illis suscepta, tractum tot per annos bellum constat esse finitum, ut abjecto demonum cultu, & relictis patriis caeremoniis, Christianæ fidei atque religionis sacramenta susciperent: & Francis adunati una cum eis populus efficerentur. Hoc bello, licet per multum temporis spatium traheretur, ipse non amplius cum hoste quam bis acie conflixit: semel juxta montem qui Osneggi dicitur, in loco Theotmelli nominato: & iterum apud Hasam fluvium, & hoc uno mense paucis quoque interpositis diebus. His duobus præliis hostes adeo prostigati ac devicti sunt, ut ulterius Regem neque provocare, neque venienti resistere, nisi aliqua loci munitione defensi, auderent. Plures tamen eo bello tantæ ex nobilitate Francorum, quam Saxonum & summi honoribus vivi, consumpti sunt: tandemque ANNO TRICESIMO TERTIO finitum est. Cum interim tot ac tanta in diversis

Porro ex eisdem Saxonibus Romam quoque directam esse coloniam, apud Anastasium leges: datus illis locus prope basilicam S. Petri Apostoli ad incolendum, qui ob id nominatus est Vicus Saxonum, de quo inferius suo loco dicendum erit, hodie vero Saxia pro Saxonia idem locus appellatus, ubi nunc est celebre Hospitale, dictum S. Spiritus in Saxia. Confule Notas in Martyrologium Romanum, ubi agitur de SS. Martyribus Tryphone, Respicio, & Nympha, qui ponuntur in Saxonia, hoc est, in Vico Saxonum, qui nunc (ut dictum est) Saxia pro Saxonia nuncupatur.

Quid insuper constat quidem certa fide, ipsum Carolum Magnum Imperatorem subiectam sibi Saxoniam (ut profitebatur) auxilio sancti Petri Apostolorum principis, eidem sancto Petro Apostolo obtulisse. Est de his assertio Gregorii Papæ septimi in epistola, quam scripsit ad P. Albanensem Episcopum, & G. Principem Salernitanum, quos Legatos misit in Gallias: qua etiam innotescit ejusdem Imperatoris pietas, qui collectam annuam indixit suis provinciis Ecclesiæ Romanæ exhibendam: est perbrevis ipsa epistola, quam hic tibi reddendam putamus. Sic se habet (a):

IX. Vicus Saxonum in Urbe.

(a) Gregor. VII. l. 8. ep. ult.

Gre-

pe cum post inchoatum cum eis bellum, vix annus ullus exadius sit, quo non ab eis hujusmodi facta sit permutatio. Sed magnanimitas Regis, ac perpetua tam in adversis quam prosperis mentis constantia, nulla eorum mutabilitate vel vinci poterat, vel ab iis qua agere caperat, desistat. Nam nunquam eos hujusmodi aliquid perpetrantes, impune ferre passus est, quin aut ipse per se ducto, aut per Comites suos misso exercitu, persilium ulterceretur, & dignam ab eis penam exigeret: donec omnibus qui resistere solebant prostigatis, & in suam potestatem redactis, decem hominum millia ex iis, qui utraque ripas Albis fluminis incolebant, cum uxoribus & parvulis sublato transfudit, & huc atque illuc per Galliam & Germaniam multimoda divisione distribuit. Eaque conditione a Rege proposita, & ab illis suscepta, tractum tot per annos bellum constat esse finitum, ut abjecto demonum cultu, & relictis patriis caeremoniis, Christianæ fidei atque religionis sacramenta susciperent: & Francis adunati una cum eis populus efficerentur. Hoc bello, licet per multum temporis spatium traheretur, ipse non amplius cum hoste quam bis acie conflixit: semel juxta montem qui Osneggi dicitur, in loco Theotmelli nominato: & iterum apud Hasam fluvium, & hoc uno mense paucis quoque interpositis diebus. His duobus præliis hostes adeo prostigati ac devicti sunt, ut ulterius Regem neque provocare, neque venienti resistere, nisi aliqua loci munitione defensi, auderent. Plures tamen eo bello tantæ ex nobilitate Francorum, quam Saxonum & summi honoribus vivi, consumpti sunt: tandemque ANNO TRICESIMO TERTIO finitum est. Cum interim tot ac tanta in diversis

CHRISTI 804.

LEONIS PAP. III. 9.

CAROLI MAGNI 4. IMP. NICEPHORI 3.

Gregorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis nostris P. Albanensi Episcopo, & G. Principi Salernitano Legatis nostræ Apostolicæ Sedis in Gallias salutem & Apostolicam benedictionem.

X. Collecta annua a Carol. Magno indicta Eccl. Rom. præstantia.

Vobis commissa negotia non latent, etiam vos ita, ac si nostra, immo quia nostra ibi in vobis presentia est, cuncta digne peragite. Dicendum est autem omnibus Gallis, & per veram obedientiam præcipiendum, ut unaquaque domus solvam unum denarium annuatim solvant beato Petro, si cum recognoscunt patrem, & pastorem suum, more antiquo. Nam Carolus Imperator, sicut legitur in tomo ejus, qui in Archivo Ecclesiæ beati Petri habetur, in tribus locis annuatim colligebat mille & ducentas libras ad servitium Apostolicæ Sedis, id est, Aquisgrani, apud Podium S. Mariæ, & apud S. Aegidium, excepto hoc, quod unusquisque propria devotione offerebat. Idem vero Magnus Imperator Saxoniam obtulit beato Petro, cujus eam devicit adiutorio, & posuit signum devotionis, & libertatis, sicut ipsi Saxones habent scriptum, & prudentes illorum satis sciunt. Hucusque epistola Gregorii Papæ, qua religiosissimi Principis pietatem magis magisque commendat.

Saxonia a Carolo oblata S. Petro.

(a) Apud Crant. Hist. Eccl. Sax. l. 1. c. 2.

XI. Privilegium Eccl. Osnaburg.

Sed quod privilegium hoc anno quarto sui Imperii idem Carolus dedit Ecclesiæ Osnaburgensi in Saxonia videamus; integrum enim conservatum extat (a), quod sic se habet:

In nomine sanctæ, & individue Trinitatis Carolus Imp. Augustus Romanum gubernans Imperium, dominus, & Rex Francorum, & Longobardorum, necnon dominator & Saxonum.

Notum sit omnibus sanctæ Ecclesiæ fidelibus, nostrisque presentibus, & futuris quod nos ob nostræ mercedis augmentum, Pafioni Episcopo Osnaburgensi sue Ecclesiæ, quam nos primam in omni Saxonia, in honorem S. Petri principis

PAGIUS

VIII. Litera Gregorii VII. de Denario singulari in Francis domus impo-

terrarum partibus bella contra Francos & exorta sunt, & solertia Regis administrata, ut merito intuentibus in dubium venire possit, utrum in eo aut laborum patientiam, aut felicitatem potius mirari conveniat.

Ad num. X. Gregorius VII. in Epistola octavi libri ultima, quam ad Petrum Albanensem in Gallia Legatum scripsit, jubet ut e domibus singulis denarium unum exigat, dicens moris fuisse sub Carolo M. ut Franci singuli, qui familiarum Principes essent, singulos denarios B. Petro quotannis solverent. Addit, id pluribus in Tomo ejus, hoc est Caroli M. qui in Archivo Ecclesiæ B. Petri habetur, explicari: deinde eam pecuniam colligi soliam tribus in locis, Aquisgrani, apud Podium S. Mariæ, & apud S. Aegidium. Verum nulla hujus rei apud antiquos Scriptores mentio. Quare ea pecunia nec tributi, nec vestigialis, sed cleemosinæ nomine Romanæ Sedi pietatis ergo pro Caroli

Apostolorum, & sanctorum Martyrum Crispini, & Crispiniani construximus, quoddam nemus, vel forestum intra hæc loca Farneavincel, Rustenstheim, Angara, Osningense, Dersbasset, Egesterfeldt, innumera collaudatione illius regionis potentum, cum omni integritate in porcis silvestribus, cervis, avibus, & piscibus, omnique venatione, qua sub banno usuali ad forestum deputatur ad similitudinem foresti nostri Aquisgrani in Silveo Osningi, in perpetuum pietatis usum donavimus, ea videlicet ratione, quod si quispiam hoc idem nemus nostro banno munitum sine prædictæ sedis Episcopi licentia studio venandi, vel aliud agendi unquam introierit, sciat se tam divinæ, quam regie ultionis vindictam incursum, necnon pro delicto sexaginta solidos nostri ponderis, quos nobis pro banno violato debere statuimus, redituum.

Insuper vero eidem Episcopo, ejusque successoribus perpetuam concedimus licentiam, libertatem, & ab omni regali Imperio absolutionem, nisi forte contingat, ut Imperator Romanorum, & Rex Græcorum conjugalia federa inter filios eorum contrahere disponant: tunc Ecclesiæ illius Episcopus cum sumptu a Rege, vel ab Imperatore adhibito, laborem simul, & honorem illius legationis assumet. Et ea de causa statuimus, quod in eodem loco Græcas, & Latinas scholas in perpetuum manere ordinavimus, nec unquam clericos utriusque linguae gnaros deesse confidimus. Et ut hæc auctoritas firmiter habeatur, & diuturnis temporibus melius conservetur, manu propria subter ea roborare decrevimus, & anulo nostro sigillare iussimus: Dat. tertio Kalendas Januarii, anno quarto, trigesimo septimo Regni nostri in Francia, atque trigesimo primo in Italia. Actum Aquisgrani in Palatio, in nomine Domini feliciter. Amen. Sic

arbitrio data est. Certe is, ut an. DCCXCIX. num. VIII. diximus, in Syriam, Ægyptum & Africam pauperum illarum regionum compatiens, pecuniam mittere solebat, qui ideo erga Ecclesiam Romanam minus munificus non fuit. Legendus Cantelius in Hist. Metropolitanarum Urbium part. 2. Dissert. 3. cap. 2. ubi de Provinciis Sedi Romanæ olim vestigialibus verba facit.

Ad num. XI. & seq. Præceptum Caroli Imp. de Scholis Græcis & Latinis in Ecclesia Osnaburgensi instituendis, quod dicitur dat. XIII. Caroli pro Kal. Januarii anno IV. Christo propitio Imperii nostri, & XXVII. Regni nostri in Francia atque XXXI. in Italia. Actum Aquisgrani Palatio in Dei nomine feliciter. Amen, exhibet Baluzius Tom. I. Capit. Reg. Franc. pag. 418. descriptum ex secunda editione Monumentorum Paderbornensium eruditissimi Præfatis Ferdinandi Furstenbergii Episcopi Paderbornensis & Co-

XII.

IX.

CHRISTI
804.LEONIS PAP. III.
9.CAROLI MAGNI 4. IMPER.
NICEPHORI 3.

Sic igitur Carolus Magnus hac donatione non solum Ecclesiæ illi consuluit, sed & regis legationibus, ut illic erudirentur homines tum Græcis, tum Latinis litteris, ut utraque præditi facultate, digne idem munus obire possent.

XIII. Hoc eodem anno Alcuinus, qui & Albinus Flaccus cognomento, de quo plura superius, idemque Abbas sancti Martini ex hac vita migravit, ut Oderannus est auctor. Meminit de ipsius scriptis Sigebertus anno Redemptoris septingentesimo nonagesimo, pariterque Honorius Augustodunensis, sed copiosius Helinandus. Præter Abbatiam S. Martini nihil invenimus Alcuino collatum, nisi cellam S. Judoci ad hospitium præstandum peregrinis eidem commendatam; est de his testimonium Lupi Ferrariensis in epistola (a) ad Lotharium Regem: cum eadem ipse cellam accepisset a Caroli Magni filio Ludovico Imp. ait enim: *Cellam S. Judoci, quam Carolus Magnus quondam Alcuino ad eleemosynam exhibendam peregrinis commiserat, beatæ memoriæ pater vester nobis ea ratione concessit (sicut edictum illius attestatur) ut quod eleemosynæ superesset, in nostrum usum cederet.* Hæc Lupus Abbas.

(a) Lup. ep. 11.

Tempus obitus Albini.

Cæterum quod ad tempus ejus obitus spectat, ipsum Albinum adhuc post hæc tempora fuisse superstitem, quæ de eo inferius asseruntur, affirmare nos cogunt contra ipsum Oderannum. Verum de ipsius Albini ætate maximæ insurgunt difficultates, quandoquidem si ipse idem est, de quo Beda meminit, plane centenariam ætatem longe excessisse, dicendum esset. Quamobrem illud potius as-

seruerim, aut illum Albinum, cujus meminit Beda, alium omnino diversum esse ab eo, qui vixit sub Carolo Magno, ejusque hunc posteriorem fortasse fuisse discipulum; aut certe fatendum, non omnia, quæ tribuuntur Albino, ejus esse: nos autem bona fide quæ accepimus, causa illa damus. Quod post hæc editum reperimus ejus epitaphium, hic describendum non prætermisimus. Sic se habet (b):

(b) Antiq. lect. 106. p. 499.

Hic rogo paucillum veniens subsiste viator,

Et mea scrutare pectore dicta tuo. Albini Epitaphium.

Ut tua deque meis cognoscas fata figuris,

Vertitur en species ut mea sicque tua.

Quod nunc es, fueram, formosus in Orbe viator:

Et quod nunc ego sum, tuque futurus eris.

Delicias mundi casto sectabar amore, Nunc cinis, & pulvis, vermibus atque cibus.

Quapropter potius animam curare mento

Quam carnem; quoniam hæc manet, illa perit.

Cur tibi rura parvas? quam parvo cernis in antro

Me tenet hic requies, sic tua parva fiet.

Cur Tyrio corpus inhiat vestirier ostro. Quod mox esuris pulvere vermis edet?

Ut flores pereunt vento veniente minaci: Sic tua namque caro gloria tota perit.

Tu

PAGIUS Coadjutoris Monasteriensis, ubi adnotatum est illud editum esse ex ipso Autographo Caroli M. propria manu subscripto. Attamen Papebrocius in Propyleo ad Tom. II. April. §. 28. & Cointius anno DCCCIII. num. LXXXII. contendunt præceptum esse falsum & supposititium, sed eorum rationes aliis discutiendas relinquo, contentus monere inter Eruditos non convenire, an illud genuinum & sincerum sit.

X. Ad num. XIII. Anonymus Alcuini fere æqualis, qui ejus Vitam a Duchesnio editioni Operum ejusdem Alcuini præfixam scripsit, de ejus morte locutus ait: *Die Pentecostes, peracto Matutinali Officio, eadem hora qua ingredi consueveras ad Missas aurora patente, Sancta Albi anima carne solvitur.* Paulo post: *discessit igitur dierum plenus num. XIII. Kal. Junii, anno ab Incarnatione Domini DCCCIV. Eadem vero nocte super Ecclesiam Sancti Martini inestimabilis visa est splendoris claritas, intantum ut putaretur a longe positus tota igne cremari.* Hoc anno, quo ultima die Martii Pascha celebratum, Festum Pentecostes in diem XIX. mensis Maii incidit, ideoque mors ejus recte collocata ab eodem Anonymo, quod & confirmant varii Annalists Francorum. In fine Annalium Masciacensium in anno DCCXCVI. de-

sinentium leguntur duo egregia additamenta; quorum alterum habet: *Obiit Alcuinus XIV. Kalendas Junii, feria I. Pentecostes, inlucescente die, Luna VI. anno Incarnationis Domini DCCCIV. Indiæ. XII. anno XXXVI. regnante Domino Carolo; accidente paralyssi VIII. Idus Maii, feria V. ad vespertum, post Solis occasum Luna XXV. Sed loco, Luna VI. legendum, Luna V. quia numerus aureus VII. in antiquo Calendario cum die XV. mensis Maii copulatus, in cursu erat. Præterea loco, VIII. Idus Maii, legendum VII. Idus Maii, qui dies hoc anno in feriam V. conveniebat.* Mabillonius, qui Sæc. IV. Benedic. part. I. Vitam Alcuini recitat, ejus mortem in annum DCCCXV. distulerat, præsertim quod Milo Elnonensis Monachus scripserit, secundam Elevationem Corporis Sancti Amandi Episcopi Trajectensis factam fuisse in Monasterio Elnonensi anno Incarnationis octingentesimo nono, & Alcuinus carmen 54. de hac Elevatione condiderit, qui ideo adhuc superstes erat. Imo Baronius anno DCCCXXXV. num. XLV. autumat Alcuinum eo anno adhuc vixisse. Sed idem Mabillonius in Addendis & Corrigendis ad Partem illam priorem Sæc. IV. opinionem mutavit, & Annalists tam Franciscis quam Germanicis hac in re standum esse recte censuit. Baronius post cujus mortem Duches-

CHRISTI
804.LEONIS PAP. III.
9.CAROLI MAGNI 4. IMPER.
NICEPHORI 3.

Tu mihi redde vicem, Lector, rogo carminis hujus,
Et dic, da veniam Christe tuo famulo.
Obsecro nulla manus violet pia jura sepulcri,
Personæ Angelica donec ab arte tubæ.
Qui jaces in tumulo, terra de pulvere surge,
Magnus adest Judex, millibus innumeris.
Alcuine nomen erat Sophiam mihi semper amanti.

PAGIUS chesnius Alcuini Vitam publicavit, dicit se non invenisse præter Abbatiam Sancti Martini aliquid Alcuino collatum, nisi Cellam Sancti Judoci ad hospitium præstandum peregrinis eidem commendatam. Verum Auctor ejus Vitæ loquens de priori ejus accessu in Franciam ait: *Dedit illi (scilicet Carolus) duo Monasteria, Bezelehem scilicet, quod altero nomine Ferrarias vocatur; & Sancti Lupi apud Trear.* Post secundum Alcuini adventum in Franciam Carolus Abbatiam Sancti Martini Turonensis, ut colligitur ex Epistola Alcuini XXXIII. & incerto tempore Cellam Sancti Judoci ei tribuit. In illa Monasteria ejus discipuli Viri insignes successere. Quanto studio Alcuinus in Rem Christianam affectus fuerit, & quantum debeant ei literæ, ostendunt quæ de eo variis locis in medium adduximus, sicuti & ejus literæ tum ad Episcopos, tum ad Monachos scriptæ, omniaque ejus Opera, quæ in altera editione augeri poterunt variis Epistolis & Opusculis post Andream Duchesnii obitum a Viris Eruditis in lucem emissis. Rabanus ejus discipulus Alcuini nomen suo Martyrologio inseruit, quod & in vulgato Bedæ legitur.

XI. Quoad Translationem Sancti Amandi, eam descripsit Milo Monachus in Libello Vitæ ejusdem Sancti, in quo cap. 7. & 8. ostendit, se vixisse anno Christi DCCCLV. & Translationem illam Lothario Ecclesiæ Sancti Amandi adituro curante peractam esse, die vigesimo men-

Pro quo funde preces mente legens titulum.

Post hæc ista.
Hic requiescit beatæ memoriæ dominus Alcuinus Abba, qui obiit in pace decimo-quarto Kal. Junias.

Quando legeritis o vos omnes, orate pro eo, & dicite: Requiem æternam donet ei Dominus. Hactenus tanti viri rediviva memoria.

Chri-

si Septembris, a transitu Beatissimi Amandi anno CL. anno vero Christi octingentesimo nono. Sed Milo manifeste hallucinatus est; cum ex iis quæ diximus dum de morte Sancti Amandi locuti sumus, mortem hujus Sancti Præfulis longe post annum Christi DCLX. contigisse necesse sit, & in nostra sententia ea in annum Christi DCLXXXIX. conveniat. Cointius anno DCCCXXVIII. num. XXVII. & seqq. Elevationem Sancti Amandi cum anno DCCXCIII. alligat. Verum eo anno dies XX. Septembris cum die Dominica non concurrebat, ideoque ea vel ad annum DCCLXXXIX. vel ad annum DCCXCV. quibus dies XX. Septembris in Dominicam incidit, & Alcuinus in Francia erat, referenda. Incertum autem, an Arno, qui Abbas Elnonensis fuit, Abbatiam deposuerit, cum anno DCCLXXXV. dictus est Episcopus Salisburgensis, an vero per aliquot annos Abbatiam illam retinuerit.

XII. Hollstenius in Collectione Veterum Ecclesiæ Romanæ Monumentorum publicavit Caroli Magni Capitulationem, quæ de Partibus Saxoniarum inscribitur cum hoc titulo, *Hæc de partibus Saxoniarum constituta sunt*, quæ in XXXIII. Capitula dividitur, in qua cum nulla extet temporaria nota videtur referenda ad hoc tempus, quo Saxones abjecto demonum cultu, adunati sunt Francis, & cum eis in unum populum coaluerunt.

JESU CHRISTI ANNUS 805.

LEONIS PAP. III. ANNUS 10.

CAROLI MAGNI 5. IMP. NICEPHORI 4.

I. Nicephorus tributus...

Christi annus octingentesimus quintus, decimatertia Indictione inchoatur...

II. Carolus Caganum Regem...

De rebus Occidentalis Imperii anni hujus hæc reddunt Annales Francorum...

norum depopulantes Lichonem tunc Ducem habuerunt) hunc Imperator benigne...

III.

Subiiciunt his iidem Annales de venatione Caroli Imperatoris in loco, qui dicitur Kamp...

(a) Apud Sur. die 8. Jan. tom. 1.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6298. SÆC. IX. Anno Erae Hilep. DCCC. XLIII. Anno Hegiræ CXG. inchoatio die 27. Novemb. fer. 5. A.C. 805.

Ad num. I. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXCVIII. qui Kalend. Septemb. currentis Christi anni inchoatur...

si anni inchoato, sed paulo aliter ac Theophanes. Hæc Elmâcini verba: Anno CXG. bellum movit Râfidus Romanis...

II.

Ad num. II. Auctor Vitæ Ludovici Pii de rebus hoc anno gestis hæc habet: Carolus Imperator tempus opportunum nactus...

Carolus Aug. luteri frat Regnum...

CHRISTI 805.

LEONIS PAP. III. IO.

CAROLI MAGNI 5. IMP. NICEPHORI 4.

De urso in venatione...

farum amator semper exiit, defensorque strenuus in cunctis devotissimus eandem Villam Morfellensem sacrae virginis testamentis donavit...

(a) Pf. 35.

PAGIUS

III. Carolus Aug. Hunorum Principem...

ripes suos appellasse Caganos vel Cacanos, idque jam a pluribus sæculis variis exemplis liquet. Theodorum Caganum Hunorum hoc anno ad Imperatorem venisse his verbis narrat Annalista Metensis...

ac more lascivientium catulorum omnibus blandiri, & hoc ipso satis indicare, se fuisse defensum patrocinio famula Dei...

Hoc anno depresso valde fuisse Regnum Merciorum in Britannia, qui prosequuti sunt res Anglorum fidem faciunt...

IV.

(b) De reb. gest. Angl. continuat. l. 1. c. 17.

Regnum Merciorum depresso.

* Bulredi.

E e e

ito ab Aquilone jam dicto saltu in Sclavos prorumpet. Tertia quoque ex parte expeditionem totius Bajoria in eandem Regionem intrare...

Ad num. IV. Narrat Baronius ex Malmesburiensi lib. 1. de Gest. Reg. Angl. cap. 4. depreffionem Principatus Merciorum...

IV.

Burhedus diu post regnaret Burhedus. Verum longe post hæc tempora Regnum Merciorum inchoavit...

Vi.

CHRISTI 805.

LEONIS PAP. III. 10.

CAROLI MAGNI 5. IMPP. NICEPHORI 4.

episcopus Merciorum, qui per tumidam gen- tibus viri insaniam subito effloruit, tunc per miseram semiviri Regis ignaviam o-

mnino emarcuit anno Dominice Incarnationis quingentesimo octogesimoquinto. Hæc auctor.

Se-

PAGIUS Vigornienſis mortem Cuthredi Cantii Regis hoc anno conſignat, & de eo Malmesburienſis Cantii Re- lib. 1. de Geſtis Reg. pag. 11. poſquam de- gnium in ejus Deceſſore locutus eſt, ait: deinde ejuſdem ſuam ver- ſiones & calamitatis hæc Cuthredus ſolo no- git.

mino VIII. annis regnavit. Hinc Regia digni- tatis abortivum Baldredus poſquam Cantiam. XVIII. annis obſederat potius, quam rexerat, ab Egberto Rege Weſt-Saxonum prælio pulſus in exilium conſeſſit. Sed hæc de re poſtea.

JESU CHRISTI ANNUS 806.

LEONIS PAP. III. ANNUS II.

CAROLI MAGNI 6. IMPP. NICEPHORI 5.

I. Tarasii Episcop. Constantinop. obitus.

Sequitur Christi annus octingentesi- mus sextus Indictionis decimaquar- ta Tarasius Constantinopolitanus Episcop- us moritur sanctitate clarus. Scripsit res ab eo præclare gestas Ignatius mo- nachus, qui morienti præfens fuit, & de ejus ad Deum transitu ista scripsit me- moria digna:

Post plurima certamina, & profundum doctrina infinitum, & vitæ honestæ puri- tatem, & vera Fidei confessionem, & ra- tione præditi gregis ad ea, quæ sunt præ- stantiora, & divina ejus monitis dedu- ctionem, & in alendis pauperibus copio- sam suppeditationem, & assiduam sanctis rebus datam operam, & in pastoralis mu- nere diurnam moram (viginti enim & duos annos Pontificalem decoravit cathe- dram) ingruens morbus, & valde gra- vem ei dolorem afferens, non persuasit, ut oblivisceretur perpetui, & divini officii. Nam & morbo, & senio laborans, nequa- quam satiatur sacrosancti mysterii cele- bratione, sed intenso amore ad Deum ar- dens, & morbi nullam ducens rationem, pectore inmitens mensæ lignæ, quæ pone- batur ante aram divinam, sancta perage- bat infirmus videlicet! o fidem, & sa- pientem in rebus divinis diligentiam! o interminatum in Deum amorem! Non enim curam gerebat corporis, ut cum re- rum divinarum eum cepisset satiaret, my- steria divina interrumpere, sed labori- bus corroboratus, & cum Paulo clamans:

(a) 2. Cor. 12.

(a) Cum infirmor, tunc potens sum, a- criter vacabat divino cultui. II. Invaluit ergo morbus, & eum de cæte- ro cessare faciens a divinarum operatio- ne, ei paravit lectum infirmitatis: quod utinam non fecisset, ante oculos eorum, qui eum nunquam in lecto conspexerant. Tunc fit miraculum novum, & terribile, quod nos, qui aderamus, admiratione Ann. Eccl. Tom. XIII.

implevit, & timore, videntes eum velut in extasi, & luctantem cum adversariis, qui non cadunt sub aspectum. Non enim adversus (b) carnem, & sanguinem erat certamen, sed adversus principatus, ad- versus potestates, adversus spiritualia, nequitiæ. Tamquam enim verba faciens cum aliquibus, qui eum examinabant, & actæ vitæ rationem ab eo exigebant, ita causam suam agebat. Quamobrem multis videbatur esse reus debendi, & rationem reddere exactiois. Erat vero justum ju- dicium superni auxilii, omnem vitæ ma- culam eluere, & nullum illinc ferre de- lictum; appellari autem lucis participem, & simul obire celestibus materiæ exper- tibus potestatibus. Nam quamdiu quidem habuit linguam ist, quæ audiebat sensa aperta explicantem, verbis resistebat, & prompta dabat responsa ad ea, quæ obii- ciebantur, dicens, se nullius eorum esse sibi conscium, quorum eum accusare vo- luerant. O nulli culpæ affinem cum Deo conjunctionem! Non potuerunt maligni i- nimici eum vel parva in re deprehende- re obnoxium, vel abominandis suis se- leribus ei aliquid affingere, sed eos re- degit ad omnem consilii inopiam per ge- neralem, & terribilem infirmitatem, ut nec in eum quidem possent ullam causam in speciem dicere probabilem. Quando autem linguæ obtorpuit instrumentum, nec se verbis poterat defendere, labro in manu, & nutu eos evertibat, & non ces- sabat eos expellere. Videbatur enim no- bis tamquam in inimicos ferociter fremere, & eos cum ira repellere, donec sen- sus ceperunt commovere: tunc enim tran- quillissimo habitu, vespertinas laudes ce- lebrante Ecclesia, & clamante, Inclina Domine, & exaudi me: ipse pelliceam hunc exuit amictum, & relictis vinculis carnis, venit ad luminosa atria cele- stium, & habitat in ineffabili latitia, Eee 2 quæ

(b) Ephes. 6. Tarasii morientis pugna ad- versus dæmones. * locus obscurus.

PAGIUS SÆC. IX. Anno E- ræ Hisp. DCCC- XLIV. Anno He- giræ CXCI. inchoato die 16. Novemb. fer. 2. A. C. 806. I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6199. 3. D. 9. P. 12. April. Indiç. 14. JESU CHRISTI 806. LEONIS III. PAPÆ. 12. CAROLI IMP. 7. NICEPHORI IMP. 5.

Num. I. ad XVII. Theophanes anno In- carnat. secundum Alex. DCCXCVIII. qui Kalendis Septemb. superioris Christi anni in- choatur, hæc habet. Hoc anno mensis Februa- rii die vigesimo quinto, Indictione decima quar-

ta Tarasius Sanctissimus Constantinop. Archiepi- scopus gloriosam mortem obiit. Paulo post: Men- sis vero Aprilis die duodecima magna Paschatis Constantinop. Dominica Nicephorus Sanctissimus Patriarcha, nop. Pa- prius a Secretis, populi totius, Sacerdotum, at- que etiam Impb. suffragio electus est. Plato au- tem & Theodorus studiorum Monasterii superiores, Nicephori ordinationi non assenserunt, quin imo dissidium a cæteris meditati firmiter obtulerunt, pro- babili videlicet argumento ducti: Non oportere aliquem ab imo Laicorum statu ad supremum E- piscopatus fastigium proxime evolare: quos Imper- ator Nicephorus Urbe eicere consiliatus, ad- versa nonnullorum sententia cohibitus est, qui odiosam fore Patriarcha ordinationem exposuerunt, si Monachi ad septingentos usque sub Theodoro militantes, ejusque Monasterium adeo celebre, illa asserta dissiparentur, & a fundamentis rue- rent. Porro id neque novum in Ecclesia, neque

quæ percipitur intelligentia, ex ea, quæ hic est, improbitate in anima nullum signum inferens. Nam cum hic ageret, virtutibus morte affecerat mortale hoc tabernaculum, &c. Subiicit dicere de lustu populi totius, & Imperatoris, atque frequentè concursu omnium ad corpus ejus, deque sepulcro ipsius in monasterio, quod ædificaverat in templo omnium Martyrum in Bosphoro: narratque miracula ab eodem post obitum divinitus edita diversi generis, quæ qui cupit, legere poterit.

III. De successore deligendo a Nicephoro Imp. consulitur Theodorus.

Defuncto Tarasio, imperator cogitare cepit de ejus successore deligendo, in quo ut speciem saltem ostenderet pietatis, consuluit Theodorum Studitam virum quidem pietate insignem, ut proferret in medium, quem sciret tanto sacerdotio dignum. Arte enim regnandi celestissimus Imperator, præferebat pium, religiosum in omnibus, induens lupum pastoris habitu, Tyranni diluens nomen justis quibusdam rationibus, quod videlicet non liceret uni femine Romani Imperii moderari habenas, nec quidem expellere in tanto orbis discrimine, imminuentibus undique Sarracenis, uni femine creditum periclitari imperium. Hæc & alia ipse populo ingerens, & viris religiosi monachis servis Dei, non solum Tyranni nomen abolevit, sed bonum quoque nomen fuit consecutus; ut de eo, quæ essent optimi Principis, prædicarent non adulantes aulici tantum, sed viri quoque sanctissimi, ut Theodorus inter alios, quem ipse de futuro eligendo in locum Tarasii Episcopo successore consulisset: ad quem ipse respondens, ad eum litteras dedit (a):

(a) Cod. Column. bibl. epist. 16.

IV. Epistola Theodori Studite ad Nicephorum Imp.

Omnino sic futurum erat, ut bonus Deus noster Ecclesie sue curam gerens, pietatem vestram, hac ætate, Imperio præficeret Christianorum, ut non secularis solum dominatio male constituta rectius componeretur, sed Ecclesiasticus etiam principatus, si quid desideraretur, assurgeret, & nova quedam conspersio fieret in utroque. Quod quidem in altero membro præclare ipsius gratia jam præstitum est a Christi amante Imperio vestro: atque adeo præsta-

PAGIUS

recens excogitatum fuit factum, cum multi etiam alii de Laicis Episcopi creati, Deo convenienter in Sacerdotali dignitate se gesserint. Ignatius Diaconus Magnæ Ecclesie Constantinop. & dein Nicææ Metropolitanus in ejus Vita cap. XI. dicit etiam Tarasium die XXV. Februarii animam Deo reddidisse, postquam vivisset & duos annos Pontificalem decoravit Cathedram, narravitque varia miracula ad sepulcrum ejus patrata.

II.

Nicephorum, qui Tarasio successit, Patrem suum appellat Ignatius; qui scripsit ejus Vitam a Bollandio ad diem XIII. mensis Martii primum publicatam, quod aliquando in hæreseos

re pergeret celesti numine corroboratum. Reliquum modo est ut alterum pari cura fruatur, parique prudentia. Id vero post Deum, & cum Deo a vobis tribueretur per approbationem legitima electionis futuri Archiepiscopi.

De quo quando ex nobis etiam peccatoribus sciscitari voluisti, coram Deo, qui nos judicaturus est, de eo, quod dicturi sumus in die Judicii, hic est sensus noster. Non novimus, nec scimus ullum (non quod defecerint viri vita, & sermone illustres, sunt enim & Deo perspecti, & hominibus, impari licet ratione, atque in primis præclaræ mentis) sed quia talem ratio deposcit, & desiderium Imperii vestri, qui possit corde perfecto Dei justificationes exquirere; qui gradu, atque ordine ab inferiore sensim ad superiorem ascenderit, qui tentatus fuerit per omnia, qui ex eis, quæ passus est, tentatis possit opem ferre. Et quid multis apud te verbis opus est, qui omnia nosti, & ex tui ipsius statu, ac dignitate tantum virum tibi representas? Præluere cæteris oportet non secus ac solem inter sidera.

V.

Cum igitur talem non videamus, nec suffragium ferre audeamus. Hoc vero memoria causa non sine metu, & reverentia suggerimus, quod ipsam plane non fugit peritissimam, & divinam prudentiam tuam, ut ex Episcopis etiam, & ex præpositis, & ex stylitis, & ex inclusis: tum deinde ex clero delectum habens, ex illis ipsis perfectis desumas, prudentia, sensu, ac vita cæteris præstantiorem. Descendat enim Stylita, exeat Inclusus; quandoquidem publicum est commodum, quod quaritur. Discerne, & confer & cum ipsis deprehendas digniorem. Et beati estis, & vere ter beati, si hæc omnia æquanimi Christi imitatores Domini nostri.

Sacerdotium & Imperium bene disponendum.

Hinc magis, magisque confirmabitur Imperium vestrum, magnificabitur nomen vestrum in generationes, augebuntur denique anni Principatus vestri. Duo siquidem hæc Christianis munera tribuit Deus, sacerdotium, & Imperium, per quæ colitur; per quæ ornantur, & gubernantur cælestium exemplo terrena. Utrumvis

errorem ipsemet attractus fuerit, deplorat, ac ejus patrocinio & exemplo se ad viam veritatis reductum indicat. Certe tanta Leonis Isauri & Theophyli Imp. exagitandis Orthodoxis, qui Sacras Imagines damnare nollent, violentia fuit, ut pauci fuerint per Orientem, quos immanis illa ruina non involverit. Nicephorus Patriarcha a pueritia ingenio studij deditus fuit, Grammaticis scilicet, Poeticis, Rhetoricis, Mathematicis, aliisque Philosophicis disciplinis, cum quibus ipsam Rerum Theologicarum scientiam copulavit. Ad ætatem virilem provectus, Constantini cum Irene matre Constantinopoli imperantium Secretarius fuit, & in

Virtutes S. Nicephori Tarasii Successoris.

ergo præter dignitatem se habuerit, totum una periclitari necesse est. Quare si optima Imperio vestro decernere vultis, & per Imperium vestrum omnibus Christianis, æqualem, quoad fieri potest, Imperatoria virtuti vestræ sortietur Ecclesia Præsulem suum, ut exultent cælestia, latentque terrena. Dux vobis sit Dei manus, in qua & cor vestrum est, ostendatque meliora, & ab ea recipietis ob susceptos pro opere hoc labores, curas, & sollicitudines Regnum sempiternum. Hactenus Theodorus ad Imperatorem.

VI.

Quæsit idem Imperator & S. Platonis de futuro eligendo Patriarcha sententiam: quænam autem ipse rescriberet ad Imperatorem accipe ab ipso etiam Theodoro Studita, ubi res gestas ejusdem scriptis prosequutus, hæc ait: Cum vero e vita excessisset divinus ille vir, qui tunc Episcopatus præsidebat: quisnam Patriarcha futurus esset, suffragium quærebatur: quæ quidem de multis ferebantur, cum plerique alius alium cooptaret, prout benevolentia, aut veritate ducebatur. Quæsitum est & patris nostri suffragium non solum ab iis, qui sacerdotio insignes erant, sed ab ipso etiam Imperatore. Quid igitur (vos quaeso) faciendum illi erat? An non decebat eum, qui bonarum rerum causa certaverat, & accurata vita legem omnibus se proposuerat, libere, ac vere sententiam suam proferre, id quod ad communem vitam utilitatem spectaret, considerantem? Minime inquit, irrisores, & obrectatores, sed vel ignorantiam simulare, vel abiectionis suffragium illud concedere oportebat; quorum alterum mendacium habet, alterum simulationem, utrumque respuendum. Ille igitur suffragium suum misit. Cui autem illud detulerit, omitto dicere. Misit autem, Deo ipso teste. Quod & illi libenter acceperunt, nescio quomodo, quod scriptum fuerat, confirmantes. Qui enim suffragium ipsum accepit, revolvit calculos ipsos, ac perverit.

VII.

Et Plato quidem ipse, quoniam necesse erat, ut pro capite proponendo, singula membra suo fungerentur officio, ad quemdam eorum, qui eodem habitu induiti erant, Cæsaris ipsius propinquum, communis utilitatis causa egredi ex eo loco, in quo erat, nequaquam veritus,

PAGIUS

& in septima Synodo adhuc Imp. a Secretis prævis parentum suorum vestigiis insistens, velut e sublimi specula venerabilium Imaginum antiquam Religionem ac adorationem inclamans atque dilucide explicans, Confessor sacro confusui etiam ante sacras insulas effectus est. Vitam Aulicam multis & molestiarum, & vanitatum generibus obnoxiam expertus, deposito Secretarii munere, solitariam aspiciatur, ad specum contra Bosphorum Thracium sitam Monasterium

noctæ adit: cui cum ea dixisset, quæ decebant, in cellam celeriter rediit. Ille vero cum hæc audisset, in furorem versus est, ac paululum moratus quantum ad id, quod consultaverat, perficiendum satis esset, sanctum virum cum illo, & nos una comprehendit, & quatuor & viginti dies munito quodam in carcere detentus, domum postea redire permisit. At ista quidem, quæ ingerit Theodorus de carcere Platonis, sui que, & aliorum, post electionem Patriarchæ acciderunt, cum Plato, atque Theodorus ipse, redarguissent Imperatorem, quod Josephum illum damnatum ante novem annos a Tarasio, quod coronasset subintroductam feminam Constantini, in statum pristinum revocasset. Sed de his dicturi postea sumus, de electione modo novi Patriarchæ agendum est.

In carcere trufi Plato & Theodorus.

Cum autem diversa suffragia (ut dictum est) in diversos pro affectione curaque ferrentur, placuit tandem eligere Nicephorum laicum adhuc hominem, sed quem virtutes ornabant: nobilis hic civis erat, diuque in curia apud Imperatores militaverat, ministerio illo, quod a secretis appellari consuevit, de quo ista habet Ignatius monachus hujus temporis scriptor in Tarasio, ubi agit de his, qui interfuerunt Nicæno Concilio posteriori: Inter quos fuit Nicephorus, qui erat a secretis Imperatoris, qui cum vixisset in sanctitate, & esset ornatus divinis virtutibus, & doctrina, ac dicendi scientia, Byzantii sedem Patriarchalem suscepit post Tarasii sanctam summationem. Hic ipse mundi rerum inquietum, ac mobilem statum, animæque periculosum admodum esse intelligens, ut animæ suæ saluti confuleret jam ante ista, nuntium remiserat sæculo, & in solitudinem se contulerat, non ut statim monachus fieret, sed ut experiretur, & assuesceret vitæ monasticæ, quam meditabatur. Cum ergo placuisset Imperatori, illum deligere virum: eum accitum, immo vi abstractum perducit curat Constantinopolim: sed reclamans licet, & renuens, cogitur tamen impositum onus Episcopatus subire, qui ut uni animæ suæ vacaret, abdicata honorifica functione, jam (ut dictum est) aufugerat in solitudinem. Testatur hæc ipse plarius.

VIII. Nicephorus eligitur Patriarcha Constantinop.

constituit, & ipse Monachorum junctus collegio, diu nocturne precibus, ac sacris cantibus vacans, optimeque abinentia modo se se oblectans, Divinis Lectionibus ac Disciplinis animum adhibebat. Hæc omnia Ignatius in ejus Vita, & Nicephorus in literis ad Leonem III. Romanum Episcopum de se ipso scribit: Ad hanc Episcopalem Sedem invitatus multumque reclamans (testis est mihi Deus) proventus & tyrannide potius quam consulto, aut ulla omnino persuasio-

CHRISTI 806.

LEONIS PAP. III. II.

CAROLI MAGNI 6. IMPER. NICEPHORI 5.

bus in epistola ad Leonem Pontificem, quam suo loco inferius reddidit sumus. Scripsit enim eam (ut ipse tradit) mortuo Nicephoro Imperatore, cum Michael imperare coepisset, testatus id faciendi, sibi ob duritiam Nicephori Imperatoris, liberum non fuisse. At quanta mala passi sint servi Dei Plato, & Theodorus, & qui cum ipsis erant monachi Constantinopoli, occasione restitutionis nefarii Josephi, idem Theodorus sic pergit in Platone narrare:

IX. Quid (inquit) opus est dicere, quot injuriis virum illum, vel potius virtutem ipsam affecerit Imperator videlicet, fratrum societatem furiose oppugnans, atque conturbans, & alios quidem in carcere servans, alios ad judicia tamquam reos trahens, quamvis in aliis omnibus rebus imbellis, & ridiculus existeret? Quae omnia erant apparatus quidam malitiae, quam ille meditabatur, & velut iniquitatis cujusdam exordium, necnon ejus nominis nugarum, & aperte petulantiae significatio. Propediem vexatio ista illata est, ejusque causa fuit Joseph ille, qui adulteros, quos diximus, conjugaverat: clandestinum namque malum illud, & Ecclesiae ipsius perturbatio. Cujus quoniam tamquam serpentis cujusdam venenum, canonicè communionem effugimus, a Caesare ipso minè nobis proponebantur; quique instabant parati erant. Sed qui possum paucis verbis comprehendere quam multos terrores, quot certamina, & tentationes nobis attulerit, quam saepe nos abducendo vexavit? scit haec tam qui ea passus fuit, quam qui prope illum, qui haec patiebatur, tunc erat. Profecto militaris phalanx locum, in quo manebamus, ita cinxit, ut neque aliquem hinc, aut omnino caput efferre permitteretur, intus timores, foris terror & minae proponebantur. A quibus autem haec proposita fuerint, non dicam, eorum, qui haec fecerunt, personam reveritus. Heu quanta fuit temporis illius calamitas? Nemo fuit, qui recta consuleret, & divinas partes sustineret. Quinimmo optabile erat, ne quis iracundiam Principum magis excitaret. Haec & miserabiliora faciebant, qui ejusdem ordinis erant participes. Haec de his summatis Theodorus. Quae autem de Synodo sive potius conventu

Josephi causa Ecclesia perturbatur.

PAGIUS ne aliis gubernandis profectus sum. In eadem Epistola a Baronio anno DCCCXI. num. XX. & seqq. recitata multa refert Nicephorus ex iis quae ante Episcopatum a se gesta sunt. III. Hoc porro anno Nicephorus Patriarcha Synodum celebravit, quam Theodorus Studita in Epistola ad Leonem III. appellat Synodum haereticorum & adulterantium, quia Episcopi in ea congregati adulterium Constantinii Imp. cum

fatánico, post hæc facta subdit, suo loco dicemus, quo fieri contigit.

Porro laudum suarum parcissimus Theodorus, qui in his præclare gestis rebus principem locum tenuit, ista jejune admodum percurrere visus est, ne videri posset sua facta laudare; verum in datis tunc ab eo pluribus eodem argumento epistolis, quantum in his laboris infumperit, aperte satis significat. Sed & qui vitam ipsius Theodori perpetuitati sacravit Michael monachus ejus discipulus, paulo fufius ista est profecutus, dum ita Nicephoro inchoat historiam:

Sed ferre non poterat inimicus, neq. tenere se, quin Theodorum iterum aggrederetur, tamquam invidens ipsi perpetuo, ejusque recte factis succensens. Eum enim, qui sceptris per id tempus potiebatur, Nicephorum dico improbum illum, qui piam Irenem Imperio spoliavit, & Imperium ipse per vim, atque injuriam invastit; hunc inquam, ad oppugnandum sanctum virum Theodorum impudens excitavit. Quoniam autem pacto, deinceps exponam. Hic ergo Nicephorus specie quidem Christianus, eandemque nobiscum communionem habens, revera autem, factisque ipsis, Christi hostis (quod omnium pessimum erat) conquisecere nequebat, tamquam ad milum natus, nisi omnia miscere conaretur, & quicquid in animum venisset, nihil intentatum relinqueret. Cui inter cetera nulla cura, nulla sollicitudo fuit, res Ecclesiae perturbare, ut ad majora, & qualia ipsum decebant, ejus malitia progredere, &

XI. Nicephorus Imp. perturbator pacis Ecclesiae.

XI.

Hac enim pace, quam paulo ante adempta vix fuerat, frui non ferens, multis nuper agitatam tumultibus, alia rursus ratione conatus est in novos motus, seditionesque conicere. Josephum siquidem illum, communi Ecclesiae calculo a Tarasio jure olim ejectum ob manifestum ab eo commissum crimen, quod nemini obscurum est: non dubitavit iterum tyrannice, & contra canones in Ecclesiam revocare, atque ademptum illi sacerdotium restituere. Quid novus hic dogmatum auctor non erat dicens, quid non agens, quod denique sceleris genus pratermittens, ut cogitata, & inchoata perficeret? adeo ut quod omnium absurdissimum erat, haec jam dicere non puderet: Nihil

Theodote comprobare visi sunt, Josephum Magnae Ecclesiae Constantinopolitanae Oeconomum, Constantinii adulterii copulatorem, ut eum appellat idem Theodorus in Epistola XXV. in Sacerdotium restituentes. Verum actum id a Sancto Nicephoro necessaria indulgentia, qui Imperatori resistendum non esse arbitratus est, ne Religionem Catholicam in discrimen adduceret, ut liquet ex dictis anno DCCCXCV. num. VI. & ex

CHRISTI 806.

LEONIS PAP. III. II.

CAROLI MAGNI 6. IMPER. NICEPHORI 5.

hil novi, inquit, aut temerarii aliqui fecerimus, si ab alia pulsus ipsi recipiamus, quinimmo charitatis legem observabimus; in quo quidem & obsequentes universos habebimus, & suffragatores, atque socios. Et legem hoc loco charitatis (o legum aequitas, & sacri sermones!) impudens commemorabat, cui nec quid lex, quid charitas sit, exploratum unquam fuit. Quem si nihil aliud, hoc certe cogitare oportebat, quamvis amens, & vecors in ceteris esset. Tametsi hunc Patriarcha Tarasius deposuerit, qui a nobis nunc abiit, & ad superas sedes emigravit; tametsi suis alii eum sententias damnaverint: at nobis non solum, quae ab illis statuta sunt, transire nefas est, sed eadem confirmare, vel maxime convenire cum eadem nobis atque illis sit gratia, ne Patrum nostrorum leges mutare videamur, & studio impii esse.

XII. Quorum ille nihil profus recogitans, Patriarcham vi aggreditur (Nicephorus is erat Tarasii successor) omnibus eum machinis oppugnans, ut vel invitum voluntati ejus obsequeretur, & sacerdotium redderet Josepho. Quod ille sane vi tandem agre adductus praestitit, veritus, opinor, vir Dei, ne atrocius quippiam infans ille moliretur, Ecclesiamque vehementius exagitaret, si quod tantopere concupierat, non obtineret. Verum hoc non sponte, neque solus fecit Nicephorus, sed adhibito Episcoporum concilio, de quo modo dicturi sumus: at certe quidem perfacile fuit laicum hominem in palatio tantum versatum, & ad regimen tantae molis recens assumptum pertrahi in sententiam aliorum seniorum, & qui peritiam canonum quam maxime profitebantur Episcoporum.

XIII. Hoc itaque anno Synodus jussu Imperatoris congregata est paucorum Episcoporum, qui tunc erant Constantinopoli

PAGIUS ex iis, quae anno DCCCVIII. num. II. & seqq. in medium adducemus. [1] Hujus Synodi mentio in Libello Synodico post Baronii mortem edito his verbis: Beatissimus Nicephorus, qui Sancto Tarasio successerat, divinam & sanctam particularem Synodum de consensu Imperatoris Byzantii congregavit: & per dispensationem, Josephum, quem defunctus Tarasius, propter conciliatae incestas nuptias Constantinii Imp. filii Irenes deposuerat, in Presbyterum recepit: unde quidam, qui a Christi Ecclesia per simplicitatem ab-

rupti fuerant, rursus sunt uniti. Accuratius hac de re loquitur Michael discipulus Sancti Theodori Studitae in hujus Vita, qui de Imperatore scribit: Patriarcham vi aggreditur (Nicephorus is erat Tarasii successor) omnibus eum machinis oppugnans, ut vel invitum voluntati ejus obsequeretur, & sacerdotium redderet Josepho. Quod ille sane, vi tandem & agre adductus, praestitit; veritus, opinor, ne atrocius quidpiam infans ille moliretur. Plura hac de re Baronius. Ubique in Ecclesia ἀπερίστρατος & ἀκροαμέντρος in-

NOTÆ [1] IN Constantinopolitana hac Synodo, cujus canones ignorantur, constitutos fuisse ritus, quibus Monasteriorum Archimandrita consecrarentur, discimus ex vita S. Hilarionis junioris, quam ex manuscripto Synaxario Divionensi exhibent PP. Bollandistae ad diem 6. junii pag. 759. Ita explicamus verba illa Synaxarii: Tum vero factus est Hegumenus & Archimandrita, secundum ritum ibidem a Synodo ordinatos. Porro vir Sanctus octavum Praefulatum sui annum agebat cum Leo Armenus imperium cepisset; quare ipso anno quo Synodus Constantinopolitana habita fuit, regimen assumpsit. MANSI

li, in qua ipse, qui antea fuerat damnatus Josephus, fuit restitutus in pristinum sacerdotii gradum, de quo ista habet Theodorus Studita ad Nicephorum Patriarcham post biennium scribens (a): Cum enim (inquit) factus est conventus ille parvus, & nescio quo nomine appellem, ex carcere per id tempus redieram. Cumque viderem eos esse congregatos, qui adulterium ante susceperant, qui scilicet conniverant, ut Theodotem duceret Constantinus, Episcopi, & adulterii copulatorem amplexi fuerant; venit mihi in mentem illius dicti Prophetici (b): Sapiens in illo tempore flebit, quoniam tempus malum est. Sed jam dicat idem (c): Tacui, numquid semper tacebo? propterea tempore congruenti calumnia pressus, haec tandem protuli, quia quantum in me fuit omni ratione cavi duobus his annis, ne res in apertum prodiret, illud mecum volvens, quandoquidem Episcopi dignitate praeditus non essem, ut arguendi habeam potestatem, sufficere si me ipse custodiam, & non participem illius communionis, eorumque qui scientes cum illo sacra faciunt, quoad scandalum de medio tollatur. Ita quidem Theodorus, ubi vidit hominem in Synodo male absolutum, tradit; quæ & aliis epistolis saepe refricat, & inculcat.

(a) Theod. Stud. ep. 25. Cod. Column.

Synodus Const. in qua absolutus Josephus.

(b) Eccl. 20.

(c) Isai. 42.

XIV. Cæterum ne quis errore labatur, dum apud Theophanem, immo & apud Theodorum ipsum Studitam, necnon Michaellem in Theodoro. nonnisi unius Synodi mentionem habitam esse videt, qua ipsis sanctis exilium decretum est: constat ejusdem Theodori assertionem in epistola ad Leonem Romanum Pontificem, duplicem ab illis esse Synodum congregatam, quarum priori receptus est Joseph, altera, qua anathematizati sunt, qui cum illo non communicarent, quam & secuta sunt exilia sanctorum: Dicemus nos de ea suo loco.

XIV.

Synodus adulterrantium.

loco. Porro quod ad præfens pertinet conventiculum: nominat id Theodorus in epistola ad Leonem, Synodum hæreticorum, vel Synodum adulterantium, eorum scilicet, qui adulterium comprobassent Imperatoris.

Sequenti autem die a Synodo congregata, ipse ad Nicephorum Patriarcham Theodorus (a) scripsit epistolam, studens, avocare eum ab iis, quæ statuta essent, de receptione damnati, se excusans pariter, si illius communicationi minime admisceri velit: Epistola sic se habet:

(a) Theod. Studit. l. 1. ep. 30. Cod. Constant.

XV. Theodori Studit. epistol. ad Nicephorum Episcopum Constant.

Neesse non erat litteris indicare Angelo beatitudinis tuæ, quæ ore ipso jam significata sunt, quamvis per humiles nos ambos non fuissent. Atamen ne qui hæsterno die iussu tuo conventus habitus est Episcoporum, diversum aliquid docens ab iis, quæ cum illo dicta a nobis sunt, sacras aures vestras conturbet: consentaneum duximus, summam referre totam Apologia nostræ rationem. Nos igitur, beatissime, Orthodoxi sumus in omnibus, omnem hæresim reicicientes, omnemque Oecumenicam, & Localem Synodum approbatam recipientes, necnon editas ab eis sacras & canonicas constitutiones arte complectimur. Neque enim veritatem prorsus tenet is, qui rectam fidem habere se existimans, divinis canonibus non regatur. Ad hæc, legitimas a Sanctis pro tempore usurpatas dispensationes admittimus, quando & nos humiles sanctitatem tuam per Oeconomi ejectionem amplecti, non exactum jus sectantium est, sed admodum dispensantium, & conspirantium. Et prædecessorem sanctitatis tuæ Patriarcham eadem ratione suscepimus in hoc ipso negotio, quando reversi ab exilio sumus, disrupto adulterino conjugio, & Oeconomo sacerdotii munere dejecto. Non enim (azebamus) nobis pars tecum neque hic, neque in futuro sæculo, propterea quod adulter promiscue a sanctitate tua participavit. Illo vero contra, dicente: Dispensatione usus sum, ut etiam impartirem ad tempus. Deinde hæc subiicente, manus meæ abscissæ fuerunt in adulterina coronatione. Numquid ego ulla ratione coronavi? Post hæc communicavimus usque ad obitum ipsius, & sanctitatem tuam rursus suscepimus ad dignitatem Archiepiscopatus; quemadmodum & mentionem ejus quotidie facimus in sacrificio: nec alia re discrepamus, quam propter Oeconomum per sacros canones depositum multis modis, ac præcipue quod post novem annorum excommunicationem iterum.

Cur publice non communicet.

PAGIUS invenias Viros Sanctissimos, inquit Combesitus in Apparatu ad Biblioth. Concionat. pag. 24. dum loquitur de Josepho Archiepiscopo Theffa-

sacris operetur, neque id in abdito (ferendum enim id esset nobis ejus rei minime consciis) sed in ipso fonte sacerdotii nostri, hoc est, cum sincera conversatione tua assidue pergens ad sacrificandum. Equum igitur, & sanctum, ac sine scandalo populo Dei fuerat, in primisque ordini nostro, eiici, & privari sacerdotio, qui indigne profliit: nobis sanctitatis tuæ memoriam servantibus, & ab omni Episcopo, & sacerdote, qui manifesto reprobis non sit, communicantibus juxta Theologum. Quid si hoc nulla ratione factum propter peccata nostra: num ut aliquid (non ex metu sermo, sed commiseratione communi) in humilitatem nostram a sanctitate tua illicitum fiat, & contra canones, quoniam perferemus nos quidem, Dei virtute, atque utinam id nobis contingat ejus concessu.

Verum restor sanctitati tuæ coram Christo, & sanctis Angelis audientibus, magnum a te schisma constari in Ecclesia nostra. Quod si potestati subicimur ut homines, atque sub sacrorum & divinatorum canonum potestate, velimus, nolimus, regimur, & obsequemur. Caterum oramus sanctitatem tuam: secte aurem tuam, & audi vocem nostram, ut peritus medicus, ut pastor bonus ovem unam prohibe a sacrificio, & omnes a scandalo redime, ne unius scabiæ tota Ecclesia nostra inficiatur; quam acquisivit Dominus, & Deus noster sanguine suo. De nugis enim nungentur, qui volunt, & calumniantur sycophantæ, parati sumus ad omnem defensionem, refutationemque accusatoris objectionis. Amici, & laudatores tui sumus: in primisque piissimorum, & triumphatorum dominorum nostrorum. Cumque tales simus, quamobrem turbatio? Qua de causa evenient quæ eventura sunt, siquidem contraria Dei præceptis? Tribue nobis sacras preces tuas. Hactenus ad Patriarcham Theodorus.

Quid ad hæc Patriarcha rescripserit, non habemus, sed potius non rescripsisse eum, verus dici potest, secundum ea, quæ idem Theodorus ad Simeonem præpositum (b) scribens ait: De Patriarcha enim quid attinet loqui? Qui nec responsa dare vult, nec admittere qui verba faciat: Qui in omnibus Cæsari inseruit. At sic licet subduxerit se Theodorus cum suis a communicatione Josephi Oeconomi, secreta id quidem, & sub silentio per biennium fecit, quo tempore & cum ipso Patriarcha communicare non destitit, ut idem ipse testatur; ita tamen, quod licet in publicis precibus, ipse ejus me-

XVI. Remedium ut communicet.

(b) Theod. epistol. 20. in Cod. Constant.

lonicensi, quem verum parentem esse Oratio in Festum Exaltationis Sanctæ Cyrcis affirmat.

A num.

memoriam faceret in sua monasterii Ecclesia, accedere tamen ad sacra ejus, quibus interesse soleret perditus ille Josephus, penitus detrectaret: nam audi quid ad Basilium scribat (a):

(a) Theod. ep. 28. in Cod. Constant. XVII. Quomodo cum Patriarcha communicasse Theodorus dicitur.

Nos ergo & sanctissimi Patriarcha mentionem facimus (ut convenit) in Mystagogia, sicut & piorum Imperatorum nostrorum: & cum omni sacerdote inculpato communicare non detrectamus. Scripsimusque ad ipsum Patriarcham: quod & pii Imperatores nostri sciunt, nos in nulla re discrepare præterquam de Josepho. Et simul ac depulsus fuerit sacerdotio, cum ipso statim communicaturus: etenim desiderabile nobis virum esse, non solum quod caput sit Ecclesia nostræ, sed quia jam olim reverendus nobis erat, & singula ipsius bona laudare non cessamus. Hæc Theodorus. Sed jam quæ sunt anni hujus reliqua persequamur, nonnisi post sequentem annum eum iterum conventuri, quando rursus adversus eum tempestas est excitata.

Quod igitur pertinet ad res Occidentales: produnt Annales Francorum hoc anno habitum esse conventum ab Imperatore Carolo in Villa Theodonis, atque ex testamento tribus filiis tripartitum esse ipsum Regnum, singulas singulis partes esse divisas, si contingeret eos post patris obitum esse superstitis. Extat ipsum quidem ejusmodi testamentum, sive divisionis decretum ab eodem Carolo Magno constitutum hoc anno, appositum. parergon ad vitam ipsius, atque ex Pithæi bibliotheca in lucem editum verbis illis:

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Imperator Cæsar Carolus Rex Francorum invictissimus, & Romani rector Imperii, pius felix, ac triumphator semper Augustus omnibus fidelibus sancta Dei Ecclesia, & cuncto populo Catholico presenti, & futuro gentium, ac nationum, quæ sub ejus Imperio, ac regimine constitutæ sunt.

Sicut omnibus vobis notum esse, & neminem vestrum latere credimus, quomodo nos divina clementia, cujus nutu ad Ann. Eccl. Tom. XIII.

XVIII.

PAGIUS A num. XVII. ad XXVII. Conventum habuit Imperator cum Primoribus & Optimatibus Francorum de pace constituenda & conservanda inter filios suos, & divisione Regni facienda in tres partes: ut sciret unusquisque illorum quam partem tuere & regere debuisset, si superstes illi eveniret. De hac partitione & testamentum factum, & iurejurando ab Optimatibus Francorum confirmatum: & constitutiones causa conservanda pacis factæ: atque hæc omnia literis mandata sunt, & Leoni Papa, ut his sua manu subscriberet, per Einhardum missa. Quibus Pontifex lectis, & assensum præbuit, & propria manu subscripsit, inquit Einhardus in Annal. ubi Einhardus, ut passim alibi, appellatur. Idem

occasum tendentia secula per successiones generationum reparantur, iras nobis dando filios, magno miserationis, ac benedictionis suæ ditavit munere, quia per eos, secundum vota nostra & spem nostram de Regno confirmavit, & curam oblivioni obnoxia posteritatis leviolem fecit. Ita & hoc vobis notum fieri volumus, quod eosdem per Dei gratiam filios nostros Regni a Deo nobis concessi, donec in corpore sumus, & post nostrum ab hac mortalitate discesum hujus a Deo conservandi Regni, vel Imperii nostri hæredes relinquere, sic divina Majestas annuerit, optamus. Non ut confuse atque inordinate, aut sub totius Regni dominatione jurgii controversiam eis relinquamus; sed trina partitione totum Regni corpus dividentes, quam quisquis illorum tuere, vel regere debeat, portionem distribuere, & designare volumus, eo videlicet modo, ut sua quisque portione contentus, juxta ordinationem nostram & fines Regni sui, quæ ad alienigenas extenduntur, cum Dei adiutorio nitatur defendere, & pacem, atque charitatem cum fratre custodire.

Divisiones vero a Deo consecrati, & conservandi Imperii, vel Regni nostri tales facere placuit, ut Aquitaniam totam, & Vasconiam (excepto pago Turonico) & quicquid inde ad Occidentem, atque Hispaniam respicit, & de civitate Nivernis, quæ sita est super fluvium Ligerim cum ipso pago Nivernense, pagum Avalensem, atque Alenssem, Cabillonensem, Matisconensem, Lugdunensem, Saboiam, Moriennam, Tarantassium, Montem Cinsium, Vallem Segusianam usque ad Clusam, & inter terminos Italicorum montium usque ad mare, vel usque ad Hispanias continetur, hoc est, illam portionem Burgundiæ, & Provinciam, ac Septimaniam, vel Gothiam, Ludovico dilecto filio nostro consignavimus.

Italiam vero, quæ & Longobardia dicitur, & Baviariam, sicut Tassilo tenuit exceptis duabus villis, quarum nomina sunt Ingoldestat, & Lutrabahof, quos nos quondam Tassiloni beneficiavimus, & Fff per-

habent Annalists Bertinianus, Metensis, aliique. Illud Caroli Imp. testamentum seu divisionis chartam recitat Baronius. In ea Carolus agit tantum de Regni divisione inter filios, & ubi Imperium nominatur, Regnum suum intelligit. Concedit Ludovico Aquitaniam totam & Vasconiam excepto pago Turonico, & quicquid inde ad Occidentem atque Hispaniam respicit, pagos Nivernensem, Avalensem, Alenssem, Cabillonensem, Matisconensem, Lugdunensem, Saboiam, Moriennam Tarantassium, Montem Cinsium, Vallem Segusianam usque ad clusas, & inde per terminos Italicorum montium usque ad mare, & quicquid ab eis contra Meridicem & Occidentem usque ad mare, vel usque ad Hi-

Testamentum Caroli M. quo Regnum partitur inter filios.

XIX.

CHRISTI
806.LEONIS PAP. III.
II.CAROLI MAGNI 6.
NICEPHORI 5. IMPP.

*Conscendant celeres ratem paratam,
Nec sevi metuunt pericla Ponti,
Egressis Arelas opima portu
Occurrit placido, sinuque lato
Fessos excipit, ac fovet benigne.
Hæc mox cum audit optimus sacerdos
Lugduni placidam tenens cathedram,
Sanctorum eximio calore flagrans,
Intendensque sacris ubique rebus
Leodradus specimen, decusque Cleri,
Orat, postulat, imperatque raptim,*

*Ut sanctissima Martyrum piorum
Nostris mœnibus ossa conderentur
Lugduni ad placidam Joannis aram
Qui Christum vitrea rigavit unda.
Illic cum sociis honore clavo
Florens inelyte Cypriane dormis.*

Locupletatæ sunt tunc & Venetiæ eodem thesauro sancti Cypriani reliquiis, quas Legati redeuntes a Carolo dono acceptas in patriam detulerunt, quibus a Ve-

PAGIUS *hostili usquequaque vastata domum rediit. Derotosam itaque seu Tirtosam Ludovicus non cepit, sed armorum ejus terror in causa fuisse videtur, cur Navarrei a Saracenorum foedere recesserint, se seque Francis adjunxerint, ut mox ex Eginhardo in Annal. diximus.*

XVI. *Eginhardus in Annal. ad hunc annum etiam scribit: Legati, qui ante fere quatuor annos ad Regem Persarum missi sunt, per ipsas Græcarum navium stationes transiit, Tarvisani portus receptaculum, nullo adversariorum sentiente, regressi sunt. Jam ad annum DCCCII. dixerat, venisse ad Carolum Isaac cum elephantis & cæteris muneribus a Rege Persarum missis. Quare Legatos Caroli Aug. Isaacum comitatos esse oportet. Hos Caroli Legatos sancti Cypriani Carthaginienfis Episcopi, aliorumque Martyrum Reliquias detulisse testatur Ado in suo Chronico, postquam mûnera Regis Persarum ad Carolum Imp. delata commemoravit: Tunc delata sunt ossa Beati Cypriani a Carthagine cum Reliquiis Beatorum Scillitanorum Martyrum, Sperati, Sociorumque ejus, & posita sunt in Ecclesia Beati Joannis Baptista in Civitate Lugdunensi. Scillitani Martyres anno Christi CCII. capti, XIV. Kal. Augustas intra quadriduum consumpti sunt, juxta eorum Acta a Baronio recitata, ubi & numero duodecim fuisse legitur, uti etiam habetur in Martyrologio Ufuardi ad XVI. Kal. Sextiles, & inter eos numeratur Speratus. Mabillonius Tom. III. Analect. pag. 358. exhibet antiquissimum Kalendarium Ecclesiæ Carthaginienfis in quo ad XV. Kal. Augustas habetur, Sanctorum Scillitanorum. Sed redeo ad Adonem, qui in suo Martyrologio ad diem XIV. Septemb. narrato sancti Cypriani Martyrio, subdit: Post multa curricula annorum gloriosissimo Carolo Francis imperante, con-*

zigit Legationem Francorum ferentibus, illustres ac sapientia circumspicuos Legatos transiit per Africam fecisse. Hi cum Carthaginem dirutam, & loca venerabilia Sanctorum Martyrum, reverentes a Rege Persarum Aaron, qui excepta India totum pene tenebat Orientem, vidissent, facile sibi conciliato Principe, ac favorem in tali prestante, pro magno munere rogaverunt, ut ossa Beati Cypriani eis ferenda permitteret. Quod ille non magni dicens, continuo postulata concessit, utque pie Imperatori, cujus gratiam omnium, qui in toto terrarum Orbe erant, Regem ac Principum amicitia præponeret, ipsa ferrent, libenter assensit. Asserit postea Ado Legato attulisse in Franciam membra Beati Sperati Martyris, caput sancti Pantaleonis Martyris & ossa Beati Cypriani, & Leodradum Lugdunensem Episcopum obtinisse ab Imperare, ut ad Civitatem suam beata ossa Martyrum deferre liceret. Horum Martyrum translationem Versibus enarravit Agobardus, quorum partem recitat Baronius in Appendice ad hunc Christi annum.

Africa usque ad hunc circiter annum Caliphis Abbasidis Bagdadi residentibus paruit; cum vero hoc tempore Africani adversus Haronem Rasidum Calipham rebellarent, misit is Ebrahimum Aglabi filium cum ingentibus copiis, qui cum eos domuisset, Principatu Africae & Mauritaniae a Calipha donatus fuit. Duravit hic Aglabitarum Principatus ab anno Christo octingentesimo usque ad nongentesimum octavum, quo, ut habet Elmacinus lib. 2. Hist. Sarac. in fine cap. 18. Prodiit in Occidente quidam dicitur Abu-Abdalla Muhtasib fugavitque exercitus filii Aglabi, & milites ejus occidit, ac dominatus est in Occidente, nempe in Africa & Mauritania, ex quibus fundatus biennio post Principatus Fatimidarum, qui Cairavani in Africa regnarunt, ut anno CMX. dicemus: Calipha Fatimida Egyptum postea in suam potestatem redegere annoque Christi nongentesimo septuagesimo primo Muazzus Lidimilla Africae & Egypti Calipha Josephum Bolquinum e familia Zeiri, Africae & Mauritaniae Principem seu Regem renunciavit, hujusque posterum per annos fere ducentos in Minori Africa Saraceni dominati sunt. Porro Mauritania a Bugia Canarias usque extenditur, Africa vero Minor a Bugia usque ad Barcam. Josephi Bolquini posterum anno Christi millesimo quinquagesimo octavo Mauritania amiserunt, fundatusque novus Principatus ab Abubekro, cujus Successores Marachiorum Regnum condiderunt; sed cum Mauritania Orientalis ab Occidentali divisa fuisset, ex ea paulo post constitutus alius Principatus nempe Mauritania Sitifensis. Hæc summarie ex Noweirio, aliisque Arabibus, quæ variis Annaliis Ecclesiasticorum locis lumen affundunt, & suis locis magis explicabuntur.

XVIII. *Agobardus superstitite Leidrado Lugdunensis Ecclesiæ Chorepiscopus fuit, deinde eidem Leidrado in Archiepiscopatum Lugdunensem successit, obiitque anno DCCCXL. Pontificatus sui Lugdunensibus res perfecit valde mirabiles, complures, quæ pertinent ad cultum Divinum & ad ornatum Ecclesiarum, perstrinxit in literis ad Carolum Imp. quas Baluzius post Agobardi Opera, Cointius sequenti anno num. X. & seqq. alique retulerunt. Destitutæ sunt ex Notis Chronologicis; sed ex iis discimus, inter alia singularem Leidradi zelum fuisse in restaurandis Ecclesiis, quas Saraceni everterant, & in reparando Barbarenfi Monasterio diligentem operam posuisse. Vulgati textus hoc est initium: Monasterium Regale Insulae Barbara situm in medio Aravis fluvii, quod antiquitus est dedicatum in honorem sancti Andreae Apostoli & omnium Apostolorum, nunc autem in honorem sancti Martini recens videtur esse fundatum jussu Domini Caroli Imperatoris, qui ibidem profecit Dominum Benedictum Abbatem cum quo simul direxit suos Codices, ita restauravit, ut,*

CHRISTI
806.LEONIS PAP. III.
II.CAROLI MAGNI 6.
NICEPHORI 5. IMPP.

Veneris erecta est in Murano nobilis sancti Cypriani memoria, quæ hæstenu perfererat. Ex Adone autem corrigitur Sigebertus, qui translationem corporis sancti Ann. Eccl. Tom. XIII.

sti Cypriani, necnon Primi, & Spirati Scillitanorum factam dicit anno octingentesimo secundo.

G g g De-

PAGIUS *ut, &c. Baluzius, Claudius Laborator in Ruderibus Barbarenfis, & Cointius citatus censent, eum locum interpolatum esse, & quilibet eum restituere conatur. Idem Cointius ita legendum esse existimat: Monasterium Regale Insulae Barbara situm in medio Aravis fluvii, ita restauravit, ut testa de novo fuerint, & aliquo de mœnibus a fundamentis erecta, ubi nunc Monachi secundum regularem disciplinam numero nonaginta habitare videntur. Plura de eodem Monasterio Cointius.*

XIX. *Sanctus Voillelmus gestorum magnitudine & prælorum copia clarissimus hoc anno Monachum induit in Monasterio Gellonensi, sito in Septimania ac in Urbe Lutevensi, quod ipse a paucis annis edificaverat, eoque Monachos induxerat. In ejus enim Vita numer. XXIII. legitur: Anno ab Incarnatione Domini octingentesimo sexto, Imperii vero Caroli quinto, die Natalis Apostolorum Petri & Pauli, Voillelmus Comes auro textis depositis vestibus, per Dei gratiam solemniter benedicitur, totus ille in eo sacer ordo perficitur, &c. Nondum Monasterium ad perfectum ex toto perduxerat; sed postea in habitu sancta Religionis, adjuvantibus eum filiis suis Bernardo scilicet & Gaucelino, quos Comitibus præfecerat suis, Comitibusque vicinis, per-*

fecit sicut cooperat. Sed loco, Imperii vero Caroli quinto, legendum Imperii vero Caroli sexto a Natali Christi præcedentis Christi anni inchoato. Antequam sæculum desereret, duabus fororibus suis Albana & Bertana sub habitu sanctæ Religionis militare cupientibus construxit Monasterium, easque sacrificium Deo in odorem suavitatis obtulit. In suo testamento, quod adhuc extat, memorat utramque sororem, uxores itidem duas, Chunegundem & Guidburgam; liberos, Barnardum, Voitcharium, Gocclum & Linbruch. Perstat etiamnum Gellonense Monasterium, vigetque sub Benedictina sancti Mauri Congregatione, sed Monasterium Sanctimonialium in eodem loco degentium, nunc est Ecclesia Paroecialis, sub nomine sancti Bartholomæi. De Guillelmi virtutibus in morte ejus sermo fiet.

XX. *Annalista Cæsareus a Lambecio publicatus ad annum Regni Caroli XXXIX. scribit; Grimwaldus Dux Beneventanus moritur. Et Peregrinus docet ante ejus Epitaphium hæc verba legi: Tumulus Grimwaldi Principis in Beneventani, filii Principis Aricbis, qui obiit anno DCCCVI. Post illum constitutus est alter Grimwaldus Dux Beneventani cognomento Storestis,*

CHRISTI
807.LEONIS PAP. III.
12.CAROLI MAGNI 7. IMPER.
NICEPHORI 6.

quoque Theoricæ comprehendere niteretur culmina vitæ. Sed hujus voti ne compos fieret, obicem se præbuit refragatio patris, vel potius divinæ nutus voluntatis, quæ tantæ pietatis virum noluit sub suæ cura solius salutis delitescere, sed potius per eum, & sub eo multorum salutem adolere.

VI. Et quidem multa, ut dictum est, ab eo sunt in ejus ditiois reparata, immo edificata monasteria, sed præcipue hæc, monasterium sancti Philiberti, monasterium sancti Florentii, monasterium Karoffi, monasterium Concas, monasterium sancti Maxentii, monasterium Menatæ, monasterium S. Magniloci, monasterium Musciacum, monasterium S. Sabini, monasterium Musciacum, monasterium Nobiliacum, monasterium S. Theofridi, monasterium S. Pascentii, monasterium Doforæ, monasterium Solemniacum, monasterium Puellare S. Mariæ, monasterium Puellare S. Radegundis, monasterium de Vera, monasterium de Utera in pago Tolosano, monasterium Vadala in Septimania, monasterium Aniane, monasterium Galiane, monasterium S. Laurentii, monasterium S. Mariæ, quod dicitur Nerubide, monasterium Caunas, & cætera plurima, quibus veluti quibusdam lychnis totum-

PAGIUS

XII.
Mortitur
S. Suiber-
tus Episcopus
Verdensis.

certumque, an Pataviensis a Laureacensi tunc divitus fuerit. Bollandus ad diem XXX. mensis Martii loquens de Sancto Patrone Episcopo Verdensi in Saxonia Inferiori hæc verba refert ex Chronico Verdensi, quod servabatur in Archivo loci illius: Anno Incarnat. Domini DCCLXXXVI. fundata est & instituta Sedes Cathedralis hujus Ecclesiæ Verdensis a glorioso D. Carolo Magno, anno Regni sui XLIX. Presidente Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Adriano Papa I. Moguntina Ecclesiæ Lullone, & subdita est Civitas & commissa Berto Viro Suiberto hujus loci primo Episcopo...

decoratur Aquitania Regnum. Hoc ejus exemplum, non modo Episcoporum multi, sed & laicorum quamplurimi emulati collapsa restaurabant, & nova certabant monasteria instituire, quod cernere oculis est. In tantum denique Respublica, felicitatem Aquitanici profecerat Regni, ut proficiscente quolibet Rege, vel in palatio residente, vix aliquis reperiretur se conquerens aliquid injuste perpeffum. Tribus enim diebus Rex per singulas hebdomadas rei judicariæ intererat, &c.

Sed & Italia sub Pipino Rege optime per sanctum Adelhardum Abbatem disposita est, quam anno superiori Pipinus a Carolo Magno in partem acceperat: ita quidem testatur Paschasius (a) Raterbertus hujus & ipse temporis scriptor, S. Adelhardum, qui & de Leone Papa cum Romæ excipiente ista testatur: Adelhardus ubi a domino Leone tunc temporis Apostolico tanto familiaritatis officio est susceptus, ut neminem constiterit Francorum antea suscepisse. Unde nostrorum quidam narant, sibi jocosa dixisse animo: France, inquit, sciendo scias, quia si te aliud invenero, quam te credo, non ultra necesse est Francorum aliquem huc venire, qui credere debeam. Hæc ipse.

Re-

præfuit Sedi Verdensi viginti & uno annis: Cælitum auxit numerum anno DCCCXVII. Hæc sunt prima verba illius Chronici quod ejus antiquitatis sit non dicit Bollandus. Porro non confundendus Sanctus Subertus primus Episcopus Verdæ ad fluvium Aleram positæ cum Sancto Suiberto Frisonum Apostolo, qui vivere desit anno DCCXIII. & apud Casaris-Verdam ad Rhenum in Episcopatu Colonienfi sepultus est, ut suo loco ostendimus. Pace Monasterienfi nostra ætate sancta Episcopatus Verdensis suppressus, & Civitate Suecis tradita Sanctorum Reliquiæ alio translata.

VII.
De Italici
Regni Pi-
pini ad-
ministrati-
one per
S. Adel-
hardum.
(a) Apud
Sur. die 2.
Jan. tom. 1.JESU CHRISTI
ANNUS
808.LEONIS PAP. III.
ANNUS
13.CAROLI MAGNI 8. IMPER.
NICEPHORI 7.I.
Theodo-
rus, & alii
palam
profiten-
tur nolle
cum Nice-
phoro com-
municare.

R Edemptoris agitur annus octingen-tesimus octavus prima inchoata Indictione, quo Joseph Archiepisc. Theffalonicensis, & Theodorus Studita ejus frater, atque S. Plato cum suis monachis detecti non communicare cum Patriarcha, qui coronaverat Theodotem pellicem, quam superinduxerat Constantinus: magnam sustinere persecutionem, qua de causa magnæ sunt excitatæ turbæ in Ecclesia Constantinopolitana.

De his dicturi, primum omnium, per quem res detecta, & in lucem prodita sit, dicendum: mox vero de causa ipsa erit agendum, num justa fuerit, propter quam sanctissimi viri isti se a communicatione separaverint Patriarchæ & aliorum, qui Josephum Oeconomum receperunt. De quibus singulis, & aliis dicendum cum sit, recitandæ erunt ipsius Theodori, quæ ad rem pertinent, tunc scriptæ ad diversos epistolæ, quas nunquam hætenus Latinitas novit, sed nunc primum ex codice Columnensis bibliothecæ acceptæ, atque Latinitate donatæ sunt opera, & diligentia Sirmundii Parisiensis Societatis Jesu professoris, cui tu Lector, sicut & ego, ob tantum claritatis munus, bene preceris.

II.
Res quo-
modo in
apertum
deducta.

Qui primus rem occultam in apertum deduxit, atque tumultuari cepit, fuit Logotheta Dromi, nobilis magistratus, qui considerans Episcopum Theffalonicensem morantem Constantinopoli, plurimis diebus festis abstinuisse ab Ecclesia, in quam conveniebat Patriarcha cum reliquo clero, & populo, causam rogans, invenit, se a Patriarchæ abhorretere communione, propterea quod ipse cum Josepho illo communicaret in sacris, qui coronarat Constantini adulteram. Sic igitur re jam in apertum deducta, quod non

esset amplius tempus dissimulandi, Theodorus ipse monuit monachos suos monasterii Saccundionis, hanc ad eos scribens epistolam, qua rei gestæ seriem texuit. Sic enim se habet (a):

Fratribus, qui sunt in Saccundione. Quamdiu tempus fuit dissimulandi, & occultandi consilium non communicandi cum Josepho Oeconomus, fecimus id studiose, filii, ac fratres, non metu correpti, quamvis peccatores simus, sed dispensatorie condescendentes, imitantesque quodammodo sanctos Patres nostros, quatenus & illi opportuno tempore & id observantes, subdulerunt seipsos tentationibus; partim quidem, ut infirmioribus & vexantibus parcerent, partim ut aliquantulum remittentes, gubernatorum more, scopum suum postmodum attingerent. Postquam vero nunc Deo sic visum est, ut in apertum res prodiret: scribimus & ipsi. Quomodo autem per Logothetæ Dromi interrogationem, & Archiepiscopi Theffalonice responsionem.

Sic enim ille: Cur hætenus (inquit) nobiscum non communicas, nec cum Patriarcha, cum tot dies festi præterierint? Dic causam confidenter: Et confessus est, & non negavit. Neque adversus pios Imperatores nostros quicquam habeo, neque adversus Patriarcham, sed adversus Oeconomum, qui adulterum coronavit, ideoque depositus est sacris canonibus. Ad hæc Logotheta: Pii Imperatores nostri te opus non habent, nec Theffalonica, nec alibi. Post hæc verba nec responsum amplius datum est, nec interrogatio alia proposita, cum elapsi sint dies tredecim, nisi quod litteras misimus ad dominum Simeonem, quas istis inseruimus, ut totius rei naturam cognoscatis. Pervenit autem res ad Patriarchæ aures, & totius ferme civitatis. Et sunt sane multi, qui nobiscum affligantur, & consentiant, sed nocturni Dei

(a) Theo-
dor. ep. 21.
Cod. Co-
lumn.Theodori
Studit.
epistol.
ad suos
de com-
munionem
denegata
Oeconomo.

III.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6301.

SÆC. IX.
Anno E-
ræ Hisp.
DCCC-
XLVI.
Anno He-
gire
CXIII.
inchoato
die 25.
Octob.
fer. 4.
A. C. 808.
I.

O 5. BA. D II. P. 16. April. Indiæ. 1.

JESU CHRISTI 808.

LEONIS III. PAPÆ 14.

CAROLI IMP. 9.

NICEPHORI IMP. 7.

Num. I. ad XXXIII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCCL. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, ait: Theodorus Studii Præpositus, & ejus frater Jo-

seph Theffalonicensis Archiepiscopus, una cum SS. Theodoro Platone Inchoato, & reliquis Monachis a Nicephoro Sanctissimi Patriarchæ communionem, ob Josephum Oeconomum corollas nuptiales Constantino & Theodoto illegitima pridem imponentem, se a communione segregavit. Imperator autem Nicephorus commo-
niam occasione nactus, variis Episcopis & Episcoporum Monasteriorum Præpositis in unum collectis, Synodum agi mandavit: cujus decreto Monasterio & Constanti-
Urbe deieci, mense Januario Indictionis, secunda nep.
in exilio pulsi sunt. De illa Synodo ac Sancto-
rum Theodori & Platonis exilio anno sequenti cum Baronio agemus, hic vero de divisione
Theodori & Platonis a Patriarcha Nicephoro, quod cum Josepho illo communicaret in
Sacris, qui anno DCCXCV. illegitimam con-
jugem Constantini Imp. coronarat, ut eo anno exposuimus. In hoc versabatur dissidium,
ut

CHRISTI
808.LEONIS PAP. III.
13.CAROLI MAGNI 8.
NICEPHORI 7. IMPP.

& parum quidem emollitur. Ceterum idem munet, illa quærens, & sentiens, quæ omnino grata sint rerum potentibus. Cum autem egredereur pius dominus noster; iterum scripsimus, ipso sic volente, nec tamen in conspectu venire nos voluit. Manemus autem nos peccatores, si vigilant preces vestræ, eodem in statu, nolentes proderet veritatem, nec attingere illorum communionem, etiam si impendat exilium, & fulgeat gladius, & ignis accendatur, &c. Addit preces, & salutationes Archiepiscopi, Calogeri, & Abbatibus Leontii.

XXI.
Nicephori
expe-
ditio ad-
versus
Bulgaros.

Quod autem pertinet ad Nicephorum Imperatorem, cum filio in castris existentem, quæ ipsos occasio progredi fecerit, Theophanes ita narrat: Eodem anno ante solemnitatem Paschæ Crunus Bulgarorum Dux acie contra Sardiniam directa, dolo hanc cepit. Ex militibus autem Romanicis interfecit sex millia, absque multitudine privatorum. Nicephorus autem adversus eum tertia feria hebdomadæ salutaris Passionis egressus, dignum quidem sermone nihil gessit. Hos autem Principes, qui de cæde Bulgarica salvati verbum salutis deposcunt, cum dare dedignatus fuisset, amisit, inter quos erat & Cumatus Spatarius, mechanica artis expertus. At Nicephorus multo dedecore juratoris sacris regiæ urbi persuadere satagebat, ut crederent, quod festivitatem Paschæ in aula Cæmni celebraverit. Hæc de expeditione hoc anno ab eo Paschali tempore inutiliter auspicata. Subdit auctor de cædibus, & exiliis ab eodem hoc anno mandatis: cum tumultuantem populum repressit, quod pati nollet recens impostum vestigal, ob restaurationem Sardinicæ civitatis.

XXII.

Cum autem interea magis magisque perseveraret aversio Nicephori Patriarchæ adversus Theodorum, Platonem, atque Josephum Archiepiscopum Theffalonicæ, & alios ejusdem sententiæ viros, eosdemque aperte schismaticos appellaret: ad tantam diluendam calumniam ipse Theodorus istam ad ipsum Patriarcham epistolam scripsit, Apologiam instituens, ut se, suoque tanta calumnia liberaret. Sic enim se habet (a):

(a) Theodori.
l. 1.
epist. 25.
ex Cod.
Column.

Tamquam velo quodam utentes tenui epistola nostra, Angeli beatitudinis tuæ reverentia, sistimus nos ipsos sacratissimo ejus culmini, necessitate cogente. Jam enim renuntiatum nobis est a Leone conseruo, & discipulo nostro, quemadmodum

PAGIUS

pulus perpendendum jure merito obiicit, his verbis utens: Tu Monachus es, in Sacerdotes inquirere non tuum est, ipsis subici te decet ipsos, sibi subicere, vel eorum vitam perferuntari a te omnino sit alienum. Temperamentum, quo usus est Tarasius, laudavit etiam Michael disci-

ad venerandam tui adorationem admissus, alieno quadam, nobisque abominanda ex ea audierit, Apostolica, inquit, schismatici scilicet vos estis ab Ecclesia. Quæ ergo poterat, beatissime, animam nostram ob hanc causam non contristari? quomodo non respondere sanctitati tue, nec silentio accusationem confirmare? Ego vero ante responsum, cum reverentia hoc represento: Non oportere cuilibet aures temere dare, qui aliquid veli contra quempiam loqui. Num enim lex vestra (inquit) hominem judicat, priusquam illum audierit, & cognoscat quid faciat? Sic & beatitudo tua, cum triste istud, & acerbum de nobis audisset. Quodnam enim malum gravius esse queat, quam ut ab Ecclesia separeris, & Archiepiscopum ovium amittat, sive compastorem? Est enim etiam nobis peccatoribus quamvis immerito, & unctio a Deo, & nomen pastoris. Debuit, dicere audeo, discutere, arguere, qua privatim, qua publice, juxta traditam a Domino (b), inter te, & ipsum solum, aut inter duos, disciplinam: atque ita si perseveres, sicut ipse ait, sit tibi tamquam Ethnicus, & Publicanus. Nos vero hactenus, neque per internum, neque coram tale quicquam a sancta anima tua, vel audivimus, vel moniti fuimus, ut sic inferretur condemnatio. Consideres perfectio tua, num jure molestum id filiis tuis acciderit.

(b) Matth. 18.

Nunc autem pergitur ad purgationem coram Deo, qui omnia cernit, & coram Archiepiscopatu tuo verba facturi. Non sumus Apostolica, id est, segregati, nempe schismatici, o sanctum caput, ab Ecclesia Dei, absit, ut id unquam nobis eveniat. Sed quamlibet alius peccatis obnoxii teneamur, sumus attamen Orthodoxi, & Ecclesiæ Catholice alumni, heresim omnem repudiantes, omnemque Universalis, aut Localem Synodum approbatam recipientes, necnon editas ab illis canonicas constitutiones. Neque enim perfectum esse Orthodoxum, sed dimidium, qui fidem quidem rectam habere videatur, divinis vero canonibus non regatur. Beatitudinem tuam, quando promotam fuit, suscepimus, quemadmodum palam ei testati sumus. Et ex eo tempore, in hunc usque diem, in Mystagogia, ipso Missæ sacrificio commemoramus. Et sicut testis est Deus, si illo die communicare nos voluisset, communicasset plane cum ipsa, nihil discernentes; cum desideranda nobis fuerit ab initio.

De

pulus Sancti Theodori in ejus Vita, cujus verba recitat Baronius anno DCCXCV. n. LIV. immo & ipsemet Baronius eo anno n. XLVI. cujus verba retuli anno DCCXCV. num. VI. Tarasii consilium commendat.

CHRISTI
808.LEONIS PAP. III.
13.CAROLI MAGNI 8.
NICEPHORI 7. IMPP.

De Oeconomo autem, cujus causa hæc factantur, quem veritas ipsa deposuit, multis canonibus obnoxium, cum vel ante apertum adulterium, cum maccharetur in variis personis præcedens Imperator non solum sacrificavit ipse, & communionem imperavit, & una epulatus sit, sed partem etiam cum eo posuerit, unde & promptus exitit ad publicam incontinentiam, Deum contemnens, & divina judicia. Atque ut manifestius fiat, quod dicimus, non docendi studio, absit, sed renovandæ memoriæ gratia, ipsam si placet quædam coronatur sponsi, usurpatur, Mystagogiam sacram resumat, & perspicit, quantum hic conicere liceat Spiritus sancti indignationem in tantis contradictionibus. Omnino enim quæcumque sacerdos pronuntiat, ea impleturum se promittit Deus, juxta magnum Dionysium. Propterea ergo rogamus perfectionem tuam, ut depositum a canonibus, & a prædecessore sanctitatis tue prohibitum totis novem annis, præter rationem ingressum, cessare jubeas a sacerdotio.

XXIV.

Nunc si quidem humile os nostrum aperimus, quando vocati fuimus. Cum enim factus est conventus ille parvus (& nescio quo nomine appellem) ex carcere per idem tempus redierim: cumque viderem eos esse congregatos, qui adulterium ante susceperant, & adulterii copulationem complexi fuerant: venit mihi in mentem illius dicti Prophetici: (a) Sapiens in illo tempore silebit, quando tempus malum est. Sed cum dicat idem (b): Tacui, num semper tacebo? propterea tempore congruenti calumnia pressus hæc tandem protuli: quin quantum in me fuit, omni ratione cavi duobus his annis, ne res in apertum prodiret, illud necum volvens; quandoquidem Episcopi dignitate præditus non essem, ut arguendi habeam potestatem, sufficere si me ipse custodiam & non participem illius communioni, eorumque, qui scientes cum eo sacra faciunt, quoad scandalum de medio tollatur.

(a) Eccl. 20.
(b) Isai. 42.

Hoc igitur oramus, & obtestamur, ut persuadere sibi sinat sancta anima tua, istum hominem coerceri, ne vituperetur inculpabilis sanctitas tua, ne polluatur divinum altare depositi hominis ministerio, ne demique oriantur justæ seditum occasione. Vere enim, & sincere hoc scias beatitudo tua, quod nisi hæc ita fiant, Deum amantis animæ tue nutu, & piissimorum, ac triumphatorum Imperatorum nostrorum (zelo siquidem pleni sunt, de nobis quidem pro mandato pugnantibus quid futurum sit, Deus novit) schisma quidem, Deo teste, electisque Angelis, magnum fiet in Ecclesia nostra. Sed miserere, pastor bone, sed adjuva perite medicæ gregem tuam, oves tuas, Eccle-

siæ tuas sapientiæ tuæ modis, prudentiæ tuæ verbis, remediis artis tuæ. Orem unam exclude a solo sacrificio, & universas lucrare. Et ne unius scabiæ Ecclesiam infice, quam acquisivit Christus & Deus noster sanguine suo. Hæc ad Patriarcham Theodorus.

XXV.

Accidit autem, ut cum hæc de Theodoro, ac focis extra Constantinopolim progressa, Romam usque perlata audita essent, nempe Theodorum cum suis, facto schismate, seorsum agere, nec cum Patriarcha communicare: ipse namque Patriarchæ litteris id innotuisse Pontifici, par est credere: a quo cum in deteriorem partem accepta ista fuerint, factum est, ut Romæ iis divulgatis, Theodorus tam ab ipso, quam ab aliis schismaticis haberetur: cujus rei causa Basilii Abbas monasterii S. Sabæ Romæ existentis, licet intima esset cum eo germanitate conjunctus, tamen sese ab ipsius Theodori communicatione subduxerit, significans se in ipsum schismaticum ab Ecclesia separatam (ut par erat) dicere anathema. Verum cupiens amicum ad unitatem Ecclesiæ revocare, non deseruit eum extra Ecclesiam esse (ut putabat) in schismate, sed scribens ad eum litteras, & munera quoque addidit, quo cum a schismate, quo putabat revera teneri, penitus liberaret. Quas ubi Theodorus accepit, ingenti dolore percussus rescribens, tum de ipso, tum etiam de Leone Papa conqueritur. Ista quidem ipse tunc vehementi animi angore turbatus paulo licentius. Postea vero æquanimior redditus longe diversas ad ipsum Leonem litteras scripsit, quas suo loco reddidit sumus: nunc autem ita audi, quæ ad ipsum Basilium Theodorus amaro animo tunc rescripsit (c):

(c) Theodori.
l. 1. ep. 28.
ex Cod.
Column.
XXVI.
Epistola
Theodori
ad Basilium
Abbatem
Romæ
existentem.

Accepimus litteras tuæ fraternæ charitatis, miratique sumus ejus repentinam mutationem. Prioribus siquidem verbis (ut cetera sileam) quæ ad rem minus necessaria, Josephum Oeconomum accusabas, ut qui perperam sit ingressus in Ecclesiam: posterioribus innocentem plane ostendebas: & qui eundem in eadem re nunc laudas, nunc vituperas. Quod a quodam Sanctorum dictum est: scire debuisti. Sed pro nihilo id habeatur, quamvis aperta sit contradictio. Quale vero illud est, quod adeo inconsiderate proventus es, ut priusquam examinares, & exacte cognosceres, adversus humilitatem nostram pronuntiaveris discessionem ab Ecclesia nostra, ac proinde anathematissimum? Attende tibi ipsi, ait (d) Eccl. scriptura, & priusquam interroges ne vituperes: & primum cognosce, tum corripe. Tu vero nihil horum observans, nec cogitans, posse & nos ex ratione, agere, ac loqui: sic tamquam imperitus,

ac

CHRISTI
808.LEONIS PAP. III.
13.CAROLI MAGNI 8.
NICEPHORI 7. IMPP.

ac rationis expertes, tamquam vitæ monastica tyrones, ac discipulos increpasti: nec hoc solum, sed durius objurgasti. Atque utinam hoc solum egisses, quin etiam anathemati devovisti. O res humanas! & quomodo major tibi cura non fuit amicitia jura conservandi? Hæc enim si sancte coleret reverentia tua: numquam sic ex abrupto tenuitatem nostram prosidisset. Verum his nos digni sumus: nec mirandum, si ab amicitia etiam tua laceamus. Cæterum qui sumus, Deo quidem innotuimus: æquum autem & prudentia tua, quandoquidem offenditur & scandalizatur, aperire.

XXVII. Non sumus Apostolica, o mirando, ab Ecclesia Dei. Absit, ut nobis hoc eveniat. Sed quamvis aliis peccatis plurimis obstricti simus, attamen unius cum illa corporis sumus, ejusque alumni & divinorum documentorum; & canones ejus & constitutiones servare cupimus. Turbare autem, & ab illa se jungi, quæ maculam revera nullam habet, neque rugam, tum in fidei ratione, tum in canonum sanctione ab omni ævo usque ad nostram memoriam, eorum est, quorum fides transversum agitur, & vita exlex, & sine regula, quorum ex numero Joseph ille, qui adulterum coronavit, & qui cum eo tamquam innocio offerre non dubitant, quique adeo illum defendunt, ut sine culpa sacrificentem. Quomodo enim si canonicè ad nos scribit pietas tua, canones ignorat, & quod juxta illos depositus vir fuerit? Nam si in bigami nuptiis epulari presbyterum vetant: quod jus in eum, qui bigamum coronat? Et quidem in adulterinis nuptiis triginta totos dies condicari? Quid, quod perniciosus est, etiam coronare eum, qui ex Domini sententia sit adulter? sacras in conjugio preces recitare adulterii copulatores, & divinam gratiam impie pro impio invocare? Excecrandus profecto, juxta magnum Dionysium, Deo est profanusque qui hæc facit. Supervacaneum fuerit alios in eum canones profere. Quod vero ex quo depositus ab altero Patriarcha fuit, novem annorum spacium exegerit, & canon nisi intra annum absolutum fuisse. Verum si solutus fuerat, cur non sacrificabat? & si solutus erat, cur absolvi a Synodo petiit? planum enim est, solutionem ab eo peti, qui vincit sit, non qui solutus. Quare hic etiam in seipsum impedit, contra veritatem erigi volens. Sacrorum enim profanatio est, frater, istum sacris operari, canonumque magna perturbatio talia negligere. Quid enim est, quod ait Chrysostomus, periculo non vacare, si in sacerdotem non inquiratur, non de fide (ut

male censes) sed de vitæ integritate? Interrogare quidem, & excutere unumquemque, quomodo se habeat, nihil est opus: gratia enim etiam super indignum per eos, qui accedunt, descendit. In iis autem, qui manifeste rei sunt, qualis est Joseph, & quidem magni sceleris, quod in oculis omnium commisit, vetitas a Domino nuptias copulans, ipsoque adultero manifestior, dum eum conjunxit, quandoquidem hæc non discrepant, juxta Theologum, dissimulare perspicua est proditio veritatis, & canonum corruptela.

An nescit benevolentia tua, Deum ipsum vindicem fuisse, quando non insurrexit, qui Ecclesiam tum gubernabat, ut Samueli quondam accidit erga insanum Saulem? juniorisque Herodis, quod ad modum adulterii spectat, Regnum evertisse: idem enim Herodis illius flagitium fuit, qui a populo suo pulsus est, & occisus, quippe qui Aretæ Regis filiam, legitimam conjugem dimisit, injuste sibi copulans Philippi fratris Herodiadem. Quod si hæc vindicare non convenit: erravit charitatis tuae iudicio Joannes (quod temerarium est affirmare) cum Herodem reprehendit, mortemque oppetit ob reprehensionem. Erravit & Chrysostomus, cum pro vidua apro validum certamen instruit. Pro bono enim (a) inquit audet quispiam mori, ut non commemorem similes alias Sanctorum pro similibus contentiones. An rursus ignorat reverentia tua, cum duabus ex rebus constet Christianismus, fide, & operibus, si alterum destit, alterum non prodesse? Emuletur itaque, rogamus, divina. Primum quidem ut communis patris filius excitetur pariter ad honesta; deinde ut a beato Sabæ eruditus, accuratam non solum fidei, sed etiam canonum rationem amplectatur: deinde germanus cum sit, fraternam, eamdemque nobiscum sententiam teneat; hortamurque propriam sedem servet, ne quo pacto inde claudicemus circa præcipua. Ignosce fraterne monentibus, sicut & nos tibi: neque oportet nos monitos indignari. Ne igitur succenseat reverentia tua, sed ad charitatem potius accendatur, & talia scribat quotiescumque volet. Nullum enim damnum aliud capiemus, quam ut securius vivamus.

His igitur a Theodoro cum ingenti animi amaritudine scriptis, eodem impetu in Pontificem ipsum, de quo falsa audierat, movet stylum, quo non ratio, sed dolor impellit. Passi sunt interdum instar solis & Sancti deliquimus: sed sicut ille paulo post pristino radiorum fulgore mundo resplendet, sic accidit Theodoro. Nam quem atræ bilis nubes ad momentum passum eclipsim intelligis, paulo post clarioribus intueberis radiis corrumpere, ex epistola quam scripsit ad ipsum

Leo.

CHRISTI
808.LEONIS PAP. III.
13.CAROLI MAGNI 8.
NICEPHORI 7. IMPP.

Leonem Romanum Pontificem, quam suo loco redditori fumus inferius. Sed audi modo, quæ obiter suggestit ingens, quam diximus, animi qua tenebatur amaritudo.

De Papa autem, inquit, quid ad nos, hoc agat, an illud? qui propriis (ignosce) captus est alis, ut dicitur. Cum enim de manifestis sacerdotii delictis nihil curare dicit, non qualemcumque sacerdotem, sed caput Ecclesiæ ita derisit, & aspernatus est, ut vel audire nos pudeat. Quod si id verum est, o Hierarchiam? Cæterum quatenus, & sobrie, quæso, moveamus linguam adversus capita, & non adeo acriter pronuntiemus.

XXX. Si vero dicturi sunt homines, ut scribis, nos cum ab hoc Patriarchatu excidissimus, ad aliud argumentum versus fuisse: ne curet reverentia tua; novit Deus motionem primam, & secundam; sed & tertiam ipse probabit, ipse redarguet, ipse repræsentabit formidando tribunali, reddens, ipse prout tractaverimus, & egerimus. Illud enim (a) : Si hominibus placeam, Christi servus non essem; non a nobis peccatoribus dictum est. Nos ergo & sanctissimi Patriarchæ mentionem facimus (ut convenit) in Mystagogia, sicut & piorum Imperatorum nostrorum, & cum omni sacerdote inculcato communicare non detrectamus. Scripsimus & ad ipsum Patriarcham, quod & pii Imperatores nostri sciunt, nos in nulla re discrepare, præterquam de Josepho: & simul ac depulsus fuerit sacerdotio, cum ipso statim communicavimus. Etenim desiderabile nobis virum esse, non solum quod caput sit Ecclesiæ nostræ, sed quia jam olim reverendus nobis erat, & singula vitæ ipsius bona laudare non cessamus. Si vero contingat, quod & ipse quoque zelum accipiat.

XXXI. Mitto enim de sanctis Episcopis dicere, de Præpositis, & monachis, deque laicorum multitudinem: quid tum dicit reverentia tua? Quare scito Ecclesiæ schisma nullum esse, sed veritatis defensionem, divinarumque canonum victoriam. Alterum vero illud, quod asseruit charitas tua, veritatis infractionem, & canonum eversionem esse: ac tibi illud dici recte posse: (b) Sacerdotes legem meam spernebant, & profanabant sanctuaria mea, propterea & sancta non distinguebant, sed erant illis communia omnia. Nullam enim maculam habere, aut rugam (ut iterum dicam) sic intelligendum, quod non recipiat impia dogmata, nec ausus illicitos, & ca. Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS VII. Ad num. XXXIII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCCL. qui Kalendis Septemb. hujus Christi anni auspiciatur, scribit: Hoc anno, mense Martio, Inditione secunda Arabum Dux (nempe Calipha) Aaron in interiore Persiæ, Chorsan agnominata mortuus est:

nonibus contrarios, neque adeo consentiat iis, qui vetita ipsi committunt, ut quodam loco ait divinus Basilius, de quibus & (c) Paulus, nec edere cum (c) 1. Cor. talibus permittens. Etenim ab Apostolis & deinceps multa per sepe in eam hæreses irruerunt, & flagitia illicita, canonibus adversa fuerunt, sicut nunc sunt: illa tamen (quemadmodum dictum est) sine schismate, & macula mansit, & permanet in æternum, subtrahis, & ejectis ab ea male sentientibus, maleque agentibus, tanquam fluctibus ab inconcussio maximo saxo repulsis.

XXXII. Ad nos igitur redeamus, frater, & veritatis lucem, sacrorumque canonum aspiciamus, quemadmodum dogmata tenere videmur, nos potissimum, qui monachos agimus, & aliquid esse existimamur. Si enim (d) lumen quod in nobis tenebræ sunt: tenebræ quantæ erunt? Et si sal (e) infatuatum fuerit, in quo salientur laici? Arbitramur te (idque precamur) eorum, quæ ibi sunt, servatorem fore, & lumen, & lucernam perfectionis, ac pietatis, non omnia te omnibus exhibendo, sed virtutis excellentia, vita ex canonum lege acta, sanctaque conversatione, & æquo animo per fratris tui admonitionem ex charitate profectum, studioque veritatis, & divino iudicio. Plura dicere animus desiderabat, sed epistolæ prolixitas finem facere coegit. Accepimus eulogiam tuam prædixit, & curam, quam geris de humili monasterio: argumentum quod parcas, & labores pro eo. Labor tuus magnus, sed Dominus tibi retribuatur quæ desideras, virtutum incrementum, & peremium ipsius bonorum fruitionem. Hactenus ad Basilium Theodorus. Quæ autem post hæc gesta fuerint anno sequenti, suo loco dicentur. In qua epistola dum legisti Theodorum in Romanum Pontificem oblocutum: plane intellexisti, quam verum sit, quod dicebat Theologus perdifficile esse modum tenere in litigando, ac disserendo; dum quis se justitiæ defensionem exhibens, quemque obvium adversarium putans, impetu, quo fertur ferit, impellit, & urget: ut hic vidimus factum a viro magni nominis Theodoro in Leonem Papam plus æquo commotum. Sed quiesce modo: auditurus eris inferius illum longe aliter de eo sentientem, atque loquentem.

XXXIII. Quod rursus ad Orientales res pertinet: hoc eodem anno mortuo Rege Sarracenorum Aaron, de quo superius mentionem I i i tio

Muamed autem ejus filius ad omnia profusus imperium suscepit: adversus quem Abdelas Haron Sarracenus frater seditione mota, ex Provincia Chorsan cum paternis viribus erumpens, civilis bellum Calili per nationem illam auctor fuit. Subinde qui phæ Syriam, Ægyptum, & Libyam incolunt in varias

CHRISTI
808.LEONIS PAP. III.
13.CAROLI MAGNI 8. IMPP.
NICEPHORI 7.

ter quantum Papæ detulerint Angli, licet furore perciti, & regnandi cupidine inflammati, ut expulsum a se Regem

PAGIUS

partibus ad Missum, quem itidem direximus, misisset, ut una cum predicto Misso nostro ipsum Archiepiscopum adhortasset, quatenus aut hic in nostra presentia, aut ibidem in vestra una cum sociis suis conjunxisset, valde nobis recte visum fuisset, quia Missum nostrum nondum suscepimus, & ipsi homines dolosi sunt, ut ne Missos super Missos suscipientes in dolositate eveniant.

XIII.

Secunda adversus Dertofam expeditio hoc anno a Ludovico Aquitanæ Rege suscepta: Sequenti tempore inquit Astronomus in ejus Vita, iterum Rex Ludovicus expeditionem in Hispaniam

eum restitutum auctoritate Pontificis recipere non detrectarint, sed statim paruerint? Sed de his satis.

Se-

paravit, Sed pater ne per semetipsum illuc pergeret, eum impedivit. Præceperat namque tunc temporis fabricari naves contra Nordomannicas incursiones, in omnibus fluminibus qua mari insuebant. Quam curam etiam filio injunxit super Rhodanum & Garunnam & Silidam. At ramentum misit ei Missum suum Ingobertum, qui filii presentiam preferret, & vice arborum contra hostes exercitum duceret. Tum narratis iis, quæ Ingobertus & alii Christiani gessere, subdit: His gestis, Christo favente, ad suos se se magno cum gaudio & opibus collegerunt. Diu etiam supul obfessa Urbe domum repedarunt.

Dertosa iterum a Christianis obfessa.

JESU CHRISTI
ANNUS
809.LEONIS PAP. III.
ANNUS
14.CAROLI MAGNI 9. IMPP.
NICEPHORI 8.I.
Qui obices pacis immissi.

Sequitur annus Redemptoris octingentesimus nonus secundæ inchoatæ Indictionis, idemque tertius numeratus, ex quo restituito Josepho Oeconomo Constantinopolitanæ Ecclesiæ, Theodorus Studita cum suis a communione Nicephori Patriarchæ abstinuit: cum & ab eodem Patriarcha Synodus ea de causa celebrata est, & ipse Theodorus, aliique ipsi inhærentes, in exilium missi sunt. De his singulis narrationem ex rerum ordine instituturi, primo loco ejusdem Theodori hoc anno tertio a receptione Oeconomi datam epistolam ad Nicolaum Chartularium describemus; deinde agemus de Synodo adversus eisdem habita, deque sanctorum exilio postremo loco dicturi sumus.

Quod enim magis magisque increbuisent perturbationes ex separatione Theodori, & aliorum a communicatione Nicephori, & alii alia dicerent, jactarentque alii, neque Theodorum quieturum fore, etiamsi receptus profanus Josephus efficiatur, sed contra Nicephorum Patriarcham denuo proelium conversurum, immo & contra defunctum prædecessorem Tarasium æque bellum instituturum: cum ista rescisset Theodorus, ipse ad amovendam omnem hanc inani studio concitatam suspensionem, ad Nicolaum Chartularium reddidit epistolam, qua in primis significat, quam maxime optet pacem Ecclesiæ, quamque sit erga Nicephorum Patriarcham bene affectus. Ipsa autem epistola sic se habet (a):

(a) Theod. Stud. lib. 1. ep. 32. Cod. Colum.

II.

Nicolaus Chartulario.
Suspiscabar quodammodo magnam pietatem tuam, domine desideratissime, alieniore animo esse ab humilitate nostra ob causam alicujus interventum. Sed revera hoc tempore offendisti, vacuam omni odio esse venerandam animam tuam, plenamque adeo omni pietate; quando te promptum, ac paratum docuisti, ut pacis Ecclesiæ Dei

studio statim ac primum hortati sumus, applicares te ad conjunctionem sanctissimi Patriarchæ nostri. Hoc indicium sinceræ amicitiae: hoc proprium hominis Deum timentis: hæc aperta fides zeli veritatis, Itaque retribuet tibi Dominus, tametsi nihil fiat, integram justitiæ mercedem. Non enim ex rerum exitu, sed ab earum intentione, seu laudabili, seu secus, solet Deus premia decernere facientibus. Luctatus ergo es temporis puncto non aurum, & argentum, sed juges thesauros celestis retributionis. Oramus autem, & hortamur amplius, ut pergas in cœpto, ut tu quidem thesaurum prædavitatem acquiras, & nos humiles Patriarchæ conspectu fruamur, aut potius ut Ecclesia Dei tua opera pacem adeptam, multas tibi laudum coronas nectat. Et quorsum plura?

III.

Quoniam autem jussisti significare nos, quid sentiat humilitas nostra: jam sine furo excellentiæ tuæ coram Christo, qui occulta novit, significamus. Nulla nobis est cum Patriarcha de communione dubitatio præterquam Oeconomi causa, eo quod depositus sit per sacros canones. Et quando prohibebitur a sacro ministerio, sicut ante Dei beneplacito, & sanctissimi Patriarchæ, piorumque dominorum nostrorum; nimiram quia Oeconomus est, & honorem gerit, tum protinus & simul sacrificabimus, & communicabimus, & manum porrigemus, nihil inquirentes de triennio hoc, quo cum eo sacris operatus est, pacis studio: neque id metu aliquo sed communis utilitatis, & salutis gratia. Sileant enim linguæ mendaces adversus Dei pacem incitate, ut dicant, nos postquam dejectus sacerdotio fuerit Oeconomus, accusationem aggressuros Patriarchæ nostri, ut qui cum deposito jam sacrificavit: deinde etiam decessoris sanctissimi Patriarchæ. Labia dolosa, quæ hæc loquuntur, calumniatorum, invidorum.

rerum & Oeconomum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quem defunctus Tarasius propter conciliatas incestas nuptias Constantinæ Imp. filii Irene deposuerat, in Presbyterium recepit, ut legitur in Libello Synodico Synodum Constantinopolitanam anno DCCCXCV. indictam exhibente. Alia Synodus in eadem Urbe hoc anno celebrata adversus Sanctos Theodorum, Platonem, aliosque, qui ob restitutum Josephum a communione Nicephori Patriarchæ se se segregarant. De qua pluribus agit Baronius, & quæ crudelia atque deformia adversus Sanctos Monachos gesta sint, fise ac solide enarrat. Theodorus porro, aliique Sancti Monachi ab Imperatore in exilium missi, mense Januario, Indictione secunda, ut anno superiori ex Theophane diximus, quo ideo mense Synodus ista habita.

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno Erae Hisp.
DCCCXLVII.
Anno Hegiræ
CXCV.
inchoato die 15. Octob.
ser. 7.
A.C. 809.
1.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6302.

© 6. G. D 12. P. 8. April. Indict. 2.

JESU CHRISTI 809.

LEONIS III. PAPÆ. 15.

CAROLI IMP. 10.

NICEPHORI IMP. 8.

Num. I. ad XLIX. Sanctus Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus postquam Sancto Tarasio successit Synodum Byzantii congregavit: Et per dispensationem, Josephum Presby-

CHRISTI 809.

LEONIS PAP. III. 14.

CAROLI MAGNI 9. IMPP. NICEPHORI 8.

CHRISTI 809.

LEONIS PAP. III. 14.

CAROLI MAGNI 9. IMPP. NICEPHORI 8.

rumque inventum, & qui sanari nolint in-

IV.

(a) Ps. 131.

V.

Synodus Constant. contra Theodorum & eius socios dicitur Macho-synodus.

psam Synodum ductus fuit. Miserabile certe spectaculum, senem videre propter imbecillitatem ingredi non valentem, sublatum portari catena vincitum, qua ipsius pedes circumdebantur, & ab aliis humeris in alios, velut piaculum quoddam indecora traiectione transmitti. Hei mihi: hæcne fuit ordinationis Synodo congruentis ratio? Hæcne Imperii existimatio? Quæso qua in re sunt hæc illis inferiora, quæ lacerantur infidiis, & tyrannice imperantium violentia olim patrata sunt? Hæc de Synodi ordinatione Theodorus, qui & in epistola ad Anastasium (b) numerosam hanc Synodum appellat: in qua inquit, tres maxime dignitates confidebant. In eadem vero epistola plura intexit, quæ in hac etiam Synodo facta sunt, quæ audies, cum inferius hoc idem anno reddituri sumus. Intelligis quam procul a fastu Theodorus abhorruerit, cum aliena, nempe S. Plaronis certamina describens, & coronas retexens, de se ipso verbum nullum inseruit, licet esset omnium coryphæus, & Confessorum antesignanus.

(b) Theod. ep. 48.

VI. Tempus Synodi.

Decreta Pseudosynodi.

VII.

Quod autem ad Synodi tempus spectat (ut hoc non prætereat) hoc anno mense Januarii, Indictione secunda habitam esse Theophanes tradit, cum de ipsa hæc ait: Tunc Nicephorus Imper. occasione percepta, cum Episcopos, & Egue-nios congregasset, Synodum adversus illos celebrari præcepit, per quam a monasterio, & urbe dejecti, exilio sunt destituti, mense Januario, Indictione secunda. Hæc Theophanes.

Sed quæ in hac pseudosynodo statuta fuerint, videamus, & qui potuerint esse canones talis conventus. Recenset esse ipse Theodorus epistola, quam ab exilio scripsit ad Leonem Romanum Pontificem, quam suo loco reddituri sumus, necnon in epistola ad Euprepiam. Porro ejusdem conventiculi decreta ista fuerunt. Primumque illud, quo anathemati subiicerentur omnes, qui ipsorum errori non adhærescerent, quo (inquit Theodorus) canone universam Catholicam Ecclesiam condemnarunt.

Decretumque insuper fuit, ut conjugium Constantini cum Theodote, vivente adhuc legitima conjugio, quam detruferat, in monasterium, ex dispensatione dici deberet legitimum. Ad hæc etiam addiderunt decretum illud nefarium plane & pudendum, nempe leges divinas adversus Reges nihil posse. Haud dubium fuisse liquet istam Imperatoris sententiam. Ad hæc illud adiecerunt: Ne qui pro veritate, ac iustitia usque ad sanguinem restitissent, eos Præcursores, vel Chrysothomum imitatos dicerent. Præter hæc etiam turpe illud: Episcoporum unumquemque in sacros canones præter

ea,

VIII. Persecutio adversus Sanctos monachos.

ea, quæ in illis statuta sunt dispensando potestatem habere, pronuntiarunt. Hæc recitat Theodorus ab Imperatoria ista Synodo fuisse decreta Novatoribus congruentia, qui tanto legislatore, Nicephoro sceleratissimo gloriantur, ut volent. Sed quæ tam fœda, & enormia ista decreta sint sequuta tristitia, atque crudelia illata in servos Dei ab Imperatore audiamus, atque primum quæ de sanctissimo sermo Platone ipse referat Theodorus, qui ait:

Sed ut quæ in medio sunt, ea velut ludicra quedam prætermittam (illa enim historia modum implere possunt) exilium jam decretum fuit: & pater ipse circumscriptus est in una quadam insula ex his, quæ ante urbem sunt, quemadmodum & frater noster, Josephus Archiepiscopus Thessalonicæ in alia quadam valde aspera, & munito quadam carcere ad exilium accedente. O rerum mutationem? Monachis ipsis humaniores extiterunt hi, qui communi vita utuntur, & privati homines veriti non sunt justum ferre iudicium, quod iudices debuissent. Manifestum enim erat iniquum illud facinus. Nihil facio balneum illud, in quo Imperator ipse militari acie omnium fratrum societatem invidens, cum ex monasterio illo singulos sua voluntati subicere conatus esset, spe deceptus, suo enim Imperio fortiores illos esse cognovit, qui divina lege nitentur. Missos facio carceres in monasteriis constitutos, & monasteriorum præfectos carceris duces factos, utque, quos clausos tenebant, plura quam iusti fuerant, tormenta inferentes. Præterea quæ postea consecuta sunt: quo tempore multi abducti, & in aliam locum translati, persequutiones, inquisitiones, disjunctiones, atque exterminationes per-tulerunt. Quo tempore multæ, & ingentes minæ, iræ, interrogationes, & responsa, multaque per omnes urbes investigatio facta est, nec ubi aliquis fratrum lateret, adeo ut nonnulli præ timore persequentium, in terræ foraminibus sese ab-diderint, ut servari possent.

Hæc autem omnia ejus rei causa facta sunt (rursus enim præ admiratione eadem tractare cogor) ut qui adulteros illos contra Evangelium, & Præcursores Joannem coronaverat, quasi salutarem aliquam dispensationem Ecclesiæ attulisset, impune rebus sacris præesse possent: quæque illum Evangelicis præceptis obtemperantes non admitterent, exleges, & a Deo alieni haberentur. O divinas leges contemptas! o persecutorem acerbissimum, Christiani nominis appellationem habentem, & Christi leges conculcare gestientem! Quid ita insanus factus es, stolidus, atque immitis una cum Leone Isaurico scilicet tibi compare? An non vides, contra invictas Dei leges te armari, quas

nemo ex his Imperatoribus, qui unquam fuerunt, superare potuit? quinimo quicumque se, ut nunc tu, his ipsis legibus adversarium ostendit, jure optimo perit.

Sed quoniam modo Dei servus abductus est? Ad illum enim ipsum redeo. Rursus translatus, rursus distractus, & a duabus hominibus huc, & illuc protrusus, eo quod non amplius progredi posset, trabebatur, & ita distractus vexabatur, ut iniquum illud facinus vel ipsis lapidibus sensus expertibus lacrymas movere posset. Hujus rei testis est celebris illius Martyris Mam-matis regio, testis est & abrupta illa insula, quæ post primam fratris iam dicti custodiam, pietatis hunc custodem detinuit. O immites, & doloris sensu caretis illorum animos? Sed nescio certe, quo nomine ipsis congruente eos appellem, qui eadem opera monachi, & milites, & carceris erant custodes; qui justum illum virum omnino desertum, tamquam in lacu profundissimo, in cella quadam concluserunt, hominemque jam senio confectum, & morbo vexatum, sub unius cujusdam servi potestate, quem illi rerum terrenarum & Cæsaris servi reliquerunt, ut sanctus vir semel in die, vel bis a ministro videretur. Quo tempore senex cum rogabat, ut ad necessarium usum corporis duceretur: & iniquus ille servus id ei exprobrabat. Petebat aliquid imbecillitati suæ consentaneum: & perversus ille fores claudebat. Cæterum hæc pateretur, nihilominus tamen stabilis permansit; quodque coram Deo, & hominibus confessus fuerat, nunquam denegavit. Postea vero quam ejus carceris causa cum in Ierusalim morbum incidisset, Cæsar audivit, animi durtiorem leniorem faciens, in urbem Byzantium ipsum translulit. Cumque illum eo ipsum transulisset, parabat se ad id, quod male factum fuerat, corrigendum. Sed quoniam non recto proposito, ac sententia movebatur: quod proposuerat ad finem non perduxit. Siquidem, Deo vindice, a barbaris est interemptus. Sed de his suo loco.

IX. S. Plato quæ passus ab Imp.

X. Quæ passus Theodorus ab Imp.

Prosequamur modo Theodori ipsius ista scribentis diram, quam una cum suis monacho descriptam, a Michaele ejus lateri inhærebant. Ita quidem divina dispensatione factum, ut qui ejusmodi scribens certamina Theodorus nihil de se magnificentum dixerit, licet pars magna immo potissima esset: alius post ejus obitum ejus præclaras victorias non siluerit, ita narrationem instituens: Ut enim (inquit) vidit impius Imperator, nulla in re Theodorum virum sanctum stetit, nec cedere sibi, nec factis suis assentiri: monasterio illum suo, atque urbe pariter extrudit, relegatque in insulam quandam ex iis, quæ proximæ sunt

By-

CHRISTI
809.LEONIS PAP. III.
14.CAROLI MAGNI 9.
NICEPHORI 8. IMPP.

Byzantio, eadem poena in Iosephum fratrem, Platonemque sapientem decreta, haudquaquam una utroque custodia includens, sed singulos seorsum, ita ut mutuis eis conspectus negaretur, quod unicum est in carcere solatium. Reliquam vero discipulorum turbam, ut patre suo orbatam vidit, importunis minis aggressus, obscuros etiam in carceres coniecit, addita militum custodia, qui eos custodirent, quoad ipse de illis quaestionem exercebat.

XI.
Certamen
discipulo-
rum
Theodori
cum Imp.

Statuta igitur die, adduci omnes, & coram sibi jubet. Tum ipse prior gravi supercilio confidens, oculisque ac vultu, totoque corporis habitu latentem animi asperitatem ostentans, separari ante omnes illos iubet, atque in duas partes distribui: Miores & iudicio praestantes a reliquis fecerens, quo faciliorem sibi concertationem efficiat. Atque hos quidem prius aggreditur: ita enim expedire sibi existimabat; quoniam ceteros, ut mentis acie inferiores, secuturos esse non dubitabat. Hos igitur omnibus machinis adoritur, partim rationibus minisque interjectis, partim blanditiis ad durissimum, quemque emolliendum idoneis, partim suppliciis, cruciatibusque propositis, si qua tandem via possit a patris partibus abductos, in suas pertrahere. Quos ubi nulla ratione manus dare sensit, sed generosis animis omnes ipsius inanes technas eludere: tum secundos conatus admovet, faciles se adversarios nactum ratus, at nullo negotio expugnabiles. Sic igitur eos alloquitur: Quicumque, inquit, Imperatori parere vultis, & cum Patriarcha, cleroque sentire: transite ad partem dexteram. Quotquot vero animis, & sententiis obsequi recusatis: ite in sinistram, ut hinc appareat, quinam nobiscum sentiant, & quinam in nos sint contumaces. Malitiose, & vafre id agens fraudulentus cavillator, ut qui hac ratione consideret, illos loca commutando, ipsas quoque mentes, & consilia mutatos.

XII.

Verum invicti illi nihil his ejus verbis permoti, nec de animi sententia tantillum dimoti, uno ore omnes rerum potentem affati sunt: Nos, Imperator, & animos, & corpora, & omnia demum in patris, ac magistri nostri manu, & arbitrio ponentes, nihil minimum, aut maximum quod illi non probetur, non modo facere, sed ne animo quidem versare statuimus. Numquam vobis talia intentantibus obsequemur, nec gestis vestris suffragabimur; nec quicquam prorsus eorum, quae per vos innovata sunt, amplectemur, praecipue cum magistrum ipsum a nobis sejunctum viderimus, qui & praesens exilium subire maluit, quam causam prode, & partes vestras sequi. Nobis vero quid accidere,

gravius possit, quam si canones sacros, quos tanto studio servari convenit, aspernemur, & tam noxiis, & periculosis rebus nos dedamus? non per sancta virtutis certamina, patriisque praecepta, in quibus educati sumus, non cedemus, veritatem non deseremus, vobis non adhaerebimus. Specimen nostri, quo animo, ac sensu sumus, haec postulat occasio, quam nos sane minime reiiciamus, nec ignavum prorsus aliquid, aut puerile ostendemus, cum germani eorum sumus, quorum periculum paulo ante fecisti, germana cum ipsis & facere, & sentire omnia parati.

Haec cum illi dixissent, obstupescere animo Imperator, illorumque constantiam atque in adversis insuperabiles animos mirari (admiranda siquidem etiam hostibus ipsis virtus est) praesertim cum imbecilles se nactum arbitratus, primoque impetu prosternendos: fortes contra experiretur, & invictos prorsus ac cedere nescientes. Sed quoniam hos omnes palam modo multare, praeter quod inutile foret stolidi admodum consilii sciebat esse: satis tum habuit, arctae custodiae illos ad dicere, male omnino postea tractaturus, & per otium, non simul omnes, sed seorsum singulos quibus vellet poenis excruciaturus: quamquam illum conatus suus fefellerit, vindicta inquam (quae Dei sunt iudicia?) illico persequente. Cum a barbaris (ut dicitur) occisus est. Sed de his rursus inferius, quando & agemus de iterato congressu Imperatoris cum Theodoro.

Cum autem Theodorus detineretur in exilio, nihil antiquius habuit, quam ad sacram Apostolicam Sedem confugere, eamque in primis de omnibus, quae gesta essent, reddere certiore. Legationem itaque ad ipsum Leonem Romanum Pontificem misit, & litteras per Epiphanium Archimandritam: quae cur sicut ceterae cum aliis epistolis non reperiantur, in posteriore epistola ad eundem conscripta ipse declarat; nimirum timore ne reperirentur, eas delevisse penitus. Ipse tamen Theodorus post Epiphanium legavit ad eundem Pontificem Eustathium pariter monachum, cui has litteras dedit (a):

Sanctissimo, & summo Patri Patrum Leoni domino meo Papae Apostolico Theodoro minimus presbyter, & praepositus Studiensis.

Quandoquidem Petro magno Christus Deus post claves Regni caelorum pastoralis etiam principatus contulit dignitatem: ad Petrum utique, vel ejus successorem, quicquid in Ecclesia Catholica per eos innovatur, qui aberrant a veritate, necesse est referri. Quod nos quoque humiles, & minimi a sanctis olim Patribus nostris

XIII.
Imp. vincitur a discipulis
Theodoro.

(a) Jerem. 9.

XV.
De duabus Synodis ab haereticis factis.

edocti, postquam in Ecclesia nostra novitas quaedam nuper exorta est, & prius quidem per religiosissimum Archimandritam fratrem, & conservum nostrum Epiphanium, & nunc per simplices litteras nostras ad supremam beatitudinis tuae Angelum de eare referre nos debere, arbitrati sumus. Factus est, o divinitus omnium capitum caput, juxta (a) Jeremiam Prophetam, ceteris revera praevicatorum, & concilium adulterantium: quod enim tibi propter idolorum fornicationem dictum est, hic per adulterinae copulae confirmationem patet factum est. Utrique eundem Dominum spreverunt, illi per leges, hi per Evangelii transgressionem.

Nec vero satis illi fuit, quod per priorum conventum in ejus, qui mactos copularat, receptione, sacrarumque cum eo communioni Parafsynagogi (ut divinus loquitur Basilii) facti sunt: sed ut haereticis absoluta nomen adipiscerent, in altera publica Synodo eos, qui pravo ipsorum errori non adhaeserant, aut universam potius Ecclesiam Catholicam anathemati subiecerunt. Et quotquot hactenus in conspectum venerunt, partim loquacibus exiliis multantes, partim carceribus includentes, pristinum usitatum hic more persecutionem renovarunt. Causam vero suam improba defensione praetexunt; & justificatio ipsis nefarii sermonis usurpatio. Adulterinis quidem conjugii conjunctionem dispensationem esse decernunt: In Regibus nihil posse divinas leges definiunt: Eos, qui pro veritate, ac iustitia usque ad sanguinem perseverarunt, ut Praecursorem, & Chrysostomum, imitari vetant. Episcopum unumquemque in sacros canones, praeter ea, quae in illis statuta sunt, potestatem habere pronuntiant. Quare si quem forte sacris initiatum contingant, clam, palamve canonum, per quos depositio irrogatur, reum teneri, hunc sola volentis auctoritate, depositionis exortem manere. Quorum omnium testis est is qui variis canonibus aliis obstrictus tenetur, adulterii copulator, una cum ipsis publice ministrans. Testes ii, qui dum iniquitates tanquam dispensationes faciunt in eo ipso tum alios, tum seipsos sanctos vocant, & eos, qui illas non admittunt, velut a Deo alienos anathemate feriunt, Testis demum hic nata persecutio.

Quid igitur ad haec, o beate dicendum est, nisi Apostolicum illud (b): Nunc Antichristi multi facti sunt, si divinis legibus & canonibus omnes homines subditi non sumus? His ergo a simplicitate nostra sine furore expositis, vocem nunc illum, quam coryphaeus cum reliquis Apostolis Christo emisit, cum maris fluctus excitarentur, apud Christi imitricem beatitudinem tuam adhibemus (c): Salva nos, Archiepiscopus Ecclesiae, quae sub caelestis, Eccl. Tom. XIII.

(c) Matt. 8.

CHRISTI
809.LEONIS PAP. III.
14.CAROLI MAGNI 9.
NICEPHORI 8. IMPP.

lo est, perimus. Imitare magistrum Christum, manumque Ecclesiae nostrae porrigere, sicut ille Petro; nisi quod ille incipienti in mare mergi, tu autem jam merse in haerese profundo. Aemulare, precamur, cognominem tibi Papam, atque ut ille, pullulante tum haerese Eutyebiana, leoninum in morem spiritu experrectus est, ut omnes norunt, dogmaticis suis epistolis: sic & tu (dicere audeo) juxta nomen, quod geris, irrugi divinitus, vel potius intona contra praesentem hanc haerese, ut deceat.

Si enim isti, arrogata sibi auctoritate, haereticam Synodum cogere veriti non sunt, qui ne Orthodoxam quidem absque cognitione vestra (ut antiquitus mos obtinet) cogere potuerunt; quanto equius usque adeo necessarium fuerit (cum timore suggerimus) a divino tuo principatu legitimam Synodum convocari, ut Orthodoxam Ecclesiae dogma haereticum excluderet: & neque suprema dignitas tua cum Orthodoxis omnibus anathemate notetur a novis negatoribus; neque iniquitatis porro classicum adulterinam hanc Synodum nacti, quibus id placet, in peccatum facile prolabantur.

Haec sicut parvitati nostrae conveniebat, ut minima Ecclesiae membra representantes, & divino pastoralis vestro principatu parentes: obsecramus de cetero sanctam animam vestram, ut nos ceu proprias oves reputet, & sacris precibus suis eminens illustret, atque confirmet: quod si etiam documentis, tuae id fuerit divina benignitatis, quemadmodum & Christus ad Abgarum scripsit, & multi etiam de subditis digni habitus sunt, qui ab Apostolis, Sanctisque acciperent litteras. A me autem solo peccatore, & in carcere detento mittitur haec epistola, propterea quod pater, Plato scilicet, & conservus meus inclusus, & Thessalonicae Archiepiscopus germanus noster in aliis insulis pariter custodiuntur. Ipsi nihilominus per me, & mecum eadem dicunt, & sacris beatitudinis tuae vestigiis advolvuntur. Hucusque Theodorus ad Leonem Romanum Pontificem.

Qui quidem primum superioribus illis ab eodem Theodoro per Epiphanium datis Leo Pontifex acceptis, ad eundem Theodorum litteras reddidit Apostolicas, paterno amore plenas, licet non extent ille quidem, sed eas ejusmodi fuisse, reddidit littere ad ipsum a Theodoro (d) declarant, quibus adversus errorem, novumque dogma fortissime disputat. Datæ vero istae habentur in primis sancti Platonis nomine & Theodori, quantumlibet illi (ut ipse testatur) essent in carcere ab invicem separati; quod fortasse id accidit, eo quod ad ambos inscriptas ipse Leo eas, quas diximus, litteras de-

Abque Rom. Pont. non cogenda Synod.

XVII.
Optat litteras a Pontifice.

(d) Theod. l. i. ep. 34. ex Cod. Columna.

CHRISTI 809.

LEONIS PAP. III. 14.

CAROLI MAGNI 8. IMPER. NICEPHORI

(a) Theod. l. 1. ep. 35. in Cod. Colum.

perta, erga eundem redditus est propensissimus, ut ad eum datæ litteræ istæ tum suo, tum in primis Platonis nomine indicat, quæ sic se habent (a):

XXV. Theodor. epistola ad Basilium Abbatem S. Sabæ.

Basilio religiosissimo præposito, & Archimandritæ Romæ, Plato humilis Inclusus, & Theodorus minimus presbyter, & præpositus Studiensis.

Litteras paternæ sanctitatis tuæ non aliter expectabamus, quam terra sitiens imbrem suum. Et postquam spe nostra frustrati sumus, doluimus, ut par erat veementius. Atamen cum ex Epiphonio dilectissimo, & fidelissimo filio nostro causam cognovissemus, quod nimirum coactus id fecisses non contemptu aliquo nostrum (qui simplices licet, virtutem tuam nihilominus summopere observamus) animi dolorem absterisimus, summamque lætitiâ percipimus. Renuntiavit enim nobis, te eundem esse, qui erga nos semper fuisses affectu, & charitate, quin etiam adiecisse potius non parum bonitatis tuæ varis modis. Zeli vero, quem pro pietate geris, quanta vis & constantia sit sanctæ animæ tuæ commemorans, ambas nobis aures implevit. Et benedictus sit Dominus virtutum, qui te in prima omnium civitate collocavit lumen divinitus accensum, verbum vitæ præferentem bonorum operum abundantia: qui linguam tibi dedit divina Fidei Oribodoxæ documenta libere, celsoque animo eloquentem. In quo & te obrestamur, opem ferre Ecclesiæ nostræ, tum tuopte robore, tum apud sanctissimum Apostolicum intercedendo. Etenim virilis vestra pro veritate concertatio, universæ, quæ sub cælo est, Ecclesiæ, est firmamentum, & qui a vobis oritur zelus, semper totum orbem solet ad ferventem in spiritu sancto fidei nostræ confessionem accendere. Quare concitiat religio tua, quanta vobis occasio fidei retinendæ, & quanta laus a Deo cum debitis præmiis vos maneat, illam conservando, & profuturo: quam semper conservetis & annuntiare non cessetis, divinisque, & admirandi Patres nostri.

XXVI.

Præterea autem iterum misimus fratrem, & vestigiorum tuorum veneratorem Epiphanium, ut renuntiet ipse de rebus nostris, quemadmodum sanctis precibus vestris recte habeant omnia, gaudentibus nobis peccatoribus, & exultantibus in persecutione, & carceribus, ita ut dicere audeamus: (b) Nobis datum est non solum credere in Christum, verum etiam pro ipso pati, ut excitet vos ad entius orandum, & pro imbecillitatis nostræ fortitudine, & pro communi utilitate, pro qua nobis sermo est, & ad vos tertio jam repetita deprecatio, non ut e custodia liberemur, quia hanc non ducimus infamiam, sed maximam, & supra merita nostrâ gloriam: sed ut in-

(b) Philip. 3.

commune redundet utilitas, tamen si ex infimis finis; semper enim (ut ait Theologus) privatam commodum spernendum est pro utilitate multorum.

Utile autem fuerit (quod unum est consilium nostrum, & desiderium) per supremum Apostolicum, sicut ab initio semper factum est, Synodice damnari eos, qui contra Evangelium Christi cœtum interunt, & anathemate illius defensores appetierunt; quod adulterium, & adulteri conjugium, & adulteri patrociniū mox receperunt tamquam dispensationem Sanctorum, sicut Mœchiani statuerunt, Sanctorum nomen dantes injusis; quoniam nullus Sanctorum partem posuit cum adultero, nedum, & adulteros coronarit, & divina eis dona tradiderit, quando nec igni, testove, quamvis Reges essent, imperiendos docuerunt. Quid autem quod Deum ipsum contumelia affecterunt coronariis illis mysteris, & anathemâ in eum dixerunt, eos, qui legem eius propugnabant, anathematizantes? Quod si hæc non sunt, petimus de cætero precum vestrarum robur, charitatis vinculi confirmationem, rescriptorum auctoritatem: quod omnino præstare dignemini, consolando pusillimos, imbecilles corroborando, sanctissimi, & desiderabiles, & semper venerandi patres nostri. Hæc Theodorus una cum Platone ad Basilium, atque hætenus de legatione Romam missa per Epiphanium.

Cæterum etsi vincus in Domino Theodorus in carcere positus esset, litterarum tamen internuntio ubique præfens erat, hos hortans, illos consolans, & roborans, vel docens: tunc enim scripsit inter alias epistolam (c) ad Euprepianum, & eos qui cum eo erant, in fide stare monens; & aperiens eorumdem hæreticorum errores, eos confutat; sed quod eosdem refellit in dicta posteriori epistola ad Leonem Papam, hic eam præmittimus recitare. Scripsit & tunc pariter ad Arsenium (d) epistolam, qua diluit argumentationes adversariorum, quibus per dispensationem crimen licitum factum affirmarent.

Sed & ad Theophilum præfectum eodem itidem argumento alias (e) litteras dedit, quibus eum cum in unitate persistere cohortatur, objectioni illi respondit, cur ipse Theodorus vocet hos hæreticos, quibuscum haud pridem secreto saltem, communicasset, ista subiiciens: Quod si quærat sanctitas tua, quid cause sit, cur hæc ipsi ante dispersionem non dixerimus, sed & commemorationem ipsi fecerimus in Byzantina civitate? Hoc habeto. Synodum eo tempore nondum fuisse, nec promulgatum adhuc erat pravum dogma, & anathema. Et ante hæc tutum non erat discedere penitus a prævaricantibus, sed aper-

XXVII. Per Rom. Pont. ex more damandi hæretici.

XXVIII. Studium Theodori in monendis singulis. (c) Theod. l. 1. ep. 36. Cod. Colum.

(d) Theod. l. 1. ep. 36. Cod. Colum.

(e) Theod. ep. 39. Cod. Colum.

Theodor. l. 1. ep. 48. ex Cod. Colum.

CHRISTI 809.

LEONIS PAP. III. 14.

CAROLI MAGNI 8. IMPER. NICEPHORI

XXIX.

(a) Matth. 18. Theodori vehementis exhortatio.

aperiam illorum solum communionem refugere, & congruenti dispensatione ad tempus commemorare Patriarchæ, & Imperatoris nomine scilicet. At postquam in apertum nunc erupit impietas hæretica per Synodum: oportet religionem tuam una cum cæteris Oribodoxis libere agere, nec communicando cum hæreticis, nec ultius nomen commemorando ex iis, qui Mœchiosynodo adfuerunt, aut qui cum ea sentiunt. Ad finem autem ejusmodi colophonem apponens, hortatur eum his verbis:

Quamobrem suggero ut minimus frater, & filius: Nequaquam fleamus, ne clamor Sodomorum finis. Nequaquam terrenis parcamus, ne cœlestia amittamus: Nequaquam scandalum demus Ecclesiæ, Dei, quæ vel tribus Oribodoxis desuntur, ea Sanctorum sententia, ne Domini sententia condemnetur, qua dixit (a): Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum ego sum. Neque mea causa infelix hæc dico: Mihi enim (si dicere fas est) vel pro veritate mori, lucrum, gaudium, & vita, si modo sacris precibus vestris confirmet, sed propter veterem inter nos spirituales dilectionem, & pro communi utilitate. Etenim si Dei Filius, ac Dominus nosse se ipsum obtulit pro omnibus Deo: & Patri hostiam: quid debemus nos? Et quantum pro eo pati, ac perferre nos æquum est, monachos præsertim & renuntiatione ipsa crucifixos? si modo revera & non incassum renuntiavimus: quandoquidem non ab æterna solum specie diiudicari res debet, cum multi personæ sumant, & non sint id quod esse videntur, sed ab operibus ipsi species æterna. Si ergo monachi sunt ulli, his temporibus: factis ostendant, Monachi autem munus est, ut nec tantillum sinat in Evangelio innovari; nec exemplum laicis præbentes hæreseos, atque hæreticæ communionis rationem reddant illorum perditionis. Hæc ipse.

XXX. Impugnatio sententia Theodori.

Verum cum ejusmodi Theodori epistolæ circumferrentur, quibus Synodi illius errorem jam esse convertum in hæresim, constantissime affirmaret: non ab adversariis tantum, sed ab aliquibus ex iis, qui prius ipsi adhærescere visi erant, contradicendum est, inter quos unus Athanasius fuit, ad quem idem Theodorusea ex causa epistolam scripsit, hic necessario recitandam, quo omnibus innoscat, quibus niterentur adversarii rationibus ad purgandum perpetratum facinus, quibusve Theodorus, & factum vere hæreticum, & eos, qui fecerunt, hæreticos esse demonstrat. Aurea quidem ipsa, ut quæ plurimorum Confessorum coronas recentiat, & docta disputatione hæresim palam ostendat. Sic enim se habet (b):

(b) Theod. l. 1. ep. 48. ex Cod. Colum. * filio.

Athanasio * fratri: Magna cum patientia legi litteras tuas

frater carissime, & ostupui ad repentinam mutationem tuam. Mirro priora illa, quod coram cum mecum esses, hæresim esse confessus es Mœchianicam falsam opinionem: postea etiam cum Pentalogum legisses, quintuplicem eum lucem esse, pronuntiasse: Nunc vero (ut apparet) impugnamdam tibi illam sumis: totam orationem tuam pristina illius ignorantie tuæ similem, ac multo etiam magis infestam humilitatis meæ dictis efficiens. Et quidem si verba mea essent, quia obscurus sum, nihil mirum esset: cum vero ex Domini voce, Apostolorumque, & Prophetarum, a Patribus etiam Deo plenis demonstratum sit, hæresim esse gravissimam: videat prudentia tua, & quisquis alius est, qui tecum sentiat, quo redigendi sis. Argumenta enim illa, quibus hæreses non esse contenditis, ignoscite, non ex Domini verbis, neque ex ore sancto deprompta sunt, sed (ut cum Propheta loquar c) ex terra clamantium, & ex legibus alienis multitudinèque omnia humano metu loqui permissa.

Theodori epist. ad Athanas. monachum.

(c) Isai. 29.

At enim, amicos omnes, ac pios, doctos iuxta, & indoctos insanire, cum hæresim esse audiunt, hæc contra opponentes: Cum adversetur nemo, dicarve mœchari, & sacrilegos absolvere: quomodo hæreticos illos appellabimus? Transgressores enim mandatorum Domini, & conculatorum canonum divinorum, & sacrilegos, æquum est appellare eos scilicet, non autem hæreticos. Hæcille, ad quæ Theodorus: Qui ergo possimus, non obstupescere primum diligentiam vestram, quæ eadem atque illi identidem producit in medium, & vera inde responsa refert, quæ pueris ipsi persuadere possint? Deinde rursus eadem velut oblita, quæ prius audivit, profert cum acriore controversia, & reprehensione nostra, qui hæresim esse immerito affirmemus? Hoc inquam est, in quo demirari nos cogitis. Quod vero ad ipsos adversarios attinet, hoc dico: Quo pacto, quod Synodice promulgarunt, quod confirmarunt sub eorum anathemate, ipsorum, qui dogmati se opponunt, hoc est, ipsorum dispensationi, quod etiam nunquam quotidie factis ipsis docent, id prædicare, & docere se negant? Quam igitur ob causam ego humilis inclusus hic teneor? Cur inclusus pater meus Plato ærumnis affectus est, ab aliis segregatus primum, deinde in eum detrusus locum, ubi nunc est?

XXXI. Probatur esse hæresis Mœchianorum sententia.

XXXII.

Cur Archiepiscopus Thessalonica, Josephus scilicet ipsorum iudicio depositus, & in eas angustias reductus, ut cibum certa mensura caperet, ministris imperio adstrictis, tum in palatio inclusus, ac nuper etiam in exilium egestus? Cur reverentia tua cum fratribus custodia tradita Thessalonica, & Theodosius præpositus

ex

ex eadem civitate pulsus cum discipulis, & alter ibidem præpositus immodice verberatus? Cur Nancratus, & Arsenius fratres arcta custodia hucusque detinentur, parique modo Basilius, & Gregorius? Cur Stephanus ille virtutis amans præpositus cum discipulis quinquaginta sex exactus monasterio, cum una cum centum & decem & cum eo, qui Episcopus ante fuerat, Mœchosynodum tamquam Evangelii infractricem anathemate damnasset, sicut missæ ab eo, litteræ transfiantur? Cur Antonius religiosissimus præpositus in custodiam apud Amorium datus, cum eodem quo superior modo Mœchosynodum una cum fratribus suis anathematizasset? Cur Emilianus frater a Nicomediensi in Thyniam vinculus ductus est, verberibusque, & ludibriis affectus, directo ab iis, qui irruerant monasterio, proinde ac si hostium spolia fuissent? Cur in Chersonese persecutionem passus Leo pifsimus Episcopus, Valclades cognomento & Antonius reverendus præpositus cum aliis duobus custodia septus? Cur in Lipava insula ultra Siciliam posita fratres nostri in custodia detenti? Cur Latiojus in Chersonese retentus, indeque sub custodia ad Imperatorem missus, tum Byzantii iterum in carcerem missus, & alii pariter in monasterio detenti?

XXXIII.

Dicam rursus de nobis tribus. Cur ad Agathi nobis illa per Spatharium ab Imperatore denunciata? Vos anathematizati estis, & a Synodo depositi. Cur illa ad S. Mamantem custodia, nobis tribus segregatis? Cur eodem advennerunt iidem Spatharius cum tribus, qui ab adversario depositionis, & excommunicationis nostræ tabulas iterum afferebant, ut audiremus, tamen si aures occludebamus? Cur nos alii alio relegati, & conclusi, tum Oeconomus, tum Arsenius fratres: alii ad duodecim ab urbe Constantinopoli milia passuum pulsi, adeo ut quidam in spelunca delitescant, quo nobis ministrant, laica veste induti: alii toto die in speluncis lateant, & quia interdum comparere non audent, noctu inter se concurrunt? Cur quotquot a militibus inveniri poterant, rapti, & in carceres coniecti, deinde ab urbe projecti fuerunt? Atque ut initia ipsa perstringam: Cur Studianum monasterium a militum manu subito immissa occupatum, ita ut respirare nobis vix liceret, & Nicææ, & Chrysopolis Episcopi eo adventantes, ut adulterii copulationem susciperemus, velut qui a præcedente Patriarcha iussus, adulterii copulationem peregrisset? Et quoniam, agebant, Sanctus qui iussit sicut Chrysostomus, Sancti est dispensatio: Quare illam recipite. Cur noctu nos quatuor inde sublatis per duces ac milites, atque ad Simeonem, nescio quo nomine appellan-

dum, abducti, & quæ per illum nobis ab Imperatore significata, ut mutata sententia, ab instituto desisteremus, & dispensationem factam agnosceremus? Cur ad sanctum Sergium iterum inclusi, & Simeon eodem iterum profectus eandem ob causam?

Cur per duces representati nos Synodo numerose, in qua & tres maxime dignitates confidebant? Cur ego humilis contumeliose ibi tractatus, undique obvalatus, illud subinde audiens: Nescit quid nugeris, quid dicas: Cum ego inclamarem: Concidit præcursor, solvitur Evangelium, non est dispensatio. Et ille sæpius iteraret, dispensatio est, atque ita Sancti dispensant, & præcedens sanctus Patriarcha. En testes quod ille adulterii copulationem præceperit, quamquam illi non sic eam appellabant: quin fremebant, & dentibus stridebant, cum adulterii copulationem audirent. Cur anathema iis, qui sanctorum dispensationes non admittunt, clara voce denuntiatum, & ego cum Patre meo & Calogero a ducali manu e medio exterminati? Archiepiscopus autem derelictus, atque ob eam solum causam, quod a me rogatus cum Studianis celebrasset, velut communis presbyter, ipsorum sententia depositus: Etenim a Christo & ipso, & sacris canonibus depositum adulterii copulationem absolverunt, innoxium per omnia pronunciantes, qui & cum ipsis antea sacrificabat. Eum vero, qui deponi per canones non poterat, depositioni addixerunt, suum illud dictum factis confirmantes, posse Episcopos, prout eis visum fuerit, uti canonibus: quod illi quidem perpetuo ita faciunt; nec hoc saltem considerare volentes, si ita res se habeat, posse Episcopos, qui deponunt ab eo, quem deponant, ipsosmet deponi, ut implicatur Apostolorum oraculum. Hæc nos vobis Episcopis constitimus. Vos vero in eis perseverantes salvi eritis, & pacem habebitis; non obaudientes autem puniemini, & perpetuum inter vos bellum geretis, abjectæ obedientiæ pœnas congruas luentes.

Cur qua post Synodum gesta sunt? XXXV.

Fratrū per Imperatorem discussio, cum diceret, nos quidem depositos, Synodum vero sanctam esse, & a se obhgnatam: quandoquidem sanctorum dispensatio est adulterina copulatio, & indemnatus qui eam peregerat, eorumdemque cum admitteret illum nemo, aut singulorum seorsum, aut binorum, ternorumve simul, atque etiam plurium per monasteria, & castra inclusio, nonnullorum etiam flagella, & cruciatus, cum hæc jam ubique terrarum terra marique nota sint, vulgoque iactata? Quam igitur ob causam hæc omnia, ut paucis complectar? Nonne quod adduci non possent ut dicerent, aut assentirent, dispensationem fuisse Evangelii trans-

transgressionem, quam velut salutarem, & Sanctis parem adversarii vociferabantur, factis, & verbis etiamnum in eo consistunt, id loquentes, id agentes ista persecutione? Quoniam igitur pacto dicunt, quod nomine adversante, aut docente, ipsos vocemus hæreticos? Phantasia sunt ista, quæ diximus, & somnia: an vera? Et quoniam vera sunt, quo modo non ubique docent, & prædicant verbis, factisque? Aut quo modo vos illis credentes, propemodum cum ipsis, qui hoc dicunt, statis? Sed & si tacuerimus nos, orbis ipse veritatem testatur, horrendum silentii iudicium in vos ipsos attrahentes:

Quamobrem ego humilis cogor, non flere, sive scripto, sive sine scripto, quoad vires ferunt: cum timore, ac tremore, cum vitæ discrimine: Et si quispiam vestram fortasse non necessario, dicam, & supervacaneæ me facere existimet. Verum ad rem tandem veniat oratio.

XXXVI.

Ais, nemine adversante, aut docente mœchari, sacrilegosque absolvere: quo jure illos appellemus hæreticos? Mœchari ergo, & sacrilegos absolvere, verbo illi revera non docent: nam nec Gentes quæ leges non habent, mœchari docent. Neque nos nude hoc ab illis dici, posuimus, sed quod adulterinam conjunctionem approbantes, & quæ illi annexa sunt, & per eam alias Evangelii transgressiones cum canonum infractioibus, salutarem esse dispensationem interjecto anathemate, sancientes; atque hoc ipsum in dies per exilia, carceresque quos dixi vindicantes, Evangelium solverint ex Sanctorum sententia, & virtute, dispensationem in omni prævaricatione fieri adstruunt, immutabilia Dei mandata variantes, & mutabilia statuantes. Et qui possint mobilia, ac mutabilia non esse, si dispensationem esse, quando violantur, re ac verbo Synodice docent? Non enim iam impudenter mentientur, ut Synodum a se coactam negent, si adulterinam copulationem faceri nolint, dispensationem Sanctis parem appellasse, nec eos, qui illam non recipiunt, excommunicasse. Quod si excommunicasse negant, quorsum illud exclamarunt: Iis, qui Sanctorum dispensationes non recipiunt, anathema sit. Perspicuum est enim, cum recipere illas aliqui nolent, inde natam esse sanctionem, nisi ebrii simus. Quenam vero de re alia quæstio erat, præterquam de adulterii conjunctione? propter illam ergo excommunicatio, ut quæ juxta Sanctorum dispensationes facta esset: & quidem si earum similis sit, injuste fuerunt Sanctorum dispensationes: at si Sancti injusti non sunt (uti verum est) excommunicati illi fuerunt, quod adulterinam

copulationem non recipiant: quantumvis artificiose id agant, ut quæ perspicua sunt, obscura reddant, sed occultari nequit, quod factum est.

Jam vero quam immutabilia sint mandata Dei, audi Basilium magnum: Fortasse intendere animam meam, vigilantiorumque in posterum reddere dominus voluit, ut homines non attendat, sed per Evangelica mandata perficiatur, quæ nec temporibus, nec humanarum rerum circumstantiis commutantur, sed eadem permanent, sicut ex beato & minime fallaci ore prodierunt, sic in ævo perseverantia. Contra vero, qui adulterinam conjunctionem, salutarem dispensationem esse dixerunt: quid aliud dicunt, quam mutabilia esse Dei mandata, quæ nunc quidem mutantur, nunc minime mutantur? Sed immutabiles agant, & nonnullis temporibus, atque humanis circumstantiis, sicut ipsi de Imperatoribus dixerunt, mutantur, & ad iniquitatem non imputentur. Rursum autem tantam vim habeant, ut qui ea non suscipiunt, hoc est, transgressionem, quæ ut ipsi ajunt, dispensationes sunt Sanctorum, anathemate damnentur ab Ecclesia. Ex his ergo conficitur nihil aliud, quam mutabilem, & variabilem Deum esse, ut dicto suo similis sit, qui dixit: Et Evangelium indifferens esse ad salutem & perditionem. Num enim in omnibus hominibus, & in omni mandati transgressionem dispensatio est an in quibusdam, & in aliqua? Et quænam fors ista est, ut in quibusdam sit, & in aliqua, in aliquibus, & in aliquo nequaquam? A quibusdam ergo, & a quam multis hæc dispensatio? ab Episcopis solis, an etiam a sacerdotibus? Synodice, an privatim utrumque? Et si in Regibus tantum? An in adulterio solo, an in qualibet iniquitate? & quo modo a Regibus cessent Dei mandata? An omnino quasi finem habeat ejus imperium, quandoquidem nec Imperatoris cessat lex, nisi Imperator alter succedat?

Sed & hoc quoque indagandum est, xxxviii. cum dicit Apostolus (a): Viri diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo, ut exhiberet sibi ipse gloriosam Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam, aut quid hujusmodi, sed ut sit sancta, & immaculata. Quomodo, quæ nunc quidem adulterium, & adulterii conjunctionem admittat, aliis autem mox temporibus similes alias, sine macula, & sine ruga persifstat, ac non lutulenta potius, & sordibus obstita, quod dicere perborresco? Decidant hæc nobis novi Evangelistæ. Se ipsos enim, qui talia recipiunt, Ecclesiam Dei vocant, & eos, qui eadem non pro-

probant, Ecclesie adversarios decernunt. Sed revera, juxta Prophetam (a): Stultus fatua loquetur, & cor ejus vana cogitabit, ut perficiat iniquitatem, & loquatur ad Deum fraudulentè. Pessima ita hæresis hæc est. Atque illud beatissimi Apostoli usurpare est hoc loco (b): Miror quod sic tam cito transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratia Christi in aliud Evangelium, quod non est aliud; nisi sunt aliqui qui vos conturbant, & volunt convertere Evangelium Christi; sed licet nos, aut Angelus de celo evangelizet vobis aliud, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Præterquam autem evangelizavit nobis non Apostolus, sed Christus ipse, evangelizavit nobis Mæchosynodus adulteri conjunctionem, ex qua adulterium, & multimodam ad mœchandam inductionem, salutarem esse dispensationem, & hoc illa ubique evangelizat verbis, factisque quamvis callide dissimulet; ut postquam plurimos deceperit, & illaqueaverit, tum corybanta suum iterum exaltet, a qua miser ego utinam procul fugiam, & fugere vos, ut peccator, oro, licet auscultare mihi nollitis.

XXXIX. En igitur, frater, ex Evangelio, & Prophetis, necnon ex Patribus ostendi tibi, si modo fidem habere vis verbis veritatis, Mæchosynodum omnis hæresis numero sine controversia expleffe, tametsi paululum quiddam in medio subtraxit, eo quod adulterinam tantum conjunctionem nominavit, vel potius prædicavit, dispensationem esse in Ecclesia Dei. Nec vero mirere, si vox una hæresim pariat, (c) Matth. cum Dominum dicentem audias (c): Jota unum, aut unus apex non præteribit a lege, donec omnia fiant. Et cave dicas, quid opus est, nimis annixe laborare, & per unam dictionem doctas speculationes revocare, atque hoc illudve concludere? ne forte impingas in hæresim Gnosinachorum, de qua hæc auctor: (d) Damas. Gnosimachi sunt, qui omni Christianorum agnitioni, ac scientiæ ita adversantur, ut vanum, & minus necessarium laborem esse dicant eorum, qui in divinis scriptis aliquam exquirunt sententiam; neque enim Deum aliud a Christianis postulare, nisi præclaras, & bonas actiones. Itaque aliquem simplici, rudique animo institutum suum persequi melius est, ut ajunt, quam omnem curam in cognoscendis decretis, atque scientiis ponere. Ad hunc ergo modum Gnosimachi. Doce vero tu si potes, ex divinis literis hæresim non esse: & ne mihi multitudinem obicitas, nec nocturnos Dei cultores jactes, doctosque quos ais, & amicos. Nam si Deum colunt, ubi libertas? Etsi docti (neque ego inficior tales esse: multos enim confiteor me im-

perito doctiores) sed si veritatem tenent, scienter ostendant ex ipsa veritate, atque adeo ab exemplis, aptis dico, & non alienis, contrariisque veritatis: & Apostolicis, paternisque canonibus. Et si amici secundum Deum, quomodo hæreticorum communioni participant? neque enim sunt tales amici veri, & fideles.

Attende itaque frater, quid sanctus Basilius dicat in eos, qui veritatem metiuntur ex multitudine. Qui deposita questione rationem reddere non potest, cui non suppetit demonstratio, ideoque perfugium habet in multitudine: is victum se fatetur, ut qui nullum habeat fiducia adjumentum. Et post alia: Ostendat mihi vel unus pulchritudinem veritatis, & prompta mox erit persuasio. Multitudo autem sine demonstratione auctoritatem sibi vendicans, terrere quidem potest, persuadere non potest. Aut quot hominum myriades mihi persuadeant, ut diem noctem putem, vel ut æreum nummum pro aureo habeam, & accipiam? vel certum venenum hauriam pro cibo congruenti? Ergo terrenarum quidem rerum causa multitudinem nihil verebor, si mentiatur; in cœlestibus autem decretis ad nutum sine ulla ratione sequar, ab iis recedens, quæ jam olim magno consensu ex divinarum scripturarum testimonio tradita fuerunt? Non audivimus Dominum dicentem (e): Multi vocati, pauci vero electi? Et iterum (f) Augustus & archa est via, quæ ducit ad vitam, & pauci inveniunt eam.

Quis ergo sanæ mentis non mavult ex paucis esse, qui per angustam introeant in salutem, quam ex multis, qui per latam ferantur ad perditionem? aut quis non magis optasset, si tempore illo vixisset, quo beatus Stephanus certamen obtulit, in illius parte censeret, qui solus lapidibus petebatur, qui omnium ludibrio expositus erat, quam inter multos illos, qui propter injustam auctoritatem verisimilem causam obtinere videbantur? Pluris est unus Deo placens, quam myriades sese arroganter jactantium, quemadmodum ex veteri Testamento discimus, cum millia multa e populo cœlesti plaga caderent, & (g) Phinees solus fuerit, Deumque placavit, & cessavit percussio. Quod si dixisset ille: Qui ausim ergo adversus ea, quæ tam multi tanto contemptu faciunt? Qui refrager iis, qui sic vivere decreverunt? nec egregium facinus edidisset ipse, nec cessasset malum, nec servati cæteri fuissent. Optimum ergo, optimum, vel unum jure audere, & injustorum concordiam dissolvere. Tu vero, si videtur, servato Noe summerfam multitudinem antepone: mihi vero permitte, ut cum paucis ad arcem convolem. Et rursum si placet, adijunge te multitudine

XLI

(e) Matth. 20. (f) Matth. 7.

XLI

Theodori scriptio adversus Mæchianos.

(g) Num. 25.

dini Sodomorum, ego vero cum Lot abibo, quamvis solus turba viriliter se subducat. Enimvero mihi etiam reverenda multitudo non inquisitionem fugiens, sed demonstrationem præbens; non amare ultiscens, sed paterne castigans; non novitate gaudens, sed paternam retinens hæreditatem. Quamnam vero multitudinem mihi prædicas blanditiis, & muneribus conductam? imperitia, & ignorantia captam? metu, & terrore prostratam? quæ brevem peccati usuram æternæ vitæ prætulit? quod multi aperte confessi sunt. Multitudine mendacium defendis? hinc mali vim declarasti: quo enim plures malum tangit, tanto major est calamitas. De his ergo in hunc modum. Ceteras autem propositiones tuas persequi supervacaneum foret, carissima, tum quia epistole modum excedunt, tum quia recto sensu dicta accipientibus obvia erunt quæ dicuntur. Hucusque ad Athanasium Theodorus.

XLII. At non hic finis certaminis: quoniam hæresim stabilire conantes, rursum aliis argumentis eundem Theodorum appetivere, iisdemque ex divina scriptura petitis. Siquidem cum, ut dictum est, plurimos Theodorus haberet contradictores etiam extra numerum eorum, qui Mæchosynodo interfuerunt, iidem potissimum innitebantur argumento ab exemplis petito, ostendentes nimirum sanctissimos Patres, ab Apostolo Paulo incipientes, qui ex dispensatione Timotheum circumcidit, dispensatione aliquando usque esse. Ad hoc vero destruenda omnia argumenta, idem ipse Theodorus volumen de Dispensatione universali conscripsit, cujus meminit in epist. ad Naucratiæ, in qua & plura differuit de iisdem. Aggressus est autem Theodorus eundem librum scribere hortatu fratris sui Josephi Archiepiscopi Thessalonice adversus Mæchianos, qui scuto illo dispensationis divina humanaque jura violarent, vel ab aliis violari eo falso prætextu paterentur. Nam audi quæ ipse ad eundem Archiepiscopum germanum suum scripserit in ejus ferme exordio, ubi meminit de quaternionibus suavi sancti Platonis cognoscendis ad eum missis (a): Belle autem (inquit) accidit, quod quaterniones insperxisti: occasionem enim præbuit commonitio, seu potius iussio tua, ut hujusce propositionis refutationem aggrederer: quam hortatu patris nostri in quaternionibus illis missi sanctitati tuæ, nullam meam propriam in toto opere sententiam texens, quoniam nec lege justius, nec canone rectius quicquam esse potest. Sed divinarum tantummodo Patrum, quamvis inepte documenta, & præcepta proferens, atque connectens, prout opposita propositionis ratio postulabat. Ac nisi lectionem laboris

(a) Theod. l. i. ep. 43. ex Cod. Column.

metu refugias; erit, ni fallor, operapretium. Hæc ipse.

Porro Theodorus, hoc tempore cæteris eminentior doctrina in Oriente fulgebatur, ut Orthodoxi omnes ejus Ecclesiæ cum quid dubitationis in facultatibus Theologicis habere contingeret, ad eum tamquam ad oraculum solerent recurrere. Ipse tamen summa animi demissione præditus nihil sibi tribuens, sed cuncta patri sancto Platoni accepta ferens, intra septa sanctæ humilitatis procul ab omni arrogancia, atque fastu se liberum custodivit. Nam accipe quæ de his scribat ad Stephanum Lectorem, qui eum doctrinæ nomine plurimum suis literis celebrasset. Sic enim exorditur (b): Accepi literas Deum amulantis charitatis tuæ inscriptione quidem tamquam ab uno, sententia vero tamquam a diversis missas. Sæu igitur ab uno, seu a pluribus de Deo interrogatus, quoad imperitia mea potest, congruentissimum responsum dabo. Primum ergo quibus me celeberrima lingua tua exornavit: ab his ego laudibus longe remotus sum, cum peccator sim, & vitam agam minime laudabilem. Si quid vero in me est, Dei donum est, ejus, qui spiritu me genuit, patris precibus tributum, &c.

Quam bene consuluit Deus sua providentia, his temporibus perditissimis, Ecclesiæ Orientali, cum malorum Episcoporum, & pessimorum Imperatorum conatu, univèrsam ferme Evangelium, & reliqua divina scriptura in maximum discrimen adducerentur; dum quod divina esset lege prohibitum, id per dispensationem posse fieri afferebatur: quod & carnalis populus avidè amplecteretur, qui jam exemplo Constantini contra canones, & Ecclesiæ morem veterem inconcessa tentaret, ut idem Theodorus testatur in epistola ad (c) Naucratiæ: sicque populus sponte etiam ad deteriora disfluere, quovis prætextu, ipsi aditu a malis sacerdotibus patefacto. Quamobrem, nistuba Theodori intonisset tanto illato vulnere Evangelio, totus pene Oriens corruisset. Sed ejus clangore factum, ut quamplurimi ad resistendum novæ hæresis sese pararent ad prælium.

Sed non prætereamus dicere de aliis Confessoribus, hoc persecutionis tempore eadem ex causa coronatis, de quibus idem Theodorus in aliis duabus sequentibus ad Naucratiæ datis epistolis scribit: in prioris enim exordio, tamquam panegyri quadam laudibus ornat Philippum, atque Philonem, qui in persecutione obierant, inter sanctos Confessores ob eam rem merito connumerandos. Rursum vero in alia ad eundem Naucratiæ scripta ista leguntur (d), cum agit in primis de pseudoarchiepiscopo Thessaloni-

XLIII. Theodorus omnium doctissimus.

(b) Theod. ep. 52. ex Cod. Column.

Theodorus subvenit periclitanti Ecclesiæ.

(c) Theod. ep. 50. ex Cod. Column.

XLIV.

(d) Theod. l. i. ep. 51. Cod. Column.

nicensi, qui Josephi fratris Theodori sedem invaserat:

Theodori epist. alia ad Naucratiū de confessoribus.

Tria hæc in me effecerunt litteræ tuæ, fili desiderate: simul enim obstupui, admiratus sum, & cantavi. Primum propter impior, alterum propter pios, tertium propter Deum, qui corroborat eos, qui in ejus lege innituntur. At de sacro quidem Athanasio, qui antea visus est lapsus pedibus, ejusque sociis desideratissimis, ac de fortissimo item meo Theofosto, & de septemdecim ejus strenuis comitibus, cum salis dictum sit in meis ad illos epistolis, omittendum est hoc loco, quamvis longiore digni sint oratione, ac laudibus, qui divinitus, ac fortiter decertarunt. Venio ad colophonem.

XLV.

Quis unquam adeo iniqua, & absurda Christianus audivit, ut gesta sunt a nefariis Mœchianis, nomine Episcopis, re autem sacrilegis ex Apostolico, & Patrum testimonio, etiam hæresim excipias? Hominem verberans quis unquam sic cecidit? non Christianam dico manum, sed etiam barbaricam. Bis centum sexaginta sex verberum, ac non multo post, bis ducentis bojarum ictibus in humeros inflicis, uti generosus Archiepiscopus, seu potius Allotri Episcopus, id est, alienæ sedis infessor Episc. Theſſalonicæ, neque gregarium quemquam, sed monachum, eumque Præpositum, & quidem religiosissimum Euthymium, securi rectique animi revera nomini respondentem. Expavit cælum hoc spectaculo, & ego miser audiens inhorruit, & necum opinor omnes, quibus aliquis sensus est humanitatis, & misericordia. Quem ad Christi exemplum componi oportebat, & percussum non repercutere; is immanior feris exitit, nullum Christiani vestigium retinens, nedum Episcopi. Et quamobrem hæc dilaniatio? Ut Christi athletam eo impellat, ut ipsum commemoret tamquam Episcopum. Sed o fortem, atque invictum animum beati! sic enim loqui æquum est, quia post tot plagas, tantamque profusi sacri sanguinis copiam, ut tingerentur astantium vestigia, & in limum quodammodo concreveret purpureus ille pulvis, ad adificationem Ecclesie Dei, cum sic faceret pene examinis & elinguis, instarentque tortores, ut commemoraret Tyrannum dixerim, non Archiepiscopum: Minime, ait beatus. Eo modo ad mortem propemodum perseverans, immobili animo, fixoque in eis, quæ recte semel decreverat.

Euthymii Abbatis gloriosa confessio

XLVI. Quomodo Euthym. liberatus.

Pene omiseram quod in primis observandum. Templum ipsum Dei Prætorium factum fuisse Pilaticum. Ibi enim, hoc est, in sacra, quam vocant Archangeli, æde verberatum Martyrem fuisse ais, quem implacabiles quidem carnifices semimortuum reliquerunt. Christi vero imitator quidam in domum suam cum recepit, impositaque

ad defluentis cruoris, laceraque carnis plagas recens jugulari agni pellicula, virum refocillavit, viribusque paulatim confirmatis, clam emisit, evocante mandato. Ita evasit qui jam mortuus erat, & mirabiliter revixit ad Orthodoxæ Fidei deus, triumphumque de hereticis. Quid his impium magis esse possit? Quis Orthodoxus in hereticum talia unquam exerceat? Et paulo post de ipso, ad quem scribit, Naucratiō, ista subiicit:

Tu vero, fili carissime, tametsi alibi De Naucratiō. custodiris, ut indicat, gaude, quia plures tibi coronæ texuntur. Et quamquam Leontius, discipulus olim, nunc negator, illis præsit locis, in quibus inclusus teneris, nihil mirere: hoc enim tempus est longanimitatis Dei, ut cognoscantur electi, & (a) regnet filius Tabeel in Babel &c.

Cum in hunc modum pseudoepiscopus Theſſalonicensis, divissimus persecutor, tam crudelia, atque deformia ageret adversus sanctissimos monachos, qui ejus communionem averfarentur, illamque Ecclesiam, ceu lupus gregem ovium vastans, mirum in modum pessundaret: qui vere pastor erat, & pater, legitimusque Archiepiscopus Theſſalonicæ Josephus ab hæreticis Mœchianis in Synodo Mœchiana depositus, his auditis magnopere cruciabat, de hisque iterum scripsit ad ipsum germanum suum S. Theodorum: in quibus ille acceptis consolatorias reddidit ad eum litteras, quæ sic se habent (b):

Et prior epistola fraternæ, ac paternæ tuæ sanctitatis, tametsi brevis numero syllabarum, abundabat tamen allegorici sensus copia, & posterior omni scientia, atque humilitate, unicum habens reprehendendum, indignas infelices laudes meas. Ego vero non per antiphrasim, absit, sed vere prorfus, elucere te his temporibus nostris in Archiepiscopali dignitate, sanctorum Patrum exemplo dixi. Nec aberrem, si columnam, & firmamentum Ecclesie te vocem, mi frater optime. Quisquis enim pro veritate decertat, & patitur, columnam ejus est & fastigium. Et post multa, cum agit de quaternionibus, scriptis adversus emergentem hæresim jussu S. Platonis, missis ad ipsum, aliaque de pace adiiicit, subiicit ista: De civitate autem tua, columnam accendisti pietatis, quam obscurare nullus unquam possit. Neque est, quod ægre feras; quin letare potius, uti & nos in dissipatione humilis monasterii mei; quia propter Christum hæc dissolutio. Neque ob eam causam, quod tamen multi steterint, qui genua non curvaverunt, magna laus est; sed & quamvis unicus esset: melior squidem unus Domini faciens voluntatem, quem decem milia prævaricantium. Nec vero ipse causa

De Naucratiō.

(a) Isai. 7.

(b) Theod. l. 1. ep. 43. Cod. Co. lumn.

XLVII. Theodori ad Josephum epistola.

(a) Theod. l. 1. ep. 33. Cod. Colunn. XLVIII. Persecutores Theodori ipsum venerati.

(b) Theod. l. 1. ep. 43. Cod. Colunn.

es illorum dispersionis, licet id garriant nonnulli, sed ego infelix. Erit autem nobis, si perferas, utriusque rei communitio, tantamque ipse mercedem capies in divina fratrum dispersione, quantam ego nanciscar in reliquiis legis divine apud Theſſalonicam. Et paulo post: Scito accusatum fuisse Theofostum, quod ab eo non participaret qui sedem tuam sacrilege invasit, eundemque strenue monasterio suo pulsum fuisse, &c. Extat vero & ad eundem Josephum germanum suum alia ejusdem Theodori (a) epistola de eadem per Mœchianos persecutione excitata. Omittimus eam brevitate causa.

Sed quid ipse Theodorus? Furor illo primo persecutionis effervescentis non nihil sedato, factum est, ut iidem ipsi, qui eum fuerant persecuti, in honore haberent, & veneratione etiam prosequerentur, ipseque Nicephorus Patriarcha eum mitteret salutatum; & alii rursum aliis officiis ipsum demerere satagerent. Est de his ejusdem Theodori significatio in dicta epistola ad Josephum Theſſalonicensem Archiepiscopum, in qua hæc leguntur ad finem (b): Carceris mei auctor cum exisset, attulit mihi Patriarcha salutationem. Ignosce tibi Deus, inquit, hic habere te volebam ad auxilium nostrum: Abisti, & isthic consististi. Invidio tibi. Quod cum audissem, Neque enim opus erat respondere me usque ad illa verba. Tum ego: Si invidet, inquam exeat & ipse. Relaxavit porro custodiam invitans ad refocillationem. Attulit enim & Simeonis salutationem, & quod Imperatori dicere velit, me in carcere laborare. Et a Leontio humilem salutationem: Passus sum, ait, necessitatem: non sepatet me Deus a sermone tuo. Et ego: Hæc ego, inquam, ab illo non requiro. Hæc Theodorus de iis, qui persecutionem moverunt, quique cum adversariis communicantes penitentia ducti, atque Theodori virtute convicti sunt. Ista tamen Theodorus usque ad biennium passus, ad obitum scilicet Nicephori Imperatoris. At satis jam quæ ex ejus epistolis ad rerum gestarum notitiam usque ad necem ipsius Imperatoris, historia epistolari quam fidelissime sunt collecta, nunquam hæcenus Latinis visa, quibus præfens Annalium tomus magnopere decoretur.

XLIX.

Quæ præterea spectant ad ejusdem Nicephori Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS II. Nicephorus Imp. cum suis subditis tyrannice agit.

Ad num. XLIX. & seq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCCII. qui Kalendis Septemb. currentis Christi anni inchoatur scribit: Hoc anno Nicephorus, datus in publicum veteratoris & a Deo penitus alienus sui mentis, per calliditates & astutias tot indicis, militares copias affigere ac deprimore meditatus, milites Christianos ex unoquoque Themate patriam de-

cephori Imperatoris adversus universum populum tyrannidem, Theophanes ista habet:

Anno octavo Imperii sui Nicephorus post multas impias animadversiones, multas prorsus humiliare tractans; Christianos exules ex omni themate in Sclavinias ferri jussit, horum autem substantias venundari. Erat autem hæc res captivitate non minor, multis ex amentia blasphemantibus, & inimicorum cursu poscentibus, aliis nihilominus circa sepulcra parentalia lamentantibus, & defunctos beatos asseverantibus. Fuerunt autem & qui suspendio usi sunt. Et paulo inferius, numerans reliquas illatas ab eodem calamitates, sic pergit: Hæc quidem inchoata sunt a septembri mense, porro circa Pascha finita sunt.

Secundam vero hanc afflictionem commovens, militare præcepit egenos, & armari adversus compatriotas, conferre nihilominus etiam decem & octo, ac dimidium numisma per singulos Fisco, unum cum omni proximitate ad tributa publica.

Tertiam malignitatem inferens, pendere jussit, & augeri horum tributa, & præstare Carriacitorum causas siliquas binas.

Et ad quartam nequitiam, reliquos redditus omnes augmentari præcepit.

Quinta vero afflictione illata venerabilibus domorum inquilinis, orphanotrophis scilicet, ac Hospitalium, Gerocomiorum, Ecclesiarum quaque, ac monasteriorum regularium per singulos focos census exigi a primo tyrannidis ejus anno præcepit. Et quæ meliora erant in rebus, in regiam Curatoriam deferri jubebat.

Sextam commovens afflictionem, a Prætoribus inspicere jubet eos, qui ex paupertate repente ditati essent, & ab his pecunias exigi, quasi ab inventoriis thesaurorum.

Septimam quoque adinveniens, eos quæ ante viginti annos, & usque ad hunc invenerant dolium, aut vas quodcumque, omnibus propriis jussit privari pecuniis.

Octavam, eos, qui ex avis, vel patribus hereditaverunt, & divisa substantia pauperes facti fuerunt: ex iisdem annis viginti siclos Aerario publico jubebat præbere. Et eos, qui emerant extra Abydum corpora servilia, bina numismata in tributum dare præcepit, maxime eos, qui in Dodecaniso erant.

L 11 z No.

ferere, & facultatibus divenditis in Sclavinias transmigrare Edicto promulgare sanxit, &c. Et hæc quidem a Septembri sumserunt initium, & ad Sanctum Pascha ad finem perduca sunt. Enumerati postea Theophanes tyrannicas Nicephori Imp. exactiones, quas summatim ex eo indicat Baronius hoc anno.

Nicephori tyrannis in subiectos.

Numerantur Nicephori tyrannice exactiones.

* Carriacitorum.

L.

A num.

Nonam, naucleros, qui maritima inhabitabant, & maxime eos terreno labore minoris Asia orientes, emere de rebus, quae ab illo rapiabantur, cogebat, utcumque appetiarentur ab ipso.

Decimum, insignibus Constantinopoleos naucleris collectis, dedit in usuram quatuor siliquarum numismata, cum auri duodecim librarum persolverent, simul & consuetu commercia.

II. Haec ex multis summatis pauca descripta sunt, significantia multimodum ad omnem speciem ejus molimen. Quae enim in regia urbe primoribus, mediocribus, & exiguis ostensa sunt mala, nequeunt scribi. Alios quidem, eo investigante, qualiter domi viverent, ac summittente quosdam malignorum servorum derogandi dominis; in primordiisque quasi dubitante super his, quae dicebantur, deinde vero affirmante calumnias. Id ipsum & super ignobilibus gerebat, * dignos eos honoribus iudicans. Praeterea domorum multas habitatorum a prima inertiam generationem subvertebat, spe fretus, ut quanto celerius ruerent, tanto has ipsae hereditate citius possessurus esset. Dignum autem est, ut & hoc causa voluptatis, & paradigmatis memoriae commendemus. Ceterularius quidam erat in foro, ex laboribus suis locuples, & nihil agens; quo accersito, omnium vorax Imperator ait: Pone manum tuam in vertice meo, & jura quantum tibi sit auri. Qui parum, tamquam indignus, recusans, coactus est ab eo hoc facere: & centum se libras dixit habere: quas eadem hora auferri praecipit, dicens: Tu quid opus habes sollicitari? prande mecum, & tolle libras decem, & his valde contentus. Hucusque Theophanes de iniquissimi Imperatoris rebus gestis.

LII. Quod ad res pertinet Occidentales, produnt Annales veteres Francorum, ce-

PAGIUS III. A num. LIII. ad LXIV. Eginhardus in Annal. de Concilio Aquisgranensi hoc anno celebrato haec habet: Imperator de Arduenna Aquisgranensi reversus, mense Novembrio Concilium habuit de Processione Spiritus Sancti: quam questionem Joannes quidam Monachus Hierosolymis primo commovit. Cujus definienda causa Bernharius Episcopus Vormacensis & Alabardus Abbas Monasterii Corbeia, Romam ad Leonem Papam missi sunt. Agitatum est etiam in eodem Concilio de statu Ecclesiarum & conversatione eorum, qui in eis Deo servire dicuntur: nec aliquid tam definitum est, propter rerum (ut videbatur) magnitudinem. Idem habent reliqui Annalistarum ac Ado in Chronico, qui tamen loco Bernharii Episcopi Wormacensis mendose habet, Episcopi Cormaricensis. Certum enim hoc tempore Bernharium Episcopatum Wormacensem gestisse; ut hoc anno num. VIII. & seqq. demonstrat Cointius, ubi & refellit Sirmondum, qui Tom. II. Concil. Gall. duobus illis Legatis adnumerandum censet Jessen Ambianensem Epi-

lebratum fuisse hoc anno Concilium Aquisgranense occasione motae quaestiones de processione Spiritus sancti, de quo Annales sub Caroli filio Ludovico conscripti haec habent: His ita gestis, Imperator de Arduenna Aquisgranum reversus, mense Novembrio Concilium habuit de processione Spiritus sancti. Quam questionem Joannes quidam monachus Hierosolymis primo concitavit. Cujus definienda causa * Bernarius Episcopus * Voormacensis, atque Jesse * Episcopus, & Adelbardus Abbas monasterii Corbeja Romam ad Leonem Papam missi sunt. Agitatum est etiam in eodem Concilio de statu Ecclesiarum, & conversatione eorum, qui in eis Deo servire dicuntur: nec aliquid tamen in eis definitum est, propter rerum, ut videbatur, magnitudinem. Haec Annales, eadem & alii omnes.

LIII. Hic monendum esse putamus Lectorum, non de his dubitatum, vel tractatum, num Spiritus sanctus a Patre, Filioque procederet; sed quod tum apud Hispanos (ut vidimus), & suo loco pluribus diximus) tum apud Gallos additae fuerunt Symbolo quatuor illae syllabae, FILIOQUE: num id bene factum esset, ut & ita auctum Symbolum in Ecclesia caneretur. Acceperant enim licentiam a Leone ipso Romano Pontifice Franci, ut liceret eis Nicenum Symbolum, sive dixerimus Constantinopolitanum, in Ecclesia canere. Sed cum ipsi illud canerent cum eo additamento: inde oborta est controversia, num licite illis appositis syllabis, legitime in Ecclesia cani posset; cum alioqui de ipsa processione Spiritus sancti, disputari minime debuit, neque in controversiam adduci, cum sancti Leonis Magni auctoritate constaret (ut a nobis suo loco dictum est) recte dici Spiritum sanctum a Patre, Filioque procedere. Quid autem

scopum, quod Sirmondus ait constare ex Actis ipsius Legationis, hoc est ex Collatione cum Papa Romae a Legatis habita & ex Vita Caroli Magni, in qua tamen fatetur, ibi depravatam nomen illius Ambianensis Episcopi legi, & intelligit Vitam Caroli M. a Monacho Egoimensi scriptam, quae etiam Baronio num. LII. imposuit. Nam a quo alio id acceperit Baronius, non reperio. Verum in illis nulla fit mentio Ambianensis Episcopi, sed in sola duntaxat inscriptione, qua Jesse Episcopus cum Bernario Episcopo & Adelardo Abbate memoratur, ut videre est apud Baronium qui illam recitat. Haec verba inscriptionis: Ratio qua habita est de Symbolo fidei, in Secretario B. Petri Apostoli, inter D. Leonem Sanctissimum & Coevangelicum Papam Urbis Roma, & Bernarium atque Jesse Episcopos, seu Adelbardum Abbatem Missos D. Caroli Imperatoris per Indictionem secundam. Nomen enim Jesse in ea inscriptione ab imperio quopiam positum esse, ut saepe fit, patet primo ex initio Pontificiarum literarum ad

Concilium Aquisgranense.

* Bernarius. * Voormacensis. * Jesse Episcopus. * Adelbardus Abbas.

LIII. De processione Spiritus Sancti.

tem actum sit Romae a Legatis a Synodo missis, vetera nos docent Ecclesiastica monumenta ex Zmaragdi ad Carolum epistola, in qua ipsa acta (a) inseruntur hac inscriptione notata:

(a) Accepimus a Dueto Frontone Societ. Jesu, habuimus etiam ex script. Cod. Antonii Augustini.

LIV. Epist. Caroli nomine ad Leonem III. scripta a Zmaragdo.

LIV. Processio Spiritus Sancti a Filio aucturatur a Pontifice.

PAGIUS

Ratio, qua habita est de Symbolo Fidei in Secretario B. Petri Apostoli inter D. Leonem sanctissimum, & coevangelicum Papam Urbis Romae, & Bernarium, atque Jesse Episcopos, seu Adelbardum abbatem missos D. Caroli Imperatoris per Indictionem secundam.

Lectis a praedictis Missis per ordinem testimoniis, atque a domno Apostolico diligentissime auditis, ait, ita sentio, ita teneo, ita cum his auctoribus, & sacrae scripturae auctoritatibus. Si quis aliter de hac re sentire, vel docere voluerit, defendo: & nisi conversus fuerit, & secundum hunc sensum tenere voluerit, contraria sentientem funditus abicio. His dictis, novi quod nonnulla colloquendo potius, quam disputando praecesserunt. Quorum series sensuum, seu verborum nisi tantum quod inde fuit, non satis memoriae occurrit. Cumque eadem collatio ad hoc usque procederet, ut jam magis certa disputatio, quam ut supra collocutio habenda esset: & si non eadem fuit proprietatis sermone, in quantum recordari valeo, iste tamen fuit cursus sensuum, & summa conclusio novissimarum definitionum.

Missi: Quia vero, ut dicitis, ita certissimum credendum est, credendo immutabiliter tenendum, tenendo vero scilicet necesse fuerit, constantissime defendendum est: numquid non id nescientes docendum, scientibus autem, ut id attentius teneamus, confirmandum est? Papa: Ita est. Missi: Si ita est, si quis hoc nescierit, vel ita non crediderit: num salvus esse poterit? Papa: Quisquis ad hoc sensu subtiliori pertinere potest, & id scire, audita sciens credere noluerit, salvus esse non poterit. Sunt enim multa, & quibus istud unum est, sacrae fidei altiora mysteria, subtilioraque sacramenta, ad

ad Riculfum Archiepiscopum Moguntiacensem, quas Sirmondus praedictis Legationis Actis subjecit. Hoc eadem literarum exordium: Leo Episcopus servus servorum Dei Reverentissimo & Sanctissimo Riculfo Episcopo. Cum ad limina Beatorum Principum Apostolorum Bernharius Venerabilis Episcopus una cum Adelardo religioso Abbate Missi filii nostri Domni Caroli Serenissimi Imperatoris conjunxissent. Patet secundo, inscriptionem illam additamentum esse cuiuspiam scilicet, quia Indictio secunda cum mense Augusto hoc anno absoluta est, & Annalistae omnes testantur, Aquisgranensem Synodum mense Novembrio congregatam fuisse, ideoque corrente Indictione tertia.

IV. Per Bernharium Wormacensem Episcopum & Adelbardum Abbatem Corbeiensis Synodi

quorum indagacionem pertinere multi valent: multi vero aut atatis quantitate, aut intelligentiae qualitate praepediti, non valent: & ideo (ut praediximus) qui poterit, & noluerit, salvus esse non poterit.

Missi: Si ergo ita est, immo quia ita est, quod non credere, non licet, & non tacendo, docere licet: Cur non licet cantare, vel cantando docere? Papa. Licet, inquam, licet docendo cantare, & cantando docere. Sed illicite in prohibitis, nec scribendo, nec cantando licet inserere. Missi: Quia ergo utrisque notum est, quod ideo a vobis, ut id Symbolum cantando, vel scribendo inferatur, illicitum ducatur, vel dicatur: quia illi qui idem Symbolum condiderunt, non indiderunt, ut caetera sequentes principales Synodi, Chalcedonensis, scilicet quarta, Constantinopolitana quoque quinta, & sexta, & novum ultra Symbolum a quoquam qualibet necessitate, seu salvandi homines, devotione condere, & in veteribus tollendo, addendo, mutando, quicquam inferere prohibuerunt, non est ibi diutius immorandum. Sed hoc quare. Hoc ut dicatur, rogo: quia id credere bonum est: bonum hodie sicut ad credendum, ita ad cantandum esse, si tunc ab eis insertum fuisset. Papa: Bonum certe, & valde bonum, utpote tam fidei sacramentum magnum, quod non licet non credere, quisquis ad hoc valet pertinere.

Missi: Numquid non bene idem tum auctores fecissent, si quatuor tantum addendo syllabas, tam pernecessarium fidei sacramentum cunctis deinceps saeculis perspicuum redderetur? Papa: Sicut non audeo dicere, non bene fecisse, si fecissent, quia proculdubio sicut caetera, quae vel omiserunt scientes utique, & non tam humana, quam divina illuminati sapientia fecerunt: ita quoque non audeo dicere, istud eos nobis minus intellexisse, perpenderit, cur dimiserunt, vel cur dimissum, ne ultra mitteretur, sicut & caetera

Petunt Legati, ut cantare liceat quod creditur.

LVI.

Aquisgranensis Legatos, Carolus Imp. Leoni & Synodo Papae literas dedit ab Holstenio primum publicatus, quibus hic praefixus est titulus: Epistola ad Leonem III. missa directa, a Zmaragdo edita. In supplemento vero Conciliorum a Lalande collecto huic Epistolae haec inscriptio praefigitur: Epistola Caroli Magni Imp. ad Leonem III. Papam Urbis Roma directa a Zmaragdo Abbate Sancti Michaelis in Diocesi Viridunensi edita de Processione Spiritus Sancti, quam inscriptionem probat Mabillonius Tom. II. Vet. Analect. in Notis ad Chronicon Monasterii Sancti Michaelis in Pago Viridunensi. Et literae ita exordiantur: Quasio qua de Spiritus Sancti Processione est nuper exorta, jam dudum est diligentissime a Sanctis Patribus ventilata. Sed quia jamis a quarantibus neglecta ja-

tera prohibuere. Tu & tui videte quid sentiat de vobis. Nam ut ego me illis non dico præferam, sed etiam illud absit mihi, ut coæquare præsumam. Missi: Absit etiam Pater Deo nostro protegente, illud a nobis, ut nos quicquam horum cogitemus, vel dicamus, vel superbia inflati vel in divinis rebus humane cupidine provocati, ac si nosmet illis non tantum præferre, verum etiam coæquare præsumamus: sed tantum secundum hujus temporis qualitatem, imbecillitatem fratrum nostrorum cbaritate patientes, illud quarimus, in eo laboramus, ut quia finis mundi appropinquat, in quo, sicut prædicta sunt, tempora periculosa: etiam ideo inter cætera maxime fratribus nostris prodese valeamus. Quo ergo fideles in Domino in sacramento fidei reddere studeamus; & idcirco quia præfatum Symbolum a quibusdam ita cantari reperimus, & quod id Ecclesiastica congruere fidei, sicut sentimus, utique cognovimus, atque per hoc & nunc jam plurimos doctos & sine fine usque in finem sæculi de tanto mysterio, si ita teneatur, instruendos esse cognovimus, qui nequaquam instruerentur, nisi cantaretur: melius nobis visum fuit, cantando tantos instruere, quam tacendo indoctos relinquere. Si enim sciret Paternitas tua, quanta sunt hodie millia id scientium, quia cantatur, qui nunquam scituri essent, nisi cantaretur: fortasse nobiscum teneres, & id tuo etiam consensu, ut cantaretur, acquiesceres.

LVII.

Papa: Interim assentio: Verumtamen, quaeso, responde mihi: Num universa hujusmodi fidei mystica sacramenta, quæ Symbolo non continentur; sine quibus quisque, qui ad hoc pertinere potest, Catholicus esse non potest, Symbolis inserenda & propter compendium minus intelligentium, ut cuique liberit, addenda sunt? Missi: Nequaquam, quia non æque omnia necessaria sunt. Papa: Et si non omnia,

PAGIUS

jacebat; non quævis quasi antiquitas ventilata, sed quasi quadam his temporibus nobis subito emerit occulta; quod divinitus spiratum fideliter credens non dubito. Crebris etenim questionum istibus profens Ecclesia tunditur, ut doctrinis Catholicis erudita, sanæque fidei confessionibus eliminata, in æternum quandoque hereditate filiorum percepta vivere cum Domino valeat feliciter regnatura. Sed quia, ut præfatus sum, hæc quaestio diu a quarantibus indiscussa jacebat, voluit Omnipotens Deus in eandem suscitare corda Pastorum, ut negligentia torpore sublato exercitacionis Sanctæ brachio calescem valeant perfodere thesaurum. Sermonis etenim Domini saculo sepius Divinarum Scripturarum Pastores debent proscindere campum, ne zizanias favoris iniqui semenque malignum formosi tritici valeant opprimere fructum: aut volans passim volueris hæretica semen Catholicum a cordibus rapiat parvulorum: horridaque spinarum emeris Domini nitidam possit suffocare segetem. Lætionis etenim Sacrae co-

certe plurima sunt his similia, quæ nisi a capientibus credantur, Catholici esse non possunt. Missi: Dabimus aliquid, non dico sublimius, sed saltem huic simile Symbolo desse? Papa: Nempe dabo, & abundanter dabo. Missi: Da primo unum, & si necesse fuerit, adde alterum.

Papa: Quia amica agitur contentione, quod agitur, & pro utrarumque partium queritur salute, quod queritur (atque utinam quoties aliquid hujusmodi in majoribus, seu in minoribus Ecclesiasticis, vel Catholicis utilitatibus queritur, ita per omnia pacifice sine perverfa intentione quereretur) ne quid forte de tam reverendis mysteriis temere loquamur, detur considerandi locus: & dabimus quicquid de his dederit Dominus.

Et nocturna dilatione congrua data, ait Papa: Numquid magis salutare est credere, periculosumve non credere, Spiritum sanctum a Filio sicut a Patre procedere, quam Filium sapientiam, Deum a sapientia Deo, veritatem Deum a veritate Deo genitum esse; & tamen utrumque unam sapientiam, unam veritatem, essentialiter Deum esse; cum tamen constet, id a sanctis Patribus eidem Symbolo inauditum non esse? Si ergo hæc duo, sicuti sapientes decet, in tam familiari disputatione ad hoc valent, ut nobiscum sentiat, & cognoscatis, tot priores Catholicos Patres, qui hoc unde agitur, vel Symbolis non inseruerunt; vel inserere, quemadmodum cætera (ut supra dictum est) prohibuere: non præsentis ignorantia, non futura negligenti providentia prætermisisse: & prætermisum ne mitteretur prohibuisse, & coacervandis testimoniis libentissime quiescimus. Sciendum vero, non solum secundum essentiam divinitatis, verum etiam secundum mysterium Domini incarnationis tanta, Deo auctore, & ex eorumdem Patrum auctoritate, damus & talia, quanta non solum sapientibus satisfacere; sed etiam

Non omnia que creduntur cantantur in Symbolo.

* contentione.

LVIII.

V.

Baronius existimat non dubitatum vel tractatum in Aquisgranensi Concilio, nam Spiritus Sanctus a Patre Filioque procederet, sed quod tum apud Hispanos, tum apud Gallos addita fuerunt Symbolo quatuor illa syllaba, FILIOQUE; num id bene factum esset, ut & ita auctum Symbolum in Ecclesia caneretur. Verum Cointius laudatus recte arbitratur, motam esse quaestionem de

stultos valent opprimere. Missi: Non inquam necesse est in eo laborare, an nesciamus quod scimus, quia quicquid extendi ceteri sciunt, nos Deo auctore scimus, aut scire possumus, si non scimus.

LIX. Reprimat Papa importunitatem petentium.

Papa: Hoc est, inquit, quod miramur, qui sine profectuoso labore potestis quiescere, laboratis ne quiescatis. Missi: Non ideo laboramus, ne quiescamus; sed ne propter inertiam pii laboris præmium amittamus, & salva diligentiore inquisitione, declinatæque pertinaci contentione, adhuc majus æstimamus lucrum, quod per hoc in corde quareruntur acquiruntur, quam deerimentum in eo fieri, illorum qui addiderunt, ac si per contumaciam contemptores paternarum constitutionum existentes. Aliud est enim per arrogantiam transiendi bona contemere, aliud bona per benevolentiam meliora efficere. Papa: Istud quoque etsi in quibusdam ut agatur, bonum est: non tamen ideo ubique agenda est. Qua de re multa id ita esse, probantia addi poterant testimonia; sed res per se admodum patet, quanto melius sit, ut quisque quodlibet bonum ita ut est, atque reddere studeat; aut si forte id ipsum bonum melius efficere nititur; hoc primo caveat, hoc magno perpendat, nec se ultra, quam debuit, temerarium præsumendo, & illud, quod per se salubre erat, reddat noxium corrumpendo. Nisi quis forte asserere velit, de præsentis unde agitur, vel similibus capitulis, quæ sine periculo loco suo docere licet, & discere, ut ordo docendi licitus dimittatur, & ibi deserantur, ubi nunquam deinceps docens, aut discens innocens, sed semper sane in transgressionis crimine merito culpabilis atque judicetur. Quod te fortasse, si non dedigneris audire, non immerito tangit; qui hic quod hætenus in Ecclesia

PAGIUS

de ipsa Spiritus Sancti Processione, utrum scilicet Spiritus Sanctus a Patre tantum, an Patre Filioque procedat. Quotquot enim Scriptores antiqui Aquisgranensis Concilii mentionem faciunt, id manifestissime asserunt. Ado, qui uberiorem sermonem, quam ceteri de hac Synodo fecit, ait: De Processione Spiritus Sancti quaestio agitatur, utrum sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio. Monachus Egoismensis in Vita Caroli M. Concilium scribit habitum de Spiritu Sancto procedente a Patre & Filio. Annalista Loiselianus, Fuldenis Bertinianus, ac Metensis, Eginhardus, in Annal. nec non Incertus Auctor in Vita Caroli Concilium testantur, celebratum de Processione Spiritus Sancti; nec ullus ex illis verbum facit de prædicto Symboli additamento in Ecclesia, vel canendo vel non canendo. Secundo, quaestionem Joannes quidam Monachus Hierosolymis primo commovit, ut scribit Annalista, Loiselianus, Fuldenis, Bertinianus, ac Metensis, nec non incertus Auctor & Monachus Egoismensis in Vita Caroli; nec ab his dissentiant Eginhardus in Annal. & Ado. Ille enim ait: Quaestionem Joannes qui-

dei, & sibi quisque sapiens scire, & sine cogitatione delicti insipienter potuit docere, jam deinceps non dico, stultus discere: sed nec ipse sapiens sine prævaricatione possit cantare, cantandove, ut vulgus, quemquam docere; & dum multis alio, quam debetis, tramite prodesse eligitis, nullum in hac dumtaxat parte dimittitis, cui si vos sequutus fuerit, non noceatis. Nam de eo, quod supra docuistis, non æque judicandus, vel habendus sit ille, qui tale aliquid devote fructum querendo ageret; illo qui hoc contumacis jussione præsumeret. Hæc defensio, vel si dici liceat, tergiversatio, non huc respicit, non istud intendit: quia non idem Patres discernendo vel decreverunt, nec sanxerunt: ut ipsum benevolus præsumeret, non malevolus, sed tantummodo nul-

lus. Missi: Numquid non a te id ipsum Symbolum est data in Ecclesia cantandi licentia? Numquid a nobis hic usus ille cantandi processit? Hinc etenim illuc mos idem cantandi non a nobis hic advenit: & quomodo illum usque hodie cantamus? Papa: Ego licentiam dedi cantandi, non autem cantando quippiam addendi, minuendi, seu mutandi, & ut expressus aliquid, quia vos cogitis, loquar: quoad vobis in hoc satis fuit, quomodo in hujusmodi cantando, vel celebrando sacrosanctis mysteriis, sanctæ Romana tenet Ecclesia: nequaquam a nobis in talibus laborare, aut aliis laborandi occasionem necesse fuit ingerere; Quod vero asseritis, ideo vos ita cantare, quoniam alios in istis partibus, vobis priores audistis cantasse: quid ad nos? Nos enim id ipsum non cantamus, sed legimus, & legendo docere, nec tamen legendo, aut docendo addere quippiam

LX. Licentia cantandi Symbolum data a Leone Papa.

dam Monachus Hierosolymis primo concitavit; hic vero: Hanc quaestionem Joannes Monachus Hierosolymis moverat. Quare quaestio, de qua in Aquisgranensi Concilio tractatum primum Hierosolymis exorta. Quis autem sibi persuadeat, a Græcis disputatum, an in Symbolo cantandum esset illud additamentum. FILIOQUE, quod ipsi non recipiebant. Tertio Carolus Imp. in suis post Aquisgranensem Synodam ad Leonem Papam literis, licet bene prolixis, quarum mox initium retulimus, nullum verbum habet de Symbolo vel canendo vel non canendo, sed totus est in conglobandis auctoritatibus ex utroque Testamento, & ex authenticis Patrum Scriptis, ut quamplurimis testimoniis ostendat de Spiritu Sancto, quod non a Patre tantum, sed a Patre & Filio procedit. Ergo in Aquisgranensi Concilio, ut ait Ado citatus, agitata quaestio de Processione Spiritus Sancti, utrum sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio.

Denique Theodulphus Aurelianensis Episcopus hisce temporibus, cum quaestio de Processione Spiritus Sancti coepit agitari, libellum de ea materia jussu Caroli conscripsit. In suo Opus-

VI.

CHRISTI
809.LEONIS PAP. III.
14.CAROLI MAGNI 9.
NICEPHORI 8. IMPP.

piam eidem Symbolo inferendo præsumimus. Quæ vero prædictis Symbolis fidei tantum non congruentia deesse cognoscimus, non (ut sepe dictum est) inferere præsumimus: sed locis, temporibusve opportunis, quibus competit, ministrare curavimus. Missi: Ergo, ut video, illud a vestra Paternitate decernitur, ut primo illud, de quo quæstio agitur, de sepe facti Symbolo tollatur, & tunc demum a quolibet licite, ac libere sive cantando, sive tradendo discatur, & doceatur. Papa: Ita proculdubio a nostra parte decernitur: ita quoque ut a vestra assentiatur, a nobis omnimodis suadetur. Missi: Quamquam ergo (ut supra ipse dixisti) pro ambarum partium queritur salute, quod queritur: sublatis his, quæ vultis, bonum est, ut idem Symbolum cantetur. Papa: Bonum sane. Quod tamen, non imperando, sed ut prius permittendum dicimus. Quia illud, sicuti tunc, ita & nunc, si sincere agatur, utile indigentibus esse posse, non ignoramus.

Quid de-
cernat
Leo Pap.

LXI.

Suadet
Papa non
cantan-
dum
Symbo-
lum.PAGIUS
Quod pro-
batur ex
Theodul-
pho Episc.
Aurelian-
ensi.

Missi: Quia vero (ut dicitis, & verum dicitis) bonum est cantare id ipsum Symbolum; numquid enim, si sermo plenus recta fide e medio tollatur, idem sermo ab omnibus, ac si contra fidem sit, condemnabitur? Quale ergo dabis consilium, ne id ipsum ad aliquod transeat exitum? Papa: Si prius quam ita cantaretur, interrogatus essem: ne infereretur, utique respondiissem. At nunc (quod tamen non affirmando, sed vobiscum pariter tractando dico) quantum menti occurrit, ita mihi videtur posse utrumque fieri: ut paulatim in palatio (quia in nostra sancta Ecclesia non cantatur) cantandi consuetudo ejusdem Symboli inter-

sculo collegit sententias Antiquorum Patrum, qui Spiritum Sanctum a Patre Filioque procedere scripserunt. Horum indiculus ita textitur. Athanasius, Cyrillus, Hilarius, Ambrosius, Didymus, Augustinus Fulgentius, Hormisda, Leo, Gregorius, Isidorus Prosper, Virgilius Afer, Proclus, Agnellus, Cassiodorus, Prudentius. Opusculum ipsum consule cum Notis Sirmondi, qui Vigilium Thapsensem in Africa Agnellum Ravennatem in Italia, Episcopos agnoscit, & adjudicat Athanasio libros XI. de Trinitate, qui citantur a Theodulpho, & Latino tantum sermone inter Athanasii Opera circumferuntur. Theodulpho in sua lucubratione mens eadem ac Carolo in literis ad Leonem Papam jam memoratis. Uterque varia profert testimonia, quibus asserit Spiritum Sanctum a Patre & Filio procedere. Theodulphus enim quid intendat in Metrica Operis ad eundem, Carolum Præfatione sic exponit:

Imperii vestri, Rex inclyte, iussa secutus,
Defero Theodulphus hæc documenta libens.
Quis Patre seu Nato procedere Spiritus almus
Adstruitur, legis hoc reboante tuba.
Hoc Evangelium, hoc promissus Apostolus Auctor,
Hoc canit unanimis vox pia sacra Patrum.

mittatur: sicque fiat, ut quod id ipsum ut cantaretur non qualibet imperantis auctoritas, sed potius audiendi id fecerat novitas. Si dimittatur a vobis, dimittetur ab omnibus: & ita fortasse quantum esse potest, non incongrue utrumque fieri possit, ut quod jam nunc a quibusque prius nescientibus recte creditur, credatur; & tamen illicita cantandi consuetudo, sine cuiusque fidei læsione tollatur. Hactenus habent Acta.

Post hæc autem Leo Papa custos antiquitatis, ab eis præsumptæ absque consensu Apostolicæ Sedis licentia vindex assurgens, non solum verbis differendo, & præcipiendo quid vellet fieri patefecit; sed indelebile monumentum erigendum putavit, quo posteris innotesceret, in sacro Symbolo esse nihil addendum. Siquidem in basilica sancti Petri (non autem Pauli, ut aliquis asseruit a) duas tabulas argenteas, ad Confessionem ejusdem S. Petri affigendas curavit, in quarum altera Symbolum Latine scriptum legeretur, in altera vero Græce exaratum absque aliquo quatuor illarum syllabarum additamento FILIOQUE; sed illud in suo pristino candore voluit integrum permanere. Est mentio harum tabularum aqua Anastasium in ipso Leone, dum agens de basilicæ S. Petri collatis donis, hæc ait, postquam de ornamentis oblati eidem Ecclesiæ nonnulla præmisit: Hic vero, inquit, pro amore, & cautela Orthodoxæ Fidei fecit ubi supra scutos argenteos duos, scriptos utroque Symbolo, unum quidem litteris Græcis, & alium Latinis, sedentes dextera, lævaque super ingressum Corporis, pensantes argenti libras nonaginta quatuor, & uncias sex. Hæc ibi.

LXII.

(a) Magn.
sentent.
lib. 1.
dist. 11.Symbo-
lum du-
plex in
scutis ar-
genteis.VII.
Addita-
mentum
ad Symbo-
lum Leonis
III. non
probatum.

Et paulo post quoniam tempore hæc quæstio moveri cœperit, ita declarat:

Inclyta Sanctorum mecum est sententia Vatum,
Quos bene spiramen Flamini hujus agit.
Tuque manum iniicias, vegetat quem Spiritus ille
Causa tuo cujus tempore cepit agi.

Agitata igitur in Aquisgranensi Concilio hæc quæstio; utrum Spiritus Sanctus sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio, illiusque quæstionis definiendæ causâ directi Romam Bernardus Vormaciensis Episcopus & Adalhardus Corbejenfis Abbas, quorum collocutio cum Romano Pontifice, quam integram Baronius num. LIV. & seqq. recitat in annum sequentem relicti debet; cum Concilium Aquisgranense mense Novembri coactum fuerit. Finis disputationis hic fuit. Symbolum cum additamento, Filioque, quod ei Romana Ecclesia nondum inseruerat, a Francis decantari moleste ferebat Leo; tamen id deinceps fieri non prohibuit absolute, sed rogavit hanc in Palatio sive in Regia Capella consuetudinem intermittere, ratus fore, ut morem Palatii lubenter omnia postea sequeretur Francia. Ipse autem, ut Antiquitatis tenacissimum se præberet, & ne Græcos alie-

CHRISTI
809.LEONIS PAP. III.
14.CAROLI MAGNI 9.
NICEPHORI 8. IMPP.

LXIII.

(a) Vval-
frid.
Strab. de
reb. Eccl.
c. 22.

Quando autem, & qua occasione illa verba FILIOQUE itidem auctoritate Romani Pontificis, in Symbolum in Romana Ecclesia sint recepta, alla postcente causa, suo loco dicturi sumus, ac quando pariter coeptum sit idem Symbolum in eadem Ecclesia cani, par erit suo loco tractatio. Vvalfridus Strabo (a) temporis hujus scriptor tradit, usum hunc cantandi Symbolum a tempore damnatæ Felicianæ hæresis in Gallia, atque Germania frequentatum; atque ea ratione factum, ut Constantinopolitanum potius, quam Nicænum in Ecclesia caneretur, quod scilicet Constantinopolitanum aptius videretur modulis musicis. Sed cur non potius, quod hoc plenus sit, utpote quod de Spiritu sancti divinitate habeat magis expressam sententiam? Sed de Symbolo satis.

Moritur hoc eodem anno septimo Kal. Apr. S. Ludgerus Monasteriensis Episcopus egregia sanctitate conspicuus. Cujus Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

alienaret in Basilica Sancti Petri duas Tabulas argenteas ad Confessionem ejusdem Sancti Petri affigendas prudenter curavit, in quarum altera Symbolum Græce scriptum, in altera Latine exaratum legeretur, utrobique sine hoc additamento, Filioque. [1] Meminit illarum Tabularum Anastasius, cujus verba Baronius num. LXII. refert. Perperam tamen scribit Cointius citatus indicare Patres Concilii Arelatenfis, post quinquennium celebrati Additamentum illud, Filioque, constanter a Francis in Symbolo retentum fuisse, quia hanc de Spiritu Sancti Processione confessionem ediderunt: Spiritum vero Sanctum nec creatum, nec genitum, sed procedentem ex Patre & Filio profitemur; ait præterea illud eis a Clodovei M. temporibus traditum. At si hoc ultimum verum esset in Actis Collationis tacitum non fuisset, & primum ad rem non facit, cum quæstio tantum esset, an illud Additamentum in Missa cantandum.

VIII.
Moritur S.
Ludgerus
Episc. Mo-
nasterien-
si.

Ad num. LXIII. & seq. Alfridus Sedis Mirmigardfordensis, seu, ut hodie loquimur, Monasteriensis tertius Episcopus in Vita Sancti Ludgeri Episcopi ejusdem Sedis primi, quam Bollandus ad diem XXVI. Martii & dein Mabilionius Sæc. IV. Benedicti. part. I. recitarunt, hujus Sancti Antistitis mortem his verbis narrat: Defunctus est anno Dominica Incarnationis octingentesimo nono, septimo Kalendas Aprilis: & tricesimo secundo die sancti sui obitus, hoc est VII. Kalendas Maii, mirifice fragrans in loco profecto sepultus est, idest, ut antea dixerat Alfridus, in loco ubi vivus ipse decreverat. Ejus Vitam post Alfridum, quem Baronius non vidit retractavit Monachus Anonymus Werthi-

res gestas, & miracula post obitum descripserunt monachi Verdenfes omni sinceritate, extant ipsa jam cusa. Porro dies natalis ejus in Ecclesiastica monumenta relatus anniverfarie in Ecclesia Catholica recolitur, atque colitur. Tradunt iidem scripta ab eo opuscula quædam, & inter alia res gestas a S. Bonifacio Episcopo Moguntino, & Martyre, necnon vitam SS. Gregorii & Alberici.

Quæ autem intercesserunt inter ipsum, & Carolum Magnum Imperatorem ultimo loco, ante obitum, ab eisdem ita memoria digna narrantur: Carolus Imperator cum ad se pro quadam Republicæ utilitate evocari fecit. Qui cum secunda præceptum ejus venisset, & juxta palatium mansionem accepisset: primo statim mane, misso ad eum Rex cubiculario, ipsum ad se venire præcepit. Ea ipse bona persolvendis ex more cursibus, confuetis scilicet recitandis precibus, cum

LXIV.

M m m

mensis, quædam subinde admiscens nonnihil ab Alfridi narratione discrepantia. Tertiam Vitam ex eodem Monacho Werthinensi typis vulgavit Surius in prima sui Operis editione, cujus loco tertii editores Collectionis Surianæ substituerunt Vitam ab eodem Monacho Werthinensi scriptam. Erat Sanctus Ludgerus in Scripturis Sacris non mediocriter eruditus, sicut in libro ab eo composito de Vita Venerabilium ejus Doctorum, Gregorii scilicet & Albrici, aperte testatur; sed & primordia Sancti Bonifacii adventus atque ordinationis, quæ fuerunt in alio Opusculo prætermisisti, pulchro sermone ipse conscripsit, inquit Alfridus. Libellum illum publicavit Mabilionius loco laudato. In eo Ludgerus plura de Sancti Gregorii Presbyteri & Ultrajectinæ Ecclesiæ Rectoris Vita scripsit, & non pauca de Sanctis Albrico & Bonifacio commemoravit. Eisdem Ludgero perperam adseribitur Epistola de Canonizatione Sancti Suiberti, passim recitata a Baronio, qui non animadverterat eam esse spuriam ac supposititiam, quod suis locis ostendimus.

Eginhardus in Annal. hoc anno scribit: Classis Constantinopoli missa, primo ad Delmatiam, Classis deinde Venetiam appulsa est. Cumque ibi hyemaret, pars ejus Conaetum insulam accessit: comitissaque pralio contra præsidium, quod in ea dispositum erat, victa atque fugata in Venetiam recessit. Dux autem, qui Classi præerat, nomine Paulus cum de pace inter Francos & Græcos constituenda, quasi sibi hoc esset iniunctum, apud Pippinum Italia Regem agere moliretur, Vivilarenus & Beatus Venetiæ Ducibus, omnes conatus ejus impediuntibus, atque ipsi etiam insidias parantibus, cognita illorum fraude discessit. Quæ

NOTE

[1] AN Leo Papa additamentum illud Filioque Symbolo factum improbaverit, non disputo; illud tamen constat, Leonem ipsum confessionem fidei ordinasse, quam ad omnes Orientales Ecclesias transmisit, in qua legitur: Spiritus Sanctus plenus Deus a Patre & Filio procedens. Vide Baluzium Miscellan. VII. qui & Epistolam monachorum Jerosolymitanorum ad eundem Pontificem recitat, in qua Monachi illi certiores ipsam reddunt de lite hac Hierosolymis primo metata a Joanne Monacho monasterii S. Sabbe. MANSI

CHRISTI
809.LEONIS PAP. III.
14.CAROLI MAGNI 9. IMPP.
NICEPHORI 8.Sanctus
ante vult
preces ab-
solvere
quam pa-
rere vo-
canti Imp.

fuis inſiſtebat. Cumque his exple-
rent, ſe venturum nuntio reſpondiſſet, & hoc Re-
gi ille retuliſſet: ſecunda quoque vice,
& tertia ad eum accerſendum miſit. Sed
ille divinum ſervitium cunctis aliis re-
bus ante ponendum eſſe non ignorans: o-
mnino venire diſtulit, donec cœptam pſal-
modiam conſummaret. Qua finita, in con-
ſpectum Regis cum veniſſet: cur ad im-
perium ſuum venire contempſiſſet, inter-
rogavit. Ad hæc ille vultu intrepidus,
mente conſtantiori: Ego Imperator, in-
quit, tuum ſemper præceptum ita in omni-
bus exequendum putavi, ut tamen Deum
tibi ubique præferendum non dubitarem,
quem omnibus anteponendum eſſe, omnes
norunt, omnes fatentur. Hoc & ipſe mihi
præcepſiſti, quando paſtoralis curæ ſolici-
tudinem mihi commendabas, ut Deo pri-
mum ſervendum ſcirem, poſt hæc tuis con-
ſequenter imperiis cognoſcerem eſſe obtem-

PAGIUS Quæ verba exſcribere Regino in Chronico,
& Annaliſtæ Bertinianus ac Metenſis. Loſe-
lianus tamen eadem verba ad annum ſuperio-
rem recitat, & Scriptores Veneti decus victo-
riæ ad Paulum trahere conantur, reclamanti-
bus licet Veteribus Auctoribus.

X. Pergit Eginhardus: At in Occiduis partibus,
Aſta in Dominus Ludovicus Rex cum exercitu Hiſpaniam
Hiſpania ingreſſus, Dertofam Civitatem in Ripa Iberi ſtu-
inter munitis ſtram, obſedit: conſumptoque in oppugna-
Chriſtia tione illius aliquanto tempore, poſtquam eam tam
nos & Sa cito capi non poſſe vidit, dimiſſa obſidione, cum
ragenno incolunt exercitu in Aquitaniam ſe recepit. Quid
autem hoc anno acciderit in ea Marcæ Hiſpa-
nicæ parte, quæ Oſcæ & Cæſarauguſtæ appo-
ſita eſt, ideſt, in Subarbarii & Aragoniæ tra-
ctu, poſtea ibidem explicat Eginhardus: Au-
reolus Comes, qui in conſinio Hiſpania atque Gal-
liæ trans Pyrenæum contra Oſcam & Cæſaraugu-
ſtam reſidebat, deſunctus eſt: & Amaroꝝ Præ-
fectus Cæſarauguſtæ locum ejus invaſit, & in Ca-
ſtellis illius præſidia diſpoſuit: miſſaque ad Im-
peratorem Legatione, ſe cum omnibus ejus obe-
quia traditurum promiſit. Eadem habet Mona-
chus Egoſimienſis in Vita Caroli, qui addit
Aureolum illum ortum fuiſſe e genere Felicis
Aureoli Comitis Petragoricenſis, ſed pro con-
ſinio commercium habet, quæ dictio illa ætate
idem erat ac conſinium ac limes, ut oſtendit
Ducangius in voce commercium. Molebatur A-
maroꝝ defectionem a Rege Cordubeuſi, & exem-
plo Ibnalarabi Ditionem Cæſarauguſtanam &
Oſcenſem ſub fide Francorum retinere cupiebat.
Quid autem is propterea egerit, anno ſequenti
dicemus. Ex his corrunt quæ habet Marca lib. 3.
Marcæ Hiſp. cap. 18. tam de anno captæ Dertofæ
quam de aliis ad præcedentes expeditiones Hi-
ſpanicas pertinentibus.

perandum. Hanc tui mandati auctorita-
tem, hanc juſtiſſimæ diſcretionis regulam
ſecutus, Deum, tibi, & cunctis in terræ
mortalibus præponendum non ambigo: nec
tutum eſſe credidi, quod huic juffioni, &
perſpicaciſſimæ rationi contrarium eſſet.
Ideo non Regiæ poteſtatis inſonorationem
& contemptum, ut malevoli criminantur,
ſed potius propter tuam ſalutem, qua Deo
debitum exolvere curavi, & ita conſe-
quenter ad tuum expediitor ſervitium ve-
ni. Hanc ejus reſponſionem Rex optimus
amplexus: Gratias, inquit, habeo Epi-
ſcope, quia qualem te eſſe credidi ſemper,
talem nunc te eſſe expertus ſum. Nam ali-
qui quidem fuerunt, qui hoc tuum factum
aliter interpretandum, & ad meam inju-
riam retorquendum putarunt, ſed utpote
ſanctitatis tuæ invidos, minus deinceps
gratos habeo, & nullus de cætero con-
tra te accuſationem auditurum me, Deo
vo-

Subdit Eginhardus: In Tuſcia Populonium, XI.
Civitas maritima, a Græcis qui Orobita vocan-
tur, depradata eſt. [1] Mauri quoque de Hiſpania Mauris
Corſicam ingreſſi, in ipſo Sancto Paſchali Sabbato direpta &
Civitatem quandam diripuerunt & præter Epiſco-
pum, & paucos ſenes atque infirmos, nihil in bello agi-
ta. Interea Godfridus Rex Dano-
rum per negotiatores quosdam mandavit, ſe au-
diſſe quod Imperator ei fuiſſet iratus, eo quod
in Abodritos anno ſuperiore duxit exercitum,
& ſuas ultus eſt injurias: addens, velle ſe pur-
gare ab eo quod obiciebatur: fœderis ruptio-
nem ab illis fuiſſe inchoatam prius, quam a ſe
bellum. Petebat etiam, ut Conventus Comitum
Imperatoris, atque ſuorum juxta terminos Re-
gni ſui ad Albim fieret: in quo res invicem
geſtæ proferri, & emendatione digna inter par-
tes enumerari (vel emendari) poſſent. Non
abnuvit Imperator, colloquiumque trans Albim ha-
bitum cum primoribus Danorum in loco qui di-
citur Badenſriot, multiſque hinc inde prolatis,
atque enumeratis rebus, negotio penitus inſectis
diſceſſum eſt. Traſco vero Dux Abodritorum,
poſtquam filium ſuum poſtulantem Godfrido obſi-
dem dederat, collecta popularium manu, & au-
xilio a Saxonibus accepto, vicinos ſuos VVltxos
aggreſſus, agros eorum ferro & igni vaſtat: re-
greſſusque domum cum ingenti præda, acce-
pto iterum a Saxonibus validiori auxilio Smel-
dingorum maximam Civitatem expugnat: atque
his ſucceſſibus, omnes qui ab eo defeſcerant, ad
ſuam ſocietatem redire coegit. Imperator autem
cum ei multa de jactantia & ſuperbia Regis Da-
norum nunciarentur, ſtatuit trans Albim ſtu-
vium Civitatem adificare, Francorumque in ea
ponere præſidium. Cumque ad hoc per Galli-
am atque Germaniam homines congregaſſet, armisque
ac

CHRISTI
809.LEONIS PAP. III.
14.CAROLI MAGNI 9. IMPP.
NICEPHORI 8.

volente, promitto. Tu, ut hæcenus fe-
ciſti, Dei ſemper operare voluntatem, &
ſimul nobis devotus, & fidelis pro noſtri
Ann. Eccl. Tom. XIII.

Imperii ſtatu orare memento, &c. At de
his ſatis.

M m m 2 Sc-

PAGIUS ac cæteris ad uſum neceſſariis rebus inſtructor,
per Friſiam ad locum deſtinatum pergere juſſiſſet,
Traſco Dux Abodritorum in emporio Retice, ab
hominibus Godfridi per dolum interfectus eſt. Sed
Imperator poſtquam locum Civitatis conſtruede
fuerat exploratur, Egbertum Comitem huic ne-
gotio exequendo præficiens, Albim traicere, &
locum juſſit occupare. Eſt autem locus ſuper ri-

pam Stuvia ſtuminis vocabulo Eſelſelth: & oc-
cupatus eſt ab Egberto & Comitibus Saxonibus,
circa Idus Martias (anni ſcilicet ſequentis) &
muniri captus. Populonium civitas erat Pon-
tificiæ Ditionis ex donatione Carolina. Civitas
a Mauris capta alia non poteſt eſſe quam Ma-
riana vel Nebium, quæ temporibus Caroli Ma-
gni ſolæ erant Episcopales in Corſica.

NOTÆ [1] IN Tuſcia Populonium, civitas maritima a Græcis &c. depradata eſt &c. An hæc veritati
cohereant, ambigo; nam Andreas tertius Abbas Montis Viridis in Etruria coevus ſcri-
ptor, in ea, quam ſcripſit, Vita S. Walefridi, ejuſdem monaſterii conditoris, diſerte aſſerit, Mau-
ros (ita eos appellat) qui Populonium maritimam Etruriæ urbem direpturi venerant, numero
hominum ſexcentos ſeptuaginta ab incolis eorum locorum, numero hominum non ultra quadra-
ginta caecos fugatosque fuiſſe, patrocinium pugnantibus præbente Viro Sancto, cujus monaſte-
rium ibidem extructum erat. Vitam hanc S. Walefridi vulgavit Bollandus ad diem XV. Febru-
arii. MANSI

JESU CHRISTI ANNUS 810.

LEONIS PAP. III. ANNUS 15.

CAROLI MAGNI 10. IMPP. NICEPHORI 9.

CHRISTI 810.

LEONIS PAP. III. 15.

CAROLI MAGNI 10. IMPP. NICEPHORI 9.

I. Niceph. Imp. in omnibus impiis & scelestis.

Sequitur Redemptoris annus octingentesimus decimus, Indictione tertia inchoata, quo Nicephorus Imp. persecutionem in monachos damnantes haeresim Moechianorum prosequens, in alios etiam convertit tyrannidem, de qua Theophanes, qui praesens ista spectabat, postquam diras, & recens adinventas exactiones recensuit, haec ait: Denique militares principes more servorum uti Episcopis, & inferioris ordinis clericis jussit. Adituris Episcopia, & monasteria tributum impoluit perfolvendum. Aurea & argentea Ecclesiae vasa improbat, eademque licet sacra pro communibus habebat, illud Juda de unguento exhibitio Domino usurpans (a): Ut quid perditio ista? Ait idem Theophanes, ipsum deridere confuevisse omnem Christianum proximum diligentem.

(a) Matth. 26.

II. Niceph. Manichaeis admodum favet.

Sed unde (quis dicet) tanta impietas homini, in quo nec vestigium quidem Christianae pietatis inesset? Postumus id quidem satis intelligere ex iis, quae idem Theophanes hoc pariter anno tradit: Ipsum fuisse nimirum studiosissimum Manichaeorum, de quibus haec idem ait: Manichaeorum, de qui nunc Pauliciani, & Athingani dicuntur, quique in Phrygia, & Lycania constituti, confines ejus habebantur, amicus ferventissimus erat, responsis eorum semper, & immolationibus congratulatus. In quibus & cum Bardanius Patricius contra eum insurrexit, his advocatis, hunc molitionibus eorum subegit. Taurum quippe in loco quodam, ferreo palo cornibus alligans, ad terram incurvatum, sic dum mugiret, & volutaretur occidi fecit, hujusque vestem in mola versa vice molens, & incantationibus usus, victoriam tulit, permittente Deo propter multitudinem peccatorum nostrorum. Isti locum sub Imperio ejus adepti sunt intrepide conversandi; unde multi seniorum nefandis eorum corrupti sunt sectis. Haec non

* testem al. rectem.

Theophanes. Quod igitur occulte Manichaeus, faveret Manichaeis non potuit non odisse magnopere Christianos, & eleemosynas facientes secundum ipsorum impietatem, suo loco superius enarratam.

Quam autem fuerit impius iste savissimus hostis Christianorum, vel ex hoc discet, quod hoc ipso anno nono ejus Imperii diro supplicio complures necavit Christianos, quos uti martyrio coronatos, ipsorum sanguine, & victimis laureis ditata illa Ecclesia, anniversaria die celebrat, hocque elogio Graeci in Menologio eorum agunt natalem diem vigesimatertia mensis Julii: Commemoratio eorum, qui sunt in Bulgaria interfecti sub Nicephoro, & Stauratio Imperatoribus, anno nono Imperii Nicephori, quorum alii lethalibus plagis acceptis, cum Christum negare non paterentur, multiplicibus, & acerbissimis tormentis subiecti, & vitia discesserunt; alique esse obruncati, alii funibus vinciti & suffocati, alii sagittis confossi, alii denique carceribus, & fame consumpti expirarunt, & corona martyrii donati sunt. Haec Graeci. De his etiam eadem omnes Latini agunt in Martyrologio, ubi hos a Nicephoro caesos tradunt, licet Bulgaris alii tribuant. Fuisse quidem ipsum additum sectae Manichaeorum, Theodorus Studita hujus temporis scriptor testatur in Platone, sed & favisse Iconomachis, idem qui supra Theophanes habet: Tot habuit capita cornuta monstrum unum, quorum singulis dire infestavit Ecclesiam.

III. Martyres sub Nicephoro.

At quoniam innovatam haeresim Manichaeorum rursus in Oriente sub Constantino Heraclii nepote (superius pro ratione temporum sumus prosequuti ex Luca Siculo, qui floruit sub Basilio, & filiis Imperatoribus, qui de his scripti historiam ad Archiepiscopum Bulgarorum: hic apposite reliqua prosequamur, quae non

tur, haec habet: Hoc anno Nicephorus, qui lege Nicephoravancita fenora exercenda prohibuit, solitas sibi rus Imp. at Deo invisas Christianorum inspectiones, bono publico rum omnium & animalium, pabulorum & fructuum iniquas proscriptioes, usuras de navigiis captatas, aliaque mala infinita provocavit in pejus: in quorum narratio ex parte instituta molestia iis sit futura, qui res gestas compendio cognoscere student. Mensis autem Octobris die primo, hebdomadis feria tertia (ideoque hoc Christi anno littera Dominicali F. insignito), quidam incognitus monastico habitu reclusus, educto e eujuspiam militis latere gladio in Palatium irruit, Nicephoro mortem inferre meditatus. Assantium autem duos cum infuquentes, ac retinere contententes graviter vulneravit. Comprhenfus itaque & tormentis examinatus, nullo crimine au-

Sergius instaurator Haresis Manichaeorum.

non hoc tempore solum ab istidem nefariis fieri contigerunt, sed ab Irene Imperio usque Michaellem, & ejus successorem Leonem annis tredecim. Sic enim ait, de Sergio instituentis narrationem, qui eandem haeresim Paulicianorum collapsam restituit: Nec longum (inquit) tempus abiit, cum exortus est alter veritatis inimicus ex locis Tilia civitatis vicinis. Est enim in illo tractu Arnia dictus, in eoque vico Drynus quidam tunc erat, cujus filius fuit Sergius, ille diaboli maximus propugnator: Sergius qui multos ex ovibus lupos fecit, & per eos Christi ovilia dissipavit: Sergius acer ipse sub ovina pelle lupus, virtutum fraudulenter simulator, quique hac arte plurimis fucum faciebat: Sergius Crucis Christi hostis, os impietatis in Christi matrem, sanctoque contumeliosus: Sergius Christi Apostolorum adversarius, qui & Prophetas odio habuit, & a divinis literis versus ad fabulas, & mendacia se convertit: Sergius Christi osor Ecclesia perduellis, qui Dei Filium conculcavit, & sanguinem Testamenti pollutum duxit, & Spiritui gratiae contumeliam fecit: Sergius, qui Paraclitum se esse mentiens, lucidam stellam se esse jactabat. Et quid diutius immoror, nec paucis concludo? At enim opinor, nec atas omnis ejus nequitias commemorari sufficeret.

V. Primordia Sergii Manichaei.

Hic itaque Sergius juvenilibus adhuc annis, Manichaei cuidam femine adhaerens, in fraudem ab illa, erroremque perductus, praecursor factus est Antichristi. Ita nimirum conveniebat, turpissima sectae ministros, vel ex Sarracenis genus ducere, vel ex servis, alios ex scortis nasci, alios ex feminis foedo errore seduci. At ne cui forte videar immerito illum accusare, res ejus exequar sigillatim, primumque exponam, qua ratione miser in hanc haeresim lapsus sit: deinde ex ipsiusmet verbis ostendam, qualis sit: aut potius qualis fuerit infelicissimus. Hic igitur cum juvenis adhuc esset, ut dixi, in feminam quamdam casu incidit moribus infamem, secta Manicheam. Illa vero diaboli sectatrix, ut callida erat, ac subdola, sic juvenem allocuta.

PAGIUS

multore vel conscio accusato, a demonio torqueri se sinxit. Imperator Virum pedicis ligavis, una cum iis, qui a demone exagitantur, aritari jussit: quod praevis mali tam imperantibus quam subdito cuique impendentis portentum dari, quale impii Nestorii temporibus visum, augurati sunt.

II. Manichaeorum & Athinganorum superstitio-nibus ad-

Porro Manichaeorum, quos nunc Paulicianos dicimus, & Athinganorum ex Phrygia & Lycania juxta patriam suam erumpentium amicus totus eorum cupidine flagrans exiit, ac eorum vaticiniis & superstitionibus omnino deditus: iis enim accitus, cum Bardanius Patricius seditionem movit, eorum praestigii usus hominem in se rebellantem prostravit, Taurum squidem in fe-

Audio, domine Sergi, te litterarum scientia, & eruditione praestantem esse, ac bonum praeterea virum usquequaque. Dic ergo mihi, cur sacra Evangelia non legis? Quibus ille verbis illectus, nec occultum potius intuens nequitiae venenum, quod latebat, ita respondit: Nobis ista legere non licet, sed sacerdotibus dumtaxat. At illa: Non ita est, inquit, ut putas; nec enim personarum est acceptio apud Deum (a): Omnes se quidem homines vult salvos fieri Dominus, & ad agnitionem veritatis venire. At sacerdotes vestri, quoniam Dei verbum adulterant, & mysteria occultant, quae in Evangeliiis continentur, idcirco vobis audientibus omnia non legunt, quae scripta sunt, sed quaedam legunt, quaedam omittunt, ne possitis pervenire ad agnitionem veritatis. Scriptum enim in illis est, quod in illa die quidam dicent (b): Domine, Domine, nonne in nomine tuo demonia ejecimus, & virtutes multas fecimus? & respondens Rex, dicit illis, Amen, Amen dico vobis, non novi vos. Scrutare, & vide, num ita scriptum sit. Quosnam ergo istos esse putas, quibus Dominus dicit: Non novi vos?

Manichaei quomodo seducit Sergium.

(a) 1. Tim. 2.

(b) Matth. 7.

VI.

Ad haec stupidissimus homo, cum impertitus, & rudis esset, haestans tacebat: Et nobis quidem, inquit, Evangelici dicti sententiam in promptu fuerit in hunc modum exponere: Quidam sunt, hodieque qui Christianam vitam colunt, & pie vivere videntur; ceterum incantamentis quibusdam, & demones expellere, & morbos curare consueverunt, sicut olim (c) Scavae filii, & qui dicebantur Exorcistae, qui quidem (ut in Actis est Apostolorum) a demonibus obsessos adjurabant his verbis: Adjuramus vos per Christum, quem Paulus praedicat: Exite ab hominibus his. Demones autem Christi nomine audito, trepidi fugabantur. Hoc ipsum nunc plurimi faciunt, non animadvertentes, se hujusmodi artibus salutis suae jacturam facere. Clamabunt igitur in illa die (d): Domine, Domine, nonne in nomine tuo demonia ejecimus, & virtutes multas fecimus? Et respondebit Dominus: Amen, Amen dico vobis, Non novi vos. Sunt & a-

Falsa doctrinae Catechesis. (d) Matth. 7.

PAGIUS SÆC. IX. Anno Erae Hisp. DCCC. XLVIII. Anno Hegiae CXCIV. inchoato die 4. Octob. A. C. 810. I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6303.

7. F. D 13. P. 31. Mart. Indict. 3.

JESU CHRISTI 810.

LEONIS III. PAPÆ 16.

CAROLI IMP. II.

NICEPHORI IMP. 9.

Num. I. ad XVIII. Theophanes anno incarnat. secundum Alex. DCCCIII. qui Kalend. Septemb. hujus Christi anni inchoa-

CHRISTI
810.LEONIS PAP. III.
15.CAROLI MAGNI IO. IMPP.
NICEPHORI. 9.

res nos de rebus incertis ad optatam certitudinem perventuros, & de his, quæ prædictis Missis tuis ad te perferenda dedimus, responsum esse recepturos; & revera ita factum est. Sensimus enim ex parte mea, quod desiderabamus, ad completionem votorum nostrorum divini favore auxili, & in verbis ac litteris, quæ per legationem memorati Legati perlata sunt, quamvis ad filium nostrum scripta & directa essent, non minimam nos

PAGIUS Vasconesque ac Navarri has rerum conversiones cernentes Ludovico Regi rursus negotium facessere. Contigit itaque hoc anno quod narrat Auctor Vitæ Ludovici Pii: *Succedente astate* (currentis nempe Christi anni) accito populi sui generali Conventu, retulit eis sibi delatum rumorem, quod quadam Vasconum pars jam pridem in dedicationem suscepta, nunc defectionem meditata, in rebellionem assurgeret; ad quorum reprimendam pervicaciam ire publica utilitas postularet. Moto igitur & disposito prout oportuit exercitu Aquas (nempe Tarbellorum) villam pervenit, & ut ad se venirent, qui infidelitatis insimulabantur, iussit. Sed illis venire detrectantibus, ad eorum vicinia devenit, cunctaque eorum depopulari manu militari permisit. Ad ultimum cunctis, quæ ad eos pertinere videbantur, consumptis, ipsi supplices venerunt, & tandem veniam perditis omnibus magno pro munere meruerunt. Superato autem peno difficili Pyrenaarum Alpium transitu (ad transitum nempe Roncevalessim) Pampelonam descendit: & in illis quandiu visum est moratus locis, ea quæ utilitatis tam publica, quam privata conducebant, ordinavit. Addit Auctor Vitæ Ludovici Pii Ludovicum Regem, cum per Pyrenæi montis angustias remeandum fuit; obsides a Vasconibus accepisse, quo frans illorum nullam Regi vel exercitui posset inferre iacturam. Urbis itaque Pampelonensis, quæ mœnibus nuper exuta fuerat, remansit, ut antea, in potestate Regis Navarræ, quem Scriptores Francorum per contemptum non nominant.

X.
Pax inter
Francos &
Regem
Cordubensium sancti-
ta.

XI.
Pax inter
Carolus
& Nice-
phorum
Imp.
statuta.

Carolum Imp. non tantum cum Rege Saraceno Hispanias incolentium; sed etiam cum Nicephoro Græcorum Imperatore Aquigrani pacem sancivit. Huius pacis meminit Porphyrogenneta in lib. de Administr. Imp. cap. 28. testaturque ea Francorum Principi, qui Italia Regnum obtineret, annuo vœtigali pensando se se Venetos obligasse. Inter Epistolas Alcuini, quæ numero est CXI. a Carolo Imperatore Romanorum missa est Nicephoro Græcorum Im-

peratori, & recitatur a Baronio in Appendice ad hunc Christi annum. In ea Carolus duplicis Legationis a Nicephoro missæ meminit; prioris verba fecimus anno DCCCIII. num. III. posterior vero obita est hoc anno ab Arstatio Spatario, qui cum literis ad Pippinum Italiæ Regem venit, auditaque morte ejus perrexit Aquigranum, quo vocabatur a Carolo. Utrumque docet Carolus in suis ad Nicephorum literis: Et quamvis, inquit, ad nos missus non fuisset, veluti ad nos missus, adhibita diligentia cura, & audivimus & cum eo de his quæ detulit, quia prudentem animadvertimus, colloquutionem habuimus. Nec immerito, cum tanta esset, non solum in literis quas attulit sed etiam in verbis, quæ ex ore illius nostris auribus insonuerunt, optata ac semper optanda pacis copia, ut valde nobis & quibuscumque Deum amanti- bus hujuscemodi Legatio placere potuisset, quæ utique tanto fuit charitatis ac pacis favore respecta, ut in palato cordis cujuscumque fidelis veram possent sapere dulcedinem, postque iudicari penitus insipiens, cui talia videantur insipida. Sub finem vero Epistolæ ait: propter quod nihil morantes, sed omni cunctatione ac dubitatione penitus abiecta Legatos nostros preparavimus ad tuam amabilem fraternitatem dirigendos. In iis literis Carolus Nicephorum fratrem suum non semel appellavit, qua arte vicit invidiam Orientalium Imperatorum valde indignantium, quod Imperatoris & Augusti nomen accepisset: Vicit autem eorum invidiam magnanimitate, quæ eis procul dubio longe præstantior erat; mittendo ad eos crebras Legationes, & in Epistolis fratres eos appellando, inquit Eginhardus in Vita Caroli M. De Legatis Caroli anno sequenti, quo in Orientem profecti sunt, verba faciemus.

Eginhardus in Anno. hæc etiam hoc anno XII. narrat: Imperator Aquigrani adhuc agens, & Godfridus contra Godfridum Regem expeditionem medians, Danorum nuntium accepit Classem ducentarum navium de Rex occidii-Nortmannia in Frisiam appulsam: totaque Frisiam co littori adjacentes insulas esse vallatas: jamque exercitum illum, in continenti esse: ternaque prælia cum Frisonibus commississe: Danosque victores tributum vilitis imposuisse: & vœtigalis nomine centum libras argenti a Frisonibus jam esse solutas: Regem vero Godfridum domi esse: & revera ita erat. Qui Nuntius Imperatorem adeo concitavit, ut missi in omnes circumquaque Regiones, ad congregandum exercitum, Nuntii; ipse sine mora Palatio exiens, primum quidem Classi occurrere, deinde transmisso Rheno flumine, in loco qui Lippia vocatur, copias quæ nondum convenerant, statuit opperiri. Ubi dum aliquot dies moraretur, elephas ille, quem ei Aaron Rex Saraceno miserat, subita morte perit. Congregatis tandem copiis, quanta potuit celeritate ad Alaram fluvium contendit: castrisque juxta confluentem ejus, qua Visura flumini conjungitur, positis

CHRISTI
810.LEONIS PAP. III.
15.CAROLI MAGNI IO. IMPP.
NICEPHORI. 9.

lem fraternitatem dirigendos. Hucusque epistola Caroli ad Nicephorum, & ut puto sine carens.

Porro fœdus pactum cum Carolo etiam post Carolum a Ludovico Caroli filio

confirmatum perseverasse, qui ejus res gestas, per annos singulos prosequutus est, domesticus ejus Annalium scriptor affirmat.

An-

PAGIUS in vanum Godfridi Regis præsolatur adventum. Nam Rex ille vanissima spe victoris inflatus, arior se cum Imperatore congredi velle iactabat. Sed dum Imperator in memorato loco stativa haberet, diversarum rerum Nuntii ad eum deferuntur. Nam & Classis quæ Frisiam vallabat, domum regressam: & Godfridum Regem a quadam suo satellite interfectum. Castellum vocabulo Hohbuoki, Albia flumini appositum, in quo Odo Legatus Imperatoris & Orientalium Saxonum erat, a Vulturis captum, &c. Quibus ille accepit, disposita pro temporis conditione Saxonia: domum revertitur. Godfrido Danorum Rege mortuo, Hemmingus filius fratris ejus, in Regnum successit, & pacem cum Imperatore fecit. Idem habent Regino, Monachus Egoimensis, & plerique Annalifæ; legendus etiam Eginhardus in Vita Caroli M.

XIII.
Egbertus
Rex Bri-
tannos
tributa-
rios red-
dit.

Malmesburiensis lib. 2. de Gest. Reg. cap. 2. postquam narravit, Egbertum Occidentalem Saxonum Regnum inisse, scribit: Interea Egbertus cum clementia & mansuetudine subditorum amore redemisset, prima virium documenta in Britannos, qui eam insula partem inhabitant, quæ Cornugallia dicitur, dedit: quibus subjugatis, Aquilonares Britannos, qui a prædictis brachio maris dividuntur, tributarios fecit. Cerdii

cus Occidentalem Saxonum Rex Provinciam illam, quæ Cornubia, & a Malmesburiensi Cornugallia dicitur, Britannis permisit, & Christi legem impune colere, ut ostendit Alfordus anno DXIX. num. XVII. Quare Britanni habuerunt Principes & Reges, qui nunc forte res novas moliti, dum viderent omnem Septentrionem, vario impetu, Austrum quoque & Orientem; Cantii etiam Regnum infirmis stare, surrexerunt & ipsi, in spem aliquam recuperandæ Provinciæ, quam nullo juris titulo, Saxones tenebant. Sed Egbertus, qui paulatim Monarchiæ Anglicæ fundamenta posuit, anno superiori, ex calculo Westmonasteriensis Cornubiam suo adiecit Regno, & currenti Aquilonares Britannos subjugavit, & tributarios fecit, inquit idem Westmonasteriensis. Quotquot autem trans Sabrinam fluvium sedem fixerant, ut a posteris Valli, sic a primis Scriptoris Britannici Aquilonares appellati. Eardulfus, quem nuper Leo Pontifex Romanus Northumbriæ Regno restituit, circa hæc tempora mortuus videtur; sed horum Regum successionem Malmesburiensis exemplo prætermittimus, quia ut ait idem Malmesburiensis lib. 1. cap. 3. Rex Northumbriæ ad Regis Vest. Saxonum spectabat arbitrium.

JESU CHRISTI ANNUS 811. LEONIS PAP. III. ANNUS 16. CAROLI MAGNI II. NICEPHORI IO. IMPP.

CHRISTI 811. LEONIS PAP. III. 16. CAROLI MAGNI II. NICEPHORI IO. IMPP.

I. Annus sequens octingentesimus undecimus Indictione quarta qui incipit, ultionis annus Domini fuit Nicephoro Imperatori, cum a Bulgaris occisus est, sese ipsum dans impellente numine, eorum gladiis trucidandum. Ita quo modo se habuerunt, a nullo fidelius, quam a Theophane, qui is temporibus Constantinopoli debebat, accipere possumus; qui res gestas ab anni hujus exordio sic aspiciatur: Interea mense Februario ejusdem quartæ Indictionis, primo Sabbato jejuniorum obviam facti Sarraceni penes * Euchaicum Leoni Prætori Armeniacorum deferenti thematis rogam, donativum militare scilicet, hanc abstulerunt cum multitudine populi copiosa. Talenta ergo erant sexdecim, librae mille trecenta. In his nec sic redarguitur Nicephorus, ab avaritia sua cessavit. Igitur novus Achab signis non eruditus, quin e contra Phalaride, ac Mida ambitiosior factus, contra Bulgaros prælium præparat una cum Stauratio filio suo. Et Julio mense a regia urbe digressus, jussit Nicetæ Patrio, & generali Logothetæ publicos Ecclesiarum, & monasteriorum census imponere, & octo annorum præteritorum redditiones a Principum domibus exigere. Et erat lamentum magnum. Cum autem querimoniam audiret a quodam proprio famulo, Theodosio videlicet Salibara Patrio dicente sibi: Omnes o domine, contra nos clamant; & in tentationis casu nostro congratulabuntur, sic ait ad eum: Si Deus obdurans obduravit cor meum, ut Pharaonis, quid boni erit his, qui sub manu mea sunt a Nicephoro? Theodosi, noli expectare præter quæ a te conspiciuntur. Hæc (Dominus novit), ego ipse conscriptor horum visæ voce audivi a Theodosio.

* Euchaicum. Nicephorus exigit ab Ecclesiis tributum.

II. Collectis itaque militibus non solum ex Thracia, verum etiam ex ulterioribus thematibus, cum his etiam egenos pedites

cum propriis stipendiis contra Bulgaros fundis, & virgis armatos, & blasphemantes minavit. Crunus autem Rex Bulgarorum multitudines timens cum esset Marcellis, pacem petebat. At ille nequam, consiliis, & conscientia, consiliariorum suorum persuasionibus prohibitus est; & post multos anfractus per avia loca precipitanter temerarius simul, & pavidus ingreditur Bulgariam, decimaterio Kalendarum Augusti. Cum Syrius appareret cuncta consumens, frequenter ita factus (a)? Quis ibit, inquiens, & decipiet Acab. Quis sive Deus, sive adversarius trahit me nolentem? Porro priusquam ingressus fuisset Bulgariam, Byzantium dilectus ejus famulus ad Crunum confugit Marcellis, secum subrepta veste Imperiali, & auri libris centum. Multi autem hujus fugam in malum Nicephori auspicati sunt. Tribus itaque diebus post primos confictus, se prosperari opinatus, non prosperam facienti Deo adscribebat victoriam, sed Stauratii solius bonam fortunam, bonumque consilium predicat; & Principibus, qui introitum inhibuerant, minabatur, & irrationabilia quoque animantia, & infantes, & omnem ætatem immisericorditer occidi præcepit, & mortua comprovincialium corpora insepulta dimisit, solius spoliarum collectionis curam faciens: claves autem, & signacula penetratibus Crunni superimponerat, ea ut propria de cætero communiens; aures autem, & cætera Christianorum membra, si quis saltem tetigisset ex spoliis quicquam, abscedebat, & aulam incendit, quæ dicitur Chortis Crunni, cum ipse Crunus vehementer esset humiliatus, & significasset, dicens: Ecce vicisti. Tolle ergo quicquid tibi placuerit: egredere in pace. Tunc saviens Crunus, regionis introitus & exitus, lignea munimina mit-

Nicephorus adversus Bulgarios pugnantem victorem circumvallat. Qui nobis cum Imp. pericrite. Crudelis ingressus Nicephorus. IV. Nicephori caput per petuæ ignominie refervatum. Quale Nicephori Imperium. III.

PAGIUS SÆC. IX. Anno Era Hisp. DCCC. XLIX. Anno Hegira CXCVI. inchoato die 23. Septemb. fer. 3. A. C. 811. ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6304. © S. E. D 14. P. 13. April. Indict. 4. JESU CHRISTI 811. LEONIS III. PAPÆ 17. CAROLI IMP. 12. MICHAELIS CUROP. 1. Num. I. ad XVIII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCCIII. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoat.

tur, narrat, mense Februario Indictionis quartæ, primo Quadragesima Sabbato, Saracenos Leoni Armeniacorum Ducem talenta tredecim libras mille & trecentas conscientia abstulisse, & Nicephorum Imp. in Bulgaria insigni Romanæ rei ludibrio occubuisse. Contigerunt ista, inquit Theophanes, mensis Julii die XXV. Indictione IV. Crunus autem (erat is Bulgarorum Rex) amputatum Nicephori caput, adventantibus ad se variis nationibus ostentandum per dies multos in Romanorum dederit & vituperium in ligno suspendit. In eo prælio omnis fere Græcorum nobilitas periit. Menæ ad diem XXIV. Julii celebrant memoriam eorum qui occisi sunt a Bulgario, Nicephoro imperante. Imperavit autem annos octo, menses totidem, & dies XXVI. Michael Rhombage ejus Successor Procopiam

tens, maceria circumdedit, atque tutavit. Nicephorus autem hoc comperto, mox attonitus quidam ageret circumiens ignoravit, & iis, quibus aderant, futuram perditionem pronuntiabat asseverans: Etiam si pennati fuerimus, nemo speret exitum se evasurum. Hæc autem molimina erant per dies duos, quintam viderelicet, & sextam feriam. Et nocte sabbati turbationes turbam armatarum circa Nicephorum, & eos, qui cum ipso erant, audite, omnes enervaverunt. Ante diei vero principium supervenientes barbari contra tabernaculum Nicephori, & magnates, qui cum ipso erant, hunc miserabiliter interficiunt; inter quos erant Aëtius, Petrus & Sisinnius, Thripiles Patricii, atque Theodosius Salibaras Patricius, qui contrisaxit, & multa mala beatæ offendit Irenæ, necnon Eparchus Patricius, & Prætor Orientalium, multique Protospatharii, & excubitus Domestici, & ordinum principes, seu Drungarius Imperialis Vigilia simul & Thracia Prætor, & multi Principes thematum cum infinitis populis; omnisque Christianorum corrupta est species: arma quoque perierunt, & Imperii vasa. Porro talis diei deformia verba abstet, ut Christiani ulterius audiant, utpote omne lamentum excedentia. Caput Nicephori Crunus recisum suspendit diebus multis in ligno, in ostentationem ad se venientium nationum, & confusionem omnium nostrum. Post hæc autem accipiens illud, & denudans, argentoque forinsecus induens, bibere in illo Sclavinorum Principes fecit gloriatus. Verum licet multæ viduæ, & orphanæ fuerint facti uno die, & lamentatio intolerabilis haberetur: hujus tamen occisio multorum facta est consolatio. Modum vero hujus occisionis nullus eorum, qui salvati fuerunt, liquidius enarravit. Ferunt etiam quidam, quod Christiani hunc cadentem lapidibus impetierunt. At effeminatorum virorum, servorum scilicet ejus, cum quibus & concumberebat, aliis quidem igne, wallis, alii vero gladiis perierunt cum ipso. Hujus Principatu Christiani graviores nullo tempore sunt consecuti. Omnes enim, qui ante se imperaverunt, ambitione, & luxuriis, atque barbaricis crudelitatibus superavit, de quibus per singula per-

PAGIUS II. Nam Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCCIV. ait: Hoc anno mensis Octobr. die Europala secundo, Indictione quinta, feria hebdomadæ ter cî quinta, hora prima Michael piissimus Curopalates a Senatu & militaribus Ordinibus in Hyp-

sequi, & posteris invidibile, & nobis erit laboriosum. Hactenus de miserando, sed digno, meritoque casu hominis, qui non posuit (a) Deum adiutorem suum, sed speravit in multitudine divitiarum, suarum, & prævaluit in vanitate sua, cui & secundum illud divinum oraculum accidit (b): Cor durum mala habebit in extremo. Hic vero non prætereunda sunt, quæ Michael Studita in vita Theodori Studitæ de prævilo, & prænuntiato Nicephori interitu narrat his verbis: Nec vero prætermittendum, quod sanguinario illi eventurum pater prædixit. Hoc ipsum quippe illi prædixit, & imminens periculum denuntiavit: tametsi nec sic quidem amens intellexit. Cum enim jam contra Scythas moveret, tumidosque, & later spiritus fremens gereret, probrum sibi ducens, se a sancto vinci; nec corruptum iter insistere audens, nisi sibi prius adjungeret: misit ex iis, qui cum magistratu erant, aliquot, qui vel minis, vel blanditiis, viro persuaderent, & quæ ab Imperatore acta fuerant, probare compellant. At divinus ille tum ardentiore quodam zelo succensus, & tanquam Spiritus numine afflatus ea recordi prædixit, quæ timore illum ac metu concutere poterant, nisi amens prorsus, & rationis expertus fuisset. Equum erat, Imperator, te actorum tuorum penitentia duci, & medicinam malo facere, ne temporis progressu difficile ad sanandum, aut penitus etiam insanabile redderetur. Sed quoniam haud ullum morbi tui sensum habes, ut non solum ipse ultro te in laqueum inducas, sed alios etiam in eundem impellere conaris, & ruinam volentibus ac perniciem pares: hæc tibi omnium vindex & spectator oculus meis verbis prænuntiat: Scito, te quam viam nunc ingredieris, ex ea nunquam reversurum. Itaque secundum justæ vaticinationem barbaricis manibus captus, non solum vitam turpiter amisit, sed caput ipsum amputatum Bulgarorum genti ad ludibrium reliquit, in quo illi inter potandum propinarent, & cladem suam, & ignominiam in omnibus convivis misero exprobrarent. De quo quidem apte prophetatum illud dici queat (c): Domus Regis erubescite, quoniam in gladio Principes vestri cadent, eo quod legem meam prævaricati sunt, & populum meum vexaverunt. Post-

podromo Imperator saluatur. Stauracius autem Imperatoris alterius audita designatione, detonsis illico capillis, monasticum habitum induit, &c. Quarta vero diei hora in ambone magna Ecclesia a Nicephoro Patriarcha Michael coronatus est, cum maximo Civitatis totius tripudio, &c. Mensis subinde ejusdem die XII. Procopia Augusta nomen cum corona accepit in Augustæi Triclinio, &c. ad

(a) Psal. 51. (b) Eccl. 3. 3. (c) Ose. 7.

CHRISTI
811.LEONIS PAP. III.
16.CAROLI MAGNI II.
NICEPHORI IO. IMPP.

Postquam igitur sedo in hunc modum exitu sublati est, & Stauratius ejus filius cum plagis, quas in eodem proelio acceperat, ægre in regiam urbem delatus, duobus, ut ferunt, mensibus supervixit, Michael, qui Curopalatæ dignitatem habebat, tum sceptrum suscepit, vir Imperio plane dignus, & in eo administrando æquissimus. Hucusque Michael Studita de interitu Nicephori, atque Stauratii.

De Petro Patricio in monachum convertito.

Eo in proelio militans Petrus Patricius, mira Dei benignitate a periculo liberatus, haud ingratus extitit benefactori: siquidem remisso nuntio sæculo, seipsum Deo totum obtulit, dum quod reliquum ejus supererat vitæ tempus, in monastica observatione infundendum tradidit: quod adeo naviter prosequutus implevit, ut egregia floruerit sanctitate, atque post obitum inter Sanctos in tabulis Ecclesiasticis adscribi meruerit, hoc elogio die prima mensis Julii.

VII.

Petrus sanctus Pater noster ex Constantinopoli quidem sub piissimo fuit Irenæ Imperio Patricii filius Constantini, a quo etiam omnem scripturam didicit Gentilem, & Christianam. Postmodum & uxori copulatus factus est Patricius. Et propter fortitudinem electus familiaris miles a Nicephoro Principe Stauratii genitore. Et cum Imperatore profectus in expeditionem adversus Bulgaros, post ipsius cædem, & filii Stauratii fugam fuit interceptus cum aliis quinquaginta, & a vinculis per orationem, & apparitionem S. Joannis liberatus, mundo relicto, monasticam vitam assumpsit, & in Olympo monte cum sancto se exercuit Joannico. Post ejus vero transitum urbem regiam petens, & in templo a se in Evandri loco extracto residens, & omnem obiens virtutem, multaque patrans miracula, consummatum est. Hæc in Menologio. In quo pariter extat memoria eorum, qui tunc capti sunt a Rege Bulgarorum; ab eo cum compellerentur a fide Christiana desicere, nec acquiescerent, ab eodem necari jussi, martyrii coronam sunt consecuti. De his enim in eodem Menologio Basilii Imp. die vigesima tertii Julii agitur istis verbis:

VIII.

Sanctorum Martyrum in Bulgaria necatorum commemoratio. Sub Nicephoro Stauratii patre Imperatore gestum est bel-

PAGIUS

ad innumeras autem ejus (nempe Michaelis) virtutes & probos mores accessit, quod cum pietate & recta in Deum fide excelleret, eorum qui se quocumque pre-textu, sive legitimo, sive perverso, Ecclesia cætu se junxerant, ærumna graviter offenderetur. Quapropter Sanctissimum Patriarcham, ceterosque omnes, qui pacis commune bonum promovere poterant, assiduis precibus & hortationibus

lum a Romanis cum Bulgaris. Et cum Imperator magnam consecutus esset victoriam: delitiis, & potibus populus vacabat exultans victoria. Sed reliquæ barbarorum a diabolo concitata, in Romanos in castris degentes irruentes, ceperunt Imperatorem, & occiderunt, reliquorum autem alios obruncarunt, alios duxere captivos. Hos autem Christum negare cogebant; & quia non acquieverunt, multis tormentis excruciatos, alios gladio obruncarunt, alios suspendio suffocarunt, sagittis alios transfixerunt, reliqui consumpti in carcere cursum consummarunt. Hæc ibi. De istdem agit in Latino Martyrologio, sed mendose fortasse per Nicephorum, quod sub Nicephoro factum est, dicitur. Sed ad Michaellem novum Imperatorem designatum redeamus.

Martyres a Bulgaris necati.

Quæ autem præcesserunt, antequam idem Michael Imperium sit adeptus, ex Theophane sic accipe: Postquam Nicephorus e medio sublati est, Stephanus Patricius, & Scholarum Domesticus, cum adesset quoque Theodistus Magister, pronuntiavit Stauratium Imperatorem, licet vivente adhuc patre eodem fuisset ab ipso insignitus honore: displicuit populo, qui salvatus fuerat, qui & patris ejus interitu delectatus est. Michael sane Curopalater illæsus evadens admodum ab amicis rogatus est, ut Imperator appelleretur. Et non admisit propter juramenta Nicephoro præstita, atque Stauratio. Huic Stephanus Domesticus resistebat spe vitæ Stauratii.

Confilio de Imperio Michaelis non omnino sentitur.

IX.

Porro Stauratius per urinam sanguine immenso prorumpente, arefactus est femoribus, & tibiis adeo, ut Phorio veniret Byzantium. Hunc Nicephorus Patriarcha validiore amans affectu, consilium dabat ei, ut Deum placaret, & eos, qui in avaritia prægravati erant a patre suo, consolaretur. Ad quem paterni sensus hæres germanus dicebat, non posse plus tribus reddere talentis. Hæc autem erat exilis pars injustitiæ illius: verum tamen & circa hæc pigritabatur, non vivere fidens.

Cum autem fœdus illibatam, more paterne mentis, circa neminem servaret, frequentius de honestationibus sumittebat Theodistum Magistrum, & Stephanum Domesticum, & Michaellem Curopalatem avertens animo, & Procopiam sororem suam Michaelis uxorem, ut insidiantem sibi

interpellare non desistebat. Pra cæteris vero Theodorum Studii Præpositum, & Platonem & Iosiphum Thessalonica Archiepiscopum Theodoris fratrem arctiori custodia mancipatos, una cum Studitarum Monasterii Primoribus, ad concordiam & unitatem revocare studebat: quæ res ei feliciter successit. Hæc summarie ex Theophane, quæ fide & accurate ex Anastasii versione refert Baronius

CHRISTI
811.LEONIS PAP. III.
16.CAROLI MAGNI II.
NICEPHORI IO. IMPP.

Stauratii studia contra Michaellem.

sibi Theophania Augusta submissioibus. Mox quippe misera per beatæ imitationem Irene obtinere sperabat Imperium, cum sine liberis esset. Ast vero Stauratius videns se insanabiliter infirmari, habitum Imperii uxori acquirere festinabat, & Bulgaros in Christianos excitare supra præcedentia mala. Super quo paventes Nicephorus Patriarcha, Theodistus Magister, & Stephanus Domesticus ex multa inimicitia in alteram amicitiam cum Michaelle Curopalate venerunt.

X.

Circa finem Septembris quinta Indictione, Kalendis Octobris vespere, Stauratius advocatum Stephanum Domesticum percontabatur, quomodo modo sororis suæ maritum ex propria domo posse ducere ad oculos eruendos. Quo perbibente, hoc impossibile fore hac hora propter virtutem nempe custodiam, quæ circa illum esset, & ob munitionem domus loci ejus; rogat nemini feri nota quæ dicta sunt. At ille eum verbis persuasibilibus inflexisset eum, ne sollicitus esset: per totam noctem miliaris ordinem, quæ remanserant, collegit in Hippodromo una cum Principibus propriis ad pronuntiandum Michaellem Imperatorem, quem admodum in subsequenti indicabitur.

XI.

Porro Nicephorus Patriarcha scriptum a Michaelle propria manus exegit de re-ستا fide, & ut sine sanguine manus a Christianis servaret, ac de sacris hominibus, seu monachis de toto Ecclesiastico catalogo, ne percuteretur ab illo.

Anno ab Incarnatione Domini DCCC. IV. secundum Græcorum supputationem, Indictione quinta, tertio Nonas Octobris, Michael Curopalata mitissimus appellatus est Imperator Romanus in Hippodromo a toto Senatu, atque ordinibus, qui imperavit annos duos. Stauratius autem acclamatione hujus audita, statim comam totondit, & monachicis indutus est vestimentis, & per Simeonem monachum cognatum suum valde Patriarcham implorans. Qui veniens in Palatium una cum Imperatore Michaelle, Stauratium rogabant, ne tristaretur super hoc, quod factum est: non enim

PAGIUS

nus. Porro Michael ab avo dictus fuit Rhanga-gabe.

III. Joannes Scylitza & Leo Grammaticus Theophanis Continuatores.

Ab hujus Michaelis Imperio Joannes Curopalata suam est auspicatus Historiam, ut Baronius num. XI. notavit. Fuit Joannes ille Scylitza natione Thraceus; Thraceum autem est pars Asiæ Minoris ad mare Ægeum, teste Imp. Constantino Porphyrogenito lib. 1. de Thematibus Priusquam Joannes Scylitza ad dignitatem Curopalatæ perveniret, variis aliis officis gradatim functus est; inter quæ fuerunt Protovestiarius, id est, Præfectura Vestiarii Imperialis, & magnus Drungarius Vigiliae, sive Præfectura Excubiarii. Cum Protovestiarius adhuc esset, scripsit Epitomen Historiarum ab obitu Imp. Nicephori; hoc est ab hoc anno, usque ad ini-

per insidias, sed desperatione vitæ ipse id gestum asseverans. At ille nequitie paterne rabie furens, non acquievit, dicens ad eum: Amicum meliorem me non habebis. Hora vero quarta coronatus est Michael a Nicephoro Patriarcha in ambone magna Ecclesiæ, in quo magna exultatio facta est. Hæc Theophanes.

Michael Curopalata coronatur a Patriarcha.

Porro ab eisdem Michaelis Imperio Joannes Curopalata suam est auspicatus historiam. Sed & Leo Grammaticus Leonis sapientis mandato historiam sex sequentium Imperatorum totidem ferme verbis scripsit, ac Curopalata, sed hic habetur præ manibus; ille vero adhuc latet in bibliothecis, Vaticana scilicet, & Medicæ Regiæ Francorum, sed nobis plus satis Curopalata. In his vero quæ sunt temporis hujus, præstat audire Theophanem hujus temporis auctorem qui de eodem Michaelle Imperatore hæc dicere pergit: Donavit Patriarcha auræ libras quinquaginta, & clero viginti quinque. Vir enim magnanimus, & non avarus omnes consolatus est, qui Nicephori nequitia sunt læsi, donisque Senatum, & militiam recreavit.

Porro quarto Idus Octobris coronata est Procopia in Triclinio Augustali: mul-

XII. * Augu- steos.

risque donis liberalibus auxit Senatum; mulieribus vero thematicorum militum, qui fuerant in Bulgaria perempti, auræ quinque talenta dedit. Theophaniam autem uxorem Stauratii, monasticam vitam amplexam, & cognatos illius, qui miserabiliter sub Nicephoro vixerant, ditavit. Interque alia insignem domum, & monasterium Thebraica dictum, ubi Stauratius est sepultus, illi concessit. Omnes etiam Patricios, & Senatores, sacerdotes, & summos sacerdotes & militantes, monachos, & pauperes tam in regia urbe, quam in thematibus degentes, locupletavit, adeo ut immensurabilis avaritia Nicephori, propter quam & male perit, paucis diebus disparuisse probaretur.

Super multos præterea optimos mores suos, cum piissimus, & Orthodoxus esset, tristabatur super his, qui a sancta scinde-
O o o de

tium Imperii Isaacii Commeni, qui Michaeli Stratiotico anno MLVII. successit. Hunc primam Scylitzæ editionem in suam Historiarum Synopsim Georgius Cedrenus verbatim transcripsit; Fatetur hoc ipsum Cedrenus in sua Præfatione, ubi refert, se primam Synopsios suæ partem usque ad Imp. Maximianum & Maximinum deducta ex Georgio Syncello transcripsisse, secundam usque ad Nicephorum Imp. ex Theophane, tertiam denique usque ad Isaacium Commenum ex Joanne Protovestiario cognomine Thraceo, qui, ut Allatus in Diatriba de Georgis, Vossius lib. 2. de Historicis Græcis cap. 26. Lambertius lib. 2. Biblioth. Cæs. cap. 7. alique Viri doctissimi affirmant, idem est ac Joannes Scylitza. Quare Fabrotus in Editionis Parisiæ Ce.

CHRISTI
811.LEONIS PAP. III.
16.CAROLI MAGNI II.
NICEPHORI IO. IMPP.

Nicephorus Patriarcha pacis studiosus.

debantur Ecclesia, quacumque occasione, sive ratione, multumque sanctissimum Patriarcham, ac eos, qui poterant pro communi pace concurrere, rogans, non acquiescebat, inter quos & Theodorum Egumenum Studii, & Platonem, atque Josephum Archiepiscopum Thessalonicensem fratrem Theodori in studiis detentos amaris una cum principibus monasterii satagebat unire, quod & fecit. Hæc Theophanes, qui cuncta præfens, intuebatur.

XIII.

De reddita autem pace Ecclesiæ, præcipue vero de restitutione S. Platonis, hæc habet ipse Theodorus Studita in vita ipsius, quam fidelissime scripsit: Illum (inquit) Nicephorum scilicet diutius arrogantem, & temeritate suspensum cum fortis Dei manus ad Scythas exterminasset, illic cum toto exercitu perdidit, ut posteris narratio quædam terribilis, & dictu horrenda, Deique iudiciorum, quæ comprehendere non possunt, ejusdemque sapientissimæ providentiæ exemplum, relinqueretur. Eum vero, Platonem videlicet, qui antea nobiscum una clausus tenebatur, cum eorum, qui tunc Imperio potiebantur Michaelæ & Procopia & pie se gerebant, gratia proprio gregi restituisset, Confessorem illum seipsum esse probavit, idque quomodo factum sit dicemus, neque enim hoc præterire consentaneum est.

Pax Ecclesiæ restituta.

Eorum cura, qui res nostras benevolenti potius, quam inimico animo disponebant, de medio sublatus fuit scandalum: quo remoto, & dissidium, quod illi cum Episcopo intercesserat, sublatus fuit, cum principes ipsi hoc eis persuasisent. Itaque sanctissimus Patriarcha se purgavit, quod quacumque acciderant, Imperatoris violentia facta fuissent. Tunc igitur una convenerunt, & vicissim sibi satisfecerunt (quandoquidem ipsi Deo nihil ita charum est ut pax & concordia, modo concordia non sit fidei dissensio, atque divini præcepti violatio, non denique canonis alicujus reprobatio, quemadmodum præfens conjunctio se habuit) quantum ad nos pertinebat; ea quæ interea facta fuerunt, præmittentes ut illis similia, quæ divinorum Patrum memoria facta, & similiter dispensatione quadam neglecta fuerant, immo vero perfecta earum rerum examinatione in futuro illo sæculo illi justo, atque incorrupto iudici reservata. Hæc de restituta concordia Theodorus.

PAGIUS

Cedreni Præfatione Joannem Scylitzam Cedreni Simiam magno errore nuncupavit, & quousque Cedreni Synopsis Historica nunc pertinet, consueque perducta fuit prima editio Compendii Historici Joannis Scylitzæ. Cæterum cum Joannes ex Protovestriario & Magno Drungario evasisset Curopalata, publicavit secundam Compendii sui Historici editionem, historia-

Facta autem cuncta hæc consensu Leonis Romani Pontificis, Michael Studita in vita ipsius Theodori testatur, cum de restitutiis Patribus, & inita concordia ista ait:

Michael, qui Curopalata dignitatem tum gerebat, sceptrum suscepit, vir Imperio plane dignus, & in ea administratione æquissimus. Cui ante omnia res patris cura fuerant, ut ab exilio eum revocaret, & honore omni redcem cumularet. Quin etiam dissidentia membrum aptissime copulavit, pulchrum Ecclesiæ corpus in unum iterum connectens, & pristinam sacerdotibus ac monachis concordiam reddens, Josepho nimirum, qui egestus ab Ecclesia antea fuerat, ab eadem nunc tamquam inutili membro apertius reciso, & excluso, qui in locum ejus fuerat intrusus.

Placuit hoc in primis Romano Antistiti, qui per litteras, nuntioque suos sententiam confirmavit: nam & illum sequentem pacis & conciliatorem ad devincendum Patrum animos, pius Imperator adhibuerat. Exinde vero sanctus & Patriarcha crescente inter illos amore mutuo, persistenter de cetero non tam corporibus, quam animis invicem arctissime colligari, ita ut alter alterius, & uterque utriusque consuetudine vehementer caperetur. Ita Michael.

Porro ad hanc ineundam concordiam eo usus est consilio Michael Imperator, ne quid dissidii semen alicubi reliquum esset: noluit Confessores e carcere liberare, nisi prius pollicerentur Patriarchæ Nicephoro amplectenti quæ sunt secundum sanam doctrinam, & destruenti quæ fuerant male constructa, communicarent. Qua libenter accepta conditione a sanctis Platone, Theodoro, atque Josepho, ut a illi eidem consentirent, sequentes ipsi fuerunt, ut declarat (a) epistola hoc argumento conscripta, tunc ab ipso Theodoro ad Antoninum Abbatem, qui una cum suis ea de causa in carcerem conjectus fuerat, & adhuc eo detinebatur multa passus.

Antonino præposito S. Petri, & eis qui cum illo, &c.

Cum epistolæ vestras magno cum animi angore, & afflictione ad nos scriptas a paterna sanctitate vestra accepissemus: quantopere ingemuerimus, quid dicere attinget, fraternis visceribus commoti, tametsi indignissimus, & ex parili mœre do-

suorum temporum auctam ab initio Imperii Isaacii Comneni usque ad initium Imperii Alexii Comneni, hoc est, ab anno MLVII. usque ad annum MLXXXI. quo Alexius Comnenus abdicato Nicephoro Botoniata in Imperio successit. Hujus secundæ, & a Cedreno non interpolatæ editionis MS. exemplar antiquissimum extare in Bibliotheca Casarea testatur Lambecius

XIV.

Pax Ecclesiæ Constantiæ Leone Papæ confirmata.

XV. Cur adhuc Confessores aliqui detinerentur in carcere.

(a) Theod. l. i. epist. 55. in Cod. Col.

CHRISTI
811.LEONIS PAP. III.
16.CAROLI MAGNI II.
NICEPHORI IO. IMPP.

Deplo ratio perfectionis.

dolorem vestrum æstimantes, atque una sustinentes? Nec enim aliis licet molestias æstimare, quam iis, qui consimili affectu iisdem molestiis anguntur. Enimvero peccata nostra usque adeo in hoc sæculo iniquitatem exaggerarunt, refrigerante, juxta Domini verba, charitate, ut qui offendicula, & scandala omnia removere debeant, eos videre sit paria, ac fortasse graviora externis magistratibus facere. Carceres dicitis, probra, exilia, persecutiones, & arumnas sustinisse vos, ac etiamnum sustinere ab iis, qui Ecclesiæ Dei moderantur, quos non solum pro Dei mandato pugnantes, sed ne siquidem humanis criminibus rei essetis, talia unquam a Dei pastoribus perpeti fas esset, nedum pro veritate certantes, quibus laus debetur & beatitudo, atque hæc insuper monastica professione ornati.

XVI. (a) Matt. 7.

(b) 1. Pet. 2.

Ex operibus eorum cognoscetis eos, ait (a) Dominus. Haud sane talia in sanctis spectata sunt; quin ipsi contra potius vis sunt Apostolica voce edocti, quæ de Domino sic ait (b): Qui cum maledicere non maledicebat, cum patebatur, non comminabatur: præbebat autem placide percutienti divinam maxillam. Hinc Christi pastores noti: illinc alieni Episcopi. Sed quis sensus vester esse possit de ingruente hac ætate nostra hominum improbitate, & illi gloriam ducentes ostentant; quod iniquum est, equum æstimantes, auctoritatemque & imperium suum ad oppugnanda Dei præcepta exercentes. Verum illi, quæ gesserunt, quæque gerunt, aliquando inveniant, aut veniam potius consequantur a iudice incorrupto, qui nihil inexploratum, inultumque relicturus est in die iudicii. Vos vero fratres carissimi, ac Patres reverendissimi gaudete, & exultate, quoniam divina beatitudinis gloriam reportastis, & Christi opprobria gloriose suscepistis, exiguus laboribus & arumnis maxima, & sempiterna præmia consequentes.

XVII. De pace Ecclesiæ ad quam invitat.

Et quoniam, ut jam ante scripsimus, optimi Dei beneficio, e medio sublatus est cuius causa dissidium in Ecclesia nostra extitit: victrix pax obtinuit nutu & auctoritate, & benignitate, addam & hortatu Triumphatorum, Christi que amantium Imperatorum nostrorum, necnon operum, & defensione sanctissimi Patriarchæ nostri (sic enim deinceps appellare oportet) suscipiat & sanctitas vestra, quæ Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

loco laudato. Quoad Leonem Grammaticum Theophanis Continuatore, qui Baronii tempore ineditus erat, extat nunc inter Scriptores Historici Byzantini a Jacobo Goaro & Græco in Latinum versus. De eo legendus Hankius part. II. cap. VII. de Byzantinorum Rerum Scriptoribus Græcis.

IV.

A num. XVIII. ad XLIV. Theophanes ad

a nobis humilibus multa cum speculatione, & investigatione, paternarumque actionum contemplatione, ac scandalorum quoque, quæ in Ecclesia interdum contigerunt, diiudicata, & approbata fuerunt ut sic etiam in Ecclesia vestra pax Dei regnet in cordibus omnium. Næc enim, nisi hoc facimus, sanctum a Deo reputabitur, nec victoria nobis erit, quin amittimus forsitan, rectum curiosius inquirentes, & quod hactenus præteritis laboribus bonum excegimus. Accipite ergo, vos obtestamur, & suscipite sanctissimum Patriarcham nostrum, & communicate, in quibus manifesta non est iniquitas, etiam Episcopo vestro: ea, quæ intercesserunt, Domino permittentes censuri, & remuneratori factorum, dictorumque. Ad hoc enim ipsum, precibus interpositis, & sanctissimum Patriarcham appellemus, ut liberemini vos quoque a custodia. Pacisque tesseram inter vos stantentes, si quid controversiæ subsit, illico decidatur; aut si tale sit, ut vestro hæc & reverendissimi Episcopi congressu curari nequeant, coram ipso œcumenico Patriarcha morbi omnes sanentur, concurrantque universa ad pacis lætitiæ, concordiaque unitatem. Hucusque ad Antoninum Theodorus Studita de pace suscipienda, atque concordia ineunda.

Sed quæ sunt reliqua anni hujus ipsius novi Imperatoris ex Theophane recitemus, qui dictis superius ista subiicit: Misit ad Carolum Regem Francorum pro pace, atque contractu nuptiarum in Theophylactum filium suum. Agitur de hac legatione in Annalibus Francorum anno sequenti, quando videlicet pervenit in Gallias. Subdit vero Theophanes:

Porro octavo Kalendas Januarii quinta Indictionis, Michael tranquillissimus imperator coronari voluit Theophylactum filium suum Imperatorem a Nicephoro Patriarcha in ambone majoris Ecclesiæ, feria quinta; & obtulit pretiosissimum stemma in sancto altario in vasis aureis, & lapidibus vetustis, & quadrangulis velis antiquitus ex auro, & purpura clare contextis, atque admirabilibus sanctis imaginibus variatum. Donavit autem & Patriarchæ auri libras vigintiquinque, & venerabili clero libras centum, splendendam reddens sanctam festivitatem, & filii pronuntiationem.

Insuper hujus quoque Michaelis Imperii

annum DCCCIV. Incarnat secundum, Alex. re-
fert, Michael Imp. Legatos ad Carolum Fran-
corum Regem destinasse qui de pace atque ma-
trimonio cum Theophylacto ejus filio ineundo
tractarent; Nicephorum Patriarcham Constanti-
nop. Synodicas literas ad Leonem III. trans-
mississe, & mensis Decembris die XXV. feria
hebdomadis quinta, a Nicephoro Patriarcha eun-
dem

XVIII. Theophylactus coronatur Imper.

vificantem, ac sanctissimam Trinitatem unius substantia, supersubstantialem, indivisibilem, incomprehensibilem, inseparabilem, immutabilem, simplicem, indivisam, & incompressam, & sine intervallo incorporatam, sempiternam sine qualitate, sine quantitate, unius honoris, unius gloriae, unius sedis, unius deitatis, intractabilem, & impalpabilem sine figura, sine sine bonam, perpetue splendorem lucem, tripliciter fulgentem, lumen omne excellentem, semper itidem, & secundum eadem se habentem, omnia speculantem, & perfectientem virtutem, omnibus rationabilibus, & intelligibilibus repente & non partim effusione divini luminis splendorem, proportionaliter, pro facultate recipiendi qua in iis est qui illuminantur, & ad esse, & ad bene esse conservantem in subsistentibus rebus & non nudis nominibus cognitam, una deitate, & potestate, & Regno glorificandam, & adorandam ab omni visibili, & invisibili creatura.

XXX.

Ex iis, qua in Trinitate considerantur, Pater quidem sine initio est, & sine causa: non enim ex aliquo, sed a se ipso esse habet. Filius autem, non sine principio est, ex Patre enim est. Principium autem filii Pater sicuti causa est; si autem, quod ex tempore est, accipias initium, & sine initio est: creator enim temporum non est sub tempore * genitus quidem, sed sempiternus, & indistincte complendens Patri (a) sicut splendor gloriae, & Paternae figura substantia. Spiritus autem sanctus ex Patre substantiam habens, * non genitus, sed procedens, sempiternus cum Patre, & Filio consideratur; non sine principio quidem propter processionem ex Patre. Principium enim & ipse est Pater secundum cause rationem: sine initio autem & ipse est secundum tempus.

* γεννητός per generationem (a) Hebr. 1.
* γεννητός ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρὸς non per generationem sed per processionem.

Unus ergo Deus Pater ex quo omnia, & unus Dominus Iesus Christus per quem omnia, & unus Spiritus sanctus in quo omnia, ex tribus perfectis unum perfectum & perfectissimum, quod est divinitas, segregatis quidem & personalibus proprietatibus ad invicem differentia. Unumquodque enim horum quae natura indivisa sunt propter continuitatem substantiae cum mentis contemplatione dividitur, Deus a nobis agnoscitur, & creditur omnium plenissimum existens divinitatis proprietatum. Et haec tria invicem copulata unus Deus a nobis adoratur, ternaliter quidem secundum personas, singulariter autem secundum substantiam. Et monarchia est, quod a nobis honoratur, non polyarchia, non anarchia propter inordinatam, & scditiosam stultitiam, ac confusio conditionem. Monarchia autem non quam circumscribit persona, propter

imperfectiorem & litteram Judaica inopia & puerilitatis, sed quam natura unius honor, & sententia conspiratio, & identitas motus ostendit, & eorum quae ex eodem sunt in unum consensus, quod in creata natura impossibile est, velut ait magnus inter Theologos Gregorius, & neque id quod copulatum, & conaturaliter est in Trinitate contemplanda divinitatis dividitur. Alienatur enim a nobis, & abscondatur infanti Aarii non recta opinio & rabies. Individua enim ipsa Trinitas & gloria & sempiternitate & Regno non divisa, neque alienata, neque Dei principalibus personis transmutatis, neque * concapescentibus invicem, sed in unaquaque earum immutabili servata, & inconfusa proprietate. Procul enim refutetur, & abigatur male prudentis Sabelii fraudulenta confusio.

Veneror autem, & adoro quod erat ante secula destinatum, mysterium, novissimis autem temporibus revelatum in salutem omnis generis nostri, & peractum per magnam condescensionem, & ineffabilem dispensationem unius sanctae, & vivificantis Trinitatis Christi veri Dei nostri, ut unde esse nobis fuit per inenarrabilem ipsius bonitatem, inde & bene nobis esse daretur. Confitor igitur, & credo ipsum unum de vivificantibus, & beata Trinitate Dei Filium, & Verbum cum Patre, & Spiritu sancto sempiterno simul adorandum, & consploricandum, sicuti consubstantialem & * confessorem, infinita clementiam motum ad miserandam propriam plasmationem bona voluntate Paterna & misericordia, gratia autem & cooperatione sancti Spiritus descendentem de caelo, & inter homines conversatum, ut damnatos nos dudum peccato, & a delectatione expulsos paradisi, & corruptioni subiectos gratia reconciliaret, & divinae socios perficeret naturae. Inhabitans enim in utero sanctissime incontaminatae Dei genitricis Virginis, & in anima & in carne praeundata Spiritu, & totum in seipso suscipiens ex ipsa quod nostrum est, quemadmodum in principio plasmans, & vivificans hominem, processit Deus incarnatus, manens quod erat, Deus: Virginem post partum supernaturaliter & ineffabiliter Genitricem conservans: nequaquam mutata secundum naturam virginitate ad ostensionem veram, secundum processionem nativitatis ejus, inconnexa, & immutabilis sempiternitatis. Qui enim Patri conaturalis est, consubstantialis nobis per omnia absque peccato factus, semen Abrahae apprehendit, similiter nobis particeps factus carnis & sanguinis.

Carnem enim animatam suscepit anima XXXII. intelligibili & rationali, quae nullo modo subsistit ante ultimam unionem, sed

* ἡ ἐπι-
κορπεύει
εἰς ἀλλή-
λας, ne-
que com-
meantibus
inter se.
XXXI.
De incarn-
atione
verbi con-
fessio.

* ὁμοῦς
vov

simul caro animata rationalis in Christi conaturalitate creditur, non per gratiam habitans in nobis, sed totus totam naturam complectens inconfuse, & indivise, & supernaturaliter coadunationem operatus; ut convenientes substantiae divinitatis, & humanitatis in proprietate, quae secundum naturam est, permanerent, & nullatenus in invicem transferrentur: licet vocabula ratione conaturalitatis commutare pie intelligamus propter nominum connexionem. Contemplatione enim sola, & non re ipsa separari existimamus propter supernaturalem convenientium unionem, singularitatem autem, & unionem personae servari credimus inseparatam, & indivisum permanentem. Abiciatur enim phantastica impostoris Eutycheis, & Dioscori confusio, & commixtio. Inde ipsum creatum & increatum confitemur, ante saecula autem & sub tempore caelestem & terrestrem; & circumscriptum, & incircumscriptum; passibilem & impassibilem, sine matre, & sine patre; illud quidem inenarrabilem, & sine initio, & ante saecula ex Patre nativitate, hoc autem propter eam, quae secundum nos est, occultam & intelligibilem coadunationem, & duas ejus nativitates praedicamus, quae sunt incomprehensibiles, & omnem sermonem excedunt. Cum enim in forma Dei esset unigenitus Dei Filius, qui est in sinu Patris, hoc est, in substantia Patris ante saecula, ex eo fulgens, in consummatione saeculorum semetipsum exinanivit, & servi formam assumpsit, hoc est nostram substantiam.

XXXIII.

Ergo in Christo secundum personam coadunatio aliud quidem & aliud, ex quibus Salvator est, introducit, ut puta invisibile & visibile, passibile & impassibile, non alium autem & alium, abijt: Deum eundem perfectum vere & hominem perfectum confitemur: differentiam naturarum attribuentes, unum & eundem cognoscentes. Et post incarnationem, non in dualitatem filiorum dividentes propter diversitatem concurrentium in coadunationem secundum personam naturarum, ut expellatur a divino atrio insipiens Nestorius; omnis autem divinitatis & humanitatis ejus operationes perficientem. Sicut Deus enim operatus est divina, per ipsu Dei signa & mirabilia operans; sicut homo autem ipse passiones & opprobria voluntarie suscepit. Praeterea cum duabus naturis consequenter & necessarie numero aequales etiam naturales operationes ejus, praedico, tamquam demonstrantes, & constituentibus ipsas substantias vel naturas, secundum patris & Deo convenientes divina sapientia praedictorum Patrum nostrorum traditiones. Similiter autem & duas voluntates naturales ipsius Domini & Dei nostri Jesu Christi confiteor. Ann. Eccl. Tom. XIII.

Voluntarium enim eum cognosco in utraque natura, ex quibus & in quibus est & intelligitur, sicut operantem, ita & volentem, ad passionem autem voluntarie venisse.

Credo eum crucifixum esse non in qua XXXIV. splendet cum Patre substantia, etsi Dominum (a) gloriae crucifixum fuisse, dicitur in * sermone retributionis, sed in terrena nostra natura, in qua terrestrem nostram massam suscepit, & maledictum pro nobis factus est, ut benedictionis, quae ab eo est, facios nos efficeret, & malefactorum secundum carnem sustinuit mortem pati, ut mortis aculeum peccatum sustinendo condemnaret in carne sua, & destrueret hunc, qui habebat mortis imperium, hoc est, diabolus. Sepulturae autem traditum corpus suum conservasse incorruptum, nequaquam ab arcana, & inenarrabili divinum unitione, quamvis a rationabili & intelligibili ejus anima separatam in spacio triduo. Cum qua ipse & ad infernum descendit, & bis, qui in carcere erant, spiritibus (sicut princeps & divinitus dixit (b) Petrus, veniens praedica. (b) 1. Petr. 3. demptionem dedit. Incorruptionis autem nobis principium factus est, in eo quod primogenitus ex mortuis resurrexit. Surrexit enim sicut Deus calcans mortem, dux itineris factus omni carni in Resurrectione, & simul excitavit nos, qui peccati casu cecideramus.

XXXV.

Astitisse autem post Resurrectionem mulieribus, & gaudium eis annuntiasse, & eam, quae ex femineo nos nuntio incesserat, tristitiam dissipasse. Visum autem & sanctis discipulis suis Resurrectionis suae mysterium confirmantem, & ostendentem se, sicut ipse fuerat & ante Resurrectionem, per escam, & sapientis Thomae circa divinum latus palpationem. Ascendisse quoque in caelum, & ad dexteram Dei Patris sedisse cum assumpta carne, cum qua iterum veniet in gloria Dei & potestate, quae est super omnem creaturam, & Judex sedebit, unicuique secundum opera sua reddens (c). Omnes enim nos (c) 2. Cor. exhiberi oportet ante tribunal Christi. 5. Cum his credo & carnis resurrectionem, cum mundi transmutatio fuerit, ut (d) 2. Cor. mortale nostrum induat immortalitatem, & corruptibile incorruptione operatur. 15. Confitor etiam unum baptisma in remissionem peccatorum, quod in Patre, & Filio, & Spiritu sancto perficitur, secundum Evangelicam & divinam traditionem.

Haec sunt autem Orthodoxae Fidei, & sacrae nostrae religionis veneranda dogmata & mysteria, secundum traditam nobis a divinis initiatoribus altissimam & purissimam Theologiam, & salutarem circa nos Dei verbi dispensationem, & qua-

De Michaele Imp. Nicephorus

cem erant, disposuerunt. Nos autem propier gloriae Dei, & honoris Ecclesiae, & concordiae, & sacrarum legum conservacionem studium ponentes, ea, quae nos...

XII. De Michaele Legato commendatio

* requiritur

* auxiliatore

PAGIUS V. Testamentum Caroli M.

A numer. XLIV. ad XLVIII. Refert Baronius Testamentum Caroli Imp. factum anno ab incarnatione Domini Nostri J. C. DCCCXI. anno vero Regni ejus in Francia XLIII. & in Italia XXXVI. (legendum XXXVII. licet MSS. quae consulit Baluzius, & omnia exemplaria edita habeant XXXVI. Imperii autem XI. In-

munem patronum, ac defensorum nostrorum magnum, ac principem Apostolorum, cui pro nobis indignis servis ipsius preces offerre non graveris.

In signum autem mediatrix inter nos in Domino dilectionis missimus vestrae fraternae beatitudini encolpion aureum, cujus una facies crystallum inclusum, altera picta nigello est, & intus habet alterum encolpion, in quo sunt partes honorandi ligni in figura Crucis positi, runicam candidam, & penulam castaneam incon-

Quod ad res pertinet Occidentales, memorabile est testamentum Caroli Magni de rebus mobilibus, quod hoc anno fecisse, auctor est Eginhardus in vita ipsius, ait enim: Divisionem tamen thesaurorum pecuniae ac vestium, aliaeque suppellectilis coram amicis & ministris suis, annis tribus antequam decederet, fecit, contestatus eos, ut post obitum suum a se facta distributio per illorum suffragium rata permaneret: quid ex eis, quae miserat, fieri vellet, breviario comprehendit, cujus ratio, ac textus talis est.

brodunum, Burdegala, Turones, Bituricas. Hujus testamenti testes sunt Archiepiscopi septem, Episcopi quatuor; Hildebaldus Archiepiscopus Coloniaensis; Riculphus Archiepiscopus Moguntinus, Arno Archiepiscopus Salisburgensis; Vulfricus Archiepiscopus Remensis, Bernuinus Archiepiscopus Vesontionensis, Laidradus Archiepiscopus Lugdunensis; Joannes Archiep. Arelatensis; Theodulphus Episcopus Aurelianusensis; Jesse Episc. Ambianensis; Hetto Episc. Basiliensis Waldgaudus seu Waldcaudus Episc. Leodiensis. Testes sunt & Abbates IV. Fridugifus Abbas San-Martiniensis, Adulungus Abbas Laureshamensis, Engilbertus Abbas Centulensis, & Hirmino Abbas Sancti Germani prope muros Parisiensis.

Mirum est, inquit Baluzius in Notis ad Capitularia Regum Franc. Tom. II. pag. 1072. cur hic XXI. tantum Metropoles Regni Franc. dici esse dicantur, cum XXIV. fuisse con-

* obtine

XLIII.

* Syrad. encausto.

* Mynon

Munera missa a Nicephoro ad Leonem Papam.

XLIV.

VI

Testamentum Caroli M. de rebus mobilibus.

XLV. Trina divisio mobilium generalis.

PAGIUS Metropoles Galliarum tres in eo non memorantur.

In nomine Dei omnipotentis Patris, Filii, & Spiritus sancti. Incipit descriptio, atque divisio, quae facta est a gloriosissimo, & piissimo domino Carolo Imperatore Augusto, anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi octingentesimo undecimo, anno vero ejus Regni in Francia quadragesimo tertio, & in Italia trigesimo sexto, Imperii autem undecimo, Indictione quarta? quam pia consideratione facere decrevit, & Domino annuente perfecit de thesauris suis atque pecunia, quae in illo die in camera ejus inventa est. In qua illud praecipue praecavere voluit, ut non solum eleemosynarum largitio, quae solemniter apud Christianos de possessionibus eorum agitur, pro se quoque de sua pecunia ordinis atque ratione perficeretur, sed etiam ut heredes sui, omni ambiguitate remota, quid ad se pertinere deberet, liquido cognoscerent, & sine lite atque contentione sua inter se competentem partitione dividere possent.

Hac igitur intentione, atque proposito omnem supellectilem atque substantiam suam tam in auro, quam in argento, gemisque, & ornatu regio, quae (ut dictum est) illa die in camera ejus inventi poterat, primo quidem trina divisione partitus est; deinde easdem partes subdividendo, de duabus partibus viginti unas partes fecit, & tertiam integram relevavit. Et duarum quidem partium in XXI. partes facta divisio tali ratione consistit. Ut quia in Regno illius Metropolitanarum civitatis XXI. esse noscuntur, unaquaque illarum partium ad unamquamque Metropolim per manus heredum & amicorum suorum eleemosyna nomine perveniat. Et Archiepiscopus, qui tunc illius Ecclesiae rector extiterit, partem, quae ad suam Ecclesiam data est, suscipiens, cum suis suffraganeis partiatur, eo scilicet modo, ut pars tertia suae Ecclesiae sit, duo vero partes inter suffraganeos dividantur.

Harum divisionum, quae ex duabus primis partibus factae sunt, & juxta Metropolitanarum civitatum numerum XXI. esse noscuntur, unaquaque ab altera seque-

Metropoles Galliarum tres in eo non memorantur. Metropoles Aquenensis, Narbo, & Aquae Sextiae, quarum nulla istice mentio, inter Galliarum Metropoles numerantur. Elusa tamen cur praetermissa sit, facile intelligi potest. Nam quia exorta fuerat a Vandalis, ut facient veteres membranae Lacurrenses, ac nondum, ut opinor, dignitas primae Sedis ad Aufciensem Ecclesiam translata fuerat, Novempopulanae Metropolis inter ceteras Regni Francorum nominata non est, quia nulla erat, & Episcopi illius Provinciae proprium ea tempestate Metropolitanum non habebant, sed Burdegalensi Metropoli subiecti erant, quam eam put Regionis Novempopulanae propterea vocat

strata semotim in suo reposito cum superscriptione civitatis, ad quam referenda erat, condita jacet. Nomina vero Metropolitanarum civitatum, ad quas eadem eleemosyna vel largitio data est, haec sunt: Roma, Ravenna, Mediolanum, Forumjulii, Gradus, Colonia, Maguntiacum, Vivianum, quae & Salzburgum, Rotomagus, Treveri, Senones, Vesuntium, Lugdunum, Rheims, Arelatum, Vienna, Tarantasia, Ebrodunum, Burdigala, Turones, Bituriges. Hic advertite Lector, Aquilejam non poni, quod ejus sedes (ut dictum est) translata fuerit Forumjulii, hinc est, ut saepe reperitur scriptus Patriarcha Forijulii loco Patriarchae Aquilejensis: hinc legas apud Sigebertum, cum eadem Metropoles recentetur, cum nominat Forumjulium, sic ait: Forumjulii quae & Aquileja. Sed pergit:

Unius autem partis, quam integram reservari voluit, talis est ratio, ut illis duabus in supradictas divisiones distributis, & sub sigillo reconditis, haec tertia in usu quotidiano versaretur, velut res, quam nulla voti obligatione a Domino possidentis alienatam esse constaret, & hoc tamdiu quoad usque vel ipse superstes esset, vel usum ejus sibi necessarium iudicaret; post obitum vero suum, aut voluntariam saecularium verum abdicationem, eadem pars quatuor subdi visionibus secaretur, & una quidem earum supradictis XXI. partibus adderetur; altera a filiis & filiabus, nepotibusque atque nepotibus suis assumpta, & iuxta ac rationabili inter eos partitione divideretur: Tertia vero consueto Christianitatis more, in usum pauperum erogaretur: Quarta simili modo nomine eleemosynae in servorum, & ancillarum usibus palatii famulantium sustentationem distributa veniret. Ad hanc tertiam totius summae portionem, quae similiter ut caetera ex auro & argento constat, adjungi voluit omnia ex aere & ferro, aliisque metallis, vasa atque utensilia, cum armis & vestibus, aliaque pretiosa, aut utili ad varios usus facta supellectile, ut sunt cortinae & stragulae, tapetes, fulcra, coria, sagmata, & quicquid

Auctor Chronici Fontanellensis a Duchefnio editus. Idem dici potest de Ecclesia Aquenensis si Narbonensis Secundae Metropoli; quam abscis quae Episcopo fuisse ab anno circiter DXCVI. usque ad annum DCCCLXXXVI. docent vulgati Aquenensium Antistitem Catalogi; quae vero suam dignitatem recuperare donata est, in Synodo Francofordiensi, irrita, ut videtur, conatu. Attamen ex Epistola Ludovici, ci Pii de congregandis quatuor Conciliis anno DCCCXXIX. manifestum est Archiepiscopum Aquensem, Benedictum videlicet aut Agericum, inter Metropolitanos recentem, qui ad Concilium Lugdunense conventuri erant. At illustrissima Narbonensis Eccle-

XLVI.

* tapetia

CHRISTI
811.LEONIS PAP. III.
16.CAROLI MAGNI II. IMP.
NICEPHORI IO.

*Arnulphus, miris gestis qui fulget ubique,
Hic me spe cuius freti posuere parentes.*

PAGIUS

vicinis Episcopis locum illum committere voluit. Sed ne quisquam eorum hanc sibi deinceps Parochiam vendicaret, ex remotis Gallia partibus quendam Episcopum Amalarium nomine direxit, qui primitivam Ecclesiam ibidem consecraret. Sed & eidem Ecclesia sacras Reliquias ac plura Ecclesiastica munera pia largitate specialiter destinare curavit. Quis sit ille Amalarium, in controversia ponitur, sed eum esse Amalarium

Porro S. Arnulphi causa facta est ejus Ecclesia sepultura ejus generis Regum Francorum, eorumque filiorum.

Re-

Archiepiscopum Trevirensem, certum est; Is enim assumptus ex partibus Gallia remotis a Saxonia Transalbiana, non vero ex partibus Gallia remotis ab Aquisgrano, ut præceptum illud interpretatur Bollandus in Vita Sancti Ansharii ad diem III. Februarii, unde postea, perperam deducit, Amalarium, de quo loquitur Ludovicus, diversum esse a Trevirensi,

JESU CHRISTI
ANNUS
812.LEONIS PAP. III.
ANNUS
17.CAROLI MAGNI 12. IMP.
MICHAEL. CUROP. 1.

R Edemptoris annus octingentesimus duodecimus, Indictione quinta incipit, quo Michael Imp. reddita Ecclesiae pace, Manichæos (qui & Pauliciani sive Atingani sunt dicti) regiones Orientis eorum hæresi magnopere infestantes, lege adversus eos sancita, e medio auferre conatus est. Habet de his in primis ista Theophanes: *Multo sane divino zelo Imperator piissimus motus contra Manichæos, qui nunc Pauliciani dicuntur & Atinganos in Phrygia & Licaonia degentes capitalem animadversionem, Nicephori sanctissimi Patriarchæ & aliorum piecum prædicamentis, promulgavit, ipsis scilicet suadentibus & hortantibus. Aversus est autem per alios nequam morum consiliarios, obtentu penitentia cum esset impossibile illos penitentiam agere, qui eorum errore decepti fuissent. Dogmatizabant autem indocte, non licere sacerdotibus promulgare contra impios mortem; per omnia divinis super hoc adversus scripturis. Si enim Petrus (a) vertex Apostolorum Ananiam & Sapphiram ab unico mendacio tantum mortificavit: & Paulus clamat (b): Qui talia (inquit) agunt, digni sunt morte, & hæc de solo corporali peccato: quomodo non horum contrarii erunt, qui omni spiritali & corporali spurcitia demonibus ferwunt? At hic novi schismatis occasio suborta est; etenim majores nostri, ut inter alios S. Ambrosius averfatus est communionem illorum Episcoporum, qui auctores fuerunt, ut Priscillianus cum suis Maximi Imperatoris gladio feriretur. Est & de his Augustini epistola ad Posidum, & aliæ ejusdem adversus dictam sententiam assertiones. At de his superioris dictum est.*

Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6305.

SÆC. IX.

Anno E-

ræ Hisp.

DCCCL.

Anno Ha-

guz

CXCVII.

inchoato

die 22.

Septemb.

fcr. 1.

A. C. 812.

1.

Michael

Imp. in

Manichæos

animad-

vertit.

9. D. C. 15. P. 4. April. Indict. 5.

JESU CHRISTI 812.

LEONIS III. PAPÆ 18.

CAROLI IMP. 13.

MICHAELIS CUROP. IMP. 2.

A Num. I. ad V. Theophanes anno Incarnat. secundam Alex. DCCCIV. qui Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoatur, ait: Zelo quoque divino piissimus Imperator motus in Manichæos, qui nunc Pauliciani, & Atingani & Phrygia & Licaonia, capitibus, Nicephori sanctissimi Patriarchæ, & aliorum Orthodoxorum hortatibus pronuntia, aliorum male serinatorum consiliis, peniten-

Sed quæ per Michaellem Imperatorem adversus Paulicianos gladio feriendos lege sancita facta sint, videamus: ea Lucas Siculus hujus temporis scriptor, in libello, quo ejusdem hæresis impietatem & hæreticorum res gestas est profecutus, tradit his verbis: *Videns ergo Michael pater piissimus Imperator, & qui post eum Regnum tenuit Leo, variis & indignis modis infestari ab hæresi Christianos, missis in omnes Romani orbis partes litteris: omnes nefaria secta participes necari jussunt. Quare ut in Armentiam perlatum est regium edictum ad Thomam Episcopum Neocæsariæ, & Paracordacem præfectum, occidebantur regio jussu quotquot morte digni exitii daces reperiebantur.*

Post hæc quidam e Sergii discipulis, is nimirum, qui Astati seu instabiles appellantur, præfectum per dolum & proditorem jugularunt, & Cynachorita pariter Thomam Metropolitanum; arreptaque protinus fuga, in Melitenem fugerunt. Erat tum per illam oram Sarracenorum, qui Sarden incolebant, Amiras Monocherates. Ab hoc accepto ad habitandum Argeo, sedem inibi figunt Astati, & agmine facto, in omnibus circum locis populari, & prædas agere per Romanam ditionem incipiunt. Sergius porro cum in Argeo annis aliquot eum discipulis hæssisset, justo tandem Dei judicio, securi dissectus, ut qui Ecclesiam Dei dissecurat, in ignem missus est sempiternum. Nam Tzanius quidam e Nicopoli Castello hominem nactus in monte, qui Argeo superimminet, faciendis asseribus intentum, ascia ex ejus manibus extorta, & in eum impacta, ipsum interfecit. Atque in hunc modum erepta est vita novissima & omnium teterrima bel-

Q q q lua,

tiæque ab illis ineunda obtentu, ne sententiam exequeretur, impeditus est: cum tamen fieri nequeat omnino, ut ii, qui in hoc errore versati sunt, usquam sincera penitentia ducantur. Porro isti dogmatum novatores pulam asserbant, sacerdotibus haud licere capitalem sententiam adversus impios ferre, sed in eo Divinis Scripturis adversus simul se proferebant. Etenim si Petrus Apostolorum Coriphæus Ananiam & Sapphiram unius mendacii reos morti addixit; nec non Paulus liquido testatur, qui talia perpetrant morte dignos esse, idque tantummodo pro corpore delicto, nonne Apostolorum adversarii atque dissimiles erant, qui homines, tam anima, quam corporis impuritate scatentes, & demonum obsequio mancipatos, gladio divinam ultionem peragenti eripient? Eorum tamen haud paucos pius Imperator Michael capitis abscissione damnavit.

Huc referenda quæ habet Ignatius Diaconus cap. 4. Vitæ Sancti Nicephori, ubi loquitur de iis, quæ ab eo gesta sunt, postquam in summa Ecclesie dignitate constitutus est: *Hanc adeptus ac digne Evangelio edificare incipiens, facti cre-*

II.

De nece
Manichæo-
orum.De nece
Sergii
Manichæo-
orum
Principis.

II.

omni principatu, qui sub ipsis est, homicidia, rapinae, adulteria, & omnes Deo odibiles actiones in civitatibus ac villis a divinitus peritura gente perpetrabantur, inque alma Dei nostri civitate colenda loca sancta Dei Genitricis, & Resurrectionis ac Calvaria, seu reliqua profanata sunt. Similiter & Lauræ eremi opinatissima S. Charitonis & S. Sabæ, & reliqua monasteria, & Ecclesia deserta facta sunt. Alii autem percepto martyrio, intercepti sunt: alii vero Cyprum, & ex hac Byzantium properarunt; quos Michael pius Imperator & Nicephorus sanctissimus Patriarcha benigna munificentia receperunt. Nam his, qui venerunt ad urbem, monasterium insignem donavit: his vero, qui in Cypro remanserant, monachis & laicis talentum auri transmisit, & hos diversis consolatus est modis. Erat quippe Michael circa omnes suavis, & clemens, circa negotiorum vero dispositionem iners, servitute subactus Theodisio Magistro, & cæteris Principibus. Hucusque Theophanes.

XII. Hoc eodem anno, initio sui Imperii Michael Imperator Legatos suos misit in Occidentem ad Carolum Magnum Imperatorem, & ad Leonem Papam, jun-

PAGIUS *everfis contraria sententia dicitis, eam veiciebant, confirmantes pacem, qua Dei mandata rescindat, non esse admittendam: Istud enim, Venientem ad me non emittam foras, Dominus deerevit, aiebant: qua proferrent; & in cuius argumenta hac producenda vere nescii. Primo quidem, quoniam nemine ex eis ad nos transfugiente, eos qui intra Aulam erant, cum ipsis pace composita servare possimus, prodidimus. Secundo, quia licet quidam ex eis pauci transfugerint, plurimum certe potius, ejusdemque nobiscum nationis & sanguinis consortium satagere, quam incertis nobis quibusdam propositis fido questu ditescere decebat. Plures enim quam paucos servare Deo magis gratum est, &c.*

VI. Imperator tamen Constantinus Porphyrogenetus, qui Theophanis Chronographiam continuavit, ejusdem sententiae est cum Consiliariis, quos Theophanes reprehendit, & cum Sancto Theodoro Studita. Lib. 1. num. 5. hæc scribit: cum jam Bulgarorum Dux Crumnus, concordiam & pacis fœdera, amicitiasque ambire se simularet, ac animum pacis cupidum praeferret, dummodo annua, qua pendit solita erant, pro eo ac majoribus visum erat, Romani tributa praearent; ea demum adjecta conditione, ut & Bulgarorum vicissimque Romanorum imperium transfuga, sua quique genti redderentur. Transfugarum caput illud absurdum Senatui visum est, quamquam Michael Imperator totus in Principis Bulgarorum sententiam ibat, quod ineunda pacis occasionem illam sibi valebat aufugere. Obtinuit tamen Senatus sententia, quam Theodisius Magister sequeretur, ac cui vim ac pondus auctoritate sua adhiberet. Iterum ergo relictis colloquiis ad bellum aleam revocatum negotium: idque magis decere merito judicatum est. Quomodo enim non onem humanitatis sensum exuisse ardeat, bitrandus est, qui hominem casu aliquo, aut vici stitidine in errorem prolapsus; patria-

xitique eos Legatis illis redeuntibus quos idem Carolus Imperator anno superiori miserat ad Nicephorum Imperatorem confirmandæ pacis causa: missi enim fuerant hi, Hatto Episcopus Basileensis, Hugo Comes Turonensis, & Ajo Longobardus Foro-Julienensis, & cum his Leo Spatharius natione Siculus, atque Wilharius Dux Venetorum. Hi igitur cum pervenissent Constantinopolim, occiso Nicephoro Imperatore, cum Michaele rem agentes, eum ad pacem capeffendam promptum invenerunt. Qui (ut dictum est) cum eisdem suis Legatos ad Carolum misit, qui hoc anno ad eundem Aquisgranum pervenerunt, atque Græca oratione laudem ejusdem Caroli Imperatoris dixerunt, & Augusti titulo celebrarunt. Hæc habent veteres Annales Francorum. Nomina autem eorum, qui fuerunt hac functi Legatione Imperatoris, sunt Michael Episcopus Arfaphius, & Theognostus Protospatharii. Qui revertentes, Romam (ut habuerunt in mandatis) venerunt ad Leonem Romanum Pontificem, atque in basilica sancti Petri ejusdem fœderis libellum, nempe communicatorias litteras ab eodem Pontifice, acceperunt. Hæc Annales Francorum. Mi-

que (qua nihil dulcius esse aiunt) contempta, adhuc uxore & liberis, ceu ad aras inviolabiles, ad Romanæ Ditionis loca confugiendum, Scythicæ gentis immanitati, cuius feris nihil indoles differat, dedendos putaverit? Cum enim terribiles, truceque ac ferri sint, multos suorum id non ferentes, ac lenitatem & mansuetudinem nostram sæpenumero transire animadvertunt. Ne igitur universa ipsorum gens in nostram paulatim se effundat, veriti eorum Principes, sapius ad nostram usque atatem, multos de hac re sermones moverunt. In quantum tamen (quod communi fertur adagio) ceciderunt; viros nati firmi propositi, & qui a sententia non facile dimoverentur. Brevi itaque cessatum mora: ambaque mox gentes ad arma concurrere: Hæc Constantinus.

Ad num. XII. & seq. Eginhardus in Annal. VII. ait: Michael factus Imperator, Legatos Domini Pax inter Imperatoris Caroli, qui ad Nicephorum missi fuerunt (ut anno superiori vidimus) & Constantinopoli suscepti, & absolvi: cum quibus & Legatos suos direxit Michaelem scilicet Episcopum & Arfaphium atque Theognostum Protospatharios, & per eos pacem a Nicephoro inceptam confirmavit. Nam Aquisgrani, ubi ad Imperatorem venerunt, Scriptum pacti ab eo in Ecclesia suscipientes; more suo, id est Græca lingua, laudes ei dixerunt, Imperatorem eum & Basileia appellantes; & inde revertendo Romam venientes in Basilica S. Petri eundem pacti seu fœderis libellum a Leone Papa denuo susceperunt. Idem habent alii Annalistarum, Monachus Egoimensis, Incertus Auctor in Vita Caroli & Regino in Chron. Verum Michael Imp. gesta a Legatis, quoad titulum illum grata & rata non habuit, cum certum sit, nec eum, nec ejus Successores Basilei seu Imperatoris & Augusti nomen Carolo M. aliisque Imperatoribus

De legatione Michaelis Imp. ad Carolum Magnum.

XIII. Miserat enim ex more Catholicus Imperator ad Romanum Pontificem Catholicæ fidei professionem, ut Catholicæ Ecclesiæ communionem consequi mereretur, a qua divulsi fuerant prædecessores Orientis Imperatores: quam consecutus est, datis ab eodem Pontifice, ut dictum est, in basilica S. Petri, ad eundem Imperatorem litteris communicatoriis. De Legatione autem quam sequenti anno Carolus ad Michaelem misit; dicemus suo loco.

XIV. Ad hæc ultima tempora Caroli Imperatoris, qui persecuti sunt res Hispanas, referunt decantatam Francorum cladem illam acceptam in saltibus Pyrenæis, ad Rocidam vallem, vulgo dictam Roncisvalle, in qua præter multos alios cæcos desiderati sunt illi nominatissimi Duces Rotlandus Britannicæ Comes, Anselmus & Eginhardus, ajuntque, & Carolum ipsum fractum viribus in Gallias rediisse, & paulo post defunctum esse, totumque id factum per Alfonso Regem Gallicæ cognomento Castum. Hi autem quam longe in primis in his, quæ sunt temporis, aberrent a veritate: o-

PAGIUS *Occidentis, Francis vel Germanis nunquam dedisse. Non diffimulavit Eginhardus Carolum Constantinopolitanis Imperatoribus, Nicephoro, Michaeli & Leoni valde odiosum fuisse, propter susceptum a se Imperatoris nomen, quasi qui Imperium eis praripere vellet. Sed hac de re plura anno DCCCXXIV. num. X. & seq. Non dubitandum, quin in hac pace Venetia & Dalmatia comprehensa fuerint, uti jam anno DCCCX. num. IV. & VI. de Venetia diximus. Quoad Dalmatiam, magna ejus pars cum Istria & Liburnia mansit sub potestate Caroli, qui teste Eginhardo in ejus Vita, Istriam quoque & Liburniam atque Dalmatiam, exceptis maritimis Civitatibus, quas ob amicitiam & junctum cum eo sedus Constantinopolitano Imperatori habere permittit. Joannes Lucius Lib. I. de Regno Dalmatiæ cap. 15. de Dalmatia, inquit, sicut eam partem, quam Croati cum Liburnia occupaverant, simul cum reliqua Croatia Carolum subegisse censendum est; ita illa exceptio Civitatum maritimarum de Civitatibus continentis Dalmatiæ, scilicet Jadra, Traurio & Spalato, Croatis conterminis, quæ cum Insulis Dalmatiæ, nomen retinebant, intelligenda est. Quæ genuina verborum Eginhardi interpretatio.*

VIII. In ea Venetia & Dalmatia comprehensi.

IX. Carolus cum Rege Cordubensi & Beneventanis pacem facit.

Legatis dimissis, Imperator generali Conventioni Aquisgrani solemniter habito, Bernardum filium Pippini nepotem suum in Italiam misit: Cordubensi propter famam Classi, qua de Africa & de Hispania, ad vastandam Italiam, ventura dicebatur, Vvalanem filium Bernardi patruelis sui, cum illo esse iussit, quoad usque rerum eventum securitatem nostris afferret. Hac Classi partim in Corsicam, partim in Sardiniam venit. Classi etiam Nordmannorum Hiberniarum Scotorum Insulam aggressa, commissoque cum Scotis proelio, parte non modica Nordmannorum interfecta, turpiter fugiendo domum reversa est. Pax cum Abulaz Rege Saracenorum facta, item cum Duce Beneventanorum Grimaldo: & tributum nomine XXV. millia so-

lidorum auri a Beneventanis soluta. Expeditio facta ad Vulzos, & ab eis obsides accepti. Harioldus & Ragenfridus, Reges Danorum, missi ad Imperatorem Legatione pacem petunt, & fratrem suum Hemmingum sibi remitti rogant, inquit Eginhardus in Annal. qui jam scripserat, Harioldum & Ragenfridum mortuo hoc anno Hemmingo Danorum Rege, a Danis Reges esse constitutos. De pace facta cum Abulaz seu Alhaca Cordubensi Rege, fusius loquitur Chronographus Moissiacensis: Eodem anno Abulaz Rex Saracenorum ex Spania audiens famam & opinionem virtutum Domini Caroli Imperatoris, Missos suos direxit postulans pacem facere cum eo, quam ipse piissimus Imperator denegare noluit, sed fecerunt pacem cum eo per tres annos. Walaanes seu Wala, quem Carolus Aug. in Italiam ire præcepit, ut consilio Bernardum juvaret, Adelhardi Corbeiensis tunc Abbatis frater germanus erat, & sicut Adelhardus Pippino, sic Walaanes Bernardo Pippini Regis filio præcipuus fuit Consiliarius, & uterque in Italiam a Carolo directus.

XV. Cum enim assiduo pene & pene continuo cum Saxonibus bello certaretur, dispo-

lidorum auri a Beneventanis soluta. Expeditio facta ad Vulzos, & ab eis obsides accepti. Harioldus & Ragenfridus, Reges Danorum, missi ad Imperatorem Legatione pacem petunt, & fratrem suum Hemmingum sibi remitti rogant, inquit Eginhardus in Annal. qui jam scripserat, Harioldum & Ragenfridum mortuo hoc anno Hemmingo Danorum Rege, a Danis Reges esse constitutos. De pace facta cum Abulaz seu Alhaca Cordubensi Rege, fusius loquitur Chronographus Moissiacensis: Eodem anno Abulaz Rex Saracenorum ex Spania audiens famam & opinionem virtutum Domini Caroli Imperatoris, Missos suos direxit postulans pacem facere cum eo, quam ipse piissimus Imperator denegare noluit, sed fecerunt pacem cum eo per tres annos. Walaanes seu Wala, quem Carolus Aug. in Italiam ire præcepit, ut consilio Bernardum juvaret, Adelhardi Corbeiensis tunc Abbatis frater germanus erat, & sicut Adelhardus Pippino, sic Walaanes Bernardo Pippini Regis filio præcipuus fuit Consiliarius, & uterque in Italiam a Carolo directus.

X. Amalarius seu Amalarius Archiepiscopus Treverensis hoc anno e Transalbania Saxonia versus est, ut colligitur ex Ludovici Pii Diplomate, in quo gesta hac in Provincia tunc superiori, quam currenti anno uno tenore narrat Ludovicus, qui postquam locutus est de iis bianorum quæ ad annum præcedentem pertinent, quæque ibi recitavimus, statim subiicit: Postmodum veni (nempe hoc anno) captivis optatum ad patriam undique confluentibus, eandem Parochiam cuidam Presbytero Heridac nomine, specialiter commendavit, quem universa Nordalbingorum Ecclesia, videlicet ne ad ritum relaberentur Gentium, vel quia locus ille lucrandis adhuc Gentibus videbatur aptissimus, disposuerat consecrari Episcopum, ut ipsa occasione vel auctoritate, summa in ipsis terminis Gentium sedulitate prædicandi Sancta multiplicaretur Ecclesia, dum vicinorum ipsius novitatis Episcoporum multa latitudinis

Convinctur multi- pliciter error.

spostis per congrua confinium loca praedictis, Hispaniam quam maximo poterat belli apparatu aggreditur, saltuque Pyrenaei superato, omnibus, quae adierat, oppidis atque castellis in deditorem acceptis, salvo atque incolumi exercitu revertitur, praeter quod in ipso Pyrenaei jugo Vasconicam perfidiam parumper in redeundo contigit experiri. Nam cum in agmine longo, ut loci & angustiis staret, Vascones in summi montis vertice positis insidiis (est enim locus ex opacitate silvarum, quarum maxima est ibi copia, insidiis ponendis opportunus) extremam impedimentorum partem, & eos qui novissimo agmine incedentes, subsidio praecedentes tuebantur, desuper incursum, & in subiectam vallem deiciunt; confertoque cum eis praelio, usque ad unum omnes interficiunt, ac direptis impedimentis, noctis beneficio, quae jam instabat, protecti, summa cum celeritate in diversa disperguntur. Adjuvabat in hoc facto Vascones & levitas armorum, & loci, in quo res gerebatur, situs. E contra, Francos & armorum gravitas, & loci iniquitas per omnia Vasconibus reddidit impares.

XVI.

In hoc praelio Egbertus, alias Eginhardus Regiae mensae praepositus, Anselmus Comes Palatii, & Rotlandus Britannici litoris Praefectus, cum aliis compluribus interficiuntur. Neque hoc factum ad praesens vendicari poterat, quia hostis, re per-

PAGIUS

cura non sufficiebat discurrere per omnia. Delevit etiam eidem Presbytero quandam Cellam Hrotuace vocatam, quatenus eidem loco periculis undique circumdato foret supplementum. Idem Ludovicus postea quae ipse mortuo patre in ea Provincia egerit enarrat: Sed quia consecrationem jam dicti Viri velox ex hac vita transiit, ego autem quem Divina Clementia in Sedem Regni ejus assererat, cum in multis Regni disponendis negotiis insisterem, hoc quoque praedicti patris mei studium velut Regni in finibus peractum, minus caute ostenderem, suadentibus quibusdam jam dictam Cellam ad Indam Monasterium contuli, vicinam vero Parochiam vicinis Episcopis interioribus commendavi. Brementis videlicet ac Verdensis, usque ad an. DCCCXXXIV. quo illuc S. Ansharium Hammaburgensem Archiepiscopum misit.

XI.

Enumeratio Episcopatuum a Carolo Magno in Saxonia inlittorum.

Apud Nicolaum Schatenum Episcopatus in Saxonia fundati ita enumerantur: Antiquissimus Onabrugenfis. Inde Paderbornensis, Halberstadtensis, Bremensis, Verdensis, Mindensis, Mimi-gard-vordenfis seu Monasteriensis, Hildesensis, fundati. His accessere Hamburgensis & Schildrensiscapti inchoantique a Carolo Magno; alterum Ludovicus Pius, alterum ceteri Imperatores, dum postremo Magdenburgum transferretur, Otto Magnus absorvit. Anno DCCCX. Hildegrimus Catalaunensis Episcopus & frater Sancti Luidgeri Episcopi Monasteriensis primi relicto Luidgeri Episcopi Catalaunensis renunciatus est a Carolo Magno Episcopus Seligenstadii, quod Oppidum est

petrata, ita dispersus est, ut ne fama quidem remaneret ubinam gentium queri potuisset. Haftenus de his Eginhardus. Qui cum dicat id eo tempore factum, quo iuge urgebat Saxonicum bellum, plane declarat, nequaquam fieri potuisse his ultimis Caroli temporibus, quibus jam diu ante (ut dictum est) a bello Saxonico cessatum esset, superatis penitus illis, & ad Christianam religionem perductis. Sed & longe ante haec ultima Caroli tempora eam cladem contigisse: ex eo etiam demonstrat idem Eginhardus ibidem, dum eo ordine, quo sunt gesta, bella a Carolo numerans, post hujusmodi bellum Hispanicum, recenset Britones ab eodem domitos, Beneventanos sub tributum redactos, inde Bavaricum coeptum bellum, & postea Avaricum; de quibus singulis dum agunt auctores veteres, qui per singulos annos eadem sunt profecuti, aequae post Hispanicum istud bellum ea omnia contigisse demonstrant. His accedunt quae de propagato ab eo Imperio idem, qui supra, praesens rerum inspector fidelissimus testatur Eginhardus, dum ait: Ipse Carolus per bella memorata Aquitaniam & Vasconiam, totumque Pyrenaei montis jugum, & usque ad Iberum anmem, quae apud Navarros ortus, & fertilissimos Hispaniae agros secans sub Dortosa civitatis moenia Balearico mari miscetur, subegit scilicet, deinde Italiam totam, &c. Plane significans ea de bello Vasconico antea contigisse, quam Carolus in Italiam inferret arma.

Rur-

Germaniae, aliis Ostrovicum dictum, in Saxonia Inferiori, & in Halberstadtensi Principatu ad anmem Olfam; sed cum locus ille minus placeret, translata est postea Sedes Episcopalis Halberstadtium. Carolus etiam instituit Episcopatum Aulicensem. Aulicam, inquit Krantzius lib. 2. Metrop. cap. 10. Aulici locum dixere, quod crebrius ibi Rex gloriosissimus (Carolus) cum esset in Provincia resideret. Circumspiciens autem opus esse & his populis proprio Sacerdote, quod longius abesset Salingsstedenfis (nunc Halberstadtensis) Episcopus, igitur Ecclesiam suam ibi exadificata Pontificem iussit consecrari Venerabilem Sacerdotem Guntherum. Sedes Episcopalis dein Aulica Hildesiam translata est. Aulica & Hildesiam duobus ab invicem miliaribus distat: illa sita est in loco, ubi Sala rivulus in sinistram Leynae ripam influit; Hildesiam vero fluvio adhaeret. Ex his Episcopatibus, qui trans Visurgim fluvium Moguntiacensi, qui cis eundem anmem, Coloniaensi Metropolitae subiecti fuere, ut ostendit Coitinius hoc anno num. LXVI.

Hoc circiter anno Carolus encyclicas litteras Archiepiscopis Regni sui direxit, ut eorum scriptis certior efficeretur, qualiter & ipsi & illorum Suffraganei Presbyteros Dei, plebemque sibi commissam instruerent de Baptismo; quibus litteris sollicitati Magno Senonensis Archiepiscopi & Joannes Archiepiscopi Arelatensis Theodulphum Aurelianensem Episcopum impulerunt ad scribendum librum de Ordine Baptismi ad Magnum seu Magnonem, Senonensem Archiepiscopum, quem in capitula XVIII. partitus est; editus est

XII.

Encyclica littera Caroli M. de eadem de Baptismo.

XVII. Necessitudo inter Adelfonsum & Carolum.

Rursum vero procul abest, ut per Adelfonsum Castum ea adversus Carolum fuerint perpetrata; siquidem magna amicitiae necessitudine inter se conjunctos fuisset Carolum Magnum Imperatorem, & Adelfonsum cognomento Castum, nec quicquam discordiarum inter eos intercessisset, idem Eginhardus in eisdem Caroli vita demonstrat, ubi ait de Carolo: Auxit etiam gloriam Regni sui, quibusdam Regibus ac Gentibus per amicitiam conciliatis: Adeo namque Adelfonsum Gallaciae atque Asturiae Regem sibi societate devinxit, ut is cum ad eum litteras vel Legatos mitteret, non aliter se apud illum, quam proprium suum appellari juberet. Haec Eginhardus. Frequentatum namque ab eodem Adelfonso muneribus atque legationibus ipsum Carolum Imperatorem, pariter Francorum Annales edocent. Si quidem aliquando per Frojam Legatum papilionem mirae pulchritudinis ad Carolum Adelfonsum misit; postea vero alia legatione exhibita per eundem Frojam Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

est liber ille a Sirmondo inter Theodulphi Opuscula. Eo etiam tempore Amarius Tревренсис Archiepiscopus elucubravir librum de Sacro Baptismo ad Carolum Magnum Imperatorem qui falso haftenus suppositus fuerat Alcuino, inter cujus opera reperitur sub Epistolae nomine libellus de Caremoniis Baptismi, inscriptus Gloriosissimo & Excellentissimo Augusto a Deo coronato Carolo Serenissimo. Hunc vulgarem errorem detexit Sirmondus in Notis ad librum laudatum Theodulphi. Adhaec Odilbertus Mediolanensis Archiepiscopus accepit litteras Caroli Magni a Mabillonio Tom. I. Vet. Analect. pag. 21. publicatis ad eum rescriptis litteras ab eodem Mabillonio Tom. IV. Vet. Analect. pag. 377. promulgatas cum prioribus verbis singulorum capitulum libelli ejus de Baptismo. Continet Opus illud capita XXII. Adhaec Mabillonius Tom. III. Vet. Analect. pag. 1. e tenebris eruit librum Laidradi Episcopi Lugdunensis de Sacramento Baptismi cum praefixa Epistola ad Carolum M. Imperatorem, in qua dicit Laidradus, antequam ad ejus quaesita respondeat, sibi visum esse de ipso Baptismo in genere verba facere; Huic opusculo subnectitur alia Epistola Laidradi ad Carolum Imperatorem cum responsis ad quaesita ejus. Denique Joannes Cordesius Lemovicensis Canonici Hincmari Opusculi subtextit Epistolam Jesse Ambianensis Episcopi cum hac inscriptione: Sacris Sacerdotibus & in Christo omnibus Diaecesi nostra digne militantibus Jesse humilis Episcopus in Domino salutem. Initio suae scriptiois testatur se se a Diaecesi abesse gravibus negotiis implicatum: Breviter, inquit, vobis inquantum temporum adsuit spatium, qualiter a sacri Baptismatis unda pervenire debeatur, scribendo perstrinximus.

XIII.

Quid hujusmodi littera encyclica continerent.

Quid a singulis Archiepiscopis postularit Carolus, liquet ex Epistola quam ad Odilbertum, quae sola superest, dedit. Postquam igitur Carolus ostendit quantum exoptet, ut multiplicetur numerus populi Christiani, scribit: nolle itaque per tua scripta aut per te ipsum volumus, qualiter & tu, & Suffraganei tui doceris & instruas Sacerdotes Dei & plebem vobis commissam de Baptismi Sacramento; idest, cur

ac Basiliscum, manubias de expugnata Ulyssipona & a Sarracenis vendicata ad eundem Carolum misit captivos Mauros loricatos atque mulos: idque anno Redemptoris septingentesimo nonagesimo octavo.

Sed unde adeo disertis viris, res Hispaniarum historia prosequutis, tam graviter errandi provenit origo? dicam: Quod enim Turpini nomine (quisquis ille fuerit) somniorum ac fabularum vanus contextor, post venerandi corporis S. Jacobi Apostoli inventionem (quam etiam per ipsum Carolum factam esse mentitur) ponit bellum illud contigisse, in quo Rotlandus, sive Rolandus inter alios viros insignes occubuit: nulla hic habita exacta temporis ratione, revera tunc bellum illud contigisse sunt arbitrati, quo a fabuloso auctore ponitur: qui hoc errore ducti sunt, antiquiores adnumerantur Tudenfis & Rudericus Toletanus Episcopus; recentiores vero omnes, ne singulos nominem, tamquam e caelo alato oraculo firmiter eidem inhaeserunt, R r r uno

XVIII.

Fabulae Turpini exploduntur.

primo insani Catechumenus efficitur, vel quid sit Catechumenus, deinde per ordinem omnia, quae aguntur. De Scrutinio, quid sit scrutinium. De Symbolo, quae sit ejus interpretatio secundum Latinos. De credulitate quomodo credendum sit in Dominum Patrem Omnipotentem, & in Jesum Christum filium ejus, & in Spiritum Sanctum, Sanctum Ecclesiam Catholicam, & omnia quae sequuntur in eodem Symbolo. De abrenunciatioe Satanae & omnibus operibus ejus & pompis. Quid sit abrenunciatio, & quae opera ejus diaboli & pompa. Cur insufflatur & cur exorcizatur. Cur Catechumenus accipit salem. Quare tangantur nares, pectus ungatur oleo; cur scapula signantur, & quare pectus & scapula lavantur. Cur albis induitur vestimentis; cur sacro chrismate caput perungitur & mystico tegitur velamine; & cur corpore & sanguine Dominico confirmatur. Haec omnia subtili indagine per scripta nobis, sicut diximus, nunciare satage; & si ita teneas & praedices, aut si in hoc quod praedicas, te ipsum custodias. Ex his verbis intelligimus, Carolum ad Archiepiscopos tantum, non vero ad eorum Suffraganeos litteras dedisse, & cum haec Epistola generalis fuerit, similia exemplaria missa esse ad Magnum Archiepiscopum Senonensem, quod testatur Theodulphus in Praefatione libri de Ordine Baptismi, & ad alios Regni Francici Archiepiscopos; licet ea exemplaria ad nos non pervenerint. Intelligimus etiam, cur Jesse Ambianensis & Theodulphus Aurelianensis Episcopi, non ad Carolum Magnum, sed is ad Magnum Archiepiscopum Senonensem; ille vero ad Clerum suum scripserit, quia nempe Episcopus Carolus M. non interrogat. Sirmondus dicit, se vidisse quatuor diversa exemplaria libri Theodulphi, in quorum tribus liber inscriptus est Magno; in quarto vero Joanni, mendose tamen, ut ipse opinatur, cuius sententia probatur Baluzio in Notis ad Capitularia Reg. Franc. pag. 1071. ad nullum quippe inquit Vir clarissimus, alium de hoc argumento scribere potuit eo tempore Theodulphus, quam ad Magnum Metropolitanum suum. Ac cum Theodulphus tam a Joanne Archiepiscopo Arelatensi, quam a Magno suo Metropolitanus pul-

(a) Ambrosii l. 3. c. 48.

uno dumtaxat excepto, præ cunctis Hispanarum rerum scriptoribus hoc nomine mihi laudando Ambrosio (a) Morale, qui hæc odoratus, haud imprudens est errantes sequutus, sed hærens substitit, ut rem accuratius consideraret. Sed eos admirati sumus magis, qui difficultatem hanc sentientes, ut solverent, duas clades exercitus Caroli in Pyrenæis montibus sibi sinxerunt, & hanc, de qua est sermo, posteriorem dixerunt. Sed hos oportet suis divinationibus adduciant, ut pariter affirmant, Rotlandum & cæte-

PAGIUS

pulsatus fuerit, ut librum laudatum de Ordine Baptismi scriberet, nullum mihi videtur dubium, quin etiam utriusque Opusculum illud inscripserit. Denique libellus de Ceremoniis Baptismi Alcuino adscriptus, ejus esse non potest; cum in eo illius Auctor dicat: dixistis, Serenissime Imperator, velle vos scire, qualiter nos & Suffraganei nostri doceremus populum Dei de Baptismi Sacramento; ideoque recte illum Amalario tribuit Sirmodus, MS. Petaviano inhius. [r]

XIV. Privilegium a Carolo M. concessum Hispanis Gallias incolentibus.

Baluzius Tom. I. Capitulum Reg. Franc. pag. 399. refert ex Archivo Archiepiscopatus Narbonensis Præceptum a Carolo Imp. in gratiam Hispanorum, qui in ejus Regnum confugerant, emissum, in quo plures Hispani ibidem memorati queruntur, quod multas oppressiones sustineant, ipseque Imperator asserit, se jus esse Joanni Archiepiscopo Misso suo, uti se ad Ludovicum Regem conferret, & quomodo ipsi Hispani vivere debeant statueret. Interim Bevana, & aliis octo Comitibus mandat, ut eosdem Hispanos, qui ad se de Hispania venerant, & terras excolendas a se acceperant, nullo censu gravare præsumant, sed quoad usque, inquit, illi fideles nobis, aut sibi nostris fuerint, quod per triginta annos habuerunt per aprisionem quæsi possideant, & illi & posteritas eorum, dat. IV. Nonas Aprilis anno Christo propitio, Imperii nostri XII. Regni vero in Francia XLIV. atque XXVIII. in Italia Indictione quinta, ideoque hoc Christi anno. Joannes ille erat Archiepiscopus Aretensis, & his verbis per aprisionem, Imperator intelligit eam partem terræ incultæ, quam Hispani ex concessione Regum vel Comitum excolendam sumserant, ut interpretatur Baluzius in Notis ad Capitularia pag. 1080. quod pluribus exemplis confirmat Ducangius in suo Lexico in voce Appriso. Hæc Hispanorum in Regno Francorum Privilegia, idest, in ea parte Hispaniæ Citerioris, quæ citra Rubricatum est commorantium, confirmarunt Ludovicus Pius

ros nominatos socios bis mortuos esse, cum hos ipsos in posteriori clade dicunt esse necatos, quos in eo jam diu antea firmissima auctoritate ostendimus fuisse peremptos. Sed facebant hæc cum suo auctore mentito Turpino fabellæ, poetici dumtaxat dignæ figmentis, ab historico stylo longe longius femovendæ. At sæpe suorum gentilium nimium ardens amor plures fallere coegit historicos, ut absque delectu perciperent quæcumque scripta, quibus ipsi quolibet modo gloriam suis compararent. At de his satis. Sc-

& Carolus Calvus, quorum Præcepta suis locis memorabimus.

Non prætermittendum hic quod Annalista Cæsareus a Lambecio editus ad annum Caroli Regis XLIV. qui juxta eum in hunc Christi annum convenit, de Monasterio Fuldensi, Sancti Bonifacii Monasterio vulgo appellato, scribit: facta est conturbatio non minima in Monasterio Sancti Bonifacii, & fratres XII. ex ipsa familia pervenerunt simul cum Abbate Ratgario (tertio Abbate Fuldensi) ad judicium Imperatoris Karli, nec tamen ita commotio illa quævit, sed post Richulfus Archiepiscopus Mogunziæensis, & Bernharius Episcopus Civitatis VVangionum, & Hanto Episcopus Augustensis, & VValgarius Episcopus Ecclesiæ VVirzaburg, cum cæteris fidelibus, qui simul ad illud Placitum convenerunt, jussu Imperatoris sanaverunt commotionem illam in Monasterio Sancti Bonifacii. Eo anno dedicata est Ecclesiæ Sancti Joannis Baptiste in australi parte Monasterii juxta flumen Giralbha. Loquitur de hoc dissidio Abbatem inter & Monachos Fuldenses orto Brouverus lib. 1. de Antiquit. Fuldens. cap. 21. asseritque Monachos obtulisse simplicem libellum Carolo Magno multarum querelarum plenum, quem ipsemet postea lib. 3. capit. 12. recitat, & post eum Cointius anno DCCCXIII. num. CCCCL. & seqq. Monachi recentis instituti zelo flagrantem perire sibi veteris disciplinæ rigorem nolebant, & Ratgarius summo jure nusquam cessit, & omnium a se voluntates alienavit. Quare anno DCCCXVII. ut in Annalibus Fuldensibus legitur, Ratgarius Abbas Fuldens Monasterii accusatus a fratribus & convulsus, depunitur. Hinc in Carminum libro Modestus eundem Ratgarium hoc Schemate expinxit; posuit enim juxta eum imaginem monocerotis in ovium gregem incurrentis infesto cornu. Anno DCCCXVIII. Sanctus Eigil Vitæ Sancti Sturmii Monasterii Fuldensis Conditoris Scriptor, in locum Ratgarii subrogatur.

XV. Dissensio in Monasterio Fuldensi.

I. Sequitur Christi annus octingentesimus decimus tertius, sexta Indictione, quo Michael Imperator a Leone Armeno præventus deponit Imperium quinto Idus Julii. Quo modo autem ista se habuerint, & quæ hæc præcesserint, ex Theophane qui præsens aderat, audiamus: Cum enim pax penitus irrita reddita esset, nec ulla amplius de ea concilianda spes esset, utrimque parantur copæ, progressusque primum Michael: cum se hostis mœnibus contineret, rediit prorsus infestus, quando descendens (inquit) ad monasterium Tarasii Patriarchæ, celebratis ejus memoriis una cum Procopia Augusta, petalo argenteo librarum nonaginta quinque sacrum ejus sepulcrum vestivit. Jam enim Tarasius colebatur ut sanctus, atque ejusdem reliquiæ celebri cultu frequentabantur.

Memoriam Tarasii celebrat Imp.

II. Egressus iterum mense Majo Michael Imp. nihil hostibus detrimenti, suis vero plurimum intulit damni deprædantibus militibus ipsos Romano Imperio subditos; cujus rei causa suorum in se convertit odium, argumentum ejus in rebus militariis imperitiam.

Cum autem ob egressum Regis Bulgarorum mense Junii ingens pavor Constanti- Ann. Eccl. Tom. XIII.

nopolim occuparet, visum est Nicephoro Patriarchæ more majorum publicis litanis implorare divinam clementiam: cum e contra hæretici Iconoclastæ sepulcrum adeuntes Constantini Copronymi, ipsum invocare cœperunt. Quod autem hi nebulous confinxerint, audi ex Theophane rem gestam ita per singula enarrantem: Cum autem urbs litanias celebraret cum summo sacerdote in templo sanctorum Apostolorum: quidam impiorum Deo perosi, Constantini hæreseos, obserata porta Imperialium sepulcrorum, nemine attendente propter turbæ frequentiam, qui subito cum quodam sonitu, & aperiretur, egerunt, quasi ex quadam operatione facti prodigii, & intro insipientes procidebant seductoris monumento, hunc invocantes & non Deum: Surge, dicentes, & auxiliare perditæ Republicæ. Diffamaveruntque quia surrexit super equum sedens, & vadit Bulgaros debellaturus, qui e contrario tartarum habitat cum demonibus. Qui ab urbis Præfecta comprehensi, primo quidem mentiebantur, divinatus ultro fuisse apertas sepulcrorum portas: præsentati vero tribunali Præfecti, & circa testimonium claudicantes, reversionis fraudem ante omnem pœnam confessi sunt: quos R r r 2 me-

Hæretici Iconoclastæ falso prætextu informantur.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6306.

SÆC. IX. Anno Era. Hisp. DCCCL. Anno Hebrææ CXCVIII. inchoato die 1. Septemb. ser. 5. A. C. 813. I. Michaelis deposito Leo Armenus sic Imperator.

○ 10. C. 16. P. 27. Mart. Indict. 6.

JESU CHRISTI 813.

LEONIS III. PAPÆ 19.

CAROLI IMP. 14.

LEONIS ARMENI IMP. 1.

A Num. I. ad XI. Theophanes anno Incarnat. secundum Alexan. DCCC. qui Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoatur, refert, cum pacis tractatio irrita esset, Michaelem Imp. exercitum in Thraciam traieci jussisse, sed neque Mesembriam aggredi, neque profligandis copiis necessarium quidpiam moliri ausum esse: Mensis vero Julii die vigesimo secundo Christianis simul & Bulgaris ad pugnam in invicem committendam ex æquo instructis, Christianos in proelio pessime se gessisse, ac velocissima fuga pugna se subduxisse; adeo ut Crummus ipse spectaculi novitate deterritus, insidiarum in suos structuram, quod oculis probabat, apparatus exstimaret. Ubi vero præcipitis ejusdem fugæ veritatem animadvertit, stragem Romanorum maximam edidit. Imperator pariter fuga elapsus Leoni Patrio regendorum Thematum potestate relicta, Junii die XXIV. imperantem Urbem repetit. Interea militares copæ omnes de Imperatoris fuga certiores factæ Leonem, ut Christianam Remp. erigeret, rogaverunt. Leo aliquo tempore substitit; at eum hostem magnis itineribus ad Urbem contendere animadvertit, a Patriarcha Nicephoro

quem de vella sua in Deum fide certiorum fecit, ut ex ipsius nutu & ejus prece conate projectum colligat Imperium per literas expetiit. Tum vero legitimus Romanorum Imperator salutat in Regiam se confert. Postera luce, qua Julii mensis fuit undecima, Indictione sexta, feria hebdomadis secunda, in Magna Ecclesia ambone a Nicephoro Patriarcha coronatus est. Crummus proprio fratre ad obfidendam Adrianopolim relicta, post dies sex a demandato Leoni Imperio ad Urbem proprius accessit, & ad pacis ineunda fœdera conversus est; sed cum a novo Imoeratore repulsus esset, retro pedem tulit; & obsidione ad Adrianopolim posita, eam demum armorum vi subjugavit. Quibus verbis Theophanes Chronographiam suam a primo Diocletiani Imp. anno inchoatam absolvit. Porro loco mensis Julii die vigesimo secundo, quod in ejus Versione Latina habetur, legendum cum textu Græco, mensis Junii die vigesimo secundo.

Baronius anno DCCXIX. num. XX. Theophanem citans ait, qui Græco scripsit Historiam illam, quæ inscribitur Miscella, & sub titulo Pauli Diaconi errore circumfertur. Verum nunc inter omnes convenit, Paulum Diaconum scripsisse quidem Appendicem ad Eutropii Historiam, quæ adhuc extat VIII. libris comprehensa, sed Historiam Miscellæ, partim ex Theophane, partim ex Eutropio, maximeque ex Versione Theophanis ab Anastasio Bibliothecario curata, confarminatam esse, sive a Joanne Diacono, sive a Landulfo Sagace, seu a quopiam alio. Quæ de re legendus Labbeus in Differt. de Script. Eccl. Præterea Baronius hoc anno num. VIII. inquit: Si Cedreno credimus, qui ait Theophanem usque ad exitum tantum Nicephori suam Historiam produxisse, affirmare necesse est, cuncta quæ ab eo tempore in hunc diem ponuntur, alterius esse Auctoris additamentum, quod & cxi-

II. Theophanes Chronographiam suam usque ad hunc annum perduxit.

NOTÆ

[r] Encyclicas hæc epistolas non ad Metropolitanos tantummodo, sed & ad nonnullos etiam Episcopos misisse Carolum apud me certo constat, quamvis Pagius id negat. Nam in collectione Martenii to. VII. extat Caroli epistola ad Garibaldum Leodiensem Episcopum ea de re scripta, qua illum monet ut neminem permittat e baptismo infantes suscipere, quin prius percuntetur de symbolo & oratione dominica. Si vero epistola hæc eodem ipso tempore quo encyclicæ ad Metropolitanos missa censetur, de quo vix dubito, earumdem encyclicarum missio aliquot annis quam hic fiat a Pagio anticipanda est; nam Garibaldus seu Gerdaldus Walcandum præcessit, ut ex veteri auctore de gestis Episcoporum Leodiensium in collect. Martenii to. IV. Walcandus autem, ex eodem Scriptore cœpit anno 810. & quidem sequenti anno 811. Caroli Magni testamento subscrispit, ut etiam Pagius ad eundem annum 811. V. notavit. Igitur encyclicæ de baptismo literæ non serius quam anno 809. dari potuerunt. In eisdem autem Martenii Anecdotis to. I. col. 16. vulgata est epistola cujusdam incerti, sed episcopi utique vel archiepiscopi, qua ab Imperatore per literas requisitus doctrinam, quam subiectis sibi populos docebat quoad ritus baptismi, exponit. MANSI

CHRISTI 813.

LEONIS PAP. III. 18.

CAROLI MAGNI 13. IMPP. MICHAEL. CUROP. 2.

* vestibus merito * vestibus pompa submisit vociferantes causam pœne. Sic enim nequitiae inventor diabolus suos milites erudit, ut non peccata sua accusent, sed Orthodoxam a Patribus traditam Fidem, sacrumque habitum monachorum, quod divina est philosophiæ gymnastium. Multi autem, qui in his blasphemabant, habitu tantum Christiani erant, veritate vero Pauliciani, nempe Manichæi, qui non valentes destabilia opera sua manifestare, hujuscemodi occasione indoctos adulterabant, Constantinum, qui Judaici erat sensus, beatum dicentes, ut Prophetam & victorem, hæresimque ipsius in subversionem incarnatæ dispensationis Domini nostri amplectentes. Ita perfidi isti viam patefacere conati sunt hujuscemodi inventionibus ejusdem hæresis conforti Leoni: resque accidit ex sententia, ob novam ipsis accomodatam obortam occasionem, quam Theophanes ita describit:

III. Decimo Kalend. Junii prælium ineuntibus haud procul ab Hadrianopoli Christiani & Bulgaris, delinquent quidem Christiani valde dire circa bellum; obtinent autem inimici pugnam, adeo ut plures congressionem nec intuentes, summa fuga uterentur, ita ut Crunus Rex Bulgarorum consternatus æstimaret insi-

PAGIUS & existimo esse verum, factumque, ut aliquis ejusdem Imperatoris (nempe Leonis Armeni) illa de Leonis probitate commentus sit. Verum tamen Cedrenus, quam Joannes Scylitza Curopalates, a quo illud Cedrenus accepit, hac in re decepti sunt. Ipsemet enim Theophanes in sua Præfatione ait; Multis Voluminibus diligentius exquisitis, & quantum nobis licuit examinatis, præsentem Chronographiam a Diocletiani temporibus ad Michaelis & Theophilacti ejus filii Imperium, & Reges & Patriarchas, & eorum gesta cum statibus, quantum potuimus, descripsimus. Quare Curopalates in mutilum Codicem Theophanis incidere. Quod si Theophanes Leonem Armenum in fine suæ Chronographiæ laudet, factum id quia hominem non noverat, & quia quæ hoc anno de eo habet, ipso ejus Imperii initio scripsit. De Theophanis virtutibus ac morte infra sermo erit.

III. Chronographiam Theophanis continuarunt Leo Grammaticus quem Combesius in Notis ad ejus Historiam ostendit, supparem illis fuisse quorum res gestas profecutus est. Præterea Auctor incertus, coævus, qui narrat quæ tempore Leonis Armeni contigerit; Constantinus Porphyrogeneta, qui sæculo sequenti Constantinopoli imperavit, quem Auctor alius incertus continuavit; Symeon Magister & Logotheta, vulgo Metaphraste appellatus; & Georgius Monachus, qui in Constantino iterum imperante desinit. Hos omnes Historicos præter Leonem Grammaticum & priorem Auctorem incertum Combesius e Græco in Latinum vertit, horumque Opera Annales Ecclesiastici & supplementi & illustrari poterunt; omnes enim post Baronii mortem publici juris facti.

IV. Prælium, in quo Romani a Bulgaris victi sunt, Constantinus Porphyrogenetus his ver-

diarum argumentum esse quod factum est, & modicum retineret suos ab insurrectione. Quia vero vidit sine ulla retentione fugere, persecutus cecidit multitudines copiosas, & veniens nihilominus ad sarcinas, has cum exuviis abstulit. At Imperator fugiens, repedabat in urbem cum multitudinibus; harumque principibus sumptis, insuper pollicebatur Imperii depositionem dejurans, inter quos & Leonem Patricium tamquam pium & fortissimum, & per omnia strenuum, in tenendo Imperium adsciscere socium voluit. Qui nullatenus acquiescens, dimisit eum thematibus præfisse. Ista Theophanes. Verum hæc diversè admodum ab aliis enarrantur, nimirum factam culpa Leonis Armeni fugam, prodicione captantis, ut victoria e Romanorum manibus laberetur. Ista Cedrenus & alii. Pergit vero Theophanes:

IV. Octavo Kalendas Junii deponere volens Imperium, & alium promovere, tamen ab uxore & filiis permissus non est, & ab his, qui nequiter prævaluerunt. Verum in hoc Nicephorus sanctissimus Patriarcha contentebat: Et ipse, inquit, filii & ejus salvandi erant, si taliter quis promoveretur. At vero Prætores descendentes cum multitudinibus in urbem, Imperatorem fugisse audientes, desperati quod ab eo de-

Fuga Imperatoris, & consilium ejus de Imperio deponendo.

IV.

66-

bis narrat; Cum ex verborum illa jactantia ac Vera narratione intentatis minis, quibus se Crunus horum ratiō præminum fragem facturum, &c. affirmabat, ac liti in qua omnes sub iugo missurum; animatus Imperator, Michael suscepta jam expeditione modum omnem excedens. Imp. a tes Barbari minas compressisset, vixque non suis Bulgariis se finibus continere, nec inde prorumpere, agrosque Romanos vastare cogisset; sapiusque provocante Michaelo, instructa in eum acie, pugna is aleam, compressa audacia detestasset; quin imo vires suas agnosceret, nec adversus Imperatorem manus conserere auderet; sufficere Michaeli videbatur, quod Barbaricam illam feraciam, ac temeritatem suis velut terminis, sine pugna (cujus incertus exitus est) conclusisset. Quando enim, aiebat, quibus freti copii sumus ad pugnam committendam excire non possumus, sed eam depectare suisque se finibus continere cogamus, quid etiam necesse, ut ad experiendum Martem cogamus? cum itaque sensum pedem referre, paulatimque Romanum solum repetere Michael cogitaret; visa res indigna Leoni (Armeno nempe Orientalium Thematum Duci) nec ex Imperatoris Romani Majestate, terga hostibus vertere; hoc enim Leo optimum illud Imperatoris consilium dicebat; quod nimirum non recte ac sincere sentiret; sed patri dolique pleno consilio, unum hoc moliretur, ut in se ferum summam transferret. Sane, aiebat, Imperator, movenda nobis in eos signa sunt; videbilit, que me palam hodie robur & vires in hostes exercere, tuoque ad fiduciam nutu prece, cibisque fretum, in primis ordinibus strenue dimicantem, præclare victorem fore. His Michael verbis, a sua in diversum alius sententia, pugnam consertit iussit, moxque prima ipsa congressione, Leo terga vertens, fugam cepisset; quippe tyrannidem continue meditant, etsi battus

CHRISTI 813.

LEONIS PAP. III. 18.

CAROLI MAGNI 13. IMPP. MICHAEL. CUROP. 2.

catere imperandi forent, consiliati sunt apud semetipsos, & implorabant Leonem, quo auxiliaretur communi Reipublicæ, & Christianorum religioni optularetur. At ille aliquamdiu quidem vehementer differrebat, temporis considerans difficultatem, & barbarorum incursum intolabilem, & semetipsum erga Imperatores conservans rectum absque insidiis. Quia vero ad urbem propere inimicum vidit, scribit Nicephoro de fide sua recta, affirmans; petens etiam, ut cum oratione & nutu ejus Imperium sumeret. Et veniens ad tribunal ante urbem positum una cum Prætoribus & exercitibus, valde legitimus Romanorum Imperator ostenditur. Et die mendia Constantinopolim per Carsti portam ingreditur, & ad regalia pervenit. Porro audita hujus acclamatione Michael, ad Orationarium Phari accurrens una cum Protopia & natis suis, detonsis capillis, monastica induit vestimenta, quinto Idus Julii, sexta Indictione, feria secunda. Ista Theophanes de abdicatione Michaelis Imperatoris. Pergit vero dicere de coronatione Leonis, atque ejus in defendenda a barbaris urbe solertia.

De Leone diversæ sententiæ.

Cedit sponte Michael Leoni.

V.

At Cedrenus longe aliter rem se habuisse declarat, nimirum omnia tyrannice per Leonem facta fuisse, quod scilicet (ut dictum est) dedita opera in ejusmodi discrimen Imperium adduxisset, atque etiam in Michaellem ut signem & inertem publice declamasset, milites ad defectio-

PAGIUS nus ejus hoc consilium, tum Michaellem, tum hostes latuerat; quod enim nihil battenus illiusmodi contingerat, qualia prælii vis afferre solet, nullumque belli facinus utravis acies gesserat, sed primus ipse consiliis vertebatur, vixque dum capisse consilium partes advertebant; tum ipsi Bulgari, tum reliquis omnibus res dolus videbatur, qualis hostium esse solet; nempe a sua illas distrabente acie, conversa demum in eos ex fuga, fronte, velle irruere. Ubi autem amba acies nihil belli arte fieri, sed veram Romanorum fugam, quod ita agebatur, esse adverte-re, hostes, verso impetu, fugientium stragem multam dedere. Ipse Michael salutem expedire, non cum paucis sibi reliquis, hostibus conatur obfistere. Sicque adeo pugnatum sunt qui literarum Monumentis ad nos transmisservunt.

V. Non desunt tamen, qui Leoni potius tribuant copias conservasse, ac strenue pugnasse, cum Aulicæ ac Palatina cohortes ignavia acii ultro fugam iniissent, atque aciem suam prodidissent; non qua ex Leonis partibus essent. Enim vero Bulgari inopinato, ac cum nihil ejusmodi expectarent, superiores evadunt; gravi autem tremendaque clade attriti Romani, Imperatorem de salute sua anxium e prælio reducant. Verum is quidem Aulam repetit, ac eum quoddam propugnaculum, Leonem foris excubantem ne quam hostes ultra prædam abigant, ac liberius agros populentur, relinquere. At Leo commodum nactus tempus, militares irritat alas, & maledicta quadam in Imperatorem jactare eos cogit. Haud e re, aiebat, ut quæ fabula est, Leonum agmen, cervus ducat; qui videlicet modo arrepta

nem sollicitasse, adegisse vero, ut Imperator ipse ab omnibus acclamaretur, licet simulate reluctaretur. Quid vero Michael egerit depositurus Imperium, a Cedreno sic accipe: Michael ut erat ingenio pacis studiosus, conicere se in discrimen tantæ rei nolens, acriter eos reprehendit, a quibus ad civiles cades committendas instigaretur; & suorum quemdam intimorum ad Leonem cum diademate, purpura, & calcæis coccineis (hæc Imperii sunt insignia) misit, Imperio se ei cedere indicans, quod vel vitam amittere potius censeret, quam guttam unam Christiani sanguinis fusum cernere, jubensque eum sine ullo metu aut dubitatione venire, & Regiam occupare. Fecit hoc Leo ingressusque Constantinopolim per Auream portam cum exercitu Regiam tenuit. Quid autem sequenti die a Michaelis abdicatione factum sit, Theophanes ita dicere pergit, nimirum Leonem publice a Nicephoro Patriarcha coronatum. De quo ista Cedrenus: Multo ante, inquit, Nicephorus Patriarcha Leonis perverstatem præseferat, ab eo res Ecclesiæ agitatum, turbatumque iri. Nam quo tempore diadema capiti ejus imposuit, visum sibi fuerat, spinis ac tribulis manum compungi, idque omen malorum, que postea essent eventura, interpretatus fuerat.

VI. Postera vero die, Leo coronatus a Nicephoro Patriarcha in ambonem majoris Ecclesiæ urbis præcepit custodiri portas; & mu-

VI. fuga, in uxoris sinum concesserit, nobis in castris relicta, quos hostes vastitate confutavit. Vix dum in eum modum socios affertur, peroraverat, cum res eventu succedit, sparsit in omnem castrorum ambitum garrulis assentatorum vocibus ac concursu, quos ille ejusdem fere tenoris sermones habuerat. Postremo altulum secuta acclamatio e ejusdemque diei pars modicissima, eundem privatam simul & Imperatorem aspexit, dies nempe X. mensis Julii, ut ex Theophane diximus. Michaellem a Leone in hac pugna proditum fuisse, asserit etiam Cedrenus ex Curopalate, & Nicetas in Vita S. Ignatii Patriarchæ CP.

VI. Paulo post pergit Constantinus: Eo rumore nuncioque attonita Civitas, ac fere mente mota, vix se continebat, belli civilis formidine, Imp. fit cuius mole haud raro Urbes integra concidunt. Monachum Verum Imperator obstupuit quidem animo, haud tamen mente turbatus est; sed viri tantum ingratior mores detestatus, levi quasi susurro, bonum, ajens, obsequi Divinæ Voluntati; pavore ac turbatione Urbem liberavit, cunctos hortatus, ut tyranno venienti occurrant, quo nimirum nullo Civium pollutam cruore incolentem Civitatem custodiret. Porro nonnullis hortantibus, ut forti animo malis obfisteret, pugnaque cum tyranno decerneret, ac cum ii firmos se ac constantes tuendis clementissimi fideque præstantis Imperatoris partibus fore pollicerentur, &c. Euturum rei eventum præstolabatur. Jam enim percubuerat rumor, ingressum tyrannum per Auream portam, omnemque Senatam ad sacras Præcurforis aedem, Studii opera a fundamentis extru-

Coronatio Leonis Imp.

VI.

VI.

CHRISTI 813.

LEONIS PAP. III. 18.

CAROLI MAGNI IZ. IMPP. MICHAEL. CUROP. 2.

& muros die ac nocte circumiens, & exercitans cunctos, ac bonam spei fiduciam habere commonens, eo quod Deus celeriter foret inopinate facturus per intercessionem intemeratae Dei Genitricis & omnium Sanctorum: nec omnino confundi nos esset passurus ob multitudinem culpam nostrarum. Interea novus Sennacherib, Crunus videlicet, derelicto proprio fratre cum virtute sua ad oppugnandum Hadrianopolim, post sex dies Imperii Leoni superveniens in viribus suis & equis, regiam urbem circumivit juxta muros a Blachernis usque ad Auream portam, ostendens virtutem suam, & celebrato polluto demoniaco sacrificio in praeio penes mare sito: postulavit ab Imperatore, ut figeret contum suam in eandem portam Auream, quo id fieri non permittente, reversus est ad tabernaculum suum. Cum autem admiratus fuisset muros urbis, & bene ordinatam Imperatoris aciem, & super obsidionem, quam sperabat, desperatus esset, ad conventiones convertitur, & ante pacem tentoria verba faciebat. At Imperator accepta occasione, conatus est huic insidiari, sed a multitudine peccatorum nostrorum, hoc ad suam perducere prohibitus est, administrantium hujusmodi rusticitate, vulnerantium quidem hunc, mortalem tamen non inferentium plagam. Super hoc ergo insatens nequissimus, misso cursu ad S. Mamantem, palatium illic habitum...

Rex Bulgarorum obsidet urbem Constant.

PAGIUS

Has, obviam processisse, ac supinis manibus plausu faustisque omnibus in Urbem excipere ac deducere, &c. Tunc Michael Leone ingresse, una cum liberis atque uxore, detonsa coma ad Dei delubrum secedunt, quod Pharus vocant, &c. Leonis illic exoraturus clementiam. Ille porro haud ex honesti ratione ratus religionem loci violare, aut in eo supplicibus necem inferre, illum quidem in insulam Platen (legendum Proten) relegans, privatam illic agere iussit, auri summam quotannis in ejus sumptus subministrans: ubi & Monachi assumto habitu, atque Athanasii indito nomine, ad annos duos supra triginta vixisse fertur. Erat cum eo & Eustratius ejus filius, qui ipse Leonis jussu detonsus, ac virilibus orbatus est, atatis annum XX. agens. Nictas quoque, qui prius adolescens Icanatorum Praefecturam gesserat (quippe qui hoc ageret ut militum, inque subdialibus stativa habentium, gratiam iniret, multaque rerum peritia polleret) ipse quoque tunc coma posita, Ignatii nomen accepit, versansque cum patre, Monachi vitam una instituit. Uxorem vero ab illo abjunctam, atque avulsam in Monasterium quod Procopia vocant, transtulit: quamquam Michael hoc enixe emolente ac deprecante. Ignatius postea Constantinopolitanae Ecclesiae Praeful effectus est, ut suo loco dicitur. Porro Porphyrogenneta Theophylactum appellat Eustratium, quia in Monachum attonsus, Eustratius appellatus est, inquit Nictas in Vita S. Ignatii Eustratii fratris.

VII.

Ignatius Diaconus in Vita S. Nicephori Patriarchae Constantinop. Michaelis Imperatoris exi-

incendit, & aereo leone Hippodromi una cum urso, & dracunculo, lateribus, & marmoribus electis in plausro impositis, reversus est; & obsessum Hadrianopolim cepit.

VII.

Tunc contigit & ejus civitatis Episcopum Manuelem martyrio coronari, quem & alii postea secuti sunt ad triumphum. In Menologio siquidem Basilii Imp. ista notata reperiuntur vigesima die Januarii:

Sanctorum Martyrum Manuelis, Georgii, Leonis & sociorum a Bulgaris peremptorum.

Sub Leonis Armeni principatu Crunus Bulgarorum Princeps magno cum populo Hadrianopolim Thraciae petens, lege belli expugnavit eam, & cum urbe sanctum quoque cepit Manuelem Episcopum, quem * manibus prius ab humeris amputatis, mox per medium gladio dissectum feris ad devorandum projecit. Crunus vero propter peccatum excacatus est, propitiusque populi incurrens odium, sanibus ab eo suffocatus fuit. Bulgarorum vero suscipiens Imperium Zocus impiissimus, omnes captivos congregavit Christianos, duces, presbyteros, diaconos, & laicos, & cum Christi Fidem negare eos cogeret, & illi non acquiescent, eosdem diversis affectis tormentis crudeliter obrunavit. Haecenus ibi.

Manuel Episc. Hadrianop. cum sociis Martyr. * bra-chiis

VIII.

Porro ad hunc usque diem captae civitatis Hadrianopolis Theophanes percens

lio narrato, num. XXXII. ait? Hanc itaque calamitatem divinus Nicephorus sentiens, viri- que versatilem animum ac levem intelligens attrahere cogitabat, ut ex more fidem scripto proficeretur. Itaque prolato Codice, inculpata fidei nostrae scriptum Symbolum continente, illum per Episcopos quosdam obtulit Imperatori, hortans, ut sua ipse manu subscriberet. Simulabat ille omnibus qua dicerentur se propensissime annuere; praestare tamen indicabat, dum diadematis honorem consecutus esset, rem eam differre. Eo facto se omnino paratum Ecclesiastico iugo collum submittere. Interim vero conscientia, quo pungebatur aculeo, & mentem obscurante caligine, ceu calamo & atramento perperam usus; ante etiam quam diadema solemnemque susciperet inaugurationem, haereticis libello suscipit: totum nempe se demonibus trahentibus dicens; atque iis quam Patribus ad salutem ducere studentibus magis obediens. Ad magnum igitur, quod a Sapientia nomen habet, templum solemniter ritu inaugurandum venit: & continuo Deus, cui futura prospicere insoporabilis oculus tribuit, magno Anstisti, Viro utique iusto, coronandi ritum peracturo concessit, ut quod ille futurus erat, certo coniceret. Videbatur enim sibi Vir Sanctus, dum post suas solemniter invocationes preces sumptamque in manus coronam ejus, qui initiabatur, caput tacturus esset, quasi in spinas & tribulos manum iniicere, si- que manum imponere; ideoque palam prostebatur ingenti se doloris sensu affectum esse. Neque erupturam mox in Ecclesia damnatum nequissimam ejus asperitatem praesagiebat Viro Sancto, illud spinarum more hispidum pungensque caput attangen-

Prasagias impietatis Leonis in ejus coronatione.

PAGIUS

ti. Ceterum abiit ille Regio diademata redimitus caput, in quo supremam jure plagam, qui suis omne saepe sprevisset, accepit altero autem ab assumpta purpura die, iterum Vir divinus, recens creatum inauguratumque Imperatorem, ut vestis fidei subscriberet, urgebat. Is se futurum fortiter pernegat: mendacio namque purpuram inficiens, & primo experimento proteum exhibens, alium se atque alium aduentibus praebebat. Idem narrat Constantinus Porphyrogennitus num. XVI. & seq. qui ait, cum Nicephorus, ut Symbolum proficeretur ab eo flagitaret, respondisse, Non se tunc futurum, atque interim dilaturum, dum ejus in Imperatorem acclamatio, perfecte rata firmaque esset. Sic nimium cunctando ea se haereticos libe olim, exque indole laborare ostendens. Porro Leo postera luce, qua Julii mensis fuit undecima, Indictione sexta, feria hebdomadis secundae, in Magna Ecclesia Ambone a Nicephoro Patriarcha coronatus est, inquit Theophanes, ideoque anno DCCCXIII. De Theodora ejus uxore agemus an. DCCCXIII. num. XIII.

VIII. Constantinopoli a Bulgaris assidua.

Mala, quibus Constantinopoli & vicinae Civitates afflictae fuere, postquam Leo Imperium suscepit, narrat Continuator Anonymus Theophanis, iisdemque verbis Symeon Logotheta in Annal. ac in Vita Leonis Armeni num. VIII. & seq. Venerunt Bulgari, nullo ipsi occurrente vel aditum prohibente usque ad Civitatis portam, & Crunus sacra pro more faciens ad Chrysen portam homines & animalia plurima in- clavit, &c. Urbem obsidione cinxit & undecim-

CHRISTI 813.

LEONIS PAP. III. 18.

CAROLI MAGNI IZ. IMPP. MICHAEL. CUROP. 2.

De Theophanis historia.

cens historiam, eidem finem imposuit: Nec est ut dici possit historiam intercisam esse, quod auctor perorationem nullam (ut moris est) apposuerit. Siquidem Anastasius, qui in Latinum eam transtulit, testatur usque ad Leonem hunc, qui successit Michaeli, ipsum eam scriptio- nem perduxisse. Cur autem reliqua Leonis Imperii non sint persecutus: persecutio ab eo excitata, qua & vexatus est ipse Theophanes, in causa fuisse videtur: poenituisset eum oportuit (si ejus illa sunt, & non ab alio addita) Leonem antea laudasse ut pium, & commendasse ut justum, excusasseque ab invasione Michaelis Imperii. Fraudulentus siquidem homo ita comparatus erat, ut virtutum mentio pallio facillime quemque deciperet, ut optimus ab omnibus haberetur, qui revera omnium nequissimus esset, nec qualis vir esset prodiderit, quousque stabilisse sibi videretur Imperium: ut non mireris, si Theophanes virum sanctissimum eundem audisti laudantem. Ceterum si Cedreno credimus, qui ait Theophanem usque ad exitum tantum Nicephori suam historiam produxisse: affirmare necesse est, cuncta, quae ab eo tempore in hunc diem ponuntur, alterius esse auctoris additamentum, quod & existimo esse verum, factumque ut aliquis ejusdem Imperatoris studiosus, illa de Leonis probitate commentus sit.

Quod autem ad ipsum scriptorem Theophanem spectat, Anastasius Bibliothecarius, qui in Latinum vertit eam historiam, ipsum illum fuisse Theophanem magni nominis monachum sanctitate celebrem, & miraculis clarum asserit, cum de ipso pauca ista perstringit:

De altero, nempe de Theophane quid dicam? cum & ejus conscripta vita, qualiter videlicet amplis patrimonii venditis, crucem suam tulerit, qualiter se secutus Christum, Abbatem in monasterio Agri sanctus officio, virtutibus fulserit, miraculis coruscavit, & circum quasque regiones bis qui prope & bis qui longe sunt, elament: sed studia ejus ad nos usque per- lata, quis vel quantus vir iste fuerit, solertibus manifestant. Haec Anastasius in praefatione a se editae versionis, quae falso nomine Pauli diaconi notatur inscriptione, qui longe ante haec tempora dictus est ex hac vita migrasse. Porro & alium Theophanem aequae monachum & Confessorem constat hoc eodem tempore claruisse, & sub eodem Leone Armeno coronatum fuisse, qui Sabae Abbatis monasterii in Palaestina monachus fuit Theodori frater, de quibus simul suo loco dicturi sumus.

IX.

Theophanes historicus fuerit.

Sed de ipso Anastasio interprete non filendum, sic Theophanem Latinitati donasse, ut tamen (quod ipse testatur) aliqua omiserit, pertrinxeritque aliqua brevitate, addiderit vero ipse nihil. Nam ac-

X.

que circumvallavit, diesque plurimos moratus, & Urbis loca vicina depraedatus, auri pensum annum, vestimentorumque numerum non contemnendum, & ecclesiarum Virginum gregem non modicum expetiit, &c. postoque incendio cunctas Ecclesias trans Civitatis portam sacratas quassavit, & ab Irene, Nicephoro & Michael repa- ratas, nec non Monasteria, Palatia, domos, sub- urbana combusserunt. Ad Sanctum Mamantem pariter progressi Palatii ibidem constituti, geminisque cubiculis subjecerunt ignem, columnas confrayerunt, & plumbum repositum rapuerunt, animantiumque statuas in Circo pastas tulerunt secum, captivos omnes dederunt neci, nec juven- tis ipsis & animalibus pepercere. Hinc portus, cui Steni nomen, littore, tractuque superiore per- agrato navalia succenderunt, sublatisque secum spoliis pluribus discesserunt. Tum occupata dex- tra Civitatis parte ad Orientem a porta Chryse ad Regium usque miserunt. Athyra deinde profecti Castrum ibi erectum demoliti sunt, & praedarum illum pontem quamvis fortem deiecerunt.

IX.

Enumerat postea Continuator Civitates & Castra a Crunno, vel incensas, vel solo ever- sas, vel direptas, tandemque subdit: Adria- nopolim porro munitam reperientes obsederunt: quam cum expugnare non possent, protraxerunt obsidionis diebus, machinis instruxerunt, & Castrum oppugnaverunt: Civis malis coarctati, ope destituti, & fame percunctes hostibus fecere deditionem. Bulgari captivos ad numerum immensum abduxerunt, ablata quoque eorum supelle-

Adriano- polis a Bulgaris expugna- ta.

CHRISTI
813.LEONIS PAP. III.
18.CAROLI MAGNI 13. IMPP.
MICHAEL. CUROP. 2.Anastasi
ratio in
trans-
ferendo
in Lati-
num
Theopha-
ne.

accipe ipsius verba: Operapretium duxi ex Gregorii summam quadam, & Theophanis chronographia plura sed succincte carpanda. Et post multa: Accipe itaque hoc, carissime, incompositum opus, & nihil meum in hoc prorsus insertum pernoctet. Et inferius: Porro sic ego ex his duobus illustribus viris quadam destorare proposui, ut pene omnia, quae a nominatis historiographis commemorata sunt, a me commemoranda non duxerim. Ex cuiuslibet autem gestis quadam summam excerpti: quamvis a Justiniano Principe ac deinceps pauca omiserim eorum quae ab his Chronographis relata sunt. Haec ipse ad Joannem diaconum. Anastasius cum meditare hoc ipsum, quod nos Deo adjuvante praestamus, historiam Ecclesiasticam, texere. Cui idem Anastasius omnem suam operam spondet, tum in reddendis Graecorum monumentis Latinitati, tum etiam

PAGIUS

tile in Bulgariam trans Istrum flumen deportaverunt. Haec dum gerebant, Urbe non egressus est Leo, sed Imperium tyrannice tenebat. Celebratis autem Festis (vel cum iam Festa venissent Natalitiorum Solennis, ut rectius verit locum illum Combesius in Annal. Symeonis Logothetae) filium adhuc pusillum Symbatem nomine, Constantinumque vocari mentitus Stemmate redimit: residuaeque populi multitudine ex variis Urbibus congregata collegit exercitum, stipendioque dato Leonem & Constantinum faustis acclamationibus prosequi iussit Imperatores sceleris primam consecutos, Leonem & Constantinum Isaurorum imitatus, quorum haecim renovavit, sibique multos annos eorum instar, & ut laude conspicuus foret, comperatus: cuius Deus imminutus eius filique annis, consilium confudit. Haec currenti anno peracta, ad qua referenda haec Ignatii Diaconi in Vita S. Nicephori Patriarchae Constantinop. num. XXXIV. Non adversus Reipublica hostes, qui sub id tempus Civitatem bello cinxerant, primum desudat certamen; sed adversus eum ipsum, qui (quibus novit iudicis) potestatis habenas concrediderat, aciem instruit (nempe Leo). Hostes enim, uti modo dicebam, nihil parumve curans, quippe qui signa conferre ac ne contueri quidem, ob accepta ab eis superioris cladis artificiosum commentum, idoneus esset, adversus universorum Regem bellaturus processit, nullumque non movit lapidem, quo ejus ab Ecclesia simulacrum proferberet. Commentum artificiosum nomine intelligit Ignatius stratagemam, quo usus est Leo anni sequentis initio ad Mefembriam recuperandam, de quo loquitur Constantinus Porphyrogenetus lib. I. num. XIII. ubi & meminit cladum & Constantinopolitanis hoc anno illatarum, quod hic indicare sufficiat.

X.
Capti A-
dri. nopol.
S. Manu-
el Archiep.
in Bulg-
ariam ab-
ducitur.

Curopalates, quem exscripsit Cedrenus, dum de Basilio Imperatore sermone habet refert quae gesta sunt capta Adrianopoli a Bulgariis anno DCCCXIV. atque: Postquam Crumus Bulgavorum Princeps victoris contra Romanos inflatus, Adrianopolim obsedit, ita ut nulla ei manus resistere auderet, quod ob felicitatem quam diximus, intollerandus esset, diutinaque obsidione eo Civitatem redigisset, ut necessarium inopia rerum conditionis acciperet, omnes qui in ipsa Urbe erant, in quibus etiam Manuel

ex Latinis, qui inveniri possent, libentissime exhibere. Caeterum ipsum integrum absque compendiosa breviatione. Theophanem reperiri Parisiis in bibliotheca Reginae matris accepi. Nos autem eundem Graece scriptum dono missum, consecuti sumus a viro doctissimo Aloysio Lolino Veneto Episcopo Belunensi, depromptum ex sua Graecorum librorum referta bibliotheca, cui perpetua gratiarum actio hic cura permaneat.

Sed ad Leonem redeamus, qui nactus Imperium haud quievit, Michaelum cum conjugem Procopia & filiis degere Constantinopoli, privatam inter monachos profitentem, sed relegavit eosdem in insulam Protam, sive Principem dixeris: adiecit ad crudelitatem, ut filios ejus Theophylactum natu majorem, necnon Ignatium, qui sedem Constantinopolitanae postea gubernavit, castrari iusserit. Quod

Relegatur
Michael
cum filiis,
& uxore.

Archiepiscopus in Bulgariam transtulit. Eo igitur tempore cum alii parentes quoque Imperatoris (Basili nemp Macedonis) lac adhuc regentem secum ipsum deferentes, in Bulgariae Regionem abducti sunt: ubi & ipse inclitus Archiepiscopus & Imperatoris parentes incorruptam in Christum fidem servantes, Bulgariae plebrosque ad Orthodoxam fidem traduxere, cum nondum gens illa ad verum Dei cultum adducta esset, & in plurimis Bulgariae locis Christiana doctrina semina jecere, quod brevi tempore fieri non potuit. Sed Crumum mors occupavit, anno sequenti circa Festum Paschatis, ut ibi ostendat.

Pergit Curopalates: Cutragon vero illius Successor longe vincens immanitate superiorem, neque factum ignorans ac paulatim Bulgariae genus ad Christianorum cultum transferri sentiens, cum Socii magna exarxit iracundia, sacrumque Archiepiscopum Manuelem, cum eximius illis Viris, qui cum ipso erant, sibi praesto esse imperavit, non sine magna ira; quos primum blandis ac miribus verbis ab Orthodoxa & inculpata Christianorum fide deducere conabatur. Verum ubi praestantiores eos, quam qui sollicitationibus aut minis expugnari possent, comperit, multis primam verberibus casus Martyrii nec interficiendos curat. Et Manuel inclitus Archiepiscopus, cum illustribus illis Viris qui secum erant, praclaro Martyrio vitam finivit; & multi item illius sanguinei Martyrii gloria dignati sunt. Cumque oporteret, jam reliquos captivos in patriam redire, siquidem divinitus ipsis reditus parabatur, Bulgariae Princeps saepe fractus, eum amplius Romanis copiis resistere nequiret, conciliata pace captivos liberat. Quibus nuper congregatis, jamque in patriam sedes reversuris, Princeps captivorum spectator erat: & forte Basilium puerum conspicit, qui cum jam e pueritia excessisset, pubescere incipiebat, ad se vocavit, & Cedrenus habet, tunc ex pueritia adolescentiam ingressum videt, elegantis vultu praeditum, & pomumque vara magnitudinis donat, quod adolescentulus simplici audacia genibus Principis innitens accepit. Adhaec Zonaras in Michaelis filio Theophili, de Basili natalibus agit, atque, hunc infantem & lactantem adhuc in Bulgariam abductum esse.

Denique Constantinus Porphyrogenetus, qui

XII.

Ba-

CHRISTI
813.LEONIS PAP. III.
18.CAROLI MAGNI 13. IMPP.
MICHAEL. CUROP. 2.XI.
Legatio
Amalharii
Constantino-
polim.

Quod autem pertinet ad res Occidentales hoc anno, veris initio, Carolus Magnus dum esset Aquisgrani ad confirmandum rursus pacem cum Michaeli Imperatore, ad ipsum legationem decernit. Delecti sunt Legati insignes doctrina Amalharius Episcopus Treverensis, atque Petrus Abbas monasterii Nonantulae in Italia. Verum cum hi Constantinopolim pervenissent, non Michaeli (cesserat enim ille) sed Leonem Imperatorem invenierunt, a quo sunt auditi, atque dimissi anno sequenti cum Legatis ejus ad Carolum Imperatorem, ut suo loco dicitur.

XII.
Ludovicus
coronatur
Imp. a
Patre.

Eodem anno idem Carolus Imperator habito generali conventu Aquisgrani, filium suum Ludovicum coronavit Imperatorem, & Bernhartum nepotem suum Pippini filium Italiae praefecit, atque Regem appellari iussit. Haec veteres Annales Francorum. De Ludovico vero in Imperium a patre promotus haec Eginhardus habet: Extremo vitae tempore, cum jam & morbo & senectute premeretur, evocatum ad se Ludovicum Aquitaniae Regem, qui solus filiorum Hildegardis supererat, congregatis solemniter de toto Regno Francorum primoribus, cunctorum concilio confortem sibi totius Regni, & imperialis nominis haeredem constituit, impositoque capiti ejus diademate Imperatorem & Augustum iussit appellari. Susceptumque est hoc ejus consilium ab omnibus, qui ad- Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS
Basilii
Macedo
adhuc puer
libertati
restituatur.

Basilii nepos fuit, in Vita ejusdem Basilii num. 4. eandem ac Curopalates & Cedrenus historiam narrat, atque Basilium eo tempore adhuc in fasciis egisse. Et postquam de ejus Adrianopolim reditu verba facit, refert aliqua prodigia futurae ejus fortunae, dum adhuc puer esset. Dein num. VII. scribit: Jam vero emensa illi pueritia, ad adolescentiam annis provellet atate, &c. Quare Martyrium Sancti Manuelli & Sociorum, quod Baronius hoc anno num. VII. recitat, contigit aliquo ex sequentibus annis Leonis Imp. post interitum Crummi anno sequenti extincti, & tam Curopalates, quam Cedrenus hallucinati sunt in eo quod scripserit; Basilium dum adhuc in Bulgaria versaretur, ex pueritia adolescentiam ingressum esse; cum uterque fateatur eum adhuc lactentem in eam Regionem translatum; narretque quae puer, non vero quae e pueritia egresso conveniunt. Denique Constantinus Porphyrogenetus utroque illo Historico antiquior, & hac in re fide dignior, disterte asserit, Basilium adhuc puerulum fuisse, quando patriae restitutus est, ut liquet ex verbis citatis. Bollandus ad diem XXI. mensis Januarii refert Elogium Sancti Manuelli Archiepiscopi Adrianopoleos & Sociorum, ex Menais Graecorum. Adrianopoli itaque sub hujus anni fine a Bulgariis capta, Basilii adhuc lactens, alique captivi in Bulgariam abducti, post aliquot annos S. Manuel & Socii occisi, tandemque dum Basilii adhuc puerulus esset, pax Romanis inter & Bulgaros facta.

XIII.

Ad num. XI. & seqq. Eginhardus in Annal. hoc anno habet: Imperator Aquisgrani byema-

rant, magno cum favore: nam divinitus ei propter Regni utilitatem videbatur inspiratum. Auxitque majestatem ejus hoc factum, & exteris nationibus non minimum terroris incussit. Haec tenus Eginhardus.

Sed quae de coronatione Ludovici Theganus habeat scriptor hujus temporis (fuit iste Chorepiscopus Treverensis, qui de gestis Ludovici commentarium scripsit, cuius & meminit Walfridus Strabo) adducamus in medium.

Supradictus vero Imperator cum jam intellexisset appropinquare sibi diem obitus sui (senuerat enim valde) vocavit filium suum Ludovicum ad se cum omni exercitu, Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus loco positus: habuit grande colloquium cum eis Aquisgrani Palatio, pacifice & beneske admonens, ut fidem erga filium suum ostenderent, interrogans omnes a maximo usque ad minimum, si eis placuisset, ut nomen suum, id est, Imperatoris filio suo Ludovico tradidisset. Illi omnes responderunt, Dei esse admonitionem illius rei. Quo facto, in prima die Dominica ornavit se cultu Regis, & coronam capiti suo imposuit, incedebatque clare vestitus, & ornatus, sicut eum decuerat. Perrexit ad Ecclesiam, quam ipse a fundamentis construxerat, pervenitque ante altare in eminentiori loco constructum ceteris altaribus, & consecratum in honorem Domini nostri Jesu Christi, super quod coronam

Ludovicus
provehitur
in Imp.

XIII.

Ludovicus
coronatio.

S 3 2

au-

vit, & incipiente verna temperie Amalharium Treverensem Episcopum, & Petrum Abbatem Monasterii Nonantulae, propter pacem cum Michaeli Imperatore confirmandam Constantinopolim misit. Ac deinde habito generali Conventu evocatum ad se apud Aquisgrani filium suum, Ludovicum Aquitaniae Regem coronam illi imposuit, & imperialis nominis consortem fecit; Bernhartumque nepotem suum, Pippini sui filium, Italia praefecit, & Regem appellari iussit. Concilia quoque ejus iussu super statu Ecclesiarum corrigendo, per totam Galliam ab Episcopis celebrata sunt. Quorum unum Maguntiae, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabilonis, quintum Arelati congregatum est: & Constitutionum quae in singulis facta sunt, Collatio coram Imperatore in illo Conventu habita. Quas qui nosti valuerit, in supradictis quinque Civitatibus invenire poterit: quamquam & in Archivo Palatii exemplaria illarum habeantur. Idem habent Annalibus Bertiniani & Metensis. Ludovici & Bernardi inauguratio mense Novembri peracta, ut ex dicendis de morte Bernardi anno DCCCXVII. num. XV. patebit.

Concilia illa per aetatem celebrata; Arelatense sub die VI. Idus Majas, Remense median- Synodi e-
te mense Majo, Moguntinum V. Idus Junii, ius iussu
Turonense, & Cabilonense habita sunt eadem
coacta.

XIV.

Synodi e-
te mense
coacta.

Monitio Caroli facta ad Ludovicum.

auream aliam, quam ipse gestabat in capite suo, iussit poni.

Postquam diu oraverunt ipse, & filius ejus, locutus est ad filium suum coram omni multitudine Pontificum, & Optimatum suorum, admonens eum in primis, omnipotentem Deum diligere & timere, ejus precepta servare in omnibus, Ecclesias Dei gubernare, & defendere a pravis hominibus, sororibus suis & fratribus, qui erant natu juniores, & nepotibus, & omnibus propinquis suis indeficientem misericordiam semper ostendere precepit: deinde sacerdotes honorare ut patres, populum diligere ut filios, superbos & nequissimos homines in viam salutis coactos dirigere, cœnobiorum consolator & pauperum esse, Fideles ministros & Deum timentes constitueret, qui munera iniusta odio haberent. Nullum ab honore suo sine causa discretionis deiceret; semetipsum omni tempore coram Deo & omni populo irreprensibilem demonstraret.

XIV. Quando coronari voluit Carolus filium.

Postquam hæc verba & alia multa coram multitudine filio suo ostenderat, interrogavit, si obediens voluisset esse preceptis suis. At ille respondit, libenter obedire, & cum Dei adiutorio omnia præcepta, quæ mandaverat ei pater, custodire. Tunc iussit eum pater, ut propriis manibus coronam, quæ erat super altare

PAGIUS

temporaria nota nusquam usurpata fuerit. Natalis Alexander sæculo X. part. I. cap. 4. explicat omnes Synodos Provinciales & Nationales, quibus hoc sæculo sancita & restaurata est Disciplina Ecclesiastica & Art. VI. loquens de Concilio Turonensi, cuius Canone IX. Presbyteri admonentur, ut cum Missam celebraverint, & communicaverint, pueris aut quibuslibet personis adstantibus Corpus Domini indiscrete non tribuant. Qui si forte majoribus peccatis fuerint irretiti, magis sibi damnationem quam remedium comparant. Natalis inquam, observat, sacrificii reliquias olim pueris ministrari solitas in Ecclesia Gallicana, constare ex Concilio Mafficonensi II. anno DLXXXVIII. celebrato; & Turonense hoc anno habitum morem illum tollere, sed in quibusdam locis adhuc in usu fuisse Communionem puerorum in Gallia sæculo XII. testari Guibertum Abbatem lib. I. de Pignoribus Sanctorum cap. 2. parag. I. Illud confirmat Gilbertus Porretanus in Epistola ad Abbatem S. Florentii, a Dachero in Notis ad Guibertum recitata. Odo Parisiensis, qui vivebat anno MCLXXV. in Statutis Synodalibus Communionis Preceptorum cap. 39. Presbyteris præcepit, ne pueris Hostias, licet non consecratas distribuerent; qui abusus in Ecclesiam Parisiensem irrepserat, more Communionis puerorum antiquato. Legendus Bona Card. lib. 2. rer. Liturgic. cap. 19. num. II.

XV. Ludovicus Imp. Ber nardus vero Rex Italiae dicitur.

Celebratis prædictis quinque Synodis Imperator mense Septembris Conventum Aquigranensem coram se legi præcepit, & ex eisdem Concilii Capitulari in XLVI. Capitula distinctum decerpit, & deinde Ludovicum filium confortem Imperii fecit, ut refert Chronographus

elevaret, & capiti suo imponeret, ob recordationem omnium præceptorum, quæ mandaverat ei pater. At ille iussionem patris implevit. Quo factò, audientes Missarum solemnità, ibant ad Palatium. Sustinuit enim filius patrem eundo & redeundo, quamdiu cum eo fuerat filius. Non post multos dies magnificis donis honoravit eum pater suus, & dimisit eum ire in Aquitaniam. Antequam divisi essent, amplexantes se, & oscutantes, propter gaudium amoris flere cœperunt. Hactenus de coronatione. His vero hæc addit:

Postquam divisi fuerant, dominus Imperator nihil aliud cœpit agere, nisi in orationibus & elemosynis vacare, & libros corrigere: nam quatuor Evangelia Christi, quæ intitulantur nomine Matthæi, Marci, Lucae, Joannis, in ultimo ante obitus sui diem cum Græcis & Syris optime correxerat. Hucusque Theganus. Præter hæc autem, addunt Annales Francorum, fuisse consilium Caroli, non solum ut ita bene consulere rebus imperii, sed & statim Ecclesiam relinqueret bene dispositum. Cujus rei perficiendæ causa, voluit diversis in locis Concilia celebrari. Nam hoc eodem anno (tradunt Annales) quinque Concilia quoque iussu ejus super statu Ecclesiarum corrigendo per

XV. De quinque Conciliis in Gallia celebratis.

Moissiacensis: Mandavit, inquit, ut quidquid in unquamque Synodum definissent, ad Placitum constituti Imperatoris renunciassent, quod ita factum est, & in ipso anno mense Septembris jam dictus Carolus fecit Conventum magnam populi apud Aquis Palatium de omni Regno vel Imperio suo; & convenerunt Episcopi, Abbates, & Comes, & Senatus Francorum ad Imperatorem in Aquis, & ibidem constituit Capitula numero XLVI. de causis, quæ erant necessaria Ecclesie Dei & Christiano populo. Post hæc habuit consilium cum præfatis Episcopis, & Abbatibus, & Comitibus, & Majoribus natu Francorum, ut constituerent filium suum Ludovicum Regem & Imperatorem. Qui omnes pariter consenserunt, &c. Commendavitque ei filios suos Drocone, Theudericò, & Hugone, qui erant filii ejus naturales. Verum loco, numero XLVI. legendum, numero XXVI. ut mox videbitur.

XVI. Conventus Aquigranensis.

Annalista tamen Cæsareus a Lambecio editus Conventum Aquigranensem mense Augusto factum esse tradit. Hæc ejus verba ad annum Caroli Regis XLV. Riculfus Archiepiscopus Maguntiacensis Ecclesia defunctus est V. Idus Augusti, & Placitum magnum in mense Augusto ad Aquis factum est, & Karolus Imperator constituit Hlodoveum (hic locus notabilis, cum ex eo probetur nomen Ludovici & Clodovei unum & idem esse) filium suum simul imperare cum eo, imponens drademâ capiti ejus; postmodum in Maio mense habitum apud Maguntiam, in quo præfuderunt Riculfus (legendum Riculfus) Archiepiscopus & Hiltsibaldus Archiepiscopus Colonienfis. Sed locus mutilus est a voce postmodum, quæ supponit alia relata, & deinde deest verbum Concilium, denique nomen Arnonis Archiepiscopi Salisburgensis, qui Concilio Moguntiacò inter-

per totam Galliam ab Episcopis celebrata esse. Quorum unum Moguntiaci, alterum Rhemis, tertium Turonis, quartum Cabiloni, quintum Arelati congregatum est. Et constitutiones, quæ in singulis factæ sunt, collatione coram Imperatore in illo conventu habita, qui nosse voluerit, in supradictis civitatibus invenire poterit, quamquam & in Archivo Palatii exemplaria illarum habeantur. Extant hodie singulorum omnium canones editi in recentiori editione Conciliorum. Et quod pertinet ad Moguntinum Concilium quinquaginta sex canones extant, de quo ea, quæ ibi leguntur de certa temporis nota, quæ exploratiora cuncta fiant, hic reddamus:

XVI. De Concilio Mogunt.

Facta est autem hæc Synodus in civitate Moguntia, in claustrò basilicæ sancti Albani Martyris anno Domini octingentesimo decimotertio, & Imperii domini Caroli Imperatoris anno decimotertio, Indictione quinta, quinto Idus Junii, ubi sederunt Episcopi triginta, Abbates vero viginti quinque. Complura sane in eo statuta sunt ad disciplinam Ecclesiasticam spectantia, quæ quisque magno emol-

PAGIUS

terfuit, ut ex ejus Actis liquet. Serarius lib. 4. Rer. Mogunt. mortem Richolphi Archiepiscopi Moguntini in annum sequentem differt, & cum eo Cointius; verum Lambertus Schafnaburgensis jam eam recte cum hoc Christi anno alligat, & liquet etiam ex MS. Codice a Serario laudato, in quo Richolpho anni Sedis XXXVII. attribuantur, ab anno nempe DCCLXXXVII. quo ordinatus fuit, deducti. Attulit Richolphus ex Hispania Juris Canonici Corpus ab Ifidoro Mercatore collectum, ut suo loco diximus.

XVII. Inauguratio Ludovici & Bernardi magis explicata.

Theganus, qui hoc tempore vivebat, cap. 6. pluribus agit de inauguratione Ludovici in Conventu Aquigrani peracta, aitque, Carolum interrogasse omnes a maximo usque ad minimum, si eis placuisset, ut nomen suum, id est, Imperatoris, filio suo Ludovico tradidisset, & omnes respondisse, Dei esse admonitionem illius rei. Locum integrum recitat Baronius n. XIII. Certe hoc illi solum supererat, cum jam ab anno DCCCVI. omnes suas Ditiones inter filios partitus esset. Ludovicus in Diplomatum plerumque quidem annos ab obitu patris, sed quandoque etiam ab eo die, quo consors Imperialis nominis dictus est, deducit, ideoque hæc duæ Epochæ non confundendæ. Sanctus Adalhardus Abbas Corbeiensis, qui Langobardiam ab obitu Pippini Regis administrabat, ubi intellexit, Bernardum hujus filium Regno Italiae a Carolo præfectum esse, accepit ei uxorem, & constituit secundum iussionem Principis (nempe Caroli) super omne Regnum, ut in veteri Libro de Constructione Novæ Corbeie legitur. Auctor Vitæ Ludovici Pii refert, tota ætate in patris comitatu fuisse, deinde Imperi diademate coronatum ac mense tandem Novembri in Aquitaniam reversum esse.

XVIII.

Denique ex Conciliis hoc anno in quinque locis, id est apud Arelatensem Urbem, Moguntiacensem, Rhemensem, Turonensem, & Cabilonensem celebratis confirmantur quæ superius cum Marca diximus de ordine in Conventibus

lumento si velit, inspiciat. Est & in eo illud observatione dignum, de armorum usu, cui ob bellorum frequentiam jam Ecclesiastici assueverant, quos prohibet sancta Synodus arma gestare, ejus autem familiam secus, cui armorum usus jam esset antiquitate præscriptus. Sunt ista verba canonis (a): Nos autem, qui relinquimus sæculum, id modis omnibus observare volumus, ut arma spiritualia habeamus, sæcularia dimittamus. Laicis vero, qui apud nos sunt, arma portare non præjudicemus, quia antiquitus mos est, & ad nos usque pervenit. Hæc ibi, consideratione digna adversus eos, qui ista de laicis impugnare conseruerunt.

(a) Concil. Moguntin. sub Carolo. c. 17.

Eodem quoque anno (ut dictum est) De Rhemenfi Synodo. habita est Rhemenfis Synodus, in qua canones quadragintaquatuor sanciti sunt, quibus de nota loci & temporis ejusmodi præpositus est titulus: Hic est ordo capitulorum breviter adnotatus, quæ anno Dominicæ Incarnationis octingentesimo decimotertio notata sunt in conventu Metropolitanæ sedis Rhemenfis Ecclesiæ a domino Carolo piissimo Casare, more præfatorum Imperatorum congregato, ordinantur. S s s 2 te

Caroli Magni servari solito. Episcopi enim Caroli iussu congregati Canones quosdam condiderunt postquam causas summa diligentia examinarant. Concilium Moguntinum docet eos Viros, qui in eo aderant, in tres turmas fuisse divisos; quarum primam constituiebant Episcopi malorum remedia in Sacris Scripturis & Canonibus querentes; in alia turma confedere nonibus quærentes; in alia turma confedere Abbates, Regulam Sancti Benedicti legentes, atque tractantes diligenter qualiter Monachorum vitam in meliorem statum atque augmentum cum Dei gratia perducere potuissent; in tertia Comites, qui in eam curam sedulo incumbant, ut leges sæculares examinarant, & jus cuique suum tribuerent, vulgi iustitias perquirentes, omniumque adventantium causas diligenter examinantes, modis quibus poterant justitiam terminantes. Denique Concilia ista Canones Ecclesiasticos a se editos tradunt Principi, ut eos emendet, si ei ita visum fuerit; si vero eos æquitate nisi existimaverit, confirmet.

XIX. Carolus Canones examinari jubetque confirmari.

Obsequio illo verbis conceptis defunguntur, ad calcem Canonum, velut Concilium Arelatense & Turonense; aut in Præfatione, velut Moguntinum & Cabilonense. Hæc verba Concilii Arelatensis: Hæc igitur sub brevitate, jubebat qua emendatione digna perspeximus, quam brevissime adnotavimus & Domino Imperatori præsentanda decrevimus poscentes ejus clementiam, ut si quid hic minus est, ejus prudentia suppleatur; si quid secus quam se ratio habet, ejus iudicio emendetur; si quid rationabiliter taxatum est, ejus adiutorio Divina opitulante Clementia perfectatur. Præfatio autem Concilii Moguntini sic habet: quatenus ea quæ paucis perstrinximus Capitulis a vestra auctoritate firmentur, si tamen vestra pietas ita dignum esse judicaverit; & quidquid in eis emendatione dignum reperitur, vestra in eis Imperiali dignitas jubet emendare. Postquam Canones illorum Conciliorum ad Carolum delati fuere, eos præfente se examinari iussit. In Conventu Generali Aquigranensi, ubi

fia Dei Sacerdotale officium administrant, quæ sunt illa, quæ in ordinatione Episcopali, & sacrorum canonum auctoritas, & consuetudo ecclesiastica, juxta dispositionem divinæ legis, & traditionem Apostolicam jubeat observari: videlicet, ut pastore defuncto, & sede vacante, unus de Clero ecclesiæ, quem communis & con- tors ejusdem Cleri, & totius plebis consensus elegerit, & publico decreto celebriter ac solemniter designavit, legitimo Episcoporum numero consecratus, locum decedentis Antistitis rite valeat obtinere: nec dubitetur divino iudicio & dispositione firmatum, quod ab Ecclesia Dei tam sancto ordine, & legitima observatione fuerit celebratum. Hæc sunt, quæ in Conciliis Patrum, & in decretis Apostolicæ Sedis Pontificum statuta reperuntur, & ab Ecclesia Christi & initio comprobata reperiuntur, & comprobantur. Unde & beatus martyr Cyprianus de sancto Cornelio Urbis Romæ Pontifice, cum Episcopatum ejus adversus quosdam superbos & invidios calumniatores defenderet, hæc ipsa in testimonium sanctæ & legitime ordinationis ejus prosecutus est, dicens: Factus est Cornelius Episcopus de Dei & Christi ejus iudicio, de clericorum omnium testimonio, de plebeo suffragio, de sacerdotum antiquorum, & honorum virorum consensu, cum nemo Episcopus inibi factus esset, cum gradus cathedra sacerdotali sua careret. Quo occupato, & omnium nostrorum consensione firmato, quisquis jam episcopus fieri voluerit, omnimodis necesse est, ut ecclesiasticam non habeat ordinationem, qui Ecclesiæ non tenet per consensum unitatem. Post primum secundus esse non potest, quisquis enim post unum qui per electionem consecratus est, esse voluerit, jam non secundus ille, sed nullus est. Juxta hæc verba beati Cypriani, ordinatos fuisse constat, & legitime presuisse uni-

verso populo deinceps omnes ecclesiarum Dei Antistites, absque ullo consultu mundana potestatis, a temporibus Apostolorum: & postea per annos fere quadringentos. Ex quo autem Christiani Principes esse ceperunt, eandem Episcoporum ordinationibus ecclesiasticam libertatem ex parte maxima permansisse, manifesta ratio declarat. Neque enim fieri potuit, cum unus Imperator orbis terræ Monarchiam obtineret, ut * & omnibus latissimis mundi partibus, Asiæ videlicet, Europæ, & Africa, omnes qui ordinandi erant Episcopi, ad ejus cognitionem deducerentur. Sed fuit semper integra, & rata ordinatio, quam sancta Ecclesiæ juxta traditionem Apostolicam, & religiose observationis formam celebravit. Quod vero in quibusdam regnis postea consuetudo obtinuit, ut * consulta Principis ordinatio fieret Episcopalis: valet utique ad cumulum fraternitatis propter pacem, & concordiam mundana potestatis, non tamen ad complementam veritatem vel auctoritatem sacre ordinationis, quæ nequaquam regio potentata, sed solo Dei nutu, & Ecclesiæ Fidei consensu cuique conferri potest. Quoniam Episcopatus non est munus humanum, sed Sancti Spiritus donum, sicut ostendit Apostolus, ubi ad Episcopos loquitur, dicens: Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. Unde in Epistola ad Hebræos ait; Nec quisque sibi sumit honorem, sed qui vocatur a Deo, sicut Christus non semetipsum glorificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te, & iterum: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. In quibus Apostoli verbis evidentissime demonstratur, ad hoc munus adipiscendum atque sumendum sufficere unicuique gratiam Dei, cooperante fide & devotio-

* ex

* f. con- sultu.

* f. voto.

* ex

* f. jeju- aliis.

ne gratia ejus; absque his autem humano arbitrio nemini posse concedi. Unde graviter quilibet Princeps delinquit, si, ut hoc suo beneficio largiri possit, existimat, quod sola divina gratia dispensat, cum ministerium suæ potestatis in hujusmodi negotium peragendo adungere debeat, non præferre. Denique ut istius rei nonnulla proferantur exempla, puto quod de ordinatione beati Martini, quando ex monasterio sub alia occasione eductus, & a populo comprehensus, atque ad ecclesiam productus est, & continuo ab Episcopis, qui ad hoc invitati fuerant, consecratur, nemo Principum hujus sæculi fuerit interrogatus. In ecclesiæ quoque Lugdunensi sic religiosa olim, & venerabilis consuetudo fuit, sicut antiqua narrat historia, scilicet ut defuncto Pontifice, omnis in unum conveniret ecclesiæ, & triduo jejunio, communi * vero ac supplicatione celebrato, quemcumque eis Dominus per revelationem, sive * & eorum Clero, seu aliunde ostenderet, ipsum sine dubio Antistitem constituerent; quod de beato Eucherio præfate urbis Episcopo, & doctore egregio, sanctissima vitæ ejus liber manifeste testatur impletum. Qui cum esset ex nobilissimo Senatorum genere oriundus, & huic sæculo abrenuntians, omnique facultate sua in pauperes ob amorem Christi distributa, partibus Provincia in quodam specu retrusus, atque ibi soli Deo * jejunus, & orationibus vacans latitaret, tali revelatione ostensus, atque inventus, Anu. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS priusquam lacrymarum ejus in terram decurrerent gutta. Læstuli quoque divitiem avidè expetebat; sed propter ejus invidiositatem Benedictus Pater calcitravit, eo nolente licet, subterfugit. Ajunt nonnulli, qui se sæpe pro Christi amore flagellis cædi, nullo alio præter eum qui aderat conscio, iussu mediis fere noctibus, glacialibus profusus rigoribus, uno perraro tactus tegmine, sæpe in oratorio, quod in honorem Sancti Michaelis construxerat, soli Deo notus, vacans orationibus stabat. Hic alique virtutum fructibus intra exiguos stipatus annos, imminere sibi diem mortis cognoscens, cunctis Monasteriis in

XXVII. Moritur S. Willelmus Dux & Monachus Gelloniensis.

PAGIUS Florus Ecclesiæ Lugdunensis Subdiaconus variis Opusculis scripsit.

bus circa annum DCCCXX. scriptum fuisse. Composuit etiam Florus Commentarium in Canonem Missæ, cujus MSS. exemplaria in variis Bibliothecis supersunt, ex quibus suppleri possunt, quæ in editis defunt, ut ait Bona Cardinalis lib. 2. Liturgic. Rerum cap. 14. §. 1. Edidit & Martyrologium, quod sub nomine Bedæ inter ejus Opera legebatur, antequam Bollandus initio Tomi II. Sanctorum mensis Martii, quæ Flori sunt, distingueret ab iis, quæ ad Bedæ Martyrologium pertinent. Collegerat Florus magnam Codicum MSS. multitudinem, ut notavit Wandelbertus, qui anno DCCCXLII. metricum Kalendarium scripturus, de eo in Præfatione sua dicit: Ope & præsidio præcipue usus tum Sancti & nominatissimi Flori, Lugdunensis Ecclesiæ Subdiaconi; qui ut nostro tempore revera singulari studio & assiduitate, in Divina Scriptura scientia pollere, ita librorum authenticorum non mediocri copia & veritate cognoscitur abundare. De ejus Operibus plura Oudi-

nus in Supplemento de Script. Ecclesiast. Hoc circiter anno obiit Sanctus Willelmus Dux ac postea Monachus Monasterii Gelloniensis in Septimania a se fundati, certe ante Carolum Magnum, anno sequenti demortuum vivere desit, ut liquet tam ex Auctore Anonymo ejus Vitæ, quam ex Ardone discipulo Sancti Benedicti Anianensis, qui in hujus Sancti Abbatis Vita de Willelmo scribit: Vidimus sæpe eum cadentem asinum suum, fastonem vini in stratorio deferre, eumque super insedentem, calicem in terga humeris vehentem, nostri Monasterii fratribus tempore messi ad refocillandum sitim eorum occurrere. In vigiliis quoque ita pervigil erat, ut vinceret cunctos. In pistrino, nisi occupatio aliqua præpediret, aut agritudo tardaret, propriis operabatur manibus. Coquinam vice sua complebat; in habitu summa humilitatis assumserat formam; jejunii amator extitit, orationibus instans compunctioni continentius: Vixitque Corpus Christi poterat percipere, prius-

in pontificali regimine locatus est: ex quo certissime constat, quod quivis illo tempore, quo tantam bonitatem sive gratiam omnipotens Deus in illa voluit ecclesiæ demonstrare; valebat, ac sufficiebat ad consecrationem rectorum, sola ejus gratia, & fides ecclesiæ devota. Sed & in Romana Ecclesiæ usque in præsentem diem cernimus absque interrogatione Principis, solo dispositionis iudicio, & Fidelium suffragio legitime Pontifices consecrari, qui etiam omnium regionum & civitatum quæ illi subiectæ sunt, juxta antiquum morem eadem libertate ordinant atque constituunt sacerdotes. Nec adeo quisquam absurdus est, ut putet minorem illis sanctificationis divinæ esse gratiam, eo quod nulla mundana potestatis comitetur auctoritas. Quæ omnia non ideo dicimus, quasi potestatem Principum in aliquo minuendam putemus; vel contra religionis morem regni aliquid sentiendum persuadendum; sed ut clarissime demonstraretur, in re hujusmodi divinam gratiam sufficere, humanam vero potentiam, nisi illi consonet, nihil valere. Quapropter in sacris canonibus Patrum, ubi plurima cause commemorantur, sine quibus Episcopalis ordinatio irrita habenda est, de hac re nihil invenitur insertum. Hactenus Flori tractatio de antiqua Episcoporum electione, qua præter illa, quæ superius dicta sunt de libera in Romana Ecclesiæ Papæ electione, redarguitur itidem mendacissimus Sigebertus.

T t t Chri-

Regno Domini Caroli pene sitis per Scripturam notum fieri iussit, se ab hoc jam sæculo migrasse; sæpe deinceps copias virtutum reportans, Christo vocante migravit e mundo, idque quinto Kalendaris Junii, ut asserit Auctor Anonymus ejus Vitæ, qui jam dixerat, Willelmum ante mortem nuncium Regi Carolo delegasse, ut ei indicaret, quando ejus anima de corpore exiret. Ejus Vita ad diem XXVIII. mensis Maii in Actis SS. Bollandianis & in Sac. IV. Benedictino part. I. legenda. Bernardus filius ei in Ducatu Septimaniæ & Araufionis Comitatu successit.

(a) Gal. 2. *Esti estis sive per sermonem, sive per epistolam nostram. Et alio loco (a): Quamvis Angelus de celo evangelizet vobis præter id quod accepistis: esto anathema. Quamobrem adversus eos, qui ante nos hæresim hanc excogitarunt, Synodus apud Nicæam urbem iterum collecta est sub Irene & Constantino piis Imperatoribus. Hanc Synodum ipse Dei Filius proprio digito signavit: Quicumque audebit ex ipsa movere, vel expungere, anathema esto. Cum hæc audisset Imperator, & simulata mentis esset, facile se hæc pati simulavit.*

XII. Respondit autem & Theodorus vehementer Ecclesiæ magister, dux Studitarum: Ne tentes nunc, o Imperator, Ecclesiasticum statum dissolvere. Ait enim Apostolus (b): Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesiâ primam Apostolos, deinde Prophetas, tertio pastores, & doctores ad perfectionem Sanctorum; non dixit, Reges. Tibi quidem, o Imperator, civilis status, & exercitus commissus est. Hæc igitur cura. Ecclesiam autem pastoribus & doctoribus (ut ait Apostolus) derelinque. At si non vis hæc facere: Si quis pervertenda Fidei nostræ causâ de cælo nobis aliquid annuntiaverit: ipsum non audiemus, tantum abest, ut te audituri simus. Tunc Imperator furore admodum exardescens, & quod recte dictum fuerat, velut injuriosum quiddam accipiens, omnes eiecit, sanctum vero Theodorum in exilium misit. Ita Theodericus postrema ista summam perstringens: siquidem multa alia intercesserunt, antequam Theodoro decerneretur exilium, plura præteriens, quæ adversus eundem Imperatorem in hoc eodem congressu sunt dicta, cum ille exuens quam superinduxerat personam Catholici hominis, aperte coram illis cepit hæresim propugnare. Michael enim, qui Theodori Studitæ prolixius res gestas est profecutus, sigillatim cuncta recenset, quæ hic tibi labori non parcentes reddituri sumus: narrans ipse quæ tantum sunt Theodori, sic rem cum ipso gestam ab exordio incipit:

(b) 2. Cor. 12. Theodori Studitæ aurea sententia.

XIII Differit palam Leo adversus Imagines.

PAGIUS *gibus peroravit, noluitque coram Judice seculari in colloquium venire, uti narrat Baronius. num. VIII. & seqq. Tum num. XXVIII. refert Baronius exilium Sandi Nicephori, aliorumque qui idem sentiebant. Nicephorum tamen nonnisi anno sequenti, die XI. mensis Februarii,*

irridere demens cepit atque intemperanti ore subsannare sacrarum imaginum adorationem, vecordes, sensusque expertes eos vocans, qui illas erexerant: Lex enim (inquit) quam magnus Moyses Dei digito scriptam olim accepit, diserte ac perspicue prorsus vetat, ne manufactum quicquam colatur; neve imago ulla, ejusve similitudo statuatur, diris eos devovens, qui tale aliquid facere præsumperint, cum idolici cultus & stolidæ illud amentia inventum sit, imagines fingere, divinumque nomen illis imponere, quod non modo indecorum, sed absurdum etiam est, & plane pugnant, incircumscriptum circumscribi putare, ut cubitè unius tabulis eum, quem locus nullus capiat, includere. Hæc enim qui ante nos regnarunt, Imperatores, perperam fieri cum cernerent, Leonem dico & Constantinum, & qui ex iisdem natus ei successit, imagines deici, earumque cultum explodi jusserunt. Hæc impius atque bis absurdiora delirans evomebat, & quasi præclarum quiddam diceret, turpissimis dictis gloriabatur, pessimis illis, quorum consuetudine utebatur usquequaque fretus, illorumque ante omnes præside ac magistro, cujus maxime verbis (ut dictum est) imbutus fuerat.

XIV. Redarguit patres dicti ab Imp.

At divinus Patrum cæcus nihil ad hæc commotus, multiplicemque Tyranni manum ac potentiam nibili faciens, ejus orationis vanitatem redarguebat, ineptamque, & insanam doctrinam multis sacrarum litterarum testimoniis confutabat: Orthodoxi dogmatis everfionem, & Domini ad nos adventus negationem hanc ejus fallacem, & perniciosam doctrinam vocans, ut quæ infinitam absurditatem, erroremque & improbositatem contineret. Etenim si sanctarum, ajebant, imaginum venerationem ejuramus, inanis utique fides nostra, inanis prædicatio. Frustra nobis divina olim Patres tradiderunt. Evanescet nobis omnis actio & virtus, Deique cognitio, ac denique simul omnia concident, & pessum ibunt. Dominicæ siquidem imaginis abrogatio non solum Dei mandatorum abrogationem affert, sed ipsius etiam ante imagines, Filii Dei, qui communionem carnis nobiscum conversatus, & homo nostri similis factus, & divine suæ formæ characterem nobis ostendit: quem tu, nescio, quam ob causam abnegans, non tibi tantum pessime consulisti, sed simpliciorum quoque animas, ut improbitas tua notior esset, in parem frau-

rii, in exilium missum esse, supra ostendimus. Baronius num. XXXI. videns Theophanem a Cedreno Monasterii Magni Agri, & a quibusdam aliis Monasterii Sigriani Præfatum appellari, anno DCCCVI. num. I. ex uno Theophane duos fecit. Cum tamen idem Monasterium

XII.

fraudem & exitium induxisti. Nos vero vel assidere vobis solummodo, cum tales sitis, aut in unum coire, longe abest ut decere arbitremur. Suffragatur enim nobis divinus David (a) non sedere docens in concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introire, & in Ecclesiam malignantium non ire, nec cum illis congregari. Atque in hunc modum Patres uno simul ore talia loquentes, apostata sententiam prima velut acie impugnant, summam ejus fraudem & nequitiam ostendentes. Puto quidem eum qui hæc scripsit, Michaelem Studitam & ipsum una cum Patribus istis interfuisse: nam quæ fidelissime narrat, æque ex epistolis ipsius Theodori Studitæ certam sibi conciliant fidem. Pergit vero de eodem Theodoro dicere:

XV. *At parens noster Theodorus tenere se non potuit, quin majorem & apertiozem dicendi fiduciam demonstraret, totumque infani hominis consilium & occultam ejus cogitationem penitus patefaceret. Quare ut primas inter eos, qui convenerant, & eloquentia & virtute facile tenebat, hæc animo constantissimo, summaque verborum libertate dicere aggressus est:*

O Imperator, quo consilio peccatam nunc & tranquillam Dei Ecclesiam turbare, ac pervertere ausus es? Nec tibi illa, quæ iis acciderunt, qui illam ante te persequuti sunt, quorum tu modo nomina commemorasti, in mentem venerunt; nec impetum tuum retardarunt? Qui cum paria tibi facerent, sacrasque imagines contumeliose tractarent, dici non potest, quam graves penas dederint, ut testata litteris eorum improbitas ad posterum transmitteretur. Nec te diuturna, ac longis temporibus confirmata divinarum imaginum veneratio, Deiferorumque Patrum consensus de ea consensus & conspirans sententia movet, novorum dogmatum propugnator, ut a perverfis istis & exitiosis rebus abstineas, & meliora secteris, sententiam nutes, & veritatem agnoscas? Numquam audisti, quid B. Paulus (b) dicat, Timotheo scribens? Nam & hoc aliquando te tractasse arbitror, quamvis nunc illa ex animo ejeceris: Si quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus, & ei, quæ secundum pietatem est doctrinæ, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones, & pugnas verborum ad subversionem audientium. Et rursus idem (c): Denuntia illis, ne aliter doceant, neque intendant fabulis interminari. Ann. Eccl. Tom. XIII.

Oratio Theodori contra Imp.

(b) 1. Tim. 6.

(c) Ibid.

PAGIUS *Theophanes Nicephorum in exilium ductum e longinquo salutavit.*

natis, & quæstionibus vanis, quæ a recta via aberrare eos faciunt, & adificationem Dei, quæ est in Fide, destruant.

Quod & tibi prorsus accidit, qui futilibus sermonibus animam adiciens, & sacras imagines idola vocare non erubescens, tamquam in arcem quamdam, ad legem veterem te convertis, utque inde argumenta tibi desumas, quod nihil creatum, nihil manufactum, nihil denique aliud ex his, quæ similitudine effiguntur, amplectendum, aut ullo penitus honore colendum sit. In quo illud primum te cogitare oportebat, Imperator adveniente, gratia, legem cessasse, quam observasse nunc summa dementia foret; alioqui circumcidi nos convenit, & sabbata colere, & alia quæ sunt scripta, facere, ne legem videamur dimidiatam tantum observare. Deinde hoc etiam cogitandum erat, legem hominibus datam fuisse qui ex Ægypto nuper egressi, ad Ægyptiorum æmulationem propenso studio ferebantur. Ægyptii autem omnium, qui idola fixerunt infelicissimi fuerunt, ut qui vilissimis rebus, & aliarum gentium sensu turpissimis divinos honores tribuerunt. Unde Propbeta cum leges daret, qui apud illos educati fuerant, omnis formæ similitudinem interdixit, tamquam hominibus ad deceptionem paratissimis, & manufactorum cultui inbianibus. Neque tamen id semper observasse visus est, cum in tabernaculo Cherubim fabricatas sit, eademque in Propitiatorio collocavit. Et illis quidem magna cum honore hæc erant & admiratione.

Nos vero superveniens gratia ab omnibus illis abduxit, & ad meliora, multoque præstantiora traduxit. Quid enim majus, illustriusque esse possit, quam in carne apparuisse nobis æternam & incomprehensum Deum & gloriosæ formæ suæ speciem omnibus representasse? Quinimo, ut tibi rem altius explanem, postquam conditor & Deus noster, qui hominem bonis omnibus ornatum creavit, vidit ipsum peccato abreptum similitudinem suam amisisse, libuit illi inenarrabili dispensatione carnem nostram assumere, ut lapsum erigeret, immaculatamque imaginis pulchritudinem repararet. Idcirco naturam nostram totam sibi uniens in substantia, inconfusas utriusque naturæ divinæ scilicet & humanæ retinuit proprietates, orationem omnem excedente admirabili earum concursu & conjunctione.

XVI. Refellit ex lege veteri sumptum contra imagines argumentum.

Deus factus homo mo iuste pingitur.

V V V Hinc

Vita Leonis Armeni, qui Bollandi tempore non extabat. Ille enim num. VI. ait: Nicephorum Patriarcham, & Theodorum (nempe Studitam) exilio relegavit: quando etiam ferunt. Nicephorum Patriarcham in exilium proficiscentem Theophanem Sigrianum nuncupatum Magni Agri (sic dicit)

XVII. Nascens cum Evangelio cultus sacrarum imaginum.

Hinc & sacrae carnis suae figuram nobis honorandam & colendam & adorandam dedit, ut in imagine stupendum Incarnationis mysterium ipsis oculis cernamus, & a Christi descriptione, quae in imagine cernitur ad intellectualem & omnis figurae expertem Dei formam mentis oculos convertamus, in eum adspirantes perpetuo, nullique caduca rei animum obstringentes.

Quo autem divini characteris fides nobis certior fieret: idem ipse, qui eam gerit, Saluator noster suae ipsius faciei oris formam admoto ad faciem linteae expressit atque effinxit, petentique Abgario (vir erat fidelis, & inter Edessenos primarius) misit. Qui divinam illam effigiem complexus, incredibilem ejus vim mox sensit, omnibusque patefecit, diuturno atque incurabili morbo, quo tenebatur, liberatus, nec magis corpore, quam animo corroboratus. Lucas vero, qui sacrum composuit Evangelium, cum Domini pinxisset imaginem, pulcherrimum & plurimi faciendum opus posteris reliquit: alique deinceps quamplurimi imagines sacras affatim effingendo, publice consignatum earum cultum conservarunt. Nec locus ullus est, non Regia, non domus in qua divinae imagines eorum affixae non sint. Quippe omnibus veneranda, minimeque pudenda res est, cui temporis lapsus & auctoritas honorem conciliarunt. Annis igitur octingentis & eo amplius promulgata, & ab omnibus receptam atque confirmatam imaginum venerationem, jamque una cum Christianismo auctam & propagatam (uno siquidem, parique gressu incasserunt Christianismus & imaginum efformatio) tu nunc, temporis momento, solaque pro animi tui libidine tollendam e medio censuisti, & cum decore explodenda, quae laudem, honoremque merebantur?

Neque ipsum salutare nomen reveritus es, ut idola (o verborum perversitatem!) sacras imagines appellares? unde, & a quo doctus? aut quisquam est, qui te docuit, imaginis atque idoli unam esse vocem? Hoc enim nec Patrum ullus unquam sensit, nec vero res ipsa ferunt, ut dicatur. Qui enim? cum infinito spacio inter se dissident, non nominis solum appellatione, sed multo magis archetypi substantia. Idolus enim est & appellatur quod daemone aut alterius cuiuspiam existis, quae Gentiles turpiter pro diis co-

PAGIUS

di di Monasterii) Prapostum, prospiciendi vim habentibus oculis procul aspexisse, suffususque accendisse: atque precibus votisque, sublatis in caelum manibus, eum prosectum esse, Deo nimirum commendando, amplexusque atque salutes, dirigendo. Ac quodam querente causam, dixisse Theophanem: Idcirco hoc feceris, quod magnus Confessor Nicephorus Patriarcha, pro Sanctis ima-

luerunt, specimen representat, fadi foedius & mali deterius. Qualis enim causa, tale prorsus est causatum; & cujus abominandum est prototypum, nihilominus abominanda est imitatio. Imaginis autem & honorandum est archetypum; Sancti enim alicujus, aut Sanctorum Domini figuram depingit, & quae in tabula depicta est effigies, digna item animadversione. Haec siquidem sincerum veritatis simulacrum, illud vero mendacium, fallacique doli similitudo. Sic enim harum rerum peritis visum est haec nomina distinguere, qui idolum falsi imitationem esse dixerunt, imaginem veri expressam similitudinem.

Sed quoniam a vobis, Imperator, imaginis quidem honor odio est, Crux vero veneratione digna censetur; primum illud capere non possum, cum jam utriusque honor conjunctus sit (simul enim imago, & simul Crux; quandoquidem Domini adventus gloriam utriusque attulit) nunc a vobis alterum ab altero seceritur, ita ut alteri fors melior obtigerit, alterum repudietur & contemnatur. Deinde quoniam o veteris scripturae interpres, quomodo cum lex execratione dignam Crucem vocet: Maledictus enim, ait (a) Deus, qui pendet in ea: tu, qui Crucem colis, le- gem vilipendere non videare? immo vero devotus inter se contrarius obnoxius teneris, qui nec legi usquequaque consentias, tuus in custos perpetuus, & in hoc nobiscum media ex parte sentias, quos omnibus modis insectari decreveras; cum oporteret te, quando impius esse statuisti, nec Crucem, nec imaginem confiteri, ut sic posses & consentanea tibi facere, & congruentia legi quam observas. At enim ratiocinari nescit improbitas, ipsa secum pugnans, & quos imperio suo submitserit, ab omni honestate procul avocans. Cui tu quoque semel mancipatus, nullam postea officii nec decori rationem habuisti, ab iis solis, qui tua observant, inductus adulatoribus, scurris, uni voluptati, ventrisque commodis servientibus.

Mibi vero mirari venit in mentem, quomodo eos ad iudicium vocaveritis, qui sic animo & consilio comparari est. Ecquis enim erit, qui inter utrosque diiudicet? Quis de victoria sententiam ferat, cum occupati a vobis omnes, potentiaque percussis fuerint suppliciorum metu? minae siquidem & tormenta iis proponuntur, qui par-

XIX. Frustra impugnat imagines qui colit Crucem.

(a) Deut. 21.

Perfringit Theodoretum hareticum imp.

XX. Imp. ira fremens quid in Praepositos monasteriorum.

Praepositi Monasteriorum sistent.

(a) 1. Cor. 4.

PAGIUS

partibus vestris non savent. Recte sane quidam & majoribus nostris, primum hoc bonum esse dixit, a vobis longissime recedere, humana specie feras, hareticos vocans, eorumque sermones atque instituta perniciosam esse docens, ac penitus exitiosa: quos devitare omni ope oporteat, ac ne occurrere quidem illis, si fieri potest. Ex quo sequitur, cum eis colloqui quoquo modo non solum supervacaneum, sed damnosum plane, valdeque noxium esse.

Haec illo dicente, ira simul & timor Imperatoris animum agitabat, viri sancti vim facultatemque considerantis: iram accendebant verba, quibus perfringi se sentiebat; metum creabat dicendi vis, quam in eo insuperabilem esse censebat. Sed ira potius cedens, qua vehementius impellebatur, indecoris illum contumeliosisque verbis asperis excepit, ad terrorem maximo vocem suam & verba componens. Scio quidem, heus tu, inquit, nomine appellans, te praefacta adeo amentia esse, ut nobis quicquid dicamus, aut sentiamus, maxime semper adverseris, injustos nos & stolidos vocans, omniaque in nos convicia ingerens, ut qui colloqui nobiscum, supervacaneum esse dicas atque damnosum; quasi non cum Imperatore tibi, sed cum infimo quopiam, o vulgo res esset. Martyrem te (ut video) celebrari cupiens, ut nos ad mortem in te decernendam provocet, haec contra nos loqui, nobisque ausus es reluctari. At non facile ideo tibi gloriam hanc venanti concedemus. Quin nec exitium, nec penam aliam prius decernemus, quam iterum vos audiamus, singulorumque fidem exploremus, ut rectius ac verius dogma sine controversia cognoscatur, & vobis devictis nullus superstit fugae, aut defensionis locus.

Haec autem eo dicebat impius, quod potentiae amplitudine fretus, in promptu haberet omnes, vel seorsum singulos, vel simul universos multare. Deinde ut ea ratione probabilis facti sui consilium redderet, quasi in iudicium prius perducti, atque ita damnati jam fuissent. Cum vero Patrum chorus nihil amplius Tyranno respondere statueret: inutile quippe, astantibus, nobis jam condemnatis loqui, ad eos praesertim, qui occasatis animis meliora capere nequeant, & insanabiles proressus facti sunt. Nec vero deceat nos ab humano (a) die, vel a secularibus inter-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

rogator, rationem Fidei reddere. Magna iterum Theodorus pari fiducia ac libertate sic exorsus est: Haud sane oportebat, Imperator, tibi a rectis omnibus, sumisque averso aut dicere quicquam amplius, aut responderi: Sed quoniam ad interrogationes etiamnum ac responsiones nos provocas: hoc tibi ante omnia respondemus: Res Ecclesiasticas ad sacerdotes, doctoresque pertinere; Imperatoris vero exterarum rerum administrationem propriam esse. Hoc enim sanctus Apostolus: (b) Posuit Deus in Ecclesia primum Apostolos, deinde Prophetas, tertio doctores, & nusquam Imperatorum meminit. Hi de dogmatibus & de Fide statuere debent: Si vero, illis obsequi oportet, & nullo modo munus usurpare. At illi Imperator, nomine rursus compellans: Num igitur hodie me ex Ecclesia eicias? Non ego, inquit Sanctus, sed illius paranymphus, divinus Apostolus. Quin tu illum antevertens, te teipso factis tuis eiecisti. Quod si redire ad illum, iterumque ingredi, est animus: persta nobiscum, qui veritatem praedicamus, Christi que imaginem veneramus, sanctissimum sequens & communem omnium Patrem, Patriarcham, cuius, ut vides, oratio aeque ac mores utilitatem plane spirant, atque gratiam.

Ad haec Tyrannus quod diceret, non habens, cum clamore, animique perturbatione a conspectu suo depulit, ne propius accederent, neve amplius loquerentur, magna voce, minisque interdicens: quod unum recte, diroque animo suo congruenter facere norat. Egressi ergo beati omnes una cum Patriarcha, magnum ambiunt Theodorum, hominem labris simul atque animis deosculantes, ejusque in dicendo liberatam pariter & gratiam collaudantes, quod Tyrannum tam fortiter tantoque pudore affectisset.

Ceterum vix domum quisque redierat, cum afferuntur ad singulos Praefecti urbis edicta, quibus continere se jubet unumquemque, nihilque proferri cum aliis tractare, nec inter se conferre, aut docere, aut de Fide proressus loqui. Ita enim, inquit, ab Imperatore decretum est.

Ut vero ad Sanctum venerunt qui misisset fuerant: Aequumne, illis ait, sit vobis, an Deo parere: vos ipsi rem ratione aestimantes, dicite: Nobis vero, scitote, certum esse, linguis potius amputatis cavere, quam ut fidei nostro testimo-

XXI. Rurfus Theodorus redarguit Imp. imbecillitatem se facris.

(b) Ephes. 4.

XXII. Praecipit Imperator silentium Orthodoxis.

Edictum ad confectores missum.

XIII. Plures SS. Episcopi missi.

Anstorum citatorum; cum Symeon Logotheta & Cedrenus id memorent. Graeci in Menæis ad diem VIII. mensis Martii de Episcopis, qui coram Imperatore anno sequenti convenere, haec habent: Sanctus Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus missus in exilium quemque Episcopum ad se vocavit, Armenianum Cyzicensem: Euthymium Sardinum, Josephum

phm

CHRISTI 814.

LEONIS PAP. III. 19.

LUDOVICI I. IMPER. LEONIS ARMENI I.

Pseudo-synodus eogitur ab Iconoclastis.

XXXV. Vitandus conventus haereticorum.

Responsio scriptis reddita.

Yes una cum novo Patriarcha concilium ad quod vocaverant Orthodoxos, qui ejusmodi conventum malignantium vitare quavis arte studebant. Quodnam autem fuerit Theodori concilium, ita Michael edocet:

His ille omnibus utilia pariter & congruentia persuadebat, optimum ducens penitus abstinere, neque eo ire, ac ne sermonem quidem conferre cum haereticis, unde nulla esse posset utilitas; litterisque excusationem proferre, cujus rei gratia vocatis adire non liceat. Rogabant autem illum, ut litteras ipse diceret, & quod vellet, suis verbis exprimeret. Ita que praescribit ipsorum nomine epistolam, duobusque monachis deferendam tradit his verbis.

Nos legibus divinis, Ecclesiasticisque canonibus obsequentes, qui manifeste sic sanciant nihil praeter Episcopi sui sententiam dicere aut agere oportere, aut de his, quae ad Fidei dogma, vel ad aliam quampiam divinam controversiam spectent, vestigare aut penitus inquirere: nec venire, absente Patriarcha possumus, nec vocantibus vobis parere; ne reos nos ipsi faciamus, violataeque legis culpam sustineamus. Est enim talium vindex Deus, minime inultos sinens eos, qui ejus mandata despiciunt. Quare ignoscite nobis, quod adventum refugimus, quem noxium nobis fore scimus. Quid enim respondere vobis, aut omnino loqui possimus, proprio capite destituti, cui tamquam membra copulati omnes sumus, & sine quo reliquum corpus operari non potest? Parvus enim pariter & magnus, in universum omnes ac singuli privatim Patriarchae nostro collegati sumus, ab eoque pendemus, & pendebimus perpetuo. Hucusque Theodori epistola apud Michaellem ad pseudo-synodum data nomine monachorum, qui id ab eo expetierant. Caeterum prolixior ipse ipsam habemus ejus ad eandem haereticorum Synodum congregatam nomine Praepositorum epistolam, quam hic tibi integram recitandam putamus. Sic enim se habet (a), eodem inchoata principio. Est iste titulus:

(a) Theod. l. 2. epist. 1. Cod. Colum.

XXXVI. Theodori nomine omnium epistola ad pseudo-synodum haeretic.

Iconomachica Synodo tamquam ex persona omnium Praepositorum. Divinis legibus, canonicisque decretis obsequentes, quae praeter Episcopi sui sententiam in his, quae ad Ecclesiasticam disciplinam pertinent, nedum quae ad dogmaticas quaestiones deducunt, nihil agi, vel dici oportere definiunt. Cumque ab auctoritate vestra semel atque iterum ad talia evocaremur: ausi non fuimus praeter ea, quae statuta sunt agere, accedere, ut qui sub sacra manu Nicephori sanctissimi Patriarchae divino spiritu constituti sumus. Postquam autem quidam ex ordine nostro Praepositi, quasi periculum ali-

quod facturi, accedendum sibi, & oppositis sermonibus respondendum censuerunt: quid aliud audire nobis liceat, quam quae humile cor nostrum obsuapesfaciant? Ferunt siquidem conventum istum ad everisionem secundae Synodi Nicenae, id est, ad tollendam venerandam Domini nostri Jesu Christi & Deiparae, Sanctorumque omnium imaginis adorationem constitui.

Et quisnam haec audiens, ex imo pectore non ingemiscat, tamquam everisa jam per haec oeconomia Domini nostri Jesu Christi (b)? Audi coelum, & auribus percipe terra, & quae sequuntur, nobiscum exclamat clarissimus Isaias (c), aut potius, & proprie magis exclamemus: Audi Oriens, Occidens, Aquilo & plaga, quae ad mare est, quo nunc redactae sint res nostrae, & qua de re conventum isti agere non reformidant. Nos itaque omnium minimi, qui praesentes quique absentes, utrisque enim idem est sermo, tamquam unanimis in uno eodemque divino sensu, consonam universae sub caelo Ecclesiae fidem tenentes, divinam Salvatoris nostri Jesu Christi, & sanctissimae Matris ejus, aut cujuscumque Sanctorum imaginem erigere & adorare, non solum ex sancta Nicenae secunda Synodo, alterave, quae ante illam divinissime docuit, securum & tutum esse affirmamus, sed ab ipsomet adventu Domini nostri ac Dei tam scripro quam sine scripto fundati, secure supra sedem illam consistimus, de qua Christus ait: (d) Tu es Petrus & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prevalebunt adversus eam. Ita ipse alludens ad Romanam Ecclesiam, cui communione omnes illi Orthodoxi conjuncti erant. Pergit vero.

Quenam enim reperiri possit oratio, si quis tantum veritatis robur impugnantum sibi proponat? Nam si communi omnium consensu Dominus Jesus Christus in humana forma nostra visus est: congruenter profecto circumscriptur, & imagine exprimitur more nostro, quamvis incircumscriptionis ipse maneat secundum formam divinam: quippe qui mediator est Dei & hominum, utriusque naturae, quae constat, proprietates integras conservans. Quod si non circumscriptur, homo esse desineret, ac multo magis mediator, sublati una cum circumscriptiōis privatione, omnibus ejusdem ordinis proprietatibus. Etenim si circumscriptus non est, nec tangi utique potest: si tangi potest, utique & circumscribi: quibus sane contradicere, stultum est: corporis enim haec propria sunt, quod sub tactum, coloremque cadit. Quomodo non circumscriptus & passibilis? Quod si circumscriptus & passibilis, omnino etiam adorandus, secundum eam nimirum formam, quae circumscriptur, cum prototypi gloria (scilicet

XXXVII.

(b) Dent. 32.

(c) Isai. 1. Justa declamatio Theodori Studitae.

(d) Matt. 16.

XXXVIII.

ent Magnus Basilius docet) in similitudinis expressione minime dividatur: honor siquidem imaginis ad prototypum transit, quaecumque haud dubie illa sit, sive naturalis, sive arte facta; quandoquidem & venerandae Crucis typo eadem speculatio locum habet. Cum typi enim adoratione vivificum simul lignum adoratur, & viceversa, ea sublata, simul tolli necesse est. Nonne typi confessio, confessio est vivifici ligni? eodemque modo negatio juxta conversionis similitudinem. Par igitur analogia in imagine Christi & Christo ipso sumenda est omni recte ratiocinanti.

XXXIX. Firma fidei Catholicae professio.

Sed nondum est tempus dogmaticae explanationis, quae vel obscura admodum, mentis hominis facile persuadeat astollere oculos, & suspicere ad splendorem veritatis. Haec peccatorum Evangelica Fides nostra: haec humilium Apostolica confessio nostra: haec minimorum a Patribus tradita religio nostra. Praeter hanc non solum si qui, aut si quae ex his, qui, nunc sunt, vel olim fuerunt; sed neque si Petrus, & Paulus (dicemus enim, quae venire nequeunt quasi evenire possint) neque si ex caelis ipsi veniat quispiam aliud docens & evangelizans, illum in communionem recipere possimus, qui sanam Fidei doctrinam non sequatur. Demum quicquid libet auctoritati vestrae, parata est humilitas nostra usque ad mortem perpeti potius, quam ut negatores sinus bujus nostrae confessionis. Haec enim Theodorus nomine omnium Praepositorum. Caeterum & si neque Theodorus, neque qui ad eum diverterant Archimandrite pseudo-synodo interesse voluerunt, sed se ipsos scriptis excusaverunt, & defensionem pro Fide Catholica scripto pariter paraverunt: non defuerunt tamen Orthodoxi Episcopi qui aderunt, itemque aliqui ex Praepositis monasteriorum, ut coram ipsis haereticos redarguerent, pro ut quae dicerent, ostendunt. Quae vero haec consequuta sint audi a Michaelle ex eis uno, qui his praesto erant, qui ait: His ad tumultuarium turbam perlatis, effrenatus omnes furor invasit, adeo ut in latrones ipsos iram effunderent, gravissimas illis plagas infligentes. Verum illi quidem redierunt a conspectu impiorum gaudentes, eo quod digni habitis sint pro nomine Domini haec pati. At recte Fidei propugnator Theodorus haud destitit ab instituto, lingua simul, manoque opportuna docens, veritatisque dogma liquido declarans. Interea vero quae concilium malignantium statuerit, sunt intelligenda, paucis enim ea significat (a) ipse Theodorus in epistola ad Patriarcham Antiochenum verbis istis: Synodus facta est, veterem illam impiam confirmans, & Orthodoxam Nicenam scilicet anathemate damnans. De eadem quoque Ann. Escl. Tom. XIII.

XL.

(a) Theod. l. 2. epist. 1. Cod. Colum.

CHRISTI 814.

LEONIS PAP. III. 19.

LUDOVICI I. IMPER. LEONIS ARMENI I.

Quae acta in pseudo-synodo haereticorum.

Synodo satanica haec & Theostericus in Niceta habet: Postea ubi scilicet pseudo-episcopus Constantinopolitanus in locum Nicephori Confessoris creatus est, Judaeum quoddam Concilium idem in magna Ecclesia coegerunt, & sub anathemate sanctos Patres ejecerunt. Heu quae infamia haec fuit? Sed revertetur dolor ipsorum in capita eorum, & in verticem illorum anathema ipsum descendet. Episcopus vero, qui ab ipso dissentebant, partim in terram desectos pedibus conculcabant, partim per posticum eiiciendos & confessu curarunt. Quo facto, iusti sunt introire insignium monasteriorum duces. Itaque omnes introierunt, & quorum numero unus fuit, & divinus pater noster Niceta, de quo nobis sermo est. Deinde illos primum assentationibus, versato quodam modo decipere; postea vero & minis eosdem perterrefacere conabantur. Cum vero illos omnia contemnerent vidissent, in diversos carceres coniecerunt, cogitantes quidnam de ipsis fieret.

XLI. Nicetae Confessoris carceris & exilium.

Tunc & sanctus pater noster Niceta in carcere maleolente & sordido clausus fuit, idque per multos dies ita ut etsi non alia poena ei accessisset, satis condemnatio haec ad supplicium valeret. Erat enim vir ille, ut quisvis alius, ad nauseam propensus. Ad haec omnia veniebant ad ipsum, per singulos dies insani, & imperfecti quidam homunculi, abiecti, & pro nibilo facienda & plane indigni, qui virum appellarent. Eiusmodi tamen homines nugaces, maledicta & insana quaedam verba in eum jactabant, ut molestiam viro sancto afferrent. Praeter caeteros autem homo quidam Nicolaus nomine, inani & temerario sermone illum saepius affligebat quod ejus pater, qui mortuus fuerat, in somnis filio Nicolao apparuit, eique minatus: Abstine, inquit, a servis Dei. Ex illo tempore vir ille immodestus respuit, neque amplius viro iusto molestus fuit. Cum igitur sanctus ille pater multos dies vexatus fuisset; tunc Imperator in Orientis partibus illum exulem esse, jussit, & in castello quodam servari, quod Masaleon dicebatur. Porro carceris tempus ad finem anni hujus perdurasse, indeque in exilium abire iustum, idem auctor his quae subiicit docet, cum ait: Erat autem medium hiemis tempus: itaque licebat videre sanctum illud corpusculum frigore ac nivibus e superiore parte affligi, ex inferiore vero, cum terra ipsa humorem emitteret, & multam difficultatem afferret, multo magis affligebatur. Ad haec cum is qui virum sanctum ad exilium ducere iussus fuerat, natura esset inmitis, divinum illum patrem ita urgebat, ut per septem dies, qui eo tempore brevissimi erant, totam viam illius longitudinem transgerit. Haec de rebus
X x x bus

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPER.

rim (ut in febribus solebat) cibi sibi abstinentiam indixit, arbitratus hac continentia morbum posse depelli, vel certe mitigari. Sed accedente ad febrem lateris dolore, quam Græci pleurismum vocant illoque adhuc inedia retinente neque aliter corpus quam rarissimo potu sustentante, septimo postquam decubuit die, sacra communione percepta, decessit anno suæ ætatis septuagesimo secundo, ex quo regnare cœperat quadragesimo, septimo, quinto Kalend. Februarii hora diei tertia. Sed quibus præviis ad salutem remediis curavit animam, accipe ab auctore ejus temporis monacho monasterii Engolismensis, qui ejus vitam æque per annos singulos scripsit, de quo sæpe superius, qui ait: Oleo autem sancto inunctus ab Episcopis, & viatico sumpto, & omnibus suis dispositis, commendans Domino spiritum suum, obiit in pace, anno octingentesimo quarto decimo ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi. Hæc ipse.

LVIII.

Sed & quæ de ejus ad Deum transitu Theganus ejus temporis testis adducit in medium, recitemus: ait enim: Septimo die postquam laborare cœpit, iussit familiarissimum Pontificem suum Hilribaldum venire ad se, ut ei sacramenta Dominici corporis & sanguinis tribueret, ut exitum suum confirmaret. Quo facto, laboravit in infirmitate diem illum & noctem sequentem. In crastinum vero luce adveniente, sciens quod facturus erat, extensa manu dextera, virtute qua poterat signum sanctæ Crucis fron-

PAGIUS

annos LXXII. eidem tribuant. Sepultus est, inquit Eginhardus laudatus, eadem, qua defunctus die: arcusque super tumulum deauratus cum imagine & titulo extructus: & titulus ille hoc modo descriptus est: SUB HOC CONDITORIO SITUM EST CORPUS KAROLI, MAGNI ATQUE ORTHODOXI IMPERATORIS, QUI REGNUM FRANCORUM NOBILITER AMPLIavit, ET PER ANNOS XLVII. FELICITER TENUIT. DECESSIT SEPTUAGENARIUS, ANNO DOMINI DCCCXIV. INDICATIONE VII. V. KALEND. FEBRUARI. Notabile est quod scribit Eginhardus, Carolum eadem die & mortuum & sepultum; inde enim discimus, quo tempore exequiæ primis octo Ecclesiæ sæculis de more fierent. Certe Pontifices Romanos, de quibus hætenus locuti sumus vel eadem qua decesserant die, vel uno

NOTE

[1] AD Caroli M. obitum quod attinet, ad oram vetustissimi martyrologii Regine Suecæ Cod. nunc 435. olim monasterii Senonensis S. Columbæ, partim ab Holstenio in Animadversis ad Romanum martyrologium editi, ex integro vero a Bollandianis fœcis luce donati mense Junii tom. VII. pag. 37. ad P. Kal. Februarii, hæc adnotantur, alio quidem charactere, sed ejusdem fere ætatis, qua ipse Codex: *Obiit Carolus Imperator*. A Bollandianis fœcis Necrologium ad oram hujus martyrologii omisissum est. Vide, si lubet, Necrologium Laureshamense, Hagiologion Franco-Gallicum Labbei Biblioth. MSS. tom. II. pag. 697. & Mabillon. Annal. Benedic. Lib. XXVIII. §. XIV. & Cointium ad an. 814. n. I. & II. His adde Eccardum rer. Franc. Lib. XXVIII. n. XLVI. GEORGIUS

ti imprimens, & super pectus, & omne corpus consignavit. Novissime autem colligens pedes suos, extendens brachia & manus super corpus, clausit oculos, psallens hunc versum leniter: In manus tuas commendo spiritum meum. Statim post hæc in senectute bona plenus dierum perrexit in pace &c. ut alii de die & ætate ipsius. His addenda essent quæ de obitu ejusdem Imperatoris auctor, Turpinus falso inscriptus narrat, sed fabularum, contextori nec si verum dicat, fides adeo tuta adhiberi potest.

De ejus vero sepultura idem qui supra auctor Theganus habet ista: Corpus ejus aromatizatum est, & in sede aurea sedens positum est in curvatura sepulcræ ense aureo accinctus, Evangelium aureum tenens in manibus, & genibus reclinatis humeris in cathedra & capite honeste erecto ligato aurea catena ad diadema, & in diademate signum sanctæ Crucis positum est. Et repleverunt sepulcrum ejus aromatibus, pigmentis, & balsamo, & musco, & thesauris multis in auro. Vestitum est corpus ejus vestimentis Imperialibus, pera peregrinalis aurea posita est quam Romam portare solitus erat. Sceptrum autem & scutum aureum, quod Leo Papa consecraverat, ante eum posita sunt dependentia. Et clausum & sigillatum est sepulcrum ejus. Nemo autem referre potest, quantum planctus & luctus pro eo fuerit per universam terram; etiam inter Paganos plangebatur quasi pater orbis. Hætenus ipse. His addamus quæ de sepultura & inscriptione habet Eginhardus: Du-

LIX.

(*) Ad finem aliorum operum ejus Parisiæ Caroli M. Epitaph.

PAGIUS

aliquando gessit. Commentarius ille hætenus ineditus; sed Mabillonius Tom. II. Vet. Anal. pag. 420. testatur hujus Operis duo exemplaria MSS. extare in Codice Corbeienfi, quorum alterum Carolo, alterum Ludovico imperante exaratum fuit. In priori auctor plura exempla profert de Carolo, & inter illa istud: *Ergo si placet, sic ista quatuor propriorum nominum species jam hodie apud nos teneantur, ut dicamus prænomen IMPERATOR, & sic illi proprium dignitatis, quod nulli alio in suo convenit Regno; dicamus KAROLUS, & sic illi proprium quod accepit in Baptismo; dicamus FRANCUS, & sic illi appellativum in genere suo; dicamus PRUDENS, & sic illi agnomen appellativum accidens ei extrinsecus.* In altero quidem Codice quod hic Carolo, Chlowico attribuitur, sed factum id, quia, post obitum Caroli, cum dignitas Imperatoria penes Ludovicum erat, Librarius, qui Codicem istum exaravit, exemplum a Carolo ad Chlowicum seu Ludovicum tradidit; de quo eum scribat; *dicamus FRANCUS. &c. dicamus PRUDENS, &c. recte inde colligit Mabillonius, neque Carolo superstiti agnomen tribui solitum fuisse Magno, neque Ludovico, cognomen Pio.*

XXIV.

Ex ætate Caroli M. ejus patriæ oritur.

Ex eodem Epitaphio etiam liquet, Cointium anno DCCXLVII. num. XIV. & currenti n. I. & seqq. valde deceptum esse, quando scripsit, Carolum anno DCCXLVII. natum, currentique, cum a nativitate sua LXVII. numeraret, vita functum. Eginhardus enim hac in re falli non potuit; cum Epitaphium Caroli ab eo recitatum conditum esset antequam Caroli Vigam in litteras mitteret. Secundo, Theganus,

CHRISTI
814.LEONIS PAP. III.
19.LUDOVICI
LEONIS ARMENI I. IMPER.

LX. Dubitatum est, inquit, primo ubi pon deberet, eo quod ipse vivus nihil de hoc præcepisset: tandem omnium animis fedit, nusquam eum honestius tumulari posse, quam in ea basilica, quam ipse propter amorem Dei & Domini nostri Jesu Christi, & ob amorem sanctæ & æter-

næ Virginis Dei Genitricis, ejus proprio sumptu in eodem vico construxit, in hac sepultus est eadem qua defunctus est die; arcusque super tumulum deauratus cum imagine & titulo extructus, cujus hæc fere sunt verba:

SVB HOC CONDITORIO SITVM EST CORPVS CAROLI MAGNI ATQVE ORTHODOXI IMPERATORIS QVI REGNVM FRANCORVM NOBILITER AMPLIavit ET PER ANNOS XLVII. FOELICITER * TENUIT. DECESSIT SEPTUAGENARIVS ANNO DOMINI DCCCXIV. INDICATIONE VII. QVINTO KAL. FEBRVARII.

* rex

Scriptum & carmine ejus epitaphium Agobardus Episcopus Lugdunensis, qui eodem tempore claruit: cui hic inest titulus inscriptus:

(*) Agobardi in Carolum Magnum defunctum

Epigramma.

Aurea colorum postquam de Virgine, prolis,
Sumpsere apta tibi mundi pro crimine membra,
Jam decimus quartus, post centes octo volabat
Annus, multivagi meruit quo fervida sacri
Æthærei, Carolus Francorum gloria gentis
Ann. Eccl. Tom. XIII.

Æquora transire, & placidum comprehendere portum,
Qui deciesque quater per sex feliciter annos
Sceptra tenens regni, & regno rex regna rejungens
Febru migravit, quinto (arii) ex orbe Kalendas,
Septuaginta senex vitæ qui terminat annos.
Quapropter fugito, precibus si flecteris ullis,
Quique hujus relogis versus epigrammata Lector,
Astriferam Caroli teneat, dic, spiritus arcem.

Qualis autem ejus fuerit forma corporis (si & hoc cupis) idem Eginhardus Y y y ita

LXI.

qui hoc tempore vivebat, cap. 7. scribit: *In senectute bona plenus dierum perrexit in pace, ipsoque die humatum est corpus ejus in Ecclesia quam ipse construxerat Aquisgranensi Balatio, anno ætatis suæ LXXII. Indi. VII. Respondet Cointius hoc anno, in textu Eginhardi & Thegani mendum corrigendum esse, & loco characteris X. restituendum characterem V. Sed præterquam quod hujus correctionis suæ nullam rationem profert, & Caroli Epitaphium diffinulat, in quo Carolus septuagenarius dicitur, a nostra computatione non recedunt Eginhardus in Annals Theodulfus Aurelianensis Episcopus, Agobardus Episcopus Lugdunensis cujus Epigrammi in laudem Caroli Magni recitat Baronius in Appendice ad hunc annum, incertus auctor & Monachus Engolismensis, cum Annalibus Moissiacensibus, Faldensibus, Bertinianis, aliisque antiquis Scriptoribus. Ex quo & sequitur, Carolum anno DCCXLII. natum esse in Majoratu Pippini, deceptoque Scriptorum Germanos, qui superiori sæculo & præfenti tradidere, Carolum natum esse in Germania, & in Majoratu Carolomanni; cum is illum tenuerit usque ad annum DCCXLVII. quo illum Pippino fratri resignavit.*

Quanta pietate & justitia exornatus fuerit Carolus, ostendunt quæ suis locis de eo retulimus, & quæ scribit Abbo Floriacensis Abbas, qui ante annum DCCCXCVII. Hugoni Capeto atque Roberto ejus filio cum patre in Francia regnanti librum Canonum a se editum, & a Mabillonio loco laudato publicatum, obtulit. Illius enim libri cap. 3. quod est de Ministerio Regis, ait Abbo: *quæ Ministerium Regis,*

XXV.

Virutes Caroli M.

CHRISTI 814.

LEONIS PAP. III. 19.

LUDOVICI I. IMPP. LEONIS ARMENI I.

Maxima pars thesauri Romanam missa.

LXV.

XXX. Moritur S. Angilbertus Abbas Centulensis.

XXXI. Moritur Amalharius Archiep. Treverensis.

ne iussit ostendi sibi omnes thesauros patris in auro, in argento, in gemmis pretiosissimis, & in omni suppellectili. Dedit fororibus suis partem earum legalem, & quicquid remanserat dedit pro anima patris. Maximam partem thesauri misit Romanam temporibus beati Leonis Papa. Et quicquid super hoc remanserat, sacerdotibus & pauperibus, advenis & viduis, orphanisque omnia distribuit, nihil sibi reservans, praeter unam mensam argenteam, quae triformis est in medio, quasi tres clypei in unum conjuncti: ipsam sibi retinuit ob amorem patris, & tamen eam dato pretio redemit, quod pro patre tradidit.

Hoc factio Legati venerunt ad eum ex omnibus Regnis & provinciis & ex ceteris nationibus, & omnes, qui sub ditione erant patris sui, nuntiantes pacem & si-

XXX. Viginti duobus diebus elapsis, post mortem didi Caroli Magni, anno DCCCXIV., XII. Kal. Martii S. Angilbertus migravit a saeculo & illis XXII. diebus durantibus, die ac nocte semper & continue existens in orationibus de nece & morte Domini sui, plorans & jejunans humiliter Sacramenta Ecclesiastica, & necessaria requirens & suscipiens, omnibus suis fratribus in signum humilitatis & paupertatis sepulturam Ecclesiasticam ante portam Magnae Ecclesiae requisivit, ut per omnes intrantes pedibus conculcarentur. Et ibidem requievit ejus sanctissimum corpus XXVIII. annis, & super ejus tumulum discipuli ejus inscripserunt & in Epitaphium composuerunt Versus sequentes, inquit Joannes de Capella Monachus Centulensis, qui Chronicon Abbatum Centulensium anno Christi MCCCCXCII. elucubravit, qui postea Versus illos recitat. Hariulfus, qui saeculo XI. Vitam Sancti Angilberti concinnavit, mortem ejus cum eodem anno ac die alligat. An Monasterium Centulense plus debeat Richario Conditori, quam Angilberto Infauratori & Amplificatori suo, vix statui potest, inquit Mabillonius in Elogio Historico Sancti Angilberti Sac. IV. Benedic. part. I. Quantum decoris & ornamentis is loco addiderit, argumento sunt tres Centulae erectae Basilicae, ad quas per triangulare claustrum seu dormitorium iter continuum erat; in quibus Accometarum more perpetua jugisque Psalmodia celebrabatur. In his ara multa, Reliquiarum sacrarum & ornamentorum immensa suppellex, quae omnia vel contulit Angilbertus, vel Carolo M. donante promeruit. Et ne quid suae in Sanctum Richarium devotioni deesset, ejus Vitam per Alcuinum elegantiori stylo expoliri curavit, praecipiente Carolo M.

Amalharius Treverensis Archiepiscopus hoc anno obiisse videtur; Joannes enim Masenius in Annotat. XVI. ad Annales Treverenses Broweri hoc anno mortem ejus consignat, laudatque probatissimos Annales Trevirorum, quos ante annos trecentos Balduinus Archiepiscopus ex Archivo principali magna cura colligi iussit. De Amalharo multa commentitia circumferuntur, sed haec tria certo de eo possunt asseri, quod Auctor sit libelli Alcuino suppositi de Ceremoniis Baptismi, quodque Transalbanam Saxoniam eduxerit, quodque Legatus in Oriente

dem erga eum observare, & spontaneum obsequium non coacti obtulerunt. Inter eos venerunt Legati Graecorum cum Amalario Treverensi Episcopo, qui erat Legatus pia memoriae Caroli ad Principem Constantinopolitanum, cujus nomen modo non occurrit (Leo iste erat) illi venientes in solio patris collocatum dominum Ludovicum invenerunt, quia sic Deus ordinavit. Ille benigne eos suspiciens, & dona eorum cum gratiarum actione accipiens, & colloquium familiare, interim quousque cum eis erat, habebat. Non post multos autem dies magnis honoribus decoravit eos, & dimisit ire ad propria, & ante eos misit Missos suos preparare eis quicquid desiderabant ad opus eorum, quousque forent in Regno. Eodem anno iussit supradictus Princeps renovari omnia pra-

a Carolo Aug. pro pace confirmanda directus fuerit. Ejus nomine cusi sunt saepe quatuor libri de Ecclesiastico officio, nec non liber de Ordine Antiphonarii. Sed Auctor utriusque Operis calamo manum admovit, Amalario Treverorum Archiepiscopo jam mortuo. Hettium enim ejus in Episcopatum Treverensem Successorem anno DCCCXVII. aut saltem insequenti eam Ecclesiam rexisset, certo demonstrat ejus Epistola ad Frotharium Tullensem Episcopum data, in qua de Ludovico Aug. loquens, ait: Insidians Satana Bernardus Rex disponit rebellare illi, eam autem adversus Ludovicum Aug. conjurationem anno DCCCXVII. coeptam, annoque sequenti ipsius Bernardi supplicio compressam, inter omnes convenit. Quare cum tam Libri de Officiis Ecclesiasticis, quam Liber de Ordine Antiphonarum ante annum octingentesimum vigesimum septimum scripti non sint, ut infra videbimus, hinc invicte deduxit Sirmondus distinguendos esse duos Amalarios, quorum alter Archiepiscopus Treverensis, & alter Diaconus Metensis, ac eorumdem Librorum Scriptor extitit. Qua de re legenda quae anno DCCCXXX. dicemus.

Sanctus Adalhardus Abbas Corbeiensis, relicta Bernardi Italiae Regis Aula pervexit Romanam, inquit Auctor Libelli de Constructione Novae Corbeiae, non solum orationis causa, sed etiam ut cum Venerabili Viro Leone Papa conferret de necessitate Regiae & plebis. Ibi cum moraretur, atque simul de profectu adolescentis gauderent (Bernardi nempe Italiae Regis) subito venit nuntius pennigero volatu, afferens Epistolam luctuosam nimis de morte Caroli Imp. qua perlecta maestus nimis Venerabilis Pater illo de loco abscessit, statimque ad proprium Monasterium pervexit. At paulo post anno Ludovici Augusti primo pulsus est in exilium; cum, teste Paschasi Ratberto in ejus Vita, per septennium exularit, suoque Monasterio anno DCCCXXI. restitutus fuerit, ut legitur in Annal. Eginhardi. Bernharo Caroli Magni patruo quinque liberi fuere, tres mares Adalhardus, Wala, Bernarius; foeminae duae, Gundrada & Theodrada, quos omnes apud Carolum in magna exultatione fuisse asserit Ratbertus citatus. Adalhardus Abbas erat Corbeiensis, Wala clarissimus inter laicos, Bernarius Corbeiensis Monachus. Gundrada vitam agebat in Aula Regia, Theodrada Successionensis Abbatissa

CHRISTI 814.

LEONIS PAP. III. 19.

LUDOVICI I. IMPP. LEONIS ARMENI I.

praecepta, quae sub temporibus fratrum suorum gesta erant in Ecclesiis Dei, & ipse manu propria ea cum subscriptione roboravit, &c. Agit auctor de aliis legationibus e diversis locis ad novum Impe-

PAGIUS

tissa erat. Factum est autem, cum Imperator Carolus diem vita fecisset extremum, & Ludovicus proles ejus Augustus successisset in Regnum, ut diaboli agente invidia, in eo (idest in Adelhardo Abbate) veritas pravorum rursus solitis agitaretur insidiis. Nihil timendum erat a piissima familia; Ludovico tamen absentis suspectam Walae potentiam quidam malevoli redderunt post Caroli patris obitum, ut insinuat Auctor Vitae Ludovici Pii. Adalhardus sapientia probus mittitur, quasi unus ex ignobilibus ad Heri Insulam. Missus vero illuc omni humano privatus honore, sed caelesti interim undique vallo fulcitur, inquit Ratbertus, qui de Wala scribit: Quem tanta laus sequebatur in omni vita ne-

ratores hoc eodem anno missis, aliisque quas ipse ad diversos Principes misit; quae cum ad institutum minime spectare videantur, dicere praetermittimus.

Se-

gotio, ut longe plus censeretur amore posse, quam omnium fastus, & tyrannus reliquorum. Erat enim justitia custos, & decus honestatis, oppressorum quoque justus oppressor. His virtutibus ceterorum invidiam Procerum in se suamque familiam concitavit. Ex Aula pulsus Monachum Corbeiae induit, ac toti Congregationi, quae desolebat absentiam Abbatis Adalhardi, non exiguo solatio fuit. Bernarius Monachus etiam factus, qui e Corbeiensis Monasterio ad Lerinense relegatus est. D. Gundrada & Theodrada egregiis virtutibus legendus idem Ratbertus, qui refert, solam Theodradam in suo Monasterio remansisse.

In Leonem Romanum Pontificem conjuratio.

* indicium

PAGIUS SÆC. IX. Anno Erae Hisp. DCCC. LIII. Anno Hegiræ CC. inchoato die 11. Aug. fer. 7. A. C. 815.

I. Romani contra Leonem III. tumultuantur.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6308. © 12. G. D) 18. P. 1. April. Indict. 8. JESU CHRISTI 815. LEONIS III. PAPÆ 21. LUDOVICI IMP. 2. LEONIS ARMENI IMP. 3.

AD num. I. & seq. Auctor Vitæ Ludovici Pii, Astronomus vulgo dictus, hæc de Leone III. Papa scribit: Eadem tempestate Romani, cum Leo Apostolicus graveretur adverso incommodo, prædia omnia qua illi domocultas appellavit, & noviter ab eodem Apostolico instituta erant, sed & ea qua sibi contra jus querebantur direpta, nullo iudice expressato, diriperent, & sibi conati sunt restituere. Quorum captis restitit Bernardus Rex per Voinigisum Ducem Spoletani, certumque verum Nuntium de his omnibus direxit ad Imperatorem. Contentanea habet E.

Is cum eo venisset, ægritudine decubuit: res autem, quas compererat, per Gerboltum Comitem, qui ad hoc ei Legatus erat datus, Imperatori nuntiavit. Quem Legati Pontificis Joannes Episcopus Silvæ candida Theodorus Nomenclator, & Sergius Dux subsequuti, de iis, quæ domino suo obiciebantur, per omnia Imperatori satisfecerunt. Et post nonnulla: Cum autem Romani Leonem Papam ægritudine decubuisse viderent, collecta manu, omnia prædia, quæ in singularum civitatum ditionibus sive territorii noviter extruxerat, primum diripiunt, deinde immisso igne cremant, tum Romam ire statuunt, & qua sibi erepta querebantur, violenter auferre. Quo comperto, Bernhartus Rex missa manu, per Voinigisum Ducem Spoletanum seditionem illam sedavit, & eos a cæpto desistere fecit. Quæque erant gesta per Legatos Imperatori nuntiavit. Hucusque auctor.

Sic & omnes hujus temporis scriptores, qui res gestas Ludovici sunt profecuti, sicut auctor qui ejus vitam conscripsit Adhemarus, & apud Aimoinum apposuit appendicem, res pariter gestas sui temporis profecutus, æque testatur Legatos Apostolicos purgatum reddidisse Leonem Pontificem in omnibus ipsi objectis apud Ludovicum Imperatorem.

Quod vero pertinet ad res Orientales, hoc eodem anno impius Leo Imperator majori odio in Orthodoxos ceptam anno superiori persecutionem adaugens: ut ad lapsum cogere, quos rele-

ginhardus in Annal. cujus verba recitat Baronius, Domoculta, vel unica voce Domoculta, significat prædium domo ad commanendum colonis apta instructum, quod Gallice ferme vocamus, ut variis exemplis ostendit Ducangius in Glossario suo. Iste vero Voinigisus Spoletanorum Dux diversus est ab alio ejusdem nominis, cujus superius meminimus. In Indice enim Ducum Spoletanorum, ex chartaceis libris Monasterii Farfensis a Mabillonio Tom. I. Musæi Italici part. II. publicato, ad annum DCCCXIV. legitur: Guinichus Dux, idest, Voinigisus; Guinichi enim nomine eo in Indice alter Voinigisus etiam appellatur. Duces Spoletani a Carolo Magno post eversum Longobardorum Regnum, & ab ejus Successoribus renunciari soliti, ut exempla a Cantelio in Historia Urbium Metropolitanarum Italiae part. 2. cap. 7. collecta ostendunt.

A num. III. ad XI. Iconomachiam a Leone Armeno hoc tantum anno resuscitatam fuisse, Persecutio superiori num. II. & seqq. certis argumentis adversus demonstravimus; ideoque quæ ibi de Persecutione Orthodoxorum & Sacrarum Imaginum Cultorum in medium adduximus, huc transferenda. Acerbi persecutores veritatis, accepta quidlibet

II.

III.

Augetur Leonis persecutio in Orthodoxos.

II.

Persecutio superiori num. II. & seqq. certis argumentis adversus demonstravimus; ideoque quæ ibi de Persecutione Orthodoxorum & Sacrarum Imaginum Cultorum in medium adduximus, huc transferenda. Acerbi persecutores veritatis, accepta quidlibet

IV. Revocantur in Urbem exules Archimandrita.

garat Episcopos & Abbates, eisdem Constantinopolim revocat, præsentique adhibet ad ruinam ipsorum omnem sollicitudinem. Quod & ex sententiâ ipsi accidit, ut nonnulli metu poenæ in laqueum apostasiæ abducti fuerint magno scandalo & ruina fidelium. Acta ista quidem fuisse hoc anno secundo Leonis, Theodericus in Niceta demonstrat; cum sequenti hieme a persecutione excitata id accidisse testetur, qui de Niceta Confessore id memoria dignum enarrat:

Cum Imperator considerasset, exilio ipso nihil aliud perfectum iri, nisi Patres illos alacriores reddi, quippe qui animos omnibus angustiis majores haberent: versutus ille consilium mutavit. Cum enim nondum quinque dies illi viri in exilio mansissent, rursus majore quodam studio eisdem Byzantium reverti iussit, eadem itineris difficultate & molestia; eosque tandiu liberos esse, quoad ipse cogitaret, qua ratione ad suam voluntatem illos pertrahere posset. Cumque biemis tempus, & sanctorum jejuniorum dies transisset, post sanctum Pascha malorum inventori Joanni eos tradidit ut quævellet ratione ipsos affligeret. Cum igitur eos apprehendisset, in diversas carceres misit, & talibus tormentis subiecit atque compressit, qualibus neque Gentiles olim Martyres ipsos afflixerant. Cum enim in tristes & obscuros carceres eos conjecisset, neque stratum aliquod infra se, neque tegumenta super se habentes, eo modo quo singuli erant induti, sic humi prostrati sunt, testis quibusdam pro pulvinari utentes. Quibus singulis per foramen quoddam angustissimum panis ejusque putidi unciam velut cambus proiciebant, tantum videlicet, quantum satis esse videbatur, ne fame perirent. Isdem & parum aquæ maleolentis dabatur. Erat enim Imperatori propositum, vel sanctos viros ad suam sententiam ad-

PAGIUS. libet agendi impunitate, ceperunt libere propagare atque docere impia dogmata: constitueruntque Patriarcham Theodotum quemdam ex Spahario assumptum, inquit Theodericus discipulus Sancti Nicetæ Hegumeni Medicensis in ejus Vita, num. 38. Subdit idem Auctor: postea Judæicum Synedrion convocant, & Sanctos Patres anathemati subiciunt, &c. His ita peractis, iussit Imperator introduci illustrium Monasteriorum Hegumenas; qui simul omnes sunt ingressi, & cum his Venerabilis Pater noster Nicetas. Theodotus die prima Aprilis, in quam Pascha hoc anno incidit, ordinatus est. & sequentibus diebus Conciliabulum adversus Sacras Imagines celebratum, ut anno superiori num. XIV. & seqq. ostendimus. Cum Hegumeni in fide constanti essent, diversis carceribus inclusi sunt; sed cum Imperator videret, se nihil per exilia lucrari, iussit eos reverti Byzantium, præcepitque quietos relinqui, usque dum statueret, qua via illos posset ad suam voluntatem per-

ducere, vel vita eos privare. Quin etiam ut plus molestia & arumarum celeberrimo Patri nostro Niceta afferret, cum qui illi ministrabat, fratrem nostrum Theodotum nomine qui Christi gratia ei successor fuit, adhuc juvenem in custodia conclusit, & eadem ratione afflixit.

Cum autem adversarii illos vidissent male mori, quam veritatem prodere: derunt operam ut ipsos eo nomine deciperent, quod nihil aliud ab eis quærent, nisi ut semel cum Theodoro Patriarcha communicarent, neque quidpiam aliud facerent; deinde singuli ad sua monasteria regredi possent, cum ea fide & sententia, quam haberent. Hac conditione exierunt Patres illi, si decet eos Patres appellare, qui velut in palestra quadam supplicati sunt, quamvis eam rem inardentem quemdam ferocem posterius converterint, ob idque carcere detenti fuerint. Venerunt ad sanctum Nicetam, eum hortantes, ut exiret de carcere. Cum autem ille remoraretur, & nullo pacto iis quæ ab ipso dicerentur, parere vellet: pergebant ipsum excitare, quod dicerent, fieri non posse, ut illic ipse remaneret, aliis exeuntibus. Nihil inquietabant, est quod illi a nobis quarunt. Paululum quidpiam prudenter eis concedamus, ne ipsi totum perdamus.

Ita cum diutius vim inferrent, contra voluntatem suam Pater cessit, non arumnas fugiens, neque quod calamitates pati recusaret (numquam enim hoc dixerrim) sed Patrum exhortatione impulsus se subiecit, non animo & proposito, sed senes reveritus. Nam si pro Fidei ratione vita & mors proposita illi fuisset: certo scio mortem illi futuram fuisse optabiliorem, neque omnino de recta Fide, ac doctrina aliquid eum remissurum fuisset, etiam si pericula infinita proposita ei fuissent. Velabatur deceptio sub dispensationis prætextu ab illo Josepho scelesto.

trahere. Transacto hyemis tempore & sacris jejuniis diebus, tradidit illos post sanctum Paschæ malorum inventori Joanni (cognomento Hylizæ, quem Grammaticum dicebant, ut anno superiori vidimus) qua vellet ratione affligendos; qui eos suscipiens in diversas conjecit custodias, tantisque subiecit tormentis, quanta dolo impetrat, ut saltem communicent cum Theodoto, quod multis, ipsi etiam Sancto Nicetæ persuasit. Verum Vir Sanctus consilii poenitens rediit Constantinopolim, se seque Imperatori generose sistit, qui cum in insulam Sanctæ Glyceriæ diadem relegavit, quæ omnia narrat Theodericus citatus, & ex eo Baronius: hoc anno quo revera contigere. Is quidem an. DCCCXIV. num. XII. ubi refert Sancti Nicetæ exilium, postquam e carcere ductus est, ait, carceris tempus ad finem anni perdurasse, indeque in exilium abire iussit, Theodericum indicare, cum ait Sanctum abductum in exilium hyemem.

V.

Lapsus multorum Archimandritarum.

VI. Niceta dat manus.

sto Joannis in impietate collega: nam & eodem nomine probat & benedixerat nuptias mœchi Constantini Imperatoris, ut superius dictum est. Hoc itaque velamento simpliciores decepti sunt, ut sua reciperent monasteria. Pergit vero Theosterictus:

VII. Archimandrita communicant cum Theodoro haretico. Quamobrem omnes ad ea quae oratoria dicuntur, quæque ut antea picturis ex-culta erant, ascenderunt, communicantque cum Theodoto, manum illi dantes. Tunc illis Theodotus: Qui non adorant, inquit, imaginem Christi, anathemati subiciantur. Ita astutissimus homo adorare se Christi imaginem professus est, ut monachos Confessores faceret desertores, eorumque communionem fraude subriperet. Itaque pergunt auctor: Reliqui patres in suam quisque monasterium, quod regebat, abierunt. Ille vero beatus pater Niceta, cum secum animo cogitasset, multæ ruinæ causam esse cum quis ab institutionis norma deflexerit, decrevit aufugere, & in aliam regionem proficisci, & illic errorem, in quem lapsus fuerat, emendare. Cum igitur omnia sua in navigium coniecisset, navigavit usque Proconnesum. Sed illic sententiam mutans secumque dicens: Ubi erratum commissum fuit, illic opus esse & emendationem fieri: redit rursus Byzantium, & in priore sua confessione ac fide permanebat, nihil omnino mutans.

VIII. Niceta lapsus iterum confessus. Quem cum Imperator ad se vocasset: Quid est, inquit, quod cum alii Patres in sua monasteria profecti sint, tu solus hic relictus es, propriam voluntatem sequutus, non edicto meo parens? sed ut audiui, cogitasti imperium nostrum aufu-

PAGIUS media. Verum Theosterictus loquitur de duplici exilio Nicetæ. Primum ei irrogatum media hieme, postquam scilicet vocatus cum aliis Hegumenis omnes minas contempsit. Secundum passus est Nicetas postquam se penituit, quod cum Theodoto communicasset, inquit Theosterictus, qui ait hoc contigisse transacto hie-

gere, & nos decipere. Quamobrem nostro edicto cedens, in monasterium tuum redi sin minus erumnas tibi afferam, quas perferre non poteris. Ad hæc sanctus ille vir leni voce respondens: Ego inquit, Imperator, neque in monasterium meum redibo, te jubente, neque a fide mea desiscam, sed in eadem confessione mea sum & ero, in qua Patres mei servati sunt, & propter quam olim periclitati sunt optimi Ecclesia propugnatores. In qua Ecclesia nos stamus, & gloriamur in spe gloriae Dei. Bene illud scito, Imperator, quod neque mortem extimescens (ad tempus enim hæc est) neque vitam hanc appetens (Deus testis est) feci quod non decebat, sed senum illorum reverentia bis me subieci, quibus non debui. Certo igitur scias, nullam me vobiscum habere communionem, sed in traditione permanere, quam ab initio accepi. Fac igitur quicquid libet: nihil amplius a me te audisturum speres.

Cum igitur Imperator ea sententia illum esse vidisset, quæ mutari non posset, eum Zachariæ cuidam tradidit regalum, edium curatorum, quæ Magnaura dicuntur, illicque interea iussit ab illo viro custodendum, quoad quid de ipso agendum esset, decerneret. Cum autem Zacharias ille pietatis esset studiosus, nihil mali sancto homini fecit; sed omnino aliter se gerens, beneficiis maximis eum afficiebat; neque in ejus vultum præ reverentia intueri audebat. Eum postea Imperator exulem misit in unam quamdam insulam ex iis, quæ sunt in sinu ipso posita, Glyceria vocata. Eam vero insulam detinebat Anthemius quidam præstigiis deditus, sacrilegus, versutus, obliquus, dolosus, arrogans, & cru-

IX. Niceta iterum confessor in carcere relegatus in insulam.

mis tempore & post Sanctum Pascha. At ibi de unica hieme loquitur, & de iis quæ hoc anno gesta sunt, non vero de gestis anno superiori. Iis tamen Theostericti verbis nixus Baronius persecutionem Leonis Aug. anno præterito inchoatam perpetam existimavit. [1]

A num.

NOTÆ [1] Rem chronologicam persecutionis Iconoclasticæ, quam hic Pagius nonnihil turbat & obvolvitur, sic explicandam censeo. Leo Armenus anno 814. mentem suam sacris Imaginibus aversam Nicephoro prodidit die Christi natalitii solemnii (Gregorius in vita Leonis) Succedenti anno 815. hæresi erumpente, Nicephoro exactorato, Theodotus die sancta Paschæ assumptus fuit ut ex Ignatio in vita S. Nicephori apud Pagium ad A. 814. 14. discimus. Tum eodem anno: His peractis ait Theosterictus in vita S. Nicetæ cap. 6. dies dicta est Hegumenis, inter quos S. Nicetas acquiescere sententiæ Imperatoris recusans carceri mancipatus fuit. Porro diebus multis in custodia exastis, subdit Theosterictus, Imperator trahi sanctum monachum in exilium iussit, idque hieme media; idest decembris ejusdem anni 815. vel januarii aut februarii succedentis 816. Vix autem quinque diebus in exilio adis, revocatus fuit Vir Sanctus Constantinopolim ab Imperatore, qui transacto hiemis tempore & sacri jejunii diebus, (idest Quadragesimæ) post sanctum Pascha illum & socios Joanni Hydæ vexandos tentandisque commisit. Ab eo decepti cum Theodoto communicarunt. Sed non diu post S. Nicetas facti penitens, sese coram Imperatore sistit, a quo exilio damnatus fuit. Ex hac narratione ex Theostericti summa fide expressa intelligimus S. Nicetæ exilium secundum, & quæ illud præcesserunt, non anno 815. sed anno 816. contigisse. MANSI

& crudelis. Hunc propter nimiam ipsius malitiam, monasteriorum, quæ illis erant, præsidem impij homines fecerunt. Talibus enim viris tunc imperia in manus tradebantur, ut eorum potentia totum pervereretur. Illum propter multam ejus insaniam, arrogantiam, & temeritatem, ejus loci homines Caipham nominabant.

X. Hic cum sanctum virum accepisset, & potestatem contra eum haberet, crudeliter eum affligebat. Cum enim in angusto & arcto carcere ipsam conclusisset, perpetuo vexabat, neque paululum e carcere illum prospicere sinebat, ipse carceris clavem secum ferens, & per foramen quoddam paululum cibi ei dari jubens. Quippe homines impij ei promiserant, si Niceta persuasisset, ut cum ipsis conveniret, majore honore donandus. Quocirca nefarius homo Nicetam affligebat, sperans viro sancto persuasurum quod volebat. Sed fefellit eum spes sua: siquidem usque ad Leonis obitum constans in eo jugi martyrio perseveravit. Cum enim dicat Theosterictus sex annos illic degisse usque ad necem Imperatoris, utique hoc anno illuc eum amandatum, affirmare necesse est, ut intelligas omnia temporis rationi congrua reddi. Multa vero alia digna viro sancto a Niceta illic gesta esse, idem auctor commemorat, quæ brevitatatis causa nos præterimus, ad Theodorum Studitam orationem convertentes.

Theodorus non vocatur cum aliis Constantinop.

(a) Theod. l. 2. ep. 9. ex Cod. Colum. XI.

PAGIUS III. Theodorus Studita cum aliis Monachis in exilium missus.

Non enim ipse Theodorus, ut alii Archimandrita, vocatus est Imperatoris edicto Constantinopolim, quod sciret ipsum ejus pravo consilio obfuturum: quippe quod non solum spes nulla esset ipsum a proposito solvendi, sed fore, si venisset, ut alios ab Imperatoris sententia, ne illi parerent, impediret. Ita igitur probe sciens Imperator, absentem potius esse maluit, quam præsentem libere ipsius vocis idibus verberari. Porro cum scisset Theodorus tot Præpositorum monasteriorum naufragium, summo fuit dolore affectus, prout ejus hoc tempore scriptæ litteræ ad germanum suum Josephum Archiepiscopum Thessalonicensem indicant quæ sic se habent: (a)

Joseph fratri & Episcopo Theodorus. Semper mihi optabile scribere sanctitati tue, ac tanto magis, quanto exilii no-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

stri longiora sunt intervalla: facit enim, ut proprius quodammodo veniam in confessionum tuam, & levamen affert ipsa tua allocutione. Quod & nunc quoque accidit graviter morientis ob proditam a quibusdam Præpositis veritatem. Ut enim jam novit sanctitas tua, verus illa custodia, Joseph inquam adulteri copulator, Photinodites, Heracleotes, Mediciores, Mylianus, Hypolichniotes, Gulæotes, & (o peccatum meum) etiam Pblubutenus stultitia simplicitate captus, unanimi consensu, dispensationem scilicet instituentes abrepti ab eo, qui talia patrare solet, Josepho, post sitaniam abserunt, somel atque iterum cum impiis communicantes. Qua de causa benevole dimissi, in errorem suum instabiles impellunt. Quin etiam, ut apparet, Nicæus quoque in ruinam passus est Episcoporum. Revocantur enim ab exiliis, ut talia faciant. Et nisi nos fulcione præveniat manus Dei, perimus, & nos, qui residui sumus. Quid ergo est, quod iterum in nos humiles cum paucis aliis incumbere fabula videtur?

Theodori Epist. ad Josephum Archiep. Thessal. j

XII.

Exurge itaque, vir Dei, tamquam Pontifex Christi veri principis pastorum, tantoque impensus, quanto ceteris omnibus supereminens culmine sacerdotii, uno dempto, quod in abdito detinetur: (b) Glorifica Deum in corpore tuo & in spiritu tuo. Non penitus in insula relinqueris: exerceri forsitan & probari te, sicut antea, oportet, ut coronam inde referas illustriorem. Heu, beu frater, in quæ tempora reservati sumus? sed gratia tamen ei, qui reservavit. Et hoc a Deo quoniam nobis donatum est a Christo (c) non solum ut in eum credamus, sed etiam ut pro illo patiamur. Non despexit Dominus humilitatem nostram in us, quæ antecesserunt; sed neque nunc, spero, despiciet reverentiam tuam; sed sicut tunc, ita & nunc magnificabitur Christus in corpore tuo, faciens supra modum misericordiam suam ad ostensionem virtutis suæ. Propterea & mihi quoque porrige manum intercessionis, ut confirmet, & eruar ab ingrue hieme amara. Sta, & propitium fac, ut procella in auram spiritus convertatur. Utinam! Fratribus salutem plurimum dico, vos obsecrans, ut orent pro humilitate mea. Qui mecum sunt

Z z z

no superiori numer. XVI. & seqq. de Theodori & Nicolai Studitarum exilio & laboribus in medium adduximus. Porro ideo hic Baronius scribit, Theodorum Constantinopoli non fuisse, quando alii Sancti Monachi in exilium missi sunt, quod viderit eum literas ad Orthodoxos in exilio viventes dedisse, eosque consolatos esse. Sed ex his literis id minime inferri potest, præsertim cum aliunde contrarium certum constet.

(a) Theod. 1. 2. epist. 10. Cod. Colum.

XIII. De lapsis ad Naucratium epistola.

XIV. De Josepho Mœchozeuctes chorum conjuncture iterum lapsio.

pedibus suis advolvuntur. Hactenus ad Josephum Theodorus, qui eodem argumento epistolam scripsit ad Naucratium, unum ex suis discipulis Confessorem valde charum, qua etiam expositulatur de lapsu Præpositorum, plurimum detestans Josephum illum inverteorem canonum, omnium peccatorum licentiam prædicans ex dispensationis indulgentia. Ipsa autem epistola digna memoria sic se habet (a):

Naucratio filio Theodorus. Pessimus nuntius litterarum tuarum, o fili, qui simul animam meam attigit, revera contristavit, & cordis lacrymas elicit, tantum non insomnem mihi reddens noctem illam, qua litteras accepi. Atque hoc quidem omnium causa, qui una lapsi sunt, maxime autem ob Phlubuta Præpositum: nam quod ad alios attinet, consentanea præteritis egerunt; hic vero ex eis erat, qui secure stare videbantur. Mirabar itaque priusquam ruerent illi, quod pristinam suam circa adulterium, & adulteri nuptias ignaviam minime agnoscentes, in re præsentis aliquid auderent: cogitabamque illos privatim forsitan & apud se penitentia tactos fuisse. Ideo gaudebam miser, quasi recte ambularent. Sed in marcidis (ut appareat) domum suam edificantes, ingruente hæreseos turbine, ruina pessima corruerunt, dispensationem iterum appellantes, ipsam veritatis condemnationem. Illi ipsi, qui scandalo Ecclesiæ Dei ante fuerant, eodem nunc relabuntur, & facti sui exemplo ad interitum provocant universos. Et quidem parati plurimi ad criminis societatem, præteritum quompiam in necessitatibus reperire gestientes, quo erummarum, & calamitatum expers ipsis pietatis certamen reddatur, in negatione Christi, Desparæ, Sanctorum omnium communionem interunt. Hoc siquidem est cuiuslibet imaginis negatio. O perniciem! o fallaciam! & quomodo cum recte cœpissent, retro conversi sunt? Hæc mihi quam multis fraudi erunt & subversioni, aequalibus, majoribus, laicis, clericis, monachis!

At enim antiquum vulnus, intestinum malum Joseph olim Mæchozeuctes; id est, adulteri copulator jure appellatus, nunc Christempactes, id est, Christi illusor ipse dux fuit veteris custodia Præpositis. Quid vero ad hæc? Languidiores ne erimus? frangemur? concidemus animis ad confessionem, defensionemque Christi? minime gentium, fratres, minime. Etenim si corrueantibus impiis, iusti metu percelluntur, & vicini lapsus maxima est stanti securitas: stemus igitur in Christo constantiores, amplius obtestor, nec in ullo conterriti ab adversariis. Numquid propter eos, qui subversi sunt, confessio nostra? aut illorum stabilitate mixti, consistebamus, ut eorum quoque lapsu concutiamur?

Abst, neque horum, neque aliorum. Fundamentum nostrum Christus est, in quo stamus, in quo gloriamur, cum Paulo dicentes (b): Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an persecutio, an periculum, angliadius? Sed enim in his amplius speramus propter eum, qui dilexit nos. Itaque qui accintus pro Christo non certaverit, Christianus esse non potest.

An vero incassum Martyrum agones? certamina? tormenta? an tandem nobiscum carnem non gesserunt? aut tantis suppliciiis subjecti laborem nullum senserunt? An non eos vivere iadebat, ut ait Apostolus (c)! sed perennium pœnarum metu, cœlestiumque præmiorum desiderio, carnis mortem, ut prudentes, quam æternam subire maluerunt. Nihil expavescebant, minime omnino consternabantur, & futura tamquam præsentia meditantur, læti & alacres ad tormenta pergebant; muneri loco habebant, plurima pati. Nobis (d) enim donatum est pro Christo non solum ut in eum credamus, sed ut etiam pro illo patiamur: & alibi rursus (e): In multo experimento tribulationis abundantia gaudii ipsorum fuit. Ita gaudebant, ita letabantur, cum pro Christo paterentur, Sancti omnes. Delibemus & nos, charissimi, charitatem Christi, incedamus per Sanctorum vestigia, sæculi hujus affectus omnes abiciamus (f). Non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus. Superna Hierusalem patria & civitas nostra est, o viri potentes in spiritu, o filii Dei, non enim mei, qui peccator sum. Ne procumbamus, quamvis omnes subvertantur, quod abst. Ipsi enim, ut olim, a Deo corroborati, vel soli etiam non depugnabimus.

Stat a nobis Deus, Sanctique omnes, qui unquam fuerunt. Nobiscum Oriens, nobiscum Occidens. Exigua pars est, quæ ab Ecclesia universa sese abruptit, & se junxit. Idque metu, & propter hæc temporaria, propter carnem: quam postmodum, nisi veritatem defendimus, sempiternis ignibus una cum anima ipsa trademus. Exerceamur, esto, & flagellemur, neque id semel, sed sæpius, denique moriamur. Num post hæc gaudium erit immensum, nos cœlorum Regnum consequi, & gloriam inde referre immortalem? non contra iis, quæ dixi, vitatis, propterea irrideri perpetuo, & ignominiam interminam sustinere. Utique vos oro, filii, quos genui in Domino, quibus incrementum dedit Christus per erummas, & labores non solum æsteticos, verumetiam athleticos (g), explete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes, id ipsum sentientes: nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed

(b) Rom. 8.

XV.

(c) 1. Cor.

(d) Phil. 1.

(e) 1. Cor. 8.

(f) Hebr. 13.

XVI.

(g) Phil. 2.

XVII.

sed in humilitate, superiores sibi intuem arbitantes. Apostolica hæc monita, licet a me misero in memoriam reducantur.

Orate & pro me, obsecro, ut detur mihi fortitudo, robur & sermo propter vos, quamvis divina gratia indignus sim: ut unanimiter in uno spiritu glorificetur Deus in corpore & in spiritu nostro. Mittere ad Archiepiscopum egregium Dionysium. Saluta Petrum Abbatem, Ignatium Abbatem, & Titobem Abbatem, & ostende illis hanc epistolam. Porro accingere & paratus esto cum cæteris, & cum iis maxime quos scripsi, quoniam cum lapsi sunt qui vicini erant, fieri nequit, ut relinquamur, ab illis ipsis delati. Deo autem Dominus vires, robur, intellectum, oculum, prudentiam, omnia recte agere, vobis in honorem & gloriam Christi, ad laudem meam & gloriationem vestram sempiternam. Salutari qui vobiscum sunt utroque. Dominus vobiscum. Amen. Hucusque epistola ad Naucratium, & alios suos discipulos per eum. Haud frustra quidem eos roboravit ad pugnam: evenit enim quod prædixit, ut & ipsi tentarentur ab adversariis, subicerentur pœnis. Siquidem factum est, ut ipse Naucratius cum septem aliis sociis ejusdem Theodori discipulis, eodem modo quo cæteri detruderentur in carcerem, & negantes ipsorum hæreticorum acquiescere petitionibus, ob idque verberibus quoque diris subicerentur. De quibus anno sequenti agendum est, quo ista fieri contigerunt.

XVIII.

Sed quid inter hæc accidit? Delatæ sunt res Theodori per exploratores ad Imperatorem, nimirum ipsum quantumlibet exulem, in insulam deportatum, carceremque detentum, atque vinculis alligatum, esse nihilominus per litteras ubique præsentem. Haud enim fieri potuit, ut qui litteras circulares ad monachos ubique degentes daret, eandemque patentes, ut eadem personas ad quas scriberet non excederent, in aliorumque manus devenirent; vel etiam ab illis ipsis Præpositis monasteriorum, ad quos scripserat, cum fidei proditores communicationem cum Patriarcha hæretico iniissent, & ob eam causam ab ipso Theodoro damnati essent, ab illis ipsis inquam deferretur ad Imperatorem; vel ab illo omnium nequissimo Josepho mœchiæ defensore, qui conatus suo præ cæteris expertus esset adversarium Theodorum, apud Imperatorem accusaretur, quod imperatum ab eo silentium non servaret, quodque a communicatione cum Patriarcha suarum litterarum monitu quosque retraheret, & eos: qui communicassent cum ipso æque damnaret; quod insuper suis litteris monachos omnes, ceu bellica turba hortaretur ad præ-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

lium adversus ipsum Leonem Imperatorem subeundum; quod eundem Imper. ejusque sectatores nominaret hæreticos, Dei adversarios, atque persecutores omnium Orthodoxorum; quod e contra ei resistentes, nec obedientes nominaret & cohereret Confessores, & ab eo peremptos, Martyres nuncuparet; quod ad hujusmodi martyrium subeundum suis litteris omnes quam potentissime hortaretur, illecebrisque coronæ martyrii simplices quosque deciperet, alliceretque ad resistendum, atque contradicendum edictis Imperatorum. Adiciebant (quod & ex ejus litteris ostendebant) ipsum de civitate obloqui Constantinopolitana, ut quæ fidem Catholicam prodidisset, præconiis vero tolleretur Romanam Ecclesiam qui se gloriaretur esse communionem conjunctam.

XIX.

Hæc & alia Leoni impio suggerentes, & exaggerantes valde: ad postremum, rem omnem in eo statu collocatam esse dixerunt, ut nisi Theodorus de medio tolleretur, omnem conatum Imperatoris incassum iri atque penitus evanescere, calamo ipsis contra nitente, & litteris ubique loquentibus eidem adversantibus. His persuasus rationibus Imperator, cum in ipsum jam ante plus satis commotus esset: urgentibus modo ejusmodi stimulis cruentatus, impetu iracundiæ fertur in eum; ita tamen ut invidia retraheretur a nece ne quod ipsum sciret optare, inferendo supplicium, insigniret coronam martyrii. Non occidit, ne profuit; sed non quiescit, ne parcat qui exæstuebat ardore vindictæ. Verumtamen ad ultionem laxans habenas, deligit ad hoc fidum hominem qui eum e loco, ubi degebat in carcere alio longius amandaret, duriorque carcere coarctaret, artius vinculis stringeret, ne alicujus commercio frui posset; sed & verberibus cæderetur quam acerbissime, atque tandem ciborum inopia mori cogeretur. Hæc omnia in Theodorum a truculento Leone exhibita esse, quæ modo dicturi sumus significabunt, petita a Michaelæ ejus discipulo, nec non ex ejusdem Theodori epistolis ad diversos accepta. Sed audiamus primo loco ipsum Michaelæm (a) res gestas ita narrante:

Fieri ergo, inquit, prorsus non potuit quin ultro citroque commeantes in hanc modum litteræ ac sermones, ad ipsam quoque Aulam pervenirent, atque ipsi Imperatori innotescerent. Quibus ille (ut credi par est,) incensus, quippe minima omnia quæ gerebantur perdidicerat, Nicetam mittit, illum Alexii filium, cui fidere omnia solebat, ut Sanctum longius abducat ad Bonita (id loco nomen) ibique clausum ita coerceat, ut neminem videre, neminem alloqui possit, non pau-

(a) Mich. in vita Theod. Studia.

XX. Niceta ab Imp. ad Theodorum ut alio abducat.

Z z z cis,

CHRISTI
815.

LEONIS PAP. III.
20.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 2. IMPP.

eis, non pluribus; nec quidquam demum aliud libere prestare. Quae ille Theodoro cum detulisset; locum, inquit, mutabo haud gravate; nulli enim addictus sum; neamque scio esse terram, quocumque devehar; atque in lucro mihi fore ipsam migrationem. Ceterum silere, linguamque inhibere, mihi sat scio, non expedit; nec vero inhibebo unquam, nec adducar, ut suadentibus id vobis, consilio vestro obtemperem. Qui enim qui propterea sortem hanc maluit, ne deserere viderer quae adamaram, praeclearumque ac laudabile institutum abdicasse?

XXI.
Rursum Niceta ad Theodorum missus.

Audivit hanc viri iusti libertatem, erectumque in omnibus atque excelsum mentem Imperator. Quare ipsum rursum Nicetam, ut erat in procinctu ad Sanctum ablegat, diras plagas illi inferre iubens, & carnem verberibus minutatim concidere, ac totum vibicibus opplere. Qui cum ad Sanctum pervenisset, adventusque sui causam aperisset; & vestigio ille tunicam alacriter exiit corpusque ad accipiendam verbera composuit. Hoc enim agebat optatum sibi atque expectatum fuisse iam pridem. At compatiens vir ille ac repente misericors, ut venerandas illas carnes nudas vidit, quas etas & jejunia ad summam maciem perduxerant, intemis sensibus indoluit. Itaque commotus est, ut nec attingere, nec propius de cetero, accedere audeat, ne dum manibus, flagrisque dilaniare. Unde & secum callidum quiddam comminiscens, quo & Imperatoris iussa explese & Sanctum verberasse, astantibus videretur; ovis pellem recens detractam accipit, virique humeris imponit, atque in ea sic verbera dstringit, cum hoc ante providerisset, ut solus cum solo relinqueretur, propter viri, ut agebat, reverentiam ejusque corporis extenuationem & maciem. Quin ut guttas etiam ex plagarum cruore profusas ostendere liceret: ipse sibi (o animi benignitatem) sanguinem ex brachio lanceolae ictu elicit, eoque manante flagrum imbuit, forasque progressus carne simul ac cruore tinctum ostendit. Ipse porro anhelitu citato fatigationem simulabat. Ita pius ille benedictionem a Sancto referens, ejusque precibus comitatus rediit, maxima pulcherrimi operis mercede honestatus.

Nicetae egregium valde factus.

XXII.

Nec vero divinus Pater mollior deinceps, aut verbis remissior propterea fuit,

PAGIUS
IV.
Præcepti duo Ludovici imp. pro Hispaniis.

Ad num. XXIII. & seqq. Ludovicus Pius singularem pietatem testatus est erga Christianos Hispaniarum, qui acerbissimo Saracenorum iugo pressi se se in Franciam receperant. Diploma enim in eorum favorem emittit illi simile quod Carolus pater anno DCCCXII. dederat, quodque eo anno num. XIV. exposuimus, Diploma Ludovici primum edidit Pithæus, &

quod is fortasse accideret, quos supplicii metus deterreret. Quia ille quo graviora se oculis obiciebant, tanto animatior erat atque constantior, tum aliis plurimis, ut res ferebat, profutura documenta imperiens, tum maxime discipulis per quascumque terrarum oras dispersis, quibus ille potissimum salutaria suggerebat, atque hoc in primis, ne ullo praesentium malorum sensu flecti animos suos permitterent, sed intrepidis pectoribus confessionem unius restæque Fidei conservarent. Etsi enim gravis, agebat, haec tentatio: at tanto major quae illam excipiet remuneratio, ineffabilis illa & abditata, Deoque largitore digna, ut quamvis quotidie moreremur, longe minimam eorum partem inferre nobis liceat, quae accepturi sumus. Et quoniam nonnullos illorum acceperat, inspecti nonnihil cepisse animo, & manus dare, quos nimirum carceris diuturnitas, visque illata perturbabat, hos congruentibus verbis adhortans, ad futuros casus iterum confirmavit, eorumque pusillanimitatem penitus abstergit, adeo ut ipsimet veniam suis responsis eo nomine postularent, quod cessasse aliquantum, animi statum exiguo tempore immutasse viderentur. Hic Patris erga omnes animi sensus erat: haec in mediis periculis atque adversis de omnibus cura atque sollicitudo, &c. Pergit enim dicere de aliis ad divertos ab ipso eodem argumento scriptis epistolis, de quibus inferius pro ratione temporis sermo erit. Quomodo etiam idem ipse Theodorus iussu Imperatoris iterum revocatus ad verbera acerrime iustus sit cædi: idem quoque auctor narrat inferius, quae sequenti anno, quo acciderunt, dicturi sumus. Hic status rerum Orientalis Ecclesiae.

Theodorus laborat pro Orthodoxis epistolam scribens.

Eodem tempore in Occidente, cum Hispaniae durissimo Saracenorum iugo premerentur, complures populi dirae servitutis impatientes, magis diligentes servire Christianis, quam Christi hostibus Mahometanis: inde migrarunt, bonis suis relictis, in Gallias. At Imperator maxime pius Ludovicus tantum abest, ut suscipere voluerit eos in servos, ut aequa conditione, qua Francos, illos omnino voluerit esse liberos, concedens eisdem quoque agros, quos colerent, unde viverent. Sed & quod majus est, a tributorum exhibitione voluit immunes esse. Extant de his diplomata duo ejusdem Imperatoris.

XXIII.

Hispani confugiunt ad Francos bene habiti.

hoc anno ex eo recitat Baronius. Haec ejus subscriptio est: Datum Kalend. Januariis, anno, Christo propitio, primo Imperii Domini Hludovici piissimi Augusti, Indict. VIII. Actum Aquisgranum Palatio Regio. In editione Pithæi desideratur annus Imperii Ludovici; Baronius in margine posuit annum secundum, & Duchesnius annum illum a margine in textum tran-

CHRISTI
815.

LEONIS PAP. III.
20.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 2. IMPP.

peratoris nuper a Pithæo edita in Anna-rium Francorum tomo, quae hic tibi rerum antiquarum avido reddemus, sic enim se habet primum eorum hoc anno Kalend. Januariis datum, hacque inscriptione notatum.

Ex Archivis Metropolitanæ Narbonensis Ecclesiae.

Hoc est præceptum remissionis, sive concessio, quod fecit Ludovicus Imperator Hispanis, qui ad se confugerant.

In nomine Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, Ludovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiae, ac nostris presentibus scilicet, & futuris in partibus Aquitanie, Septimanie, Provincia, & Hispania consistentibus. In locis scilicet illis, quæ diximus a Francis fuisse Sarracenis ablata.

XXIV.

Sicut nullus vestram notitiam effugisse putamus, qualiter aliqui homines propter iniquam oppressionem, & crudelissimum jugum, quod eorum cervicibus inimicissima Christianitati gens Sarracenorum imposuit, relictis propriis habitationibus & facultatibus, quæ ad eos hereditario jure pertinebant, de partibus Hispaniæ ad nos confugerunt, & in Septimania, & in ea

PAGIUS

Aulit. Sed Baluzius Tom. I. Capitul. Reg. Franc. annum primum recte restituit. Anno sequenti idem Ludovicus Aug. aliud Præceptum pro Hispanis Christianis in Franciam confugientibus dedit, cujus subscriptio est: Data IV. Id. Februarii, anno, Christo propitio, tertio Imperii Domini Hludovici piissimi Augusti, Indictione IX. Actum Aquisgranum Palatio Regio. Recitatur hac secunda Constitutio a Baronio num. XXVIII. & seqq. & utraque pluribus exponitur a Marca lib. 3. Marc. Hisp. cap. 19. & seqq.

V.
Quid continetur in priori exponitur.

Saraceni postquam Pippini & Caroli victoriis partim pulsi, partim domiti, & ad Francorum obsequium redacti fuerent, in Marca Hispanica, quam plurimi ex Hispanis qui in finitimis vel etiam interioribus Hispaniarum Provinciis gemebant sub iugo Maurorum, relictis patrimoniis suis, a tyrannorum illorum servitute recedentes, in Gothiam se & in Septimaniem contulerunt, Caroli Magni primum, deinde vero Ludovici Patrocinium implorantes, & eremas terras postulantes, in quibus a se excultis lares figere possent, & vitam suam tolerare. Itaque licet origine non essent subditi Regi, laribus tamen & domicilio Dominium. Regis Francorum fortiebantur; in cujus arbitrio erat illis leges dare, non solum ratione contractus emphyteutici; sed etiam ratione Imperii, quod in se ipsi larium mutatione prorogabant. Clementia Caroli ejusque filii Ludovici homines oppressos, & ob fidei Christianæ cau-

portionem Hispaniæ, quæ a nostris Marchionibus in solitudinem reducta fuit, sese ad habitandum contulerunt, & a Sarracenorum potestate se subrahentes, nostro dominio libera & prompta voluntate se subdiderunt. Ita ad omnium hominum notitiam pervenire volumus, quod eosdem homines sub protectione & defensione nostra receptos in libertate conservare decrevimus; eo videlicet modo, ut sicut ceteri liberi homines cum Comite suo in exercitum pergant, & in marchia nostra juxta rationabilem ejusdem Comitum ordinationem atque admonitionem, explorationes & excubias (quod usitato vocabulo vacetas dicunt) facere non negligant, & Missis nostris, aut filii nostri, quos pro rerum opportunitate illas in partes miserimus, aut Legatis, qui de partibus Hispaniæ ad nos transmissi fuerint, paratas faciant, & ad subvectiones eorum veredas donent. Alius vero consensus ab eis, neque a Comite, neque a junioribus, & ministerialibus ejus exigatur. Ipse vero pro majoribus causis, sicut sunt, homicidia, raptus, incendia, depraedationes, membrorum amputationes, furta, latrocinia, alienarum rerum invasiones, & undecumque a vicino suo aut criminaliter, aut ci-

vilis-
sam exules indulgentissime fovit, concessit illis Privilegio, quo donati sunt jure Francico. In eo exponit Princeps negotii speciem prout illam posuimus. Docet autem ex Hispanis illis profugis aliquos in Septimaniem se contulisse, alios vero in illam Hispaniæ portionem quæ a Marchionibus vastata erat, ea scilicet quæ continebatur intra limites Comitatum Barcinonæ, Gerundæ, & Emporiarum. Comites hujus limitis vocat Marchiones, quoniam Lingua Teutonica Marca significat limitem Provinciae: unde deductum Marchionis vocabulum, non autem a mari, ut visum est ineptis feuditis, qui solum oræ maritimæ Comitem dici Marchionem putant. Haec Marca, qui pluribus hanc primam Constitutionem illustrat.

VI.
Quid continetur in secundo, explicatur.

Exposuerunt postea Ludovico Pio miseri Hispani se una cum aliis fecerisse a Mauris & Caroli M. pietatem exorasse agros sibi ab eo assignatos excoluisse, nunc vero iis per summam injuriam privati a potentioribus; qui cum ad Aulam accessissent, præcepta inde Regalia retulerant, sibi quidem profutura, miseris illis exitiosa, ita ut aut illos agris cedere, aut obsequia potentioribus pro arbitrio solvere cogentur. Alterum caput querelarum eos Hispanos profugos respiciebat, qui se Comitibus aut Vassis Regis seu Vassis Comitum commenderant, id est, se in Vasticum commiserant, dominique sponsonem fecerant, & ad habitandum atque excolendum deferta loca accep-

NOTÆ

[1] Aria quoque pro nonnullis ecclesiis & monasteriis hoc anno Ludovicus Imperator diplomata dedit, quæ a Mabillonio in Annalibus Benedictinis Lib. XXVIII. §. XXXVI. recitantur. His adde aliud ejusdem Ludovici diploma pro monasterio Fontanellensi a Martenio in Collectione amplissima Anecdotorum tom. I. pag. 62. vulgato, quod datum est VII. Kal. Novembris, anno Christo propitio secundo imperii Domini Hludovici piissimi Augusti, Indictione nona (a Kal. Septembris inchoata). Actum Niomagæ palatio regiois Dei nomine feliciter. Amen. GEORGIUS

* Idem quod majus judicium . habet Glo. in fine lib. Capitul. Regum Franc.

villiter fuerit accusatus , & ad placitum venire jussus : ad Comitum sui * mallum omnimodis venire non recuset . Ceteras vero minores causas , more , sicut bacillus fecisse noscuntur , inter se mutuo desinare non prohibeantur . Et si quispiam eorum in partem , quam ille ad habitandum sibi occupaverat , alios homines undecumque venientes attraxerit , & secum in portione sua , quam , Ad portionem vocant , habitare fecerit , utatur illorum seruitio absque alicujus contradictione vel impedimento ; & liceat illi eos distringere ad justitias faciendas , quales ipsi inter se definire possunt : cetera vero judicia , id est , criminales actiones ad examen Comitum referrentur .

XXV. Et si aliquis ex his hominibus , qui ab eorum aliquo attractus est , & in sua portione collocatus locum reliquerit ; locus tamen , qui relictus est , a domino illius , qui cum prius tenebat , non recedat . Quod si illi propter lenitatem & mansuetudinem Comitum sui , eidem Comiti honoris & obsequii gratia quippiam de rebus suis exhibuerunt : non hoc eis pro tributo vel censu aliquo computetur , aut Comes ille , vel successores ejus hoc in consuetudinem presumant : neque eos sibi vel hominibus suis aut mansuetos parare , aut veredas dare , aut ullum censum vel tributum aut obsequium , praeter id , quod jam superiorum comprehensum est , prestare cogat .

PAGIUS perant ; quae nunc exulta eis auferantur ii , qui dederant , seu ut sibi retinerent , seu etiam ut aliis darent . Beneficii jus illud erat , ut ad haeredes non transfiret invito Domino . Sed quia beneficium adjectus erat contractus emphyteusos perpetuus , vel saltem non restrictus ad tempus , recte decrevit Ludovicus hoc quoque beneficium pertinere ad posteros , & miseris illos ab agris a se excultis & melioribus non esse pellendos . Haec ad pleniorum intelligentiam secundi praecipit Ludovici Pii pro Hispanis a Baronio relati .

VII. Idem Ludovicus perfidia Maurorum per biennium dissimulata bellum illis hoc anno indixit tette Eginhardo in Annal. Pax qua cum Abulaz Rege Saracenorum facta est , & per triennium servata , velut inutilis rupta & contra eum ierum susceptum est bellum . Abulaz , qui & Alhaca , Cordubensis Rex pacem triennem cum Carolo M. pepigit anno DCCCXII. sed anno postero fracta fide Corsicam , Sardiniam , Provinciam , atque Italiam aggressus est . Quare Ludovicus Pius elapso illo triennio foedus ad proximis iterum annos renovari noluit . Scribit etiam ibidem Eginhardus : Legati Sardorum de Caroli Civitate , dona ferentes , venerunt Sardiniam , cujus primaria Civitas etiamnum est Caralis seu Calaris in Saracenorum potestate cum Africa venit . Sed Sardis missa hoc anno Legatione ad Ludovicum Aug. auxilium ab eo postularunt ad versus Saracenos , & incolarum Balearium Insularum exemplum imitati ei ultro se se summiserunt . Quoniam tunc in Sardinia Sedes Episcopales fuerint , pluribus investigat Cointius hoc anno num. XI.

Sed liceat tam istis Hispanis , qui praesenti tempore in praedictis locis resident , quam his , qui adhuc ad nostram fidem de iniquorum potestate fugiendo , consuerint ; & in desertis atque in incultis locis per nostram vel Comitum nostri licentiam confidentes , aedificia fecerint , & agros incoluerint ; iuxta supradictum modum sub nostra defensione atque protectione in libertate residere , & nobis ea , quae superius diximus , tam cum Comite suo , quam cum Missis ejus pro temporum opportunitate alacriter atque fideliter exhibere .

XXVI. Noverint tamen idem Hispani , sibi licentiam a nobis esse concessam , ut se in Vassaticum Comitum nostris , more solito commendent ; & si beneficium aliquod quispiam eorum ab eo , cui se commendavit , fuerit consecutus : sciat se de illo tale obsequium seniori suo exhibere debere quale nosstrates homines de simili beneficio senioribus suis exhibere solent . Idcirco has nostrae auctoritatis litteras eis dare decrevimus , per quas decernimus , atque jubemus , ut haec nostrae liberalitatis ac mansuetudinis Constitutio erga illas tenore perpetuo ab omnibus fidelibus sanctae Dei Ecclesiae & nostris inviolabiliter conservetur . Cujus Constitutionis in unaquaque civitate , ubi praedicti Hispani habitare noscuntur , tres descriptiones esse volumus , unam , quam Episcopus ipsius civitatis habeat , & alteram , quam

VIII. Claudius Presbyter , cujus meminit Baronius num. XXXI. quique Taurinensem Episcopatum postea consecutus est , versabatur hoc tempore in Ludovici Augusti comitatu , ut Jonas Aurelianensis Episcopus initio libri primi de Cultu Imaginum insinuat : Is (nempe Claudius) de quo agitur , exortus ex eadem Hispania non vero ex Hibernia , ut fert communis error , quem fecutus est Usserus ejusdemque Felicis (Urgellensis quondam Episcopi) discipulatus ab ineunte aetate inhaerens , per aliquod tempus in Palatio memorati Gloriosissimi ac Serenissimi , Deoque amabilis Augusti (sc. Ludovici) in officio Presbyteratus militavit . Sed ut aliorum utilitati , doctrinae Praedicationis Evangelicae , qua illi admodum inesse videbatur , consulere , ipsius Piiissimi clementia Praesul Taurinensis subrogatus est Ecclesiae . Notus fuit Ludovico nondum Imperatori ; sic enim scribit in literis ad Draconem Abbatem : Tres , ni fallor , & eo amplius jam pertranscunt tempore anni , quod me adhuc in Alveni caespitis arvo , in Palatio Pii Principis Domini Ludovici tunc regis , modo Imperatoris , detentum foecundia sensus mei , tua seruida dilectione adorsus ex excitare , ut , &c. Tres Abbati Theodemiro Libros in Genesis hoc anno transmisit ; in Praefatione enim in Leviticum testatur , Leviticum anno DCCCXIII. a se explanatum , cum octo jam effluxissent anni , ex quo Libros tres in Genesis exararat . Mabilonius Tom. I. Analec. Praefationem illam Claudii Episcopi Taurinensis in Libros informationum littera & spiritus super Leviticum e tenebris eruit , observatque multa scripsisse Claudium , praecipue vero Commentaria in Sacros Libros , nempe

quam Comes , & tertiam ipsi Hispani , qui in eodem loco conversantur . Exemplar vero harum in Archivo Palatii nostri censuimus reponendum , ut ex illius inspectione , si quando (ut fieri solet) aut ipsi se reclamaverint , aut Comes , vel quislibet alter contra eos causam habuerit : definitio litis fieri possit . Hanc quippe Constitutionem , ut per diuturna tempora a fidelibus sanctae Ecclesiae Dei , & nostris , & verius credatur , & diligentius conservetur , manu propria subscripsimus , & anuli nostri impressione signari jussimus . . . . . Signum domini Ludovici serenissimi Imper . Durandus diaconus ad vicem Helisachar recognovit . Datum Kalend. Januariarum , anno , Christo propositi , Imperii domini Ludovici piissimi Augusti * . . . . . Indictione octava . Actum Aquisgranum Palatio regio in Dei nomine feliciter . Amen .

* II. XXXVII. Sed quid post haec accidit ? plane quod mireris : Qui enim e sua patria extores , a Ludovico Imp. sunt tantam misericordiam consecuti ; fidem a suismet hominibus , qui inter eos potentiores erant , Hispanis pati coeperunt diram tyrannidem , cum ab eis cultis privarentur agris , & redigerentur in servitutem . Ita male suasit caeca dominanda libido , ut Comites Hispani , qui nuper sub jugo premebantur Saracenorum , eo liberi jam illo ipso suorum colla gentilium , qui in libertatem fuerant vendicati a Ludovico , praegravare tentarent , eisdemque constituere dira tyrannide sibi servos . Quamobrem miseris illi ut eriperentur de manu potentum , cum de his questus essent apud eundem Ludovicum : ab eo

PAGIUS. nempe in Genesis hoc anno ; in Exodum anno DCCCXXI. & in Leviticum an. DCCCXXII. ut patet ex laudata Praefatione . Praeterea commentatus est Evangelium Matthaei hoc anno , cujus expositionem Mabilonius asserit , se reperisse in Bibliotheca Cathedralis Ecclesiae Laudunensis . Differit ibidem Vir-doctissimus de aliis ejus Operibus , ex quibus sola Expositio in Epistolam ad Galatas typis vulgata est in Biblioth. Patrum . Scripsit denique quaedam in cultum Sacrarum Imaginum piaque peregrinationes , sed in iis non recte sensit .

IX. Baronius in Appendice ad hunc annum refert , Claudii Opus in Mattheum extare Romae in Bibliotheca Vallicellana , sed perperam Claudium istum a Claudio Taurinensi distinguit . Praeterea refert partem Epistolae nuncupatae ad Justum Abbatem , quae praefixa est eidem Expositioni in Mattheum , quae his verbis inchoatur : Anno DCCCXXV. Incarnat. Salvatoris J.C. postquam pius ac mitissimus Princeps , S. Ecclesiae Catholicae filius Ludovicus , anno secundo Imperii sui , caelesti fultus auxilio adversus barbaras nationes movisset exercitum , injunxisti mihi , &c. Quae verba Baronius in Annal. num. XXXI. interpretatur de exercitu adversus Nortmannos missa , qui absque pugna acceptis obfidibus rediit . Quam in rem ci-

dem rursus ejusmodi adversus eos rescriptum sunt consecuti , anno sequenti :

In nomine Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi , Ludovicus divina ordinante providentia , Imperator Augustus . Notum sit omnibus fidelibus sanctae Dei Ecclesiae & nostris , tam praesentibus , quam & futuris , seu etiam successoribus nostris ; quia postquam Hispani , qui de potestate Saracenorum se subtraxerunt , & ad nostram seu genitoris nostri fidem se contulerunt , & praecipuum auctoritatis nostrae , qualiter in Regno nostro cum suis Comitibus conversari , & nostrum seruitium peragere deberent , scribere , & eis dare jussimus : quoniam aliqui ex his Hispanis nostris auribus retulerunt , duocapita continentem ; quorum unum est , quod quando iidem Hispani in nostrum Regnum venerunt , & locum desertum , quem ad habitandum occupaverunt , per praecipuum Domini & genitoris nostri ac nostrum sibi ac successoribus suis ad possidendum adepti sunt : hi qui inter eos majores , & potentiores erant , ad Palatium venientes , ipsi praecipua regalia susceperunt ; quibus susceptis , eos qui inter illos minores & infirmiores erant , loca tamen sua bene excoluisse videbantur ; per illorum praecipuum auctoritatem aut penitus ab istis locis depellere , aut sibi ad servendum subicere conati sunt .

XXVIII. Alterum est , quod simili modo de Hispania venientes , & ad Comites sive Vassos nostros , vel etiam ad Vassos Comitum commendaverunt , & ad habitandum atque ad excolendum deserta loca acceperunt : quae ubi ab eis exulta sunt ex quibuslibet occasione eos inde expel-

erat veteres Annales Francorum , Annales scilicet Fuldenses & Pirhaenos , ubi legitur exercitum Francorum missum fuisse ad auxilium Hericardi Danorum Regis contra filios Godefridi in Nortmanniam ; ubi Nortmanniae nomine Daniam intelligit ubi Principes inter se de successione certabant . Ex quo intelligimus Nortmannos , qui postea Franciam afflixerunt diversos non fuisse a Danis .

X. Ad hunc vel superiorem annum pertinent quae Ado de Leidrado & Agobardo Lugdunensibus Archiepiscopis proxime post obitum Caroli M. commemorat : Imperator Carolus , Vir in omni dispositione Imperii strenuus , Aquisgranum moritur & sepelitur . Bernardus Viennensis . Episcopus erat , & Leidradus Lugdunensis , qui initio Imperii Ludovici Imp. Suestonis Monasterii locum petiit , & in loco ejus Agobardus ejusdem Ecclesiae Chorepiscopus , consentiente Imperatore & universa Gallorum Episcoporum Synodo , Episcopus substitutus est . Quod quidam descendere volentes , dixerunt eundem Venerabilem Agobardum a tribus Episcopis in Sede Lugdunensi , jubente Leidrado , fuisse ordinatum . Sed Canonica auctoritas est , in una Civitate duos Episcopos non esse , nec vivente Episcopo Successorem sibi debere eligere . Ac idcirco ulla quacumque causa regula Ecclesiae praeterrere in tanto ordine fixa non

XXVIII. Secunda constitutio Ludovici pro Hispanis colonis .

XXIX.

X. Agobardus sit Archiep. Lugdunensis .

pellere, & ad opus proprium retinere, aut aliis propter præmium dare voluerunt. Quorum neutrum iustum aut rationale nobis esse videtur. Et ideo per hanc nostram præceptionis auctoritatem decernimus atque iubemus, ut his qui vel nostrum vel genitoris nostri præceptum accipere meruerunt, hoc quod ipsi cum suis hominibus de deserto excoluerunt, per nostram concessionem habeant. Ceteri vero, qui simul cum eis venerunt, & loca deserta occupaverunt, quicquid de incerto excoluerunt, absque ullius inquietudine possideant tam ipsi quam illorum posteritas; ita dumtaxat, ut seruitium nostrum cum illo qui ipsum præceptum accepit, pro modo possessionis, quam tenet, facere debeat. Hi vero qui postea venerunt, & si aut Comitibus, aut Vassis nostris aut Patribus suis se commendaverunt, & ab eis terras ad habitandum acceperunt, sub tali forma eas in futurum & ipsi possideant, ut suæ posteritati derelinquant.

XXX.

Hoc nostræ auctoritatis decretum non solum erga præteritos & presentes, verum etiam erga futuros, qui adhuc ex illis partibus ad nostram fidem venturi sunt, conservandum statuimus. Ac de Constitutione nostra septem præcepta uno tenore conscribere iussimus. Quorum unum in Narbona, alterum in Carcaçona, tertium in Rosiliona, quartum in Empuriis, quintum in Barchinona, sextum in Gerunda, septimum in Biterris haberi præcepimus; & exemplar eorum in Archiepiscopo Palatii nostri, ut prædicti Hi-

PAGIUS

non debent. Quare Leidradus hoc anno Lugdunensi Archiepiscopatui abdicato, Sueffione Monasticam vitam in Sancti Medardi Monasterio profiteri cepit, & Agobardus ex Chorepiscopo factus est Archiepiscopus. Porro cum Flodoardus lib. 2. cap. 18. Adalmatum, quem alii Chorepiscopum & Suffraganeum vocant, Coepiscopum Trevirensis appellat, inde intelligimus, duo genera fuisse Chorepiscoporum, quorum alii vere erant Episcopi, alii vero Presbyteri. Primi generis extiterunt Adalmatum & Agobardus, ambo eodem tempore Chorepiscopi, ille Amabarii Archiepiscopi Trevirensis; hic Leidradi Lugdunensis Archiepiscopi. Multi duas in Agobardo res improbabant, quod ordinatus fuisset Chorepiscopus, & ex Lugdunensis Ecclesiæ Chorepiscopo fieret Archiepiscopus ejusdem Ecclesiæ, Leidrado tum superfluo; sive enim Chorepiscopi Titulum gereret sub Archiepiscopo Leidrado, sive post ipsius Leidradi secessum Archiepiscopus diceretur, aiebat Sacris prohibito Canonibus, ne duos simul in una Civitate fiderent Episcopi.

XI.
Quidam
Chorepiscopi
vere
erant
Episcopi.

Chorepiscopum, qualis erat Agobardus, verum agnoscebant Episcopum, utpote ordinatum a tribus Episcopis. Ideoque Ado non dissimulat repetos esse quosdam, qui volentes Agobardum defendere, palam assererent, eum a tribus Episcopis in Sede Lugdunensi, iubente Leidrado, fuisse ordinatum. Quod addit Ado de

spani ab illis septem exemplaria accipere & habere possint: & per exemplar quod in Palatio retinemus, si rursum querela nobis delata fuerit, facilius possit desiniri. Et ut hæc nostræ auctoritatis Constitutio firmiter obtineat vigorem, & a fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ plenius per tempora conservetur: manu propria subter firmavimus, & anuli nostri impressione signari iussimus. Data quarto Idus Februarii, anno, Christo propitio, tertio Imperii domini Ludovici piissimi Augusti Indictione nona. Actum Aquisgranum Palatio regio in Dei nomine feliciter. Amen. Arnaldus ad vicem Helisachar recognovit. Post multos vero annos ea provincia, Septimania dicta, olim a septimanorum colonia, quæ eam colendam accepit, ab eodem Ludovico Imperatore data est Bernardo Barchinonensi Duci sive Comiti (utroque modo nominatum ipsum invenimus (quem & ab Hispania accersitum, suo præferebat cubiculo, ut suo loco dicturi sumus: sicque voluit per Hispanum hominem regi colonos Hispanos. Etenim idem, Bernardus appellatus est Dux Septimaniæ, provinciæ sitæ in Gallia Narbonensi.

Habes ex his, in quo plurimum commendes Ludovici Imperatoris erga externos, & profugos Hispanos et manibus Sarracenorum se liberantes pietatem illud implentis, quod divinis scripturis traditum reperitur (a): Occurrite cum paribus fugientibus. Cum optimas regiones eisdem dederit incolendas, & liberaverit

XXXI.

(a) Isai.

22.

XII.

rit eos de manu potentium, suorum gentilium: qui probrofe valde tanta clementia Principis abusi eam adversus suos in tyrannidem convertissent. Ipse autem Ludovicus hoc anno adversus Nortmannos misit exercitum, qui absque pugna acceptis obsidibus rediit. Ita veteres Annales Francorum, cujus etiam expeditionis meminit Claudius Scotus hujus temporis scriptor, in præfatione suæ interpretationis in Matthæum.

Est enim nuncupatoria epistola ad Justum Abbatem, quæ sic incipit: Anno octingentesimo decimoquinto Incarnationis Salvatoris Jesu Christi postquam pius ac mitissimus Princeps, sanctæ Ecclesiæ Catholice filius Ludovicus, anno secundo Imperii sui, cælesti fulvis auxilio adversus barbaras nationes movisset exercitum; atque abeunte, & discedente tua paternitate ex palatio jam dicti Principis ad charum dilectumque tibi semper tui Monasterii portum: injunxisti mihi, ut aliquod dignum memoriæ opusculum in expositione Evangelii ad legendum dicerem Fratribus monasterii vestri, &c. Porro ejusdem Claudii clara est mentio apud Joannem Trithemium istis verbis: Claudii monachi Ordinis S. Benedicti, discipulus quondam (ut ferunt) Bedæ in Anglia, & collega Albini Le-Ann. Eccl. Tom. XIII.

Claudii
Scoti laus.PAGIUS
Discrimen
monachorum
& anti-
quorum
Chorepiscoporum.

observat, Episcopos videlicet illos, qui pro partibus Infidelium ordinantur, & Germanicorum Episcoporum vicibus hac nostra ætate funguntur. Inter modernos tamen Chorepiscopos seu Suffraganeos, & antiquos Chorepiscopos insignis occurrit differentia; moderni Chorepiscopi Titulos gerunt Ecclesiarum in partibus Infidelium positarum; veteres autem Chorepiscopi dicebantur ipsarummet Ecclesiarum, quibus serviebant, Chorepiscopi; Trevirensis Chorepiscopus Adalmatum sub Amalario. Trevirensis Archiepiscopus, Lugdunensis Chorepiscopus Agobardus sub Leidrado Archiepiscopo Lugdunensi. Flodoardus jam citatus Trevericæ Urbis Archiepiscopum Amalbarium eum Adalmaro ipsius Coepiscopo laudat. Ab Adone jam quoque allegato commendantur Leidradus Episcopus Lugdunensis, & Agobardus ejusdem Ecclesiæ Chorepiscopus. Quos autem Antiqui Chorepiscopus primi generis appellaverunt, Suffraganeos hodie nuncupamus. Adalmatum, quem Trevirensis Chorepiscopus fuisse diximus, Amalarii Trevirensis Archiepiscopi Suffraganeum vocat Browerus in Annal. Trevirens. lib. 8. numer. 23. & Agobardus, qui fuit Adoni Lugdunensis Ecclesiæ Chorepiscopus, Severtio Tom. I. de Metropolitibus Lugdunens. Suffraganeus est Lugdunensis in ult. paragrapho Rerum a Leidrado Decessore gestarum.

XIII.
Duplex
genus
Suffraganeorum.

Atque inde ut Chorepiscoporum, sic & Suffraganeorum duplex obiter acceptio observanda. Sunt enim in altera significatione Suffraganei, quotquot Archiepiscopo substant Episcopi. Sic Archiepiscopus Lugdunensis Suffraganei quatuor Episcopi hodie venerantur; Trevirensis vero tres Episcopi Suffraganei. Etate Caroli M. Suffraganeus in hac significatione

vite & Abbatis natione Scotus, vir in divinis Scripturis valde studiosus & eruditus, & secularis doctrinæ non ignarus, carmine exercitatus & prosa, multa in sacris voluminibus composuit opuscula, de quibus feruntur, in quinque libros Moysi libri tres, in Judicum quoque liber unus, in librum Ruth liber unus, in Evangelium Matthæi, & alia multa. Claruit sub Carolo Magno, & ejus filio Ludovico. Plane & ipse Claudius in dicta sua ad Justum Abbatem nuncupatoria tradit a se plura esse opuscula scripta cum ait: Ad quoscumque sive per hoc, sive per aliud quodcumque opusculum notitia nominis mei pervenerit: intercessionem peccatorum meorum supplices ab omnibus exquiro, subnixæ præce deprecans, ut ita a misericordissimo Domino nostro flagitetis: ut in omnibus delictis meis atque peccatis, omnibus opitulantibus vobis, consuetudinaria clementia, & copiosa bonitate deletis, etsi non ad idem præmium, saltem ad eundem vos portum quietis *videat pervenire, &c. Porro Claudii opus in Matthæum extat in bibliotheca Vallicellana in Urbe posita. Hæc de Claudio paulo prolixius oportuit insinuas, ut distinguas eum ab illo, qui Abbas Classensis, & discipulus fuit S. Gregorii, sive a Claudio Taurinensi.

A a a a An-

jam sumebatur; in Synodo enim apud Arelatum anno DCCCXIII. habita Patres Canone tertio sanciant, ut unusquisque Archiepiscopus suos Suffraganeos diligenter studioseque admoneret, quatenus, &c. Chorepiscopi secundi generis, licet Episcopi villani reperiantur dicti, non fuerunt Episcopi, sed tantum Presbyteri & Episcoporum Vicarii, licet postea nimia ambitione tumidi res haud paucas, quæ solis competebant Episcopis, agendas susceperint, indeque de iis aut in officio continendis, aut abolendis diutissime laborarunt Episcopi. Quæ omnia recte Gointio anno DCCCXIII. num. CCCXLV. & sequenti notata. Porro Leidradus scripsit libellum de Sacramento & ritibus Baptismi, ut supra diximus, & duas Epistolas, quæ leguntur Tom. II. Operum Agobardi juxta editionem a Baluzio curatam. Mortis ejus annus incomperatus.

Annalista Casareus a Lambecio editus ad annum II. Ludovici Aug. scribit: Hludovicus Imperator suum Placitum cum Francis in Saxonia ad Phaderbrunnen habuit; & illuc venit filius ejus Hludbarius Rex Bojarorum, & alius natus filius, idest, Pippinus Rex Aquitanorum, (loco, Aquitanorum), Bernhartus quoque filius Pippini Rex Langobardorum, & erat illud Placitum Kalend. Julii mensis. Hujus Conventionis mentionem facit Eginhardus in Annal. atque: Ibi ad eum Orientalium Sclavorum Primores & Legati venerunt. Sed antequam illuc veniret, & cum adhuc domi esset, allatum est ei quoddam de Primoribus Romanorum, ad interficiendum Leonem Papam in ipsa Urbe conspirasse, & cætera a Baronio numer. 1. recitata. Quare seditio illa contigit ante Kalendas Julias, quod die Ludovicus Augustus Paderbornæ erat.

XIV.

Conven-

tus Pa-

derbor-

natus.

JESU CHRISTI
ANNUS
816.

LEONIS PAP. III.
ANNUS
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3.
IMPP.

I.
Theopha-
nis Con-
fessoris
corona.

ANnus Redemptoris octingentesimus decimus sextus Indictione nona incipit, quo urgente magis persecutione Leonis Imperatoris, Theophanes præfectus monasterii Sigriani post dirum per biennium toleratum carcerem, deportatus in insulam Samothraciam, illic cito reddidit Deo spiritum confessionis gloria insignis. De quo antequam aliquid dicamus, admonendum putamus Lectorem, hunc diversum ab illo Theophane de quo primo Leonis anno dictum est: ille enim Agri Abbas, & anno primo quando Nicephorus Patriarcha in exilium missus est persecutionem passus; hic non nisi hoc anno post biennii carcerem. Porro hic qui Theophanes, idem & Isaacius dictus est, cujus res gesta Græce scriptæ extant. Ex quibus ea quæ ad confessionem ipsius spectant hæc dicenda erunt: Tunc (inquit incertus sed ejusdem temporis auctor) ad certamen vocatur etiam Theophanes admirandus non tamen manu tyrannica aut violenta, sed blanditiis ac dolis. Adversus hostes (dicebat impostor ille) mihi pugnandum est; sed antequam manum cum illis conferam, precibus tuis armari me oportet. Theophanes autem cognita hominis malitia quamvis renum & urine difficultate laboraret (instrumentis enim per naturalem cuciculum in vesicam admisis, quæ lapides infidos constringerent, humidis excrementis exitum præbebat) maximifque molestiis vexaretur, & in lectulo ægrotus assidue decumberet; navi tamen ad urbem regiam se contulit.

PAGIUS
SÆC. IX.
Anno Era-
ræ Hise.
DCCC.
LIV. An-
no Hegi-
ræ CCI.
Inchoato
die 30.
Julii fer.
4.
A. C. 816.
I.
Vita S.
Theopha-
nis tene-
bris obfi-
sa.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6309.

⊙ 13. FE. ♀ 19. P. 20. April. Indict. 9.

JESU CHRISTI 816.

STEPHAN IV. PAPÆ 20.

LEONIS IMP. 32.

LEONIS ARMENI IMP. 4.

ANnum I. ad V. Sancti Theophanis Abbatis Monasterii Magni Agri seu Sigriani, quod unum & idem est, ut supra ostendimus, Chronographiam ex Græco in Latinum vertit post Baronii mortem Jacobus Goarus, Notique illustravit. Harum autem initio varia habet de aliis ejusdem nominis, qua Sanctis, qua Scriptoribus, ac de rebus, quæ ad Theophanem nostrum spectantim pertinent. Post eum Bollandus ad diem XII. Martii; quo Sanctus Theophanes colitur, eadem pluribus retraxit; sed in hunc Sancti Vita a Sancto Theodoro Studita, aut

Quod cum scelestissimus ille intellexisset, sancti viri conspectum (ut arbitror) veritus, per nuntium hæc illi significat: Si venisti, ut mihi morem geras (adventus enim celeritas bonam mihi spem attulit) scito tam multis te bonis fruiurum, quam multis eos frui par est, qui propriae voluntati Imperatoris voluntatem, & consilium anteponunt, & monasterium tuum variis muneribus ornatum iri, & propinquos tuos maximis dignitatibus decorandos, teque primas apud me amicitia atque auctoritatis partes habiturum. Sin (quod vix cogitare fas est) studio tuo preces meas posthabueris, & consilium meum neglexeris, & quæ tibi proponuntur premia fueris aspernatus: invitus facies, quæ volens recusas, & maximi tibi ipse dederis, atque calamitatis auctor existeris.

Ad hæc divinus vir, perspecti dictorum stultitia, ita nuntio respondit: Ego nec pecunias, nec possessiones, nec reliqua hujus vite bona ullo modo curo. Quæ enim adolescens, cum his frui possem, amore Christi inflammatus repudiavi, ea jam senex quomodo complectar, ab institutoque recedam: præsertim cum corpus morbis confectum sit, ut vite finis procul abesse non possit, & hæc inanitas esse constet. Quod autem ad monasterium propinquosque pertinet, id Deo cura erit, qui a me commendatur, & quibus ipse Deus melius quam Imperatores & Principes potest consulere. Quod si, quemadmodum pueros parum generosos magistrifcutica perterre faciunt: ita tu me morbo & senectute confectum minis territum iri speras.

ab alio Monacho forte cævo conscripta, pauci temporis characteres reperiuntur, & aliunde ea mutila est. Exhibet & aliam Theophanis vitam ibidem Bollandus, a Metaphraste aut ab alio concinnatam, sed major lux ex ista non affluet ad vitam Theophanis Chronotaxim statuentiam. Quare tam annus matrimonii ejus & Monachatus, quam annus ejus mortis ac exilii certo e tenebris erui non possunt. Senectute gravem fuisse, cum Leoni Armeno fiendus auferretur ex Monasterio, Acta insinuant; sed controversum hoc faciunt Menæa, cum asserunt, vigesimum primum ætatis egisse Theophanem; cum Leo Imp. Copronymi filius mortuus est, anno scilicet Christi DCCLXXIX. Non apparet tamen, quomodo tantilla ætas tempore morientis Leonis consistere possit, cum eo quod ex Menæis affertur Elogio, aut cum Vita Adis; ideoque existimat Bollandus, mendum irrepisse in Menæa, & loco XXI. legendum esse XXXI. seu ad pro læ; sic enim natus fuerit anno DCCXLVIII. & uxorem duxerit primo Leonis anno, qui Christi est DCCLXXVI. viginti octo annos natus. Cætera autem, quæ postea contingere, justum obtinebunt temporis spatium. Verum cum hoc divinare sit, iis hic non

II.

XII.

Erustra
tentatus
Theopha-
nes.

speras: rogos accendatur, pareatur tormenta, & omnia cruciatuum genera: ut scias planissime Christi virtutem in meis infirmitatibus perfici. Ego, qui per humum iter facere nequeo, valetudinis infirmitate superata, in ignem insiliam.

Hic auditis, impurissimus ille constantiam quidem animi fortis admiratus est, de victoria tamen non desperavit, hominis facinorosissimi, quem apud se habebat, fretus astutia, qui sobbistarum præstigiis & Gentium auspiciis, & jecinoris inspectionibus instructor erat quam disciplinis, & ad impietatis barbarum infelices homines trahens, apud ipsum valebat plurimum. Huic beatum Theophanem tradit, sperans præstigiis ipsius omnino deceptum iri: sed tanquam asinus ad byram deprehensus est. Invidiam enim viri sancti libertatem admiratus, antequam congregaretur, se victum esse confessus est, Imperatorique annuntiavit, eum esse præstantiorem, quam ut oratione, aut minis superari posset; quin etiam si ibi diutius moraretur, fore aliorum animos, quos in sententiam suam adduxerat, abalienaret. Et paulo post: Ceterum ab impugnatione non desistit homo tyrannica plenus crudelitate. Sed virum sanctum in Eleutherii palatio includi jubet, adhibitis custodiibus, ne quis humanitate ductus ei propter Christum patienti consolationem ullam afferret. Itaque corpus ipsius diuturna fame confectum, vulgatum tabescebat, Ann. Eccl. Tom. XIII.

PAGIUS

II.
Ejus exi-
lium &
mors.

non immorabor, sed tantum quæ certiora sunt paucis explicabo.

Cum certum sit, Leonem Armenum anno superiori Hegumenos seu Monasterium Constantinopoli positum Præpositos hyberno tempore congregasse, ut eos ad suam sententiam pertraheret, & cum id ab eis extorquere non posset, in varia loca relegasse, non dubium, quin vicinorum Urbi locorum celeberrimos Abbates, qualis erat Theophanes, ad se evocarit, ut eos in suam partem minis vel blanditiis traducere conaretur. Quare anno superiori vel saltim præsentis contigit quod Baronius de Theophane narrat ex Auctore prioris ejus Vitæ, quod nempe Constantinopolim venire coactus fuerit, ubi cum nullis cederet machinis veritatem oppugnantibus coniectus est in carcerem. Addit Auctor Vitæ cap. 3. Duos annos acerbissimo defunctus carcere, in Samothraciam insulam deportatur: Quod ipse mentis oculo prospiciens ei qui sibi ministrabat, pronuntiaverat: ubi cum tres supra viginti dies egisset, tanquam suavis hostia communi Domino oblatas est, die & anno incertis, ante tamen annum DCCCXX. quo Leo Armenus extinctus est; ei enim Imperatorem supervivisse, docet idem Auctor. Est porro Samos, seu Samothracia, insula Thraciæ in Mari Egeæ, contra ostia Hebræi. Baronius num. I. putat, Theophanem Abbatem Agri diversum esse a Theophane Sigriani Abbate. Verum idem Monasterium modo Magni Agri, modo Sigriani dicitur, quod positum est in Sigriana prope Cyzicam Regione. Præterea scribit Baronius, Theophanem nostrum

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3.
IMPP.

ad acerbam mortem appropinquabat. Morbi enim medicorum auxilio destituti gravius saeviebant, & vitam reddebant morte ipsa longe acerbiorum. At ipse optatissimam Dei pulchritudinem mente contemplan, ea, quæ ne auditu quidem tolerabilia sunt, patienti & equo animo perferebat. Et paulo post:

Duos igitur annos cum acerbissimum carcerem pertulisset, in Samothraciam insulam deportatur: quod ipse divino animo prospiciens, ei, qui sibi ministrabat, pronuntiaverat. Cumque tribus & viginti diebus in insula vixisset, tanquam suavis hostia communi Domino oblatas est, & ejus manibus sacrum atque sanctum spiritum tradidit, ut ad diu optatam hereditatem admitteretur. Neque vero corpus ejus, quod victoriae particeps fuerat, & anima semper in omnibus bonis inservierat, meritis muneribus caruit. Nam priorum virorum manibus in lignea arca compositum, & convenientibus cantibus (ut tempus ferebat) elatum, admirandis gratiis a Deo fuit illustratum. Cum enim lues in pecora illius insula deseviret, adeo ut mortua de repente ceciderent, aquam illius arce admoventes (neque enim corpus audebant attingere) pecora peste laborantia aspergebant, & periculo liberabantur. At de obitu S. Theophanis hactenus, qui contigit duodecimo die mensis Martii, quo anniversaria memoria in Ecclesia celebratur. A a a a 2 Tunc

IV.
Theopha-
nis Con-
fessoris
obitus &
miracula.

Isacium etiam appellatum fuisse. Sed deceptus fuit, a Theophanis Interprete, qui hæc verba Θεοφανῆς, τὸ Ἰσαακίε βίος; ita reddidit; Theophanis, qui & Isaacius dicitur est Vita; cum vertere debuisset, Theophanis Isaacii filii Vita; phrasi Græcis usitata, quibus insolens est patris nomen in recto cognomen vice adjungere filio, ut observat Goarus loco laudato. In versione tamen Anastasii post Analesta ex Georgio Syncello descripta, ad annum primum Diocletiani Imp. seu ad annum Mundi 5777. legitur: Ab hinc Isaurius (alia in margine lectio, Hysauctus) qui & Theophanes; unde, inquit Bollandus, vel Anastasio ita intellectus est textus Græcus, ut Isaacium quoque vocari Theophanem putarit, pro quo transcribentium vitia irrepleverit Hysauctus, vel idem Theophanes cognominatus fuit, Isaurius. Sed quidquid de hac conjectura sit, Theophanes in Menæis Isaacii, filius dicitur.

Meminit Baronius num IV. Stephani Hegumeni, & Cosma Chalcedonensis Episcopi, qui ob defensionem Sacrarum Imaginum inter Sanctos Confessores in Menologio memorantur, phani Hegumeni & Cosma Emen agit Bollandus ad diem XXVI. Martii, quod in plerisque Græcorum Fassis eo die memoratur, licet in Menologio Basilii Imp. quo utebatur Baronius, inscriptus sit ad diem XXVII. ejusdem mensis. Ubique autem dicitur Trigliesis Monasterii Hegumenus, qui cum advocatus cogeretur, Sacrarum Imaginum adorationem ejurare, & adversam Orthodoxæ fidei manu sua

Verberatur qui non verberatur Theodor.

XI. Quanta in carcere passus Theodorus.

XII.

PAGIUS

His ex animi sententia peractis, sceleratus duos alios Sancti discipulos abduicens, inde abiit, alios alibi in carcerem pariter conjecturus. Ut ergo ad Magistrum militum venit, & iurejurando comprobavit, quod Theodorum ante non verberasset. Metuens ille, ne inferens sibi redderet Imperatorem, bonum illum virum, quem ante miserat, in medium producit, atque in oculis nefarii flagris caedit duplo quam fuerat imperatum. Ita insatiabilis voto satisfaciens, eum abs se dimisit muneribus & blanditiis delinitum. Prorsus autem tametsi egregii facinoris, usurpata in justum misericordiae poenas auctor suo corpore luerit: at majorem reverera mercedem nactus est, & ab iis, quae passus est, dissimilimam. Huc usque Michael, qui & quam asper fuerit carcer ille, sic subiicit:

Sed transeat (inquit) oratio ad Patris nostri in eo carcere calamitates. Quas enim erumnas, quas molestias in tenebrioso illo & angustissimo ergastulo pertulerit, sola dicere posse experientia, nec ulla ad declarandum satis esse queat oratio. Quis enim tum frigus describat, quo tenuissimum, & aranei instar corpusculum illud hieme vexabatur? Quis flagrantem aestus, quibus per aestatem suffocabatur? ardentem ducens spiritum, & cum aliis incommodis colluctans? Quis pediculorum, pulicumque examina, & pusilla id genus animalia, quae caliginosus hic recessus pulverem ac sordibus obsitus parturiebat & aiebat? Quis (ut quod acerbissimum omnium erat commemorem) plagarum inflammationes, omniumque membrorum intumescentium dolores & cruciatus explicet, & pro rei gravitate repraesentet? Mirro custodum ludibria & subsannationes, famemque ab illis irrogatam, omnia denique acerba adhibita, quibus naturam penitus prosternerent: sic enim illum siti atque fame cruciarunt, ut vix frustulum panis non quotidie, sed alternis diebus inticerent per angustum foramen, quod unicum apertum reliquerant.

Quo tempore fama est, Patrem summa illa inedia pressum discipulo haec dixisse: Conantur (ut video) filii, homines isti ad ceteras acerbitates, quas in nos exercent, etiam fame nos extinguere, quam omnium miserrimam mortem esse no-

& sitim, frigusque ac nuditatem. Ac sane, cum non modicum perfluxisset temporis spatium, iterum crudelis Imperator ab eo loco ad Smyrna Metropolim traducit, quos exceperunt custodia atque verbera, amboque utrisque pedibus ligno revincti erant. Cum autem viginti denuo menses in eo carcere morati essent, corporisque affectionibus superiores facti, virtutem, uti probantur tormentorum igne insuperabilem, ita & adversus mortem audere ostendissent, Imperator miserabiliter cecidit, occisus nempe post diem

runt. Sed collochemus etiamnum spem nostram in Deo, qui non in solo pane vivere potest, sed alio longe praestantiori cibo; quandoquidem spiritus omnis ejus solius nutu sustentatur. Et quoniam mihi praeceteris Dominici corporis participatio, corporis simul, & animi alimentum esse solet (habebat enim ubique Pater secum partes aliquas vivifici corporis, peragebatque divina mysteria, quandocumque celebrandi facultas erat) hunc ego solum cibum capiam, alium penitus nullum degustans: tibi vero uni ad victum eodant, quae duobus praebere solent: quamquam id egre tibi suffecturum sit, utpote perexiguum. Sed sic fortasse corpusculum sustentabis hoc levi solatio, & vitam produces; excessumque meum Occasum & fratribus nuntiabis, si quidem ita statuer Dominus. Ferre secum solitos sanctos viros Eucharistiam in itinere, moris fuisse olim tam in Occidentali, quam in Orientali Ecclesia, suis locis saepe superius dictum est. Pergit auctor:

Verum qui implet omne animal benedictione, haudquaquam famulum suum despexit, aut intolerabili fame illum diutius exercuit, sed providentia sua illum dignatus est, vinctumque praeter expectationem transmisit. Ex illustribus enim primasque apud Imperatorem obtinentibus quidam via illa iter faciens, cum de S. cognovisset, quem in statum redactus esset, quemadmodum fame, aliisque gravioribus torqueretur: ejus vicem dolens, Deo scilicet ad misericordiam illum commovente, fiduciam praebente potentia, victum affatim illi ac discipulis praebere iussit, aliaque omnia subministrari, nec contemptos in posterum neglectosque sine cura destitui: atque ita Dei benignitate, viribus confirmatis, mortem illam effugit. Ita Michael Theodori discipulus rerum conscius.

Porro magna Dei providentia factum, ut ante haec ipse Theodorus & Nicolaus concaptivi a sancta virgine anu jam facta de supernis domus ejus, qua detinebantur, in carcere alerentur, ut indicat ejusdem Theodori epistola ad ipsam data, quae adhuc extat sine principio, quae sic se habet:

Eudocini virgini (a). Caret exordio ; (a) Theod. l. 2. ep. In 94.

natalem Christi anni DCCCXX. Ex his patet, Theodorum & Nicolaum mense circiter Majoris anni DCCCXXIX. Smyrnaem translatos esse, & triennalem custodiam, quae eam translationem praecessit, hoc anno coepisse. Quas Epistolas ad Sanctos Confessores in exilio positos illo triennio scripserit Theodorus, recitat Baronius. Huc referenda, quae loco laudato de utriusque flagellatione diximus, de qua hoc anno Baronius agit.

Sacra Eucharistia tantum vivit Theodorus.

XIII.

Theodoro ac officio ministrantur necessaria.

XIV. De Eudocine virgine laudatio Theodori.

XV.

XVI.

In carcere illic detinebamur ego fraterque Nicolaus, cum ante custodiae fovram postri custodes neminem, ex impiorum interdicto, propius contingere sinebant. Tum tu (ut superiora quamvis memorabilia praeteream) Dei fiducia freta mittebas, quodammodo lactabas, alabas, potum dabas, consolabaris, hortabaris, te ipsa in apertum mortis periculum concitans. Quam quidem nisi te manus praevirens eripuisset, re ipsa pertulisses. Nosti vicinorum accusationes, exactiones magistratum: Quia a reo munera accepisti; quia aurem mandatis praebuisti, hoc & illud. Attamen, o fidei magnitudinem! Nec sic quidem commotis illis, ullo modo destitisti. Sed quasi novi nihil accidisset, ministerio iterum instabas, custodes muneribus concilians, & quod dicebat, Deo per nos peccatores deservens, a quo & periculis liberatio, & praeter spem salus. Qua in re cedunt haec Priscille, & Phebe illi, aut eorum in ministerio equalibus, cujus causa celebrantur a divino, Apostolo? Nullo modo mea quidem sententia, nisi quod organidignos. Sed hoc tanto laudabilius. Ibi enim, persone amplitudo, vel sensu, carentia saxa ad beneficentiam promovisset: hic vero contra etiam sensu praeditas languere cogeret despiciabilis & spernenda conditio. Cum ergo haec ita essent, & tu nihilominus secus agere visa fueris: considerae encomium.

Suscipimus itaque, egregia virgo, misericordiam, & iure te laudamus, amplectentes simul & collaudantes. alia tua ornamenta, temperantiam, obstanti comam, neglectam vestem, in alios quoque beneficentiam, amorem castimoniam, & quod de ea nunquam taxata fueris ab ullo mortalium. O praclaras actiones tuas! O Deo charum & sensu caput! Effloruisti in medio spinarum, sicut rosa: odorem dedisti in medio nationis pravae atque perverse, tamquam rectum lilium. Quid reliquum est? Ut permanes in posterum etiam absque offensione salva, servanque cetera omnia Domini mandata. Ut nec prorsus jures Domini nomen, nec ullum aliud contemnas ex mandatis. Hoc vero dico, non quasi accusari te sentiens, sed in omnibus perfectam esse te cupiens, & promissa inde bona consequi. Salutat te frater Nicolaus, & ego dominum ac consobrinum tuum. Haec ad ipsam religionis firmam virginem.

Cum igitur sic magnus Theodorus in carcere detineretur, de lapsis ad ipsum Naucratius scribit, iis videlicet, qui hoc anno (ut vidimus) per haereticos in transferrum acti, admissi mox sceleris poenitentes, ad suos rediere, ab eis in Ecclesiam recipi postulantes. Quid autem de iis esset agendum, idem Naucratius

consultavit magistrum, Theodorum ipsum, qui ad eum de omnibus quae rogasset scripsit epistolam, in qua haec de his, quae ad eam rem pertinent, scripta leguntur (a): De illis autem quos scribis, erroris sui poenitentia duci: erga eos, qui e corpore nostro sunt, nostris (scilicet monachis, medici sumus, quamois indigni. Quam igitur poenam Orestis, qui ad nos huc venit, per fratres indiximus (neque enim convenire multas ob causas visum est, ut in conspectum nostrum admitteretur) hanc eandem & ceteri suscipiant una cum aliis observationibus. Quousque tandem rogas? Quoad Orthodoxae fidei redeat tranquillitas. Si mors interveniat, communicent: remissum illis peccatum arbitratur. Quod vero significasti, vos de hac & illa re inter vos dissidere: tollite quaestiones istas, & mutuam pacem habete.

Non sicut qui ab haeresi convertuntur, recipiendi sunt isti, quamquam & illic quoque non leve discrimen sit, hujus ad illam; sed tamquam qui Dei nomen abnegarint, vel ad ejus abnegationem Christomachis communicarint, seu metu adacti, seu aliam ob causam. Ad hujus enim abnegationem manifeste communicarunt, suam ejus imaginem negantibus: quia imaginis negatio, ad prototypum transit, ut clamans clamat sanctus Basilius, nec aliter res se habet, tametsi negationem elevare quidem velint. Si ergo non prius recte sentierint, nec veritatem edoceri, sed divina dam providentia veritatis lumine illustrati ad nos convolasent, alia ratio esset: nec illos temere admitti oporteret, nisi ex plurimorum Orthodoxorum consensu, ut de his, Basilius docet ad eos scribens, qui in Mesopotamiam fuerunt relegati ex Aegypto. An nescis quid idem Pater dicat in alia epistola? Non agnosco Episcopum, nec inter Christi discipulos illum adnumerarim, qui a profanis est manibus ad Fidei destructionem, praesul electus.

Quales nunc sunt, qui non per ignorantiam, sed dominandi studio in sedes insiliunt, veritatem sponte sua prodentes, & praemi loco principatum accipientes. Si secundum hominem (inquit Paulus (b), (b) 1. Cor. 15. desit? Ajo & ego, si post negationem vel communionem cum Christomachis, tales statim, sententia vestra, sine poena recipiendi sunt: cur incassum periclitor in dies, ac non potius ad adversarios ultro occurrens, Orthodoxis iterum, mox ut facti poenituerit, sine poena ulla me aggrego? Nolite seduci. Corruptum bonos mores colloquia prava (c). Evigilate in Domino. Quae autem societas luci ad tenebras? ut ad Christomachorum instar res nostrae dirigantur? quoniam ipsi eos quod.

De lapsis recipiendis consultatur Theodorus. (a) Theod. l. 2. ep. r. l. Cod. Colum.

XVII. Negatio imaginis ad imaginatum refertur.

XVIII. (b) 1. Cor. 15.

(c) Ibid.

bulas ex confertis armariis ministrantes, & ad serriptionem ceram parantes, tabellariosque crediderit etiam plurimos singulis diebus ad iter accinctos, expeditos in diversas orbis partes mittendos pro foribus semper assistisse paratos. Summa hæc est potentia verbi Dei, qui omnia (a) quæcumque voluit fecit in cælo & in terrâ; & (b) vocat ea, quæ non sunt, tamquam ea, quæ sunt; & voluisse tantum, perfecisse est.

Numerum excidit ducentarum epistolarum summa, quas Theodorus perfectionis tempore exul, & in carcere constitutus conscripsit: extant ipse singulæ: ex quibus pauca, quæ magis ad contextum historiae spectare noscuntur, hic tibi annis singulis, quibus sunt scriptæ, curavimus describendas, Apostolici quidem spiritus odore flagrantis, eorundemque gloriosa stigmata referentes, dum quot apices, tot vibices gloriose confessionis legendibus repræsentent, & in charta versus fluentes ex ejus corpore rivos sanguinis manifestent. Sed jam reliqua, quæ sunt ejusdem Theodori anni hujus rerum gestarum & serriptionum monumenta reddamus.

Hæc humani generis cum plurimum cruciaretur ipse cruciamenti Sanctorum: ad fraudes ex more confugit, si quomodo posset robustos Christi athletas reddere debiles, atque a certamine revocare. Quid agit? Ore negantium loquitur, & hereticorum lingua vipera sibilans illud asserit & evulgat: frustra gloriari in confessione fideles, & exultare de corona martyrii Orthodoxos, longe procul abesse significans, ut pro Christo pati, dicantur, qui pro imaginibus subeant illata supplicia: sed sicut pro imaginibus fuisset susceptum certamen, ita imaginaria spes esset de præmio consequendo. Ita audiens Theodorus: mox occurrens ad omnes Christi Confessores ubique degentes: hanc scribit epistolam, (c) qua primum eos laudat, qui talia patenter.

Theodorus is, qui propter Dominum in diversis carceribus detinentur dilectis fratribus salutem. Quidnam hæc rei sunt, quæ videmus? Gaudium & exultatio, quoniam martyria pro Christo inire dignati fuimus, quia carceribus & tormentis pro Dei verbo traditi sumus: quia plagis & contumeliis propter Christum, qui pro no-

PAGIUS

bium pro veritate pertulisti a propriis viscibus separata, a filia nempe Euphrosyna tunc Augusta. Tertiam plagam addit Theodorus, quod nempe ea premeretur, ut ad filiam Imperatricem veniret, & cum ea commoraretur, quod sine periculo fieri non poterat ob hereticos in Aula dominantes qui, ut eam a recta fide averterent, omnes machinas adhibuerunt.

bis verbera, opprobria, mortem denique passus est subditus sumus. Quis non laudet? Quis non gloria ducat? Oriens laetatur, gaudet Occidens; universæ per quatuor mundi cardines exultant Ecclesiæ. Et quid terrenum orbem loquor? cælum ipsum gaudio repletum est. Quod non solum supremus Antistitem nostrorum, Episcopi ac sacerdotes, præsidēs cœnobiorum, & discipuli, sed monachæ etiam ipsæ cum moderatricibus suis martyrii scammata ingressæ sunt: mitto illos dicere, qui in desertis & montibus, in speluncis & cavernis terræ exules affliguntur, & dura pro Christo persecutione vexantur. Merito itaque, fratres mei dilecti ac desiderandi gaudium & corona mea, gaudeo & congratulor vobis. Id ipsum autem & vos gaudete & congratulamini mihi: B. Pauli (d) sunt hæc verba, sed temporis congruentia: omnia siquidem ad doctrinam nostram scripta sunt, & imitatores sui nos esse obtestatur.

Primum ergo illud vere dixit, non quantum volunt, cupiuntque ii, qui nos vexant, & ærumnis & afflictionibus nos premunt: sic enim intolerabilis foret tentatio, qualis quæ a demonibus occulte nobis infertur, sed quantum permittit certaminis præses & participes nobiscum Christus, qui pro cujusque virum modulo ac mensura iusto iudicio agones immittit, vel ad delictorum vindictam, si modo sponte ad id patiendum accedimus, vel ad victicium coronarum retributionem, & gloria in gloriam progredientibus. Non enim iisdem nos, quibus Petrus & Paulus cum equalibus, aut Georgius aut Demetrius cum similibus, aut Thecla cum Febronia cum paribus affecti tormentis fuimus, quibus, cum multum diligenter, abundantur & Christi concessæ passionibus, quibus exigua est charitas, is minor etiam patitur, quod multa non patimur, non turbare nos deceat, neque frangi ob mediocrità hæc supplicia, quæ sustinemus.

Quod si ceciderimus (quod absit vel cogitare) non ad divini iudicii permissionem, sed ad ejus, qui emollitus est, remissionem, ignoviam, impietatemque referendum. Deus enim vires dedit adversus demonis potentiam, victorem volens athletam suum fieri: hic vero negligentia sua patientiæ arma proiciens perit. Testis

Theodorus, quem illa hac de re consuluerat, auctor ei est, ut domi maneat Augusta Palatii obtinente: Baronius existimans filiam Mariæ fuisse Theodosiam Leonis Armeni uxorem, hanc Epistolam eum presenti anno copulavit. Verum Leonis Armeni uxor, Theodosia appellata Arfaberi filia erat, ut prodit Cedrenus pag. 492. & Arfaberus fuit Quassor ac Patri-

Theodor
us ex
carcere
scribit ad
Confesso
res in car
cere poss
tos.

(d) Philip.
2.

XXVIII.

XXIX.

(a) 1. Cor. 10. *stis horum qui clamat* (a): Fidelis Deus, qui non patitur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet cum tentatione etiam proventum, ut possitis sustinere. Ne igitur erubescamus testimonium Domini nostri Iesu Christi: Nec vinei nos pasiamur a Ibadæo Martyre novo, iisque qui una confessi post eum abierunt, quorum ipsi nomina tenetis. Martyrum sanguine irrigata est etiam Ecclesiæ Dei, atque adeo irrigatur per eos, qui decertant, & variis ærumnis affliguntur. Sanguinem fundit qui inclusus tenetur, qui ab aliis se junctus est, qui in angustiis coactus, qui ab omni conspectu remotus, qui rebus necessariis destitutus, qui esurit, qui sitit, qui solis radium non videt, quotidianis (b) moriens, ut loquitur Paulus: Et tota die mortificatus, ut canit (c) David. Sed si commortui erimus, contrivemur, & si sustinerimus, & conregnabimus cum eo. Superioribus sæculis elegit gratia quos elegit ad Christi testimonium: exoriuntur per atates singulas Martyres. Necessè enim esse, ut veniant scandala, dixit Christus, (d) ut solis ritu resplendeant electi, & visantia nocturna sua obscuritate manifesta fiant.

Simus, fratres, in natione hac prava & perversa, tamquam stelle lucentes in tenebris hæreticos: sicut elegit nos Christus in gloriam suam, ad laudem Fidei orthodoxæ. Quemadmodum nobis ii, qui olim fuerunt, ita & nos posteris stabilimento atque exemplo simus, ut in die Domini exultantes reperiamur. Et vero claris atque manifestis, quam majores nostri, testimonium habemus. Non enim de Christi naturis, aut voluntatibus, & cæteris, quæ in questionem vocata fuerunt, quorum altercationi quoniam in notationibus ipsis posita erat, nullam sub sensus demonstrationem dabat, sed de iis, quæ cogitationes simul atque oculos feriunt, dubitatio est, seu potius impia negatio. Christum siquidem adversarii non solum effringi posse negant, eodemque modo Deiparam atque Sanctos, verum expressos etiam abolent, errorem ac perniciosam animarum sacrarum imagines esse affirmantes. O Judæicam pariter & Ethnicam impietatem!

Nulla igitur universe, aut quod ad substantiam differentiam, varietas in eo, de quo sermo est. At Judæus aut Ethnicus Christiano: Nega Christum, nega Mariam. Hoc ipsum ait & Iconomachus. *Imag. Ann. Eccl. Tom. XIII.*

PAGIUS

cus, & Neephoro imperante Imperator appellatus, & ab eo tonsis capillis in Bithyniam relegatus ut discimus ex Theophrasto in sua Chronographia pag. 409. Cum itaque Maria Imperatrix Euphrosynam pepererit, hæcque occisum Thomam tyrannum a Michaelē Balbo e Monasterio educata fuerit, & ab eo in uxorem ac-

go enim Christi & Deiparæ eodem nomine Christus & Deipara nuncupatur. Quare qui imaginem negari jubet: eum cuius imago est, negari haud dubio jubet. Non mea hæc sententia, audi quid Moyss dicat universorum Deus (e): Fac Cherubim; & tamen Cherubim imagines fieri iussit. Nec enim Cherubim naturam designasse, mentis compos ullus dicit. Rursum (f): Fac serpentem aeneum; & hic quoque serpentis imaginem exprimi jubet. Verum hæc est natura prototypi & exempli ab eo ducti, ut exemplum archetypi nomen sumat, & uno sublato alterum colatur, tamquam qui simul sint. Erat Angelus, ideo & Angeli imago: erat serpens, ideo & imago serpentis, atque ita rei cuiusque: & vocantur interdum quiddem imagines, quorum re ipsa sunt, interdum vero propter habitudinem, tamquam archetypa ipsa nuncupantur, & non imagines eorum. Hoc modo divinus Apostolus (g): Super eamque (inquit) Cherubim gloria obumbrantia Propitiatorium: prototypi nomen tribuens imaginibus.

Audi & Basilium Magnum: Exprimatur etiam in tabula certaminis præses Christus: non enim, ait, exprimatur imago præsidis certaminis Christi. Audi & Nisenum Gregorium: Præses est Isaac, Isaac imaginem Isaac appellanrem. Audi Chrysostomum: Vidi Angelum in imagine; non enim imaginem Angeli a se visam dixit, sed Angelum. In imagine quippe prototypum repræsentatur, sicut a typo Crucis, Crux ipsa visiva. Quatenus inseparabile est unum ab altero in adoratione, propterea & archetypi nomen obtinet imago. Crux enim Crucis typus appellatur. Sic de Rege, omnique homine, & de omni alia re vere dicere liceat, Regem dici etiam Regis imaginem, ait divinus Basilus, & Petrum Petri imaginem, & Paulum Pauli imaginem (dicam aliquid sublimius) & Deum quoque hominem dici, tamquam Dei imaginem. Ergo iuxta ea, quæ Basilus docuit, etiam Christus imago Christi. Dixit enim (iterum dico) Exprimatur in tabula non imago Christi, sed Christus.

Quod si hæc non fuerunt consentiosæ, primum divinas voces improbant, deinde Christum hominem non esse, si non verbo, re ipsa docent. Si enim est homo, depingitur utique; hominis enim proprietas prima est depingi: si vero non depingitur, homo non est, sed carnis experis; & non

Imago
semper
prototy
pum reddi
dit ex di
vina scri
ptura.
(e) Exod.
15.

(f) Num.
21.

(g) Hebr.
9.

XXXII.
Ex pat
trib. idem
probatum.

XXXIII.

B b b b 2 & non

cepta, manifestum est, eam Theodori ad Mariam Augustam Epistolam pertinere ad annum DCCCXXIV. aut insequentem; cum nuptiæ illæ circa initio anni DCCCXXIV. celebratæ fuerint, quemadmodum anno DCCCXXVI. nunciatur. XIX. ostentari sumus.

CHRISTI 816.

LEONIS PAP. III. 21.

LUDOVICI 3. IMP. LEONIS ARMENI 3.

CHRISTI 816.

LEONIS PAP. III. 21.

LUDOVICI 3. IMP. LEONIS ARMENI 3.

Vere martyres qui patiuntur propter Christum.

& nondum venit Christus, sicut Judaei nugantur. Hanc ob causam & Deiparam quoque depictam delent, & Sanctos omnes, quasi non Mater Christi, nec famuli Christi essent. Exclamat vox aurea: Verbis tuis opera mihi credibilia sunt. Consequitur ergo Judaizare revera Iconomachos. Et qui ab eis patitur propter Christum, & pro Christo patientem, propter Deiparam & pro Deipara, propter Sanctos & pro Sanctis quibuscumque, Martyrem irrefragabilem & Confessorem Christi esse qui decertat, & resistit. Nec opponi contra quicquam potest.

Machabai Martyres facti, quod suillas carnes edere abnuerent, Praecursor Christi propter iudicium veritatis, alius, qui obolum offerre nollet ad structuram idoli: alius aliud ob mandatum. Quid enim attinet multa loqui? Et hic, qui manifeste decertat, Martyr non erit, ut miseri quidam affirmant? Martyr plane verus, nulla re discrepans ab illis, quos Eibnici vel Judaei Martyres fecerant: Et Martyr ac testis in caelo fidelis. Omnino ergo, si quis Crucis typum spernit, in Christum ipsum contemptum hunc torquet: multo magis qui imaginem Christi negat, negationem in Christum refert. Sic qui martyrium pro alterutro suffert, Martyr verissimus, ac magis etiam in imagine, quia typus signum, imago forma est Christi.

XXXIV. Obsecro, fratres mei sancti caelestis vocationis participes, primum quidem memoriam mei faciatis orantes, ut quaerendo dico, re praestem, nullis cedens nec apertis, nec occultis insultibus. Deinde vobis ipsis attendatis & praesenti certamini. Nec vero cogitationibus uramini ex inopia scientiae in harum rerum contemplatione, quae a providentia alto consilio gubernantur, quod assequi nequit humana intelligentia, nec vobis id contingat, quod canitis (a): Mei autem pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei, quia zelavi super iniquos, hoc & illud videns. Sed audite potius dicentem Dominum (b)? Expecta in die resurrectionis finem, hic & salvus erit. Haec Theodorus, qui & eodem etiam argumento aliam ipso quoque tempore scripsit (d) epistolam ad Abbatem quemdam in carcere constitutum, ostendens imaginem ad prototypum relationem habere, ita omnibus ubique in omnibus consulens, invigilans cujuscumque salutem.

XXXV. Quod autem ita, ut vidisti Theodorus in carcere constitutus, confectus ærumnis haud diu vivere se posse putaret: & hoc providit, ut quasi proxime moriturus vice testamenti epistolam scriberet, qua veniam peteret, si quem ex fratribus offendisset, significans & ipsum pariter

ignoscere illis, a quibus esset offensus, monens tamen lapsos de perpetrato delicto debere peragere poenitentiam. Epistolam sic se habet:

Fratribus absentibus (e). Semper quidem ad mortem omnia disponere Christianum oportet: sed tum maxime cum ærumnis mortis minas intentantibus urgetur. Quando igitur hoc in statu sunt res nostrae, sciviente persecutorum rabie, ob Christi charitatem, praesens scilicet testimonium confessionis ejus; nec scire possum, quid subito eventurum sit mihi ab aliis sejuncto, proculque a vobis fratribus ac Patribus meis circumcluso: recte facturum me existimavi, si supremam veluti vocem hanc epistolam vobis commendarem, & per vos universae fraternitati. Melius enim est saepe testari & expectare, quam vitæ longioris expectatione subito abripi, & intestatum inconsulto relinquere.

XXXVI. Quid ergo nunc restat quandoquidem saepe, quacumque dicere conveniebat, vel gravi quopiam morbo decumbens, vel instante persecutione recensui, memoriae suggesti; neque nunc opus est, quae dicta sunt, iterum repetere? Hoc primum, fratres mei, ut veniam mihi detis omnium, quae praeter rationem in gubernatione adversum vos dixi, vel egi tum verbo tum factis (f). Delicta enim quis intelliget? & (g): Offendimus omnes, egoque praesertim omnium hominum nequissimus. Unde & preces vestras imploro ad consequendam salutem ærumnose animae meae. Deinde pro his, qui propter peccata mea segregati, avulsique a nostra in Spiritu sancto congregatione sunt fratres. Est quidem, est plane omnibus patefactum, quod eis impendet justum Dei iudicium. Verumtamen quia filii sunt, & membra condolendum illis est, & amplius contestandum. Dico autem fratri Leontio, Maximo, Clementi, aliis omnibus, qui se ipsos quacumque inanis praetextus specie segregarunt. Et quae in me quidem adferant, & olim dixi, & nunc dico, ignoscendum illis est. Sed quoniam quae in Deum commissa sunt hominis non est, si absque poenitentia maneat, solvere; illi autem nondum poenitentia tacti videntur, quin alia insuper haec & illa egisse, quae ipsi norunt: obsecro, ut per vos sive nunc, sive post mortem meam hoc illis denuntietur. Videtis fratres terribile, & inevitabile, iudicium nisi digna Deum poenitentia placaveritis, quantum enim ad me peccatorem, ignoscendum vobis est. Hoc erat, quod nominibus me contristat, & menti occurrit, quod ut erga omnes perficiatis vos oro. Valet in Domino.

XXXVII. Qui ergo modo pressus angustiis ejusmodi breve admodum per litteras testamen-

(e) Theod. l. 2. ep. 22. ex Cod. Col. Testamentum Theodori in carcere constituti.

XXXVI.

(f) Psal. 18. (g) Jac. 1.

mentum conscripsit, majori postea proximè moriturus, aliud longe prolixius confecit quod suo loco inferius ponetur.

Quod ad hoc ipsum quoque tempus spectat, post elapsam scilicet persecutionis biennium, idem Theodorus litteris veneratus est Theophylactum Episcopum Nicomediensem egregium Confessorem. Et si enim maxima Episcoporum pars tempori inserviens perfidiam sequuta est Imperatoris, vel saltem nefariae ejus (ut vidisti) communionis particeps facta est: non defuerunt tamen, licet paucissimi numero ex Episcopis, qui carceris sedibus, in exilium deportari, aliaque grandia quantumlibet pati delegerint potius, quam misceri scelestis: inter quos iste (ut diximus) Theophylactus enituit Episcopos Nicomediae, quem vocibus triumphalibus jure meritoque; Theodorus est prosequutus, hanc ad eum e vinculis epistolam scribens (a):

Theophylacto Episcopo Nicomediae. Biennium est, cum in hac cura & cogitatione versor, ut scribam ad sacrum verticem tuum: & vix nunc tandem impleo desiderium humilitatis meae. Sed recte, quod dignus habeor, qui per litteras salutem patrem meum, columnam veritatis, rectae Fidei fundamentum, custodem pietatis, Ecclesiae firmamentum, victorem virum, Christiferum Pourificem, confessionis Dei Martyrem. An non enim martyrii corona tibi praesto est, qui propter Christum exul & peregrinus graves ærumnas sustines, idque in corpore tua natura sua imbecillo, tum pristinis sat scio asceticae vitae laboribus attrita? Glorietur in te Orthodoxorum chorus, letatur Nicomediensem civitas, & triumphat orbi terrarum te ostentans, & vetera olim decantata praesulum suorum probra depellens. Ac si propria magis loquendum est: Exultat animo S. Tarasius, ex causa, manugue sua prius ovem, tum pastorem inclitum videns, depugnantem modo, & discrimen omne petentem pro Fide orthodoxa, cui quod in se erat, per Synodum Dei gratia contulit temporibus Augusta, quae pacis cognomen gessit & pacem dedit, ita ut res ipsae nominibus apte congruerent. Verum illa quidem sic fuerunt; praesentia vero amara & luctuosa. Qui enim aliter? altaribus exterminatis, everfis Ecclesiis, sursum, deorsum, omnia miscens haeresi, & Christum cum Matre & servis suis prosequentem.

XXXIX. An vero persecutionem passi non sunt, dejectis & prostratis ipsorum imaginibus? Nam ergo si vivifici ligni typus aboleatur, sublata e medio Crucem quis neget? Quod si in typo dici hoc nullo modo potest: cur non idem etiam in imagine fatendum sit? Imago siquidem & typus ipse est, ac vice versa recurrit ora-

(a) Theod. l. 2. ep. 4. Cod. Col. XXXVIII. Theophylactus Episcopus Nicomediae.

tio. At quis, nam ego sum miser, & sacrorum imperitus, qui haec divino Patri & magistro edisseram? Tu ipse nos, sanctissime, perfectiora doce, ut divinis imbutus. Tu factis instrue ad fortiter ferendam praesentem seu castigationem seu probationem, quorum illud prius in nos quadrat propter peccata, posterius in te propter divinam Charitatem Christi, quem tu orare ne cesses, ut impietatis umbram discutiat, & sereno tranquilla Fidei diluculo permutes. Ita modo, sed ad eundem rursus eodem argumento (b) scribens, statum deformem Ecclesiae temporis praesentis deplorat.

Jamdudum optabam beatitudini tuae scribere, sed defuit mihi copia tabellarum: nunc Dei voluntate nactus, expleo desiderium, quod in te jure suscepi, non solum ob tuam in Domino confessionem, sed peculiariter etiam ob egregios praes multos mores tuos & suavitatem, candorem, gratiam, & mellitam conversationem, affabilitatem in congressibus, & supra omnia benescentiam, ex quibus sacra anima tuae character, & si non inspectus, ornatus visus est virtutum varietate. Sed de hac re satis: nec enim tempus est encomiorum. Quid vero tibi, o beate, visa sunt haec, quae geruntur? An non prope Judaeus aut paganismus? Detractus est ornatus Ecclesiae, sacrarum adium facies, igni tradita sunt sancta. Alia quaedam forma cernitur in Christianismo, si Christianismam dicere fas est & non potius Judaeismam.

Nunc opportunum est, ut dicatur (c): Domine Prophetas tuos occiderunt, & altaria tua destruxerunt. Et quidem occiderunt, & quidem destruxerunt. Eradere enim & effodere faciem eorum, quid aliud est quam aperte destruere? Aufer hominis faciem, non jam homo erit, sed abortivum quiddam, si tamen vivere possit (d). Incenderunt igni sanctuarium tuum; & hoc vere item. Omnem divinam imaginem quacumque materia expressam concremantem. Apertum est os blasphemum, Christum idolum appellans, & Deiparam & Sanctos: archetypi siquidem nomen retinet etiam exemplum, quando & adorationem quoque; idcirco typum omnem Crucis Crucem appellamus, & diviticam Crucem adorantes amplectemur. Verum haec ego humilis deploravi, non quasi erroris perniciem ignoret exacta sapientia tua. (ne stultus videar) sed ut cordis mei dolorem ipse leviam commemorando. Solent siquidem narrationes cum efferuntur, occultas levare molestias. Atque ut illam una excitem ad Deum entius deprecandum, ut celerem vindictam praeva huius haeresi reddat ad populi sui salutem. Ora etiam pro me minime filio tuo, Pater sanctissime. Haec ad Episcopum Nicomediae.

Quod

(b) Theod. l. 2. ep. 26. Cod. Col. Rursus ad eundem Theodorus deplorans statum Ecclesiae.

XL. (c) 3. Reg. 19.

(d) Psal. 73.

XLI.

Quod vero ad reliquos Confessores Episcopos pertinet: Enituit hoc quoque tempore, & Theophili Episcopi Ephesi decorata sanguine clara confessio, quo nomine ab eodem Theodoro plurimum commendatur, cum ab exilio scriptam ab eo accepisset epistolam cum eulogia dignam quidem, ut hic perenne eius gloria monumentum intextur in tanti memoriam Confessoris. Sic enim se habet:

(a) Theod. l. 2. ep. 41. ex Cod. Col. Theophili episc. Ephesin. confessor ad quem Theodor. rus.

Theophilo Episcopo Ephesi (a).

Et sacram epistolam tuam accepi tamquam divinitus scriptum libellum, & eulogiam simul suscepi, veluti amoris incuniculum. Et quis ego sum miser, qui a sancto ore tuo sic lauder, qui nec corrigiam calcamenti tui solvere dignus sum? En humilitatis Deum amulantis proprietates! Tu beatissime Pater, qui magnus & diceris, & extolleris, & predicaris Orientali atque Occidentem, maximi Apostoli Evangelista ac Theologi thronum digne condecorans per ea que passus es, & pateris etiam nunc, carnis tue sanguine vitam illustrans, & pingi Christum constens ut corporeum, non sicut impii faciunt, negans quando depingi eum non admittunt. Quod enim non exprimitur imagine, nec corporeum, quid est. Mitto dicere quod Angelus incorporeus cum sit, per sensibiles imagines exprimi a Theologis traditum est. Hi vero etiam corporeum Dominum, & incorporeum famulum, Deique Matrem cum omnibus Domini ministris depingi negarunt, per imagines videlicet prototypa ipsa simul negantes. Neque hoc intelligentes, ea propria figura ac characteris susceptione vim suam & statum obtinere, quo sublato, vel dedecore affecto, tollitur proculdubio, & dedecore afficitur eorum vis omnis, & dignitas. Attamen intelligere nolunt, ut benefaciant, & meliores fiant. Illis vero adversus stimulum calcitrare licet. Te vero potens manus custodiat ad gloriam Ecclesie sue, ut columen, ut fundamentum, ut propugnaculum, videamusque te humiles, aut inde in Asiaticam terram redeuntem; sicut illi olim ex Pathmi custodia solem Evangelii; aut in caelis (b) supra decem civitates pontificaliter glorificatum. Hec ad Theophilum, ad quem haec breviter rursum:

(b) Luc. 19.

(c) Theod. l. 2. ep. 70. ex Cod. Col.

XLI.

Theophilo Episcopo Ephesi (c).

Cum epistolam faenori dedissem, expectabam ut debitum charitatis reciperem; sed quia non accepi, cupio iterum fœnerari: dulce mihi valde hoc fœnus, hoc est, cum sacro capite tuo colloqui pro Christo patiente, vel potius Confessoris instar coronato & exornato. Non enim quibus oculis videt mundus, iisdem mens cernit, Deum ac divina conspicit. Ille siquidem corruptibilia & pereuntia bo-

norum nomen obtinere censet, male iudicans, & perversa: hac vero illud ac solum beatum ducit, quod non his regionibus desinit voluptatem, sed futuro seculo repositum est ad interminum gaudium animi jucunditatis. Hoc modo suavitatis tue res intuens, gaudeo & gratulor, desideratissime. Contempsisti gloriam terrenam, elegisti cum Christo humilia & contemptibilia, immo vero tribulationem & angustias, verbera & exilia. Quam beata sunt quaegisti? quam laudanda quaepassus es, Orientali, Occidentique celebrata, in caelis descripta, Angelos exhilarantia, Confessores ac Martyres oblectantia, daemones & his sensu ac moribus similes Iconomachos pungentia. Merito igitur tibi congaudeo, princeps Patrum, utpote Archiepiscopo. Sed peeto, ut pro me etiam misero undequaque, ut non excidam a vestigiis constantia vestra. Ista ad Theophilum Ephesi Archiepiscopum. Sed recensemus caeterorum coronas Episcoporum.

Inter alios Episcopos Confessores nobilitatus est valde Josephus ipfius Theodori germanus Archiepiscopus Theflalonicensis, de quo etiam saepe superius, qui tum verbis, tum scriptis Fidem Catholicam adversus Iconomachos fortissime propugnavit, ut indicant ejusdem ad eum redditae Theodori litterae; describemus hic eas, quod plura habeant, quaead praesentis temporis statum, & ingruentis persecutionis tragœdiam spectent. Sunt plane piis Lectoris auribus dignae, his verbis conscriptae (d):

Josepho fratri Archiepiscopo. Quantum quidem ex litteris, de valedudine tua nihil cognovi. Sed heu peccatis meis, quod hac ita evenerunt. Indicum enim mihi est a fratribus de aliorum atque aliorum interitu: & hac quidem diaboli vis. Sed laus Deo, qui hac eos celavit, qui rerum potiuntur: multis enim impendebat periculum. Quin etiam perisse simul Jambos, quos contra Iconomachos scripseras: omnino autem sine exemplo & nota eos mittere non debueras. Hec sane contristaverunt nos, ut par erat: ego vero iterum alloquor sanctitatem tuam, faciem videre desiderans: cujus enim potius? aut non semper? neque id ex natura tantum, sed ex actionum conspirante societate, non humi nata, sed caelitus profecta, a primis fere carceribus in hanc diem, ut sciunt omnes; ac formaverunt parentes corporaliter dicam ac spiritaliter. Utinam autem sic maneamus etiam in posterum, ut a te non divellar peccatorum meorum multitudine. Ex divina providentia consentientes, & ex eorum consuetudine, qui genuerunt: ac vota quidem nostra talia sunt.

XLIIL. Joseph. Archiep. Theflalonicensis confessor egregius.

XLIV. (d) Theod. l. 2. ep. 31. ex Cod. Col.

Cætera autem qualia & quam multa in Ecclesia Dei gemis ac lacrymis digna, jam profusus audisti. Quæ enim ne prisca quidem contra Christum egerant heretici, ea nunc majora rabie patrata sunt. Et dormit Christus, & falsum incredulitatis mare intumescit, extremam perniciem asferens. Sed adsunt tecum germani discipuli, qui Christum ad increpationem, peritulative depulsionem exsuscitent. Abiit & meus in habitu susceptor ac sponfor, vir bonus, confessionis premium reportans in molestissima adeo ut in lectulo se ipse versare non posset) infirmitate. Quo modo? Resistens, abductus est & custoditus, deinde etiam relegatus, atque ita martyrium consummans. Itaque non desepxit Dominus subjectionis ejus labores, quantos nosti; tametsi propter peccata mea inter Mœchianos deprehensus fuerit, corpori parcens, non animo item abreptus, ut res ipsa declaravit. Propterea catui a Deo subductus, in alteram partem victoriam vertit, quemadmodum & Mediciores, atque adeo Nicænus quoque, ut litteris ipsis edoctus sum. Et quid hunc aut illum dico? Mibi enim persuasum, sic affectos esse omnes, qui resistunt. Quin & ipse verus Patriarcha noster veritatem proficitur, ut ex ejus ore didici, qui illum audierat, ejusque defensionem laudabat. Hec omnia dixi, tum ut defunctum merito laudarem, tum ut sanctitati tue vota facerem, quæ debebam.

XLV. De Leon. tio ex monacho persecutore.

Sed non ignoras intestinum malum, Leontium illum quondam nostrum, qui & antea Mœchianis adhaesit, & nunc princeps est Iconomachorum, eam ob causam & Studianum obtinuit, & Saccundoni inusule dominatur. Monasteria hæc erant ad Theodorum spectantia, quorum alteri ipse, alteri sanctus Plato prorsuerat. Sed pergit: Ex impuro nihil purum: qualis genitor carnalis, talis & filius: quem Deus convertat sanctis precibus tuis, & me peccatore in timore suo confirmet. Saluto eos, qui reverentia tuae famulantur. Qui mecum est, Nicolaus videlicet, ut famulus simplex veneratur. Quod autem hic tantum attigit de Nicæno; etsi antea visus sit, in naufragio illo una cum monasteriorum praefectis ad horam communicasse, respiciens statim pro Orthodoxis stetit in defensionem Catholicæ Fidei. Cujus rei causa Episcopatus sui iacturam passus fuit, dato illo Iconomacho cuidam lusco. Hinc pleno (ut dicitur ore) ab eodem Theodoro laudatus epistola reperitur, qua omnis illa prior ex ea contagione infamia profusus abtergitur, atque ob eam causam hic merito recitanda. Sic enim se habet (a):

(a) Theod. l. 2. ep. 24. ex Cod. Col.

XLVI.

Petro Nicæni Episcopo. Sciens tibi cordi esse, ut tecum nihil homo loquar cum sacro capite, amoris ex-

go non necessitatis causa ea loquar. Et quidem jam ante loquutus per alteram epistolam videor, quam utrum acceperis, nescio. In utraque autem eadem vox mihi, ut corpore valeas, mi pater, firmum veritatis fundamentum ob multorum stabilitatem, ad Fidei signaculum, ad laudem Christi ad gloriam universæ Ecclesie. Quoniam conspicuus in oculus præ cæteris Orientali & Occidentem notus, habens una cum vita sancta orationem quoque multiplicem. Unde & Imperatoribus charus factus es, & Principibus amabilis, & monachis laudabilis, propria vero Ecclesie quid dicere opus est? cum beatum te prædicet, te expectat, ametque ob plurima quæ patrasti egregia facinora, ut infantem ubera materna, ut pulli nutricem, ut agni verum pastorem. Quidni autem? cum auribus insonantia hæbeat vivifica verba tua: præ oculis erecta per te Dei templa; necdum dico elemosynæ copias & reliqua opera sancta. Nec verò arbitrere amicitia me gratificari. Nam etsi oculis non usurpavi, audivi nihilominus ex eis, quæ viderant. Quod si nunc hæc occupat piaculum, verè luscus ille & internus & externis oculis: ne contristeris beate; neque adeo mireris. Apostoli in cœnaculo erant, & celeberrimum templum Deicidæ occupabant. Eadem nunc Iconomachorum ratio & Judaica sententiam: quos convertat Dominus, & te custodiat orantem pro me filio tuo.

Petrus Nicænus episc. a Theodoro laudatur.

XLVII.

Quod vero perdifficile esset, quot reperirentur Episcopi exules, totidem ad singulos scribere litteras, unas communes omnibus dedit, consolatus eos & hortatus pariter, ut sua auctoritate alios confirmarent; sunt dignæ plane, quæ sicut reliquæ eodem argumento conscriptæ inferantur Annalibus; sic enim se habent (b):

(b) Theod. l. 2. ep. 87. ex Cod. Col. Ad exules episc. scribit Theod.

Episcopis propter Christum exilibus. Cum de beatitudinis vestrae rebus nuper audivissem, Patres desideratissimi, gavisus sum magnopere, Deumque collaudavi. Quod vero non etiam videre vos, nec gratia donis, quæ in vobis sunt, frui licuit tali permolestie. Visurus siquidem eram homines Dei Episcopos Domini, beatos viros, mundi lumina, Fidei fulcimenta, & siquid aliud est honesti ejus rem ac nomen obtinentes. O iacturam, o calamitatem! Sed multa nimirum peccata nostra hujus nobis casus causa fuerunt. Nec jam miramur infortunium, sed offerimus supplicationem. Quidnam tandem? Ut defectum litteris solemini, instruentes, illuminantes, confirmantes, ostendentes quacumque vera sunt, quæ honesta, quæ iusta, quæ ad Fidei defensionem & certamen idonea. Si qua virtus, si qua est laus confessionis, hanc præscribite, & quomodo adorandus sit imagine expressus Christus,

stus, homonyme, an synonyme: quoniam quidem hoc Oribodoxæ, illud vero contrarie est sententiæ: & quomodo intelligatur adoratio erga Christum, ejusque imaginem: una ne, an dua quandoquidem hoc nostrum, illud vero Iconomachorum: quorum enim una est & hypostatica similitudo, horum una & eadem est adoratio, præterquam quod imaginis substantia nequaquam adoratur. Hic tenuis est sermo noster commonitorius, non ad docendum comparatus: vestra autem tanto prorsus perfectiora, quanto supereminet dignitas unctiois, in qua præsentem cursum viriliter peragite, sanctissimi, tamquam justitiæ coronam percepturi. Hucusque ad Episcopos exules Theodorus. At de rebus Orientalibus anni hujus jam hætenus.

XLVIII. Quod vero ad res Occidentales pertinet, hoc eodem anno pridie Idus Jun. Leo Papa, cum sedisset annos viginti, menses quinque & dies decem & septem, ut Anastasius habet, ex hac vita migravit.

Quod vero sint nonnullæ ejusdem Pontificis res gestæ quæ ignorantur, quo potissimum anno ejus Pontificatus fieri contigerint: hic ad finem ejus sedis de singulis ex more agendum erit. Scriptores omnes, qui res Hispaniarum sunt profequuti (haud singulos recensere morabor) æque testantur, hujus auctoritate Pontificis factum, ut sedes Episcopalis Hirienfis Ecclesiæ transferretur Compostellam, id exposcente Alfonso Rege cognomento Casto, per Carolum Magnum ab eodem Leone Romano Pontifice. Rerum autem novandarum illam omnes pariter causam astruunt, quod repperito Compostellæ venerando corpore sancti Jacobi Apostoli fratris Joannis atque miraculis insigniter illustrato, Apostolici culminis reverentia dignum visum ut locus ille Episcopalis sedis insigniri deberet honore: quod per eundem Leonem tertium Romanum Pontificem feliciter impletum affirmant, hisque initiis

PAGIUS VI. Moritur Leo III. Papa. A num. XLVIII. ad XCVI. Anastasius, postquam ædificia publica Romæ a Leone III. Papa constructa, donaque Ecclesiis ejusdem Urbis facta enarravit, quæ omnia ex eodem sigillatim Baronius recenset, ait: qui Beatissimus Pontifex, postquam Sedem Romanam & Apostolicam, annos viginti, menses quinque, & dies sedem gloriosissime rexit, ex hac luce subtractus, ad æternam migravit requiem. Paulo post: Sepultus vero est in Basilica Beati Petri Apostoli pridie Idus Jun. Indit. nona, & cessavit Episcopatus dies decem. Quare cum Leo ordinatus fuerit die XXVII. mensis Decemb. anni DCCXCV. ejus mors in diem undecimum mensis Junii currentis anni incidit. Anastasius diem sepulcræ, non vero mortis, & Sedis durationem accurate notavit, & ab hac diem emor-

jecta esse Compostellanæ Ecclesiæ fundamenta, nempe ex repperito illic sanctissimi Apostoli corpore. Sed longe post ista tempora aliquando accidit, ut Præsul ejusdem Ecclesiæ Compostellanæ sibi sumeret majora concessis, erigens se adversus Archiepiscopum Toletanum.

Quæ res tanta declamata est ab ipso Compostellano Episcopo in plena Synodo (a) in magno illo Concilio Lateranensi, quadringentorum octoginta trium Episcoporum, vindicante sibi jus non parendi Archiepiscopo Toletano, eo quod Compostellana Ecclesia esset super omnes Hispaniarum Ecclesias, duplici ratione, ut aiebat: tum quod sanctus Jacobus ibi quiescat corpore; tum etiam quod in Hispania prædicaverit Evangelium. Sed adversantem sibi acerrime expertus est Rudericum Ximenium Archiepiscopum Toletanum, in plena Synodo, coram ipso præsidente Romano Pontifice Innocentio tertio ista locutum post alia de corpore Apostoli ibidem collocato:

Si, inquit, inducat etiam, Compostellanus Antistes scilicet, primam divini verbi promulgationem, & plurimorum conversionem ad Fidem Christi in Hispania per Jacobum Apostolum factam: qui divinam paginam noverunt, testimonium perhibeant. Ego tantum legi datam ei fuisse potestatem prædicandi in Hispania. Sed interim, cum per Judæam & Samariam divinam legem seminareret, sub Herode Hierosolymis truncato capite exhalavit animam, & Domino reddidit. Quomodo ergo ibi prædicavit, quo nondum ingressus est? Aut sine prædicatione quos, obsecro, convertit ad Dominum? Hæc ipse. Qui subdit, de ejusdem Apostoli prædicatione in Hispaniis id tantum se accepisse, cum junior esset a religiosus quibusdam feminis; indignumque putans, ut in re tanta iidem fides adhiberetur, nullam de his mentionem haberi voluit in historia, quam conscripsit rerum Hispaniarum. Hic enim ille fuit insignis Rudericus Archiepiscopus Toletanus rerum Hi-

tnalem exclusit. Anastasio in omnibus consentit Luitprandus. Erravit itaque Autor Vitæ Ludovici Pii, qui de eodem Imperatore Aquisgrani existente scribit: Imperatori Domini Leonis Romani Antistitis dormitio nunciatur, qua evenit octavo Kalendas Junii, anno viceimo primo Episcopatus sui & Stephaniæ Diaconi in locum ejus subrogatio. Erravit & Eginhardus in Annal. qui ait: Dominus Leo Papa anno Pontificatus sui circiter XXI. V. Kalend. Junii de corpore migravit. Alemannus in Paricinis Lateranensibus cap. 10. de Leone III. ait: Virum Deo gratum Majores adeo venerati sunt, ut ad ejus monumentum aram Deo (quem cultum antiquitus iis tantum, qui in Sandorum numerum adscriberentur, adhibere fas fuit) in Sacra Vaticana Petri Basilica extruxerint, & cum

XLIX.

(a) Recitat Garf. Loaisa in Collect. Conc. Hisp. in dec. Gundemari, pag. 291.

* minus novem

Hispanarum historiæ scriptor ore omnium prædicatus: cujus, fateor, perculsus auctoritate subliterim aliquantisper, & revocarim in dubium quæ in Notis ad Romanum Martyrologium de adventu Jacobi in Hispanias dixisse meminerim, atque omnia altiori indagine, graviorque expendenda esse lance putarim, ob ea; quæ a tanto viro, in tanto Concilio sine tanti adversarii redargutione reperiuntur asserta.

L. Hic rursus meam mentem exagitavit illa inde etiam manans suggestio. Si vera Callisti Papæ est illa, quæ de eadem re prædicatur, assertio: cur Compostellanus Archiepiscopus eam in sacro illo celeberrimoque Patrum conventu ad redarguendum Toletanum non produxit in medium? cum præsertim contra ex eodem Callisto Papa rem propositam potius refelleret Toletanus istis verbis ipsum Compostellanum compellens: *Si, inquit, antiquitatem Compostellanæ Ecclesiæ pro te facere existimas; antiquitas ista centum * & novem annorum spacio continetur, quod sic persuadeo: Dominus Callistus Papa ad instantiam Principis, & populorum Hispaniæ Metropolitanicæ jus antiquæ & celeberrimæ civitatis Emeritenfis Compostellam transtulit, anno Domini millesimo vigesimo quarto: tum quia civitas Emeritenfis erat sub domino Sarracenorum constituta; tum quia peregrinantium devotio ob reverentiam beati Jacobi, cujus corpus ibidem creditur esse sepultum, in melius semper creveret: nam usque ad hæc tempora Oratorium quoddam admodum parum erat locus ille, in quo nunc sita est Compostellana Ecclesia. Hæc tunc ipse in plena Synodo. Quod si tum extitissent ea, quæ nunc ea de re produntur, Callisti Papæ nomine monumenta: certe erubisset tantus vir propositis a Compostellano rationibus adeo libere adversari; sed adversus Toletanum idem Compostellanus tanti auctoritate Pontificis, ea in medium prodens scripta Callisti, Ann. Eccl. Tom. XIII.*

PAGIUS ,, & cum Sanctitate paribus Leone I. II. & IV. uno in loco eum condidit, colque voverunt; quod a Paschale II. inscriptus lapidi Titulus hic docet: SUB HOC ALTARE SUNT CORPORA SS. LEONUM, I. II. III. & IV. PONTIFICUM ET CONFESSORUM. In Martyrologio tamen Romano nulla sit Leonis Tertii memoria, licet alii tres eidem inscribantur.

VII. Inter Sandos numeratur. At Henschenius ad diem XI. mensis Aprilis, quo Sanctus Leo Magnus colitur, recitat Historiam elevati & translati Corporis ejus ex MS. Catalogo Ecclesiæ Sancti Petri, in quo legitur: Capsa rubro serico lecta, continet Reliquias SS. Leonum Primi, Secundi, Tertii, & Quarti Summorum Pontificum, quorum sacra corpora in Vaticana Basilica requiescunt: Quæ

vehementiori impetu, ut potenti armatus telo in adversarium insiliisset: ardenti enim animo (ut ipsa Acta recitata declarant) rem Compostellanus agebat. Verum succubuit, cum nedom Callistum, sed nec aliquem alium haberet, quem de prædicatione sancti Jacobi in Hispania in medium afferret auctorem, quantumlibet bene venisset instructus, ut in tanta Synodo adversus tantum adversarium causam suæ Ecclesiæ ageret: quem etiam & sponte puto abstulisse a citatione fabulosi Turpini (si tamen illo tempore commentitius liber ille scriptus erat) vel a Pseudo Lidori sententia, vel quod falso assertur nomine Bedæ, vel aliis, quos assertores ejus sententiæ postea prodiderat.

II. Ceterum si consulatur antiquitas, unde omnino provenerit Evangelii prædicatio in Hispaniam: duo id sanctissimi atque doctissimi Romani Pontifices, Innocentius primus & Gregorius septimus conscripserunt. Habet ista quidem Innocentius in epistola ad Decentium Euginum Episcopum: *Legam (inquit) si in his provinciis nempe Italia, Gallia, Hispania & Africa, alius Apostolorum invenitur, aut legitur docuisse. Quod si non legunt, quia nusquam invenitur: oportet eos hoc sequi, quod Ecclesia Romana custodit, a quo eos principium accepisse, non dubium est. Hæc ipse. Quibus & illud luce clarius demonstratur, ante ipsius Innocentii tempora nec quicquam de S. Jacobi accessu in Hispaniam esse conscriptum, dicam amplius, neque cognitum, vel si cognitum, certe non creditum, neque post multa temporum sæcula; Si quidem Gregorius (a) hujus nominis Papa septimus in epistola data ad Hispaniarum Reges Alphonsum & Sancium, quæ scripta reperitur quarto Kalendas Aprilis, indictione XII. qui numeratur annus Redemptoris millesimus septuagesimus quartus, hæc ipso sui exordio habet: *Cum beatus Apostolus Paulus Hispaniam se * adisse significet, ac postea septem Cccc Epi-**

quidem Reliquia in magno involuero serico albo asservantur. Ex libro Rerum Memorabilium Vaticana Basilica ab anno MDLXXV. habetur inscriptio Altaris seu Oratorii ditorum Sanctorum, apertio sepulchri, & inspectio corporum eorumdem die prima Augusti anno MDLXXX. Gregorio XIII. Summo Pontifice, &c. multisque Prælati presentibus. Tum de Translatione Leonis Primi hæc habentur: Sacrum ipsum corpus, una cum ossibus aliorum Leonum, Secundi, Tertii, & Quarti, solemniter ritu in novum Templum translatum fuit, memorata die XXVII. Maii, Dominica infra Octavam Ascensionis MDCVII. post cantatas Vesperas. Huic Translationi præsentem fuerunt, &c. Sanctissimus Dominus noster hucus Papa V. voluit videre corpora eorumdem Sanctorum, viditque illa multo animi sui solatio, &c.

(a) Greg. VII. lib. 1. ep. 64.

* adite voluisse

Episcopus ab urbe Roma ad instruendam Hispaniam populos a Petro & Paulo Apostolis directos fuisse, qui destructa idolatria, Christianitatem fundaverunt, religionem plantaverunt, & officium in divinis cultibus agendis ostenderunt, & sanctas Ecclesias suo sanguine dedicaverunt; vestra diligentia non ignoret, &c. Inferius vero, ne quid temere effutiisse videri potuisset, testimonium adducit prædecessorum Romanorum Pontificum, & sacrorum Conciliorum Hispanorum, sic dicens: *Unde enim non dubitatis suscepisse vos religionis exordium: restat etiam, ut inde recipiatis in Ecclesiastico ordine divinum officium. Quod Innocentii Papæ ad Eugubinum directæ Episcopum vos docet epistola: Quod Hormisdæ ad Hispanensem missa decreta insinuavit: Quod Toleranum & Bracarense demonstrant Concilia &c.* Quis igitur non intelligat ex his, ignoratum hætenus, septem illos (quod recentiores tradiderunt) Jacobi Apostoli fuisse discipulos? quos non unius Jacobi, sed principum Apostolorum Petri & Pauli fuisse, ex antiquitatis promptuariis Gregorius prodit: unde magis magisque Hispaniarum Ecclesia illustretur, ut quæ ab ipsis Apostolorum principibus sacrum acceperit Evangelium. Hæc nos docent Patres, & Acta magni Concilii affirmare suadent.

LII.
De translatione corporis S. Jacobi, & inventione.

Quod autem spectat ad translationem ejus venerandi corporis Hierosolymis in Hispaniam, citatur ejusdem Leonis tertii Papæ epistola, qua asseritur, translationem eodem anno fieri contigisse, quo idem sanctus Apostolus truncatus est capite; tunc & fuisse sublatum corpus, quod canibus atque volucribus expositum fuit, navigioque impositum Iriam Flaviam delatum ad octavam Kal. Augusti, inde vero Compostellam. Factum vero ut urgentibus in Christianos persecutionibus, mortuisque illis, qui tantum thesaurum detulerunt, & occuluerunt, ut locus penitus remanserit incognitus, omnisque ejus rei memoria omnino perierit. Fuisse autem id quidem penitus ignotum, in argumentum deduci potest, quod Venantius Fortunatus in carmine de Bodegifilo Duce, cum relegit cujusque provincie vel civitatis celebriores in illis positos, & cultui expositos Sanctos, primum de Joanne atque Jacobo, sanctis fratribus, nesciens Hierosolymis hunc translatum, hos habet verus:

*Præcipuum meritis Ephesus veneranda Joannem
Dirigit, & Jacobum terra beata suum.*

Cum vero ad Hispaniam idem auctor pervenit, qui in ea celebrior haberetur, Vincentium nominat isto versu:

Vincenti Hispana surgit ab arce decus,

quod illo nullus clarior in ea provincia Sanctus aliquis esse sciretur; ut plane appareat, adhuc occultum jacuisse, qui delitescere magnus sub terra thesaurus.

LIII.

Quid tandem? Magno Dei beneficio factum, ut quod post tot sæcula tantum latuisset corpus Apostoli, hoc ipso tempore sub Alfonso Casto Principe maxime pio in lucem emerferit lucis signis super vepres in loco, ubi erat abditum pluribus noctibus visus non uni, sed multis, præcipue vero Theodomi Episcopo Iriensi. Cujus cum rem investigandi divinam præcipua cura esset, summa religione, ut alter Moyses, ad ardentem rubum reverenter accedens non voce repulsus, ut ille, sed impulsu spiritus etiam invitatus est. Nec ut Nehemias (a) querens sacratum ignem in alto & sicco puteo, aquam crassam tantum invenit, sed accensum virtute potentem fulmineum ignem natum est ipsum dico Filium (b) tonitruum, ita a Domino nominatum Jacobum, opportuno tempore revelatum, ad faciendam (c) vindictam in nationibus & increpationes in populis: ad vindicandam scilicet Hispaniam e manibus impiorum, & liberandos fideles a dira infidelium servitute, prout abunde satis felicia declarantur eventa. Porro ex hoc tempore ille totius orbis concursu facer locus, quod ingentibus coruscaret, miraculis; ceptus est frequentari; adeo ut qui ipsum venerandum sepulcrum universo patens orbi miraculorum promptuarium nominavit, puto veritatis scopum attinget; ut plane nimirum sit probare scriptis, quæ tot gratiarum acceptarum jugiter voces intonant. Sed de his hætenus.

(a) 2. Machab. 1.

(b) Marc. 3. (c) Psal. 149.

Ut autem ad res gestas ejusdem Leonis Pontificis redeamus, Tudensis sicut & Rudericus est auctor, obtinuisse eundem, qui supra, Alfonso Regem ab eodem Leone Pontifice, ut Ovetensis Ecclesia quam ipse tot religionis monumentis illustravit, Archiepiscopatu insigniretur.

LIV.

Quod insuper ad ejusdem Leonis Papæ res gestas pertinet: ad hunc spectare potius, quam ad alium aliquem ejusdem nominis Pontificem Romanum, certum est, quæ Vvalfridus Strabo scribit in libro de rebus Ecclesiasticis his verbis: (d) *Fidelium relatione virorum ad nostram usque pervenit notitiam, Leonem Papam (sicut ipse fatebatur) undecim septies vel novies Missarum solemniam sæpius celebrasse, Bonifacium vero Archiepiscopum & Martyrem semel tantum per diem Missas fecisse: qui & non longe ante nostra fuerunt tempora, & ambosam scientia, quam gradu præcipui. At quæ*

(d) Vvalfr. Strab. de reb. Eccl. c. 21. Missæ plures uno die.

quæ de his ipse sentiat ista adiciat: *Itaque unusquisque in suo sensu abundet, dum fides concordet, ut nec sapius offerentes astiment Deum aliter petitiones non posse discernere: nec semel hostias per diem immolantes putent suæ fidei subtilitatem potius, quam superiorum devotionem divinis acceptam conspectibus.* Hæc Strabo quæ admiranda cuique videri possunt. Sed de pluralitate Missarum una die agendarum tractatio prolixiore requirit disputationem, hæc autem modo tantum occasione rerum gestarum S. Leonis Papæ, qui cum esset gravissimis afflictionibus vexatus, frequentiore adhibuit ad implorandum divinum auxilium celebrationem Missarum.

LIV.

Sed jam ad ea, quæ de ejusdem Pontificis munificentia apud Anastasium leguntur, veniamus. Quod enim tot annis, quibus in Pontificatu vixit, multiplicibus oblationibus Caroli Magni, & aliorum Regum Romana locupletata Ecclesia admodum fuerit; necnon ex peregrinantium jugiter frequentissimo cœtu ad sacra limina ex remotissimis regionalibus populorum muneribus totius Occidentalis orbis Christiani divitiæ in unum velut ærarium, in ipsam Romanam Ecclesiam confluxerunt: idem Pontifex Leo quicquid superesset cleri, atque pauperum alimoniis, accresci voluit ornamentis Ecclesiarum, de quibus scripta hæc reperiuntur apud ipsum quem diximus Anastasium, eodem ordine, quo diversis temporibus diversis in locis ab eo oblata sunt: ut non mireris, si sæpius & interpolatis vicibus de iisdem Ecclesiis contingat fieri mentio. Præter illa igitur, quæ recensuimus superius, tum quæ sedis suæ exordio, tum etiam quæ post reditum ex Germania ante terræmotum basilicæ sancti Pauli ab eo sunt donata: hic quæ per diversa post hæc tempora ab eodem Pontifice sunt tradita in diversis Ecclesiis ornamenta, ex eodem auctore describamus, quæ sic se habent:

LVI.
In Basil. Constantiana.

Fecit præfatus Pontifex in basilica Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, vestes duas, ex quibus unam cum chrysoclavo & gemmis habentem historiam Salvatoris introeuntem in sanctam civitatem, & aliam chrysoclavam cum gemmis præciosissimis, habentem historiam Resurrectionis Dominicæ. Et in circuitu altaris vela rubra serica quatuor, & alba quatuor cum chrysoclavo, & tres ante Imagines cum litta, & alias albas sericas numero triginta septem, & in altare Beati Venantis fecit vestem de fundato & vela duo, & in Oratoriis S. Joannis Baptistæ, & Joannis Evangelistæ fecit vestes duas de stauraci cum chrysoclavo, & vela duo.

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Idem vero beatus Pontifex super altare beati Petri Apostoli fecit vestem cum vite ex auro purissimo & gemmis præciosissimis & margaritis, habentem in medio vultum Salvatoris & sanctæ Dei Genitricis Mariæ & duodecim Apostolorum, ubi & misit auri libras viginti quinque. Fecit & aliam vestem chrysoclavam habentem historiam Litanie majoris. Et aliam vestem habentem tabulas chrysoclavas tres, & in eis historiam Dominicæ Passionis, legentem HOC EST CORPVS MEVM QVOD PRO VOBIS TRADETVR, &c. Similiter etiam & cortinam majorum de fundato. Verum & per arcus argenteos fecit vela Paschalia cum periclysi de stauraci, & quinque cum chrysoclavo, & per arcus majores vela alba quadraginta & octo, necnon gabathas fecit ex auro purissimo quindecim cum gemmis pendentes in pergula ante altare, pensantes libras sexaginta quinque & semis. Sed & tabulam ante Confessionem fecit ex auro purissimo pensantem libras viginti novem: verumetiam & imagines argenteas deauratas duas super rugas majores posuit, pensantes libras nonaginta, imma & chartara argentea duo in presbyterio fecit, pensantia libras quinquaginta. Necnon & fenestras ipsius Ecclesie ex metallo Cypriano decoravit, & alias fenestras de vitro diversis coloribus decoratas.

In Basil. S. Perri.

Super altare beati Andreae Apostoli fecit vestem chrysoclavam cum margaritis. Sed & presbyterium ex marmoribus sculptis ornavit.

LVII.
S. Andr.

Et in altare beata Petronilla fecit vestem albam holofericam cum tabulis de chrysoclavo & Cruce; & ibidem presbyterium ex marmoribus sculptis ornavit. Fecit & columnas argenteas sex, & regulas duos ex argento purissimo, pensantes simul libras octoginta.

S. Petro- nilla.

Super Corpus B. Gregorii Confessoris atque Pontificis fecit vestem albam holofericam cum tabulis de chrysoclavo & Cruce.

S. Grego- rii.

Itemque fecit in basilica S. Dei Genitricis Ad præsepe cortinam Alexandriæ ad Prænam cum periclysi de stauraci, & alia alba cum periclysi de blatthi, necnon intra Regias majores atque ante secretarium numero duodecim, & intus Præsepe fecit vestem de alythino cum chrysoclavo.

S. Mariæ

Et idem & in basilica B. Laurentii Martyris foris muros, fecit cortinam regiam cum periclysi de stauraci.

S. Lau- rentii.

Item in basilica S. Pancratii fecit ciborium argenteum pensans libras trecentas sexaginta septem.

S. Pan- cratii.

In vitulo Callisti ad honorem Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ fecit ciborium argenteum pensans libras quingentas quatuor & semis.

LVIII.
Tit. Cal- listi.

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3.
3. IMPP.

Tit. Eudoxie
S. Cæcilie
S. Eusebii
S. Vitalis
S. Pudencianæ
S. Anastasie
S. Praxedis
S. Laurentii
S. Anastasii

In titulo Eudoxie fecit vestem albam cum periclysi de chrysoclavo.
In titulo S. Cæcilie fecit vestem de stauraci.
In titulo S. Eusebii fecit vestem de fundato.
In titulo S. Vitalis fecit vestem de stauraci.
In titulo S. Pudencianæ fecit vestem ut supra.
In titulo S. Anastasie fecit vestem de fundato.
In titulo S. Praxedis fecit vestem de stauraci cum periclysi de blatthi.
In titulo B. Laurentii in Formoso fecit vestem de quadruplo.
In monasterio S. Anastasii fecit vestem de chrysoclavo cum eiusdem Martyris passione depicta, & pharum de argento cum canistro de octogoni, pensantia libras viginti quinque.
In monasterio S. Silvestri fecit vestes duas, unam in basilica majori Byzantæ cum chrysoclavo, & aliam de fundato in Oratorio.
In monasterio S. Lucie in Rhenatis, fecit vestem de fundato cum chrysoclavo.
In S. Angelo in Fabiano fecit vestem de fundato.
In diaconia S. Lucie in Septem viis fecit vestem de fundato.
In diaconia SS. Sergii & Bacchi fecit vestem de stauraci.
In diaconia S. Eustachii fecit vestem de fundato.
In diaconia S. Lucie in Orpheæ fecit vestem de fundato.
Ipse item a Deo protectus venerabilis & almsificus Pontifex fecit in basilica B. Petri Apostoli nutritoris sui in medio ejus Crucifixum ex argento purissimo pensantem libras septuaginta duas.
Item fecit in Triclinio Lateranensi miræ magnitudinis alias decem absides dexteræ lævæque diversis historiis depictas habentes Apostolos Gentibus prædicantes, coherentes basilicæ Constantinianæ, in quo loco & accubita collocavit, & in medio concham porphyreticam aquam fundentem. Necnon & pavementum ipsius marmoribus diversis stravit.
Fecit & in titulo S. Quiriaci vestem de stauraci cum periclysi de blatthi, & in gyro chrysoclavum, & in medio Crucem de margaritis.
In cœmeterio S. Sixti via Appia fecit vestem de stauraci habentem in medio Crucem de chrysoclavo.
In titulo S. Callisti super altare post absidem fecit vestem de stauraci, & in medio Crucem de chrysoclavo, ibidem & similiter vela fecit de stauraci.
Fecit & in titulo SS. quatuor Coronatorum vestem de stauraci habentem in medio Crucem de chrysoclavo.

LIX.
S. Silvestri.

S. Lucie in Renatis.
S. Angel. in Septem viis.
SS. Sergii & Bacchi.
S. Eustachii.
S. Lucie in Orpheæ.
Basilica S. Petri Lateranensis.

S. Quiriaci.

Cœmet. S. Sixti.

LX.
S. Callisti.

SS. quatuor coronat.

Similiter in Ecclesia S. Martyris Sabine fecit vestem de fundato cum periclysi de blatthi habentem in medio Crucem de chrysoclavo, necnon in basilica sancti Laurentii in Formoso fecit vestem de fundato.
Ecclesiam vero B. Pauli Apostoli, que appellatur Conventus, sitam in territorio * Urbevetano inter fines Suanenses, & Clusinos seu Tuscianenses, atque Castritana, que nimia vetustate marcerat, atque in ea pecudes refugium faciebant, ex qua & reliquie ablata fuerant, idem sanctissimus Pontifex mundari fecit, & omnia facta recta ipsius cum porticibus noviter restauravit, atque in altare ejus vestem de stauraci posuit, & reliquias recondi præcepit.
Pari modo & basilicam S. Petri sitam in Albano, que præ nimia vetustate jam ruitura erat, omnia facta recta restituens restauravit.
Et in basilica B. Hippolyti Martyris in civitate Portuense fecit vestes de stauraci duas, unam super caput ejus, aliam in altare majore.
In titulo S. Sabine tetravila de stauraci pulcherrima.
Fecit in titulo SS. quatuor Coronatorum vestem de stauraci habentem in medio Crucem de chrysoclavo.
In basilica S. Agapiti Martyris in civitate Prænestina fecit vestem de stauraci cum periclysi de fundato, & in medio Crucem de chrysoclavo.
In Ecclesia S. Clementis posita Velitris, fecit vestem de stauraci.
In Ecclesia S. Chrysoconi fecit vestem de stauraci cum periclysi de blatthi.
In tit. S. Laurentii in Lucina fecit vestem de stauraci cum periclysi de blatthi.
In tit. S. Marci vestem de stauraci cum periclysi.
In tit. B. Laurentii in Damaso fecit vestem similiter.
In tit. B. Sixti vestem de stauraci cum periclysi de blatthi.
In diaconia beati Hadriani & in Ecclesia beate Martine, & in diaconia antiqua fecit vestes de stauraci cum periclysi.
In diaconia beati Archangeli fecit vestes tres, ex quibus unam de stauraci cum periclysi de blatthi, & alias duas de Tyrio cum periclysi de fundato cum historia de . . .
In diaconia B. Sergii fecit vestem de fundato, & in gyro vestis stauracis periclysin de blatthi.
In diaconia sanctæ Agathe fecit vestem de stauraci cum periclysi de blatthi.
In basilica B. Archangeli, que ponitur in septimo, fecit vestem de stauraci cum periclysi de blatthi.
In

S. Sabine.
S. Laur. in Formoso.
S. Pauli Eccles. * Orbetano.
LXI.
S. Petri in Albano.
S. Hippolyti.
S. Sabine.
SS. quatuor coronat.
S. Agapiti.
S. Clementis.
S. Chrysoconi.
S. Laur. in Lucina.
S. Marci.
S. Laurentii.
S. Sixti.
S. Hadriani.
LXII.
S. Archangeli.
S. Sergii.
S. Agathe.
S. Archangeli.

CHRISTI
816.

LEONIS PAP. III.
21.

LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3.
3. IMPP.

S. Agapiti.
S. Agnetis.
S. Apollinaris.
LXIII.
SS. Martini & Silvestri.
S. Viti.
S. Eugenie.
S. Stephani.
S. Euphemie.
S. Archangeli.
S. Sebastiani.
S. Laurentii.
Basilica S. Petri.
LXIV.

In monasterio S. Agapiti, quod ponitur, Ad vincula, fecit vestem de stauraci.
In Ecclesia B. Agnetis Martyris, ubi ejus corpus requiescit, fecit vestem de fundato cum periclysi de blatthi.
Item fecit in Ecclesia sancti Apollinaris.
In titulo SS. Martini & Silvestri fecit vestes duas de stauraci, e quibus unam cum periclysi de fundato, aliam vero de blatthi.
In diaconia S. Viti fecit vestem de stauraci & periclysi de fundato.
In Ecclesia B. Eugenie, in qua sanctum corpus ejus requiescit, fecit vestem de stauraci cum periclysi . . . . .
Item fecit in Ecclesia S. Stephani in Cælio monte vestes de stauraci duas, unam super altare majus, alteram super corpora SS. Primi & Feliciani.
In basilica B. Euphemie fecit vestem de stauraci.
In basilica B. Archangeli in Vico Patricii fecit vestem de stauraci.
Item fecit super sepulcrum B. Sebastiani Martyris, via Appia, ad Catacumbas vestes majores duas unam de stauraci, & aliam de fundato, & inibi super umbas Apostolorum Petri & Pauli fecit vestes duas de stauraci, & de fundato cum blatthi.
In basilica S. Laurentii Martyris sita infra civitatem Tiburtinam vestem de stauraci.
In Oratorio S. Stephani in sancto Petro, qui appellatur Major, fecit vestem de stauraci.
In basilica beati Hyacinthi sita in Sabina, ubi & corpus ejus requiescit, fecit vestem de stauraci pulcherrimam.
Item fecit super altare beati Petri fautoris sui vestem chrysoclavam miræ magnitudinis habentem historiam Dominicæ Nativitatis cum gemmis pretiosissimis & margaritis ornatam.
Fecit & in supradicta Ecclesia vela de stauraci atque fundato pendente intus inter columnas majores dextra lævæque numero sexaginta quinque, & alia vela alba holoserica majora, que pendent ante Regias in introitu. Atque ibidem fecit Crucifixum ex argento purissimo juxta altare majus, pensantem libras quinquaginta duas: cui desuper fecit gabathas sex, cunctas ex argento purissimo, que pendent ante arcum majorem dextra lævæque, pensantes simul libras duodecim & semis. Ibidem fecit vela de stauraci, que pendent inter arcus argenteos in circuitu altaris numero decem, in quibus duo habentia in medio Cruces de chrysoclavo cum orbiculis, & alia octo cum periclysi de chrysoclavo; arcus vero cum columnis suis ex argento purissimo pensantes libras du-

centas quinquaginta unam & semis. Ibidem super Crucem fecit anaglypnum intersatilem ex auro mundissimo, pendente in pergula ante altare cum candelis duodecim pensantem libras tredecim.
In basilica sanctæ Dei Genitricis, Ad præsepe, fecit gabathas quinque ex auro purissimo pensantes libras octo & semis, atque Crucem ex auro purissimo pensantem libras decem, atque coronam majorem ex argento purissimo pensantem libras triginta sex. Fecit & ibi vela alba holoserica inter columnas majores dextra lævæque numero quadraginta duo, ex eisque undecim rosata. Fecit etiam in introitu altaris alia vela holoserica rosata, que pendent inter arcus ciborii numero quatuor, ex quibus unum de chrysoclavo & margaritis, atque aliud velum majus album, quod pendet ante Regias majores in introitu facta testæ.
Item sanctissimus Pontifex facta testæ Ecclesie S. Auræ sitæ ad ostia Tiberina noviter reparavit.
Ecclesiam beati Marcelli, sitam in quartodecimo, qua ab igne fuerat exusta, idem almsificus Pontifex in omnibus noviter restauravit.
Fecit & in basilica Salvatoris, que appellatur Constantiniana, retravila in circuitu altaris alba holoserica, ex quibus unum habet in medio tabulam cum Cruce, de chrysoclavo. Sed & renovavit altare majus miræ magnitudinis decoratum ex argento purissimo pensante libras sexaginta octo.
Fecit & in basilica S. Dei Genitricis Mariæ, Ad præsepe, vestem chrysoclavam cum margaritis ornatam, habentem historiam Dominicæ Nativitatis, similiter & arcus duos ex argento in presbyterio cum columnis quatuor, & alios arcus quinque pensantes libras centum triginta. Idem vero præcipuus Præsul fecit ibidem vestem rubram alythinam, habentem in medio tabulam cum chrysoclavo cum historia Domini nostri Jesu Christi, & S. Simeonis, quando in templo est præsentatus, & in circuitu listam de chrysoclavo. Nec non aliam vestem de chrysoclavo, habentem historiam S. Dei Genitricis Mariæ miræ magnitudinis & pulchritudinis, decoratam gemmis pretiosis & margaritis ornatam, periclysi de chrysoclavo, & in circuitu lista de chrysoclavo.
Sed & in diaconia S. Mariæ Dei Genitricis domina nostræ, que appellatur Dominica, fecit vestem rubeam alythinam habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia ejusdem sanctæ Dei Genitricis ex margaritis ornatam, & periclysin de chrysoclavo.
Fecit autem & in diaconia sanctæ Dei Genitricis, que appellatur Antiqua, super altare majus ciborium ex argento purif-

LXV.
S. Mariæ ad Præsepe.

S. Auræ.
S. Marcelli.

Basilica Constantiniana.

LXVI.
S. Mariæ ad Præsepe.

S. Mariæ Dominice.

S. Mariæ Antiquæ.

CHRISTI
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3.
3. IMPP.

cipuus Præsul fecit iburibula Apostolica duo ex auro purissimo, ex quibus unum misit intus super corpus ejus, pensans libras quinquaginta duas, alterum pensans libras duas & uncias octo, quod præcedit per stationes.

Idem Pontifex investivit faciem altaris sanctæ Dei Genitricis Ad præsepe ex argento mundissimo deaurato pensante libras octoginta sex. Fecit ibi coronas duas ex argento purissimo pensantes libras quinquaginta quatuor. Cortinam majorem Alexandrinam holofericam ornatam de fundato unam.

Hic idem vero præcipuus Præsul ex largitate omnipotentis Dei & B. Petri Apostoli clavigeri Regni cælorum obtulit per universas Sanctorum Ecclesias hujus æmæ Urbis Romæ coronas, vel etiam canistros ex argento purissimo ob veniam peccatorum suorum, videlicet, in Ecclesia Domini nostri Salvatoris, que appellatur Constantiniana, fecit coronam ex argento purissimo pensantem libras viginti tres.

In basilica sanctæ Dei Genitricis ad præsepe similiter fecit coronam ex argento purissimo pensantem libras tredecim.

In Ecclesia S. Dei Genitricis ad Martyres fecit coronam pensantem libras duodecim & uncias tres.

In Ecclesia S. Dei Genitricis tituli Callisti fecit coronam argenteam pensantem libras tredecim & uncias tres.

In Ecclesia S. Dei Genitricis, que appellatur Antiqua fecit coronam ex argento pensantem libras tredecim.

In diaconia ipsius Dei Genitricis, que appellatur Cosmedin eodem modo fecit coronam ex argento pensantem libras duodecim.

Necnon in diaconia sanctæ Dei Genitricis, que appellatur Dominica, similiter fecit coronam de argento pensantem libras novem.

In diaconia S. Dei Genitricis, que appellatur Via lata, fecit coronam ex argento pensantem libras novem.

Item in diaconia sanctæ Mariæ in Cyro fecit coronam ex argento pensantem libras octo.

In diaconia sanctæ Dei Genitricis, que appellatur foris portiam, fecit coronam pensantem libras quatuor & uncias duas.

Similiter fecit in monasterio S. Silvestri coronam ex argento pensantem libras sex & uncias tres.

In monasterio S. Laurentii dicti * Pallaciani, fecit canistrum de argento pensans libras duas, & uncias septem.

In monasterio S. Pancratii, quod ponitur juxta basilicam Salvatoris, fecit canistrum de argenteo pensans libras quinque & semis.

S. Mariæ ad Præsepe.

LXXIV. Basil. Constantiniana.

S. Mariæ ad Præsepe.

S. Mariæ ad Martyres.

S. Mariæ tit. Callisti.

S. Mariæ Antiquæ.

S. Mariæ Cosmed.

S. Mariæ Domnicæ.

LXXV. S. Mariæ in Via lata.

S. Mariæ in Cyro.

S. Mariæ Forisportam.

* Pallacini

Fecit etiam in monasterio SS. Andrea & Bartholomæi, quod appellatur Honorii, canistrum ex argento pensans libras tres.

In monasterio S. Stephani, quod ponitur juxta Lateranas, fecit canistrum de argento pensans libras duas.

In monasterio primi Martyris Stephani quod ponitur ad B. Petrum Apostolum, fecit canistrum ex argento pensans libras tres & semis.

In monasterio SS. Joannis & Pauli, quod positum est juxta B. Petrum Apostolum fecit canistrum ex argento pensans libras tres.

In monasterio S. Martini fecit canistrum ex argento pensans libras quatuor & uncias duas.

In monasterio S. Stephani, quod appellatur Cava galla patricia, fecit canistrum pensans libras duas & semis.

In monasterio S. Casarii, quod positum ad B. Paulum Apostolum fecit canistrum ex argento pensans libras tres.

In monasterio S. Stephani apud S. Paulum fecit canistrum ex argento pensans libras duas.

In monasterio SS. Cosmæ & Damiani juxta Præsepe fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias duas.

In monasterio S. Andrea, quod appellatur Massa Juliana, fecit canistrum ex argento pensans libras duas.

In monasterio S. Hadriani, quod ponitur juxta Præsepe, fecit canistrum ex argento pensans libras duas.

In monasterio S. * Cassini, quod ponitur juxta B. Laurentium foris muros, fecit canistrum ex argento pensans libras duas.

In monasterio Sancti Stephani fecit canistrum ex argento pensans libras duas.

In monasterio S. Victoris ad S. Pancratium fecit canistrum pensans libras duas & uncias septem.

In monasterio S. Chrysogoni fecit canistrum ex argento pensans libras tres.

In monasterio S. Mariæ, que appellatur Ambrosii, fecit canistrum ex argento pensans libras duas.

In monasterio S. Mariæ, que appellatur Julia, fecit similiter.

In monasterio S. Andrea, quod positum est juxta basilicam Apostolorum, fecit similiter.

In Oratorio S. Stephani, quod positum est in monasterio Dulcissimi, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias quinque.

In Oratorio SS. Sergii & Bacchi, quod positum est in Callinico, fecit similiter.

In monasterio S. Agapiti, quod positum est juxta titulum Eudoxiæ fecit similiter.

In Oratorio sanctæ Agnetis, quod positum est in monasterio, quod appellatur duo

LXXVI.

LXXVII.

* Calli

LXXVII.

CHRISTI
816.LEONIS PAP. III.
21.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 3.
3. IMPP.

duo furna, fecit canistrum pensans libras duas & uncias octo.

Necnon in Oratorio S. Viti, quod positum est in monasterio, quod appellatur ad Surdas, fecit canistrum pensans libras duas & uncias novem.

In monasterio S. Bibianæ fecit similiter canistrum de argento pensans libras duas & uncias novem.

Fecit in Oratorio S. Lucie, quod positum est in monasterio * Recanati canistrum pensans libras duas.

Fecit in Oratorio S. Mariæ, quod positum est in monasterio S. Michaelis canistrum pensans libras duas, uncias duas.

In monasterio sancti Sergii fecit canistrum similiter ex argento pensans libras tres.

In Oratorio S. Agathæ, quod ponitur in monasterio ad caput Africi, canistrum ex argento pensans libras tres.

In monasterio S. Euphemie & Archangeli, quod positum est juxta titulum Pudens, fecit canistrum ex argento pensans libras quinque.

In monasterio S. Seridonis fecit similiter.

In Oratorio sanctæ Agathæ, quod positum in monasterio Tempali, fecit similiter.

In Oratorio S. Casarii ad monasterium de Corsas, similiter fecit canistrum pensans libras duas & uncias tres.

In monasterio S. Semitrii fecit similiter.

In monasterio S. Mariæ ad Aquas Salvias fecit similiter.

In monasterio S. Donati, quod positum est juxta titulum S. Priscæ, fecit canistrum argenteum pensans libras duas & uncias quinque.

In monasterio S. Joannis, quod positum est in Aventino, fecit similiter.

In Oratorio sanctæ Mariæ, quod positum est in monasterio de Lutara, fecit canistrum argenteum pensans libras duas & semis.

In monasterio Hierusalem, quod positum est ad S. Petrum Apostolum, fecit similiter.

In monasterio S. Agnetis posito foris portam Numentanam, fecit canistrum ex argento pensantia libras quinque.

In monasterio S. Eugeniæ foris portam Latinam pari modo fecit canistrum ex argento pensantia libras quinque.

In Oratorio S. Gregorii, quod positum in Campo Martis, fecit canistrum pensans libras tres. Hactenus de donis in monasteria collatis, que numerata hic habes quadraginta quatuor, ut non te pigeat proluxa lectio, cum representata in his habeas veterem Romam hujus temporis in numero & cultu diversorum nominum Ecclesiarum. Sed dolendum sit,

Ann. Eccl. Tom. XIII.

LXXIX.

earum quamplurimas excidisse; gaudendum tamen, vel earum saltem nomina superesse. Pergit vero de aliis donis ad alia loca sacra missis Anastasius cœptam semel orationem:

Fecit in titulo beatæ Sabine coronam ex argento purissimo pensantem libras octo.

In diaconia SS. Silvestri & Martini posita juxta Orpheam, coronam ex argento pensantem libras sex & uncias duas.

In Oratorio S. Lucie, quod est positum in xenodochio, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias quatuor.

In Oratorio S. Abbachyri, quod est in xenodochio, fecit similiter canistrum pensans libras duas.

In Oratorio SS. Cosmæ & Damiani positum in xenodochio, quod appellatur Tuccium, fecit canistrum pensans libras duas & unciam unam.

In Oratorio S. Peregrini posito in hospitale Dominico ad Naumachiam fecit canistra pensantia libras quinque & unciam unam.

Fecit idem Pontifex in basilica Domini nostri Jesu Christi, que appellatur Constantiniana, super altare majus vestes chrysoclavas duas, ex quibus unam habentem historiam Dominicæ Resurrectionis, aliam habentem historiam vivificæ & venerandæ Dominicæ Crucis. Cantharos ex argento mundissimo octo pensantes simul libras vigintiseptem & uncias sex. Investivit super rugas ante ingressum altaris ex argento purissimo pensante libras quadraginta octo & uncias octo. Fecit coronam ex argento purissimo pensantem libras duodecim. Fecit ubi supra ad Fontes vela alba holoferica ornata in circuitu de fundato atque quadruplo numero decem. Sarta recta ipsius Ecclesiæ cum quadriporticu simul ad fontem omnia, & in omnibus noviter restauravit. Que enim intacta & inconcussa reliquerat terræ motus? simul & fenestras in apside ex vitro ex diversis coloribus concluserat, atque decoravit: & alias fenestras basilicæ ex metallo gypfino reparavit. Et in medio basilicæ fecit cortinas duas, ex quibus unam majorem fundatam albam, & aliam minorem albam rosatam.

Fecit idem Pontifex in basilica sanctæ Dei Genitricis, que appellatur, Ad præsepe, cortinam rosatam cum periclysi de fundato: canthara de argento purissimo duo pensantia libras vigintitres, columnas duas pensantes libras viginti unam, uncias quinque: Crucem cum gabatha ex argento mundo pensantem libras quinque.

In diaconia ipsius Dei Genitricis, que appellatur Antiqua, fecit tetravila alythina ornata in circuitu de quadruplo.

In Oratorio S. Andrea vela holoferica ornata, ut supra.

LXXX.

LXXXI.

S. Mariæ ad Præsepe.

LXXXI.

<p>CHRISTI 816.</p>	<p>LEONIS PAP. III. 21.</p>	<p>LUDOVICI LEONIS ARMENI 3. IMPP.</p>	<p>3. IMPP.</p>
-------------------------	---------------------------------	--	-----------------

duo ornata in circuitu de stauraci, & in medio basilicae fecit cortinam majorem de fundato mirifice decoratam, ornatum in circuitu de Tyrjo, & in medio Crucis de Tyrjo.

S. Sabina. *Fecit in titulo S. Sabinae Martyris super altare majus vestem albam holosericam rosatam habentem in medio tabulam de stauraci, & in medio historiam Dominicæ Resurrectionis, & in circuitu listam de chrysoclavo.*

S. Susanna. *Pari modo in titulo S. Susannæ Martyris super altare majus vestem albam fecit de holoserico rosatam, habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia Dominicæ Resurrectionis, & in circuitu listam de chrysoclavo.*

LXXXIX. S. Stephani in Caelio Monte. *Fecit in basilica S. Stephani primi Martyris in Caelio monte vestem albam holosericam rosatam, habentem in medio tabulam de stauraci cum historia Dominicæ Resurrectionis, & Crucem de Chrysoclavo.*

S. Georgii. *In diaconia B. Georgii Martyris super altare majus fecit vestem albam holosericam rosatam, habentem in medio tabulam de stauraci cum historia Crucifixi, ornatum de Tyrjo, & rosas de chrysoclavo.*

S. Mariae ad Prae-
pe. *Idem vero protectus a Deo venerabilis & praeclarus Pontifex in basilica sanctæ Dei Genitricis, quæ appellatur Ad præsepe, ob nimium amorem ipsius Domine nostræ fecit pharum ex argento purissimo cum lucerna & cerapto suo, pensante simul libras quadraginta & semis: & constituit ejus beatitudo, ut in Dominicis diebus, vel in sacris solemnitatibus juxta Lectorem confisteret, & ad legendum sacras lectiones luminis splendore fulgeret.*

S. Petri basilica. *In Ecclesia B. Petri pari modo fecit pharum ex argento purissimo cum lucerna & cerapto suo, pensantem libras nonaginta & semis; & sub imagine Salvatoris Crucifixi in modum, fecit coronam ex argento purissimo pro luminarium splendore, pensantem libras. . . .*

XC. S. Apollinaris Ravenn. *In basilica S. Apollinaris Martyris atque Pontificis, quæ fundata est juxta civitatem Ravennam, jam præ nimia vetustate ruinæ proximam restauravit, & in meliorem deduxit statum. Super altare vero ipsius sacrae basilicae in honorem omnipotentis Dei & B. Petri Apostoli de ejus donis, ac datis fecit vestem sericam rosatam albam, habentem in medio Crucem de chrysoclavo cum orbiculis, & rosas sericas, habentes historias Annuntiationis & Natalis Domini, atque Passionem, & Resurrectionem; necnon in caelos Ascensionem, & Pentecostem, ornatas in circuitu simili modo de chrysoclavo; sed & canistrum ex argento purissimo inibi fecit cum catenulis supra, pensans libras quindecim.*

Episcopium Albanense simul cum Ecclesia, quæ nomine B. Pancrati fundata est, per quamdam negligentiam vel injuriam, per immissionem diabolicam post matutinas laudes exustam a fundamentis usque adtectum, clementissimus & solertissimus Pontifex, Deo inspirante, firmum jaciens fundamentum, mirum in modum noviter restauravit, & sarta tecta in meliorem statum deduxit, & fecit super altare majus vestes duas, e quibus unam cum rosis majoribus habentem grypbes, ornatum in circuitu de fundato, & aliam vestem de fundato, sed & tetravila serica alybina ornata de Tyrjo optimo in circuitu ejusdem altaris fecit numero quatuor.

Verumetiam in Ecclesia B. Petri Apostoli fecit vestem rosatam habentem historiam Domini nostri Jesu Christi, quando extendit manus, & apprehendit Petrum Apostolum de fluctibus maris.

Idem beatissimus & praeclarus Pontifex fecit in basilica S. Cyriaci vestem albam holosericam, habentem in gyro periclysin de fundato, & in medio historiam Resurrectionis, & in circuitu altaris tetravila alba, habentia periclysin de Tyrjo.

Fecit autem & in titulo sancti Vitalis vestem albam holosericam, habentem periclysin de fundato, & in medio historiam Resurrectionis.

Necnon & in diaconia sancti Archangeli posuit vestem albam holosericam, habentem periclysin de Tyrjo, & in medio historiam Resurrectionis.

Item super altare S. Abbachyri fecit vestem similem.

Porro in diaconia S. Agathæ Martyris fecit idem Pontifex vestem albam holosericam, habentem in gyro periclysin de Tyrjo, & in medio historiam Resurrectionis.

Verum & in titulo S. Panmachii super altare SS. Joannis & Pauli fecit vestem albam holosericam, habentem in gyro periclysin de fundato, historiam Crucifixi, Ascensionis, & Pentecostes.

Pariter in Ecclesia beati Clementis Martyris atque Pontificis fecit vestem albam cum Chrysoclavo, habentem historiam Resurrectionis, & Ascensionis & Pentecostes.

In Ecclesia S. Cyriaci posita via Ostiensis fecit vela e quadraplo numero quinque, habentia historiam Salvatoris vocantis discipulos de nave, & super altare ipsius Martyris posuit vestem de fundato.

In basilica sanctæ Dei Genitricis super Virginis Mariæ domine nostræ, quæ est Ad præsepe, fecit coronas argenteas cum delphinis duodecim, pensantes libras centum & duas, & uncias quatuor: & phara cantbara argentea cum delphinis numero. . . pensantia libras octoginta & semis.

Idem

<p>CHRISTI 816.</p>	<p>LEONIS PAP. III. 21.</p>	<p>LUDOVICI LEONIS ARMENI 3. IMPP.</p>	<p>3. IMPP.</p>
-------------------------	---------------------------------	--	-----------------

Basilica S. Petri. *Idem beatissimus Pontifex fecit in basilica B. Petri Apostoli nutritoris sui ante presbyterium pharum volubilem ex argento purissimo cum coronis & Crucibus, pensantem libras centum trigintaquinque & uncias sex. Verum & idem ipse & deorsum ubi sacratissimum corpus ipsius principis Apostolorum requiescit renovavit imaginem auream habentem vultum Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, ac sanctæ Dei Genitricis Domine nostræ & beatorum Apostolorum Petri & Pauli atque Andreae, necnon & B. Petronilla virginis, ubi & addidit auri obrizi libras viginti unam & uncias tres & semis.*

S. Martini. *Vestivit altare sancti Martini Confessoris Christi ex argento purissimo deaurato * ex terra quandam Fridigisi Abbatis, pensante libras decem & septem & semis.*

SS. Martyrum Nerei & Achillei. *Idem praeclarissimus Pontifex conspicens Ecclesiam beatorum Martyrum Nerei & Achillei præ nimia jam vetustate defecere, atque aquarum inundatione repleti, juxta eandem Ecclesiam noviter a fundamentis in loco superiore Ecclesiam construxit mira magnitudinis, & pulchritudinis decoratam. In quo etiam loco hæc obtulit dona, ciborium ex argento purissimo pensans libras ducentas quindecim, canistra ex argentea numero sex pensantia simul libras quindecim. Calicem & patenam ex argento purissimo deauratos pensantes libras duodecim & uncias decem. Regnum super altare, ex auro purissimo, pensans libras duas & uncias sex, vestes duas, ex quibus unam albam holosericam, habentem historiam Dominicæ Nativitatis, Resurrectionis, Ascensionis, atque Pentecostes, ornatum in circuitu de chrysoclavo, & aliam de Tyrjo. In restauratione autem ejusdem Ecclesiæ recens factæ reperimus ejusdem instaurationis a Leone facta aliqua monumenta: Sixtus enim Papa quartus, qui restauravit, & ipse breviori ambitu ipsam con-*

traxit, & obtexit, quod labefactatum vidit vetus pavimentum.

Item fecit in basilica beatæ Dei Genitricis Ad præsepe regnum ex auro purissimo spanoclisto, diversis in circuitu de chrysoclavo ornatum lapidibus pretiosis, pensans libras quatuor & uncias septem.

Fecit vero communicales ex argento purissimo per singulas urbis regiones, quæ præcederent stationes per manus acholytorum numero viginti quatuor, pensantes simul libras. . . .

Pari modo in basilica B. Petri fautoris sui fecit regnum ex auro purissimo diversis pretiosis ornatum lapidibus, pensans libras septem.

Fecit etiam in diaconia SS. Martyrum Nerei & Achillei vela promiscua holoserica numero. . . . Quæ autem hoc tempore diaconia erat, postea transit in titulum.

Itemque fecit sarta tecta B. Agapiti Martyris sita juxta Ecclesiam Beati Laurentii foris murum; & quæ præ nimia vetustate emarcuerant noviter restauravit.

Immo & in titulo B. Pudenciana fecit vestem albam holosericam ornatum in circuitu de Tyrjo. Hactenus Anastasius de Ecclesiarum ornamentis. Sic igitur in chartis saltem fulgeant, quæ temporis injuria, ut de omnibus rebus mundi hujus accidit, sunt consumpta.

Ad postremum autem ista habet de ordinationibus ab eo habitis. Fecit autem ordinationes tres per mensem Martii, in quibus creavit presbyteros triginta, diaconos undecim, Episcopos per diversa loca vigintis sex. Sepultus autem est in basilica B. Petri Apostoli pridie Idus Junii, Indictione nona, & cessavit Episcopatus dies decem. Ita Anastasius, licet alii habeant dies viginti Sedem vacasse, sed Anastasio magis creditur.

Sic igitur vigesima secunda ejusdem mensis Junii creatus est in locum ipsius

XCVI. Ste.

PAGIUS VIII. *A num. XCVI. ad CI. Cum post mortem Leonis III. Sedes dies decem vacaverit, ut mox diximus ex Anastasio, Stephanus hujus nominis IV. die vicefima secunda mensis Junii, in quam Dominica cadebat, consecratus est, ut recte asserit Baronius, qui tamen eum Stephanum V. perperam appellat, ut ex iis, quæ anno DCCLIII. num. XIII. diximus, certo constat Theganus de Stephano IV. scribit: Stephanus statim, postquam Pontificatum suscepit, iussit omnem populum Romanum fidelitatem cum juramento promittere Ludovico: & dirigens Legatos suos ad supradictum Principem, nunciavit ei, ut libenter eum videre voluisset in loco ubi cumque sibi placuisset. Quam etiam in rem Eginhardus in Annal. ait: Nondum duobus post consecrationem suam exactis mensibus, quam maxime paterat itineribus ad Imperatorem venire*

contendit: missis interim duobus Legatis, qui quasi pro sua consecratione Imperatori suggererent. Quod ubi Imperator audivit, Remis ei statim occurrere. Missisque obviam his qui eum illo deducerent, adventum ejus præveniens, cum magno eum ibidem honore suscepit. Qui statim Imperatori adventus sui causam inlatauans, celebratis ex more Missarum Solemnis eum diadematis impositione coronavit. Multis deinde inter eorum muneribus & datis ac acceptis, convitiisque opipare celebratis, & amicitia vicissim firmissimo robore constituta, aliisque utilitatibus Sanctæ Dei Ecclesiæ pro temporis opportunitate dispositis, Pontifex Romanus, Imperator Compendii Palatum petiit. Theganus congressionem Pontificis & Imperatoris fuse describit, additque: In proxima die Dominica in Ecclesia ante Missarum solemniam eum Clero & omni populo consecravit eum, &

Hoc etiam dubitari possit, efficiunt. Cum præsertim Ludovicus Imperator anno sequenti, ut suo loco apparebit, in Constitutione a se edita de donatione facta Romanæ Ecclesiæ, liberam esse velle declarat electionem & coronationem Romani Pontificis; nec ad aliud teneri, qui creatus est Pontifex, nisi ubi est consecratus, legationem mittere ad ipsum Imperatorem, qua cum de sua promotione faciat certiores prout, & successor Stephani hujus Paschalis Papa fecit

se conspicitur. Adeo ut non sanctum ejusmodi decretum, vel ab ipso Ludovico non acceptatum opus sic affirmare, cum (ut dictum est) anno sequenti his contraria ab eo constituta noscantur. Recitat illam ipsam Ludovici Constitutionem etiam (a) Gratianus, simulque ea, (b) quæ contigerunt in electione Hadriani Papæ secundi, cum nec qui aderant tunc Romæ Legati ejusdem Imperatoris vocati sunt.

(a) Diff. 63. c. 30. Ego Lnd. (b) Diff. 63. c. 29. Cum Hadrianus.

Sequi.

lhardi Successor, Anglo-Saxonum Ecclesiæ componere, & Monasteriorum quieti, commodique prospicere studens, Synodum in Merciorum Provincia, hoc est, ipsius Dioceseos medietullo, in loco quem Celchyth vocant, congregavit, quo Kenulphus Merciorum Rex & Proceres plurimum Episcopis, Abbatibus, & Monasteriorum Præfatis convenere; fidem Orthodoxam retinere, ac Præcepta Canonica; & novos aliquot Canones edidit, ad res & mores Ecclesiasticorum spectantes, ut videre est apud Spelmanum pag. 327. & apud Alfordum in Annal. Ecclesiæ Anglicanæ hoc anno. Synodus dicitur in Actis habita anno Dominica Incarnationis octingentesimo decimo sexto, Indictione nona, die sexto Kal. Augusti Kenulphi Regis Merciorum, anno vigesimo. Decreta in ea statuta fuisse ab Alfordo exponuntur.

Synodus Anglica.

PAGIUS Tumultus Sorabovum & Vasconum.

si sunt ab eo, qui dicuntur Orientales Franci, sed & Saxonici generis Comites, contra Sorabos Sclavos, qui ab ejus Imperio dicebantur defecisse. Quorum conatus quam brevissime ac facilitate, Christo donante, compressus est. Sed & Vasconum citimi, qui Pyrenæi jugi propinqua loca incolunt, eodem tempore juxta genuinam consuetudinem levitatis, a nobis omnino deseruerunt. Causa autem rebellionis fuit, eo quod Sigwvinum eorum Comitem propter marum pravorum castigationem, quibus pene erat importabilis, ab eorum removit Pralatione Imperator. Qui tamen adeo sunt duobus expeditionibus edomiti, ut sero pariter eos incepti sui, dedicationemque magno expectent voto. Quæ hoc anno contigisse testantur Annalista Bertinianus & Eginhardus in Annal.

XXX

Vulfridus Dorovernensis Archiepiscopus Ethel-

I. De obitu Stephani Papæ & tempore Sedis ejus.

Sequitur annus Redemptoris octingentesimus decimus septimus, Indictione decima, quo Stephanus Papa cum sedisset menses septem & dies tres, octavo Kal. Februarii (sive nono, ut habent alii) ex hac vita solvitur, sepeliturque in basilica S. Petri, cum mense Decembri ordinationem habuisset, in qua creavit presbyteros octo & diaconos quatuor; Episcopus vero per diversa loca quinque. Hæc Anastasius, apud quem error irrepsit: nam cum septem menses ipse sedisse dicatur errore librari factum, ut suo loco septem mensium, septem positi habeantur anni: sed & irrepsit error pejor priore, dum apud eundem aliquis, qui postea exscripsit, utrumque reddidit numerum, nempe septem annos & septem menses; sed redarguitur quam apertissime error ex hujus temporis rerum Francorum scriptoribus, cum omnes æque testentur post reditum ex Galliis Stephanum tribus mensibus tantum fuisse superseditem. Ipsum insuper Stephanum fuisse illustratum miraculis, ex Thegano hujus temporis fidelissimo scriptore dictum est anno superiori. Sunt multa in Anastasii codice, quo utimur, de ornamentis a Stephano Papa in diversas Ecclesias collatis, & restoratione earum & ædificiorum structuris, sed ad Leonem esse referenda, pagine ipsæ transpositæ docent; cum alioqui nec temporis angustia talia tantaque adscribi Stephano patiantur, cum plurimum annorum ad ea consummanda oportuisset spacia inter-

Ann. Eccl. Tom. XIII.

cessisse. His igitur prætermisiss, ad successorem Stephani convertamus orationem.

Cum vix biduo (ut habet Anastasius) Sedes vacasset, Paschalis miro totius populi & cleri consensu Papa creatur, quinto Kal. Februarii. De cujus natalibus & vita bene a pueritia instituta ista apud eundem Anastasium leguntur: Paschalis natione Romanus ex patre Bonoso a primævo ætatis suæ divino cultu mancipatus atque sacrosanctæ Ecclesiæ Patriarchio studiis divina salutiferisque scripturæ imbutus, tam in psalterio, quam in sacris paginis novi & veteris Testamenti spiritualiter eruditus, elegans & in omni bonitate perfectus, subdiaconus quidem factus, & postmodum diaconus, atque presbyter consecratus est.

II. Paschalis Papa creatur.

Erat autem vir sanctus, castus, pius & innocens, magnanimus, loquela devotus, pudicitia plenus. Sed & nimis hilariter, jucundeque in elemosynis pauperum cuncta, quæ habebat, opportune distribuens. In colloquiis divinis frequentius cum religiosis ac sanctis monachis sedula observatione, diu noctuque insistebat in orationibus ac vigiliis, quotidianisque jejuniis humiliter & honeste vivebat. Quem dum prædecessor ejus dominus Leo ter beatissimus Papa tantis studiis pervigilem, & religionis devotum conspexisset: tunc ei monasterium B. Stephani primi Martyris juxta Ecclesiam B. Petri Principis Apostolorum ad regendum

Virtutes Paschalis.

E e e e 2 com-

PAGIUS SÆC. IX. Anno Eræ Hispan. DCCCLV. Anno Hegiræ CCII. inchoato die 20. Julii fer. 2. A. C. 817.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6316.

Ⓞ 14. D. 1. P. 22. April. Indict. 10.

JESU CHRISTI 817.

PASCHALIS PAPÆ I.

LUDOVICI IMP. 4.

LEONIS ARMENI IMP. 3.

I. Moritur Stephanus IV. PP.

Num. I. ad V. Stephanus Papa, tertio postquam Romam venerat mense, sed nondum exacto circiter VIII. Kalend. Februarii diem obiit, cui Paschalis Successor electus, post completam solemniter ordinationem suam, & munera & excusatorium Imperatori misit Epistolam; in qua sibi non solum nolenti; sed etiam plurimum renitenti Pontificatus honorem velut impactum asseverat. Missa tamen alia Legatione, pactum quod cum Prædecessoribus suis factum fuerat, & secum fieri & firmari rogavit. Hanc Legationem Theodorus Nomenclator & detulit, & ea que petierat, impetravit, inquit Eginhardus in Annal, & iisdem verbis Annalista Bertinia-

mus. Auctor Vitæ Ludovici Pii tradit etiam Stephanum tertio mense, postquam e Francia Romanam rediit, ultimum diem clausisse. Quare, cum Stephanus IV. die XXI. mensis Januarii supremum diem obierit, circa initium mensis Octobris anni elapsi e Francia digressus est, & circa initium mensis Novembris ejusdem anni Romam pervenit.

In Anastasio editionis Parisiensis dies emortualis Stephani non memoratur. Eginhardus in Annal. & Annalista Bertinianus tradunt eum obiisse circa VIII. Kalend. Februarii, Auctor Chronici Fontanellensis cap. 16. ait eum decessisse VIII. Kalend. Febr. Verum cum Anastasius dicat: cessavit Episcopatus dies duos, asseratque eum sedisse annos septem, menses septem, manifestum est, Librarium annos illos septem, magno errore Stephano IV. attribuisse, cum ex eodem constet eum die XXII. mensis Junii anni elapsi ordinatum esse, & ex antiquis Francorum Annalibus, illum hoc anno vivere decessisse. Quare cum menses septem federit, ut habent Codex MS. Colbertinus num. 417. Orderricus lib. 2. Hermannus Contractus, Martinus Polonus, Luitprandus & Catalogi Colbertini II. & VI. & tam Annalista Fuldenis, quam Hermannus Contractus juxta editionem Canisianam, diserte asserunt, eum IX. Kalendas Februarii,

II. Succedit ei Paschalis.

te

CHRISTI 817.

PASCHALIS PAP. I.

LUDOVICI 4. IMPP. LEONIS ARMENI 4.

(a) Matt. 5. commisit, quia scriptum est (a): Nemo Lucernam accendit & ponit in abscondito neque sub medio, sed super candelabrum, ut qui ingrediuntur lumen videant. Unde qui suimet vita hujus temporalis moderando correxit, ad exemplum bene vivendi subditis & . . . ctione pietatis religiosus exornavit.

III. Paschalis qualis electio. Qui etiam gratiam hospitalitatis peregrinis, qui ob amorem beati Petri Apostoli de longinquis regionibus ad ejus Limina accurrebant, utiliter preparans necessaria, ministrabat, & occulte quibus egebant hilariter erogabat. Et semper quotidie in Dei operatione crescebat, usquequo praedecessor ejus dominus Stephanus Papa de hac luce ad aeternam beatitudinem migrasset. Dum ergo per tanta bonae operationis exempla praecipua longe laetere fama discurreret; & omnipotens Deus in regimen Ecclesiae suae sub pia gubernationis cura annueret apte, moderateque disponere; una concordia, eademque voluntate, divino interveniente consultu, a cunctis sacerdotibus & proceribus, atque omni clero, necnon & Optimatibus atque cuncto Populo Romano consentientibus, ad laudem & gloriam omnipotentis Dei in

Sedem Apostolicam Pontifex elevatus est. Erat enim Patrum praeceptorum, & Pontificum institutorum atque canonum, legum & sanctionum diligentissimus observator. Et cuique justitiae norma a tempore ordinationis suae nobilissimus promulgator, tardus ad irascendum, velox ad miserandum, nulli malum pro malo reddens, sed semper misericors omnibus civibus, & a Deo sibi commissi Populi Romani amator & gubernator existeret. Haec apud Anastasium, & alia, quae opportunius suo loco dicentur inferius.

IV. Legatio Paschalis Papae ad Ludovicum cum sup. Cum igitur Paschalis ad Pontificatum esset assumptus ex monasterio, licet invitatus ac renitens: placuit de sui electione certiorum reddere Ludovicum Imperatorem, ad eumque legationem mittere, qua significaret, se invitum ac reluctantem, fuisse coactum subire munus tanti Apostolatus. Hujus legationis ac litterarum Paschalis Papae mentio est in vita Ludovici Pii Imperatoris his verbis: Post expletam consecrationem solemnem Legatos cum epistola Apologetica, & maximis muneribus Imperatori Paschalis misit, insinuans non se ambitione ac voluntate, sed electione & populi acclamatione, huic succubuisse potius, quam insulsiisse dignitati. Hu-

PAGIUS se die XXIV. mensis Januarii defunctum, manifestum est, Eginhardum & Annalium Bertinianum de die sepulturae Stephani interpretandos, quem passim Auctores cum die obitus confundunt, Papebrocius quidem in Conatu Chronico-Historico ejus mortem cum die XI. Kalend. Februarii seu cum die XXII. mensis Januarii connectit; verum eum diem insequenti adhuc in vivis fuisse demonstrat subscriptio Rescripti ab eo dati, quae extat in Excerptis Chronici Monasterii Farfensis apud Duchesnum Tom. III. pag. 655. in qua legitur: Scriptum per manus Christophori Scriverii, in mense Januarii, Indictione X. bene valet. Datum X. Kal. Februarii, per manus Theodori . . . Sancta Sedis Apostolica, imperante Domino Ludovico

Piissima Augusta a Deo coronata, magno, pacifico Imperatore, anno III. & patr. ejus (legendum P. C. ejus; seu post Consulatum ejus) anno III. Indictione X. Indeque intelligimus, Stephanum subita morte sublatum esse, & Ludovicum Pium ipso, quo Imperium inivit, die Consulatum perpetuum capefisse, uti in more positum erat. Quid itaque Stephanus Papa die XXIV. mensis Januarii, sequentique sepultus, & Paschalis ejus Successor, eadem die, quae in Dominicam cadebat, consecratus fuit. Paschalis Legatum statim ad Ludovicum Imp. misit, qui negotio peracto, & petitis imperatris, super confirmatione scilicet pacti & amicitia more Praedecessorum suorum reversus est, inquit Auctor Vitae Ludovici Pii.

A num.

NOTAE [1] U T aliquid epochae Pontificatus Paschalis I. ex veteribus monumentis addatur, in Regesto Sublacensi, scilicet monasterii SS. Benedicti & Scholasticae apud Sublacum assertur adhuc etiam veterum documentorum magna collectio in unum volumen compacta; quod quidem volumen ante medium Christi saeculum XII. scriptum est. Malta quidem oscitantur a librario ex autographis descripta sunt, nonnulla quoque spuria, & schismatica in eo deprehendi arbitramur. Haec de eo Regesto praemonita esse volumus, quoniam ex eo deinceps multa, cum suis mendis & naevis ex eodem Regesto descripta dabimus. In eo igitur pag. 91. recensetur locatio quaedam, cujus initium est: Anno Deo propitio Pontificatus Domini Paschali summi Pontifici & universali PP. (super geminatam PP. aliena manu scriptum est primi) in sacratissima sede B. Petri Apostoli SEXTO, Indictione XV. mense Septembrio die IIII. Palumbus presbyter ibi est, & Abbas monasterii S. Erasmi in calio monte locat ad tertiam generationem Trasmundo Secundicevio sancta Sedis Apostolica, seu Philippa illustrissima femina jugalibus personis fundum, qui appellatur ad septem arbores, positum via Tiburtina, milliaro ab urbe Roma plus minus quinto. Infra: De qua re, & de quibus omnibus superscriptis juratus dico per Deum &c. Sancta Sedis Apostolicae Principi a Deo coronata Domino LAUDOVICO, & LOTHARIUS magnis Imperatoribus, seu salutem viri beatissimi, & Apostolici Domini Paschali summi Pontifici & universali PP. Signum man. Palumbi Secundicevio hanc cartam facta mihi Trasmundo & Philippa jugalibus subscripsi, & testes &c. Sequuntur duo testes. In fine: Ego Zacharia cartularius & magister censi urbis Roma compleri & absolvi. Annus sextus Pontificatus Paschalis, & Indictio XV. conveniunt in annum Christi 822. GEORGIUS

CHRISTI 817.

PASCHALIS PAP. I.

LUDOVICI 4. IMPP. LEONIS ARMENI 4.

Hujus bajulus fuit Theodorus Nomenclator, qui peracto negotio, & petitis imperatris super confirmatione scilicet pacti & amicitia more praedecessorum suorum, reversus est. Haec auctor ejusdem temporis, Eadem alii ejusdem quoque saeculi historiam prosequuntur veteres ejus quales scriptores habent.

V. Ludovicus in vita discrimen adductus. Quae autem post haec acciderint ipsi Ludovico Imperatori, idem vitae ejus auctor, & rerum inspector sic ait: Sub eodem anno, Quadragesima pene exacto tempore, ultima hebdomadis, quinta feria, qua Dominica Coena celebratur memoria, dum peractis omnibus, quae tanta diei solemnitas exigebat, Imperator ab Ecclesia in Regiam se recipere vellet, porticus lignea, per quam redeundum erat, carie, senioque confecta, & humectatione continua putrefacta, fatiscens inferioribus, sub Imperatoris pedibus, Comitumque illius collapsa magnum fragore sui omni palatio incussit metum, verentibus singulis, ne ruina illius eventus imperatorem oppressisset, sed a Deo, cui erat dilectus, a praesenti discrimine est protectus. Nam cum viginti, vel eo amplius Comites cum eo ad terram usque deciderint, variasque incurrerint calamitates: ille nihil tristioris incurrit jactura, praeter imi pectoris locum, cui illisus est capulus ensis, ultimaque auris cutis paululum expoliata, sed & crus illius juxta inguina cuidam ligno impactum, cui tamen citissime est subventum. Adhibito enim medicorum studio, quam brevi prima saluti est restitutus. Viginti namque peractis diebus, Noviomagum ventum petit.

PAGIUS III. A numer. V. ad XIX. Annalista Caesareus a Lambecio editus his verbis Opus suum claudit: Anno quarto (scilicet Ludovici Aug.) conventum suum habuit Hludwichus Imperator cum Francis in Aquisgrani mense Junio, & indicto) adde jejuniis ex Chronographo Hildensheimensi) ordinatus est filius ejus Hludarius in Imperatorem, at censori Regni fieret cum patre. Eo anno Stephanus Papa decessit, cui successit Paschalis in Pontificatu. Bernardus quoque Rex Italiae seditionem levavit contra Imperatorem, & Hludovicum Augustum Italianam cum exercitu perrexit. Eodem anno Ratgarii Abbas (scilicet Fuldenensis) depositus est. Quae verba ex eo excerptis usque ad depositionem Ratgarii Annalista Hildensheimensis, qui suos Annales ab anno DCCKIV. quemadmodum Caesareus, auspiciat, huncque modo integrum describit, modo mutilat, & quandoque amplificat. Quod si Lambecius ad id animus advertisset, ex Annalista Caesareo Hildensheimensem tantum supplevisset ac emendasset. Is postea vel quispiam alius eodem Annale Caesareo usque ad annum Christi CMXCV. perduxit, ut notavit Duchesnius Tom. III. ubi Chronicon Hildensheimense exhibet; alius Anonymus eodem usque ad annum circiter MXI. aliusque usque ad annum MCXXXVII. continuavit, ut suis locis indicabo.

VI. Quo peracto negotio, Imperator generalem habuit conventum Aquisgrani, in quo quantum fervoris circa divinum cultum in arca pectoris gestaret, tanto animu declaravit. Congregatis enim Episcopis, nobilissimoque sancta Ecclesiae clero, fecit componi, ordinarique librum canonicam vitam normam gestantem, in quo totius illius ordinis perfectio continetur, sicut reclusus ipse fatetur. In quo etiam inseri jussit cibi potusque, atque omnium necessariorum summam, ut omnes tam viri, quam sanctimonialibus, sub hoc ordine Christo servientes nullis praepediti necessitatibus, libera servitute Domino omnium militare meminissent. Quem librum per omnes civitates & monasteria canonici ordinis sui Imperii misit per manus Misforum prudentium, qui illum in omnibus supradictis locis transcribi facerent, debitaque atque conscripta exigerent stipendia ministrari. Quae res magnum Ecclesiae contribuit exultationis tripudium, & piissimo Imperatori debita cum laude immortale monumentum. Idemque constituit idem Deo amabilis Imperator Benedictum Abbatem, & cum eo monachos strenua vitae per omnia, qui per omnia monasteria monachorum euntes, redeuntesque uniformem traderent cunctis monasteriis tam viris, quam sanctimonialibus feminis vivendi secundum regulam S. Benedicti incommutabilem morem. Habes ista omnia, prout a Ludovico constituta leguntur, capitibus octoginta distincta in additione prima post septimum librum Capitularium Francorum, hac inscriptione notata litteris grandiusculis.

VII. Anno Incarnationis Domini nostri Jesu Christi.

IV. Ludovico Pio imperante Regula Sancti Benedicti adeo propagata erat, ut in cunctis Monachorum Pater appelleretur ab Ardone Monacho in Vita Sancti Benedicti Anianensis Abbatis, quod ante eum Alcuinus ad ipsum iidem fere verbis tradiderat in Epigrammate CXII. sed cum in eo celeberrimo ordine disciplina jam collapsa esset, gloriosissimus Ludovicus, tum Rex Aquitanorum, tum omnibus in Regno suo Monasterio praesens, ut normam salutiferam cunctis ostenderet, inquit idem Ardo de Sancto Benedicto Anianensi Abbate, qui etiam loquens de iis quae hoc anno idem Ludovicus Pius in Conventu Aquisgranensi egit, haec scribit: Multa Monasteria erant, quae quondam regulariter fuerant instituta, sed paulatim tepescente rigore regularis pene deperierat Ordo. Ut autem sicut unum omnium erat profectio, fieret quoque omnium Monasteriorum salubris una consuetudo, jubente Imperatore aggregatis Canoniorum Patribus una cum quampluribus Monachis per plures refectus dies. Omnibus ergo simul positus Regulam ab integro dissentiens, cunctis obscura dilucidans, dubia patefecit, praeter errores abstulit, utiles consuetudines affectuque confirmavit. Judicia igitur Regulae cunctaque dubia ad proficuum deducta effectum, quas minus Regula pandit consuetudines, assentientibus cunctis protulit, de quibus etiam Ca-

monium. Sed & Adelhardus quoque confobrinus Caroli Magni iustus est exulare: nescitur causa, cum tamen vir esset sanctitate conspicuus, de quo inferius dicendum.

Misit hoc anno Paschalis Papa pallium ad Viennensem Archiepiscopum, presentisque litteras ad eum dedit, quibus praeter alia, notas temporis exploratas ostendit: Sic enim se habent (a): Paschalis Episcopus servus servorum Dei Reverendissimo, & Sanctissimo fratri Bernardo, Sanctae Viennensis Ecclesiae Archiepiscopo.

(a) Bibl. Flor. edit. a Joan. a Bosco Caest. par. ult. pag. 49.

Paschalis Pap. ad Bernardum Viennensem Archiep.

Quia sanctitatem tuam in Ecclesia Viennensi gubernationem suscepisse cognovimus, in Domino Deo nostro plurimum inde gaudemus. Unde Apostolica vice monemus, ut in custodia gregis Dei studium tuae dilectionis prudenter invigilet. Pallii usum, quem ad sacerdotalis officii honorem, & ad ostendendam unanimitatem, quam cum beato Petro Apostolo universus grex Dominicarum ovium, quae ei commissae sunt, vim habere non dubium est: ab Apostolica, sicut decuit, sede poposcisti. Ipsum igitur tibi, Viennensique tuae Ecclesiae, utpote ab eisdem Apostolis fundatae majorum more libenter indulgimus, ad ostendendam in te, tuamque Ecclesiam ejusdem sedis Apostolicae charitatem: utque secundum morem Ecclesiae eo utaris benigne designamus: fraternitatem tuam necessario commoventes, ut credita tibi Ecclesiae opus ita Deo favente, exequi studeas, ut adepta, cujus ornaris studio, dignitate, & probitate morum, & vivacitate sollicitudinis, & custodita integritate Fidei amplius studeas adornari. Omnia etiam privilegia, quae tuae pridem concessa sunt a praedecessoribus nostris Ecclesiae, volumus * inconversa tibi, & successoribus tuis permanere. Scriptum per manum Theophilacti Notarii & scribarum in mense Decembris, Indictione decima. Bene valeat. Data per manum Georgii Bibliothecarii Sanctae Sedis Apostolicae, Nonis Decembris, imperante Domino piissimo Augusto Ludovico a Deo coronato, magno pacifico Imperatore, ejus Imperii anno IV. & Patriatus ejus III. Jam ad res Orientales convertamur orationem.

Hoc eodem anno legatio missa est a Leone Imperatore ad Ludovicum Augustum. Quisnam autem hoc functus sit munere, & quid nuntiandum Ludovico in mandatis Legatus acceperit, Theganus in rebus gestis Ludovici sic narrat: In

* & inconculsa

De Legatione missa a Leone Imp.

PAGIUS Ludovicus Imp. fratres suos in Clericorum Monasteria mittit.

INDICTIONE XI. ideoque sequenti Christi anno, & Regnum inerat mense Novembri anni DCCCXII. ut haec verba demonstrant. [1] Habuit iste Bernardus filium nomine Pippinum, qui tres liberos genuit, &c. inquit Regino ad annum DCCCXVII. Hunc Pippinum Ludovicus Aug. in Galliam adduci iussit. Propter eandem conjunctionem tres in iudicium vocati sunt Antistites, ex quibus Theodulphus Episcopus Aurelianensis, cum patria Italus esset, in proditionis suspicionem facile venit. Is tamen con-

stanter innocentem se dixit, ut constat ex ejus Carminibus ad Ajulfum Bituricensem Archiepiscopum & ad Modoinum Episcopum Augustodunensem, Quin & extat Modoini Carmen, in quo frustra spes veniae sit eidem Theodulpho, si se reum objecti criminis fateri velit. Ludovicus Imp. Bernardi Regis Ditionem bello partam retinuit, & ut novandarum rerum occasione praescinderet, Drogonem, Hugonem & Theodoricum fratres in Monasteria Clericorum misit. Sed haec anno sequenti peracta, ut jam monuimus. Ad

NOTAE

[1] Bernardi regis epitaphium legere Indictionem X. non vero XI. testatur Muratorius rerum Italicarum. to. 2. part. 1. pag. 220. Ex hoc autem sequeretur regi Bernardi exordium anticipandum fuisse ad annum 812. & obitum ad annum 817. Nec sane abs re existimaretur Bernardus jam inde ab obitu patris sui Pipini destinatus a Carolo avo rex Italiae fuisse, ut innuere videtur Eginhardus verbis illis a Pagio recitatis ad annum 810. 7. Cum autem destinatus ille rex Italiae eo missus fuerit a Carolo anno 812. ut Historici omnes admittunt; ab eo forte tempore regni sui Italici epocham cepisset. Quod si Carolus anno 813. in conventu Aquigranensi regem Italiae illum renuntiavit; haec forte renunciatio, non nisi confirmatio rei antea factae existimanda est. Hoc ego probabilis censeo, quam sive lapsum sculptoris commisit, sive suspicari indictionum signandarum morem alium tunc Mediolani obtinuisse, quod Muratorio visum est. Confirmari nostra haec conjectura utrumque potest ex Alberico Monacho trium fontium, cujus Chronicon ex antiquis fere totum contextum, & ad annum 1247. perductum vulgavit Cl. Lebinius in Accession. Histor. tom. 2. ille enim ad annum 812. scribit: Carolus Imperator Bernardum filium Pipini regis, regem Italiae facit. Insuper Muratorius in opere cujus prior tomus nuper prodit Mediolani inscripto de antiquis Italia, in dissertatione X. Diplomata sat multa producit, quae Bernardi regnum ante octobrem anni 812. exordiantur, idemque vero octobri ejusdem anni jam ceptum fuisse demonstrant. Haec si statuerimus sepulchralis Bernardi inscriptio ferens obitum illum die XVII. Aprilis, indictione X. post regni annos IV. & menses V. explicanda est de quinque mensibus integris neglecto priori & posteriori incompletis. Denique anno 812. Bernardi exordium illigandum esse colligo ex chronico Andreae presbyteri a Menkenio prius in voluminibus rer. Germanicarum vulgato, dein a Muratorio in antiquit. Ital. to. 1. col. 42. recuso; ait enim de Bernardo: Quinque regnaverat annos, duos sub Carolo, tres sub Ludovico. Profecto si Bernardi regnum a Novembri anni 813. ducendum esset ne integrum quidem annum sub Carolo egisset, cum Carolus anno sequenti 814. januario mense obierit. Andreas autem iste circa medium saeculi hujus vivebat, ut ex eodem Chronico liquet. MANSI

In eodem commorans palatio ad se venientem Missum suscepit Leonis Constantinopolitani Imperatoris nomine Nicephorum: legatio autem excepta amicitia & societate, erat de finibus Dalmatarum, Romanorum & Sclavorum. At quia nec hi praesentes erant, nec Chadalo finium praefectus, neque sine illis haec dirimi poterant, missus est in Dalmatiam ad haec pacificanda & componenda Abigarius eum Chadalone eorundem finium Princeps. Haec de legatione Leonis Imperatoris.

XX. Theodorus scribit ad Patriarchas.

est renuntiatio, quae fit exiliter, & per epistolas. Quare nos minime, etsi membrum corporis Christi, ultimum sumus, tamen capite nostro comprehenso, atque bis qui in fraternitate excellunt, hac atque illuc dissipatis, potuimus quodammodo ex eo quod prope sumus, & per mutam significationem in unum fieri & spiritum & verbum, scribentes haec, tametsi confidenter. Audi, Apostolicum caput a Deo praeposito Pastor ovium Christi, janitor Regni calorum, Petra fidei, super quam aedificata est Catholica Ecclesia. Petrus enim tu Petri Sedem exornans & gubernans.

Præconia Romani Pontificis.

Lupi graves irruerunt in caulam Domini, porta inferi, ut olim, rupta sunt in ipsam. Quid hoc? persecutionem patitur Christus cum Matre & ministris. Si quidem contra imaginem incursus, prototypi est persecutio. Hinc detentio patriarchalis capitis, & exilia, & relegationes Archiepiscoporum, & sacerdotum, & monachorum, monacharumque; & compedes & vincula ferrea, tormentaque, & ad extremum mors. O horribilem auditionem! veneranda imago Salvatoris nostri Dei, quam & daemones perhorrescunt, contumeliis affecta, & ludibrio habita est, non solum in regia urbe, verum etiam in omni regione & oppido. Altaria deleta sunt, templa destructa, sacra prophanata, effusus est sanguis, & effunditur eorum, qui retinent Evangelium. Persecutiones & exilia eorum, qui adhuc reliqui sunt. Contuit omne pium os metu mortis: aperta est adversaria & blasphemata lingua: commotus est omnis caro in ambiguitate versans.

XXII. Quae patitur Orientalis Ecclesia.

(a) Theod. l. 2. ep. Cod. Col.

PASCHALI PAPAE ROMÆ.

XXI. Theodori & aliorum Confess. ep. ad Paschalem Pap.

In omnibus summa virtute praedito, lumini magno, principi sacerdotum primo domino nostro Apostolico Papae Paschali, Joannes, Theodosius, Athanasius, Joannes, Theodorus minime presbyteri & Praefides eorum qui Catharæ, Pictidii, Paulopetrii, Eucariæ & Studiani. Jam fere audita sunt omnino suprema vestrae beatitudini ea quae propter peccata nostra in nostram Ecclesiam invasere. Etenim facti sumus in parabola & proverbium omnibus Gentibus, ut secundum scripturam (b) loquar: non tamen par

(b) Num. 24.

Hei mihi, inquit, Propheta (c), quia facti sumus, ut qui colligit calamum in messe, & racemum in vindemia, cum non sit botrus. In nos, o beate, haec omnia facta sunt. Quae quis non egre tulerit in seipso, proximi damnus considerans? Quis autem non ratiocinatus fuerit, esse adventus Antichristi praeludia, tantum differentia, quantum ab exemplari imago, in quam etiam insuntur? Huc igitur ab Occidente, o Christi imitator, resurge, & ne repellas in finem. Tibi dixit Christus (d) Deus noster: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Ecce tempus, ecce locus: optulare nobis, qui es a Deo ad hoc ordinatus: porrigere manum, quantum fieri potest. Habes potestatem a Deo, eo quod omnium princeps es, in quo positus es.

(c) Mich. Implorat a Paschali Papa auxilium.

(d) Luc. 21.

PAGIUS XVI. Cultores Sacrarum Imaginum male habentur.

Ad num. XX. & seqq. Refert Baronius litteras Sancti Theodori Studitae datas ad Paschalem Pontificem Romanum, ad Patriarcham Alexandrinum, & ad Patriarcham Hierosolymitanum, quibus eis significat quanta patiantur in Oriente Sacrarum Imaginum Cultores. Ex quibus intelligimus, omnes Patriarchas Orientis

hoc tempore Catholicos extitisse; cum alias ad Antiochenum eodem argumento scripserit, in quibus omnibus eorum nomine praetermissa dignitatem tantum exprimit. Certum tamen Thomeam Ecclesiam Hierosolymitanam rexisse, ut ex iis, quae suis locis diximus, liquet.

CHRISTI 817.

PASCHALIS PAP. I.

LUDOVICI 4. IMPP. LEONIS ARMENI 4.

Redarguit Imp. Theodorus Palæstinus.

eum fratrem habens Theophanem, qui eum sequeretur, & quæ erant fraterna, sentiebat, & in zelo pro pietate cum eo conspirabat: primum quidem sic intrepide sistit in conspectu ejus, qui Ecclesiam more prædonis invaserat, Theodotum pseudopatriarcham intelligit. Ubinam enim ille se gessit more sacerdotali, & libere arguit quod eos pervertat, quos pascit, & hæresim ei acerbe exprobrat? Deinde ipsi quoque Imperatori ex adverso occurrit tamquam acutus quidam gladius; & non solum eum criminatur, quod suam perdat animam, sed etiam quod Dei populum impie per fraudem evertat. Deinde etiam adhortatur, ut relicta hac profana & impia opinione, ejus loco ediscat pietatem. Fortasse enim (inquit) tibi Deus placabitur, & non omnem iram Domini tamquam sæcem aliquam ipse bibes.

XXXVIII.

Confutat Imp. Theodorus Palæstinus.

Quamobrem Imperator, cum & viri esset libertatem admiratus, & præterea verborum opportunitatem, & morum moderationem, & quæ ex animo ad vultum emanabat illius, ut poterat, animadvertisset alacritatem, eum est reveritus, & moderate tulit, ejus reprehensiones. Deinde etiam eum accersit, & familiariter eum est allocutus, rogans quisnam esset, & unde veniret: & quid sibi vellet illa mira & incauta dicendi libertas. Ille autem & significat patriam, & suum esse ex Palæstina adventum renuntiat: & quod statuebat non oportere vel apud Imperatorem se a dicendo reprimere, quando vide-

PAGIUS

Armeni mortem exilio revocatus manum ad Versus scribendos admovit, & universam fere Ecclesiam suis illustravit hymnis & Canonibus, quorum aliqui adhuc supersunt. Josephus a sua captivitate reversus cognovit Gregorium, hominem plane divinum, commune omnium solatium, Ecclesiarum solidissimam gloriam, actuosum ac spirans virtutum omnium simulacrum, infinitis præpe laboribus ac periculis defunctum, ex hac vita ad optatos Dei sui excessisse complexus, inquit Joannes Diaconus in Josephi Vita, qui addit hunc postea adhæsisse Joanni Magni Gregorii æmulo atque sectatori, nec Theophilonica discessisse, donec Joannes ad Deum migravit. Tunc enim sumtis utriusque Reliquiis venit in locum vastum, desertumque, in quo Monasterium ædificavit, & Sacras D. Gregorii ejusque Socii Joannis Reliquias collocavit. Colitur Gregorius in Menais die XX. Novemb. Vide quæ de eo dixi anno DCCXXXI. num. I. Infra videbimus Josephum rursus sub Theophilo Imperatore propter Sacras Imagines exulasse.

XIX. Pax Græcorum inter & Bulgares sancta.

Hoc circiter anno Græcos inter & Bulgares pax constituta, de qua Constantinus Porphyrogenetus in sua Chronographia lib. I. num. 10. hac habet: Cum tricennales cum Hunnis (quos Bulgares vocant) incunda illi (nempe Leonis Armeno) essent inducia, pacisque fœdera jurejuranda firmanda; non quibus Christiani solent sacramentis usus est: ad nimirum Deum cælestisque Virtutes, sive quæ Christi Deique Patris carne fuit, astorum gestorumque inspectores, testesque adhi-

ret Regem, qui est in calis, affectum injuria. Deinde aperit dogmata, docet bonorem divinarum imaginum; & cum alia dixisset, & adiecit, hoc esse iudicium nostri in Christum desiderii, & confessionem ab eo susceptæ carnis. Deinde destruit propositas ab illo quæstiones Fide Christi, & virtute sermonis & spiritus. Postquam autem, post multa, quæ inter eos dicta sunt, Theodori oratio victoriam est adeptæ, primum miratur Imperator, deinde etiam ei incipit blandiri, toto animo contendens, talem virum in suam redigere potestatem, per quem multos esset superaturus.

Postquam vero vidit eum a se capi non posse: nam tale quid etiam apud eum adjecerat, dicens: Oblitus es eorum, quæ Deo promisisti, o Imperator quorum intercessor fuit magnus Pontifex, quando tuo capiti Imperatoriam imposuit coronam, cum videlicet promississet Fidem servare Catholicam. Parce animæ tuæ, & prius ornamentum restitue Ecclesiæ, & noli pugnare cum Deo justo Judice & forti, etiamsi non quotidie iram inferat propter summam benignitatem. Hæc ille sic ad eum libere est locutus: Imperator vero soluto prætextu lenitatis, in iram & furorem erupit; & rogavit, an esset aliquis ejusdem animi & sententiæ in pietate, cujus erat Theodorus. Postquam vero intellexit de fratre ejus Theophane, & quod non minus quam naturam conservat in dogmatibus cognitionem, & fra-

XXXIX.

Theod. & Theophanes cæsi damnantur exilio.

beret; sed velut Barbarus quidam, omnique Religionis expertus, canes, ac quibus gens improba immolat, iis gestorum testibus utens & dissecabat; nec quibus illi libenter ingurgitantur, hæc ipse ad firmandam fidem ore gustare exhorrebat; quod vero Christianam fidem eis concedidit, ad quam a nobis aliquando, ut videbatur, essent traducendi; ne sic quidem impietati litare eum pudit. Tum enim in eo, quod fides margaritas, juxta Domini sententiam, mittebat ante porcos, hujusque illos, vir impius vero execrandus, ore tenus uti compellebat; tumque in eo rursus, quod ipse Romani Moderator Imperii, in publica Conventu, in teatro promiscua infidelium, fideliumque multitudine referto initiari non erubuit ac consecrari, non alio plane premio, quam aeterno verme & igne dignus fuit.

XX.

Impietas Leonis Aug. in illo fœdere revocando.

Rem eandem clarius narrat Ignatius Diaconus in Vita Sancti Nicephori Patriarchæ Constantinopoli numer. LXXX. Quis amicitias atque fœdera turpiter ac indecore cum vicinis Hunnis ab illo inita fervidissimis lachrymis non deploret? Nempe illorum superstitiones Leo ipsi illi nostra usurpantes legitima, mutuo firmaverunt pacta: & videre erat Imperatorem Romanum libare aquam e calice in terram, e quorumque clittellas versare manibus, dein terra lora tangere, fennumque in altum attollere, & se omni hac ceremonia rituque devovere. Gentis vero Divina nostra Symbola sceleris contrectare manibus, ac per illorum virtutem sacrilego se obstringere sacramento. Nonne hæc crudelitatis fue-

CHRISTI 817.

PASCHALIS PAP. I.

LUDOVICI 4. IMPP. LEONIS ARMENI 4.

PAGIUS

fraternitatem: ambos diu flagellis cæsos condemnat, ut relegentur ad ostium Pontii. Jubens neminem eis impertire nec cibum, nec potum, nec vestimentum, ut ma- Ann. Eccl. Tom. XIII.

re germina? Nonne apertus in Christum furor & execratio? Nonne hujusmodi ut Dei ultionem inducant, fidem sane abunde faciunt ejus temporis portentosa eventa, videlicet concussiones ac terra motus, cor secundum Prophetam confringentes, Urbesque populosas exitio obrutas: Adhæc an non penuria famem super faciem terra seminans, dum agricola spicas non falcibus, sed manibus & fasculis colligit. Adde ærem similes virgis igniculos emittentem & terrorem videntibus inferentem. Adde infæcundum mare, salumque ac stultus absontiorum moro visum effundere. Adde cognationis ac necessitudinis oblivione apud omnes pervagatam, tumultusque ac bella intestina in omnibus Provinciis atque Ur-

li (inquit) sic male atterantur. Hæcenus de certamine sub Leone. Quod autem exantlavit sub Michaelæ, suo loco dicturi sumus.

G g g g 2 Qui

libus progignantem. Exinde enim hæcenusque contigit, ut civilium armorum morbus ubique obtineret. Obiter observabis Ignatium, quem admodum & Auqorem Anonymum Vitæ Sancti Nicolai Studitæ apud Combesifium Tom. I. Supplementi Biblioth. PP. Græco-Latinæ pag. 903. Bulgaros Hunnorum vocabulo designare, qui loquendi modus Viros doctos irretitos tenuit. Christiani, qui a Bulgaris captivi detinebantur, & qui nondum Martyrium passi erant, tunc in libertatem asserti, inter quos fuit Basilus Macedo adhuc puer, qui postea imperavit. Vide quæ de eo & de Cætragone Bulgarorum Rege, qui tunc regnabat, diximus an. DCCCXIII. num. X. & seqq.

JESU CHRISTI ANNUS 819.

PASCHALIS PAP. ANNUS 3.

LUDOVICI 6. IMPP. LEONIS ARMENI 6.

I.

Annus Redemptoris octingentesimus undevigesimus sequitur Indictionis duodecimae, quo Ludovicus Imperator (ut veteres Annales Francorum produnt) hieme conventum habuit Aquisgran...

Conventus Aquisgran.

Porro ejusdem conventus habendi occasionem eam praecessisse, auctor ejus temporis in vita ipsius, narrat his verbis: Qua hieme Imperator in eodem palatio conventum publicum populi sui celebravit: & renuntiantes sibi Missos de omni Regno suo, quos pro statu sanctae Ecclesiae restaurando dejecto vel confirmando miserat...

Imperator siquidem maxime pius Apostolicae Sedis auctoritate (ut dicitur inferius) quibus valuit, ope, & consiliis consulere laborans Ecclesiis Gallicanis, per singulas provincias legationes instituit singulas, mittens Episcopum & cum eo Comitum, una cum legum Ecclesiasticarum capitibus, quae singulis darent describenda Ecclesiis, quae observare deberent: in hoc laborans, ut vigeret ubique in Gallicanis Ecclesiis cultus pietatis & sacrorum canonum observantia.

II. (a) Lib. 2. Capit. Franc. c. 24.

Extant ipsa Capitula Ludovici, immo & ipsa missio Legatorum per diversas provincias, quae sic se habent (a): Vo-

PAGIUS SÆC. IX. Anno Hispan. DCCC. LVII. Anno Hegiræ CCLV. inchoato die 28. Junii fer. 3. A. C. 819.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6312.

16. B. D) 3. P. 17. April. Indict. 12.

JESU CHRISTI 819.

PASCHALIS PAPÆ 3.

LUDOVICI IMP. 6.

LEONIS ARMENI IMP. 7.

Nom. I. ad XII. Cointius an. DCCCXXV. num. VI. & seqq. refert ad Conventum Aquisgranensem eo anno habitum Capitulare Ludovici Pii, quod in Capitula XXVIII. distribuitur; in Ansegisi Collectione dat initium libro secundo Capitularium, & revocatur ad hunc annum a Baronio num. II. & seqq. Ratio-

lunus etiam ut Capitula, quae nunc & alio tempore consultu fidelium nostrorum a nobis constituta sunt, a Cancellario nostro Archiepiscopi & Comites eorum de propriis civitatibus modo aut per se aut per suos Missos accipiant, & unusquisque per suam diocesim ceteris Episcopis, Abbatibus, Comitibus, aliis fidelibus nostris ea transcribi faciant, & in suis Comitibus coram omnibus relegant, ut cunctis nostra ordinatio & voluntas nota fieri possit. Cancellarius autem noster nomina Episcoporum & Comitum, qui ea accipere curaverit, notet, & ad nostram notitiam perferat, ut nullus hoc praetermittere praesumat. His habet addita nomina Episcoporum & Comitum. Porro hi appellati consueverunt Legati Dominici: nam (b) subditur: In Vefontio, quae est diocesis Bernoini Archiepiscopi Hemoinus & Monogoldus Comes. In Moguntia quae est diocesis Heistulphi Archiepiscopi, idem Heistulphus Episcopus & Doubertus Comes. In Treveris Hetti Archiepiscopus & Adalbertus Comes. In Colonia Hadalboldus Archiepiscopus & Amundus Comes. In Rhemis Ebo Archiepiscopus quando potuerit, & quando non licuerit Rhuothardus Episcopus ejus vice & Rhuofridus Comes, sint super sex videlicet Comitatus, id est, Rhemos, Catalaunem, Sueffionem, Silvanectem, Belluacum, & Laudunum. Super quatuor vero Episcopatus qui ad eam diocesim pertinent, id est, Noviomacensem, Ambianensem, Tervanensem & Cameracensem, Rangarius Episcopus & Berengarius Comes. Senones Hieremias Archiepiscopus & Donatus Comes. Rothomagum Vvillebertus Archiepiscopus & Jagibertus Comes. Turorem Landranus Archiepiscopus, Rbourbertus Comes Lugdunum, Tarantasia, & Vienna

Capitulares Ludovici Imp. constitutiones.

(b) Eod. l. 2. c. 25.

nem, qua ad id motus est Cointius, in medium adducit anno DCCCXXII. num. XII. ubi legi poterit. Continet illud Capitulare generalem admonitionem ad homines utriusque ordinis cum instructione Missorum Dominicorum, quos Imperator in diversas Regni Provincias destinavit. In Capitulo XXV. quod apud Baronium n. II. legitur, Ludovicus undecim Provincias in quibus Missi Dominici Legatione functuri sunt, enumerat, utramque videlicet Germanicam, utramque Belgicam & quinque Lugdunenses, quarum primam Viennensem ac Darantensem conjungit, insinuatque Veruvinum fuisse tunc Vefontionensem Archiepiscopum, Heistulphum Moguntinum, Hettium Treverensem, Hadalboldum sive Hadebaldum Coloniensem, Ebonem Remensem, Jeremiam Senonensem, Vvillebertum Rotomagensem & Landranum Turorensem. Porro Ansegisum, non Lobiensem, ut eum Baronius num. V. appellat, sed Fontanelensem Abbatem fuisse, anno DCCCXIV. ostendam.

CHRISTI 819.

PASCHALIS PAP. 3.

LUDOVICI 6. IMPP. LEONIS ARMENI 6.

(a) Lib. 2. Capit. Franc. c. 26. III. Recta dispositio rerum gerendarum.

na Albericus Episcopus, & Richardus Comes. Quae vero hi, qui missi sunt, agere deberent, ista quae subiiciuntur, declarant his verbis: (a) Commemoratio. Quid ad praedictorum Missorum legationem pertineat. Primum ut conventum in duobus aut tribus locis congregent, ubi omnes ad eorum legationem pertinentes venire possint, & omnino generaliter notum faciant, qualis sit eorum legatio scilicet ad hoc esse se a nobis Missos constitutos; ut si quilibet Episcopus, aut Comes ministerium suum propter quodlibet impedimentum implere non possit, ad eos recurrat, & cum eorum adiutorio ministerium suum adimpleat. Et si talis causa fuerit, quae per eorum admonitionem emendari non possit: per eos ad nostram notitiam deferatur. Et si forte Episcopus aut Comes aliquid negligentius in ministerio egerit, per istorum admonitionem corrigatur; & omnis populus sciat ad hoc esse constitutos, ut quicumque per negligentiam aut incuriam, vel impossibilitatem Comitum iustitiam suam acquirere non potuerit, ad eos primum querelam suam possit deferre, & per eorum auxilium iustitiam acquirere. Et quando aliquis ad nos necessitatis causa reclamaverit, ad eos possimus relatorum querelas ad definiendum remittere. Ipsi vero Missi non sine certissima causa vel necessitate huc illucque discurrant, nisi forte quando tale aliquid in eorum ministerio ad legationem suam pertinentem ortum esse cognoverit, quod eorum praesentia indigeat, & sine eorum consilio vel adiutorio emendari non possit. Inde tamen debent esse solliciti, ut propter illorum negligentiam nihil in sua legatione in correctum remaneat: sed ubi certam & veram necessitatem cognoverint, nostram iussionem implere non neglegant.

IV. (b) Eod. l. 2. c. 27.

Volumus (b) etiam, ut omnibus notum sit, quia ad hoc constituti sunt, ut ea, quae per Capitula nostra generaliter de quibuscumque causis statuimus, per illos nota fiant omnibus, & in eorum procuratore consistant, ut ab omnibus implerentur. Et ubi forte aliquo tali impedimento, quod per eos emendari non possit, aliquid de his, quae constituimus ac iussimus, remanserit imperfectum, eorum relatu nobis ad tempus indicetur, ut per nos corrigatur, quod per eos corrigi non potuit, &c. Dat enim in mandatis, ut quique Legatorum in sua provincia medio mensis Maii conventus agant, in quibus quae sunt Ecclesiastica primum perquirantur, ne quis desit officio suo; in de reliqua, quae ad optimum populi totius regimen spectant, investigent atque componant. Recitantur ibi singula capita, quae in publico conventu tractata

cum Episcopis idem Imperator sua Constitutione promulganda per eosdem Legatos ubique sancivit: primoque loco illud positum, ne loca sacra, vel ad ea spectantia aliquo modo alienari possint, idque ex praescripta Constitutione Leonis Papae ea de re edita (c).

(c) Eod. l. 2. c. 29.

Principibus vero illud tantum esse concessum, ut permutatione liceat, dando immobilia, recipere pariter Ecclesiae immobilia. Sunt alia plurima, quae Ansegisus Abbas Lobienis (ut ipse testatur in (d) praefatione, in secundum Capitularium librum) collegit: ait enim: Ea vero Ecclesiastica, quae domnus ac piissimus Ludovicus Imp. & Lotharius Caesar filius ipsius ediderunt, in secundo descripti libello. Et paulo post: Ipsa vero quae domnus Ludovicus praclarus Imp. & Lotharius Ca... filius illius fecerunt ad augmentum mundanae pertinentia legis, in quarto congesti. In quo hanc affixam habes inscriptionem seu titulum: Capitula, quae constituit domnus Ludovicus Imperator Salicis legibus addenda: (e) quae & Missi & Comites habere, & ceteris nota facere debent.

(d) Praefat. in l. 2. Capit.

(e) Capit. l. 4. c. 13.

In qua quidem functione cum ipse testatur Ludovicus Imperator, se genitoris sui in his exemplum sectari, quo studuerat rebus Ecclesiasticis bene consulere; constatque Carolum Magnum (quod ipse praefando priori libro testatur (in eo invigilasse, omneque studium adhibuisse, ut Conciliorum decreta ab omnibus servarentur, simulque Romanorum Pontificum Constitutiones, ut etiam in ipsis Capitularibus saepe invenitur expressum, dum Romanorum Pontificum decreta citat Leonis, Innocentii, Gelasii Hadriani & aliorum: plane appareat non novas in Ecclesia eundem Ludovicum Imperatorem sancivisse leges, sed sanctas esse servandas suis legibus statuisse, & si quae novae addite esse reperiantur, easdem illas omnes, Episcoporum conspirante sententia, conscripsisse, atque per dictos Legatos servandas mandasse: atque auctoritate Pontificia roborasse.

VI. Imitatur Ludovicus Carolus Magnus Imp.

Ne tu igitur existimes, Lector, dum annis singulis ferme annis collectas per eosdem Imperatores Synodos, & sanctas leges Ecclesiasticas, id absque Romani Pontificis auctoritate ab eis esse praesumptum; plura hic volumus congestisse loca, quibus ostendatur, nihil ab ipsis absque Sedis Apostolicae auctoritate esse tentatum. Qui Ludovici leges collegit Benedictus Levita, in praefatione ipsis praeposita, haec habet: Agnoscant omnia haec praedictorum Principum Capitula maxime Apostolica auctoritate fore firmata: post ista quoque quae sequuntur, eadem auctoritate, maxime (ut diximus) ex parte, & omnium Francorum utriusque ordi-

VII.

Decreto- rum Rom. Pont. observantia

CHRISTI
819.PASCHALIS PAP.
3.LUDOVICI
LEONIS ARMENI 6. IMPP.

porcos mittere margaritas. Hinc magna custodia cura, & interdictum, ne hominem ullum videamus, tamen aliter dispenset Deus. Hæc licet per digressionem, necessario tamen dicta sunt, quod enixe postules, ut ab impii insidiis liberemur. Frater tuus salutem dicit. Hactenus de his Theodorus. At quid post hæc?

Idem ipse Orientalium copiarum præfatus, ubi omne suum studium in dimovendo Theodoro, a confessione Fidei Or-

PAGIUS Proceres Regni pro Institutione Carolomanni Regis, Archicapellanorum seriem sub Pippino, sub Carolo M. & sub Ludovico Pio cap. 15. his verbis exhibet; *Tempore Pippini & Caroli hoc ministerium consensu Episcoporum per Fulvandum Presbyterum, tempore etiam Caroli per En-*

gelrammum & Hildeboldum Episcopos, tempore denique Hludovici per Hilduinum Presbyterum, deinde per Drogonem Episcopum exiit hoc ministerium executum. De Hilduino infra sermo erit.

thodoxæ evanescere didicit: desperatione victus, Constantinopolim se contulit, acturus apud Leonem Imperatorem de inferenda nece ipsi Theodoro: qui ista sciens, lætus mortem quotidie erat expectans. Sed Deus consilium adversariorum irritum reddidit. Est de his ipsius Theodori epistola ad eundem Naucratiæ, quæ suo loco sicut tempore, anni sequentis exordia reddenda pariter erit.

DOMINICI GEORGII MONITUM.

UI sæculo Christi XVI. Novatores Ecclesiam Catholicam & Apostolicam Romanam scriptis proscindere, susque deque perfundare conati sunt, ea etiam quæ pie, æque ac munifice olim a Francorum regibus, iisdemque Imperatoribus, ac subsecutis inde Augustis de donatis in perpetuum Apostolo Petro, Romanis Pontificibus, & Ecclesiæ Romanæ multis Provinciis, ditionibus, ac latifundiis, iisdemque donationibus identidem rite amplissimis diplomatibus confirmatis, gesta sunt, veluti spuria, & commenticia damnare, ac in primis *Ludovici Pii* ea de re Sanctionem impetere sunt ausi. His (heus pudor!) malis auspiciis, succenturiatus est Pagius, cui nimirum præclaræ dudum Callorum quorundam pro eadem Sanctione lucubrationes ante oculos obverfabantur. Quid? quod ipsemet Pagius ad an. 787. n. VII. & VIII. ut genuinam agnoscit *Ludovici Pii* donationem; ac paullo post sui oblitus, eam veluti confictam traducit. Pagii vestigiis nonnulli in S. R. E. male feriat homines adhæserunt, quorum commenta alii iustis vindiciis diluerunt. Nos in Pagii allucinationibus confutandis non immoramur, satis erit indicasse, huiusmodi *Ludovici Pii* donationem, pactum a veteribus fuisse appellatam, de quo pacto meminere Ludovico Pio suppres scriptores, nimirum Astronomus in eisdem Ludovici vita apud Duchesnium tom. II. pag. 297. Annales Bertiniani apud eundem Duchesnium tom. III. pag. 174. & Chronicon S. Vincentii ad Vulturum, ibidem pag. 681. ut subsequentes prætereamus. At Chronici Vulturæ verba pertransire non possumus, cuius chronographus ex vita Josue Abbatis, qui conventui Aquisgranensi A. D. 817. in quo conventu a Ludovico Pio donatio facta est, interfuit, de hac ipsa donatione, hæc habet: *Tunc quoque beatissimo sæpe Paschali pacto Constitutionis & confirmationis faciens, etiam propria manus, & trium filiorum suorum signaculo illud corroborans, per Legatum S. R. E. Theodorum Nomenclatorem prædicto Pape transmisit, in quo decem Episcopos, octo Abbates, Comites quindecim, Bibliothecarium, Mansionarium, & Ostiarium subscribere fecit.* Hæc apprime conveniunt cum his, quæ in fine constitutionis Ludovici Pii leguntur.

Exemplar donationum *Ludovici Pii, Ottonis I. & S. Henrici* Romanorum Imperatorum in summam contractarum nos nacti sumus in Codice Vaticano n. 1984. ætate *Gelasii & Callisti II.* exarato, in quo multa a schismaticis, & pro schismaticis sæculi XI. scripta sunt. Hinc nulla suspicio erit Apostolicæ Sedis hostibus, eas ab impostore aliquo fuisse confictas. Huiusmodi exemplar habetur etiam apud Cencium Camerarium in libro Censuum S. R. E. sed quum Cencii apographum non sit tantæ veritatis, nos easdem donationes ex Vaticano codice, sic in summam redactas, cum suis navis Orthographicis, barbarismis, ac solacismis, ut mos illius ætatis ferebat, hic subicere maluimus. Ad Orthographiæ ac barbarismi rationem, quod attinet, Baronii monitum ad an. 1019. n. V. secuti sumus, qui docet solacismos & barbarismos in veteribus monumentis edendis retinendos esse; *nam sciendi curiositas, inquit, quæque aspera condians, sua via reddit.* Adde, quod ex barbaro, ac mendoso scribendi genere, barbara quoque tempora dignoscuntur. Discrepat autem hoc nostrum exemplar in plurimis ab editis apud Baronium; nonnulla etiam, prætermittuntur, quæ in editis habentur. De his ratio præsertim de *Ludovici Pii* diplomate, si queratur ea partim amanuensium oscitantia, partim iniuria temporum adscribenda est. *Ludovici Pii* autographum periit;

Ann. Eccl. Tom. XIII.

K k k k huc

hinc illius exemplaria sæpe mendosa. Baronius ad exemplar a Gratiano in Decretum relatum, utpote verustius confugit, atque cum quatuor aliis apographis collatum edidit. Exemplar vero nostrum ante Gratiani tempora exaratum est, ideo Gratiano ipso antiquius. Epitomator noster præterea, instar omnium *Ludovici Pii* Constitutionem habet, idcirco eam aliis præmisit, ut exemplum cæterarum, integramque edidit. Hinc exordia Constitutionum *Ottonis I. & S. Henrici*, ac alia multa, quæ in Ludoviciana continentur, omisit; ac ea tantummodo, quæ posterioribus addita sunt, litteris mandat; non aliam ob causam, nisi quia Ludovici Constitutio a-liarum prototypon, ac fundamentum fuerit. De his te monitum esse volumus, Lector, antequam ad Epitomen harum donationum, quam ex memorato Codice Vaticano damus, legendam accederes. In Codice autem pag. 196. sic habetur.

PACTUM CONSTITUTIONIS IMPERATORUM

PRIMI HLUDOVICI ET PRIMI OTTONIS

ET PRIMI HENRICI CUM ROMANIS PONTIFICIBUS.

EGO Ludovicus Imperator Augustus statuo & concedo per hoc pactum confirmationis tibi R. Petro Principi Apostolorum & pro te Vicario tuo Domno Paschali summo Pontifici & universali Papa & Successoribus ejus in perpetuum sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate & ditione tenuistis & disposuistis civitatem Romanam cum ducatu suo & suburbanis atque viculis omnibus & territoriis ejus montanis ac maritimis, littoribus ac portibus seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis ac viculis. In Tuscia partibus idest Partum, Centumcellas, Chere, Bledam, Marturanum, Sutrium, Nepe, Castellum, Gallisem, Hortem, Polimartium, Armeriam, Tode Perusiam cum tribus insulis suis idest majorem & minorem, Pulvensim, Narniam, Utriculum cum omnibus finibus ad supradictas civitates pertinentibus. Simili modo in partibus Campania Signam,

sic
Anagninam, Ferentinum, Alatrum, Patricum, Fregellanam cum omnibus finibus Campania, Necnon Exarchatum Ravennatem sub integritate cum urbibus, civitatibus, Oppidis & castellis qua pia recordationis Domnus Pipinus rex ac bone memoria genitor noster Karolus Imperator Beato Petro Apostolo & prædecessoribus vestris jamdudum per donationis paginam restituerunt, hoc est civitatem Ravennam & Emiliam, Bobium, Case-

nam, Forum pp. Forum Livii, Faventiam, Immolam, Bononiam, Ferrariam, Comiacclum: adrianisque & gabelum cum omnibus finibus territoriis atque insulis in terra marique ad supradictas civitates pertinentibus. Simulque & Pentapolim videlicet Ariminum, Pisaurum, Fanum, Senegalliam, Anconam, Hansimum, Humanam, Hefim, Forum Sempronii, Montem Feretri, Ulbinum, & territorium Valvense, Kalle Luciolis, Egu-bium cum omnibus finibus ac terris ad easdem civitates pertinentibus. Eodem modo territorium Sabinensem sicut a genitore nostro Karolo Imperatore per donationis scriptum concessum est sub integritate quemadmodum ab Tiberio & Magenariorum Abbatibus missis illius inter idem territorium Sabienense atque reatinum diffinitum est. Item in partibus Tuscia Longobardorum Kastellum felicitatis, Urbi veti, balneum regis, ferenti, Castrum bitervum, Orclas, Martam, Tuscanam, Suanam, Populonium, Rossellas, Et insulas Corsicam, Sardiniam, & Siciliam sub integritate cum omnibus adiacentibus & territoriis maritimis littoribus portibus ad suprascriptas insulas & civitates pertinentibus. Item in partibus Campania Soram, Arces, Aquinum, Arpinum, Theanum & Capnam, & patrimonia ad potestatem vestram & ditionem pertinentibus. Sicut est patrimonium Beneventanum & Salernitanum & patrimonium Calabriae inferioris & superioris & patrimonium Neapolitanum & ubicumque in partibus regni atque imperii a Deo nobis commissa patrimonia vestra esse noscuntur. Has omnes suprascriptas provincias urbes & civitates, oppida & castella viculos & territoria simulque & patrimonia jam dicta Ecclesie tue Beate Petre Apostole & per te Vicario tuo Spirituali Patri nostro Domno Paschali Summo Pontifici & universali Pape ejusque successoribus usque in finem sæculi. Eodem modo confirmamus ut in suo detineant jure principatu ac ditione. Eodem modo per hoc nostrum confirmationis decretum firmamus donationes quas pia recordationis Domnus Pipinus rex avus noster & postea Domnus & genitor noster Karolus Imperator Beato Petro Apostolo spontanea voluntate contulerunt. Necnon & censum & pensiones seu ceteras donationes que annuatim in palatium regis Longobardorum inferri solebant
Ann. Eccl. Tom. XIII. K k k k 2 *sive*

siue de Tuscia Longobardorum siue de Ducatu Spoletino sicut in suprascriptis donationibus continetur & inter sancta memoria Adrianum Papam & Dompnum ac genitorem nostrum Karolum Imperatorem conuenit quando idem Pontifex eidem de suprascriptis Ducatibus idest Tuscano & Spoletino sua auctoritatis praeceptum confirmauit. Eo scilicet modo ut singulis annis praedictum censum Ecclesiae Beati Petri Apostoli persolueretur salva semper super eisdem Ducatu nostra in omnibus dominatione & illorum ad nostram partem subiectione. Ceterum ut diximus omnia superius nominata ita ad uestram partem per hoc nostra confirmationis decretum roboramus ut in uestro uestrorumque successorum permaneant iure principatu atque ditione ut neque a nobis neque a filiis uel successoribus nostris per quodlibet argumentum siue machinationem in quacumque parte minuatue uestra potestas, aut uobis de suprascriptis omnibus uel successoribus uestris in aliquid subtrahatur de suprascriptis uidelicet provinciis, Urbibus, ciuitatibus oppidis castris uiculis insulis territoriis atque patrimoniis necnon & pensionibus ac censibus, ita ut neque nos ea subtrahamus, neque quibuslibet subtrahere uolentibus consentiamus sed potius omnia quae superius leguntur, idest provincias, Ciuitates, urbes & oppida Castella, territoria & patrimonia atque insulas censusque & pensiones Ecclesiae B. Petri Apostoli & Pontificibus in sacratissima illius sede in perpetuum residentibus in quantum possumus nos defendere promittimus ad hoc ut omnia ea in illius ditione ad tenendum & fruendum atque disponendum firmiter ualeant optineri nullamque in eis nobis partem aut potestatem disponendi aut diiudicandi subtrahendive aut minorandi uendicamus nisi quando ab illo qui eo tempore huius Sanctae Ecclesiae regimen tenuerit rogati fuerimus. Et si quilibet homo de supradictis ciuitatibus ad uestram Ecclesiam pertinentibus ad nos uenerit subtrahere se uolens de uestra ditione uel potestate uel aliam quamlibet iniquam machinationem, metuens aut culpam commissam fugiens nullo modo eum recipiemus nisi ad iustam pro eo faciendam intercessionem ita duntaxat si culpa quam commisit uenialis fuerit inuenta. Sin aliter comprehensum uestrae potestati eum remittamus. Exceptis his qui uolentiam uel oppressionem potentiorum passi, ideo ad nos uenerint, ut per nostram intercessionem, iustitiam accipere mereantur, quorum altera conditio non est a superioribus ualde diuinita.

Et quando diuina uocatione huius Sacratissima Sedis Pontifex de hoc mundo migrauerit, Nullus ex regno nostro, aut Francus, aut Longobardus aut de qualibet gente homo sub uestra potestate constitutus licentiam habeat contra Romanos aut publice aut private ueniendi aut electionem faciendi nullusque in ciuitatibus uel territoriis ad Ecclesiam Beati Petri Apostoli potestatem pertinentibus aliquod malum propter hominem facere praesumat, sed liceat Romanis cum omni ueneratione & sine aliqua perturbatione honorificam Pontifici suo exhibere sepulturam. Et eum quem diuina inspiratione, Et B. Petri intercessione omnes Romani uno consilio atque concordia sine aliqua promissione ad Pontificatus ordinem elegerint sine qualibet ambiguitate uel contradictione, more canonico consecrari. Et dum consecratus fuerit legati ad nos uel ad successores nostros reges Francorum dirigantur, qui inter nos & inter illos amicitiam & caritatem & pacem faciant sicut temporibus pia recordationis Domni Karoli Atarui nostri siue Dompni Pipini Aui nostri uel etiam Dompni Karoli Imperatoris genitoris consuetudo erat faciendi. Hoc autem ut ab omnibus fidelibus Sanctae Dei Ecclesiae & nostris firmum esse credatur, firmiterque per futuras generationes & saecula uentura custodiatur propria manus signaculo & uenerabilium Episcoporum atque Abbatum, uel Optimatum nostrorum sub iure iurando & subscriptionibus pactum istud uestrae confirmationis roborauimus & per Legatum, S. R. E. Theodorum Nomenclatorem Domno Paschali Papa primo direximus.

Ego Ludouicus misericordia Dei Imp. subscripsi. Et subscripserunt III. filii

filiis eius & Episcopi X. & Abbates VIII. & Comites XV. & Bibliothecarius unus & Mansionarius unus & Ostiarius unus.

Ex pacto Constitutionis Imperatorum primi Ottonis & primi Henrici cum Romanis Pontificibus. Cetera ut supra.

Item in partibus Tusciae Langobardorum Castellum Felicitatis, Urbem ueterem, Balneum regis, Ferentum, Viterbum, Ortum, Martam, Tuscanam, Suanam, Populonium, Rosellas, cum suburbanis atque uiculis omnibus & territoriis ac maritimis oppidis ac uiculis seu finibus omnibus, Itemque a Lanis cum insula Corsica, Deinde in Suriario, deinde in monte Bardonis, deinde in Berceto, exinde in Parma, deinde in Regia, exinde in a Mantua, atque in monte Silicis, atque provincia Venetiarum Heistria, nec non & Ducatum Spoletinum, seu Beneuentanum una cum Ecclesia Sanctae Cristinae posita prope Papiam juxta Padum quarto milliario. Et infra.

De ciuitate autem Neapolitana cum castellis & territoriis & finibus & insulis suis sibi pertinentibus sicut ad easdem aspiceretur uidetur, nec non patrimonium Sicilia, Simulio modo ciuitatem Gajotam & Fundum cum omnibus earum pertinentiis.

Insuper offerimus tibi B. Petre Apostole, uicarioque tuo Domno Johanni XII. Pape & successoribus eius pro uestrae animae remedio, uestraeque filii & nostrorum parentum de proprio nostro regno ciuitates: oppida cum piscariis suis, idest Reate, Amiternum, Forconem, Nursiam, Baluam, & Marsam, & alibi ciuitatem Interamnem cum pertinentiis suis.

Has omnes suprascriptas ciuitates, urbes, & provincias, oppida & castella uiculis & territoria simul & patrimonia pro remedio animae uestrae & filii nostri siue parentum ac successorum uestrorum pro cultu Francorum populo iam dictae Ecclesiae tuae B. Petre Apostole & per te Vicario tuo spiritali Patri nostro Domno Johanni Summo Pontifici & uniuersali Pape eiusque successoribus usque ad finem saeculi, eo modo confirmamus, ut in suo detineat iure, principatu, atque ditione. Et infra.

In electione uero Romani Pontificis neque liber neque seruus ad hoc uenire praesumat, ut illis Romanis quos ad hanc electionem per Constitutionem Sanctorum patrum antiqua admisit consuetudo, aliquid faciat impedimentum. Quod si quis contra hanc uestram Constitutionem praesumpserit, exilio tradatur. Insuper etiam ut nullus missorum uestrorum cuiuscumque impeditiois auerimentum componere in praefata electione audeat, omnibus modis prohibemus. Nam & hoc omnimodis instituere placuit, ut quod semel sub speciali defensione Dompni Apostolici, siue uestra fuerint suscepti, impetrata iuste utantur defensione. Quod si quis in quemquam illorum qui hoc promeruerunt, uolere praesumpserint, sciat se periculum uitae suae incursum. Et subscripsit Imperator Otto, & Episcopi X. Abbates II. Comites V. Optimates IX. Anno Dominicae Incarnationis DCCCCLXII. Indic. V.

Super hoc confirmamus tibi B. Petre Apostole, & per te Vicario tuo Domno Benedicto Summo Pontifici & uniuersali Pape Fuldensem Monasterium, & Abbatem eius consecrationem atque omnia monasteria curtes & Villas quas in ultramontanis partibus Sanctus Petrus habere dinoscitur absque anthesna, guinneringa, siue Wwlinbach, quae a Sancti Petri Ecclesia per Commutationis paginam Episcopo nostro Balcbemburgensi collatae sunt, pro quibus saepe dictae Ecclesiae B. Petri concedimus & confirmamus omnem illam terram quae inter Narniam Teramuem uel Spoletum abuimus. Sub tuitionem B. Petri & uestra uestrorumque successorum praetaxatum Episcopum Babenbergensem offerimus, unde sub pensione equum unum album faleratum ex eiusdem loci Episcopo uos annualiter suscepturos saucimus. In codice sequitur: In electione uero Pontificis &c. ut supra in donatione Ottonis, usque, incursum. Deinde Codex:

Et subscripsit Henricus Imperator, & Episcopi XIII. & Abbates IV. & Duces III. Comites IX. Optimates IX.

VARIANTES LECTIO NE

A N A S T A S I I.

B Aronius A. C. 767. pag. 35. lin. 36. col. 2. in via sacra, &c.
Eod. ann. & pag. lin. 44. col. 2. in quodam firmissimo scilicet &c.

Eod. ann. & pag. lin. 50. col. 2. construxit.

Eod. ann. pag. 36. lin. 8. col. 1. pro valido caloribus &c.

Eod. ann. & pag. lin. 10. col. 1. vitam finivit &c. postmodum &c.

Eod. ann. & pag. lin. 17. col. 1. & in prefato, ab eo &c.

Eod. ann. & pag. lin. 1. col. 2. presbyteros duodecim.

Eod. ann. & pag. lin. 2. col. 2. Episcopos &c. numero...

A. C. 768. pag. 47. lin. 17. col. 1. Hoc vero cernens Christophorus &c.

Cod. Reg. Suec. 545. in via sua sacra in honorem Beatorum Petri & Pauli in loco, in quo ipsi sua propria genua flexerunt, tempore, quo &c.

Cod. Reg. Suec. 545. in quodam firmissimo marmore, scilicet esse noscuntur designata.

Cod. Reg. Suec. 545. & Vat. IV. sibi construxit.

Vat. IV. pro valido calore.

Cod. Reg. Suec. 545. vitam finivit, ubi & sepulchrum fere trium mensium spatio ejus humatum funus permansit. Postea vero &c.

Cod. Reg. Suec. 545. & in prelato Oraculo in monumento ab eo constructo &c.

Cod. Reg. Suec. 545. presbyteros II.

Cod. Reg. Suec. 545. Episcopos XXII. qui sepultus est &c. diebus XXII. Cod. Reg. Suec. 1964. Episcopos numero XX.

Cod. Reg. Suec. 545. post verba languens vitam finivit, hæc habet: Hoc vero cernens Christophorus primicerius & consiliarius cum suo filio Sergio tunc zelo fidei mori magis maluerunt, quam talem impiam novitatem, & iniquam præsumptionem in Sedem Apostolicam perpetrare conspicere: & quotidie in fletu & lacrymis perdurantes perrexerunt regem Langobardorum, deprecantes ejus auxilium, ut talis novitatis error ab Ecclesia Dei amputaretur. Dum vero ipsi apud regem morarentur, prædictus Constantinus Apostolicæ Sedis invasor, ordinavit presbyteros VIII. diaconos III. episcopos VIII. Dum vero hæc agerentur prædictus Christophorus cum suo filio venerunt ad portam Beati Petri, & inde pergentes ad propria, crepusculo noctis pervenerunt ad portam Sancti Pancratii, & protinus sui amici qui custodiebant ipsam illis aperuerunt, & multi Langobardorum ingressi sunt, & ipsum Constantinum illico irati zelo Ecclesiasticæ traditionis universi sacerdotes alapis ejus cervicem cedentes, ejecerunt, & scripturam confirmationis ejus igne combusserunt. Et alia die præfatus Christophorus primicerius omnesque Sacerdotes & clerici & optimates militiæ atque universus exercitus omnesque populi Romani a magno usque ad parvum concordaverunt, omnes una mente unoque consensu beatissimum Stephanum Pontificem elegerunt: clamantes cum ingenti fletu, peccasse se omnes professi sunt, pro eo quod de manibus ipsius Constantini communionem susceperunt, sicque ex hoc omnibus indictu.

Eod.

Eod. ann. pag. 48. lin. 8. col. 2. non fuisset expulsus Patriarchio. Tunc properans antedictus Gratosus &c.

Eod. ann. & pag. lin. 12. col. 2. qui & per scalam &c.

Eod. ann. & pag. lin. 18. col. 2. Clerici, optimates militiæ &c.

Eod. ann. & pag. lin. 25. col. 2. presbytero existens, spiritalem &c.

Eod. ann. & pag. lin. 40. col. 2. a Siciliensi insula in banc &c.

Eod. ann. & pag. lin. 49. col. 2. presbyterum tit. S. Cæciliæ

Eod. ann. pag. 49. lin. 33. col. 1. dum deductus &c.

Eod. ann. & pag. lin. 35. col. 1. in sella muliebri

Eod. ann. & pag. lin. 36. col. 1. in monasterium, Cellas novas, coram omnibus deportatus est.

Eod. ann. & pag. lin. 45. col. 1. Maurianus Subdiaconus.

Eod. ann. & pag. lin. 57. col. 1. in ambone beati

Eod. ann. & pag. lin. 61. col. 1. Romanæ civitatis, & Tusciæ

Eod. ann. & pag. lin. 2. col. 2. constringentesque fortiter eandem civitatem &c.

Eod. ann. & pag. lin. 16. col. 2. Tuscani & Campani

A. C. 769. pag. 53. lin. 6. col. 2. Indictione septima

Eod. ann. & pag. lin. 15. col. 2. juxta Lateranense palatium

Eod. ann. pag. 54. lin. 53. col. 1. neque ex alio ordine

Eod. ann. & pag. lin. 6. col. 2. Ut qui episcopi &c. in pristinum

Eod. ann. & pag. lin. 52. col. 2. præter sacrum baptismum, ac sanctum ebri-

est penitentia. Reliqua ut in editis. Vat. VIII. expulsus fuisset Patriarchio. Tunc Granus properans cum &c.

Vat. IV. qui descendens cum magna reverentia &c.

Vat. IV. cleri, optimates militiæ universi exercitus, & honestos cives Romanos, omnemque populum a magno &c.

Vat. I. IV. & VIII. presbyter existens, spiritalem degebat vitam, eum Pontificem elegerunt, quem cum vocibus acclamantium laudes in Lateranensi palatio deportaverunt; & rite omnibus in ejus electione peractis &c.

Vat. VIII. & Cod. Reg. Suec. 545. a Siciliensi insula parvulus in banc.

Cod. Reg. Suec. 545. presbyterum in sancta Cæcilia.

In nonnullis Codicibus deest dum. Vat. I. deductus ad medium est, & jesses magno pondere &c.

Vat. I. & VIII. in sella muliebri

Vat. I. ad medium assertus est. Vat. IV. deductus ad medium, coram omnibus deportatus in monasterio Cellanovas.

Vat. VIII. Maurinus Subdiaconus.

Vat. VIII. in ambone basilicæ beati

Vat. I. & VIII. Romanæ urbis, seu Tusciæ

Vat. VIII. constringentesque fortiter ab eadem civitate &c.

Vat. I. Tuscani & Campani Vat. VIII. Tusci & Campani

Vat. I. Indict. VIII.

Vat. IV. & VIII. juxta Lateranum. Sequitur in Vat. IV. In quo damnatus est Constantinus invasor Apostolicæ Sedis, & omnis populus accepit penitentiam. Cætera quæ de Concilio in editis habentur, a Vat. IV. abfunt. Schedæ Vaticanæ Lucæ Holstenii ad ea verba: Concilium peractum est: ,, De eo, ,, inquit, Anselmus Lucensis lib. II. pag. ,, 218. Duodecim Episcopos ex eisdem ,, Francorum regionibus &c. Hic inserta ,, fuere nomina Episcoporum Gallicano- ,, rum, quæ Jacobus Sirmundus resti- ,, tuit ex Schedis Panvini tom. II. Con- ,, cil. Gall. pag. 66. In MS. Reginæ hic ,, locus vacuus relictus est. Hæc Hol- ,, stenius.

Holstenii schedæ: nempe ex alio ordine &c. Sic, inquit, Anselmus ex Deusdedit. Vide eundem Deusdedit lib. I. cap. CCVI.

Vat. IV. ii qui eorum presbyteri aut diaconi fuerint, in pristinos.

Vat. VIII. post verbum Cbrisma, hæc habet: De imaginibus vero in eodem Concilio statutum est, sicut & sui antecessores statuerunt. Expleto itaque Concilio &c.

Eod.

A. C. 797. pag. 294. lin. 1. col. 2. *Idem beatissimus Pontifex in Ecclesia &c.*

Eod. ann. pag. 295. lin. 6. col. 2. *re-
vocavit, & restauravit, atque confestim
ex eadem Forma &c.*

Eod. ann. pag. 297. lin. 55. col. 1. *Et
in Ecclesia Sancti Martini fecit arcus ar-
genteos tres &c.*

Eod. ann. pag. 296. lin. 54. col. 1. *Ec-
clesia S. Mariæ, quæ ad martyres voca-
tur, renovavit &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 33. col. 2. *B. Su-
sannæ martyris inter duas domos.*

Eod. ann. & pag. lin. 37. col. 2. *titulum
B. Quiriaci Martyris & Ecclesiam S.
Laurentii ad Formosam.*

Eod. ann. & pag. lin. 43. col. 2. *quod
in Palatinis desertis reperit.*

*gerens curam pro ornatu & restauratione
procuranda omnium earundem Ecclesia-
rum. Hic enim &c.*

Vat. IV. *per angelum ereptus est.
Inde sequitur: & alia quamplurima &
innumerabilia contulit dona. Idem ipse
beatissimus Pontifex corpus B. Pauli A-
postoli doctoris gentium investivit lami-
nis argenteis, quoniam argentum, quod
ibidem primitus erat, confractum exi-
stebat: & alia quamplura ibi contulit
in auro & argento, palliisque dona.
Atrium vero ipsius Pauli Apostoli Ec-
clesiæ, quod antea nimis dissolutum &c.*

Vat. VIII. *renovavit, atque restau-
ravit. Inde sequitur: & aquam in atrio
B. Petri, ut mos erat, deduxit. For-
mam similiter quæ Jobia vocabatur, a
fundamenti refecit, atque Formam,
quæ Claudia vocatur, unde aqua in
balneum atque baptisterium Ecclesiæ Sal-
vatoris decurrere solebat, a fundamen-
tis refecit. Similiter & Formam, quæ
virginis nuncupatur, renovavit. Idem
beatissimus Pontifex fecit in basilica &c.*

Vat. VIII. *Et in Ecclesia S. Martine
arcora de argento tria pensantia lib. XXX.
Inde sequitur: Renovavit & Ecclesiam
S. Mariæ, quæ ad Martyres nuncupatur:
& ibi quam plura in auro & argento ob-
tulit dona. Nam ipse solertissimus Præ-
sul per diversos titulos, seu alias Ec-
clesias, atque cunctas Diaconias, &
monasteria quantacumque infra muros
hujus Romane urbis existunt, divina in-
spiratione ignitus, ex palleis, idest stau-
racin, seu tireis vestes fecit, atque con-
tulit. Et sic ut bonus pastor omnes Dei
Ecclesias tam etiam extra muros Ro-
mane urbis, quamque infra muros ad
laudem Dei restauravit, atque decora-
vit. Verum & muros atque turres hu-
jus Romane urbis, quæ diruta erant
& usque ad fundamenta destructæ re-
novavit, atque utiliter omnia in cir-
cuitu restauravit, ubi & multa impendia
tribuit tam in mercedes eorum, qui ipsam
murum fabricaverunt, quamque in ipso-
rum alimentis, simulque & in calce, at-
que diversis utilitatibus atque ad cen-
tum auri libras expendit. Hic beatissi-
mus & præclarus Pontifex omnia utiliter
noviterque tam in elemosinis pauperum
quamque in ornamentis Sanctarum Eccle-
siarum perficiens; verum & cursum con-
sumans, atque fidem orthodoxam soler-
tissime &c.*

Cod. Reg. Suec. 1964. *B. Susanne
martyris, quod appellatur inter duas lau-
rus.*

Cod. Reg. Suec. 1964. *titulum B.
Cyriaci Martyris, seu Ecclesiam S. Lau-
rentii, qui appellatur ad Formosam. Vat.
I. tit. &c. seu Ecclesiam S. Laurentii,
quam ad Formosam, pariter eas restau-
ravit.*

Cod. Reg. Suec. 1964. *quod appella-
tur in Palatinis, in desertis reperit.*
Eod.

Eod. ann. & pag. lin. 45. col. 2. *Con-
juxit cum alio.*

Eod. ann. & pag. lin. 47. col. 2. *Ba-
ganda.*

Eod. ann. & pag. lin. 54. col. 2. *Vir-
ginis Mariæ Scholæ Græcæ.*

Eod. ann. pag. 298. lin. 18. col. 1. *quæ
in Sessoriano sita est.*

Eod. ann. & pag. lin. 51. col. 1. *repa-
ravit, sed & in basilicam S. Theodo-
ri &c.*

Eod. ann. pag. lin. 55. col. 1. *in Mas-
sa Merulana.*

Eod. ann. & pag. lin. 26. col. 2. *Bas-
ilicam cæmeterii Sanctorum martyrum
Hermetis &c.*

Eod. ann. pag. 300. lin. 32. col. 1. *Ipse
vero a Deo protectus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 2. col. 2. *Septi-
mo Kalend. Januarii.*

Eod. ann. & pag. lin. 3. col. 2. *Fuit
autem &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 21. col. 2. *Leo
tertius.*

Eod. ann. & pag. lin. 22. col. 2. *Asup-
pio.*

A. C. 796. pag. 328. lin. 18. col. 1. *Fec-
it etiam in basilica &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 22. col. 1. *Immo
& in confessione &c.*

A. C. 799. pag. 344. lin. 17. col. 2. *in
ejus natali, ipsa Lætania prædicata fuis-
set.*

Eod. ann. & pag. lin. 19. col. 2. *quam-
que femine &c. ubi collecta prædicata
erat, occurrerunt. Et dum.*

Eod. ann. pag. 345. lin. 24. col. 1. *Ju-
daico more &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 32. col. 1. *dimi-
serunt. Verum &c.*

A. C. 818. pag. 608. lin. 13. col. 2. *erexit statum. Absidum &c.*

Vat. I. *coniungens ei aliud monaste-
rium juxta ipsum positum.*

Vat. I. *Vaganda. Cod. Reg. Suec.
1964. Baganda.*

Deest: *Scholæ Græcæ in Cod. Reg.
Suec. 1964.*

Vat. I. *quæ in Suxorio sita est.*

Vat. I. *restauravit. Sed & basilicam
S. Theodori sitam in Savellum juxta do-
mum cultam Sulsciano.*

Vat. I. *in massa Marulis.*

Vat. I. *seu basilicam cymiterii Sancto-
rum martyrum Hermes, Proti & Ja-
cynthi, atque Basilæ &c.*

Vide supra ad n. XXX.

Cod. Reg. Suec. 1964. *VI. Cal. Ja-
nuarii, & ita Cod. Vat. III.*

Hæc desunt in Cod. Reg. Suec. 1964.

Vat. III. & VIII. *Habentur in Vat. I.*

Deest tertius in Vat. VIII.

Cod. Vat. VIII. *Azzupio.*

Vat. VIII. *Fecit in basilica B. Petri
Apostoli nutritoris sui.*

Vat. VIII. *Imo & confessionem ejusdem A-
postoli mirifice auro gemmisque ornavit.
Fecit similiter in basilica Doctoris munda-
&c. ut infra apud Baronium num.
XXVII.*

Vat. VIII. *natali tempore Lætania
prædicata &c.*

Vat. VIII. *quam femine. Vat. I. &
collecta prædicata inerat, occurrerunt.
Qui dum &c. Vat. VIII. ubi collecta
prædicata erat occurrerunt: dum.*

Vat. VIII. *Judaico more sanctissimum
Papam in terram proiecerunt, & absque
ulla &c.*

Vat. VIII. *dimiserunt una cum ipsis
malignis Paschale & Campulo. Postmo-
dum vero sicut veri pagani &c.*

Vat. IV. *erexit statum. Multa etiam
corpora sanctorum, quæ in dirutis cæ-
meteriis jacebant, ibi deduxit, atque
honorifice collocavit. Ibidem & orato-
rium B. Zenonis Christi martyris fecit,
ubi & sanctissimum ejus corpus posuit,
atque ex musivo locum decoravit. Ibi-
que & oratorium B. Agnetis Christi mar-
tyris miræ pulchritudinis exornavit.*

Mutata vel adjecta a BARONIO hoc Tomo his
signis   notantur: rejecta hic vides.

A Nno Chr. 770. §. Interea, ubi nunc legitur, anno septingentesimo, legebatur, octingentesimo.

Ann. Chr. 775. in principio, pro his verbis, decem ipse amplius annis quam, legebatur, totidem ferme. Et inferius ubi legitur, nonnisi viginti quatuor, legebatur, trigintaquatuor.

Eodem anno §. Defunctus, pro his verbis, ut asseritur a Gregorio in Menologio, legebatur, ut suo loco dicitur.

Anno Chr. 780. §. Eadem, ubi legitur, minus diebus sex, legebatur, diebus sex.

Anno Chr. 783. §. Hoc item anno, post ea verba, pendendi illis, hac parentthesis inclusa erat, (quod dictum est).

Anno Chr. 785. in principio, ubi nunc legitur, extant litteræ tantum Imperatorum, sed ut apparet, datæ anno superiori, & ante creationem Tarasii, legebatur, extant litteræ tum Imperatorum, tum Tarasii.

Anno Chr. 806. inter §. Verum & §. Urgentibus autem, hac posita legebantur, Quod rursus spectat ad conventum hunc habitum in Villa Theodonis, huius occasione hic mentio habenda est de Concilio trigintaduorum Episcoporum in eodem loco occasione necis Joannis Episcopi celebrato, in quo adversus percutientes Ecclesiasticos omnes in sacro ordine constitutos antiquæ sunt renovatæ censuræ, atque aliæ superadditæ: Præsertim vero adversus insidiantes Episcopis viguit Ecclesiasticæ censuræ severitas. Sed quod ad tempus Synodi spectat, sunt qui collocant hanc anno octingentesimo duodecimo Salvatoris, sed considerent quod alii Episcopi huic Synodo scripti reperiuntur, nempe Aistulphus Maguntia, Ebbo Rhemenfis diversi ab illis, qui Maguntiaci Concilio habito anno octingentesimo decimo tertio subscripti habentur, nempe ejus Civitatis Archiepiscopus Hildebaldus, sed & in Concilio Rhemenfi eodem anno celebrato, non Ebbo, sed Vulfarius nominatus habetur Rhemenfis Episcopus.

Eodem anno §. Super omnia, ubi nunc legitur, S. Petri, legebatur, S. Papæ.

Anno Chr. 812. §. Miserat, ab his verbis, dicemus suo loco, usque ad §. Ad hæc, ista interjecta legebantur. Ponitur hoc eodem anno perperam in Conciliorum voluminibus Concilium apud Theodonis Villam a Carolo M. celebratum, de quo a nobis dictum est superius: quod & suadet ex Actis Conciliorum Moguntini atque Rhemenfis, quæ sunt anno sequenti celebrata, in quibus alii diversi recensentur Episcopi Moguntinus & Rhemenfis, ab his qui in Theodonis Villam convenisse leguntur. Sed & quod eidem subicitur Constitutio ibidem facta a Carolo Magno & Ludovico filio adversus percussores sacrorum ministrorum, longe abest, ut Caroli esse possit & Ludovici: siquidem in ea mentio habetur Concilii Triburienfis viginti duorum Episcoporum, quod celebratum constat longe post Carolum & Ludovicum, sub Arnulpho Imperatore, anno Redemptoris octingentesimo nonagesimo quinto. Hæc sint dicta ad confutandos errores, qui incuria exactioris temporum perquisitionis emerferant. Porro hoc anno ab eodem Carolo Magno habitum esse generalem conventum Aquis, veteres Francorum Annales testantur.

Anno Chr. 817. §. Cæterum, ubi nunc legitur, non sub Leone, legebatur, non solum sub Leone.

Eodem anno & §. pro his verbis, gloriosa claruerunt confessione, legebatur, egregie martyrium consummarunt.

I N D E X

IN TOMUM DECIMUMTERTIUM ANNALIUM ECCLESIASTICORUM BARONII.

Nota numeralis communis Annum Christi: Romana vera
Numerum Marginalem significat.

A

Aron filius Madi Principis Saracenorum Rom. Imperium reddidit Tributarium, 781. IV. Rex Saracenorum constituitur, 784. XVI. Quamdiu regnaverit, *ibid.* Maximus hostis Christianorum, *ibid.* In Carolum M. fuit propensissimus, *ibid.* Legationem ad eundem cum muneribus mittit, 784. XVI. 801. XX. Locum Dominicæ sepulcri ei donat, 784. XVI. & seq. 800. XXIII. In Christianos sæviens Bacchum Juniorem martyrio afficit, 784. XVI. XVII. Item Theophilum Imperatoris classis Præfectum, 789. VI. Bellum Nicephoro Imp. movet, 805. I. Nicephorum Imp. tributarium facit, *ibid.* Rhodum pessumdat, 807. I. Myram Lyciæ civitatem invadit, *ibid.* Arcam S. Nicolai diffricit & conterit, *ibid.* Pœnas dat impietatis, *ibid.* Moritur, 808. XXXIII.

Aaronis filii bello civili inter se pro regno certant, *ibid.* Abbas Diensis sub Copronymo accusatur, & carceri mancipatur, 767. XXI. Abbates juxta monasteriorum regulas vivere tenentur, 772. XXIII. Abbates octoginta Capitula ad regulares spectantia constituunt sub Ludovico Imp. 817. VII. Abbatum nomina qui Synodo Dingolviangæ interfuerunt, 772. XXIV. Abbatum nomina qui Caroli M. testamento interfuerunt, 811. XLVII. Abbatum cura in regulis pro omnibus suis constituendis, 817. VII. Abderrhamanus Maurorum Rex, 770. XXII. Abdicatio Michaelis Cæsaropala Imperatoris, 813. IV. Abgarus Edesæ Rex Christi imaginem linteo expressam habuit, 814. XVII. Fit ejus mentio in Concilio Romano sub Stephano Papa IV. 769. IX. Ad Christum scribit, 817. XXIII. A Christo litteras accipit, 809. XVII.

Abodriti a Ludovico Imp. deficiunt, 817. XV. Ipsorum motus a Ludovico Imp. comprimuntur, *ibid.* Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I. Acclamatio in Leonis Armeni ad Imperium. *Ann. Eccl. Tom. XIII.*

Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I.

Acclamatio in Leonis Armeni ad Imperium. *Ann. Eccl. Tom. XIII.*

Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I.

Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I.

Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I.

Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I.

Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I.

Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I.

Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I.

Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I.

Acclamatio populi Constantinopolitani ad Leonem IV. Imperatorem cum filium Imperatorem coronaret, qualis, 766. I.

Acclamatio populi dum Carolus M. coronatur Imp. 800. VI.

Acclamations Synodi Nicænæ secundæ, 787. XLV. & seqq.

Acclamations dum Nicephorus Tyrannus Imperium invaderet, 802. I.

Acclamations ad Michaellem Cæsaropala Imperatorem, 811. I.

Accusati pii liberantur, 767. XXI.

Accusatio de Theophane Isacio apud Leonem Imp. 777. II.

Accusatio Josephi in Theodorum Studitam, 815. XVIII.

Accusator elusus punitur, 767. XXI.

Acta S. Stephani Martyris monachi, 763. I. Quis illa persecutus, 765. I.

Acta S. Pauli Martyris, 766. XVII.

Acta Concilii Romani sub Stephano IV. interfuerunt, 769. I.

Acta Synodi sub Stephano Papa IV. ex Anastasio, 769. III.

Acta Constantini pseudopapæ omnia comburantur, *ibid.*

Acta S. Anthusæ filia Copronymi Imp. 775. VI. Alterius Anthusæ senioris, *ibid.*

Acta S. Platonis monachi, 775. VII.

Acta a Carolo M. in Synodis quis collegerit, 775. IX.

Acta Sancti Gummari a quo descripta, 775. XI.

Acta Sancti Ludgeri Friisiorum Apostoli, 778. XI.

Acta Nicænæ Synodi sub Tarasio celebratæ, 787. X. usque ad XXXVIII.

Acta Leonis Papæ in Germania, 804. II.

Acta Tarasii Patriarchæ Constantinop. a quo descripta, 806. I.

Acta in pseudosynodo hæreticorum sub Leone Armeno, 814. XL.

Acta Concilii Aquisgranensis, 817. IX.

Adalbertus Comes, 819. II.

Adalprecht Abbas Concilio apud Dingolviangam interfuit, 772. XXIV.

Adalungus Caroli M. testamenti institutioni interfuit, 811. XLVII.

Adeleidis filia Caroli M. Epitaphium, 786. VII.

Adeleisa filia Arichisi Ducis Beneventani, 787. LXV.

Adhelaidis Pipini Caroli M. filii filia, 811. XLVIII. Ejus Epitaphium, *ibid.*

Adelhardus familiarissime a Leone Papa exceptus, LIII

- ptus, 807. VII. Et quid per jocum Para. in ipsum direxit, *ibid.* Romam mittitur a Carolo M. & quare, 809. LII. Abbas Corbeiae, *ibid.* Caroli M. confobrinus, 817. XIX. Cœnobium ingreditur, 819. XXVIII.
- Adelperga Desiderii Longob. regis filia, 774. XIX. Arichifii Ducis Beneventani, uxor, *ibid.* Paulum Diaconum ad historiam Romanam supplendam inducit, *ibid.* Quot liberos genuerit, 787. LXV.
- Adelrhodus Caroli M. confobrinus, 772. II. Vide Adelhardus. Cur monasticam vitam susceperit, *ibid.* Sanctitate conspicuus, 772. III.
- Adhemarus Ludovici Imp. vitam scripsit, 815. III.
- Admonitio Stephani monachi ad socios in carcere detentos, 767. IX.
- Admonitio Theodori Studitæ vehemens, 809. XXIX. Eiusdem ad fratres, 814. LI. LV.
- Admonitio Auçtoris salubris ad Principes de reverentia erga Ecclesiam servanda exemplo Caroli M. 802. XIV. Eiusdem ad Novatores, 810. VI.
- Admonitio saluberrima Caroli M. ad hæreticos, 794. XXII. Alia eiusdem ad Episcopos, 801. XVI. Altera ad Ludovicum filium, 813. XIII.
- Ado Episcopus Viennensis in annis Regni Pipini correctus, 768. XII.
- Adolfus diaconus Legatus Leonis Papæ III. in Angliam, 808. XXXIII. Nordanhumborum Regem in Regnum restituit, *ibid.* A piratis in reditu capitur, 808. XXXIV. A Cœnullo Rege redimitur, *ibid.*
- Adoratio & cultus SS. Imaginum ex S. Gregorio probatur, 794. XLIV.
- Adoratio Imaginum a Nicæna Synodo secunda recepta, 811. XXXVIII.
- Adolfina Regina laudata prudentia, 783. V. Detegit errorem Elipandi Archiepiscopi Tolitani, *ibid.*
- Adversarii septimæ Synodi fraudibus agunt, 794. XXXVI. Male utuntur auctoritate S. Gregorii, 794. XLIV. Quid eidem S. Gregorio affingere conentur, 794. LIII. Reprehensione digni, 794. LVI.
- Adulterantium Synodus, 806. XIV.
- Ægyptii omnium, qui idola finxerunt, in felicissimi, 814. XVI.
- Æmilianus monachus multa ob veritatis Confessionem passus, 809. XXXII.
- Æmondus Comes, 819. II.
- Ætas S. Platonis, 812. VIII. Item Theodori Studitæ, 812. IX.
- Ætius cum Nicephoro Imp. a Bulgaris occiditur, 811. III.
- Agebardus prodigiosi pulveris in Gallia sparfi meminit, 800. XXIII. Carmen ejus de translatione S. Cypriani & quorundam aliorum Martyrum, 806. XXXI.
- Agnus qua ratione in Ecclesia pingatur, 814. L. Agobertus, Vide Agebardus.
- Agrippina Neronis mater detestabilem in filium amorem habuit, 796. VIII.
- Ais Longobardus Forojulienfis Caroli M. ad Nicephorum Imp. Legatus, 812. XII.
- S. Albani Martyris inventio, 795. XXXIX.
- Albericus Viennensis Episcopus, 819. II.
- Albinus Cubicularius Leonis III. Papæ, 799. IV. Eiusdem Papam e carcere liberat, *ibid.*
- Albini Flacci Angli ad Hadrianum Papam epistola, 772. V. Discipulus S. Lidgezi fuit, 778. XII. Eiusdem salutatus, *ibid.* Eboraci in Anglia docuit, *ibid.* Discipulus Bedæ fuit, 778. XIII. Liberalium artium armarium vocatus, *ibid.* C. M. magister, & in quibus scientiis, 778. XV. Eius epistola ad Carolum Magnum, 778. XVI. Carolum Magnum de certis quæstionibus consulit, 778.
- XVII. Eius epigrammata sacris Bibliis a se correctis subiuncta, 778. XXIII. Vetus ejus Biblia, ubi existit, *ibid.* Epistola ejus ad Scotos de facienda Sacerdoti confessione, 778. XXIII. Alia ejusdem de rebus gestis Caroli Magni, 790. II. Alia ejusdem ad Paulinum Episcopum Aquileiensem, 791. VI. Sanctitatem & doctrinam ejusdem Episcopi mire commendat, *ibid.* & seque. Ad eundem Paulin. scribit de Hunnis devictis, 795. LXV. Eiusdem Epistola ad Leonem III. Papam, 796. XVII. Literas a Carolo Magno accipit de nefando scelere in Leonem III. Papam commisso, & eidem refertur, 799. VI. Cum eodem Romam proficisci recusat, 802. I. Romam eidem petenti occurrit, *ibid.* Scribit Vitas Sanctorum, 800. II. Eius cum Paulino Aquileiensi Episcopo familiaritas, 802. XI. Moritur, 804. XIII. Abbas fuit S. Martini, *ibid.* De ejus ætate quid sentiat Auctor, *ibid.* Eius Epitaphium, *ibid.*
- Albion Princeps Saxonum baptizatur, 785. XLIX.
- Albone Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
- Aldegisus filius Desiderii Longobardorum Regis, 773. II. Veronam a Francis fugatur, 773. VIII. Constantinopolim fugit, 774. VIII. Benigne ab Imp. excipitur, 775. VIII. Quorum malorum fuerit auctor, 788. IV. Iterum ad pristinum Regnum adspirat, *ibid.* In bello capus necatur, *ibid.*
- Aldricus Archiepiscopus Senonensis Grammaticam docuit, 802. XII.
- Alfonso Castus solus regnare incipit, 783. V. A Maurogato patruo Regno pellitur, *ibid.* A Veremundo diacono Regno restituitur, 790. II. 791. IX. Cujus filius fuerit, 791. IX. Oveti quæ templa, & quibus extruxerit, *ibid.* Arcam quamdam reliquiis plenam Ovetum transfert, 791. X. Crucem quamdam auream parare cogit, 791. XI. Quid illi de hac cogitanti acciderit, *ibid.* Adversus Mauros colligit exercitum, & quare, 793. I. Quot Saracenorum milia eo bello occiderit, *ibid.* Alias sepius cum iisdem pugnans semper victor extitit, *ibid.* Amicitiam ejus Carolus Magnus ambit, *ibid.* Cur Oveti tam insignem Ecclesiam extruxerit, 793. I. Inscriptio de Ecclesia illa a se erecta, *ibid.* Eiusdem pia obtestatio, *ibid.* Carolum Magnum summe colit, 798. VIII. Munera ad ad eundem mittit, 812. XVII. Maximam cladem Francis intulisse in saltibus Pyrenæis falso creditur ex temporum supputatione, 812. XIV. Sedem Hiriensem Compostellam transferri petit a Leone Papa III. 816. XLVIII. Hoc regnante S. Jacobi corpus inventum, 816. LIII. Ovetensem Ecclesiam Archiepiscopalem fieri petit a Leone Papa, III. *ibid.*
- Alienanda non sunt ad loca sacra spectantia, 819. V.
- Alim Episcopus Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
- Allocutio Leonis IV. Imperatoris ad populum, 776. II.
- Aloysius Lolius Venetus Episcopus Belunensis, 813. X.
- Alphabete litteræ quem singulæ numerum designant, 770. XVI.
- Altare Paderburnensis Ecclesiæ a Leone Papa dedicatur, 799. X. Reliquiis S. Stephani Protomartyris ornatur, *ibid.* Ab injuria hæthenus sape illi illata posthæc immune fore prædicatur, *ibid.*
- Altercatio inter Gallos & Romanos de Cantu Ecclesiæ, 787. LXVIII. A Carolo Magno pulchra similitudine sedatur, 787. LXIX.

Al.

- Altinensis Synodus, 802. VII. Eiusdem Synodalis Epistola, *ibid.*
- Amalarius Fortunatus quando Romam iverit, 784. XV. Quæ ibi scripta Hadriani Papæ legerit, *ibid.* Quando vixerit, *ibid.* Episcopus Trevirensis, 813. XI. Legatus Caroli Magni ad Michaelem Imperatorem, *ibid.*
- Ambrosius Morales Hispaniarum rerum scriptor, 812. XVIII.
- Amicitia maxima inter Alfonsum Regem & Carolum Magnum, 798. VIII.
- Anastasi Bibliothecarii ratio in transferendo Theophane e Græco in Latinum, 813. X. Historiam Ecclesiasticam scribere cogitavit, *ibid.* Ab errore purgatur, 817. I.
- Anastasi Defensor ad Desiderium a Stephano Papa Legatus, 770. VII.
- Anastasi Comes possidet S. Euphemie reliquias, 796. XII.
- Anathematismi Basilii Ancyranii Episcopi ex hæresi ad fidem Catholicam redeuntis, 787. XIII. Item Theodosii Amorii Episcopi, 787. XVII.
- Anathematismi Synodi secundæ Nicænæ, 787. XLV.
- Anathematismi S. Sophronii & Theodori Studitæ, 809. XXIII.
- Anconitani se Hadriano Papæ tradunt, 773. X.
- Andegarius Comes, 767. II.
- Andreas monachus martyr sub Copronymo, 767. XXVIII.
- Andreas Chalcedonensis Episcopus, 796. XIV.
- Angeli Sandi sub forma peregrinorum aurificum Alfonso Casto insignem auream Crucem faciunt, 791. XI.
- Angelus Patriciacus Venetiarum Dux, 814. LVI.
- Anglus quidam furdus, & mutus a S. Benedicto curatur, 787. LXVIII. De Anna vidua ingens calumnia, 762. VIII. Monasticam amplectitur vitam, *ibid.* Rem familiarem pauperibus erogat, *ibid.* Ad Constantinum adducitur, 763. IV. Capta cum Theophana abducitur, *ibid.* Examinatur, *ibid.* Animi ejus fortitudo, 763. V. De S. Stephano testimonium, 763. VI. Incarceratur, *ibid.* Nuda populo sistitur, 763. VII. Acerbissime flagris caditur, *ibid.* Constantia ejus in tormentis, *ibid.* Ubi mortua credatur, 763. VIII.
- Anna ancillæ audacia, 763. VII. Juste a Deo punitur, & quomodo, 763. VIII.
- S. Anna Christi aviæ templum ubi inventum, 763. XVIII.
- Ansar Aragonensium Princeps, 778. II. A Saracenorum jugo suos vindicat, *ibid.*
- Ansegisus Abbas Lobienfis, 819. V.
- Anselmus Comes Palatii in saltibus Pyrenæis casus, 812. XIV.
- Anselmus Episcopus Mediolanensis conjurationis in Ludovicum Imp. conficius, 817. XVI. Bernharti Regis corpus Mediolanum transfert, 817. XVIII.
- Ansigisus Abbas Lobienfis a Carolo Magno in Synodis ab ipso habitis statuta concessit, 775. IX.
- Ansemius affligit Nicetam Confessorem, 815. X. Propter insaniam & arrogantiam Caiphaz vocatur, *ibid.*
- Antherus Constantini Imp. vicarius, 763. II.
- Anthimus Leonis III. Imp. frater, 776. II. Lingua privatur, 791. I.
- Anthusa Constantini Copronymi filia sanctitate conspicua, 775. IV. In monasterio vitam sinit, 775. V.
- Anthusa senior anachoreticam vitam duxit, 775. VI. Miraculis clara, *ibid.* Nomen Anthusæ Copronymi filiz dedit, *ibid.* De ea historia, *ibid.*
- Antichristi præcursor vocatur hæreticorum dispenfatio, 809. XXI.
- Ann. Eccl. Tom. XIII,
- Antichristi præcursor Sergius Manichæus, 810. V. Antichristi vere Iconomachi dici possunt, 818. XXIII.
- Antiochus Logotheta Dromi a Copronymo Imperatore interficitur, 766. II.
- Antiphonarium Hadriani Papæ, 787. LXX. In duas partes dividitur, *ibid.* Petitione Caroli Magni rite dispositum, 778. XXII. Eiusdem rogatu ab Hadriano Papa cum cantoribus in Franciam mittitur, 787. LXIX.
- Antistes Gradenfis Legatus a Venetis ad Hadrianum Papam, 772. V.
- Antonii Cretenfis narratio in carcere, 766. XVII.
- Antonius Abbas S. Petri, 801. XV.
- Antonius Patricius Constantino Copronymo contentaneus in savitia 767. XXVI.
- Antonius Præpositus ob veritatis confessionem in carcerem coniectus, 809. XXXII.
- Antonius Sylæus Leoni Armeno Imp. in hæresi fautor, 814. VII.
- Apocrisarii ad Paschalem Papam mittuntur, 817. XXIV. Quia hæretici, rejeçti, *ibid.*
- Apollinaris Abbas cœnobii S. Benedicti Cassinatis, 819. XXVIII. Miraculis clarus, *ibid.* Lirim amnem sicco pede pertransiit, *ibid.*
- Apollinaris Laodicensis in Concilio Constantinopolitano damnatus, 811. XXXVII.
- Apologetica Theodori Studitæ adversus Nicephorum Patriarcham Constantinop. 808. XXII.
- Apologia Josephi Archiepiscopi Thessalonicensis, de Episcopatu suo, 808. XXVII.
- Apostolica Sedes a nemine judicatur, 800. IV. In dubiis semper consulenda, 819. IX.
- Apostolus Frisorum Ludgerus, 819. XXVIII.
- Apparitio S. Glyceriæ, 766. II.
- Aqua viva ebulliens Caroli Magni exercitum pascit, 772. XX.
- Aqua Claudia revocata, 795. XXIV.
- Aquileiensi Patriarchæ sedes translata Forumituli, 811. XLV.
- Aquisgranensis conventus provincialis a Ludovico celebratur, 816. C.
- Aquisgranensis conventus generalis sub Ludovico Imp. 817. VI. Alius, 819. I.
- Aquisgranense Concilium, 809. LII.
- Aquitania Christianam religionem amissam per Ludovicum Imp. recipit, 807. IV.
- Arabes Romanum Imperium invadentes Irene & Constantino vincuntur, 795. XLII. Nicephorum bello infestant & vincunt, 803. II. Christianos affligunt, 812. II.
- Aragonenses in libertatem vindicati, eandem magno studio tuentur, 778. II.
- Arca lapidea eruta e Thraciæ muris & miranda in ea inscriptio reperta, 780. VIII.
- Arca quædam reliquiis plena ab Alfonso Casto in Ovetensi Ecclesia honorifice collocatur, 791. X. Unde eam acceperit, *ibid.*
- Arcarius Episcopus ab Elipando Archiep. laudatur, & quare, 783. VIII.
- Archimandrita exules edicto Leonis Armeni Constantinopolim revocantur, 815. IV. X. Multorum lapsi, 815. V. Communicant cum Theodoro hæretico, 815. VII.
- Ardulphus Nordanhumborum Rex a suis e Regno pellitur, 808. XXXIII. A Leone Papa & Carolo Magni Legato in Regnum restituitur, *ibid.*
- Arelate Concilium sub Carolo Magno ibi habitum, 813. XXI.
- Argumenta epistolarum Pauli Papæ, 767. II.
- Argumenta epistolarum a Stephano quarto scriptarum, 772. II. Alia epistolarum ab Hadriano Papa scriptarum, 795. II.
- Arichis qui & Arichifius sive Heregisus Adelperge Desiderii filiz maritus, 774. XIX. Paulum diaconum in Palatio suo enutrit, *ibid.*
- L I I I z Dux

Dux Beneventanus, 787. LXIV. Pacem a Carolo Magno petit, *ibid.* Eidem Carolo munera mittit, *ibid.* Salernum fugit, *ibid.* Quot obfides Carolo dedit, *ibid.* Quando obierit, *ibid.* Ejus epitaphium, *ibid.* Quandiu vixerit, *ibid.* Quot filios fulceperit ex Adelperga, *ibid.*

Arius in Concilio damnatus, 811. XXXVII.

Armenia a Turcis invaditur, 763. XIX.

Arn Episcopus Caroli Magni interfuit ordinationi testamenti, 811. XLVII.

Arno Archiepiscopus, 819. IX. Legatus Caroli Magni Romam missus, & quare, 799. VIII.

Arsepitius curatur, 765. III.

Arfacius Spatharius Nicephori Imp. ad Pipinum Legatus, 810. XIX.

Arfacius Quæstor in Nicephorum Imperatorem conspirat, 807. I.

Arsenius & Naucratus fratres ob veritatem in vincula coniecti, 809. XXXII.

Aricanus Columna diaconus Card. de Antiquitatibus Ecclesiasticis optime meritis, 814. XXXIII.

Archarius Comes a Carolo Magno Leoni Papæ III. obviam mittitur, 799. VI.

Asia præfectus in monasterium impetum facit, 766. XVIII. Ejusdem crudelitas, *ibid.* Monasteria comburit, 766. XIX. XXXVIII. XXXVIII. monachos fornice balnei inclusos necat, *ibid.*

Asiaticus clericus a Theodoro Studita conversus, 816. V.

Asiti hæretici qui, & unde dicti sint, 812. V. Romanam ditionem prædantur, *ibid.*

Atala Pipini Caroli Magni filii filia, 811. XLVIII.

Athanafius monachus sententiam Theodori Studite de Mæchianorum hæresi impugnat, 809. XXX. Litteras ab eodem accipit, *ibid.* Confessor in persecutione Mæchianorum mortuus, 809. XLIV. & *seq.*

Athelardus Archiepiscopus Dorovernenfis, 796. XXII. Romam ad Leonem Papam proficiscitur, *ibid.* Benigne a Leone Papa suscipitur, *ibid.* Ab eodem laudatur, & antiqua privilegia ab ipso obtinet, 796. XXIII.

Attingani hæretici qui fuerint, 810. II.

Atto Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXV.

Atto Episcopus Legatus a Carolo Magno Romam missus, & quare, 799. VIII.

Avaræ Hunni appellati, 790. III. Duobus exercitibus Carolum Magnum aggrediuntur, 788. V. Ubique vincuntur & caduntur, *ibid.* & *seq.* Iterum a Francis vincuntur, 791. II. Cum Rege suo ad Catholicam fidem convertuntur, 795. LXV. A Sclavis infestantur, 805. II.

Auctor Glycam erroris arguit, 775. III. Ejus de Epistola Tarasii ad Hadrianum Papam quam Simonia infumat judicium, 787. LX. & *seq.* Centuriatores, & Matthiam Illyricum fugillant, 800. XIX. Exhortatio ejus salubris ad infringentes jura Ecclesiastica, 801. XIV. De Theopanis historia opinio, 813. IX. In dubium vocat quæ in Martyrologio de S. Jacobo Hispaniæ Apostolo dicit, & quare, 816. XLIX.

Audores qui asseruerunt damnatum Concilium Nicænum II. in Synodo Francofordiensi, 794. XXXIV.

Auctoritas Pontificis Romani in Imperium, 800. XIV.

Augustinus Dorovernenfis Metropolitanus, 796. XX. A S. Gregorio in Angliam ad verbum Dei prædicandum missus, *ibid.* Ubi mortuus & sepultus, *ibid.*

Auliculus quis fuerit, 762. VII.

Aurea Crux a Leone Papa Ecclesiæ S. Suviberti data, 804. IV.

Aurelius Froilæ patruus eum occidit, 770. XXII.

Regnum Hispaniæ invadit, *ibid.* Iniqua plurima decernit, *ibid.* Quo anno fit mortuus, 775. XI.

Autcharius cum uxore & filiis Carolomanni ad Desiderium Regem Longobardorum fugit, 772. IX. Carolo Magno se tradit, 773. XI.

Auxentiani monachi in Proconneso ædificant monasterium, 763. XVIII.

B

Baanæ Sergii Manichæi discipulus, 810. XVII.

Baanæ & Sergiotæ, *ibid.*

Bacchus Junior ante conversionem dictus Gelasius, 784. XVII. Quinque fratres suos baptizavit, *ibid.* Ab alio fratre non baptizato defertur, *ibid.* Martyrio afficitur, *ibid.*

Barda Leonis Armeni propinquus fœvit in Catholicos, 814. LIII.

Bardanes Prætor thematum Orientalium, 803. I. Appellatur Imperator, *ibid.* Imperii dignitatem renuit, *ibid.* Monasticam vitam suscipit, *ibid.* Monasterium sibi ædificat, *ibid.* Oculis privatur a Nicephoro, *ibid.*

Bardanius Patricius, Constantinopolitanus, 795. XLII. Nicephoro Imp. adversatur, 810. II. Ab Imper. male mulctatur, *ibid.*

Bardas Prætor Armeniorum unus ex conjuratis adversus Irenem & Constantinum Imp. 780. V. Barinburg castrum, 774. XIII.

Barfanuphius hæreticus, 809. XXVIII.

Bartholdus dominus de Geinbergem, 804. V. De filio vitæ restituit a S. Suviberto, gratias Deo agit, 804. VII. S. Suviberti monasterio prædia possidenda assignat, *ibid.*

Basilica S. Pelagii Martyris a Constantino Copronyimo diruitur, 767. XVIII.

Basilica S. Pauli tremotum concutitur, 801. I. A Leone III. Papa restauratur, & variis donis ornatur, 801. II. & *seq.*

Basilica S. Praxedis a Paschale Papa restituta, 818. XV.

Basilicæ variæ ab Hadriano Papa reparantur & ornantur, 795. XIII. & *seq.* Item a Leone III. 796. XXV. & *seq.*

Basilus monachus martyr sub Copronyimo, 767. XXVIII.

Basilus Ancyræ Episcopus Iconoclastarum hæresim abegans ad Catholicam fidem revertitur, 787. XII. Ejus fidei professio, *ibid.*

Basilus Abbas S. Sabæ, 808. XXV. Theodoro Studite conjunctissimus, *ibid.* Theodoro Studitam tanquam Schismaticam hortatur ad conversionem, *ibid.* Ab eodem accipit litteras, 808. XXVI. Item alias ab eodem, *ibid.* Cum Gregorio ob veritatis confessionem in carcerem coniectus, 809. XXXI.

Bavariæ historia a M. Velfero Patricio Augustano in lucem vindicata, 772. XXII.

Bavarorum antiqua quædam vocabula, 772. XXVI. & *seq.*

Beatus Presbyter insurgit contra hæresim ab Elipando Archiep. Toletano suscitam, 783. VII. Ut Sanctus in Hispania colitur, 783. X. Quid scripserit, *ibid.*

Beatus Venetorum Dux, 810. XVIII. Quomodo Pipinum Italia Regem sibi reddiderit infensum, *ibid.*

Behemanni Hunnos infestant, 805. II. A Carolo Magno expugnantur, *ibid.*

Bellum Bulgaricum quando acciderit, 763. II.

Bellum servile in Hispania, 770. XXII.

Bellum Caroli Magni adversus Saxones, 772. XX. Quot annis duraverit, 782. IV.

Bellum civile Siculum, 781. IV. Confectum, *ibidem.*

Bet.

Bellum Britannicum feliciter a Carolo Magno confectum, 789. VII.

Bellum Hunnicum feliciter a Carolo Magno confectum, 783. V. Quot annis duraverit, *ibid.* Mire Francos ditavit, 788. VII.

Bellum domesticum inter Irenem & Constantinum Imp. 789. I.

Bellum Constantini Copronyimi adversus Arabes, 795. XLII.

Bellum Henrici Ducis Foro-Julienfis adversus Hunnos, 795. LXV.

Bellum civile inter Venetos & Gradenses, 802. X.

Bellum Nicephori Imp. adversus Arabes, 803. II.

Bellum Saxonicum xxx annorum spatio finitum, 804. VIII.

Bellum Saracenorum adversus Nicephorum Imp. 805. I.

Bellum civile inter Aaronis Regis Persarum filios, 808. XXXIII.

Bellum Nicephori Imp. cum Bulgaris, 811. I.

Bellum Hispanicum cum Carolo Magno, 812. XIV.

Bellum Christianorum adversus Bulgaros, 813. III.

S. Benedictus surdum & mutum sanat, 787. LXVIII.

Benedictus Levita Collector Capitulorum Caroli Magni & Ludovici Imp. 819. XI.

Benedictus Romanæ Ecclesiæ Cantor insignis ab Hadriano Papa in Franciam mittitur & quare, 787. LXIX.

Beneventani in Ecclesiam Romanam infesti, 800. II. A Carolo Magno tributarii facti, 812. XVI.

Berhardus Episcopus Legatus Romam missus a Carolo Magno, & quare, 799. VIII.

Bernarius Episcopus Wangioni, 809. LI. Romam definiendæ quæstionis gratia de processione Spiritus Sancti missus, *ibid.*

Berengarius Comes, 810. II.

Berheta filia Caroli Magni, 792. IV. Cui nupsit, & quos filios genuerit, *ibid.*

Bernardus Dux Septimaniæ, 815. XXX.

Bernardus Ostiensis Archiepiscopus canonizationi S. Suviberti interfuit, 804. IV.

Bernhardus Caroli Magni nepos Rex Italiae fit, 815. I. Ludovici Imp. Legatus ad Leonem. Papam III. *ibid.* Ejus in Ludovicum Imperatorem conjuratio, 817. XVI. Penitent coram Ludovico de conjuratione, *ibid.* Oculis ob conjurationem privatur, *ibid.* Mortem sibi infert, *ibid.* Ubi sepultus sit, 815. XVIII. Sepulchralis ejus inscriptio, *ibid.*

Bernoinus Episcopus Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.

Bero Comes Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.

Beroardus avunculus Caroli Magni cum exercitu per montem Jovem proficiscitur contra Desiderium, 773. XII.

Berta filia Desiderii Regis Longobardorum, 770. VIII. Carolo Magno matrimonio juncta, *ibid.* A Carolo Magno repudiatur, 771. II. Et quare, *ibid.*

Bertericus Archiepiscopus Viennensis, 787. LXXI. Litteras ab Hadriano Papa accipit, *ibid.*

Berthaidis Pipini Caroli Magni filia, 811. X. LVIII.

Bertruda mater Caroli & Carolomanni, 770. VIII.

Berytus civitas ubi sita, 787. XXIV. Imago Christi ibi a Judæis crucifixa, *ibid.* & *seq.* Bibliorum emendatio Carolo Magno debetur, 778. XXII.

Blerani a Longobardis occiduntur, 772. XV.

Bona Ecclesiastica ex Decreto Caroli Magni laicis non danda, 789. VI.

Bona Monachorum cur laicis negarit Carulus Magnus, 789. VII.

Bona monastica a Constantino Copronyimo vendi curata, 771. I.

Boni præfulis præscribitur forma, 811. XX.

Bonifacius TT. SS. Marcellini & Petri Card. canonizationi S. Suviberti adfuit, 804. IV.

Bonosus Paschalis Papæ pater, 817. II.

Brandem, quid sit, 766. VII.

Bremenfis sedes in Saxonia erecta ab Hadriano Papa, 788. VII. A Carolo Magno Diploma assequitur, *ibid.* Ab eodem redditibus locupletatur, *ibid.* Quousque se extendat, *ibid.* Primus ejus Episcopus, *ibid.*

Britones a Carolo Magno domiti, 812. XVI.

Brunalia a Copronyimo celebrantur, 767. XI.

Bruno miles Westphalus cultor insignis S. Suviberti, 783. I. Miraculose ab eodem curatur, 783. II. Captivos liber dimittitur, 783. IV. Votum S. Suviberto solvit, *ibid.*

Bulgarorum belli cum Scythis tempus, 763. I. A Constantino Copronyimo vincuntur, *ibid.* Quæ fuerint eorum primitiæ ad religionem Christianam, 777. I. Constantinum Imp. bello vincunt, 791. I. Sardicam civitatem dolo capiunt, 808. XXI. Romanos cadunt, *ibid.* Bellum cum Nicephoro Imp. gerunt, 811. I. Nicephorum Imp. interficiunt, 811. III. Nicephori Imp. caput quali ludibrio referunt, 811. IV. Multis vulneribus conficiunt Stauratum Nicephori Imp. filium, 811. VI. Ipsis bellum infertur a Christianis, 813. III. Michaellem Imperat. in fugam vertunt, *ibid.* Ad Hadrianopolim oppugnandam properant, 813. VI. Constantinopolim obsident, *ibid.* Hadrianopolim expugnant, 813. VII. Regum successio, 813. VIII.

Bulredus Rex Merciorum patria pellitur, 805. IV. Romam aufugit, *ibid.* Ibi que moritur, *ibid.* Ubi sepultus sit, *ibid.*

Burchardus Dux, Carolum Magnum adversus Mauros adjuvat, 807. I. I.

Burchardus Comes Caroli Magni testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.

Byrne presbyter Anglus, 795. XXI.

Byzantina Ecclesia segmentum hæreticorum, vocatur, 814. XLVI.

Byzantium reliquiæ S. Euphemie repertæ deferuntur, 796. XV.

Byzantius Nicephori Imp. famulus, 811. II. Imperiali veste & auro ad Bulgaros fugit, *ibid.*

C

Caballinus vocatus Constantinus Copronyimus & quare, 775. III.

Cabilonense Concilium sub Carolo Magno, 813. XVII.

Cædes Sergii Secundicerii, 772. I.

Cæsarugula a Carolo Magno capta, 778. I.

Caganus Hunnorum Princeps, 805. II. A Sclavis infestatur, *ibid.* Locum ad habitandum a Carolo Magno petit, *ibid.* Benigne ab eo excipitur, *ibid.* Alias Theodorus vocatus, *ibid.* A Carolo Magno muneribus ditatus, *ibid.* Obitus ejus, *ibid.* Item successio, *ibid.*

Caluentius Cubicularius Sergium Secundicerium e custodia extrahit, 772. X. Sergii occisur in carcerem publicum ducitur, 772. XII. In carcere moritur, *ibid.*

Calumnia ingens de Anna vidua, 762. VII.

Calumnia in S. Ildefonso, 794. VII. Diluitur, 794. VIII. Alia patens in Hadrianum Papam, 794. XLIII.

Calumnia Callisti Patricii in S. Stephanum, 762. V.

Calumnia accusatus Theodorus Studita se purgat, 809. XXVIII.

Calumniarum libellus adversus S. Stephanum composuit, 763. II. Cal-

804. IV. Saxones in Franciam transfert, 804. VIII. Saxoniæ S. Petro obtulit, 804. XI. Gallis annuam collectam indicit præstantiam Romanæ Ecclesiæ, 804. X. Et ubi potissimum, *ibid.* Ecclesiæ Osnaburgensi privilegium concedit, 804. XI. Caganum Principem Hunnorum suscipit, 805. II. A Cagano de alio loco ad habitandum rogatur, *ibid.* Sclavos expugnat, *ibid.* Lichonem Sclavorum Ducem perimit, *ibid.* Quid ipsi in venatione miri acciderit, *ibid.* Morfelem & Kamp. S. Gudilæ offert, *ibid.* In villa Theodonis conventum habet, in quo de Regno tribus filiis partiendo agitur, 806. XVII. Testamentum ejus quo Regnum in filios partitur, 806. XVI. ad XXVII. Reges Fran in eo constituit defensores Romanæ Ecclesiæ, 806. XXIV. Leoni III. ut subscriberet mittit, 806. XXVI. Cur in eo de Imperio nihil disposuerit, *ibid.* Leonem III. de criminosis sacerdotibus consultit, 806. XXVIII. Constitutio ejus super iisdem, 806. XXIX. Venetis reliquias S. Cypriani donat, 806. XXXI. Classe Mauros invadit, & vincit, 807. III. Saracenos iterum profligat, *ibid.* Lectiones colligi ex Patribus jubet, *ibid.* Canendi disciplinam commendat, *ibid.* Mos ejus in faciendis legibus ad Ecclesiam spectantibus, 807. IV. Cum Leone III. Papa Regem Nordanhumborum Regno pulsum restituit, 808. XXXIII. De processione Spiritus Sancti Concilium Aquisgranense celebrat, 809. V. Epistola ejus nomine ad Leonem III. Papam scripta, 809. LIV. Legati ejus petunt a Pontifice, ut cantare liceat quod creditur, 809. LV. Nicephoro Imperatori Venetias reddit, 810. XVIII. Dalmatiam subigit, *ibid.* Subactas regiones Græcis dedit & quas, 810. XIX. Ejus ad Nicephorum Imp. litteræ, *ibid.*
- Item Caroli Magni testamentum de rebus mobilibus, 811. XLIV. Res suas mobiles tripliciter dividit, & quomodo, *ibid.* XXI. civitatibus metropolitanis largitiones legati, 811. XLV. In quorum præsentia testamentum ordinaverit, 811. XLVII. Moritur filius ejus primogenitus, & filia, 811. XLVIII. Vitæ exitum portenta quænam præceperint, *ibid.* Britones domat, 812. XVI. Beneventanos tributarios facit, *ibid.* Ludovicum filium Imperatorem creat, 813. XII. Admonitio ejus ad Ludovicum filium, 813. XIII. Quando filium suum coronari voluerit, 813. XIV. Totus est in libris sacris corrigendis, *ibid.* Studiosus peregrinorum, 813. XIX. Res Ecclesiæ bene disponit, 813. XXI. Quo morbo ante mortem oppressus sit, 814. LVII. Moritur, *ibid.* Ubi mortuus, *ibid.* Ubi & quomodo sepultus, 814. LIX. Ætas ejus, 814. LX. Epitaphium, *ibid.* Forma corporis, qualis, *ibid.* Laudes ejus, 814. LXII. & seq. Inter Sanctos relatus, *ibid.* A quo, *ibid.* A quibus celebratur, *ibid.*
- Carolus Junior filius Caroli Magni, 783. I. Vincit Westphalos, *ibid.* A Patre cum exercitu in Sclavos mittitur, 805. II. Hæreditas ipsi legata a patre quæ sit, 806. XX. Cassinense monasterium sanctitate floret, 819. XXVIII.
- Castra Prætorum a Constantino Copronymo ex monasteriis conficiuntur, 767. XXVIII.
- Castratio filiorum Michaelis Cæsarum Imp. 813. XI.
- Catechesis falsæ doctrinæ, 810. VI.
- Catechistica epistola Theodori Studitæ ad Consecutores, 814. XLIV. Alia ejusdem ad fratres dispersos, 818. VII.
- Catholici Imp. liberam esse voluerunt Papæ electionem, 774. XIV.
- Catholicis indicit silentium Leo Armenus, 814. XXI.
- Caupo quidam Stephano monacho caput titione committit, 767. XVIII.
- Celolphus Bulhedi minister Regnum accipit, 806. IV.
- Censuræ Pontificis subditi Reges, 800. XVI.
- Centuriatores fugillantur ab Auctore 800. XIX.
- Cerebrum Stephani monachi & Martyris colligitur, 797. XVIII.
- Certamen Theophanis Ifacii cum Leone Imp. 777. II. S. Platonis adversus Constantinum Imp. 795. LXIII. Theodori Studitæ adversus Constantinum Imp. 795. LV. Discipulorum Theodori Studitæ cum Nicephoro Imperatore, 809. XI.
- Chadalo finium Dalmatarum, Romanorum & Sclavorum Præfectus, 817. XIX.
- Chalcedonense Concilium Eutychem cum Dioscuro damnavit, 811. XXXVIII.
- Christum Deum nominandum negavit Constantinus Copronymus, 767. XXIII. Ejus sanguis qui de latere fluxit Mantuæ reperitur, 804. I. Ad Abagarum scripsit, 809. XVII. Ejus resurrectio probatur, 811. XXXV.
- Christi nomine qui patiuntur vere Martyres sunt, 816. XXXIII. Ejus ministri non debent obnoxii esse humanæ servituti, 817. VIII.
- Christiana religio in Aquitania a Ludovico Imp. restituta, 807. V.
- Christianæ virgines loco tributi Mauris perfoluntur, 770. II.
- Christiani complures ad Romanorum regiones sese conferunt & quare, 773. XXX. In Syria martyria subeunt, 779. I. Male a Nicephoro Imp. tractantur, 809. XLIX.
- Christiani Martyres sub Nicephoro Imp. 810. III. Arabum afflictionem fugiunt, 812. XI. Fugientes a Michaeli Cæsarum, & Nicephoro Patriarcha benigne suscepti, *ibid.* Crudeliter a Zoco Rege Bulgarorum tractantur, 813. VII. A Leone Armeno Imp. persecutionem patiuntur, 814. I. Patiuntur a Barda Leonis Armeni propinquo, 814. LIII. Duo a Deo eis tribuuntur, 806. V.
- Christianismus duobus constat, & quibus, 808. XXVIII.
- Christianorum gravissima sub Nicephoro Imp. persecutio, 811. IV.
- Christianorum bellum adversus Bulgaros, 813. III. Et persecutio recrudescit, 818. XVII. & seq. Ea omnium acerbissima, 819. I.
- Christianus habitu Constantinus Copronymus, at mente Judæus, 767. XXVII. A Christo deficit qui ab Ecclesia Romana deficit, 818. XIII.
- Christophorus Primicerius quomodo pseudopapam Constantinum deponere studuerit, 769. I. Quando & ubi obierit, 770. VI.
- Christophorus & Sergius Romana Ecclesiæ vindices, 769. II. 770. I. A Longobardis comprehenduntur, 770. V. Excæcantur, 770. VI.
- Christophorus & Nicephorus filii Cæsares a Constantino Copronymo creantur, 768. XIV. Hic oculis, ille lingua privatur, 791. II.
- Christophorus Ulivolensis designatus Episcopus, 802. X. Reicitur a Joanne Gradenii Episcopo & simul excommunicatur, *ibid.*
- Cingula Balthæis aureis & cultris onerata quando a clero deponi cœpta, 817. VIII.
- Cissada spelunca Stephani in exilio, ubi sit, 763. XVII.
- Citomalus Portuensis Episcopus, 767. VI. Constantinum Papam consecrare cogitur, *ibid.*
- Civilianus a quo Constantinus Copronymus didus sit, 762. VII.
- Cives Werdani quomodo Leonem Papam exceperint, 804. II.
- Clades alia Francorum in saltibus Pyrenæis quo anno contigerit, 812. XIV.
- Classis Constantini Copronymi Imp. male perit, 765. I. Clau-

- Claudius Scotus cujus temporis scriptor, 816. XXXI. Ejus laus, *ibid.* Fuit Bedæ discipulus, *ibid.*
- Clavium S. Petri vetus in Ecclesia consuetudo 796. XVI. S. Sepulcri a Patriarcha Jerosolymorum ad Carolum M. mittuntur 799. XII. Eadem etiam ad eundem ab Aaron Rege Sarracenorum, 784. XVI. 800. XXIII.
- Clementia Michaelis Imp. 812. XI.
- Clerici cum magno damno militant, 770. XVII. Sæcularia ornamenta gestare non debent, 817. VIII.
- Clericus Asiaticus a Theodoro Studita conversus, 816. VI.
- Cœmeteria a Leone Papa III. renovata, 766. XVII.
- Cœnobium S. Maximini sanctitate floret, 819. XXVIII.
- Collecta annua indicta a Carolo M. pro restauratione Ecclesiarum Jerosol. 799. XII. Item annua indicta ab eodem Ecclesiæ Rom. præstantia, 804. X. Et ubi potissimum, *ibid.*
- Collectio Canonum Hadriani Papæ, 786. VI.
- Collectio legum Ecclesiasticarum Caroli M. jussu facta, 801. XV.
- Coloniz Sancti Severini corpus requiescit, 799. X.
- Coloniz Saxonum divisæ, 804. VIII.
- Comites Episcopis obedire debere ubi sanctum, 813. XXI.
- Comitum nomina qui Caroli M. testamento interfuerunt, 811. XLVII.
- Commentatio Luitgardis Caroli M. uxoris, 800. II.
- Comparatio Pipini cum Davide, 767. II. Constantini Copronymi cum Nerone, 767. XXVI. Dei Genitricis a Constantino Copronymo cum marsupio auro pleno, 767. XXVII.
- Compostellæ corpus S. Jacobi Apostoli reperit, 816. XLVIII.
- Compostellam Hirienfis sedes a Leone III. translata, *ibid.* Et quare, *ibid.*
- Compostellam translatum jus Emeritensis Ecclesiæ, 816. L.
- Compostellanz Ecclesiæ fundamenta, 816. XLVIII. Ejus antiquitas, 816. L.
- Conjuratio in Irenem & Constantinum Imp. 780. V. Ejus auctores, *ibid.*
- Coniuratio Constantini adversus matrem suam Irenem, 789. I. Conspirantium nomina, *ibid.* A quo detecta, *ibid.*
- Coniuratio in Leonem Papam III. 814. I.
- Coniuratio in Nicephorum Imperatorem, 806. I. Quam male conuzatores mulctati, 807. II.
- Coniuratio Bernharti Italie Regis in Ludovicum Imp. 817. XVI. Ejus auctores & concilii *ibid.* Patefacta & quomodo, *ibid.*
- Conciliorum Constantinopolitanorum pictura delet Constantinus Copronymus, 767. XII.
- Concilia sub Francorum Regibus consensu Romani Pontificis habita, 770. XXI. Quinque eodem anno in Gallia celebrata, 813. XV.
- Sub Carolomanno Caroli Martelli filio.
- Concilium aliud sub Pipino habitum in villa Gentiliaco de cultu Imaginum, 766. XXI.
- Sub Carolo Magno.
- Concilium Wormatiense, 770. XVI. Secundum, 772. XXI. Aliud, 776. V.
- Concilium in Carboniaco villa congregandum, 771. VI.
- Concilium in Duria, 775. IX. Aliud, *ibid.* 779. I.
- Concilium Paderburnense, 785. XLIX.
- Ann. Eccl. Tom. XIII.
- Concilium Ratisponense, 792. I. Quid in eo actum, *ibid.* & seq.
- Concilium Francofordiense quando celebratum, 794. I. Cur dictum Plenarium, *ibid.* Quot Episcopi ad illud convenerint, *ibid.* Quid in eo actum, *ibid.* & seq. In eo Elipandi error detegitur, 794. V. Elipando nimium credens una cum ipso sanctos ejus præcessores anathematizat, 794. VI. & seq. Quid in eo Carolus egerit, 794. XII. Preces pro eodem Carolo fundit, 794. XIV. Synodalem epistolam ad hæreticos mittit, *ibid.* Quid in eo actum adversus secundam Synodum Nicænam, 794. XXVI. Nihil contra eam factum asseritur, 794. XXVIII. Quid in eo de imaginibus, 794. XXXIII.
- Concilium Altinense, 802. VII. Ejus Synodalis epistola, *ibid.*
- Concilium in villa Theodonis, ubi regnum a Carolo M. tribus filiis partitum, 806. XVII. Et quo tempore, 813. XVI.
- Concilium Aquisgranense, 809. LII. Cur fuerit convocatum, *ibid.*
- Concilium Moguntinum, 813. XVI. De canonibus ejus, *ibid.*
- Concilium Remense, *ibid.*
- Concilium Cabilonense, 813. XVII.
- Concilium Turonense, *ibid.*
- Concilium Arelatense, 813. XXI.
- Sub Ludovico Pio Imperatore.
- Concilium Aquisgranense, 817. VI.
- Sub Ludovico & Carolo filiis Ludovici Imp.
- Concilium Romanum sub Stephano IV. 769. I. Ejus acta interierunt, *ibid.* Publicatio ejusdem Concilii facta, 769. XI.
- Concilium Foro-Julie sub Paulino Episcopo Aquiliniensi, 702. III. Quid in eo actum de processione Spiritus sancti, 791. V. Quid de Filio Dei Incarnato, *ibid.* Quot canones ad Ecclesiasticam disciplinam spectantes in eo fuerint sancti, *ibid.*
- Concilium Lateranense sub Leone III. DCXXXIII. Episcoporum, 816. XLIX. Lis de Compostellana & Toletana Ecclesia in eo tractata, *ibid.*
- Concilium Constantinopolitanum damnavit Macedonium, 811. XXXVII. Et Apollinarium Laodicensem, *ibid.*
- ad Concilium Nicænum CCCXXXVIII. Patres convenerunt, *ibid.* Arium damnavit, *ibid.*
- Concilium Chalcedonense Eutychem cum Dioscuro damnavit, 811. XXXVIII.
- Concilium Oecumenicum quod dicatur, 787. XXXIV.
- Concilium II. Nicænum ab Imp. & Patriarcha convocatum ab Iconoclastis exturbatur, 786. I. Iterum convocatur, 787. I. Ubi celebratum, *ibid.* Qui Sancti eidem interfuerint, *ibid.* Quot Episcopi eo convenerint, 787. III. Qui canones in eo citati, 787. IV. & seq. Tripliciter et Græco in Latinum versum, 787. IX. Prima versio expulditur, 787. X. Ubi & quando Concilium inchoatum, 787. XI. Ejus Acta, *ibid.* & seq. Litteras exhortatorias ab Imp. accipit, 787. XII. Agitur in eo de lapsorum in hæresim poenitentia, 787. XIII. Episcopi vere poenitentes in suas sedes restituntur, 787. XVII. In eo dignum commiserationis exemplum Episcopi cujusdam Orthodoxi, 787. XIX. Quid in eo narraverit Athanasius de imagine Christi crucifixa Berythii, 787. XXII. Quid in eo de Spiritu Sancto actum, 787. XXXVIII. Quam cultum Patres imaginibus in eo tribuerint, 787. XL. Joannes Damascenus & Scholastici ideæ

Crudelitas Zoci Regis Bulgarorum in Christianos, 813. VII.
 Crunus Bulgarorum Rex, 808. XXI. Sardiniam civitatem dolo cepit, *ibid.* Nicephorum Imo. circumvallat, 811. III. Ejus adversus Niceph. Imp. victoria, *ibid.* Constantinopolim obsidet, 813. VI. Adrianopolim expugnat, *ibid.* S. Manuelem Episc. capit, *ibid.* Ejus in sanctum virum crudelitas, *ibid.* Execratur, 813. VII. Funibus a populo suffocatur, *ibid.*
 Cultores SS. Imaginum, a Leone Imp. persecutionem patiuntur, 780. III.
 Cultus Imaginum rursus probatur, 769. VII. Qualis fuerit in Oriente, 769. IX. In Ecclesia Gallicana viguit, 769. XI. Ex S. Gregorio probatur, 794. XLIV. & seqq. Eum palam detestatur Leo Armenus, 814. V. Qualis a Synodo Nicæna iis tribuatur, 787. XL. Item a Damasceno & Scholasticis, 787. XLI. & seq. Eum patres defendunt, 814. XIII.
 Cunipertus Episc. Legatus Romæ a Carolo M. missus & quare, 799. VIII.
 Custodes S. Marci agunt cum Venetis de ejus translatione, 817. XXX. & seq. Venetias proficiuntur, 817. XXIX. XXXII.
 S. Cyprianus in Gallias delatus, 806. XXXII. Post Venetias, 806. XXXI. In ejus memoriam ibi Ecclesia erecta, *ibid.*
 Cyrum & Sergium Concilium Constantinop. III. damnavit, 811. XXXVIII.

D

Damianus Patricius cum Constantino adversus Irenem matrem conjurat, 789. I. Quomodo Imperatrix in eum adverterit, 789. II.
 Dani Merciorum Regnum occupant, 806. IV.
 Dalmatia a Carolo Magno subacta, 810. XVIII.
 Dalmatii coenobium Constantinopoli habitaculum militibus fecit Copronymus, 765. XXIX.
 Danasti & Danapri glacie vexantur, 763. XX.
 David alter Ludovicus vocatur a Stephano Papa, 816. XCIX.
 Decentius Eugubinus Episcopus, 816. LI.
 Declamatio Theodori Studitæ iusta, 814. XXXVI.
 Decreta Synodi in Dingolvingen constituta, 772. XXIII. ad 773. XXX.
 Decreta pseudosynodi Constantinop. 809. VI.
 Decretis Romanorum Pontificum nihil derogandum, 809. X.
 Decretorum Rom. Pontificum observantia, 809. VII.
 Decretum Caroli M. de bonis Ecclesiasticis laicis non dandis, 789. VI.
 Decretum Stephani papæ de electione Roman. Pontificis, 816. CI.
 Dedicatio altaris Ecclesiæ Paderburnensis a Leone Papa III. facta, 799. X.
 Definitio Nicæni secundi Concilii ignorata, in una sententia, diversitatem loquendi peperit, 787. XLIII.
 Dei Genitricem non debere nominari Constantinus Copronymus asseruit, 767. XXIII. Implorantes eam quomodo haberi voluerit, 767. XXVII. Nomen ejus expellere ab Ecclesia, studuit, *ibid.* In eam blasphemiam horrenda, *ibid.*
 Demetrius Secundicerius Totoniem interficit, 768. III.
 Deposito Josephi Theffalonicensis Archiepiscopi, 809. XLVI.
 Desiderius dolose Romam infectat, 770. I. Christophorum & Sergium & persequitur, 770. III.

Romam properat, *ibid.* Juramentum præstat se fidem & jura Ecclesiæ Romanæ servaturum, 770. VI. Christophoro & Sergio inhiatur, *ibid.* Eisdem excæcat, *ibid.* Legatos ad Hadrianum Papam mittit, 770. VII. Invadit civitates Exarchatus, 772. VIII. Quo consilio Regnum Franciæ invadere nitatur, 772. IX. Mauritiū Venetorum Ducis filium captivum detinet, 772. XIII.
 item Desiderius quanta mala in Rom. Ecclesiam parat, 672. XV. De reddendis rebus Ecclesiæ, neminem audit, 772. XVI. XVIII. Utriculum castrum occupari facit, 772. XV. Legationem mittit ad Hadrianum Papam, 772. XVII. Se ad Romam evertendum venturum Hadriano Papæ comminatur, 772. XVII. Carolo Magno legationem mittit, 773. I. Carolo Magno civitates se reddidisse Romano Pontifici persuadet, *ibid.* Conatus ejus in Hadrianum Papam, *ibid.* Ad colloquium Hadriani non admittitur, nisi civitates Rom. Ecclesiæ restituat, 773. II. Excommunicatione ne Romam veniat, absterretur, 773. IV. Durus & obstinatus, 773. VI. Nec precibus nec pretio movetur, *ibid.* Se ad tuendum contra Carolum Magnum parat, *ibid.* Cum suis nemine proficiente fugit, 773. VIII. Ticinum se recipit, *ibid.* Cum suis Carolo Magno obviam procedit, 773. XII. A Carolo Magno Papæ includitur, *ibid.* Captivus cum conjuge in Franciam a Carolo Magno ducitur, 774. VII. XVIII.
 Dei natura pingi non potest nec debet, 765. VIII. Jussit incorporea sculpi & pingi, *ibid.* Jussu ejus Angeli debere pingi probatur, 765. IX. Gratia ei in persecutione agenda, 766. XIX. Res Ecclesiæ ipsi sacratæ, 770. XVIII. Carolo Magno sicut Cyro prælo fuit, 773. VII. Aquam sitientibus largitur, 777. IV. Nocentes persequitur, 795. L. Gratia ipsi pro erepto Leone Papa reddita, 799. V. Dat Reges & Imperatores, 800. IX. Christianis duo tribuit, & quæ, 806. V. Factus homo iuste pingitur, 814. XVI. Circumscripti- tibus non est, & ideo tangi non potest, 814. XXXVIII. Christus Deus verus homo fuisse probatur, 814. XLVII. Accendit Confessores ad ostensionem veritatis, 819. XXVIII.
 Diaboli nova fraus adversus Confessores, 816. XXVI. In arreptitia muliere quid de Theodoro Studita, 819. XIV.
 Diaconi a schismatico Papa ordinati quomodo reconciliandi, 769. V.
 Diaconia restituta ab Hadriano Papa, 795. XXXVI.
 Didymus & Evagrius in Concilio Constantinopolitano damnati, 811. XXXVIII.
 Dies qua absolutum fuit Concilium Nicænum II. anniversaria memoria colitur, 787. LIV.
 S. Dii monasterium funditus Copronymus subvertit, 768. XXIX.
 Dingolvingæ Synodus Episcoporum, 772. XXII.
 Dionysius Theodori Studitæ discipulus, 817. XX. Missus cum aliis nomine quinque Præfidum monasteriorum fidei gratia expulsi sunt, ad Paschalem Papam, *ibid.*
 Dioscorus cum Eutychio in Concilio Chalcedonensi damnati, 811. XXVIII.
 Diploma Caroli Magni datum Ecclesiæ Bremensi recens erectæ, 788. VII. Aliud ejusdem datum Fortunato Episcopo Gradeni, 802. XI. Aliud ejusdem de donatione quadam Paulino Grammaticam adhuc profertenti facta, 802. XIII.
 Diplomata Ludovici Imp. pro immunitate Hispanorum ad se confugientium, 815. XXXIII. XXVIII.
 Disciplina canendi a Carolo Magno emendata, 807. IV.
 Dispensatio hæreticorum præcurso Antichristi vocatur, 809. XXI.

Dispositio rectissima gerendarum rerum, 819. III.
 Disputandi licentia contra hæresim Iconoclastarum quando concessa, 784. II.
 Disputatio S. Platonis adversus Constantinum Imperatorem, 795. XLIII.
 Dissensio Ruderici Ximenii cum Compostellano Archiepiscopo, 816. XLIX.
 Diversitas sacrorum officiorum in Gallicana Ecclesia unde orta, 787. LXXI.
 Divisio Regnorum quam Carolus Magnus inter filios suos fecit, 806. XIX.
 Divortium Constantini Imp. arguitur, 795. XLIV. A Tarasio improbat & reprehenditur, 795. XLIX. Pessimo exemplo aliis Ducibus fuit, 795. LVI.
 S. Dius, 767. XX.
 Dodo Francorum Præfectus, 772. II. Infidias Stephano Papæ fruit, *ibid.*
 Dogma Manichæorum, 811. I.
 Domus culta S. Edithæ, 795. XX.
 Donatio Pipini Regis B. Petro facta a Carolo Magno confirmatur, 774. VI. Eiusdem monasterio SS. Vincentii & Germani ab eodem confirmata, 779. I.
 Donatio Caroli Magni Ecclesiæ Bremensi collata, 788. VIII. Eiusdem Paulino facta, 802. XIII. Eiusdem Ecclesiæ Osnaburgensi facta, 804. XI.
 Donatus Comes, 819. III.
 Dorotheus hæreticus, 809. XXIII.
 Dorovernensi Ecclesiæ jus pallii a Leone Papa redditum, 796. XXV.
 Douthertus Comes, 819. II.
 Dracontius Senator, 763. XV. Eius ludibrium de monasticis vestibus, *ibid.*
 Drogo Caroli Magni filius naturalis, 817. XIX. In monasterium detruditur ob coniurationis suspensionem, *ibid.*
 Drynus Sergii Manichæi pater, 810. IV.
 in Duria Synodus a Carolo Magno habetur, 775. IX.
 Dux Venetorum Gradensem Episcopum e turri præcipitat, 802. VII.

E

Eadbaldus Eboracensis Archiepiscopus, 778. XIII.
 Ebbo Remensis Episcopus Concilio in villa Theodonis habito interfuit, 806. XXVII.
 Ecclesia quomodo Patrem & Spiritum Sanctum per imagines representet, 765. VIII.
 Ecclesia eicere studet Constantinus Copronymus nomen Dei Genitricis, 767. XXVII.
 Ecclesia a S. Bonifacio consecrata incendi nequit, 773. XIII.
 Ecclesia S. Suviberti a Saxonibus incenditur, 768. IV.
 Ecclesia Dorovernensis a Leone Papa jus pallii recepit, 796. XXIV.
 Ecclesia S. Pauli terræmotu concutitur, 802. I. A Leone III. Papa restauratur, & variis ornamentis dotatur, 802. II.
 Ecclesia prima ab Hunnis, quando erecta, 795. LXVI.
 Ecclesia Osnaburgensis studio utriusque linguæ claret, 802. V.
 Ecclesia Constantinopolitana a Josepho presbytero perturbata, 806. IX.
 Ecclesia Byzantina segumentum hæreticorum vocatur, 814. XLVI.
 Ecclesia qua ratione Agnum pingi permittat, 814. L.
 Ecclesia Ovetensis ab Alphonso Casto erigitur, 791. X. Angelico miraculo decoratur, *ibid.* A Leone Papa III. Archiepiscopatu insignita, 816. LIII.
 Ecclesia Orientalis quæ patitur, 817. XXII.

Ecclesia Romana duabus de causis dicitur Universalis, 787. VIII. Numquam erravit, nec errare potest, 819. XXVI.
 Ecclesia Bremensis in Saxonia erecta, 788. VII. Diploma a Carolo Magno assequitur, *ibid.* Ab eodem redditibus locupletatur, *ibid.* Termini ejusdem quo se extendant, *ibid.*
 Ecclesia martyrum sanguine irrigatur, 819. XXVI.
 Ecclesiæ in Oriente & Occidente persecutio, 767. VIII.
 Ecclesiæ contumeliam vindicant Christophorus & Sergius, 768. II.
 Ecclesiæ res Deo sunt sacratæ, 770. XVIII. Non sunt a Regibus accipiendæ, *ibid.*
 Ecclesiæ Christianorum a Sarracenis in Syria dirutæ, 780. II.
 Ecclesiæ Mindenensis in Saxonia origo, 785. XLIX. Diversorum Sanctorum reliquiis ornatur, 785. LI.
 Ecclesiæ per provincias divise, 788. VIII.
 Ecclesiæ varix a Leone Papa ornata, 796. XXIV. & seq.
 Ecclesiæ S. Suviberti indulgentiæ a Leone Papa concessæ, 804. IV.
 Ecclesiæ Osnaburgensi privilegium a Carolo Magno concessum, 804. XI. & seq.
 Ecclesiæ turbatio Josephi presbyteri causa, 806. IX.
 Ecclesiæ periclitanti succurrit Theodorus Studita, 809. XLIII.
 Ecclesiæ columna vocatur Josephus Archiepiscopus Theffalonicensis, 809. XLVI.
 Ecclesiæ pax restituta a Nicephoro Imp. mortuo, 811. XIII.
 Ecclesiæ Romanæ primatus, 785. XXXVIII. Eius præconia, 811. XXXVII. 818. II. Eam contemnens Christum contemnit, 818. XIII.
 Ecclesiæ Dei unitas, 811. XXVIII.
 Ecclesiæ Jerosolymorum profanata, 812. XI.
 Ecclesiæ res per Carolum Magnum bene dispositæ, 813. XXI.
 Ecclesia Constantinopolitana status, 814. XLVI. 818. III.
 Ecclesia miserandus status, 816. XXXIX. Eius antiquitas, 816. L.
 Ecclesiæ Compostellanæ fundamenta, 816. XLVIII. Eius antiquitas, *ibid.*
 Ecclesiæ Hirienensis translatio Leonis Papæ III. auctoritate facta, *ibid.*
 Ecclesiæ Emeritenensis jus Compostellam a Callisto Papa translatum, 816. L.
 Ecclesiæ reformatio ex Ludovici Imperat. edito & Concilio Aquigranensi, 817. VIII.
 Ecclesiæ Ravennatenensis turbatus status, 769. XIII. & seq. Privilegia a Paschale Papa confirmantur, 819. XIII.
 Ecclesiam fraudare sacrilegium est, 770. XIX.
 Ecclesiam prædonis instar Theodotus pseudopatriarcha invadit, 817. XXXVII.
 Ecclesiastica bona laicis non conferenda ex decreto Caroli Magni, pro Ecclesiastica immunitate Caroli Magni ad Pippinum Regem Epistola, 801. XVII.
 Ecclesiastica leges a Carolo Magno colliguntur, 801. XV.
 Ecclesiasticæ quæstiones ubi inquirendæ, 814. X. Ecclesiasticas res recuperare studet Hadrianus Papa, 772. VI.
 Ecclesiastico foro quantum Carolus Magnus detulerit, 801. XIII.
 Ecclesiasticos pauperes in mensam adhiberi debere ubi statutum, 813. XVI.
 Ecclesiis quæ Carolus Magnus concesserit, 770. XXI.
 Ecclesiis Gallix & Germaniæ indulgentiæ concessæ a Leone Papa, 804. II.
 Ecclesiis quæ ornamenta contulerit Leo Papa III. 816. XLVIII.

- Egbertus copiosissimam bibliothecam Eboraci reliquit, 778. XIV.
- Eclipsis Solis in excaecatione Constantini Imp. 797. II.
- Eddo Comes Caroli Magni testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
- Edicto cogitur tacere Theodoro Studita, 814. XXII.
- Edictum Michaelis Imperat. contra Manichæos, 812. II.
- Edictum Leonis Armeni Imper. ad Confessores missum, 814. XXII. Aliud quo Archimandrita Constantinopolim vocantur, 815. X.
- Edictum Ludovici Imp. Ecclesiæ secuta reformatio, 817. VIII.
- S. Edifitii Domus culta extracta, 795. XX.
- Eggobardus Caroli Magni mensæ præpositus a Vasconibus cæditur, 778. I.
- Egiddeo conjurationis in Ludovicum Imp. auctor, 817. XVI.
- Eginhardus in saltibus Pyrenæis ab Hispanis cæsus, 812. XIV.
- Electio Stephani Papæ IV. 768. I. V.
- Electio Pontificis falso Carolo Magno tribuitur, 774. XV.
- Electio Nicephori Constantinop. Patriarchæ, 806. VIII.
- Electio Leonis Armeni in Imperatorem, 813. IV.
- Electio Paschalis Papæ qualis, 817. III.
- in Electione Imperatorum numismata spargi solita, 769. XIV.
- Electionem Pontificis Imp. Catholici liberam esse voluerunt, 774. XVII.
- Electiones Episcoporum redditæ liberæ, 813. XXII.
- Elingaudius Comes Legatus Caroli Magni ad Irenem Augustam, 802. V.
- Elipandus Archiepiscopus Toletanus, 783. V.
- Nestorianam hæresim instaurare conatur, *ibid.* & *seq.* De hæresi admonitus impoenitens perseverat, 794. II. Hæresim propagare sagit, 794. III. Ejus subdola artes ad hoc perficiendum, 794. IV. In Concilio Francofordiensi detegitur Nestorianus, 794. V. Præter Nestorium omnes hæreticos execratur, *ibid.* Quid a Mahometanis didicisse credatur, *ibid.* Prædecessores suos secum idem sensisse perfide affirmat, *ibid.* Carolum Magnum in suam sententiam pertrahere conatur, 794. III. Galliarum Episcopis litteras mittit, 794. IV. Emeritensis Ecclesiæ jus Compostellam a Callisto Papa translatur, 816. L.
- Emesæ Christianorum Ecclesiæ a Sarracenis diruuntur, 780. II.
- Encolpion, quid significet, 811. XLIII.
- Encomia Irenes Imperatricis, 801. XXV.
- Engelbertus discipulus Alcuini, 772. V. Caroli Magni ad Hadrianum Papam Legatus, *ibid.* in Engelheim conventus habetur a Ludovico Imp. 819. XII.
- Engilbertus Abbas Felicem Urgelitanum hæresis damnatum Romam ducit, 792. I. Fuit Caroli gener, 792. IV. Nomen uxoris & filiorum ejus, *ibid.* XXVIII. annis post mortem incorruptus inventus, *ibid.* Monasterium in Centulo mirifico opere decoravit, *ibid.* Quando obiit & ubi, *ibid.* A Carolo M. Romam cum Capitulari adversariorum Nicænæ Synodi secunda mittitur, 794. XXXII. Legatus Caroli Magni ad Leonem Papam III. 796. XVII. Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.
- Ephesi crudele turpitudinis in monachos exemplum, 770. XXIII.
- Epigrammata in munera Caroli S. Petro oblata, 774. VI. Alia Albuini sive Alcuini Bibliis suis adiecta, 778. XXIII.
- Epiphania quæ civitas, 763. XIX.
- Epiphania creditur Legatio ad Paschalem Papam, 818. IV.
- Epiphanius Archimandrita ad Leonem Papam a Theodoro Studita legatus, 809. XIII. Apud eundem ab eodem excusatur & quare, 809. XXIV.
- Epiphanius Legatus benigne a Paschale Papa excipitur, 818. VI.
- Episcopatus non munus humanum, sed Spiritus sancti donum, 813. XXIII.
- Episcopi missi a Constantino Copronymo Imp. convincere Stephanum monachum, 763. XVI. Redeunt ad Imperatorem victi a Stephano monacho, 763. XVII.
- Episcopi Galliarum sacras imagines defendunt, 766. XXII.
- Episcopi Constantinum laicum Papam consecrare coguntur, 767. V.
- Episcopi XII. Romam ad Synodum a Carolo & Carolomanno mittuntur, 768. XI.
- Episcopi a schismatico Papa ordinati quomodo consecrandi, 760. V.
- Episcopi secundum Canones vivere debent, 772. XXIII.
- Episcopi quot interfuerint Nicænæ Synodo, 787. III.
- Episcopi vere poenitentes in suas sedes restituntur in Concilio Nicæno sub Tarasio, 787. XVII.
- Episcopi Illyrici in Concilio Nicæno aliis Episcopis lapsi veniam impetrant, 787. XIX.
- Episcopi a Principibus non eligendi, 787. XLVIII.
- Episcopi Italiæ quam sententiam adversus hæreticos in Concilio Francofordiensi tulerint, 794. XIII.
- Episcopi docent Grammaticam, 802. XII.
- Episcopi & laici Ludovici exemplo loca sancta reparant, 807. VI.
- Episcopi contra Leonem Imp. sentientes ab ipso eiiciuntur, 814. XII. In exilium mittuntur, 814. XXXII. Et qui, *ibid.* Plurimi ejus perfidiam secuti, 816. XXXVII.
- Episcopi CCCLXXXIII. Concilio Lateranensi interfuerunt, 816. XLIX.
- Episcopi coniurati in Synodo depositi, 817. XVII.
- Episcopis Comites obedire debere ubi statutum, 813. XXI.
- Episcoporum a pseudopontifice ordinatorum electio iterata, 769. VI.
- Episcoporum Dingolvingæ Synodus, 772. XXII.
- Episcoporum nomina qui Concilio apud Dingolvingam interfuerunt, 772. XXIV.
- Episcoporum sententiis negotium decisum ulterius tractari non licere sancitur, 801. XIII.
- Episcoporum nomina qui canonizationi S. Suvberti interfuerunt, 804. IV.
- Episcoporum nomina qui Caroli Magni testamento interfuerunt, 811. XLVII.
- Episcoporum lectiones liberæ redditæ, 813. XXI.
- Episcoporum contra Leonem Armenum Imp. sententiæ, 814. X.
- Episcoporum Synodus in qua depositi Episcopi conjurati, 817. XVII.
- Episcopatus Ravennatensium per vim invaditur, 769. XIII.
- Episcopatum recusat S. Plato, 775. VI.
- Episcopos & Clerum proclari oratione quam armis melius esse, 770. XVII.
- Episcopus quidam Orthodoxus dignum commiserationis exemplum edit in Conc. Nicæno, 787. XIX.
- Epistolæ aliarum ad Pipinum Regem interierunt, 766. I.
- Epistola Stephani Papæ IV. ad Reges Franciæ, 770. IX. ad XVI. Argumenta epistolarum ejus, 772. II.

Epi-

- Epistola Albuini sive Alcuini ad Hadrianum Papam, 772. V. Alia ad Scotos de faciendâ Sacerdoti confessione, *ibid.* Alia ejusdem ad Leonem III. Papam, 796. XVII.
- Epistola S. Ludgeri ad Xixfridum, 778. III.
- Epistola Elipandi Episcopi Toletani ad Fidelem, 783. VIII.
- Epistola Constantini & Irenes Imp. ad Hadrianum Papam de creatione & consecratione Tarasii, 781. II. Eorundem exhortatoria ad Synodum II. Nicænâ, 787. XI.
- Epistola Hadriani Papæ ad eisdem Imp. 785. XVI. Ejusdem ad Tarasium Patriarcham Constantinop. 785. XXXIV. Ejusdem ad Bertericum Archiepiscopum Viennens. 787. LXXI.
- Epistola Tarasii Patriarchæ Constantinop. ad alios Patriarchas, 785. V. Patriarcham ad Tarasium, 785. XLII. Alia Tarasii ad Hadrianum Papam, 787. L.
- Epistola Gregorii Papæ VII. ad Legatos Apostolicos in Galliis, 782. VI. 804. X.
- Epistola Leonis Papæ III. ad Regem Merciorum, 796. XXII.
- Epistola Kemulphi Regis ad Leonem Papam, III. 796. XVIIII.
- Epistola alia Albuini Flacci ad Carolum Magnum, 778. XVI.
- Epistola Caroli Magni ad Hadrianum Papam, 772. V. Ad Albuinum, 778. XIX. Ad Elipandum, 794. XV. Ad Pipinum Regem filium pro Ecclesiastica immunitate, 801. XVIII. Alia ad Leonem Papam III. a Smaragdo scripta, 809. LIV.
- Epistola Josephi Theſſalonicensis Archiepiscopi ad Simeonem, 808. XVIII.
- Epistola Synodalis trium Patriarcharum de recto imaginum cultu, 769. IX.
- Epistola Nicephori Constantinopolitani Archiepiscopi ad Leonem Papam, 811. XX.
- Epistola Theodori Studite ad Stephanum Constantinop. Imp. a secretis, 795. VI. Alia ad Nicephorum confobrimum suum, *ibid.* & *seq.* Alia ad S. Platonem, 796. IV. Libri epistolarum eius quinque sunt, 798. VI. Alia ad Irenem Augustam, 801. XXII. Alia ad Nicephorum Imperat. de successore Episcopo eligendo, 806. IV. Alia ad Nicephorum Episcopum Constantinop. 806. XV. Alia ad suos de communione Josepho œconomio denegata, 808. II. Alia ad Theoditum, 808. X. Alia ad Simeonem monachum nomine S. Platonis inclusi, 808. XIV. Alia ad Basilium Abbatem Romæ existentem, 808. XXVI. Alia ad Nicolaum Chartularium, 809. II. Alia ad Leonem Papam, 809. XIV. Alia ad eundem, 809. XVIII. Alia ad Basilium Abbatem S. Sabæ, 809. XXV. Alia ad Athanasium monachum, 809. XXX. Alia ad Naucratiæ de Confessoribus, 809. XLIV. Alia ad Josephum Archiepiscopum Theſſalonicensem, 809. XLVII. Alia ad Antoninum Abbatem, 811. XV. Alia ad Præpositos qui Leonem Imp. paruerant, 814. XXIV. Alia ad Nicephorum Patriarcham exulantem, 814. XXIV. Alia nomine Orthodoxorum ad pseudosynodum hæreticorum, 814. XXXVIII. Alia ad Confessores Catechetica, 814. XLV. Alia de martyrio Thadæi, 814. LIII. Alia ad Josephum Archiepiscopum Theſſalonicensem, 815. XI. Alia de lapsis ad Naucratiæ, 815. XIII. Alia ad eundem, 816. VIII. Alia ad Eudocinam virginem, 816. XIV. Alia ad sanctimoniales, 816. XXI. Alia ad Mariam Imperatricem, 816. XXIII. Bina alia ad Theophilactum Nicomediæ Episc. 816. XXXVIII. Bina alia ad Theophilum Ephesinum Episc. 816. XLI. & *seq.* Alia ad Josephum fratrem suum Archiepiscopum Theſſalonicensem, 816. XLIII. Alia ad Petrum Nicææ Episcopum,
816. XLVI. Alia ad Episcopos exules, 816. XLVII.
- Item alia epistola Theodori Studite & aliorum Confessorum ad Paschalem Papam, 817. XXI. Alia ad Patriarcham Alexandrinum, 817. XXVI. Alia ad Patriarcham Jerosolymorum, 817. XXX. Alia ad Paschalem Papam, 818. II. Alia Catechetica ad Fratres dispersos, 818. VII. Alia ad Gregorium laicum, 818. XIX. Alia ad Simeonem, 818. XXII. Alia eisdem ad Imperatorem alla-tæ, 819. XIII. Alia ad dispersos fratres, 819. XVIII. Alia ad Naucratiæ Confessorem, 819. XXV.
- Epistola Paschalis Papæ ad Bernardum Viennensem Archiepiscopum, 817. XIX.
- Epistola Synodalis Concilii Altinensis ad Carolum Magnum, 802. VII.
- Epistola Albuini fragmentum de rebus Caroli Magni, 790. II.
- Epitaphium Pipini Regis, 768. XIII.
- Epitaphium Joannis Nepeſini Episcopi, 770. XVI.
- Epitaphium Archidiaconi Ticinensis, 774. VII.
- Epitaphium Hildegardis uxoris Caroli Magni, 786. VII.
- Epitaphium Adeleidis filie Caroli Magni, *ibid.*
- Epitaphium Artichisi Ducis Beneventani, 787. LXV.
- Epitaphium Hadriani Papæ, 795. XII.
- Epitaphium Albuini Flacci, 804. XIII.
- Epitaphium Adalidis Pipini filie, 811. XLVIII.
- Epitaphium Rothaidis Pipini II. filie, *ibid.*
- Epitaphium Caroli M. 814. LX.
- Ercebalduſ Norarius a Carolo Magno in Liguriam ad classem parandam mittitur, 701. XX.
- Erchangarius Comes Caroli M. testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
- Eresburgum castrum a Carolo M. capitur, 772. XX. A Saxonibus destruitur, 766. IV. A Carolo M. reedificatur, 774. VII. Ibi capella a Leone Papa dedicatur, 799. XI. Idem eandem privilegio munit, *ibid.*
- Erius Dux Forojuliensis occiditur, 778. VI. Ubi & quomodo, *ibid.*
- Ernest Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
- Error alius Concilii Romani emendatus, 765. I. Alius in vulgata editione Concilii Nicæni, 787. XXII. Alius de nomine Athanasii, 787. XXX.
- Error elipandi Episc. Toletani, 783. VI. Confutatur, *ibid.* Item Felicis Episc. Urgelitani, 792. I.
- Error de clade Francorum in saltibus Pyrenæis convincitur, 812. XV.
- Error Tudenſis scriptoris, 812. XVIII.
- Eſais hæreticus, 809. XXIII.
- Ethelſpida filia Regis Arthulphi, 806. IV. Maritum fugientem Romam sequitur, *ibid.* Apud Papiam moritur, *ibid.*
- Etherius Caroli M. Capellanus, & Notarius, 774. VI.
- Etherius Episcopus Uxamenſis, 783. V. Contra hæresim ab Elipando Episc. Toletano suscitatum insurgit, 783. VII.
- Evagrius cum Didymo in Concilio Constantinopolitano damnati, 811. XXXVIII.
- Evangelii prædicationem unde Hispania accepit, 816. LI.
- Evangelio nascente simul natus imaginum cultus, 814. XVII.
- Eucharistia vere est corpus Christi, non imago, 787. XXXVI.
- S. Eucherius alius Lugdunensium Episcopus, 813. XXIII. Ex nobilissimo Senatorum genere ortus, *ibid.*
- Eucratia mater Tarasii Episc. Constantinop. 784. XI.

Eu-

Eudocia Virgo Theodori Studitam in carcere cibis alit, 816. XIII.
Eudoxia quæ & Eudocia tertia Copronymi Imp. uxor 767. II. Imperatrix creatur, 768. XIV.
Eudoxius Leonis IV. Imp. frater, 776. II. Creatur nobilissimus, *ibid.* Lingua privatur 791. II.
S. Euphemie reliquie in mare cum loculo a Copronymo proficiuntur, 766. III. Illæse conservantur, *ibid.* In templum a Copronymo destructum ab Irene repurgatum referuntur, 766. IV. Translatæ fuerunt quo & quando, 766. V. Comburi non potuerunt, 766. VI. Quale unguentum ex se dederint, 766. VII. *& seq.* A fororibus & filiabus Copronymi clanculum, adorantur, *ibid.* Projectæ in mare reperiuntur, 766. X. 796. XIII. Cognoscuntur esse reliquie, *ibid.* Visiones iuxta ejus reliquias inventores vident, *ibid.* Revelatur cujus sint reliquie, 766. XII. *& seq.* Nomina eorum qui reliquias invenerunt, *ibid.* In Lemno cur non manserint, 766. XIV. Lemni Episcopo apparent, 766. XII. Ab Hagiomacho spernuntur, 796. XI. Domuncula in qua jacebat locus ab impio quodam diruitur, *ibid.* Manus a Niceta Patrio sublatæ in templo ejusdem Martyris in Sicilia reponitur, 796. XV. Reliquie Constantinopolim referuntur, *ibid.*
Eustathius monachus ad Leonem Papam cum litteris a Theodoro Studita mittitur, 809. XIV.
Eustochius S. Prædix Card. Canonizationi S. Suviberti interfuit, 804. IV.
Eustasius Albani Episcopus observationem Concilii sub Stephano IV. populo recitat, 769. II.
Eustasius Constantinum Papam consecrare cogitur, 767. VI.
Euthymius a Theodoro studita admonetur, 796. VI. Gloriosa ejus confessio, 809. XLV. Quomodo liberatus, 809. XLVI.
Euthymius Sardinensis Episcopus Concilio Oecumenico Nicææ interfuit, 787. III. Contra Leonem Armenum agit, 814. XI.
Eutropius historiam Romanam scripsit, 774. XIX. Quousque historiam suam produxerit, *ibid.*
Eutyrius senator fautor Leonis Armeno Imp. in hæresi, 787. XV.
Eutyrius & Dioscorus in Concilio Chalcædonensi damnati, 811. XXXVIII.
Exactiones tyrannicæ Nicephori Imp. 809. L. Examen & iudicium Crucis, 806. XXIV.
Excommunicationis ingens vis, 773. IV.
Excusatio Caroli Magni modesta apud Episcopos congregatos, 801. XVII. Fraudulenta Sergii Manichæi, 810. XI.
Exemplum Caroli Magni conservandæ Catholicæ fidei, 794. XXII.
Exercitus Caroli Magni aqua viva ebullentem pascitur, 772. XX.
Exhortatio Imp. ad Nicenam Synodum, 787. XI. Caroli Magni ad rectam fidem, 794. XXIV.
Exhortatio Theodori Studite ad patientiam, 818. X. Eiusdem ad fratres, ne conscrnentur ob cladem lapforum, 814. LV.
Exilium S. Stephani monachi, 763. XVII. Constantiniani Patriarchæ Constant. III. Theodori cum uxore & liberis, 767. II. Pauli diaconi, 774. XVIII. Theodori Studite cum suis, 795. LIX. Locus in quem missus, *ibid.* 809. X. 814. XLII. Paschalis & Campuli, 800. XXII. Irene Imperatricis, 801. IV. Michaelis Curopalatæ Imperat. cum uxore & liberis, 813. II. Nicephori Patriarchæ cum suis, 814. XXVIII. Nicetæ Patricii, 814. XXXII. Emiliani Episcopi, *ibid.* Mi-

chaelis Episcopi, *ibid.* Mariæ Imperatricis, 816. XXXIII. Adelhardi Caroli Magni confobrini ob conjurationis suspicionem, 812. XV.
Expeditio Caroli Magni in Hispaniam, 678. I. Alia in Saxones, 779. I.
Expeditio Irene & Constantini adversus Sclavos, 781. I.
Expeditio Nicephori Imp. in Bulgaros, 808. XXI.
Exules Confessores mortuo Constantino Imp. redeunt Constantinopolim, 797. III.
Exules Archimandritæ Constantinopolim revocantur, 815. IV.
Exules ob scelera liberati a Stephano Papa, 816. CL.

F

Fabula de Leone Papa III. manum sibi abscindente recitatur, 795. XLI.
Fabulæ Turpini exploduntur, 812. XVIII.
Faciem Christi linteo expressam habuit Abgarus, 814. VI.
Falsarda uxor Caroli Magni, 887. LXXXIII.
Fautores Leonis Armeni Imp. in hæresi, 814. VII.
Felix Hildebaldu Colonienfis Archiepiscopus canonizationi S. Suviberti interfuit, 804. IV.
Felix Urgelitanus Episcopus, 792. I. Hæreticus convictus in Concilio Ratisponensi damnatur, *ibid.* Romam mittitur, ibique hæresim detestatur, *ibid.* Pseudo Apóstolus Antichristi Septimaniam inficit, 792. III. Galliam Germaniamque infeliciter successu tentat, *ibid.*
Feminae fortes in confessione, 816. XX. XXVII.
Ferrata, teterrimus carcer Romæ, & quo loco, 768. X.
Fevardentius Theologus Parisienfis, 794. VIII.
Quos S. Ildesonsi libros in lucem edderit, *ibid.* Ejus elogium, 794. X.
Fidelis Abbas in Asturia, 783. VII. Quid ad eum Elipandus Archiepiscopus Toletanus scripserit, *ibid.*
Fideles omnes unum sunt in Christo, 811. XXVIII.
Fidei professio Tarasii Episcopi Constantinopolitani, 785. VI. Alia Basilii Ancyran Episcopi, 787. XII. Item Theodori Myrenfis Episcopi, 787. XVIII. Alia Theodosii Amorii Episcopi, 787. XV.
Fides vera ubi sit inquirenda ex sententia Caroli Magni, 796. XV.
Filii & Filia Caroli Magni, 811. XLVIII.
Fines Bremenfis Diocesis quousque sese extendant, 788. IX.
Firmani Ducatus habitatores Romano Pontifici se tradunt, 773. C.
Flaccus Episcopus a Carolo Magno Romam missus, & quare, 799. VIII.
Fons divinitus Theopanis aperitur, 777. IV.
Fons post aquam datam sitientibus evanuit, *ibid.*
Foramen in sepulcris Martyrum, 766. VII. Quidque sibi velit, *ibid.*
Forma boni Præfulis præscribitur, 811. XX.
Forma corporis Caroli M. 814. LXI.
Forma Sabbatina, 795. XIX. Restaurata ab Hadriano Papa, *ibid.* Item aquæ Claudie, 795. XXIV. Item aquæ Virginis, *ibid.*
Fornicationis commendator Sergius Manichæus, 810. XV.
Fortojulium a Carolo Magno capitur, 776. III.
Fortunatus Treverorum Archiepiscopus canonizationi S. Suviberti interfuit, 804. IV.
Fortunatus Gradenfis Episc. Joanni succedit, 802. X. Pallium a Leone III. Papa accipit, 803. III.

Frag.

Fragmentum litterarum Caroli M. ad Paulum diaconum, 775. XX.
Fragmentum Flori de Episcoporum electione, 813. XXIII.
Franci Sanctorum cultus studiosissimi, 764. I. Multos Longobardorum fugientium occidunt, 773. VIII. Vincunt Saxones, 776. IV. Item Græcos, 788. III. Bello contra Hunnos & Avars mire ditantur, 788. VI. Vincunt Avars, 791. II. Septiman Synodum non recipientes fugillantur, ab Anastasio Bibliothecario, 794. XLII. Leges diversas habent, 801. IX. Hispanos ad se fugientes bene excipiunt, 815. XXIII.
Francia Concilia confensu Romani Pontificis habita sunt, 770. XXI.
Franci omnes gentes antecellunt, 770. X. Protector eorum S. Suvibertus, 768. VI. Reges a Carolo M. defensores Pontificum constituuntur, 806. XXIV. Clades illorum in saltibus Pyrenæis quo anno contigerit, 812. XIV.
Fraus Theodoti Iconoclastæ adversus Leonem Armenum, 814. III.
Fraus nova diaboli adversus Confessores, 816. XXVI.
Fridogisus Abbas Caroli M. institutioni testamenti præfens, 811. XLVII.
Frisii monachismum a Ludgero Episcopo Monasteriensi docentur, 819. XXVIII.
Froila a patre aut fratre occisus, 779. XXII. Quot annis regnavit, *ibid.*
Fuga Constantinii pseudopapæ, 768. IV. Carolomanni uxoris & filiorum ad Desiderium Regem, 772. IX. Longobardorum miraculosa, 773. VIII. Alia Saxorum, 776. IV. Regis Merciorum Romæ, 805. IV. Christianorum ob Arabum afflictionem, 812. II. Michaelis Curopalatæ Imp. victi a Bulgaris 813. III. Hispanorum ad Francos, 815. XXIII.
Fures sacrarum rerum gravius puniendi, 819. XII.

G

Galli cum Romanis de cantu Ecclesiastico altercantur, 787. LXVIII. Ab Hadriano Papa interventus Caroli M. Cantores insignes Roma accipiunt ad correctionem cantus Gallicani, *ibid.* *& seq.*
Gallicani Episc. defendunt sacras imagines, 766. XXII.
Gallicanum Concilium de cultu imaginum, 766. XVIII. Ecclesiis Indulgentiæ a Leone Papa. data, 804. II.
Gallus petit Stephanus Papa ad Ludovicum Imp. 816. XCVII.
Gaudium est impiis de morte justis, 767. XIX.
Gemulus subdiaconus ad Desiderium a Stephano Papa III. Legatus, 770. VII.
Gennadius Scholaris Patriarcha Constantinopolitani, 817. XXIII.
Georgii Ordinatoris Constantinii pseudopapæ infelix exitus, 767. VI.
Georgius Syncretus a Constantino Copronymo ad decipiendum Stephanum monachum inducitur, 763. IX. Se confert ad Stephanum, 763. X. Artes ejus ad fallendum compositæ, 763. XI. Factus monachus, 763. XII. Vestibus monasticis exiit, 763. XV. Militari veste induitur, *ibid.*
Georgius Episcopus Prænestinus, 767. VI. Constantinum in Pontifice consecrare cogitur, *ibid.*
Georgius Pater Tarasii Episcopi, Constantinop. 784. XI.
Gerbaldu Episcopus Leodiensis, 604. II. Canonizationi S. Suviberti interfuit, 804. IV. Ann. Eccl. Tom. III.

Gerholtus Comes Legatus Leonis Papæ III. ad Ludovicum Imp. 815. II.
S. Germanus quo anno Constantinopolitanam Sedem accepit, 767. XIX.
Germanus Comes a Carolo Magno Romam missus & quare, 799. VIII.
Gerollus Baioariæ Præfectus interficitur, 788. VI. A quo, nescitur, *ibid.*
Getholtus Comes Caroli magni testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
Ghyfila soror Caroli & Carolomanni, 770. XII.
Gildebrandus Dux Spoletinus ab Hadriano Papa constituitur, 773. X.
Gildivaldu Archiepiscopus Leonis Papæ obviam a Carolo Magno mittitur, 799. VI.
Glacies prodigiosa, 763. XX.
Gloria maior Ecclesiæ quam Synagogæ, 800. X.
Glycas leviter notatus, 775. III.
Glycerie reliquie ubi sint, 768. XI. Sociæ martyris S. Euphemie, 768. XII. Ejus apparitio, *ibid.*
Gobelinus rerum gestarum Paderburnæ scriptor, 778. V.
Gocellinus filius Bartoldi domini de Geinbergem, 804. V. Submergitur in Rheno, *ibid.* Rheno extrahitur, 804. VI. Precibus S. Suviberti vitæ restituitur, *ibid.* Clerici tonsuram accipit, 804. VII. Nomen S. Suviberti assumit, *ibid.*
Gorgonii Martyris corpus ubi sit, 764. I.
Gracilis tribunus quæ passus, 768. VIII.
Græci quomodo ab usum tituli Oecumenici excusaverint, 787. III. Errorem emendant, *ibid.* Nomen Oecumenici detestantur etiam in Romano Pontifice, 787. VIII. In antiquum errorem relapsi, *ibid.* S. Philareti Misericordis memoriam annuere colunt, & quando, 788. I. A Longobardis & Francis fugantur & caduntur, 788. III.
Græcorum schisma de processione Spiritus sancti unde ortum, 766. XXIII. Eorum monasterium Romæ a Paschali Papa extractum, 818. XIV.
Gratianus Decretorum collector reprehensus, & in quo, 774. XIII.
Gratiæ Deo in persecutione agenda, 766. XIX.
Gratiosus Chartularius, 768. III. Totonem interficit, *ibid.* Philippum presbyterum male eledum expellit, 768. V.
Gregorius laicus Confessor, 818. XVIII.
Gregorius Episcopus Silva Candidæ observatorem Concilii sub Stephano Papa IV. populo recitavit, 769. XII.
Gregorius senex quidam quæ prædicat Theopani Ifacio, 777. III.
Gregorius Logotheta Dromi in Irene & Constantino conjurat, 780. V.
Gregorius Pifidia & Gregorius Pessinuntis Episcopi in Concilio Nicæno examinantur, & quare, 787. XVIII.
Gregorius Neocæsariensis Episcopus ab Iconoclastia ad fidem Catholicam revertitur, 787. XIX. Causa ejus excutitur, 787. XXI. In sedem suam restituitur, *ibid.*
Gregorius Magnus comminatur Regni privationem, 800. XVIII.
Gregorius Oeconomus, Nicephori Imp. ad Regem Sarracenorum Legatus, 805. I.
Gregorius cum Basilio incarcerationis, & quare, 809. XXXII.
Grimoaldus sive Grimaldus filius Arichisi Ducis Beneventani, 787. LXIV. Obses apud Carolum Magnum, *ibid.* Patre mortuo Beneventum revertitur, 787. LXVI. Quæ S. Benedicto donaverit, *ibid.* Pro Carolo Magno adversus Græcos pugnans victor evadit, 788. III. Carolo Magno refragatur, 800. XXXIII. Ab ipso pulverem in Gallias sparsum fuisse, creditum, *ibid.*

N n n n

Gui-

Guillarius Venetorum Dux, 810. XVIII. Quomodo Pipinum Regem sibi reddiderit infensum, *ibid.*
 Gulæotes Leonis Armeni in hæresi affecta, 815. XI.
 S. Gummarus Confessor, 775. XI. Ejus res gesta: a quo descriptæ *ibidem.*
 Gundrada Pipini, Caroli Magni filii, filia, 811. XLVIII.

H

H Abdallas Sarracenorum Rex Christianos persequitur, 766. XX. Crucis Ecclesiarum aufert, *ibid.* Nocturna vigilias, & litteras discere prohibet, *ibid.* Quo anno mortuus sit, *ibid.* Christianos manibus inscribi promulgavit edicto, & quare, 772. XXX. Ierosolymam venit religionis ergo, *ibid.*
 Habdallas alius Dux Sarracenorum a fratre pulfus ad Carolum Magnum confugit, 797. IX.
 Habbimelech Dux Sarracenorum Romanis infestissimus, 798. I.
 Hadaboldus Colonienfis Archiep. 819. II.
 Hadelhartus Pipini curam a Carolo Magno gerere commendatur, 806. XXVI.
 Hadriani Papæ testimonia de Synodo sub Stephano IV. 769. VIII.
 Hadrianus Papa creatur, 772. III. Vita ejus juvenilis quam præclara fuerit, *ibid.* Virtutes ejus, 772. IV. Joannem Aquilejensem Episcopum censuris Ecclesiasticis deterret, 772. V. Judices Romanos in exilium missos revocat, 772. VI. Legatos ad Desiderium mittit pro fide sibi præstanda, 772. VII. Pro recuperandis civitatibus Exarchatus agit, 772. VIII. Paulum Cubicularium in custodia detineri jubet, & quare, 772. X. De eccide Sergii sedulo inquirat, *ibid.* Sergii corpus honorifice sepeliri jubet, 772. XII. Exilium Paulo Sergii cadis reo decernit, 772. XIII. De eo salvando ejus consilium, 772. XIV. Studium ejus pro recuperandis rebus Ecclesiasticis, 772. XVI. Abbatem Sabinensem cum XX. monachis ad Desiderium mittit, *ibid.* Colloquium Desiderio, nisi civitatibus suis redditis, negat, 772. XVII. Muro Roman claudi fecit, 772. XIX.
 item Legationem ad Carolum Francorum Regem mittit, 773. I. Auxilium a Carolo M. adversus Desiderium petit, *ibid.* Romam militibus munit contra Desiderium Regem, 773. III. S. Petri templum ferro munit, & quare, *ibid.* Desiderium ne Romam veniat excommunicatione deterret, *ibid.* Aliam Legationem mittit ad Carolum Francorum Regem, 773. V. Ducatum Spoletinum sub jure B. Petri subjugavit, 773. X. Carolo Magno ad XXX. miliaria suos obviam mittit, 774. II. Carolum Magnum ingredientem aulam amplexitur, 774. III. Cum Carolo Magno omnibusque suis Deo pro victoria contra Longobardos gratias agit, 774. IV. Pro donatione Pipini confirmanda Carolum Magnum deprecatur, 774. V. S. Petri ob victorias Caroli Magni, Confessionem ornat, & quomodo, 774. IX.
 item honorifice Carolum Magnum Romam venientem suscipit, 781. II. Ungit Pipinum & Ludovicum in Reges, *ibid.* Filium ejus Pipinum baptizat, *ibid.* Legatos mittit ad Bavariæ Ducem, *ibid.* Ei professio Fidei Catholice a Tarasio Patriarcha Constantinopolitano missa, 784. IX. Sacrorum rituum authenticissimus, 784. XV. Librum de eis scribit, *ibid.* Liber ejus desideratur, *ibid.* Libri istius quis meminerit, *ibid.* Ei Legatio & epistola a Constantino & Irena, de creatione

& consecratione Tarasi mittitur, 785. II. De gestis Constantinopoli certior redditur, *ibid.* Constantinopolim venire ab Imp. rogatur, 785. III. Legatos saltem mittere petitur, *ibid.* Litteræ responsoræ ad Constantinum & Irenem exciderunt, 785. IV. Epistola a Tarasio ordinata missa, *ibid.*
 item exhorrescit ordinationem Tarasi Patriarchæ Constantinopolitani, 785. XII. Quare, *ibid.* Quomodo Tarasium suscipiat, *ibid.* Eius ad Imperatores Constantinum & Irenem epistola, 785. XIV. De Constantini Magni conversione laus differit, 785. XVI. Visionem ipsi Apostolorum demonstratam refert, *ibid.* Probat a temporibus Apostolorum imaginum fuisse usum, 785. XVII. In Iconomachos invehitur, 785. XXII. Testimoniis Patrum cultum SS. imaginum adstruit, 785. XXIII. Pseudo-syllogum Iconomachorum damnari ab Imp. petit, 785. XXVIII. Petit ab Imperatoribus restitui Romanæ Ecclesiæ, quæ hæretici abstulerunt, 785. XXX. Nomen Universalis, impugnat, 785. XXX. Scribit ad Tarasium, 785. XXXV. & seq. Pastoralem functionem explicat, 785. XXXVI.
 item collectionem canonum IXXX. a se elaboratam dat Ingilramno Episcopo Mediomatricis, 786. VI. Litteras a Tarasio accipit, 787. L. Cantores dat petenti Carolo Magno qui Gallicanum cantum corrigant, 787. LXX. Nomina eorum quos dedit, *ibid.* Antiphonarium ordinavit, 787. LXX. Eius ad Bertericum Archiepiscopum Viennemensem litteræ, 787. LXXXI. Tassiloni Bajoaricæ Duci excommunicationem minatur, & quare, 787. LXXXII. S. Willihadum feci Bremensium Episcopum præficit, 788. VIII. Præcipit eandem Ecclesiam Willhado dari, 788. VIII. XX. Eius anno diluvium Urbis Romæ, 791. VIII. Pastoralis ejus cura in diluvio quanta fuerit, *ibid.*
 item Elijandi errorem, publicis litteris ad Episcopos Galliciæ & Hispaniarum demonstrat, 794. XI. Optionem hæreticos qualem det, *ibid.* Sententia ejus in hæreticos, *ibid.* Jubet pro hæreticis orari, 794. XII. Scribit ad Carolum Magnum, 794. XXXII.
 item cultum SS. Imaginum promovit, 794. XXI. De ejus sententia contra imagines quid garriverint adversarii, 794. XLIII. In eum manifesta calumnia, *ibid.* Adversarius respondet defendens S. Gregorium, 794. XLIV. S. Gregorii sententias expendit, 794. XLVI. Ex S. Gregorii sententia docet, & recipit cultum imaginum, 794. XLVIII. Instat pro restitutione iurium & bonorum Rom. Ecclesiæ, 794. L. Aliqua pro temporis ratione dissimulat, 794. LII. Adversariorum singulara confutat, *ibid.* Eius obitus, 795. I. Quamdiu sederit, *ibid.* Eius felicitas, *ibid.* Varia ab eo feliciter consecra, *ibid.* Eius epistolæ XLIII. in Vaticana bibliotheca perditæ, *ibid.* Earum summaria, 795. IX. Aليا ejus scripta, 795. X. Obitus ejus Carolus Magnus, qui eum ut patrem coluit, doluit, 795. XI. Animam ejus religionis officiis protecutus est, *ibid.*
 item eleemosynas pro eo erogat, *ibid.* Ubi sepultus, 795. XII. Epitaphium ei Carolus Magnus scripsit, *ibid.* Eius res gesta in basilica S. Petri, 795. XIV. In basilica S. Pauli, *ibid.* In S. Joanne Lateranensi, 795. XXXIII. Alia in variis Ecclesiis, *ibid.* ad XXXVI. De diaconis retractoribus, *ibid.* De pauperum eleemosynis ab eo collatis basilicæ S. Petri, 795. XXXVII. Urbis muros collapsos renovavit, 795. XXXIX. Quot Ordinationes habuerit, *ibid.*

Hadria-

Hadrianopolim, Thraciæ cepit Crunus Bulgatrorum princeps, 813. VII.
 Hærefiarca Leo Isaacus quomodo primum hæreticus fit factus, 814. II.
 Hæresis Manichæorum a Nicephoro tyranno probata, 802. V. Eam Sergius instaurat, 810. IV.
 Hæresis Mæchianorum, quæ fuerit, 809. XXI. Refellit, *ibid.* Ab Anastasio monacho probatur, 809. XXXI.
 Hæreses extirpare laborat Michael Carop, 812. IV.
 Hæresibus variis inficitur Constantinopolis, 812. IV.
 Hæretici miracula edere non possunt, 765. I. Hæretici qui a S. Sophronio anathematizati, 809. XXXII.
 Hæretici dammandi ex more per Romanum Pontificem, 809. XXXVII.
 Hæretici variis ubi damnati, 811. XXXVIII.
 Hæretici Astati qui & unde dicti, 812. II.
 Hæretici Iconoclastæ falso pretextu insurgunt, 812. II. Constantinum Copronymum pro Deo invocant, *ibid.*
 Hæretici quando non audiendi sed docendi, 814. IX. Humana specie feræ vocantur, 814. XIX.
 Hæretici Apocriuarii a Paschali Papa reiecti, 817. XXIV.
 Hæreticorum felicitas qualis, 768. XV.
 Hæreticorum nostri temporis deliria suspicio de clavibus a Romanis Pontificibus ad Carolum Magnum missis, 796. XVI.
 Hæreticorum dispensatio præcurso Antichristi vocatur, 809. XI. Eorum conventus vitandus, 814. XXXV.
 Hæreticorum segmentum vocatur Ecclesia Constantinopolitana, 814. XLVI.
 Hæreticus dicens qui monitus non restituit bona Ecclesiæ, 794. L.
 Hagiomachus spernit reliquias S. Euphemie, 796. XI.
 Harnidus filius Angilberti & Berthæ, 792. IV. Frater Nithardi, *ibid.*
 Hathumarus sive Harimarus primus Episcopus Paderburnensis, 793. LXVI. Discipulus S. Burchardi, *ibid.*
 Hatto Comes Caroli Magni testamenti institutioni præfens, 811. XLVII.
 Hatto Episcopus Basileensis, 812. XII. Caroli Magni Legatus, *ibid.*
 Heithulphus Maguntinensis Archiepiscopus, 819. II.
 Helpidius Siciliæ Prætor deficit a Romanis, 781. IV. Fugatus quo se contulerit, *ibid.*
 Hemoinus Comes, 819. II.
 Henricus Dux Foroiulienfisis Hunnos debellat, 795. LXVI. A vitis thesauris spoliat, *ibid.* Thesauros eorum Carolo Magno mittit, *ibid.*
 Henricus Canisus de antiquitate Ecclesiastica bene meritus, 778. XXII. Quot Albini Flacii Epistolas in lucem ediderit, *ibid.*
 Hercleotes Leonis Armeni in hæresi affecta, 815. XI.
 Herbipolensium Episcopus Megingaudus a S. Burchardo electus, 817. XVI.
 Herbipolensium Ecclesiæ laus, 791. VII.
 Heres Episcopus Concilio apud Dingolovingam interfuit, 772. XXIV.
 Hereditas Ludovici Caroli Magni filii, 806. XVIII.
 Hereditas Pipini filii Caroli Magni, *ibid.*
 Hereditate neminem privari debere, nisi ob tres causas, ubi statutum, 772. XXIII.
 Heresius. Vide, Arichius.
 Herempertus quando & quid scripserit, 787. LXV. Quomodo fuerit appellatus, *ibid.*
 Herialdus Rex Danorum, Vide, Araldus.
 Ann. hæl. Tom. XIII.

Herimbertus primus Episcopus Mundenfisis Ecclesiæ, 786. XLIX.
 Herulphus Episcopus Galliarum provinciæ, 769. VII.
 Hetti Archiepiscopus Trevirensis, 819. II.
 Hetto Episcopus institutioni testamenti Caroli M. præfens, 811. XLVII.
 S. Hieronymi Martyrologium in quo peccet, 778. XXI.
 Hildebaldus Archiepiscopus Colonienfisis, 804. II. Diploma Caroli M. Ecclesiæ Bremensi datum subignat, 778. X.
 Hildebaldus Archicapellanus sacri Palatii, 816. XCVIII. Stephano Papæ a Ludovico Imp. obviam mittitur, *ibid.*
 Hildeboldus Episcopus præfens in Caroli M. testamenti ordinatione, 811. XLVII.
 Hildegardis nobilissima matrona Suevorum, 771. II. A Carolo M. in uxorem ducitur, *ibid.* Moritur, 786. VII. Quot annis cum Carolo vixerit, *ibid.* Ejus Epitaphium, *ibid.*
 Hildegardis filix Caroli Magni Epitaphium, *ibid.*
 Hildegardis Abbatisa, 789. VII. S. Desibodi res gestas conscripsit, *ibid.*
 Hildegem Comes Caroli M. testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
 Hildeprandus Dux Spoletanus, 788. III. Adversus Græcos bellum gerit, *ibid.* Eoque vincit, *ibid.*
 Hiltibaldus Episcopus Carolo M. in extremis præfens, 814. LVIII.
 Hinemarus Rhemensis Episcopus quando scripsit, 794. XXXI. Adversarius Septimæ Synodi, 794. XLII.
 Hirrenfisis Ecclesiæ translatio auctoritate Leonis III. facta, 816. XLVIII. Et quare, *ibid.*
 Hispanas mulieres cum Sarracenis matrimonio coniungi, debere quis decreverit, 770. XXII.
 Hispani ad Francos confugiant a Mahometanis, 815. XXV. A Francis liberaliter excipiuntur, *ibid.* Immunitatem a Ludovico Imp. accipiunt, *ibid.*
 Hispania ab Aurelio invaditur, 870. XXII. Servili bello flagrat, *ibid.* Unde Evangelii prædicationem accepit, 816. LI.
 Hispanicorum rerum scriptores, 812. XVIII. Historia Joannis Curopalata: a quo incepta sit, 811. XI.
 Historia Theophanis quousque producta sit, 813. VIII.
 Historiam scribit Leo grammaticus, 811. XI.
 Hispanicam scripsit Rudericus Toletanus Episcopus, 812. XVIII. Ecclesiasticam scribere cogitavit Anastasius, 813. X.
 Hominum diversa studia, 811. XXII.
 Horologium mirandæ artis ab Aarone Rege ad Carolum M. missum, 806. XXXII.
 Hortatio efficax Theodori Studitæ ad S. Platonem, 796. V. Eiusdem ad Euthymium, 796. VI.
 Hospitale S. Spiritus Romæ, vicus fuit Saxo-num, 804. IX.
 Hostes etiam hominum virtutem reverentur, 801. XXIV.
 S. Huberti caput qualiter constitutum, 771. IV. Elevatio ejus atque translatio, *ibid.* Corpus illæsum inventum, *ibid.*
 Hugo Comes Turonensis Caroli M. ad Nicephorum Imp. Legatus, 812. XII.
 Hugo Caroli Magni naturalis filius, 817. XIX. In Monasterium detrusus ob conjurationis suspicionem, *ibid.*
 Humilitas Theodori Studitæ, 809. XLIII.
 Hunaldus Aquitanix Dux, 769. XV. Rebellans capitur, *ibid.* A Longobardis lapidibus obruitur, *ibid.*
 Hunni sive Avars duplici exercitu Carolum Magnum aggrediuntur, 788. V. Sed infelici

N u n 2

cx-

exitu, *ibid.* Ad Catholicam fidem sub Carolo M. convertuntur, 795, LXV. Ab Henrico Duce Forojulensi debellantur, 795, LXVI. A Sclavis infestantur, 805. II. Hypatius Episcopus Nicænus in Iconoclastiam lapsus, 787. XVIII. Poenitens in Concilio Nicæno sistitur, *ibid.* Hypolychniotes Leonem Armenum in hæresi imitatur, 815. XI.

I

S. Jacobi Apostoli corpus Compostellæ repertum, 816. XLVIII. Translatio & inventio, *ibid.* LII. A Theodmimo Episcopo inventum, 816. LIII. Sub Alfonso Casto Rege inventum, *ibid.* Sepulcrum ejus promptuarium miraculorum dici potest, *ibid.* Jacobi monachi Confessoris præconia, 818. XXV. Jacobus Protospatharius a Leone Imp. capitur & quare, 780. III. Jacobus Sirmundus Theologus & professor Societatis Jesu epistolarum Theodori Studitæ translato in Latinum, 814. XXIII. Jagibertus Comes, 819. II. Ibinalarabi Saracenorum Princeps, 777. V. Cum suis ex Hispania veniens Carolo Magno se & civitates suas dedit, *ibid.* Iconoclastiarum hæresis unde orta, 787. XXXII. A Basilio Ancyrano Episcopo anathematizati, 787. XII. Item a tota Synodo Nicæna, 787. XXXII. Quam se imaginem professi sint venerari, 787. XXXIV. Eucharistiam dicunt imaginem esse corporis Christi, *ibid.* Confutantur, *ibid.* Concilium Oecumenicum exturbant, 786. I. Ipsi Nicephorus Tyrannus favet, 802. VI. Falso prætextu insurgunt, 813. II. Eorum dux & coryphæus Joannes Lecanomantis, 814. V. Pseudosynodum cogunt, 814. XXXIV. Judæis peiores sunt, 814. XLVIII. Persecutionem in Christianos excitant, 817. XXXI. Vere Antichristi dici possunt, 818. XXIII. Misere Theodorum Studitam laniant, 819. XV. Idola in Saxonia a Carolo Magno delentur, 772. XX. Idola impie sacras imagines vocari, 814. XVIII. Jeremias Senonum Archiepiscopus, 819. III. Jerusalem ad Joannem Damascenum dona a Carolo Magno mittuntur, 799. XIII. Jerusalemite Ecclesiæ profanata, & monasteria Palestinae deserta, 812. XI. Jerusalemitanus Patriarcha claves S. Sepulcri ad Carolum Magnum mittit, 799. XII. Jesse Episcopus Legatus a Carolo Magno Roman missus & quare, 799. VIII. Legatus Caroli Magni ad Irenem Augustam, 802. V. Episcopus Wormatiensis, 809. LII. Caroli Magni testamenti institutioni interfuit, 812. XLVII. Jetro Mosem admonuit, 795. LXI. Ignatius monachus res gestas Tarasii scripsit, 806. II. Ignatius Abbas, 815. XVII. Ignatius Michaelis Imp. filius, 813. XI. A Leone Armeno Imper. castratus, & quare, *ibid.* S. Hldefonsus injuste a Concilio Francofordiensi profanditur, 794. VII. A Calumnia vindicatur, 794. VIII. Ejus testimonia contra Elipandi errores, 794. IX. Imagines Sanctorum a S. Stephano defenduntur, 765. VII. A Niceta Pseudopatriarcha destruantur, 767. XXIX. Item Imagines duæ in pulvinaro Irenes Imperatricis inventæ, 780. III. Quo modo honoranda ex sententia Concilii Nicæni, 787. XL. 794. XXXVIII. Similiter ex sententia.

Joannis Damasceni & Scholasticorum, 787. XLII. Item ex sententia Constantinensi Cypri Episcopi, 794. XXXVII. Frustra eas impugnat, qui colit Crucem, 814. XIX. Turpiter Constantinopoli habentur, *ibid.* Diverso modo res ipsas referunt, 816. XXXI. Imagines sunt libri idiotarum, 785. XVIII. Imaginis honoris negotio ad prototypum transfuit, 814. XXXVIII. Imagines cultæ fuerunt a principio nascentis Ecclesiæ, 785. XV. Cultus earum iterum probatus, 769. VII. Quomodo in Oriente cultæ, 760. IX. Cultus earum in Ecclesia Gallicana viguit, 769. XI. A Ludovico Caroli Magni filio frequentatur, 794. XLI. Adorationem Nicæna secunda Synodus recipit, 811. XXXVIII. Cultum Leo Armenus palam detestatur, 814. V. Patres defendunt, 814. XII. A Leone Armeno Imp. impugnantur, *ibid.* Honos illarum nascens cum Evangelio, 814. XVII. Variæ a Theodoro Studita probatur, 814. XLIX. Imago Christi crucifixa Beryti, 787. XXIV. Ex Imago crucifixi latere lancea percusso sanguis & aqua profuit, 787. XXVII. Diversa ex miraculoso illo sanguine miracula, *ibid.* Quando miraculum illud acciderit, 787. XXX. Imago Dei semper prototypum reddere ex divina Scriptura probatur, 816. XXXI. Et ex Patribus, 816. XXXII. & seqq. Inmemorandi, monachi dicuntur a Constantino Copronymo mp. 762. II. Item & Sanctos honorantes aut invocantes, 767. XXVII. Immunitatis Regiæ falsæ defensor confutatur ab Auctore, 800. XIX. Imperator sacris se immiscens vere arguendus, 814. XXI. Imperatores Ecclesiæ dogmata tradere non debent, 819. I. Dum coronatur, numismata spargi solita, 769. XIV. Imperatores Catholicæ liberam esse voluerunt Pontificis electionem, 774. XIV. Imperii Occidentalis securitas, 800. XVI. Imperii insignia quæ sint, 813. V. Imperium a Nicephoro Tyranno invasum, 802. I. Quale sub eo fuerit, 811. IV. Imperium divina dispositione ex Oriente in Occidentem translutum, 800. IX. Ejusdem conveniens & necessaria translatio, *ibid.* Impietas potestati conjuncta veritatem superat, 814. XI. Impii de morte justi exultant, 765. XIX. Eorum vitæ longævitæ, copiosior eorum maledictio, 775. I. Impostura Sigeberti de electione Pontificis Caroli Magno ab Hadriano Papa collata, 774. X. Impostura Elipandi ad hæresim suam stabilendam, 794. IV. Variæ delectatur, 794. V. Incorporata etiam pingi posse, & jussa a Deo sculpi, 765. VIII. Incursio Arabum in Constantinopolim, 768. I. Indulgentiæ concessæ Ecclesiis Germaniæ & Galliarum a Leone Papa III. 804. II. Data Ecclesiæ S. Suverberti a Leone Papa, III. 804. IV. Industria Ludovici Imp. in rebus gerendis, 819. III. Ingenium Leonis Armeni callidum, 814. I. Ingilramnus Episcopus Mediocris Collectionem Canonum ab Hadriano Papa accipit, & quare, 786. VI. Ingressus Leonis Papæ III. in Werdam, 804. II. Inscriptio sepulcri Pipini Regis, 768. XIII. Caroli Magni, 814. LX. Bernardi Regis Italia, 817. XVIII. Inscriptio mirabilis eruta e muris Thraciæ, 780. VIII. Inscriptio Crucis aureæ ab Angelis Alfonso Ca-

Casto miraculose fabricatæ, 791. XI. Alia de templo ab eodem Alfonso erecto, 793. II. Alia in eodem templo oblationem ejus continens, *ibid.* Inscriptio templi S. Crucis a Carolo Magno erecti prope Arletum, 793. IV. Alia vetustissimi templi S. Petri in diocesi Avinionensi, *ibid.* Inscriptio marmoris appositi reliquiis S. Euphemie, 795. XII. Infidiæ Sergii S. Stephani discipuli in S. Stephanum, 762. VI. In Waldiperum presbyterum, 768. X. Dodonis in Stephanum Papam, 772. II. Leonis Archiepiscopi Ravennatium in Paulum cubicularium, 772. XIII. Constantini Imp. in Theodorum Studitam, 795. LVIII. Irenes Imp. in Constantinum filium, 796. IX. Paschalis Primicerii in Leonem Papam III. 799. XXIII. Invasores Sedis Apostolicæ quæ passi sint, 768. VII. Inventio reliquiarum S. Euphemie quomodo facta, 796. XI. Corporum SS. Salvii & Superii, 801. XXI. S. Jacobi, 816. LII. Investituræ nomen Caroli Magni tempore non invenitur, 774. XV. Inundatio Tiberis monstruosa, 791. VIII. Joannis Damasceni sententia de cultu SS. Imaginum, 787. XLI. S. Joannis Chrysofomi scripta in S. Scripturam incendium Constantinop. absumpsit, 790. II. Joannes alius Episcopus Jerusalemitanus creatur, 795. LXV. Claves Domini Sepulcri & vexillum Caroli Magno mittit, 800. XXII. Joannes Nepefinus Episcopus moritur, 770. XVI. Ejus Epitaphium, *ibid.* Joannes Abbas Monagrie præfectus Martyr, 766. XX. Joannes subdiaconus Legatus Pauli Papæ ad Pipinum, 767. II. Joannes Episcopus Aquilejensis Gradensem Ecclesiam vexat, 772. V. Episcopus Istriæ a Gradensi Ecclesia alienare studet, *ibid.* Joannes Aventinus hæreticus historiam Bavarie suppressit, 772. XX. Joannes monachus cum Tarasio Patriarcha Nicænam ad Synodum proficiscitur, 787. II. Joannes Gradensis Patriarcha a Duce Venetorum necatur, 802. X. Joannes Protospatharius Constantinensi ab Irene matre ejusdem in exilium relegatur, 780. II. Confugit ad Ecclesiam, 789. III. A Tarasio Patriarcha alitur & necessitate urgente educitur & reducitur, 789. IV. Infidiose iterum extra Ecclesiam a militibus rapitur, & vi ad Regiam ducitur, *ibid.* Quo modo fuerit dimissus, *ibid.* Joannes senex Constantinensi Imperatoris divortio cum Tarasio non consensit, 795. LII. Joannes Jerusalemitanus monachus quæstionem de processione Spiritus sancti movet, 809. LII. Joannes cognomento Lecanomantis Dux Iconoclastarum, 785. XII. Joannes Curpalata a quo historiam suam orsus sit, 811. XI. Joannes Episcopus Caroli Magni testamento interfuit, 811. XLVII. Joannes Episcopus Silvæ Candidæ Leonis Papæ III. Legatus, 815. II. Joannes Atrebatensis Episcopus obviam Stephano Papæ a Ludovico Imp. mittitur, 816. XCVIII. Joannes Dux Venetorum Patriarcham Gradensem necat, 802. X. Joseph presbyter Oeconomus nefarias nuptias Constantinensi benedicit, 795. LVI. Ejus causa Ecclesia perturbatur, 806. IX. Sacerdoti privatatur, 816. XI. A Nicephoro Imp. recipitur, *ibid.* Cur ipsi Theodorus Studita non commu-

nicet, 816. XVII. Multos ad se allicit, 815. XI. Mæchozeuxes appellatur, *ibid.* Item Christempestes, *ibid.* Temeritatis poenam experitur, 795. LVI. Joseph Archiepiscopus Thessalonicensis Theodori Studitæ frater, 808. I. Palam negat se cum Nicephoro Imp. communicatum, *ibid.* Epistola illius ad Simeonem, 808. XIX. Ejus Apologia de suo Episcopatu, *ibid.* Rationem reddit de separatione sua, 808. XIX. Queritur de Constantinopolitano Patriarcha & Simeone, 808. XX. In exilium mittitur, 809. VIII. & seqq. A Mæchianis deponitur, 809. XLVI. Ecclesiæ columna appellatur, *ibid.* Confessor egregius, 816. XLIII. Jambos contra Iconomachos scripsit, *ibid.* Josias quomodo Regnum suum ad cultum Dei studuerit revocare, 801. XVII. Irene Augusta monachismum restituit, 762. X. Propter sacras imagines redarguitur, 780. VII. Ipsa & Constantinus filius Imperium accipiunt, 780. V. Mox a suscepto Imperio conjugationem patitur, *ibid.* In Conjuratores animadvertit, *ibid.* Viri fratres ad sacerdotium cogit, *ibid.* Coronam a marito ablatam Ecclesiæ reddit, *ibid.* Libertatem monasticæ professionis concedit, *ibid.* Legationem ad Carolum M. mittit, 780. X. In milites Synodi Oecumenicæ perturbatores quomodo agat, 786. III. Nova Helena a Concilio Nicæno acclamatur, 787. XXI. 807. XLVI. Ejus impulsu repudiat filius sibi desponsatam Caroli M. filiam, 788. I. Causa cur illud egerit, *ibid.* Imprudenter Carolo bellum movet in Italia, 788. II. Vincitur, 788. III. Instigatur adversus filium, 789. I. Quomodo in filium ejusque fautores advertat, 789. II. Quale sacramentum, ab omnibus exegit, *ibid.* A Filio Regno pellitur, 790. I. Iterum Imperatrix pronuntiat, 791. I. Constantinum filium Imp. excæcat, & quid de hoc credendum, 796. VIII. Filio molitur infidias, 796. IX. S. Euphemie templum restituit, 796. X. Cum Tarasio Patriarcha obviam procedit reliquiis S. Euphemie, 796. XV. Legatos ad Carolum M. mittit, 798. VII. Ejus munificentia, 801. XXI. Epistolam a Theodoro Studita accipit, *ibid.* Vindex Dei & veritatis propugnatrix vocatur, 801. XXV. Deponitur, ab Imperio, 802. I. Custodia mancipatur 802. II. A Nicephoro convenitur, 802. III. Quæ in Nicephorum tyrannum dixerit, 802. IV. Imperii privationem suis peccatis adscribit, *ibid.* Deportatur in exilium, *ibid.* Ejus obitus, 803. II. Irmingardis germana soror Hildebaldi Archiep. Coloniensis, 804. V. Filii submerionem deplorat, & S. Suverbertum implorat, 804. VI. Irmingarda Ludovici Imperatoris uxor a Stephano Papa valde honoratur, 816. C. A Stephano Papa coronatur, *ibid.* Augusta a Stephano Papa appellatur, *ibid.* Ejus obitus, 810. XI. Irmio Abbas Caroli M. testamenti institutioni præfens, 811. XLVII. Irruptio Saxonum in Werdam, 778. V. Isaac Judæus ad Regem Perfarum Caroli M. legatus, 801. XX. Istriæ provincia Carolo M. tributaria, 810. XVIII. Italia regnum Notgardus sibi vindicare tentat, 775. IX. Iler Theodori Studitæ relegitur, 796. II. Caroli M. Romam versus, 800. II. Itherius Abbas, 817. XI. Judæi imaginem Christi Beryti crucifigunt, 787. XXIV. Latus imaginis lancea percipientes sanguinem & aquam inde fluentem colligunt, 787. XXVII. Hoc miraculoso sangui-

guine diversa patrant miracula, *ibid.* Eorum ex hoc miraculo conversio, *ibid.* Baptizantur, 787. XXVIII.
 Judæis pejores Iconoclastæ, 814. XLVIII.
 Judæos manibus inscribi edicto voluit Habbal- las Rex Sarracenorum, 772. XXX.
 Judæus habitus Const. Copron. 767. XXVII.
 Judices Romani in exilium missi, ab Hadriano Papa revocantur, 772. VI.
 Judicium & examen Crucis, 806. XXIV.
 Judith filia Huelphi Comitiss Ludovici Imp. uxor, 810. XII.
 Julianus a Ravennatibus ad Hadrianum Papam Legatus, 772. VIII.
 Juramento se publico purgat Leo Papa, 800. IV.
 Juramentum adversus sacras imagines exigitur, 765. XI.
 Juvenalis Episcopi dignum commiserationis exemplum in Concilio Nicæno, 787. XIX.

K

K Aroffii monasterium a Ludovico Rege in Aquitania erectum, 807. VI.
 Kelmgoth Legatus a Carolo Magno Romam mittitur, & quare, 799. VIII.
 Kemulphus Rex Merciorum in Anglia Offæ successor, 796. XVII. Legationem ad Leonem Papam III. mittit, *ibid.* Ad eundem scribit, *ibid.* Se Leoni Papæ & S. Ecclesiæ subicit, 796. XVIII. *& seq.* Leonem Papam de Metropolitanâ Dorovernenſi Ecclesia consultit, 796. XX. Ad eundem munera mittit, 796. XXI.
 Kredo, idolorum Saxorum, 780. X. Ejus figura, *ibid.* Facti Christiani, execrantur, *ibid.*

L

L Achano draco promovetur a Copronymo ad prætoriam dignitatem, 766. XIII. Ejus crudelitas, 766. XVIII. Res monasticas comburit, & reliquias Sanctorum, 777. I. Ejus in monachos crudelitas, *ibid.*
 Lætitia publica ex pace & unitate Ecclesiæ, 800. II.
 Lætojos ob veritatem custodiæ mandatus, 809. XXXII.
 Laicus nullum ad Pontificatus ordinem posse promoveri ubi sancitum, 769. IV. Et quare, 785. XXXII.
 Lairdrasus Episcopus Lugdunensis Caroli M. testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.
 Lambertus Dohel Embriensis submersum Goccellinum fluvio extrahit, 804. VI.
 Landranus Turonensis Episcopus, 819. II.
 Lanfridus Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
 Lanfridus Caroli Magni ad Regem Persarum Legatus, 801. XX. In itinere moritur, *ibid.*
 Lateranense triclinitium a Leone Papa III. factum, 796. XXX.
 Lateranense Concilium CCCLXXXIII. Episcoporum fuit, 816. XLIX.
 Laudatio Theodori Studitæ de Eudocine virgine, 816. XIII. *& seq.*
 Laudes Irenæ Imperatricis de relaxatis tributis, 801. XXII.
 Lavisto & Leonatus Sergium e carcere abducunt & interficiunt, 772. XI. Scelus perpetratum, fatentur, 772. XII.
 Labuinus Daventriæ Evangelium prædicavit, 778. XI.
 Lectiones colligi ex Patribus Carolus Magnus iubet, 807. III.
 Legati Caroli Magni a Desiderio civitates Ecclesiæ Romanæ reddi petunt, 773. V.

Legati Constantini Copron. ad regem Pipinum, 766. XXI.
 Legati alii Ludovici Imp. non admissi in electione Romani Pontificis, 774. XV.
 Legati Tarasii Patriarchæ Constantinopol. ad tres alios Orientales Patriarchas missi cur legationem suam non impleverint, 785. XL.
 Legati Irenes Imp. ad Carolum Magnum, 798. VII.
 Legati Caroli Magni Romam missi, 799. VIII.
 Alii ejusdem ad Irenem Augustam, 801. I.
 Redeunt cum pace, 802. V.
 Legati Nicephori Imp. redeunt cum pace Constantinopolim, 803. III.
 Legati Dominici qui appellantur, 819. II.
 Legatio Stephani Papæ IV. pro Synodo agenda ad Reges Franciæ, 768. XI. Alia ejusdem ad Desiderium Regem Longobardorum, 770. VII. Alia ad Carolum Francorum Regem, 770. XV. Venetorum ad Hadrianum Papam, 772. V. Caroli Magni ad eundem, *ibid.* Desiderii Regis ad Hadrianum Papam, 772. VI. Alia ejusdem ad eundem, 772. XVII. Alia Hadriani pro recipiendis civitatibus Ecclesiæ Romanæ, 772. XVIII. Alia ejusdem ad Carolum Francorum Regem, 772. XIX. 773. I. Secunda ejusdem ad eundem, pro subsidio adversus Desiderium, 773. V.
 Legatio a Constantino & Irene Imp. ad Hadrianum Papam de creatione & consecratione Tarasii, 785. I.
 Legatio monachorum Palæstinae ad Tarasium Patriarcham Constantinop. & Imperatores, 785. XII. Alia Tassilonis Ducis Bajoariæ ad Carolum Magnum Romam missa, 787. LXXI.
 Legatio Theodoni Regis Avarum ad Carolum Magnum, 795. LXV.
 Legatio & munera a Leone Papa ad Carolum Magnum, 796. XVI. Et qualia illa fuerint, *ibid.* Caroli Magni ad Leonem Papam III, 796. XVII.
 Legatio Kemulphi Regis Merciorum ad Leonem Papam III. *ibid.* Regis Sarracenorum ad Carolum Magnum, 801. XXV. Nicephori Imp. ad Sarracenorum Regem, 805. I. Alia ejusdem pro pace confirmanda ad Pipinum, 810. XIX. Theodori Studitæ ad Leonem Papam III. 809. XIII. Ejusdem ad Paschalem Papam, 818. II. Michaelis Caropalatæ Imp. ad Carolum Magnum, 812. XII. Caroli M. ad Michaelem Imp. 813. IX. Diversorum, ad Ludovicum Imp. 814. LXV. Leonis Papæ III. ad Ludovicum Imp. 815. VIII. Paschalis Papæ ad Ludovicum Imp. 817. III. Leonis Imp. ad Ludovicum Augustum, 817. XIX. Paschalis Papæ Constantinopolim, 818. XIII.
 Legationes aliæ ex diversis locis ad Ludovicum Imp. 814. LXV.
 Legatorum nomina Stephani Papæ IV. ad Desiderium Regem Longobardorum, 770. VII. Venetorum ad Hadrianum Papam, 772. V. Ravennatium ad Hadrianum Papam, 772. VIII. Hadriani Papæ & Caroli Magni ad Tassilonem ducem Bajoariæ, 781. II. Cum Tarasio Patriarcha Nicæam ad Synodum proficiscentium, 787. II. Tassilonis Ducis Bajoariæ ad Carolum Magnum, 787. LXXII. Caroli Magni Romam missorum, 799. VIII. Eorum in itinere obitus, 801. XX.
 Legatorum Caroli Magni cum Leone Papa disputatio, 809. LVII. *& seq.* Michaelis Imp. ad Carolum Magnum, 812. XII. Caroli M. ad Michaelem Imp. 813. XI. Eorum quos Leo Papa ad Ludovicum Imp. miserat, 815. II.
 Leges a Carolo Magno Imperatore sancitæ, 801. IX. *& seq.*
 Leges Francorum inter se diversæ, *ibid.*
 Leges novas Carolus Magnus non condidit, 801. XV. Quomodo sancire consueverit, 819, VIII, de

de Legibus popularibus Bavariæ, 812. XXVI. Legum Ecclesiasticarum collectio Caroli Magni iussu facta, 801. XV.
 Leo IV. Imp. patri Constantino Copronymo succedit, 775. VI. Pius apparuit, *ibid.* Concilium ejus in administrando Imperio, 775. VIII. Constantinum filium coronat Imperatorem, 776. I. Telericum Regem benigne suscipit, 777. I. Eundem Patricium creat, *ibid.* Telerico uxoris suæ confobrinam matrimonio jungit, *ibid.* Ejus cum Theophane Isaac certamen, 777. III. Persequitur cultores SS. Imaginum, 780. III. In Irenem uxorem suam ob cultum SS. Imaginum invehitur, 780. III. Moritur, & quo morbo, 780. IV.
 Leo filius Constantini nascitur, 796. IX. Moritur, 797. I.
 Leo Papa III. creatur, 795. XI. Qualis fuerit ante Pontificatum, *ibid.* Ejus insignes virtutes, *ibid.* Fabella de manum sibi præcidente reficitur, 795. XXI. Legationem & munera ad Carolum Magnum mittit, 796. XVI. Et qualia fuerint, *ibid.* Ejus epistola ad Regem Merciorum, 796. XXII. Ejus liberalitas, 796. XXV. Quæ ornamenta S. Petro fieri curavit, 796. XXVIII. Quæ S. Pauli & Salvatoris basilicæ, *ibid.* Quæ in titulo S. Anastasiæ fecerit, & S. Sabinae, *ibid.* Quæ in basilica SS. Felicis & Adaudi, S. Menne, S. Vitalis, S. Sixti, S. Cornelii, S. Zoticæ, S. Mariæ, quæ in Basilica S. Pauli, 796. XXVII. Quæ in S. Andrea in Constantiniana, *ibid.* In titulo S. Eudociæ, in sancti Clementis, 796. XXVIII. In titulo S. Sufannæ, *ibid.* In Lateranensi Patriarchio, 796. XXX. Quæ in Ecclesia S. Priscæ, *ibid.*
 Item Leo Papa III. quæ passus a suis persecutoribus, 799. I. *& seq.* Oculi ejus eruantur, & lingua præcinditur, *ibid.* Processio ejus in Litaniam Majori, *ibid.* Sensivus a persecutoribus dimittitur, *ibid.* Totus faucibus in custodiam detruditur, 799. IV. Eripitur, & perducitur in basilicam S. Petri, *ibid.* Visum a Deo recipit, & linguam ad loquendum, *ibid.* Spontem duertur, 799. V. Ereptus proficiscitur ad Carolum Magnum, *ibid.* A Carolo Magno & suis honorifice excipitur, 799. VI. Adversus eum falsa crimina ab adversariis confinguntur, *ibid.* Romam revertitur, 799. VII. Causa persecutorum ejus cognoscitur, 799. VIII. Pro persecutoribus orat, 799. IX. Dedicat altare Ecclesiæ Paderbornensis, 799. X. Invisit corpus S. Severini, *ibid.* Capellam in Eresburg dedicit, 799. XI. Capellæ in Eresburg privilegium concedit, *ibid.* Carolo Magno obviam procedit Romam venienti, 800. III. Ejus causa in Synodo proponitur & cognoscitur, 800. IV. Publice se juramento purgat, *ibid.* Formula purgationis ejus, 800. V. Carolum Magnum Imperatorem coronat, 800. VI. Filium ejus Regem ungit, *ibid.* Imperium ex Oriente in Occidentem transfert, 800. IX. Quæ in Ecclesiam beati Pauli contulerit, 801. I. *& seq.*
 Item Leo Papa III. quid in Ecclesia S. Petri fecerit, 801. V. Quid in S. Pauli ante colapsam tectum ejus, 801. VI. Quid in S. Mariæ ad præseppe, *ibid.* Quid in S. Laurentii extra muros, 801. VII. In S. Callisti, in S. Mariæ ad Martyres, in S. Bonifacii, & S. Mariæ in Cosmedin, in SS. Cosmæ & Damiani, in S. Valentini, *ibid.* In SS. Nerei & Achillei, in S. Mariæ in Dominica, in S. Sabinae, in S. Gregorii, in S. Gregorii, in titulo S. Pamplæ, in S. Andrea Apostoli in Silice, 796. VIII. Pallium dat Fortunato Gradensi Patriarchæ, 804. III. Iterum venit in Germaniam ad Carolum Magnum, & quare, 804. IV. Honorifice a Carolo Magno excipi-

tur, *ibid.* Quid in Germania egerit, *ibid.* Indulgentias concedit Ecclesiis a se consecratis in Germania & Gallia, *ibid.* In Verdam ingreditur, *ibid.* S. Suibertum vita ipsi prælegitur, *ibid.* S. Suibertum inter Sanctos adscribit, *ibid.* Ecclesiæ S. Suibertii Indulgentias & auream crucem donat, *ibid.* Testamentum Caroli Magni sua manu subscripsit, 806. XXVI. Adalhardum Abbatem familiarissimum excipit, 807. VII. Quid ipsi per locum dixerit, *ibid.* Regem Nordanhumborum Regno restituit, 808. XXXIII. Litteras a Theodoro Studita accipit, 809. XIV. Alias ab eodem, 809. XVII. Disputatio ejus cum Legatis Caroli Magni, 809. LVII. ad LXVI. Reprimit Legatos importune petentes, 809. LIX. Licentiam dedit cantandi Symbolum, 809. LX. Suadet Symbolum non cantandum, 809. LXI. Duplex Symbolum in scutis argenteis in S. Petro poni curavit, 809. LXII. In Symbolo verbum Filioque omisit, *ibid.* Conjuratio in ipsum, 815. I. Obitus ejus, & res collatæ in ornamentum Ecclesiæ, 816. XLVIII. ad XCVI. Hiricem sedem Compostellam, transtulit, 816. XLVIII. Pluries in die Missas celebravit, 816. LIV. Ovetensem Ecclesiam Archiepiscopatu insignivit, *ibid.* Quæ ornamenta Ecclesiis contulerit, & quas struxerit aut reparavit, *ibid.* ad XCVI. Ubi sepultus sit, 816. XCV. Quamdiu ejus sedes vacaverit, *ibid.* Quot ordinationes fecerit, *ibid.*

Leo Archidiaconus legitime Episcopus Ravennæ ordinator, 769. XIII. 772. XIII. Paulo Cubiculario invidiatur, *ibid.* Eundem occidi præcipit, 772. XIV. Ob occisum litteras deprecatorias ad Pontificem mittit, *ibid.*
 Leo Rhodiensis Episcopus in Iconoclastarum hæresim lapsus, 787. XVIII. Poenitens in Concilio Nicæno examinatur, *ibid.*
 Leo Episcopus Iconii Iconoclastiam abnegans Concilio Nicæno examinandus fititur, *ibid.*
 Leo Episcopus Carpathi poenitens a Concilio Nicæno examinatur, *ibid.*
 Leo Patricius Nicephoro ad occupandum Imperium adiutor, 801. I.
 Leo Episcopus in Cherson ob veritatis confessionem persecutionem patitur, 809. XXXII.
 Leo Grammaticus historiam scribit, 811. XI.
 Leo Spatharius Siculus Legatus Caroli Magni ad Nicephorum Imp. 812. XII.
 Leo Armeniarum Prætor, 811. I. Imperator eligitur, in locum Michaelis Caropalatæ, 813. IV. Cedit ipsi sponte Michael, *ibid.* Ejus in Christianos persecutio, 814. I. Cum Orthodoxis congregitur, 814. VIII. Vult Orthodoxos & hæreticos simul congregi, 814. IX. Differit palam adversus imagines, 814. XIII. Argumentum ejus ex veteri Testamento contra imagines refellitur, 814. XVI. Ira fremens quid in Præpositos monasteriorum, 814. XXX. Silentium indicit Orthodoxis, 814. XXII. Edictum ejus ad Confessores missum *ibid.* Nicetan Patricium in exilium mittit, 814. XXXII. Omnes Confessores Constantinopoli eiicit, 814. XLII. Deum incomprehensibilem in tabula unius cubiti effigsi non vult, 814. XLV. S. Zachariæ corpus Venetias mittit, 814. LVI. Ejus in Orthodoxos persecutio augetur, 815. III. Eiusdem edictum quo Archimandritæ Constantinopolim vocantur, 815. IV. X. In sancti moniales sæviti, 816. XX. XXVII. Ad Ludovicum Imp. Legatos mittit, 817. XIX. A Theodoro Palæstino redarguitur, 817. XXXVII. Theodorum Palæstinum cum Theophane casum in exilium mittit, 817. XXXIX. Persecutio ejus pluribus Martyribus illustris, 818. XXVII.

Leoninus Consul & Dux postea monachus, 795. XX. Moritur, *ibid.* Quid ob peccatorum suorum veniam reliquerit, 795. XXI.
 Leontius Scriptor, 768. VIII. Concilii Acta sub Stephano IV. populo legit, 769. XI.
 Leontius apocrita, 809. XLVI. Leonis Armeno in haresi fautor, 814. VII. Crudelis persecutor factus Orthodoxorum, 816. XLIV. Christianos crudeliter excruciat, 818. XII.
 Libellus calumniarum adversus S. Stephanum. Martirem compositus, 763. III.
 Liber adversus Nicenam Synodum secundam missus ad Hadrianum Papam a Carolo Magno cois fuerit, 794. XXX.
 Liber vite canonica normam gestans compositus in generali conventu Aquilgranensi, 817. VI. Missus per omnes civitates & monasteria Canonici ordinis Imperii Ludovici Imp. *ibid.*
 Liberalitas Leonis Papæ III. in clerum, 796. XXV. Michaelis Imp. 812. XII. Procopiaz Augustæ in Senatum, & mulieres militum interemptorum, *ibid.*
 Libidine nefanda turpissimus Constantinus Copronymus, 767. XXIX.
 Libido Nicephori Imp. & crudelitas, 807. I.
 Liburnia Carolo Magno tributaria, 810. XIX.
 Licentia canrandi Symbolum data a Leone Papa III. 809. LX.
 Licentia disputandi adversus haresim quando concessa, 784. II.
 Licbo Sclavorum Dux, 805. II. A Carolo Magno perimitur, *ibid.*
 Lippia fluvius, 776. IV.
 Lirim amnem sicco pede Apollinaris Abbas perforavit, 818. XXVIII.
 Litaniam Majorem Leo Papa celebrat, 799. II.
 Litteræ singulæ totius Alphabeti certum aliquem numerum denotant, 770. XVI.
 Locus sanctus profanatur, 766. IX.
 de Longobardorum crudelitate conqueritur Paulus Papa, 767. II. Ravennæ Episcopum potentia intrudunt, 769. XIII. Humilium lapidibus obruant, *ibid.* Christophorum & Sergium comprehendunt, 770. V. Eisdem excacant, 770. VI. Bleranos interficiunt, 772. XV. Utriculum castrum occupant, *ibid.* Fuga ipsorum miraculosa, 773. VIII. Crines solutos habere vetus ipsorum mos est, 773. IX. Defectionis eorum ad Romanos quod signum dare solerent, *ibid.* Regnum eorum a Carolo Magno subiugatur, 774. VII. Græcos in bello fugant & cadunt, 788. III.
 Lotharius Ludovici Imp. primogenitus, 817. XV. A patre Imperator creatur, *ibid.*
 Lucas Siculo quando vixerit, 810. IV.
 Lucubrations Pauli diaconi, 774. XIX.
 S. Ludgerus primus Episcopus Monast. 778. III. 809. LXIII. 818. XXVIII. Aliam epist. ad Xisfridum de rebellionem & vastatione Saxonum scripsit, 778. III. Ex Frisia oriundus Frisorum Avostolus, 778. XI. Sancti Gregorii Sancti Bonifacii discipuli discipulus, 778. XII. In Angliam missus Albinum docentem audit, *ibid.* Daventriam a S. Lebuino per visum vocatur, *ibid.* Idolorum fana in Frisia destruit, *ibid.* Obitus ejus, 809. LXIII. Lucubrations ejus, 809. LXIV. Prius preces absolere cupit, quam Imperatori parere, *ibid.* Episcopus monasticis institutis se erudiri curat, 818. XXVIII. Monachismum in Frisia & Saxoniam propagavit, *ibid.*
 Ludovicus Hadrianum sine suorum Legatorum presentia electum Rom. PP. laudavit, 774. XVI. Nascitur, 778. XXXIII. Imaginum cultum pliusquam pater commendat, 794. XLII. Hæreditas a patre ipsi legata, 806. XLX. Restituit Christianam religionem in

Aquitania, 807. VI. Et quæ *ibid.* Coronatur Imperator a patre, 815. XII. Carolo Magno patri in Imperio succedit, 814. LXIV. Laborat ut Leonem Papam defendat, 815. I. Ejus in Hispanis excipiendis humanitas, 815. XXIII. Eius diplomata pro immunitate Hispanorum fugientium in Franciam, 815. XXVIII. Nortmannos domat, 815. XXXI. Quomodo Stephanum Papam in Gallias excoerit, 816. XCVIII. Ter ante Pontificem in terram procidit, 816. XCX. Stephanum Papam intrantem Ecclesiam manu sustentat, *ibid.* Ter Stephanum Papam quibus verbis salutavit, *ibid.* Secundus David a Stephano Papa vocatur, *ibid.* A Stephano Papa Imperator coronatur cum uxore, 816. C. Magis dare quam accipere solitus, *ibid.* Aquilgranum conventum provinciam celebrat, *ibid.* In vite discrimen adductus, 817. V. Aquilgranum conventum generalem habet, 817. VI. Edificio ejus Ecclesie reformatio facta, 817. VIII. Item constitutio ejus de rebus S. Petro donatis & restitutis, 817. X. Abodritos a se deficientes comprimit, 817. XV. Coniuratur in ipsum, *ibid.* De conjuratis indulgenter supplicium sumit, 817. XVII. Ejus de Bernharti Italiae Regis morte dolor, 817. XIX. Aquilgranum conventum habet, 819. I. Capitulares in eo Constitutiones, 819. II. Ejus industria in rebus gerendis, 819. III. Carolum Magnum Imp. imitatur, 819. VI. Ejus Constitutiones auctoritate Sedis Apostolicæ firmatae, 819. VII. Matrimonium cum Judith, 819. XII. Conventum in Engelheim habet, *ibid.*

Luitgardis Caroli Magni uxor ubi sepulta, 800. II. Ejus commendatio, *ibid.* Ubi & quando obierit, *ibid.* Cuatrix S. Liobæ virginis insignis, *ibid.* Paulinus Patriarcham Foroiulensem coluit, 802. XI. Ejus ad eundem munera, *ibid.*
 Lullus presbyter S. Burchardo & successori ejus Mengingando supervixit, 791. VII.
 Lupus Abbas Ferrariensis, 814. LXI. Quando claruerit, 802. XII.
 Lutetia alias Parisi vocata, 779. I.
 Luxus vestium in Clericis corrigitur a Tarasio, 784. XIV.

M

Macarius Antiochiæ Præsul, 811. XXXVIII. In Concilio Constantinopolitano III. damnatus, *ibid.*
 Macedonius a Concil. Constantinop. damnatus, 811. XXXVII.
 Macenarius Abbas, 817. II.
 Machinæ in Belgio prædicat Evangelium S. Rumoldus, 775. XI.
 Madi Princeps Sarracenorum Christianos persequitur, 780. I. Romanum Imperium sibi vestigale reddit, 781. IV.
 Magnus presbyter Legatus a Venetis ad Hadrianum Papam, 772. V.
 Maguntia conventus generalis a Carolo M. habetur, 800. II. Alius, 813. XVI.
 Mainardus Episc. Urbinas a retro Damiano litteras accipit, 779. IV.
 Mallum quid significet, 815. XXIV.
 Manichea quomodo Sergium seducat, 810. V. Suo arbitrio Scripturam sacram interpretatur, 810. VI.
 Manichæorum hæresis a Nicephoro Imp. probatur, 802. VI. Eorundem dogma quale, 812. I. A Michaeli Cuiusque gladio necantur, 812. II.
 Manno Nuyenpurgenis Episcopus, 772. XXIV.
 Con-

Concilio apud Diugovlingam interfuit, *ibid.*
 Mantua sanguis Christi qui de latere ejus fluxit, reperitur, 811. XXVIII.
 Manuel Episc. Hadrinopolitanus, 813. VII. Cum sociis a Bulgaris in Hadrinopolis invasionem martyrium passus, *ibid.*
 Maranatha vox ex Syriaca voce deducta, 775. XI. Eiusque significatio, *ibid.*
 Marcellinus presbyter S. Suviberti socius, 804. III.
 Marcus Velferus Augustanus doctrina & nobilitate illustris, 772. XXII. Bavaria historiam in lucem vendicavit, *ibid.*
 Maria Armena nubit Constantino Irenæ filio, 788. I. Neptis S. Philareti Misericordis, *ibid.* Humili loco nata quomodo ad Imperium pervenit, *ibid.* A Constantino repudiatur, *ibid.* Monacha fieri cogitur, *ibid.* Veneni dati ab eodem falso accusata, 795. XLVII. In exilium mittitur, 816. XXIV. Ejus confessio, *ibid.* In monasterio vitam degit, *ibid.*
 Marianus Scotus correctus, 769. III.
 Martinus Annæ viduæ in peregrinatione socius, 762. IX.
 Martinus presbyter Episc. a Paulo Papa creatur & quare, 767. II.
 Martyres sub Coponymo, 767. XXVIII. Alii sub Nicephoro Imp. 810. III. Alii a Bulgaris necati, 811. VIII. Alii ab istdem in Hadrinopolis invasionem, 813. VII. Vere qui patitur propter Christum, 816. XXXIII. Frequenter sub Leonis Armeni persecutione, 818. XXXVII.
 Martyrum aliorum corpora per plateas trahuntur, 767. XXV. Vitas eorum in carcere scribit S. Theodorus Studita, 818. XXIV. Eorum sanguis irrigat Ecclesiam, 819. XXVII.
 Martyria in Syria a Sarracenis illata, 780. I.
 Martyrium S. Pauli monachi, 766. XVII.
 Stephani monachi, 767. XVI. S. Salvii, 801. XXI. Thadæi monachi, 814. LIII.
 Martyrologia S. Hieronymi, aut Bedæ, a quo reddita sint locupletiora, 778. XX.
 Martyrologium S. Hieronymi in quo peccet, 778. XXI.
 Martyrologium Bedæ Kalendarum præteritione peccat, *ibid.*
 Matrimonium contrahentes benedicendi faceritis, 808. VI.
 Matthias Flaccus Illyricus fugillatur ab Auctore, 800. XIX.
 Mauhmat & Habdalla fratres pro Regno inter se certant, 778. I.
 Maura martyr, 767. XI.
 Mauri Carolum M. classe erumpunt, 807. III. A Carolo M. profligantur, *ibid.* Ipsi solvantur virgines loco tributis, 770. XXII.
 Maurianus subdiaconus interfecti degradationi Constantinii Pseudodapa, 768. VIII.
 Mauritius Dux Ariminenis, 769. XIII. Leonem Archidiaconum carceri includit, *ibid.*
 Mauritius Dux Venetiarum, 772. XIII. Ejus filius a Desiderio captivus detinetur, *ibid.*
 Maurogatus patruus Alphonsi Casti, 783. V. Hunc regno pellit, *ibid.* Virgines tributis loco Mauris pendere spondet, *ibid.* Quando obierit, 790. II.
 Mediolanum transfertur corpus Bernharti Regis Italiae, 817. XVIII.
 Meginhartus Comes Caroli M. testamenti institutioni interfuit, 811. XLVII.
 S. Meinolphus Ecclesie Paderbornensis diaconus, 816. C.
 Megingandus S. Burchardo in Episcopatum Herbipolensem substituitur, 791. VII.
 Merciorum Regnum depressum, 805. IV.
 Mesopa locus Apollonia in quo Theodorus Studita a Leone Imp. exulare jubetur, 814. XLII.
 Ann. Eccl. Tom. XLII.

Methodius Apocrifarius Nicephori Patriarchæ ad Rom. Pontificem Legatus, 818. V. Quid ipsi Romæ acciderit, *ibid.*
 Michael Ravennatis Ecclesie Scriptor Longobardorum potentia in Sedem Ravennatem intruditur, 769. XIII. Difficiliter ex Sede arrioveri potest, *ibid.* Quamdiu Sedem Ravennatium occupavit, *ibid.* Efficitur e sede a Ravennatibus, & Romam mittitur, 709. XIV.
 Michael monachus sui temporis scriptor, 795. LIV. Reditum Theodori Studitæ ab exilio describit, 797. VI. Tarasium contra obloquentes excusat, 797. VII.
 Michael Episcopus Legatus Nicephori ad Carolum M. 803. III.
 Michael Episcopus Sinnaculorum munera Nicephori Patriarchæ Constantinop. ad Leonem Papam defert, 811. XVIII. In exilium a Leone Armeno eicitur, 814. XXXII.
 Michael Episcopus Michaelis Imp. ad Carolum Magnum Legatus, 812. XII.
 Michael Episcopus contra Leonem Imperatorem agit, 812. X.
 Michael Cuiusque. in Imperatorem ab Orientalibus assumitur, 811. VI. Ejus consilio de Imperio non omnes assentiuntur, 811. VIII. Imperator coronatur, 811. XI. Eius liberalitas, 811. XII. XVIII. Contra Manichæos gladio agit, 812. I. Edictum ejus contra eosdem, 812. II. In extirpandis hæresibus laborat, 812. IV. Eius clementia, *ibid.* Ad Carolum Magnum Legatus dirigit, 812. III. Profugos Christianos benigne suscipit, 812. XI. Fidei Catholice professionem ad Leonem Papam mittit, 812. XII. Tarasii memoriam colit, 813. I. Contra Bulgarios pugnat, 813. III. Vincitur, & fugit, *ibid.* Eius de deponendo Imperio consilium, 813. IV. Spontè cedit Leonis Armeno, *ibid.* Monasticam vitam profitetur, *ibid.* Cum uxore & filiis in insulam deportatur, 813. XI.
 Miles gibbosus curatur, 765. V. Ejus cultum SS. Imaginum divinitus punitur, *ibid.*
 Milites hæretici Tarasio Episcopo Constant. infestis, 784. XII. Concilium Oecumenicum exturbant, 786. I. Quomodo ab Imp. mulctati, 786. IV.
 Mindensis Ecclesie in Saxonia origo, 785. XLIX. Unde nomen sortita, 785. LI. Divertorum. Sanctorum reliquiis ornatur, *ibid.*
 Miracula ab hæreticis fieri non possunt, 765. I. Alia S. Stephani virtute SS. Imaginum *ibid.* Alia Theophanis Confessoris, 816. IV.
 Miraculis claret item Paulinus Patriarcha Aquilejensis, 802. XI. Item Stephanus Papa, 816. C. 817. I. Item Apollinaris Abbas, 818. XXVIII.
 Miraculorum promptuarium S. Jacobi sepulcrum dici potest, 816. LIII.
 Miraculum aliud ingens de fuga & necé Saxonum, 776. IV. Aliud in cœmeterio S. Suviberti, 778. VIII. Aliud in Brunone milite Westphalo, 783. II. Aliud de imaginis oculum eruente, 785. XLVIII. De imagine Christi crucifixa Beryti, 787. XXVI. Aliud de Anglo quodam furdo & muto, 787. LXVIII. Aliud in Leone Papa excacato & linguam amputato, 799. IV. Aliud de puero in Rheno merso, 804. V.
 Modestia Caroli Magni in vestitu, 800. VIII. Mœchianorum Synodus, 809. XIX. Eos urget Theodorus Studita, 809. XX. Hæretici in quo delirabant, *ibid.* Eorum hæresis refutatur, *ibid.* Ab Anastasio monacho probatur, 809. XXXI. Sententia eorum a Theodoro Studita probatur esse hæresis, *ibid.* Josephum Episcopum Thessalonicensem deponant, 809. XLI.
 Mœchosynodus Constantinopoli contra Theodorum
 Q o o o rum

rum Studitam habetur, 809. V. Ejus Aſta, 800. VI.
 Monachi Palaſtinae legationem mittunt ad Taraſium Patriarcham Conſtantinop. & Imp. 785. XLI.
 Monachi a Conſtantino perſecutionem patiuntur, 762. I. Quamdiu non fuerint Conſtantinopoli, 762. X. Praeclari fidei deſenſores, *ibid.* Diſperguntur, 763. XVI. Auxentiani in Proconneſo adificand monaſterium, 763. XVIII. CCCXLII. in carcere detinentur, 767. VIII. Ingentem perſecutionem patiuntur, 770. XXIII. Tamquam lumina quadam conſpiciuntur, 775. VII. Diſcipuli S. Platonis perſecutionem patiuntur, 795. XLIV. Item Theodori Studitae 795. LIX. Alii Theodori Studitae Imp. Conſtantini colloquium vitant, *ibid.* Alii & ſacerdotes imitantur Theodorum Studitam, *ibid.* Iterum a Conſtantino Imp. perſecutionem patiuntur, 796. I. Diſperſi a Theodoro Studita colliguntur, 797. VIII. Captivi a Sarcenis venduntur, 807. III. Extrema a Nicephoro Imp. patiuntur, 809. VIII. LVI. monaſterio ſuo eiciuntur, 809. XXXII.
 Monachifmum Friſii a Ludgero docentur, 818. XXVIII.
 Monachifmus a Conſtantino Copronymo prohibitus, 762. X.
 Monaſteria ab Aſia Praefecto exuruntur, 766. IX. Praetoria caſtra a Copronymo efficiuntur, 767. XXVIII. Plurima ab eodem deſtruntur, *ibid.* Omnibus patrimoniis ſuis privantur, 771. I. A Carolo M. diverſa S. Benedicte offeruntur, 787. LXVII. A Ludovico in Aquitania erecta, 807. VI. Civili bello Mauhmat & Habdalla fratrum, monachis deſeruntur, 808. XXXV. In Palaſtina deſeruntur, 812. XI.
 Monaſterium aliud monialium a ſatellitibus Imp. invaditur, 763. III. Aliud S. Stephani incenditur, 763. XVI. Aliud Philippi ubi ſit *ibid.* Aliud ex Praetorio a Stephano monacho & Martyre factum, 767. XI. Aliud Studitae reſtitutum & audum, 798. III. Aliud ſibi extruit Bardanes, 808. VIII. Aliud Graecorum Romae a Paſchali Papa extractum 818. XIV.
 Monaſtica vita Adelrhadi Caroli M. confobrini, 771. III. Bardanis Praetotis, 803. I. Michaelis Curopalatae, 813. IV.
 Monaſtica bona vendi curat Conſtantine Copronymus Imp. 771. I.
 Monaſtica bona laicis dare negat Carolus M. & quare, 789. VII.
 Monaſtica veſtes ludibrio exponuntur, 765. XV. Proteruntur, *ibid.*
 Monaſticus ſtatus a Conſtantino Copronymo inſamatur, 766. I.
 Moniales laudantur ex Confessione Fidei, 816. XXII.
 Monocherates Sarracenorum Amiras, 812. II.
 Monegoldus Comes, 820. II.
 Mos Caroli M. in faciendis legibus ad Eccleſiam ſpectantibus, 807. IV.
 Moyſes a Jetro admonitus, 795. LXI.
 Moyſes Rex Sarracenorum moritur, 784. XVI.
 Mulier S. Stephani Martiris pietate convertitur, 766. XV. Se prodit Catholicam, 766. XVI.
 Mulieres Hispanae cum Sarracenis copulantur, 770. XXII.
 Munera alia Conſtantini Copronymi ad S. Stephanum monachum, ut cum ad id quod vellet induceret, 762. II. Alia a Carolomanno Rege S. Huberto oblata, 771. VI. Alia a Leone Papa ad Carolum M. 796. XVI. Et qualia fuerint, *ibid.* Alia a Carolo M. ad Leonem Papam, III. miſſa, 796. XVII. Alia Kenulphi ad eundem, 796. XXI. Alia-

Alfonſi Regis ad Carolum Magnum, 798. VII. Alia Aaronis Regis ad Carolum Magnum, 800. XXXII. Alia ejuſdem ad eundem, 806. XXXIII. Alia Luitgardis uxoris Caroli M. ad Paulinum Patriarcham Furojulienſem, 802. XI. Alia Nicephori Patriarchae Conſtantinop. ad Leonem Papam, 811. XVIII. Alia Nicephori Archiepiscopi Conſtantinop. ad Leonem Papam, 811. XLII. Alia Alphonſi Regis ad Carolum M. 812. XVII.
 Munificentia Caroli M. erga Romanam Eccleſiam, 795. XIII.
 Munificentia Irenes Imperatricis 801. XXI.
 Munificentia Leonis III. Rom. Pont. in reſtauratione Eccleſiarum, 816. LV. Uſque ad XCVI.
 Mutus & ſurdus a S. Benedicte curatur, 787. LXVIII.
 Mylianus Leonis Armeni in haereſi affecta, 815. XI.

N

Navaris Mart. oſſa ubi reſpoſita ſint, 764. I.
 Navarra a Carolo Magno ſubacta, 778. I.
 Naucratus cum Arſenio fratre incarcerationis, & quare, 809. XXXII. Cum ſeptem aliis verberibus affectus, 816. VIII. Theodorum Studitam conſulit de lapſis recipendis, 816. XVI. Conſtantinopoli in carcere detinetur, 819. XXIV.
 Navigatio Theodori Studitae exulantis, 796. III.
 Nazarius Martyr ubi ſit reſpoſitus, 764. I.
 Nazarius Abbas S. Audomari, 808. XXXIII. Leonis Pap. III. in Britanniam Legatus, *ibid.*
 Neceſſitudo inter Carolum Magnum & Alphonſum Regem Gallaciae, 812. XVII.
 Necropolam glacies ingens invadit, 753. XX. Neroni comparatur Conſtantine Copronymus, 767. XXVI.
 Neſtoriana haereſis ſuſcitur ab Elipando Archiep. Toletano, 783. VI.
 Neſtorius in Concilio Ephesine damnatus, 811. XXXVIII.
 Nicenum Concilium Arium damnavit, 811. XXXVII. Imaginum adorationem recepit, *ibid.*
 Nicephorus cum Chriſtophoro fratre Caſar a Copronymo creatur, 768. XIV. Reus accusatur majeſtatis, 776. III. In exilium deportatur, *ibid.* Oculis privatur, 779. II.
 Nicephorus Theodori Studitae confobrinus 795. LXIII. Adverſus Theodorum commoveatur, & quare, 795. LXIV.
 Nicephorus tyrannus Imperium invadit, 802. I. Et quomodo, 802. II. Simulat ſe invitum ad Imperium intruſum, 802. III. Irenem ſiſte ſolatur & fidelitatem cum reſque ſpondet, 802. IV. Theſauris ejus inhiat, *ibid.* Quos conſecutus eam perfide in exilium relegat, *ibid.* Legatos ſuos ad Carolum Magnum mittit, 802. V. Manichaeorum haereſim probat, *ibid.* Iconoclaſtis ſavet, *ibid.* Maxime impius, *ibid.* Ex equo divinitus eicitur, 803. I. Adverſus Arabes praellium inquit, *ibid.* Ab Arabibus vincitur, *ibid.* Filium Imperatorem creat, *ibid.* Quid in Bardanem egerit, *ibid.* Legatos ad Carolum Magnum mittit, 803. II. A Sarracenis invaditur, 805. I. Ejus ad eundem legatio, *ibid.* Tributum Sarracenis ſpondet, *ibid.* Theodorum Studitam de Conſtantinop. Episcopo eligendo conſulit, 806. III. Ejus mira ſimulatio, *ibid.* De eodem conſulit Platonem, 806. VI. Platonem & Theodorum Studitam in-

carcerem detruſit, 806. VII. Et quare, *ibid.* Ejus ſecretarius eligitur Patriarcha Conſtantinopolitanus, 806. VIII. Perturbator pacis Eccleſiae, 806. XI.
 Item cogit Nicephorum Patriarcham, ut Joſephum preſbyterum reſtituat, *ibid.* Prava ejus libido & crudelitas, 807. I. Conſpiratores male muldat, 807. II. Ejus in Bulgaros expeditio, 808. XXI. Quae in S. Platonem fecerit, 809. IX. S. Platonem ab exilio revocat, *ibid.* Qualis in Theodorum Studitam, 809. X. Ejus cum diſcipulis Theodori Studitae certamen, 809. XI. Ab iſdem vincitur, 809. XIII. Vidus quomodo in eodem ſaxiat, *ibid.* Ejus in ſubjectos tyrannus, 809. XLIX. Ejus in omnibus impietas, 810. I. Manichaeis ſavet, 810. II. Et Iconomachis, *ibid.* Diverſos martyrio afficit, *ibid.* Quos imitari conſueverit, 810. XVII. Cum Pippino pacem facit, 810. XVIII. A Carolo Magno Venetiam recipit, *ibid.* Dalmatiam claſſe recuperare ſtudet, *ibid.* Legationem pro pace confirmanda ad Pipinum Italiam Regem mittit, *ibid.* Quam Carolus Magnus ſuſcepit & quare, *ibid.* Ab eodem Carolo litteras accipit, *ibid.* Novus Achab vocatus, 811. I. Exigit ab Eccleſiis tributa, *ibid.* Ejus crudelitas inaudita, *ibid.* Cum Bulgariſ congreſſitur, *ibid.* Eos vincit, *ibid.* A Cronno circumvallatur, 811. III. A Bulgariſ interficitur, *ibid.* Caput ejus perpetuae ignominiae ſervatum, 811. IV. Quale fuerit ejus Imperium, *ibid.* Ejus interitus praedictus a Theodoro Studita, 811. V. Eo mortuo pax Eccleſiae redditur, 811. XIII.
 Nicephorus Conſtantino Imperatori a ſecretis cum Tarſio Patriarcha Niceam ad Synodum proſciſcitur, 787. I. Tarſio in fede Conſtantinopolitana invitus ſubſtituitur, 806. VIII. Ab imperatore cogitur Joſeph redde- re ſacerdotium, 806. X. Litteras a Theodoro accipit quibus monetur privare Joſephum Oeconomum ſacerdotio, 806. XV. Pacis ſtudioſus 811. XII. Coronat Theophilactum filium Michaelis Imperatorem, 811. XVII. Ejus ad Leonem III. Papam episto- la, 811. XX. Cur reſugerit Episcopatum, 811. XXI. Ejus vita, 811. XXII. Petit Pontificis preces, 811. XXV. Ejus proſeſſio fidei, 811. XXXIX. Interceſſiones petit Sanctorum, 811. XXXVI. Michaelis Imp. commendat, 811. XLI. Munera ad Leonem Papam mittit, 811. XLIII. Viſitat S. Platonem, 812. VII. Extrema ſolvit S. Platoni, 812. VIII. Chriſtianos fugientes ſuſcipit, 812. XI. Leonem Armenum Imperatorem coronat, 813. V. Se continens cedendo ſcan- dalum inſert, 814. XXVI. Eicitur cum ſuis, 814. XXVII. Theophanem non videns ſalutat, 812. XXXI.
 Niceta pseudopatriarcha Conſtantinopolitanus promovetur, 766. XIII. Imagines omnes deſtruit, 767. XXIX. Leonem Conſtantini Copronymi filium coronat, 769. XV. Ei mortuo ſubſtituitur Paulus, 780. II.
 Niceta filius Conſtantini Copronymi, 791. II. Lingua privatur, *ibid.*
 Niceta Patricius Monomachus manum S. Euphemiae ſuſtulit, 756. XV. Templum eidem extruit & ibi eam reponit, *ibid.* Idem cum Niceta Triphilo Nicephoro ad invadendum Imperium auxiliator, 802. II. A Leone Armeno in exilium eicitur, 814. XXXII. Et alii Confeſſores, *ibid.* Monachus ſit, *ibid.* Ad haereticoſ accedit, 815. VI. Lapſus iterum conſtituitur, 815. IX. Iterum conſtituitur in carcere & in inſulam relegatur, *ibid.*
 Niceta Triphilus Nicephoro ad invadendum Imperium auxiliator, 802. II. A Nicephoro

Ann. Eccl. Tom. XIII.

Imp. veneno ſublatus, 803. I.
 Niceta Alexii filius ad Theodorum mittitur ab Imperatore ut alio abducat, 815. XX. & ſeq. Ejus callidum conſilium & facinus, *ibid.*
 Nicolai erga Theodorum Studitam charitas, 819. XV.
 S. Nicolaus Myrenſis Episcopus, 769. XII.
 Nicolaus Hierapolis Episcopus ſiſtitur Concilio Niceno, & quare, 787. XVIII.
 Nicolaus S. Crucis Card. canonizationi S. Saviberti interfuit, 804. IV.
 Nicolaus quidam Nicetam Confeſſorem in carcere verbis affligit, 814. XII.
 Nicolaus diſcipulus Theodori Studitae cum eo carceri incluſus, 816. VII. Flagellatur & quare, 819. XIV.
 Niſhardus quibus parentibus ortus, 792. IV.
 Nomen Dei genitricis ab Eccleſia pellere audet Conſtantine Copronymus, 767. XXVII. Univerſalis, impugnat Hadrianus Papa, 785. XXX. Paſchalis Papae artiſticeſe expreſſum, 818. XV.
 Nomina Legatorum Stephani Papae ad Deſiderium Regem Longobardorum, 770. VII. Legatorum Venetorum ad Hadrianum Papam, 772. V. Legati Caroli Magni ad eundem, 772. V. Legatorum Deſiderii Regis ad Hadrianum Papam, 772. VI.
 Item Legatorum Ravennatum ad Hadrianum Papam, 772. VIII. Episcoporum & Abbatum qui Synodo Dingolwinganae interfuerunt, 772. XXIV. Legatorum Conſtantini & Irenes Imp. ad Hadrianum Papam, 785. IV. Monaſteriorum a Carolo Magno S. Benedicte oblatorum, 787. LXXVII. Auditorum qui aſſeruerunt damnatum Nicenum ſecundum Concilium in Synodo Francofordienſi, 794. XXXIV. Adverſariorum Septimae Synodi, 794. XL. & ſeqq. Legatorum Kenulphi ad Leonem III. Papam, 796. XXI. Legatorum Caroli Magni ad Perſas, 801. XX. Legatorum Caroli Magni ad Irenem Auſtam, 802. V. Legatorum Nicephori Imp. ad Carolum Magnum, 803. III. Cardinalium qui canonizationi S. Saviberti interfuerunt, 804. IV. Legatorum Nicephori Imp. ad Sarracenorum Regem, 805. I. Episcoporum, Abbatum & Comitum qui Caroli Magni teſtamento interfuerunt, 811. XLVII. Legatorum Michaelis Imp. ad Carolum Magnum, 812. XII. Legatorum Caroli Magni ad Michaelis Imp. 813. XI. Legatorum Leonis Papae III. ad Ludovicum Imp. 815. I.
 Nordanhumbrorum Rex Ceoluulphus a ſuis Regno pulſus, 808. XXXIII. A Leone Papa & Caroli Magni Legato in Regnum reſtituitur, *ibidem.*
 Normandi a Ludovico Imp. ſine pugna domantur, 815. XXXI.
 Notgardus Ferojulienſis Dux, 775. IX. Regnum Italiae ſibi vindicare tentat, *ibid.*
 Nothelius Saxonum Satrapa, 778. IX. S. Saviberto blaſphemias dicit, *ibid.* Divinitus ex- caecatur, *ibid.* Sanatur, 778. X.
 Novatores quos Patriarchas habeant, 763. XXI. Ex quo fonte prodierint, 787. XIV. Pricis Iconoclaſtis deteriores, 787. XXXIV. Deliratorum ſuſpicio de clavibus a Pontificibus, ad Carolum Magnum miſſis, 796. XVI. Arguantur, 819. XI.
 Nullus exterae gentis aſſumpta conjuge, innoxius perfeveravit, 770. XI.
 Numerus quis ſingulis Alphabeti litteris ſignatur, 770. XVI.
 Nummata in coronatione Imperatorum ſpargi ſolita, 768. XIV.
 Nuntia caeleſtia necis Leonis Armeni, 797. XII.
 Nuptiae nefariae Conſtantini Imp. 795. XVI. Ludovicici Imp. cum Judith, 819. IX.
 Nuptiis antea obligati, alias inire jure prohibentur, 770. XI. O o o o z Obc-

O

- Oblatus primus Venetorum fuit Episcopus, 772. V.
 Obitus Pauli Papæ, 767. I. Pipini Regis, 768. XI. Sergii Ravennatis Episcopi, 769. XIII. Joannis Nepefani Episcopi, 770. XVI. Carolomanni, 771. VI. Stephani Papæ III. 772. I. Constantini Copronymi miserandus, 775. II. Habballa Sarracenorum Regis, 775. VIII. Leonis IV. Imperatoris, 780. IV. Matris Caroli Magni, 783. I. Silonis Regis Gallaciæ, 783. V. Pauli Episcopi Constantinopolitani, 784. I. Arichisi Ducis Beneventani, 787. LXV. Burchardi Episcopi Wirceburgensis sive Herbipolensis, 791. VII. Constantini Imp. 797. II. Paulini Patriarchæ Aquilejensis, 802. XI. Legatorum Caroli Magni in itinere, 802. XX. Irenes Augustæ, 803. I. Alcuini sive Albini, 804. XIII. Chagani Regis Hunnorum, 805. II. Bulredi Regis Merciorum, & uxoris, 805. IV. Tarasii Episcopi Constantinop. 806. I. Aaronis Regis Sarracenorum, 808. XXXII. S. Ludgeri Monasteriensis Episcopi, 809. LXIII. Nicephori Imperatoris a Theodoro Studita prænuñtius, 811. III. Caroli, Caroli Magni primogeniti, 811. XLVIII. Rothrudis Caroli Magni primogenitæ, *ibid.* S. Platonis, 812. V. Quæ cum signa præcesserint, *ibid.* Caroli Magni, 814. LVII. Theophanis Confessoris, 816. IV. Et miracula, *ibid.* Leonis Papæ III. & res collatæ in ornamentum Ecclesiæ, 816. XLVIII. Stephani Papæ V. dicti IV. 817. I. Irmingardis Ludovici Imp. conjugis, 819. XII.
 Oblatio Saxoniarum a Carolo Magno S. Petro facta, 804. IX.
 Oblationes aliæ S. Suiverto factæ, 804. IX.
 Oblationum sacrarum ritus, 779. IX.
 Observantia decretorum Rom. Pontificum, 819. VII.
 Obsidio alia urbis Constantinopolitanæ a Bulgariis, 813. VI.
 Obtestatio Alfonsi Casti valde pia ad Dei ministros, ut pro se orent, excisa in templo a se Ovetti extructo, 793. II.
 Occo Saxonum Satraca, 778. IX. De S. Suiverti Ecclesia incensa gloriatur, *ibid.* Ultionem Dei experitur, *ibid.* Divinitus sanatur, 778. X. In Werda apud S. Suivertum confenuit, *ibid.*
 Oecumenica septem Concilia, 811. XXXVI.
 Oecumenici nominis abutum quomodo Græci exulescent, 787. VI. Errorem emendant, 787. VII. Plane detestantur etiam in Rom. Pontifice, 787. VIII.
 Oecumenicorum Conciliorum picturam Constantinus Copronymus delet, 767. XII.
 Offa Merciorum Rex suum Regnum Rom. Ecclesiæ vestigale fecit, 775. X. Orientalium Saxonum Rex, *ibid.* Quare & quando Rom. venerit, 795. XXXIX.
 Officia pietatis S. Platonis, 775. VII.
 Officia Ecclesiastica ab Hadriano Papa Caroli Magni monitione melius disposita, 775. XI.
 Officiorum Ecclesiasticorum diversitas unde orta, 787. LXXI. Ogellus miles S. Suiverti Ecclesiam incendit, 778. VI. & *seq.* Divinitus percussus interit, 778. VII. Sepultura ei miraculose negatur, 778. VIII. In Rhenum proicitur, 778. IX.
 Olivus pater Stephani Papæ, IV. 768. VI.
 Olympus mons, 775. VI. Ubi degit sanctus Plato monachus, *ibid.*
 Opera nefanda Sergii Manichæi, 810. X.
 Opportunus Abbas Concilio apud Dingoltingam interfuit, 772. XXIV.

- Oratio Theodori Studitæ contra Leonem Armenum, 814. XV.
 Ordinatio summi Pontificis quomodo faciendâ, 816. CI.
 Ordinatio una a Stephano V. facta, 817. I.
 Ordinationes Constantini Pseudopapæ, 768. II. Stephani Papæ IV. 773. II. Duæ ab Hadriano Papa, 795. XXXIX. A Leone Papa III. factæ, 816. XCV.
 de Ordinatis a Schismatico papa quid statutum a Synodo, 769. V.
 Organum Musicum ab Imp. Copronymo ad Pipinum Regem missum, 766. XXI.
 Oriens persecutione Imp. Copronymi laborat, 767. VIII.
 Orientalis Ecclesia quæ patiatur, 817. XXII.
 Orientis tractatus agit de nece Theodori, 819. XXIX.
 Ornamenta a Leone Papa Ecclesiæ S. Petri data, 796. XXIV. & *seq.* Ab eodem Basilicæ S. Pauli collata, 801. I. & *seq.* A Paschale Papa basilicæ S. Praxedis collata, 817. XVII.
 Orthodoxi cum Leone Armeno congregiuntur, 814. VIII. Eorum nomine scribit Theodorus Studita ad pseudo-synodum, 814. XXVI.
 Orthodoxus perfectus quis sit, 808. XXIII.
 Osnaburgensis Ecclesiæ origo, 780. IX. Privilegium ei a Carolo Magno concessum, 804. XI. & *seq.*
 Othulphus Comes Caroli Magni testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
 Ovetum civitas ibi diversa templa extracta ab Alphonso Casto, 791. IX. Miraculum Angelicum quod *ibid.* accidit, 791. X. & *seq.* A Leone III. sede Archiepiscopali insignita, 816. LIII.

P

- Pax quomodo inter Constantinum Irenæ filium & Carolum Magnum sit dilata, 788. II. Eam capiunt Imp. Constantinopolitani cum Carolo Magno, 800. VIII. Ejus turbator Nicephorus Imp. 806. XI. Ecclesiæ Constantinopolitanæ a Leone Papa confirmata, 811. XIV.
 Pactum inter Carolum Magnum & Nicephorum Imp. 810. XVII.
 Paderburnensis Synodus sub Carolo Magno, 777. V. Alia sub eodem, 785. XLIX. Ejus civitatis quis primus Episcopus fuerit, 795. LXVI. Ibi altare a Leone Papa dedicatur, 799. X.
 in Palæstina monasteria deserta, 812. XII.
 Pallium datur Fortunato Patriarchæ Gradensi, & cujus intercessionem, 803. III.
 Pamphilus Abbas Legatus Pauli Papæ ad Pipinum, 767. II.
 Pampilona a Carolo Magno capta, & nuda relicta, 778. I.
 S. Pancratii Martyris memoria, 814. XLIX.
 Pancratius Astronomus, 791. I. Constantino adversus Bulgaros pugnatur victoriam falso prædicat, *ibid.* In eodem conflictu occiditur, *ibidem.*
 Papiæ a Carolo Magno obsidetur, 773. XI. Expugnatur, 774. VII.
 Papias a Leone Imp. capitur, & quare, 780. III.
 Paracordax Præfectus, 812. II.
 Pardus Eugumenus Legatus ad Desiderium pro recipiendis Ecclesiæ Rom. civitatibus, 772. XVIII.
 Paschalis frater Ducis Nepefinæ urbis, 767. V. Paschalis Primicerius quæ in Leonem Papam III. tentavit, 799. II. & *seq.* Eidem alia crimina affingit, 799. VI. Comprehenditur & capitis damnatur, 799. IX. Leonis precibus fer-

- feratur, *ibid.* In exilium mittitur, *ibid.* 800. XXII.
 Paschalis Papa Carolum Magnum in numerum Sanctorum adscripsit, 814. LXIII. Papa creatur, 817. II. Ejus pueritia qualis, *ibid.* Qualis ejus electio, 817. III. Ejus legatio ad Ludovicum Imp. 817. IV. Mittit pallium ad Bernardum Archiepiscopum Viennensem, 817. XIX. Apocryphos hereticos reiecit, 817. XXIV. Epiphanium Legatum benigne excipit, 818. VI. Græcis monasterium Romæ extruxit, 818. XIV. Ecclesiæ S. Praxedis restituit, 818. XV. Nomen ejus artificiose scriptum, *ibid.* Corpora SS. Martyrum in Ecclesiam S. Praxedis detulit, *ibid.* Quæ ornamenta eidem Ecclesiæ contulerit, 818. XVII. Ravennatis Ecclesiæ privilegia confirmat, 819. XIII.
 Paschalis Ratbertus quo tempore scripserit, 771. III. 807. VII.
 Passio S. Petri Martyris, 766. XIX.
 Passivus frater Totonis Ducis Nepefinæ urbis, 763. V. In monasterium S. Silvestri deductur, 768. VI.
 Patientia Tarasii & constantia, 795. LIII.
 Patres a Concilio Nicæno secundo redeuntes Constantinopolim veniunt, 787. LV. Benevole ab Imp. excipiuntur, *ibid.*
 Patriarcha hereticus digna patitur, 766. III.
 Patriarcha Jerosolymitanus mittit Theodorum & Theophanem Constantinopolim, 817. XXXVI.
 Patriarchæ alium quam Romanus Pontifex titulum habent, 817. XXV.
 S. Pauli Martyris Acta, 766. XVIII.
 S. Pauli Apostoli discipulus vult dici Sergius Manichæus, 810. IX.
 Pauliciani heretici qui fuerint, 810. II.
 Paulinus Patriarcha Aquilejensis Forojulii Concilium celebrat, 791. III. Qualis fuerit, *ibid.* Concilii convocandi dilationem excusat, *ibid.* Cur potissimum Concilium hoc convocaverit, 791. IV. Quæ hæreses in eo damnatæ, 791. & *seq.* Ejus sanctitas & doctrina, *ibid.* Litteras Albini accipit de Hunnis a Carolo Magno devictis, 795. LXV. Albino fuit familiarissimus, 802. XI. Munera a Luigarde uxore Caroli Magni accipit, *ibid.* Item Diploma a Carolo Magno de donatione sibi ab eodem facta, 802. XIII. Concilio Altinensi præfides, 802. VII. Synodalem epistolam mittit Carolo Magno, *ibid.* Eundem excitat ad ultionem necis sacerdotum, *ibid.* Moritur, 802. XI. Cur Forojulienfis diæsus, *ibid.* Antea Grammaticam docuit, 802. XII.
 Paulus diaconus, quamdiu federit, 767. I. Epistolæ ejus ad Pipinum interiunt, *ibid.* Obitum Stephani fratris Pipino exponit, 767. II. Auxilium contra Longobardos a Pipino implorat, *ibid.* Pipino sex Patricios cum CCC. navibus Constantinopoli Romam venturos indicat, *ibid.* Pipino filium ex sacro fonte suscipere posse rogat, *ibid.* Suam fiduciam erga Pipinum exponit, *ibid.* Pipinum Davidi comparat, *ibid.* De Longobardorum crudelitate Pipino queritur, *ibid.* Ad Francorum exercitum gratias agentes epistolam mittit, *ibid.* Moritur, & ubi, 767. IV. Ubi sepultus, *ibid.*
 Paulus martyr item alius, 766. XVII.
 Paulus Asarta Cubicularius Stephani Papæ IV. 770. II. Christophoro Primicerio a Sergio infidiatur, *ibid.* & *seq.* Detinetur in custodia & quare, 772. X. Sergium necari curat, 772. I. Se cadis Sergii reum manifestat, 772. XIII. In exilium mittitur, *ibid.* Retinetur ne mittatur in Orientem, *ibid.* Longobardorum pro Mauriti filio vicarius datus, *ibid.* Occiditur opera Leonis Archiepiscopi, 772. XIV.

- Paulus Diaconus Aquilejensis Desiderii Regis studiosissimus, 774. XVIII. Ei a secretis, *ibid.* Captivus cum Desiderio in Gallias ductus, *ibid.* Carolo insidias parare accusatur, *ibid.* In exilium a Carolo Magno ablegatur, 774. XIX. Clam ex insula Beneventum asportatur, *ibid.* Ejus lucubrations, *ibid.* In Monasterio Cassinensi vitam degit, 774. XX. Regulam S. Benedicti exposuit, 774. XIX. 787. LXXII. Moritur, 774. XIX.
 Paulus Episcopus Constantinopolitanus consecratus, 780. II. Metu Iconoclastiam simulat, *ibid.* Monasticum suscipit habitum, 784. I. Moritur, *ibid.* Ejus confessio, *ibid.* Imp. commovet, 784. IV.
 Paulus Dux classis Constantinopolitanæ, 810. XVIII.
 Pauperes in mensam adhiberi ab Ecclesiasticis ubi statutum, 813. XVI. & *seq.*
 S. Pelagiæ Martyris templum a Constant. Imp. demolitur, 765. XII.
 S. Pelagii Martyris templum a Constantino Copronymo eruitur, 767. XVIII.
 Peltanus epistolam Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani ad Leonem Papam Latinitate donavit, 811. XVIII.
 Peregrinantium Romam munus abusus tollendus, 813. XVII. Et quæ bona peregrinatio sit, *ibid.* Eorum studiosus Carolus M. 813. XIX.
 Perfidia Vasconum contra Francos in saltibus Pyrenæis, 812. XV.
 Perhkoeh Abbas Concilio apud Dingoltingam interfuit, 772. XXIV.
 Perse S. Euphemiæ reliquias comburere tentant, 766. VI.
 Persecutio Ecclesiæ Orientalis, 767. VIII. Ingens in monachos, 767. XXVIII. Recrudescit, 770. XXIII. Habballa in Christianos, 772. XXX. Sarracenorum in Christianos, 786. I. Constantini adversus S. Platonis monachos, 795. XLIV. Deploratur, 811. XV. Alia ejusdem adversus Theodori Studitæ monachos, 795. LIX. Adversus sanctos monachos, 809. VIII. In Christianos Leonis Armeni, 814. I. In Orthodoxos Leonis Armeni augetur, 815. III. Ab Iconomachis excitata, 817. XXXI. In Christianos recrudescit, 818. XVIII. Leonis Armeni plurius Martyribus clara, 818. XXVII.
 Persecutores Leonis Papæ in exilium mittuntur, 790. IX.
 Persecutores Theodori Studitæ ipsum postea venerantur, 800. XLVIII.
 Persecutores laborant, ut absque corona martyrii Fideles affligerentur, 818. XXI.
 S. Petri Ecclesiæ ornatu ab Hadriano Papa donatus qualis, 774. IX. Ejusdem primatus 785. XVI. Ejus protectio proficua Regibus, 794. LI.
 Petri Damiani ad Mainardum Episc. Urbinate epistolæ pars in qua agit de præliis Caroli M. adversus Saxones, 779. IV.
 Petri Episcopi contra Leonem Armenum Imp. sententia, 814. XL.
 Petronax Archiepisc. Raven. 819. XIII.
 Petrus nobilis Stilites a Metra, 767. XXVI. Trahitur per plateas, *ibid.*
 Petrus Magister Copronymi in savitia contentans, *ibid.*
 Petrus Monachus Martyr item alius, 767. XXII.
 Petrus Ravennatum Legatus ad Hadrianum. Papam, 772. VIII.
 Petrus Presbyter & Petrus Monachus Legati Hadriani Papæ ad Irenem & Constantinum Imp. 785. XXXIII. Cum Tarasio Patriarcha Nicaam ad Synodum proficiscuntur, 787. I.

Petrus Episc. Ticefis, 774. VII. Ab exilio a Carolo M. revocatur, *ibid.* Ejus Epitaphium, *ibid.*
 Petrus Fallo hæresiarca, 787. XVIII.
 Petrus magister Constantini eum adversus Irenem matrem infogat, 789. I. Quomodo Imperatrix in eum advertat, 789. II.
 Petrus Pifanus Carolam M. Grammaticam docuit, 802. XII.
 Petrus Patricius Nicephori ad Imperium invadendum adiutor, 802. III. Monasterium ingreditur, 811. VI. In numerum Sanctorum relatus, 811. VII.
 Petrus Abbas Legatus Nicephori Imp. ad Carolum M. 804. I.
 Petrus Egumenus Nicephori Imp. Legatus ad Regem Sarracenorum, 805. I.
 Petrus Lombardus Magister Sententiarum amendo purgatus, 809. LXII.
 Petrus Abbas monasterii Nonantulae, 813. XI. Caroli M. ad Michaelem Imper. Legatus, *ibid.*
 Petrus Abbas, 815. XVII.
 Petrus Nicænus Episc. a Theodoro Studita laudatur, 816. XLVI.
 Phialæ carcer quis, 763. VI.
 S. Philaretus misericors patruus Mariæ quam duxit Constantinus Imperator filius Irenæ, 788. I. Qualis fuerit, *ibid.*
 Philippici monasterium, ubi sit, 763. XVI.
 Philippus Waldiperti studio in Pontificem elevatur, 768. V. Male electus eiicitur, *ibid.*
 Philippus Confessor in persecutione Mœchianorum mortuus, 809. XLIII.
 Philo Confessor in persecutione Mœchianorum obit, 809. XLIV.
 Philommarius Stephanum monachum obruncat, 767. XVI. Divina ultione punitur, *ibid.*
 Phlubutenus Leonis Armeni in Iconomachia imitator, 815. XI.
 Photinorides Josephi adulteri copulatoris affecta, *ibid.*
 Pistura Conciliorum Oecumenicorum a Constantino Copronymo deleta, 767. XII.
 Pietas Carolomanni in S. Hubertum, 771. VI.
 Hadriani Papæ, 772. III. Caroli M. 774. III. & seq.
 Pipinus novus Moyfes, & David vocitatur, 767. III. In auxilium contra Longobardos vocatur a Paulo Papa, *ibid.* Moritur, 768. XII. In Romanam Ecclesiam munificentissimus fuit, 768. XIII. Quot annis regnavit, *ibid.* Ubi sepultus sit, 768. XIV. Sepulcralis ejus inscriptio, *ibid.*
 Pipinus Caroli M. filius Leoni Papæ a patre obviam mittitur, 799. VI. In Beneventanos a patre dirigitur, 800. II. Hæreditas a patre ipsi legata quæ sit, 806. XIX. Italiam, per S. Adelhardum administrat, 807. VII. Venetias subigit, 810. XVIII.
 S. Plato, 762. IX. Abbas Monachorum montis Olympi, 770. XXIII. Episcopatum recusat, 775. VI. Pietatis ejus officia, 775. VII. In Iconoclastas invehitur, 780. VII. Concilio Oecumenico Nicææ interfuit, 787. III. Theodorum Studitam monasterio suo præficit, & quo astu, 794. LVIII. Constantino Imp. se cum suis opponit, 795. XLIII. In claustris ab eodem retruditur, 795. XLII. Ejus monachi a Constantino in exilium eiiciuntur, *ibid.* Ejus cum Constantino certamen, *ibid.* S. Joannis Baptistæ imitator, *ibid.* Constantinum Imp. coram de divortio arguit, *ibid.* Gravia cum suis sustinet, 795. XLV. A communionem Tarasii abinet & quare, 797. XLVI. E carcere liberatur, 797. III. Ab omnibus laudatur, *ibid.* Ejus post triumphum humilitas, 797. V. Quo pacto iterum cum Tarasio communicet, 797. IV. Ejus de

Patriarcha Constantinopolitano eligendo sententia, 806. VI. Cum Theodoro Studita in carcerem detraditur a Nicephoro Imp. & quare, 806. VII. Palam protestatur se nolle cum Nicephoro Patriarcha communicare, 808. I. Ejus ad Simeonem monachum epistola, 808. XIV. In carcere detinetur, 809. V. Ad Mœchiosynodum Constantinopolitanam ducitur, *ibid.* In exilium mittitur, 809. VIII. Quæ passus a Nicephoro Imp. 809. IX. Ab Imp. Constantinopolim revocatur, *ibid.* E carcere solvitur, 811. XIII. Ejus obitus, 812. V. & seq. Ejus obitum quæ præcesserint, 812. V. A Nicephoro Patriarcha visitatur, *ibid.* Ejus ætas, 812. VII. Ejus testamentum, *ibid.*
 Pœnitentia Basilii Ancyran Episcopi, 787. XII. Theodori Myrensis Episcopi, 787. XIV. Theodoti Amorii Episcopi, *ibid.* Gregorii Neocæsariensis Episcopi, 787. XIX. Ludovici Imp. de morte Bernhadi Regis Italiae, 817. XVIII. Polychronius hæresios damnatus, 811. XXXVIII. Pontificis Romani electio falso Carolo Magno tribuitur, 774. XV. Eam liberam esse voluerunt Catholici Imp., 774. XVII. Ejusdem auctoritas in Imperium, 800. XIV. Item in Reges & principes, 800. XV.
 Pontifex Romanus legitime consecratur absque interrogatione Principis, 813. XXIII.
 Pontificum Romanorum defensores Francorum Reges a Carolo Magno constituuntur, 805. XXIV.
 Pontus profundissime congelatus, 763. XX. Populi supplicatio in Concilio Wormatiensi, 770. XVII. ad XXI.
 Portenta varia in Carolo Magni ultimis annis visa, 811. XLVIII.
 Prandulus Legatus a Desiderio Rege ad Hadrianum Papam, 772. VI.
 S. Praxedis Ecclesia a Paschale Papa restituta, 818. XV.
 Praxis de electione Episcoporum, 813. XXII. Praxis Ecclesiæ Romanæ, 811. XXVII. 818. II. Romani Pontificis, 817. XXI. Jacobi monachi Confessoris, 818. XXV.
 Præfatura sacra probatur ex naturali ratione, 800. XVII. Ex Sacra Scriptura, *ibid.*
 Præfectus Orientis Theodori Studitæ mortem sollicitat, 819. XXIX.
 Preces publicæ pro Carolo M. in Concilio Francofordiensi, 794. XIV.
 Preces hereticorum non merentur exaudiri, 794. XXI.
 Presbyterum in nuptiis bigami comedere quandam prohibitum fuit, 808. XXVII.
 Presbyteri a schismatico Papa ordinati, quomodo conciliandi, 769. V.
 Primatus S. Petri, 785. XVI.
 S. Primi Martyris in Gallias translatio, 806. XXXII.
 Primitiæ Bulgaricæ ad Christianam religionem quæ fuerint, 777. I.
 Primordia Sergii Manichæi, 810. V.
 Principes non debent eligere Episcopos ex Decreto Concilii II. Nicæni, 787. XLVIII.
 Principes omnes subditi S. Petro & Rom. Pontifici, 800. XV.
 Privilegia Ravennatensis Ecclesiæ Paschalis Papæ confirmavit, 819. XIII.
 Privilegium a Carolo Magno concessum monasterio sanctorum Vincentii & Germani, 779. II. Aliud a Leone Papa Capella in Eresburg datum, 799. XI. Aliud Ecclesiæ Olnaburgensi a Carolo Magno datum, 804. XI. & seq.
 Processio Leonis Papæ in Litanis Majori, 799. II. de Processione Spiritus sancti, 809. LIII.
 Procopia Michaelis Balbi Imp. uxor, 811. IX. Augusta coronatur, 811. XII. Ejus libertas, *ibid.*

Proq.

Procopius Præfectus a Constantino Copronymo Imperatore cordi curatur, & quare, 766. II. Prodigia Constantinopoli accidunt tempore martirii S. Stephani, 767. XIX.
 Prodigiosa glacies, 763. XX.
 Prodigiosum tempus arguit impietatem, 767. XX.
 Prodigiolum diabolicum sparsi pulveris in Gallia, 800. XXIII.
 Professio Fidei Tarasii Episcopi Constantinop. 787. VI. Alia Basilii Ancyran Episcopi, 787. XII. Item Theodori Myrensis, 787. XIV. Et Theodoti Amorii Episcopi, *ibid.* Nicephori Episcopi Constantinopolitani, 811. XXIX.
 Protectio S. Petri proficua Regibus, 794. LI.
 Proverbum Græcorum de Francis, 788. II.
 Psellus de singulari Synodis scripsit, 787. III. Ejus verus de Synodo Nicæna, *ibid.*
 Pseudosynodus Mœchianorum, 809. XIX. Pseudosynodus alia cogitur ab Iconoclastis, 814. XXXIV.
 Publicatio Conc. Rom. sub Stephano Papa IV. 769. XI.
 Pugna Tarasii adversus dæmones, 806. II. Pulvis sparsus in Gallis quo boves moriebantur, 800. XXIII. De eo opinio vulgi, *ibid.* in Pyrenæis saltibus magna Francorum clades ab Hispanis facta, 812. XIV.

Q

Uadraginta duo monachi sub Constantino Copronymo, 767. XXVIII.
 Quadringenti octoginta tres Episcopi Concilio Lateranensi interfuerunt, 816. XLIX.
 Quatuor Episcopatus sub Rhemorum diocesi, 819. II.
 Quæstio alia de processione Spiritus sancti inter Græcos & Latinos, 766. XXIII. Alia de necesse Sergii Secundiceri, 772. Alia inter Episcopos & Magistratos de reddendis captivis, 812. IX.
 Querela Pauli de Desiderii injuriis, 767. II. Alia de crudelitate Longobardorum, *ibid.* Alia Constantini Imp. adversus uxorem, 795. XLIX. Alia Josephi Archiepiscopi Thessalonicensis de Patriarcha Constantinopolitano & Simeone, 808. XXII. Alia Theodori de Patriarchis, 817. XXXVI.
 Querela Constantini Copronymi de Georgio monacho facta, 763. XII.

R

Acipertus a Totone interficitur, 762. III.
 Rangarius Episcopus, 810. II.
 Rathaldus Episcopus & Sabbo patefaciunt conjugationem Bernhadi Regis Italiae in Ludovicum Imp. 817. XVI.
 Rathfridus Abbas in Britanniam Leonis Papæ III. Legatus, 808. XXXIII.
 Ravennatenses Michaelem sedis Archiepisc. invasorem expellunt, 769. XIV. A Desiderio infestantur, 772. VIII. Legatos ad Hadrianum Papam mittunt, *ibid.* Ecclesiæ illius privilegia a Paschale Papa confirmantur, 819. XIII.
 Reatinus item se dedidit Hadriano Papæ, 773. IX.
 Reformatio Ecclesiæ ex Ludovici Imp. edicto & Concilio Aquisgranensi, 817. VIII.
 Reges a rebus Ecclesiæ abstinere debent, 770. XVIII.
 Reges Francorum a Carolo Magno defensore Romanæ Ecclesiæ constituuntur, 806. XXIV.
 Rex Saxonum captivus quid Carolo Magno obtulerit, 779. IV.

Reginardus Præpositus camerae regalis, socius conjugationis in Ludovicum Imp. 817. XVI.
 Reginerius cum Reginardo conjugationis in Ludovicum Imperatorem auctor, 817. XVI. Ob conjugationem poenas luit, 817. VII. Sibi vitam finit, *ibid.*
 Reginprecht Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXV.
 Regna florent cum religio viget, 770. XVI. Ea transferre & auferre Synagoga solebat, 800. X. Eadem potestas penes Ecclesiam, *ibid.* & seq. Unde potissimum propagentur, & stabiliantur, 801. XIV.
 Regnum suum quomodo Josias studuerit ad cultum Dei revocare, 801. XVII.
 Regnum Merciorum depressum, 805. IV. Dani occupant, *ibid.*
 Religio Republicæ incrementum, 770. XVI.
 Reliquiæ alia in Gallias transferuntur, 764. I. S. Euphemie in mare a Constantino Copronymo proficiuntur, 766. IV. Eas Persæ comburere tentant, 766. VI. Repertæ, 766. X. 796. X. Quomodo cognita, 766. IX. A quibus & quando inventæ, 766. XII. Produntur, 766. XIII. Constantinopolim deferuntur, 766. XV. Ab Hagiomachis speruntur, 766. XI. Alia S. Stephani monachi & Martyris colliguntur, 767. XVIII. Conservantur, 767. XXI. Ubi repositæ, *ibid.* Alia igni traduntur, 771. I.
 Remedius Episcopus 762. II.
 Remissio tributorum ab Irene Augusta facta, 801. XXI. Quanta bona operata sit, 801. XXII. & seq.
 Repudium Caroli Magni cum Berta filia Regis Longobardorum, 771. II. Ejus causa, *ibid.*
 Res gestæ Leonis Papæ in Germania, 804. II.
 Res gestæ Ludovici Imp. in generali conventu Aquisgranensi, 817. IX.
 Rescriptum Ludovici Imp. pro immunitate Hispanorum, 815. XXVIII.
 Resurrectio Christi probatur, 811. XXXV.
 Reticius Comes a Carolo Magno Romanulmissus, & quare, 799. VIII.
 Rhemensis Concilium sub Carolo Magno, 813. XVI.
 Rhemorum diocesis quatuor sub se Episcopatus habet, & quos, 819. II.
 in Rhen o submergitur Gocellinus, 804. V. Inde extrahitur, 804. VI.
 Rhodus ab Aarone Sarracenorum Principe evertitur, 807. I.
 Rhoubertus Comes, 819. II.
 Rhuofridus Comes, *ibid.*
 Rhuothardus Episcopus, *ibid.*
 Richardus Comes, 819. II.
 S. Richarii vita ab Albino descripta, 809. II.
 Richolpus Episcopus Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 811. XLVII.
 Richuvinus Comes eidem ordinationi interfuit, *ibid.*
 Ritus antiquus de litteris Apostolicis, 770. XV. Sacrarum oblationum, 770. XIX.
 Ritus benedicendi contrahentes nuptias, 808. VI.
 Roberti Bellarmini Cardinalis laus, 800. XIX.
 Rochulphus Comes Caroli Magni testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
 Roga, quid significet, 811. I.
 Roma a Waldiperto presbytero cum Reatinis & Furconis occupatur, 768. II. A Desiderio Longobardorum Rege infestatur, 770. I. Muro clauditur ab Hadriano Papa, 772. XIX.
 Ronæ Saxones coloniam consequuntur, 804. VIII. Ibi Theodorum Studita schismaticus creditus, 808. XXV. Ibidem Græcorum monasterium a Paschale Papa extructum, 818. XIV. Eo de cultu imaginum Synodicam mittit Theodorus Patriarcha, 767. VII. Illuc Epi-

Episc. a Carolo & Carolomanno ad Synod. mittuntur, 768. XI. Eo venit Desiderius Rex Longobardorum, 770. I. Eandem evertere minuitur, 772. XIX. Eodem Leo Papa redit, 799. VII. Milia illuc maxima ihauri Caroli Magni pars, 814. LXIV. Eo redit Stephanus papa, 816. CI.
Romana Ecclesia numquam erravit nec errare potest, 819. XXVI.
Romana Ecclesia defensores, Francorum Reges a Carolo Magno constituuntur, 806. XXIV.
Romani Pontificis consensu Concilia sub Francorum Regibus habita sunt, 770. XXI. Illius electio ante penes Imperatores fuerit, 774. XV. Eius electionem liberam esse voluerunt Imperatores Catholici, 774. XVII. Eius auctoritas in Imperium, 800. XIV. In Reges & Principes, 800. XVI. De litteris eius falsis utentibus, 802. X. Siue eo Synodus cogenda non est, 809. XVI. Electio eius libera est, 817. VI. Eius praecordia, 817. XXI. Tituli diversi ab aliis Patriarchis, 817. XXV. Proficuae eius litterae, 817. XXXV.
Romani populi publica Confessio, 768. VIII.
Romani iudices in exilium missi ab Hadriano Papa revocantur, 772. VI.
Romani & peregrini Leonem Papam e Gallia redeuntem excipiunt, 799. VII.
Romanorum acclamationes in coronatione Caroli Magni, 800. VI. Ditio florum ab Aftatis haereticis depravationibus infestata, 812. III. Arces a Carba Manichaeo spoliantur, 812. III. Aliquorum in Leonem Papam III. in vaso 815. III.
Romanum Concilium aliud sub Stephano Papa IV. 769. I. Quid statuerit, 769. III.
Romanus Pontifex haereticos damnare consuevit, 800. XXVII. Legitime consecratur absque interrogatione Principis, 813. XXIII. Quomodo ordinandus, 816. CI. In dubiis semper consulendus, 819. IX.
Romanus Populus juramento fidelitatem cum Ludovico Imperatore firmat, 819. XCIX.
Rotbertus Abbas coenobii SS. Vincentii & Germani, 779. I. Privilegium a Carolo Magno obtinet, 779. II.
Rothaidis Pipini II. filiae Epitaphium, 811. XLVII.
Rothrudis primogenita Caroli Magni obitus, 811. XLVIII.
Rotlandus Britanniae Comes in saltibus Pyrenaeis ab Hispanis captus, 812. XIV.
Rudericus Ximenes Archiepiscopus Toletanus, 812. XVIII. 816. XLIX. Cum Compostellano Archiepiscopo de primatu sedis contendit, *ibid.* Eiusdem de praedicatione S. Jacobi in Hispania sententia, *ibid.*
S. Rumoldus ubi praedicaverit, 775. XI. Martyrio afficitur, *ibid.*
Ruotharnt Abbas Concilio apud Dingolwingam interfuit, 772. XXIV.
Rutlandus praefectus Britannici litoris, 778. I. A Vasconibus caditur, *ibid.*

S

Saba Tarasio adversatur in recipiendis lapsis post Synodum Nicenam, 787. LVIII.
Sabbathus monachus decepit Leonem Armenum Imp. 814. II.
Sabellianus res Venetorum profecutus, 814. LVI.
Sacerdotes quales debeant procedere ad castra, 770. XVIII. Aliqui Theodorum Studiam imitantur, 795. LIX. Criminosi quomodo puniendi, 806. XXX.

Sacrarum rerum fures gravius puniendi, 819. XII.
Sacramenta a Constantino pseudo papa collata quae iteranda, & quae non, 769. VI.
Sacrilegi infames sunt, & a Regno extorres, 776. XIX.
Salingenstadenfis Episcopus erigitur, 780. VI. Salmuntiacum villa, 771. VI.
S. Salvius Episcopus Engolismensis Martyr, 801. XXI. Sub quo & ubi martyrio coronatus sit, *ibid.* A Carolo Magno honorifice sepelitur, *ibid.* Ejus interfectores graviter puniuntur, *ibid.*
Salutatio Albini discipuli ad S. Ludgerum, 778. XII. Ludovici Imp. ad S. Stephanum Papam, 816. XCIX.
Sanctorum reliquiae comburuntur, 771. I. Interdum instar solis deliquium patiuntur, 808. XXX.
Sanctimoniales prohibentur nubere, 772. XXIII. Triginta in carcerem coniciuntur, 816. XXI.
Sanguis miraculosus Beryti quanta miracula ediderit, 787. XXVII.
Sanguis Christi qui de latere ejus fluxit Mantuae inventitur, 804. I.
Sapientia semel dicta sufficit, 770. XVIII.
Sappo & Rathaldus Episcopi patefaciunt conjugationem Bernharti Regis Italiae in Ludovicum Imp. 817. XVI.
Sardica civitas a Bulgaris dolo capitur, 808. XXI.
Sarraceni Valentiam delent, 763. XXV. Tres, eorum Principes ad Carolum Magnum fugiunt 778. V. Christianos persequuntur, 780. II. Ecclesias Christianorum dirunt, *ibid.* Ab Alfonso Casto saepius superati, 793. I. Narbonensem provinciam inexpectato invadunt, 793. III. Eorum ad Carolum Magnum legatio, 801. XX. Bellum Nicephoro Imp. inferant, 805. I. Ipsi tributum ab eodem solvitur, *ibid.* Suo damno in S. Nicolaum peccant, 807. I. Monachos captivos vendunt, 807. III. Male mulctati ob captos monachos, *ibid.* A Carolo Magno profligantur, *ibid.*
Sarracenis quidam imaginis oculum effodiens divinitus punitur, 785. XLVIII.
Satellites ab Imperatore missi invadunt monasterium montanum, 763. III.
ex Saxoniis duodecim obsides Carolo Magno dantur, 771. XX. Frustra Ecclesiam incendere laborant, 773. XIII. Nemine persequente in fugam divinitus convertuntur, *ibid.* Rebellantes a Carolo Magno vincuntur, 774. II. A Carolo Magno duobus praeliis profligantur, 775. IX. Iterum rebelles, 776. III. Eresburgum castrum destruant, *ibid.* Propriae machinis interimuntur, *ibid.* Miraculosa fuga eorumdem & mutuae caedes, 776. IV. Se se dedunt, & se Christianos fatentur, 776. XV. Baptismi suscipiunt, *ibid.* Fidem se Christiani conservaturos juramento firmant, 777. V. Rebellantes cuncta caede & flamma miscent, 778. III. Werdam civitatem solo tenus destruant, 778. V. S. Saviberti Ecclesiam incendunt, *ibid.* Cum Westphalis se Carolo Magno subdant, 778. X. A Carolo Magno debellantur, 779. IV. Iterum rebelles a Carolo Magno coercuntur, 795. LXV. Romae coloniam consequuntur, & ubi, 804. VIII. A Ludgero Episcopo monastica instituta docentur, 818. XXVIII.
Saxonia a Carolo Magno S. Petro oblata, 804. IX.
de Saxonum & Frisonum fuga & nece ingens miraculum, 766. IV. Irruptio in Werdam, 778. V. Eorum iniquitas in Werdense Monasterium, 778. III. Blaphemie in S. Savibertum, 778. IX. Eorum coloniae divisae, 804.

804. VIII. Eorum nomine vicus in Urbe est, 804. IX.
Scientia excellens Caroli Magni, 778. XVII.
Sclavonorum Martyrum ossa in Gallias deferuntur, 806. XXXII.
Sclavi Irene & Constantino Imp. redduntur tributarii, 782. I.
Sclavi Behemanni dicti Hunnos infestant, 805. I. A Carolo Magno expugnantur, 805. II.
Scriptio Theodori Studiae adversus Maechias, 809. XLII.
Securitas Imperii Occidentalis quae sit, 800. XX.
Sedes Apostolicam quomodo Carolus Magnus reveritus sit, 801. XI.
Sedes Romana item annum & mensem vacat, 767. IV.
Sedes Apostolica a nemine judicatur, 800. IV.
Sedes Apostolica in dubiis semper consulenda, 819. IX.
Sedes Hivensis Ecclesiae Compostellam translata, 816. XLVIII.
Sedis Apostolicae invasores quae passi, 768. VII.
Sedis tempus Leonis Papae III. 816. XCV. Item Stephani Papae, 817. I.
Sententia Hadriani Papae in haereticos, 794. X. Alia Episc. Italiae in eosdem haereticos in Concilio Francofordiensi, 794. XIII. S. Platonis de Patriarcha Constantiop. eligendo, 800. VI. Theodori Studitae de Maechianorum haeresi impugnata, 800. XXX.
Sententiae diversorum Episcoporum contra Leonem Armenum, 814. X.
Septimania unde dicta sit, 815. XXX.
Septimum pseudocouncilium damnatur, 785. XLVI.
Sepulcrum Caroli Magni, 814. LIX. S. Jacobi promtuarium miraculorum dici potest, 816. LIII. Bernharti Regis Italiae, 817. XVIII.
Sepultura Pauli Papae ubi sit, 767. IV.
Serenus Massiliensis Episcopus primus in Gallis Iconoclasta, 787. LVII.
Sergiothae haeretici quales, 810. XVII.
Sergius Manichaeus Dryni filius, 810. V. Prope filiam natus, *ibid.* A Manichaeo seducitur, *ibid.* Eius primordia, *ibid.* Eiusdem fraudulenta impietas, 810. VIII. Tycheus Pauli discipulus vult dici, 810. IX. Quamdiu haeresim promulgavit, 810. X. Eius nefanda opera, *ibid.* Eiusdem fraudulenta excusatio, 810. XI. Redarguitur, 810. XII. XV. & seq. Impudenter se iactat, 810. XIII. Mentitor & mutator nominum, 810. XIV. Fornicationis commendator, 810. XV. Verus Manichaeus fuit, 810. XVII. Eius sectatores dicti Sergiothae, *ibid.* Quomodo interierit, 812. II.
Sergius S. Stephani discipulus, in eum insidias parat, 762. VI. A S. Stephano digreditur, *ibid.* A Stephani consortio monastico deservit, 763. XVIII.
Sergius & Sergonas nautae, 766. XI. Offa S. Euphemiae adorant, *ibid.* S. Euphemiae ossa cum loculo e mari extraxerunt, *ibid.* 796. XI.
Sergius laicus ad Episcopatum Ravennatensem profiliit, 769. III. Eius causa, 869. XII. Eius obitus, *ibid.* Insignis fuit cultor S. Nicolai, *ibidem.*
Sergius Sacellarius monachum cum velle fieri quomodo simularit, 768. I. Cum Christophoro Primitivo in pseudo-papam Constantinum infurget, *ibid.* & seq. Romam cum Reatinis & Furconis occupat, *ibid.* Cum Christophoro a Longobardis comprehenditur, 770. V. In monasterium detruditur, 770. VI. Excacatur, *ibid.* Occiditur, 772. I. Eius corpus in qualem locum detrusum, 772. XII. Honorifice ab Hadriano Papa sepelitur iustum, *ibid.*
Sergius dux Leonis Papae III. ad Ludovicum Ann. Ecl. Tom. XIII,

Imp. Legatus, 815. II.
Servus aut ancilla Christiana Judaeo vendi non debet, 762. I.
S. Severini corpus Coloniae requiescit, 799. X. A Leone Papa invisitur, *ibid.*
Severus haeresiarcha auctor Iconoclastarum, 787. XVIII.
Sigeberti maxima impostura, 774. X. Quinquies Carolum Magnum Romam venisse falso scripsit, 774. XII. Ipsi stulte creditum, 774. XIII. Henrici Imp. gratiam in historia sua secutus, *ibid.* Leviter correctus, 801. XXX. Ex Adone correctus, 806. XXXII.
Sigido Abbas Concilio apud Dingolwingam interfuit, 772. XXIV.
Sigiburgum castrum, 776. IV. A Saxonibus obsidetur, *ibid.* Quid in ea obsidione acciderit, *ibid.*
Sigismundus Caroli Magni ad Regem Persarum Legatus, 801. XX. In itinere moritur, *ibid.*
Signum manifestum dogmatis veritatis, 819. XV.
S. Silvester Constantinum Magnum instruit & baptizat, 785. XVIII.
Silus sive Silo in Regnum Galliae Aurelio succedit, 775. XI. Pacem habuit cum Saracenis, 778. II. Moritur, 783. V. Quot annis regnavit, *ibid.*
Simoniae infimulatur Tarasius, 787. LVIII. Execratur, 787. LIX.
Simoniaci a Tarasio coercentur, *ibid.*
Simulatio Nicephori tyranni, 802. III.
Sintprecht Episcopus Concilio apud Dingolwingam interfuit, 772. XXIV.
Sirmundus Parisiensis Theodori Studitae litteras Latinitate donavit, 798. VII. 808. I.
Sisinnius Tarasii frater captivus redditur, 798. VII.
Sisinnius Patricius Nicephoro ad invadendum Imperium coadiutor, 802. I. Cum Nicephoro Imp. a Bulgaris occiditur, 811. III.
Socii Constantini Copronymi in savitia, 767. XXVI. Leonis Armeni in haeresi, 815. XI.
Sol 17. diebus obsecratur continuus, 797. II.
S. Sophronius quos haereticos anathematizaverit, 809. XXXII.
Softenio a Copronymo in exilium mittitur, 767. XXII. Exul, Caesarem Episcopus creatur, *ibid.*
S. Sperati sociorumque ossa in Gallia deferuntur, 806. XXXII.
Spes bonorum nulla absque recta fide, 794. XXIII.
Spiritus Sanctus quomodo per imagines ab Ecclesia representetur, 765. VIII. Quid de eo actum in Synodo Nicena sub Tarasio, 787. XXXVIII. Item in Concilio Forolihensi, 791. V. Hospitale ejus Romae vicus fuit Saxonum, 804. XII.
Spoletini sese Romano Pontifici subdunt, 779. IX.
Spoletem Leo Papa III. ducitur, 799. V.
Stauratii studia contra Michaellem Imperat. 811. IX.
Stauratius Sclavos Rom. Imperio subiicit, 782. I. Irenae Imperatrici insidias Constantinii filii detegit, 789. I.
Stauratius filius Nicephori Imperator coronatur, 803. II. Theophaniam uxorem ducit, 807. I. Multis confectus vulneribus a Bulgaris, 811. VI.
Stephanus Papa IV. creatur, 768. I. VI. Eius patria, parentes, eruditio, *ibid.* Legationem ad Reg. Franc. pro Synodo cogenda mittit, 768. XI. Ad Reg. Franc. scribit, 770. XV. Dissuadet iisdem nuptias filiae Regis Longobardorum, 770. X. Et quare, *ibid.* Legatos mittit ad Carolum Regem Franciae, Pppp , 770.

770. XV. Ejus obitus, 772. I. Quamdiu sederit, *ibid.* Ejus ordinationes, 772. II. Quot dies Episcopatus ejus cessaverit, *ibid.* Epistoliarum ejus argumenta, *ibid.*
- Stephanus Papa V. dictus IV. creatur, 816. XCVI. Ab Hadriano Papa nutritus fuit, *ibid.* Ejus patria, *ibid.* In Gallias ad Ludovicum Imp. proficiscitur, 816. LXXIX. Et quare, *ibid.* Omnes ob scelera quaedam exules liberat, *ibid.* Quomodo a Ludovico Imp. sit exceptus, 816. XCVIII. *& seq.* Ludovicum Imp. secundum David vocat, *ibid.* Ludovicum & Irmingardam coronat, 816. C. Miraculis claret, *ibid.* 817. I. Romam redit, 816. CI. Decretum ejus de electione Romani Pontificis, *ibid.* Moritur, *ibid.* Quamdiu sederit, *ibid.* Ubi sepultus sit, *ibid.* Quot ordinationes fecerit, *ibid.* Defuncto eo quamdiu sedes vacaverit, 817. II.
- Stephanus Junior pietatis corona, 762. III. Quid Callisto responderit, *ibid.* Mortem optepere pro imaginibus paratus, *ibid.* Imperatoris minas contemnit, *ibid.* Captivus ducitur, 762. IV. Stare nec moveri potuit, *ibid.* Ejus in carcere canticum, 762. V. Sex dies in carcere a cibo abstinet, *ibid.* Cellæ suæ restituitur, *ibid.* Consuetudinis cum Anna monacha accusatur, 762. VIII. Exulare jubetur, 763. I. Ejus ætas, *ibid.* Nova ipsi fraus a Constantino paratur, 763. IX. Georgium alicum proditorem benigne suscipit, 763. X. Eum examinat, 763. XI. Variis malis afficitur, 763. XVI. Ejus monasterium incenditur, monachi disperguntur, *ibid.* Ad Imp. ducitur, *ibid.* Disputando Episcopos vincit, 763. XVII. In Proconnesum deportatur, *ibid.* XVII. dies sine cibo transigit, *ibid.* Monasterii Praefectum sanat, *ibid.* Speluncam inventam inhabitat, *ibid.* Duo discipuli ejus desciscunt ab eo, 763. XVIII. Ejus discipuli eum inveniunt, *ibid.* Ejus mater & foror ad eum veniunt, *ibid.* Justus Imperatoris Constantinopolim revocatur, 765. I. VI. Virtute SS. imaginum multa miracula edat, 765. V. Cæcum curat, 765. VI. Arreptum sanat, *ibid.* Militem gibbosum curat, 765. V. Revocatus in carcerem detruditur, 765. VI. Ejus defensio pro imaginibus, 765. VII. Ad tacitas Constantini obiectiones respondet, 765. IX. Exemplo Imperatore urget, 765. X. Ligatus in publicum carcerem detruditur, 765. XI. Humilis ejus de semet opinio, 766. XVI. Ejus in carcere cibis quis & quantus, *ibid.* Carceris confosios ad martyrium confirmat, 766. XIX. Cum CCCXII. monachis in carcere detinetur, 767. VIII. Tempus ejus martyrii, *ibid.* Sibi mortem imminere prævidet, 767. IX. *& seq.* Quomodo se ad mortem parat, 767. IX. Socios carceris fideliter admonet, *ibid.* Gratias ac preces reddit suæ ultatrici, *ibid.* Ex Prætorio monasterium fecit, 767. XI. Duo fratres ipsi parant, 767. XIII. Sacras exiit vestes ne sint ludibrio, 767. XIV. Per nobiles Imp. e carcere ad necem trahitur, 767. XVI. Martyrium consummat, *ibid.* Ejus reliquiæ colliguntur, 767. XVIII. Ejus cadaver in Ethnicorum reorum foveam proicitur, *ibid.* Quo anno ætatis suæ martyrium subjerit, 767. XIX. Ejus martyrii tempore prodigia quamvis visa sint, 767. XX. Ejus reliquiæ conservatæ, 767. XXI. Ubi reconditæ, *ibid.* Ipse inter Sanctos relatus, 767. XXII.
- Stephanus laicus ad Episcopatum profiliit, 769. III.
- Stephanus Armenius miles a S. Stephano curatur, 765. V.
- Stephanus comes Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 812. XLVII.
- Stephanus Præpositus cum LVI. discipulis monasterio expulsus, 809. XXXII.
- Stomigi locus in Saxonia, 783. IV.
- Strategius cum fratre a Copronymo capite truncatus, 767. XXIII. XXIX.
- Strategius Cubicularius a Leone Imperatore capitur, & quare, 780. III.
- Studia hominum diversa, 811. XXII.
- Studianos monachos Confessores Theodorus Studita consolatur, 818. XX.
- Studii, monasterii nomen & origo, 798. II. Restitutum & auctum, 798. III.
- Studium Theodori Studitæ in monendis singulis, 809. XXVIII.
- Successio Regum Angliæ, 796. XVII. Episcoporum Gradensium, 802. X. Regum Hunnorum, 805. II. Regum Bulgarorum, 813. VII.
- Superius S. Salvii prædicationis Evangelicæ in Gallis focus, 801. XXI. Una cum S. Salvio capite plectitur, *ibid.*
- Supplicatio populi in Concilio Wormatiensi, 770. XVII. ad XXI.
- Surdus & mutus a S. Benedicte curatus, 787. LXVIII.
- S. Suibertii Werdensis Episcopi corpus quomodo ab incendio servatum, 778. V. Ejus Ecclesia incenditur, 778. VI. Francorum protector, 778. VII. Westphalum quemdam miraculose a morte servat, 783. II. Inter Sanctos refertur, 804. III. Ejus vita a Marcellino presbytero scripta, *ibid.* Leoni Papæ prælegitur, *ibid.* Ejus Ecclesiæ indulgentiæ a Leone Papa conceduntur, 804. IV. Puerum submersum vitæ restituit, 804. VI.
- Symbolo verbum, Filioque, a Leone Papa III. cur non sit additum, 809. LXII.
- Symbolum cantari licere Leo Papa III. concessit, 809. LX. Suadet tamen non cantandum, *ibid.* Duplex in scutis argenteis ab eodem factum, *ibid.*
- Synodus Romana alia ab eodem pro fratris sui Regni parte suscipienda congregata, 771. VI. Secunda Wormatiæ a Carolo Magno habetur, 772. XXI. Alia Episcoporum Dinguovingæ, 772. XXII. Alia a Carolo in Duria habita, 775. IX. Alia Paderburnæ sub Carolo Magno, 777. V. Alia ejusdem in Duria, 779. I. Alia Constantinopoli contra Theodorum Studitam, & ejus socios, 809. V. Ejus tempus, *ibid.* Ejus Acta, *ibid.* Alia Constant. in qua Josephus absolvitur, 806. XIII. Alia adulterantium, 806. XIV. Alia ibidem pro restitutione SS. Imaginum, *ibid.* Nulla cogi debet sine Romano Pontifice, 809. VI. Alia Episcoporum in qua depositi Episcopi conjurati, 817. XVII.
- Synodus Iconoclastarum damnatur, 769. VII.
- Synodus Oecumenica ab Iconoclastis exturbatur, 786. I.
- Synodus Oecumenica quæ dicatur, 787. XXXIV.
- Syrus Constantinus Copronymus appellatur & jusque ratio, 762. VII.

T

- Tabalæus discipulus Theodori Studitæ, 816. XX.
- Tarasius Constant. Episcopus, 795. XLVI. Quid de divortio a Constantini Imperatoris scelerit, *ibid.* Pulchre admonet Imperatorem, 795. LI. Invidius permanet contra Imperatorem, *ibid.* Imperatori excommunicationem minatur, 795. LII. Theodotem Angustam comminatur recusat, 795. LIII. *& seq.* Multis tentationibus a Constantino infestatur, 795. LIV.

- LIII. Ejus in malis patientia, *ibid.* Refluit Constant. Imp. 795. LV. Moritur, 806. I. XXII. annis sedet Constantinopoli, *ibid.* Mortuus pugna adversus demones, 806. II. Ut sanctus Constantinopoli colitur, 813. I. Taurus locum sepulturæ SS. Salvii & Superii a brutis & immunditia immunem servavit, 801. XXI.
- Telicus Bulgarorum Rex Christianus factus, 777. I. A Leone Imp. Patricius creatur, *ibid.* Leonis Imp. uxoris consobrinam in conjugem accipit, *ibid.*
- Templum S. Pelagii Martyris a Constantino Copronymo diturum, 767. XVIII.
- Templum aliud ibidem S. Euphemie restituitur, 796. X.
- Tempus Martyrii Stephani monachi, 767. XX.
- Tempus prodigiosum impietatem arguit, *ibid.*
- Tempus Concilii habiti in villa Theodonis, 813. XVI. Persecutionis Leonis Armeni, 814. I.
- Terra sacrilega sepulturam negat, 778. VIII.
- Terramotus alius tempore belli domestici inter Irenem & Constantinum Imp. 789. II. Alius in Italia, 800. I.
- Testamentum Caroli M. quo Regnum tribus filiis dividit, 806. XXVIII. ad XXVII. Ei Leo Papa propria manu subscripsit, 806. XXVI. Eiusdem de rebus mobilibus, 811. XLIV. Aliud S. Platonis, 812. VII.
- Thadæus monachus quomodo martyrio affectus, 814. LIII.
- Theodora Pipini Caroli M. filii filia, 811. XLVII.
- Theganus Chorepiscopus Treverensis, 813. XII. Cujus temporis scriptor sit, *ibid.*
- Theobaldus scriptor rerum gestarum S. Gumhari, 775. XI.
- Theodistus Patricius Nicephoro ad invadendum Imperium adiutor, 802. I.
- Theodiscus Dux Spoletinus, 768. I.
- Theodiscus quando vixerit, & qualis fuerit, 704. VII. Primus in Hispania falso asseruit, Christum esse filium Dei adoptivum, *ibid.*
- Theodo filius Tassilonis Ducis Bavoriæ, 787. LXXIII. Carolo M. datus obfes, *ibid.* In monasterium cum patre detruditur, & quare, 788. V.
- Theodomarius Abbas Cassinensis, 787. LXVII. Quid a Carolo M. consecutus, *ibid.* Rogatu Caroli aliquot Religiosos ad Franciam mittit, *ibid.*
- Theodomirus Episc. Iriensis, 816. LIII. Corpus S. Jacobi invenit, *ibid.*
- Theodorus villa, 812. XIII. Ibi celebratum Concilium, & quo anno, *ibid.*
- Theodorus Caroli M. filius naturalis, 817. XIX. In monasterium detruditur ob conjurationis suspicionem, *ibid.*
- Theodorus Patricius cum classe adversus Helpidium mittitur, 781. IV. Eum fugat, *ibid.*
- Theodorus Hierosolymitanus Patriarcha, 763. XIX. 767. VII.
- Theodoro Episcopo oculi & lingua eruantur, 768. VII. Quomodo vitam finierit, *ibid.*
- Theodorus Pharan Episcopus, 811. XXXVIII. In Concilio Constantinopolitano tertio damnatus, *ibid.*
- Theodorus Nomenclator Leonis Papæ ad Ludovicum Imp. legatus, 815. II. Paschalis Papæ ad Ludovicum Imp. Legatus, 817. IV. IX.
- Theodorus Palæstinus Constantinopolim mittitur, & qua gratia, 817. XXXVI. *& seq.* Redarguit & confutat Leonem Armenum Imp. *ibid.*
- Theodorus Studita cuius temporis scriptor fuerit, 762. X. Ejus certamen adversus Imp. 795. LV. Constantinum excommunicatum, pronuntiat, 895. LVII. Et quomodo, 795. LXIV.

- Ab Imp. tentatur, *ibid.* Cum suis flagellatus exulat, *ibid.* Ad Rom. Pontificem de Constantini repudio epistolam scribit, 795. LX. Aliam ad Stephanum Secretarium Constantinopoli Imp. 795. LXI. Probat licere Episcopo extra Fidei causam, suos admonere, *ibid.* Idque ex utroque Testamento, *ibid.* Aliam epistolam scripsit ad Nicephorum consobrinum suum, *ibid.* Quo anno in exilium missus sit, 796. I. *& seq.* Ejus iter relegitur *ibid.* Ejus navigatio, 796. III. Pervenit ad locum exilii, *ibid.* Scribit ad S. Platonem, 796. IV. *& seq.* Efficax ad eundem exhortatio, 796. V. Euthymium adhortatur, 796. VI. Ab exilio revertitur, 797. V. Honorifice excipitur, *ibid.* Ad monasterium suum rediens monachos dispersos colligit, *ibid.* Cum suis migrat Constantinopolim ob Sarracenorum incursions, 798. I. Monastica instituta scripsit, 798. IV. Alia ejus scripta diversa, 798. V. Scripsit epistolarum libros quinque, 798. VI. Item librum dogmaticum, *ibid.* Ejus ad Irenem epistola, 801. XXII. Consultatur a Nicephoro Imp. de successore Episcopo deligendo, 806. III. Rescribit ad eundem, 806. IV. Cum S. Platone in carcerem a Nicephoro Imp. detruditur, 806. VII. Ejus ad Nicephorum Episc. Constantinop. epistola, 806. XV. Cur publice eidem non communicet, *ibid.* Quando cum eo communicasse dicatur, 806. XVII. Cum aliis palam profiteretur se nolle cum Nicephoro Patriarcha communicare, 808. I. Scribit ad suos de communione Josepho Oeconomo negata, 808. II. Causa ejus adversus Patriarcham, 808. VIII. Justissima est, 808. IX. Ejus ad Theodistum epistola, 808. X. Obiecta diluit adversariorum, 808. XI. *& seq.* Scribit ad Simeonem monachum nomine S. Platonis inclusi, 808. XIV. Ejus contra Nicephorum Patriarcham Apologia, 808. XXV. Cum suis schismaticis Romæ creditur, 808. XXV. Ad Basilium Abbatem S. Sabæ Romæ commorantem scribit, 808. XXVI. In Papam invehitur, & quomodo, *ibid.* Item ad Nicolaum Chartularium scribit, 809. II. Parcus laudum suarum, 809. V. In exilium mittitur, 809. X. Quæ passus sit ab Imp. *ibid.* Discipulorum ejus cum Nicephoro Imp. certamen, 809. XI. Eundem constantia sua vincunt, 809. XIII.
- item Legatio ejus & litteræ ad Leonem Papam, 809. XIV. Ab eodem emixæ auxilium rogat, 809. VI. Litteras ab eodem petit, 809. XVII. Alia ejusdem ad eundem epistola, 809. XVIII. Urget Mœchianos, 809. XX. Eisdem refutat, 809. XXII. De calumnia se purgat, 809. XXIII. Epiphanium tabellarium excusat, 809. XXIV. Scribit secundo ad Basilium Abbatem S. Sabæ, 809. XXV. Ejus in singulis monendis studium, 809. XXVIII. *& seq.* A plurimis contradictionem patitur, 809. XXX. Ad Athanasium monachum scribit, 809. XXX. ad XLIII. Sententiam suam tuetur, *ibid.* Adversus Mœchianos scribit, *ibid.* Librum de dispensatione universali conscripsit, *ibid.* Ob doctrinam commendatur, *ibid.* Subvenit Ecclesiæ periclitanti, 809. XLIII. Ejus ad Naucratiem de Confessoribus epistola, 809. XLIV. Scribit ad Josephum Archiepiscopum Thessalonicensem, 809. XLVII. Persecutores ipsum venerantur, 809. XLV. Nicephori Imp. interitum pronuntiat, 811. V. Ad Antoninum Abbatem scribit, 811. V. Ejus in Leonem Armenum aurea sententia, 814. XII. In eundem oratio, 814. XV. Refellit argumentum Leonis Armeni ex veteri Testamento, 814. XVI. Perstringit hæreticum Imp. 814. XIX. Rursum

- arguit Leonem Imp. immiscentem se sacris, 814. XXI. Edicto tacere cogitur, 814. XXII. Negat tacendam dogmatis veritatem, 814. XXIII. Ejus de Præpositis epistola, qui silentium scripto polliciti Imperatori, 814. XXV. Nicephoro Patriarchæ præsto est, 814. XXVII. Nicephoro Patriarchæ exulanti scribit, 814. XXIX. Processionibus celebrat sacras imagines, 814. XXXIII. Nomine Orthodoxorum ad pseudosynodum scribit, 814. XXXVI. Iusta ejus delectatio, 814. XXXVII. Carcer ejus & exilium, 814. XLII. In exilium deccens fratres suos exhortatur ad salutem, 814. XLIII. In carcere ore & scriptis omnes docet, *ibid.* Catecheticam dirigit epistolam ad Confessores, 814. XLV. Docet Confessores quæ credere debeant, *ibid.* Variè probat cultum sacrarum imaginum, 814. L. Exhortatio ejus ad fratres, 814. LI. Monet fratres quid agere, & quid cavere debeant, *ibid.* De martyrio Thadæi monachi scribit, 814. V. De lapsis dolet, 814. LV. Non vocatur cum aliis Constantinopolim, 815. X. Secunda ejus ad Josephum Archiepiscopum Theffalonicensem epistola, 815. XI. Alia ad Nuceratium de lapsis, 815. XIII. A Josepho adulteri copulatore ad Imperatorem defertur, 815. XVIII. Alio in carcerem relegatur, 815. XXVIII. Laborat pro Orthodoxis epistolas scribendo, 815. XXXII. Revocatur ad verbera, 816. I. Et quare, *ibid.* Iterum ad flagella suscipienda paratur, 816. VI. Percussorem ab Imperatore missum commovet, *ibid.* Dire verberatur, 816. VII. Alia ad Nuceratium epistola, 816. VIII. Quanta in carcere passus fuerit, 816. XII. Tantum vivit sacra Eucharistia, *ibid.* Ipsi & sociis necessaria ministrantur, 816. XIII. In carcere ab Eudocine virgine cibatur, *ibid.* Ad eandem scribit, & eam laudat, 816. XIV. De lapsis recipiendis consultitur, 816. XVI. Scribit ad familoniales, quæ pro fide in carcere tenebantur, 816. XXI. Eius ad Mariam imperatricem epistola, 816. XXIII. Plures ducentis epistolis in carcere scripsit, 816. XXV. E carcere scribit ad Confessores in carcere positos, 816. XXVII. Moriturus veniam petit a fratribus absentibus per epistolam, 816. XXXV. *Et seq.* Testamentum facit in carcere, *ibid.* Duæ ejus ad Theophilactum Episcopum Nicomedie, 816. XXXVIII. Eandem laudibus prosequitur, *ibid.* Ad Theophilum Ephesinum Episcopum scribit, 816. XL. *Et seq.*
- Item ad Josephum fratrem suum Archiepiscopum Theffalonicensem, 816. XLIII. Item ad Petrum Nicææ Episcopum, 816. XLVI. Item ad Episcopos exules, 816. XLVII. Item ad Patriarchas, 817. XX. Item ad Paschalem Papam nomine suo & aliorum Confessorum, 817. XXI. Implorat a Paschali Papæ auxilium, 817. XXII. Ad Patriarcham Alexandrinum scribit, 817. XXVI. Item ad Patriarcham Hierosolymorum, 817. XXX. Eius de Patriarchis querela, 817. XXXIII. Alia nomine suo, & suorum ad Paschalem epistola, 818. II. Ad fratres dispersos Catecheticam scribit, 818. VII.
- Item admonet suos ne illecebris carnis capiantur, 818. XVIII. Ad Gregoriam Confessorem scribit, & eum roborat, 818. XIX. Fratres suos consolatur, 818. XX. Ad fratrum suorum nomina alludit, 818. XXI. Alia ejus ad Simeonem epistola, 818. XXII. Vitas Martyrum & Confessorum in carcere scribit, 818. XXIV. Eius litteræ ad Imperatorem allatæ, 819. XIII. Iterum flagellatur, 819. XIV. Misere ab Iconomachis laniatur, *ibid.* Smyrnam defertur, 819. XVI. Ibi in carcerem detrudatur, 819. XXI. Suis passionibus robo-
- rat tiubantes, 819. XXII. Ad dispersos fratres scribit, *ibid.* Accipit, litteras a Naucratio, 819. XXIV. Eidem rescribit, 819. XXV.
- Theodorus Patriarcha Hierosolymitanus Synodicam de cultu Imaginum Romam misit, 767. VII.
- Theodorus quidam vir pius S. Stephani Junioris cerebrum dispersum colligit, 767. XVIII. In Siciliam cum uxore & liberis relegatur, 767. XXI. Quomodo ab exilio reductus sit, *ibid.* Accusatur de cultu officium S. Stephani Junioris apud Imp. *ibid.*
- Theodorus Sabinensium Archiepiscopus canonizationi Sancti Saviberti præfens fuit, 804. IV.
- Theodorus & Theophanes fratres casti damnantur exilio, 817. XXXIX.
- Theodosius Salibaras Patricius, 811. I. Nicephorum Imperatorem ab exactioe Ecclesie auferenda abstinere hortatur, *ibid.* Cum Nicephoro Imp. a Bulgaris interficitur, 811. III.
- Theodote Theodoro Studite sanguine coniuncta, 795. LVIII.
- Theodotus Melissenus pseudoepiscopus Constantinopolitanus, 814. XXXI. Cassiteria dicitur, *ibid.* Constantinopoli Apocryfos ad Paschalem Papam mittit, 817. XXIV. Prædonis more Ecclesiam invadit, 817. XXXVII.
- Theodulphus Episc. Caroli M. testamenti ordinationi præfens, 811. XLVII.
- Theodulphus Aurelianensis Episc. 816. XCVIII. Stephano Papæ obviam ire a Ludovico Imp. missus, *ibid.* Coniurationis in Ludovicum Imp. conficius, 817. XVI.
- Theognostus Protospatharius Michaelis Imp. ad Carolum M. legatus, 814. XII.
- Theophana cum Anna moniali ad Imp. mittitur, 763. IV. Ab Imperatore remittitur domum, 763. V.
- Theophanes quousque historiam suam profectus sit, 813. VIII. Quis fuerit, 813. IX. Ubi integer reperitur, *ibid.*
- Theophanes Cypri Præfatus, 766. XVII.
- Theophanes Isacius Gregorii senis consilio acquiescit, 773. III. A Deo potum sitiens accipit, 773. IV. Deo debitas gratias agit, *ibid.*
- Theophanes Cubicularius Confessor a Leone captus, 780. III. Palmam martyrii consequitur, *ibid.*
- Theophanes Confessor Præfatus monasterii Agrii 814. XXXV. Ipse & Nicephorus neuter alterum videns se salutant, *ibid.*
- Theophanis nomine, diversis nuncupati, 816. I. Eorum distinctio, *ibid.*
- Theophania cognata Irenes Imperatricis, 807. I. Alteri desponsata Stauratio Nicephori, Imperatoris filio uxor esse cogitur, *ibid.*
- Theophilus Episc. Ephesinus Confessor, 816. XLI.
- Theophilactus Protospatharius ab Imp. interficitur, 762. II.
- Theophilactus Ramgabi Drungarius, unus ex coniurationis in Irenem & Constantinum Imp. 780. V.
- Theophilactus filius Michaelis Balbi Imp. 811. XVII. Coronatur Imp. *ibid.* A Leone Armeno Imp. castratur, & quare, 813. XI.
- Theophilactus Episc. a Theodoro Studita laudibus evehitur, 816. XXXVIII.
- Theoostus cum discipulis, ob veritatis Confessionem urbe pulsus, 799. XXXII. In persecutione Mæchianorum mortuus, 799. XLIV.
- Theostericus Confessor nares amputatus ab Asie Præfeto, 766. XIX.
- Theostericus alius cujus temporis scriptor fuerit, 767. XXVII.

Tho-

- Thomas Episc. Neocæsareæ, 812. II.
- Thundin Avatum Rex, 795. LXV. Ad Christianam Fidem cum suis convertitur, & baptizatur, *ibid.*
- Tiberis alia inundatio tempore Hadriani Papæ, 791. VIII.
- Tithohes Abbas, 815. XVII.
- Tituli Romani Pontificis diversi ab aliis Patriarchis, 817. XXV.
- Toto Dux Nepefinæ civitatis, 767. V. Fratrem Constantinum in Sedem Pontificiam intrudit, *ibid.* Raciptum interficit, *ibid.* Occiditur, *ibid.* Traditio Eccl. de cultu SS. Imaginum, 787. XI.
- Translatio Imperii in Occidentem divina dispositione, 800. IX. Cur fuerit necessaria, *ibid.* Corporum SS. Salvii & Superii, 801. XXI. Saxonum in Franciam a Carolo M. 804. VIII. S. Cypriani cum aliis Martyribus in Gallias, *ibid.* Alia S. Cypriani Venetias, *ibid.* Hirienensis Ecclesie Leonis Papæ III. auctoritate, 816. XLVIII. S. Jacobi Apostoli, 816. LII.
- Tributi loco virgines Christianæ Mauris dantur, 770. XXII.
- Tributorum remissio ab Irene Augusta facta, 801. XXI. Eam quanta bona consecuta sint, 801. XXIII. *Et seq.*
- Tributum Sarracenis spondet Nicephorus Imp. 805. I. Solvit Carolo M. Istria & alia regiones, 810. XIX. Eidem solvere coguntur, Beneventani, 812. XVI. Nicephorus Imp. ab Ecclesia exigit, 811. I.
- Triclinium Patriarchii Lateranensis a Leone Papa III. factum, 796. XXX.
- Triphles cum Nicephoro Imp. a Bulgaris interimitur, 811. III.
- Tudensis scriptor in quo errarit, 812. XVIII.
- Turcarum egresso e portis Caspiis, 763. XIX. II Armeniam invadunt, *ibid.*
- Turonense Concilium sub Carolo Magno, 813. XVIII.
- Turpini cujusdam fabulæ exploduntur, 812. XVIII.
- Tyrannis Nicephori Imp. in subditos, 809. XLIX.
- Vazanio Sergium Manichæorum principem interficit, 812. II.
- V
- Vallicellana bibliotheca Albini Biblia servat, 778. XXIII.
- Variantes Lectiones in Anastasio pag. 630. Ad eodem monitum prævium Dominici Georgii, pag. 625.
- Vascones Caroli Magni exercitus extrema cedunt, 778. I. Eorum in Pyrenæi jugo contra Francos perfidia, 812. XV.
- Vaticana basilica extra Urbis muros olim sita, 770. III.
- Vaticinium Vatis alicujus divinitus repertum, 780. VIII. Theodori Studite de interitu Nicephori Imp. 811. V.
- Venantius Fortunatus Piclavienfis Episcopus Sanctos celebriores verbis celebravit, 816. LII.
- Venenum Nicetæ Triphilo a Nicephoro Imp. datum, 803. I.
- Venetæ legationem ad Hadrianum Papam mittunt, & quare, 772. V. Primos eorum Episcopus Obelias, *ibid.* Eorum Dux Graudenfis Episcopum & turri precipitatur, 802. VII. Reliquias S. Cypriani unde acceperint, 806. XXXI. In honorem ejusdem templum erigunt, *ibid.* S. Zachariæ corpus a Leone Armeno accipiunt, 814. LVI. Eorum res gestas Sabellicus descripsit, *ibid.*
- Venetia Nicephoro Imp. a Carolo Magno redita, 810. XVIII. A Pipino Italiæ Rege subigitur, *ibid.*
- Veremundus diaconus Maurogato in Gallicæ Regno succedit, 790. II. Alfonsus a Maurogato Regno pulsus restituit, *ibid.* *Et seq.*
- Veritatem superat impietati potestati conjuncta, 814. XI. Eius signum manifestum, 819. XV.
- Verona Longobardorum civitatum fortissima, 773. VIII. A Carolo Magno obsidetur, 773. XI.
- Vestium luxum corripit in Clericis Tarasus, 784. XIV. Item Synodus Nicæna, 787. XLIX.
- Vexillum Rom. urbis a Pontificibus ad Principes mittendi consuetudo, 796. XVI.
- Victoria alia Constantini Copronymi contra Bulgargos, 817. XXXVI. Alia Nicephori Imp. adversus Bulgargos, 811. II. Alia Crunni Regis adversus Nicephorum Imp. 811. III.
- Vicus Saxonum in Urbe, 804. IX. Nunc vicus in Saxia, pro Saxonia, appellatur, *ibid.*
- Vigilius Episcopus Conc. apud Dingolvingam, interfuit, 772. XXIV.
- Vindicta alia in Philommatium percussorem Stephani monachi, 767. XVII. Alia dira in Constantinum Imp. 797. II.
- Virgines Christianæ Mauris tributi loco persolvuntur, 770. XXII.
- Viri nobiles dira patiuntur a Constantino Copron. 766. II.
- Virtutes Paschalis Papæ, 817. II.
- Vis ad invadendam Sedem Apostolicam excusari non potest, 767. VI.
- Vita S. Saviberti a Marcellino ejus socio scripta, 804. III. Nicephori Constantinop. Archiepiscopi, 811. XXII. Ludovici Imp. ab Adhemaro descripta, 815. III.
- Vitæ Confessorum ac Martyrum a Theodoro Studita scriptæ in carcere, 818. XXIV.
- Vitalianus Tribunus Ravenati Legatus ad Hadrianum Papam, 772. VIII.
- Unguentum mirificam ex corpore S. Euphemie fillat, 766. VIII.
- Unitas Ecclesie Dei, 811. XXVIII.
- Unitas Ecclesie Catholicæ insuperabilis, 794. XV.
- Universalis dicitur Ecclesia Romana dupliciter, 787. VIII.
- Unruachus Comes Caroli Magni testamenti ordinationi interfuit, 812. XLVII.
- Volchanhart Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
- Volquinus Episcopus Normensium, Canonizationi S. Saviberti interfuit, 804. IV.
- Vox una hæresim parit, 809. XXXIX.
- Urfus in venatione Caroli Magni ad Ecclesiam fugit, 805. III.
- Utuardus Caroli Magni industria reddidit Martyrologium opulentius, 778. XX.
- Uto Abbas Concilio apud Dingolvingam interfuit, 772. XXIV.
- Utriculum castrum a Longobardis occupatur, 772. XV.
- Wada Abbas, 796. XXI.
- Walach Comes Caroli Magni testamenti institutioni interfuit, 811. XLVII.
- Waldandus cujus filius fuerit, 802. XIII. Ubi occisus, *ibid.* Omnia bona ejus fisco tradita, & quare, *ibid.*
- Waldipertus presbyter Romam cum Reatinis & Furconis occupat, 778. II. Eius studio Philippus presbyter in Pontificem elevatur, 768. IV. Excæcatus moritur, 768. X.
- Walfridus adversarius septimæ Synodi, 794. XLI.
- Waltgaudus Episcopus testamenti Caroli Magni institutioni interfuit, 811. XLVII.
- Werdendes cives Leonem Papam solemniter excipiunt, 804. II.
- Westphali item a Carolo Magno vincuntur, 779. IV. Et a Carolo Juniore, 788. I.
- Widichindus Saxonum Princeps, 777. V. Fu-

glt

git in Normanniam, *ibid.* Saxones ad rebellionem cogit, *ibid.* Historia conversionis ejus, *ibid.*
 Wilharius Dux Venetorum, 812. XII. Caroli Magni ad Nicephorum Imp. Legatus, *ibid.*
 Willebertus Archiepisc. Rothomagensis, 819. II.
 Willebrordi Episcopi vitam Albius descripsit, 800. II.
 S. Willehadus ab Hadriano Papa Bremensi Ecclesie præficitur, 788. VII. Quamdiu sederit, *ibid.* Anniversaria ejus memoria quo die celebretur, *ibid.*
 Winigardus S. Salvium martyrio afficit, 801. XXI.
 Winigifus Spoletanus Dux Hildeprando succedit, 799. V. Bellum feliciter adversus Græcos confecit, *ibid.* Leonem Papam Spoletum ducit, 799. V.
 Wiradus Abbas Caroli Magni Legatus, 799. V.
 Wisericus Episc. Concilio apud Dingolwingam interfuit, 772. XXIV.
 Wiso Episc. Osnaburgensis, 804. XI.
 Wisora flavius, 772. XX.
 Wisardus Pauli Papæ Legatus, 767. II.
 Wisarius Rhemensis Archiepisc. 813. XVI.
 Wolfarius Episcopus præfens in Caroli Magni testamenti ordinatione, 811. XLVII.
 Wolfoldus Cremonensis Episcopus. 817. XVI.

Conjunctionis in Ludovicum Imp. conficius, *ibid.*
 Wolsprecht Abbas Concilio apud Dingolwingam interfuit, 772. XXIV.
 Wormatiæ Concilium a Carolo Magno habetur, 770. XVI. Secunda Synodus ab eodem, 772. XXI. Aliud ibidem ab eodem, 776. V.

X

X Enaias Hierapolitanus hæresiarca, 787. XVII. Iconoclastarum auctor, *ibid.*
 Xitridus Traiectensis Episcopus, 788. III.

Z

Z Acharia corpus missum Venetias, 814. LVII.
 Zacharias regalium ædium curator, 815. IX.
 Zatus Sarracenorum præfectus, 797. IX. Barcinonam Carolo Magno reddit, *ibid.*
 Zocus Bulgarorum Regnum post Crunnum suscipit, 813. VII. Ejus in Christianos impietas, *ibid.*
 Zosimus monachus Leoni Armeno in hæresis fautor, 814. VII.

I N D E X

C R I T I C Æ

HISTORICO-CRONOLOGICÆ

P. ANTONII PAGII

QUÆ IN HOC TOMO CONTINETUR.

A

A Aron Muhammedi seu Mahadis Caliphæ filius cum Irene Augusta pacem facit, 781. IV. Fit Calipha, 784. III. Legatos ad Carolum M. mittit, 800. XIV. Loca sacra Jerosolymorum eidem concedit, *ibid.* XV. Elephantem & alia munera ad eum mittit, *ibid.* XVI. Nicephorum Imp. vincit, 803. II. Imperium Orientale vastat, eique tributum imponit, 805. I. Ebrahimum Aglabi filium Africæ & Mauritaniæ principatu donat, 806. XVII. Ad Rhodi devastationem classem mittit, 807. I. Legatos cum muneribus ad Carolum M. mittit, *ibid.* IV. Moritur, 808. VII. Poetas & omnes Eruditos maxime adamavit, *ibid.*
 Abbulabas fit Calipha Sarracenorum, 813. XXV.
 Abdalla Abderamini Sarracenorum Hispaniæ quondam Regis filius Carolum M. convenit, & ejus auxilium implorat, 797. II. Ab Alhaca Rege vincitur, *ibid.* III.
 Abderramen Legatos cum muneribus ad Pippinum Regem Francorum mittit, 768. II. & seq. Moritur, 788. XII.
 Abugiafar Almanfor Bagdadum construit, 762. VII. Non fuit vocatus Abdelas, 775. II. Moritur, *ibid.* III.
 Adalberga Aragisi Beneventanorum Ducis vidua res novas in Italia molitur, 787. XIV. & seq.
 Adalgifus Desiderii Longobardorum Regis filius Veronam contra Carolum M. tuendam suscipit, sed ex ea confugit, 773. II. Everfo Longobardorum regno Constantinopolim se recipit, 774. VII. Cum Classe mittitur in Italiam a Constantino Imp. 787. XIV. & seq.
 S. Adalhardus Caroli M. frater patruelis improbat repudium Desideratæ Longobardorum Regis filia ejusdem Caroli uxoris, 771. II. Mortuo Carolomanno Rege ad Carolum transit & fit Monachus, *ibid.* V. & seq. Ejus consilio utitur Pippinus Italia Rex, 796. XXIII. Primus inter Consiliarios Caroli M. habetur, *ibid.* XXIV. Utriusque Corbeia Abbas fuit, *ibid.* Corbeia Novæ in Saxonia fundanda præcipuus auctor fuit, *ibid.* Romanam ad Leonem Papam a Concilio Aquigranensi legatur, 809. III. IV. VII. Ad Heri insulam cum fratribus relegatur, 814. XXXII.
 Adalmatus Amalarii Trevirensis Archiepiscopi Chorepiscopus fuit, 815. X. XII.
 Adelheidis Coroli Caroli M. filia ante Hildegardem matrem demortua, 783. III. Quo

anno mortua & ubi nata, *ibid.*
 Adrianopolis a Bulgaris expugnatur, 813. IX.
 Aetherius Episcopus Uxamenis Felicianæ hæresis se opponit, 783. X.
 Agelfridus fit Episcopus Leodiensis, 762. IV.
 Aglabitarum in Africa & Mauritania principatus initium, 806. XVII.
 Agobardus ex Chorepiscopo fit Archiepiscopus Lugdunensis, 815. X. Ejus ordinatio a multis improbata, *ibid.*
 Alaminus dictus Muhammed Aaroni patri in Sarracenorum Caliphatum succedit, 808. VIII. Occiditur, 813. XXV.
 Albertus ab Hadriano Papa Pallium accepit & quo anno, 780. XII. Moritur, *ibid.* Antemortem Episcopatum abdicarat, *ibid.*
 Albinus diversus est ab Alcuino qui Caroli M. ætate vixit, *ibid.* 778. XII.
 Albricus seu Albericus succedit S. Gregorio Abbat & Rectori Ecclesie Traiectensis ad Rhenum, 776. XIII. & seq. In Urbe Colonienfi Traiectensis Episcopus ordinatur, 777. II. Moritur, 784. VI.
 Alcuinus in urbe Eboracensi Scripturas docet, 769. IV. Non fuit unus ex Legatis Caroli M. ad Hadrianum PP. ante initium belli Longobardici, 773. I. Ejus Epistola XXXVI. ad Hadrianum PP. quo anno scripta, *ibid.* Non fuit discipulus Bedæ, sed Egberti & Alberti Archiepiscoporum Eboracensium, 778. XI. Fuit condiscipulus Eanbaldi Senioris & Anbaldi Junioris Eboracensium Archiepp. *ibid.* XI. & seq. Diversus est ab Albino Abbate monasterii Cantuariensis, 778. XII. Caroli M. præceptor extitit, 778. XIII. Ejus opera, *ibid.* XIV. Primum in Franciam venit, 782. VI. Artes liberales Carolum docet, *ibid.* VII. Scribit adversus hæresim Felicianam, 783. X. Scribit Ethelardo Archiepiscopo Cantuariensi, 701. XI. Ex Anglia quo reversus erat, in Galliam redit, 793. VII. Fit Abbas S. Martini Turonensis, *ibid.* 796. XXII. Consolatur Northumbros a Danis seu Normannis desolatos, 794. XV. Arnoni Salisburgenfi Episcopo scribit, 796. XIX. Non fuit ejus germanus frater, *ibid.* Sæculares occupationes deferere vult, sed repulsam patitur a Carolo M. *ibid.* XXII. Ejus opera captivi Hunni redimuntur, *ibid.* XXIII. Ethelardum Cantuariensem Episcopum Romam euntem Carolo M. commendat, *ibid.* XXVII.
 Alcuinus Carolo M. suadet ut Hunnos ad solutionem decimarum astringat, 798. IX. Ad monachos Lugdunenses scribit & Hispanos tripli-

plicis erroris arguit, *ibid.* X. & *seq.* Nempe quod Christum filium Dei adoptivum dicerent, saltem in sacrificium Christi mitterent, & unicum mersionem in baptismo adhiberent, *ibid.* Epistulam de unica mersione in baptismo dubitat esse Gregorii M. *ibid.* Paulino Aquilejensi Patriarchæ scribit, & reprehendit eos Hispanos qui triplicem in baptismo mersionem adhibentes, ad singulas mersiones tres personas Trinitatis nominabant, *ibid.* XIII. Septem libros Felicem Urgelitanum confutat, *ibid.* XIV. De Romanorum flagitio in Leonem Papam commissio scribit ad Carolum M. 799. III. Cum Felice Urgelitano in Concilio Aquisgranensi disputat, & eum convincit, *ibid.* XIV. Conversioni Elipandii Toletani Archiep. frustra infudat, *ibid.* XV. Alcuinus S. Richarii monasterii Centulensis fundatoris vitam scripsit, 800. VI. Libros adversus Elipandum publicat, eumque convertit, *ibid.* XVIII. De negotiis secularibus deferendis cogitat, 801. VII. S. Paulino Patriarchæ Aquilejensi summa necessitudine conjunctus fuit, 802. VI. In Palatio Regio docuit post primum suum in Galliam adventum, *ibid.* VIII. & *seq.* Moritur, 804. X. Ejus nomen Rabanus suo Martyrologio inseruit, *ibid.* Homiliarium Pauli diaconi recognovit & auxit, 807. VII. Liber de caritativis Baptistini ejus non est, sed Amalarii Archiep. Trevirensis, 811. VII. & *seq.* S. Alexandri h. ar yris Reliquiæ transferuntur ad monasterium S. Dionysii, 764. VII. Alfivoldus fit Rex Northumbriæ, 778. XX. Occiditur, 780. XI. Albica seu Abulaz fit Rex Saracenum Hispaniæ, 796. XXI. Cum Carolo M. pacem facit, 810. X. Amoroz Casaraugusta expellit, *ibid.* Legatos ad Ludovicum Aug. mittit & pacem cum eo facit, 817. XI. & *seq.* Almamom, *Vide*, Abbulabas. Alphonsus Castus regnum Hispaniæ administrat, 775. XIII. Fit Rex Hispaniæ, 783. VIII. In Cantabriæ partem se recipere compellitur, *ibid.* In regnum a Veremundo restituitur & eum eo regnat, 790. II. Solus regnat & in Regem ungitur, 791. X. Ad Ludovicum Aquitanici Regem Tolosæ Conventum celebrantem Legatos mittit, 797. II. Duas Legationes ad Carolum M. mittit, 798. III. Alredus fit Rex Northumbriæ, 765. VII. Carolo Magni amicitiam amittit, 769. IV. Regnum relinquere compellitur, 874. XXI. Alricus moritur, 794. XIV. Alcinense Concilium quo tempore celebratum, 802. IV. & *seq.* Altinum urbs olim Episcopalis excisa, *ibid.* Altinensis sedes Torcellum translata, *ibid.* Amalarius Trevirensis Archiepiscopus Saxonum Transalbanorum conversioni incumbit, 811. X. Scribit librum de Baptismo ad Carolum M. Imp. 812. XII. Liber ille Alcuino male addribitur, *ibid.* XII. & *seq.* Constantinopolim ad pacem firmandam a Carolo M. mittitur, 813. XIII. Moritur, 814. XXXI. Non est auctor librorum de Ecclesiastico officio & de ordine Antiphonarum, *ibid.* Amalarius Diaconus Metensis Auctor est libri de Ecclesiasticis officiis & de ordine Antiphonarum, 814. XXXI. Regulam pro Canonicis jussu Ludovici Pii composuit, 816. XIII. & *seq.* Amoroz Casaraugustæ praefectus defectionem a Rege Cordubensi medians ad Carolum M. scribit, 809. X. Casaraugusta a Rege Cordubensi expellitur, 810. IX. S. Angilbertus nubit Berta Caroli M. filia, 783. II. Ejus cum Berta copula non videtur fuisse illicita, 792. IV. & *seq.* Duos ex Berta suscepit filios, *ibid.* Felicem Urgelitanum Episco-

pum Romam ducit, 792. I. III. Secundam Legationem ad Hadrianum Papam suscipit post Concilium Francofordienſe, 794. XII. Tertio Romam a Carolo M. Legitur ad Leonem III. Papam pro confirmatione sedem præcedentium, 796. III. & *seq.* Centulensis monasterii Abbas non fundator fuit, 800. III. Archiepiscopus Palatii non fuit, *ibid.* IV. Sed Summus Cancellarius, *ibid.* V. & *seq.* Centulense monasterium amplificavit, *ibid.* VI. S. Richarii ejusdem fundatoris vitam ab Alcuino scribi curavit, *ibid.* Moritur, 814. XXX. Anglramnus Metensis Archiepiscopus dictus, 766. VIII. Ex expeditione Hunnica cum Carolo M. rediens moritur, 791. IV. & *seq.* Archiepiscopus Palatii erat, *ibid.* Angliæ Orientalis regnum occiso S. Ethelberto Rege sub tyrannide usque ad adventum S. Edmundi Regis fuit, 793. V. Anglicanum Concilium pro disciplina Ecclesiastica restituenda, 787. XVIII. Canones viginti in eo conditi, *ibid.* Anglicana duo Concilia ab Ethelardo Cantuariensi Episcopo celebrata, 796. XXVII. 798. XV. Anglicanum Concilium sub Wilfredo Cantuariensi Archiepiscopo, 816. XXI. S. Ansherti corpus Normannorum metu in varia loca transportatur, 800. II. S. Anselmus Dux Foroiulienſis moritur, 803. VIII. Antonius Metropoliſta Sylæi civitatis in Pamphilia ob sacras Imagines a S. Nicephoro Patriarcha Cpolitano anathemate percussus, 814. I. Apocrisarii quo primum tempore in Francia visi, 784. X. Apollinarius fit Abbas Casinensis, 818. II. VII. Lirim fluvium fœcis pedibus tranſit, *ibid.* II. Moritur, *ibid.* Apsimarus, *Vide*, Tiberius. Aquensis Metropoliſ in Testamento Caroli M. cur prætermiſſa, 811. VI. Aquilejensis Sedes Forojulium, & inde Utinum translata, 791. VII. Aquisgranensis Synodus in qua Felix Urgelitanus Episcopus iterum hæresim abiurat, 799. XIV. Aquisgranensis Synodus de processione Spiritus Sancti, 809. III. Legatos duos ad Leonem III. Papam mittit, *ibid.* IV. In ea actum non est de additamento ad Symbolum, sed de processione Spiritus Sancti, *ibid.* & *seq.* Aquisgranensis conventus in quo Carolus Magnus Ludovicum filium Imperii confortem facit, 813. XIII. XV. & *seq.* Aquisgranensis Conventus sub Ludovico Pio, in quo actum de Canonicis & sanctimonialibus, diversus ab eo in quo Lotharius factus est Imperator, 816. XI. & *seq.* Aquisgranensis alter Conventus in quo Lotharius dicitur Imperator, 817. III. In eo conduntur Capitula ut ordo S. Benedicti ad uniformitatem reducantur, *ibid.* IV. & *seq.* Aquitania belli finis, 768. II. & *seq.* Aquitania tota in Pippini Francorum Regis potestatem venit, 768. III. Aragusus Dux Beneventanus Carolo M. fidelitatem jurat, 786. VI. Capua & alii civitatibus a Carolo mulctatur, *ibid.* VII. Rebellionem medians moritur, 787. XIV. Aransio oppidum Provincia a Saracenis occupatur, 793. III. A S. Willelmo Comite eis eripitur, 794. XVI. Aransonis Principatus initium a S. Willelmo Tolosæ Comite repetendum, 794. XVI. Arcadiopolis a Bulgaris devastata, 814. VIII. Archiepiscopi dignitas & munus explicatur, 784. IX. Ar-

Archiepiscopus Apocrisarii Pontificis Romani munere sæpe ſungebatur, *ibid.* X. Archiepiscopi dignitas perpetua, 800. IV. In duas divisa non fuit, *ibid.* IV. & *seq.* Arelatenſis Synodus sub Carolo M. 813. XIV. Arno fit Episc. Salisburgensis, 785. XI. Et Hunnia ſubiicitur, 796. XVIII. Ad eum ſcribit Alcuinus, *ibid.* XIX. Non fuit frater germanus Alcuini, *ibid.* A Leone III. Papa fit Archiepiscopus, 798. V. Et Hunnorum conventio committitur a Pippino Italia Rege, 796. XVIII. Item a Carolo M. 803. VI. Synodum Salisburgi celebrat, 807. XI. Synodo Moguntinæ interest, 813. XVI. Aſcarius Braecensis Episcopus hæresim Felicianam amplectitur, 783. IX. Aſturerus fit primus Abbas monasterii Prumiensis, 762. III. Cella S. Goaris ei permittitur, *ibid.* V. 765. VI. Aſſumptionis vocabulo utebatur Ecclesia regnante Carolo M. 778. XVII. Athanasius fit Patriarcha Alexandrinus, 780. XIII. Athinganorum secta in quo conſiſteret, 810. II. Athingani a Michaele Cypalap. Imp. capite pſiſti jubentur, 812. I. Attiniacensis conventus primus, 762. IV. Numerus Abbatum & Episcoporum qui ei interfuerunt, *ibid.* Attiniacensis conventus duo diſtingui debent, *ibid.* V. Attiniacensis conventus secundus, 765. VI. Avars. *Vide*, Hunni. Aurelius Froilam Hispaniæ Regem fratrem occidit & regnum occupat, 770. IX. Moritur, 775. XIII. S. Authpertus Abbas Monasterii S. Vincentii prope Vulturum in Benevento moritur, 778. XVIII. Ejus opera, *ibid.* Sermonem edidit de Aſſumptione S. Mariæ, *ibid.*

B

Bacanaldense Concilium in Angliæ celebratur ab Ethelardo Archiepiscopo Cantuariæ, 768. XV. Bagdadum edificatur, 762. VII. Fit sedes Calipharum Babyloniorum, *ibid.* 775. III. Baleares insulæ Carolo M. se dedunt, 790. XXI. Baptismus ex precepto Gregorii M. cum unica mersione ab Hispanis collatus, 798. XII. Baptismus collatus cum triplici mersione tres personas Trinitatis in qualibet mersione nominando ab Alcuino merito reprehensus, *ibid.* XIII. De Baptismo Encyclicas literas mittit Carolus M. ad Archiepiscopos regni sui, 812. XII. & *seq.* Barcelona a Saracenis Carolo M. traditur, 797. II. A Francis obſidetur, & capitur, 799. XXI. 801. X. & *seq.* Cultus divinus ea in urbe restituitur, *ibid.* Bardongavenſes baptisimum ſuſcipiunt, 780. VII. Eorum situs, *ibid.* Beatus Abbas Hispanus Felicianæ hæresis se opponit, 783. X. & *seq.* In eum invehitur Elipandus Toletanus Archiepiscopus, 799. XV. Beatus ab Obclericus fratre Venetiarum Duce associatur, 806. VIII. Cum eo in Franciam venit, *ibid.* Reipublicæ Venetorum initium dat, 810. V. S. Benedicti ordo floret in ditionibus Caroli M. 801. XIII. & *seq.* A Ludovico Pio ad unitatem redigitur, 817. IV. Capitula, eam ob rem conduntur uniformitatem vitæ reſpicientia, *ibid.* V. & *seq.* Reformatur, 819. VI. & *seq.* S. Benedictus Anianensis Abbas in Gallia Narbon. Eccl. Tom. XIII.

bonensi ordini sui reformationi incumbit, 819. VI. Codicem & concordiam Regularum eam in rem edit, *ibid.* VII. Bernardus Pippini Italiae Regis filius fit Rex Italiae, 810. VII. 813. XIII. XVII. In Italiam a Carolo M. mittitur, 812. IX. Ludovicum Pium adit, 814. XXIX. Conventui Paderbornensi interest, 815. XIV. Stephanum IV. Papam in Franciam venientem Ludovici Imp. jussu comitatur, 816. IX. Offenditur quod Ludovicus Lotharium filium Imperatorem dixisset, 817. IX. & *seq.* Rebellat adversus Ludovicum Imp. *ibid.* XIII. Excæcatur & moritur, *ibid.* XIV. & *seq.* Bernarius S. Adalhardi Abbatis Corbeſensis frater a Corbeſensi monasterio ad Lirinense relegatur, 814. XXXII. Bernarius Wormaciensis Episcopus a Synodo Aquisgranensi ad Leonem III. Papam legatur, 809. III. IV. VII. Berta Caroli M. & Carolomanni Francorum Regum mater in Baiariam tendit, 770. III. Inde in Italiam, *ibid.* V. VII. Desiderius Longobardorum Regis filiam in Galliam adducit, *ibid.* V. Agit de matrimonio Gisela filia cum Adalſiſo ejusdem Desiderii filio, *ibid.* Moritur, 783. I. Berta Caroli M. filia Angilberto nubit, 785. III. Ejus nativitate annus in controversiam vocatus, *ibid.* IV. Ejus cum Angilberto copula non videtur fuisse illicita, 792. IV. & *seq.* Duos ex eo filios peperit, *ibid.* Birurica a Pippino Francorum Rege expugnatur, 762. VI. Brema fit sedes Episcopalis, 788. VIII. Multas possessiones recipit a Carolo M. *ibid.* IX. & *seq.* Bulgari a Constantino Copronymo vincuntur, 763. I. 774. XX. Bulgarorum Princeps Constantinum Copronymum fallit, 774. XX. Bulgarorum conversionis initium, 777. I. Bulgari Constantinum Imp. Irenes filium vincunt, 791. I. Bulgari Græcos vincunt, 811. I. De pace cum Græcis frustra agunt, 812. V. & *seq.* Græcos iterum vincunt, 813. I. IV. Constantinopolim obſident, *ibid.* VIII. Adrianopolim expugnant, *ibid.* IX. Eam depradantur, 814. VIII. Cum Græcis pacem faciunt, 817. XIX. Bulgari Hunni dicti, 817. XX. Buraburgensis Episcopatus post institutum Episcopatum Paderbornensem in illum coaluit, 795. X. Burchardus Wirtzburgensis Episcopus moritur, 791. IX.

C

Abionensis Synodus sub Carolo M. 813. XIV. Casaraugusta a Carolo M. capitur, 778. I. Cangor Comes Laureshamense monasterium fundat, 763. V. Canonizationes solemnes ante seculum decimum non peractæ, 794. XIII. Cantores Romani cum Gallis Romæ disſident, 787. IX. In Galliam a Carolo M. adducuntur, *ibid.* Capitulare Haristallenſe Caroli M. explicatur, 776. XII. 779. I. Capitulare LXXXII. capitula continens a Carolo M. publicatur, 780. III. 801. VI. Capitulare continens capitula XI. res Saxonicas spectantia a Carolo M. editum, 797. VI. Capitulare de honoranda Sede Apostolica non est Caroli M. sed Synodi Tributienſis, 801. VI.

Capitulationes Saxonicae Caroli M. ad quod tempus referenda, 804. XII.
 Capitularia varia Caroli Magni 806. VII. 807. VIII.
 Capitulare Caroli M. excerptum ex quinque Synodis Capitulis XXVI. non XLVI. constat, 823. XV. XIX.
 Capitulare Capitulis XLVI. constans a priori valde diversum, 823. XIX.
 Capitulare Ludovici Pii XXVII. capitulis constans quo anno editum, 829. I.
 Carolomannus Pippino patri in regnum succedit, 768. VI. Inter eum & Carolum fratrem gliscit discordia, 769. II. Sopitur, 770. III. Ad Stephanum Papam Legatos mittit, *ibid.* Desiderii Longobardorum Regis filiam non duxit uxorem, sed Gilbergam, *ibid.* VII. Moritur, 771. V.
 Carolomannus Caroli Magni filius. *Vide*, Pippinus.
 Carolus M. Auctor est Codicis Carolini, 767. II. Pippino Patri succedit, 768. VI. Hunaldum qui relicto monasterio se Aquitaniae Ducem dixerat vincit & capit, 769. II. Caroli amicitiam ambit Alredus Rex Northumbriae, *ibid.* IV. Inter Carolum & Carolomannum fratrem discordia gliscit, 769. II. Sopitur, 770. III. Ad Stephanum Papam Legatos mittit, *ibid.* Bertae matris hortatu Desiderii Longobardorum Regis filiam conjugem accipit, *ibid.* VI. Ante patris mortem uxorem duxerat, 771. I. & *seq.* Desideratam Desiderii Longobardorum Regis filiam Episcoporum iudicio repudiat, *ibid.* Hildegardem uxorem accipit, *ibid.* Hildegarde mortua Fastradam sibi matrimonio copulat, *ibid.* Ex Hilmentrudis concubina filium suscepit Pippinum nomine, *ibid.* Mortuo Carolomanno fratre, Franciae monarchiam obtinet, 771. V. Saxonibus bellum infert, 772. III. Eorum idolum *Idolium* destruit & obsides ab iis accipit, *ibid.* IV. Legatos Romam mittit ut inquirant an Desiderius Longobardorum Rex ablata Ecclesiae reddidisset, 773. I. Ad Desiderium Legatos mittit, ut ea restituat, *ibid.* II. Veronam capit & Papiam obsidet, *ibid.* Romam pergit, 773. II. 774. I. Donationi a Pippino patre Romanae Ecclesiae factae addit Ducatum Spoletanum, 774. I. Cum laudibus Romae suscipitur, *ibid.* II. Vexillum S. Petri quo anno ad Carolum missum, *ibid.* IV. Pro Carolo in Missa Pontificia oratum, *ibid.* V. Papiam cum Desiderio Rege uxore & filia capit & Longobardorum regnum sibi subiicit, *ibid.* VII. Ante captam Papiam Longobardorum Rex appellatur, ideoque dux eius regni in Italia epochae, *ibid.* VIII. & *seq.* 791. VI. Jus eligendi Pontificem & investituram dandi ab Hadriano PP. non accepit, 774. XIII. & *seq.* Saxoniam rebellem devastat, *ibid.* XVII. S. Nazarii Martyris Reliquias in novam Ecclesiam Laurehamensem transferri curat, *ibid.* XVIII. In Saxones movet, & obsides ab iis accipit, 775. IV. Synodum in villa Duria celebrat, *ibid.* Et quidem extra legitimum tempus, *ibid.* V. Legatos ad Hadrianum PP. mittit, 775. VII. Iter italicum suscipit, *ibid.* IX. 776. II. Ex Hildegarde Pippinum filium suscipit, 776. II. Rotgaudum Ducem Forojulienem rebellem occidit, *ibid.* Marcarium ei substituit, *ibid.* III. Cur Romam, ut Hadriano PP. promiserat non venerit, *ibid.* IV. In Saxones rebelles movet, *ibid.* IV. & *seq.* Conventum Wormatiae celebrat, *ibid.* V. Saxones baptizari curat, *ibid.* Juxta antiquos canones politiā Ecclesiasticam restauravit, 776. VIII. In conventibus capitula definienda proponebat, *ibid.* IX. Ejus auctoritas quoad constituta in conven-

tibus, *ibid.* X. 823. XVIII. & *seq.* Synodum Paderbonae celebrat, 777. III. Saracenorum Hispaniae Praefectos ad se confugiētes recipit *ibid.* III. & *seq.* Romam proficisci statuit, idque Hadriano Papae significat, *ibid.* V. Caesaraugustam & Pampelonam capit, 778. I. Osa Carolo deditur, *ibid.* II. A Vasconibus infidiae ei struuntur, *ibid.* III. Ejus exercitus ad Roscidam vallem magnam ab iis & Navarreis cladem accipit, *ibid.* IV. Comites a gente Francorum in Marca Hispanica instituit, *ibid.* VII. 785. XV. Saxones rebellantes domat, 778. VIII. Alcuinum praefectorem habuit, *ibid.* XIII. Lotharium & Ludovicum filios ex Hildegarde suscipit, *ibid.* XVI. Apud Hadrianum PP. queritur de venundatione mancipiorum Saracenis facta, *ibid.* XVII. Item de libidinosa vita quorundam Sacerdotum Romanorum, *ibid.* In Saxones denuo rebellantes & a fide deficientes movet, 779. I. III. Monasteriis S. Germani Parisiensis & Cabilonenfis S. Marcelli privilegia dat, *ibid.* II. Saxones baptizari curat, 780. V. In Italiam proficiscitur & inde Romam, *ibid.* Hujus proficisiois causa, *ibid.* XI. Sclavos & Frisios ad Christi fidem adducit, *ibid.* VI. Episcopos & Abbates ad erudiendum populum in Saxonia relinquit, *ibid.* Loca pro sedibus, Episcopalibus designat, *ibid.* VII. S. Willahadam postea Bremensem Episcopum in Saxoniā Evangelii praedicandi causa mittit, *ibid.* IX. 785. X. Romam secundo venit, 781. I. Inde Mediolanum, *ibid.* Carolomannum filium mutato nomine Pippinum appellatum Italiae Regem dicit, *ibid.* Item Ludovicum alterum filium Aquitaniae Regem, creat, *ibid.* Sabinense territorium Ecclesiae Romanae concedit, *ibid.* Conventum regni generalem celebrat & Saxones rebelles domat, 782. II. Alcuinum in Franciam vocat, *ibid.* VI. Artes liberales ab eo dicit, *ibid.* VII. Aliquid novi semper dicere desiderat, *ibid.* VIII. Saxones rebellantes duplici praelio vincit, 783. I. Duabus vicibus cum iis acie decertavit, *ibid.* Fastradam uxorem accipit, *ibid.* Artem poeticam calluit, *ibid.* VI. In Saxones iterum movet, 784. IV. Saxoniā in provinciam redigit, 785. VIII. Witichindum e sacro fonte suscipit & Westphalam gubernandam ei tradit, *ibid.* IX. Gerundam suae ditioni subiicit, *ibid.* XIII. Festo die a Gerundenfisbus colitur, *ibid.* XIV. Victoriam de Britonibus reportat, 786. V. Romam tertio pergit, *ibid.* Wormatiae Synodum celebrat & auctores conjurationis contra se excitatae punit, *ibid.* I. & *seq.* Romam adventat, 787. VI. Arigitum Ducem Beneventanum rebellem acceptis obsidibus in fidem suscipit, *ibid.* Capua & aliis civitatibus eum mulctat, *ibid.* VII. Eas civitates Romanae Ecclesiae donat, *ibid.* Item Tusciām Longob. *ibid.* VIII. Rotrudem filiam Constantino Imp. desponsat, *ibid.* VII. Cantores Romanorum in Galliam adducit, *ibid.* IX. Item Grammaticos & Computistas, *ibid.* X. Scholas publicas in universa Gallia instituit, *ibid.* XI. Gregorianum Officium loco Ambrosiani ubique recipi procurat, *ibid.* IX. Tassilonem Bavoriae Ducem vassallum reddit, *ibid.* XIII. Wormatiae Synodum celebrat, *ibid.* Rebus Italicis intentus est, *ibid.* XV. Grimoldum Aragisi filium Beneventanis ducem praeficit, 788. III. Tassiloni Bavoriae Duci ad mortem dijudicato parcit & vitam in monasterio finire permittit, *ibid.* VI. Hunnos seu Avares vincit, *ibid.* VII. S. Willahadam primum Bremensem Episcopum constituit, *ibid.*

ibid. VIII. Varias possessiones Bremenſi Ecclesia largitur, *ibid.* IX. Ejus donationis diploma aliquibus allumentis foedatum, *ibid.* X. Wilfos debellat, 789. IV. Ejus diffidium cum Oſſa Merciorum Rege ad quem anuum pertineat, 790. IV. 796. XXVI. Hunnos vincit, 791. II. Ratisponae Synodum celebrat, in qua Felix Urgelitanus damnatur & haeresim abjurat, 792. I. Pippino ex Hilmentrudis concubina filio qui contra se conjuraverat vitam donat, 792. VII. Carolo de Saracenis victoria, apud Arelatem fabulosa, 793. IV. Carolus Ludovicum & Pippinum filios Reges cum exercitu contra Beneventanos mittit, *ibid.* IX. Danubium & Rhenum jungere frustra tentat, *ibid.* X. Francofordiensis Synodum celebrari curat contra Felicem Urgelitani haeresim & in causa Imaginum, 794. I. Alcuinum Concilii Patribus commendat, *ibid.* VII. Saxones sine praelio vincit, *ibid.* XI. Fastradam uxorem amittit, *ibid.* Ex ea duas filias suscepit & unam de concubina, *ibid.* Hadriani Papae epitaphium condidit, 795. I. Ab Hadriano collectionem Conciliorum & Eptomen canonum accepit, *ibid.* II. Iterum in Saxones movet, *ibid.* VIII. & *seq.* Hunnorum Regem suscipit qui se Christi fidem suscipituram sponduit, *ibid.* Angilbertum ad Leonem. III. PP. mittit pro confirmatione foederum praecedentium, 796. III. Vexillum S. Petri a Leone PP. ad se missum recipit, *ibid.* IV. & *seq.* Dicitur Urbis dominus & quo titulo, *ibid.* VI. & *seq.* Magnam partem thesauri Avatorum sibi ab Henrico Duce Forojulienſi transiſſit ad Leonem PP. mittit, reliquum Clericis & Optimatibus largitur, 796. IV. XVI. Hunnos ditioni suae subiicit, *ibid.* XV. & *seq.* Saxoniā devastat, *ibid.* XV. XX. Saracenorum Hispaniae terris vastitatem per duces infert, *ibid.* XV. XXI. Oſſam Merciorum Regem ad suffragia pro Hadriano Papae faciendā sollicitat, *ibid.* XXVI. Barchinam a Saracenis recipit, 797. II. Legationem Constantini Imp. suscipit, *ibid.* IV. Saxones rebelles domat, *ibid.* V. Conventum celebrat, in quo Capitularia XI. ad res Saxonicas spectantia condit, *ibid.* VI. Carolus M. Irenes Imperatricis Legationem de pace suscipit, 798. II. Duplicem Alphonſi Hispaniarum Regis Legationem de pace suscipit, *ibid.* III. In Saxones movet, *ibid.* IV. Carolo accepto Romanorum in Leonem Papam flagitio hunc in Franciam venire petit, 799. II. Leoni Papae obviam procedit, *ibid.* IV. Pippinum filium Aquitaniae Regem ei obviam mittit, *ibid.* In pauperes valde munificus, 799. VIII. Leidradum Lugdunenſem Archiepisc. & alios Urgellum mittit ut Felicem ab haeresi revocent, *ibid.* XI. Synodum Aquigrani celebrat in qua Felix iterum haeresim abiurat, *ibid.* XIV. Legationem Graecorum suscipit, *ibid.* XVII. Hunnico bello finem imponit, *ibid.* XIX. Britanniam Cismarinam per Duces domat, *ibid.* XX. Balcares insulas recipit & per Duces cum Saracenis res prospere gerit, *ibid.* XXI. Apud Wormatiam Conventum celebrat, *ibid.* III. Luidgardam uxorem amittit, & quatuor successive concubinas habet, *ibid.* VII. Carolus Romam pergit, 800. VIII. A Leone III. Papa Augulus, & Imperator dicitur, *ibid.* IX. & *seq.* Provincias Carolo subditae, *ibid.* Carolus Consulem te dicit, *ibid.* 801. IV. Indictionis notam suis diplomatibus addit, 800. XII. Nunquam Jerusalem fuit, *ibid.* XIII. Aaronis Caliphae legatos recipit, *ibid.* Carolus loca sacra Jerusalemorum ab Aaron concessa, *ibid.* XV. Elephantem

& alia munera ab eodem recipit, *ibid.* XVI. In Tuscia victoriam de inimicis insigni miraculo reportat, 801. I. Ad Longobardicas leges alias addit, *ibid.* IV. Populi Carolo M. subditi, *ibid.* V. Caroli non est Capitulum de honoranda Sede Apostolica, *ibid.* VI. In Franciam redit, *ibid.* VII. Auctores Martyrii S. Salvii Egoſimensis Episcopi gravi poena mulctat, *ibid.* VIII. Contra Beneventanos & Saracenos bellum gerit, *ibid.* IX. Legatos Constantinopolim mittit de suo cum Irene Aug. coniugio tractaturos, 801. I. S. Paulinum Gradensem Patriarcham maxime coluit & beneficis cumulavit, *ibid.* VI. & *seq.* Literas in Galliis restituit, *ibid.* VIII. Non est fundator Universitatis Parisiensis, *ibid.* XI. & *seq.* Aquigrani Synodum celebrat, *ibid.* XIII. Missos in provincias dirigit ad justitias faciendas, *ibid.* Monachos jubet emendare quod contra S. Benedicti Regulam factum fuisset, *ibid.* M. gantiae conventum celebrat & Nicephori Imp. legatos, suscipit ac absolvit, 803. III. Pannonicae confuit, *ibid.* V. Hunnorum conversionem Arnoni Salisburgenſi Archiep. committit, *ibid.* VI. In Synodo Ratisponenſi Chorepiscopus fieri prohibet, *ibid.* VII. Leoni Papae in Franciam venienti obviam procedit, 804. I. Gislam forem monasterii Kalenſis Abbatissam viſitat, *ibid.* I. & *seq.* Saxonicum bellum terminat, *ibid.* VI. Nullum ei gloriosius fuit, *ibid.* VII. Caroli praecceptum pro Ecclesia. Onaburgenſi an supposititium, *ibid.* IX. An denarium singulis annis B. Petro solvendum imposuerit, *ibid.* XIII. Ejus capitulationes pro Saxonia, *ibid.* XII. Regnum suum lustrat, 805. II. Hunnorum principem tucetur, *ibid.* III. Bohemos domat, *ibid.* IV. Filiis Carolo, Ludovico & Pippino regnum suum partitur, 806. IV. Iis Ecclesiae defensionem iniungit, *ibid.* V. Hujus divisionis charta legitima, *ibid.* VI. Venetorum & Dalmatarum Legatos suscipit, *ibid.* VIII. Cum utriusque foedus init, *ibid.* IX. XII. Per Carolum filium contra Sclavos & per Pippinum contra Mauros bellum gerit, *ibid.* XI. Legatos ad Leonem PP. mittit, & Ecclesiam Romanam novis muneribus ditat, *ibid.* XIII. Sancti Cypriani & Scillitanorum Martyrum Reliquias ex Africa Lugdunum asportari curat, *ibid.* XVI. Aaronis Caliphae & Thoma Patriarchae Jerusalemorum Legatos munera deferentes suscipit, 807. IV. Saracenos Hispaniae in Corsica & Sardinia per duces vincit, *ibid.* V. Carolum filium adversus Danorum Regem mittit, 808. IX. Eardulfum Northumbriae Reg. in regnum restituit, *ibid.* X. Queritur de Legato Leonis PP. *ibid.* XI. Conc. Aquigrani de processione Spiritus Sancti celebrat, 809. III. Scribit ad Leonem PP. & Spiritus sancti processionem ex Patre & Filio probat, *ibid.* IV. Venetiam Venetis reddit servata Grado Metropoli, 810. VI. IX. Cum Alhaca Saracenorum Hispaniae Rege pacem facit, *ibid.* IX. & *seq.* 812. IX. Item cum Nicephoro Imp. 810. XI. Nicephorum fratrem appellat, *ibid.* Cum Danorum Rege pacem facit, *ibid.* XII. Testamentum condit, 811. V. & *seq.* In eo omnes Galliarum Metropoles tribus exceptis nominat, *ibid.* Legatos Constantinopolim mittit pacis confirmandae gratia, 811. VIII. Pace cum Danis firmata bellum prospere gerit, *ibid.* IX. Saxorum Transalbanorum conversioni incumbit, *ibid.* X. 812. X. Cum Michael Graecorum Imperatore pacem facit, 812. VII. A Graecorum Legatis appellatur Imperator, *ibid.* Id raturum non habet Michael Imp. *ibid.* Cum Beneventanis pacem facit, *ibid.* IX. Quot Episcopatus

- in Saxonia fundarit, *ibid.* XI. Encyclicas literas mittit ad Archiepiscopos regni sui de caeremoniis Baptismi inquirens, *ibid.* XII. & *seq.* Hispaniis in Galliis habitantibus privilegium concedit, *ibid.* XIV. Legatos pro pace Constantinopolim mittit, 813. XIII. Ludovicum filium imperii consortem facit, *ibid.* XV. XVII. Bernardum nepotem Italiae Regem dicit, *ibid.* XIII. XVII. Quinque Synodos celebrari curat, *ibid.* XIV. Aquilgrani conventum habet, *ibid.* XIII. XV. & *seq.* In eo canones harum Synodorum examinari curat, ut ut vim legum obtineant, *ibid.* XIX. Ex iis Canonibus Capitulare XXVI. capitulis constantis excerptis, *ibid.* XV. XIX. Moritur, 814. XXII. Ejus epitaphium, *ibid.* Agnomen Magistri ei post mortem attributum, *ibid.* XXIII. Quo anno etatis mortuus sit, *ibid.* XXIV. Eius virtutes, *ibid.* XXV. Publica ejus veneratio, *ibid.*
- Carolus Caroli M. filius primogenitus, 776. II. 780. V. 783. III. Eius nativitas annus in controvertam vocatur, 783. IV. Ex eius victoria Saxonia erueudus, 784. IV. Saxones vincit, *ibid.* Bohemos domat, 805. III. 806. XI. Fuit Neufriae Rex, 805. II. Adversus Danorum Regem expeditionem suscipit, 808. IX. Moritur, 811. VII.
- Chorepiscopi a Synodo Ratisponensi fieri prohibentur, 803. VII. Duplicis generis erant, 815. X. Quidam erant Episcopi, *ibid.*
- Chorepiscoporum antiquorum & modernorum discrimen, *ibid.* XI.
- Clremifanense monasterium a Tassilone II. Bajoriae Duce fundatur, 778. XIX.
- Christophorus a Constantino Copronymo patre Caesar creatur, 768. VII. A Constantino Imp. nepote excecatur, 791. I.
- S. Chrodigangus sit primus Abbas Laureshamensis monasterii, 763. V. SS. Martyrum Gorgonii, Naboris & Nazarii Reliquias Roma in varia monasteria trnsfert, 764. I. & *seq.* Moritur, 766. IV. A Stephano II. Papa in Francia existente Archiepiscopi titulo ornatus fuit, *ibid.* VI.
- Claudius Episcopus postea Taurinensis floret, 815. VIII. Libros scribit in Genesim, Exodum & in Leviticum, *ibid.* Item in Evangelium S. Matthaei, in Epistolarum ad Galatas & de cultu sacrarum Imaginum, *ibid.* In libris de cultu Imaginum non recte sentit, *ibid.* Non est diversus a Claudio cuius Operis in Matthaeum Romae extat, *ibid.* IX.
- Clofelohavia Synodus tertia ab Ethelardo Cantuariensi Archiep. 803. IX.
- Codex dictus Carolinus a Carolo M. compositus, 767. II.
- Codex Regularum a S. Benedicto Anianensi Abbate componitur, 819. VI. & *seq.*
- Collectio Capitularum LXXX. Hadriano PP. & Angilramno Episcopo Merensi attributa, 786. III. Ex quibus descripta sit, *ibid.* IV. Ea usus est Ildorus Mercator in adornanda collectione Epistolarum apocrypharum, *ibid.* III.
- Collectio Ildori Mercatoris a quo, & quo tempore in Galliis accepta, 786. III.
- Colonia tempore Francofordiensis Concilii nondum erat civitas Metropolitana, 791. V. Quo tempore facta sit metropolis, 794. VI. 799. I. V.
- Coloniensis Synodus a Carolo Magno celebratur, 782. II.
- Communio puerorum a Concilio Turonensi sub Carolo M. sublata, adhuc saeculo XII. viguit in quibusdam Galliarum Ecclesiis, 813. XIV.
- Concordia Regularum a S. Benedicto Anianensi Abbate componitur, 819. VI. & *seq.*
- Constantinopolis Saracenorum incursionibus saevitur, 798. I. A Bulgaria obfidetur, 813. VIII.
- Constantinopolitana Synodus in causa Imaginum a Nicena II. diversa, commentitia, 794. X. Constantinopolitana Synodus in qua Iosephus Constantini Imp. incastitiam nuptiarum copulator in Sacerdotium restituitur, 806. III.
- Constantinopolitana Synodus contra SS. Monachos qui ob restitutionem Iosephi Constantinopolitano Patriarchae communicare recusabant, 808. I. 809. I.
- Constantinopolitana Synodus Antonium Sylae Metropolitanam ob sacras Imagines anathematizavit, 814. I.
- Constantinopolitana Pseudo-Synodus Iconomachorum, 814. XIV.
- Constantinopolitani Patriarchae universalis titulum sibi male assument, 785. I. & *seq.*
- Constantinus Pseudo-Papa creatur, 767. III. Pippinum ad suas partes petrahare tenat, *ibid.* IV. Theodori Ierosolymitani Patriarchae literas recipit & ad Pippinum mittit, *ibid.* V. Pauli Papae Legatos ab eodem dimitti petit, *ibid.* VI. Deponitur & in monasterium deportatur, 768. I.
- Constantinus Monachus Sylae Episcopus a Constantino Imperatore in exilium mittitur, 766. I.
- Constantinus Copronymus Monachos Imaginum defensores persequitur, 762. I. Vidis Bulgaria Constantinopolim triumphans ingreditur, 763. I. S. Stephanum Juniore legat, *ibid.* Eius Legati coram Pippino de fide Orthodoxa disputant cum Legatis Apostolicis, 764. IV. Eius Legati falso queruntur Imperatoris literas male fuisse interpretatas, *ibid.* VI.
- Constantinus in Proceres & sacrarum Imaginum defensores fovit, 766. I. S. Euphemiae Martyris corpus in mare proicit, 766. II. Pippino Regi persuadere conatur, ut filiam suam Gisilam Leoni filio conjugem det, 766. III. Monachos ob sacras Imagines vexat, 767. X. Eudociam conjugem Augustam & duos e filiis Caesares creat, 768. VII. Bulgariae vincit, 774. XX. Ab eorum Principe circumvenitur, *ibid.* In Bulgaria movens moritur, 775. I.
- Constantinus postea Imp. Leonis IV. & Irene filius nascitur, 771. VIII. Fit consors Imperii, 766. I. Leoni patri succedit, 780. II. Rotrudem Caroli M. filiam sibi desponsat, 781. I. III. Hadriano PP. scribit pro convocatione Concilii generalis, 784. II. 785. I. III. & *seq.* Priores suos ad Hadrianum PP. Legatos revocat, & alios mittit, 785. V. Septimam Synodum Constantinopoli inceptam & dissolutam Nicenae celebrari curat, 786. I. Mariam uxorem invitavit accipit, 788. V. De Irene matre releganda cogitat, 789. I. Eam Imperii administratione privat & solus imperat, 790. I. Eam Imperatricem iterum renunciat, 791. I. Patruos execat, *ibid.* Infeliciter adversus Bulgaros pugnat, *ibid.* Maria legitima uxor in monasterium detrusa Theodoten sibi copulat, 795. IV. S. Platonem carceri mancipat, *ibid.* S. Theodorum Studitam relegat, *ibid.* Ab Irene matre excecatur, 797. I.
- Constantinus Leonis Armeni Imp. filius a patre coronatus, 813. IX.
- Conventus Francorum extra mensam Maium aliquando celebrabantur, 775. V. 775. V. Caroli Magni aeo duplex conventus quotannis agebatur generalis nempe & particularis, 776. VIII. In conventibus discutenda Carolus M. proponebat, *ibid.* IX. De constitutis in iis conventibus Caroli auctoritas, *ibid.* X. Modus deliberandi in iis, *ibid.* XI. Illi conventus a Scriptoribus & Regibus vocantur Synodi, *ibid.* XII. Eorum canones Carolus M. examinari iubebat & confirmabat, 813. XVIII. & *seq.* Co.

- Cosmas Patriarcha Alexandrinus Episc. Epiphaniae Iconomachum anathematizat, 763. II. Moritur, 780. XIII.
- S. Cosmas Episcopus Chalcedonenfis ob sacrarum Imaginum defensionem a Leone Armeno in exilium mittitur, 816. III.
- Crumnus Bulgarorum Rex insignem de Nicephoro Imp. victoriam reportat, 811. I. Nicephori Imp. in ea occisi caput in ligno suspendit, *ibid.* In pacem consentit ea lege ut ex utraque parte transfugae reddantur, 812. V. Ea conditio a Graecis rejecta, *ibid.* VI. Michaellem Imp. vincit, 813. I. IV. Constantinopolim obsidet, *ibid.* VII. Adrianopolim expugnat, *ibid.* IX. Eam praedatur, 814. VIII. Moritur, *ibid.* IX.
- Crucis iudicio lites quandoque decidit, 775. VI. Cathredus fit Rex Cantii, 798. XVII. Moritur, 805. V.
- Crutragon Crummi Bulgarorum Regis successor Manuelem Adrianopolis Archiepiscopum cum sociis Martyrio afficit, 813. XI. & *seq.* Cum Bulgaria pacem facit, 817. XIX. & *seq.*
- S. Cypriani Carthaginensis Episcopi Reliquiae in Franciam ex Africa transferuntur, 806. XVI. In Ecclesia S. Joannis Baptista Lugdunensi reponuntur, *ibid.*

D

- Dalmatae legatos ad Carolum M. mittunt, 806. VIII. Cum eo foedus ineunt, *ibid.* IX. XII.
- Dalmatae pars Carolo paret, altera Graecis, *ibid.* XI. 813. XII.
- Dalmatae in pace a Graecis cum Carolo M. facta comprehenduntur, 812. VIII.
- Dani seu Normanni quo primum tempore in Angliam visi, 787. XIX. 788. XIII. Angliam devastare incipiunt, 793. VI. Contra Carolum M. filium prospere bellum gerunt, 808. IX.
- Decima in quatuor partes divisae a Synodo Salisburgenfi, 807. XI.
- Denarios singulos singulis annis Romanae Ecclesiae a Mercis solvi statutum, 775. X. A quibus id statutum, *ibid.* Denarii illi S. Petri denarii dicti, *ibid.*
- Denarium singulis annis a Francis solvendum a Carolo M. sanxit, 764. VIII.
- Dertofo a Ludovico Aquitaniae Rege obfidetur, 806. XV. Iterum obfidetur, 808. XIII. 809. X.
- Desiderata Desiderii Longobardorum Regis filia nubit Carolo Magno, 770. VI. Ab eo repudiatur, 771. I. & *seq.*
- Desiderius Tusciae Dux Pauli Papae Legatos ad Pippinum pro reconciliatione Tassilonis Bajoriae Ducis ulterius progredi vetat, 764. IV. & *seq.* Pippino falso significat, se nihil contra Pontificem Rom. tentasse, 765. IV. Senogalliam ditionis Pontificiae ferro & igne vastavit, *ibid.* Quae prius Ecclesiae reddiderat iterum invadit, 766. V. Christophorum & Sergium de amicitia Stephani PP. cum Regibus Francorum studiosos e medio tollere constituit, 770. I. & *seq.* Erga Stephanum PP. fraudulenter se gerit, *ibid.* IV. Agit de matrimonio Adalgis filii cum Gisela Caroli M. sorore, & de conjugio filiae cum altero Regum Francorum, *ibid.* V. Carolomanni filios vult ab Hadriano PP. Francorum Reges consecrari, 772. II. Exercitum in Exarchatum Ravennae mittit, & Romam se obsessurum minatur, *ibid.* A Carolo M. intra Papiam obfidetur, 773. II. Capitur cum uxore ac filia, & in Franciam transportatur, 774. VII. Leodium & dein Corbeiam relegantur, *ibid.* XI.

- Donatio Ludovici Pii Ecclesiae Rom. facta superposita, 817. VII.
- Durientis Synodus a Carolo Magno celebratur, 775. IV. & *seq.*

E

- Eadburga Brithrici Occidentaliunum Saxonum Regis uxor, venenum parans ad extinguendum adolefcentem marito valde charum, maritum ignoranter necat, 802. XIX. Cum thesauris in Franciam fugit, *ibid.* In monasterio locatur, e quo ob stuprum deicitur, *ibid.*
- Eanbalus fit Archiepiscopus Eboracensis, 780. XII. Ab Hadriano Papa pallium accipit, *ibid.* Moritur, 796. XXIX. Fuit condiscipulus Alcuini, *ibid.* 778. XI. & *seq.*
- Eanbalus Junior fit Episc. Eboracensis, 796. XXIX. Alcuini discipulus fuit, *ibid.* 818. XI. & *seq.* Apud Pinchanal Synodum celebrat, 798. XVI.
- Eardulfus fit Rex Northumbriae, 796. XXV. E regno dejectus in illud a Leone PP. & a Carolo M. restituitur, 808. X. Moritur, 810. XIII.
- Ebo Archiepiscopus Rhemensis Stephanum IV. Papam Remis suscipit, 816. IX.
- Ebraimus Aglabi filius Africae & Mauritaniae Principatus initium dat, 806. XVII.
- Edelredus seu Ethelredus fit Rex Northumbriae, 774. XXI. E regno deicitur & post decennium in illud restituitur, 778. XX. 790. V. Occiditur, 796. XXV. & *seq.*
- Edelvaldus seu Ethelvaldus Northumbriae Rex moritur, 865. VII.
- S. Edilburga S. Erconvaldi soror floret in Anglia, 762. VI. Non fuit Annae Orientalium Anglorum Regis filia, *ibid.* Moritur, *ibid.*
- Egbertus fuit Magister Alcuini, 778. XI.
- Egila Illiribetanorum Episcopus constantis est in fide adversus haereticos, 782. V. Laudatur ab Hadriano Papa, *ibid.* In die Paschatis errat, 783. IX. & *seq.*
- Eginhardi Annales sunt incerti Auctoris, idcoque sub eius nomine citantur, 772. III.
- Eginhardus annus a Natali Christi, non vero a Paschate incipit, 807. VI.
- S. Egil fit Abbas Fuldensis, 812. XV. & 818. VIII.
- Elias Ierosolymorum Patriarcha in exilium a Saracenis missus, 785. VI. & 786. IV. In Patriarchatum restituitur, 795. VII. Moritur, *ibid.*
- Elipandus Toletanae Ecclesiae Archiepiscopus haereticum Felicis Urgellitani Christum secundum naturam assumptam Filium Dei adoptivum. predicantem amplectitur, 783. IX. Eam haereticum disseminat, *ibid.* IX. & *seq.* & 792. II. Felicem ad haereticum reducit, 794. I. Scribit ad Carolum M. & testimonis patrum depravatis aut truncatis haereticum probat, *ibid.* Invehitur in Alcuinum conversionem suadentem, 790. XV. Felicis conversionis infens ad eum scribit, *ibid.* XVI. Contra Elipandum scribit Alcuinus, 800. XVIII. Elipandus ei cedit, & pie moritur, *ibid.*
- Elufenfis Metropolis in Testamento Caroli M. praetermissa, 811. VI.
- Eneco vivebat adhuc tempore cladis Francorum ad fauces Pyrenaei, 778. VI. Moritur, 783. XIV.
- Epiphaniae Episcopus Iconomachus a tribus Patriarchis anathematizatur, 763. II.
- Episcoporum post abdicationem viventium anni modo eis, modo successibus attributi, 786. XII. Episcoporum partes in Conciliis sub Carolo M. celebratis 776. VIII. & *seq.* & 813. XVII. & *seq.*

Erta Dionysiana in Gallia paulo serius usurpata, 783. I. & 788. X. *& seq.* Ante Caroli M. imperium a die Nativitatis Christi initium fimebat, 800. XII.
Ephelardus fit Archiepiscopus Cantuariensis, 701. XI. Alcuini Epistolam recipit, *ibid.* Romam petit ut Ecclesie sue primatum restitui curet, 706. XXVII. *& seq.* Synodum celebrat, *ibid.* Carolo M. ab Alcuino commendatur, *ibid.* Aliam Synodum apud Bacaneld celebrat, 798. XV. Primatum Cantuariensis Ecclesie restituit a Leone III. PP. obtinet, 701. XI. & 802. XXI. Synodum Clovesholfem celebrat & moritur, 803. IX.
S. Ethelbertus Orientalium Anglorum Rex ab Offa Merciorum Rege occiditur & quo anno, & 775. X. 793. V. Martyr occubuit, *ibid.*
Ethelbertus seu Edilbertus cognomento Pren, fit Rex Merciorum, 794. XIV.
Eucharistia a Concilio Turonensi sub Carolo M. pueris sublata, 813. XIV.
Eudocia Constantini Copronymi Imp. tertia uxor dicitur Augusta, 768. VII.
S. Euphemie Martyris reliquie a Constantino Copronymo Imp. in mare projecte, 796. II. Illas servantur, *ibid.* Sub Constantino & Irene Imp. inveniuntur & in proprium Templum referuntur *ibid.*
Euthrosyna Constantini Imp. Irene filii & Marie filia, 816. V.
Eusebius fit Patriarcha Jerolymorum, 767. VII.
S. Euthymius Sardinum in Lydia Metropolitanus interfuit Synodo septima, 787. II. Sub Leone Armeno & Michaela Balbo sacras Imagines defendit, *ibid.*
Ezimus Eneconis fit Rex Navarra, 783. XIV. Cum Ludovico Aquitania Rege reconciliatur, 806. XIV.

F

Ames valida Italiam & Gallie partem affligit, 793. IX.
Fastrada Caroli M. uxoris crudelitas causa conjuracionum in Carolum 786. VI. & 792. VII. Moritur & duas filias relinquit, 794. XI.
Felix Urgellitanus Episcopus Christum secundum naturam assumptam filium Dei tantum adoptivum pradicat, haresique sue initium dat, 783. IX. Ante Synodum Ratisponensem anno DCCXCII. celebratam haresim non abiuravit, 788. XI. Damnatur in Synodo Ratisponensi & Romae ab Hadriano PP. haresimque abiurat, 992. I. Elipandi Toletani Archiep. suafu ad vomitum redit, 794. I. Nulla Synodus adversus eum anno DCCXCIII. celebrata, *ibid.* II. In Synodo Francofordiensi damnatur, *ibid.* III. & VIII. Libellum quo suam propugnabat haresim ad Alcuinum mittit, 798. VII. *& seq.* Tribus libris a Paulino Aquileiensi, & septem ab Alcuino confutatur, *ibid.* XIV.
Felix in Synodo Romana a Leone III. Papa damnatur, 799. IX. *& seq.* Damnatur & in Synodo Urgellitana, *ibid.* XI. In Synodo Aquitranensi haresim abiurat, *ibid.* XIV. De sua conversione Urgellitano monent, *ibid.* XVI. Lugdunum relegatur, *ibid.* XIV. In suo errore moritur, 800. XIX. Vir doctus fuit, *ibid.*
Fidelis Abbas Hispani haresim Felicis Urgellitani Episc. amplectitur, 783. IX.
Florbertus Episc. Leodiensis quo anno mortuus fit, 762. IV.
Florus dicitur Magister Ecclesie Lugdunensis Subdiaconus floret, 813. XXVI. Ejus Opera, *ibid.*

Forojulienfis sedes Utinum postea translata, 791. VII.
Forojulienfis Concilii epocha 791. VI. Locus in quo Concilium celebratum, *ibid.* VII. Ob bellum Hunnicum in ann. DCCXCVI. dilatum, *ibid.* VIII. Quid in eo adum, *ibid.* Canones quatuordecim in eo sanciti, *ibid.* VIII.
Fortunatus fit Patriarcha Gradenfis, 801. IV. Pallium a Leone III. PP. accipit, *ibid.* In Franciam pergit auxilium Caroli M. imploraturus contra Joannem & Mauricium Venetiarum duces, *ibid.* & 803. III. *& seq.* Iterum in Franciam venit, 806. X. Ejus sedem occupat Joannes Diaconus, *ibid.* Ecclesia Polanica ei a Leone PP. committitur, *ibid.* In Patriarchatum restituitur, 810. VI.
Fortunius Navarra Rex non successit Eneconi Garfeano, 783. XIV.
Franci ad Roscidam vallem magnam cladem accipiunt, 778. III. *& seq.* A Saracenis in Septimania vincuntur, 763. I. *& seq.* Venetos subigunt, sed a Dalmatis repelluntur, 810. IV. Venetiarum partem occupant, *ibid.* VI.
Francofordiense Concilium Felicis Urgellitani haresim damnat, 794. I. *& seq.* Ei interfunt Legati Apostolici, *ibid.* V. Canones LXVI. in eo editi, *ibid.* Canon octavus est de quinque sedibus Metropolitanis, *ibid.* VI. Concilii Francofordiensis Patres decretum pro Imaginibus in secunda Synodo Nicena conditum rejiciunt, *ibid.* IX. *& seq.*
Frisii multi baptismum suscipiunt, 780. VI. Ad Idola redeunt, 784. VI.
Fulcaris seu Folerius fit Episcopus Leodiensis & quo anno mortuus, 762. IV. ex Faldense monasterio plures Sancti & viri illustres prodierunt, 779. IV. Dissensio in eo inter Monachos & Abbatem exorta sopitur, 812. XV.
Fulradus moritur, 784. VIII.

G

Entliacense Concilium de sacris Imaginibus & de processione Spiritus Sancti, 766. III.
Georgius fit Patriarcha Jerolymorum, 795. VII. Thomam successorem habet, 807. IV.
Georgius Synacellus Chronographiam suam publicat, 791. VIII. Interfuit septima Synodo, *ibid.*
Georgius Monachus Theopanis Continuatur, 813. III.
Geroldus Bajoariae Praefectus ab Hunnis occiditur, 799. XVIII. *& seq.* Inter martyres annumeratur, *ibid.*
Gerunda Caroli M. ditioni subicitur, 785. XIII. Carolus M. Gerundae festo die etiamnum colitur, *ibid.* XIV.
Gilberga Carolomanni Francorum Regis uxor marito mortuo cum duobus filiis fugit ad Desiderium Longobardorum Regem, 771. V.
Gisela Pippini Francorum Regis filia inter Moniales vitam degit & moritur, 770. VI. & 804. I. *& seq.*
Gisla Caroli M. filia Mediolani ab Archiepisc. Thoma e sacro fonte levatur, 781. I.
Godefridus Danorum Rex contra Carolum Caroli M. filium prospere bellum gerit, 808. IX. Cum missis Caroli M. colloquium de pace habet, sed frustra, 809. XI. Occiditur, 810. XII.
S. Gorgonii Martyris Reliquie Roma in monasterium Gorziense transferuntur, 764. I. *& seq.*
Gradenfis Patriarchatus Venetias transfertur, 810. V.

GRC-

Graci de ditionibus Pontificiis invadendis cogitant, 788. II. In Calabria a Francis & Longobardis vincuntur, *ibid.* IV. Eorum clavis a Francis in fugam vertitur, 809. IX.
Graci a Bulgaris vincuntur, 811. I. De pace cum iis frustra agunt, 812. V. *& seq.*
Gracorum Imperatoris Legati Carolum Imp. appellunt, sed hoc ratum non habet Michael Imp. 812. VII.
Gregorianum Officium Ambrosiani loco ubique recipi curat Carolus M. 787. IX.
Gregorii VII. Papae littere de Denario singulis in Francia domibus imposto, 804. VIII.
S. Gregorius Josephum Hymnographum Romam mittit pro causa Imaginum, 817. XVIII.
Gregorius adulescens Addula Dagoberti secundi Regis filiae nepos moritur, 776. XIII. Albricum nepotem successorem relinquit, *ibid.* XIII. *& seq.* Ejus Viva Auctor S. Ludgero apparet, eumque de futura dignitate monet, 778. X.
Grimoaldus Aragis filius fit Dux Beneventi 788. I. & III. a Carolo M. bello impetitur, 793. IX. Item a Pippino Italiae Rege, 800. VIII. Fabula de Grimoaldo conficta quod spargi curaverit in Francia pulverem ad boves interficiendos, *ibid.* XVII. Varia fortuna bellum gerit, 802. XXVIII. Winigisum Spoletii Ducem capit & reddit, *ibid.* Moritur, 806. XX.
Grimoaldus dicitur *Strofaiz* fit Dux Beneventi, 806. XX. Cum Carolo M. pacem facit, 812. IX. Eam cum Ludovico Pio confirmat, 814. XXIX. Occiditur, 818. VII.
S. Gummarus Lyrensum patronus moritur, 775. XII.

H

Hadfeldense Concilium, *vide*, Anglicanum.
Hadrianus consecratur Pontifex Romanus, 772. I. Carolomanni Regis filios Francorum Reges consecrare recusat, ob idque vexatur a Desiderio Longobardorum Rege, *ibid.* II. Carolum Magnum Romae cum laudibus suscipit, 774. II. Vexillum S. Petri Carolo misit sui Pontificatus initio, *ibid.* IV. In Missa pro Carolo orat, *ibid.* V. Carolum monet ut Metropolitanis Galliae sua jura reddantur, *ibid.* VI. Apud Carolum queritur de Leone Archiepiscopo Ravennae qui ditionis Pontificiae multas Urbes occupaverat, *ibid.* XII. Rom. Pontificem eligendi, & investituras dandi jus Carolo M. non concessit, 774. XIII. *& seq.* Carolum rogat ut Romam pergat, 775. VII. Contra hostes Romanae Ecclesiae ab eo auxilium postulat, *ibid.* VIII. Dignitatem Metropolitanam Ecclesiae Remensis confirmat, 775. XIV. Petit a Carolo ut sibi a Longobardis ablata restitui curet, 776. II. De Leone Archiep. Ravennae apud Carolum queritur, *ibid.* VI. *& seq.* A Carolo petit ut ejus & patris donatio sortitatur effectum, *ibid.* Carolum rogat ut Anastasium Nuncium Apostolicum quem apud se detinet Romanum remittat, 777. V. Apud Carolum Romanos excusat de venundatione mancipiorum Saracenis facta, 778. XVII. Sacerdotes Romanos de libidinosa vita falso accusatos scribit, *ibid.* Adversus hostes suos Caroli auxilium implorat, 780. XI. Pippinum Caroli filium de sacro fonte levat & Italiae Regem ungit, 781. I. Ludovicum alterum Caroli filium Aquitaniae Regem ungit, *ibid.* Tassilonem Bajoariae Ducem sollicitat ut Carolo renovet sacramenta, *ibid.* Sabinense territorium a Carolo Ecclesiae Romanae datum integrum sibi reddi postulat, 781. I. & 782. IV. Theodosium Juniores Au-

gustum a calumnia vindicat, 781. IV. Egilam Illiribetanorum Episcopus de constanti fide laudat, *ibid.* V. Scribit ad Episcopos Hispaniae contra Felicianam haresim & contra Migentianos in die Paschatis aberrantes, 783. IX. Plures ad Carolum M. Epistolae scribit, *ibid.* XIII. S. Tharasium Episcopus Constantinopolitanum in communionem recipit, 784. II. Scribit ad Constantinum & Irenem Imp. de titulo *Universalis* Patriarchae Constantinopolitano dato, 785. I.
Hadrianus Carolo M. gratulatur de victoria Saxonica, 786. VIII. Legatos in Britanniam mittit, *ibid.* IX. Ad Synod. Septimam Nicaeae congregandam Legatos mittit, 787. I. Tassilonem Bajoariae Ducem cum Carolo M. reconciliare frustra tentat, *ibid.* XII. Tassilonem nisi obediat Carolo anathematizat, *ibid.* Petit a Carolo ut civitates Ducatus Beneventani sibi reddantur, *ibid.* XVI. Queritur de Legatis a Carolo missis, *ibid.* XVII. Hadriani ad Bertaricum Viennensem Archiepiscopus Episcopi supposititia, *ibid.* XX. De multis apud Carolum queritur, 789. VII. Patriatum Ravenatensem sibi conservari a Carolo petit, *ibid.* VIII. Patricius nunquam appellatus fuit, *ibid.* IX. Queritur quod Episcopi & Monachae in Longobardia contra Canones graviter peccarent, 790. VI. Felicem Urgellitanum damnat, 791. I. Legatos mittit ad Synodum Francofordiensem, 794. V. Moritur, 795. I. Ejus epitaphium a Carolo M. conditur, *ibid.* Conciliorum & Canonum epitomen Carolo M. Romae existenti dedit, *ibid.* II.
Hadumarus fit primus Episcopus Paderbornensis, 795. X.
Hagebaldus seu Hadebaldus fit Archiepiscopus Coloniaensis, 819. VIII.
Hakemus. *Vide*, Albaca.
Hemmingus Godefrido patri succedit in regnum Danorum & pacem cum Carolo M. facit, 810. XII.
Henricus fit Abbas monasterii Mansae in Salsburgensi dicecesi, 785. XII.
Henricus Dux Forojulienfis fufus Hunnis eorum thesaurum capit, & ad Carolum M. mittit, 796. XVI. Occiditur, 799. XVII. *& seq.*
Hildebrandus Coloniaensis Episcopus fit Archiepiscopus Palatii, 791. V. Fit Metropolitanus, 794. VI. & 799. IV. Moguntina Synodo praesidet, 813. XVI. Stephano IV. PP. in Franciam venienti Ludovici Pii jussu obviam procedit, 816. IX. Moritur, 819. VIII.
Hildegardis nubit Carolo Magno, 771. I. Carolomannum dictum postea Pippinum filium parit, 776. II. Item Lotharium & Ludovicum unico partu, 778. XVI. Novem liberos peperit, 783. III. Moritur, *ibid.* II. Quo aetatis anno, *ibid.* Miraculis claret, *ibid.* V. Campidonense Monasterium fundavit, *ibid.* Ejus epitaphium a quo compositum, *ibid.* II. Ejus palterium, *ibid.* V.
Hilduinus Presbyter fit Archicapellanus Palatii sub Ludovico Pio, 819. VIII.
Himiltrudis Caroli M. concubina, 771. I. *& seq.*
S. Hippolyti Martyris Reliquiarum translatio in monasterium Sancti Dionysii, 764. VII.
Hispanus fit Rex Saracenorum Hispaniae, 788. XII. Moritur, 796. XXI.
Hispanorum fabulae de clade Francorum ad fauces Pyrenaei, 778. V. Hispani triplicis erroris arguuntur ab Alcuino, 798. X. *& seq.* Hispani unicum merfionem in baptismo adhibebant ex praecepto Gregorii M. *ibid.* XII. Hispani ab Alcuino merito reprehensi quod triplicem in Baptismo merfionem adhibentes tres personas Trinitatis ad singulas merfiones nominarent, *ibid.* XIII. Hispani Gallias in-

68-

colentibus privilegia a Carolo M. concessum, 812. XIV. Item a Ludovico Pio Imp. Hujus filio, 815. IV. & seqq.
Orologium mirae artis ab Aarone Calipha ad Carolum Magnum mittitur, 807. IV.
Hring vocabulum Germanicum quid significet, 796. XVI.
Hunaldus Waifarum filium Ducem facit, *ibid.*
Post Waifarum filii mortem se Aquitaniae Ducem iterum dicit, sed a Carolo M. capitur, 799. II.
Hunni seu Avars a Carolo M. vincuntur, 788. VII. Hunni belli origo, 790. III. Hunni a Carolo M. debellantur, 792. II. Hunnorum regni situs, *ibid.* III. Eorum pars cum suo duce Theodone ad Carolum veniunt & Baptismum suscipiunt, 795. VIII. & seqq. Hunni diversis Regibus parebant, 796. XVII. A Pippino Rege Caroli M. filio & Henrico Forojulienfi Duce vincuntur, *ibid.* XV. & seqq. Hunna Salisburgensi Episcopo subiecta, *ibid.* XVIII. Hunnicum bellum a Carolo M. finitur, 799. XIX.
Hymus asperissima tam in Oriente quam in Occidente favit, 763. III.

I

I Binarabi Saracenus Casaraugustae Praefes ad Carolum M. confugit, 777. III. & seqq.
Iconomachorum seditione septima Synodus Constantinopoli inchoata dissolvitur, 786. I.
Ierophylma a Saracenis vastatur, 814. XXVI. & seqq.
Iesse Ambianensis Episcopus a Concilio Aquigranensi ad Leonem PP. missus non est, 809. III. Scribit ad Clerum suum de Baptismo, 812. XII. & seqq.
De imaginibus Sanctorum actum in Concilio Gentiliacensi, 766. III.
Imago Salvatoris a Judaeis crucifixa sanguinem copiosum emittit, 780. XIII.
Imaginibus honorariam adorationem, non autem veram Latriam exhibendam decernit Septima Synodus, 787. VI. Hoc decretum a Patribus Concilii Francofordiensis reiicitur, 794. IX. & seqq.
Imagines a Leone Armeno abolita, 814. XIV.
Imaginum cultores vexantur, 817. XVI. & 818. I.
Imma Eginhardi uxor non fuit filia Caroli M. 792. V.
Indictio Constantiniana a die natali Christi cum annis Incarnationis postea inchoata, 803. IX.
Ingelheimi Synodus a Carolo M. celebratur contra Tassilonem Bajoariae Ducem, 788. VI.
Joannes Ierosolymitanus Patriarcha sub Carolo Magno fictitius est, 800. XIII.
Joannes Patriarcha Gradenfis a Joanne Venetiarum Duce nefarie occiditur, 801. III.
Joannes Diaconus Patriarcham Gradensem se dicit, absente Fortunato vero Patriarcha, 806. X.
Joannes Archiepiscopus Arelatenfis Theodulphum Aurelianensem Episcopum sollicitat ut scribat de Baptismo, 812. XII. Stephano IV. in Franciam venienti iussu Ludovici Pii obviam procedit, 816. IX.
Joannes Curopalata dictus Scyltiza & Thracensis Theophanem continuat, 811. III. Ejus dignitates, *ibid.*
Joannes Venetiarum Dux Joannem Patriarcham Gradensem nefarie occidit, 802. III. Ab Oberlerio dignitate deponitur, 806. VIII.
S. Joannicus postea Abbas militat pro Graecis contra Sclavinos, 782. I. Iconomachorum haeresim abjurat, *ibid.*
Iosephus magnae Ecclesiae Constantinopolitanae economus a S. Tarasio ob incestas nuptias

Constantini Imp. Sacerdotio depositus in illud restituitur a Nicephoro Patriarcha, 806. III.
Iosephus Hymnographus a S. Gregorio Decapolitano Romano missus captivus in Cretam abducitur, 817. XVIII. Sacras imagines defendit, *ibid.* Ecclesiam suis hymnis illustravit, *ibid.*
Irene Athenis oriunda Leoni IV. Imp. nubit, 769. III. Constantinum filium postea Imperatorem parit, 771. VIII. Cum Constantino filio imperium suscipit, 780. II. Rotrudem Caroli M. filiam in conjugem Constantino filio poscitat, 781. III. Cum Saracenis pacem facit, *ibid.* IV. Sclavinos tributum pendere cogit, 782. I. Hadriano PP. scribit pro convocatione Concilii generalis, 784. II. 785. I. III. & seqq. Priores Legatos ad Hadrianum PP. revocat & alios subrogat, *ibid.* V. Septimam Synodum Cpoli inceptam & dissolutam Niceam celebrari curat, 786. I. 787. I. Causa est belli inter Francos & Graecos, 788. V. Constantinum filiam ad Mariam uxorem accipiendam cogit, *ibid.* In Constantini Imp. filii domesticos fovit, 789. II. Imperii administratione privat, 790. I.
Irene a Constantino filio Imperatrix iterum renunciat, 791. I. Constantino suadet ut legitima conjuge repudiata aliam superinducat, 795. IV. Monachos his illegitimis nuptiis adversantes defendit, *ibid.* Constantinum Imp. filium excaecat, 797. I. Legationem de pace ad Carolum M. mittit, 798. II. De Irene cum Carolo M. conjugio agit, 801. I. & seqq. Irene ex imperio deicitur & in Principis insulam, ac dein in insulam Lesbium relegatur, *ibid.* Moritur, 803. I. A Graecis colitur, *ibid.*
Ilmsur Saxonum Idolum a Carolo M. destruitur, 772. IV. Hujus Idoli explicatio, *ibid.*
Isen Rex Saracorum Hisp. Vide, Hisiam.
Isidori Mercatoris Collectio a quo & quo tempore in Gallias accepta, 785. III.
Istria Francis parit, 789. VI.
Italia item fame affligitur, 793. IX. Terrae motu concutitur, 801. II.

K

K Arintha per S. Virgilium Salisburgensem Episcopum Christi fide imbuatur, 780. X.
Kenulfus Occidentalium Saxonum Rex, moritur, 785. XVI.
Kenulphus fit Rex Merciorum, 796. XXV. XXVII. Legatos Romanam mittit ut dignitas Metropolitana Cantuariensi Ecclesiae restitueretur, *ibid.* XXVII. & seqq. Bacanceldeus Concilio praesidet, 798. XV. Supremum sibi in Cantio imperium arrogat, *ibid.* XVI.
Kinebertus Vintoniae civitatis Episcopus cum Ethelardo Cantuariensi Episcopo Romanam Kenulpho Merciorum Rege legatur pro primatu Ecclesiae Cantuariensis, 796. XXVIII.

L

L Ambertus Archiepiscopus Cantuariensis moritur, 701. XI.
Laudum acclamationes in creatione Imperatorum, Patriariorum, & Pontificum Romanorum, 774. II. & seqq.
Laureaci toto saeculo octavo nulli fuere Archiepiscopi, 798. V. Laureacensis Metropolis anno circiter DLXVIII. extincta fuerat, 818. V. Laureacensis Metropolis restituitur, *ibid.* IV.
S. Laurentius fit primus Venetiarum Patriarcha, 810. V.

Laureshamense monasterium in Episcopatu Worcesteriensi a Willifinda & Cangore Comite ejus filio fundatur, 763. V. & 774. XVIII. Ad illud monasterium S. Nazarii Martyris Reliquiae transferuntur, 764. I. & seqq. & 774. XVIII.
S. Lebnicus Saxonum conversioni incumbit, 772. V. Moritur, 773. III. a Sancto Livino Martyre Gandavensium Apostolo diversus est, *ibid.*
Leidradus Archiepiscopus Lugdunensis Urgellam a Carolo M. mittitur ut Felicem Episcopum ab haeresi revocet, 799. XI. Duas Urgelli Synodos celebrat, *ibid.* XI. & seqq. A Carolo M. obtinet ut S. Cypriani & Scilitanorum Martyrum corpora ex Africa alata in Ecclesia Lugdunensi exponantur, 806. XVI. Monasterium insulae Barbarae restaurat, *ibid.* XVIII. Scribit libram de Sacramento Baptismi, 811. XII. Episcopatum abdicat, & Suesione in monasterio vitam ducit, 815. X.
S. Leo Magnus a Paulo quinto PP. in novum Templum transfertur, 816. VII.
S. Leonis II. corpus a Paulo quinto transfertur, 816. VII.
Leo III. fit Pontifex Romanus, 795. III. Primatum Cantuariensi Ecclesiae ablato restituit, 791. XI. Legatos ad Carolum M. & vexillum S. Petri mittit, 796. IV. & seqq. Caroli Patriciatum confirmat, *ibid.* dicitur Urbis dominus, *ibid.* VI. & seqq. Triclinium in Lateranensi palatio aedificat, *ibid.* VII. Salisburgum in Metropolim erigit, 798. V. Leoni Romani linguam abscindunt & oculos erueri tentant, 799. I. & seqq. Dei beneficio linguae & oculorum usum Leo recipit, *ibid.* In Franciam venit, *ibid.* Leoni obviam procedit Pippinus Italiae Rex & postea Carolus M. *ibid.* IV. Romam redit, *ibid.* V. Antea Paderbornensem Ecclesiam consecrat & in ea Reliquias S. Stephani protonartyris recondit, *ibid.* VI. Leonis privilegium in favorem Ecclesiae Eresburg commentitium, *ibid.* VII. Leo Felicem Urgellitanum in Synodo Romana damnat, 799. IX. & seqq. Carolum M. Augustum & Imperatorem dicit, 800. IX. & seqq. Victoriam de inimicis in Tuscia insigni miraculo reportat, 801. I. Litaniam Gallicanam seu minorem celebrandam constituit, *ibid.* II. Leonis opera publica ab Anastasio ordine recensita, *ibid.* III. Leo Legatos Constantinopolim mittit tradaturus de Irene cum Carolo Imp. conjugio, 802. I. Fortunato Gradenfi Patriarchae Pallium mittit, *ibid.* IV. & seqq. Mantuam & inde in Franciam venit, 804. I. A Carolo Imp. honorifice suscipitur, *ibid.* Mantuum Episcopali sede exornat, *ibid.* II. Episcopos Iria Gradenfi Patriarchae subdit, *ibid.* III. Romam redit, *ibid.* S. Suibertum non canonizavit, *ibid.* IV. & seqq. Fortunato Patriarchae Gradenfi Ecclesiam Polanum committit, 806. X. Queritur apud Carolum Imp. de Saracenorum incursionibus, *ibid.* XIII.
Leo de Legatis Caroli Imp. queritur, 807. IX. & seqq. Eardulfum Northumbriae Regem in regnum restituit, 808. X. & seqq. Cum Leone Angli dolose agunt, *ibid.* XII. Leo additamentum Symbolo factum non probat, 809. VII. Carolum Imp. rogat ut Symbolum cum additamento in capella Regia intermitteret, *ibid.* VIII. Dns tabulas in Basilica S. Petri affigit in quibus Symbolum Graece & Latine legatur sine additamento, *ibid.* Adversum Leonem Romanum tumultuantur, 815. I. Leo Papa moritur, 816. VI. Ejus nomen Martyrologio Romano non inferibitur, *ibid.* Inter Sanctos numeratur, *ibid.* VII. Ejus corpus cum Leonis I. II. & IV. ossibus transfertur, *ibid.* & 816. VII.
Ann. Ecl. Tom. XIII.

Leo Archiepiscopus Ravennae urbes Pontificiae ditionis occupat, 774. XII. Ravennae & Gabbali Principem se dicit, & Pentapolenses ad dditionem pellicere tentat, 776. VI. & seqq. Leo IV. Constantini Copronymi filius cum Irene nubit, 769. III. Constantinum filium postea Imperatorem suscipit, 771. VIII. Constantino Copronymo Patri succedit, 775. I. Constantinum filium imperii consortem facit, 776. I. Nicephorum fratrem Caesarem relegat, *ibid.* Telerum Bulgarorum Principem e sacro lavacro suscipit, 777. I. Eum Patricium creat, *ibid.* Irene uxoris consobrinam ei dat in conjugem, *ibid.* Moritur, 780. II. Leo Armenus fit Imperator, 813. I. & V. Michaellem Imp. cum uxore & liberis in monasteria detrudit, *ibid.* VI. Ejus impietatis praestigia in coronatione, *ibid.* VII. Constantinum filium coronat, *ibid.* IX. Leoni duo supra triginta imperii anni promittuntur a Sabbatio quodam si omnem Imaginum memoriam aboleret, 814. I. Quo anno ob sacras Imagines persecutionem movit, *ibid.* II. & seqq. Quo anno S. Nicephorum Patriarcham in exilium mittit, *ibid.* De Cronni Bulgarorum Regis morte se factat, *ibid.* X. Persecutionem movet in cultores Imaginum, *ibid.* XI. & 815. I. Plures Sanctos Episcopos in exilium mittit, 814. XIII. Theodotum Cassiteram in sedem Constantinopolitanam intrudit, *ibid.* XIV. Pseudo-Synodum Constantinopoli celebrat, *ibid.* Imagines abolet, *ibid.* Earum cultores vexat, *ibid.* XV.
Leo dolo impetrat ut S. Niceta cum Pseudo-Patriarcha Theodoro communicet, 815. I. Eundem Nicetam in exilium pellit, *ibid.* II. SS. Theodorum & Nicolaum Studitas relegat & indignis modis vexat, 814. XVI. & seqq. & 815. III. S. Theophanem Siagrii monasterii Abbatem in exilium mittit, 816. I. & seqq. Item S. Stephanum Hegumenum Triglensis monasterii & S. Cosmam Episcopum Chalcedonensem, *ibid.* III. SS. Theodorum & Nicolaum Studitas e loco prioris exilii Bonitiam transfert, 814. XVII. Inde Smyrnas eos relegat, 816. IV. Leonis uxor Theodosia Arlaberi Patricii filia, *ibid.* V. Leo ad Ludovicum Pium Legatos mittit & cum eo pacem facit, 817. XI. & seqq. Cum Bulgari pacem facit, *ibid.* XIX. & seqq. Ejus impietas in illo foedere reiiciendo, *ibid.* Sacrarum Imaginum cultores vexat, 817. XVI. & 818. I.
Leo Grammaticus Theophanem continuat, 812. III. & 813. III.
Liburnia Francis parit, 789. VI.
Liudgarda Caroli M. uxor moritur, 800. VII.
Lotharius Caroli M. & Hildegardis filius nascitur & moritur, 778. XVI.
Lotharius Ludovici Pii Imp. filius a patre Rex Bajoariae dicitur, 814. XXI. Ad Paderbornensem Conventum pergit, 815. XIV. Bajoaria exauctoratur & fit consors imperii, 817. IX.
S. Ludgerus postea Monasteriensis Episcopus, adhuc Diaconus in Angliam proficiscitur ut Alcuinum Magistrum audiat, 769. IV. In patriam redit, 773. IV. Fit presbyter, 777. II. In Frisia Evangelium praedicat, 778. X. S. Gregorius Abbas & Ecclesiae Traiectensis ad Rhenum Rector nuper demortuus ei apparet & de futura dignitate cum monet, *ibid.* Ejusdem Sancti Gregorii Abbatis vitam scripsit Ludgerus, 776. XIV. Saviente persecutione e Frisia recedit, 784. VI. & seqq. Fit Episcopus Mimigardesfordensis seu Monasteriensis, 802. XVII. Tria monasteria construxit, *ibid.* Ad Deum migrat, 809. VIII. Ludgeri Epistola ad Rijk.
R i r e
I r i

fridum Traiectensem Episcopum de miraculis & canonizatione S. Suidberti supposititia, 778. IX.

Ludovicus Pius Caroli M. & Hildegardis filius nascitur, 778. XVI. Ab Hadriano PP. Aquitaniae Rex ungitur, 781. I. A Carolo M. patre cum exercitu contra Beneventanos mittitur, 793. IX. Conventum regni Aquitaniae generalem Tolosae habet & Alphonso Hisp. Regis Legatos suscipit, 797. II. Barcinonem expugnat & cultum Divinum in ea restituit, 801. X. & *seqq.* Navarræus in amicitiam suscipit, 806. XIV. Primam expeditionem in Dertosam suscipit, *ibid.* XV. Secundo eam obsidet, 808. XIII. & 809. X. Vascones rebellantes domat, 810. IX. A Carolo M. Patre fit confors imperii, 813. XIII. XV. & XVII. Aquigrani Conventum celebrat, 814. XXVI. Leenis Armeni Imper. Legatos suscipit, *ibid.* XXVII. Ad eum Legationem dirigit, *ibid.* Cum Grimoaldo Beneventi Duce pacem firmat, *ibid.* XXIX. Lotharium filium Bajoariae & Pippinum alterum filium Aquitaniae Reges dicit, *ibid.* In favorem Hispanorum Gallias incolentium duas constitutiones edit, 815. IV. & *seqq.* Saracenis Hispaniae bellum indicit, *ibid.* VII. Conventum Paderbornae celebrat, *ibid.* XIV. Stephanum IV. PP. honorifice suscipit, 816. IX. Bernardo Italiae Regi jubet ut eum committet, *ibid.* Legatos ei obviam mittit, *ibid.* Ab eo coronatur Imp. *ibid.* VIII. Aquigrani Conventum celebrat, 816. XI. In eo Regulam pro Canonicis & Sanctimonialibus canonicis viventibus fieri jubet, *ibid.* XII. Utramque Regulam ad omnes Metropollitas mittit, *ibid.* XVI. Soraborum & Vasconum tumultum comprimit, *ibid.* XX. Aquigrani Conventum celebrat in quo Lotharium filium Imperatorem dicit, 817. III. & IX. Ordinem S. Benedicti ad uniformitatem redigit, *ibid.* IV. & *seq.* Ejus donatio Romanae Ecclesiae facta supposititia, *ibid.* VII. Monasteria in tres classes dividit, 817. VIII. Ludovicum filium Bajoariae Regem dicit, *ibid.* IX. Graecorum & Saracenorum Hispaniae Legatos suscipit, *ibid.* XI. Cum utrisque pacem facit, *ibid.* XII. Bernardum Italiae Regem & alios conjuratos punit, eisque fratres in monasteria mittit, *ibid.* XIII. & *seqq.* Britannos & alios rebelles domat, ac conjugem amittit, 818. VI. Siconem Beneventanum Ducem praeficit, *ibid.* VII. Capitulare in XXVIII. Capitula distinctum edit, 819. I. Juditham uxorem ducit, *ibid.* XII. Pannoniae Ducem rebellem domat, *ibid.* III. Hilduinum Archicapellanum Palatii constituit, *ibid.* VIII. Ejus Vita Auctor in nota temporum parum accuratus, 801. XII.

Lullus S. Nazarii Martyris Reliquias in novam Ecclesiam Laureshamensem transfert, 774. XVIII. Moritur, 786. XI. & 791. IX.

M

M Adelveus Episcopus Virodunenfis moritur, 776. XV.

Magdeburgensis Episcopatus initia Carolo Magno debentur, 812. XI.

Magnus Archiepiscopus Senonensis Theodulphum Aurelianensem Episcopum sollicitat ut scribat de Baptismo, 812. XII. & *seq.*

Mangana locus erat Constantinopoli, in quo afferebantur machinae bellicae, 798. I.

Manic haec a Michaele Curopalate Imp. capite plebsi jubentur, 812. I.

Mansæ monasterium, in dioecesi Salisburgenfi ab Odilone Bajoariae Duce fundatum, 785. XII.

Manuel Adrianopolis Archiepiscopus in Bulgaria captivus adducitur, 813. X. Cum sociis martyrio coronatur, *ibid.* XI.

Marchionis vocabulum unde deductum, 815. V.

Maria Armeniaca nubit Constantino Imperat. Irenes filio, 788. V. A marito repudiatur, 795. IV. Mater fuit Euphrosynæ Michaelis Balbi Imp. uxoris, 816. V. Consulit S. Theodorum Studitam utrum ad filiam Imperatricem venire debeat, *ibid.*

Martyrologium Ufuardi quo tempore exaratum, 778. XIV. Eo usa est Romana Ecclesia ante recentius Romanum, *ibid.* In variis Galliarum Ecclesiis etiamnum legitur, *ibid.*

Martyrologium Bedæ auctum a Floro Lugdunensi Diacono, 813. XXVI.

Matrimonium ratum sed non consummatum a Romano Pontifice dissolvi potest, 771. II. & *seq.*

Mauregatus Alphonsum Castum Hisp. Regem in partem Cantabriae se recipere compellit, 783. VIII. Ignominiosum tributum Saracenis solvit, *ibid.* Moritur, 790. II.

Mauricius Venetiarum Dux Joannem Patriarcham Gradensem nefarie occidit, 802. III. Fortunatum ejus in Patriarchatum successorem efficit, *ibid.* IV. Ab Obelerio gradu deicitur, 806. VIII.

Mauritaniae Principatus initium, 806. XVII.

S. Meinolphus Diaconus Budicæ in Dioecesi Paderbornensi monasterium construit, 816. XVIII.

Merciorum regnum Romanae Ecclesiae veldigale redditur, 775. X. & 794. XIII.

Metenses quidam Episcopi dicti Archiepiscopi, 766. VII. & *seq.*

Metropoles tres Galliarum nempe Narbo, Elusa & Aquæ Sextiae in Testamento Caroli M. non nominatae, 811. V. & *seq.*

Michael Rhangabe fit Imperator, 811. II. Procopiam Nicephori Imp. filiam conjugem Augustam coronat, *ibid.* SS. Theodorum & Platonem & Josephum Archiep. Thessalonicensium ad concordiam cum Nicephoro Patriarcha revocare studet, *ibid.* Legatos ad Carolum M. mittit, *ibid.* IV. Theophylactum & Stauracium filios Imp. coronat, *ibid.* Manichæos & Athinganos capite plebsi jubet, 812. I. Cum Bulgari pacem irrito conatu tractat *ibid.* V. & *seq.* Pacem cum Carolo M. confirmat, 812. VII. Non firmat titulum Imperatoris a suis Legatis Caroli M. datum, *ibid.* A Crumno Bulgarorum Rege vincitur & imperio deponitur, 813. I. & IV. Fit Monachus, *ibid.* VI.

Migentius in Hispania circa diem Paschatis aberrat, 783. IX. Ab Hadriano PP. reprimitur, *ibid.* Item ab Elipando Archiep. Tolitano, *ibid.* X.

Mindensis Episcopatus fundatur, 785. IX.

Missi Dominici qui dicerentur, 801. XV. Eorum potestas & officium, *ibid.* Provinciae ad quas mittebantur, 819. I.

Moguntina Synodus sub Carolo M., 813. XIV. Ei praesident Riculfus Moguntinus & Hildobodus Coloniensis Archiepiscopi, *ibid.* XVI.

Monachi ob earumdem imaginum perfectionem a Constantino Copronomo perfectionem patiuntur, 762. I. Monachi XXXVIII. ob sicatas imagines martyrio afficiuntur, 767. X. & *seq.*

Monachi sanctitate illustres interfunt Septima Synodo, 787. II. Monachi viginti Laura S. Sabæ a Saracenis martyrio coronantur, 796. XXX. & *seq.*

Monachi monasterii Sacundionis illegitimis Constantini Imp. nuptiis adversantes in exilium pel-

S

Ratgarius Fuldenfis Abbas deponitur, 812. XV. In exilium mittitur, 818. VIII. S. Eigilis successoris precibus ab exilio revocatur, *ibid.* Alterum monasterium construit, *ibid.*

Ratisponensis Synodus in qua Felix Urgellitanus damnatur & haeresin abjurat, 792. I.

Ratisponensis altera Synodus tres sanctiones adversus Chorepiscopos edit, 803. VII. Sedes Ratisponensis & Basilica S. Emmerami in urbem transfertur a Sindberto Episcopo, 781. II. Reges constituti sunt ut Ecclesiae & regni curam gerant, 802. XVI.

Regula pro Canonicis & Canonicabus in Conventu Aquigranensi sub Ludovico Pio componitur, 816. XI. & *seqq.*

Regularum Codex & Concordia a S. Benedicto Anianensi Abbate componitur, 819. VI. & *seq.*

Remensis Ecclesiae dignitas Metropolitana ab Hadriano PP. confirmatur, 775. XIV.

Remensis Synodus sub Carolo M. 813. XIV.

S. Remigii Pippini Regis frater moritur, 771. VII. Corpus ejus Sueffonas & inde Rotomagum transfertur, *ibid.* S. Remigii in Rotomagensem Ecclesiam munificentia, *ibid.*

Rhodus insula a Saracenis devastatur, 807. I. Riculfus Collectionem Isidori Mercatoris in Gallias spargit, 785. III. Fit Archiepiscopus Moguntinus, 786. XI. Synodo Moguntinae praesit, 813. XVI. Moritur, *ibid.*

Romana Synodus sub Stephano III. Constantini Pseudo-Papae facta corrigit, 759. I. Sacrum Imaginum cultum probat, *ibid.* Ei duodecim Episcopi e Gallia missi interfunt, *ibid.*

Romana Synodus sub Hadriano PP. in qua datur Carolo M. jus eligendi Pontificem & Episcopos ab eo investituras suscipere decernit, 774. XIII. & *seqq.*

Romani Leoni III. PP. linguam abscondunt & oculos erueri tentant, 799. I. & *seq.* Iterum adversus eum tumultuantur, 815. I.

Romani Pontifices post Pippini donationem tam Romae quam in Exarchatu Ravennensi dominati sunt, 789. IX. Et quidem volvi, 796. XI. Romanus Pontifex matrimonia rata, sed non consummata potest dissolvere, 799. III. Romanum Pontificem eligendi jus Carolo Magno non est concessum, 774. XIII. & *seq.*

Romani Pontifices post suam ordinationem Legatos mittebant ad Reges Francorum tanquam ad Romanorum Patricios, 796. IV.

Romani Pontifices ante Nicolaum primum in literarum subscriptionibus nomen suum vel primo vel ultimo loco pro arbitrio ponebant, 799. VII.

Romani Pontifices vel die mortis, vel altero post die sepeliuntur, 814. XXII.

Romanum Pontificem electum coram Legatis Caesaris consecrari statuit Stephanus sextus, 816. XIX.

Romanum Xenodochium S. Spiritus ortum suum & incrementa debet Inae & Offæ Anglo-Saxonum Regibus, 775. X.

Rotrudis Caroli M. filia ab Irene postulat pro conjugem pro Constantino Imp. filio, 781. III. Et desponsatur, *ibid.* I. Rotrudis natalitatis annus, 783. III. Moritur filium Ludovicum ex illicita copula relinquens, 810. VIII.

S. Rudberti Reliquiae ad Ecclesiam in ejus honorem edificatam a Virgilio Episcopo transferuntur, 773. V.

Rudolfus Rabani discipulus Vitam ejus scripsit, 814. XXVIII.

S. Rumoldus Dublinensis quondam Episcopus martyrio coronatur, 775. XI. Est hodie Meghlinensium patronus, *ibid.*

Sabbatius quidam vates Leoni Armeno Imp. duos supra triginta imperii annos promittit, si Sacras Imagines abolere velit, 814. I. Sabinense monasterium Ecclesiae Romanae a Carolo M. conceditur, 781. I. Illud sibi integrum reddi postulat Hadrianus PP. 782. IV.

Salisburgenfis sedes e monasterio S. Petri ad Ecclesiam in honorem S. Rudberti edificatam a Virgilio Episcopo transfertur, 773. V. Salisburgenfi Episcopo Hunnia subicitur, 796. XXVIII. Salisburgenfis sedes erigitur in Archiepiscopatum, 798. V. Ejus amplitudo, *ibid.* VI. Salisburgenfis Synodus, 807. XI. In ea potissimum de decimis actum, *ibid.*

S. Salvius Engolismensis Episcopus martyrium patitur, 801. VIII.

Sanctus Navarrae Rex non successit Eneconi Garseano, 783. XIV.

Saracenor quidam Hispaniae Praefecti ad Carolum M. confugiunt, 777. III. & *seq.* Saraceni cum Irene Imperatrice pacem faciunt, 781. IV.

Saraceni Hispaniae Francos in Septimania vincunt, 793. I. Nullam in ea urbem occupant, *ibid.* II. Pacem cum Christianis ante triennium fecerant, *ibid.* III. Caroli M. de Saracenis victoria apud Arclatem fabulosa, *ibid.* IV. Saraceni Arausionem in Provincia capiunt, *ibid.* III. Saracenor Hispaniae terrae a Carolo M. vastatae, 796. XV. & XXI. Saraceni Palaistinam devastant & Monachos viginti Lauræ S. Sabæ occidunt, *ibid.* XXX. & *seq.* Barcinonam Carolo M. tradunt, 797. II. Eorum dissidia Christianis favorabilia, *ibid.* III. Saraceni Constantinopolim usque excurrunt, 798. I. Nicephorum Imp. vincunt, 803. II. Imperium vastant, 803. I. Item Rhodum, 807. I. In Corfica & Sardinia a Carolo M. Ducibus vincuntur, *ibid.* V. Corficam diripiunt, 809. XI.

Saraceni Francorum insulas devastant, 813. XX. Minores Graecorum insulas praedantur, *ibid.* XXI. Cum Siculis in annos decem pacem faciunt, *ibid.* XXII. & *seqq.* Palaistinam & Jerusalem vastant, 813. XXV. & 714. XXVI. & *seq.* Saraceni Hispaniae Legatos ad Ludovicum Pium mittunt & pacem cum eo faciunt, 817. XI. & *seq.*

Saxones a Carolo M. bello quod per triginta tres annos duravit appetuntur, 772. III. & *seq.* Saxorum Idolum *Irminul* dictum destruit Carolus M. *ibid.* Eorum conversioni SS. Libuinus & Sturmio incumbunt, *ibid.* V. Saxonia a Carolo M. vastatur, 774. XVII. Saxones Carolo obsides dant, 775. IV. Iterum rebellant, 776. IV. Baptisimum suscipiunt, *ibid.* V. & 777. III. Rebellant iterum sed comprimuntur, 778. VIII.

Saxones denuo rebellant, 779. I. A Christi fide deficient & monasterium Fuldenle invadunt, *ibid.* III. Eorum multi baptizantur, 780. V. & 781. V. Fidem Carolo M. datam iterum violant & Christianos vexant, 782. II. & *seq.* Saxonia a Carolo M. in provinciam redigitur, 785. VIII. & *seq.* Saxones ad idololatriam redeunt, 792. VI. Sine praedio Carolo se dedant, 794. XI. In eos movet Carolus quod contra Hunnos auxilium praestare noluerant, 795. VIII. & *seq.* Saxonia a Carolo vastatur, 795. XV. & XX. 797. V. & 798. IV. Saxoni belli a Carolo M. gesti finis, 804. V. & *seq.*

Scillitanorum Martyrum Reliquiae in Franciam trauf-

- transferuntur & in Ecclesia Lugdunensi S. Joannis Baptistæ reponuntur, 806. XVI.
- Slavini ab Irenæ Imperatricis Duce Græcorum imperio subiiciuntur, 782. I.
- Slavi multi baptismum suscipiunt, 780. VI. & seq.
- Septima Synodus a Constantino & Irene Imp. Hadriano Papæ notificatur, 785. I. & III.
- De ea actum non est ante S. Tarasii Patriarchæ CP. ordinationem *ibid.* IV. Septima Synodus Cpoli inchoatur & dissolvitur, 786. I. Et interfuit S. Plato Hegumenus, *ibid.* II. Septima Synodus Nicææ inchoatur, 787. I. Trium Patriarcharum & Hadriani PP. Legati ei interfuit, *ibid.* Item plures Sandi Monachi, *ibid.* II.
- Prima Actio Synodi, *ibid.* III.
- Secunda & tertia Actio, *ibid.* IV.
- Quarta Actio, *ibid.* V.
- Quinta & sexta Actio, *ibid.* VI.
- Septima Actio imaginibus honorariam adorationem, non autem veram latriam exhibendam decernit, *ibid.* Hoc decretum a Patribus Concilii Francofordiensis rejicitur, 794. IX. & seq. Octava Actio proprie non est Synodalis, 787. VI.
- Canones XXII. in hac Synodo conditi, *ibid.*
- Servatus Lupus Raabani discipulus fuit, 814. XXVIII.
- Sico Dux Beneventi constituitur, 818. VII.
- Sigrianum Monasterium in Asia minori propè Cyzicum situm, idem erat ac Monasterium Magui Agri, 814. XII. & 816. II.
- Sio fit Rex Hispaniarum, 775. XIII. Moritur, 783. VIII.
- Sindbertus Ratisponensis Episcopus sedem Episcopalem e Basilica S. Emmerammi in urbem transfert, 781. II. Moritur, 791. IV.
- Sisebutus proximus Felicis Urgellenis Episcopi successor Ecclesiam Urgellensem dedicat, 819. V.
- Spiritus Sancti processio in Concilio Gentiliacensi agitata, 766. III. Item in Synodo Aquitanensi, 809. III. & seq.
- Stauracius Nicephori Imperatoris filius a Patre coronatur Imperator, 803. II. Infamè ejus conjugium, 807. II. In Monasterium relegatur, 811. I. & seq.
- Stauracius Michaelis Rhangabe Imp. filius coronatur Imperator, 811. IV.
- Stauracius Patricius de Slavinis devictis triumphat, 782. I. Cum Irene imperium moderatur, 789. I. Irenem Aug. in Constantinum Imp. filium concitat, *ibid.* II.
- Stephanus III. creatur Pontifex Romanus, 768. I. Romæ Synodum celebrat, 769. I. In vitæ discrimen adducitur, 770. I. & seq. Franco Reges monet Desiderium Regem Longobardorum non restituisse civitates Ecclesiæ Rom. ablatas, *ibid.* III. Carolomanum Regem plurimum laudat, *ibid.* IV. Exhortationem ad Franco Reges mittit ne Desiderii filiam in uxorem accipiant *ibid.* VI. Moritur, 772. I.
- Stephanus IV. fit Pontifex Romanus, 816. VIII. In Franciam venit, *ibid.* A Ludovico Imp. honorifice suscipitur *ibid.* IX. Theodulpho Aurelianensi Episcopo pallium dat, *ibid.* X. Ludovicum Imperatorem coronat, 816. VIII. Ermingardam Reginam Augustam dicit, *ibid.* Romam redit, *ibid.* Non statuit ut Pontifex Romanus coram Legatis Cæsareis consecratur, 816. XIX. Moritur, 817. I.
- Stephanus VI. Papa statuit ut Pontifex Romanus coram Legatis Cæsareis ordinetur, 816. XIX.
- S. Stephanus Junior in exilium mittitur, 763. I. Martyrio afficitur, 765. I. & 766. II.
- S. Stephanus Hegumenus monasterii Trugliensis a Leone Armeno ob sacrarum Imaginum cultum in exilium mittitur, 816. III.
- Studitarum Monachorum virtus in persecutione Leonis Armeni enituit, 814. XVI.
- S. Sturmus Saxonum conversioni incumbit, 772. V. Moritur, 779. III.
- Suffraganei duplicis generis erant, 115. XII. & seq. Ludgeri Epistola de Miraculis & canonizatione S. Suidberti supposita, 778. IX. S. Suidberti per Leonem III. PP. canonizatio commentitia, 804. IV. & seq.
- Suidbertus Junior fit primus Episcopus Werdensis in Saxoniam, 785. IX. Moritur, 807. XII.
- Symbolo facta additio filioque Leoni III. Papæ non probatur, 809. VII.
- Sympertus Ratisponensis Episcopus moritur, 791. IV.
- Synodus Orthodoxorum S. Platonis tempore habita, 780. III. De pseudo-Synodo Iconomachorum perperam explicata, *ibid.* IV.

T

- Tarasius fit Patriarcha Cpolititanus, 784. II. Synodicam suam ad Hadrianum PP. mittit & ab eo in communionem recipitur, *ibid.* *Universalis* titulus illi ab Imperatoribus datur, 785. I. S. Tarasius tres Orientis Patriarchas de septima Synodi indictione monet, *ibid.* VI. Imperatori Constantino ob illegitimas nuptias resistit, 795. V. A Communione ejus se non segregat, sed utitur temperamento, *ibid.* VI. & 808. IV. Ad Deum migrat, 806. I.
- Tassilo II. e placito Nivernensi in Bajoariam fugit sine Pippini licentia, 763. IV. Paulum PP. rogat ut se cum Pippino reconciliare velit, 764. IV. & seq. Monasterium Chremifanense fundat, 778. XIX. Theodorem filium collegam in dominatu assumit, *ibid.* Carolum M. adit & renovat sacramenta, 781. I. Carolum tanquam supremum Dominum agnoscere cogit, 787. XIII. Theodorem filium & alios obsides dat, *ibid.* Exauditur & in Monachum attondetur, 788. VI. & 794. V.
- Telerus Bulgarorum princeps ad Leonem Imp. venit & baptismum suscipit, 777. I. Ab eo Patriarcha creatur *ibid.* Telerus Irenes Augustæ confobrinam uxorem accipit, *ibid.*
- Theodo III. a Tassilone II. patre in Dominatu Bajoariae collega assumitur, 778. XIX. In Monachum tondetur, 788. VI. & 794. V.
- Theodoretus tempore Septimæ Synodi erat Patriarcha Antiochenus, 787. I. Legatum missit ad Septimam Synodum, *ibid.*
- Theodorus Episcopus Epiphaniae Iconomachum anathematizavit, 763. II. Scribit ad Paulum Papam, 767. V. Moritur, *ibid.* VII.
- S. Theodorus Studita Constantino Imp. ob illicitas nuptias resistit, 795. V. & 808. II. In exilium mittitur, 796. I. Cpolim se recipit & Monasterii Studitarum regimen suscipit, 798. I. S. Nicephori patriarchæ Cpolitani ordinationi non consentit, eo quod esset laicus, 806. I. Ab ejus se communionem segregat, 808. II. III. & V. Erratum ante mortem emendavit, *ibid.* VI. In exilium mittitur, *ibid.* II. & 809. I. Ad Patriarchæ communionem revocatur, 811. II. In exilium iterum pellitur cum S. Nicolao Studita a Leone Armeno ob sacrarum Imaginum cultum, 814. XVII. & 815. III. Dire vapulat, 814. XVIII. Nihil amittit dicendi libertatis, *ibid.* XIX. Iterum dire vapulat, *ibid.* XX. Cum S. Nicolao plagas vicissim curant, *ibid.* XXI. E loco exilii ad

- pelluntur, sed ab Irene Imp. defenduntur, 795. IV.
- Monasteria in tres classes dividit Ludovicus Aug. 817. VIII.
- Monasterium vulgo Munster dictum a Monasterio fundato a S. Luidgero Mimigardfordensi Episcopo, 802. XVII. Primus ejus Episcopus S. Luidgerus, *ibid.* Monasti ca vestis aliquando sine professione data, *ibid.* XXIV.
- Muhammed fit Calipha Saracenorum, 775. III. Bagdadum Caliphæ Babylonis sedem ab Almansore patre inceptum absoluit, *ibid.* Moritur, 784. II.
- Musa Alhadis fit Calipha & moritur, 784. III.

N

- Naboris Martyris Reliquiæ Roma ad sancti Hilarii Monasterium in Galliam transferuntur, 764. I. & seq.
- Narbonensis Metropolis in Testamento Caroli M. prætermissa, 811. VI. Narbonense Concilium contra Felicem Urgellitanum Episcopum de salitate suspectum, 788. XI.
- Navari cum Ludovico Aquitanie Rege reconciliantur, 806. XIV.
9. Nazarii Martyris Reliquiæ Roma ad Laureshanense monasterium transferuntur, 764. I. & seq. In novam Ecclesiam transferantur, 774. XVIII. Plures Episcopi huic Translationi interfuerunt, *ibid.* XIX.
- Nicæna Synodus. *Vide*, Septima Synodus.
- S. Nicephorus fit Patriarcha Cpolititanus, 806. I. Ejus ordinationi non assentiunt S. Plato & S. Theodorus Studita quod esset laicus, *ibid.*
- S. Nicephori virtutes, *ibid.* II. Nicephorus Synodum Constantinopoli celebrat, *ibid.* III. Josephum adulterini conjugii Constantini Imp. copulatorum in Sacerdotium a quo a S. Tarasio depositus fuerat, recipit, *ibid.* Dispensatione & œconomia in hoc usus est, 808. IV. Aliam Synodum Cpoli celebrat, 800. I. Theophylactum & Stauracium Michaelis Rhangabe Imperatoris filios Imperatores coronat, 811. IV. Literas suas Synodicas ad Leonem PP. cum muneribus mittit, *ibid.* Judæos & Hæreticos oppugnat, 812. II. Constantinopoli Concilium celebrat in quo Antonium Sylæi Metropolitam ob sacras Imagines anathematizat, 814. I. A Leone Armeno Imp. in exilium mittitur & quo tempore, *ibid.* II. & seq. Ultra Stennum relegatur circa Chalcedonem, *ibid.* V. & seq. Ejus exilii locus describitur, *ibid.* VII. Nicephorus in exilio mortuus est, *ibid.* VI. pro sacris Imaginibus egregie perorat, sed non vult in colloquium venire eam Judice seculari, *ibid.* XI. In exilium pergens a S. Theophane e longinquo salutatur, *ibid.* XII.
- Nicephorus. Logotheta dejecta Irene imperium arripit, 802. II. Irenem in Principis insulam relegat, *ibid.* Stauracium filium Imperatorem coronat, 803. II. Ab Anrone Calipha vincitur & vulceratur, *ibid.* Et annum tributum pollicetur, *ibid.* Cum eo imp. devastante pacem facit & tributum solvit, 805. I. S. Nicephorum Patriarcham cogit ut Josephum ob insectas Constanini Imp. nuptias sacerdotio depositum in gradum restituat, 806. III. Ad recuperandam Dalmatiam classem instruit, *ibid.* VIII. Stauracio filio infane conjugium procurat, 807. II. In eam multi Proceres conjurant, *ibid.* III. In conjuratos animadvertit, *ibid.* Synodum Cpoli cogi curat, ac S. Theodorum & Platonem aliosque Monachos in exilium mittit, 808. I. & 809. I. Cum suis subditis tyrannice agit, *ibid.* II. Ejus clausi Venetias appellit & a Francis fugatur, *ibid.* IX. Publico assuat odio, 810. I. Manichæorum & Athinganorum superstitionibus adductus est, *ibid.* II. Subditos suos crudeliter vexat, *ibid.* III. Cum Carolo M. pacem facit, 810. XI. Occiditur in bello contra Bulgaros, 811. I.
- Nicephorus a Constantino Copronymo patre Cæsaris dicitur, 768. VII. A Leone fratre Imp. nepote excæcatur, 791. I.
- Nicetas Hæreticus Eunuchus fit Patriarcha Cpolititanus, 766. I. Moritur, 780. I.
- S. Nicetas Hegumenus Medicienensis in Bithynia cum Theodoro Pseudo-Patriarcha CP. communicat, 815. II.
- Nicetas a Constantino Copronymo patre Nobilissimus dicitur, 768. VII. a Constantino Imp. nepote excæcatur, 791. I.
- S. Nicolæ Myrensis miraculum, 807. I.
- S. Nicolaus Studita ob sacrarum Imaginum cultum a Leone Armeno cum S. Theodoro Studita in exilium ducitur, 814. XVI. & seq. & 815. III. Dire vapulat, 814. XVIII. Nihil amittit dicendi libertatis, *ibid.* XIX. Iterum dire vapulat, *ibid.* XX. Cum S. Theodoro plagas vicissim curant, *ibid.* XXI. E loco exilii ad quoddam castrum Bonitum dictum transfertur, 814. XVII. Eo in loco per tres annos affigitur, 816. IV. Inde Smyrnam transfertur, *ibid.* & 819. IV.
- Normanni seu Dani quo primum tempore in Anglia visi, 787. IX. & 788. XIII. Angliam devastare incipiunt, 793. VI.
- Normanni Oceani Gallici littora infestare incipiunt, 800. II. Normannorum classis Frisiam devastat, 810. XII. Normanni qui Gallias infestant non erant diversi a Danis, 815. IX.
- Nunciurum Apostolicorum in comitatu Franco-rum Regum mantentium initium, 784. X.

O

- Oberius a Venetis exilibus dicitur Dux Venetiarum, 802. IV. Coronam Ducalem accipit, 806. VIII. Beatum & Valentinum fratres sibi associat, *ibid.* In Franciam venit cum Beato fratre, *ibid.*
- Obotriti Baptismum suscipiunt, 780. VI. Eorum situs, *ibid.* Cum Carolo M. amicitia junguntur, *ibid.*
- Odilbertus Archiepiscopus Mediolanensis scribit librum de Baptismo, 812. XII.
- Odilo Monasterium Manfæ in Diocesi Salisburgensi fundavit, 785. XII.
- Offa Ethelbertum Orientalium Anglorum Regem occidit, 775. X. Culpam fatetur & Romanam pergit, *ibid.* Regnum suum Romano Pontifici vestigale facit, *ibid.* & 794. XII. Ejus cum C. M. dissidium ad quem annum pertinet, 790. IV. & 796. XXVI. Romæ existens petit ab Hadriano PP. privilegia pro monasterio S. Albani non pro ejusdem Sancti canonizatione, 794. XIII. Moritur, 796. XXV.
- Olivolensis Episc. di. S. etiam Castellanus usque ad S. Laurentium Justinianum primum Venetiarum Patriarcham, 810. V.
- Opportunus primus Abbas monasterii Manfæ in diocesi Salisburgensi moritur, 785. XI. & seq.
- Ofca Carolo M. deditur, 778. II.
- Olinargenti Ecclesiæ privilegium a Carolo M. concessum an suppositum, 804. IX.
- Olfredus fit Rex Northumbriæ, 789. XI. Regno privatur, 790. V.
- Olfriidus Monachus Wiffenburgenfis Rabani discipulus fuit, 814. XXVIII.

P

- P** Aderbornense Concilium sub Carolo M. 777. III.
 Paderbornense alterum Concilium, 785. VIII.
 Paderbornensis Ecclesie initia, 780. VII. & seq.
 Paderbornensis Episcopatus instituitur, 795. X.
 Paderbornensis Ecclesia a Leone III. Papa consecratur & S. Stephani Proto-Martyris Reliquia Roma allata in ea reconduntur, 799. VI.
 Pamilo a Carolo M. expugnatur, 778. I.
 Paschalis II. fit Papa, 817. XI. Legationem ad Ludovicum Imp. mittit pro confirmatione pacis & amicitiae, *ibid.*
 Patriarchae tres Orientis pro sacris Imaginibus stant, 763. II. 767. V. A S. Taraso Patriarcha Constantinopolitano de septima Synodi indictione monentur, 785. VI. Leonis Armeni tempore Catholici erant, 817. XVI.
 S. Paulinus Aquileiensis Patriarcha libellum de SS. Trinitate scribit adversus Elipandum Tolitanum Archiep. 794. I. & seq. Ad solos Hispaniarum Episc. Paulini libellus decreto Episcoporum Italiae missus, *ibid.* III. & seq. Paulinus tribus libris Felicem Urgellitanum confutat, 798. XIV. Altini Concilium celebrat, 802. IV. & seq. Moritur, *ibid.* VI. Magna fuit ejus cum Carolo M. & Alcuino familiaritas, *ibid.* VI. & seq. Scriptis Opusculum de salutaribus documentis, *ibid.*
 Paulus Stephani II. frater Pontifex Romanus quaedam monasteria Pippino Regi donat, 762. II. Pippino Regi gratulatur de suo in Apostolicam Sedem studio, 763. VI. Corpora SS. Martyrum Gorgonii Naboris & Nazarii Chrodegango Metensi Episcopo tradit, 764. I. E. ejus Legati coram Pippino de fide orthodoxa disputant cum Legatis Constantini Imp. *ibid.* IV. Paulum Papam rogat Tassilo Bajoriae Dux ut pacem inter se & Pippinum Regem componat, *ibid.* IV. & seq.
 Paulus Legatus hac de re ad Pippinum mittit sed a Desiderio Longobardorum Rege pertransire non permittuntur, *ibid.* Pippino significat Graecos in Italiam classem mittere, 765. II. Scribit Desiderium sibi satisfacere noluisse, *ibid.* III. Sed ditiones suas vastasse, *ibid.* IV. Pippini opem implorat contra Longobardos qui ea quae Ecclesiae reddiderant, iterum invaserunt, 766. V. Ad Pippinum scribit Desiderium sibi plenarie non satisfecisse, 767. I. Moritur, *ibid.* III.
 Paulus V. Papa S. Leonis M. & trium sequentium Leonum Pontificum Rom. corpora transfert, 816. VII.
 Paulus natione Cyprius fit Episcopus Constantinopolitanus, 780. I. Fit Monachus & moritur, 784. I.
 Paulus Diaconus quo tempore libellum de Metensibus Episcopis composuerit, 774. XVI. In exilium a Carolo M. missus, *ibid.* Homiliarium & Gregorii M. Vitam composuit, *ibid.* 807. VII.
 Petrus vir Italicus Tarvisiam Carolo M. tradit 776. II. Fit Episcopus Viromandensis, *ibid.* XV. Ante annum DCCLXXXVIII. in Episcopatu receptus non est, *ibid.*
 Petrus Damiani Canoniconum Regulam ab Aquigranensi Synodo compositam improbat, 816. XVI. Ignoravit illam Regulam esse ipsum Synodi Aquigranensis textum, *ibid.* XVII.
 Pincanhalensis Synodus ab Eanbaldo Juniore Archiep. Eboracensi celebratur, 798. XVI. Pippinus Bertradae conjugis instinctu Prumicentis monasterium fundat, 762. III. Bituricas

- expugnat, *ibid.* VI. Quartam in Walfarium Aquitaniae Ducem expeditionem suscipit, 763. IV. Paulum PP. de sua in sedem Apostolicam tuendam constantiam certicem facit, *ibid.* VI. Convantum generalem Wormatiae celebrat de causis Walfarii Aquitaniae, & Tassilonis Bajoriae Ducum traditurus, 764. III. Legatos Constantini Imp. suscipit & eorum disputationi cum legatis Apostolicis de fide orthodoxa interest, *ibid.* IV. Gesta in Francia & a se ad Imperatorem scripta Paulo PP. significat, *ibid.* V. Bellum in Aquitania per Duces gerit, 765. V. Attiniaci Convantum celebrat, *ibid.* V. & seq. Aquitaniam vastat, 766. IV. Duas expeditiones in Aquitaniam eodem anno suscipit, 767. VIII. & seq. Aquitanicum bellum absolvit, 768. II. Univerfam Aquitaniam sibi subicit, *ibid.* III. Abderraminis Sarac. Hisp. Regis Legatos suscipit, *ibid.* Moritur, *ibid.* IV. Ejus elogium, *ibid.* V. Regnum inter filios dividit, *ibid.* IV. Pippinus in patrem coniurat, & in monasterium truditur, 792. VII.
 Pippinus antea Carolomannus dictus Caroli M. & Hildegardis filius nascitur, 776. II. & 783. III. Ab Hadriano PP. baptizatur & Italiae Rex ungitur, 781. I. Nativitatis ejus annus in controversiam vocatus, 783. IV. Istriam & Liburniam Graecis eripit, 789. VI. Contra Beneventanos exercitum ducit, 793. IX. Avarorum thesaurum capit & ad Carolum patrem mittit, 796. XV. Hannorum induritionem Arnoni Episcopo Salisburgensi committit, *ibid.* XVIII. Adelhardi Abbatis Corbeicensis consilio utitur in regimine regni Italiae, *ibid.* XXIII. Uxorem duxit, *ibid.* Leoni PP. in Franciam pergenti obviam procedit, 799. IV. In Beneventanos movet ad retundendam Grimoaldi Ducis rebellionem, 800. VIII. Romam pergit & a Leone PP. in Regem Italiae ungitur, *ibid.* XI. Mauros Corsicam insulam vastantes repellit, 806. XI. Cum Venetis pacem facit, 807. VI. Venetos subigit, sed a Dalmatis repellitur, 810. IV. Moritur, *ibid.* VII.
 Pippinus Ludovici Pii Imp. filius Aquitaniae Rex a patre dicitur, 814. XXIX. Convantum Paderbornensi interest, 815. XIV.
 S. Plato Hegumenus Irene imperante ad praesefuram quam deposuerat redit & sacras Imag. defendit, 780. III. Interest Septimae Synodo Cpoli inchoatae, 786. II. A Tarasii Patriarchae CP. communionem se segregat, quod cum Constantino Imp. post repudiatam uxorem communicaret, 795. IV. Praesefuram monasterii Sacundionis abdicat, *ibid.* V. Constantino Imp. ob illicitas nuptias resistit, *ibid.* In carcerem conicitur, *ibid.* IV. Cpolim se recipit & vitam reclusam agit, 798. I. S. Nicephori Patriarchae CP. ordinationi non assentitur, quod esset laicus, 806. I. Se ab ejus communionem segregat, 808. I. In exilium mittitur, *ibid.* 809. I. Quo anno mortuus sit, 812. III. Vita ejus Chronotaxis, *ibid.* IV.
 Prodigia multa in caelo apparent, 785. XIII. Pulvis a Grimoaldo Beneventi Duce in Francia sparsus ad boves interficiendos fictus, 800. XVII.

R

- R** Abanus fit Presbyter, 814. XXVI. & XXVIII. Moguntiae natus erat, *ibid.* Monachus Fuldenensis fuit, & Alcuini discipulus, *ibid.* Walsfridum Strabonem, Servatum Lupum, Otrifridum Monachum Willensburgensem & Rudolfum vitam suae Scriptorem discipulos habuit, *ibid.* Ra.

I N D E X
ANIMADVERSIONUM

In quo paginarum numerus indicatur.

A

- A** Ragisus quo anno & ubi regnare coeperit, pag. 112.

B

- B** Ernardi Regni exordium, tempus & obitus, 596.

C

- C** Arolus Magnus quando regnum Italicum coeperit, 100. Varias de illo epochae statuuntur, *ibid.* Ejus donatio Romanae Ecclesiae validis argumentis asseritur, 95. An in Palatio Aquigranensi aliquando confederit, 420. A quibus retardatus ne Romam adiret, 218. Encyclicas misisse literas non solum ad Metropolitanos, verum etiam ad Episcopos certo constat, & quare, 408. Quo anno id contigerit, *ibid.* Quot illi fuerint sorores & quae singularum studia, 95. Ejus obitus, 536. de Carolo & Carolomanno fratribus quid ex codice Casanaensi, 73.
 Childeprandus Spoletanorum dux quo anno creatus, 232.
 Concilium Altinense qua de causa indictum & quando celebratum, 381.
 Concilium Forovaliense quare habitum, 248. Haec in re Coimii coniectura tenenda, *ibid.*
 Concilium Reginoburgense seu Ratisponense circa mentem augustinum fuisse celebratum unde colligatur, 252.
 Concilii Francofordiensis epocha ex praeepto Caroli M. demonstratur, 272.
 Concilium Ratisponense ad quem annum pertineat, 390. Quid in eo sancitum fuerit, *ibid.*
 Convantum Attiniaci non duo, sed unustantum demonstratur, 5.
 Convantum Aquigranensis capitula cuncta recensentur ab Annalibus, 508. Discrepant autem in constituendo mense Convantum habitus, *ibid.*

D

- D** esiderius nunquam vi litteras a Stephano III. extorsit, 63. Qua de re si minus falsa, dubia certe probatur tum Pagii tum Coimii coniectura, *ibid.*

F

- F** Astrada reginae obitus ex annalista Nazariano, 279.

G

- G** racorum duabus expulsis ex Urbe romanis pontificibus imperium asseritur, 318. In ea nunquam dominium obtinere Francorum reges, *ibid.* Cur aliquando dicti defensores Ecclesiae, *ibid.*
 Grimoaldi anno constituto quo dux Beneventanus electus fuit, Gattulæ deprehenditur exor, 231.

H

- H** ildeprandus Spoletinorum dux quando creatus, 155. Multa largitus Monasterio Casinensi, *ibid.*

I

- I** conoclastica persecutio nonnihil a Pagio turbata luculentius expicitur, 544. Quae inde obvenierint, *ibid.*

L

- L** eo Papa confessionem fidei pro Ecclesia Orientali ordinavit, 457. Quid in ea additum legatur, *ibid.*
 Ludovicus Imperator quae diplomata pro Ecclesiis & monasteriis ediderit, & quo anno, 349.

M

- M** adelveus ex ejus cognatione ortus, & quando Episcopus renunciatus, 121. Martello primo quidem invisus in gratiam postea rediit, *ibid.* Hierosolymitanam peregrinationem suscepit patriarcha Basilio, *ibid.* Post obitum ejus corpus quamdiu manserit incorruptum, *ibid.* Quem successorem habuit, *ibid.*

N

- N** icephoro patriarcha, quae Synodus habita fuerit Constantinopoli, 407. Illius canones ignorantur, *ibid.*

P

P Aderbornensis Episcopatus annus institutio-
nis definitur, 311.
Papii textus quoad mensam emortualem Rotru-
dis corruptus, 468.
Paschalis I. pontificatus epochæ constituendæ
quid ex veteribus monumentis addatur, 588.
Pauli Papæ dies emortualis a Baronio & Pa-
gio recte stabilitus & quo anno, 36.
Pippini expeditio Italica quando coeperit, 258.
Item secunda illi & Ludovico commissa in
Beneventum, *ibid.*
Populoni depraedatio civitatis in Tuscia dubie
tantum asseritur, 458.

S

S Iconis principatus epocha ex veteribus edu-
ca monumentis firmatur, 613.
Synodus Romæ habita sub Stephano Pap. III.
quo anno ac tempore consignetur, 53.
Synodus Reipacensis quando celebrata, 344.

T

T Assilo quo anno ex Italia remeaverit, 126.
Quando mortuus & ubi, *ibid.*

FINIS.

castrum quoddam Bonitam dictum transfer-
tur, 814. XVII. Theodorus eo in loco per
tres mentes affligitur, 816. IV. Inde Smyrnam
transfertur, *ibid.* & 819. IV. Mariæ Aug.
Constantini Imp. uxori scribit & auctor ei
est ut in aulam non veniat, 816. V. Scribit
ad Paschalem PP. & ad tres Patriarchas O-
rientis, 817. XVI.

Theodorus Graptus sub Leone Armeno & Theo-
philo Impp. sacras Imagines defendit, 817.
XVII. In exilium mittitur a Leone Armeno,
817. XVII.

Theodosia Leonis Armeni Imp. uxor non fuit
filii Mariæ Aug. sed. Arfaberi Patricii, 816. V.

Theodulphus Aurelianensis Episcopus Carolo
Magno gratulatur de Hunnorum victoria &
eorum conversione, 796. XIX. Scribit libel-
lum de baptismo sollicitatus a Magno Seno-
nensi & Joanne Arelateni Archiep. 812. VII.
& *seq.* Eius opus utrique Archiep. inscriptum,
ibid. Stephano IV. in Franciam venienti obviam
procedit Ludovici Imp. iussu, 816. IX. A Ste-
phano Pallium accipit, *ibid.* X. Accusatur con-
juracionis in Ludovicum Pium & relegatur,
817. XIV. & *seq.*

S. Theophanes de rebus Arabum male edoctus
fuit, 775. II. Septimæ Synodo interfuit, 787.
II. Usque ad annum DCCCXIII. suam Chro-
nographiam perduxit, 813. II. Eius Conti-
nuatores, *ibid.* III. S. Nicephorum Patriar-
cham Constantinop. dum in exilium ducitur e
longinquo salutatur, 814. XII. Uxoratus fuit
& postea Abbas monasterii Sigriani seu ma-
gni Agri, 814. XII. & 816. I. & *seq.* A Leo-
ne Armeno ob sacras Imagines relegatus in
exilio moritur, 816. I. & *seq.* Dicitur non est
Isacius, *ibid.* II.

S. Theophanes S. Theodori Grapti frater *Can-*
tor dicitur sacras Imagines defendit & in exi-
lium a Leone Armeno mittitur, 817. XVII.

S. Theophylactus Nicomediar Episcopus ob sa-
crarum Imaginum defensionem a Leone Ar-
meno, non a Leone Isauro in exilium missus,
814. XII.

Theophylactus Michaelis Rhangabe Imp. filius
a S. Nicephoro Patriarcha Constantinop. coro-
nator Imperator, 811. IV. In monasterium
a Leone Isauro traditur, 813. VI.

Theosterictus Monachus ob sacras Imagines vex-
atur, 767. X. Diverfus a Theostericto Vitæ
S. Nicetæ Auctore, *ibid.* XI.

Theosterictus Auctor Vitæ S. Nicetæ diverfus
a Theostericto qui a Constantino Coprony-
mo propter sacras Imagines vexatus est, 767.
XI.

Thomas proximus successor Georgii in Patriar-
chatum Ierosolymorum, 807. IV. Legatos ad
Carolus M. mittit, *ibid.* Theodorum Graptum
& Theophanem ejus fratrem ad Leonem Ar-
menum pro causa Imaginum mittit, 817.
XVII.

Thomas Archiepiscopus Mediolanensis Gislum
Caroli M. filiam e sacro fonte suscipit, 781. I.
Tilpinus Archiep. Remensis ab Hadriano Papa
Pallio donatur, 775. XIV.

Torcellum fit urbs Episcopalis Patriarchæ Gra-
densi subiecta, 802. IV.

Triclinium a Leone III. PP. in Lateranensi Pa-
latio ædificatum explicatur, 796. VII. & *seqq.*

Turonense Concilium sub Carolo M. 813. XIV.
Canone nono Presbyteros admonet ne pueris
corpus Domini indiscrete distribuunt, *ibid.*

V

V Alentinus associatur Obelerio fratri Vene-
tiarum Duci, 806. VIII.
Veneti domestico bello laborant, 802. IV. &

806. VIII. Legatos ad Carolus M. mittunt,
816. VIII. Cum eo foedus ineunt, *ibid.* IX.
Cum Francis pacem ineunt, 807. VI. Vene-
tiarum Reipublicæ initium dat Beatus Dux,
V. Veneti se obligant ad solvendum tribu-
tum Principi Francorum Italiae regnum ob-
tinenti, 810. XI. In pace a Græcis cum Car-
olo M. facta comprehenduntur, *ibid.* IV. &
VI. & 812. VIII.

Veremundus Alphonso Casto Hispaniæ Regi re-
gnum restituit & cum eo corregnat, 790. II.
Vernenfis Canon quo præcipitur ut Syno-
dam bis in annuo fiat ad hanc Synodum
pertinet, 776. VIII.

Vexillum S. Petri missum item ad Carolus M.
774. IV. & 796. IV. & *seq.*

Villicarius Archiepiscopus quondam Viennensis
subscribit Conventui Attiniacensi, 762. IV.

S. Virgilius Ecclesiam in honorem S. Rudberti
ædificat & ad eam ejusdem Sancti Reliquias
& sedem Episcopalem transfert, 773. V.
Karinthiæ ad Christi fidem. perducendæ ope-
ram navat, 780. X. Moritur, 785. X.

S. Viti pueri & Martyris Lucani Reliquiarum.
Translatio prope Parisios, 764. VII.

Universitas Parisiensis non est fundata a Caro-
lo M. 802. XI. & *seq.* Ludovico VII. &
Philippo II. ejus filio initia sua debet, *ibid.*

Urgelli civitatis situs, 772. II. Urgellensis Ec-
clesia a Sisebuto Episcopo dedicatur, 819. V.

Urgellitana Synodus Felicem Episcopum da-
mnat, 799. XI. Alia Urgellitana Synodus
post conversionem Felicis, *ibid.* XII. & *seq.*

Uroplius Laureacensis Archiepisc. in Moraviam
& Avariam pergit Evangelii prædicandæ cau-
sa, 818. IV.

Uwardus Monachus S. Germani Parisiensis,
778. XIV. Floruit & Martyrologium compo-
suit, sub Carolo Calvo non sub Carolo M.
& *ibid.*

Uwardi martyrologio aucto usa est Eccl. Ro-
mana & etiamnum quædam Galliarum Eccle-
siæ eo utuntur, *ibid.*

Waifarius Pippino insidias parat & ab eo vin-
citur, 762. VI. 763. IV. 765. V. 766. IV.
& 767. VIII. & *seq.* Occiditur, 768. III.
& *seq.* & VI.

Waldericus Pataviensis Episcopus moritur, 708.
V. Non fuit Metropolita Laureacensis, *ibid.*

Werda in Saxonia inferiori sita ad Aleram flu-
vium fit sedes Episcopalis a Carolo M. 785.
IX. Distingui debet a Werda ad Rhenum.
vulgo Keisers-Wert, *ibid.*

Wilfredus fit Archiepiscopus Cantuariensis, 803.
IX. Synodum celebrat, 816. XXI.

S. Willihadus postea primus Bremensis Episco-
pus Evangelium in Frisia prædicat, 772. X.
E Frisia in Saxoniam jubente Carolo M. per-
git & fidem annunciat, 780. IX. Multos Saxo-
nes & Frisios convertit, 781. V. A Saxo-
nibus rebellantibus vexatus Romam pergit,
indeque Epternacum ubi ejus discipuli denuo
congregati, 782. III. & 784. VII. In Saxo-
niam redit & Evangelium annunciat, 785. X.
Primus Bremensis Episcopus ordinatur, 788.
VIII. moritur, 789. X.

S. Willhelmus Tolosæ Comes seu Dux vincit-
tur a Saracenis in Septimania, 793. I. & *seqq.*
Ei bellum cum Saracenis a Carolo M. com-
mittitur, 794. XVI. Willhelmus Arafionem
Saracenis eripit, *ibid.* Ab eo principatus A-
rafionis originem sumit, *ibid.* Willhelmus
Monasterium Gellonenfe in Septimania fun-
dat & in eo Monachum induit, 806. XIX.
Mortem suam prænunciat & moritur, 813.
XXVII. Eius virtutes, *ibid.*

Willisvinda cum Cangore Comite filio Laure-
shamenfe monasterium fundat, 763. V.

Willi

Wlfi a Carolo Magno domantur, 789. IV. Eorum situs, *ibid.* V.
 Winidi. *Vide*, Sclavi.
 Winigifus Spoleti Dux Leonem III. Papam a Romanis vexatum Spoletum deducit, 799. II.
 Witichindus Saxo Carolo M. rebellis fugit in Daniam, 777. III. Saxones contra Carolum rebellare facit, 778. VIII. & 782. II. In Daniam iterum fugit, 782. II. Frifones Christi fidem relinquere cogit, 784. VI. A Carolo M. e sacro fonte fufcipitur, 785. VIII. & *seq.* Westphaliam folus gubernat, *ibid.* Locum pro fundando Epifcopatu Mindenfi tribuit, *ibid.*

Wormatiensis Synodus, 776. IV. Altera Wormatiensis Synodus fub Carolo M. 772. VI. Decretum de purgatione Sacerdotum ad illam non pertinet, *ibid.* Altera in qua qui in Carolum conjuraverant, puniuntur, 786. VII. Altera contra Taffilonem Bajoariae Ducem, 787. XIII.

X

X Enodochium Romanum S. Spiritus ortum fuum & incrementa debet Inæ & Offæ Anglo-Saxonum Regibus, 775. X.

